

R. 1117

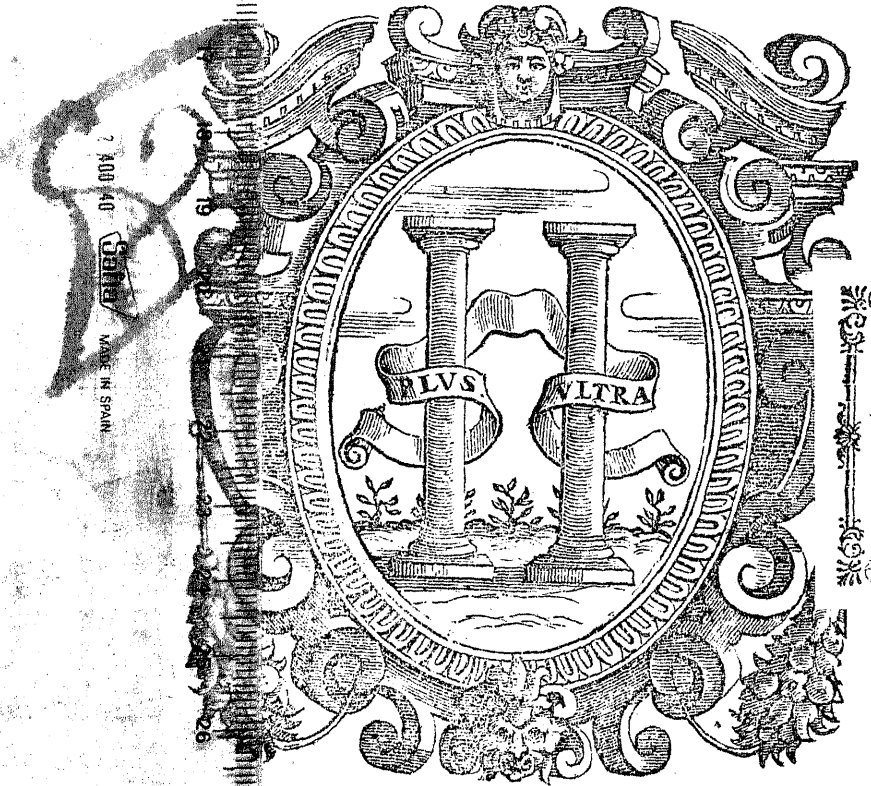
IOANNIS SANCHEZ ABVLENSIS.

DOCTORIS THEOLOGICI, ET
VARIE PERITI, REGII CAPELLANI
in Regali Conuentu Incarnationis Mantuæ Carpentanæ, necnon
Examinatoris pro Concionibus, & Confessionibus.

De illaque Practicæ Disputationes
DE REBUS IN ADMINISTRATIONE
Sacramentorum, præsertim Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, passim occurrentibus.

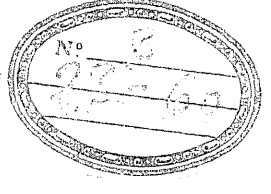
DE STATU DE Ieiunio, Cui subiecitur
Cui indice copiosæ conclusiones, rationesq; Summa instar complectenti.

ET Pœnitentiæ OMNINO NECESSARIORUM
in Regali Conuentu, Regalibus, Iudiciis, & Sacramentis.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 5º C. 102 N. 13.

VENETIS, Apud Bertanos, M. DC. XXXIX.
SUPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Handwritten notes and a small rectangular stamp on the left side of the page.

R. 1117
IOANNIS
SANCHEZ
ABVLENSIS.

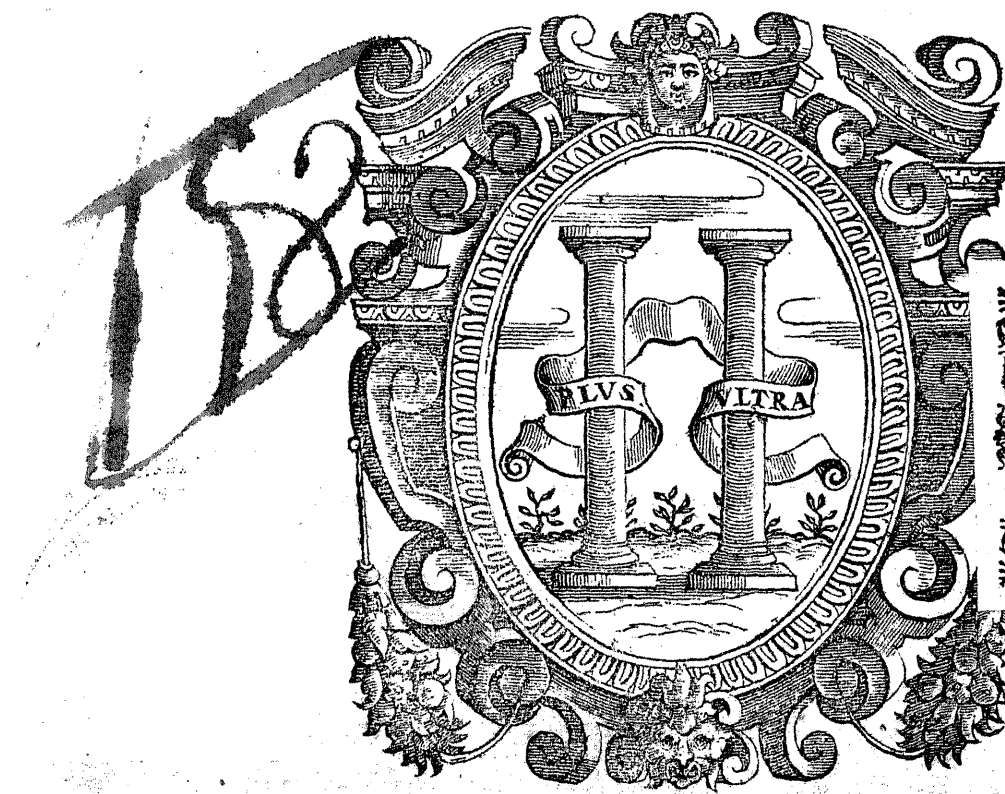
DOCTORIS THEOLOGI, IVRIS
VTRIVSQUE PERITI, REGII CAPELLANI
in Regali Conuentu Incarnationis Mantuæ Carpentanæ, necnon
Examinatoris pro Concionibus, & Confessionibus.

Sclectæ, illæque Practicæ Disputationes
DE REBUS IN ADMINISTRATIONE
Sacramentorum, præsertim Eucharistia, & Poenitentia, passim occurrentibus.

ACCESSIT TRACTATUS DE IEIUNIO, CUI SVBICITUR
in calce Disputatio de dubia impotentia circa Matrimonium.

Cum indice copioso, conclusiones, rationesq; Summa instar complectenti.

QVÆS CONFESSARIIS, ET POENITENTIBVS OMNINO NECESSARIÆ;
Episcopis, Inquisitoribus, Parochis, Regularibus, Iudicibus, & Aduocatis admodum vtilis.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 5.º C. 102. N. 13.

VENETIIS, Apud Bertanos, M. DC. XXXIX.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Purissima tanquam peccata confessioni subijcere poenitentes, quæ crimina minimè sunt, sed plerūque virtutes, per longam experientiam sum meditatus: quem sanè defectum à Confessarijs de eo non aduertentibus oriri conspicuum est, huic mœderi insudavi, Confessarios instruendo, quæ crimina sint, vel minus ex illis, quæ communiter poenitentes confitentur; hos quoque docendo quæ in confessione refecare debeant tanquam inutilia, ne ipsis Confessarijs molesta reddatur. Causa sanè non mediocris ponderis, nam si molestia vitetur, & Confessarios à confessionibus auscultandis fuga vitabitur, & ipsi denique si poenitentes certiores efficiant in quibus delinquant, vel non, & munus suum rectè exequentur (aliàs minimè) & poenitentium conscientia liberæ fient à laqueis, in quos prolabi ob errorem necessum erit. Vnde Gerson 3. part. lect. 4. de vita spirit. litt. O, hæc dolenda perspiciens sic est affatus: *Doctores Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones esse peccata mortalia (imò nec venialia) præsertim sub verbo vniuersali, maxime cum obseruatio communis obnititur, obuiatque, ubi non sunt certissimi de re ipsa, nec talia sunt prædicanda populo tanquam certa. Nam per huiusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas in rebus incertis, nequaquam eruantur homines à luto peccatorum, sed in illud profundius quia desperatius demerguntur. Hinc etiam generantur scrupuli inquietatiui, simplicium, ut eis sit solidum nihil: nam etsi Beatus vir qui semper est pauidus, & veretur peccata sua: obseruandum tamen est summopere illud Terentianum: Ne quid nimis, et ne in scirpo nodum querant. Demum quid prodest, imò quid non obest, coarctare plus iusto mandatum Dei, quod est latum nimis? Quid in super expedit amariùs, grauiùsque reddere illud Christi iugum, quod suauis est, & onus eius leue? Nam etsi contemptus ex hac laxatione, & dulcedine apud aliquos improbos maior oriatur, habentes velamen malitia libertatè: at apud alios bene institutos gratiarum resonabunt actiones. Præstabitur etiam sedulius seruitium Domino, cuius mandata grauiora non sunt, quippe qui non vult nos tentari, et grauari supra id quod possumus. Aduersus quos, Confessarios scilicet, Exechiel cap. 13. inuehit, & indignationis rationem reddens, ait: Pro eo quod mœrere fecistis mendaciter cor iusti, quem ego non contristavi. Quam doctrinam amplexatus est Hieronymus Curiel Iurisperitus tractat. de usuris, fol. 127. qui sic est loquutus: Et ut dicit Gabriel in prædict. dist. 15. quæst. 13. art. 2. in fine, loquens de ludis, indiscretum est enim, & malum, affirmare aliquid esse peccatum mortale, quando non probatur sufficienti autho-*

ritate, vel manifesta ratione, quia esset injicere laqueum animabus: & S. Th. in suis quodlib. quodlib. 9. art. 15. in corpore, idem affirmat, esse valde periculosum determinare aliquid esse peccatum mortale, quando clarè non apparet veritas ad talem determinationem. Alij per oppositum quæ verè scelera sunt, talia non esse arbitrantur, hos quoque monere opus erat, ne per defectum, sicut primi per excessum aberrarent, ytrumque factum esse pro viribus credo.

Placuit opiniones releuantes eligere, vt inde à fidelibus periculum incidēdi elongaremus, cūm consultius sit liberantem opinionem consulere; dum condemnantem difficile esse amplexandam timetur. Et quia maximè attendendū est legem Christi onerosam reddere, vt ait D. August. tom. 2. epist. 119. c. 19. in fine, & D. Thom. 1. 2. q. 107. art. 4. ne fidelibus odiosa efficiatur. Dicit enim ad inquisitionem Ianuarij de quibusdam, quod ipsam religionem nostram quam in manifestissimis, & paucissimis celebrationum Sacramentis Dei voluit misericordiam esse liberam, seruilibus premunt oneribus, adeo vt tolerabilior sit conditio Iudæorum qui legalibus Sacramentis, non humanis præsumptionibus subiiciuntur.

Consulto non maiorem librum construere decreui, vt legi plenè posset, & mihi quoque superesset maior reuifendi opportunitas.

Ferè nihil reperietur in illo, cuius doctiorum tam Theologorum quàm Iurisperitorum consilium non efflagitauerim.

Quod verum esse reor, resolutoriè esse tale pronuntio, quia veritatis reum esse arbitror, trepidè illam confitentem, sicut & Fidei Diuinæ noceret titubanter profitens; veritas namque in indiuisibili consistit, vnde illam attingens contrario eius non assentitur, ob idque rarò esse aliquid ex principijs intrinsecis probabile affirmo, & eius oppositum, vt plures, sed solum per extrinseca, & ob id si aliquibus meum iudicium sectari non placuerit, Doctores mihi aduersantes adduco, vt illis herendo, me non imitari sit illis magis permisum.

Nec putadum referre parum allegationes à me adductas legere: nam inter eas doctrinam valdè vtilem contineri, legentes veritatis huius testes appello.

Cupientem breui scire, an plura in hoc libro claudantur, obsecro copiam verborum in Indice, licèt transcursum, legere, stylumque illius nouum, & satis vtilem contemplari, conclusiones videlicet breuissimas breuioribus rationibus comprobatas.

Æque necessarius hic liber est Theologis, & Iurisperitis, adeò vt plures legentes illum dubitarint, num illius author Theologiā, vel Iurisprudentiā fuisset profectus; plurima namque, quæ hactenus discussa non erant satis, à primis fundamentis elucidantur, alia verò quæ minimè erant animaduersa, & aduertenda erant necessariò, in lucem eduntur; quæ omnia legenti constabunt.

Pro Prædicatoribus quoque aliqua loca Sacræ Scripturæ apprimè explicantur.

SERIES DISPUTATIONVM, Quæ in hoc Opere discutiuntur.

Pro pœnitentibus.	Pro Confessarijs.
N vtilius sit imperfectiones, quæ peccata non sunt, confiteri sacramentaliter, quàm ab earum narratione abstinere? Et traditur forma qua breuiter, & discretè sua valeant confiteri crimina pœnitentes, disput. 1. fol. 1. <i>Lege has sex primas disputationes, quamuis non alias, aut saltem primam.</i>	<i>An Confessarius teneatur non absolue penitentem quem certò scit negare peccatum commissum, disput. 8.</i> 35
Pro pœnitentibus.	Pro pœnitentibus.
<i>De rebus quibus se accusare solent pœnitentes, quæ tamen peccata non sunt, disput. 2.</i> 9	<i>An pœnitens teneatur confiteri consuetudinem peccandi? disput. 9.</i> 41
Pro pœnitentibus.	Pro Confessarijs.
<i>De alijs rebus quæ peccata non sunt, arbitrantur tamen pœnitentes scelera esse, disput. 3.</i> 15	<i>An ob occasionem peccandi non sit pœnitenti impertienda absolutio? disput. 10.</i> 46
Pro pœnitentibus.	Pro Confessarijs.
<i>De alijs rebus ex quibus se reos produnt pœnitentes, quæ tamen confitenda non sunt, disput. 4.</i> 18	<i>An Confessarius habens copulam cum filia confessionis teneatur confiteri illam circumstantiam? disputatione 11.</i> 54
Pro pœnitentibus.	Pro Confessarijs, & S. Inquisit. ministris.
<i>De alijs rebus quibus communiter se accusare sunt soliti pœnitentes, quæ re vera peccata non sunt, disputatione 5.</i> 22	<i>Adducuntur plura ad sollicitationem seminarum in confessione attinentia, vtilia, & scitu digna.</i> 60
Pro pœnitentibus.	Pro superioribus, & subditis.
<i>De quibusdam criminibus ex quibus se accusare solent pœnitentes, quæ tot in numero non sunt, ac ipsi arbitrantur, disput. 6.</i> 26	<i>Num superior iure reservationis possit concedere subditis facultatem eligendi Confessarios ad casus reseruos, cum onere tamen comparendi coram se, ad iterum crimina confitenda, vel extra Sacramentum narranda? disput. 11.</i> 74
Pro Confessarijs.	Pro Confessarijs.
<i>Quænam aduertenda sint à Confessarijs ad sui muneris executionem, sub disput. 6.</i> 29	<i>An confessio sacramentalis possit iniungi sub pœnitentia? disput. 13.</i> 77
Pro curiosis, & spiritualibus.	Pro Confessarijs.
<i>An nõ correspondentes inspirationibus Diuinis peccatum committant, disput. 7.</i> 31	<i>Num Confessarius possit extra confessionem commutare pœnitentiam ab alio Confessario iniunctam? disput. 14.</i> 80
	Pro pœnitentibus.
	<i>An pœnitens impotens ad implendam totam pœnitentiam.</i>

Pro Confessarijs .

Num Confessarij possint precipere sub pœnitentia Psalmos, responsoria, vel alias orationes recitandas pro animabus in Purgatorio existentibus? disp. 16. 89

Pro omnibus, & Metaphysicis .

Num contingere possit prius puerum habere usum rationis ad peccandum venialiter quàm mortaliter, & dato quod illud eveniret, an esset obligandus ad Eucharistiam suscipiendam? disput. 17. 92

Pro Metaphysicis, & Moralibus .

Num semiplena deliberatio, & semiplenus consensus sufficiant constituere veniale peccatum? disp. 18. 94

Pro Metaphysicis, & Moralibus .

An ad committendum veniale peccatum sufficiat interpretativa advertentia, quod quis possit, & teneatur advertere? disput. 19. 96

Pro pœnitentibus .

Num iuramenta omnino ineliberata orta ex prava consuetudine iurandi peccata in se sint, vel saltem in causa? disput. 20. 99

Pro pœnitentibus .

An requiratur expressa voluntas consentiens motibus sensualitatis, ad hoc ut sint peccata, vel sufficiat non consentire, nec respuere negativè scilicet se habentio? disput. 21. 101

Pro omnibus .

Vtrum licitum sit, imò magis expediens, quotidie sacram Eucharistiam suscipi à laicis? disput. 22. 113

Pro coniugatis .

Vtrum sit licitum coniugatis die habitæ copulæ Eucharistiam suscipere, vel sit minus, vel magis expediens? disput. 23. 132

Pro communicantibus quotidie .

An suscipere Eucharistiam solum ob consuetudinem sit vituperabile? disput. 24. 147

Pro Curiosis, & Metaphysicis .

An ex quotidiana communione fidelium augeatur Beatorum gloria? disput. 25. 151

Pro pueris communicantibus .

Num pueris statim ac habent usum rationis sit sacra Eucharistia danda, vel sit expectandum tempus decem i saltem anni? disput. 26. 156

Pro pueris extremè vngendis .

An pueris statim ac norunt peccare sit Sacramentum Extremæ Vnctionis ministrandum, etiam si non susceperint sacram Eucharistiam ob defectum ætatis? disput. 27. 164

Pro confessarijs, & pœnitentibus .

Vtrum expediens sit Confessarijs impedire aliquoties pœnitentes Eucharistiam sumere causa emendandæ peccata venialia, siue imperfectiones illorum, disputatione 28. 170

Pro eisdem .

An esto quod pœnitens purus à mortali non teneatur sub præcepto obedire Confessario præcipienti ne communitet, teneatur tamen sub consilio potius ei obedire, quàm communicare? disput. 29. 175

Pro Prælatiis .

An sit expediens Prælatiis Religionum privare aliquoties suos Religiosos susceptione sacre Eucharistiæ causa illos mortificandi. Et num Confessarijs idem expediat erga suos pœnitentes? disput. 30. 178

Pro Confessarijs .

Vtrum rectè se gerant Confessarij non admittentes ad Confessionem pœnitentes? quos non esse in mortali credunt non audent accedere ad sacram Eucharistiam, nisi prævia confessione? disput. 31. 182

Pro Confessarijs, & pœnitentibus .

An detur casus in quo pœnitens confessus, & iustus non absolutus à Confessario possit sacram Eucharistiam suscipere? disput. 32. 185

Pro Confessarijs, & pœnitentibus .

An Confessarius imponere possit sub pœnitentia susceptionem Eucharistiæ, vel è contra quod non suscipiatur? disput. 33. 190

Pro ministrantibus Eucharistiam .

Num publicis peccatoribus ministranda Eucharistia etiam in articulo mortis, nullis exhibitis signis pœnitentiæ, & qualia sint hæc publica pœnitentiæ signa, ut sano peccatori publico possit ministrari, & qualia ut ægrotanti, & etiam Extremæ Vnctionis? disput. 34. 209

Pro ministrantibus Eucharistiam .

An liceat Sacerdoti ministrare peccatori hostiam non consecratam ad sacrilegium suscipiendæ vitandum? disput. 35. 212

Pro Parochiis .

Num publicis peccatoribus, quibus ob publicum peccatum

atum denegata fuit Eucharistia, debeat etiam denegari sepultura Ecclesiastica? disput. 36. 218

Pro ministrantibus Eucharistiam .

An ministrans Eucharistiam occulto peccatori in eodursum aliorum teneatur consumere omnes hostias fingendo oblivionem, & relinquendo omnes alios sine communionem, ne indigno porrigit? disput. 37. 222

Pro eisdem .

An energumenis, hoc est demoniacis, & insanis sit ministranda Eucharistia? disput. 38. 225

Pro eisdem .

An adultis conversis ad Fidem possit ministrari Eucharistia illicite ac fuerint baptizati? disput. 39. 228

Pro iudicibus .

An rectè se gerat iudices, qui infidelibus ultimo supplicio puniendis, & petentibus Baptismum differunt usque ad pedem patibuli? disput. 40. 230

Pro scrupulosis .

An possit scrupulosus existimans se peccatum committere Eucharistiam suscipiendo, eam recipere sine peccato contra suam conscientiam scrupulosam, & absque depositione illius? disput. 41. 238

Pro Theologis, & iurisperitis, & communicantibus .

Num dubitans an aliquid cibi, vel potus sumpsit, possit sacram Eucharistiam suscipere? disput. 42. 245

Pro omnibus .

Qua referuntur varij casus in quibus homo dubius de aliquo præcepto possit sua uti libertate? disputatione 43. 254

Pro reis .

Num reus cuius delictum in causa sanguinis est semiprobatum, teneatur veritatem iudici aperire? sub dicta disput. 254

Pro usu opinionum in materia Morali .

An habens sibi opinionem probabilem, videlicet approbationem ab vno Ordinario sufficere ad excipiendas confessiones ubique; merito metuat illa uti opinione causa non irritandi Sacramenti? disput. 44. 272
Lege hanc disputationem quia est valde necessaria.

Pro Parochiis .

Adducitur sub hac disputatione praxis baptizandi adultos in articulo mortis. 287

Pro iudicibus .

Adducitur praxis vrendi opinionibus. 90

Pro Regibus debellantibus .

Adducitur praxis iusti belli gerendi ex opinione probabilis. 293

Pro studentibus Morali .

Aduertuntur quadam valde necessaria pro usu opinionum in rebus moralibus. 297

Pro Religiosis Militaribus .

An Religiosi Militares, alio nomine Commendatarii, decenter accedant ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ ense, & pugione accincti, vel an deponere debeant? disput. 45. 301

Pro agentibus vitam perfectam .

Num hominibus sit perfectius patienter falsa perferre testimonia, an se excusare, & defendere? disputatione 46. 302

Pro Episcopis, & Parochiis .

Circa residentiam Parochorum, & administrationem Sacramentorum, & aliorum munerum obligationem, disput. 47. 311

Pro regularibus .

Num regulares semel examinati possunt in eadem diœcesi ab eodem Episcopo, vel saltem à successore iterum examinari, disput. 48. 318

Pro iudicibus .

An forum interius, & exterius semper debeant eodem modo iudicare? 333

Pro regularibus .

An regulares indigeant Episcopi approbatione, ut validè possint excipere aliorum regularium confessiones? disput. 49. 336

Pro Episcopis .

Num Episcopi iam Parochos possint aliquoties examinare? sub dicta disput. 50. 343

Pro Episcopis .

An Episcopi teneantur visitare Capitula Ecclesiarum Cathedralium per proprias personas, vel visitationem possint committere suis Vicarijs? sub dicta disputatione. 436

Pro ieiun-

Pro ieiunantibus.
De qualitate ciborum ad observationem ieiunij necessaria, disput. 51. 356

Pro eisdem.
De numero confessionum ad observationem ieiunij requisito, disput. 52. 364

Pro eisdem.
De hora comedendi seruanda ad non frangendum ieiunium, disput. 52. 365

Pro eisdem.
De illis, qui ieiunio obligantur, vel non, disput. 54. 36

Pro suscipientibus Bullæ Cruciatæ.
An Bullæ Cruciatæ annus sit Ecclesiasticus, vel naturalis? disput. 55. 37

Pro contrahentibus Matrimonium.
An existentibus solum signis dubijs impotentia possit declarari matrimonium esse nullum, non expectat triennali experientia? Et quomodo dubia impotentia probari debeat in iudice? disput. 56. 371

F I N I S.

DISPUTATIO PRIMA.

AN UTILIUS SIT, IMPERFECTIONES, quæ peccata non sunt, confiteri sacramentaliter, quam ab earum narratione abstinere? Et traditur forma, qua breuiter, & discretè sua valeant confiteri crimina penitentes.

S V M M A R I V M.

- P** Artem affirmatiuam suadent argumenta, numero 1. 2. & 3.
Authoris iudicium, num. 4. & 5. vsque ad 7.
Supposito vero dolore, necessarium non est accedentibus ad confessionem se accusare de minus intenso dolore, & examinatione, num. 8.
Molestum est singulis narratis peccatis dicere, me accuso huius, à Deo peto veniam, & à te Pater, illius vices gerente, penitentiam, num. 9.
Accusatio peccatorum per generalia vitanda est, num. 10. vsque ad 17.
Necessum non est in fine confessionis dicere, me accuso ex omnibus quæ mundus, caro, & diabolus mihi obijcere possunt in die iudicij, num. 18. vsque ad 20.
In quolibet gradu intensiõis charitatis, præceptum dilectionis impletur, vnde abstinendum à loquutionibus per generalia, num. 21.
Aliquando penitentes cautè viuentes, molestiores sunt confessario, num. 22.
Modi traditi in aliquibus confessionarijs pro confessionibus faciendis, non sunt seruandi necessario à penitentibus, num. 23.
Breuis modus, discretus, utilis & fastidio carens seruandus à penitentibus in confessione, num. 24.
Alia animaduersione benemerita tradunt, n. 25. & 26.
Respondetur ad argumenta, num. 27. 28. & 29.

MUTILIUS esse imperfectiones, quæ peccata non sunt, confessas fore sacramentaliter, quam ab earum narratione abstinere; communis fidei vtilius vsus suadet, etiam literatorum se accusantium, non nimis indagasse peccatorum numerum, nec dolorem adeo intensum adducere ac fas esset: quod imperfectionem solum esse necessario admittendum est. Nam si de insufficienti dolore ex obligatione adducendo, se reos ostenderent, confessarius minimè admittere eos deberet ob sacrilegium vitandum. Præterea reos se ostendant ob non adimpletionem consiliorum, scilicet, non auscultasse diuinas inspirationes ad consilia vocantes, nec misericors cor proximi necessitatibus communibus prestuisse, infelicesve euentus eorum condoluisse, neque mortificationis operibus Sanchez Selecta.

sedulo fuisse addictos, & alia huius generis. Num hæc narrare in confessione damnabit aliquis? minime: imò confulescentes confessarios videmus penitentibus, ne ab illis abstineant dicendis: quod tamen nequaquam consulendum esset, si minus pararet bonum.

Item humiliatur penitens suas imperfectiones propalando: at humilitatis actum exercere, quam ab eo abstinere, satius esse, manifestum est; pariter ergo erit, & imperfectiones narrare.

Deinde confessarium munus non solum iudicis, vt liget, aut soluat, verum medici vt curet, & magistri vt doceat, assumptis notum est: vt adnotat Henriquez libro sexto, capitulo 28. numero primo. Beja in responsi. casuum coram Paleoto Cardinale propositorum à confessarijs, casu 9. in fine, Reginald. de prudent. confessar. cap. 1. Nauarr. de penitent. d. 6. c. 1. §. caueat, n. 32. Graf. 1. part. decif. c. 16. nu. 20. Vega 1. part. c. 62. casu 19. Ledesma 1. part. summ. cap. 15. Caietanus summ. verb. confessor, de qualitate confessarij, Syluest. verb. confessor, 3. in principio, D. Thom. in 4. distinct. 17. & ibi Bonauent. Medin. summ. capitulo sexto, vbi latè de hoc: & iterum Reginald. praxis, 1. tom. lib. 2. n. 42. Zerol. in prax. penit. fol. 93. & constat ex capit. omnis vtriusque sexus, de penitent. & remiss. Imperfectionibus verò penitentis patefactis salubrius medebitur. An non distat magis ab incidendo in ægitudinem, qui remotior est ab occasionibus infirmandi, etiam distans est æquè longè abfens erit à peccando qui imperfectiones admittere perhorrescat: quæ aliàs silentio prætermittæ curationis beneficij erunt incapaces. Vtilius igitur erit, confessario eas aperire.

Authoris iudicium.

Licet secundum se narrare aliquem suas imperfectiones, causa humilitatis, capiendi consilij mortificationisve, sit vtilius, quam ab illarum relatione abstinere: illas tamen sacramentaliter confiteri more, & animo quo communiter à fidelibus in confessione recensentur, minus vtile est. Nam sacramentalis confessionis iurisdictione ad sola peccata se extendit, vt constat ex institutione ipsius, illis Christi verbis Ioan. cap. 20. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Et constat ex Trident. sess. 14. can. 3. de quo Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 1. col. 2. Egid. de sacram. tom. 2. disput. 4.

disput. 4. dub. 2. num. 16. Vazquez tom. 2. in 3. part. disput. 135. num. 29. & tom. de poenitent. quæst. 90. art. 1. dub. 1. Suarez tom. de poenit. disput. 35. sect. 1. num. 4. Henriquez libro 4. cap. 2. num. 1. Syluester verb. *Sacramentum*, i. quæst. 13. Narrare igitur, ut absoluantur quæ peccata non sunt, minus vile est. Fideles tamen illiterati eo animo recensere decreuerunt, ut ab eis absolutione liberentur. Cum verò error hic sit, æquum erit confessarijs poenitentes monere, ne sacramentaliter velut absolueudas imperfectiones, quæ peccata non sunt, narrent. Quòd si poenitentes illas peccata esse putent, à confessario doceantur scelera non esse, nec deinceps indigere eas amplius confessioni subijcere ut absolueudas; & ne in posterum ex conscientia erronea peccent, id agentes quod nequiquam facinus est, ut optimè notauit Henric. lib. 6. cap. 28. num. 1. ob id enim munus Doctoris confessarius subit, ut doceat scilicet, quæ nocere, vel proficere possunt conscientiæ poenitentis. Vnde immerito Alfonso Rdriguez 3. tom. de perfectio. tract. 3. cap. 4. ait, consilium esse virorum spiritualium confiteri imperfectiones, quæ peccata non sunt in materia castitatis. Nec nego consilium esse aliquorum spiritualium, at ignorantium, non literatorum.

Docet ergo Syluester nostram conclusionem, verb. *confessio sacramentalis*, i. dicens, prudentem confessarium teneri superflua in confessione rescare. D. Thom. in 4. distinct. 17. quæst. 3. qui simplicem confessionem illam dicit, quæ nec paucioribus, nec pluribus constat verbis quam oporteat. Quod idem docet Pinellus, lib. 2. de poenit. cap. 2. rectè inquit: *Quidem quatuor illi verbis opus est, qui tribus commodè peccatum suum confessario potest explicare?* Suarez de poenitent. disput. 22. sect. 10. dicens in confessione recalcanda esse omnia illa quæ materia confessionis non sunt, nec ad finem eius quicquam conferunt. Henriquez lib. 5. de poenitent. cap. 3. num. 5. fin. Reginald. 1. part. prax. lib. 6. num. 115. referens, breuitatem esse vnam de perfectionibus confessionis. Et antea num. 75. dicit, quòd in confessione non nisi necessaria dicantur. Et idem docet in tractat. de offic. poenitent. Armil. verb. *confessio sacramentalis*, num. 16. dicens: *discretè sit confessio quantum ad modum narrandi, ne confessarium tædio officiat.*

Docet Possseuinus de offic. curat. cap. 7. num. 85. per hæc verba: *Contingit aliquoties personas religiosas, quæ confitentur singulis octo diebus, & fortè sepius, dum accedunt ad confessionem, immorari tantum quantum sufficeret pro facienda confessione vnius perditissimi latronis, & dant multum, quod obloquantur astantibus. Tu vide, an bene hoc cedat, & tollatur ista admiratio. Postquam personam noueris, non audies nisi mortalia, si quæ habet, vel venialia grauiora; reliqua omnia facias verbo generali confiteri; quia ita bene confitetur quis, & nullus lassatur expectando; omnisque admiratio cessat: cum ista breui manu possint præstari. Et si talis poenitens conueratur quasi non planè satisfiat illi, tu doceto de veritate, & modo decenti se consistendi.* Docet Ioseph. de ortu parochi in speculo parochorū c. 7. n. 3. & Flavius Androzius de la frequenta communion, fol. 141. statim sibimetipsi contrariis, prolixum modum narrandi peccata adiiciens. Et docet Astete in confessionali, dicens omittis generalitatibus, quæ à poenitentibus solent præmitti, statim incipiendum esse

à peccatorum narratione; docet Bermúdez de reformatione christiana tractado 2. fol. 99. ibi, *Las personas virtuosas que no saben mucho y mas mugeres suelen de ordinario en ser prolixas cargandose de preambulos, generalidades è imperfecciones que no son materia de confesion gastando en ellas el tiempo y haziendo iuntamente que el confessor lo pierda particularmente quando à la relacion prolixa de sus culpas iuntan las historias, cuentos importunos, relaciones pesadas y razones impertinentes, yendose muy de espacio, o repitiendo vna cosa muchas vezes. otras por no hallar culpas que confessar, dicen vnas generalidades tomadas de memoria, otras despues de gran rato que dizen y dizen no han dicho nada ni han dado materia al confessor para que las absuelva. Por tanto conuiene enseñarlas.*

5 Si verò fidelis imperfectiones, non ut peccata narret, minus etiã vile erit eas sacramentaliter referre more, quo etiã à literatis recensentur, se scilicet accusando, & reos ostendendo: quod in rigore vtique falsum est; reum enim nullum dici, nisi respectu patratæ sceleris, ab omnibus proclamatum est. Deinde onus confessarijs imponitur audiendi quæ peccata nõ sunt: quod sanè eis causa est renuendi audire confessiones, in animarum detrimentum cedens, dum fastidium fugiunt, & temporis iacturam.

Obijcies, poenitentes illiteratos discernere nequire, quæ sint imperfectiones solum, quæve venialia peccata. At si illis confessio imperfectionum interdicitur, plura etiã venialia confiteri desinent, solum imperfectiones esse arbitantes: & consequenter venialium peccatorum impediatur confessio: quod sanè contra Tridentinum est, sessione decima quarta, canone septimo, & capitulo quinto, Nauarra: *Venialia quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam rectè & vtiliter, citraque omnem presumptionem in confessione dicantur (quod piorum hominum vsus demonstrat,)* &c.

6 Licet quidam doctus huiusmodi impugnationem magnificerit; illius tamen enodatio plusquam facilis est. Nam poenitens admittens imperfectiones, vel putat, cum tunc ex conscientia erronea delinquat venialiter, eas fateri erit licitum, & vtile: at tunc à confessario instrui debet, & doceri peccata venialia nullo modo esse; ne deinceps ex errore peccet in eo, quod peccatum nequaquam est. Si verò putet peccata non esse, sed solum imperfectiones, ad quid illas confessioni absolueudas subijciat? cum respectu illarum minimè sacramentalis confessio instituta fuerit: aliàs possit, & subijcere scrupulos, quos ex conscientia scrupulosa iudicat esse crimina: quod tamen ab omnibus Doctoribus reprehenditur; de quo latè agimus disput. 4. 1. Et sanè si scrupuloso non permittitur scrupulosos confiteri, quantumcumque ex conscientia scrupulosa putet esse peccata, minus permittendum erit imperfectiones fateri illi, qui certò scit peccata non esse.

Secundò impugnabis. Nam saltem sequitur, Religiosos oportere confiteri suas imperfectiones: cum enim status ipsorum sit tendentium ad perfectionem; eam acquirere sunt deuincti, quam si expiscari negligant, rei erunt iudicandi.

7 At non vrget obiectio: nam, ut docuit D. Thomas 2. 2. quæst. 184. art. 5. ad 2. & nos dicimus disput. 7. num. 10. fine, perfectio status Religiosorum in eo consistit,

consistit, quod se voto deuinxerint seruare tria consilia, castitatis scilicet, paupertatis, & obedientiæ. Quod notauit etiam Alphons. Rodrig. 3. tom. del exerc. de la perfectio. tract. 2. cap. 1. vel alia consilia, quæ ex peculiari constitutione Religionis alicuius sunt seruanda ex præcepto. Alia verò consilia Religiosus non magis seruare tenebitur, quam laicus (nisi per accidens ratione vitandi scandali fragilium personarum, vel ignorantium, putanti um tunc peccare, quod alia non seruet consilia.) Condecens tamen erit, Religiosos consilij adimplendis incumbere magis, quam laicos, ob eorum statum magis obseruantem, & ad bonum præstandum exemplum magis obligatum, ut notauit Valent. tom. 3. disput. 10. quæst. 4. punct. 4. Silu. verb. *Religio*, 1. num. 3.

8 Infertur deinde, minus benè poenitentem dicere statim in ingressu confessionis, *accusationem mihi impono, me non fecisse examinationem sufficientem ad hoc Sacramentum, nec dolorem adducere, & propositum*: nam vel dicit verum, vel non; si verum, confiteri non licebit vsque dum examinationem sufficientem egerit, & dolorem sibi visum sufficientem adduxerit. Si verum non dicit, ad quid mentitur? Quòd si dicat se adducere dolorem, & examinationem sufficientem ad non peccandum mortaliter, haud tamen venialiter: tunc etiã falsum asserit, dicendo, sufficientem dolorem ad Sacramentum, & examinationem non adducere: nam defectus ille venialis minimè impedit, quin Sacramentum validè, & fructuosè fiat: tum quia ferè non est dabile, quòd defectus examinationis venialis sceleris metas solum attingat; sed aut mortale erit, vel nullum: tum quia præuio à poenitente illo veniali defectu, quem potuit emendare, & non fecit, colligitur manifestè, dolorem non adducere de defectu examinationis, nec propositum emendationis. Ad quid igitur se accusat, poenitentem se ostendendo de defectu examinationis? Quod si se reum ostendit de illo defectu tanquam de quadam imperfectione, falsò etiã se accusare ait de illo, quod potuit emendare, & non fecit: & vt dictum iam est, imperfectiones quæ peccata non sunt, confessioni subijcere velut absolueudas, minimè oportet, cum materia absolutionis nequiquam sint. Fit ergo, prædictum accusationis modum solum haberi à poenitentibus, vt præambulum ex quadam consuetudine, non quia verè doleant: cum potuissent emendasse defectum, & non fecerunt. Et verè qui maxima pollent memoria, non tam longum tempus consumere egent in examinatione peccatorum, ac qui tardiori laborant. Fagundez 2. præcepto libro 3. capitulo 2. num. 1.

Deinde nisi dolore sensibili peccatorum, seu deuotione, vel suauitate præditos non se conspiciant poenitentes, arbitrantur dolore sufficienti carere, cum tamen satis sit ad valorem Sacramenti voluntatem retractare, peccatum iam detestans, quod ante placuerat, vt si dicat poenitens, *vellem nunquam peccasse*, seu reprobare factum præteritum cum intentione remouendi offensam Dei, vt docet D. Thom. 3. parte, quæst. 85. articulo 1. ad 3. & articulo 4. & quæst. 84. articulo 8. & in 4. distinct. 17. quæst. 2. articulo 1. Palud. in 4. d. 17. quæst. 1. articulo 1. & 2. Sot. quæst. 2. articulo 1. Ledesm. 1. parte 4. quæstione 32. articulo 1. dubio 2. Nauarr. cap. 1. numero 2. Caietan. tom. 1. opuscul. tractat. 4. quæst. 1. Suarez tom. de poenitent. disput. 3. sect. 2.

Sanchez Selecta.

num. 8. Concil. Trident. sess. 14. cap. 2. dicens, poenitus esse detestandum peccatum, Concil. Colon. titulo de poenitent. in principio. D. August. lib. 2. ad Simplic. quæst. 2. *Sancta Teresa de Iesus*, in eius vita, cap. 1. fol. 72. Pinellus de sacram. poenit. lib. 1. fol. 21. Vnde sicut Deus verè habet displicentiam de nostris peccatis, & Beatus de illis quæ commisit, & tamen illa displicentia est simplex, sine angore, & dolore; sic & peccatores simplicem displicentiam habere quibunt sine dolore sensibili, angore & inquietudine, vt bene notauit ad aliud propositum Hurtado 1. 2. disput. 3. difficult. 1. fine. Deinde conturbantur nimis; si in peccatum per decem, & amplius continuatum proclues se inueniant, arbitranturque se vero proposito ex eo carere; decipiuntur tamen, nam propensio in labem, peccatum non est, nec possibile est, habitum tandiù radicatum ita cito euanescere.

9 Vterius minus benè poenitentes procedunt, dum quolibet narrato peccato, aiunt, *me accuso huius, à Deo peto veniam, & à te Patre, illius vices gerente, poenitentiam*: & iterum alio manifestato peccato dicta verba repetunt, & rursus alio dicto peccato eadem verba referunt, & sic de omnibus peccatis: sufficit ergo vnam accusationem pro omnibus sibi imponere. Si autem dicas, illam repetitionem verborum esse etiam doloris, quem impedire fas non erit confessario: Non vrget: internè enim dolor repeti potest, externè saltem fileatur ob molestiam confessarij vitandam, & ob temporis iacturam: aliàs dicendum esset expedire non solum ad quodlibet peccatum prædicta verba semel referre, verum multoties; quod tamen alienum à veritate esse nemo vertet in dubium. Et sequeretur etiam ob comparandam repetitionem doloris, seu illius ex citationem, expediens fore referre longam orationem, quam nullus confessariorum enunciarum patitur.

10 Deinde vitent poenitentes modum accusationis per generalia, v. g. *me accuso ex septem peccatis mortalibus capitalibus, ex abusu quinque sensuum, & animæ potentiarum, ex omissione operum misericordiae, &c.* Sanè hæc accusatio absque indagine fit, quod docet Ludouic. de la Puente, tractat. de perfectio. Christiana, tractat. de poenit. cap. 7. §. 2. num. 3. fol. 489. & Ioseph. de ortu Parochi in speculo Parochorum, cap. 7. nu. 3. qui ait, quòd confessio composita generalibus verbis est Pharisaica, puta, *peccauimus, iniuste egimus, iniquitatem fecimus peccando peccato superbia; auaritia, luxuria, &c.* Et nunquam descendunt ad peccatum speciale. Nauarr. in cap. quem poenitet, de poenitent. d. 1. num. 10. qui ad rem hæc profert verba. *Ob quod ipsum nolimus absolueri quamdam Religiosam confitentem se plurima, ac plurima peccata commississe, videndo, audiendo, tangendo, loquendo, incedendo contra præcepta Dei, & Ecclesiæ, & contra Concilia; antequam speciatim aliqua saltem venialia, & saltem antea confessa confiteretur.* Quod vt arbitror, frequenter occurrit confessarijs in reconciliationibus, quæ fiunt ad communicandum à recentibus confessis. Si enim poenitentes interrogarentur in particulari de transgressione alicuius præcepti, nõ auderent certò affirmare: solumque se reos manifestant ob consolationem, putantes fore ferè impossibile non deliquisse in prædictis. At non expedit certò affirmare se deliquisse, eo quòd putent possibile fore, aliàs de fractione cuiuscumque præcepti se possent accusare.

A 2 Quòd

11 Quod si sub conditione accusationem emittant, dicendo, *me accuso de septem peccatis mortalibus capitalibus si forte deliquerim*; nec etiam hoc expedit, cum ad id indagatio conscientiae praequiratur, quod penitens certo possit affirmare quale praecipuum fregit, & quale fregisse dubitet verè; non tamen quando absque vlla ratione dubitandi, solum quia possibile est fregisse, vt docet Ludou. de la Puente, tractat. de *perfect. Christian.* tractat. 3. de penitentia, cap. 7. §. 2. num. 3. Coriolanus de casibus referuatis, 1. part. sect. 3. art. 3. num. 6. fol. 349. Nauarr. cap. 2. num. 5. & in cap. *quem penitet*, de penitent. dist. 1. num. 10. Et quod examen ad id requiratur, vt certus sit penitens, quænam commiserit peccata, agunt Doct. cum Magist. in 4. dist. 17. Scot. ibi, art. 2. Gabr. quæst. 1. Maior. quæst. 8. Caietan. tom. 1. opuscul. tract. 5. quæst. 3. Victor. in summ. num. 178. Ledesma. 2. part. 4. quæst. 5. artic. 5. Sot. dist. 18. quæst. 2. art. 4. ad vit. Canus relect. de penitent. par. 5. Petr. de Soto. lect. 20. de confels. Nauarr. in summ. cap. 9. num. 16. & in cap. *fratres*, de penitent. dist. 5. nu. 66. Siluest. verb. *confessio*, 1. quæst. 3. Suarez tom. de penitent. disput. 22. sect. 10. num. 2. Vazquez tom. de penitent. q. 91. art. 2. & Anton. Molina in instruat. Sacerdotum, tit. 5. de Sac. penit. §. 4. fol. 201. col. 4.

12 Et sanè licet materia dubia possit subijci confessioni, non tamen conditionata: nam materia dubia dicit legatam conscientiam penitentis saltem sub dubio, & prudenter, nequamque temerariè accedit vt soluitur. At materia conditionata minimè, secundum conscientiam existentem penitentis defert illum ligatum ad penitentiam, cum satis suo iudicio examinata conscientia deliquisse non reperitur, sed solum defert secundum conscientiam possibilem, quia scilicet fore possibile scit lapsum se fuisse. Ex quo sequeretur teneri omnem fidelem quolibet anno fateri, licet discussa conscientia se minimè deliquisse reperiret, cum tunc fieri posset confessio sub conditione: at illo euentu ad consistendum non teneri docent D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 3. Scot. dist. 17. quæst. 1. §. de *tertio art.* Palud. quæst. 2. art. 4. conclus. 2. Durand. quæst. 9. num. 6. Gabr. dist. 17. quæst. 1. art. 2. post conclus. 2. Angel. verb. *confessio*, 2. Caietan. 1. tom. opuscul. tit. 5. quæst. 1. Maior. in 4. dist. 17. quæst. 2. Sot. in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 3. Medin. Cod. de confels. quæst. de confitendis venialibus. Almayn. in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 3. Nauarr. in principio, de penitent. dist. 5. in gloss. *parie m tertiam*, num. 18. Vazquez tom. de penitent. disput. 86. sect. 2. num. 7. & alij plures. Notandum tamen, quod quando materia dubia sola subijceretur confessioni, erit impertinenda absolutio sub conditione, saltem mentaliter concepta, *si forte peccasti*, vel, *capax es absolutio- nis*: communiter tamen certa materia adiungitur dubia, vt absolutio possit impendi absolute, & non sub conditione: semper tamen liberum erit penitenti solam materiam dubiam confessioni subijcere, quando certam mortalem non habet, vel in solam venialem fuerit lapsus.

Dices, Absolutionem censuræ præmitti in sacramento penitentiae ante absolutionem peccatorum, dicendo: *Absoluo te à vinculo excommunicationis, si forte ligatus es*: & tamen talis absolutio censuræ datur nulla existente dubia conscientia penitentis, sed so-

lum sit ad cautelam, si forte fuisset incurfa. Igitur etiam ad cautelam fas erit accusationem peccatorum præmittere, si forte fuerint commissa, & etiam sub conditione absolutionem impendere, cum tunc periculo efficiendi inualidè sacramentum, minister non se exponat.

14 Fit obiectiioni satis, prænotando, absolutionem à censura fore necessariam omnino ex mente aliquorum, vt dicimus, disput. 32. num. 11. vel saltem sub precepto fieri ante absolutionem peccatorum, cumque vt illa tollatur, necessaria nequam sit penitentia illius qui absoluendus est, minimèque censuræ scientia in eo, qui absoluendus est, ad absolutionem desideretur; independentè è censura ligato potest tolli, imò contra illius voluntatem; vt tradunt Doctores in tractat. de excommunicat. Suarez tom. de censur. disput. 7. sect. 7. num. 7. Auila de censur. 2. part. disput. 2. cap. 7. At peccata per sacramentum penitentiae deleri nequam possunt directè, nisi illorum habeatur penitentia & accusatio; sed illorum quorum quis nullam conscientiam nec etiam dubiam habet, accusare se non potest, sed solum secundum conscientiam possibilem, vt iam dictum est. Si verò forte sint commissa, indirectè debentur etiam nulla facta eorum accusatione. Et sicut in foro exteriori quis ad se accusandum non admitte- retur sub conditione, *si forte deliquerit*, nec cum eo iudicium posset iniri; sic neque in foro interiori ad- mitti debet. Præterea potestas tradita Sacerdotibus non solum ad soluendum, verum etiam ad ligandum, est à Christo tradita ex illo Ioan. 20. *Quorum remis- eritis peccata, erunt remissa; & quorum retinueritis, erunt retenta*. At exercendo potestatem clauium in accusantem se sub conditione, solum posset soluere, & nullatenus ligare; nam quam ratione, aut lege posset ligare illum, cui se certo deliquisse nõ dicit, sed solum possibiliter? Posset tamen non soluere, quan- do occasionem peccandi nollet præscindere, ex qua oriretur se pluries dubitare, an in peccata ruat, vel non v. g. non soluere illum, qui domi habet foeminam quam concupiscere sæpè dubitat: vitaret tamen pec- catum illud dubium, nisi illam inspiceret, & contem- plaretur, cum iam certum, vel dubium periculum ad- mittat.

15 Et suffragatos esse tempus aiunt penitentes, eo quod virtutibus non vacauerint: quod nec in septimo precepto comprehenditur, nec distinctum peccatum est. At dices, otiositatem esse filiam accediæ, vt docet Dom. Isidor. in libro de summo bono, de quo meminit D. Thomas 2. 2. quæst. 35. art. 4. ad 3. qui opti- mè aduertit pro solutione, otiositatem siue somno- lentiam reduci actor porem erga præcepta circa quæ est aliquis otiosus, ea omnia prætermittens, & somnolentus ea negligenter implens. Vnde ex men- te D. Thomæ, si aliquis sit otiosus virtutes non ac- quirere quas posset, minimè peccat, nisi tunc otiosus sit quando tempus adimplendi alicuius præcepti oc- currit. Martin. del Rio, libro 1. cap. 5. quæst. 4. de magia: idem D. Thom. art. 3. ad 2. rectè obser- uat, quod licet quis tristaretur de hoc, quod aliquis cogat eum implere opera virtutis ad quæ non tenetur, non esset peccatum accediæ; vt notauit Vazquez de Eucharist. disput. 213. cap. 2. num. 6. Et latius nos de hoc disput. 7. num. 15.

16 Et in 5. præcepto illos animas suas peccatis occi- disse

dise fatentur minus benè, tum quia in illo præcepto animæ occisio non est interdita, tum quia animam crimine interimere distinctum peccatum non est ab illo, quod committitur in quolibet genere, ex quo mors spiritalis animæ resultat. Vt Vazquez 3. part. tom. de Eucharist. disput. 209. cap. 4. num. 38. & 1. part. disput. 102. cap. 7.

17 Nec est necessarium in fine confessionis dicere, *me accuso ex vniuersis omissionibus: & ex omnibus commissis opere, verbo, & cogitatione*: licet contrarium doceat Anton. Molina, tit. 5. de sacrament. penitent. §. 8. fol. 203. Hæc enim generalia sunt quæ superflue re- censentur in confessione, quando particularia pecca- ta sunt narrata; aliàs esset quodlibet peccatum bis aut ter repetere. Vnde licet in confessione generali dica- tur: *Confiteor Deo, quia peccavi nimis cogitatione, ver- bo, & opere*: id expedit dicere, quia in particulari tunc non sunt narranda peccata, & vbi deficiunt specialia, ad generalia opus erit deuenire. Henr. lib. 4. cap. 9. fi- ne, & lib. 5. cap. 3. nu. 5. Nauarr. cap. quem penit. & de penit. dist. 1. num. 10. prælud. 5. num. 6. prælud. 9. num. 1. & cap. 26. num. 28. & alij Doctores, num. sequenti vocandi.

18 Præterea redundat, penitentes in fine confessionis dicere, *me accuso ex omnibus, de quibus caro, mundus, & diabolus me accusare possunt in die iudicij*: hæc enim generalia materia non sunt sufficiens Sacramen- ti penitentiae, casu quo penitens narrare possit in particulari peccata; vt Vazquez tom. de penitent. quæst. 91. art. 2. dub. 1. D. Anton. in summ. 3. part. tract. cap. de infirmis, & in 3. part. tit. 10. cap. 2. Medin. C. de confels. quæst. de absolutione ab oblitis, circa fin. Cor- dub. quæst. 30. de indulgent. dub. 3. opin. 2. Angel. verb. *confess.* 4. num. 80. (imò & signa generalia non suffice- re ad confessionem etiam in casu necessitatis, quando infirmus in speciali peccatum non potest confiteri, docent Sot. dist. 18. quæst. 2. artic. 5. Canus relect. de penitent. 5. part. fol. 128. §. at *inhærendo Ecclesiasti- co vsu*. Ledesma 2. part. 4. quæst. 9. art. 5. dub. 2. Nauarr. in summ. cap. 26. num. 27. & 28. quibus tamen non assentior, quia verum id non puto, vt latius disput. 44. num. 27.) Tum quia falsum est, carnem, mundum, & diabolum accusatores assistere in die iudicij: diabolus enim accusationem non imponit, nec ibi adest strepi- tus iudicij ex accusatore, sed Deus per seipsum in in- stanti separationis animæ à corpore, animæ ostendit peccata ob quæ damnatur, & dæmonibus traditur ad infernum portanda.

Nec caro, aut mundus alio modo accusare dicun- tur, quam quod peccata carnis, & mundi vanitatum digna sint æterno supplicio, vel temporali. Vnde opti- mè Albinus in Gen. cap. 4. ait: *Quomodo sanguis Abel elamat? nempe quia homicidij illius reatus in conspe- ctu eius apparet*. vbi Glossa interlin. ait: *Euidencia pa- trati sceleris non indiget accusatoris clamore*. Cum ergo vniuersa crimina Deo manifesta reddantur, accu- satoris non erit opus. De quo Suarez tomo 2. in 3. parte, quæst. 49. artic. 6. disput. 52. sect. 2. §. secundo facile, & §. quocirca dicendum, Pereira in Dan. lib. 8. fol. mi- bi, 456. Trull. in Bulla defunctorum, dub. 4. num. 1. & Dom. Perez in suo vtili lib. *Mysterios de nvestra santa Fe*, fol. 198. & 188. & fol. 200. Viquer. Infit. de iudi- cio generali, cap. 21. & vers. 3. & dicens, post *latam* in reprobos sententiam, dæmonem in infernum eos por- Sanchez Selecta.

taturum, iuxta illud Matth. 13. *Colligite primum zizania, & alligate eam in fasciculos ad comburendum*. & §. 5. fol. 800. dicit, accusationem fieri mentaliter. Quod etiam docet D. Thom. in addit. ad 3. part. quæst. 88. art. 2. Ad quid ergo dæmonis accusatio erit necessa- ria? Non quidem ad informandum iudicem de verita- te, qui omnia nouit; nec ad hoc quod anima quibus damnatur peccatis cognoscat: nam hoc nec ipse dæ- mon potest cognoscere, nisi à Deo reueletur: nec sal- tem interna peccata cognoscere quibit, an anima illa commiserit, vel non. Et idem Viquer. fol. 801. expres- sè ait, peccata reproborum fore accusatores. Etiam D. Thomas in addit. ad 3. part. quæst. 89. art. 4. non aliud munus obire dæmones respectu damnatorum, quam torturæ, insinuat, nihilque meminit accusationis. Quod docet Magist. in 4. dist. 47. §. E. & ibi Durandus. Neque obstat illud Apocalyp. 12. vbi dicitur: *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & pote- stas Christi eius, quia proiectus est accusator fratrum nostrorum* (id est diabolus, qui accusabat illos ante con- spectum Dei nostri die ac nocte). Nam vt optimè ad- uertit Lyra, idem est dæmonem accusasse, quod ad peccandum impulsisse homines, efficiendo eos accusa- biles coram Deo, & cogens ad latriæ cultum sibi im- ponendum. Quapropter si aliter quam expositum est, accusationem imponendam esse à dæmone sibi per- suadeat Pereira in Dan. lib. 8. ante §. *Ecce cum nubibus*, fol. mibi, 456. falsum asserit. Vnde decipitur quoque dum inquit apud dæmonem esse librum mortis, profer- rique ab ipso, cum ab homine ratio exigitur extrema. Nec dari librum mortis docet D. Thom. 1. p. quæst. 24. art. 1. ad 3.

19 Nec penitentibus opus est in fine confessionis dice- re, *me accuso ex omnibus quorum oblitiscor; quæ si in memoriam reuocarentur, propalarem*. Nam huiusmo- di propositum virtualiter clauditur in vera aliorum peccatorum accusatione. Nec obstat David Psalm. 18. dicens: *Ab oculis meis munda me domine*: Tum quia huiusmodi deprecatio non ad Sacramentalem con- fessionem est relata; tum quia ibi rogat Propheta sibi dimitti peccata omissionis impediendi aliena pecca- ta; cum id ei ex officio Regis incumberet; quæ occul- ta vocat, cum inquirere & scire minimè curasset; ob id subdit, *ab alienis parce seruo tuo*, id est, parce pro- pter omissionem aliena peccata impediendi.

At dices, in qualibet re agenda actuale habere intentionem, quam solum virtualem, satius esse; sicut consultius erit celebranti sacrum actuale habere intentionem consecrandi, quam solum virtualem vt docet rubrica Missalis de defectu intentionis, num. 4. *Si intentio non sit actualis in ipsa consecratione propter euagationem mentis, sed virtualis, cum accedens ad al- tare intendat facere, quod facit Ecclesia, conficitur Sa- cramentum; & si curare debet Sacerdos, vt etiã actua- lem intentionem adhibeat*. Igitur licet accusatio pec- catorum obliorum virtualiter sit inclusa in accusa- tione vera aliorum, consultius tamen erit peniten- ti actualiter se de oblitis accusare, & propositum actualiter habere illa confitendi, si memoriæ occur- rissent.

20 Nec inficiamur latius esse propositum actuale, quam virtuale confitendi peccata, ob id solum, quod tanquam superfluum reiiciamus, quod propo- situm illud internè conceptum, exterius confessori

manifestetur. Nam cum tale propositum exterius manifestari nihil conducatur ad validitatem, & fructum confessionis factæ de præfenti, superflue interueniret talis manifestatio propositi, cum illud esse à poenitente habendum à confessario præsupponatur. Quod si adhuc inles; manifestare illud propositum esse actum virtutis exterioris, à quo abstinere poenitentem non erit consulendum: Non vrget; alias expediret poenitentem sacramentaliter se accusanti, desideria ad omnes virtutes exercendas prodere, dicendo, *propositum habeo audiendi Missam, inuisendi hospitalia, seruandi ius vnicuique, colendi Deum, ignoscendi inimicis, &c.* Quod dicendum non esse, velut fastidiosum, & superfluum, nemo in dubium vocabit.

21 Tum solent poenitentes ordine præceptorum Decalogi se accusantes, præmittere, *se non amasse Deum ex tota intentione cordis sui*: Cumque hoc mandatum speciale non sit in lege Dei sed generale, sicut mandatum dilectionis proximi generale est, per septem Decalogi præcepta distributum, vt docet Vazquez, tom. de poenitent. quæst. 90. art. 1. dub. 4. num. 40. bene aduertens tale præceptum negatiuum esse, cum satis adimpleatur per hoc, quod nullum malum proximo inferatur; & Suarius, tom. de fide, tractat. de charitate, disput. 5. sect. 4. num. 4. acutè monens præceptum diligendi proximum non obligare ad habendum actum internum, cum per se non pateat proximo sicut Deo, Molin. 1. part. quæst. 63. art. 1. & 3. disput. vnica, membr. 2. §. *Id etiam quod affirmant*; necessarium non erit accusationem illius præmittere, sed statim incipere à particularium præceptorum transgressionibus. Vnde deceptus est Lorca 2. 2. quæst. 44. artic. 2. disput. 8. num. 10. arbitrans esse obligationem eliciendi actum amoris proximi, saltem qui feratur in omnes proximos, eo quod D. Thomas quæst. 25. art. 8. dicat in præparatione animi constringi homines inimicos diligere, at per actum antecedentem animus præparari debet. Sed fallitur, præparatur satis per odij cessationem. Nec esse specialia præcepta, docet D. Thomas 2. 2. quæst. 44. art. 1. ad 3. qui contrarius non est in artic. 2. quia ibi solum intendit, proponi præceptum dilectionis Dei, & proximi vt speciale, propter rudes non capientes in alijs præceptis esse inclusum, docet Iansen. in concord. Euangel. cap. 81. D. Bernard. serm. 50. in Cant. & Christus Matth. 22. dixit, *In dilectione Dei, & proximi comprehendit legem & Prophetas*; & docet D. Gregor. homil. 30. in Euangel. *Verè etenim Deum diligimus, si mandata eius custodimus, si nos à nostris voluptatibus coarctamus.* Ecce D. Gregorium dicere, verè, hoc est in rigore, & proprietate sermonis aliquem Deum diligere cum mandata custodit, & mala cauet. Et confirmari potest ex epistol. Ioan. capit. 2. *Qui seruat verbum Dei, verè in hoc charitas Dei perfecta est.* Quod non solum de charitate habituali, sed de actuali intelligi potest, nec oppositum probari poterit, vnde actu diligere non est aliud ex mente Dom. Ioan. quam verbum Dei custodire, hoc est illius mandata complere; & saltem de dilectione Dei naturali non dari speciale mandatum, docet Bañez 2. 2. quæst. 44. artic. 1. dub. 1. conclus. 2. docet Maldon. Matth. 2. versiculo 39. dicens, hæc duo, scilicet: *Diliges Dominum Deum tuum, & proximum sicut te ipsum*; maxima totius legis præcepta à Christo dici, non quod distincta ab alijs præceptis sint, sed cætero-

rum compendium. Et præceptum dilectionis proximi esse compendium cæterorum mandatorum ad proximum attentum, testatur D. Paul. ad Rom. 13. dicens: *Nemini quidquam debeatis, nisi inimicem diligatis: qui enim diligit proximum, legem impleuit: nam Non adulterabis. Non occides. Non furaberis. Non falsum testimonium dices. Non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur, Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Quapropter temerè satis loquutus est Lorca 2. 2. quæst. 44. art. 3. disp. 57. dum hanc intentionem impiam, & erroneam appellat, ex eaque sequi dicit, vt nullus homo constrictus sit in tota vita memor esse Domini Dei sui, ad ipsamque affectu mentis conuerti, ita vt ei placere, & tanquam Domino Deo suo, & summo bono seruire, & voluntatem eius implere proponat. At ex hoc oppositam sententiam esse veram conuincitur, cum innumerum in tota sua vita huiusmodi actum habuerint, contenti solum cæterorum mandatorum obseruatione, quos damnare temerarium est. Comperi sanè ex huius authoris scriptis maxime procliuem esse ad ferendum censuras contra oppositas sibi opiniones, quæ conditio maxime noceret si qualificator is munus exerceret in officio inquisitionis. Imò licet speciale præceptum esset dilectionis Dei, vt docent plures ex inferius allegatis, non frangitur, quia ex tota animæ intentione, & ex totis viribus intensiue, non sit Deus dilectus, cum præceptum solum detur de dilectione Dei super omnia appetitiua: at quando poenitentes se accusant Deum non dilexisse ex toto conatu cordis sui, id intelligunt, quia tota intentione ad diligendum Deum non intenderint, cum tamen de dilectionis mandatum in quolibet gradu intentionis impleatur, D. Thomas 2. 2. quæst. 44. art. 4. & ibi Caieta n. & communiter Doct. in 3. distinct. 27. Nauarr. in sum. cap. 1. Latine, num. 4. Hispanè, nu. 9. & cap. 11. nu. 6. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 4. punct. 2. & quæst. 19. punct. 1. Suarez, tom. de poenitent. disput. 4. sect. 4. num. 7. & tom. de fide, tract. de charitate, disput. 5. sect. 2. num. 2. Tolet. lib. 4. sum. cap. 9. num. 7. Sanchez in summa lib. 2. cap. 35. num. 2. in fin. Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 4. quæst. 3. Vazq. 1. parte, tom. 2. disput. 235. nu. 12. & 1. 2. tom. 2. disput. 194. num. 13. & 19. Gabr. in 3. distinct. 27. quæst. 1. artic. 1. notab. 6. Maior in 4. quæst. 2. artic. 4. distinct. 14. Layman, tom. 1. fol. 225. num. 3. Sotus, in 4. distinct. 17. quæst. 2. art. 4. Somnius, in demonstrat. Religionis Christianæ, tract. de diligendo Deum & proximos, cap. 7. fol. 915. Bañez 2. 2. quæst. 26. art. 2. ante finem. Medin. C. de poenitent. quæst. 5. Ledesim. 2. part. sum. cap. 5. conclus. 4. Nider. præcept. 1. cap. 5. num. 4. Aragon, 2. 2. quæst. 26. art. 2. §. *His tamen non obstantibus*. Almayn. in 3. distinct. 27. quæst. 1. fol. 89. Ludou. Torr. 2. 2. disput. 74. dub. 1. paulò ante fin. Ioan. Viuald. de vera contrit. cap. 12. fol. 67. & 77. Vega, 1. part. sum. cap. 18. casu 7. Roridg. 1. part. sum. cap. 1. conclus. 1. Malder. de virtute, quæst. 44. in principio. Becan. 3. tom. cap. 17. num. 4. quæst. 4. Videndus Suarez tom. de Statu religioso, lib. 1. cap. 9. num. 7. & seqq. Pinellus de Sacram. poenitent. lib. 1. fol. 17. loquens de contritionis mandato quod heredè impletur in quocumque gradu intentionis habeatur contritio. Puteanus, tom. 2. folio 689. colum. 2.

Nec frangitur hoc præceptum dilectionis Dei toties quoties poenitentes de fractione se accusant tradunt:

dunt: nam si quotidie horum confessiones excipias, quotidie dicat, se non dilexisse Deum ex totis viribus. At præceptum dilectionis Dei non tam crebro per se obligat. Sed ad summum obligabitur fidelis nimium non differre hanc dilectionem, vt docet Suarius tom. de charit. disput. 5. sect. 3. num. 4. & idem docet tom. de poenitent. disput. 15. a sect. 4. loquens de tempore quo obligat contritio, & tom. 2. de religion. lib. 1. cap. vlt. loquens de oratione, & de statu religioso, lib. 1. cap. 9. num. 14. Lorca 2. 2. quæst. 44. art. 3. disput. 58. num. 8. in fine, qui ultra annum non esse differendum huius mandati dilectionem censet, quod etiam docet Torres, 2. 2. disput. 97. dub. 2. & tantum in articulo mortis, illud præceptum dilectionis obligare docet Vazquius, tom. de poenitent. quæst. 86. art. 2. dub. 6. num. 11. & verè si ad speculationem tantum esset recurrendum, hæc videtur verior sententia. Nam supposito, quod nullum tempus determinati signet Deus, quo debeat diligi, liberum relinquit hominem, vt tempore à se electo obligationem exequatur, & cum articulus mortis vltimum vitæ tempus sit, & aliud eligere nequeat, constringitur in illo præceptum implere. Et qui prescius loquuntur, inducunt obligare præceptum in diebus festiuis tantum, vt Scot. in 3. d. 27. quæst. 1. §. *quantum ad secundum*. Petrus de Sot. lect. 13. de poenitent. Viger. sum. cap. 10. §. 4. vers. 11. Marfilus in 4. quæst. 12. art. 1. part. 5. igitur non quotidie obligat præceptum dilectionis Dei, & tamen quotidie poenitentes de eius fractione se accusant, ne suæ consuetudini consistenti deficiant. Si tamen se reos ostenderent, non quia arbitrentur se quotidie ad dilectionem esse constrictos, sed quia de omissione aliquando habita, se pluries accusare contendunt, sicut qui de homicidio semel perpetrato quotidie accusationem præmittit; sic consultiuum erit, quotidie se de omissione dilectionis accusare; in quo sensu loquutus fuit Lorca 2. 2. quæst. 44. art. 3. disput. 58. num. 8. dum dixit consultiuum esse, acriter se accusare de negligentia dilectionis.

Et non correspondisse inspirationibus Diuinis tanquam crimen fatentur. At quod si de inspirationibus ad consilia exequenda intelligatur, peccatum non sit, eis non annuere, vel quod etiam non auscultare in inspirationibus ad præcepta vocantibus, distinctum peccatum non sit, dicimus, disput. 7.

22 Solent aliquando poenitentes cantius viuentes molestiores esse in confessionibus: cum enim ipsi peccata ad confitendum difficulter interueniant, quæ crimina non sunt, confessioni subiiciunt, ex generalibus se accusantes: aiunt enim, *quid in confessione dicam si hæc non refero, cum peccata non reperiam?* Dicant itaque absolutè peccatum aliquod ex præteritis: posse enim præterita peccata esse materiam nouæ confessionis, est communis Doctorum sententia, de quo Suarez 4. tom. de poenitent. disp. 22. sect. 6. Victor. quæst. 160. Nauarr. cap. 1. num. 32. Vega 1. part. casu 20. 21. Sa verb. confessio, nu. 37. Coriol. de casibus referuatis, fol. 348. requirit tamen nouum dolorem communiter docent DD. Vazquez tom. de poenitent. quæst. 92. art. 3. num. 9. licet Ledesim. 1. part. sum. cap. 4. de poenit. dub. 2. Ioan. de la Cruz de poenit. quæst. 1. in fin. contrarium censent probabilius. Quibus non assentior. Nec putent inutiliorem esse confessionem, quia breuior: præsertim quando mora in recensendis non peccatis habetur, vt meminit Nauarr. cap. 2. num. 1. Vnde decem

annorum confessio breuiter fieri quibit, in necessaria solum poenitens recenseat à superfluis abstinendo. Solent deinde detristari maxime, si scrutantes conscientias suas scelera non reperiunt (de quo tamen ego nimis gaudeo) num ad id cautè non viuunt, quod à peccatis committit solitis abstineant? Quid igitur mirum, si in ea non fuisse prolapsos minime percipiant? At dicant tristari, quod non inueniant peccata quæ ipsismet videntur commisisse. Nec hoc causa debet esse mororis, ad scrutandam conscientiam solum obligat Deus, non ad inueniendæ peccata infallibiliter, Sot. in 4. distinct. 18. artic. 4. in fine.

23 Molestos etiam se exhibent poenitentes confessarijs referentes se vitæ emendationem promissam non fuisse sequutos, sacram synaxin minori cum reuerentia recepisse, poenitentiam sibi iniunctam non adimpleuisse, ac deo celeriter, tantoque dolore ac possent, sed potius fœcorder in plurimis sigluisse. De quo confitendi modo agit Victoria in confessionario breui, fol. 7. Medit. sum. lib. 2. cap. 8. Zerol. in praxi poenitent. fol. 328. Dotor Martin Cordero *en el tesoro espiritual*, folio 266. Cantarell. in præceptis decalog. libro 1. cap. 84. num. 379. B. Orozco *en el confessionario*, folio 11. & 13. Iustus de Castro in confessionali. Cuius stylus inter omnes est maxime vitandus. Ludouic. de Granada in confessionar. breui, & Directorium cariorum, circa fin. Manual del Christiano del P. Torres, Fr. Anton. de Molina, monje de la Cartuia *en la instruccion de sacerdotes*, tractat. 5. cap. 4. §. *Memorial y forma para confessarse*, folio 198. alias 647. Don Iuan de san Clemente *en el confessionar. breue*, sectè in fine. Dotor Joseph de Aguilar *en las aduertencias para confessar*, Flauius Androzus *en la frecuente comunion*, folio 141. Joseph de Ortu Parochi in speculo Parochorum, capitulo 19. Anton. Ferrer *en la guia del camino para Jesus*, parte 3. dialogo 4. Antonius Vazquez Carmelitani, Antonius Ragnacius in lucerna Parochorum, titulo *pro confessarijs in praxi*, quæstio 122. folio 458. vsque ad 471. cuius methodus prolixa satis est, & tædium parans. Franciscus de Soto, qui licet præambula non doceat fieri, quatenus tamen assertio eius esse narrare quænam fuerint iuramenta. v.g. *Aziurans dixerit, uiuit Deus, uel, ita Deus me adiuret, &c.* deferendus est, vt dicimus disputat. 6. num. 6. Hieronymus de Campo *en el Manual*. & alij plurimi. At nihil horum de quibus se accusant, peccatum saltem speciale est; inutiliter igitur confessioni subiicitur, vt absoluitur. Et ore solum tenus horum accusationem præmittunt, quia sic dicendum in formula confessionario non reperere. Si tamen intendat poenitens dum dicit se emendationi non esse debitum, reiterationem alii cuius peccati in particulari manifestare (supposito quod sequatur opinionem censentium reincidentiam esse aperiendam, cuius contrarium censentis disput. 9. numero 6.) absque necessitate statim in ingressu confessionis dicit, *me accuso ex defectibus emendationis vitæ*: sed hoc omisso, peccatum ex rei inciderentia fatetur, & tunc asserat illud pluries aliàs commisi fuisse.

Sed damna bimus tot confitendi methodos à doctis viris traditas? Ego saltem eis vt prolixis non vtendum censéo, & gratiam habendam à me traditam formam, non dubito, rebus attentè pensatis.

24 Modus igitur breuis, discretus, utilis, fastidio carens seruan-

seruandus à pœnitentibus in confessione, hic erit: se cruce signet, dicendo: *Per signum Crucis*, (Latine vel Hispanè) & non sanctissimæ Crucis, vt quidam aiunt: Ecclesia enim tale non addit verbum. Deinde percussione pectoris facta, dicat semel, *Peccavi*. Nec confessionem generalem opus est præmittere, saltem integram, presertim eos qui frequenter confitentur; vel quando plures expectant ad confessionem sacramentalem exequendam. Sic docet Paulus V. in Rituali edito anno 1617. de sacram. pœnit. fol. 95. dicens: *Tu pœnitens confessionem generalem Latina, vel vulgari lingua dicat, scilicet: Confiteor, &c. vel saltem vtatur his verbis: Confiteor Deo omnipotenti, & tibi Pater: & docet Flavius Androzus en la frequente commun-ion, fol. 143. integrè sanè recitandam in quatuor euentibus statuit Ecclesia. Primò, initio Missæ. Secundò, ad horam Primam. Tertiò, ad Completorium. Quartò, in administratione Eucharistiæ sanis, vel infirmis, vt constat ex dicto Rituali, de sacramento Eucharistiæ, fol. 66. & 73. At illam integrè recitare ante confessionem opus non est: tum quia necessarium non est ad dolorè excitandum, cū iam à pœnitente adducatur, & distinctè ter excitetur per verbum, *Peccavi*: & fastidiosum sit confessario illam integrè recitare pœnitentem. Statim ergo dicat, quæ commiserit aduersus primum præceptum: Non adorandi Deos alienos, Exod. 20. vt notauit Margarit. confess. fol. 71. *Me accuso falsum iurasse ter, aut quater, cuiusdam famam detraxi, furtum commisi, hominem odio habui, Missam die festiuo non audiui, &c.* Et quamuis iuxta plurimum opinionem per confessionem generalem tanquam per sacramentalem venialia peccata remittantur; vim remittendi sitam esse non in omnibus confessionis verbis, sed in illis, *Peccavi*, quisque sciat. Cūque nos tale verbum dicendum fore cœleamus, sit remedium remissiuum venialium non remoueri.*

Omnia peccata eiusdem speciei vno numero narret, vt *adulteria decem commisi, tria furta feci*; & in fine dicat, *plura non habeo*. Sunt enim aliqui dicentes, rem se habuisse cum quadam coniugata sex vicibus; postea cum alia quatuor; postea cum alia decem, quæ omnia vnico poterat verbo proferri, vt doctè satis docet Ludouicus de Granada tract. 2. de la penitencia, §. quarto aniso, iuxta probabilem satis opinionem, dicendo: *viginti commisi adulteria*. Quod notauit Henriquez lib. 5. de pœnitent. cap. 3. num. 5. & cap. 5. num. 8. & docet Azor 1. tom. lib. 4. quæst. 6. Maior in 4. disput. 17. q. 4. Nauarr. cap. 16. num. 5. in vtraque summa docet expressè Anton. Diana tractat. 7. relolutio. 13. Homo bonus de examine Ecclesiæ 1. part. tractat. 5. cap. 13. quæst. 83. Bonacina de factam. quæst. 5. disput. 3. punct. 2. §. 3. difficult. 3. propositio 3. num. 4. qui sanè author indignus est quod ab alijs citetur, propter prolixitatem modi suæ allegationis. docentes tantum peccare qui inuitat decem foeminas ad peccatum; sicut qui inuitat decies eandem foeminam: docet item Môt. 1. 2. tom. 2. quæst. 73. art. 8. quæst. 8. numer. 25. dicens, quod ruina spiritualis complicitis generalis circumstantia est peccatorum, quæ habent complice, nec tribuit nouam speciem, nisi sit directè volita: peccatum enim quod comitti non potest sine complice, ex sua specie habet socium ad peccandum, & inde non reponitur in alia specie, quia cum socio committatur, docet Vazquez tom. de pœnit. quæst. 19. art. 1. dub. 4. nu.

3. & 7. & præcipua huius ratio est, quæ omnia scelera, quæ absque complice committi non possunt, perpetrari ea est impossibile nisi vnus alterum inuitet: quomodo enim crimen executioni mandaretur à duobus nisi sibi-metipsis mutuo desideria explicarentur? Videndus Vazquez 1. 2. tom. 1. d. 102. numer. 12. & 23. Rodrig. 1. part. summ. cap. 51. explicans, illam conditionem seruandam in confessione, scilicet, *quod sit discreta*, quia vnico verbo plura peccata recententur. Reginald. lib. 6. 1. p. prax. nu. 115. Vega en el espejo de Curas, tom. 1. cap. 11. num. 163. Suarez tom. de pœnit. d. 2. sect. 5. num. 37. Nauarr. in summ. cap. 6. num. 18. & cap. 5. num. 4. dicens, *ne confessarius permittat dicere sigillatim peccata vnus speciei, sed vtgeat vt ad vnica numeratim pœnitens illa reducat*. Caietan. verb. confessio. in 6. præcept. & 2. tom. Opuscul. 2. quæst. de cõnitione, Armill. confessio sacramentalis, num. 16. dicens: *pœnitens prius in seipso meditetur peccata, & bene computet*. Sot. in 4. distinct. 12. quæst. 2. art. 4. fol. 818. Zerol. in praxi pœnit. fol. 120. Quamuis doceant alij numerum foeminarum cum quibus adulterium fuit commissum esse explicandum, eo quod peccatum scandalum sit distinctis foeminas ad fornicationem inuitare. At reatè loquitur Sanchez summ. lib. 1. capit. 6. numer. 14. dicens crimen scandali esse foeminam inducere, opus tamen non esse illud in confessione explicare; quia dum fatetur vir fornicationem commisisse, communiter intelligitur foeminam sollicitasse, fatendam tamen ait esse circumstantiã si foemina virum paratum sollicitasset, quia in fornicatione foemina ea circumstantia non exprimitur, & circumstantiam scandali esse foeminam ad fornicationem inuitare, docet Martinez 1. 2. tom. 2. quæst. 73. art. 8. dub. 5. conclus. 1. Nec grauius crimen est decies eandem foeminam inducere quam sigillatim decem foeminas, cum in vtroque casu inductio solum denaria sit. Certum tamen est in qualibet opinione, tunc inuitationem speciem mutare & necessariò esse confitentiam, quando inuitatio facta est extraordinarijs precibus æquivalentibus violentiæ morali; Salas 1. 2. quæst. 73. tom. 2. tract. 13. disput. 5. sect. 15. num. 133. Qui conciliat opiniones, quod asserens inuitationem non mutare speciem loquitur dum inuitatio communiter fit, tenens verò fore confitentiam intelligat id dum inuitatio extraordinaria est, vt ei difficultè resisti possit. Vnde Lorca 2. 2. quæst. 43. art. 8. nu. 6. dum dixit non fieri satis confessioni si dicat quis peccasse cum quadam foemina, sed opus esse dicere se illam inuitasse, nec quemquam concessisse hanc circumstantiam taceri posse, nec tutò & sine temeritate id asseri posse, temerè loquutus est: vt equè optimè aduertit Suar. de fide, disput. 19. sect. 2. nu. 21. Cano de locis lib. 12. cap. 11. Torres de fide, disput. 55. dub. 3. sicut potest esse temerarium aliquam simplicem propositionem asserere, ita erit temerarium censuram temeritatis tribuere sine fundamento, & quando propositio illam non meretur. At quis dicat Sancium temerè fuisse loquutum, iniquentem, opus non esse se inuitasse foeminam explicare?

Et impertinens est communiter in ingressu confessionis pœnitentes conuersationem cum confessario inire & de salute confessarij inquirere, imò & aliquando de eius tota familia. Agnosco confessarium has peruncationes subtiliter repellentem, noientem, scilicet ad eas respondere, sed iubentem illic confessioni

fioni incumbere pœnitentem: quia non est locus nec tēpus vrbaniatibus studendi, sed confitēdi humiliter, & deuotio, dolor, & fortè pudor minuitur. Sic egisse sapientiissimū Vazquium Societatis IESV filium & splēdorem, est mihi eius confobrinus.

Deum notato, pœnitentes confitentes peccata secundum conscientiam suam, & eo modo quo deliquisse illis videtur, adhuc non esse contentos, repetentes, *me accuso eo modo quo scit Deus me scelus commississe*. Quod quidem impertinenter dicitur, non enim sacramentalis cõfessio fienda est à pœnitente, iuxta id quod Deus de peccato cognoscit, sed iuxta id quod peccator. Cū igitur ipse examine sufficienti præmissio, alio modo quo explicat, se deliquisse neutiquā cognoscat, obligationi rectæ confessionis satisfact, quod docet Nauarr. summ. cap. 10. num. 7.

26. Aduertant itaque confessarij, pœnitentis excusandos esse breuiorem, & magis succinctum confitendi modum non seruantes: instruantur à confessarijs; et si enim aliquantulus labor sit, postea tamen recompensabitur fructu certissimo breuitatis succedente.

27. Ad primum argumentum fatemur pium vsum esse fidelium imperfectiones, quæ peccata non sunt, sacramentaliter confiteri, nec ob id vtiliorem, vt constat ex rationibus conclusionis.

28. Ad secundum respondetur, probare secundum se esse vtilius causa humilitatis recedere imperfectiones; non tamen velut materiam confessionis sacramentalis ex modo eas narrandi. Neque ius habet pœnitens obligandi confessarium, vt tales imperfectiones audiat, sed solum peccata. Nec etiam fas erit contra ius confessarij, humilitatis actum exercere pœnitentem, ipsūve augeri in gratiam cum confessarij iactura, scilicet, temporis & molestiæ.

29. Ad tertium respondetur, munus confessarij non esse ex obligatione imperfectionibus mederi, sed peccatis. At si pœnitens consilium rogaret ad euellendas huiusmodi imperfectiones, teneri ex consilio confessarij præstare non dubito: petatur tamen extra confessionem, ne imponatur onus confessario audiendi ea quæ fortè nollit, vt docet Magister Auila, 1. part. lib. Audi filia, carta à vn Predicador, fol. 62. col. 2. Et in tali casu secreti fractio non timeatur: iure enim naturali celare tenebitur; quo etiam solum teneretur, si sacramentaliter in confessione via accusationis imperfectiones apertæ fuissent; cū tantum peccata, aut ab illis dependentia sacramentali sigillo gaudeant, & firantur, vt docet D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. in corp. & ad 2. Palud. in 4. dist. 21. quæst. 3. Alexand. 4. part. quæst. 19. memb. 2. Bonauent. distinct. 21. quæst. 2. §. in ista quæstione. Scot. distinct. 21. quæst. 1. & 2. ad 2. Durand. quæst. 4. Gabriel quæst. 1. art. 1. Maior, quæst. 3. Medin. C. de confess. celandi. Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 5. Petri. de Sot. lect. 11. de confess. Ledesma, 2. part. 4. quæst. 10. art. 1. dub. 1. Vazquez tom. de pœnit. quæst. 93. art. 4. dub. 1. & 3. nu. 2. Suarez, tom. de pœnit. disputat. 3. sect. 3. num. 10. Henriquez, lib. 6. cap. 19. num. 4. fin. & cap. 21. num. 1. Sot. in relect. de tegendo secreto, art. 2. Palat. in 4. distinct. 21. q. 2. & vniuersi DD. absque vlla differentia. Aduersus dicta quædam indocti insurrexerunt (non docti; nam eis maxime disputatio placuit) affirmantes tolerandum non fore, nouam meth odum pro confessionibus agendis introduci, cum docti antiquitus illo modo à nobis re-

pulso fuerint vsi. At ab eis percontari libet quam ratione ferre potuerit vetustissimam illam methodum confitendi qua vicebatur: *Confessome a Dios todo poderofo y a la bien auenturada siempre Virgen y a san Pedro y a san Pablo y al Apolol Santiago y a todos los Santos, y a vos Padre que peque en comer, en haer, en reir, en yugar, en mal obrar, en mal perseuerar, en mucho bien que pudiera haer hecho y no lo bice, de mucho mal que me pudiera apartar y no me aparte reniego del Diabolo y de todas sus obras, tornome fieruo y vasallo con el cuerpo y con la alma de mi Señor IESV Christo. Por tanto ruego y pido por merced a la Virgen sin mancilla me quiera perdonar todos mis pecados presentes y passados y en confession olvidados y fuera de ella y a vos Padre espiritual me deys penitencia de mis pecados y me absoluays*. Mutari & aliam introduci nouam, sicut enim illi displicuit forma hæc quæ vetustissima erat, & per doctos edocta & executata: ita & nobis displicet illa quam reiecitimus, nouamque, discretam & breuem assignauimus, pro quo nobis non modicas fas esse referri gratias docti conferentur.

DISPUTATIO II.

De rebus quibus se accusare solent pœnitentes, quæ tamen peccata non sunt.

S V M M A R I V M.

Status disputationis, num. 1.

Plures pœnitentes se accusant de virtutibus, putantes esse peccata, à num. 2. vsque ad 5. inclusiuè. Vbi scitu digna, & necessaria adducuntur.

Putant etiam pœnitentes sibi non licere malum proximo optare, quantumcūque sit necessarium ad bonum spirituale proprium, vel proximi, nu. 6. 7. & 8. Licitum est optare sibi mortem ob vitandam molestiam infirmitatē, siue mendicitatem, vel vitam pœnalē à marito femina inflictam, num. 9.

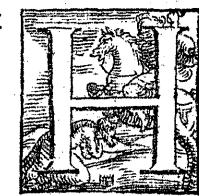
Et licet ob consolationem captandam iniurias ab alio receptas referre alteri, siue ob accipiendum consilium, num. 10.

Nonnulli etiam se accusare solent, si de iniuria recepta vindictam coram iudice petant; arbitrantur enim se statim offensores odio habere, num. 11.

Soliti præterea sunt se accusare eorum, quæ in etate infantili egerunt carentes ratione, num. 12.

Accusantes se quod peccauerint decies, parum plus vel minus, si postea certò cognoscant duodecies se peccasse, non est opus illa duo peccata iterum confiteri, num. 13.

Comedere vel bibere absque necessitate, non semper est gula, numer. 14. & 15.

ACTENVS resoluimus minus benè pœnitentes suas imperfectiones confessioni subijcere velut absolutionis materiam: quia tamen sūt aliqui nō solum imperfectiones cõfitentur, verum quæ virtutes sunt, velut peccata narrant, absolutionem eorum expectantes; quid cum eis confessario sit agendum, explicatū necessarium esse duxi. Et licet plures casus

casus possent referre, solum adducam eos qui frequenter à penitentibus, ut peccata recensentur, cum tamē reuera virtutes sint.

2. Moris igitur est plures penitentes reos se prodere de virtutibus, quas peccata esse existimant; si in filios, v.g. seruos, vel vxorem irascantur iusta causa exigente, & ad correctionis finem: cum potius ille actus charitatis, & misericordiae spiritalis sit, ad correctionem fratrem nam attinens: teste Dauide Psalm. 4. *Irascimini, & nolite peccare*. quasi dicat, etsi ad horam ut homines mouemini, nihil tamen per iram contra rationem operemini, & de hoc ipso quod moti vel irati fuistis aduersates rationi, citò penitemini, quod optime animaduertit Montoya in metaphora metaphora 8. Genes. cap. 4. Et sapē plures non irascuntur praueinentes rationem, sed potius iram excitat a ratione vt contingit in Christo, in quo non fuere passiones, sed propassiones, quia non erant praueinentes iudicium rationis, sed magis sequentes, & per ipsum rationis iudicium excitatae. & docet D. Thom. 2. 2. quæst. 158. art. 2. dicens, iram passionem esse; & constat ex 1. 2. quæst. 64. art. 1. Suarez tom. de fide, tractat. de correct. fraternam, disput. 8. sect. 3. num. 7. Ioan. de Friburgo in summ. confessorum, lib. 3. tit. 34. quæst. 273. fol. 213. Ludouicus de Granada tractat. 2. de la penit. §. de los 7. peccados mortales, §. ira. Alvarez in la conseruacion de la salud del cuerpo, capit. 7. fol. 25. Arualo de correct. frat. fol. 122. Passio verò appetitus sensitui in tantum est bona in quā ratione regulatur. Si autem ordinem rationis excludat, est mala: qui in ira attendi potest quoad duo. Primò, quantum ad appetibile in quod tendit, quod est vindicta. Vnde si aliquis appetat, vt secundum ordinem rationis fiat vindicta, est laudabilis iræ appetitus, & vocatur *ira per zelum*. Si verò aliquis appetat vindictam fieri qualitercumque contra ordinem rationis, putā si appetat puniri eum qui non meruit, vel vltra quā meruit, vel non secundum legitimum ordinem, aut non propter debitum finem, qui est conferuatio iustitiæ, & correptio culpæ, erit appetitus iræ vitiosus, & nominatur *ira per vitium*. Alio modo consideratur ordo rationis circa iram quantum ad modū irascendi, vt scilicet, motus iræ non immoderate feruescat, nec interius, nec exterius; quia tunc non erit ira absque peccato: quod intelligo quando nimietas iræ exponeret hominem periculo labendi in maledictionem ex animo in re graui, vel leui; & tunc esset mortale, vel veniale, vel in execrationem ex non a nimo, & tunc esse veniale; nisi fortè ratione scandali feret mortale. Et sic de alijs peccatis in quæ labendi præberet periculum nimietas iræ, aut contrariaretur modestiæ, vt Lessius lib. 4. cap. 4. dub. 4. num. 25. Si verò nullius peccati patrandi esset occasio, aut mali exempli, non video quā ratione motus iræ, quantumcumque feruescat, sit peccatum. Ita docet D. Thomas in artic. 6. in fine corpor. Cum enim passio iræ ex sui natura indifferens sit, quod nimis incensa sit, vel non, à ratione indifferentis non valebit extrahere. Est namque intensio modus seu circumstantia actus, vnde impossibile reputandum erit, substantiam actus indifferentem esse, nedum verò intrinsicum ipsius malum, malum fore reputandum. Imò in art. 8. in corpor. & ad 2. ait, defectum iræ quandoque esse peccatum: qui modus per defectum opponitur iræ, & dicitur *lenitudo*, siue *stupor*, vel *inirascencia*, vt dixit Aristoteles, vel *ira vacuitas*.

Est enim passio iræ utilis, sicut & alij omnes motus appetitus sensitui, ad hoc, quod homo promptius exequatur id quod ratio dicat: alioquin frustra esset in homine appetitus sensituius iræ. Vnde acutè satis Caietanus notauit. d. art. 8. contra Senecam, & Tullium: videlicet, quod quoad executionem punitionis non debet homo esse sicut lex mortua, sed iustitia animata, vtens organo adiuuantibus, à natura ad hoc datis, vt est ira: quod docet Lessius, libro 4. dub. 4. num. 1. Quapropter Nemesius, lib. de natura hominis, cap. 21. Irā appellauit *satellitium rationis*. Vnde Aristot. 4. Ethicor. dixit: *Passio ira excitata per virtutem fortitudinis adiuvat ad actum eius fortius exequendum*. Quæ egregiè à D. Gregor. 20. moral. cap. 8. super illa verba, Psalm. 22. *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolati sunt*, fuerunt animaduersa, dum dixit: *Virga percutimur, & baculo sustentamur; sit itaque amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non inconsideratè sauiens; sit pietas, sed non plus quàm expediat parcens*. Ac si diceret, sicut excessus iræ potest parere crimen, similiter & iræ defectus generare peccatum. Vnde optime Fr. Ludouicus de Granada in symbolo de la Fe, 1. part. vbi, de los efectos de la anima, dixit: *La ira es despectadora de la iusticia vindicativa, que es la que tiene por oficio castigar los delictos. Porque con la ira y indignacion que se concibe con ellos se muenen los lueces a castigar los*. Quæ optime Anselm. super epistol. ad Timoth. 4. confirmat, dicens *Vnde num. Apostolus qui Titum admonet, dicens: Argue cum omni imperio, Timotheum exhortatur, dicens: Argue, obsecra, increpa cum omni patientia? Quid est quod vni imperium, alij patientiam præcipit, nisi quod vnum leuioris, alterum verò feruentioris spiritus esse conspexit? Leni per auctoritatem imperij iniungenda erat seueritas uerbi, is autem, qui spiritu feruebat, per patientiam temperandus fuerat, ne plus iusto inferuescens, non ad salutem vulnerata reduceret, sed sana vulneraret*. In quæ, illa D. Gregorij verba Exod. 23. super illud, *Dimitte me vt irascatur furor meus*, &c. Et Deo respondet Moyles, *Aut dimitte eis hanc noxam, &c.* coincidunt, dum dixit, *Ecce qui vitam omnium etiam cum sua morte petijt, paucorum vitam gladio extinxit, intus arsit ignibus amoris, foris accensus est zelo seueritatis*. Ac si diceret, quandoque iram, quandoque lenitatem fore necessariam, quæ vitio carebūt, si rationis regula regantur. Instruantur igitur penitentes à penitentiaris, ne ex conscientia erronea peccent.

3. Nec necessarium est parentibus irascentibus in filios, dominis in seruos, & praelatis in subditos Religiosos, vel marito in vxorē expressè recordari quod ideo irascantur, quia correctionem intendunt. Nam pater ratione patriæ potestatis, dominus ratione dominantiae, & praelatus ratione superioritatis ius habent irascendi, & succensendi filijs, seruis, & subditis, illosque moderatè puniendi, quamuis non fiat punitio ob correctionem, sed animo sumendi sibi satisfactionem de iniuria accepta à filijs, seruis, vel subditis; aut de alijs defectibus ab ipsis commissis contra voluntatem parentum, dominorum, aut superiorum suorum. Dum tamen non eo odio fiat, aut alio quouis deprauato animo nocendi, & iniuriam inferendi. Constat Ecclesiastic. 33. & Lucæ, cap. 12. Aristot. 1. economic. cap. 4. & 2. economic. cap. 1. & 2. Petrus Gregorius lib. 23. art. 1.

artis mirabilis, cap. 4. & 5. Zepol. in authent. sed nouo iure, C. de seruis fugitiuis, à num. 54. Alexand. ab Alexand. libro tertio, dierum genialium, capit. 20. & ex l. 1. C. de emendat. seruorum, & ex l. respiciendum, §. furta domestica, ff. de furtis constat. Faber. in §. sed hoc tempore, Institut. de ijs, qui sunt sui. Alexand. conf. 75. vol. 5. Tiraquell. de iure primogen. in præfat. num. 143. Menoch. de arbitrar. 363. Iulius Clarus lib. 5. §. final. num. 57. & ibi Bayard. Boer. decif. 275. num. 3. & ex l. huius regni constat, l. 9. tit. 8. part. 7. & ibi Gregor. gloss. 1. & 17. tit. 14. part. 7. & cap. *Dus ista nomina*, 23. quæst. 4. & gloss. 1. in fine, in cap. *sicut alterius*, 7. quæst. 1. Ex Theologis docent D. Thom. 2. 2. quæst. 65. art. 2. in corp. Sot. de iustit. lib. 5. quæst. 2. art. 2. & lib. 1. quæst. 6. art. 4. ad 2. argument. Auila de censur. 2. part. cap. 5. dub. 3. Siluest. verb. *excommunicat*. 6. nu. 6. Tabiena dicto verbo, num. 6. & constat ex cap. *cum voluntate*, de sentent. excommunicat. Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 146. Rodrig. 1. tom. summ. cap. 13. num. 4. fin. Valent. tom. 3. disput. 5. quæst. 9. punct. vnic. Salon, Aragon. Bañez 2. 2. quæst. 65. art. 6. & art. 2. Caietan. in summ. verb. *percutio*. Reginald. in prax. lib. 20. num. 42. Rosell. verb. *vxor*, num. 4. D. Anton. 1. part. tit. 14. §. 6. ver. *debet tertio*. Ledesma 1. part. sum. cap. 19. conclus. 4. Tolet. lib. 1. cap. 23. num. 5. & 6. loã. Valent. in Margarit. Doctor. part. 2. distinct. 2. cap. 1. lit. C. Tiraquell. de legibus connub. lib. 1. num. 27. & 24. vbi multa de castigatione vxoris per sum viuum. Maldonat. in summ. verb. *verberare*. Sanchez de matrim. lib. 10. disput. 18. num. 16. plures vocans Doctores. Sã, verb. *verberare*, nu. 1. Molina tom. 4. de iustit. disput. 2. expressest. §. *quoad reliquos autem*, & nu. 15. §. *illud est obseruandum*. & tom. 1. disputat. 228. à à num. 25. & iterum Rosell. verb. *percutere*, nu. 1. Azor. 2. tom. lib. 2. cap. 39. quæst. 13. Torres de iustit. disput. 29. dub. 2. & constat ex cap. *disciplina*, distinct. 45. Nec licitum erit filijs, seruis, aut subditis, &c. resistere punitioni moderatæ, l. 3. & 5. l. congruentius, C. de patria potest. ibi, *Et parentibus, ff. de iust. & iur. l. furiosa*, 4. ff. de curat. furios. l. vnica, C. de emendat. seruorum. Nec discipulus magistro, l. sed etsi quæcumque, 5. §. *si magister*, ff. ad legem Aquiliam, & docet Pichar. 2. tom. institut. lib. 4. tit. 1. iniuria, num. 18. Tiraquell. 1. connub. num. 4. 1. Poterunt tamen hi punitionem fugere, è manibus parentis, aut praelati, vel mariti, siue domini, aut magistris elabendo, cum tunc nulla committatur irreuerentia. Et patet etiam ex l. vnica, C. de emendatione propinquorum cuius hæc sunt pulchra verba. *In corrigendis minoribus pro qualitate delicti, senioribus propinquis tribuimus: vt quos ad vitæ decora domestice laudis exempla non prouocant, saltem correctionis medicina compellat. Nec nos in puniendis minorum vitij, potestatem in immensum extendi volumus, sed iure patrio auctoritas corrigat propinqui iuuenis erratum, & prauis animaduersione compescat*. Cum igitur concedatur patri, & propinquis ius puniendi filios, & propinquos moderatè, & bellum iustum ex vtraque parte neutiquam per se detur: fit, filium, siue propinquum inique actus resistendo punitioni: non tamen punitionem fugiendo. l. in suis, de liberis & posthum. imò bene aduertit Melina 1. tom. disput. 228. num. 27. seniores etiam non propinquos ius habere puniendi pueros pro excessibus illorum corrigendis, præsertim dum illi sub quorum cura existunt, despiciunt illos pu-

nire aut presentes non sunt. Probat cap. *cum voluntate*, §. vltim. de sentent. excomm. & id æqua ratio exponit, quod per seniores pueri corrigantur; at nisi pœpunitio, correctionem non percipiunt.

4. Solent deinde, quantumcumque ex legitima causa puniant filios, seruos, vel subditos, se accusare de infligta castigatione; quia inde præbuere eis occasionem iurandi, maledicendi, &c. At hoc scelus neutiquam est: rei tamen essent maledictionis iuramentive, quando absque iusta causa eos puniissent: nam tunc daretur illis occasio peccandi imprudenter, temerariè, & iniuste, vt pote absque vlla legitima causa, & iure: quo solum tēpore sedem habet D. Pauli doctrina ad Ephes. 9. *Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros*. Docet D. Thomas 2. 2. quæst. 69. art. 2. Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 3. nu. 443. Soto lib. 5. de iustit. quæst. 2. Rodrig. 1. tom. summ. cap. 3. num. 4. & vniuersi etiā tradunt DD.

5. Præterea se reos prodere solent parentes, siue domini de iudicio temerario, eò quod cautius inspiciant, & obseruent filiorum, & seruorum mores, ad vitandā occasionem quæ illos ad nefas posset inuitare: vt si mater noit filiam solā domi manere, ne forte aliquid contra honestatem illi accidat, putat se filie irrogasse iniuriam, eò quod suspicetur, posse illam crimen patrare. Et dominus arbitratur se in seruum deliquisse, eò quod curet domum custodiri, ne per latrocinium spolietur: quod sanè peccatum minimè est; nec alia huius generis: nam vt acutè satis obseruauit Valent. tom. 3. disput. 5. quæst. 4. punct. 4. fol. 1022. Torr. de fide, disput. 89. dub. 5. & de iustit. disput. 4. dub. 3. num. 16. Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 4. Lorca 2. 2. disput. 47. num. 11. & 12. D. Thom. 2. 2. quæst. 60. art. 4. ad 3. & ibi Caietan. & agimus latius disput. 50. num. 19. Margarita confess. fol. 20. Bañez 2. 2. quæst. 33. dub. 2. conclus. 39. Arualo de correctione frat. in plurimis locis. Suspicio ad cautelam licita cuicumque est; & virtus, vt inquit D. Thomas 2. 2. quæst. 50. art. 8. pertinet ad prudentiam, & vt optime notauit Caietan. dicto art. 4. dubia quoad actum cautelæ, remedij & huiusmodi, sunt in peiorem partem interpretanda, sed quoad actum punitionis in meliorem: sicut licet mihi iter agenti cū alio, illum attentè obseruare, ne furto ex meis implicetur: quia talis suspicio potius est metus, ne fortè accidat quod possibile est euenire, præsertim præbita occasione. Alias enim non excusarentur Praelati Religionum aliarum statuentes, ne Religiosus absque vidente comite foeminas alloquatur, nec iuste conquiri posset de lege; tum quia omnibus est communis, tū quia magis timetur casus ob fragilitatem in communi, quàm de illo, vel alio Religiosos in particulari. Vnde statuta Collegiorum iusta sunt decernentia collegas via recta scholas adire debere absque ingressu alicuius domus.

6. Decipiuntur deinde arbitrantes minimè sibi licere malum pœnæ proximo optare, quantumcumque sit necessarium ad bonum spirituale proprium, vel proximi, cui malum imprecantur. Discant enim à Dauide flagellum peccatoribus implorante, Psalm. 81. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine*; & Paul. 1. ad Corinth. 5. fornicarium tradendum esse Satanæ, vt corpus illius cruciet decernit, & exoptat illi mortem corporis, dum dicit tradendum fore in interitum carnis, vt sic morte præuentus precare definat,

definat, & timore illius percussus veniam petat, & saluam faciat animam suam. Et iudicium tradere huiusmodi, scilicet fornicarium, Satanae in interitum carnis, spiritus saluus sit. Et à Hieremia cap. 8. iniquitate: Da filios eorum in famem, & deduc eos in manu gladii. Et à Daniele hostibus Nabuchodonosor malum impecantem, cap. 4. Domine mi somnium bis qui te oderunt, & interpretatio eius hostibus tuis sit. Quod optime explicat Carthufianus super dictum locum, dicens, Daniele optasse id partim affectu quodam humanitatis, & pietatis, partim zelo iustitiae. Regi enim illi pie condidit propter singularem eius erga se humanitatem, & benevolentiam: hostibus autem eius malum imprecabatur in quantum peccatores erant, quibus ad salutem animae profuisset temporalibus malis in presenti vita puniri. Et Dauid Psalm. 108. mala peccatoribus obstinatis deprecans sic est affatus. Cum indicatur exeat condemnatus, & oratio eius fiat in peccatum, fiat dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter. Fiant filij eius orphani, et vxor eius vidua. Non sit illi adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eius, &c. Et in lib. 10. vitæ S. Francisci Xauier, cap. 4. edito à D. Alfonso de Sandoual, refertur P. Gasparem vnum ex socijs S. Francisci Xauier in Ormaz prædicasse, cumque ibi intueretur quosdam in malis obstinatos, & alij ruinae spiritalis fore occasionem, zelo succensus, sic est Deum deprecatus. Pidiendo con muchas lagrimas a la iusticia divina que compadeciendo de las almas de los que contanta obstinacion se perdian a si y a los otros sin acudir a la suauidad de quantos remedios les aplicaban metiesse la tiente bazia lo viuo, y cortasse sin dolor por lo que mas sentiano, fuisse honra, bazienda, o vida, y al fin del Sermon encomendo tres Aue Maria porque viniessen todos aquellos castigos a las que los huuiessen menester para medio de sus almas. Et Hierem. Thren. 1. Ingredietur omne malum coram te, & vindemia eos sicut vindemiafi me. Et Plal. 34. Effunde frameam, & concluda aduersus eos, Malum namque poenae intrinsecè malum non est, atque adeo nec intrinsecè charitati oppositum. Docet D. Thom. 2. 2. quæst. 76. art. 1. Syluest. verb. charitas, quæst. 3. & verb. odium, in fine, Nauarr. cap. 15. num. 10. & cap. 16. num. 7. & cap. 20. numero 3. ver. ad quæsitum, dicens, Religiosis licere inopiam annonæ optare, vt oppressione populus in melius vitam mutet. Graff. lib. 2. decis. cap. 72. num. 2. Suarius tom. de fide, tract. de charitate, disput. 5. sect. 5. num. 1. & 2. Mont. 1. 2. tom. 2. quæst. 74. art. 8. quæst. 3. num. 77. Percira in Dan. lib. 5. fol. 323. Granada 1. 2. tract. 13. disput. 1. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13. Martinez 1. 2. tom. 2. quæst. 74. art. 8. 1. part. tract. de delect. moro. dub. 4. in fine. Sà verb. charitas, num. 8. Vazquez 1. 2. disput. 115. cap. 3. in fine. cuius hæc sunt verba: Licet etiam desiderare mortem alicuius ob bonum ipsius, vel proprium, non quidem ex odio, sed vt ipse cesset à peccato, vel amplius non sit ipsi desideranti occasio alicuius mali præsertim spiritalis. Sot. lib. 5. de iustit. quæst. 12. art. 1. ferè in fine. dicens, licitum esse optare iustori bona dissipanti aliquod malum, ne dissipationem compleat. Et quamuis sciat quis peccatorem vitam in mortali acturum, potest illi mortem optare ob pacem Reipublicæ. Et hinc licet imprecari mortem Turcis, ne tyrannide illorum opprimamur: quod Ecclesia fieri licitè posse docet in Collect. Et gentes pagorum, & hereticorum dextera tua potentia conteran-

tur. Et ad Galat. 5. Vtinam abscondantur qui vos turbant. Et D. Petrus act. 8. Simoni Mago volenti pecunia acquirere potestatem infundendi gratiam, si in eum est affatus. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri, non est tibi pars, nec fors in sermone isto cor. n. tuum non est rectum coram Deo. Et Eliseus pueris se irridetibus maledixit, 4. Reg. 2. & dicentibus; Ascende calue, ascende calue, qui maledixit eis in nomine Domini, egressi sunt duo vrse de saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Et in charta anathematis, quæ ab Ecclesia publicatur, plurima mala rogantur euenire excommunicatis illi inobedientibus, etiam æternam damnationem, ex illis verbis. Malditos sean con luzifer, con todos los demonios del infierno, adonde permanezcan en cõpañia del peruerso Iudas, y de los otros damnados para siempre iamas, sino reconocieren su pecado, pidiendo misericordia, y enmendando su vida. De quo in cap. Anathema, 11. q. 3. & D. Thom. 2. 2. quæst. 76. art. 1. & quæst. 83. art. 8. ad 3. vbi ait licere orando petere aliqua mala temporalia inimicis, vt corrigantur. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 3. punct. 2.

Animaduersione dignum prospicias, tantum illud nocumentum fas esse desiderare proximo ob honestum finem, quantum ad talis finis consequutionem necessarium est: vnde si malum infamie proximo fat sit ad cessandum à malo, mortem illi optare illicitum erit. Quare per se nunquam licet desiderare viatori damnationem æternam, quia per se non est medium ad consequendum bonum aliquem finem, licet interdum nefas non sit permittere illam: quod acutè notauit Suarius tom. de fide, tract. de charitate, disput. 5. sect. 5. num. 2. morte namque temporali adueniente operanti iniquè, cessatio à peccato obtinebitur: quapropter optando illi damnationem æternam, maius malum, quam esset necessarium ad cessationem a peccato exoptaretur, quod esse iniquum diximus.

Animaduersione dignum est, quod traditur à Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 116. cap. 2. num. 4. quod habens propositum sumendi vindictam de aliquo si liceret, non delinquit: quia cum voluntas efficax accipiat malitiam suam deriuatam ab opere exteriori, & voluntas tantum feratur in vindictam, præcedente iudicio illo sub conditione, si licita fuerit: iam excusatur à malitia quam ab ipso opere haberet. Si tamen tunc actu delectatur cogitans de malo alterius ex displicentia illius, peccato lethali inquinabitur, quantumuis sub conditione vindictam, seu malum apprehendat, quia talis delectatio pertinet ad odium, quod non accipit malitiam ab opere, quod habet vt obiectum, sed secundum se opponitur charitati: Imò quamuis iustineam, delectationes ab opere specificari, illa delectatio vindictæ conceptæ sub conditione, si licita esset, mortifera erit: quia de præsentibus capitur delectatio de nocumento proximi: quod verò capiatur sub conditione, si licita sit vindicta, non aufert, quin præsens delectatio de nocumento proximi capiatur: & tunc delectatio specificatur à nocumento, quod esse præsens concipitur: quod verò capiatur delectatio de nocumento sub conditione liciti, solum conuincit nocumentum fore licitum præsentem conditione realiter: non verò apprehensa solum per imaginationem, sicut vidua dum delectatur carnaliter de copula habita cum proprio viro, delectatur de re mala, quia copula cum viro suo tantum erat licita constante matrimonio.

matrimonio realiter, non verò dum dissolutum est, & apprehenditur vt cõstans, vt latius dicimus in nostris disputationibus scholasticis, quas Numine fauente in lucem properè forsitan trademus. Videndus Santius de matrim. lib. 9. disput. 46. & in summ. lib. 1. cap. 2. præsertim num. 35. & agimus latius disput. 21. num. 27.

Hinc inferitur, licere sibi, vel proximo optare mortem ob vitandam molestam infirmitatem, mēdicatam, vitam pœnalem à marito fœminæ inflatā, & alia huius generis; dummodo desideretur mors, vt à Deo intelligenda, non ab homine iniustè, vel à dæmone: non enim digna est salus tanto dolore; & mors prolongata dicitur vita miseris repleta. Item ob bonum virtutis, scilicet ob defensionem Fidei, licitè est exoptare sibi mortem à tyrannis inferendam: consequenter tamen est desideranda: nam primo loco publicatio Fidei est intēdenda: quo fine non solum ex consequenti erit licitū optare mortem, verū occasiones prudenter quaerere quo publicetur Fides, licet præuideatur mors inuitabiliter moraliter, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 124. art. 1. ad 3. & ibi Caietan. §. in eodem 1. articulo. Tunc enim non datur tyrannis occasio iniustè agēdi, sed ipsi sibi accipiunt ex bonis actibus, quibus incumbūt martyres, scilicet proclamationi Fidei, correctioni peccatorum, &c. Tenet Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 41. 58. 62. 70. & 102. Nauar. in summ. cap. 15. num. 12.

Licet etiam poenitentibus ob consolationem referre iniurias ab alijs acceptas: narrādo namque causam dolor remittitur, & crimen alterius per accidens detegitur. Nauar. tom. 1. de restit. lib. 2. c. 4. n. 210. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 12. Malderus tract. 7. cap. 1. dub. 12. Vega. 2. tom. summ. cap. 46. casu 9. Rodrig. in summ. cap. 248. nu. 18. Sic excusantur famuli detegēdo iniurias sibi meptis illatas à dominis suis; vxor eas; quæ à marito; filius quæ à patre; Religiosus quæ à Prælato, &c. Vt enim acutè notauit Lessius, nimis graue esset, & præter humanam consuetudinem, vt quis cogatur iniurias acceptas secum in silentio coquere; nec possit eas cum amico communicare. Adhibenda tamen curam pluribus dicitur, quam ad solatium, siue consilium sit necessarium; nec nominanda persona, nisi ad consilium sit opus, & valdè expediens. Instruantur ergo poenitentes, ne ex conscientia erronea peccent. Nec infamare proximum intrinsecè malum est, vt admittunt vniuersi; alijs nec index possit suspendere latronem; nec particularis detegere crimē sibi, vel Reipublicæ interitum minitans. Et licet etiam iniurias narrare causā accipiendi consilium, vt tradunt DD. suprā citati.

Accusare etiam se solent poenitentes, quod de iniuria accepta vindictam coram iudice petierint. putant enim statim se offensores odio habere. Sanè vt odium esset, indiscriminatim voluntas sumendi vindictam esset necessaria, siue malum obtingat iniuriantī publica autoritate, siue priuata; at quando voluntas solum via autoritatis communis vindictam appetit, quare odium erit? Imò potius virtutis actus, vel iustitiæ vindictatiuæ: vt docet Lessius lib. 2. de iust. cap. 47. dub. 4. num. 21. §. aduerte tamen. Ledesim. 2. par. summ. tract. 17. conclus. 3. Hæc enim non solum residet in iudice vt punit, sed etiam in quolibet particulari, ad petendum à iudice punitionem. Vel vt censent alij, est actus iustitiæ commutatiuæ, quæ respicit vt obiectum, cuique quod suū est, tribuere. Vazq. opuscul. de Restit. dub. 9. Sanchez Selecta.

num. 41. Qui verò desiderat sibi dari debitam pro offensa satisfactionem, sibi tribui quod suum est, petit: licitū igitur erit, vindictam à iudice petere respectu offensoris. Docet D. Th. 2. 2. q. 64. art. 3. & quæst. 108. art. 1. & 2. & ibi Caiet. Vazq. suprā, & Ledesim. 2. par. summ. tract. 17. conclus. 4. Aragon & Salón 2. 2. quæst. 81. art. 6. Soto lib. 5. de iustit. quæst. 12. art. 1. §. contra tertiam demum conclus. per hæc verba: Nam quamuis mibi non liceat malum alteri inferre, quia non sum minister iustitiæ, licet tamen mibi optare, vt Dei permisso, penes quem summa potestas est, aut publica auctoritate malum ei obtingat. Scriptum sanè est Plal. 67. Letabitur iustus cum viderit vindictam, & Plal. 78. Vindica sanguinem sanctorum tuorum, qui effusus est. Et Deus ait ad Rom. 12. Mibi vindicta, & ego retribuam. Et Deuter. 32. Mea est ultio, & ego retribuam. Sicut licitum est cui libet desiderare latronis suspensionem, hæretici aduersionem. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 47. nu. 21. §. fieri potest. Sot. lib. 5. de iustit. quæst. 1. art. 3. & lib. 4. q. 6. art. 3. im mediātē ante 6. arg. & de detegendo secreto, memb. 2. quæst. 1. Bañez, & Arag. 2. 2. dicta quæst. 64. art. 3. & ibi Caiet. & in summa verb. vindictatio, num. 1. Lorca 2. 2. quæst. 41. art. 2. num. 4. Vega 2. p. cap. 9. casu 3. Rodrig. 1. tom. summ. cap. 17. num. 3. Syluest. verb. charitas, §. 6. & verb. accusatio, num. 5. Cordub. quæst. 27. Medin. Cod. de restit. quæst. 28. Armit. verb. vindictio, & ibi iterum Syluest. & Angel. Nauarr. libro 2. de restit. capit. 3. numero 219. & 220. in fine. Tolet. libro 4. capitulo 10. in fine, & capit. 11. in princip. Sà verb. charitas, numero 8. Vazquez 1. 2. disput. 115. cap. 3. num. 10. fin. Tiraq. lib. 9. connub. n. 6. lul. Clar. pract. crim. §. fin. quæst. 35. §. solent quādoque dubitari. Suarez de fide, vbi de bello, disput. 13. sect. 1. num. 3. in fine. Molin. 1. tom. de iust. disput. 100. num. 6. & 7. Lucius in summ. cap. de ira & poenitentia, in princip. Nauar. in Manual. cap. 14. n. 25. Azor. tom. 3. part. 3. lib. 1. §. & ibidem. Reginald. lib. 17. num. 116. 119. 120. Valent. tom. 3. disput. 3. quæst. 3. punct. 2. §. nec tamen tenetur aliquis. Pedraza in summi. præcept. 5. nu. 11. Cordub. iterum in summ. q. 58. Graff. decis. lib. 2. cap. 73. n. 9. Zerol. in prax. poenit. fol. 309. Suar. tom. de fide, tract. de bello, disput. 13. sect. 1. num. 3. in fine. & tract. de charitate, disput. 5. sect. 5. nu. 15. Ioseph. de ortu Paroch. in Speculo Parochorū, cap. 16. n. 12. Ioan. de Friburgo in summ. confessor. lib. 2. tit. 5. q. 55. fol. 64. Areualo de correct. frat. fol. 87. Alexād. 3. part. quæst. 61. memb. 4. Valerius de differentijs inter vtrūque forū, verb. Accusatio, different. 1. num. 4. Pefant. 2. 2. q. 62. art. 2. disput. 4. Glos. in cap. 2. de homic. in 6. cap. si quis, d. 9. cap. quia præfulatus, 1. q. 4. cap. qui emendam, d. 45. Nauarr. cap. inter verba, 12. quæst. 3. coroll. 16. Bartol. in l. non solum, ff. de iniurijs, & in l. si filij, ff. de pastis, Panorim. in cap. postulasti, de iudic. & alij apud Couar. lib. 2. variarum, cap. 10. nu. 2. Et sāguis Abel Deū clamauit. Genes. 3. Vnde Aug. qq. ver. 1. estam. quæst. 45. ait: Sanguis Abel iniquè fusus non voce, sed ratione à Deo postulat vindictam. Et Gloss. ordin. in dict. cap. ait: Magna profectio virtus iustitiæ, quæ vindictam expetit pro sanguine innocentis. Et videri possunt alia, quæ adducuntur à Montoya in metaphoris, metaphora 0. in fine, suprā cap. 4. Genes. Que si à confessario minus declarentur peccata non esse, minus suum inexpectum relinquet, poenitentii lapsus impedimentum non tollens. Cum enim vindictæ, & im-

mendæ satisfactionis appetitus nimis vehemens sit, probabilem spem concipiet confessarius, penitentem non abstinere ab eo, quâvis peccatorum se putet. Male igitur munus Doctor exequetur confessarius, aut pij medici, non monendo peccatum ibi nullatenus reperiri: vel si penitens ob timorem non peccandi cedat auri satisfactionis petendæ, aliâs minime cessurus, damnatum patitur ob non monitionem confessarij, perdendo ius quod iuste posset acquirere, & vellet, si peccatum non esse putaret.

Vnde fas etiam erit, Deum deprecari, infigere aliqui damnatum temporale, non solum ut à peccato puniendus cesset, ut diximus, num. 6. verum animo sumendi iustâ vindictam: sicut enim fas est hanc inferendâ à iudice terreno exoptare, etiâ licet à cœlesti; imò securus: quia reus est, ut expressè docet Sor. lib. 5. de iust. quæst. 12. art. 1. §. contra 3. demum conclus. Cavendū tamen, ne ex odio, appetitus vindictæ oriatur, sed solum zelo iustitiæ vindictiæ, aut commutatiæ, ut diximus. Deinde decipiuntur communiter penitentes (& vitam non deciperent plures confessariorum) se statim offensores odio habere, quod trepidantes se inveniunt coram iniuriatibus, aut quod cupiant ipsos non videre. Est namque motus ille cōturbationis siue trepidationis passio naturalis, quam vitare non possumus. Cum enim homo recordatur sibi illatâ iniuriæ, disconvenientiam cum propria natura illico percipit, obiectum autè disconueniens, naturaliter refugit homo, & illud absens esse desiderat, ex præsentia verò obiecti disconueniens, & desiderio absentis talis obiecti bellum concitatur in appetitu, & consequenter trepidatio, & animi cōturbatio. Tenebitur tamen homo dum se trepidare, & furescere in offensorem percipit, motum iræ cohibere, ne se periculo exponat eum lædendi, vel malum contra rationem desiderandi.

12 Solent etiam quidam accusationem præmittere eorū, quæ in ætate infantili commiserunt, quando vsu rationis carebant ad discernendū, num illud, quod agebant scelus esset, necne: postea tamen adueniente discretione ætate, cum cognoscant esse vitium illud, quod admiserunt extra vium rationis, abfoluendum confessioni subiiciunt: quod tamē materia confessionis nequiquam est. Huius namque sacramenti materia præcisè non est illud, quod de se est peccatum, sed requiritur, quod ad culpam fuerit imputatum. Imò si ex conscientia erronea, aliquod de se bonum agat penitens, putans in actione delictum esse; illa tamen actio de se bona, quia imputatur ad culpam, fit materia confessionis. Angles de confess. fol. 301. Nauarr. cap. 9. num. 15. loquens expressè in nostro casu, & in cap. fratres, num. 72. de penit. dict. 5. Graff. 1. part. decif. cap. 16. num. 19. Syluest. verb. confessio, 1. quæst. 3. num. 1.

13 Deinde contingit, penitentes recensentes criminum numerum dicere: quater, parum plus, vel minus, foeminam concipiui: postea verò recolentes peccata ad confessionem in alio tempore, certiores efficiuntur sex fuisse carnis desideria; tunc illa duo desideria in noua confessione enarrant. At illis hoc opus non erat: admittunt enim vniuersi DD. in verbo hoc, commisi parum plus, vel minus, vsque ad duo vel tria extendi. Moneantur igitur à confessario de huiusmodi errore, Henric. lib. 5. cap. 4. num. 8. Graff. tom. 1. decif. lib. 1. cap. 20. num. 23. Nauarr. in summ. cap. 6. numero 15. illud namque verbum, plus vel minus, ali-

quid debet comprehendere, aliâs frustra adderetur, sed ad minorem numerum, quàm ad binarium, vel ternarium extendi, non est æquum. Docet Ledesin. in summ. 1. part. de penitent. cap. 17. fol. 255. §. loquendo se ha de aduertir, Syluest. verb. confessio, 1. numero 2. Vega 1. part. summ. cap. 63. casu 22. & in Espeio de Curas, tom. 1. cap. 11. nu. 164. Angles de confess. fol. 286. Sor. in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. fol. 818. per hæc verba: Quando error est notabilis in numero, ut si dixit, decies paulo pluries, & postea memor sit, quod commiserit vices, certè tenetur excessum confiteri. Si verò non sit notabilis, ut si competit se peccasse duodecies, non est necessarium, quia iam sub dubio dicens, paulo pluries, vices illas confessus est. Ochagau. tract. 2. de confessioni. quæst. 15. nu. 13. fol. 210. Victor. num. 179. Reginal. 1. tom. lib. 6. cap. 3. Tolet. lib. 3. c. 6. num. 2. Sa verb. confessio nu. 32. Vazquez tom. de penit. quæst. 91. art. 1. dub. 6. num. 2. Zerol. in prax. penit. fol. 174. Filiucius tom. 1. tract. 7. cap. 4. num. 82.

14 Demum gulæ labem incurrisse putant edentes absque fame, seu necessitate aliquid, vel bibentes, cum tamen gula solum inueniatur, quando contra rationem distantem quis edit, vel bibit quod ei nocium est, ut optimè docet Maior in 4. distinct. 3. quæst. vnic. conclus. 7. dicens: quod si quis comedat plusquam sibi sufficiat, non transcendit latitudinem temperantia in cibo, dummodo cibus non sit in iacturam corporis, vel animæ, & nec sit prohibitus. Et inde infert, quod si quis pyrū, vel pulchrum pomū comedat gratia voluptatis, non peccat. Licet fatear in sola cibi delectatione, etiâ absque corporis nocumento, sitam esse gulam, ceterè D. Thom. 2. 2. quæst. 148. art. 1. & 3. ad 3. Deficiente verò nocumento comedere, vel bibere absque necessitate, solum ob delectationem captandam, scilicet ob frigiditatem potus, vel suauitatem cibi, nequitia contra rationem erit, sed talis comestio, aut potatio liberè fit, ut appetitus naturalis suis fruatur actibus. At velle appetitum delectari suis operationibus, quæ contra rationem non sunt, nullatenus peccatum est; cum scelus reperire sit impossibile, nisi contra rationem tendat operans. Dicas quæso, quare contra rationem operatur edens, aut bibens absque fame, dum aliâs esus, aut potus nocumentum saluti non inferant? Nam si ob solam cibi delectationem gula committeretur, deficiente etiam corporis nocumento, peccatum etiam esset odorari res aromaticas ob solam delectationem capiendam boni odoris. Et esset scelus, res inspicere pulchras ob solam delectationem, quam visus in visione capit. Et esset crimen audire musicam ob capiendam auditus delectationem. Quis autem damnet hæc? & velle audire musicam ob delectationem non solum non esse peccatum, sed esse rem bonam, expressè fateatur D. August. libro 8. confessio. cap. 10. ut etiam dicemus disput. 23. num. 25. Igitur nec gustus sensum, ex eo quod appetat cibum ob solam eius delectationem, damnare erit fas; peiorisne erit conditionis, quàm alij? Et licet non nisi ex nocumento illato sanitati, vitium gulæ inueniatur, non inde sequitur, gulam non esse contra temperantiam, sed contra propriam charitatem, qua quisque propriam vitam conseruare est astrictus. Nam quoties media, quibus conseruatur salus specialem continent difficultatem, quod illis vtatur, siue ab illis operans se abstineat, specialem virtutem dari opus erit victicem difficultatis: arabiti.

at abstinere à cibo, & potu, etsi nociuo saluti, speciale adfert difficultatem, cum delectatio cibi, & potus maxime sensum gustus alliciât, etiam cum depectu salutis, experientia teste, ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 161. art. 1. Quapropter gula semper aduersabitur, & temperantia, & propria charitati. Vnde quando D. Thom. 2. 2. quæst. 148. art. 4. assignat quinque modos, quibus gula committitur, scilicet quod quis præproperè comedat, id est, quod præueniat tempus comedendi, vel ardentè edat, quia non seruatur debitum modum in edendo, vel quia lautè comedit, quærendo lautos siue pretiosos cibos, vel quia studiosè comedit, quærendo nempe cibos nimis accuratè præparatos, vel quia nimium comedit excedendo modum in edendo, quæ omnia hoc versu continentur.

Præproperè, lautè, nimis, ardentè, studiosè.

Non sic absolute esse intelligendum arbitror, sed quod tunc præproperè comedendo reperitur gula, quando tempore ieiunij ante horam cōstitutam sit comestio; aut si ex voto, siue penitentiâ iniuncta tenetur quis tali hora, & non antea comedere. Et tunc ardentè comederet, quâdo ex modo edendi læderetur modestia dirigens gestas, & motus hominis, ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 161. art. 2. Est enim debitum, quod quis non ita immodestè, & ardentè edat, quod in comestione suam fixisse felicitatem videatur, siue laudando nimis sapore cibi, siue gestibus, & motibus nimis affectuosè edendo. Quam ob rem optimè D. Thomas modestiam partem temperantiæ assignauit, cum ad temperantiam non solum quantitatem cibi moderari, verum etiam edendi modum pertineat. Virtus namque non solum respicit substantiâ obiecti, sed etiâ modū attingendi illud. Nec etiâ lautè edendo, scilicet quærendo pretiosos cibos, peccabit quis ex gula, nisi perquisitio ne lædatur modestia, quærens tâta sollicitudine, & cura, quod in illis felicitatem esse ostendat; quo solum modo peccabit, studiosè quærens cibos nimis accuratè præparatos. Diffonum namque rationi est, aliquè ostendat se magis delitijs corporis esse deditū, quàm animæ curæ. Nimis autem comedendo nunquam ex gula peccabit, nisi saluti noceat, ut dictū est. Quæ omnia rectè admodum explicuit Hugo de Sancto Victore, in disciplina monachorum, ut refert Ludouic. de Granada lib. 2. de la doctrina de la la virtud, cap. 15. §. 2. per hæc verba: El que come ha da procurar tener modestia en el callar y en el mirar y en la cōpostura de l cuerpo, para que enfriene su lengua de toda parleria y abstenga sus oios de mirar a todas partes y tēga a todos los otros miembros y sētidos compuestos y quietos. Porque algunos ay que quâdo se asienta a la messa describen el apetito de la gula y la destemplanza de su animo, y cō vna desastegada inquietud de los miembros menean la cabeza, arremangan los brazos, leuantan las manos en alto y como si huiesen ellos solos de tragarse toda la messa, assi veras en ellos vnos acometimiēros y meneos que no sin grã fealdad estan descubriendo la agonía, y hã bre de comer; y estan asentados en vn mesmo lugar, cō los oios y cō las manos lo andan todo, y ansi en vn mesmo tiempo piden el vino, partē el pan y rebueluen los platos y como el capitán que quiere combatir vna fortaleza, assi ellos estan como dudando porque parte acometeran esse combate, por que por todas partes querrian entrar. Quæ ferè verba adducunt quoque D. Bernard. & Gregor. lib. 1. moral.

Sanchez Selecta.

15 Hinc deducendum, feminas comedentes in magna quantitate carbones, salem, cinerem, terram, &c. non fore abfoluendas, nisi promittant ab eis abstinere, cum illa maximum nocumentum inferant saluti. Quod si prægnantes sint, atque semel, aut bis quid modicum illorum accipiant, nec peccaturas venialiter reor, cum parum veneni modicū noceat, & exiguum detrimētū salutis acceptari potest licitè ob bonum aliquod honestum, ut diximus: aborrire autem solent foemine, nisi earum appetitui succurratur: quod bene docet Lopez instruct. 2. tom. cap. 108. de ieiunio, fol. 690.

DISPUTATIO III.

De alijs rebus quæ peccata non sunt, arbitrantur tamen penitentes scelera esse.

S Y M M A R I V M.

Non delinquit peccato curiositatis, qui non sibi necessaria cupit scire, num. 1.

Erit curiositas addiscere tempore quo non licet, siue à quo non licet, ut à demone, siue quæ non licet, n. 2. & 3.

Non est curiositas inspicere picturas, & flores, num. 4.

Velle cognoscere non necessaria tempore quo licet siue à quo licet, est actus naturalis appetitus, & forte virtutis studiositatis, num. 5. & 6.

Erit tamen quid perfectius à cognitione talium abstinere ob mortificationem, num. 7.

Non est inuidia tristari de infelici sorte propria, sumpta occasione ex aliorum bona fortuna, num. 8.

Nec inuidia est tristari de bono alicuius nociui Reipublicæ, num. 9.

Non est detractio narrare delicta publica aliorum ex zelo iustitiæ, num. 10.

P E C C A T O curiositatis delinquere se arbitrantur penitentes, dum id sciscitantur, quod ad vilitatem suâ nihil conferat scire, vel ignorare. Quapropter inquirendo de occasione hominis in platea iuuenti, quisnam scilicet eum occiderit, qua

ve de causa, in curiositatis vitium labi se sunt rati. Et sic de alijs exemplis. Decipiuntur tamē curiositas nâque ut peccatū sit, & cōtra studiositatem, non est illud appetere scire, quod ad rem non attinet, sed quando ob studiū & perquisitionem rei inutilis retrahitur homo ab studio siue perquisitione eorū, quæ ex necessitate seu officio ad discere est astrictus. Vnde Medicus, siue Parochus crimine curiositatis inficeretur, mathematicas addicēs, vel profanas historias; & Medicinæ, seu morali Theologiæ nū incubens, Quæ docet Lessius de iust. lib. 4. c. 4. dub. 1. n. 85. Hinc Hieron. ad Damasc. de filio prodigo tom. 4. ante med. dicit: Sacerdotes dimissis Euāgelij, & Prophetis, videmus comedias legere, & amatoria Bucolicorū versuū verba cātare. Vnde optimè D. Th. 2. 2. q. 167. ar. 1. ait, quod veritatis cognitio per se loquedo bona est: pot aut esse mala per accidēs, vel in quantū aliquis de cognitione veritati superbit, vel in quantū vitur cognitione veritatis ad peccadū, ut in exemplis aduētis in seqq. num. de quo rectè Ioan. de Frisburgo in summ. confessorum, tit. 3. lib. 3. q. 276. f. 213.

B 2 Item

- Item lapsus curiositatis admitteret qui addiceret res inutiles, vel etiam viles tempore quo alicui operi ex præcepto occurrenti incumbere teneretur, & ob studium illarum, opus præcepti agendum omitteret. Unde peccaret curiositate perquiret cum mora de occasione hominis in platea inuēti, tempore quo assistere infirmo mortaliter decumbenti ex officio debebat, vel charitate. Quod explicuit Laurentius Peirinus de Religioso subdito, q. 1. de obedientia, fol. 410. Nam tunc duplex committit nefas, & contra charitatem ob desertionem ægrotantis, & contra studiositatem temperantē talia non addici tempore quo operibus ex præcepto incumbere tenetur. Quia rationa recte D. Thom. 2. 2. quæst. 166. art. 2. partem potentialem temperantiam appellauit studiositatem, Lessius de iustit. lib. 4. c. 4. dub. 1. numero 79. quatenus refrenat nimium studium: quatenus verò impellit, seu incitat ad studium illum, qui ob laborem conuincit, studium sibi necessarium, vel congruum refugit, vel in eo languide se gerit, potest reduci ad fortitudinem, ut ait idem Lessius.
- Præterea peccatum curiositatis reperitur in quantum fatagit aliquis addiscere ab eo è quo non licet, ut à demone, tunc enim esset superstitiosa curiositas, ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 167. art. 1. Lessius de iust. lib. 4. c. 4. dub. 1. numero 84. Valent. tom. 3. disput. 10. punct. 1. Ioan. de Friburgo in summ. tit. 34. lib. 3. quæst. 276. fol. 213. Mart. del Rio de magia, lib. 1. cap. 5. quæst. 4.
- Nec minus curiositatem incurrit qui supra facultatē sui ingenij aliquid cognoscere cupit, ut si quis ingenio suo scrutari vellet mysteria Fidei, ut contingit in hæreticis, qui nihil credere volunt, nisi prius à se examinatum, deprehenderint suis phantasijis conforme; quam curiositatē vitare monemur Eccl. 3. *Altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris.* Et ad Rom. 12. *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, et vniuersum sicut Deus diuisit mensuram fidei, ut docet Lessius de iustit. lib. 4. cap. 4. dub. 1. numero 84. Valent. disput. 10. punct. 1. tom. 3. Ioan. Friburgo in summ. confessorum, lib. 3. tit. 34. quæst. 276. fol. 213. Mart. del Rio de Magia lib. 1. c. 5. quæst. 4.*
- Non tamen curiositas reperitur in inspicendo picturas, flores, vel personas; licet videam plures penitentes se reos prodere istius. Sicut enim ex parte intellectus curiositas non reperitur, nisi addiscatur, quod non licet, siue à quo non licet, vel tempore quo non licet: ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 166. art. 8. Mont. 1. 2. disput. 37. nu. 57. eodem modo curiositas in sensibus nequam reperitur, nisi videatur quod non licet, vel tempore quo non licet, & auertatur homo à consideratione siue actione eorum, quæ sub præcepto sunt. Si vero ab illis auertatur; quæ sub consilio sunt, nullum vitium reperiri arbitror, ut D. Thom. 2. 2. quæst. 167. artic. 1. docet, licet aliquantulum obscure. Quod bene docet Ioan. de Friburgo in summ. confessorum, lib. 3. tit. 34. quæst. 277. fol. 213.
- Appetere ergo addiscere, siue videre non necessaria tempore quo aliud ex præcepto agendum non occurrit, siue à quo licet, non solum peccatum non est, verum potius est actus naturalis inclinationis, teste Philosopho 3. Metaph. in princ. libri dicente, quod *omnes homines naturaliter scire desiderant.* Liberè enim hominem operari iuxta suam inclinationem, ad amorem proprium, siue naturalem charitatem attinet: quæ ex mente philosophi virtus quædam est. Imò ad illa aspi-

rare actus erit forte virtutis studiositatis; cuius munus est inclinare hominem ad studium seu cognitionem omnium eorum, quæ sciri possunt tempore non debito, siue à quo licet, ut notauit Ioan. de Friburgo in summ. confessorum lib. 3. tit. 34. q. 177. fol. 213. Caiet. 2. 2. quæst. 167. art. 2. licet obscuris sanè verbis, cum eius obiectum sit explorare naturalem hominis appetitum addiscendi quotiescumque contra rectam rationem addiscere non intenderit. In quo sanè medium seruat studiositas; sicut & temperantia inclinatur hominem ad explendum naturalem appetitum ciborum, quoties id contra rectam rationem non appetierit. Nec Lessius libro 4. de iustit. cap. 4. dub. 1. numero 81. audet damnare tanquam malum appetitum, desiderium sciendi propter nudum scire. Discedo tamen ab eo quatenus, nec etiam esse laudabilem ait asseueranter: perficere namque intellectum certè laudabile est. Et quantum coniector, sibi contrarius est, num. 83. dicens curiositatem addiscendi inutilia esse ex genere suo veniale peccatum.

Unde falsitatis conuincitur Thom. Pius, prima parte, quæst. 12. art. 8. dub. 2. num. 20. inquiring ad perfectionem intellectus beati non pertinere futura cognoscere, nec qui ea appeteret, habere appetitum rationabilem, sed potius vanam curiositatem, nisi illa pertineant ad statum talis beati: & num. 17. ait, scire non facta, non pertinere ad naturalem appetitum, quia non pertinent ad statum, & constitutionem vniuersi, cuius cognitio solum & omnium ad illud pertinentium ad appetitum naturalem pertinet; verum perfici intellectum ex cognitione rerum singularium & individuorum, & non tantum specierum, docent Vazquez 1. part. disput. 50. cap. 9. num. 57. Suar. 1. part. lib. 2. cap. 28. num. 12. bene aduertens potius perfici intellectum ex cognitione singularium quam rerum in communi, cum experientia teste quantumcumque aliquis rem in communi cognoscat, quietus nequam est, vsque dum rem in singulari nanciscatur. Et quando D. Thom. 1. part. quæst. 12. art. 8. ad 4. dicit cognitionem singularium non pertinere ad perfectionem intellectus, sed tantum species, & genera rerum & rationes eorum, id intelligit de cognitione scientifica, cum scientia sit vniuersalis & non singularium; at prudentialis cognitio magis perficitur ex rerum singularium cognitione, cum prudentia versetur circa facta singularia, & in hoc sensu dicit D. Th. 1. part. quæst. 14. art. 1. ad perfectionem nostram pertinere cognoscere singularia, de quo Suar. 1. part. lib. 2. cap. 28. nu. 12. in fine, qui aliam interpretationem adducit ad locum D. Thom. in 1. part. quæst. 12. art. 8. ad 4. quæ minus sufficiens videtur. Docet etiam Pefant. 1. part. quæst. 14. art. 1. ex cognitione singularium perfici intellectum & ad ea dari naturale desiderium sciendi.

Verù licet actus studiositatis fortè sit ea appetere scire, quæ contra rectam rationem non sunt, etsi nihil cōducatur illa cognoscere, vel ignorare; actus tamè perfectionis virtutis erit ob mortificationem ab illarum rerum cognitione abstinere. Sūt namque quidam virtutis actus, quorum priuatio perfectius bonum conueniendus. n. honestus actus virtutis eutropelæ est, ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 2. & tamen priuatio ludii honesti ob assumendam mortificationem actus perfectionis virtutis est, ut optimè tradit Sanch. in summ. lib. 3. cap. 18. nu. 2. lib. 1. de matrim. disput. 4. nu. 5. contra Ro-

tra Rodrig. 1. tom. summ. in 2. edit. cap. 189. num. 10. & latius dicemus disp. 3. nu. 20. & Suar. 2. tom. de Relig. lib. 2. c. 8. nu. 16. Similiter & matrimonium inire actus virtutis Religionis est, quatenus susceptio sacramenti est; & tamen ab eo abstinere perfectius bonum est. Præterea vi cibis corpori salubribus actus temperatè esse docet D. Tho. 2. 2. quæst. 141. art. 6. in corp. & ad 2. at ab illis abstinere ob mortificationem seu penitentiam agendam propter peccata, vel ad redigendum corpus in seruitutē, vel ad imitandum Sanctos in asperitate vitæ, actus excellentioris virtutis est. Non enim quis tenetur salubrioribus cibis uti ad vitæ conseruationem, ut bene aduertit Ioan. Alfonso in speculo medicinæ, luminare 2. fol. 69. dum dicit, hominē nō teneri omne adhibere studium ad producendam vitam, vel tuendam valetudinem, immo eam solitudinem non esse Christiano dignam. Christo testate Matth. 6. *Nolite solliciti esse animæ vestræ, quid manducabimus, &c.* dum per se nociuis notabiliter non vtatur: imò potius aliquantulum nociuis, siue non ita salubribus uti licebit ob fines prædictos, ut asserit Victoria in relect. de homicid. num. 34. & relect. de temperantia, num. 1. Sanchez in summa lib. 4. cap. 6. num. 5. dicens non teneri aliquem exequi votum de nimis penitentis, quando dubium est, siue opinionis, an eam notabiliter corpori sint nocitura. Ex hoc autem sequitur illas teneri exequi quando modicum damnum salutis essent macerationes paritura. Imò & Chartusianis moribundis licet ob bonum maximum virtutis abstinere à carnibus, declarante licet medico fore omnino necessarium cibum illum ad salutem recuperandam: ut docet Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 162. cap. 4. a nu. 20. Et videndus Victoria relect. de temperantia, num. 8. qui in aliquo discor dat à mente Vazquez. Quantumcumque Celaya in 4. dist. 15. fol. 83. & alij reclamant. Hinc refertur D. Noberum Religionis Præmoftratenfis in signem fundamentum, domos fundationis iuxta paludes, & aquæ fluentem valde prope fixisse, eo quod Religiosi ægrotantes degerent, & inde potius animæ quam corpori inferuissent. Et id fieri posse conuincit illud Christi Ioan. 12. & Matth. 10. *Qui odit animam suam (id est vitam) in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Quasi dicat; cui perfecta salus, & valetudo occasio fuerit animam suam perdedi, odio habeat eam, & illis vitari cibis, seu medijs quibus valetudo minuatur, & attenuatur aliquantulum. Vt enim notat Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 162. cap. 4. num. 20. & communiter DD. præceptum quo quisque tenetur vitam propriam seruare (siue sit fortitudinis, cōtra quam agitur temeritatis peccato, ut docet Vazquez supr. Torres de iust. disput. 15. nu. 11. siue sit iustitiæ, siue alterius virtutis, ut temperantia, quatenus cibis immoderatis se quis perimit, vel magnanimitatis contra quam agitur pusillanimitate; idè enim quis se occidit aut permittit occidi, quia animam non habet ad se defendendum, nec ad portandū molestias, & labores vitæ) nō obligat absolute, & absque aliqua circumstantia, sed ea dumtaxat ratione, si nō ad sit rationabilis causa; nam talis occurrere potest, ut arbitrio boni viri tollat obligationem tuendi propriam vitam, cum ratione patientiæ posset quis permittere se occidi ab alio, dum tamè nō sit in mortali, vel iudicet se habere contritionem, aut in bello exponere se periculo mortis in defensione patriæ, vel ad debellandum inimicos, & puniendum illorum de-

Sanchez Selecta.

licta. Deinde licitè assistit vxor marito laboranti peste cum probabili periculo vitæ suæ. Nec debet quis mutare locum habitationis, gratia sanitatis. Nemo item debet vxorem ducere licet esset ad vitæ conseruationem valde necessarium. Et ratione pudoris potest femina reculare membri pudendi curationem cum probabili vitæ periculo. Nec solum licebit feminae maxime nobili, ut solum admittunt aliqui, verum cuilibet; pudos namque & verecundia non nobilitatem, sed naturam sequitur; & adeo laboriosum erit feminae infimæ fortis sua ostendere verenda, ac nobili. Nec qui patitur magnam sitim, à potu abstinere tenebitur, licet sciat inde aliquod pullulandum damnum salutis, nam cum tanto dolore perfecta salus seruanda est. Et pedibus nudis incedunt plures religiosi, ob bonum virtutis, & tamè medium esse nocium salutis quis ambigat? & humi cubare & catenas ferreas corpus circumferre fas est ob bonum virtutis, quamuis cum detrimento salutis.

Similiter amicorum conuiuia, seu conuersationes ad affabilitatis virtutem pertinet, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 114. art. 1. & 2. ab illis tamen abstinere ob mortificationem perfectius bonum erit; cum mortificatio actus sit propriæ charitatis, qua diligens quis potius animam quam corpus, illud ipsum in seruitutem redigit, ut aduersus animam passionibus non reluctetur: vel est actus virtutis penitentis, qua media mortificatione vindictam de peccatis sumere quis intendit: vel est actus illius virtutis, circa cuius materiam accipitur mortificatio, quæ virtutes excellentiores sunt, quam eutropelia, vel affabilitas. Deinde communiter feminae se reas ostendunt confessario, quod se pulchras videri cupiant non intercedente deprauato sine. Quod sane naturale cuique hominum est, & ad amorem naturalem actus ille appetendi attinet. Velle autem expleri naturalem amorem in rebus non prohibitis, sed bonis vel indifferentibus, nequaquam vitium est. Sed pro dolor confessariorū maior pars id ignorat, quid mirum penitentes illud quoque nescire?

Arbitrantur item penitentes se alijs inuidere, dum tristantur de sua propria infelici fortuna, abiectos se conspicientes & pauperes; cumque huiusmodi moerorem capiant tempore quo alios ad altiore statum & amicam fortunam euehi perpendat, reos se inuidie contententur. Decipiuntur sanè, tristitia namque illa actus naturalis est, quo quisque de sua abiecta doleret fortuna, vel gaudet de felici. Nec quia illis moeror intrat, dum perpendunt felicem sortem aliorum, ob id inuidia afficiuntur, sed tunc temporis magis tristitia afficiuntur quam alio, quia opposita iuxta se posita elucescunt magis, & visa fortuna aliorum felici, suæ infelici statim reminiscuntur. Vt enim tristitia illa inuidia esset, opus erat tristari directè de bona fortuna alterius, quatenus ex illa minuitur propria inuidentis, ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 36. art. 1. & 2. vbi expressè asserit tristari aliquem de bono alterius non ex eo, quod ipse habet bonum, sed ex eo, quod sibi de sit bonum illud, quod alter habet, non esse inuidiam; quod si sit de bonis temporalibus, potest esse sine peccato, & cum peccato, quod scilicet diuitias appeteret ad vitia cōparanda. Et docet Suarius tom. de fide, tract. de charitate, disput. 6. lect. 4. num. 4. Lorca. 2. 2. quæst. 36. art. 2. Layman. 1. tom. 137. num. 2.

Vterius se accusare sūt soliti, quod tristetur de bono alicuius in quantum ex eo timent nocumētū, vel

sibi ipsi, vel etiam communitati: Talis igitur tristitia nequaquam invidia est, nec peccatum, imò actus perfectissimæ charitatis, vel saltem timoris affectus, vt explicat D. Thom. 2. 2. quæst. 36. art. 1. Vel est actus Nemesis; Nemesis enim tristatur de bono indignè agentium, secundum illud Psalm. *Zelau super iniquos pacem peccatorum videns.* vt docet D. Thom. supr. art. 3. ad 3. & art. 2. in corp. & ibi Caietan. numer. 80. Suaris tom. de fide, tract. de charitate, disputatione 6. num. 2. Pantusia in Opusc. tract. 19. tom. 3. cap. 11. Azor 1. tom. lib. 3. c. 27. quæst. 2. Salas 1. 2. tom. tract. 11. disput. 4. sect. 7. num. 74. Lorca 2. 2. quæst. 36. art. 2. Vnde Greg. 22. Moral. ait: *Euenire plerumque solet, vt non amissa charitate, & inimici nos ruina letificet, & rursus eius gloria sine inuidia culpa contristet, cum & ruente eo quosdam bene erigi credimus, & proficiete illo plerisque iniuste opprimi formidamus.* Quod etiam tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 36. art. 2.

10. Præterea murmurationis labe inquinari se putant, delicta quæ publica sunt, & maximè nociua Reipublicæ, damnando, & iniqua esse cõtestando coram alijs; cum talis actus potius zeli ad charitatem pertinens sit, aliàs damnaretur etiam Dauid Psalm. 118. dicens: *Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi.* Quasi diceret, signum mihi notum quod te Deum diligam, est, quòd iniquos te non diligentes odio habeam, & detester. Non enim defectus alienos narrare, intrinsecè malum est, sed indifferens, ad bonum, vel malum finem ordinabile, vt tradunt vniuersi cum D. Thom. 2. 2. quæst. 73. art. 2. aliàs nunquam licitum esset reuelare occultum scelus alicuius ob eius emendationem denuntiando, vel propter bonum iustitiæ publicæ accusando. Et per se loquedo, ille detrahit teste D. Thom. suprâ, qui ad hoc alicui obloquitur eo absente, vt eius famam denigret: at qui de crimine manifesto audientibus loquitur, famam neutiquam demit. Vnde si aliàs animus auferendi famam desit, non existente proposito, ita narrandi defectus proximi coram noscentibus, quod eodem quoque animo enuntiaret coram ignorantibus, vt fama proximi minueretur, nequaquam detrahitio erit, cum id fiat zelo iustitiæ, & ex motu querelæ, & doloris. Expressè tenet Nauar. lib. 2. de rest. cap. 4. num. 155. dicens, quod colloqui de proximi notorijs peccatis, non est peccatum nisi ex intentione, & sine. Sotus lib. 5. de iust. quæst. 10. artic. 2. conclus. 2. Arag. 2. 2. q. 73. artic. 2. fol. 408. in 2. edition. & docent indiscriminatim vniuersi. Vt quid litaniam Doctorum in re communi transcribam?

DISPUTATIO IV.

De alijs rebus ex quibus se reos produnt confessorio poenitentes, quæ tamen confitendæ non sunt.

S V M M A R I V M.

Non omne verbum prolatum absque sine honesto est otiosum, dum enuntietur ob finem commodum, vel incundum naturæ, numero 1.
Rarè ab hominibus prudentibus profertur verbum otiosum, num. 2.
Operari actus indifferentes in indiuiduo poterit aliquando esse contra virtutem, num. 3.

Non est peccatum non hilarem vultum ostendere peccatoribus, num. 4.
Non est inanis gloria ex se, appetere ab hominib. laudem dñi vltimatè in Deum talis laus referatur, nu. 5.
Non est peccatum, per se pro defunctis parentibus preces non fundere, num. 6.
Nec Missas, non inssas, non offerre, num. 7.
Filius tenetur orare pro patre huius vitæ miserijs vexato, vt ab eis liberetur, num. 8.
Filius tenetur parentè defunctū honestis exequijs iuuare, iuxta illius qualitatem & patriæ consuetudinè, n. 9.
Existimant item plures poenitentes defectum patientiæ seu tolerantia habere, eò qd necessitates, labores, miseriaeq; humana vitæ sentiant, à n. 10. vsq; ad 14.

Item poenitentes accusantes inspicio, quòd aliquid incundi in conuersatione honesta enuntiauerint; arbitrantur qui lem se verba otiosa proferre, cumque de omni verbo otioso sit in die iudicij reddenda ratio, iuxta illud Matth. 12. *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod loquuntur fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij, se veniali labe captos fatentur.* Decepti tamen cum potius illo euentu non conuersari vitium rusticitatis, siue durities erit. Vt enim docet D. Tho. 2. 2. quæst. 168. art. 4. & Philosophus lib. 2. Ethic. cap. 7. Valent. 3. tom. disp. 9. quæst. 3. pun. 1. durities & rusticitas vitium est oppositum eutropeliæ per defectum, cum .i. quis adeo inhumanus, & agrestis est, vt se coram alijs, quando id maximè expedire videtur, incundum & facilem non præbeat, sed potius molestum, aut impediendo honestam illorum recreationem, aut eis nõ cooperando, facit aliquid dicendo siue agendo. Nec verbum otiosum iudicandum est illud, quod profertur ob aliquam comoditatem naturæ, quæ non excedit modum, neque tamen necessaria est nec in præcepto ad tuendam vitam, aut valetudinem; nec assumitur ex affectu honesti, sed tantum ex affectu commodi, aut delectabilis; vt acutè obseruauit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 52. cap. 5. in fine, aliàs penè innumerabilibus peccatis venialibus implicamur quotidie, loquētes minus necessaria: vt si quis diceret die ferientis solis, dies nimis calidus est hic; aut tēpore hiemis, maximè frigidus. Quis autè damnet hæc? Nec idem est verbum esse otiosum, & esse indifferens: otiosum sanè erit illud, quod nec ob comoditatem aliquam naturæ, nec ob honestam causam profertur, vt docet Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 52. cap. 6. num. 39. & in hoc tantum sensu locutos esse Patres poscentes honestū finē in ædificationē proximorum audientium, vel loquentium, ne verbum esset otiosum, censet. At vt verbum sit indifferens, & nõ otiosum, sufficet prolatum esse ob aliquam naturæ comoditatem, qua loquentis imbecillitati aliquo modo subueniatur, licet nullā cõtineat iustitiam, aut iniustitiam, vt si quis moneat aliū emundare vestè, tollere palliū, & similia. Ex quo scit Vazq. cū alijs à se allegatis, & docet Nic. de Orbellis in 2. dist. 41. in princ. Herr. de peccatis disp. 28. quæst. 13. cõcl. 2. Palac. in 2. disp. 40. quæst. vnic. dari in rerū natura actū indifferētē in indiuiduo: quod èt ego verissimum reor, aliàs materia esset absolutionis si poenitēs cõfiteretur se deabuisse ad depellēdum frigus, aut fricasse manus eadē de causa,

causa, vel quòd alba fierent, aut spitis reumata eiecisse. Quis autem non rideret similem confessionem? Quamuis Mont. 1. 2. disp. 25. quæst. 2. (quem sequitur Granada 1. 2. tract. 13. disput. 2. nu. 2. fol. 270. ex professo fol. 220. nu. 3.) multis contendat dari non posse actum indifferentem in indiuiduo: aduertit tamen, reatè se gerere confessorium non admittentem pro materia absolutionis solum huiusmodi opera facta absque iusta necessitate, aut vtilitate, quia est materia dubia; tum quia vix aliquis percipit, quando in his operibus deficit aut excedit: & ideo in illo casu optimum consilium esse, vt poenitens accusationem præmittat de alijs peccatis certis etiam iam confessis. Quod verò materia sit dubia à parte rei, si tamen secundū conscientiam operantis sit peccatum, sufficet, vt sit materia absolutionis: vt notauit Granada fol. 224. num. 14. vnde non acceptanda ratio illa à Mont. adducta. Sed illa à nobis & à Granada adducta. Quia videlicet, vix percipiat poenitens, quando in dictis actionibus defuerit.

Vnde elicies rarissimè proferri verbum otiosum quod peccatum sit, præsertim in hominibus prudentibus, cum fere semper enuntietur ob aliquam comoditatem naturæ, ad subleuandam scilicet eam ob conuersationem, vel ad complacendum amicis, vel ad ostendam ingenij dexteritatem, non ob vanum finem, vel ad vitandam molestiam silentij, ne rusticus, agrestisve quis iudicetur non confabulans. Tum etiā quia sæpè actus virtutis eutropeliæ est verba interferre ad vitandam rusticitatem & duritiem; imò est actus affabilitatis, quæ ex quodam debito honestatis præcipit, conuersantem condelectationem afferre his cum quibus conuersatur; vt docet D. Thomas 2. 2. quæst. 115. art. 2. ad 3. Vnde Eccles. 4. dicitur: *Congregationi pauperum affabilem te facito.* Cuius ommissio peccatum veniale esset, vt censet Caietanus dicto art. 2. in fin. Tū quia sæpè sepius enūtiatur plurima verba inaduertēter non necessaria, qua sola ratione à venialibus excusarentur, licet deficeret alia ratio excusationis. Tum denique quia confabulari solum quia vult aliquis, videns & sciens se non loqui quidquam contra rectam rationem, ad actum amoris proprii seu propriæ charitatis attinet, iuxta dicta disput. 3. numer. 5. Nec tenetur homo liberè operans semper exercere actionem, quæ sit secundū rationem positiuè, sed solum negatiuè, quatenus debet nihil facere quod rectæ rationi contrarium sit; vt optimè docet Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 52. cap. 6. num. 14. At enuntiare verbum minus necessarium, dum aliàs nociuum non sit, aut contra ædificationem, quare contra rectam rationem esse iudicandum erit? Et quare peccasse illum venialiter arbitraberis eo quod nõ necessaria fuerit loquutus, licet defectum intellectus reris habere? Vnde loqui inutilia quæ nociua non sunt, non defectus moralis, sed phisicus, intellectus, scilicet deficientis est: homo namque cordatus non solum non loquitur in quibus peccatum inueniendum putat, verum abstinet ab inutilibus, licet absque crimine possent enuntari. Et potius imprudentia erit inutilia proferre, quæ per se peccatum non est, nisi ratione alicuius malæ operationis, vt acutè Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 101. n. 14. & disp. 119. cap. 2. num. 3. & 4. Licet enim imprudentia virtuti prudentiæ opponatur, quia tamen non est virtus moralis & electiua, sed intellectualis, sicut ars,

vt tradit Arist. 6. Eth. cap. 2. & 3. & idem de prudentiâ docet D. Thom. 1. 2. quæst. 58. art. 2. in corp. & ad argum. & 2. 2. quæst. 4. artic. 8. idè ex imprudentiâ deficere non erit moralis & culpabilis defectus.

3. Aduertēdum cum Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 52. cap. 5. num. 32. posse contingere operantem actus indifferentes in indiuiduo, agere contra virtutem: nam si quis nimis eslet in scalpenda barba, aut fricandis manibus, contra modestiam ageret, aut contra temperantiâ.

4. Deinde accusantes se plurimos reperio quod hilarem vultum non ostenderint hominibus malis & peccatoribus secum confabulantibus, aut quod asperè eorum interrogationibus responderint; se enim in affabilitate & charitate defecisse putant. Fallunt sanè, nã quandoque propter aliquod bonum consequens, vel ob aliquod malum excludendum, non refugere debet virtuosus eos quibus conuiuit, contristare: vt tradit Philosophus Ethic. 4. cap. 6. tom. 5. Et discat ab Apostolo 2. ad Corinth. 7. inquitente: *Si contristati vos in Epistola, non me poenitet.* Et postea: *Gaudeo non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam.* Hinc optimè D. Thom. 2. 2. quæst. 151. art. 1. ad 3. ait, quod his, qui sunt prouisi ad peccatum non debemus hilarem vultum ostendere ad delectandum eos, ne videamur eorum peccato consentire, & quodammodo peccato audaciam subministrare. Vnde dicitur Eccl. 7. *Filiæ tibi sunt? serua corpus earum, & nõ ostēdas hilarem faciem tuam ad illas.* Illa namque tristitia correctio quædam tacita peccantis est.

5. Item anxie dolent fideles plures, quod ab alijs bona eorum opera approbentur; putant enim illicò se vana inquinari gloria: cum tamen licitè optare possint ab alijs bona eorum opera approbari, & probos se haberi, Christo ipso dicente Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, &c.* Vnde appetitus gloriæ de se non nominat vitium, vt optimè D. Thom. 2. 2. quæst. 132. art. 2. Sã verb. *vana gloria*, num. 1. esset tamen scelus, si bonam sui æstimationem ad honorem Dei vel proximi salutem non referrent, vel saltem ad sui sustentationem, puta si elemosyna acquiri non posset, nisi cognita postulantis probitate. Vnde nullatenus asserendum est Nedinæ in summ. 1. part. 8. præcepto, §. 34. fol. 178. asserenti vitium adulationis esse gaudium impensæ sibi laudis accipere, referentique D. August. fateri se huiusmodi vitium nusquam superasse. At vt fateamur vitium illud D. August. ad hæsisse non in solo gaudio impertitæ laudis fuisse, est iudicandum, sed quod ex gaudio illo occasionem arriperet præcepta non obseruandi, vel minus perfecta opera agendi: illud autem quod occasionem exhibet minus perfecte operandi, lato vocabulo à Sanctis vitium solet appellari, quamuis tantum contra consilium tendat, vt pro eodem accipiantur tunc vitium atque defectus. Quam doctrinam satis veram esse ostendunt aurea verba S. Theresæ de Iesus in eius vita, cap. 31. *Dabame algunas vezes y durome hartos dias y porecia era virtud y humildad y ahora veo claro era tentacion (vn frayle Dominico gran letrado me lo declaro bien) quando pensaua que estas mercedes que el Señor me haze se hauia de venir a saber en publico era tan excessiuo el tormento que me inquietaua mucho el alma. Estando vna vez muy fatigada de esto me dixo el Señor que temia que en esto no podia haueer sino dos cosas; o que murmurassen de mi, o que alabassen*

fen a el, y que ambas cosas eran ganancia para mi, que no me fatigasse. Et inferius subdit. *Tambien di en otro extremo que fue suplicar a Dios, y hazia oracion particular que quando alguna persona le pareciesse algo bien en mi que su magestad le declarasse mis pecados, mi confessor me dixo que no lo hiziesse.* Et merito sane cum inde scandalum, licet leue, exoriri possit.

6. Vterius quod pro defunctis parentibus preces non fuderint, se deliquisse fatentur; cum tamen præceptum charitatis seu pietatis erga parentes solum obliget dum ipsi viuunt; tantumque præceptum eos non infamandi ad defunctos se extendit, vt tradit Nauar. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 2. 16. Zerol. in prax. poenit. fol. 279. cum tam viuui, quam defuncti ius habeant ad famæ suæ conseruationem, quod docet Ecclesiast. 7. *A mortuo ne prohibeas gratiam.* Si namque gratiæ capaces sunt, etiam & contumeliæ, vt docuit Lorca 2. 2. disput. 3. 4. sect. 3. num. 8. & D. Thom. 2. 2. quæst. 3. r. art. 2. ad 1. & quod horum bonum nomen tueantur, viuis utile est, & valde necessarium. Dicit ne aliquis teneri me, quamuis diuitem, elargiri centum, aut minus ducatorum elemosynam ob liberandum damnatum ad suspendium ob eius mala facinora, aut triremes? Quem Respublica non tenetur liberare, imò punire, tenebor ego? Abstiti iuste patitur, iusta verò mortem proximi impedire nullatenus teneor, quod expresse docet Malderus de virtutibus, tract. 3. cap. 1. dub. 15. fol. 35 3. Nauar. in cap. non inferenda, 23. quæst. 3. num. 24. Sa verb. *charitas*, num. 6. sic licet pater meus in purgatorio detineatur, & possim illum meis precibus, aut elemosynis iuuare, ad id nequaquam ex præcepto tenebor, cum iuste ibi patiatur. Aequum tamen & sanctissimum & maxime piuum erit, omnibusque filiis consulendum pro parentibus defunctis orare: erudiuntur & instruuntur nihilominus poenitentes à poenitentiaris, quod si id omiserint, labe non inquinabuntur, ne ex conscientia erronea ibi incidant & labantur, vbi fouea non est. Nec huic aduersatur Azor. 2. tom. lib. 2. cap. 3. quæst. 9. dicens: peccatum filium differendo subsidium impartiri parentibus defunctis ob leuem iacturam bonorum temporalium, non tamen ob grauem: nam id intelligendum est, quando subsidia offerre esset à parte iustum. Vel quod sol um sit debitum ex honestate quadam, non ex morali obligatione, quando à patre non esset imperatum, & alias absque graui iactura bonorum possit filius eum iuuare, vt à Purgatorio liberaretur.

7. Quod si ex permissione Diuina parentis defuncti anima filio appareat, rogetque Missarum sacrificia pro se offerri, vel elemosynas, vel orationes; licet impietissimum esset illum non iuuare, tamen contra aliquod præceptum illum acturum omittendo, non arbitror; cum à iusta pœnæ inflictione ob delicta eripere non teneatur. Vnde licet ad suspendium, vel triremes esset iuste datus pater, & pars offensa punitionem remitteret oblati centum ducatis, illos offerre ex præcepto non teneri filium, probabile videtur, iuxta dicta ab Azor. tom. 2. lib. 2. ca. p. 3. quæst. 15. in fin. dicente, esse probabile, filium posse patri publicè proscripto alimenta denegare. Quamuis valde indecortum & inhumanum esset à largitione abstinere. Nam vt supradictum est, cuius respublica non tenetur indēnem seruare vitam, nec particularis licet filius nequaquam tenebitur. Nec obstat, filium teneri reuereri pa-

trem, rempublicam verò ad id non astringi pari vinculo, cum in pluribus casibus in quibus debet filius parentibus reuerentiam, respublica non sit deuincta. Nō obstat, inquam, hoc nam quamuis id verum sit in præceptis affirmatiuis, deficit in negatiuis: semper enim quod Respublica non est astricta aliquod præceptum negatiuum seruare, nec etiam particularis erit obligatus non omittre talis præcepti fractionem. Dixi, non omittre, nam per commissionem tenebitur non infringere præceptum, quod seruare Respublica non astricta est; sicut malefactorem non tenetur Respublica non occidere, & tamen tenetur particularis nō perimere, positiuè necem inferendo; non verò tenebitur positiuè iuuare ad conseruationem vitæ: sicut damnato iuste ad mortem famis non tenebitur cibum subministrare licet possit, nec damnatus sumere, vt dicimus disput. 10. num. 9. imò ad non ministrandum teneri censent plures. Præterea nec teneri filium liberare patrem licet reuerà esset innocens, probatum tamen esset delictum commississe, tanquam probabile utabatur plurimi tenentes iudicem non teneri non teneri non punire innocentem, tanquam nocentem conuictum. Quamuis filium ad id teneri verissimum rear, sicut teneretur quisque liberare à carcere detentum iniuste ob falsam testium depositionem, absque resistentia tamen inferenda ministris iustitiæ.

Vnde credendum non est Patri Dimas tract. de Purgator. cap. 29. censenti teneri fideles ex præcepto charitatis animas fidelium defunctorum orationibus, Missarum sacrificijs, & alijs pijs operibus iuuare. Quæ enim ibi congerit, solum conuincunt esse optimum opus consilij illis fauere, & ad id exhortandos esse fideles, non tamen criminis damnandos, hoc ipsum agere omittentes.

8. Si verò parens multis huius vitæ miserijs repleretur, & mendicitate premeretur, siue proluxa & molesta ægritudine vexaretur, maxime mihi arripit, teneri filium pro illo orare, vt à miserijs indemnis euadat, & liberetur, dum alia via illum iuuare nequiret. Nam præceptum pietatis filios obligat subuenire parentibus vituis, quantum ex honestate possint. Qui autem ob suam inopiam ab elargienda elemosyna corporali esset deobligatus, ab impertienda spiritali, quam potest, quare immunitus erit? Quod videtur docere Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. c. 30. in fin. Nonne sic in necessitatibus communibus communitas est astricta preces ad Deum fundere pro vitando damno? tradit idē Suarez loco paulò ante allegato, num. 19. & resoluūt communiter DD. in materia de charitate. Quare ergo minus filius pro patre? præsertim si in discrimini maximo amittendi patientiam, vel blasphemias iactandi, maledictionesque, esset constitutus: Docet idem Suar. vbi supr. & cap. 13. nu. 2. in fin. Sicut enim tenetur quis diuinum implorare auxilium dum in periculo labendi in peccatum versatur, vt dicimus disput. 21. num. 20. vbi plures referimus Authores; nec minus tenebitur illud inuocare ob cauendum proximi peccatum: Nonne vrgentiori iure obligabit elemosyna spiritalis, quam corporalis? docet Suar. supr. cap. 13. num. 2.

Tenebitur tamen filius parentem defunctum honestis exequijs iuuare iuxta suam qualitatem & patriæ consuetudinem, vt docet Azor, tom. 2. lib. 2. cap. 2. quæst. 5. in fin. & cap. 3. quæst. 8. alias omittendo non tam contra charitatem, quam contra reuerentiam parenti.

parentibus debitam delinqueret. Et licet physicè loquendo non executio exequiarum omisso quædam sit, moraliter tamen peccatum commissionis esse reor; cum tunc dehonoramus parentes positiuè, quādo omittimus debitum honorem impertiri. Nonne enim dehonorat per commissionem qui data opera nollet caput denudare, præsertim quando sciret patrem offensam sibi ex eo inferri, perperurum? Ita sunt aliqua commissionis peccata omissionem annexam essentialiter habentia, vt non restitutionis crimen commissionis scelus est, secundum mentem melius opinantium in materia de restitutione, licet explicetur illius natura per omissionem; est namque nō restituere rem alienam, iniuste detinere positiuè, & exequijs ordinarijs impartiri eodem iure reputatur esse debitum quo sepultura.

10. Poenitentes plures præcipuè spiritualem vitam degentes, arbitrantur illico ac ærumnas, & calamitates vitæ sentiant, in peccatum impatientiæ, & intolerantiæ labi, à quo solum tunc immunes esse existimant, cum ob euentum rerum infelicem, nec vexantur, nec magis affliguntur quam si bruta essent, vel comprehensores. Non animaduertentes longè diuersum quid esse ob sinistram sortem affligi, atque impatienter labores ferre: non enim idem est sentire quod impatienter sustinere. Vt enim optimè Diuus Thom. 2. 2. quæst. 136. artic. 1. docet, opus est hominem habere aliquam virtutē per quæ boni rationis conseruetur contra tristitiā, ne scilicet ratio illi succumbat, quod sanè efficit patientia. Vnde Diuus Augustinus in libro de patientia, tom. 4. cap. 2. in principio inquit, quod patientia hominis est, qua mala æquo animo toleramus, id est, sine perturbatione rationis, ne animo iniquo bona deseramus, per quæ ad meliora perueniamus. Inter alias namque passionis tristitia efficacis est ad impediendum bonum rationis secundum illud, 2. ad Corinthios, 7. *Sæculi tristitia mortem operatur*; & Ecclesiastici, 30. *Multos occidit tristitia, & non est vtilitas in illa.* Et docet Diuus Thom. 1. 2. quæst. 38. art. 4. in corpore, & ad 3. Et quamuis qualibet virtus tristitiam cohibeat erga suam propriam materiam, vt liberalitas cohibet timorem amissionis bonorum, necessariū est aliam virtutem constituere circa tristitiam in ordine ad bonum rationis absolutè, vt scilicet sic moderetur tristitia, vt in nullo mens à bono auertatur, seu declinet propter tristitiam quamcumque, præcipuè tamen propter tristitiam illatam ab extrinseco. Omitto quod nulla alia virtus est directè moderatiua tristitiæ quàm patientia, ob quod conueniens maxime fuit vnam virtutem contra tristitiam directè constituere, vt bene memoratur Caietanus dict. art. 1. §. ad secundum verò obiectionem. Cumque patientia virtus moralis sit circa tristitias, media inter duo vitia extrema, erit interponenda. Quapropter cum tristari de malo sit secundum naturalem ordinem nostræ naturæ, vtrumque poterit vitiosum esse, & plus tristari quam oportet, & minus quam decet, vt docet dictus Caietanus, §. ad tertiam dicitur. Ex quo fiet patientiam non solum esse cohibitiuam tristitiæ excedentis, sed excitatiuam tristitiæ deficientis: vt enim notauit Caietanus, secundum Sanctos, patientia utilis est ad tollendam insensibilitatem & inducendam tristitiam; vbi nulla esse ex malis sequutura, sicut Christus de facto suscepit tristitiam inquiring, *tristis est anima mea, &c.*

Quod probat etiam D. Gregor. in moral. lib. 2. c. 16. & 17. super illud. Iob, 1. *Surrexit Iob, scidit vestimenta sua, & tonso capite adorauit*: vnde inquit: *Nonnulli magna constantia philosophiam putant, si disciplina asperitate correpti iustus verberum, doloresque non sentiant, sed non est pondus vere virtutis insensibilitas cordis, &c.* Afferens contra calamitates à Deo inflictas non sentientes, illud Prophetæ Hierem. *Percussisti eos nec doluerunt: attrivisti eos, & noluerunt accipere disciplinam*: Adducens itidem similitudinem membrorum stupidorum, quæ incisa dolore non possunt. Quod etiam docet Martinez 1. 2. tom. 2. quæst. 38. art. 8. fol. 51. & 52. Manriquez *gouernador christiano*, lib. 2. cap. 16. Decipiunturque communiter poenitentes arbitantes tunc impatientiam habere cum irascuntur; est namque impatientia vitium quo homo tristitia excedenti ductus, rationem absorbet, nec finit iuxta illam operari: vt iam diximus; ita verò est appetitus vindictæ contra rationem, vt diximus disput. 2. numero 2.

11. Aduertant igitur homines quàm pluries circumdari miserijs seu doloribus à Deo inflictis ad hoc, quod illis tristitentur & affligantur, vt inde nomen Dei quærant, iuxta illud Psalm. 82. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine.* Ad quid igitur peccare arbitrantur miserijs sentientes, & ob illas tristitiam capientes: cum potius si non tristarentur, fini à Deo intento aduersarij existerent, illud fugientes quo ipsos vexari Deus data opera intendit. Vnde decipiuntur arbitantes se diuinæ voluntati non conformes existere dum labores presentiant. Vt enim optimè aduertit Granada 1. 2. fol. 272. num. 8. hoc ipso quod est non positiuè confirmari cum diuina voluntate in voluto materiali, esse aliunde valde conformate voluntati diuinæ, imò multò conformius. Nam Deus qui vult pœnam infligere parenti, vult etiam ne tu id velis positiuè, sed potius de malo doleas, quia id est cōformate charitati. Vnde non est magis perfectum se conformare in voluto materiali, quam se non conformare; imò hoc est perfectius quam illud. Quod exposuit egregiè fatis Ludouic. de Granada lib. 2. de la doctrina de la virtud, lib. 2. c. 17. in fin. *Verdad es que no se enriende por esto que nos ayamos de alegrar en las muertes y calamidades y trabaxos de nuestros proximos, ni menos de nuestros parientes y amigos, y muchos menos de la Iglesia. Porque la misma charidad que nos pide alegria en lo vno no smueue o tristeza y compasion en lo otro pues ella es la que sabe gozar con las que gozan y llorar con los que lloran.* Roman. 12. *Como vemos que lobaxian los Prophetas los quales gastauan toda la vida en llorar y sentir las calamidades y azotes de los hombres.* Hierem. 9. Tanti namque huius doctoris iudicium æstimo, quod verbis sim egenus ad explicandum, inueni namque in ipso aded acré ingenium ad res scientificas exponendas, quod nullum iudicem vberius, tamque sanctæ vitæ & doctrinæ exuberantem eum perspiciam, quod mirer satis suæ religionis focordiam ad ipsius canonizationis bullam procurandam; tristior ad modum, vnam potens esse, quod eius religio agendum omittit (Prohi Deus) auidè fecissem, & in sortem felicissimam me haberi tunc merito arbitrarer.

12. Ex quo mansuetudini non vacare nullatenus arbitrentur, quod habenas iræ iustæ dent aliquando: est enim

enim mansuetudo virtus moralis medius tenens inter defectum iræ & excessum, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 157. art. 2. Vnde mansuetudine non caret, qui iuste & ob legitimam causam in proximum irascitur, iuxta dicta disput. 2. num. 2. quæ omnino videnda sūt.

13 Nec imperfectus erit cum tristitia miseriam tolerare (dum alias patienter sustineatur) quam hilari animo. Nam tristitia & gaudium quatenus passiones sunt appetitus sensitiui, & vt præueniunt rationem in potestate hominis non sunt, sed inde causantur quod intellectu malum sine bonum repræsentetur vt præfens nec libertatem habet ad eijciendam imaginationem boni, vel mali sic obiecti. Quod si aliquis liberè & ex proposito perseverare velit, & attendere ad repræsentationem mali, non ob id qui tristatur imperfectus se gerit sustinendo labores, quam alius qui hilari animo perferret. Nam obiectum tolerantie æquale est in vitroque: quod verò vnus ex proposito considerare velit dissonum sibi malum, alius verò diuertere à se illam considerationem, bonitatem nec malitia morale non continet, ex propria specie, sed solum, quatenus ex tristitia natura vexatur, ex gaudio verò subleuatur. Quapropter nec Christum imperfectus se gessit in passione fatebitur quis dum dixit: *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Et, *Deus Deus meus, vt quid dereliquisti me?* quam Apostolos respectu quorum, Actuum 5. dicitur: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habitus sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Et sanè si imperfectio reputanda foret tristitiam capere de aduersariis rebus, illam remouendam fore à Christo esset plus quam notum, cum ipse in vniuersis actionibus, exequutus sit quod perfectius esset, & magis gratum Deo. Quam doctrinam confirmat optimè P. Gouca en la vida de Iuan de Dios, cap. 15. dicens: *Representandose a Christo la muerte de cerca la temio como verdadero hombre, y no le deuemos menos per sufrir la pena que temio que si la sufriera sin que la temiese que el saber eliminar la grandeza del tormento no disminuye la corona al que lo padece* Virgoque beata maximè de filij sui morte doluit, at non propterea voluntati diuinæ fuit aduersa. Videndus D. Thom. 3. part. quæst. 15. artic. 6. ad secundum, & 2. 2. quæst. 123. art. 8.

14 Et septem vtilitates ex tristitia causari numerat D. Paul. 2. ad Corint. 7. dicens: *Qua enim secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur, seculi autem tristitiam mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari vos quantum in vobis operatur sollicitudinem:* (scilicet cognoscatis) primò operatur sollicitudinem expiandi offensam. Sed defensionem id est: imò defensionem, vt me scilicet defenderetis contra pseudoapostolos, & obtrifatores. Sed id est, imò indignationem, vt cognoscentes vestra scelera, vobis ipsis indignemini dicentes: *Quid feci? Quem offendi? Quò prolapsus sum? Vbi fuit mens mea? Vbi sensus? Ita ne demens fui? Sed, id est, imò timorem, vt timeatis deinceps non tam me, quam Deum offendere. Sed, hoc est, imò desiderium, vt desideretis vos corrigere. Sed, id est, imò emulationem, hoc est, zelum Dei, vt Dei honorem zelantes incestuosum illum ex Ecclesia Dei eijceretis, ait Anselm. & Chrysost. vt refert. Cornel. dicta Epistola Pauli, versic. 11. Sed, iste est, imò vindictam, vt nefaria vestra vindicaretis, cum dolore & lacrymis, tum alijs modis, ita Theo-*

dor. Theophil. D. Thom. vt refert prædictus Cornelius. De tristitia autem Christi rectè agit Suarez tom. 2. in 3. part. disput. 33. lect. 2. & disput. 34. lect. 2. Nec putandum minus promeriturum ferentem labores cum consolatione & consequenter facilius, quam sustinentem cum tristitia, si animum habeat dispositum ad sustinendum quamuis deficeret consolatio & gaudium. Occasionaliter tamen posset contingere plus mereri sustinentem gaudio, si inde plura mala patiendae euenire desideret, hoc autem meritum concomitans est, & non principale tolerantiae de quo loquimur. Vide disp. 24. num. 8.

DISPUTATIO V.

De alijs rebus quibus communiter se accusare sunt soliti poenitentes, quæ reuera peccata non sunt.

S V M M A R I V M.

Exaggerationes non sunt mendacium, num. 1.

Loquutio parabolica non est mendacium, num. 2.

Loquutio per metaphoras non est mendacium, num. 3.

Loquutio per ironiam non est mendacium, num. 4. & 5.

Loquutio per charientismos, siue urbana, non est mendacium, num. 6.

Mendacium non est illud affirmare quod verum esse putatur, licet res aliter se habeat, num. 7.

Nec necessarium est retractare illud mendacium materiale, nisi sit in damnum proximi, num. 8.

Alia animaduersione digna, num. 9. 10. & 11.

Adulationis crimen non committunt homines toties quoties ipsi arbitrantur, nu. 10. 11. 12. 13. & 14.

OLITI etiam sunt poenitentes fateri tamquam mendacia exaggerationes seu hyperboles; quæ tamen minimè mendacia sunt; tum quia id quod dicitur velut exaggeratio, nõ refertur animo decipiendi audientem, qui benè noscit exaggerationem illam mathematicè non equari intentione dicentis: at eum falsum non asseritur cum intentione fallendi, mendacium minime esse, docent D. Augustinus in lib. ad Consentium contra mendacium, cap. 12. Gelaf. Pap. 2. 2. quæst. 2. cap. *Beatus Paulus*, & ibi Gratianus. Mag. in 3. distinct. 38. §. 3. Lessius de iustit. lib. 2. c. 47. num. 26. Vega 2. part. summ. cap. 36. casu 1. Rodriguez 2. part. summ. cap. 245. num. 2. dicens expressè, neutiquam mendacium esse, asserere falsum via exaggerationis: & allegat D. Augustinum lib. 2. de quæst. Euangel. cap. 54. Quod ipsum a firmat Percyr. super Genes. cap. 27. num. 57. Ledesma 2. part. summæ tract. 18. cap. 2. in 1. conclus. Tolet. lib. 8. cap. 54. nu. 4. Angel. verb. *mendacium*, num. 1. Alexander 2. part. summæ, tract. de mendacio. Bonauent. in 3. distinct. 38. & ibi Ricard. Cano lib. 2. de locis, cap. 3. Bañez 2. 2. quæst. 1. art. 4. Raymund. in summ. cap. de mendacio. Nieuu in summ. cap. de mendacio. Aragon. 2. 2. quæst. 1. art. 3. conclus. 1. Nicol. Nise minoris Obseruantia super sentent. tract. 3. part. 3. portione 3. quæst. 5. Gerfon in comment. ad summ. sacrament. D. Bernard. cap. 3. de

3. de peccatis, §. de peccatis lingua, quæ summa alio nomine appellatur *Floretus*. Est igitur loquutio hyperbolica modus Rhetoricus loquendi: manifestum sanè est, mendacium nullatenus reputari quod quis alij dicat; *cupio vitam tuam non finire vltra mille annos*; quod sanguis ex venis in illius vtilitatem mittitur: vel si dicat; *Ioannes adeò timidus est, vt folia arborum timorem illi incutiant*: quemadmodum enim, Antonin. Nebrisenfis notauit in sua Arte, cum commento, & Fab. Quintilian. Anton. Mincilenus. & Diomed. in Arte de figuris, *Hyperbole* est illa, quæ gratia minuendi, vel augendi ponitur. Et sacra Scriptura hyperbolicis locutionibus exuberat Genes. 13. Dominus ad Abraham dixit: *Faciamaq; semen tuum sicut puluerem terræ.* Et per hyperbolem fuisse ibi Deum loquutum, docet D. August. super Genes. 13. Pereyra super dictum cap. 13. num. 46. §. *Altera dubitatio est*. Idem censet Cornel. à Lapide dicto cap. 13. in explicat. versiculo 15. Et hyperbolicam loquutionem fuisse illam Ioan. cap. vlt. dicentis: *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros*; sic explicant Augustin. Leont. Sicul. Beda, Theophylact. & Euthim. super istum locum allegati à Maldonat. super Ioan. cap. vltim. Licet alij exaggerationem non fuisse pro viribus defendant: dicunt enim quòd si omnia, quæ à Christo sunt gesta, essent scribenda, mundum non posse capere libros. Nam cum gesta à Christo infinita sint perfectionis, vtque talis infinita perfectio esset notata perfectè, infinita scriptura & notatio esset necessaria. Quæ ratio sanè conuincit ad quamlibet actionem Christi exactè describendam infinitam exigi notationem & scripturam. Similiter excusatus fuit à mendacio Nabuchodonosor Babylonis Rex, dicès Esai. 14. *In Cælum conscendam, & super astra Dei exaltabo solium meum, & similis ero Altissimo*: Loquutus est enim hyperbolicè, vt explicat Adam super istum locum, Vazquez 1. part. disput. 232. cap. 4. num. 23. Quòd verò ille locus ad literam de Rege Babylonis sit intelligendus, & non de Luciferò, qualiter sunt rati alij, docet Augustin. de doctr. Christiana, cap. 73. Maldonat. super Ioannem, cap. 14. num. 103. & Glossa interlin. Vazquez vbi supra. Quæ etiã ratione liber à mendacio ibit Tyri Princeps Ezechiel. 28. dicens: *Deus ego sum*. Fuit enim hyperbolica locutio ad suam exuberantem superbiam ostendendam. De quo Vazquez vbi supra. Et hyperbolica fuit Moysis locutio Genes. 6. *Videns autem Deus, quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, &c.* Manifestum enim est non vniuersam hominum cogitationem præsertim omni tempore malà esse. Et hyperbolica fuit Michee 7. loquutio dicentis: *Perijt sanctus de terra, & relictus in hominibus non est*. Etiã per exaggerationem loquutus est Hieremias c. 8. in quies: *A minimo vsque ad maximum omnes auaritia sequuntur.* & Genes. 11. Babylonici dixere, *faciamus curvum cuius culmen pertingat ad cælum*, id est, quæ sit miræ celsitudinis.

2 Et sanè sit loquutio per hyperbolem mendacium esset reputanda, eadem ratione & loquutio parabolica, cum non minus hac quam illa significetur factum fuisse quod reuera factum nõ est. Christus. n. Matth. 25. quinque virgines prudentes, & quinque fatuas fuisse

ait; quarum quinque prudentes sponso obuiam exierunt, aliæ verò minimè. Quod tamen ita in re actum non est, sed id dicitur ad nostram instructionem, quasi parati semper esse debeamus sponsum Christum excipere in cordibus nostris. Dixit item Luc. 10. Sacerdotem & Samaritanum descendentes Hiericho vulneratum in via vidisse, Sacerdote quidem minimè curante ægrotum Samaritanum verò contra egisse; quod tamen ita reuera non accidit, sed ad nostram instructionem est institutum. Deinde Lucæ 13. ad nostram doctrinam est parabola Domini volentis succidere ficum infructiferum, seruo rogante differendam incisionem ad annum; quod tamen ita secundum rei veritatem actum non est. Vltius Publicanum & Phariseum in templum ingressos, illum nec oculos leuare audentem; Pharisæum verò tumidum de bonis operibus se iactasse asserit Christus, Luc. 18. Quòd tamè eo modo nequaquam accidit. Hoc autem parabolam reputandam & non historiam (vt putant aliqui) docet Maldonat. super Lucam 18. num. 9. plura in huius confirmationem congerens. Et ex Euangelio constat. ibi: *Dixit autem ad quosdam, qui in se confidebant tamquam iusti, et aspernabantur ceteros, parabolam istam. &c.* Vnde optimè D. Augustin. contra mendacium scribit cap. 22. & refertur 22. q. 2. cap. quæritur in glossa inferiori de facto illo Iacob, Esau se esse dicentis: *Quod si diligenter & fideliter attendatur, non erit mendacium sed mysterium: aliàs si talia mendacia dixerimus, omnes etiã parabole, ac figura significandarum quarumcumque rerum, quæ non per proprietatem accipienda sunt, sed in eis aliud ex alio est intelligendum, dicentur esse mendacia: quod absit omnino. Nam qui hoc putat, tropicis etiã tā multis loquutionibus poterit hanc ingerere calumniam, ita vt hæc ipsa, quæ appellatur metaphorà, hoc est de re propria ad rem non propriam verbi alicuius usurpata translatio, possit ista ratione mendacium nuncupari*. Quod falsum esse statim numero sequenti constat. Vide D. Thom. 1. part. quæst. 1. art. 10. ad 3. Bellarm. tom. 1. controuers. 1. general. lib. 3. cap. 2. & controuers. 5. generali lib. 2. c. 23. Salme. tom. 7. tract. 1. num. 13. Azor. lib. 8. cap. 2. quæst. 6. Molina, Vazq. Zumel, Bañes, Thomas Plus, 1. part. quæst. 1. art. 10.

Item si loqui hyperbolicè mendacio damnaretur, eodem modo & loqui per metaphoras, dum vox per similitudinè propriæ significationis transit in impropiam & alienam: quomodo mendacium esset dicere; *Fulano tiene pecho de diamante, animo de azero, coracon de piedra riense los prados, fulano metió la mano en su pecho; quæ es de xir juzgose, la uos sus manos, quæ está inocente; tray blanda la mano, vaise poco à poco, en buena mano está, es, cien sabe, puede, y bien empleando está*. Quæ omnia sunt phrasæ Rhetoricæ absque mendacio: quod si interuenerit, mentirentur concionatores reprehendentes peccatores appellando illos marmorei cordis. Et Cantic. 2. dicitur: *Flos campi, liliu conuallium, & vitis vera* Christus: *Leo*, item ex illo, *Vicit Leo de tribu Iuda*. Imò per metaphoras loqui, dixit D. Thom. 2. part. quæst. 1. art. 9. in corp. & ad primum ita sacram decet scripturam; quod illi sit vtile & necessarium. Vnde Dionys. de Ecclesiast. Hierarch. dixit conueniēter in sacra scriptura tradi nobis spirituaalia sub metaphoris corporalium: impossibile est enim aliter lucere diuinum radium, nisi varietatum sacrarum velamine circumueclantur.

Deinde

4 Deinde si hyperbolica loquutio mendacium censendum foret, mendacij sedem vindicaret locutio per ironiam, cum pronuncietur per eam contrarium illius quod intenditur significari, dum stultum sapientem appellamus, bonum malum, diuitem, pauperem, avarum, liberalem, &c. Nec locutio per sinecdochen mendacij, labe est inuenda, quando pars pro toto accipitur, ut dicitur, Petrum existere in celo, id est, D. Petri animam: Latrones Christum blasphemasse, dum solum Gestas id egisset.

5 Imò licet censeamus essentiam mendacij reperiri tunc quando falsum asseritur etiam absque intentione fallendi, cum D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 1. ibi Caiet. in sum. verb. *mendacium*. Armilla d. verb. n. 1. Syluest. num. 1. Tabien. num. 1. Durand. in 3. distinct. 38. & ibi Gabriel. Estius. d. distinct. 32. Reginal. in praxi. lib. 24. num. 2. Azor. tom. 3. lib. 13. cap. 1. §. si roget, Alcocer in summa cap. 8. Vazq. 1. 2. tom. 2. disput. 128. cap. 4. num. 29. & tom. 1. disput. 58. num. 16. Suarez tom. 2. de Religion. cap. 4. n. 5. D. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 1. §. 1. Nauarr. in summa, cap. 18. n. 3. & in cap. *inter verba sexta concl. imperfecta*, num. 6. & alij, non inde inferitur locutionem exaggerationis mendacium esse, licet per eam referatur falsum. Nam ut quis falsum enuntians mentiatur, opus est dicat falsum ut falsum, non uti exaggeratiuum. Vnde Authores D. Thom. mentem infrequentes, explicant D. Augustinum, quod quando dixit, requiri ad mendacium dicere falsum cum intentione fallendi, idem esse atque dixisse cum intentione dicendi falsum. Sic Gab. in 3. distinct. 38. & ibi Estius & Durandus, Reginal. lib. 24. nu. 2. Azor. tom. 3. *mendacium*. Syluest. verb. *mendacium*, num. 1. Qui autem enuntiat falsum ut exaggeret, non dicit falsum uti falsum, sed veluti exaggeratiuum, eo modo quo nec mendacium iocosum erit dicere falsum uti lepidum, & iucundum: & esset mendacium si enuntiaretur falsum tamquam verum, & tamquam cum veritate, lepida & iucunda intenderet iucunditatem in alijs causare & risus motus. Sic expressè Suarez de Religion. tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 5. Vt enim acutè satis notarunt Gabriel. & Azor. supra, non par est falsum enuntiare & mentiri. Falsum enim tunc inuenitur quando res significata per vocem, & vox adæquationem non habent. Tunc verò mendacium reperitur, quando vox nec cum re significata, nec cum mente coæquatur. Qui verò enuntiat. *Fulano es el mejor hombre de mundo*, inadequata est vox rei significatæ, sed non menti, quia non enuntiat vocem illam, *Fulano*, &c. ut illa significet, quod punctualiter & mathematicè sonat, sed ut significet id, quod communiter homines mediâ tali voce concipiunt, scilicet, quod in opinione dicentis, maximi habetur alijs *Fulano*, quod sanè significatum maximè conforme est dicentis menti.

6 Demum si hyperbolica enuntiatio labe mendacij afficeretur, damnaretur pariter etiam mendacij locutio per charientissimos, quæ ex mente Donati, Fab. Quintilliani, Antonij Mincilani, ab Antonio Nebriffensi relatorum in commento suæ Artis, §. *de figuris*, idem est, quod vrbalitas, *como dezir, beso os las manos*, quas licet non deosculer, mendacium minimè erit. Est enim illa loquutio phrasica, qua homo solutans, se gratum, & benivolentem esse alteri ostendit: quod denotant Mincilan. ille versu.

Sit charientissimos tibi gratificatio dicta.

Instruantur ergo penitentes à confessarijs, minimè mendacij fordibus inquinari, has hyperbolicas loquutiones enuntians.

7 Præterea se reos produunt in confessione, quod mendacium dixerint, quando id enuntiant, quod sibi ita esse fuerit visum prudenti; postea tamen repererint rem aliter se habere. Sed hoc quidem mendacium ne utiquam est ut expressè inquit D. Aug. Enchir. cap. 22. & refertur 23. q. 2. cap. *is autem*, quod ut sit deberet enunciari uti falsum ad minus, & cum intentione fallendi, ex aliorum Doct. mente, ut diximus supra, nu. 1.

8 Nec est necessarium his (ut obiter scias) quando incontinenti recordantur, id quod enuntiarunt, aliter se habere, retractare se & palinodiam canere, dicendo se dixisse mendacium, ut agunt plures: tum quia dum dictum enuntiarunt, ita se habere sunt rati, tum quia etiam in mendacio ex aduertentia dicto necessarium non est mentientibus se retractare; nec præceptum id agendi incumbit, cum nullus obligetur se peccatorem esse prodere. At si mendacium in damnâ tertiarum vergeret personam, ad retractationem esset adstrictus is, qui hoc pronuntiaffet, cum à malo inferendo proximo semper & vbiq; quilibet abstinere teneatur; seu ab iam illato cessare, docet expressè Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 1. num. 85. Nisi malum illatum ob mendacium pronuntiatum minoris esset momenti; maioris tamen, quod accrederet ex retractatione mentientis; ut si esset persona publica, cuius autoritas maximè diminueretur cognitione mendacij. Tunc tamen pecunijs, vel alia via satisfaciendum est iniuriæ ex mendacio non retractato prouenienti.

Plures item penitentes se accusant de iudicio temerario, vbi non est, cogitantes in iudicium temerarium incidisse, dum sinistram opinionem de proximo concipiunt; quam tamen id iudicent ex sufficientibus indicijs, cum tale non reperitur nisi concipiatur sinistra opinio nullis, vel leuibus indicijs existeribus. Itè quod ridiculosum est, plures foeminae se accusant tanquam de iudicio temerario, quod de proximo iudicauerint pecunias, vel alias res habere, non aduertentes iudicium temerarium quod peccatum sit, debere esse de aliquo malo culpæ quam in se proximo iudicauimus, aliud verò solum dicitur iudicium temerarium physicè, & non moraliter.

9 Solènt specialiter foeminae denigrantes famam proximi in se ipso, dum cupiunt satisfactionem reddere de iniuria illata, personam iniuria affectam adire, ab illoque veniam petere. Errant certè, sufficit enim offensibus reuocare detractionem coram illis, qui eam audierunt: certiore namque reddere iniuriatum de offensa quam ignorabat, ad id solum fortè deseruit, quod odio se in offensorem vertat. Præterquam quod fama non est aliqua qualitas intrinseca, qua ablata damnum præsentiat iniuriatum independentem ab alijs sicut sentiret si quantitas alicuius rei ab illo eriperetur: solum enim fama denominatio extrinseca est ex bona opinione, & honore ab alijs prestando pendens. Quapropter fama tunc sufficenter ex se redditur iniuria affecto, quando coram audientibus detrahit reuocatur, ob quod illi qui malè de proximo audierant, sicut antea illum non honorantes, iam iam prius reddent honorem, vel si minus, non iam per offensorem stabit. Aduertant hoc confessarij, ne penitentem obligent comparere coram persona offensa, & ignorante

rante offensionem ad petendam veniam, specialiter si offensa occultè fuisset commissa: nullus enim se prodere reum tenetur. Vidi foeminas putantes se teneri ad satisfaciendum persone offensa ob solum iudicium temerarium interius manens; sed hoc ridiculosum esse quis ambigat? Si tamen coram persona offensa malè offensor locutus fuisset, veniam ab ipso petere tenetur per se, eo quod tunc per contumeliam iniuriavit, & qualiter offensa facta est offensore sciente, sic & satisfactionem eo vidente fieri oportet.

10 Cognoui Doctorem in iure, confessarium, qui foeminam penitentem præcepto confringit suum adire maritum, ab eoque petere veniam de propinato veneno illi, & adulterio commisso, ignorante marito huiusmodi fuisse in illum commissa; monuit tamen confessarius Doctorem (ut omnia dicamus) ne vxor in specie de illis delictis veniam rogaret, sed quod in genere diceret se diliquisse contra maritum suum, à quo quamuis rogaretur, quamuis essent delicta, retineret semper. Quod malè à confessario consultum est. Potuit namque maritus ille maxima malâ suspicari de vxore, illamque premere ad detegendas in iurias, de quibus veniam postulabat, quæ si aperiret, mors ei inferenda poterat timeri: si verò manifestare reueneret, in idem periculum incidere est verisimile. Et præter hæc multo magis dolendum, & mirandum, quod prædictus Doctorem quavis monitus de suo errore, se malè egisse non credit.

Nec opus est penitentibus quale iudicium fuerit, contra quam personam, fueritne Ecclesiastica, vel secularis, seu circa quam rem explicare, dicendo scilicet, iudicauit Ioannem esse furem, vel fornicarium, aut hereticum, &c. In esse solum physico iudicia hæc diuersitatem habent, ut potè circa diuersa crimina; non verò in morali, cum contra iustitiam commutativam sint, prohibentem sub vna specifica ratione, & atoma famam alienam non lædi, tam internè per iudicium quàm externè per detractionem, aut contumeliam, sicut species diuinationis per æromantiam, per somnia, per nigromantiam, per pythones, per geomantiam, hydromantiam, pyromantiam, augurum auspiciam, per chiro-mantiam, solum physica specie differunt non morali, ut tradunt Doctores, cum Diuo Thom. 2. 2. q. 95. artic. 3. & ad 2. non enim diuersam crimen est diuinare, per aerem atque per aquam, &c. Nec defunt plures penitentium se accusantes, quod dum à fide digno peccatum de altero audire, fidem præstiterint, in quo sanè decipiuntur. Quia tunc suspendere iudicium non sunt obnoxij, cumque eis ad sit facultas determinatè indicandi, æquius est, ne dicam obligatio, iudicare fide dignum verum narrare. Edoceantur ergo à confessario tales penitentes. Ex quo fit decipi Doctores plures in materia de restitutione, dicentes obligationem interuenire suspendendi iudicium, quoties fide dignus & probus, de alio homine probò delictum enarrat. Non enim talis intercedit obligatio, sed pro libito pro vna aut alia parte potest iudicare, dum pro vtraque æquale inter sit iudicium.

11 Adulationis labe se reos produunt penitentes laudantes aliquem de virtute naturali, v. g. de pulchritudine, fortitudine, aut ingenij dexteritate, &c. vel de virtute morali, quod videlicet sit castus, humilis, &c. quando illa reuera non insunt homini laudato. At huiusmodi laus potius mendacium est, quàm adulationis vitium. Non enim adulatio veritati opponitur, sed affabilitati, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 115. art. 1. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 47. dub. 7. nu. 51. Sicut enim affabilitas intendit principaliter delectare eos quibus conuiuit, tamen vbi necesse est propter aliquod bonum exequèdum, vel malum vitandum non veretur contristare. Ecce dum aliquis in omnibus vult iuxta delectationem alterius loqui, verè illum contristare, quando ad salutem animæ illius esset expediens, adulationis crimen committit, & per excessum affabilitati opponitur, sicut per defectum esset contrarius morositate, & asperitate, ut docet Lessius vbi sup. est enim quoddam hominum genus, qui vbiq; sunt difficiles, vbiq; contradicentes, qui abinthio rectè cõparatur ob eorum in cõuersando amaritudinem, quos litigiosos appellat D. Thom. 2. 2. q. 116.

12 Verum dum aliqui delectant siue laudant de virtute, quam verè habet, si id animo alicuius lucri consequendi agunt, in vitium adulationis prolapsos fuisse arbitrantur. Quos dicit Caiet. 2. 2. q. 115. art. 1. & in summa. verb. *Adulatio*, in fine, admittens peccatum veniale esse aliquem laudare sine vtilitatis temporalis cõparandæ: quod etiam admittit Lessius lib. 2. c. 47. dub. 7. nu. 51. putas D. Thom. sequi doctrinam. At minimè capio culpam fore venialem laudare aliquem de virtute quæ reuera habet ob lucrum consequendum: sicut enim malum non est imò bonum præcepta Dei implere, siue cõsilia ob vtilitatem vitæ æternæ, ut diffinit Concil. Trident. sess. 6. can. 26. & 31. & dicta sess. c. 11. in fine, explicans illud Psalm. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem*. Sic & ob vtilitatem temporalem aliquas exercere actiones, quæ de se malæ non sunt, quare peccatum erit arbitrandum? Sicut enim verbum otiosum ne utiquam est illud quod ob vtilitatem aliquam naturæ profertur, ut diximus disp. 4. num. 1. Nec actio laudandi aliquem, vel alio modo cõplacendi, ob commodum, & lucrum quod speratur, & intenditur: actio otiosa erit, nec affabilitati cõtraria, si ad sit animus a laudatione cessandi, dum id expediat animæ laudati, quamuis lucrum amittatur: in quo solum sensu loquutus est D. Thom. illa quæst. 115. dicit adulationem iudicandum fore laudatè alium sine, & animo lucrum consequendi, quâdo scilicet adeo affectus ad lucrum permaneret, quod à laude impedienda minimè cessaret, cognoscetè alijs exinde iacturam animæ esse oriendam laudato. Vnde miror Caietan. & Lessium sic indistinctè fuisse loquutos. Dum D. Thom. ad primum satis quid esset adulatio expresserit: ait enim quod laudare aliquem contingit & bonè, & malè, pro ut scilicet debite circumsistantiæ vel seruantur, vel prætermittuntur: si enim aliquem velit delectare laudando, ut ex hoc eum cõsuletur ne in tribulationibus deficiat, vel etiâ ut in bono proficere studeat, alijs debeat circumsistantijs obseruatis, pertinebit hoc ad virtutem amicitiae, siue affabilitatis. Econtra verò ad adulationem: si quis velit aliquem laudare in quibus non est laudandus; quia fortè mala sunt secundu illud Psalm. 9. *Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ*: vel quia non sunt certa secundu illud Ecclesiast. 27. *Ante sermonem non laudes virum*, id est, ante probationem honorum operum: nomine enim sermonis quodlibet opus intelligitur, ut explicant Sancti in glosa illius c. 27. Vel etiâ si timere possit ne humana laude ad inanem gloriam prouocetur. Vnde dicitur Ecclesiast. *Ante mortem ne laudes aliquem*. Et verè Caietan. nobiscum sentire tenetur, cum dicat hominè peccare, si ob lucrum principaliter affabilem se

bilem se ostendat illis quibus conuiuit, quando præceptum affabilitatis urgeret, quasi dicat peccaturum, qui animi haberet non offendendi se placidum, nisi speraret lucrum, quantumcumque instaret præceptum. Quia tamen præceptum affabilitatis, non est rei grauis per se, ideo labe veniali tantum inficeretur ille, qui se affabilem alijs non exhiberet: per accidens verò lues posset interuenire lethalis, si ex omissione affabilitatis notabili deolatione essent cæteri, quibus conuiuit, afficiendi.

13. Ex quo deducito, tunc iudicandum esse peccatum adulationis fore mortale, vel veniale, quando ex laudatione impensa alijs, qui laudatur, crimen mortale, vel solum veniale esset commissurus, ut notauit D. Thom. quæst. illa 115. art. 2. Vel animo quod in illa ruat, adulationis præmittatur. Quo fiet credendum neququam esse Ledefina 2. part. summ. tractat. 19. cap. 2. concl. 2. in fine, & Niderio præcepto 8. cap. 2. num. 4. Armill. verb. *Adulatio*, num. 3. Raymundo summ. de superbia, tract. 4. fol. 484. afferentibus peccatum veniale esse alijs laudare sine ei complacendi. Dicant igitur huiusmodi Doctores quare contra rationem erit aliquem laudare solo sine illi complacendi, & absente periculo inductionis ad peccatum? At nullum esse peccatum nisi contra rectam rationem tendat operans, constas est vniuersorum sententia. Vnde Isidor. Hispalensis Archiepisc. in Epist. ad Ludifredum, & refertur dist. 25. cap. *Vnum orarij*, §. *alias*. Dicens peccatum esse veniale blandiri alicui plura expediat, vel cuiusque maiori personæ, a ut ex voluntate, aut necessitate adulari; intelligendus est, quando ex laudatione occasio ruine laudato exhiberetur, ut bene docet D. Th. 2. 2. q. 115. art. 1. & Ioan. de Friburg. in sum. confels. lib. 3. tit. 34. q. 259.

14. Item damnat nemo histrionem delectantem alios sine consequenda vtilitate temporalis: & condemnabit delectantem alios in serijs propter lucrum? Absit. Nec fatiscit Caietani effugium 2. 2. quæst. 115. art. 1. dicens histrionem teneri alios delectari iocis, & ludis, ob quod pretio potest suas facetas locare: at in serijs ex debito homo affabilem se exhibere tenetur, & alios absque spe pretij delectari. Non inquam valet: nam solum conuincit affabilem se teneri quem alijs exhibere absque pretio ex conuentione exposulato intendentem ex iustitia deberi, siue ob condelectationem, quibus conuiuit, impensam: non verò absque pretio ex gratitudine, siue liberalitate impertiendo.

DISPUTATIO VI.

De quibusdam criminibus, ex quibus se excusare solent poenitentes, quæ tot in numero non sunt, ac ipsi arbitrantur.

S V M M A R I V M.

Plures maledictiones prolatae in eodem intervallo temporis vnicum tantum crimen sunt, num. 1.

Multas contumelias eiusdem iniuriæ in aliquem iactare in eodem spatio temporis, vnicum tantum scelus sunt, num. 2.

Pluries in eodem tempore feminam deosculari lasciuie siue tangere, vnica tantum nequitia iudicanda est, n. 3. Vxorati inter se lasciuie colloquentes labe non inquinantur, num. 4.

Ridiculum est feminas se reas criminis arbitrari eo

quod magnam carnis delectationem in actu coniugij sentiant, num. 5.

Plura proferre iuramenta ad confirmandam eandem falsitatem in eodem spatio temporis, vnicum peccatum est, num. 6.

Absque necessitate poenitentes circumstantiam peccatorum venialium confitentur, aut quod sint commissa ex plena aduertentia, quamuis vtile sit taliter dicere ad maiorem mortificationem, num. 7. & 8.

Omissionem correctionis fraternalis, et eroganda elemosinae temporalis & fratris secreti, non confitentur communiter poenitentes, nisi ad id sint astricti, nu. 9. 10. & 11. *Alia*, num. 12. & 13.

RBITRANTVR poenitentes se tot peccata distincta committere, quot in eodem temporis intervallo maledictiones iactant, cum tamè in genere moris vnicum tantum peccatum, licet physicè, & materialiter diuersæ sint actiones: ut si quis diceret:

Malditos seas, mal ayas, no te succeda nada bien, &c. At diuersa erunt crimina si distincta inferat iniuriæ, & damnū in re, quæ maledicuntur; sicut deprecari malā mortē temporale alicui, & immediatè in eodem intervallo optare, & implorare quod a dæmone impatur, duo peccata necessario confitentur: ut debet docere Doctores num. seqq. vocandi, cum vtriusque par sit ratio, & docet expressè Suarez tom. de fide, tract. 3. disp. 6. de charitati oppositis, sect. 2. n. 3. addēs nō dubitandū, quin talis diuersitas sit aperienda in confessione. (Maledictio aut peccatum non est, nec intrinsecè mala, si fiat animo comparandi emendationē delinquentis, aut petendo à Deo satisfactionem offensæ, aut si sumatur maledictio loco punitionis sicut posset affumi flagellatio; ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 7. art. 1. & dicemus latè tom. 2. disp. ... solū ergo dū ex odio fit, peccati rationē attingit, cū tunc intendatur malū, quia malū delinquentis.) Et veluti qui inimicum suum percutit pluribus actibus in eodem impetu iracundiæ, vnicum tantum scelus admittit: Henriquez lib. 5. cap. 5. §. 5. Nauarr. in summ. cap. 6. numero 17. Azor 1. tom. libro 4. cap. 4. in fine. Layman supra. Fagundez 2. præcept. lib. 3. cap. 5. numero 3. ita qui diuersas maledictiones eiusdem malitiæ aduersus aliquem iactat, vnicus tantum criminis reus erit: & constat ex cap. *cum pro causa*, de sentent. excommunic. Quatenus probat eum qui vnico motu coleræ pluries percutit clericum, semel tantum excommunicari. Azor 1. tom. lib. 4. cap. 4. in fine, & qui per totam noctem ludit cum pluribus cōtra legem id prohibentem, semel tantum lussisse videtur. Præterea si quis rem alienam subripiat, quam cum in domum suam deferret, furatus est alijs, & postea ipse recuperat, vnicum tantummodo furtum admisisse iudicatur: & tamen recuperando rem furtiuam reiterauit furtum. Quæ omnia rectè tradit Azor supra. Et fauet c. *Lotharius*, adiuncta gloss. verb. *appellauit*, 31. quæst. 2. vbi deciditur, quod qui vno, & continuo impetu bis, vel ter appellat à sententia, semel tantum appellasse dicatur. Nec contrarium huius credo velle docere Vazquez tom. de poenitent. q. 91. art. 1. dub. 4. num. 8. dum dicit, peccare vnum peccatum qui vnus lancea vnico ictu tria vulnera infixit: nam dum dicit, vnico ictu, idem est, ac vnico impetu iracundiæ.

Sic

2. Sic vnum tantum peccatum erit diuersas contumelias in aliquem iacere, veluti appellare aliquem decies Hebraum, vel furem in eodem intervallo temporis, vnum tantum crimen committi sciendū est: ut optimè Nauar. in sum. cap. 6. num. 18. & Vazquez infra. Iribarne in 4. tom. 2. distinct. 17. disp. 15. sect. 8. Tannerus 2. 2. disp. 4. quæst. 2. dub. 4. num. 55. Anton. Diana tract. 7. resolut. 28. Anton. Ragucius in lucerna Parochorum, de circumstantijs peccati, quæstio 53. fol. 269. Expressè Layman. tom. 1. tract. 3. c. 3. num. 5. Nauarr. in manuali c. 6. num. 18. Azor 1. tom. lib. 4. quæst. 5. Rebellus de oblig. 1. part. lib. 2. nu. 10. De multiplicatione verò numerali peccatorum quoad punitionem fori externi agit Couarr. 2. tom. lib. 2. cap. 10. nu. 8. At diuersa erunt, si in eodem spatio temporis aliquem quis nominauerit Hebræum, & furem. Vnde cum diuersæ iniuriæ in specie sint, diuersum omnino damnū inferretes, erunt diuersa peccata: quod etiā docet Nauarr. supra. Vazq. tom. de poenit. quæst. 91. art. 1. dub. 5. num. 31. Quod etsi probabile arbitret, verosimilius iudico omnes contumelias esse eiusdem speciei: nam omnes respiciunt vnicam rationem formalem, videlicet auferendi honorem ab aliquo materialiterque se habet, ipsum auferri, vocando Iudæum, vel furem. Zerola in praxi poenit. c. 12. quæst. 48. Caietan. 2. 2. quæst. 72. art. 1. Soto de iustit. lib. 5. quæst. 9. art. 1. Sā verb. *contumelia*, nu. 1. Molin. tom. 5. tract. 4. disp. 19. nu. 3. Azor. tom. 3. lib. 13. c. 5. dub. 1. Reginald. tom. 2. lib. 24. c. 5. num. 102. Anton. Diana tract. 7. resolut. 28. Fagundez 2. præcept. fol. 363.

3. Eodem modo vnum tantum peccatum erit pluries feminam deosculari lasciuie, vel tangere in eodē tempore. Video nihilominus poenitentes velut diuersis criminibus grauos se confessari reos declurare, & confiteri se decies, vel quatuordecies feminam deosculatos esse, vel tangisse: quod tamen necessarium non est, ut docet Nauarr. in summ. cap. 6. num. 18. §. *infertur*. Anton. Ragucius infra allegandus. Sunt enim tales actiones solum physicè differetes, in genere verò moris vnica tantum est actio, Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 75. cap. 2. in fine, cum continentur in exteriori opere, videlicet in perseverantia conuersationis cum femina permanente periculo. Delectationes verò lasciuie, quæ interiorius consumuntur, cum non continentur in aliquo opere externo, tot crunt peccata, & actus in genere moris, quot in esse physico; Vazquez supra num. 8. Hurt. de poenitent. disp. 9. difficult. 5. Layman. tom. 1. tract. 3. cap. 3. nu. 3. Anton. Ragucius in lucerna Parochorum, de circumstantijs peccati, quæstio 53. fol. 269. At in eodem tempore decies copulari, de crimina iudicanda sunt, quia diuersum damnū ex se inferunt: sicut iniuriæ diuersæ speciei, vnaquæque sanè copula proli distinctè aduersatur, at plures deosculatioes siue tactus idē numero inferunt damnū cōtra castitatem.

Hinc notādū, quod licet plures deosculatioes habeat sint ante copulā, necessariū nequiquā fore eas confiteri, siue etiā tactus. Nā esto omnes deosculatioes illæ, siue tactus numero differentes sint, quia tamen sunt prærequisita ad copulam, & partes illi annexæ, ita ut oscula, & tactus dicantur fornicatio inchoata, ut aduertit Vazquez tom. de poenitent. quæst. 91. art. 1. dub. 5. num. 33. & 1. 2. tom. 1. disput. 75. cap. 2. in fine. Azor lib. 4. cap. 4. quæst. 6. tom. 1. Coriolan. de casib. referu. part. 1. sect. 3. num. 3. Nec sint distinctam continentia malitiam, opus nō erit ea confiteri. Hinc Plaut. in Cur-

Sanchez Selecta.

cul. act. 1. scen. 1. *Qui è nuce nucleum esse volt, frangit nuce*: *Qui volt cubare, pandit saltum suauis*: & Angelus vocat oscula, libidinis quædam anteænia. Contra verò opus esse fateri, si deosculatioes habeantur finita iam copula, cum subsequentes illæ ad distinctā, & aliam iam copulam ordinentur, docet Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 75. cap. 3. in fin. & tom. de poenitent. quæst. 91. artic. 1. dub. 5. num. 31. Suarez tom. de poenitent. disput. 22. sect. 5. num. 26. Licet probabilius etiam rear, non fore necessarium eas fateri: nam finita copula deosculatioes habentur regulariter; id autem quod in genere moris regulariter euenit, tanquam necessarium euenire iudicandum: adeo quod si non contingat non euenisse, per accidens suspicari debeamus. Tradit Nauarr. in summ. cap. 6. num. 17. & de poenit. dist. 5. cap. *consideret*, num. 46. & sequentibus. Azor 1. tom. lib. 4. cap. 4. quæst. 6. in fine, Henriquez lib. 5. cap. 5. §. 5. & in cominent. dicit esse communem Recentiorum. Ant. Diana tract. 7. resolut. 42. Zanardus director. theolog. 1. part. de poenitent. cap. 18. Lorca 1. 2. Fagundez 2. præcepto lib. 3. cap. 4. nu. 14. Et idem est iudicandum de gaudio, aut colloquutione consequente ad præhabitam fornicationem, licet interceserit magna interruptio temporis inter copulam & consequentia ad illam: quod et docet Nauarr. supra. Hoc tamè intelligo, quando is, qui fornicationem commisit ad alia negotia agenda nequiquam se diuerterit, sed in eodem situ & statu quo peccauit, perseverat, detinens foeminam ad deosculandum illam, & colloquendum, vel si fortè foemina disceserit ex vtriusque conuentione, expectet reditum ad iterum deosculandum eā, vel ad colloquendum cum periculo deosculatiois. Nam quis audeat asseuerare distincta crimina non esse, manè copulam carnalem habuisse, & ferò cum concubina de ea colloquia inire lasciuie & gaudere?

4. Hinc, ut obiter scias, plures vxorati se delictū committere suspicantur, loquentes lasciuie inter se, vel ante, vel post copulam; nec monentur à confessorijs de errore. Quam quæso ratione scelus erit, præambula ad copulæ exercere, vbi copula licita est: cū inter cōiugatos permittit sit omne illud, quod ad cōcubitū ordinatur, siue ordinabile est; dū extraneus finis nō apponatur, ut dicimus disp. 23. docet Mont. 1. 2. tom. 2. q. 74. artic. 8. quæst. 5. num. 93. Granada 1. 2. tom. 2. fol. 114. n. 4. qui nec etiā tactus damnat propter nostrā rationem, nec dum verba. Hurtado de matrim. disput. 10. difficult. 10. n. 46. imò ut rectè animaduertit Molin. 1. part. q. 63. art. 2. & 3. disp. vnic. mēbr. 2. tactus siue verbū lasciuie, videlicet ad luxuriā prouocans, in coniugatis ad virtutē castitatis cōiugalis pertinet, sicut in non maritatis ad luxuriā spectat. Granada 1. 2. de legib. disp. 5. fol. 214. n. 3. sicut ipsamet copula castitatis actus est. Quæ expressis verbis docuit c. *Niceana Synodus*, distinct. 31. & ibi glossa, & in c. *proposuisti*, distinct. 82. idēmet repetit Gloss. verb. *Estote*, idem docet Specul. in tit. de eo qui mittitur in possess. verb. *Porro*. Et Bart. in l. *mulier*, ff. ad Turp. §. *proponebatur*. Et esto copula habeatur voluptatis sine, ad castitatem spectat. Nā ut sic veniale peccatum nequaquam est, vt conuincemus disp. 23. n. 25. & alijs nō est actus indifferēs, opus erit sit virtutis.

5. Præterea ridiculum est plurimas foeminas se reas criminis fateri, quod in actu coniugij nimiam carnis delectationem fuerint passæ; cum in illarum potestate non sit simpliciter magnam, vel modicā delectationem ex-

C 2 nem ex-

nem experiri semel emisso femine; tum quia cum concupiscentia augeatur, vel minuatur ex affectione ad rem dilectam, foeminae certe magis diligentibus viros suos maior delectatio in actu coniugij eueniet (nisi per aegritudinem, vel multam attentionem ad alia, impediatur.) Damnae igitur essent foeminae, quae magis diligenter viros suos, & laudandae quae minus; absit hoc; cum Deus Genes. 1. mutuum, & maximum amorem inter se ab vxoratis exposcat; dicens: *Propter hanc* (vel propter hinc) *relinquet homo patrem, & matrem, &c.*

6 Itidem vnicum solum crimen erit, si ad confirmandam eandem falsitatem plura proferrentur iuramenta in eodem spatio temporis. E contra vero si ad firmandam eandem veritatem plures attestaciones iurate enuntiantur, solum primum iuramentum habet rationem virtutis, cetera vero regulariter peccata venialia erunt, ut potest iuramenta absque necessitate. Quod si fides primo iuramento non esset praestita, iterum iurare peccatum non erit; at repetitio iuramenti nullatenus constituit distinctum actum virtutis a primo iuramento; eo modo, quo repetitio, seu confirmatio eiusdem voti in eodem spatio temporis vnicus actus Religionis est; magis vel minus intensus, vel extensus iuxta durationem repetitionis, vel intentioris feruoris promittendi Deo.

Solent item poenitentes dum iuramenta falsa confitentur, aut vera, sine necessitate, illa narrare indiuidualiter dicendo, *iuravi per Deum, per vitam meam, sic me Deus adiuet, &c.* quod minimè necessarium est, sed fat est dicere, *decies falso iuravi, aut septies, ut Coriol. de casibus referuatis, p. 1. sect. 3. num. 2. fol. 287. & docet Sanchez in summ. lib. 3. cap. 1. plures adducens (nisi sit per iuramentum iudiciale, quod ratione iniustitiae facti iudicij speciem mutat.)* In quo deceptus est Fraciscus de Soto in confessionali, praepcepto 2. Praeterea dum deprecantur aliquem dicendo: *Propter vitam tuam, vel meam, facias, vel non facias hoc,* se iurasse arbitrantur plures ex poenitentibus, non animaduertentes illa iuramenta non esse, sed deprecationes; imò communiter dum dicunt: *Por vida de mi Padre que tengo de hazer esto,* non animo iurandi id asserunt, sed intentione declarandi maximam aestimationem quam de vita patris habent. Hocque valde notetur; nam ex eo à plurimis iuramentis homines excusantur. Omnia namque iuramenta falsa eiusdem speciei sunt, sicut & omnes blasphemiae contra Deum, ut potest contra virtutem Religionis. Quae vero contra Sanctos iactantur, obseruantiae opponuntur, & ideo in confessione explicandum, quando contra Deum, & quando contra Sanctos fuerint enunciatae. Quamuis opponi doceat Anton. Diana tract. 7. resolutione 50. Lazarius de blasphemia, q. 3. num. 51. Caietan. summ. verb. *blasphemia*, & 2. q. 13. art. 1. Valentia tom. 3. disput. 1. quaest. 13. punct. 1. Azor. 1. tom. lib. 9. cap. 28. quaest. 10. Homo. lib. de casibus, part. 2. cap. 1.

7 Aliud perpendendum esse admoneo, plures esse poenitentes, qui contentes desideria carnis, quibus non plenè consenserunt, circumstantia personae, erga quam tendebant, confessario aperiunt: dicentes se habuisse desiderium non ex pleno consensu erga vxoratum, fornicatam, vel voto castitatis astrictam. Necessarium tamen nequam est circumstantiam huiusmodi exponere, cum desideria illa peccata venialia tantum sint, quae sicut voluntariè denudantur, sic voluntarium erit circum-

stantia personae aperire. Quod si poenitens ob sui maiorem pudorem, & mortificationem captandam elegerit circumstantiam manifestare, non impediatur à confessario docente tamen illud minimè necessarium fore, ne ex ignorantia enunciet poenitens, quod forte taceret certior rei effectus. Nec erit opus in peccatis carnis venialibus operis, personae statum explicare, nec poenitentis, nec foeminae circa quam, ut si vellicasset brachium foeminae, aut pedem pressisset, aut digitos intorset solum animo ibi sistendi: haec enim solum venialia esse dicimus disput. 2. 1. num. 20. & 22.

8 Itidem aliquos reperio poenitentes qui dum confitentur veniale aliquod, se ex plena aduertentia illud commisisse declarant, quod sanè manifestare minimè opus est, sicut nec peccatum veniale: ob maiorem tamen mortificationem vtile erit ex plena aduertentia suis commissum narrare. Itidem plures poenitentium propalantes crimina confessario in numero, & qualitate qualiter fuere commissa, iterum aduent confessarii ad interrogandum num rectè intelligeret peccata illa iam confessa huiusmodique interrogationem agere decernunt, quia suspicantur ipsi, aliter confessarium percepisse peccata, quam à poenitente fuerint confessa. Hoc verò agere minimè est opus poenitentibus. Nam ad ipsius obligationem solum pertinet illa narrare quae fuere commissae: quod verò confessarius aliter perceperit, non poenitentis, sed confessarii denotat defectum, ob quem supplendum non est constringendus poenitens crimina rectè confessa, iterum ad tribunal adducere.

9 Verò per oppositum aliqua crimina in confessa praetermittunt, quae confessioni subiicienda erant, ut omisso correctionis fraternalis, pauci se reos prodit huiusmodi dati naturalis fractione, & negligentes confessarios penè omnes video ad sciscitandum, num omnia sit, vel non, eum interrogare sint astricti, ut docet Suarez tom. de fide, tract. de correctio. fraternali, disput. 7. sect. 1. in fin. Bañez 2. 2. quaest. 33. art. 2. dub. 2. §. ad argumenta, & art. 8. dub. 2. ad 5. argumentum, & vniversi fateri tenentur. Quia tamen obligatio huius praepcepti non frequenter occurrit ob desperationem emendationis, vel ob defectum probatae vitae in corripiente, qui causa sit desperandi emendationem tamquam à contrarij agente illius, quod praedicat, & etiam quia in moribus obscurior est: euenit plures excusatos iri, ut admonet Suarez tom. de fide, tract. de correctio. fraternali, disput. 7. sect. 1. Si tamen Praelatus corrigere omiserit sibi subditum, arbitratu Bañez 2. 2. quaest. 33. art. 3. dub. 1. conclus. vltim. non sufficere in confessione dicere, *omissi correctionem proximam*, sed necesse est dicere, se esse praelatum illum; quia ad corrigendum tenetur ex iustitia, qua non constringitur in ordine ad non subditos. Villalob. 2. tom. tract. 4. difficult. 6. n. 4. vel si solum obligatur ex misericordia notabiliter aggrauat illa circumstantia, sed prior ratio verior est. Quae verò dicenda sit talis circumstantia, docet Suarez supra disput. 8. sect. 4. num. 5. Torres 2. 2. disp. 87. dub. 1. in fine. Et in idem inclinatur Aegid. 2. 2. disput. 2. dub. 5. num. 58. Et idem dicendum est de Patre, autore, domino, respectu mancipij; (mancipium enim à capta manu in bello iusto dicitur, Instit. de iure personarum, Varro de lingua Latina, Macrobi. Saturnal. lib. 3. c. 7.) non tamen famuli ob salarii seruientis, quia mancipium est sub dominio domini, & ad eius curam pertinet actiones mancipij dirigere, non tamen famuli. Vnde mater. quae suadet filiam suam alicui copulari viro inhonesto.

inhonestè, non satis illi erit in confessione explicare se incitasse ad fornicationem, Hispanè, *que fue alcabueta*, sed quod id muneris egerit respectu propriae filiae. Nam si omitendo correctionem, non solum contra charitatem, verum contra iustitiam delinquere resoluimus, vrgētius contra iustitiam operabitur, ad peccatum filiae inducendo. Quo fit virum inducentem matrem, ut filiam propriam allicit ad copulam cum illo, teneri confiteri, matrem interuenisse in peccato exhortatione viri.

Aduertendum tamen non oportere ad exemptionem ab hoc praepcepto, fructum statim sperari per correctionem meam, sed stat est sperari in progressu, ut optime Suarez supra sect. 3. num. 4. Quapropter quomuis per primam & quartam correctionem non expectetur fructus, tentanda vterius erit, quando per alios actus speraretur. D. Thom. in 4. distinct. 19. quaest. 2. art. 1. & 2. 2. quaest. 33. artic. 2. & 3. Ad. de correctio. art. 3. Syluest. verb. *correctio*, num. 2. Nauarr. cap. 24. num. 13. Layman. 1. tom. sect. 5. fol. 103.

Leuiter tamen plures se excusant, praepceptum correctionis omitentes iudicantes se non posse consequi finem, praepceptum praetereuntes ex quadam tepiditate & pusillanimitate potius, & quam ex fundatis iudicijis verum si magno timore & verecundia preoccupantur, ut illis quasi inefficaces redderentur ad corripiendum, à peccato excusandos arbitror, & sic explicandus D. Thom. 2. 2. quaest. 33. art. 2. ad 3. licet enim fortasse interueniat aliquis defectus, tamen est ferè naturalis, & inuoluntarius, & vix est in hominis potestate timorem & verecundiam vincere, ut tradit Suarez supra sect. 3. num. 5. disput. 7. de correctio. fraternali.

10 Vterius transgressi praepcepti de erogando elemosynam paucos se delinquentes confessario ostendunt, nec meminisse arbitror illos huiusmodi mandati, magis quam si latum non esset, nec confessarios de eius violatione interrogare video, cum tam ipsi in perscrutando, an violetur, quam poenitentes in confitendo transgressionem, debeant esse seduli.

11 In seruando item secreto plures hominum negligentes sunt, quae etiam negligentia laborant in ordine ad confitendum huiusmodi peccatum: seduli ergo sint confessarij ad sciscitandum violatumne fuerit vel non, praesertim dum foeminarum excipiunt confessiones.

QUAenam ADVERTENDA SINT à Confessarijs ad sui muneris executionem.

S V M M A R I V M.

Absque necessitate plures confessarij in principio confessionis de statu poenitentis interrogant, num. 12. Modus absoluenti à peccatis in confessionibus breuioribus, & frequentioribus, & ex rituali Pauli V. describitur, num. 13. 14. 15. & 16.

Incaute aliqui confessarij poenitentiam ultra vota iniungunt poenitentibus, num. 17.

Inconsiderate aliqui confessarij monialium in publico implendas iniungunt poenitentias, num. 18.

Perperam aliqui confessarij egerunt suos poenitentes alios adire confessarios ad confitenda peccata, num. 19.

Refugiunt aliqui confessarij pauperum confessiones excipere, num. 20.

Absque necessitate plures Confessarij in reconciliatio- Sanchez Selecta.

nibus eiusdem persona in eodem intervallo temporis absolutionem ab excommunicatione impendunt ante absolutionem peccatorum, num. 21.

12 **BSQVE** necessitate etiam plures confessarij in principio confessionis interrogant de statu poenitentis, ut vxoratus sit, vel solutus, &c. si enim solum mendacium, aut maledictionem confitetur, quid interest statum cognoscere, vel non? Cum talia peccata non variant speciem ob status diuersitatem. Et poenitentes quoque qui solum illis peccatis, vel alijs, quae cognitionem status non requirunt, fuerint infecti, absque necessitate cuius sint status declarant: moneatur de hoc à confessario: verè plurima non necessaria vitarentur in confessionibus si in illis remouendis cura adhiberetur.

13 Confessarij plures arbitrantur necessarium esse ante absolutionem peccatorum impertendam deprecationes aliquas praemittere, dicentes: *Miserere tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducas te in vitam aeternam. Indulgentiam absolutionem, & remissionem omnium peccatorum concedat tibi Dominus omnipotens.* Et his non contenti prosequuntur: *Dominus Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius te absoluo, in primis ab omni vinculo excommunicationis maioris, vel minoris, suspensionis, & interdicti si forte incurristi, in quantum possis, & indiges, et eadem auctoritate te absoluo à peccatis tuis, &c. & restituo te Sacramentis Ecclesiae et comunione fidelium.* Et procedunt deinde: *Et concedo tibi indulgentias Bullae cruciatae, et alias quascumque concedere possis.* Has concedunt et si quotidie eiusdem personae confessionem aufcultent, cum tamen Bullae indulgentia semel in vita, & semel in articulo mortis lucrari tantum possit, ut constat ex Bulla, ibi: *Forma de absolutione que vna vez en la vida, y otra en el articulo de la muerte se puede hazer por virtud desta Bulla a qualquiera persona que la tomare.* & postea subdit: *y orogor te plenaria indulgentia, &c.* Illas tamen deprecationes praemittere tempore concursus plurius poenitentium, & in confessionibus frequentioribus, & breuioribus, morosum sit. Et eas non praemittere, non spectare ad absolutionis essentiam; definitum est à Concilio Trident. sess. 14. c. 3. Et cum Sacramentum illud sit potestatis iudicantis, opus non erit personam deprecantem repraesentare. Vnde cum Christus ibi sacramentaliter non absoluat, sicut nec consecrat in Missae celebratione, ineptè Christi deprecatur confessarius absolutionis beneficium impertiri. Si verò deprecatur absolutionem erogari à Christo scita significatione, hoc est, quod remittat peccata, id opus non est: quia ex fidelitate vel iustitia astrictus redditur Christus remissionem efficere media Sacerdotis absolutione; deprecatio aut iustitiam nequaquam respicit, nec fidelitatem. Et quamuis ab absolutionis formam dicat concilium laudabiliter de more Ecclesiae praeces quasdam adiungi, non de illa praeces, Dominus Iesus Christus te absoluat, intelligendum est, sed de alia, *Miserere tui, &c.* imò & has omittere in confessionibus breuioribus, & frequentioribus, & tempore concursus plurius poenitentium, laudabilius est, quamuis & tunc illas addere sit laudabile. Nunquam tamen peccatum nec veniale erit illas omittere. In quo deceptus est Fagüdez 2. praepcept. lib. 2. c. 4. n. 16. ductus ea ratione, quia praetermittitur laudabilis consuetudo Ecclesiae. Sed non fuit ab eo animad-

uerfūm, illam confuetudinem non sub præcepto, fed confilio exiftere. Præterquam quod non vniuerfalis Ecclefiæ eſt confuetudo illas preces adiungendi, fed fortè folius Hiſpaniæ, vbi manuale Toletanū fuit receptum. Quot autè ab illo ſint reſecāda, Arbol. præct. de ſacram. eruditè oſtendit. Non enim manualis authoribus aſſiſtētia ſpecialis Spiritus ſancti fuit promiſſa ne errarent. Dicatur ergo breuiter. *Absoluo te ab omnibus cenſuris ſi fortè incuriſti, et à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen.* Quod expreſſè docet Paulus V. in Rituali, fol. 58. Bonacina infra allegandus. Sà verb. *Absolutio*, num. 1. Vel dicatur. *Absoluo te à cenſuris & peccatis, in nomine Patris, & Filij, &c.* Imò reſpectu pœnitentium crebro conſentium, & quorum habetur probabilis præſumptio in excommunicationem non incurriſſe. *Absoluo te à peccatis tuis*, ſufficiet dicere. Vnde non reſcè Zambranus de caſib. in art. mortis, cap. 14. dub. 1. num. 1. inquit, præmitti debere abſolutionem à cenſura, etiam ſi credatur, pœnitentem non illam incurriſſe. Tempore autem vrgētis neceſſitatis bene aduertit Rituale Pauli V. non opus eſſe dicere illam particulā tuis. Sed ſatis erit dicere, *absoluo te à peccatis*: nam dicendo, *absoluo te à peccatis*; manifeſtum eſt, ab eius peccatis fieri abſolutionem. Imò vt bene aduertit Zābranus ſuprà, ita poſſet vrgere neceſſitas articuli mortis, vt vnicò verbo, *Absoluo te*, tollerentur cenſura & peccata; itā tamen vt prius feratur intentio ad cenſuras quā peccata. Nauarr. cap. 1. de pœnit. diſt. 6. nu. 27. Couarr. cap. *Alma mater*, 1. part. §. 11. num. 12. in fin. Gersō 2. part. fol. 183. col. 1. ad 3. Aluar. ſumm. cap. 11. caſu 2. fol. 83. Quod verò opus non ſit ſpecificè nominare excommunicationem, vel ſuſpenſionē, ſed quòd ſufficiat dicere: *Absoluo te ab omnibus cenſuris*, docet expreſſè Paulus V. in Rituali de adminiſtratione ſacramenti pœnitenti, fol. 58. Bonacina de cenſur. diſput. 1. pœnit. 5. num. 3. Suarez tom. de cenſuris, diſput. 7. ſect. 9. numero 5. Hugolinus tabul. 1. cap. 23. & quamuis dum eſſet certa excommunicatione, opus eſſet illum nominare; non tamen quando ad cautelam ſit abſolutio à cenſura. Item cū in abſolutione peccatorū ſufficiat dicere in genere: *Absoluo te à peccatis*, nec opus ſit dicere in ſpecie, v. g. à fornicatione, furto, vel homicidio, &c. ſic & in abſolutione cenſurarum ſufficiet dicere in genere: *Absoluo te à omnibus cenſuris*, nec opus erit in ſpecie dicere: *Absoluo te ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto*.

Confefſarij plures fœminas etiam abſoluunt & laicos à ſuſpenſione, dicētes: *Ego te abſoluo ab omni excommunicatione maiori, vel minori, ſuſpenſione, & interdicto ſi fortè incuriſti*: non aduertentes fœminas ſuſpenſionē incurere non poſſe, nec laicos, ſed ſolum Clericos et primæ tonſuræ, vt ait Suarez tom. de cenſur. diſput. 28. ſect. 2. num. 1. alios adducens, & rituale Pauli V. fol. 58. Nec aduertentes, quòd dicentes ſe abſoluerè ab omni excommunicatione, ſuperfluit dicere, *maiori, vel minori*, quòd notauit rituale Pauli V. f. 57.

15 Sunt, & alij confefſarij dum abſoluunt dicētes: *Absoluo te ab omnibus peccatis tuis, & circumſtantijs in nomine Patris, &c.* non aduertentes ſuperflue illam particulam, *omnibus*, cum vnū peccatum mortale ſine alio dimitti non poſſit: vnde à peccatis abſoluens, ab omnibus abſoluerè neceſſum erit. Tū quia abſoluens à peccatis, ab omnibus abſoluit etiam venialibus

ex illis, quæ confeſſa ſunt, cum in quolibet vera reperiatur ratio peccati, & non ſit ratio quare vnū, & nō aliud abſoluatur. Nec aduertentes circumſtantias quæ manere abſolutas cū peccatorum abſolutione, tū quia mutant ſpeciem peccata quoque ſunt: appellatur tamen circumſtantie, quia alteri peccato adiunguntur. Aggrauates verò licet ex ſe peccata nō ſint, ſed aliorū peccatorum ſint modi ſeu qualitates augentes malitiā illorum, dum impertitur abſolutio à peccatis, impeditur qualiter peccata ſunt: ſit ergo peccata cū illorū qualitatibus manere abſoluta dum, *absoluo te à peccatis*, dicit confefſarius. Ineptè itidem quidam confefſarij dum abſolutionis beneficium impartiuntur, aiunt: *Absoluo te à peccatis tuis confeſſis, & obliſis*, vt rectè notauit Medin. de confeſſione fol. 98. non ea ratione qua ipſe eſt adductus, quia videlicet, abſolutio ſacramentalis non ſe extendit ad obliſa, hoc enim falſum eſt, vt bene Cordub. quæſt. 9. fol. 476. ſed quia in abſolutione à confeſſis eſt imbibita ab obliſis, vt diſput. 1. num. 19.

16 Sunt, & alij confefſarij dicētes dum abſoluunt: *Absoluo te à peccatis tuis, & hoc ſiue his, quæ modò confeſſus es in nomine Patris, &c.* non conſiderantes abſolutionem tantum referri ad peccata, quæ confeſſa ſunt. Superfluit ergo dicere: *& hoc ſiue his, &c.* Hæc etſi pro doctis animaduertere nequaquam opus erat, pro non doctis ſuperfluum non erit.

17 Incautè etiā aliqui confefſarij pœnitentias alta voce iniungunt pœnitentibus. Quamuis enim directè ad ſigillū confeſſionis non pertineat, pœnitentias celare; pertinet tamen indirectè, quatenus ex menſura pœnitentiæ grauitas peccatorū ſaltè in genere deduci poteſt. Chapiauile de caſibus referuatis, fol. 104. Imò etſi peccatum publicum ſit, nequaquam poterit pœnitens conſtrungi pœnitentiam publicam acceptare. Nam ſigillum confeſſionis ſe extendit ad celandum publicū peccatum confeſſum, ex publica autem illa pœnitentia cōſeſū fuiſſe publicū peccatū denotaretur. Docet Veja par. 3. caſu 11. ſect. 3. §. *Hinc colligitur* pœnitens charitatis vinculo ad bonum præſtandum exemplū erit obnoxius. Et multò magis incautè elata voce plures confefſariorum pœnitentes abſoluunt, non animaduertentes poſſe illis euenire occaſionem qua ſint conſtricti abſolutionis beneficium non impartiri, quo ſanè euentu manifeſtare opus erit denegationem per taciturnitatem abſolutionis.

18 Inconſideratè quoque aliqui cōſeſarij monialium pœnitentias in publicum implendas iniungunt, vt in reſectorio, capitulo, vel choro, cum tamen illud cedat in reuelationem ſigilli confeſſionis ſaltè indirectè, Chapiauile de caſibus referuat. fol. 104.

19 Sunt quoque aliqui confefſarij nimis ægrè ferentes ſuos pœnitentes (quos *filios confeſſionis* appellant) adire alios confefſarios cum quibus peccata confeſſentur. Minus tamè bene de hoc conqueruntur, occaſionem enim ex hoc pœnitentibus concedunt non conſtendi, nec Sacra Euchariftiam ſumendi, tam ſæpè ac ipſi vellent, & eſſet magis expediens, & ſentire illud, genus dominationis non æquæ eſt.

20 Sunt præterea alij confefſarij pauperum refugientes confeſſiones audire, & auide cupiētes diuitum excipere. Potius è contra ſe gerere expediret magis, quia diuites facillè inueniunt confefſarios, pauperes verò non ita; & occaſio quoque vitatur ſuſpicandi tales non ita;

confefſarios moueri potius temporali lucro, quàm ſpirituāli, quam occaſionem oportet amouere.

Vltimò, alij confefſarij in reconciliationibus eodè tempore factis, pœnitentes, qui nondum ab Eccleſia ſunt egreſſi, à cenſuris abſoluunt, quod neceſſum minime eſt, cum ſemel iam ſint abſoluti.

DISPUTATIO VII.

An non correfpondentes inſpirationibus Diuinis, peccatum committant?

S V M M A R I V M.

Argumenta à parte affirmatiua, num. 1. 2. & 3.

1. *Authoris iudicium*, num. 4.

Obiectio contraria, num. 5.

Solutio obiectiois, num. 6.

Sancti in celo exiſtentes, qui tamè aliquo actuāli peccato ſuere polluti, iudicabuntur iudicio diſcuſſionis, numero 7.

Sancti nullum peccatum actuāle habentes non iudicabuntur iudicio diſcuſſionis, ſed laudationis nu. 8.

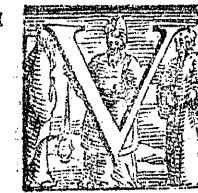
Paruuli non baptizati, non iudicabuntur iudicio diſcuſſionis; ſed damnationis, num. 9.

Corollarium vtilis doctrine, & ad præxim neceſſariæ confefſarij & pœnitentibus, num. 10.

Transgreſſio inſpirationis oblata quando offertur occaſio frangendi præceptum, non eſt diſtinctum peccatum à crimine transgreſſi præcepti, numer. 11.

Non reſpondere inſpirationibus ob contemptrum, culpa mortalis eſt, & etiam nolle auſcultare ob indignationem, num. 12. & 13.

Soluuntur argumenta, num. 14. 15. & 16.

IDENTVR ſanè crimen committere non annuentes ſanctæ inſpirationi: Matth. enim 25. cap. dicitur, Virgines, quæ adueniente ſponſo oleum in lampadibus non habebant, grauiter deliquiſſe. Et ob id Chriſtus illis loquens, *Neſcio vos*, reſpondit; atque imprudentes reputauit. Hæc autem parabola proponitur, vt homines diſcant vocationi Diuinæ ſemper auſcultare: quod ſi neglexerint, excuſantes ſe oleum non habere, in alium diem emptio-nem eius differendo, fatui à Chriſto vocabuntur. At nullus niſi ob peccatum fatuus dicitur, & dignus quòd ei oſtium claudatur. Igitur vocationibus Diuinis non reſpondere, bonum opus, ad quòd facta eſt vocatio, aut numquam efficiendo, aut illius executionem in futurum differendo, nefas erit.

Nec obſtat; quòd virgines illæ fatuæ etiam exierint obuiam ſponſo ſumptis lampadibus, hoc eſt, fide, vt explicant Hieronym. Hilar. & Author Imperfecti ſuper Matth. 15. Lampas enim fides eſt, cum ſit habitus illuminatiuus reſidens in intellectu, vt docet D. Thom. 2. 2. quæſt. 4. art. 2. & 8. & ibi Caietan. Bañez, Valent. Lorca, Ludouic. Torres, Suar. & fatentur vniuerſi DD. Nam etſi cum lampadibus obuiam ſponſo exierint, non tamen ſumpſerunt oleum ſecum. Per oleum verò exercitium bonorum operum intelligunt Origen. Hilar. Damasc. & Author Imperfecti. Hinc

ſumere oleum in lampadibus eſt bonorum operū copiam, & veluti theſaurum quendam in futurum Chriſti aduentum recondere; Sic enim ipſe Matth. 6. ait *Theſaurizate vobis theſaurum in celo, vbi nec arugo: nec tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt.* Igitur, fideles vocati à Deo ad opera virtutis exequenda, & omittentes, inſipientes videntur & repudio digni: quoniam niſi ob commiſſum peccatum nequiquam eſſet admittendum.

2 Inſtabis vterius: Delictum inter homines merito reputatur, ſi amicus amici portā pulſet, cui intus exiſtens amicus oſtium non aperiat, & maxime ſi aperire renuat abſque vlla iuſta cauſa, ſolum autè ob pigritiā aperiendi, & ob diminutum amorem erga amicum. Multo ergò magis offenſa cenſeri debet, quòd pulſanti Deo ad oſtium animæ, oſtium ipſum claudatur, & ingreſſus denegetur; præcipue quando non adeſt iuſta cauſa. Conqueri itaque iuſtè Deus poterit, cum excluſio eius ex ſola negligentia, & minus feruido amore ortum habeat.

Demum impugnabis: prodigalitas vitium eſt, ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 119. art. 2. cuius natura conſiſtit in eo, quòd aut quis excedat in datione, & largitione bonorum propriorum, aut deficiat in acquisitione eorū; quæ foris & aliunde illi aduenire poſſint. Sed inter præcipua bona, & diuitias primum locum ſibi vendicant res ſpirituales: ergo ſi negligenter ſe gerat in acquisitione iſis cui vltro offeruntur, à vitio prodigalitatē nequaquam excuſabitur. Hæc ratione communiter DD. in 3. part. quæſt. 82. art. 20. prodigalitatē inſimulant Sacerdotes raro celebrantes, cum negligentes ſint in acquirendo vberiora bona, quæ ex celebratione illis aduenirent. Præterea D. Gregor. lib. 1. moralium, cap. 1. ait: *Sicut enim grauioris culpa eſt inter bonos bonum non eſſe, ita menſi eſt præconiū bonum etiam inter malos extititſe.* At inſpiratio efficacior eſt ad inducendum hominem ad bene operandum, quàm bonorum exemplum: ergo inſpirationi reſiſtere crimen erit, ſicut eſt bonorum non imitari exemplum.

Authoris iudicium.

4 Notandum ad elucidationem Diſputationis, aliud eſſe non correfpondere inſpirationi de frequenda virtute ſub conſilio obligante; aliud non annuere inſpirationi de fugiendo vitio. De hac d. c. c. m. num. 11. An ſit diſtinctum peccatum illi non parere: de non correfpondente verò inſpirationi virtutis ſub conſilio obligantis ſtatim eſt habeendus ſermo. Vnde tanquam certum tenendum eſt, nullum eſſe peccatum vocationibus Diuinis ad conſilia exhortantibus non reſpondere. Cum enim conſilia ſeq̄i non ſit ſub præcepto ſed ſub conſilio; vt aſeruit D. Thom. 1. 2. quæſt. 108. art. 4. & non operari iuxta conſilium, nullum peccatum ſecum trahat (vt admittunt omnes) nec etiam non reſpondere vocationi ducenti ad conſilium, peccatum ne quidem leue erit. Nec ſcio quam ratione cenſere potuit contrarium huius Tolet. lib. 3. cap. 2. num. 6. dicens peccatum eſſe veniale non reſpondere Diuinis inſpirationibus, nec operari aliquòd bonū, cū poſſit quis operari, licet nō obliget ex præcepto. Sed inquiri ab hoc Doctore, ſi ex præcepto nō obligatur ad operandum, quare omittendo operatiō-nem, peccabit venialiter, & etiam peccatum veniale contra

le contra præceptum fit, & non præter præceptum, ut ipse Tolet. affirmat, num. 1. Ut enim optime ait Suar. de statu religioso, lib. 1. cap. 9. num. 25. operari contra consilium nulla nec minima Christi offensio est; quia per hoc nullo modo improbat, nec refutatur consilium eius, sed solum voluntas propter alias rationes in illud obiectum non inclinatur.

5. Objiciet aliquis, quod de inspirationibus executioni non mandatis sit Deus in extremo iudicii die exaturus rationem. At non examinabitur causa non executionis, tanquam bona; igitur quia mala. Fit inde peccatum esse inspirationis sanctæ non obtemperare.

Nec valet, excipiat quis, quod examinabitur inspiratio, cui non fuerit aptè responsum, tanquam malum quid contra consilium; non tanquam malum contra præceptum: operari verò contra consilium licet altissimum, peccatum non est. Nullus enim Theologorum concedit fractionem consilij puniendam fore à Deo. Fateatur ergo, vel quod de inspirationibus executioni non traditis ratio in die iudicii minimè sit reddenda; aut si fit, ob hoc solum erit, quia non respondeat inspirationi malum sit contra præceptum.

6. Sed sciendum, dupliciter actiones hominum, siue omissiones à Deo examinandas fore in die iudicii extremi: uno modo, iudicio punitionis, hoc est, ad puniendum: alio modo iudicio iustificationis, id est, iudicio discussionis ad iustificandam, scilicet, causam Dei. Primo iudicio, videlicet punitionis, solum iudicabuntur actiones peccaminosæ, quæ fuere contra præcepta; peccata enim tantum à Deo puniuntur. Secundo verò iudicio nempè iustificationis, iudicabuntur & censurabuntur actiones, seu omissiones contra consilia, quando circa illa obseruanda tacti fuerint homines inspirationibus. In quo sensu intelligit Suar. 2. tom. 3. part. disput. 57. sect. 6. illud 2. ad Corinth. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque, prout gessit.* His enim verbis, prout gessit (ait Suarez) comprehenduntur non tantum opera, sed simpliciter omnia media per quæ homines saluari possunt, vel damnari; & ita comprehenduntur actiones, & receptiones Sacramentorum omnimodis seu carentiæ. Cum ergo actus virtutis sub consilio non sit ex præcepto obligatorius, sit non correspondisse vocationi Diuinarum inspirationum non fore puniendum à Deo; nec poena aeterna si fortè homo damnatur, neque temporalis si ad purgandum descendat: & consequenter non veniet iudicandum iudicio punitionis. Iudicabitur tamen iudicio iustificationis. Nam si contingat hominem damnari, iustitiam ostendet Deus causam suam, allegando quantitas inspirationibus prauenerit, & præmunierit eum, non solum ut à peccato cesaret, verum etiam ut Sacramentis v.g. vteretur, quæ ad maiorem gloriam illi cessissent, si inspirationibus annuisset. Si verò contingat saluari, etiam iustificabitur causa Dei minorem homini gloriam exhibentis, quam posset. Nam sit inspirationibus correspondisset, vberiori certè beatitudine fueretur: & imputet sibi homo, quod cumulatior non detur. Hoc verò manifestari in gloriam accidentalem beatorum cedit: captant enim inde occasionem laudandi magis Deum, & magnificandi illius bonitatem: quæ cum posset deserere hominem (quoad efficaciam auxilia) non respondentem inspirationibus, non tamen dereliquit, sed iterum, atque ite-

rū vocauit, & perseuerantia in gratia donū præstitit.

7. Sic Sancti qui peccato actuali faere polluti, in colloquio iam existentes iudicabuntur iudicio discussionis: omnibus enim tunc reuelabitur ob quam rationem maiori gloria careant, non tamen iudicabuntur iudicio punitionis. Ita Suar. 2. tom. in 3. part. disput. 57. sect. 7. Nec discussio pudorem, aut tristitiam Sanctis parabit, non enim iam sunt capaces talium passionum, ut ipse Suarez loco citato ait. *Ne quis dubitet Petrum & Magdalenam cognoscere, quorundem in Ecclesia sua peccata publicè prædicari, de quo tamen non solum pudore & dolore non afficiuntur, sed è contra vehementer gaudent, quia in maiorem gloriam Dei cedit. Tanta namque erit sanctis latitia de penitentia pro peccatis acta, de remissione obtenta, de quæ admirabili ratione Diuinae providentiæ, qua factum est, ut mala illis conuertatur in bonum; ut propter has etiam causas gaudeant, eadem peccata omnibus manifestari. Quomodo enim possent diuina erga eos gratia, atque diuinitas agnosci, nisi & eorum lapsus cognoscerentur? Aut quomodo poterunt omnia eorum merita, quæ per penitentiam & satisfactionem pro peccatis consequuti sunt, omnibus nota fieri, nisi peccata quæ fuerunt occasio, & materia illorum meritorum cunctis quoque innotescant? Ita D. Thomas in 4. distinct. 43. art. vltim. Bonauent. art. 2. quæst. 2. & 3. & ibi communiter ceteri Theologi. Scot. in 4. distinct. 47. quæst. 2. art. 3. & est aperta sententia Anselmi in Elucidario, & lib. de similitud. & significatur ab Augustino in lib. meditat. cap. 4. dicente: *Ecce coram tot millibus populorum nudabuntur omnes iniquitates meæ, tot millibus Angelorum patebunt omnia scelera mea, non solum actum, sed etiam cogitationum simul, & locutionum.* Quicquid in contrarium asserat Magist. in 4. dist. 43. Viger. in instit. cap. 21. §. 3. vers. 8. & Sonnius, tract. de extrem. iudic. cap. 6. qui sentiunt peccata iustorum non reuelanda in iudicio, sed tantum merita.*

8. Sancti verò qui nullum peccatum actuale in hac vita commiserunt, ut Beata Virgo, & infantes baptizati ante usum rationis decedentes, non iudicabuntur iudicio discussionis, sed potius laudationis. Discussio namque, vel disceptatio dicitur quandam collationem bonarum & prauarum actionum cum approbatione, excusatione, vel accusatione. Sic Suar. tom. 2. in 3. part. disput. 57. sect. 7. Valent. 4. tom. disput. 1. punct. 2.

9. Hinc fit, paruulos sine gratia ad futuram transmigrantes vitam, non fore iudicandos iudicio discussionis, cum non habeant opera quæ discuti possint: iudicabuntur tamen iudicio damnationis, cum à Regno cælesti sint excludendi. Ita Suarez vbi supra, sect. 6. Viger. institut. de iudic. cap. 21. versic. 1. Valent. 4. tom. disput. 1. punct. 2.

10. Et colligitur, quod quoties obstitit ab hominibus concessis inspirationibus ad sequenda consilia, ut quod efficiantur Religiosi, quod abstinere à Curis secularibus, quod sint contenti quibus teguntur, ne sedulo querant alimenta superflua, ne nimium solliciti sint de salute corporis, ut orent mentaliter, quod dignitates non appetant, humilem & inferiorem potius locum eligentes quam superiorem, quod elemosynas largiantur in communibus necessitatibus. quæ solum sub consilio sunt vt tenet D. Thom. 2. 2. quæst. 32. & communiter DD. colligitur, inquam, non esse necessarium huiusmodi defectus non respon-

responsionis confiteri, cum peccatum minimè sit consilia deserere Euangel. j. Aduertantque confessorij fideles monere nullum interuenire peccatum in huiusmodi non responsionibus, circa inspirationes diuinas, ne ex conscientia erronea peccent. Munus enim confessorij non solum medici, ut curet, sed & magistri ut doceat, esse compertum est: ut docet Hèriquez lib. 6. cap. 28. num. 1. Et docent Vniuersi Doctores. Infructi tamen poenitentes, quod inspirationibus non annuere peccatum non sit, num confiteri huiusmodi non responsiones, ut quasdam imperfectiones humiliatiōis causa, vel vt a confessorio rectum consilium accipiant ad mores ordinandos, & vitam pariter regendam sit vtilius, examinauimus disput. 1. num. 4. & sequent.

Objicies. Resistentia illa positiua, per actum positium resistendo, siue negatiua per omissionem non correspondendi, non est indifferens, actus (in opinione D. Thom. & illum sequentium, putantis nullum in rerum natura dari actum indifferentem, quem sequitur Granado 1. 2. tract. 13. disput. 2. num. 2.) ergo debet esse actus virtutis vel vitij, sed virtutis esse nequit; igitur vitij.

Respondetur illa) Diui Thom. doctrina admissa, quæ posset vtique negari iatis probabiliter secundum mentem Alexand. 3. part. quæst. 35. membr. 3. Bonauent. in 2. disput. 41. art. 1. quæst. 3. Gabr. in 2. disput. 41. quæst. 1. art. 2. Hieronym. ab Angest. cap. 8. moral. in penult. part. text. Vazq. 1. 2. quæst. 18. disput. 52. cap. 2. & aliorum plurium consentium dari actum indifferentem in indiuiduo; Ad hoc quod resistentia inspirationis sit actus virtutis, sufficere quod qui resistit, ideò resistat, siue non pareat, quia videt se ad id non obligari. Nam in hoc actu, nolo fieri religiosus, quia ad id non obligor à Deo, est imbibitus alius actus necessario coniunctus, scilicet nolo, vellem tamen si ad efficiendum me monachum Deus me obligaret. At hic actus virtutis religionis est, tanquam actus imperans: est etiam castitatis, paupertatis, & obedientiæ, velut actus imperati. Hæc namque virtus castitatis, paupertatis, & obedientiæ sunt materia, circa quam votū religionis versatur. Vel dicendum, quod actus nolendi adimplere consilia, sine vtendi libertate à Deo concessa, sit actus propriæ charitatis naturalis, siue amicitie; sicut occidere fornicā non alio fine nisi ad ostendam libertatem suam in ordine ad occisionem illius, est actus propriæ amicitie siue charitatis: ad illam. n. pertinet, vt homo iure suo vtatur, illud que seruet illegitimum ad faciendum quicquid ipse pro libito velit, dummodò non sit contra rationem. At cum non fieri aliquem religiosum contra rationem non sit; vel non ieiunare die præcepti, hospitalia non inuiere, vel non se mortificare respuendo & omitendo sibi appetibilia, aliàs licita, sit quod vt libertate ad non ingrediendum in Religionem, vel non ieiunandum, aut hospitalia non inuiendum, &c. ad propriam charitatē pertineat.

Contentes secundo aduersus dicta. Nam saltem videtur crimen esse religiosum Diuinis inspirationibus non auscultare ad perfectionem vocantibus; cum eorum status sit tendentium ad perfectionem, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 183. art. 5. ad 2. & communiter Doctores. Quapropter sui status obligationi deficerent repugnantes perfectioni, vel positiue, vel per omissionem non insequentem.

At vis obiectionis diluitur, notādo, statum Religio-

forum ideò dici tendentium ad perfectionem, quia ad sequenda tria consilia se deuinxere, castitatem scilicet; paupertatem, & obedientiam, quibus si deficerent, peccarent sanè ob fractionem impositæ obligationis ex voto: quod egregiè docuit Clem. *Exiuit*, de verb. signif. Et in cap. *Exijt*, de verb. signif. §. *quem intellexim*, in 6. D. Th. 2. 2. quæst. 184. art. 5. in corp. Alfonso Rodriguez. *en exercicio de perfeccion*, tom. 3. tract. 2. cap. 1. Ultra hæc verò consilia non obligantur ex præcepto alia sequi, sed solum ex consilio, sicut quilibet alius laicus, nisi per accidens ratione præstiti scandalij si fortè suboriretur ex eorū omissione. D. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 10. Erit tamen semper equius Religiosos consilij obtinere, & diligentiores esse quam laicos, ob vitam magis exemplare eorum, quam sit laicorū, vt explicat Alfonso Rodriguez 1. tom. *de exercicio de perfeccion*, tract. 1. cap. 16. Vel ideò dicitur religiosorum statum esse tendentium ad perfectionem, quoad tria vota emissa, quatenus tenetur religiosus curam adhibere non solum castitatem, paupertatem, & obedientiam obseruare, verū perfectè. Vnde licet castitas obseruetur, non consentiendo impudico desiderio, perfectè obseruabitur, si nullam admittat occasionem, ex qua impudica cogitatio possit euenire. Similiter licet paupertas obseruetur nullius rei proprietatē obtinendo, perfectè tamen obseruabitur, si ex illis, quæ ad usum præstatur, aliquibus careat. Obedientia tamen cum habeat materiam generalem, perfectè illius adferit, dum obedientia præstatur circa illa quibus obtemperare vel non, nullum erit peccatum.

Vnde licet ad seruandam perfectè castitatē, nihil referat seruare silentiū, aut solū verrere, at hæc spectabit ad perfectè obedientiā, si illa fieri ordinetur à superiore. Si tamen contingat speciales inspirationes dari à Deo, quādo se offert occasio frangendi aliquod præceptum, & homo resistens inspirationibus præceptum transgrediatur, nullo modo speciale peccatum committit; quia resistit inspirationi, præter id quod fit, v. g. contra castitatem, vel iustitiā. Nulli enim virtuti specialiter opponitur illa resistentia, ne quidem gratitudini. Nam, vt ait D. Th. 2. 2. quæst. 107. art. 2. & tenet Vazq. de Eucharist. disp. 2. 3. cap. 2. nu. 6. ingratitudo formaliter constituens distinctam speciem, tunc solum reperitur, quando formaliter contemnitur beneficiū; materialiter verò in quolibet peccato inuenitur, vt idem Diuus Thom. in solut. ad 2. Itaque consequenter necesse non erit confiteri poenitentem non auscultasse tali inspirationi. Sed an consilium sit, manifestare illam resistentiam confessorio, vt magis verècundetur poenitens humiliter, diximus, disput. num. 4.

12. Si verò quis ex contemptu Diuinis nollet respondere vocationibus ad consilia exhortatibus, facinus graue commissurum nequaquam dubito. Et tunc sanè ex contemptu non auscultaret. quando ideò nollet, quia inutile, & vanum quid indicet Dei consilij annuere eo modo quo mortale esset præceptis Diuinis non obtemperare prædicto fine, vt docet Lessius, lib. 2. de iust. cap. 46. in fin. Sanchez. lib. 1. in sum. cap. 9. n. 11. vel quia iudicat consilia Diuina esse res impertinentes & imprudentes, & ob id Deum illa consulentē indiscretū & imprudentem fuisse. Vel si nollet annuere consilij, quia Deū consulentem nihil æstimat. De quo Nider. præcept. 1. cap. 22. Alvarez tom. 1. de vita spiritali, lib. 5. part. 2. c. 30. *S. nec solū in audiendis.* Contemnere verò Legilla-

legislatorem est ex directa intentione nolle ei obedientiam præstare, eo quod subditus dedignetur superioris subditum esse, nec appellari, vt explicuit Vazquez 1.2. tom. 1. disput. 102. cap. 5. & tom. 2. disput. 158. nu. 37. 38. Layman. 1. tom. tractat. 3. cap. 7. n. 2. D. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 9. ad 3. Syluest. verb. *contemptus*, Caietan. eodem. Nauarr. cap. 23. num. 42. Valent. 2. tom. disput. 7. quæst. 5. punct. 6. Suar. de legibus, lib. 3. cap. 28.

13 Aduerte tamen, diuersum valde esse, nolle Diuinis inspirationibus obtemperare ex cõteptu, ab eo quod fit ex indignatione: nam ex indignatione fit, quando quis non vult in aliqua re obedire (sue teneatur ex præcepto, siue ex consilio) non ideo, quod superiori resistat, sed ne ipsum quidem in tali re solatio afficiat. At ex contemptu est, quando renuit, eo quod subijci nolit. Sic Caietan. in summ. verb. *contemptus*, versicul. *aduerte hic*, & ibi Armil. nu. 2. Sanch. lib. 1. summ. cap. 5. num. 12. Lessius lib. 2. cap. 26. num. penult. Et licet addat Sanchez nolle obedire ex indignatione, nõ esse circumstantiam additam transgressioni præcepti, qualem habet nolitio ex contemptu: quod intelligendum ait, quando indignatio non est mortalis; minus tamen verum iudico: nam nolle obedire in re leui eo sine, vt Deum solatio in tali re non afficiat, est culpa admodum grauis. Vnde nõquam eueniet, indignationem tali modo explicatam esse leuem. Et consequenter absque restrictione asserendum erit nolentem obedire ex indignatione circumstantiam nouam iucurrere criminis præter transgressionem præcepti.

14 Ad primum argumentum respondetur, Virgines illas quæ sumptis lampadibus non tulerunt secũ oleũ, hoc est, habentes fidem operibus caruerunt, nõ ideo à Christo nolente ostium illis aperire, fatuas vocatas esse quod caruerint operibus consilij, sed præcepti: vt aduertit rectè Maldonat. sup. capitul. 25. Matth. Et cum non respondere inspirationibus ad consilia vocantibus, fit non annuere inspirationibus ad consiliũ ordinatis, non ob id non auscultans fatuus dicendus est, eo sensu, quo virgines illæ; nec dignus oclusionem ostij, imò nec quod retardetur apertio; cum ne quidẽ peccatum veniale sit illi non annuere vocationi, vt supra dictum est.

15 Ad secundum argumentum respondetur, inter homines apta quædam & facilia reperiri media ad dissoluendas amicitias, quæ tamen noluit Deus fore sufficientia ad dissoluendam amicitiam inter se & illos. Vnde etsi ex diminuto amore procedat non recipi quotidianam eius inspirationem, minimè tamen peccatum censet. Imò licet homo ex tædio quodam & pigritia nollet exercitio virtutum sub consilio obligatum operam dare, nullum committeret peccatum: nam vt ait Diuus Thom. 2. 2. quæst. 35. articul. 3. ad 2. quando quis contristatur se compelli ad exercenda opera virtutis, quæ operari non tenetur, non comitit peccatum acediae, nec cõtemptus virtualis reperitur: nam non agere ea quæ ad nostram vtilitatem instituta sunt, si tantum sunt consilij, non erit expressè, aut virtualiter illa contemnere. Sic expressè Vazquez de *Eucharist.* disputat. 213. cap. 2. num. 6. & constat ex regula iuris *Nullus 20. in 6. & cap. fin. 14. quæst. 1. Nauarr. cap. 23. num. 41. in fin. Abb. in cap. Magnæ, de voto super illud, Vouete & reddite, & ex l. 2. versiculo fin. ff. mandat. l. consilij, 37. ff. de regul. iuris.*

16 Ad tertium argumentum respondetur, non esse vitium prodigal tatis in eo qui negligens est in acquisitione bonorum, quæ siue acquirat, siue non, nullo modo peccabit. Cum enim præceptum non sit de acquisitione, contra rationem nequaquam operabitur, si non acquirat. Nec Sacerdos per se loquendo, in opinione aliquorum, licet nunquam sacrum faciat (si non fit Parochus) peccabit, dummodò in Paichate cõmunicet. Dixi *per se loquendo*, nam per accidens ad vitium scandalum, veluti si haberetur pro Sacerdote nequissimæ vitæ, celebrare teneretur, vt concedunt communiter omnes. Quod intelligo quando non constaret certò de illius peccato: tunc enim suspicio vehementis oriretur, ex eo quod nunquam celebraret; inferentibus alijs illum in peccato esse, cum celebrare nõ auderet. Si verò de peccato illius certo constaret, potius ex celebratione scandalum oriretur, cum peccatum publicum esset, de pœnitentia verò minimè constaret. Et non esse mortale semper à celebratione abstineret, docent Alexad. Alenf. 4. part. quæst. 51. memb. 2. Bonauent. in 4. distinct. 12. part. 2. art. 2. quæst. 2. & ibi Palat. disput. 2. Ledesm. 1. part. in 4. quæst. 23. artic. 10. Victor. in summ. num. 94. Angelus 1. part. de ministro Eucharist. 10. diff. pag. 181. Molin. in instructione Sacerdot. tit. 7. cap. 8. §. 1. Verum tamen est, quod nonnulli ex his Authoribus putent esse peccatum veniale nõquam sacrum celebrare: & inter eos Caietan. in dicto art. 10. Quod etiam docet Raymund. in summ. tract. 2. de Eucharist. dub. 2. Ludouicus de San. Ioan. 1. part. sum. tract. de Eucharist. quæst. 5. in fine, fol. 144. facit text. de celebrat. Miss. cap. *dolentes*, vbi tales nõquam celebrantes valde reprehenduntur. At Suarez 3. tom. in 3. parte, disp. 80. sectio. 1. etiam à veniali excusat Sacerdotem qui bona intentione nunquam celebraret. Idem tenet Palat. in 4. distinct. 13. disputat. 2. ferè in fine, Rosell. verb. *Eucharistia* 3. num. 33. & id probabile reputat Filiucius 1. tom. tractat. 5. capit. 4. num. 96. & sentire videtur Nicol. de Orbellis in 4. disput. 12. quæst. 2. in fine. Bonacina de sacram. disput. 4. quæst. vit. punct. 7. num. 10. Diana de celebrat. Miss. resolut. 19.

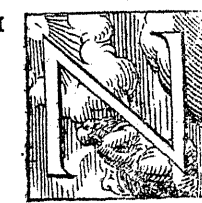
Non tamen placet mihi Vazq. de Eucharist. disput. 232. (quem sequitur Ioan. de la Cruz de Eucharist. in fine, peccare affirmans, allegans Syluest. verb. *Missæ* 1. quæst. 4. qui nec affirmat, neque negat; at solum inclinat ad id, vt sentiat mortale esse in præcipuis festis à celebratione abstineret: idem docet Vega *en su espejo de Curas*, tomo 1. cap. 1. num. 211.) asserens peccatum fore mortale à celebratione pro omni tempore abstineret; & deducens præceptum ex Concilij Tridentini sess. ... cap. 1. Vbi postquã dixit, Christum corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Patri in cena obtulisse; & Apostolis, quos tunc Noui Testamenti successores constituat, tradidisse, subiungit hæc verba. *Et eisdem, eorumque in Sacerdotio successores, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.* At ex his verbis solum præceptum, quòd in Ecclesia offeratur sacrificiũ, imponitur; non tamen huic vel illi in particulari Sacerdoti. Vnde verum minimè arbitror nullum præceptum imponi in illis verbis, quantum ad celebrationem, vt fiat, vel non, sed solum quantum ad modum quo fieri debeat: ac si diceret Christus: Quoties celebraueritis hoc sacrificium, in memoriam meæ passionis cele-

DISPUTATIO VIII.

An Confessarius teneatur non absolueri pœnitentem, quem certò scit negare peccatum commissum?

S V M M A R I V M.

In quo sensu procedat quæstio? num. 1.
Primum argumentum à parte affirmatiua, num. 2.
Secundum argumentum, num. 3.
Tertium argumentum, num. 4.
Quartum argumentum, num. 5.
Authoris iudicium, num. 6.
Pœnitenti neganti peccatum ex naturali obliuione, impertienda est absolutio, num. 7.
Concedenda tamen non est neganti peccatum ex defectu examinationis, et si confessio fiat informis, nu. 8.
Difficilis obiectio aduersus Authoris iudicium, & resolutionem præcedentis numeri, nu. 9.
Solutur obiectio adhuc sustinendo sententiam Thomæ Sanchez, scilicet occulto peccatori non posse negari Eucharistiam ob peccatum in confessione notũ, licet in occulto perat. Quam opinionem Sanchez veram iudicat. Author, num. 10.
Solutur secundò in opinione asserentium ministrandã non esse Eucharistiam occulto peccatori in occulto petenti ob peccatum cognitum in confessione, nu. 11.
Emittens votum de dando Deo centum, non tenetur illud adimplere, quando proximus est in extrema necessitate, num. 12.
Qui emisit votum Religionis, postea verò fidem dedit de inuendo matrimonio, non tenetur adimplere votum, dum femina aliquid honoris, aut fame amissura esset, secus, si non, num. 13. & 14.
Promittens Deo centum, & amittens ludo, potest vi fraude ludo non annexa ad illa solum recuperanda, num. 15.
Solutur primum argumentum, num. 16.
Solutur secundum, num. 17.
Solutur tertium, num. 18.
Solutur quartum, num. 19.

ON procedit quæstio quando confessarius suimet oculis vidit delictum, probabiliter tamè potest existimare pœnitentem illud confessurum esse alteri: tunc enim dissimulare poterit, pœnitente negante, & credere negare, quia non tenetur iterum illud confiteri. Nec procedit, quando ex relatione aliorum confessarius cognouit peccatum pœnitentis; nam tali casu pœnitentis potius dictis stare tenetur; cum non sit maior ratio credendi alijs; & præsumendum sit pœnitentem nequaquam suæ conscientie læsum, curationem suam præterditem. Quod notauit D. Thom. opusc. 12. art. 6. dicens, quod in confessione est credendum peccatori confitenti, & pro se, & contra se, sed contra alium, nullo modo est ei credendum, glof. penultim. in cap. si verò, el. segundo, de sententia excommunic. & glof. in cap. significasti, de homicidio, Nauarr. cap. 17. num. 59. & docet expressè Martin.

nis celebrate. Qualiter sentiebant. Caietan. 3. part. q. 80. articul. 11. Palat. in 4. distinct. 13. disput. 2. colum. 3. Nam Trident. sess. 13. cap. 2. postquam dixit Christum Dominum discendum ex hoc mundo ad Patrem, hoc Sacramentum instituisse, subiungit: *Et illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit.* Si igitur tenetur Concilium præcepisse Christum, vt sumptione sui corporis commemoraremus passionem eius, & nõ tantum præcepisse, quod quoties illud sumeremus, passionem ipsius in memoriam reuocaremus, fit manifestum, consecrationem & sumptionem præcepisse. Nam vt docet Vazquez tomo de Eucharist. disputat. 213. cap. 2. num. 10. Qui præcipit vt opere aliquo commemoratio fiat alicuius beneficii accepti, ex modo ipso præcipiendi præcipit, etiam vt fiat opus ipsum. Quis autem hoc inficiabitur? Quod idem censet Suarez tomo de Eucharist. disput. 67. lect. 1. *S. nihilominus testimonium hoc.* Et est expressa sententia D. Thom. 3. part. quæst. 80. artic. 11. deducens præceptum ex illo Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.*

17 Et minus assentior Nuño quæst. 82. artic. 11. 3. part. censente peccare mortaliter non celebrantem in tribus Paschatibus, in principalibus solennitatibus Domine Nostre, in aliquibus festiuitatibus Apostolorum, & in die omniũ Sanctorum, ita vt celebret duodecies in anno.

18 Verum etsi admittam Sacerdotem venialiter peccare qui per annum integrum abstinet à Sacri celebratione, non tamen inde peccabit qui resisit Diuinis inspirationibus ad consilia vocantibus, cum de hoc nullum extet præceptum, sit tamen ad celebrandum positum Sacerdoti: quod colligunt aliqui ex Trident. supra allegato. Quod præceptum ego solum deduco ex consuetudine iam introducta, qua rei putantur Sacerdotes nunquam sacrum celebrantes. Ad quartum dicimus ideo dixisse D. Gregorium grauioris culpæ esse inter bonos bonum non esse, non quia ad culpam nouam imputetur, sed quia nullam exculationem habebit, qui inter bonos iniquus est, qualem habere potest, qui inter sceleratos criminofus existit; ex aliorum namque actionibus, suas non esse adeo difformes potest licet crasse ignorare, at ignorantia etsi excusabilior est, quam scientia. Vel ideo dixit grauioris fore culpæ bonum inter bonos non esse, quia illis malum exhibere exemplum damnabile est, sicut est laudabile maximè, malis bonum exemplum præstare. Vel si dicamus D. Gregorium oppositæ fuisse opinionis, nihil nostra interest, qui plus rationi, quam Doctorum authoritati semper deferimus. Quia ratio intrinsecè conuincit, authoritas verò solum fidem generat. Vnde optimè Durand. in præfat. suorum operum, ait: *Modus loquendi ac scribendi in ceteris qua fidem non tangunt, est, vt magis innitatur rationi, quam authoritati cuiusque Doctoris quantumcunque celeberris vel solemniss; & pauci pendatur omnis humana authoritas, quando per rationem elucescit contra-ria veritas, & omnis homo dimittens rationem propter authoritatem humanam, incidit in insipientiam bestialem: & tamen Augustinus inter doctores celebrerimus dicit de seipso de Trinit. circa princip. Noli meis literis quasi scripturis canonicis inferuire, &c.* Et plura ad hoc conducentia congerit Turrecrem. super dictum cap. *Noli meis.* distinct. 9. & videndus Canus lib. 7. de locis, cap. 3. & plura decernantur in decreto distinct. 26. q. 4. & 29. quæst. 6. & 12. quæst. 1.

Martin. del Rio de Magia, lib. 6. cap. 1. sect. 2. ante fin. Solum locum habet difficultas, quando omnino est evidens, & clarum poenitentem metiri contra integritatem confessionis; an scilicet tunc sit absolueudus.

2. Primum argumentum. Videtur non posse negari absolutionem: nam in omni iudicio debet iudex iudicare iuxta allegata & probata, & non secundum propriam scientiam. Et magis in iudicio interiori; ubi allegatio & probatio non ab extraneis testibus, sed ab ipso poenitente sumi debet: cum licet plures testes poenitentem de peccato accusent, ligandus tamen non sit, neque absolueudus, nisi proprio ore se reum confiteatur. Igitur confessarius quamuis cognoscat poenitentem falso negare delictum, non tamen tenetur finire iudicium iuxta suam, sed iuxta poenitentis allegationem.

3. Secundum argumentum. Nec etiam causa erit confessarius sacrilegij poenitentis, eum absolueudo, ut neque causam dat, occulto peccatori Eucharistiam ministrando saltem in publico. Nam porrigere Eucharistiam, & absolueere, sunt actus in se boni, & solum redduntur vitiosi ex malitia poenitentis, & suscipientis sacramentum. Et sicut a parato ad ministrationem potest peti Sacramentum, licet petens certo sciat male iri ministrandum; ita parato recipere poterit ministrari, etsi consistet ministro de fumentis peccato.

4. Tertium argumentum. Poenitens se accusans de peccato, quod non commisisset certo constat confessario, est absolueudus. Igitur etsi neget peccatum, de quo commissio similiter constat confessario, non minus est absolueudus: adeo enim opponitur integritati confessionis narrare delictum non commissum, atque negare commissum. Et iniuria sane fieret poenitenti de peccato non commissio se culpanti, si negaretur absolueutio: Nam etsi peccet mortaliter accusando se de morali non commissio, ut tenent Bonaventura in 4. distinct. 17. quaest. vltim. Adrian. quaest. 5. de confess. dub. vltim. Syluest. verb. mendacium, num. 4. Soto lib. 5. de iustit. quaest. 6. art. 1. & quaest. 10. art. 2. Victor. in summa, num. 130. Nauarr. cap. 27. num. 248. Vazq. tom. de poenit. quaest. 91. art. 1. dub. 7. num. 10. Suarez de poenit. disput. 22. sect. 10. num. 10. iudicium debet finire iuxta poenitentis accusationem: & sibi imputet, quod se oneret vitra id, quod commisit. Sicut & iudex tenebitur condemnare illum, qui se reum falsus est delicti non commissi, licet certo sciat contrarium, ut tenent communiter plures cum D. Thom. 2. 2. quaest. 67. artic. 2. per l. licitas, §. veritas, ff. de Officio Praesidis, gloss. in cap. Pastoralis, §. quia verò, de officio delegati. Nauarr. cap. 25. num. 10. Couarr. lib. 1. variarum, cap. 1. n. 6. Cord. q. 75. Vic. q. 177. contra Angles. 2. p. fol. 236. de restit. Et sicut in iudicio exteriori iudex non priuata sua, sed publica scientia uti debet: ita & confessarius in interiori non propria, sed poenitentis scientia uti debet; cum ex institutione & natura huius Sacramenti accusatio, aut excusatio rei ex eius ore pendeat.

5. Quartum argumentum. Confessarius negans absolutionem in casu questionis, tenetur reddere rationem poenitenti negatae absolutionis, dicendo, ideo nego tibi quia inficiaris id quod commisisti: hoc sane est noua iniuria afficere poenitentem. Et quando lis erit, poenitente negante, & poenitentiario affirmante, dictis poenitentis erit standum, cum negotium absolutionis totum ab ipso dependeat, sicut & negotium absolutionis totum a confessario.

Authoris iudicium.

6. Non posse absolutionis beneficium impertiri poenitenti neganti scelus commissum, iudico certum. Nam absolueere minimè potest confessarius poenitentem, quem indubitatè scit non habere dolorem de peccatis, ut notauit Suarez tomo de poenitentia, disput. 20. sect. 5. num. 11. Igitur neque & illum quem certo tenet non adducere integritatem confessionis. Sanè adeo essentialis est ad confessionem integritas formalis, sicut & dolor, docet Suarez tomo de poenit. disput. 20. sect. 5. num. 11. & disput. 32. sect. 3. in fin. ubi specialitè casum questionis resoluit, dicens poenitentem esse conuincendum & redarguendū, quia licet in externo & publico foro necessaria sit scientia publica proportionata, in hoc tamen foro secreto, & ad bonum ipsius rei ordinato, scientia priuata ipsius confessoris utilis esse potest. Vnde si euidenter videat, illum esse indispositum, non debet illi absolueere quidquid ille dicat: idem ergo erit, si euidenter videat, non integre confiteri. Non tamen placet, nisi magis explicetur Francisci Suarez fundamentum, ad hanc sententiam tutandam, quòd Sacramentum non possit ministrari ponenti obicem effectui eius: hoc enim falsum est vniuersaliter loquendo, cum occulto peccatori sit ministranda Eucharistia, & matrimonio peccatoris occulti teneatur Parochus assistere, & Episcopus Ordinem, & Confirmationem administrare ijs, quos apponere obicem effectui sacramentorum est sibi manifestum. Verum est tamen Suarezij fundamentum in materia praesenti, de qua ipse loquebatur. Nam quoties nulla adest iusta causa administrandi Sacramenti ponenti obicem, scilicet vitare infamiam suscipientis illud, nequaquam sine peccato poterit ministrari, & cooperaretur minister peccato suscipientis, cum daret occasionem peccato ipsius absque causa excusante, quae dum non adsit, voluntas ad volendum peccatum alterius tendit, non habens aliud obiectum in quod feratur, ut dicimus, num. 8. At cum nulla infamiae nota poenitenti pullulet, ex negata absolutione ob non confessionem criminis commissi, eo quòd negotio absolutionis secreto fiat, fit nullam interuenire iustam causam excusantem ministrum, quòd possit licitè ministrare Sacramentum poenitentiae ponenti obicem effectui, negando commissum crimen. Licet inquam haec Suarezij ratio, sic explicata, vera sit, quoad praesentem casum; arridet tamen magis quod Vazquez tom. de poenit. quaest. 90. art. 1. nu. 12. dub. 7. ait, negantem scilicet aliquem, delictum verè admissum, non solum ponere obicem effectui, verum irritum planè reddere Sacramentum. At cum ad efficiendum validum Sacramentum, ita principaliter concurrat confessarius absolueudo, ut poenitens cum integritate dolendo, ad vtriusque obligationem attinet vitare irritationem Sacramenti. Dato tamen semel, quòd Sacramentum fiat validum, solum pendet a suscipiente fructum illius percipi vel non, auferendo vel apponendo obicem. Quo fit in pluribus casibus non delinquere ministrum administrando Sacramentum ponenti obicem ad effectum, cum satisfaciatur suae obligationi de validè & rectè ministrando: semper tamen in culpa erit, si sciens non ministret validè Sacramentum; cum illi incumbat obligatio valoris ex eoque cum poenitente. Hanc conclusionem tenent Suarez & Vazquez locis allegatis,

allegatis, Reginald. de prud. confess. cap. 21. num. 15. Henriquez lib. 6. cap. 20. num. 6. in fine, Cañedo de poenit. cap. 4. qui ait, Sacerdotem non posse integrè absolueere, nisi praecedat integra confessio. Maure in summa par. 3. cap. 6. §. 9. num. 6. Cordoua in summa, quaest. 4. ferè in fin. §. y aunque al penitente se ha de creer quando no consta ser falso lo que dize de presente. Possueu. de officio Curati, cap. 7. num. 30. Bonacin. de Sacram. disput. 5. quaest. 6. sect. 5. punct. 4. num. 33. & quaest. 7. punct. 4. §. 2. num. 26. & q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 1. nu. 8. Coriolan. de casib. referu. part. 1. sect. 3. nu. 6. fol. 265.

7. Hinc fit poenitentem negantem peccatum ex naturali obliuione, & non ex malitia, idque praesumat confessarius habens aliam rectam opinionem de eo, teneri absolueere; cum validum fiat Sacramentum, imò & fructuosum, adest enim formalis integritas.

8. Vnde infero in opinione asserentiū dari confessionem infero ex parte integritatis (quod tamen verum non censéo) adhuc non sequi, confessarium teneri poenitentem absolueere, quem videt negare peccatum ex defectu examinationis. Nam licet tunc validè fiat Sacramentum, & solum ponatur ob effectui, cooperaretur ad sacrilegium, poenitentem absolueudo. Quòd peccatori occulto dàda fit Eucharistia in publico petenti, idè licet, quod teneatur minister ex praeepto naturali conseruare famam proximi. Et dū adest causa agendi actionem in se bonam, vitiatam verò solum ex malitia petentis fieri, agens tunc non cooperatur formaliter ad malitiam: cooperaretur tamen si nulla oblata causa actionem exerceret ad petitionem iniuriam vitantis. Eodem modo exigens ad viuras sine causa subueniendi suae necessitati, peccaret; cum occasione daret peccato alterius, sine causa excusante: quae dum non adsit, voluntas ad peccatum alterius volendum tendit, non habens aliud obiectum in quod feratur. Cumque ex negatione absolutionis nulla obueniat infamia neganti peccatum, nec alia causa excuset, ad quam possit tendere voluntas, ut à voluntate cooperationis sacrilegij excusetur, fit, confessarium non posse poenitentè absolueere, absolueere, absque eo quod velit etiam sacrilegium.

9. Vrgebit tamen quis vterius: si ministrare Eucharistia occulto peccatori in publico petenti non est peccatum; nec etiam erit ministrare in occulto petenti, & consequenter, nec absolueere poenitentem, negantem peccatum. Nam ministrans Eucharistiam semper eadem actionem exercet, siue ministret in occulto, siue in publico. Si autem dicas, quod ubi occurrunt duo praeepta standum sit strictiori: quando verò occultus peccator petit in publico Eucharistiam, adest praeeptum naturale conseruandi famam proximi, & adest, non committendi sacrilegium; strictius tamen est primum, quàm secundum, quod deobligat, ut primi obligatio adimpleatur. Hoc falsum videtur: nam peccatum contra religionem grauius est, quàm contra iustitiam, ut contra minus perfectam virtutem. Qua ratione nuntur multi asserentes personam complicitis declarandam esse in confessione, ne contra integritatem confessionis peccatum sacrilegij committatur: dum extrinsecum aliquod nocumentum non pareat compliciti; ob delictum cognitum, nisi tantum infamia: quod tenet D. Thom. in 4. distinct. 16. quaest. 3. art. 2. quaest. 5. ad 5. & opuscul. 12. art. 6. Alessand. 4. part. quaest. 18. art. 2. §. 4. Bonauent. 1. opusc. tract. de modo confit. cap. 1. & Sanchez Selecta.

in 4. distinct. 21. part. 2. distinct. art. 1. quaest. 3. Palud. distinct. 17. quaest. 3. art. 3. ad 2. & distinct. 21. quaest. 3. artic. 2. concl. 2. Ricand. ibid. art. 5. quaest. 2. Durand. distinct. 16. quaest. vltim. num. 8. Gabriel. distinct. 17. quaest. 1. art. 2. concl. 5. Antonin. 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 11. Maior in 4. distinct. 21. quaest. 2. fin. & quaest. 3. §. octuauo ponatur, Almain. dist. 17. quaest. 1. art. 2. Soto distinct. 18. q. 2. art. 5. circa solut. 4. argument. Henricus, quodlib. 3. q. 23. Medin. C. de confess. quaest. de circumst. temp. & loci. Adrian. 4. q. 1. de confessione, §. sed oritur ex ijs dubium; Syluest. verb. confessio, 1. q. 29. Angel. verb. confessio, 1. num. 3. Rosell. verb. confessio, 1. numero sexto, Gerfon alphab. 41. littera F, circa fin. & 32. lit. B. Petrus de Soto, lect. 10. de confessione, Cordou. tract. de dea. tract. in 4. quaest. 2. concl. 3. & in summa, quaest. 1. Ex recentiorib. Vazq. 4. tom. de poenit. quaest. 91. dub. 3. num. 13. Suarez de poenit. disput. 34. sect. 1. num. 2. Basil. de Leon. lib. 5. de matrimon. cap. 18. num. 9. Coriolanus de casib. referuatis, part. 1. sect. 1. art. 8. num. 7. fol. 46. & 365. Ledesma in summa de poenit. cap. 20. concl. 6. Reputat probabile, Sa verb. Confessio, num. 17. Tolet. lib. 3. cap. 8. num. 6. Vic. in summa, num. 174. & viva voce audiui à Nicolao Garcia. Atsi iuxta hos Doctores persona complicitis manifestanda est, nè contraueniatur praeepto de integranda, licet integritas confessionis sit solum de iure Diuino positiuo, multo sanè magis standum erit praeepto non ministrandi indigno Eucharistiam, cū sit connaturale reuerentiæ Sacramenti, relicto praeepto de non infamando proximo. Infamare quidem intrinsecè malum non est, ut communiter Doctores in materia de restitutione famae, & ad propositum Suarez 3. tom. in 3. part. disput. 67. sect. 4. in princip. & Vazq. tom. de Eucharist. disput. 219. Basil. de Leon. lib. 5. de matrimon. cap. 18. num. 9. aliàs non posset vlla causa honestari; honestatur tamen cum ob publicam vitiatatem iudex suspendit latronem; cuius delictum duobus, aut tribus testibus notum solum erat, de quo omnino videas, quae dicimus disput. 2. num. 10.

10. Respondetur tamen, diuersam inueniri rationem ad negandam Eucharistiam peccatori occulto, etiam occultè petenti, atque ad non impertiendam absolutionem neganti commissum crimen. Et licet teneamus cum Sanchez libro 3. de matrimon. disputatione 16. numero 14. ministrum non posse negare Eucharistiam occultè petenti ob solum peccatum in confessione notum, eo quod non possit iuari scientia confessionis ad actus externos, quod idem docet Basil. de Leon libro 5. de matrimon. capitulo 35. numero 2. & 3. Filicinus tomo 1. tract. 4. capitulo 9. num. 279. Nicol. de Orbellis in 4. disputat. 21. quaest. 2. §. 4. in fine. Et habetur in summa reformata Emanuelis Sa, verb. confessor. in fine, licet in antiqua, num. 37. oppositum habeatur, Martin. del Rio de Magia, lib. 6. cap. 1. sect. 2. ante finem, Trinino in praxi examinatorum, fol. 73. Coriolanus de casibus referuatis, part. 1. sect. 1. articulo 13. fol. 68. sibi contrarius sect. 2. fol. 177. numero 3. quoties redderetur confessio odiosa, & retraherentur homines ab ipsa: quod sanè eueniret si nosset ob peccata in confessione audita posse illis negari Eucharistiam, matrimonium, aut alia Sacramenta: quod etiam tenent Arpilla verb. confessor. num. 7. Bañez 2. 2. quaest. 33. artic. 8. ad fin. §. ad confirmationem respondetur, Villalob. in summa tractat. 9. de Sacrament.

crament. penit. difficult. 75. Martinus Bonacina de Sacramentis, disput. 9. q. 6. lect. 5. punct. 4. nu. 17. allegans Lazarium, & Hieronymum Onufrū de sigillo, lect. 4. quæst. 7. dub. 4. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum, de Eucharistia, quæstio 17. fol. 156. Et de sigillo confessionis, quæstio 74. fol. 286. Vea, part. 3. casu 13. §. Nos inter. Hurtado de penit. disp. 12. difficult. 9. Egidius de Sacram. q. 80. art. 6. nu. 38. Henricus lib. 8. de Eucharist. cap. 39. num. 3. Nuño, 3. part. q. 80. art. 6. difficultat. 2. §. oppositam sententiam, Palud. in 4. distin. 9. num. 6. id censens respectu Parochi, non tamen alterius ministri: cum absque reuelatione confessionis possit dicere peccatori, ideo non ministrare se quod id non teneatur, consentit. Syluest. verb. Euchar. 3. §. 5. Gabriel in 4. distin. 9. quæst. 2. art. 3. dub. 1. Antonin. 3. part. tit. 14. cap. 12. §. 2. Adrian. quolib. 3. quæst. 3. Nauarr. in summ. cap. 2. 1. num. 55. Durand. in 4. distin. 9. quæst. 5. num. 6. Graff. 1. part. decis. cap. 38. num. 30. Licet ipse non ideo asserat negadam esse Eucharistia peccatori occulto ne reueletur confessio, sed quia peccator occultus eo, quod baptizatus est, ius habet petendi à suo Parocho; & iniuria illi fit, si exponitur illo iure sine manifesta causa. Quæ ratio inefficax est; nam inter penitentem & Sacerdotem, qui in foro interiori est iudex, causa erit manifesta ad repellendum, si peccatum penitentis cognoscat. Decipiunt tamen Paludanus, & Syuef. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum, de Eucharistia, quæstio 17. fol. 166. & ceteri censentes non Parochum posse negare Eucharistia peccatori occulto occultè petenti, et si solum cognoscat peccatū ex confessione: nam respectu non Parochi idem est pudor obueneret penitenti, quod ex peccato in confessione noto ei negetur Eucharistia, ac respectu Parochi. Et id obseruari præcepit Claudius Aquaiua minister Generalis Societatis Iesū, anno 1590. & Clemens VIII. in motu proprio de casu reservatione pro regularibus concessio anno 1594. die 26. Maij, ibi: *Tam superiores pro tempore existentes, quam cōfessarij qui postea ad superioritatis gradū fuerint promoti, caueant diligētissimè, ne ea notitia quam de aliorū peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.* Refert Delrius in disqui. magicis, lib. 4. fol. 91. Suarez tomo 4. disp. 3. lect. 7. num. 4. Et videtur esse definitum, clarè in c. si Sacerdos, de offic. ordinar. per hæc verba. *Si Sacerdos sciat pro certo aliquē esse reum alicuius criminis, vel si cōfessus fuerit, & emendare noluerit, nisi iudiciario ordine quis probare possit, non debet eū arguere nominatim; sed indeterminatè sicut dixit Christus: Vnus vestrum me traditurus est. Sed si ille cuius nomen illatum est, implorauerit iustitiā, poterit excommunicare auctoritatem damni, licet etiam ei confessus sit; sed tamen non nominatim potest eū remouere à cōmunionē, licet sciat eum esse reum, quia non ut iudex scit; sed ut Deus: debet tamen eū admonere ne se ingerat, quia nec Christus Iudæ à cōmunionē remouit.* Qui textus est Thomæ Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 16. nu. 3. non videatur conducere ad confirmandā hanc sententiā, eo quod non dicat absolute non posse remouere, sed non posse, nomine eius corā alijs expresso: mihi clarè videtur colligi: quæ enim mater expressio, quæ opere nolle ministrare Eucharistia quæ alius petit? Licet inquam teneamus; peccatori occulto petenti occultè Eucharistiam, non posse negari, non hinc conuincitur non posse negare absolutio-

nem peccatum commissum neganti, cum negatio absolutionis fiat intra limites confessionis, ad cuius naturam pertinet absolutionem indigno negandam fore, & digno impertendam. Nec ex tali negatione absolutionis reddetur odiosa confessio, sicut reddetur ex negatione Eucharistia per scientiam habitam in confessione. Quæ sententia Sanch. mihi certa videtur.

II Verum si liceat alicui sentire cum vndecentū Authoribus, quos refert Sanch. lib. 3. de matrim. nu. 2. scientia habita in confessione posse iuuari ministrum ad negandum Sacramentum indigno, aut suffragium in electione: quod docent Alenis, 4. part. quæst. 78. artic. 1. memb. 2. ad 8. Diuus Thomas in 4. distin. 2. 1. quæst. 3. artic. 1. quæst. 1. ad 3. & melius quodlibeto 5. art. 13. D. Bonauentura in 4. distin. 2. 1. in 2. parte, vbi agit de sigillo confessionis, art. 2. quæst. 1. num. 62. Scotus in 4. distin. 2. 1. quæst. 2. ad 3. & 4. Durandus in 4. distin. 9. quæst. 5. Altifiodorensis lib. 4. suæ summæ, tract. 6. cap. 3. quæst. 3. versic. *Quæritur postea.* Paludanus in 4. distin. 2. 1. quæst. 3. artic. 3. num. 60. Gabriel in 4. distin. 2. 1. quæst. vnica, art. 3. dub. 1. ad 2. Capreolus in 4. distin. 2. 1. quæst. 2. artic. 3. ad 8. Deza in 4. distin. 2. 1. quæst. 2. art. 4. Henricus de Gandano quodlibeto 8. quæst. 29. (licet communiter pro opposita sententia male allegatur.) Adrian. in 4. de confessione, quæst. 5. post dubium 9. paulo ante dubium quod incipit, *ex dictis emergit aliud dubium, versic. ad tertium principale nego consequentiam,* in paruis voluminibus, fol. 297. col. 1. & quodlibeto 3. art. 3. versic. *pro responsione dico primo,* in iisdem voluminibus, fol. 61. col. 1. Ioannes de Friburgo, in summa confessor. titulo de confessione, quæst. 93. D. Antoninus 3. part. tit. 14. cap. 12. §. 3. & tit. 17. cap. 22. §. Medina tract. de confess. quæst. de his quæ à cōfessore celanda sunt, §. corollariè sequitur in fine, Victoria in summa tract. de Eucharistia, num. 80. in fine, Sotus in 4. distin. 18. quæst. 4. artic. 5. ad finem, versic. *De his autem subditorum officijs,* & tract. de secreto tegendo, membr. 3. quæst. 4. post 5. conclusionem, dub. 1. & ibi Cordoua in additionibus ad Sotum, Ledesm. 2. part. quæst. 10. dub. 4. Guill. de Borriillong. in 4. distin. 2. 1. §. 2. Nicol. de Plobe in tract. Sacerd. de sacrament. tit. de Eucharistia, quæst. de cautelis seruandis ex parte Sacerdotis, Suar. de Euchar. quæst. 89. art. 6. disput. 67. lect. 3. Henriquez lib. 6. de penitent. cap. 23. num. 3. & seq. Barthol. a Ledesm. de penit. dub. 32. conclus. 7. ad medium, Ludouic. Lopez 2. part. instr. forij, de confessione, cap. 96. dub. 1. in fine. Graff. lib. 1. decis. cap. 23. num. 6. & 7. Viuald. in candelabr. 1. parte, de sigillo confessionis, numer. 29. Manuel. 1. tomo summ. 2. editione, cap. 68. conclus. 6. numer. 6. Maurus Antonius in corona confessorum, 4. part. cap. 4. de Eucharistia, quæst. de sumentibus hoc sacrament. num. 64. ad mediū. Ex Iurisperitis docent Rebuff. in cap. omniū vtriusque sexus, de penitentij, & remissionibus, super §. suscipiens reuerentor, versic. *offitio non debet,* & sequent. fol. 572. col. 2. Rossel. verb. confessionis celiatio, num. 2. Angel. verb. confessio vltimo, numer. 12. Syluest. confessio, 3. quæst. 14. & sequent. §. 9. & verb. Eucharistia, 3. quæst. 5. §. 17. Tabiena verb. confessionis eelatio, num. 5. Turrecrem. capit. Sacerdos, de penitent. distin. 6. art. 1. num. 10. ad 1. & 2. & ibi Nauarr. número 146. & idem Nauarr. in cap. *Humane aures,* 22. quæst. 5. numero sexto, & alij plures: si inquam liceat sentire, quod scientia habita in confessione

possit iuuari minister ad negadū Sacramētū indigno, aut suffragium in electione, explicandū est, quā ratione non sit licitum negare Sacramentum peccatori occulto publicè petenti; & sit licitū negare si in occultatione exercet; & præceptum seruandū famam proximi sit minus strictum, quā non committendi sacrilegiū, quod ratione famæ tuendæ minimè cessabit.

Senferunt Authores huius rei difficultatē, quandoquidē ad eodē varijs sunt vbi rationibus, vt nodū illius dissoluerent; quos latè referunt Vazq. tom. de Eucharist. disput. 209. num. 20. & Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 67. lect. 4. affirmantes difficile esse propriam, & adæquatam inuenire. Inter omnes placet magis, quæ assertur à Vazq. num. 20. quem sequitur Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 18. §. 6. n. 33. scilicet, quod vbi concurrunt duo præcepta simul, non semper præualeat præceptum strictius, hoc est, contra perfectiorem virtutē; sed aliquando è cōtra seruandum est minus strictum præceptum de im perfectiori virtute. Quod contingit in illis præceptis, ex quorum fractione solum læditur cultus exterior Dei, quæ quidem ipse non vult obseruari cum damno proximi. Sic D. Thom. 2. 2. quæst. 30. artic. 4. ad primum, ait, præferri obligationem miseriam, & fraterni nostri; hoc est, vult Deus, vt sibi offeratur sacrificium propter nostram, non propter ipsius utilitatem: cum ex illis ipse nihil percipiat; & in hunc sensum explicat illud Osee 6. *Miseri cordiam volo, & non sacrificiū.* Quod etiam docet Vazquez tom. de Sacrament. disput. 136. cap. 3. num. 40. Et opuscul. de scandalo, dub. vltim. num. 60. Hurtado de Eucharist. disput. 9. difficult. 9. Et Matth. 15. cum excusari contenderent Pharisei non exhibendo suis parentibus alimenta, eo quod cultui diuino bona illa dicarent. Christus huiusmodi factum exprobat sic est illos affatus: *Quare, & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionē vestram? Num Deus dixit (Exod. 20.) honora patrē, & matrē, & qui maledixerit patri, vel matri morte moriatur; vos autem dicitis, quicunque dixerit patri, vel matri munus quoddam est ex me tibi proderit, & non honorificabit patrē suū, aut matrē suā, & irritū fecistis mandatum Dei propter traditionē vestram.* Ecce vbi Christus potius seruandū fore parentibus, quā cultui diuino seruandū præcipit, & non præstare docet Deo offerre, quā parentes alere. Quod docet Strabo, Hugo, & Lyran. super hūc locū, quos libet sequi tur Maldonat. d. cap. 15. §. itaque. Quod optimè explicuit S. Theresia de Iesū in exclam. 2. *O Iesus mio quam grāde es el amor que teneys a los hijos de los hombres que el mayor seruicio que se os puede hazer es de iaros a vos por su amor y ganancia, y entonces seys poseydo mas enteramente que no ama al proximo no os ama Señor mio, pues cō tanta sangre vemos mostrado el amor que le teneys; id quod lucidè constat ex c. Quicumque, 17. q. 4. Quicumque vult exheredato filio, heredē facere Ecclesiam, querat alterum, non Augustinum.*

Postquā igitur Deus administrationē Sacramētōrū instituerit, ordinandū illā ad nostram utilitatem, ratio naturalis dicat non indignè ministrare Sacramētum peccatori, ne peccatum illius in publicum prodatur: cum etiam ex eo, quod illi Sacramentum ministratur, nihil mali Deus patitur. Eadē ratione existēs in peccato mortali potest sine sacrilegio ministrare baptis-

mū paruulo existenti in extremis, quādo præ angustia temporis non potest disponi ad iustificationem, nec ad aliud, nisi ad ipsius Sacramenti ministerium attendere, vt censent cōmuniter DD. de Baptismo agentes.

Sed obiiciet quis: Præceptum non infamandi occultum peccatōrē in administratione Eucharistia concurrat cum obligatione tuendi vitam spirituale ipsius; at potior est vita spiritualis proximi, quā eius fama. Igitur neganda erit Eucharistia peccatori occulto, vt læsio cōscientia ipsius vitetur. Sicut etiam si quis haberet apud se ensem alterius depositū, & sciret dominū ipsius eo se velle occidere, eaque de causa illum rempescere, debet etiam in publico cum infamia, & nota domini cum denegare si alio modo nequiret, potius quā restituere: quia præceptum tuendi vitam corporalem proximi strictius est, quā tuendi famam.

Respondetur, quod obligatio non infamandi proximi in administratione Eucharistia, solum concurrat cum præcepto non administrandi indigno ob reuerentiā Sacramento debitam; non autem cum præcepto tuendi vitā spirituale, cum nullū tale sit in eo casu; vt .n. notauit optimè Vazq. 3. part. tom. de Euchar. disput. 209. cap. 4. num. 38. Hurtado disput. 9. difficult. 9. nullū est peculiare præceptum non occidendi fratrem spiritualiter, præbendo ei occasionē peccati; aut cooperando cum peccato illius; sicut ipse etiam huius rei nullum peculiare præceptū habet: Nemo sanè peccat peculiari peccato ex eo, quod seipsum occidat spiritualiter, aut damnum spirituale sibi inferat per peccatū aliquod mortale, sed tantum ex eo, quod cōtra aliquam aliā virtutē peccet, vt dixit dictus Vazq. 1. part. disput. 102. cap. 7. cū occidere se spiritualiter sit quædam malitia generalis omni peccato mortali conueniens; ad modū quo obedientia reperitur in adimplerone cuiuslibet præcepti. Sed verò ad tuendā vitam corporalem fratris, & non dando ei vllam occasionem amittendi, incumbit nobis præceptum peculiare misericordia aut iustitia. Et ob vitam proximi tuendam fama ipsius postponi poterit; & et postponi posse vrgentiori ratione ob tuendam vitam spirituale, si ad illud staret peculiare præceptum. Sed quia administratione Eucharistia peccatori, nullū aliud præceptum constringit, quā non irrogandi irreuerentiam Sacramento, quæ ex indigna susceptione causatur, huic præcepto strictiori quā sit præceptū seruandū famā proximi, cedit Deus, cum administrationē Sacramentorum totam & totaliter ordinauerit Christus ad nostram, non vero suam utilitatem. Quapropter optimè animaduersū fuit à Lessio de iust. lib. 2. cap. 16. nu. 55. peccatorem occultum propriè non habere ius ad Eucharistiam, sed solum ius, quod non infamatur: at infamatio ex denegatione Sacramenti sequeretur.

12. Hinc deducitur illum, qui fecit votum Deo de dando centum, non teneri illud adimplere, quando proximus est in extrema necessitate, vel etiam graui: hæc .n. potius & prius curanda est, & postea si aliquid superfit de illis centum, dandū erit Deo: si vero ad pinguiorem fortunam peruēniat, tenebitur adimplere in totum votum emissum. Quod optimè confirmat D. Hieronymus, libro 2. in Matth. cap. 15. super illud. *Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?* Per hæc verba: *Præcepit Dominus, vel imbecillitates, vel ritates, vel penurias parentum considerans,*

rans, ut filij honorarent etiam in vita necessarijs ministrantis, parentes suos. Hanc providentissimam Dei legem volentes Scribae, & Pharisei subvertere, ut impietate sub nomine pietatis inducerent, docuerunt pessimos filios, ut si quis ea, quae parentibus offerenda sunt, Deo votere voluerit, qui verus est pater, oblatio Dei praeponatur parentum muneribus. Ecce quod impietatem appellet Sanctus offerre Deo aliquid, tempore quo proximus est in extrema necessitate constitutus, nomine namque parentum quicumque proximus intelligi potest, quamvis non adeo strictum sit ius subueniendi extraneis, quam parentibus.

13 Infertur etiam, illum qui emisit votum religionis, & simul dedit foemine fidem de matrimonio, teneri eam ducere, & suspendere obligationem ingrediendi Religionem, in casu quo puella aliquid honoris, vel famae amitteret, si matrimonium non iniret. Sic Sanchez lib. 1. de matrim. disput. 45. num. 3. qui refert sic tenuisse graues Doctores Salmanticae, & Societatis IESV. Basil. de Leon, lib. 6. de matrim. cap. 12.

14 Si verò foemina nihil famae, & honoris amitteret, nec stuprata esset (licet in occulto vitium maneret) tenebitur vir ingredi religionem. Cum enim concurrunt duae promissiones adimplendae, & strictior sit, quae spectat religionem, quam quae iustitiam, illa adimplenda erit, dato quod nullum nocumentum posituum resultet puellae ex fractione promissionis; sed solum negativum, quia definit acquirere bonum, quod alias haberet. Nec obstat teneri soluere centum quae promissa fuere Petro, licet postea eadem centum Deo sint quoque promissa. Nam promissio de ingrediendo religionem conducit ad perfectionem status promittentis, quam aequum non erat impediri a prima promissione, ut bene advertit Vazquez infra; at dare centum Deo, quae promissa fuerat Petro, non pertinet ad maiorem perfectionem status, nec Deo placet sibi donari, quod alij debitum erat, ex natura namque rei secunda promissio est nulla, dum cedat super materiam impeditam, ut advertit Basil. de Leon. lib. 6. de matrim. cap. 12. Nec obstat cap. commissum, de sponsalibus, cum ibi dicat Sum. Pontif. tutius esse prius contrahere, & postea si elegerit, ad religionem migrare, tum quia promissionem datam foeminae sub iuramento praecipit observari; non autem quando promissio iurata non est: tum quia id contulit Pontif. quando vir duceret absque animo consummationis, sed statim inito matrimonio ingrediendi religionem, quo euentu, nec id nos inficiamur. Vide Vazq. opuscul. de restitut. cap. 3. §. 2. dub. 6. qui sibi met contrarius videri potest alicui in nu. 16. & 18. at minimè, quia in 16. loquitur de promissione personae ad aliorum statum, quem impediri aequum non erat, ut iam dixi.

15 Sic fit, quod qui promississet Deo centum, & exposita ludo amitteret, possit uti fraude, ludo tamen minimè annexa ad illa solum recuperanda, utendo æquiuocatione; qualiter in bello milites utuntur stratagematibus: nam illa centum sunt debita Deo, & nullum damnum posituum infertur collusori, qui solum impeditur illa fraude ne bonum acquirat. Celsare tamen promittens tenebitur a fraudibus statim ac acquiserit re Deo promissam. De quo latius agimus in relectione de mendacio.

16 Ad primum argumentum respondetur, quod etiam in foro poenitentis, & in casu quaestionis, Sacerdos non absolvens poenitentem negantem peccatum, quod co-

missum esse, & non confessum, constat confessario, iudicat iuxta allegata, & probata. Et cum allegatio poenitentis falsa sit, negari debet absolutio: in foro enim exteriori ubi quis pro se falso aut nulliter allegat, ex falsa allegatione procedit etiam iudex ad illum cōdēnandum: licet sit differentia, quod iudex in foro exteriori non debeat reputare falsam allegationem, iuxta opinionem D. Thomae 2. 2. quaest. 67. artic. 2. & multorum cum eo, quae solum quoad eum sit falsa (quia ipse aliās scit veritatem,) dum ex testibus sit probatum verum intentum partis. At in interiori, cum istud iudicium non sit ob publicam utilitatem, sed solius poenitentis, allegatio vera, vel falsa debet reputari ex narratione eiusdem facta confessario. Quamvis sentiant alij etiam in foro exteriori non esse attendendum ad solam probationem testium, sed etiam ad scientiam priuatam iudicis in causa mortis, & grauis mutilationis mēbris: quod & ego extēderem ad causam carceris perpetui, aut perpetuarum trirēmium, quae æquivalent morti. Et in causa mortis tenent Lyran. in cap. 32. Exod. explicans illud innocentiæ, & iustum. Adrian. quod lib. 6. art. 3. Angel. verb. iudicare, num. 7. Petr. de Nauarr. cap. 3. lib. 2. num. 151. Hostien. Calderin. Panormitan. in cap. Pastoralis 28. de offic. deleg. Lessius lib. 2. c. 29. dub. 10. quod idem sentit de mutilatione cum Syluest. verb. iudex 2. quaest. 5. & Raymund. in sua gloss. Licet praedictus Lessius num. 84. contrarium teneat in causis ciuilibus, & criminalibus minoribus, ut in exilio, poena pecuniaria, priuatione officij, aut beneficij: & displicet illi quod contrarium alij qui asserant Iuriste, eod quod aliās perturbaretur Respublica si iuxta publicam scientiam non esset iudicandum, quae disponere potest de rebus de quibus sunt causae ciuiles, non autem de vita, & membris ciuium.

17 Ad secundum, iam constat ex conclusione qualiter esset causa sacrilegij Sacerdos absolvens negantē peccatum commissum, cum ex aequo concurrat cum poenitente ad nullitatem Sacramenti; non verò committat sacrilegium quando peccatori occulto ministrat Eucharistiam publicè petenti, vel etiam occultè: ut tenet Sánchez num. 10. allegato à nobis: ubi iudicauimus, hoc tanquam certum.

18 Ad tertium, si confessario certò constaret poenitentem confiteri ex malitia peccatum non commissum, teneretur nullo modo absolueri; cum etiam Sacramentum irritum fieret. At in foro exteriori tenebitur iudex condemnare eum, qui se reum criminis falsus est non commissi, cum debeat uti publica scientia. In opinione verò aliorum tenentium ex priuata, & propria scientia debere iudicare in causa sanguinis, nequaquam damnare poterit; cum reus non possit cedere iuri vitæ suae, neque maior sit ratio, quod alij testes eum condemnent, quam quod ipse.

19 Ad quartum, fatemur, quod confessarius teneatur reddere rationem negatæ absolutionis; nec inde afficit iniuria poenitentem, reddendo rationem veram quam ipse petit. Et totum negotium accusationis quādo est vera à poenitente pendet; quando falsa, etiam à confessario. cui incumbit respuere illam, ne irrita fiat confessio.

DISPUTATIO IX.

An poenitens teneatur confiteri consuetudinem peccandi.

S V M M A R I V M.

In quo consistat vis quaestionis, & num. 1. & 2.

Prima sententia, num. 3.

Secunda sententia, num. 4.

Notatio ad dissoluendam quaestionem, num. 5.

Authoris iudicium, num. 6.

Poenitens potest negare consuetudinem peccandi, quando crederet confessarium non fore illi impensurum absolutionem, num. 7.

Imò potest negare consuetudinem, et si credat se absoluentum iri consuetudine explicata, num. 8.

Negare etiam potest occasionem peccandi, quam vitare non potest sine magno incommodo, seu scandalo, si existimet non fore se absoluentum ea cognitum; imò et si credat absolutionem se naturum, num. 9.

Et potest negare nomen, & patriam, vestes, & vocem mutare absque mendacio; & negare quod sit Religiosus, vel coniugatus, utendo æquiuocatione; dato quod deberet absolui, & illa circumstantia cognita, nollet confessarius absolutionem impertiri, num. 10.

Non est saluberrimum consilium, interdum negare absolutionem habenti consuetudinem peccandi, num. 11. & 12. & ibid. obiectio difficilis cum illius solutione.

Impugnatur Azorius, quod dixerit, habenti consuetudinem peccandi non negandam absolutionem simpliciter, sed differendam, num. 13.

Aliud est, confessarium iudicare de poenitente, amplius non peccaturum: Aliud sentire, propositum cessandi à peccato non adducere, num. 14.

Casus notabilis, in quo potest poenitens tacere circumstantiam sacrilegij: & interrogatus, negare cum æquiuocatione, num. 15.

Obiectio perdifficilis, contra Authorem iudicium, num. 16. Respondetur, num. 17.

Fundamento contrariae sententiae fit satis, num. 18.

Væstio hæc ab illa dependet: An circumstantiæ notabiliter aggrauantes sint necessariò confitentæ? Qui putauerint, onus subiiciendi eas confessioni interuenire, consequenter asseuerabunt, consuetudinem peccandi apperendam esse confessario: eo quod talis

consuetudo circumstantia notabiliter aggrauans sit. Qui verò è contra circumstantias notabiliter aggrauantes confitentæ non esse sentiunt; ex consequenti affirmabunt, illam consuetudinem peccandi explicandam non fore necessariò.

2 Tota difficultas ibi situm habet; An quando à confessario interrogaretur de consuetudine, teneatur poenitens illam manifestare?

3 Prima sententia, quam tenet Vazquez tom. de poenitent. quaest. 91. art. 1. dub. 3. Henriquez lib. 5. cap. 8. in principio, & alij plures inferius allegadi, distinguit: ut aliæ sint circumstantiæ notabiliter aggrauantes, quæ Sanchez Selecta.

nihil, aut parum conducunt ad cognitionem dispositionis, & status poenitentis; ut quantitas in furto, aut nimia intentio, vel duratio ætus: & hæc confitentæ non sunt, etiam si à confessario petantur. Aliæ verò sint circumstantiæ notabiliter aggrauantes, quæ multum conducunt confessario ad cognoscendam dispositionem, & status poenitentis: istæ confitentæ necessariò sunt, si de ijs interrogetur; non ea ratione qua circumstantiæ aggrauantes: sed quia ius habet confessarius ad explorandam dispositionem poenitentis. Huius generis est consuetudo peccandi: quapropter eam confiteri tenebitur poenitens, si à confessario petatur, quantumcūque poenitens rectè sentiat de sua dispositione. Nec mirum, quod poenitens verè dispositus teneatur confiteri consuetudinem, etiam cum periculo non absolutionis; cum prudentialiter iudicet confessarius verò illum proposito carere, qui in promissione emendationis pluries oblata defecit. Neque hic est dabile inter poenitentiarum, & poenitentem bellum iustum ex vtraque parte, ob ignorantiam vnius. Nam cum confessarius ius habeat ad indagandam dispositionem, & propositum poenitentis; habet ex consequenti ius petendi, ut ei ostendantur syacere omnia illa, quibus propositum cognosci queat. At cognoscibile propositum non est illo solum, quod poenitens affirmet adducere illud ipsū; sed ex consuetudine emendata, vel non: poterit enim facile sibi persuasum habere, asserere propositum quando non adducit, cum pluries defecerit emendationi propositæ. Et sanè si in contractibus, & ciuilibus communicationibus fide dignus non est, qui promissis multoties non fletit; vrgentiori ratione nota perfidia inrevertitur, qui promissionem de corrigendis vitijs non est executus; cum in foro poenitentis sibi maius damnum quis pariat ex non adimpleta promissione, quam reportet ex fractione promissi ciuilibus. Tenet Reginald. tom. 1. praxi, c. 4. num. 138. Ochagau. tract. 2. quaest. 14. num. 20. qui allegat Nauarr. in summ. cap. 6. nu. 9. Dum ait, quod circumstantiam (& loquitur de illa, quæ non mutat speciem) teneatur poenitens confiteri, si interrogetur: dum fieri non possit, absque damno spirituali. At his verbis, non minus pro contraria sententia potest adduci Nauarrus; cum contrarij dicere queant, filere consuetudinem peccandi non fieri cum damno spirituali. Tenet Syluest. verb. confessio, 1. quaest. 9. in fine, Soto in 4. distinct. 16. quaest. 1. artic. 4. in fine, & quaest. 18. Sæ verb. Confessio, num. 22. Ludouicus Lopez 1. tomo instructorij, cap. 34. §. pratered de reciduo. Syluest. Rosa aurea de quaest. impert. cas. 5. qui ait, id esse ex mente D. Thomae in 4. distinct. 22. quaest. 1. artic. 4. Tabien. verb. confessio sacramentalis 2. numer. 25. Rosel. verb. confessio, 2. num. 13. Et videtur sentire Angelus, verb. confessio sacramentalis, 1. num. 15. Pisan. verb. confessio sacramentalis, 2. Petr. de Sot. lect. 9. de integritate confessionis, in fin. Angl. Flor. de confessione, difficult. 4. conclusione 6. Nider. præcept. 3. cap. 9. numero 8. D. Bernard. videtur tenere in floreto, cap. 4. de Sacrament. & Gerson. quaest. an circumstantiæ sint confitentæ. Videtur tenere Rayner. tom. 1. summ. de circumstant. cap. 4. cum dicat; quod circumstantiæ, ex quarum confessione verecundatur, & humiliatur poenitens, sint confitentæ: consuetudo verò peccandi declarata maxime humiliat, & pudorem inducit poenitenti. Hostien. in summ. de poenitent. & remission. §. circumstantiæ. Videtur tenere Antonin. par. 3. tit. 17. §. 4. Tenet Graff.

fario, qui fororem verbi gratia, cum qua peccatum committit, domo non esse expulsum recte cognoscit; ob quod à confessario non credetur, quamvis occasione se carere dicat; possit simulare se alium esse, vocem mutando, vestes, nomen, patriam, & quid simile, absque labe mendacij, vtendo tamen æquiuocatione: sic Nauarr. in summa cap. 7. num. 5. qui ait, quod quoties quis non potest confiteri circumstantiam sine alterius infamia, poterit mutato habitu, nomine, & patria, ne à confessario deprehendatur. Imò poterit negare, quod sit Religiosus, vel coniugatus dato semel, quod deberet absolui, & cognita ea circumstantia, nollet confessarius absolutionem impendere, sicut si confessarius aliquis, ob ignorantiam cogitaret peccatum fornicationis Religiosi reservatum esse Papæ, & nollet absolueri (confessione vigente) posset enim tunc Religiosus negare statum, æquiuocatione vtendo; quia reputatur defectum copix confessarij adesse quo ad illam circumstantiam consistendam, & efficit penitentem quantum est ex se, dum alia peccata plenè confiteatur; & circumstantiam illam etiam confiteretur; nisi Confessarius retorqueret iniuste in damnum eius. Quem casum non admittit videtur Nauarrus, vbi supra, nescio tamen qua ratione.

11. Inferitur quinto, non fore saluberrimum consilium interdum negare absolutionem habenti consuetudinem peccandi; quantumcumque id consulat Sayrus, Clau Reg. lib. 5. cap. 5. num. 8. Suarez tom. 2. de religion. lib. 3. cap. 9. in fine, Sánchez in summa, lib. 2. cap. 32. num. 45. Reginaldus 2. tom. prax. lib. 18. num. 87. Toletus in summa, lib. 3. cap. 18. num. 3. Sà verb. *absolut.* 10. num. 14. & alij. Nam si confessarius potest licite absolueri penitentem (vt ipsi admittunt) ad id tenebitur; habet namque ius semper penitens, vt sibi non negetur absolutio, si, dignus sit nisi de proprio consensu. Credo certè præfatos Authores, cum dicunt rectum fore consilium negare absolutionem penitenti habenti consuetudinem peccandi, non absolute id intellexisse; sed præfatis prius consensu penitentis.

12. Absolute tamen iudico, numquam fore rectum consilium, absolutionem negare, quantumuis consentiat penitens, supposito, quod licite potest impendi. Quando namque negatur, eo sine fieri debet, vt cautior penitens reddatur ad præcauenda peccata. Id tamen nõ intelligo; quod maiores vires inhæsuræ sint penitenti ad peccata vitanda, si careat gratia Sacramentali, & cæteris auxilijs à Sacramento prouenientibus, quam si ea & illis induatur. Cumque consilium de meliori bono debeat esse, sanè non capio, melius bonum esse penitentis, carere pro aliquo tempore gratia Sacramenti, quam illa vestiri. Eo modo quo dicemus disputatione 28. numero 7. & 10. nunquam futurum esse rectum consilium, Eucharistiam penitenti non ministrari, causa emendandi peccata venialia, aut imperfectiones ipsius; dum aptius medium sit ad fugienda peccata, gratia præmuniri, quam terror carentiæ ipsius; in cuius enim cor ascendere poterit, quod vberiores præstet vires, ad fugienda peccata dolor ille à penitente conceptus, ob negatam absolutionem, quam gratia, & auxilia de facto exhibita? At quando negatio absolutionis à consensu penitentis pendet, pro modo dico reputabit, ea tunc priuari; tum quia etsi priuaretur, contra ipsius voluntatem, dolor, ille, qui denegatione absolutionis capitur, dum non perseueret sem-

per, medium non posset esse ad fugiendam occasionem peccati, nisi in quantum penitens recordetur se doluisse, ob carentiam absolutionis: At, quod recordetur hic, & nunc, quando se offert occasio peccandi, dolorem concepisse ob negatam absolutionem, auxiliium Dei est. Vellem tamen inquirere, an obligetur Deus strictius ad præstandum auxilium, quo vitetur peccatum, eo quod penitens dolorem conceperit, ob negatam sibi absolutionem; vel ex eo quod reuerenter receperit illam? Sanè hic actus perfectior est, & magis obligationis inductus.

Sed dices, prædicta solum probare, melius esse penitenti, secundum se portare absolutionis gratiam, quam dolorem, ob negatam absolutionem: non tamè probant, quod hic, & nunc per accidens non sit melius, & efficacius medium, terrore concuti ad fugienda peccata, quam beneficio absolutionis firmi. Adeo enim humana natura ingrata est, indomita, & ad malum prona, vt potius timore penæ viam rectam sequatur, quam permoueatur donorum receptione. Quod David recognoscens, Psalm. 2. dixit: *Reges eos in virga ferrea, &c.* & Psalm. 82. *Imple facies eorum ignominia: & quærent nomen tuum, Domine.* Et Psalm. 15. *Multiplicata sunt infirmitates eorum: & postea accelerauerunt ad te* (scilicet Deum.) Et Psalm. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.* Sic Hispano sermone dicere solemus: *El loco per la pena se haze cuerdo.* Cumque nos in operando, Deum imitari deceat, quoad possibile sit secundum vires naturæ humanæ, & Deus ad conuertendum peccatorem frequentius à timore exordium sumat, timorem scilicet inferni incutiendo, mortis transitum præsentando, fetorem, & vilitatem corporis menti peccatoris obijciendo, animique lassitudinem ob peccata ponderando; sic iudicare debemus, penitenti fore interdum vtilis medium timorem absolutionis negatæ incutere, quam ipsius beneficium impendere. Ob imperfectionem equidem status penitentis prouenit, quod sit illi vtilior medicina timor, quam amor; licet secundum se res aliter habeat. Videmus enim ægro-tantem corporaliter alia medicina indigere initio infirmitatis; alia, in profectu; diuersa, dum est in esse perfectio: & licet medicina quæ datur in profectu infirmitatis, siue dum est perfecta, melior, & maioris æstimationis sit, secundum se, quam quæ ministratur initio infirmitatis; non tamen exinde vtilior erit infirmo. Pari modo, qui incipiunt salutis spiritualis viam ingredi, longè diuersa indigent medicina, quam qui proficiunt, aut perfecti sunt. Sanè hi magis amore, quam timore feruntur. De quibus Ioan. 1. cap. 4. dicit: *Perfecta charitas foras mittit timorem:* Incipientes è cõuerso magis timore, quam amore ad Christi famulatum alliciuntur. Et quænam certior scientia, quam experientia? Hæc enim testatur, penitentem aliquando potius emendationem peccatorum procurare ob denegatam sibi absolutionem semel, quam ob beneficium ipsius pluries impensum. Iudicet vnusquisque num verum dicam, si fortè sibi euenerit.

Non tantam vim habet obiectio, ac videtur habere: supponitur quidem in ea terrorem aduenire penitenti, ob negatam absolutionem; sed cum iam dictum sit, confessarium non posse denegare absolutionem penitenti disposito, quantumcumque peccandi consuetudini dedito, nisi de ipsius consensu; & vbi interuenit

uenit consensus ad aliquod agendum non coactus, nullam, vel saltem leuem penam, afflictionemve inducit, siue aliquid fiat, siue omittatur agendum. Fit consequens, quod negare absolutionem ex consensu penitentis, numquam sit saluberrimum consilium, quod intendebat obiectio. Quando verò Deus conuersionem peccatoris disponit, pro aliquo tempore, aut illico efficit hoc, via timoris exordiendo; ideo impingit penitenti timorem, quod contra ipsius voluntatem sint mala illi euentura, mors scilicet in statu mortalis peccati, & inde damnatio, &c. Sanè si hæc mala peccator non refugeret, nec penam, nec dolorem inflitura quis dubitabit? Et licet penitens in statu incipienti sit, ob idque vtilior ei medicina timor, quam amor, in nostro tamen casu id non procedit; cum voluntaria sit ipsi absolutionis negatio, quæ timorem, vt dictum est, iucutare non valet. Præterea, si penitens, dum cõfentit negatæ absolutioni, eò præstet cõsensum, quod velit experiri an à peccatis cesset; inquiri, num deficiat ei voluntas illa experiedi cessationem à peccatis, quando absolutio impenditur? Dicit herclè nõ potest, quod voluntas ea deficiat; aliàs propositum cessandi à peccato nõ adduceret: si verò adest, quam ratione ex arbore meliori meliores fructus non expectabuntur? Ex voluntate scilicet illa experiedi cessationem à peccatis, coniuncta cum Sacramentali gratia, & cæteris auxilijs Sacramentalibus, quæ si sit separata à beneficio absolutionis. Cõpararetur tunc penitens ægroto dicenti ad medicum; nõ applices mihi medicinam, quæ certò sanat, aut magis probabiliter: cupio enim experiri, an absque ea salutem pristinam assequar. Infanæ mentis infirmus, qui salutem differt, aut periculo non consequendi eam se exponit. Et licet aliquando contingat, emendationem peccatorum acquiri absque impensa absolutione, id sanè non obtigit, quia nõ fuit exhibitæ; sed quod placuerit Deo magis illo tempore penitentem iuuare ad euellendâ peccata, quam alio: taliter quod decreuerat Deus, illo tempore, ad deserendum peccatum iuuare, siue fuisset absolutio impensa, siue non. Vnde nam contrarium probari quieuerit? Imò si aliquid definiendum esset, crederem potius decreuisse, iuuare penitentem ad extirpanda peccata tempore, quo impenderetur absolutio, quam e contra cum ex natura sua iuuat magis ad fugienda peccata, gratia de presenti ornari, quam carere. Ad illud, quod experientia testatur, penitentem emendationi peccatorum incumbere ob negatam absolutionem, iam responsum est; illud euenire, dum negatur absolutio inuito penitente, non quando præstat ipse consensum; cum tunc timor, aut dolor ob negatam absolutionem penitenti minimè incutiatur; vt dictum est: inuitum verò non absolueri penitentem iniuriosum esset, vt num. 6. probauimus.

13. Inferitur sexto malè Azorium asseruisse, tom. 1. lib. 11. cap. 3. quæst. 4. loquentem de habente consuetudinem iurandi; quod si penitens ter, aut sæpius admonitus, nihil curæ adhibuerit ad depellendam prauam consuetudinem, etsi absolutio simpliciter neganda nõ sit; erit tamen differenda. Idem tenet Suarez 4. tom. de penitent. disputat. 32. sect. 2. in fine. Reginald. tom. 1. prax. lib. 8. num. 19. Villalob. summ. tract. 1. 1. difficult. 25. in fine: Sà verb. *absolutio*, num. 14. Martin. del Rio de magia, lib. 1. cap. 5. quæst. 4. in fine. Henric. lib. 4. de penitentia, cap. 24. num. 4. & allegat Man-

sum, & Magistrum Auilam. Idem docet Hurtado de illo, qui habet occasionem peccandi quam vitare non potest, de penit. disp. 10. difficult. 23. Quæro itaque ex his Doctoribus quidnam intelligant, per simpliciter negare absolutionem: sanè non, quod nunquam foret absoluendus, sed differendam absolutionem, eo vsque dum emendationem tractaret: at negare absolutionem vsque ad emendationis tẽpus, idem est quod differre, & differre pro illo tempore, idem quod pro illo tempore negare. Quapropter sine necessitate aduertentia ponitur de non neganda absolutione simpliciter, cum id potius demonis, quam pij confessarij munus esset. Tenet Maure in summa, 3. part. cap. 6. §. 9. num. 25. dum ait, quod quando penitens est dignus absolutione, teneatur confessarius absolueri: & dicit esse communem Doctorum.

14. Sequitur vterius, aliud esse, confessarium iudicare de penitente, amplius non peccaturum; aliud sentire propositum verum à peccato cessandi non adducere. Primũ non sufficit ad negandam absolutionem, benè tamen secundum: quod notauit Suarez tom. 2. de Religione lib. 3. cap. 8. in fine. Egidius de Sacramentis disput. 2. dub. 6. num. 59. Nauarr. in summa. cap. 3. num. 13. Victor. in summa quæst. 197. Sà verb. *absolutio*, n. 12. Diuersum etiam est, quod penitens timeat, & metũ concipiat de prolabendo amplius in peccata; aliud quod concipiat propositum carendi eis non prehabe-re: si ergo cum timore de cætero prolabendi ad confessionem accedat, indignè non approximat; veniret tamen indignè, si dubitans practice de suo proposito, penitentia Sacramento se ingereret. Tenet Corduba, in summa. quæstione 4. §. 3. Suar. tom. 2. de Religione lib. 3. c. 8. in fin. Lopez 1. part. instruct. c. 13. §. *Secundò dicitur*, Zerola in prax. penitent. fol. 50.

15. Deducitur præterea casus, de quo in facti contingetia sui consultus. Quod si quis fustes, aut alapas clerico impegerit noctu, & percussor ab eo cognitus nõ est: si confiteretur (causa vigente) Sacerdoti, à quo iudicaret non esse recepturum absolutionem, nisi prius de iniuria satisfactioem reddat, declarando se esse percussorem; poterit tacere circumstantiam sacrilegij, & interrogatus negare cum equiuocatione: nam tunc penitens nõ tenetur se proderere reum criminis, vt dicimus disput. 46. nu. 26. & docet Nauarr. in cap. inter verba, conclus. 6. num. 306. circa fin. Veja part. 2. casa 2. Auila de censur. 2. part. cap. 5. dub. 3. conclus. 9. etiã si imposta esset excommunicatio, nisi se proderet: & consequenter nec veniam petere à Sacerdote tenetur. Ab excommunicatione verò sufficienter manebit absolutus, per absolutionem conditionatam, quæ præmitti solet ante absolutionem à peccatis: scilicet. *Absoluo te ab excommunicatione, si fortè incurristi:* vt notat Auila de censur. par. 2. c. 7. disput. 3. dub. vltim. Nec est necessariũ satisfacere de iniuria honoris per interpositã personã; eo quod persona læsa nunquã recipit satisfactionem, nisi fiat ab offensore, vel ab alio eius nomine determinatè: nõ tamen vagè, nèpe, nomine cuiusdam hominis; eo quod qui satisfacit incognitus, nec se humiliat, nec verecundatur. Vt enim offensa crescit, in quãtũ persona offensa, pro tali cognita, fuit iniuria affecta; sic & satisfactio augetur, in quãtũ iniurians satisfacit, vt cognitus talis. Cuius rei veritatẽ attingens Archelaus, cũ contra quendam à quo conspersus esset, vindictã parare amicis illum instigãtibus: *Imò* (inquit) *non me con-*

me consperfit, sed eum quem me esse putauit. Si verò Clerico irrogata fuisset iniuria non solum in honore sed etiam in rebus; vt si per violentiam res ab eo fuissent ereptæ, aut manus esset abscissa, oculive eruti; quo casu non posset pitantias ob Sacrificium expiscari, vel quid simile; tenebitur iniuriaris, si possit, satisfacere Clerico ante absolutionem censuræ; dum virtute Bullæ absolui non possit, nisi satisfacta parte. Nota tamen, quod si ille, qui iniuria affectus Clericum, indiget consilio alicuius viri docti, ad sciscitandum de modo, & quantitate, quæ restitui ob damnum debeat, qui tamen præ manibus non habetur; iudicatur impotens ad restitutionem pro tunc, & consequenter absolui debet etiam virtute Bullæ, licet non sit pars satisfacta; cum per offendorem non stet, quin minus satisfaciatur. Tenet Auila de censur. in simili casu loquens part. 2. cap. 5. dubio 2. conclus. 4.

16 Sed obijcies contra conclusionem: Munus confessarij est curare poenitentem, remedia adhibendo, quibus à præsentis infirmitate liberetur, & futuram præcaueat. Vnde Innocent. in cap. omnis viriusque sexus, in hæc prorumpit verba: *Sacerdos sit discretus, & cautus, vt more periti medici super infundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccata, & circumstantias peccatorum: quibus prudenter inquisitis, intelligat quale ei debeat præbere consiliū, & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimentis vtendo, ad sanandum egrotum.* At nisi confessarius cognoscat consuetudinem peccandi, medicari non poterit infirmo, aut poenitentiam salutarem imponere. Sanè, qui mollitie semel & iterum esset infectus, nõ ad eò stricto remedio indiget, aduersus carnem insultantem; sicut qui consuetudine obtenta, esset eo vitio deperditus.

17 Admittimus munus confessarij esse, infirmum curare ab infirmitate præsentis, ex peccato nondum absoluto; minime verò ab infirmitate sanata, ex peccatis iam confessis. Et quamuis poenitens, ex consuetudine peccandi acquisita procliuor sit ad prolabendum in peccata, talis procliuor nõ est infirmitas, quæ sit peccatum, sed quæ sit effectus peccati. Ad officium verò confessarij non attinet de rigore, effectus peccatorum curare; sed solum peccata: quapropter poenitentiam, vt satisfactoriã, iniungere debet, iuxta mensuram peccati confessi de præsentis, leuem, vel grauem: vt determinat Trident. Sess. 14. cap. 8. & non ad mensurã consuetudinis prauæ; alias imponeret poenitentiam effectui peccati, & non solum peccato, quod nullus admittit. Et sequeretur deinde, quod si vitra poenitentiam debitam peccato de præsentis confessio, iniungeret aliã ob consuetudinem, peccata duplici poenitentia à confessario iniuncta, fuissent punita: Nam cum consuetudo in frequentia actuum consistat, & semper quod confessum erat peccatum, poenitentia salutari puniatur, non alia pro omnibus collectiue imponi debet: curare tamen debet Confessarius, quod medicinalis etiam sit poenitentia respectu consuetudinis peccandi. An verò teneatur poenitens acceptare pro remedio, & poenitentia frequentius confiteri disput. 13. examinabitur.

18 Deducitur ex dictis, non teneri confessarium denegare absolutionem ignorantia Doctrinam Christianã, etsi sæpe admonitus non didicisset; dummodo poeniteat præteritæ negligentia, & emendationem proponat: sic Sanch. summa, lib. 2. cap. 3. num. 21. Nec de

hoc peccato aliud censendum est, quàm de alijs, in ordine ad negandam absolutionem ob relapsum. Quia cuiuscunque præcepti violari emendationem proponere, & dolere habere; sufficiens dispositio est ad absolutionem, quando poenitens aliud efficere non potest tempore confessionis quàm dolore; & ob id non est absolueendus, qui non restituit, aut concubinam non eicit, quia tempore confessionis, præter dolorem & propositum, potest restituere, & concubinam expellere: non incontinenti valebit doctrinam addiscere. Vnde cum Sancio consentire debent omnes Doctores, censentes ob solam reincidentiam non fore negandã absolutionem: quamuis non fore absolueendum in hoc casu censeant Medin. libro 2. summ. cap. 7. Rodriguez 1. tomo, summ. 2. edit. cap. 88. in fine. Lopez 1. part. instruct. cap. 27. verfic. *Neque isti.* Bañez. 2. 2. quæst. 2. art. 8. dub. 2. Ledesm. 2. tom. sum. tractat. 1. cap. 3. post 7. conclus. Veja 3. part. casu 27. prope finem.

19 Ad fundamentum primæ sententiæ, ex fundamentis secundæ manet satisfactum: fides namque habenda est poenitenti, asserenti se propositum verum afferre; specialiter si cõfiteatur sponte non compulsus censuris, aut punitione, præcepto de Ecclesiæ. Et licet in contractibus, & ciuilibus communicationibus fide dignus nõ sit, qui fidem datam multoties fregerit, in foro tamen poenitentia credi debet; eo quod maius damnum imminet poenitenti ex fido proposito emendationis, quàm ex promissione facta homini, & nõ adimpleta: cui cor non patet; Deo tamen cui in confessione fit promissio, apertum relinquitur. Præter quàm quod, cum natura nostra fragiles simus, mirandum non est, quod pluries promissioni deficiamus; & credendum, quod sicut ope, & facto dæmonis faciliè mutatur de bono in malum, vrgentiori ratione auxilio Dei, qui potentior est dæmone, facilius conuertemur de malo in bonum: quod satis piè notauit Suar. 1. tom. de religione, lib. 3. cap. 8. in fine.

DISPUTATIO X.

An ob occasionem peccandi, non sit poenitentia impertienda absolutio?

S V M M A R I V M.

Quid sit occasio proxima, & remota, num. 1.

Quàm difficile visum fuerit Nauarro, huiusmodi definire materiam, & assignare in particulari, qua dicitur occasio proxima, num. 2.

Domi retinere concubinam, est occasio proxima, ex mente omnium, num. 3.

Retinens domi concubinam, & proponens expellere, absolueendus est semel, & iterum, num. 4.

In quo consistat pondus quæstionis, num. 5.

Authoris iudicium, num. 6.

Difficilis obiectio, contra iudicium Authoris, num. 7.

Solutio obiectiois, num. 8.

Propositur dignus animaduersione casus, num. 9.

Qui sui iuris non est, vt filius familias, vel seruus, absolueendus est, nondum expulsa concubina; dum tamè firmiter proponat, cum illa non peccare, numer. 10.

Mercatores, Scribae, aliorumque officiorum persona, in quorum officijs adest occasio peccandi, absolueendi sunt,

sunt, adhuc officijs non depositis, numero 11. Cessante periculo peccandi cum concubina, absolueendus est poenitens, licet domo non expellat eam, num. 12. Concupiscens sæpe feminam domi secum habitantem, absolueendus non est, donec expulerit, num. 13. Non soluens debitam pecuniam, sæpe admonitus in alijs confessionibus, absolueendus nõ est, donec soluat, num. 14.

Poenitens rem iam non habens cum concubina, exhortatio tamen scandalo, ob non eiecãam, absolueendus non est, num. 15.

Filius familias, vel seruus, in quorum potestate non est concubinam ancillam eicere, absolueendi sunt toties quoties poenituerint; etsi nulla emendatio appareat, numero 16.

Semel, & iterum in peccatum labens, femina domi retenta, & pluries resistens viro, absoluenda est; licet non proponat domum deserere: Nec tenebitur vociferari, ad impediendam violentiam, cum periculo infamiae, num. 17.

Parochus expertus pollutiones voluntarias ex auditis in confessionibus, absolueendus est; licet non desistat à munere confitendi: Confessarius verò audiens confessiones ex deuotione, absolueendus non erit, nisi officium deponat, num. 18.

Polluens se volutariè sapiens, proprie non dicitur manere in occasione peccandi, num. 19.

Non est neganda absolutio poenitenti, qui mutuo dedit concubinam centum aureos; licet eam non expellat, existente periculo perdendi, si illam eiecerit, num. 20. & 21.

EMPLICEM occasionem peccandi vsus Theologorum distinguit: vnã proximam; remotam alteram. Proxima est illa, ob cuius rationem aliquod peccatum committitur in particulari, alias non committendum si ea abesset, eò quod occasio frequenter præ manibus offertur peccatori, illum ad peccatum inducendo, taliter quod potius occasio querat peccatorem, quàm ipse eam: ob quod stante occasione proxima, difficile sit satis à peccato abstinere: est enim natura obiecti præsentis efficacius mouere, quàm absentis. Remota est illa occasio, quam nisi peccator inquirat, aut non agnoscit, aut saltem difficulter; ob quod facilis erit vitatio peccati.

2 Hancque remotam occasionem non teneri poenitentem vitare, vniuersi supponunt: vt colligitur ex Sapient. 14. *Creatura Dei in odium facta sunt, & in tentationem, & in muscipulam pedibus insipientium:* alias si quis occasionem arriperet peccandi ob ambulandum plateas, teneretur nunquam è domo exire. Proximam verò vitare teneri peccatorem, absque controuersia conueniunt etiam vniuersi Doctores.

3 Sed hoc opus, hic labor, quales in indiuiduo dicantur, & sint reuera occasiones proximæ peccandi, adeoque difficile fuit visum Nauarro in summa cap. 3. num. 10. & 11. eas assignare, vt fateatur se malle ab alijs audire, quàm respondere: *Quia nemo (ait) quem viderim, id pro dignitate desinit, & sufficiens eius determinatio est difficilis.* Ludou. Lopez *Quæstionem perplexam appellat.* 1. part. instruct. cap. 19. ferè in principio.

3 At illam occasionem peccandi proximam affirmare Doctores non dissentunt, quado quis domi suæ concubinam retineret; aut si in aliena adeo liberè, & ad eius nutum pateret aditus, quod ad peccandum nihil referat domum concubinarij non habitare: sic lenones, vt liberius, & absque metu iudicis illos persequenti, securius vitam concubinariam transigant; data opera secum habitare concubinas non annunt; & ob id proxima peccandi occasio carere, quisnam sibi persuadebit? Aut si habeat quis famulum, socium, aut amicum (quos crebrò inuadit) ad latrocinia, falsa iuramenta, blasphemias, & inducentes. Aut si inimicitijs inter quosdam constantibus; alter alterius obabularet plateas; occasio proxima immerfos hos nemo dubitabit.

4 Studentium beneficio, quasi certa ab incertis separo. Aliud est, concubinarium tribus, vel quatuor annis sacramento poenitentia non fuisse additum, modo tamen se subijcit, concubina domi adhuc retenta; proponit autem illam procul abigere. Tunc enim confessarius poenitenti credere debet, & absolutionem impertiri: quia cum poenitens nunquam promiserit emendationem, nec propositum fregerit; coniectura sumi non potest propositum illud primum esse fictitium. Et esto deterioris conditionis sit animus cõtinuans peccatum per quatuor annos, absque intermissione per poenitentiam quàm ille qui surgit & cadit: at quoad summam coniecturam de emendatione vel non, satius sumitur ex animo sæpe promittente, & crebrò deficiente, quàm ex animo multoties deficiente, & nunquam promittente. Quia qui nunquam emendationem est pollicitus, argui solum potest de continuatione sui peccati, non tamen de fracta fide. Vnde dum frangenti fidem sæpe datam denegatur absolutio, non cogitur confessarius denegare, qui peccatum sit continuatum præcisè, sed propter peccatum indispositionis coniecturaliter cognita à confessario. Imò et si ter, aut quater confessus, in promissione elongandæ concubinæ defecisset; specialiter si præteritis vicibus aliqua, licet modica, emendatio esset inchoata; vt si mos esset inter concubinarjos qualibet nocte eundem lectum occupare; post interpositas verò confessiones, tertia nocte tantum accubarent, absolueendus erit. Fauent Sanchez in summa, lib. 3. cap. 5. nu. 18. Medina lib. 1. summa, cap. 14. §. 2. & 5. Vega 2. tom. summa; cap. 16. casu 14. in fine. Ludou. Lopez 1. part. instruct. cap. 25. verfic. *postremo dicimus.* Maruef. 1. tom. summa; 2. edition. cap. 192. nu. 11. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 3. quæst. 4. dum aiunt, habenti consuetudinem peccandi absolutionem negandam non esse; si alioquin admonitus aliquid curæ, & laboris appouerit ad consuetudinem extirpandam. Fateor ingenuè aliquam posse assignari differentiam inter habentem occasionem peccandi extrinsecam, vel solam consuetudinem; seu occasionem intrinsecam, à propria fragilitate natam: vt dicemus nu. 19. Quod scilicet dignior iudicetur absolutio, qui sola consuetudine peccati est infectus, quàm qui & consuetudine, & occasione extrinseca (semper in hoc sensu loqui nos scias) adest vallatus: eo quod iudicio potentiori confessarius subornetur ad ferendum iudicium de defectu propositi poenitentis, dum aliquoties admonitus, nec consuetudinem; nec occasionem mutauit; quàm de poenitente solam consuetudinem prauam peccandi habente. Vnde non mirum videri debet confessario, quod non adeo celeriter poenitens conuetu-

consuetudinem peccandi abegisset, maior admiratio si non occasionem; cum occasio facilius vitari possit, quam consuetudo, (quæ in alteram transit naturam) eo quod extrinseca sit peccatori, & ex cõsequenti minus mouens: consuetudo verò intrinseca, & ob id fortius alliciens. At etsi præfatum discrimen verum sit, non tamen conuincit, habenti occasionem peccandi negandam absolutionem, quod ter, aut quater admonitus, emendationi non sit adscriptus, cum & fragilitas etiam sit, sæpè occasiones peccati non euitare, & parcendum aliquantulum infirmitati: tum quia ex tertia, aut quarta promissione fracta de repellenda occasione, iudicium graue summi non debet de defectu dispositionis pœnitentis: sic docet Medin. summ. lib. 2. cap. 11. fol. 280. dicens, fore absolendum proponentem restituere, etiam si promissioni de restituendo bis non steterit. Et idem docet Cordub. summ. quæst. 4. corol. 8. fol. 27. Et idem est de concubinario: quod idem docet Angel. verb. confessio, 6. de illo, qui confitetur, non præmissa restitutione; & verb. concubinatus, nu. 2. Syluest. verb. confessor. quæst. 12. dicens, posse absolui pœnitentem, adhuc non præmissa restitutione, dum proponat statim restituere. Nec scio quam ratione adducat illos pro contraria sententia Cordub. summ. q. 4. corol. 1. qui varius procedit, censens aliquando concubinarium fore absolendum femel, & iterum, non expulsa concubina, dum proponat abigere: quod docet citata quæst. fol. 28. ferè in fine quæst. contrarium; docens fol. 21. Tabiena, verb. concubinatus, num. 2. dicens expressè, posse absolui concubinarium promittentem abstinere, licet non abijciat concubinam. Idem censet Armill. dicto verb. nu. 2. dicens, non posse absolui concubinarium, si nolit abigere concubinam, & sit periculum reincidendi, ex quo sentire debet, quòd pœnitenti volenti, & promittenti illam expellere, sit impertienda absolutio femel, & iterum. Contrarium huius est arbitratus quidam vir doctus, quem cõsului, dicens, non fore absolendum concubinarium, quantumlibet promittentem concubinam expellere, ni prius abijciat: cui fauet Margarita confessorum à Domini-co Baltanas edita, religionis Dominicanæ fratre, titulo, *qua scientia requiratur in Confessore*, fol. 30. pag. 2. Chapiuilla, de casib. reser. in fine, fol. 386. cui non assentior, nec assentitur Nauarr. summ. cap. 17. num. 59. Docet etiam nostram assertionem Caietan. summ. verb. restitutio, cap. 6. d. Acton. 2. part. tit. 1. c. 8. Suar. tom. de pœnit. disput. 32. sect. 3. num. 3. per hæc verba: *Non semper debet Confessarius cogere pœnitentem, ut id exequatur, quod facere tenetur, quia satis est pœnitentem habere firmum propositum suam obligationem implèdi: cui credendum est; præsertim si tunc primò incidit in eam occasionem, & non est inuentus infidelis, seu inconstans in similibus propositis: nec ex alijs coniecturis potest talis suspicio probabiliter concipi.* Ex eo igitur quòd dicit, *præsertim*, censet posse ter, aut quater absolui, promissione de expulsiõne concubinae interueniente. Imò non in omni euentu opus erit pœnitenti expulsiõnem concubinae proponere, vt absolui possit, & debeat à Confessario. Nam si firmiter pœnitens proponat de cætero cum illa non peccare, cõfessus diuinis auxilijs, & quia expertus non est se lapsurum fuisse post femel, & iterum datam fidem, & post mutationem voluntatis de malo in bonum, cum potius è contra experimentum habeat, idèo pluries prolap-

sum fuisse, quia voluntas à peccato cessandi nunquam fuisset interposita, iudicandum est huiusmodi pœnitentem non manere in periculo peccandi, licet non expellat concubinam, cum ex habitatione viri cum foemina præcisè, non sit inferendum periculum adesse: vt dicemus num. 17. quando voluntas auersa est à peccato, & illud detestatur. Vnde minus assentior Rodrig. tom. 2. summ. cap. 46. num. 17. Nauarr. cap. 16. nu. 20. assentibus, nec etiam prima vice absolendum concubinarium, donec expellat concubinam. Nec assentior Antonio Fernandez in instruet. Confessarij, document. 5. num. 4. fol. 32. in idem consentienti quando foemina haberetur solo titulo concubinae, non tamen quando titulo famulae: Nam etiam si solum habeatur titulo concubinae, offerri potest causa iusta, quare non sit expellenda priusquam fiat cõfessio, vt si agatur de cõmodo ipsius, vel in alicuius Monasterij ingressu, aut alibi. Id verò neruum difficultatis recondit, an qui pluries esset admonitus de elonganda à domo sua concubina, accedit tamen ad Sacramentum poentia, illa nõ expulsa; at cum vero animo eijciendi, & amplius non accedendi ad illam carnaliter, & cum dolore de præteritis offensis, possit absolui, vel sit à confessario repellendus, donec expulerit vnicui verbo, an simul possit adesse verum propositum cauendi peccata, & expellendi concubinam, cū eo q̄ non expulerit, dum facile posset?

Auoris iudicium.

VNiueritas Doctõrum indubitatum relinquit, pœnitentem non esse absolendum si occasionem proximam vitare neglexerit, sæpè iam monitus, vsque dum expulerit, v. g. concubinam, dum possit absque scandalo, seu alijs magni ponderis incommodis, eo quòd qui vult causam, ex qua necessariò, aut regulariter sequitur effectus, cupit effectum virtualiter: vt D. Thom. 1. 2. quæst. 6. & cum illo cæteri Doctores tanquam primum ædificio de voluntario, & inuoluntario faciant fundamentum. Illud verò cuius voluntas virtualiter in peccatum tendit, incapacem futurum absolutionis, nemo ambigit. At quis non videat, potentem facile eijcere concubinam, antequam ad cõfitemdum accederet, & non eijciendam, periculo manifesto se exponere, post factam confessionem, non expellendi? Quod sanè periculum experientia testatur elare interuenire, cum pluries in animo repellendi, & & proposito in alijs confessionibus defecerit. Quid enim aliud est periculo efficiendi aliquid se exponere, nisi id attentare, in quo sapè quis cecidit? At periculo non eijciendi concubinam se exponere, peccatum mortiferum est, cum hoc modo aliquis se exponat periculo cupiendi causam, ex qua regulariter effectus mortiferi prodeunt, fornicationes scilicet. Et qui se periculo exponit cupiendi causam, ex qua peccata emanant, periculum amandi peccata non effugiet. Indubitatum est, non meriti illum absolutionis beneficium, qui periculo in peccata prolabendi se subiecit, absque legitima causa: vt latius explicatur nu. 8. & 9.

Nec propositum eijciendi concubinam verum potest esse, quando coniungitur cum manifesto periculo non repellendi, etsi pœnitenti videatur verum adducere. Quoniam enim modo verum propositum eijciendi habebit pœnitens, dum ex alia parte voluntariè periculo manifesto infringendi propositum se subiecit.

Et con-

Et constat ex cap. *legatur*, 24. quæst. 2. vbi Gelasius Papa admonet Faustum, absolue non fore, qui in errore, & occasione peccandi sua culpa immergi sunt, & ex c. *satisfactio*, de penit. dist. 3. desumpto ex D. Augusti lib. de dogmat. Eccles. cap. 54. qui ait: *Satisfactio pœnitentiæ est peccatorum causas excidere, neque earum suggestionibus aditum indulgere.* Et ibi gl. verb. *causas* (ait) *vitiorum radicem: nec sufficit ramos incidere, & oportunitates, vel occasiones peccandi. vt ex dist. 81. cap. valet.* constat: cuius hæc sunt verba. *Valet interdum conuersi pro anima salute mutatio loci: plerumque enim dum mutatur locus, mutatur & mentis affectus. Congruum est enim inde etiam corporaliter auelli, vbi quisque prauè vixit, hoc in aspectu mentis apponit, quod sapè ibi, vel cogitauit, vel gessit.* Cõsulto pro hac parte Authores non adduco, possem vltra centum: quod vniuersitas Doctõrum, vt dixi, non fore pœnitentem absolue iudicet. Interim accipe aliquos num. 8. vocandos, ibi, & hic deseruientes.

7 Obijciat tamen quis: Cum proposito verò eijciendi concubinam adesse simul potest periculum, ab alio propositum oriatur: propositum sanè à principio intrinseco voluntatis, cuius pœnitens est absolute dominus, periculum autem à principio extrinseco, dum preces concubinae timeri queant, quibus ductus concubinarium proposito expellendi cedat. Falsò igitur in præcedenti ratione asseritur, propositum verum expellendi concubinam adesse simul non posse cum manifesto periculo nõ expellendi. Dubitat ne quis posse concubinarium, qui odio habet iam concubinam, concipere verum propositum nocte, de eijciendo manè: non quidem expellere proponens quia paratus sit confiteri, sed quia exosam habet, aut quia iratus aduersus illam, vel quod cibare, aut sustentare non possit, vel quia ipsius concubinarium amicus eiectionem sua sit: Propositum igitur verum eijciendi quando sit cõfessio, adesse quibus cum manifesto periculo non eijciendi, cum stare possit proponit expellere, quia odit eam, aut sustentare non potest.

8 Felix obiectio, quæ potius quam destruat doctrinam adductam communem, eandem confirmat. Dum enim concubinarium nocte proponit ob iram, aut nauseam, &c. manè expellere concubinam, necesse est concipere prius verum propositum expellendi, quã de facto expellat: imò impossibile erit de facto expellere, nisi prius verè voluisset expellere. At quòd confessio fiat prius quã expulsio, necessarium non est. Vnde incumbens confessioni, antequam expellatur concubina, voluntariè se exponit periculo infringendi propositum. Quando verò ob iram, aut nauseam proponit eijcere, exponere se periculo etiam non expellendi fatemur: sed tunc tamen illi periculo se subiecit inuoluntariè, & necessariò, eo quòd necessum sit prius concipere verum propositum elongandi, quàm fiat procul concubina. Qui verò periculo peccandi inuoluntariè se exponit, causa necessaria vel vrgenti instante, nullum peccatum committit, dum potius tunc patiat periculum, quàm velit. E cõtra qui voluntariè periculo peccandi se subdit, crimen committit. & in periculo peribit, iuxta illud Ecclesiast. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.* At qui confitetur non expulsa concubina, dum voluntariè periculo non standi proposito se exponat, peccatum incurrit, ob quòd indignus est absolutione. Quòd verò exponens se periculo inuoluntariè peccatum amplexandi, causa necessaria, vel vrgenti instante, non peccet, tenent

Sanchez selecta.

Diuus Thomas 2. 2. quæst. 10. articulo 9. in fin. corp. dum ait, fideles posse cum infidelibus communicare etiam cum periculo subuersionis si necessitas vrgeat. Quòd idem docet Salas 1. 2. tract. 8. disputat. vnica, sect. 5. n. 60. & tom. 2. q. 74. tract. 13. disput. 6. sect. 17. n. 105. & 106. Sor. lib. 5. de iust. q. 1. art. 6. in fi. 2. concl. dicens, posse aliquè ad conuertendas meretrices pergere si illius prædicatio esset necessaria, cū periculo etiam prolabendi (licet Ludouicus Lopez 1. par. instruet. cap. 21. §. ad tertiam rationem, illud non admittat) sequuntur D. Thomam dicentem, quòd exponens se periculo peccandi causa vrgente, non peccet, Nauarr. in summ. cap. 3. num. 15. Corduba in summa, quæst. 4. in fin. Alcoc. in summ. cap. 7. in fin. Caietan. in summa, verb. *periculum*, in fine, & ibi Armil. Castro lib. 2. de iust. hæret. punit. cap. 17. Henriquez lib. 5. de penit. cap. 24. num. 4. Suarez tom. de penit. disput. 32. sect. 2. in fin. iterum quamuis tomo de charit. disput. 9. sect. 1. num. 8. oppositum doceat. Salas 1. 2. quæst. 6. art. 6. tract. 3. disput. 3. sect. 1. nu. 32. Sera fin. in addition. ad Acuinam de confessar. sollicitan. quæst. 19. num. 17. Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 35. num. 4. Sã, verb. *peccatum*, num. 6. Coriolanus de casib. reseruat. 1. part. sect. 2. art. 14. fol. 76. Ioseph. de ortu paroch. in speculo parochorum; cap. 10. num. 34. Antonius Fernandez *en la instruccion de Confessores*, docum. 6. fol. 30. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 8. num. 3. & lib. 9. de matrim. disput. 45. numero 6. alios adducens. Veja parte 3. casu 9. ante expellendi. Ludouicus Lopez instruet. cap. 19. & 20. conclus. 4. vsque ad cap. 26. exclusiue. Tolet. in summ. lib. 5. cap. 13. num. 5. & 6. asserens expertum incurere pollutionem sæpè, ex eo quòd ita vel sic decumbat, non teneri aliter decumbere, si alio modo dormire non possit. Similiter non habes cibum quo vescatur, nisi talem à quo pollutionem metuit, minime teneri abstinere, si abstinentia ista ei sit nocitura. Idem ait Azor tom. 3. lib. 3. c. 23. quæst. 5. dum inquit, absolue dum qui non abstinet à colloctione cum foeminis etiam si sit expertus mollitie se pollui; pollutionem verò non intendit, nec probabile periculum consentiendi incurrit, dum à cõseruatione nolit cessare, quia experitur se ineptum effici in alijs locutionibus si ab illis abstineat conuersationibus. Et idem iudicium fit de eo, qui ex probabili, & honesta aliqua causa non abstinet ab istis, & alijs similibus; nimirum ne aditum, & ostium aperiat scrupulosi, & anxii cogitationibus, aut dubijs vexantibus mentem. Graff. in decision. lib. 1. cap. 28. à numero 2. Syluest. verb. *concubinarium*, num. 2. & verb. *absolutio*, numero 12. tenet Rodriguez 1. tom. in summa, capitulo 202. §. *auiso para los Confessores*. Vega 1. part. summae, capitulo 6. casu 2. Antonin. 3. parte, titulo 17. cap. 20. Veja in suis casibus, casu 39. & 3. parte, casu 9. vbi omnem nostram doctrinam doctè confirmat. Ledesma in summ. de Sacrament. pœnitent. post 6. conclusion. §. *el segundo caso tracta de aquellos que estan en la ocasion de peccar mortalmente.* Azor iterum tom. 3. lib. 3. capit. 6. in fine. Medin. in summ. cap. 13. casu 9. Vuald. de absolut. numer. 89. & deinceps. Graff iterum tomo 1. consil. lib. 5. consil. 9. num. 9. Angl. Flor. de confess. difficult. 4. conclus. 6. Syluest. iterum in Rosa Aurea de quæst. impertinent. cas. 5. Aegid. de Sacrament. de effect. pœnitent. disput. 2. dub. 14. in fin. Reginal. 1. tom. praxi, lib. 8. num. 19. Et potest adduci Nicola. Nissen. in libro sentent. tract. 6. part. 3. de pœnit. quæst. 7. loquens de il-

E

lo, qui

lib. qui licet non resituat impeditus ab aliqua iusta causa, debeat tamen ei absolutio impertiri. Adrian. in quodlibet q. 7. §. Secundo inquirere habeo, ferè in fin. Victor. in sum. quæst. 197. qui loquens de habente magnam consuetudinem peccandi, & credere se iterum peccaturum, quique tamen omnino exoptat cauere, ait, fore absolventum, & cum penitens tunc agat quantum in se est, habendo propositum non relabendi. Quod verò non abijciat à se formidinem, in eo non stat, cum experientia cogat non credere se deinceps non peccaturum. Quod idè docet Zerol. in praxi penit. fol. 50. Ioseph. de ortu parochi in speculo parochorum cap. 10. n. 35. Coriolan. de casib. referuatis. par. 1. sect. 1. art. 14. fol. 73. Idè euenit respectu illius, qui habet occasionem peccandi, quam tamen euitare non potest. Constat èt ex cap. consultationi, de frigid. vbi permittuntur coniugati, quorum coniugium est occultè irritum, habitare tanquam fratres. Cuius hæc sunt verba: Consultationi tuæ, qua nos consulisti, vtrum femina clausa, impotentes commiseri maribus, matrimonium possint contrahere, & si contraxerint, an debeat rescindi. Taliter respondemus: licet incredibile videatur, quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium, Romana tamen Ecclesia consuevit in consimilibus iudicare, ut quas tamquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores. Docuit èt egregiè D. Basil. in constit. monastic. cap. 4. pag. 489. vbi hæc ait. Qui urgente aliqua causa & necessitate se periculo obijcit, vel permittit se esse in illo, cum tamen aliàs nollet, non tam dicitur amare periculum, quam inuitus illud subire, & ideo magis providebit Deus, ne in illo peccet. Vnde Patri. Lorca, 2. 2. sect. 3. disput. 28. num. 9. assentiendum non est indistinctè iniqui non licere exponere se periculo peccandi certo nec probabili ob bonum spirituale proximi.

Ex præfatis Authoribus solum Ludouic. Lopez, & Grassis latius de materia egerunt. Aduertas tamen Lopezium rigidè nimis fuisse locutum, dum ait, deserenda esse occasionè èt cum iactura existimationis & famæ. Et quod magis mirandum est, id ipsum dicit de personis, quæ sui iuris non sunt. Nec reputat impossibilem separationem: sicut licet necessarium sit alicui domi suæ manere, si tamen incendiū aut periculum mortis pateretur, vix omnibus, vel per fugam recessū sibi pararet, sic illis, qui sui iuris non sunt, ut filius familias & ancilla, dum res nihilo melius se haberet, aut in peius abiret, aut etiã spes emendationis non interueniret, neganda erit absolutio, nisi patris, aut heri sui fugiatur domum. Hoc ait cap. 22. §. 3. notab. in fin. at quàm rigidum sit hoc, dicimus n. 16. vnde nec credendum Medinae sum. fol. 63. docenti eandem doctrinam quam Lopez. Id etiam docet Coriolan. de casib. referuatis, part. 1. sect. 1. art. 14. fol. 76. Sed est statuerimus non fore absoluendum concubinarium sæpè admonitum, vsque dum expulerit concubinam: id intelligendum est dum indicia doloris & propositi fuerint ordinaria; at si extraordinaria inueniatur, puta, lacrymarum copia, suspiria ingentia, & ut aiunt, cœlum attingentia, & proponat quàm primum tempus patiatur, concubinam expellere, absoluendus erit, etsi milles promississet: quia indicia præsentia superant præterita, coguntque confessarium credere scititia non esse, at vera dispositione existente, constringi confessarium beneficium absolutionis impertiri, nisi excusetur prudentialiter, quia cogitet scititiam esse ob præterita, & præsentia indicia, nullus in dubium reuocauit.

Hinc infertur primò notabilis casus. Si Maria ferue-

tur in aliquo secreto loco, ad cuius vitæ conseruationem expedit secretum solum cognoscere Ioansem, adeo ut si cibum illi non ministraret, fame peritura sit, tenebitur tunc Ioannes illam alere, cibum ipsi apportando, etiã si timeret lapsum fornicationis cum illa; quamuis oppositum huius doceat Bañez 2. 2. quæst. 43. art. 8. conclus. 2. qui in consequenter videtur loqui conclus. 3. Nam hoc pacto periculum illi minimè voluntariū est, sed potius illud patitur, seu permittit. Et cum iam illud periculum auxilio Dei vinci queat, & ministrare cibum, de se actio mala non fit, retrahendis non est Ioannes ab impletione præcepti strictissimi de subueniendo proximo in extrema vitæ necessitate constituto, ob malitiam sui ipsius, fragilitatemve. Vnde non fore absoluendum concubinarium inuisentem concubinam sine alèdi filios, si ex ingressu exoritur scandalum mutatur nãque scandalum in passivum cum ex iusta causa non omittatur. Nec Soto lib. 10. de iust. quæst. 2. art. 2. dicenti, quod qui scit periculum euidens se subiturum dampni spiritualis, dignitatem Episcopatus acceptando, non teneatur illi se subijcere, etiam si necessariū esset bono cõmuni. Nec obstat illud Matth. 16. Marc. 8. Luc. 9. Quid prodest homini, si totum mundum lucretur; anima verò sue detrimentum patitur? Sensus enim non est, quod nihil proficit homini totum lucrari mundum, si periculo peccandi se exponit etiam causa urgente: sed est sensus, quod nihil proficit totum lucrari mundum, si ob lucrandum, peccatum committat; offerens pro pretio mundi peccatum. Similiter quãdo dicitur, quod quis non tenetur cum dano suo spirituali subuenire proximo, intelligi debet: quod non teneatur cum damno spiritualis culpæ, quam de facto incurrat, ad liberandum proximum: non verò, quod neuiquam teneatur incurere periculum culpæ, cum ex eo non necessarium incurrenda sit culpa: posito namque periculo crimè vinci potest. Ob quod nec credendum Thomæ Sanchez in summ. lib. 4. cap. 20. num. 11. iniqui filio fas esse transire ad religionem adhuc paritibus in magna necessitate constitutis, quãdo filius nequit extra religionem esse absque peccandi periculo peccato lethali. Nec aggredi periculum causa urgente, labes censeri debet, ut iam dictum est, num. 8. Quando verò Maria blanditijs, & persuasionibus Ioannis animum ad concubitum alliceret, nequaquam obligabitur ad ferendum alimentum Ioannes: illa enim ob malitiam suam sibi beneficio indigna redditur; nec sustentari debet vita corporalis illius, quæ destructionem vitæ spiritualis alètis intendit. Nam et si adhuc supposita sollicitatione liber maneret Ioannes ad non consentiendum, difficillimè tamen crimen euitabit; nec obligandus ad angustias illius causa quæ cibum demeretur. Quod expressè docet in simili Sanchez in sum. lib. 4. cap. 20. numero 12. dicentis non constringi filium religionem non ingredi, adhuc parentibus existentibus in magna necessitate; si illi filium ad peccandum prouocarent: & docet D. Thom. 2. 2. quæstione 101. art. 4. ad 1. & ad 3. & ibi Caietan. Tabien. verb. Pietas, numero 2. & ibi Armil. enim vnico. Si verò due essent femine secreto cubili inclusæ, quarum vna sollicitationi peccati operam daret respectu Ioannis; altera non tenebitur alere illam quæ sollicitationi minimè incūbit. Priuanda equidè non erit iure suo ob malitiam sociæ, & fragilitatem cibantis illam. Vnde non assentior Thomæ Sanchez supra, quatenus ait si vnus parentum prouocet filium ad peccandum, ipse tamen ex

men ex illa prouocatione non experiatur periculum lapsus, obligatum reddi ad non ingrediendum religionem ob subuentionem parentis innocentis: si verò lapsus periculum metuat, tunc non solum posse, verum teneri vtrūque parentem deserere. Non inquam assentior. Nã posito quouis periculo, liber remanet filius ad non peccandum, nec priuandus est parens innocuus iure sustentationis ob periculum filij. Similiter si in fã apud infideles in discrimine mortis esset, properans tamen ego possem baptismo mundare, tenebor certè, quamuis cum periculo amittendi fidem, imò cum periculo mortem subeundi. Tenet Ledesma 2. part. tract. de misericord. cap. 4. de correctione fraterna, conclus. 15. §. acerca deslo queda toda via difficultad, fol. 122. Infans enim iure suo quod habet ad Baptismum, spoliari non debet, ob infidelium malitiam, vel fragilitatem proximi baptizaturi Bañez 2. 2. quæst. 26. art. 5. §. Et si quæras. Ochaga. de Baptismo, quæst. 6. num. 3. qui sibi videtur contrarius dicto tract. quæst. 4. num. 6. dum dicit matrem etiam volentem, non esse aperiendam, etiam si sit in articulo mortis, ut filius eruatur, & baptizetur. Syluest. verb. Bellum 2. quæst. 4. Maior. in 4. dist. 15. quæst. 22. Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 28. membr. 2. num. 32. Nauar. cap. 24. num. 9. Azor 2. tomo. lib. 12. cap. 4. ante finem. Malderus. de virtut. quæst. 26. art. 5. fol. 208. Valent. tomo 3. disput. 3. quæst. 4. fol. 65. Tolet. lib. 4. c. 10. num. 3. Lopez 1. part. cap. 67. Armil. verb. homicidium; num. 7. in simili de puero peste laborate. Suarius tomo de fide, tractat. de ordine seruando in præcepto Charitatis, disput. 9. sect. 2. num. 3. Zambran. de casibus occurrentibus in artic. mortis de Baptismo, dub. 12. cap. 1. fol. 35. At licet cum periculo amittendi fidem, constrictus sit fidelis puerum baptizare. Quod expressè quoque docet Arevalo de correctione fraterna, fol. 174. dicens, vniuersos communiter sic sentire: aliam femina grauida constricta esset secationè pati ut filius baptizaretur. Et hanc esse probabilem docet Lop. vbi sup. & ad secationem non teneri docent Sã supra, Zambran. de casibus in articulo mortis, de baptismo, cap. 1. dub. 12. fol. 31. Ant. Ragucius in lucerna Parochorum de baptismo, quæstio 20. fol. 54. & quæstio 48. fol. 78. licet id debeat fieri post eius mortem ante sepulturam. D. Th. 3. part. quæst. 68. art. 3. & Suar. ibi. Palud. in 4. dist. 6. q. 1. art. 1. conclus. 3. Sot. dist. 5. quæst. vnic. art. 1. col. 3. in 3. argum. Armilla verb. baptismus. nu. 39. D. Ant. 3. part. tit. 14. cap. 136. propè finem. Angel. verb. baptismus 6. num. 2. Gabriel. in 4. dist. 4. dub. 2. Manuale hispalense can. 2. Nec tenetur scissionem pati etiã si damnata esset ad mortem, ut notarunt Gabr. Armil. Sot. Et omnes fatebuntur. Nec aduersatur D. Th. 2. 2. q. 26. art. 5. dicens, obstrictos esse nos plus proximi animam amore prosequi quam proprium corpus, id est vitam. Nam intelligi debet quod quis amore suæ cõseruandæ vitæ, proximo non præstet cõsiliū patrãdi scelus, siue quod positue ad necem spirituale ipsius non cõcurrat, quia tunc amas vitã corporale, æternã perdit peccato deprauati con-

Sanchez Selecta.

filij intercedente: at quod non omittat providere anime proximi ob cõseruandã propriam vitã non affirmat D. Thom. nisi fortè in casu quo patet intercessisset de non omittenda cura animæ proximi etiã cum periculo propriæ vitæ, sicut de iustis est ratione pecuniæ acceptæ prospicere vitæ corporali proximi etiã cum periculo amittendi propriã: quã ratione parochos obnoxios reddi sacramenta ministrare suis ouibus cum periculo vitæ, præcipuè penitenti, cum ob id decimas, & cetera percipiãt emolumenta, censent doctores; vnde tenemur ob propriã vitam cõseruandã damnum spirituale proximo non inferre, non autem illud impedire nisi intercedat conuentio. Vnde doctores indistinctè loquentes de obligatione diligendi, vitã spiritualem proximi posthabita propria corporali aberrant sanè, & quod ipsi nequaquam exequerentur, ceteros exequi esse obnoxios docent. Nec obest, huiusmodi consequentiã non valere, possum licitè occidere meum aggressorem; Ergò teneor. Igitur licet urgente causa, & necessitate, possit Ioannes periculo peccandi se submittere ad cõseruandam Mariæ vitam corporealem; non inde colligere licet, quod ad id teneatur. Non, inquam, obstat hoc: nam non teneor occidere meum aggressorem licet possim, quia possum iuri meo cedere ob bonum alterius. At ex iure Mariæ, quod habet ut à proximo vita eius cõseruetur, dum id possit absque incommodo, in quod incidere, vel minus, ab illius voluntate dependet, consequentia talis valebit: potest Ioannes cõseruare vitam Mariæ licitè, & absque magno incommodo, quod ipse, si velit, vitare possit, ergò teneor: Numquid deobligabit quis patrem habentem filios infantes ex concubina, non valentes per se ipsos victum querere, nec vlla via potentes separari à matre, quia desunt diuitiæ, quibus ab alia nutrice educantur, à præstando illis alimentum, licet existente periculo lapsus? Consultetne etiã aliquis fugere ad longinquas terras, & filios deserere, etsi famè sint perituri? Nihil minus; absit. Eodem igitur modo vitam Mariæ erit adstrictus Ioannes cõseruare; licet ad sit periculum lapsus. Et Chirurgus tenebitur verenda femina curare; licet cum periculo consensus in peccatū. Et si in domo esset paruulus, qui sine Baptismo moreretur, debeo ingredi domum, etsi sequatur scandalum: ut docet Bañez 2. 2. quæst. 43. art. 8. Maria tamen poterit famè ad mortem vique sustinere, nec recipere cibum à Ioanè sollicitate, ob euitandum periculum euidens in peccatū prolabendi: cum tunc sit cedere iuri proprio. Quando enim quis ab actione aliqua quæ aliàs erat sub præcepto, cessat ob causam urgentem, & iustam, cessatio talis ad culpam non imputatur, nec effectus sequuti voluntarij sunt, sed potius permitti. Sic naufraganti, & permittenti tabulam sibi eripi à patre, qua ablata necessum erit submergi, mors ad culpam non imputatur, quia tunc non resistere ereptioni tabulæ potius est mortem permittere, quam velle.

Eodem modo censent aliqui, damnatum ad mortem famis, posse non recipere cibum oblatum: neque tunc non recipere, erit seipsum occidere, sed mortem ex sententia iudicis iuste illatam subire, seu permittere. Tenent Maior in 4. dist. 15. q. 2. in fin. Tolet. in summ. lib. 5. c. 6. conclus. 3. cas. 5. Sair. clau. Regia lib. 7. c. 5. de occisione sui ipsius, §. quartus casus est, Soto lib. 4. de iust. quæst. 6. artic. 4. non longè à fine. Lessius de iust. lib. 2. cap. 9. num. 29. Ludouic. Lopez 1. par. instruct. cap. 64. §. porro de illa questione. Henr. quodlib. 5. quæst. 31. Nauar. lib. 2.

lib. 2. de restit. cap. 3. num. 72. Salon. 2. 2. q. 69. art. 4. §. ultimo. Layman. 1. tom. tract. 4. cap. 15. num. 9.

Quam sententiā ego probabiliorē reputo, licet contrariū tenere videatur D. Thom. 2. 2. quæst. 69. art. 4. ad 2. Caiet. ibi. Victor. relect. de homicid. nu. 26. & 28. & verifimiliorē reputat hanc secundā sententiā Bañez 2. 2. quæst. 69. art. 4. post 6. concl. Aragon. ibi probabiliorē etiam reputat. Quam etiam docet Placa de delict. lib. 1. cap. 2. 3. num. 4. Ioan. Lopez super rubr. §. 70. num. 5. Abb. in cap. 1. cum infirmitas, de pœnit. & remiss. & cap. non mediocriter, de consecr. dist. 5. Mon. ref. 1. 2. tom. 2. disp. 24. de legib. quæst. 5. num. 108. D. nāque Thomas quando asseruit fore sui homicidā nō sumentem oblatum cibum, intelligendus est, quando quis non sumeret nullo bono fine ductus. At quando ob præstantiorē finē, quā sit vita propria, abstineret, scilicet ad parandū iustæ sententiæ, & vt sui criminis iustam subiret punitionem, sui homicidā certē non effert: vt bene adnotauit Maior in 4. distict. 15. quæst. 22. §. primo, in fine. Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 72.

10 Infero secundō, quōd si quis domi habeat foeminā, cui sæpē copuletur, sui tamen iuris non sit, quia est filiusfamilias non potens eijcere, absoluendus est, si proponat firmiter amplius non labi, dum nec ipse domini patris deserere teneatur, neque per illum fiet, quin minus foemina eijciatur: sufficit .n. proponere nūquam se solum cum sola conuerfaturum. Sic Grat. in decis. lib. 1. cap. 28. Ant. Fernand. in instr. conf. farij, docum. 6. fol. 30. de quo redibit sermo num. 16. Anton. Ragucius in lucerna Parochor. de Absolutio- ne quæstio 129. fol. 305. Nec Lopecio cap. 22. §. Tertium notabile, est fides habenda; contrariū dicenti, casu quo inter eos copulæ esset magna continuatio: iudiciū .n. ferri debet de his tanquam de habentibus consuetudinem peccandi, non tanquam de habentibus occasionem, cum in eorum electione situm sit, vitare.

11 Deducitur tertio, posse absolui mercatores, scribas, & aliorum officiorū personas, in quibus officijs adest occasio peccandi. Dum proponant vltierius non peccare, vt dictum iam est: nullus enim tenetur occasionem proximam vitare cum magno detrimento; quod sanē interueniret officium deserendo. Sic Nauarr. in summ. cap. 3. num. 14. & Graf. libro 1. decis. parte 1. cap. 28. numero 25. Ludouic. Lopez 1. parte, instr. cap. 19. concl. 6. & cap. 25. notab. 1. & D. Ioan. Baptista, quærentib. militibus quid efficere deberent ad salutē consequendā, nō præcepit militiā deserere; Luc. 3.

12 Infero quartō, non eiecta concubina posse absolui pœnitentem, cum reincidendi periculum cessat v.g. quia deformis facta est, sic Graf. lib. 2. decis. 1. part. cap. 28. num. 9. aut quia cognatio inter eos esset suborta, quæ ab ipsis contemni non creditur. Lopez 1. part. instr. cap. 21. in princ. Aut noua alia interfunt obstacula. Anton. Fernand. in instr. conf. docum. 6. Ant. Raguc. in lucerna Parochor. quæst. 129. fol. 304.

13 Infero quintō, non fore absoluendum qui concupiscit sæpē foeminam domi secum habitantem; qui que crebro admonitus in confessionibus non desistit a desiderijs lasciuis: nam desideria ista peccata mortalia sunt, ex præsentia foeminæ occasionem sumentia. Sic Nauarr. in summ. cap. 3. num. 23. & cap. 16. num. 20. Graffis 1. part. decis. lib. 1. cap. 28. num. 16. Chapiuile tractatu de casibus referuat. in examine confessariorum qui habetur in fine libri, fol. 386.

14 Infero sextō, non absoluendum, qui non soluit debitam pecuniā, dum facile potest, & absque graui incommodo, sæpēque in alijs confessionibus fuit monitus. Nam si absoluatur pœnitens non præmissa restitutione, exponitur ille periculo euidenti non restituendi. Amor enim diuitiarū maximus est, & timendum merito, quōd subuertet pœnitentis propositū. Sic Lopez 1. parte instructorij, cap. 20. §. item si quis cum potuisset, Sanchez lib. 3. summæ, cap. 5. num. 3. Gutierrez quæst. Canon. cap. 40. nu. 9. qui solum semel posse absolui, ait: credo tamen posse ter, vel quater.

15 Infero septimō, non esse absoluendum pœnitentem rem iam non habentem cum concubina, præbentē tamen scādalum ob neglectā eius à domo exclusionem, vel quia persistit in inuisenda ea alio loco comorante: tenetur nāque scandalum præcidere. Sic Graffis lib. 1. decis. lib. 1. part. cap. 20. nu. 8. Syluest. in verb. concubinarius, quæst. 2. Chapiuile tractatu de casib. referuat. in examine confessariorum, qui habetur in fine libri, fol. 386. Nauar. cap. 16. num. 20. & cap. 3. nu. 10. Lopez part. 1. instr. cap. 20. concl. 5. Idem dicendū de his, quos populus credit esse concubinarios, licet non sint, donec veritas publicetur, quoniam non solum ab omni malo, sed etiam ab omni specie mali cauendum est secundum Apost. 1. ad Theff. 5. Antonius Ragucius in lucerna Parochor. quæstio 129. fol. 343. Et eijcienda in isto casu foemina, quamuis scandalum solū sit vnus personæ, cum vniciueque mandauerit Deus de proximo: & ob vitandam ruinam vnus eijcienda est foemina, quæ sine incommoditate eijci potest; sic Syluest. verb. concubinarius, quæst. 2. Villalob. summ. tract. 11. difficult. 25. num. 4.

16 Infero octauō, filiumfamilias non potentem eijcere domo ancillā cui sæpē copulatur, fore absoluendū toties quoties verē pœnituerit; nō solum quando aliqua emendatio notatur, vt tenent Suar. tom. de pœnit. disp. 3. 2. sect. 2. in fine, Reginald. tom. 1. praxi. lib. 8. nu. 19. Graf. 1. part. decis. lib. 1. cap. 28. num. 23. Corioll. de casib. referuat. fol. 76. Nauar. in summ. cap. 3. nu. 21. Lopez, 1. part. instr. cap. 22. §. Tertium notabile, in fin. verum ēt quando nullus appareret profectus; impossibile sanē moraliter non est, pœnitentem modō verē dolere de peccato, & proponere cauere; statim verō post reditum ad domum occasione instante mutare propositum. Cognouit absque dubio Christus nostrā fragilitatem, dum Petro dixit Matth. 18. veniam dabis pœnitenti, non solum septies, sed etiam septuagies septies, ac si diceret, semper, siue quotiescumque opus erit, siue innumeris vicibus, imō innumerabiliter innumerabilibus, vt elegāter explicuit Maldon. super Matth. 18. num. 22. Quōd possit absolui pœnitens etiam si nullus appareat profectus, tenet Vinald. 1. part. cahdelab. de absolut. nu. 89. contra Suar. Reginald. Graff. Nauarr. & Lopez vbi sup. qui fore negandam absolutionem censent; quando non esset inchoata emendatio. Sed inquirō ab his Doctoribus, an absoluerent ipsi pœnitentem, sæpē consententem eadem peccata venialia, quādo nullus appareret profectus? Absolutionem sanē impendent: quamuis occasio peccandi venialiter non esset abscissa, non solum si in potestate pœnitentis non sit occasio remouere, imō etiam si posset. Igitur & impertiri debent respectu mortalium, quando adfuerit dolor, & verū propositū cauēdi in futurū. Nec satisfacit respōsio, Egidij de Sacram. de effectib. pœnitent.

pœnit. disp. 2. dub. 14. in fin. quod facilius debeat dari absolutio respectu venialium, quā mortalium, eo quōd facilius magis committantur illa, quā ista. Non in quā valet: nam et si facilius committantur venialia, verum tamen propositum, & dolor venialium gerere tenetur pœnitens, dum ea subijcit confessioni, saltem quando veniale, quod cōfiteretur, esset totalis materia cōfessionis. At si respectu venialium reperiri queat verū propositū, & dolor absq; aliquo profectu, quare respectu mortalium id inueniri non valebit? Dum verō pœnitens vero propositus est affectus, dignus est absolutio- ne, quantumcumque nulla notetur emendatio. Hoc adeo verum est, quod ea ratione asserat Suarez, Reginald. Graff. & ceteri vbi sup. negandam iri absolutionē, quādo nullus appareat profectus; quod præsumatur fictiū propositū pœnitentis. Vellē ab eis audire, quare respectu venialium non adfit huiusmodi præsumptio effi nullus appareat profectus, & inchoata emendatio; interueniat tamen respectu mortalium? Nec obstat, confessarium nullā concipere spem emendationis, si iudicet aliās pœnitentē propositū verū cauēdi in futurū peccatum, adducere. Pœnitens namque indignus non redditur absolutione ex iudicio, quod à seipso concipit confessarius, sed ex iudicio concepto de pœnitente. At si de pœnitente concipiat adducere illum verum propositum, non intererit, confessarium non concipere spem emendationis.

17 Infero nonō foeminam cum viro cohabitantem fore absoluendā, etiam si non proponat domum deserere, dum semel aut iterum copulæ consentiret, pluries verō restitisset: nam semel aut iterū lapsam fuisse iudicium non est ficti propositi. Anton. Fernand. in instr. conf. confessarij, docum. 6. num. 1. fol. 29. Nec simul habitare præcisē consentendum est velut occasio proxima, per text. in cap. à nobis de cohabit. Cleric. & mulier. Nec teneri vociferari ad vicinos, vt venientes ausum impediatur nefarium, si probabiliter iudicet non præstiturā se assensum copulæ: docent Nauar. in sum. cap. 16. num. 1. Henric. lib. 12. de matrim. cap. 6. num. 8. Lopez 1. p. instr. cap. 73. & videtur cōsentire Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 39. num. 16. Soto lib. 5. de iust. quæst. 1. art. 5. §. vltim. Addens non teneri foeminā manibus, & membris resistere, sed sat illi esse nō se apponere, aut præparare ad obscœnum illum actum: quod etiā censet Vega 2. part. sum. cap. 105. de stupro, cas. 2. sum. corona, p. 1. fol. 31. Quod mihi non placet, licet placeat Nauarr. vbi supra, eo quod tūc quamuis non consentiret turpitudini vt à se, cooperetur tamen impudicitie alterius. Si verō timore mortis vitæ nō resisteret, neutiquā peccaret, vt docet Nauarr. lib. 2. de restitutione, cap. 3. nu. 97. Victorelus in Sa verb. virginitas. qui peccare ait foeminam resistētē corruptioni dū certa est non consenturā, eo quod suæ neci cooperetur. Miror tale asseruisse: habet enim ius foemina ad suam integritatē seruandā, potestque potius mortē pati eligere, quā corrūpi; sicut posse potius velle mortē pati quā brachiū abscindi. Nec in hoc casu loquitur Nauar. de restit. quem ipse citat, nec inuenire potui Sotum. Vnde minus bene docet Caiet. 2. 2. q. 151. art. 1. in princip. commentar. teneri foeminam clamare ēt cū periculo infamie, vel mortis. Quod ēt displicet Curiel 1. 2. quæst. 6. art. 5. §. Sed obijciens, censenti, quod licet illa compressio nō sit violentia, eo q; nō fuerit vīa foemina omnibus medijs sibi possibilibus ad propul-

Sanchez Selecta.

san dum aggressorem; non est tamen voluntaria, cum ad ponēda illa media nō esset obligatio. Videtur ergo hic Doctor inclinare ad non excusandā foeminā à peccato haud vociferantē, dū posset sine infamia. Ad quod etiam inclinat Salas 1. 2. quæst. 6. art. 6. tract. 3. sect. 1. nu. 31. Quod & ego verum cenfeo: nam sicut non resistendo mēbris cooperaretur aggressoris peccato; ita etiā non vociferando. Nec infamiam pariet, aut scandalum, sed potius gloriā: quemadmodū vniuersalem Ecclesiam Dei suo clamore, & resistētia edificat nūc Susanna sancta, Daniel, 13. Si vero adesset periculū consensūs, vicinis nō adueniētibus, clamare teneri nemo dubitabit, ex præcepto castitatis obligātis ad vsum omnium mediōrum illā tūctiū, siquidem licita sint. Sic Ludouic. Lopez 1. parte instr. cap. 22. §. tertium notabile. Authores superius allegati, & communiter omnes. At infamare offendorem à flagitio desistere nolentem, medium licitum est; & sibi imputet delinquēs. Eo modo quo teneretur vocem extollere, si aggressor siue stuprator cuperet illum morti tradere.

18 Infero decimō, Parochum non deserere teneri officii, etiam si expertus sit pollutiones voluntarias procurare, sumpta occasione ex lasciujs auditis in confessione, dū saltē proponat firmiter vltierius huiusmodi peccato non consentire: iuxta dicenda disp. 21. nu. 9. cum nullus debeat officio priuari quod de se absque peccato exercere potest: teneretur tamen confessiones tunc non audire confessarius auscultans pœnitentes ex sola deuotione: nā cauere se quis debet ab impletione consilij, si periculum sit frangendi præceptū. Sic Lopez 1. part. instr. c. 25. §. per hoc vltima. Licet ipse indistinctē loquatur de illo, qui ex officio audit confessiones, siue qui solū ex deuotione, Nauar. in sum. cap. 3. num. 26. qui limitat, nisi ex desertione exercitij contendi sequeretur infamia confessarij, aut quia suspicaretur priuatū se fuisse per Sanctum Inquisitionis Officium ob crimen sollicitationis, aut reuelationis secreti, vel aliqua alia de causa: quod mihi verum videtur, eo quod iam periculum inuoluntarium esset.

19 Infero vndecimō, non dicendum manere in occasione peccandi frequenter pollutionibus se inficiētem, cū occasio illa ad peccatum pollicis intrinseca sit, & inseparabilis: quocumque enim pergat quis suā secum defert carnē, nec à seipso recedere valet. Dicitur tamē consuetudinē mollitici habere; & in ordine ad absolutionē, ferēdū est iudiciū respectu huius, ac alterius habentis consuetudinē peccandi in alijs peccatorum generibus. De quo latius egimus disp. præcedenti. Vnde Ledesma 2. par. summ. tract. 26. in fine, oppositum huius docens deserendus est.

20 Infero duodecimō, & vltimō, negādā nō esse absolutionem ei qui suę cōcubine quā domi habet, mutuo dedit centū aureos, quorum recuperandū spes nulla spererit, si domo illam eijciat. Vel ē contra si foemina non recuperatura esset centum sibi debita, si domū concubinarij desereret. Dicitur enim supra, quod nullus teneatur occasionem proximam vitare cū magno suo detrimento: nec tunc dicitur velle occasione, sed permittere; cum non abigere occasionem non oriat, quia velit pœnitens in illa permanere; sed quia velit non incurere damnum, quod abiecta occasione obueneret. Vnde nec tenebitur domo eijcere cōcubinā, si cōcubinario sit nimis vtilis ad lucrandū tēporalia bona media negociatione. Sicut .n. qui diues est, &

officio laborioso fungitur, vt ferrarij, vel lignarij, astrictus non est in die ieiunij ab officio cessare: nec qui ad nundinas properat, tenetur in distaffestiuo missam audire, si ob id occasio accedendi elabatur, quantumcumque intendat ad nundinas ire causa augendi lucrum: sic nec concubinam eijcere erit obnoxius concubinaris, si ex eiectione magnum emolumentum esset non acquiritur, sufficit namque proponere deinceps non peccare. Imò etsi concubina nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij vulgo, *regalo*, dum deficiente illo nimis ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium affecerint, & alia famula ad id nimis difficile adinueniretur, eijcere illam nõ erit concubinaris obligandus. Quia oblectamentum dictis circumstantijs consideratum, est maioris estimationis quàm quodcumque horum temporale, ob quod fas erit cuique de nouo admittere foeminam ad sui famularum, quantumcumque metuat labendi periculum, si aliam non inueniat paris qualitatis in illis rebus quæ sibi sunt maximè vtilis. Si namque ob hanc causam iâ receptam expellere non constringitur, eodem iure de nouo admittere illam erit concessum.

21 Neque etiam absolutio est neganda ei qui famam amitteret, si concubinam expellat: & idem, si ipsa nota in famæ iniuriam. Satis enim erit, si firmiter promittat amplius non peccaturum cum illa, dum in viri potestate sit non peccare, licet ad sit periculum ex eo, quòd domi adhuc remaneat.

22 At obijcies, quòd fama postponenda sit bono conscientie: igitur consulere quis tenebitur potius conscientie, quàm famæ, saltem propriæ. Et iniqua est cõpensatio famæ cum dispendio conscientie. Ordo etiam charitatis id exposcit, quòd dum bonum conscientie, & famæ proximi haberi simul non potest, anteponatur conscientie tutamentum. Conuincitur Lopez 1. p. instructorij, cap. 22. 2. notabili, & coroll. vlt. obiectione, inferens non absolueos qui sæpè labentes occasionem non euitant, etiam cum famæ iactura. Fallitur tamen ob defectuosam doctrinam in obiectione intelligentiam. Quando namque omninò necessarium est, famæ malum incurrere, aut conscientie, ordo charitatis exposcit bonum conscientie præferendum famæ. At quando malum conscientie, quòd eligitur, non est malum culpæ, sed malum periculi ad eam, hoc conscientie damnum non tenetur quis præferre famæ, cù stante adhuc periculo illo vitari possit culpa. Quando verò periculum eligitur ob iustam causam, potius est iudicandum permittere quempiam, quàm velle, vt supradictum est, num. 8. Et quoad negandam, vel non, absolutioem illi, ferendum est iudicium tanquam de habente consuetudinem peccandi, non tanquam de habente occasionem.

23 Fateor tñ rarò amitti famam ob concubine expulsiõnẽ: nã vel concubinatũ cognoscunt vicini, vel magnis indicijs suspicantur, & tunc concubinã eijciendo, potius bonam opinionẽ comparabit cõcubinaris, dum haberetur pro viro suæ conscientie timorato, & aliàs minimè: vel concubinatũ ignorant, aut leuiter solũ ex pura malitia suspicantur, & tunc quamuis eijciatur cõcubina, nulla pullulabit infamia, sicut nec oriretur ex eo quòd eijceret aliam quacũque foeminã, quæ concubina nõ esset. Vnde maximè cauti debebũt esse cõfessarij in huius examinatione. Pœnitentesque eiectionem concubine ob tuendam famam recufantes, aut ingressũ in

eius domũ, cõvincere oportebit maximè, nũ eiectioni infudarẽt, si rixa inter ipsos fuisset suborta? quòd minimè negare poterũt. Sed pro dolor nihilo estimãt propria famã dum ob rixã cõcubinã expellunt, & maximi habere famam conantur, dum inducuntur à confessario ad concubine eiectionem ob criminis vitiationem.

DISPUTATIO XI.

An confessarius habens copulam cum filia confessionis, teneatur confiteri illam circumstantiam?

S Y M M A R I V M.

- Partem affirmatiuam suadent aliqua iura, num. 1.
- Prima sententia bimembri affirmatiua, num. 2.
- Authoris iudicium, num. 3.
- Rationibus probatur, num. 4.
- Quinam Doctores tuteantur sententiam Authoris, n. 5.
- Circumstantia illa licet non mutet speciem, est tamen aggrauans, num. 6.
- Audiens confessionem foemina, & non absolvens, incidit in circumstantiam aggrauantem, si accedat ad eam, num. 7.
- Illam non incurrit si foemina accedat ad confessarium, animo non suscipiendi Sacramentum, sed alliciendã ad lasciuiam; nisi mutasset animum, & vellet tunc confiteri, num. 8.
- Dicta circumstantia etiam ex confessione semel facta oritur, num. 9.
- Non oritur circumstantia respectu laici audientis sursum confessionem foemina, & postea cum illa rem habentis, num. 10.
- Non inducit circumstantiam osculum, siue tactus impudicus, num. 11.
- Inducit tamen præposterè cognoscere foeminam, n. 12.
- Non, quando data opera solum vellet effundere semen inter femora foemina, & non in vase, num. 13.
- Referuntur alij varij casus, num. 14. & 15.
- Eandem circumstantiam incurrit foemina confessarij copulam admittens, num. 16.
- Alia adducuntur pertinentia ad sollicitationem foeminarum in confessione, à num. 17. usque ad 68.

VADENT affirmatiuam partem iura cognationem spiritualem inducentia inter pœnitentiariam, & pœnitentem primò ex cap. omnes, 30. quæst. 1. quòd est ex Symmacho Papa, qui ait: Omnes quos in pœnitentia accipimus, ita filij nostri sũt,

vt in Baptismate suscepti. Intendit verò Pontifex, Sacerdotem non debere carnaliter copulari cum foemina sibi confitente. At in Baptismo cognatio spiritualis contrahitur, taliter vt consistente esset circumstantia copulæ cum baptizata à se. Igitur, cum Summus Pontifex eodem tenore asserat filios fieri ex pœnitentia, atque ex Baptismo; eadem oriatur obligatio confitendi circumstantiam copulæ cum filia pœnitentiæ, quæ cum filia Baptismi. Et Cælestinus Papa relatus, cap. si quis Sacerdos, 30. quæstione 1. sic ait: Si quis Sacerdos cum filia spiritali fornicatus fuerit, sciat se graue

se graue adulterium commisisse, & capitulo, non debet, 30. quæstione prima, idem Pontifex sic inquit: Non debet Episcopus, aut Presbiter commisceri cum mulieribus, quæ si fuerint sua peccata confessæ. Si forte (quod absit) hoc contigerit, sic pœniteat, quomodo de filia spiritali Episcopus quindecim annos Presbyter duodecim. Ecce Pontificem parè iudicare quoad malitiam, copulam cum filia Baptismi, atque cum filia pœnitentiæ.

2 Propter huiusmodi iura agmen Doctorum eius est iudicij; quòd circumstantia copulæ cum filia confessionis sit necessãrio confitenda; cùm hoc tamè discrimine, quòd aliqui eorum mutare speciẽ sentiant: quia putant incestum esse spiritualem, eo modo, quo copula inter baptizantem, & baptizatum incestus spiritualis rationem induit ob filiationem inter eos contractã. Quem dicendi modum tuetur Magister in 4. distinctione 42. §. 2. Raymund. in summ. tract. 2. de cognat. spirit. §. si quis audisti mulieres. Nauar. lib. 5. consil. tit. de hæret. in 1. edit. consil. 1. num. 6. in secundo, consil. 4. num. 6. Bernard. Diaz præct. crimin. cap. 76. Simac. in institut. tit. 40. nu. 15. Gallego de cognat. spirit. cap. 10. num. 13. Graffis, 2. parte, decis. lib. 1. num. 3. licet tom. 1. consil. lib. 4. consil. 1. num. 13. asserat improprie vocari cognationem illam, quæ inter cõfessarium, & pœnitentem oritur. Açuña de confessar. sollicitant. q. 5. num. 52. Bermond. de public. concub. rubr. de incestu; num. 23. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum de circumstantijs peccati, quæsto 43. fol. 261. Decian. tractatu crimin. lib. 6. cap. 23. nu. 1. Rodriguezin regul. quæst. tom. 2. quæst. 27. art. 1. Egid. de priuileg. honestat. art. 1. num. 18. Videtur fauere Viguerius libr. instit. cap. 16. §. 7. versic. 9. impediment. 8. in fin. Turrescrem. in summ. 30. quæst. 1. Paludan. in 4. dist. 42. q. 1. art. 1. concl. 2. nu. 7. & ibi Supplem. Gabr. quæst. 1. art. 2. concl. 1. Dominic. cap. fin. num. 3. in fin. de cognat. spirit. in 6. & ibi Francus in fi. asserunt namque hi Authores, ex Sacramento pœnitentiæ cognationem spiritualem oriri; nõ tamen ad effectum impediendi matrimonij. Quare cautè (aiunt) in cap. fin. in 6. de cognat. spirit. non dicitur simpliciter non oriri cognationem; sed cum addito, nimirum ad effectum impediendi matrimonium. Postquam enim decisum est in illo capitulo, cognationem oriri ex Baptismo, & Cõfirmatione; ita subiungitur: Ex datione verò aliorum Sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediãt, vel dissoluãt.

Alij verò Doctores, qui fatentur circumstantiã cõfitendam esse; aut quia mutant speciẽ, aut quia notare debent aggrauat; non id affirmant, quia habere rem cum filia confessionis sit incestus ex cognatione spiritali contractus; ea namque ex Baptismo & Confirmatione solum oritur; vt expressum est in capitulo illo finali de cognat. spirit. in 6. Nec obstat, quòd text. ille asseruerit, ex datione aliorum Sacramentorum non oriri cognationem spiritualem, quoad effectum impediendi matrimonij; quasi ob hoc velit, quòd contrahatur cognatio spiritalis in pœnitentiæ Sacramento quoad effectum augendi malitiam, vel intra eandem speciẽ, vel extra, incestus scilicet, contra filiationem ex Sacramento natam. Non (inquam) hoc obstat: nam imaginabilis nõ est vlla cognatio à iure positio ortã, quæ in ordine ad impediendũ matrimonij vires nõ habeat; & contra si ad illud impediendũ nõ cõducãt,

naturam, & esse cognationis non habebit. Igitur aiũt, fatendã esse circumstantiã copulæ cũ filia cõfessionis; ratione specialis prohibitionis Ecclesiæ, ob reuerentiã Sacramenti. Quapropter huic reuerentiã obfistere, sacrilegium erit; vtpotè sacrum ledens. Hunc dicendi modum defendit Sotus in 4. dist. 42. quæst. 1. art. 2. col. 3. vers. quòd si Canonem: ait namque, habere copulam cum filia confessionis, incestum non esse; fieri tamen graue sacrilegium. Man. Rodrig. in sum. tom. 1. 2. edit. cap. 209. nu. 1. Vega 1. tom. sum. cap. 55. casu 19. Henric. lib. 12. de matrim. cap. 11. num. 1. qui asserunt, circumstantiã hanc notabiliter aggrauare sacrilegè, aliàs docentes teneri pœnitentem confiteri circumstantias notabiliter aggrauantes, quòd etiam docet dictus Henriquez, libro 5. cap. 7. numero 6. qui tamen, libro 4. cap. 14. nu. 4. docuerat, hanc circumstantiam accessus confessarij ad filiam spiritualem, necessãrio confitendam non esse. Ex quo sentire debet, nec circumstantiã notabiliter aggrauantem esse, aliàs necessãrio confitenda foret: vt docet, lib. 12. de matrim. cap. 11. num. 1. Tenet Tabiena verb. circumstantia, in fin. & verb. impedimentum, 5. nu. 11. & verb. sacrilegiũ, §. 2. in principio. Armill. verb. circumstantia, nu. 12. Salzed. in pract. crimin. cap. 82. nu. 3. in noua edit. Farinac. 4. tom. praxis crim. de delict. carnal. quæst. 137. num. 27. & q. 149. num. 53. asserens in iure esse impositam penam depositam depositionis confessario filie spiritali confessionis se committenti; vt ex cap. non debet, 30. quæst. 1. Quòd intelligendum est secunduũ ius antiquum: At iam ex consuetudine talis non infligitur pœna, (vt notauit Seraphin. Freitas in addition. ad Açuñam q. 24. num. 39.) Vivald. de confess. num. 90. Ludovic. Lopez 1. part. instruct. cap. 35. col. 4. §. Secundo respondendo. Barthol. a Ledesma de Sacrament. pœnit. dub. 10. Param. de orig. inquisit. in disput. de sollicitatione mulieris in confessione, nu. 3. quæ habetur in fine libri. Neuo capit. fin. in fin. de cognat. spirit. Thomas Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 55. Reginal. tom. 2. de lib. 31. nu. 149. Egid. de Sacram. disput. 3. dub. 2. num. 23. Videtur tenere D. Th. 2. 2. quæst. 154. art. 10. (quem pro se adducunt Tabiena, & Armill.) ait enim, quòd si aliquis abutatur persona coniuncta sibi secundum spiritualem cognationem, committit sacrilegium ad modum incestus. Cum igitur probatũ sit ex turibus, quòd in pœnitentiæ Sacramento cognatio contrahatur filialis, sit, sentire D. Thom. fore sacrilegium, confessariũ copulari carnaliter suæ pœnitenti. Quòd idem tenere videtur Caiet. in dicto art. & in opusc. tract. de pœnit. cap. 19. concl. 6. & idem D. Thom. in addit. ad 3. part. q. 56. art. 2. ad 8. expressè asserit esse specialem prohibitionem à iure inductam, ne confessarius cognoscat carnaliter filia confessionis. Et in solut. ad 9. non oriri spiritualem cognationem confessarij, & pœnitentis: Ex quo sentit speciale peccatum reperiri, ratione prohibitionis ob reuerentiã Sacramenti, & non ratione incestus spiritalis, qualiter in Baptismo, & Confirmatione. Idem dicit in 4. dist. 42. q. 1. art. 2. nu. 8. & addit, tam graue peccatum esse, confessariũ cõmisceri filie confessionis, ac Baptismi. Tener summ. coron. 1. part. de luxur. num. 59. Ledesma 1. part. summ. de Sacrament. matrim. cap. 17. difficul. 3. qui maximè probabilem reputat hanc opinionem: Et in lib. de matrim. quæst. 36. pag. 485. Vega in espejo de Cras. tom. 1. cap. 11. nu. 100. Tenet Nieua in sum. tit. 86. de luxur. §. y acerbã d. Ro es de

es de notat. Syluest. verb. *luxur.* quæst. 8. qui ait, quod sacrilegium inuenitur, quando Pater spiritualis, sub cuius cura foemina est constituta, illam carnaliter agnoscit. Quapropter, cum confessorius Pater spiritualis sit, fit, illum sentire copulam confessorij cum poenitente transire in speciem sacrilegij: ait tamen verb. *matrimonium* 8. q. 7. in poenitentiæ Sacramento non contrahi cognationem spiritualem. Tenet Hostiens. in summa, lib. 4. de cognatione spirit. in fin. & tenuit Nicol. Garcia, a quo ipse audiui: & tenet Guttier. de matrim. cap. 88. num. 10. dum ait, non esse propriè incestum accessum ad cognatam spiritualem. An verò sit speciali prohibitione prohibitus concubitus cum filia confessionis, non tangit. Plobe de Sacram. poenit. de cautelis ex parte confessorij. Tenet Acuña tractatu de sollicitat. mulier. in confess. quæst. 5. nu. 52. admittens tamen, contrariam opinionem in praxi seruari posse propter Doctorum auctoritatem, num. 53. quod scilicet accessus ille carnalis non mutet speciè. Alij verò confessorium ordinarium habentem copulã cū confessionis filia incurrere in circumstantiam mutãtè speciè inquit, non tamen confessorium semel vel iterum confessionem excipientem, eo quod vinculum cognationis spiritualis non oriatur ex nuda administratione sacramenti, sed ex suscepta cura pro poenitent. Hanc docet Soufa tract. 1. de confessorij sollicitatibus in confessione. cap. 3. num. 15. & 16. At quam sine fundamento hæc proferatur sententiã, cuique statim liquet: curam namque medendi poenitentis ex prima confessione illi incumbit, nisi quod cura vna cõtinuatur magis quam alia.

Authoris iudicium.

Non est circumstantia necessariò confitenda, copula cum filia confessionis; tum quia incestus non est, tum quia nulla est specialis prohibitio. Quod non sit incestus, ex eo patet, quod ad illius rationem necessariò prærequiritur cognatio inter copulantes: at ex administratione Sacramenti poenitentiae nulla oritur cognatio spiritualis; vt determinatum est ex Bonifacio VIII. in cap. *quamuis* de cognat. spirit. in 6. vbi postquam decreuit, ex Baptismo & Confirmatione oriri cognationem spiritualem, subdit: *Ex datione verò aliorum Sacramentorum cognatio spirituali nequaquam oritur, quæ matrimonium impedit, vel dissoluit.* Si in istis, quod Bonifacius VIII. in illo capitulo nõ absolute dixit, cognationem spiritualem non oriri ex sacramento poenitentiae, sed solum ad effectum impediendi matrimonium; quopropter etsi cognatio spiritualis non contrahatur ad impediendum matrimonium, contrahetur ad prohibendam concubitum speciali malitia incestus; Eo modo, quo plures Authores sentiunt incestuosum esse accessum ad affinem vltra secundum gradum, quando contracta est affinitas ex copula illicita; licet incestus ille & affinitas nõ impediãt matrimonium vltra secundum gradum, vt decreuit Concil. Trident. sess. 24. c. 4. Quod tenent Pet. de Ledesma. de matr. q. 55. art. 3. dub. 5. & in sum. de sacram. poenit. cap. 19. verb. *base de aduertir*, & Azeb. libro 2. recopilat. titulo 20. lib. 7. num. 42. in fine, anceps manet, ac cogitandum relinquit. Respondetur, negando quod sit aliqua affinitas, siue cognatio non potens constituere impedimentum ad matrimonium, & quod sit po-

tens reddere accessum incestuosum; nec in affine ex copula illicita vltra secundum gradum reperitur malitia incestus, vt tenent alij plures, Guttier. lib. 1. quæst. Canon. cap. 23. num. 3. Alcozer, in sum. cap. 20. verb. *el penitente.* Ceruãt. lib. 9. Taur. nu. 33. & 38. Sã verb. *luxuria*, num. 2. Rodrig. 1. tomo sum. 2. edit. cap. 209. num. 2. concl. & hanc dicit multò probabiliorẽ Ledesma. de matrim. quæst. 55. art. 3. dub. 5. Veracruz. append. ad speculum, vbi de impedimento affinitatis ad fin. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 67. nu. 8. Salzedo addit. ad Bernard. Diaz præct. cap. 84. ad fin. Lamas in sum. 3. part. cap. 8. §. 19. Et tenuit Nicol. Garcia, a quo ipse audiui. Quapropter si in ordine ad impediendum matrimonium cognatio nõ contrahitur in Sacramento poenitentiae, neque etiam ordine ad prohibendum concubitum speciali malitia incestus; nam imaginabilis non est vlla cognatio à iure positio orta, quæ in ordine ad impediendum matrimonium vires non habeat; & habeat in ordine ad inducendum incestum: Vnde, quæ ad illud impediendum non est inducta, naturam cognationis non habebit.

Neque est specialis prohibitio à iure Pontificio inducta ob reuerentiam Sacramenti. Nam iura allata in primo argumento, si eò tendant, quod in Sacramento poenitentiae cognatio spiritualis contrahatur, sicut in Baptismo; iam reuocata sunt per Bonifacium VIII. in cap. *quamuis* de cognat. spirit. in 6. vbi summus Pontifex per exclusiuam loquens, ait, quod nequaquam oriatur cognatio spiritualis ex datione aliorum Sacramentorum; præter Baptismi & Confirmationis. Et certum est, librum sextum Decretalium posteriori tempore fuisse editum, quàm sit liber Decretorum. Vel eo tendunt illa decreta, ex Symmacho, & Cælestino; vt nota sit confessorij malitia copulæ cum filia confessionis. Ex verbis tamen iurium non conuincitur, quod malitia concubitus cum confessionis filia, ad aliam transeat speciem; sed ad summum conuincitur, quod circumstantia illa notabiliter aggrauet. Et nõ faciles sint Confessorij commissioni, pondere delictum exaggerantes Pontifices, adulterium vocant. At quis non videat, quod adulterium reuera non sit, nisi copula habeatur cum filia confessionis coniugata? Quod verò Cælestinus decreuerit, æquali pœna puniri copulam cum filia confessionis, atque cum filia Baptismi, non est quia iudicet eandem malitiam in vtroque reperiri, sed qui arcerentur confessorij à fornicationibus patrandis. Nec mirum; neque iniustitia est, peccatum minoris malitiae pari pœna puniri cum peccato maioris: videmus namque periurium, & blasphemiam grauiora peccata esse, quàm præposterum concubitum labem; & tamen hæc incendij pœna punitur; illa autem non. Et meritò sanè, cum ius ciuile, vel Ecclesiasticum, quoad puniendã peccata non tam attendat ad malitiam in ordine ad Deum, quàm ad nocumentum inuentum in criminibus in ordine ad homines, quod notauit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 100. num. 23. At habere confessorium copulam cum confessionis filia, adeò nocet Reipublicæ, atque habere copulam cum filia Baptismi. Vnde quando Symmachus Papa ait. *Omnes, quos in poenitentia accipimus, ita esse filios nostros, vt in baptisate susceptos; similitudinem in eo non ponit, quia sint eiusdem & paris malitiae; sed quia ita nocet Reipublicæ vnum, sicut aliud delictum: ac si diceret, sicut baptizans, qui habet copulam cum à se baptizata, damnatur*

natur criminis, quia accedit ad filiam; sic confessorius accedens carnaliter ad filiam confessionis, reus est criminis; non quia accedat ad veram filiam (cum ex poenitentia vera filiationem non oriatur, vt probatum est) sed quia quoad nocumentum Reipublicæ illatum, idem sequitur, ac si accederet ad veram filiam. Solum lato vocabulo nominant iura filiationem in Sacramento poenitentiae contractam; sicut dicitur filius, qui doctrinam ab alio suscipit, & scientiam: quo sensu Paulus dicit: *Per Euangelium in Christo Iesu ego vos genui*, 1. Corinth. 4. Et ad Galat. 4. ait: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.*

Docent nostram conclusionem Ledesma libro de matrim. quæst. 36. art. 2. qui tamen vtramque opinionem reputat probabilem, & in summa, 1. parte de matrim. cap. 17. difficultate 3. Sã verb. *confessio*, nu. 25. Vazquez tomo de poenitent. quæst. 91. art. 1. dubio 2. nu. 20. qui ait, quod circumstantia illa non mutat speciem, sed solum aggrauat; verum tenet, circumstantias aggrauantes confitendas non esse; cit. loco num. 6. & dub. 4. num. 3. & alibi sæpè, & nos infra, nu. seq. pluribus allegat is. Docent Egid. & Filiucius num. 9. allegandi, quando foemina nõ est actu poenitens, sed olim fuit. Hurtado de matrim. disput. 18. difficult. 1. nu. 4. dicens hanc opinionem nõ carere probabilitate. Anton. Diana tract. 7. resolutio. 12. & hanc opinionem esse probabilem docet Fagundez 2. præcept. lib. 4. c. 3. num. 3. Videtur etiam tenere Azor tom. 3. lib. 3. cap. 9. quæst. 9. dum ait, non esse incestuosam copulam cum filia confessionis, & addit, opus esse circumstantiam exprimere, quoties fuerit aliqua lege prohibita circumstantia illa. Cum ergo præfatus Author nõ assertiuè, sed sub conditione, dicat, circumstantiam illam confitendam esse, quoties fuerit aliqua lege prohibita; iudicium nõ leue insurgit, quod iudicemus metem eius ad id inclinari, quod nulla sit specialis prohibitio. Tenet Basil. de Leon. tractat. particulari de impedim. matrim. impedim. de cognat. spirit. caus. 30. §. 2. aduertens, olim in antiqua impressione Emanuelè Sã contrariam tenuisse sententiam: eamque expunctam fuisse cõsultò in Romana impressione: quod verum est, nam in impressione facta Matrini anno 1601. confitentã esse talẽ circumstantiam docuerat Ioan. de la Cruz. in director. cõscient. de matrim. art. 6. in principio, Henriquez lib. 4. de poenitent. cap. 14. nu. 4. dicens, nõ esse circumstantiam necessariò confitendam, licet lib. 12. de matrim. cap. 11. num. 1. contrarium videatur sentire; vt vidimus nu. 2. Hanc sententiam posse seruari in praxi, propter Doctorum auctoritatẽ docet Freitas ad Acuña de confessor. sollicitat. q. 5. nu. 53. Docet etiam nostram assertionem Bonacina de poenit. disput. 5. q. 5. sect. 2. §. 3. difficultate 3. malè limitans illam circumstantiam teneri confiteri Parochum, eo quod ratione sui muneris sit astrictus salutis suæ ouis prospicere. At ex hoc numquam conuincitur talem concubitum incestuosum esse, vel sacrilegum; sed vt plurimum aliquantulum plus aggruari fornicarium accessum illius, quàm mercenarij confessorij. Et tenere videtur Ioseph de Ortu Parochi, in speculo Parochorum. cap. 26. nu. 12. dicens, nullam contrahi cognationem inter confessorium & poenitentem, nisi per similitudinẽ, & quoad pœnas subeundas taxatas per c. *omnes*, 30. q. 1. Quod idem docet Basil. de Leon. de matrim. lib. 7. c. 58. n. 7. rectè admonens iura illa antiqua, estõ aliqua

inducerent cognationem, iã cõsuetudine sublata esse. Fateor tamẽ fore circumstantiã notabiliter aggrauatẽ, confessorium copulare sibi carnaliter suam filiam; eo quod notabiliter aggrauet, quod ille, qui sub cura sua suscipit poenitentem curare, sauciet (ob quod Cardinalis Roxas Archiepiscopus Toletanus, in cõstitutionibus synodalibus i casibus referuatis antiquis, reservationẽ huius casus à prædecessoribus Archiepiscopis inductam, innouauit.) Et hoc solum iura in principio allata conuincunt; nec ex illis conuinci poterit, quod circumstantia illa mutet speciẽ: Nõ tamen erit necessariò aperienda talis circumstantia; quia circumstantiẽ notabiliter aggrauantes, ex præcepto cõfidentã non sunt: sed solum ex consilio, cum iudicium substantiale qualitatis peccati capiatur sufficienter à cõfessorio cognita specie, licet non grauitate. Tenent Diuus Thom. in 4. distinct. 16. q. 3. art. 5. Bonauent. distinct. 17. 3. parte distinctionis, art. 2. quæst. 3. Ricard. ead. distinctione, art. 3. quæst. 5. Almain. in 4. distinct. 17. q. 1. art. 2. §. *neq. solum peccata.* Durand. distinct. 16. quæst. 4. Paludan. quæst. 3. art. 3. Dionys. Carthus. in 4. distinct. 16. quæst. 2. Viger. in summ. cap. 16. §. 4. verfic. 17. fol. 498. Antonin. 3. parte, tit. 14. cap. 19. §. 7. Albert. distinct. 16. artic. 24. quamuis distinct. 17. videatur contrarium tenere. Adrian. in 4. quæst. 4. de confess. verb. *uenio nunc.* Medina codice de confess. q. de circumstant. confitendis. Syluest. verb. *confessio* 1. quæst. 9. Summa confess. quæ est Ioannis de Friburgo lib. 3. tit. 34. quæst. 81. Nauar. in summ. c. 6. nu. 6. & cap. *confideret*, de poenitent. distinct. 5. nu. 6. & seqq. Vazquez tomo de poenitent. quæst. 91. art. 1. dub. 2. Ochagau. de Sacram. tractat. 2. quæst. 14. Valent. tomo 4. disput. 7. quæst. 11. punct. 1. conclus. 5. fol. 1649. Zerol. in praxi poenitent. fol. 130. Ioseph. de Ortu Parochi, in speculo Parochorum, cap. 9. num. 7. Filiucius 1. tom. post tractat. 7. in instructione pro confessorijs, art. 2. §. *tertio de circumstantijs*, fol. 215. hanc probabilem reputans. Couar. 4. decret. 1. part. c. 1. nu. 14. Cantarelius in præceptis decalogi, lib. 1. cap. 5. nu. 36. Guttier. quæst. Canon. cap. 31. nu. 25. Nicol. de Orbellis in 4. disp. 17. q. 1. §. 6. Astenis part. 1. lib. 5. tit. 12. quæst. 2. Coriolan. de casib. referuat. part. 1. lect. 3. num. 5. fol. 276. & videtur docere hanc sententiam Herrera de peccatis, disputat. 31. quæst. 17. corol. 3. Chapiuile tractat. de casib. referuat. in examine confessoriorum, in fine libri, fol. 90. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum. de confessione. quæsto 41. fol. 257. Torres in manuali del Christiano lib. 2. fol. 38. Anton. Diana tract. 7. Layman. tom. 1. tract. 2. c. 10. nu. 2. Quod verum esse reor: quamuis circumstantia aggrauans interrogetur à confessorio, in quo deceptus est Celaya in 4. dist. 17. quæst. 2. fol. 105. Non enim habet ius confessorius ad interrogandum aggrauantes circumstantias, vnde nulla irrogatur iniuria si occultentur. Nec verum esse reor quod ait Garcia 1. tom. de benef. part. 3. c. 1. à nu. 142. videlicet circumstantias aggrauantes ex parte subiecti, videlicet intensionem & durationem actus non esse necessariò confitendas, fore tamen aggrauantes ex parte obiecti. Quia primæ sunt difficilis cognitionis à poenitente, non tamen aliæ. Nam vtręque ad substantiam actus non conducunt. Ex quo fit fornicationem cū spõsa de futuro non obstructum esse illam circumstantiam fateri, cum speciẽ non mutet; in quo a Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 2. num. 9. ab Egidio disp. 22. dub. 1. Hurt.

Hurt. disp. diff. 2. Filiucio tract. 10. cap. 27. Sarmiento l. i. sect. c. 5. discedo sequutus Couar. lib. 4. decret. part. 1. c. 1. Vival. de sponsal. nu. 10. Basili. lib. 12. cap. 6.

7 Id difficile est, an incurrat circumstantiam notabiliter aggravatam (vt si forte velit eam ex consilio manifestare, causa mortificandi se, & humiliadi, vel scrupuli opinionum vitandi) confessarius, qui audiuit peccata, & non absoluit? Partem negatiuam videtur tenere Henriquez lib. 1. cap. 14. §. 8. & Sot. in 4. distinct. 42. dum filiationem spiritualem abolutionem tribuunt; à qua reconciliatio, & filiatio ad Deum prouenit. Et tenere debent omnes illi Authores, qui censeant in Sacramento poenitentiae causari solum gratiam per abolutionem, confessionem vero, & caeteros actus poenitentis solum concurrere vt materiam. Verum iudico, quod per solam confessionem circumstantia notabiliter agrauans oriatur; tum quia nemini debet dolus, & fraus patrocinari, cap. 1. 15. quaest. 6. & cap. constituit, 20. quaest. 3. & l. neque ex dolo, ff. de dolo. Sed confessarius possit dolose negare abolutionem, ne foemina efficeretur eius filia; tum quia confessio, ad quam non sequitur abolutio, dicitur sacramentalis; modo fiat à peccatore, in recognitionem suae culpae, & cum spe abolutionis impetrandae; vt docet Palat. in 4. distinct. 2. 1. colum. 1. 1. fol. 452. Vnde licet confessarius non absoluat poenitentem, eo quod confessio non sit perfecta, vel poenitens indispositus; vel quia vult super casu aliquo consulere; iuxta textum in cap. officij, de poeniten. & remiss. tamen confessio sacramentalis erit; nec reuelanda. Quae omnia sustinet. Grassis tom. 1. consil. lib. 4. de cognat. spirit. consil. 1. à nu. 20. Seraphin Freitas, in additione ad Acuña q. 13. num. 32. diciturque spiritualis filia, quae peccata confitetur. c. non debet, 30. quaest. 1. Zerol. in praxi, poenitent. fol. 276.

8 Deducitur, quod si foemina accedere ad confessarium animo alliciendi eum ad lasciuiam, quia erat eius amore capta, & ideo non absoluta; non oritur circumstantia notabiliter aggravans, etsi copulam habuerit confessarius cum ea: cum confessio sacramentalis non sit; nec tenebitur Sacerdos celare. Tenet Acuña de confessar. sollicit. quaest. 11. nu. 11. & eius adnotator. Seraphin. de Freitas, num. 24. loquentes de confessario sollicitato à foemina in confessione; & docentes, non esse deferendum ad Inquisitionis Tribunal crimen illius cum foemina rem habentis. Grassis vbi supra, nu. 25. Si tamen Sacerdos in reatum cor conuerteret foeminam, & absolueret; vel etiam si non absolueret, dum foemina confiteretur peccata, animo consequendi iam veniam, circumstantia aggravans oriretur ex copula habita cum ipsa; nunquam tamen ex praeepto aperienda, sed solum sub consilio; vt diximus num. 6. Docet Acuña & Seraphin. vbi supra, in simili de confessario sollicitante; in eo casu denuntiandum esse ad Inquisitionis Officiu.

9 Sequitur, oriri circumstantiam aggravantem ex confessione semel facta; etsi à quinquaginta annis, vel supra, Sacramentum fuisse peractum, dum semper dureret respectus in confessario, non lauciadi quam semel curauit. Ita Grassis vbi supra num. 22. & 23. Et tenuit Nicol. Garcia, à quo ipse audiui, dum casum huiusmodi consulerem. Quapropter Benedict. Aegid. tract. de iure, & priuileg. honestat. art. 11. nu. 18. in fin. male resoluit hanc cognationem mutatione loci, seu personae extingui, quia perpetua non est. Vnde infert, non committi sacrilegium cum ea, quae alium confessorem ele-

git, licet prius filia spiritualis fuisset concubitoris; & in eo distingui à cognatione ex Baptismo, & Confirmatione orta. Eandem doctrinam sequitur Filiucius tomo 1. tractatu 10. part. 2. quaest. 5. in fine, fol. 360. Quae tamen differentiam nec ratione, nec auctoritate probat; & iura indistinctè loquuntur in vtraque cognatione. Ob quod deferendus Aegidius, praeterquam quod admissa eius sententia facile legi fraus fieret; cum posset confessarius filij spirituali consulere alium eligere poenitentiarium, quo electo prior ad eam accederet, & expleta libidine, iterum se illi in confessarium offerret, & postea remitteret eam ad alium confessarium; & sic iri in infinitum. De quo videndus Freitas de confessar. sollicitant. quaest. 5. num. 56.

10 Infertur deinde, quod si quis furtim audiret foeminam confitentem se Sacerdoti, ex qua cognosceret carnis fragilitatem; & inde ille qui furtim audit, fumeret an fam sollicitandi eam, non oriretur circumstantia aggravans, dum ipse non sit minister confessionis; licet fatear aliqualem maiorem malitiam reperiendam fore in sollicitatione, occasione ex auditis in confessione sumpta ob reuerentiam Sacramenti, quam si à se motus sollicitationi daret operam. Sicut aliqui grauioris criminis admittit qui audita furtim in confessione reuelat; quam si sub secreto naturali essent commissa: Vivald. 1. part. de sigillo, nu. 10. vbi multos citat. Idem sequeretur, si laicus fingeret se confessarium esse, & audiret foeminae confessionem; tunc enim cum confessio sacramentalis non sit, neque etiam ex ea oritur circumstantia aggravans, quamuis laicus ille cum ea copulam habeat. Ita docere debet Acuña de confessar. sollicit. quaest. 13. num. 5. censens; non comprehendi sub breui sollicitationis, in confessionis; laicum fingentem se sacerdotem audientem confessionem, & in illa sollicitatem. Nec credendum Raymundo, in summa tract. 2. de cognat. spirit. dicenti, quod si laicus audiat in necessitate peccata alicuius foemine, non potest cum ea contrahere; talis namque confessio minime sacramentalis fuit, nec potens cognationem aliquam inducere. Erit tamen alia via immane sacrilegium contra institutionem Sacramenti, ad quam pertinet, non assumi simulatè, & fictitè, neque vt nomine veri Sacramenti, & praetextu ipsius scelera patrentur: illud namque est Sacramentum occultatorem nequitiae efficere.

Nec interpret si fuisset confessionis foemina circumstantiam incurret confitentem ob concubitus cum ea: non enim ipse est sacerdos, de quo solum iura loquuntur; sicut nec comprehenderetur sub penis breuis contra Sacerdotes in confessione sollicitantes: quidquid quoad hoc contrarium doceat Seraphin. Freitas in additione ad Acuña de confessar. sollicitans. q. 13. nu. 27.

11 Hinc manifestè colligitur, non reperiri aliquam circumstantiam aggravantem, licet confessarius tactus impudicos, ineat cum filia confessionis, etiam in veredis: quia iura allegata in principio solum prohibent fornicationem in ordine ad irrogandam iniuriam Sacramento. Et in poenalibus non fit extensio, ex reg. iur. in 6. Odia enim sunt restringenda: specialiter, quando delictum est minoris malitiae. Vnde si quis confessarius sustineret opinionem, quod copula cum filia sit necessario confitenda, non teneretur adhuc in illa opinione fateri se habuisse tactus impudicos cum filia confessionis, si intendebat sistere in tactibus animo firmo non progrediendi ad fornicationem, cum neque

volita

volita fuerit fornicatio, nec tactus per iura sint prohibiti in casu praesentis disputationis, de quo modo loquimur. Anton. Diana tract. 7. r. solut. 56.

12 Infertur ulterius, quod qui vellet ex consilio aperire circumstantiam copulae cum filia confessionis, aut sequeretur opinionem primam, debeat explicare copulam praeposterè veneris cum foemina: cum verè se commiserit illi, & iura commissionem prohibeant, generalique vocabulo fornicationis, de quilibet concubitus comprehendatur.

Idem si cum viro filio confessionis praeposterè veneris accubaret; quicquid in contrarium dicat Basil. de Leon. de impedimento cognat. spirit. causa 39. §. 2. in tract. particulari de impedim. & lib. 7. de matrim. cap. 38. numero 7. (quanius ipse praesice de malitia incestus loquatur.) Quem sequi videtur Freitas ad Acuña de confess. sollicit. quaest. 5. num. 53. Nam etsi iura de commissionem cum foeminis confessionis filibus, solum loquantur, eadem omnino ratio procedit respectu virorum poenitentiae filiorum, & eadem irrogatur iniuria Sacramento. Vnde licet in poenalis non fiat extensio, et ex identitate, seu maiori rationis, vt dicemus nu. 13. id intelligendum in criminibus diuersi generis, non in eiusdem; vt contingit in sodomia cum foemina, vel cum viro, non in sodomia aut bestialitate, etsi haec sit longe grauior illo crimine sodomiae; l. Non possunt, ff. de legibus, & l. 3. tit. finali, par. 7. cap. Civitas. de sent. excom. lib. 6. Siluest. verb. Argumentum, vide Azebed. l. 1. nu. 15. tit. 4. lib. 5. recopilat. Gutier. lib. 2. pract. qq. quaest. 57. num. 3. Bolaños in curia, verb. Indicio, nu. 16. Eo modo, quo crimen confessarij sollicitantis viri in confessione ad carnalia, deferendum est ad Inquisitionis Tribunal; licet Bulla Pij Papae IV. Archiepiscopo Hispalensi in Regno Hispaniae Inquisitori Generali, & Clementis VIII. de quo Quaranta verb. ordo, fol. 394. solum loquantur de confessarij sollicitantibus foeminas in actu confessionis; cum ratio in ipsis constitutionibus expressa, ibi, Ne Sacramentis ab Ecclesia Dei institutis abutantur, aut illis iniuriam faciant, conueniat et huic casui; vt docet Quaranta verb. confessor. in fin. Coriolanus de casib. referuat. parte 1. sect. 2. art. 22. fol. 236. Acuña de confessar. sollicit. q. 6. à nu. 6. Ludouic. Lopez 1. parte instructorij, cap. 35. versicul. at hic iam, in fin. Salzedo in pract. fol. magno, cap. 82. versic. de ponantur. Manuel Rodriguez. tom. 1. regul. quaest. 95. art. 4. in fin. & tom. 2. quaest. 27. art. 3. idèq; iudicasse Suarez ab Acuña consultu, affirmat ipse Grassis, 1. tom. consil. consil. 1. de cognat. spirit. in fin. late disputans hanc quaestionem, à nu. 45. Et ea quae fieri frequentius contingit, nominatim a lege prohibetur, l. nam ad ea, ff. de legibus. Nam ad ea quae frequentius accidunt, leges adaptantur: ob quod sollicitationis foeminarum, non virorum facta est mentio. Sed est ex bullis Pij & Pauli IV. sollicitantes masculos non comprehenderetur vt censet Sousa tract. 1. de confessarij sollicitantibus cap. 12. num. 6. At iam ex constitutione Pauli V. die 29. Nouemb. edita ann. 1612. dubitare iam non licet; & iam non posse de hoc dubitari credo, post editum Decretum Gregorij XV. anno 1622. die 30. Augusti. ex illis verbis: Declaramus, quod omnes, et singuli Sacerdotes, qui personas, quacumque illa sint, ad inbouesta sollicitare, vel prouocare retauerint, ab Inquisitionibus seuerissime puniantur. Ex eo ergo quod ait, personas quacumque illa sint: idem est, ac si diceret,

siue persona sit foemina, siue vir: vt constat ex tenore, infra, num. 67. Et licet praedicta lex respectu sollicitantis poenalis sit, respectu Sacramenti est fauorabilis ob quod extendenda, quod docet bene glossa, verb. Alios, cap. sciat euntes de elect. in 6. & cap. solita, de maiorit. & obedient. Acuña quaest. 7. num. 14. Freitas num. 42. adducens Azeved. lib. 5. tit. 15. lib. 5. num. 4. recopil. & de extensione legis poenalis plura Suarius, de legibus, lib. 6. cap. 3. cum sequentibus. Salas eodem tractatu, quaest. 97. tractat. 14. disput. 2. 1. sect. 4. & 5. Barbosa. l. si constante, in principio à nu. 94. ff. solut. matrim. tom. 1. aequius. n. est innocenti iniuriam patienti, fauere, quam auctori irroganti, fauorabilisq; est Bulla illa in fauorem animarum edita. Vnde sine consequentia loqui Acuña quique iudicabit, censentem ex vna parte poenas breuis contra sollicitantes, extendi ad sollicitantes viros in confessione; ex alia docentem, iura prohibentia commissionem cum filibus confessionis ad viros non extendi: Parem enim rationem in vtroq; casu deceret illum iudicare: cum tam Breue, quam iura de solis foeminis sollicitatis loquantur; tum quia leges etiam poenales, ad similia frequentissime extendantur; specialiter vbi ipsissima reperitur legis ratio. Sic videmus dispositionem cap. 1. de maledicis, quae est in Clericos, eadem esse & in laicos. Tradit ex communi Farinac. quaest. 105. num. 398. atque in eum, qui non Pontifici, sed Cardinali Legato iniuriam, aut maledictionem infert. Sic et similiter eadem poena, quae viro est matrimonium bis contrahenti, erit & foeminae bis nubenti, priori superstiti viro, ex Antonio Gomez lege 80. Tauri num. 28. & in cap. 2. de apostat. soli Acolyto, qui ministrat Sacerdoti, rebaptizanti irregularitas imponitur, quam ad Sacerdotem rebaptizantem extendunt omnes Authores; cum nullus reperitur textus, per quem talis poena statuatur rebaptizanti Sacerdoti. Cuius rationem extensionis exponit rectè Suarez 3. parte, quaest. 71. disput. 3. 1. sect. 6. & sodomiticus coitus sufficiens ad diuertium est; cum tamen in iure id tantum disponatur in fornicatione; vt Sanchez lib. 10. de matrim. cap. 4. num. 8. & Acuña, de confessar. sollicit. quaest. 6. num. 10.

13 Sequitur tandem, quod volens sequi opinionem primam vel solum ex consilio confiteri circumstantiam copulae cum filia confessionis, non teneatur confiteri circumstantiam, quando data opera effunderet semen inter foeminae, & non in vase; quia ibi non est copula; nec in rigore committeret se confessarius cum foemina. Nec obstat, quod pollutio illa inter foeminae foeminae grauius sit peccatu, quam fornicationis simplicis crimen: nam in poenalibus non fit extensio, etiam ex identitate, seu maiori rationis in criminibus diuersi generis, vt diximus num. antecessenti, ex regul. odia in 6. & cap. poena de poenit. distinct. 1. vbi Nauar. à nu. 1. reprobans illam glossam, verb. Italia Dominicus, nu. 9. & Franc. in dist. cap. 1. de temporibus ordin. in 6. Iason in l. cum quidam, ff. de liber. & posthum. à nu. 9. Dec. in l. si quis id quod, nu. 57. ff. de iurisdictione omn. iud. & in lege factum cuique, §. in poenalibus, de regulis iuris. Aymon de antiquit. tempor. 4. par. lect. videamus modo, num. 24. Euerard. Loco à ratione legis larga, à nu. 63. Dueñas regul. 287. Castro de potest. leg. poenal. lib. 1. cap. 7. docum. 3. Auila de censur. 7. par. disp. 7. dub. 5. cum alijs. Tiraquel. in l. si inquam, verb. veneratur à n. 248. seu 303. Villag. tit. de extens. leg. poenal. Bañez

Bañez 2. 2. quæst. 64. art. 8. in principio; qui ait; quod si sit imposita irregularitas contra sôdomitas, non extendatur ad committentes bestialitatem. Garcia. 2. tom. de benef. part. 1. r. cap. 10. num. 205.

Si verò ad eò proximè ad vas seminatet cōfessarius, quod semen intus reciperetur, circumstantiam incurret, nã eo casu veri cōmissio repetitur, cū semina miscetur. Quod verò membrum viri vas feminae penetret, magis ad materiam, quam formalem commisionem pertinere est iudicandum. Constat ex gloss. margin. verb. *im pedire*, 33. q. 2. cap. *extraordinaria pollutio*. E contra vero, si copulam haberet absque seminis effusione, teneretur circumstantiam fateri, vel saltem sub consilio, si se quatur secūdam opinionem; quia per copulam absque seminatione, vera sit cōiunctio; licet non perfecta, dum non sint effecti vna caro, vt Nicol. Garcia 2. tom. de benef. part. 8. cap. 7. nu. 98. Et quando iura prohibent committere cōfessarium cum filia cōfessionis, de cōiunctione tam perfecta, quam imperfecta sunt intelligenda. Vnde dum dicunt iura, *si cōfessarius se commiscuerit cum filia confessionis, &c.* idem est, ac si dicerent, si se copulauerit, vel semina se commiscuerit, etiam absque penetratione; nam tam vnum, quam aliud cōiunctio carnalis dicitur vna mēbra cum vale, altera feminis cum semine.

14. Nec incurret circumstantiam aggrauantem cōfessarius se filia confessionis mortuae copulans, & feminas (viliū quidem iam est, hominem ad eò amore captum feminae esse, vel ita luxuria plenum, quod cōcubinae iam defunctae se carnaliter copulauerit. Nam tunc idem est ac si cum statua cōiunctionem carnalem pararet. Intra genus verò luxuriae maximam continet deformitatem, contra naturam scilicet, quia accessus ad defunctam pollutio quædam est.

15. Incurreret tamē illā circumstantiam, si filia cōfessionis, somno sopita commisceretur, vel si ebria, aut amenti, cum tunc ad veram filiam accedat. Nec obstat eam non peccare. Sicut circumstantiam incurret cōfessarius, qui vestibus mutatis loco alterius carnaliter accederet, femina minimè arbitrante cōfessariū esse.

16. Eandem circumstantiam incurrit femina cōfessarij copulam admittens scienter. Nam cum filiatio dicatur respectu ad patrem, eadem indecentia inheret filia, quæ patri.

E contra verò si cōfessarius prius agnouisset carnaliter feminam, & postea auscultaret eam sacramentaliter, nullius criminis fieret reus in quacunque sententia (nisi aliquod suboriretur scandalum ex peccato publico) nam tunc filiatio sequitur ad copulam. Quapropter nõ assentior Nonio in addition. ad. 3. part. D. Thom. tomo de penitent. quæst. 20. art. 2. cœnenti, fiesi reum tunc penitentiarium fordis venialis ob indecentiam alleganti, pro se D. Thomam, dicto art. qui tamen illi comes non est; nam iste in solutione ad primū solum ex congruitate quadam id exposcit: tū propter periculū tū quia minor verecūdia in penitente reperitur; nunquam tamē D. Thom. censet fore crimē, nec etiam veniale. Imo aliquando poterit esse expediens cōcubinarium confessorum excipere confessionem suæ concubinae, si expediret scilicet feminae apud aliū cōfessarium non infamari, vel quia vult femina citius à peccato liberari, aut quia ille qui rem habuit cū illa sit melius conscientia feminae scrutari. Si tamē periculum interueniret nõui consensus carnalis, aut de-

fectus doloris, illicitum esse confessionē auscultatē, vt docet Basil. de Leon. lib. 7. de matrim. cap. 38. nu. 3. à quo discedo; quatenus ait huiusmodi periculum ferè semper reperiri, & ob id censet nunquam licere, nisi in rarissimo casu confessionem cōcubinae excipere. Imò licet publicum sit cōfessarium & feminam in cōcubinata vixisse, fas erit ipsius admittere confessionem, cum ex actione de se licita nullum possit offerri actiū scandalum, dum aliàs quoque actio mali speciem non perferat. Vnde deceptus maximè fuit Fagundez 2. pręcept. lib. 4. cap. 3. nu. 35. arbitrans esse mortale cōfessarium auscultare confessionem suæ concubinae, eo quod in cap. fin. 30. quæst. 1. id dicat decerni. At non percepit textum: ibi namque solum præcipitur cōfessarium non committere cum femina cuius confessionem audierat, non verò præcipitur, è conuerso, vt non auscultet confessionem eius quam carnaliter cognouerat, iamque illud decretum Celestini quo deceptus fuit Fagundez, reuocatum est per Bonifacium VIII. vt vidimus num. 4.

ADDVCVNTVR PLVRA AD sollicitationem fœminarum in confessione continentia, vtilia, & licita digna.

S V M M A R I V M.

Immane flagitium est, cōfessarium feminas in confessione sollicitare, num. 17.

Bulla Pij IV. super hoc adducitur, num. 18.

Decretū Sacri Senatus Inquisitionis, per quod referatur aliud Decretum S. D. N. Clementis VIII. quo Bulla Pauli III. confirmatur, adducitur, num. 19.

Ex prædictarum Bullarum tenore constat, mandato Inquisitorum teneri feminas denunciare cōfessarios sollicitantes, num. 20.

In quibus casibus propriè interueniat sollicitatio, numero 21.

Manum vel pedem femina premere in confessione animo lasciuo, est sollicitatio, num. 22.

Sollicitans ad furtum, vel homicidium, non comprehenditur sub pœna Breuis, num. 23.

Si femina inducat cōfessarium ad carnale flagitium, non est denuncianda à cōfessario, numer. 24.

Si femina incipiat sollicitationem, & cōfessarius consentiat, non ob id erit denunciandus, num. 25. & 26.

Femina ad naturalem concubitum prouocans, si re-prouocetur à cōfessario ad præposterum, sine molliem, denunciandus erit, num. 27.

Si femina inuitet ad sodomitium congressum, & cōfessarius compleat naturalem, denunciandus erit, num. 28. 29. & 30.

Cōfessarius arte in somnum inducens feminam, quo sopitam illam agnoscat, pœnis Breuis subijcitur, numero 31.

Non tamen si sopita esset morbo aliquo, numero 32.

Episcopi sollicitantes non erunt denunciandi Inquisitoribus, bene tamen Sedi Apostolicæ, nu. 33. 34. & 35.

Laici fingentes se Sacerdotes, & sollicitantes, non subduntur sub pœnis Breuis, num. 36.

Nec inter pres confessionis, num. 37.

Comprehenditur tamen Sacerdos in iurisdictione carens, num. 38.

Confessa-

Cōfessarius simulans se audire confessionem, si loquatur tamen lasciuè cum femina, denunciandus est, numero 39. & 40.

Sollicitans in vsu aliorum Sacramentorum non est denunciandus, num. 42.

Cōfessarius sollicitans in alterius gratiam denunciandus erit, num. 43.

Et etiam si sollicitet vt femina mediatrix sit ad inducendam aliam, num. 44.

Femina etiam egregiè tenentur adire iudicem ad denunciandum, num. 45.

In arbitrio iudicis est quantitas, & qualis sit adhibenda fides feminis denunciantibus, num. 46. & 47.

Cōfessarius sollicitans, ante vel post, proximè ad confessionem, denunciandus erit, num. 48. 49. & 50.

In quibus casibus esset obligatio denunciandi, num. 51. cum sequentibus.

S. D. N. Gregorij Papæ XV. constitutio contra sollicitantes in confessione, adducitur, à num. 67.

VALITER se debeant gerere cōfessarij circa fœminas sollicitatas in cōfessione à suis cōfessarijs, aggredimur iam non inutiliter tractare. Et in primis aduertendū in denuntiatione agēda à feminis contra cōfessarios sollicitates, duplex interuenire præceptum;

vnum naturale, quo cōstringitur quilibet damna Reipub. impedire, & ob id delinquentes denunciare, si à nocumto inferendo non desisterint; & aliud positium ab Inquisitoribus latū, quo præcipitur denūciatio sub exco municationis pœna. Vnde quāuis hoc positium non adesset, ex naturali mandato oriretur denūciandi obligatio: quāuis ob illius violationem nõ incurreretur censura, quæ solū à positio præcepto nascitur. Arbitror tamen, mandato positio extante de præmittenda denuntiatione intra certum terminum non obligatorum naturale mandatum ad denunciandum ante illum terminum: est enim ius positium tūc explicatio iuris naturalis, nisi maximè timeatur damnum Reipublicæ. Tunc enim ante terminum designatum erit præmittenda denuntiatione, quāuis si non fiat, cœsura non incurrat. Nec ex eo, quod tam naturale, quàm positium præceptum sit transgressum, duplex committitur scelus, sed vnum: quia quoties plura præcepta idem præcipiunt sub eademmet ratione virtutis, ex fractione diuersorum illorum præceptorum nõ nascitur diuersa culpa, sicut nec duplici labe inquinaretur, qui in die Dominico, in quo festum alicuius Sæcti occurrit, Missam non audiret, aut qui in quadragesima occurrente vigilia, non seruaret ieiunium: Fagundez 2. præcept. lib. 3. cap. 5. nu. 10. Layman 1. tom. tract. 2. cap. 10. nu. 4. Henric. lib. 5. cap. 5. nu. 5. litera S. Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 98. c. 3. nu. 8. Azor. tom. 1. lib. 4. c. 2. q. 6. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 15. n. 6. In præsentem igitur de obligatione orta ex præcepto positio erit instituedus sermo: nam obligatio quæ nascitur ex iure naturali ad denunciandū, speciale tractatū nõ desiderat, sed ibi locū habebit, dum disputatur generaliter, an sit obligatio denunciandi delinquentes in quouis delictorum genere.

Immane igitur flagitiū esse, fœminas in cōfessione Sanchez Selecta.

solicitare, dubitat nemo: cū venenū paret cōfessarijs illi bibendum, cui antidotū salutis porrederetur erat; & mortē pharmaco, ac lutū fonti admiscere tētet. Vt docet Salcedo in pract. crim. c. 82. verb. *deponatur*. Quod maximè, & meritò deplorat Llamas in sum. 3. p. c. 8. §. 15. Et ob id maximè contra charitatē delinquere talē cōfessariū, ab omnibus est conclamatum; tum etiam contra religionē debitā Sacramēto scelus committere pariter est notum; cui iniuriā irrogat, odiosum reddēdo, & maculatē tractando. Item contra virtutē penitentia, cuius exterior actus habetur sacramentalis confessio, scelus committere, minus manifestū nõ est, cū exterior penitentia actus impediatur ob illatā sollicitationem. Attendentes igitur ad hæc & alia nocumta ex sollicitatione orientia; summi Pontifices suis decretis sanxere, sollicitantes cōfessarios ab Inquisitoribus puniendos, vt constat ex Bulla Pij I V. anno 1564. die 16. Aprilis publicata, & ex declaratione facta à S. P. N. Clemente VIII. & viue vocis oraculo pronuntia in Senatu Generalis. Inquisitionis Romanæ, anno 1597. quas adducit Param. de origin. Inquisit. lib. 3. quæst. 10. in fine: Coriolanus de casibus Inquisit. p. 1. sect. 2. art. 22. fol. 235. & sunt huius tenoris.

Bulla Pij I V. qua tribuitur iurisdictione Inquisitoribus in Cōfessarios fœminarum sollicitatores.

VENERABILI Fratri Archiepiscopo Hispaniensi, Hispaniarum hæreticæ prauitatis Inquisitori generali, Pius Papa I V.

Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nuper, non sine animi nostri molestia, accepimus, diuersi Sacerdotes in Regnis Hispaniarum, ac eorum ciuitatibus, & Diocessibus curam animarum habentes, sine eam pro alijs exercentes, aut aliorum audiendis confessionibus penitentium deputati, in tantam proruperint iniquitatem, vt Sacramento Penitentia in actu audiendi confessiones abutantur: nec illi, & qui id instituit, Domino nostro IESV Christo iniuriam facere vereantur, mulieres videlicet penitentes ad actus inonestos, dum earū audiunt confessiones, alliciendo, & prouocando, seu allicere, & prouocare tētando, & procurando, ac loco earū per Sacramētū huiusmodi Creatori nostro reconciliationis, grauiori peccatorū mole cas onerando, & in manibus diaboli tradēdo, in diuinæ maiestatis offensam, & animarū perniciē, ac Christi fidelium nõ modicū danum. Nos in animū inducere nequeunt, & qui de fide Catholica rectè senserint, Sacramētis ab Ecclesia Dei institutis abutantur, aut illis iniuriā faciunt, fraternitati tuæ, de cuius eximia charitate, virtute, atque doctrina plurimū in Domino cōfidimus, per præsentem cōmittimus, & mandamus, quatenus per te, vel per aliū, seu alios, à te deputandū, seu deputandos, contra omnes, & singulos Sacerdotes dictorū Regnorū, ac illarum ciuitatum, & Diocessū, de præmissis quomodolibet diffamatos, tã seculares, quã quorūuis erẽ exēptorū, & Sedi Apost. immediatè subiectorū Ordini Regulares, cuiuscumq. dignitatis, status, gradus, cōditionis et præeminētia existat, tã sup. pmissis, quã sup. fide Carb. & qcquid de ea sciriāt, diligētē inquiras, et iuxta facultatum

F

tatum tibi contra hæreticos, aut de hæresi quouis modo suspectos à Sede Apostolica concessarum continentiam, & tenorem procedas: ac culpabiles repertos, iuxta excessuum suorum qualitatem, prout iuris fuerit, punias: eos etiam, prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione, secularis iudicis arbitrio puniendos, tradendo. Non obstantibus consuetudinibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, & Monasteriorum, necnon Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerunt, etiam inramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac quibusvis clausulis, & de alijs, etiam motu proprio, aut alijs quomolibet concessis, etiam iteratis litibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus iuxta eorum tenores, presentibus pro expressis habentes, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 16. Aprilis 1561. Pontificatus nostri anno secundo, Cæsar Glorierius. Concordat cum suo originali.

Matthæus Vazquez.

PIVM IV. Mediolanensem esse refert Illescas 2. part. histor. Pontif. lib. 6. cap. 31. qui cum in Pontificem electus esset, Natiuitatis D. N. nocte, Sacramentis ab ipso Domino institutis fauere æquum erat.

Decretum sancti Senatus Inquisitionis, per quod refertur aliud Decretum S. D. N. Clementis VIII. Pontificis Maximi, quo Bulla Pauli I V. confirmatur.

19

IN NOMINE DOMINI, AMEN.
Per hoc presens publicum Decretum instrumentum cunctis pateat euidenter, & sit notum, quod in generali Congregatione officij Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, habita coram Sanctissimo D. N. Clemente

te Papa VIII. ac Illustrissimis, & Reuerendissimis DD. Iulio Antonio Sanctorio S. Bartholomæi in Insula sanctæ Seuerinæ; Petro S. Hieronymi Illiricorum Deza; Dominico S. Chrysostomi Finello: Fratres Hieronymo Bernerio, S. Mariæ supra Mineruam Æsculano: Fratres Constantio, S. Petri in Monte Aueo Seriano: & Paulo S. Cæciliæ Sfondi ato, nuncupatis titulorum Presbyteris, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, in vniuersa Republica Christiana aduersus hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus. In negotio sanctæ Inquisitionis Hispaniarum, super literis felicissimæ recordationis Pauli Papæ IV. & Pij Papæ IV. facultatis procedendi contra Presbyteros sæculares, & Regulares, in sacramento Penitentia, seu in actu confessionis Sacramentalis sollicitantes mulieres penitentes ad impudicitiam, seu peccata carnis, Inquisitori generali Hispaniarum alijs concessis, an priuatiuè, vel cumlatiuè, quoad superiores Regularium, dicta Inquisitio contra huiusmodi delinquentes procedere possit. S. D. N. re diligenter, ac maturè discussa, auctoritate sua Apostolica declara-

uit, & decreuit, declarat, & decernit, circa huiusmodi facultatem procedendi nihil esse attendendum, aut innouandum: sed Inquisitionem prædictam in omnibus Regnis, & Prouincijs sibi subiectis, ea iudicialiter vi posse, & debere, sicut in alijs causis ad Sanctissimum Inquisitionis Officiu pertinetibus, vt hætenus fecit, etiam priuatiuè quoad superiores Regularium cuiusuis Ordinis, & Congregationis, etiam si Mendicantium existant, ipsosque Regulares non eximi ab onere deferendi, seu denunciandi huiusmodi delinquentes eidem sancto Officio, quemadmodum in alijs casibus, & causis sanctæ Inquisitionis, in quibus alij Christi fideles de iure tenentur; sed ad ipsum, sicut alios teneri, & obligatos esse. Et ita sanctitas sua declarauit, & decreuit, atque perpetuè seruandum esse statuit, omni meliori modo & forma, quibus poterit, potestque, & debet. Latum, datum, & pronuntiatum fuit supra dictum Decretum per supra dictum S. D. N. D. Clemente VIII. pro Tribunali sedentem in folio Maiestatis suæ, in generali Congregatione dicti S. Officij, habita Romæ in Palatio Apostolico, apud Sanctum Petrum, Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi millesimo, quingentesimo, nonagesimo secundo, die vero tertio Mensis Decembris, feria 5. Pontificatus prælibati Domini nostri Clementis Diuina Prouidentia Papæ VIII. Anno primo: ibidem presentibus Reuerendiss. P. Fratres Vincentio Ordinis Fratrum Predicatorum Episcopo Apontino, & Reuerendiss. P. D. Anselmo Dandino Essenarensi IV. Doctore, vtriusque signaturæ eiusdem S. D. N. Papæ Referendario, dictique Sancti Officij Prælati, & Consultoribus testibus ad prædicta omnia vocatis, habitis specialiter atque rogatis.

Merito per S. D. N. Paulum IV. prædicta sancita fuere, cui maximè omnia inhonesta exosa fuere per vitæ suæ cursum, adeo vt eremiticam agere vitam elegerit, de quo alia miratione digna historiographi concinnant, vt refert Illescas 2. part. histor. Pontificalis lib. 6. cap. 30. qui fuisse Neapolitanam ait.

20

EX tenore prædictarum Bullarum constat, nullum intimari præceptum feminis sollicitatis denunciandi confessarios sollicitantes; sed tantum tribuitur iurisdicctio Inquisitoribus huiusmodi delicta puniendi. Est ergo mandatum denunciandi; constringens feminas sollicitas solum nasci ex mandato Inquisitorum per suum edictum publicato. Acuña quæstione 10. num. 1. At iam ex Decreto Gregorij XV. infra adducto num. 67. præceptum denunciandi iniungitur penitentibus. Vnde quæuis per Inquisitores edictum de denunciando non publicetur, tenebitur penitens sollicitatus denunciare, post habitam sufficientem notitiam illius decreti; vt patet ex illis verbis. Mandantes omnibus confessarijs, vt suos penitentes, quos cognouerint fuisse ab alijs sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, &c. Item licet Bulla Pij IV. solum Hispan. Regnis sit concessa, Bulla Gregorij XV. ad omnes Orbis Partes dirigitur. Quia tamen Decreti illius S. D. N. Gregorij XV. executio commissa est Inquisitoribus, & adhuc per eos non sit publicatum, suspicari possiet quis vim obligandi non inducere, donec publicetur & iurisdicctione per Bullam illà concessa vtatur Inquisitores, eo modo quo etfi ad alicuius notitiam deueniat, esse latam excommuni-

communicationem contra se ob tertiam personæ inflatiam, siue iudicis officiu, illa nõ incurritur donec pars, vel iudex excommunicatione vtatur illam intimando, vt docet Garcia 1. tomo de beneficijs, par. 1. cap. 5. nu. 582. Suarez tom. de censuris, disp. 20. sect. 2. n. 10. Henriquez in summa, lib. 13. cap. 19. num. 2. & illud obseruatur ex cõmuni praxi iudicum, & superiorum Tribunalium. Verum quamuis certum sit hodie excommunicationis censuram nõ incurri, licet à iudice sit lata, donec pars ad cuius inflatiam fertur, illa vtatur, declaratoriam videlicet intimando: non sic iudicandū reor in præfenti casu, videlicet, quod adepta iam notitia decreti à S. D. N. Gregorio XV. editi contra in confessionibus sollicitantes, illud nondum vim obligadi deferat, nisi intimatio, seu publicatio effecta per Inquisitores iurisdicctione illiusmet per illud commissa iam vtantur. Nam cum excommunicatio in creditoris fauorem lata sit, donec ipse cum rigore debitū repetat, censetur dilationem permittere, nec iudex intendit nisi iuxta illius exigentiam, & voluntatem excommunicationem ferre, vt rectè docet Suarez supra. Vel si solum iudex ex officio illam tulerit, donec ipsius intimatiõnem exequatur, excommunicare cum effectu minimè censetur. At decretum S. D. N. Gregorij lex quædam est lata non in fauorem Inquisitorum propriè, sed Sacramenti penitentia, cuius vindicari violationem inflatere ipsulummet Sacramentum exigit. Nec publicatiõne Bullæ nõ esse effectam; iudicium opinari debet, quod vt nolint Inquisitores iurisdicctione per illam concessa, cum parati sint sceleratorum confessariorum prætextu, vel occasione confessionis sollicitantium denuntiationes excipere: sed alijs causis illiusmet notis publicatiõnem differunt.

IN QVIBVS CASIBVS PROPRIÈ INTERVENIAT SOLICITATIO IN CONFSSIONE, VEL NON?

21

SB pena Breuis comprehenduntur confessarij, qui verba amatoria ad feminam dirigunt, seu signis, aut tactibus ad turpes actus pelliciu. Quod probat Bullæ verba ad mediū: In Diuina Maiestatis offensâ, & animarū perniciè, ac Christi fidelium nõn modicum

damnum alliendo, & prouocando, vel allieere, et prouocare tentando, mulieres videlicet penitentes ad actus inonestos, &c. Docet Acuña quæst. 7. num. 6. & quæst. 1. num. 14. Freitas illa quæst. 7. num. 27. Param. de orig. Inquisitionis lib. 3. quæst. 10. num. 116. & 118. Bonacina de obligatione denunciandi confessarium sollicitantem, disput. 6. punct. 3. num. 3. Et liquet etiam ex Decreto Gregorij XV. anno 1622. die 30. Augusti. ibi: At inonestos sermones, aut tractatus cum eis habuerint, vt infra, num. 67.

22

Et quamuis manū, brachiū, vel pedē femine preme-re, vellicare, digitos intorquere, māmillas tãgere, & similia, peccata venialia sint, intra genus luxurię, ob paruitatē materia; dūmodo absit finis mortalis, vel pollutiõnis periculū, vt docet Nauar. c. 14. nu. 31. Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 46. n. 16. Salas 1. 2. q. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 20. num. 146. & sect. 21. nu. 149. Granado 1. 2. de peccatis, fol. 115. num. 6. Freitas q. 7. nu. 28. Hæc Sanchez Selecta.

De gestis top. pino DD. do. centij, in 7. cui Venexis nondaxi materij parvitar; et sic eue definiti à Clement VIII. vt tradit Ioan. Cleric. in Exorem. Eccles. Cap. 73. num. 19.

tamen si fiant tēpore Sacramenti ministrandi, vel immediatè ante vel post, erant mortalia, & damnanda ob grauem iniuriam illatam Sacramento; Freitas q. 7. nu. 33. Quæuis enim intra genus castitatis leuia illa sint, intra Religionis tamen genus grauia reputantur: sicut licet intra genus temperantię icuius die modicum cibi fumere leue peccatū sit; nihilominus intra Religionis genus, graue crimè est illo sumpto cibo Eucharistiam sumere. De quo disput. 5. 1. num. 1. & docet Ochagaui de Sacrament. tract. 3. quæst. 9. num. 7.

23

Nec comprehenditur sub pœna Breuis, qui ad furtū, homicidium, veneficiū, aut alia flagitia sollicitat feminā; contra Peña in directorio Inquisitorū, 2. p. commentar. 8. 1. versic. ille quoque. Sed tantū qui ad carnalia inducit, vt constat illis verbis: Ad actus inonestos, dum earum audiunt confessiones, allieendo, & prouocando, vel allieere, & prouocare tentando. Docet Ledesma. de matrim. q. 56. art. 2. §. non est idem. Param. lib. 3. q. 10. num. 12. r. & 122. Acuña quæst. 8. num. 3. & 6. Vbi Seraphin. Soufa de confessarijs sollicitantibus, tract. 1. c. 13. num. 4. Salced. in præct. verb. deponatur. Bonacina disp. 6. punct. 3. num. 13. Et explicari potest Peña, quod non loquatur de commisiõne cõcessa Inquisitoribus ex vi huius Breuis, cum ex vi illius tātum de carnalibus possunt cognoscere; sed de Inquisitorum generali illa potestate, qua inquirunt de hæresis suspectis.

24

Vnde à fortiori sub pœna Breuis comprehensibit confessarij, ad nefandum congressum, siue mollicitem, feminas sollicitantes; cum huiusmodi proprijsimè sint inhonesti actus; imò inhonestiores, quàm naturalis copulæ. Acuña quæst. 8. num. 7.

Sollicitantes verò masculos comprehendi quoque sub Breuis pœnis diximus num. 12.

25

Cõtra, si femina inducat Confessariū ad carnale flagitiū, non tenebitur ipse feminam denunciare: quia Breue tantum in Confessarios sollicitationi incubentes fuit editum; Acuña quæst. 9. num. 3. 5. & 6. qui sic respondisse Suarium à se consultū, refert. Et constat itè ex Decreto Gregorij XV. infra, nu. 67. ibi: Mandantes omnibus confessarijs, vt suos penitentes, quos nouerint fuisse ab alijs sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes. Ecce quod mandatum denunciandi solum dirigitur ad penitentes sollicitatos, & non ad confessarios, etiam si sollicitati sint à penitentibus. Soufa tract. 1. de confessarijs sollicitantibus. cap. 7. num. 4. Bonacina disput. 6. punct. 3. num. 20.

Et quamuis ex sollicitatione à femina incepta Confessarius turpem actum exerceat, non ob id ipse in pœnas Breuis incidet; cum illud solum sit editum contra sollicitantes, seu prouocantes ad venerem; nequaquam verò aduersus committentes carnalia. Docet Acuña quæst. 11. numero 7. & 9. Et ita censuisse Suarium refert. Vnde Parami opinio de origine Inquisitionis lib. 3. quæst. 10. in fine. Soufa tract. 1. de confessarijs sollicitantibus, cap. 6. numero 8. & primo aspectu Freitas, quæst. 11. num. 5. censentium in hoc casu comprehendendi confessarium sub Breuis pœna, rigida videtur. Et cum in illo euentu non conficiatur Sacramentū, dū femina non animo illud suscipiendi, sed sollicitandi confessarium accedat; nulla iniuria fit Sacramento. In quo sanè videtur fuisse deceptus Freitas, num. 13. qui tamen postea num. 24. sententiam nostram amplexus est: ob quæ & alia liber ille de confessarijs sollicitantibus, maxima attentione legendus est, vt intelligatur; obicure F 2 namque

namque tam Author Acuña, quam illius Additionator Freitas sunt locuti: Et sane ob vitandam libri illius ambiguitatem parum studioſis, motus fui præſentem ſcribere diſputationem; & vt adderem alia ab ipſius omiſſa. Poſtremo, quia centeam oppoſitum eſſe reſoluendum ex aliquibus caſibus ab ipſiſmet adductis. Quamuis fatear librum illuſ eſſe maximè vtilem, & dignum, quòd illius authoribus plurimè referantur gratiæ. At quamuis ex Bullis Pij, & Pauli IV. confeſſarius ſolicitatus à femina non incurrat Breuis pœnam, iam ex Gregorij XV. cõſtitutione inſrà adducenda num. 67. illam non vitabit; eò quòd in loco confeſſionarij actus exequatur turpes. Quod ſi in aliud tempus differat executionem, & poſitiuè non annuat ſolicitationi, nec pœnis Gregorij erit ſubiectus, cum nullum turpem exerceat actum. Soufa inſrà in ſuo num. 8.

26 Quòd ſi ad inuicem fiat ſolicitatio, à femina ſcilicet primò, à Confeſſario deinde, ita vt mutuò ſeſe pelliciat ad turpis actus complementum; non tamen in pœnas Breuis cadet confeſſarius. Nam tunc propriè non dicitur prouocare, ſed in prouocationem à femina inceptam conſentire, & illam continuare. Ita Acuña quæſt. 11. num. 11. Et in hoc ſenſu non loquitur Freitas quæſt. 9. num. 8. vbi contrarium reſoluere videtur; adducens pro ſe Graſſum de pœnitent. & remiſſ. conſ. 7. à num. 8. Nec arbitror loqui Soufa de confeſſarijs ſolicitantibus, tract. 1. cap. 6. num. 9.

27 Quòd ſi femina ad concubitum naturalem prouocet confeſſarium, ipſe tamen reproocet ad nefandum, ſive ad mollitiem, pœnas Breuis incurret, nam reſpectu actus nefandi, vel mollitici ipſe confeſſarius verè prouocat, & ſolicitatur.

28 E contra, etiam ſi femina ad ſodomiticum congreſſum inuitet, & confeſſarius reuocat, ſuadeat tamen ad naturalem, pœnas Breuis non vitabit iam ex conſtitutione Gregorij XV. inſrà adducenda nu. 67. quatenus prætextus confeſſionis inhoneſtos exercet tractatus. Præterea illa prouocatio ad actum naturalem copulæ vera eſt ſolicitatio, & verè dicitur, quòd femina ſolicitata ad vnum, confeſſarius verò ad alterum actum. Quàdo verò dicitur communiter, quod qui ad minus malum inducit, non quidem abſolute ad malum prouocat, ſed facta ſuppoſitione, quod maius damnum non poſſit vitare; intelligendum eſt ſolum, quando is, cui conſulitur, conſtitutum apud ſe habeat maius illud malum perpetrare, & alia via à malo propoſito reuocari nequit: at femina diſſuaderi poſſet à confeſſario, ne ſodomiticum actum exequatur, vt bene docet Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 11. num. 15. & 21. plurimis Doctõribus adductis: & femina tenetur tã ſodomiam, quã naturalem copulã cauere: nã quãuis liceat alteri conſulere minus malum ad vitandum maius, quando ab vtroque dimoueri non poſſet: at nemini licet ſibi tali conſilio vti, quippe in altero non poſſet vtrūque malum vitare, & proinde conſulit minus: at in ſeipſo poſſet, & tenetur vtrūque cauere, vt Sanchez ſupra num. 27. Vnde femine, cui minaretur mors niſi in ſodomiam conſentiat, fas non erit offerre vas naturale vt præpoſterum ſeruet. Vnde in illo caſu voluntas femine prouocatur à confeſſario ad aliquod malum, quod ipſa non committeret, & tenebatur non exequi, quamuis vellet patrare aliud maius. Et idem colligitur ſi femina ad actum naturalem veneris inſtiget, confeſſarius tamẽ illum reuocat, intendens ſolum tactibus ſe oblectare, & ad eos ſolos prouocet: tunc enim denunciandus erit confeſſarius,

cum tam à copula quàm ab oſculis, & tactibus auertere poſſet feminam Amoto tamen Gregorij XV. decreto in pœnas Breuis non incidet confeſſarius. Nã femina animo ſolicitata ad cõfeſſarium accedens, animo non ſuſcipiendi Sacramentum properat, & conſequenter nulla iniuria fit ſacramento, vt diximus, num. 25.

29 Si tamen femina cõfeſſarium prouocaret, poſtea verò dolore tacta voluntatem mutet, & abſolui cupiat antequam à loco confeſſionis recedat; confeſſarius autẽ ſolicitetur, pœnas Breuis minimè effugiet. Nam poſtquã ceſſauit à malo femina, in illo ſtatu eſt conſtituta, ac ſi nunquam ſolicitaret: & tunc ſolicitatio à confeſſario facta non poſſet appellari continuatio femineæ ſolicitationis, ſed noua ex parte cõfeſſarij. Acuña quæſtione 11. numero 11.

30 Si vocatus confeſſarius ad ægrotantis femineæ confeſſionem ab ipſa ſolicitaretur, minas ſuperaddente ſe exclamaturam, vim ſibi ab illo inferri, niſi conſentiat; ſicque ipſe ob vitandam infamiam actui impudico conſenſum præſtet; non erit locus conſtitutioni. Acuña quæſt. 9. nu. 9. Graſſis de remiſſ. conſ. 7. nu. 1. Soufa tract. 1. cap. 14. nu. 8. Quia tunc nullum fit Sacramentum. At iam ex conſtitutione Gregorij XV. inſrà aducenda num. 67. denunciandus erit. Quia prætextus confeſſionis venerem explet confeſſarius. Et miror, quod Bonacina diſput. 6. punct. 3. num. 17. & Soufa, qui poſt bullam Gregorij ſcripſere, Acuña & Graſſium ſequantur.

31 Cõfeſſarius arte in ſomnum inducens feminam, quo ſopitam illã agnouit, penis Breuis ſubijcitur, quia factò fit ſolicitatio. Freitas, quæſt. 9. nu. 10. qui tamen immediate ante, oppoſitum dicere videtur; ſed in re nunquã ille confeſſarius denunciatus ibit, quia femina ſomno ſopita, cum copulam non ſentiat, denunciandi obligationem vitabit. Et in hoc ſenſu Freitas dicit, in huiusmodi caſu non aſſeſſe locum conſtitutioni. Verum non aduertit diuerſiſſimum quid eſſe, illum nempe caſum non comprehendere ſub conſtitutione; & aliud eſſe, excuſari feminam à præcepto denunciandi. Idem fortè Bonacina tract. de obligat. denunciandi confeſſarium ſolicitantem, diſput. 6. punct. 3. fatetur, ſed ſi id intèdat dicere quod nos numero ſequenti falſum reputamus.

32 Vnde ſi non arte aut maleſicio confeſſarij fuiſſet ſõno ſopita femina, ſed morbo aliquo, aut paroxiſmo; & illam carnaliter confeſſarius agnoſceret, à penis Breuis eſſet immunis. Nam conſtitutio non decernit pœnas confeſſarijs fornicantibus proximè ad confeſſionem; ſed ſolicitantibus. In illo quidem caſu confeſſarius non ſolicitantis munus exercet, ſed fornicarij. Nam ſolicitare propriè eſt inducere; vt docet Bonacina ſuprà: inducere verò propriè eſt voluntatem alterius mouere: ſopitæ autem femineæ voluntas minimè mouetur. Ita Freitas quæſt. 9. num. 11.

Nec pœnas Breuis effugiet, ſi cartam continentem ſolicitationem tradat Confeſſarius femineæ pœnitenti; quamuis non ſtatim legendam conferat: nam cum traditur carta, incipit ſolicitatio; & iniuria fit Sacramento, quòd tempore, quo monendus erat pœnitens vitam in meliùs mutare, instrumentum conferatur, quo ſaucietur.

Et ſub penis Breuis comprehendere arbitror confeſſarium laſciuè oburgantem ſuam concubinam, in actu confeſſionis, vel proximè ante, vel poſt. Hiſpanè, *ſi la pidieſſe zelos laſciuos*. Nam talis actio maximè prouoca-

prouocatiua eſt ad laſciuiam, vel ad minus eſt ſignum ostendens laſciuiam amorem; zelolum enim aliquem ſe ostendere, non eſt aliud, quàm pœnitentiæ ſigna ostendere, quod alius, & non ipſe ſolus particeps fit laſciuie amoris femineæ: & idè eſt, ac ſi tunc diceret confeſſarius, *pœnitentia, quod cauſam diſcontinuari noſtrũ amorem offeras*; vel, *uolo, quòd deinceps non offeras*. Quod magis verum eſt iam ex decreto Gregorij XV. inſrà adducto, num. 67. prohibetis in cõfeſſione, ſive immediate ante vel poſt, illicitos tractatus, ſive ſermones haberi.

33 Notandum præterea Episcopos ſolicitantes non eſſe ſubiectos Inquiſitoribus, taliter quòd femineæ ſolicitatae conſtingantur eos ad Inquiſitionis tribunal deferre. Acuña quæſt. 12. num. 5. plures referens. Soufa tract. 2. cap. 2. licet oppoſitum doceat Bonacina diſput. 6. punct. 3. num. 8. iam ex Bulla Gregorij XV. Nam in cap. *Inquiſitores*, de hæreticis, lib. 6. decernitur, Inquiſitores non poſſe contra Episcopos procedere, aut inquirere de crimine hæreſis; & idem ſtatuitur in Concilio Trident. ſeſſ. 24. cap. 5. de reformatione; de quo Barboſa in remiſſis, ad Conſil. Ergò à fortiori non inquirant, ſi illi non omnino hæretici, ſed de hæreſi ſolum ſuſpecti ſint. Et id æqua cauſa ſancitum eſt ob tuendam Episcoporum exiſtimationem; & non quia vitetur ſcandalum, & damnum diceceſis, vt putat Acuña. Quæ quidem ratio minus cõuincens eſt, cum id quoque ſequeretur ob denuntiationem delatam ad Sedem Apoſtolicam. Nec comprehendere Episcopos ſolum titulares arbitror, cum Acuña, num. 7. Molina tom. 6. de iuſt. tract. 5. diſput. 28. numer. 19. Nec Apoſtolicos Nuntios, aut Sedis Apoſtolicæ Officiales, num. 8. Molina num. 20. Farinac. de hæreſi, quæſt. 186. Decian. tom. 1. crimin. lib. 5. cap. 23. num. 10.

34 Poterunt tamen Inquiſitores teſtium depoſitiones excipere Apoſtolicæ Sedi remittendas. Acuña num. 9. Soufa tract. 2. cap. 2. num. 4. Et ſi timeatur fuga, poterunt Episcopos detinere, dum ad Sedem Apoſtolicam, vel ad ſuperiorem legitimum deferantur delicta, ſuprà numero 10.

35 Episcopos tamẽ electi, & non conſecrati, ſive à Summo Pontifice non approbati, ſubditi ſunt Inquiſitorum iudicio ſicut quilibet alius Sacerdos: & ſic pariter denunciandi, ſi ſolicitationi vacauerint. Acuña quæſt. 12. num. 11. Freitas num. 31.

36 Nec laici fingentes ſe Sacerdotes, confeſſiones excipientes, & ſolicitantes, comprehenduntur ſub pœnis Breuis; cum ab eis nullum fiat Sacramentum. Acuña quæſt. 13. num. 5. Soufa tract. 1. de confeſſarijs ſolicitantibus, cap. 8. num. 4. Bonacina diſput. 6. punct. 3. numero 8. Quamuis æquiſſimum eſſet, hos quoque denunciari, denunciandosque iuberi à dominis Inquiſitoribus. Omitto, quòd ob ſimulatum Sacerdotium ex antiqui iuris commiſſione ſubduntur Inquiſitoribus, veluti de hæreſi ſuſpecti: Acuña quæſtione 13. numero 10. Videtur tamen non ſubijci Inquiſitoribus laicum fingentem ſe Sacerdotem, & audientem confeſſiones; niſi ſimul abſoluat: vt conſtat ex illis verbis Conſtitutionis Gregorij XIII. adductæ ab Acuña quæſt. 13. num. 17. *Et confeſſiones audire, ac abſolutionem impartiri*. Quam refert Laertius tom. 2. nouæ collect. Apoſtol. Conſtit. pag. 387. & in alia Conſtit. Clem. VIII. die 1. Decembris, anno 1601. in qua fit mentio de alia Conſtitutione Pauli IV. & alia Sixti V. circa eandem materiam, de quo Soufa ſuprà cap. 9. numero 1. qui ex Sanchez Selecta.

Conſtitutione Clem. VIII. ait ſubiectos iri Inquiſitoribus laicos excipientes confeſſiones, quamuis abſolutionem non impertiantur, ex illis verbis: *Confeſſiones audientes, & inſrà: Sacramentalem confeſſionem audiuiſſe*.

37 Nec ſi laicus interpres fit confeſſionis femine; & inde ſolicitetur; pœnas Breuis luet: vt diximus nu. 10. contra Freitas. Docet Soufa tract. 1. cap. 10. num. 3.

38 Quòd ſi Sacerdos iurisdictione certò carens confeſſiones excipiat, & ſolicitetur; pœnas Breuis non effugiet: aliàs enim fraus magna, & dolus oritur in defraudanda Bulla, cum confeſſarius poſſet negare ſe facultatem ad audiendas confeſſiones præhabere. Acuña quæſt. 14. num. 5. Freitas, num. 13. Contra Soufa tract. 1. cap. 11. num. 9.

39 Si verò mala fides confeſſarij, & pœnitentis interueniat, quia vterque cognoſcit confeſſionem inualidã iri, & ob id intendere nequeant conſecrari Sacramentum, ſub pœnis Breuis non comprehenditur confeſſarius ſolicitans: Acuña quæſt. 14. num. 6. qui id colligit ex Suarez tomo de pœnitentia, diſput. 33. ſeſt. 2. num. 4. Henriquez in ſumma, lib. 6. cap. 21. num. 4. Soufa num. 9.

40 At iam ex Decreto Gregorij XV. anno 1622. die Auguſti 30. ſimulans audire cõfeſſiones; vt ſic liberius inhoneſtos ſermones habeat cum femina, denuntiãdus eſt Inquiſitoribus: vt conſtat ex tenore inſrà, num. 67. Non tamẽ ſub penis illius conſtitutionis Gregorij XV. comprehenditur confeſſarius qui dũ inhoneſta ageret in ſecreto loco, & alios aduenire animaduerteret, ſimularet Sacramentum pœnitentiæ miniſtrare. Nam tunc non aſſumitur Sacramentum, vt medium ad efficiendum aliquod crimen, quòd de facto tunc fiat, quando intercedit ſimulatio, ſed potiùs ad occultandum ſcelus quòd ante efficebatur. Quòd ſi vir, & femina pacti fuiſſent ſimulacione Sacramenti vtendi ad occultandum ſuum ſcelus ſi fortè ab aliquibus viderentur, ſub pœnis Breuis comprehenſi ibunt. Quia tunc aſſumitur Sacramentum, vt ſcutum, ad iniquè operandum, & ſub illius prætextu crimen aggredi, & continuare decernunt.

41 Si confeſſarius deprehendens feminam verum propoſitum emendationis non adducere, & ob id abſolueſſe non iri, adhuc ſolicitetur; pœnas Breuis non vitabit: quia licet Sacramentum non conſiciatur; accuſatio tamen in foro pœnitentiæ fit; quæ ſufficit ad obligationem figilli. Acuña quæſt. 14. num. 10. adducens Suarium tomo de pœnitentia, diſput. 33. ſeſt. 2. num. 9. Et liquet quoque ex Decreto Gregorij XV. inſrà adducto, num. 67. ex illis verbis: *Qui occasione Confeſſionis, etiam ipſa Confeſſione non ſequuta, ſolicitare, &c.*

42 Solicitare item in vſu aliorum Sacramentorum, ſub limitibus Breuis non includitur; cum ſolum loquatur de ſolicitatione facta in confeſſione: Acuña quæſt. 16. nu. 6. Freitas num. 10. Soufa tract. 1. cap. 13. num. 4.

43 Confeſſarius ſolicitans in alterius gratiam, videlicet inſtigando feminam, quòd alium in copulam admittat, pœnis Breuis ſubijcitur; cũ tunc verè ſolicitatio interueniat ad inhoneſtos actus; per accidens autẽ eſt; quòd cum Confeſſario ſint exercendi, vel cum alio. Ita Acuña quæſt. 17. num. 5. Freitas, num. 13. Graſſis conſil. 1. num. 41. in fin. de cognitione ſpirituali. Soufa tract. 1. cap. 14. num. 5. Bonacina diſp. 6. punct. 3. num. 6. & 18. Quòd etiã decernitur ex Decreto Gregorij XV. edito anno 1622. die 30. Auguſti: vt conſtat ex tenore, num. 67. ibi: *Qui perſonas ad inhoneſta, ſive inter ſe, ſive cum alijs perpetranda ſolicitare, &c.*

44 Quando verò confessarius foemina[m] splicitat, non quidem sibi, nec alij copulandam; sed quòd mediet, & intercedat, vt alia foemina in fornicationem consentiat, poenas Breuis euitabit; cum talis sollicitatio nõ sit directa ad exequendum carnis flagitium cum poenitente foemina. Soufa tract. 1. cap. 14. num. 3. Acuña quæst. 17. num. 8. probabile reputat, quamvis oppositum probabilius. Quem sequitur Freitas nu. 14. im merito tamẽ. Iam verò reor ex Decreto Gregor. XV. vt infra num. 67. denuntiandum fore huiusmodi Confessarium ex illis verbis, aut cum poenitentibus illicitis & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint. Soufa in annotat. 8. num. 6. Inhonesti sanẽ sermones sunt, poenitentem inducere, quòd mediet, vt alia foemina in fornicationem consentiat.

45 Feming tamẽ egregie tenentur testificationis causa in sollicitatione adire iudicem. Acuña quæst. 22. n. 14. Freitas nu. 32. Id enim nimis durum non esset ob bonum Religionis, nisi clausura, infirmitas, aut alia iusta causa excuset.

46 Ad puniendum Confessarium sollicitantem, erit in arbitrio iudicis quanta, & qualis mulierum testimonio in hac delatione sit adhibenda fides, iudicare; cum ex natura rei crimẽ hoc sit impossibilis probationis. Freitas, quæst. 23. num. 25. adducens Iodoc. in pract. crim. cap. 50. rubrica de probation. testium. num. 25. Aloyf. Riccium part. 2. collect. 54. & in praxi fori Ecclesiast. 369. Dum refert plurium foeminarum, quæ sollicitatæ fuerant, testimonijs confessarium cõuictum, non fuisse poena ordinaria punitum; sed in tortura negantẽ, per annum suspensum ab animarũ cura. Bonacina disput. 6. punct. 3. num. 27. Quamuis Paramus lib. 3. q. 10. nu. 158. & 159. & 165. duas foeminas ad probationem delicti requirat: tres Lucius in summa, cap. 24. num. 11. Acuña quæst. 23. num. 11. quatuor exposcit: vnam verò solum Cantera in quæst. crimin. cap. de vera probatione, num. 47. pagina 313. Vide Martin, del Rio de Magia, lib. 5. in appendice, quæst. 10. & 13. vbi latè agit de crimine Magiæ probando per testes singulares. Soufa tract. 2. cap. 12.

47 Addit Acuña quæst. 23. num. 9. Freitas num. 19. duarum foeminarum testimonium non fore sufficiens ad capturam confessarij. Cuius rei mentionem fecerat idem Freitas quæst. 4. nu. 27. & 28. & 38. Sed hoc magis iudicium prudentiæ est committendum; qui inspicere debent qualitatem, & mores foeminarum deferentium delictum, serutarique, an Diuinus Spiritus, zelus, non odium, nec quæuis alia iniqua causa, ad denuntiandum inducat. Et præterea qualitatem, & mores confessarij denuntiati aduertere, conueniens erit.

Quòd si foemina sollicitata rogasset confessariũ sollicitantem an ipsa constringeretur denuntiare; poterit confessarius veritatem occultare, & æquiuocatione vtendo respondere, foeminam ad deferendum scelus non teneri, videlicet ex suo consilio. Repugnat nãque naturali iuri, quòd aliquis sit obnoxius consilium contra se prestare. Qua namque ratione excusabitur, si dicat hæreticum non esse denuntiandum, dum noscat contra se interrogationem tendere?

QVÆNAM DESIDERENTVR, vt in confessione dicatur propriè interuenisse sollicitatio?

48 **S**V B peccato mortali, & excommunicationis poena, intra terminum in edicto expressum foemina constricta est denuntiare confessarium sollicitantem, tam in ipso actu confessionis, quam ante, vel post, proximè ad confessionem, siue sollicitatio sit facta in ipso loco confessionis, vel in altero. Docet Acuña tractatu de confessarijs sollicitantibus, q. 5. num. 6. plures referens. Cum vicinitas actuum ante, vel post, vnum faciat & eundem actum, eandemq; dispositionẽ habeat; iuxta textum in cap. officij, §. Nos autem, de election. l. si ventri, §. in bonis, ff. de priuilegijs creditorum, l. cum antiquitas, Cod. de testament. Docet Paramus de origine Inquisition. lib. 3. quæst. 10. num. 43. & Freitas quæst. 5. num. 18. plures etiam Doctores pro hac opinione vocans. Quòd verò teneatur denuntiare intra terminum in edicto expressum, tenet Acuña quæst. 20. nu. 1. & quod denuntiationem omittere sit culpa contra Religionem Sacramento Penitentia debita, docet num. 10. Aduertendum tamen, quòd licet in Bulla Pij I V. solum dicatur denuntiandum esse Confessarium sollicitantem in ipso actu confessionis, nullam faciente mentionem de actu proximo ante, vel post ad confessionem, tantumque Doctores extenderint ad actum illum proximum; cum vicinitas actuum ante, vel post, vnum faciat, & eundem actum: non quod in eo est vt proximè futurus sit, perinde haberi solet, ac si iam esset. l. penult. ff. de testam. milit. Faber in l. 9. §. vlt. ff. de in ius vocando, iam tamẽ extensio illa ad actum proximum confessioni ante, vel post, facta est expressis verbis Decreto Gregorij X V. adducto infra, num. 67. ibi: Qui sollicitauerit in actu sacramentalis confessionis, siue ante vel post immediatè, &c. Et declaratur quoque extensio in edicto Inquisitorum solito publicari.

49 Actus autem proximus ille dicitur, inter quem & ipsam confessionem non potest alius magis proximus dari; taliter quòd confessarius, nec foemina ad extraneos actus non diuertit. Freitas quæst. 5. numero. 20. Param. lib. 3. quæst. 10. num. 47. Decisio Rotæ adducta à Garcia 2. comment. de benefic. part. 11. cap. 3. num. 196. (quamuis ad aliud propositum) vbi ait, quòd quando inter duos actus, agentes digressi fuerunt ad alios extraneos actus, tunc illi duo actus non censentur respectui. Verat. decis. 197. nu. 3. Vnde si post absolutam foeminam confessarius, vel ea ad extraneum alium actum diuertat: quamuis illam statim sollicitet, non dicetur incontinenti sollicitare. Egid. de priuileg. honest. art. 11. num. 19. Quapropter falsò asseruit Hurtado de matrim. disput. 18. difficult. 1. n. 4. confessariũ sollicitantem foeminã intra 24. horas post confessionem denuntiandum esse Inquisitoribus, & de poenit. disput. 9. difficult. 4. Vnde in praxi tunc immediatè ante ad confessionem sollicitabit Confessarius, si foemina dicenti se velle confiteri, confessionem dissuadeat, & de venereis tractet; Soufa tract. 1. cap. 18. num. 6. (qui contrarius sibi videtur. n. 7. (vel et si nõ tractet, cognoscatur

scat Confessarius foeminam intellexisse dissuasionem à confessione in ordine ad impudicum finem fuisse factam, & foemina quoque intelligat impudicum fuisse Confessarij intentum in dissuasionem. Vnde reiiciendi sunt abitrantes solum proximè ante ad confessionem reperiri sollicitationem, quando foemina dicenti se confiteri velle confessarius dissuaderet, ipsa tamen dissuasionem repellente de facto fuisset executioni data confessio, non verò si annuente sollicitationi confessio esset omissa. Reiiciendi, inquam, huiusmodi sunt. Nam aliàs sequeretur in potestate sollicitantis situm esse incurrere vel minus Breuis poenas, cum ipse dum sollicitationem fuisset aggressus & foemina dissentiret, posset ipse confessionem non excipere, & inde fraudem legi parare. Si tamen foemina se velle castino confiteri diceret, & tunc dissuaderet Confessarius, & venerea ageret, propriè non dicitur sollicitata proximè ante confessionem; cum tunc quando fit sollicitatio, nolit foemina confiteri: vnde sollicitatio tunc non est proxima confessioni faciendæ, sed proxima conuentioni de illa agenda. Alias si foemina conueniret cum Confessario de agenda confessione futuro anno, sollicitatio diceretur; si tẽpore conuentionis sollicitasset: quod nullus admittit. Nec immediatè dicitur sollicitare, si lasciuè loquutus fuisset Confessarius cum foemina, & immediatè post sequeretur confessio, quando per accidens sequuta fuisset illo tempore; videlicet dum Confessarius & foemina tempore conuersationis impudicæ animus non haberet ministrandi; postea tamen in rectum cor foemina conuersa confessionẽ postulauit; & tunc satius erit confiteri etiam immediatè ad impudicam conuersationem, quam confessionem differre, vt citius à peccato liberetur foemina.

50 Quando verò confessarius dissuadens confessionem foeminae, non esset excepturus illius confessionem, sed alius confessarius, non comprehenditur sub Breui; quia tunc se habet confessarius, ac si laicus confessionem dissuaderet.

Proximè tamen ad confessionis actũ sollicitare dicitur, dum signa impudica siue ad lasciuum amorem excitantia ostendit, quia illis signis prouocatur pariter ac verbis foemina.

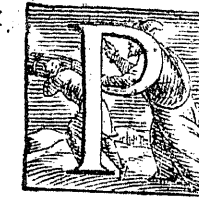
Quod si contingat foeminam præsumptam à confessario esse sollicitandam, ei dicere, animo ficto, se velle confiteri, cum tamen solum velit illa via coitum vitare, & adhuc confessarius sollicitationem præmittat, denuntiandus erit. Quia cum ipsi non constaret de foeminae fide, quatenus ex ipso est, confessionẽ dissuasit.

Fit quoque, denuntiandum fore confessarium dissuadentem foeminae confessionem lasciuæ animo, dicat tamen se ideo dissuadere, quia indigeat foemina pleniori peccatorum examinatione, hacque fraude lasciuæ intentionem conetur explorare. Nam dum re vera confessionem dissuadeat ad venereis intentum, parum vel nihil refert fraude illa vel altera vtatur. Sic censuere viri graues quos consului.

Vnde sacrilegium quoque erit foeminam sollicitare ante, vel post, proximè ad confessionem, cum tunc itidem fiat iniuria Sacramento; quamuis non tanta, ac si sollicitatio in ipso actu confessionis contingeret. Freitas quæst. 5. num. 25. & 30. Sanchez. lib. 7. de matrim. disput. 55. num. 3. loquens de confessario habente rem eum filia confessionis: qui ait esse sacrilegium, quantum magna intercesserit mora inter confessionem,

& copulam; eo quòd iniuria semper fiat Sacramento. Sed an hoc exemplum à Sanchez adductum veritatẽ contineat, diximus num. 3.

IN QVIBVS CASIBVS CESSET obligatio denuntiandi Confessarium sollicitantem?

PRIMO, si multi sint anni elapsi post factam sollicitationem, & credatur verisimiliter emendatum iam esse confessarium: hoc enim pia conditio humana pati videtur, vt post longum tempus admisi delicti, non deferatur ad punitionis tribunal delinquens; sed præsumatur emendationem iam consequutum esse. Docet Acuña tract. de Confessarijs sollicitantibus, quæst. 3. nu. 15. Tres verò annos exigit communis Doctorum ad emendationẽ præsumendam in criminosis: ex Mascardo concl. 600. num. 14. Aiciat regul. 2. præsumpt. 7. Farinac. in prax. quæst. 23. à num. 26. & decisio. 51. nu. 10. lib. 1. vbi agit de suspecto de hæresi, qui abiurauit. Quos adducit Seraphin. de Freitas in addition. ad Acuña[m] quæst. 3. nu. 32. & 33. Et generaliter nullam interuenire obligationem denuntiandi delinquentem iam emendatum: ita vt nullum profus probabile recidui periculum subsit: docent D. Thomas quodlib. 13. art. 13. ad tertium, Adrian. quæst. de correctione fraterna, §. pro huius decisione; D. Antonin. 2. parte, tit. 19. cap. 6. §. 4. Syluest. verb. Denuntiatio, quæst. 1. & ibi Arinill. num. 2. Sotus de secreto, memb. 2. quæst. 4. post dubium 3. conclusionem 4. Nauarr. summa, cap. 24. num. vltimo, in fin. & cap. inter verba, 11. quæst. 3. in secunda editione, concl. 6. corol. 44. num. 113. Aragon. 2. 2. quæst. 3. art. 7. in fin. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 10. punct. 5. col. 15. §. Sed restituit hoc negat. Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 4. in noua editione, part. 2. dub. 12. nu. 120. Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 18. nu. 49. & videtur clarè sentire Paludan. in 4. distinction. 19. quæst. 4. nu. 3. Menchaca controuersia 16. nu. 4. Farinacius de hæresi quæst. 197. §. 2. nu. 52. Et loquendo speciatim de Societate Iesu docet Ribadeneira de instituto eiusdem Societatis c. 34. §. lo quarto: speciatim etiam hæreticum iam emendatum, & occultum non esse denuntiandum docet Sotus de iust. li. 3. quæst. 5. artic. 5. & Rojas de Inquisitor. singular. 3. num. 22. qui alios refert. Verum quoad hæreticum, bene docet Soar. de fide, disput. 20. lect. 4. nu. 13. denuntiandum non esse, stando in solo iure nature: At verò nunc supposito Ecclesiastico præcepto Inquisitorum, ad esse obligationem denuntiandi hæreticum, quantum occultum, & emendatum: vt intelligant hæretici non esse occultandos, etiam si emendantur; & quia fortè infecerunt alios; & vnus emendatione nõ satis prouidebitur; & quia si se emendatum ostendet hæreticus, vt docet Simanc. de instit. tit. 19. nu. 12. Quamuis esse denuntiandum confessarium emendatum doceat Bonacina disp. 6. punct. 3. nu. 9.

52 Secundò non erit constricta foemina sollicitata denuntiare, si videat iam confessarium esse ab alijs foeminis denuntiatum, & ab Inquisitoribus punitum: iam enim tunc præsumitur esse emendatum, docet Freitas in addition. ad Acuña[m] q. 3. num. 34. Oppositum tenet Sou-

set Soufa tract. 2. cap. 20. nu. 11. si plenè confessarius non fuisset punitus, quem sequitur Bonacina disp. 6. punct. 3. num. 5. cum feuerius ob duplam sollicitationem quam ob simplicem sit puniendus.

- 53 Quod si absolutus perseveret in sollicitationis vitio; esse procul dubio deferendum etiam ob præteritam sollicitationem, docet Freitas supra, cuius tamen oppositum verius reputo: nam obligatio ad denuntiandum ob præteritam sollicitationem extincta fuit eo ipso quod sollicitans confessarius ab Inquisitoribus fuit punitus; nec renascitur denunciandi obligatio, quia iterum in sollicitationis crimen incidat penitentiarius: nec quicquam prodesse potest illa denuntiatio ad secundam punitionem infligendam, cum crimen illud ante primam punitionem fuisse commissum, & ad secundam punitionem solum sint attendenda delicta commissa post primam: nam deterior non iudicabitur confessarius, quia modo reuelatur aliqua sollicitationis delicta ante primam punitionem patrata; sed ex eo quod post unam punitionem in alia noua crimina sollicitationis fuerit lapsus, primam monitionem seu punitionem spernens.
- 54 Quod si tamen à Dominis Inquisitoribus sub excommunicationis vinculo fuisset præceptum reuelari delicta sollicitationis commissa ante primam punitionem, arbitror constrictam iri feminam pro palare; quamuis sollicitans confessarius semel fuisset punitus: nam censura illa vndeque iusta videtur; vel saltem non manifestam complectens iniustitiam. Quotiescumque autem excommunicatio manifestum non continet errorem, aut iniustitiam; timenda est, & ligat: vt docet cõter vniuersi Doctores, tract. de excommunicatione.

- 55 Excusabitur tamen femina à denuntiatione si graue damnum metuat in vita, fama, aut bonis temporalibus proprijs, vel mariti, filiorum, fratris, aut amici maximi, & maximè benefactoris: de quo Sanchez lib. 4. de matrim. disput. 4. nu. 9. plures referens, vt illi mos est (benedictus sit talis vir) cum horum bona, vita, vel honos propria reputentur. Acuña à num. 6. quæst. 19. plures referens: Soufa tract. 2. cap. 8. num. 5. & sequentibus; non enim leges humanæ cum graui nocumento constringunt: præsertim si confessarius ob sollicitationem non tam sit suspectus de hæresi, quam de luxuria. Et docet Suar. de censur. disput. 20. sect. 3. num. 9. Fagundez 2. præcept. lib. 4. cap. 3. num. 31. lus namque naturæ facultatem concessit cuiusque non solum propriam vitam, famam, & temporalia bona conseruandi, verum, mariti, filiorum, fratris, & maximè amici, vel affinis, vsque ad quartum gradum, nam vsque ad illum cõmuniter durat affectio naturalis. Imò addit Sanchez libro illo 4. de matrim. disput. 4. num. 12. etiam vltra quartum gradum damnum in affinis reputari proprium, quando esset timor rei tangentis lædentisque valde honorem, vnde toti profapia etiam vltra eum gradum macula sequeretur. Sed tamen licet ius naturæ illam facultatem conseruandi famam & bona mariti, filiorum, & amici concedat, non propterea obligat, vt denunciatio delicti fieri non possit, si femina velit; nam reus eo ipso quod crimen commisit, factus est dignus, quod eius scelus denuntietur; vt docet Bart. in l. Lege Julia, ff. de testib. l. 1. tit. 16. part. 3. l. vt. tit. 39. part. 7. Quod indubitatum est in crimine hæresis, cap. litteras, de præsumpt. vbi id notat Abb. nu. 8. & constat à fortiori ex capitulo 13. Deuteronom. & capitulo si audieris, 23. quæstione 6. Imò firmius erit testimonium consan-

guinei contra sibi coniunctum, cum nemo carnem suam odio habeat. Simanc. Cathol. inflit. cap. 42. nu. 14. Vnde ius naturæ in prædicto casu solum excusat à denuntiatione præmittenda, non tamen obligat vt non fiat, & ideo ius illud est excusans, vt dicimus disput. 43. num. 32. & non obligans. Ob quod Iurisperitus l. 4. de testibus, sancit, consanguineum non posse constringi testificari contra sanguine sibi coniunctum (vel affinem intra quartum gradum, vt colligitur a simili ex Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 4. num. 11. & 12.) magis autem conditioni humanæ repugnat quod quis sui consanguinei, vel affinis denuntiet delictum, quam quod post denuntiationem ab alio factam, testis munus exequatur, cum in denuntiatione primus aut esset damnationis sui consanguinei, in testificatione verò secundus vel tertius. Vnde disput. 34. nu. 16. Vnde placet Soufæ opinio tractat. 2. de confessarijs sollicitantibus, cap. 7. num. 4. inquit, feminam que ob sollicitationem copiam sui fecit, constrictam non esse cum suæ famæ iactura denunciare; solum namque quædam bonum publicum magnum periclitatur, cedere debet particulare bonum; quod verò omittatur denuntiatio, in notabilem iacturam reipublicæ non vertitur. Nã si alias feminas sollicitauit confessarius, illæ denuntiationem ferent; si verò illam solum sollicitauit, iam emendatus est, & consequenter commune bonum non periclitatur. Famam autem amisi, si iuridicè interrogatus confessarius, dicat, & sollicitasse & copulam habuisse, est notum; ad hanc autem aperiendam. ait Soufa constringi confessarium. Denique confessarium sollicitatè denuntiandum non fore antequam fraternè corrigatur, docet Fagundez 2. præcept. lib. 4. cap. 3. nu. 3. eo quod præualere nequeat præceptum posituum denuntiandi contra diuinum correctionis. Quod probabile iudico principijs extrinsecis ductus.

Vnde si pater naturalis sacerdotio iam initiatus filiam suam in confessione sollicitet, ab ea denuntiandus non erit, cum infamiæ patris in filios deuenire sit notum.

Fit quoque fratrem, naturalem sollicitantem suam sororem, denuntiandum non esse à sorore. Quia fama vel infamia fratris propria alterius fratris reputatur.

Deinde si eueniat maritum factum esse religiosum & confessarium & propriam uxorem factam monialem sollicitare, constringenda non erit denunciare, cum infamia mariti propria esse uxoris censetur.

Nec denuntiandi aderit obligatio, si femina sollicitetur à suo maximè benefactore, aut amico. Potest namque contingere Petrum confessarium beneficia plurima feminæ impendisse, ipsaque gratitudinis vinculo constringi; non tantum damnum confessario exoriendum impedire, verum bonis ipsam afficere. Inhumanum ergo esset feminam obligare sui benefactoris auctorem damni esse.

Imò si cõtingat ante impensa beneficia, confessarium sollicitasse, & p̄ tempus sollicitationi incubendo, maxima beneficia impertiri feminæ sollicitatæ, non denuntiandus erit. Quia licet dum aggressa est sollicitatio, non aderat excusatio ex gratitudine ad denuntiationem omittendam; postea tamen dum munera elargitur etiã ob explendam libidinem, benefactoris naturam non subter fugit; cui damnum parare inhumanum esset. Præsertim quod se priuare feminam beneficijs in futurum suscipiendis, esset idem ac in proprijs bonis iacturam sentire: diximus autem supra feminam non constringi-

constringi denuntiare, cum bonorum suorum iactura.

Deducitur etiam, non constringi feminam sollicitatam denunciare confessarium, qui etiam ipsi feminæ nulla fuerit imperitus beneficia, bene tamen feminæ, filijs, marito, parentibus, vel fratribus. Quia gratitudinis natura non solum ad gratias agendas obligat pro beneficijs in propria persona susceptis, verum in persona mariti, filiorum, parentum & fratrum. Cum horum bona vel mala, vt supra dictum est, propria reputentur.

Non tamen deobligabitur femina denuntiationem omittere ob id quod ius cognatus in secundo gradu, à confessario sollicitante munera fuerit consequutus. Nam gratitudinis natura ad rem grauem omittendam non obligat ob fauorem eius, qui amicus est mei cognati in secundo gradu. Cum proprium bonum non reputetur illud quod in utilitate amici, mei cognati cedit.

Quapropter femina denuntiare erit obstricta confessarium sollicitantem, qui beneficia impendit amico amici feminæ sollicitatæ. Non enim proprium meum bonum est, quod in commodum amici, mei amici vertitur.

- 56 Etiam si firmiter credatur emendatio in confessario sollicitante, per fraternam correctionem non excusabitur femina à denuntiatione; nam licet in crimine hæresis, vel illam olentibus (quale est de quo agimus) stando in solo iure naturæ, a denuntiatione poteris quis cessare, si firmiter credat per secretam monitionem fore hæreticum emendationem naturum; vt num. 51. quia tamen Inquisitorum edictum publicatur de hæretico, siue sollicitante Confessario deferendo, nulla præmissa monitione, quatumuis firmiter credatur emendationem consequuturus, parendum erit præcepto: vt bene docet Areualo de correctione fraternali, fol. 188. cum bonum publicum magis sit procurandum, quam particulare; & iudicium de spe emendationis hæretici, aut confessarij sollicitantis nolit Inquisitores committere denuntiantibus; sed semicipsis, qui tanquam literati, & in illis rebus experti sanius remeditabuntur. Freitas q. 18. nu. 30. & deinceps. Et docet Suarez expressè, de fide disput. 20. sect. 4. nu. 11. loquens de hæretico: qui cum retulisset opinionem eorum, qui dicebant præmittendam esse correctionem, si addit firma spes quod hæreticus statim esset emendatus, & consequenter, quod in tali euentu denuntiandi præceptum cessaret. Respondet, huiusmodi opinionem veram esse, stando in solo iure naturæ, at ex suppositione alicuius iuris Ecclesiastici præcipientis immediate procedendum esse ad denuntiationem, si uisineri non debere talem opinionem. Addit tamen optime præceptum posituum denuntiandi hæreticum, prætermittenda correctione, nec in iure Canonico nec Bullis Põtificijs inueniri, sed immediate oriri ex præcepto imposito per edita Inquisitorum, quod non minorem habet vim, quam lex Canonica; cum illius tribunalis potestas, Apostolica autoritate feratur. Et quamuis videatur præceptum ab homine; tamen quia tribunal, à quo procedit, perpetuum est; ideo per modum legis perpetuo durat; docet Auila de censur. 2. part. disput. 5. dub. 4. in fine; dicens in generali pluries cessare obligationem denuntiandi, ex vi iuris naturalis; & tamen superueniente mandato superioris, renasci. Gutierrez q. canon. cap. 11. nu. 53. Quo fit, illud D. Paul. ad Titum, 3. Post primam, & secundum correctionem hominem hæreticum deuita, intelligendum solum esse intra iuris naturalis limites;

non positui: quo, è contra præcipitur, correctionem ad hæreticum non præmittere. Omitto quod ibi loquitur D. Paulus ad Titum, qui Episcopus erat, quem docet, vt antequam sententiam ferat de vitando hæretico à communione fidelium, corrigat; vt si pertinax sit, meritò damnetur. Non verò loquitur Paul. de correctione præstanda à particularibus: vt docet Areualo de correctione fraternali, fol. 194. Vnde Ledesma 2. part. summ. tract. 4. de la misericordia cap. 4. de la correction, post 24. conclusionem. Et Laurentius de Peirinis de Religioso subdito, tom. 1. q. 1. de obedientia, §. 2. in fine reijciendi sunt, censentes teneri feminam prius correctionem mittere de sollicitatione sibi facta, quam denuntiet, dum emendationis spes non desit. Quia tamen difficile speratur, ob id Inquisitores per edita iubere, absque monitione confessarios denuntiandos fore. Reijciendi, inquam, sunt ob rationem à nobis adductam. Et quia edita absolute præcipientia denuntiantes iri confessarios, iusta non essent, cum id docerent absolute, quod Euangelio Christi aduerfatur. Non enim æquum erat docere aliquid absolute agendum, quod solum in præsumpto euentu effici licitum redditur. Sequitur Ledesma Soufa tractat. 2. cap. 6. nu. 9. Acuña q. 18. nu. 4. Et à fortiori non esse denuntiandum confessarium iam emendatum docent prædicti Doctores. Soufa num. 16. qui ait tunc præsumendum esse confessarium emendationem fuisse adeptum, si eadem sollicitata femina, ter vel quater ad ipsum accedens amplius signa libidinis ostendere non reperiat, & vrgentius, si doloris manifestet. Per principia extrinseca hæc posse sustineri opinionem non dubito quoad vtrūque casum, videlicet quod prius sit corrigendus confessarius, quam denuntiandus, & quod iam emendatus, non sit denuntiandus: At principijs intrinsecis ductus falsam esse reor, vt supra hoc numero dixi. Si namque prius esset corrigendus, quam denuntiandus confessarius, via lata aperiretur sollicitationi. Cum posset confessarius sollicitare, fretus; aut quod lasciuia explebit, si forte femina sollicitationi annuat; aut quod corrigetur, si dissentiat. Cumque in potestate sollicitantis sit se emendatum esse ostendere, in eius voluntate erit denuntiationem vitare.

- 57 Inquisitorum verò edictum obligare, nulla præmissa monitione, patet ex illis verbis: Si superedes que alguna persona aya dicho, è tenido, alguna cosa de las arriba dichas, assi de viuos, presentes, o ausentes, como de difuntos; sin comunicarlo con persona alguna (porque assi conuene) vengais à manifestarlo dentro de seys dias. Cum ergo præcipiatur nulla habita consultatione fore denuntiandum, ne forte fugiat denuntiandus: à fortiori præcipitur nullam præmittendam esse monitionem, respectu personæ denuntiandæ; tū quia cum absentes, & defunctos denuntiandos iri mandetur, & ad hos nullam posse præhaberi monitionem sit manifestum; sit edictum obligare ad denuntiationem, nulla præmissa monitione. Et hanc doctrinam defendit pro viribus Freitas ad Acuñam, quæst. 18. à nu. 30. contra ipsummet Acuñam, dicta quæst. num. 14. Bene tamen aduertit Bañez 2. 2. quæst. 33. art. 8. dub. 2. ad septimum argumentum, quod in sacramentali confessione fas erit cuique statum suæ conscientie aperire dicto Confessori, vt certior efficiatur, an teneatur denuntiare, vel non. Et vicum doctum cõsulere quoque erit licitum, ad sciendum, an delictum quod nouit, sit de pœnis

de pœnis contentis in edicto; hanc enim consultationem, & ad hunc finem excludere non intendunt Domini Inquisitores, vt docet Arevalo de correctione fraterna, fol. 188. seruare tamen secretum tenebitur Doctor, cui facta est consultatio: si tamen casus planè dici possit, absque manifestatione personæ denunciandæ, aderit obligatio non declarandi, ob edicti mandatum.

58 Aduertendum, quòd quando dicimus edictum Inquisitorum obligare, vt denunciatio fiat nulla præmissa correctione fraterna; non in eo sensu est intelligendum, quòd edictum prohibere intendat correctionem absolutè, sed solum obliget, vt denunciatio non omitatur titulo correctionis factæ, vel faciendæ. Vnde si aliquis dum corrigeret, animum quoque haberet denunciandi, tantum abest, quòd edicto Inquisitorum aduerteretur, quòd potius menti ipsorum maximè faueat: nam cum ipsi intendant delinquentis emendationem, tantum quantum citius medium emendationis fuerit à denunciatio appositum, erit tribunali illi placidius, & si videat quæ denunciaturus est, forè profecturà correctionem, vt delinquens à peccato cesset, antequam opportunitas denunciandi adueniat, corrigere absque dubio tenebitur, animo semper perseverare denunciandi. Nec contra hoc ius posituum præualere potest, nisi ex facta correctione fuga delinquentis timeatur, vel aliud nocumentum: nam tunc non sufficit, quòd dum corrigit denunciaturus animum quoque habeat denunciandi, sed tenebitur solum denunciare, & corrigendo tunc peccabit. Hoc si perpendatur, difficultatem omnem aufert, quæ quidam sunt superati, non capiètes quomodo edictum sanctissimi tribunalis Inquisitionis præcipere possit, quòd correctio nulla fiat ante denunciationem; cum id iuri naturæ conforme sit, & Christi Euangelio, Matth. 18. vt enim iam diximus, non præcipitur per edictum correctionem non fieri; sed quòd quamuis sit facta, non ob id denunciatio omitatur; quia sic expedit bono religionis, & communi. Quam herclè doctrinam rectè confirmat Marquez *en Governador Christiano*, lib. 1. cap. 22. in 2. editione, §. *con mas verisimilitud*, dum inquit publica crimina posse denunciari, absque præmissa correctione: non quia tunc non obliget correctio, illa namque cum sit spiritalis elemosyna, eam elargiendi virget mandatum, quoties necessitas & emendationis spes interuenerit: sed idèd denunciari possunt immediatè, quia fama delinquentis iam est amissa per notorietatem peccati, & nihil intererit, quòd corrigatur publicè.

59 Nec tráfacto termino edicti extinguitur obligatio denunciandi: Acuña quæst. 21. num. 4. & 5. Freitas nu. 24. Sousa tract. 2. cap. 20. nu. 6. cum dierum illud spatium non detur vt extinguatur, sed vt differatur obligatio. Vnde fœmina edicti ignara, aut iusta causa impedita, denunciare tenebitur scientia adueniente, vel impedimento abeunte: non tamè teneri statim; sed intra eosdem dies, quos edictum signauerat; quia nõ debet esse peioris conditionis, qui ignorauit edictum, quàm ille, qui notitiam eius fuit cõsequutus illico, ac fuit publicatum: & à die notitiæ edicti dies computandi sunt, docet, tanquam probabile, Acuña quæst. 21. num. 4. Et ante illos dies nolle Inquisitores obligare, piè credi potest, ex suauit illorum procedendi modo. Verius tamen videtur obligare edictum, ante alios dies ab illis, quos antea signauerat, & teneri fœminam denunciare cum primùm commodè possit; sicut teneretur denun-

tiare ex præcepto naturali; opportunitate adueniente. Nec ob id est peioris conditionis fœmina, quæ ignorauit edicti publicationem; cum tam ipsi, quam alijs terminus ad denunciandum æqualis sit designatus; inò est melioris conditionis per accidens; cum ob ignorantiam edicti excusetur ab obligatione denunciandi per amplius tempus, quàm fœminæ edicti gnaræ. Quamuis fatear id, quòd docet Acuña esse fati pium & probabile; & id expressis verbis afferit Filiucius 1. tomo, tract. 14. cap. 2. num. 42. loquens in communi de illo, qui cogitur reuelare aliquid sub censura. Suarez de cœuris, disput. 20. sect. 1. nu. 14. id censet probabile; Et verè hoc tantò fit probabilius, quantò terminus assignatus ad denunciandum est breuior, videlicet sex dierum; & per illos dies differre denunciationem, nulla iniuria contra præceptum reputatur. Si verò excusata fuisset fœmina denunciare, ob aliquod impedimentum intra terminum edicti, dum esse illius conscia, non oportebit illi nouum terminum concedere; quia habuit scientiam, vt posset toto illo tẽpore deliberare quid, & quomodo agere oporteat, & consulere: vt bene aduertit Suarez supra. Ob quam rationem eandem sententiam sequitur Henriquez lib. 13. cap. 18. num. 6. & in commentar. littera Q, ait sic assentiri recentiores Theologos, videlicet à die notitiæ esse cõputandos dies, quòd idem docet Sã, verb. *denunciare*, num. 1. & verb. *excommunicatio*, nu. 22. Sed aduertendum, fœminam, quæ ob ignorantiam edicti non denunciavit intra terminum, teneri denunciare, saltem ex vi iuris naturalis, statim ac commodè possit, si necessitas denunciandi infet, vt diximus num. 17.

60 Fœmina verò conscia edicti, & non denuntians intra terminum, excommunicationem incurrit; à qua absoluti non potest per Bullam Cruciatam, nisi facta sit denunciatio, aut per fœminam non stet; quin fiat, cum læsa pars non sit adepta satisfactionem, videlicet Inquisitores, quorum iustum mandatum non est impletum. Acuña quæst. 21. num. 8. Sousa tract. 2. cap. 20. nu. 8. Si tamen fœmina conscia edicti, iter ageret ante terminum publicationis impletum, ad oppidum, vbi non adesset opportunitas denunciandi, aut quia Inquisitionis tribunal ibi nunquã est situm, aut alia causa; probabile erit non constringi fœminam præuenire denunciationem ante impletionem termini designati per edictum, si tantum loquamur ex iuris positui obligatione: quia lex non obligat denunciare, nisi intra illum terminum, nec constringit præuenire denunciationem ante in aliquo casu, eo modo quo nec teneri quem præuenire tempus annuæ confessionis, communionis, aut recitandi officium diuinum, ante terminum designatum per leges; quamuis sciat ille qui non præuenit, reddendum iri impotentem ad non implendas leges; probabile iudicant aliqui. Qua admissa probabilitate casus præsens probabilis erit. Nec tenebitur fœmina ab iter agendo cessare, sibi non necessarium, nec expectare dies edicti, si nolit ante illos denunciare: sicut non tenetur non iter agere pedester sibi non necessarium, qui sciret se reddi impotẽtem ex eo ieiunandum, vt dicemus disput. 54. num. 21. Diximus non teneri præuenire denunciationem, ex vi præcepti positui: nam ex vi naturalis si maximè timeretur damnationem Reipublicæ, aut metueretur fuga Confessarii, qui alibi quoque nociturus esset, præuenire teneretur; vt diximus num. 17. Probabilius tamen est etiam ex vi iuris

iuris positui tenere fœminam illam præuenire denunciationem ante terminum designatum per edictum.

61 Edictum autem, quod vnoquoque anno in Quadragesima solet intimari ab Inquisitoribus, vt scilicet fœminæ in confessione sollicitatæ deferant intra certum terminum Confessariũ sollicitantem (communiter sex dierum terminus solet assignari) duo importat; & præceptum à superiore legitimo dimanans, & excommunicationis latæ sententiæ pœnam. Præceptum autem non finitur elapso termino, sed durat semper; cum sit quædam lex, cuius natura est perpetua, donec reuocetur. Fagundez 2. præcepto lib. 4. cap. 3. nu. 31. Vnde in quavis hora fœmina præcepti illius sit adepta notitiã, incipit obligari ad denunciandum in fine termini designati; sicut in quouis momento, quo aliquis scit rem à se possessam bona fide, esse alienam, incipit constringi domino suo eam restituere. Et qualiter rem alienam inuito domino retinens aboluendum non est, donec eam reddat, quando bis, aut ter fuit absolutus, ob fidẽ datam de restituendo; vt disput. 10. nu. 14. eodem quoque modo fœmina sollicitata, & promittens se denuntiaturam habita opportunitate, bis, terve absoluti poterit, vltèrius tamen non, donec præceptum denunciandi adimpleuerit. Acuña q. 21. num. 10. Sed hæc procedunt, si tantum attendatur ad naturam implendi præcepti; etsi nullam haberet iniunctã excommunicationẽ.

62 Quia tamen præceptum iniunctam ab Inquisitoribus circa denunciationem in Confessariis sollicitantes sub excommunicationis pœna intimatur, sicut præceptum perpetuum est, nec temporis lapsu extinguitur, nisi expressè reuocaretur; vt docet Suar. de fide, disput. 20. sect. 4. nu. 11. Auila de censur. 2. part. cap. 5. disput. 5. dub. 5. quamuis Henriquez lib. 13. cap. 18. n. 4. littera M. in commentario asserat, edictum non obligare pro toto anno; nullã tamen assignat ipse determinatam durationem; sic & excommunicationis pœna perpetua est; vt docet Rodrig. in addition. ad §. 9. nu. 69. & refert Garcia. 2. tom. de benefic. part. 11. cap. 10. nu. 142. Vnde à die habitæ notitiæ, & elapsi termini, siue primi, siue secundi, iuxta opiniones nu. 58. relatas, incipit fœmina ligari censura, si culpabiliter denunciare omittat. Quapropter si fœmina confiteatur, post habitam notitiam edicti, & termini lapsum, negligentè, se fuisse in delatione criminis, ne quidem semel absoluti poterit; quantumuis fidem det se illico denunciandi mandatum executuram: Nam cum à peccatis nemo absoluti valeat, nisi à censura antea sit immunis, & à censura illa absoluti nequeat per Bullam, nisi prius satisfacta parte, videlicet Inquisitoribus; sit ne semel quidem fœminam fore absoluendam: Acuña q. 21. nu. 6. & 8. Et in simili docet Suar. tom. de censur. disput. 7. sect. 5. num. 45. Gutier. q. canon. cap. 5. nu. 30. & 31. Sot. in 4. distinct. 22. quæst. 2. art. 3. col. 4. vers. *præterea*, quòd non sit absoluendus ille, qui excommunicatur, donec eiiciat concubinam, nisi prius sit expulsa; nec sufficit, quòd proponat expellere: Vel si domini Inquisitores, pars læsa in rigore non dicuntur; nam vt asserunt Gutierrez, Sotus & Suarez supra, iudex in rigore non dicitur pars; nec in Bulla comprehenditur illa voce *satisfacta*; sed tertia persona, quæ læsa fuerit in vita, honore, vel bonis temporalibus: at ad modum partis læsæ se habent, & absoluendi non sunt contrauenientes illorum mandatis, donec de factò paruerint.

63 Quòd si post iam incurram censuram iustum impe-

dimentum superioratur, non denunciandi statim; quia tribunal longè dilatat, & magnum Iubileum intercedit, quòd lucrari intendit fœmina sollicitata; aut quia si Eucharistiam non suscipiat, notam in fama patetur, poterit ab excommunicatione absolui, data cautione iuratoria comparandi confessum ac opportunitas locum præstiterit; quia tunc meliori modo, quo potest, datur parti satisfactio: & id ita velle interpretandum est piam Inquisitorum conditionem. Acuña q. 21. nu. 9. vide Sanchez in summa, lib. 2. cap. 13. à num. 17. Suarez tomo de censuris, disp. 7. sect. 5. à nu. 38. Graffis lib. 4. decisionum, cap. 16. num. 6.

64 Si fœmina quæ iam censuram incurrit, denuntiationis præceptum adimpleat, poterit virtute Bullæ à quo cumque Confessario absoluti à censura: nam satisfacta parte, absoluendi priuilegium ab omnibus censuris traditur in Bulla, vel à mendicantibus, virtute priuilegiorum, vt docet Freitas quæst. 21. nu. 31. poterit absoluti. Soufa tract. 2. cap. 12. num. 8. Nec indigebit fœmina, se negligenter fuisse in delatione fateri Inquisitoribus in Sacramento pœnitentiæ, nec extra: cum illi ad Sacramentalem peragendam confessionem coram ipsis fœminas non constringant.

65 Ex Bulla Clementis VIII. videntur constringi omnes cognoscentes sollicitationis crimen denunciare, ibi: *Ipsoq; Regulares non eximi ab onere deferendi, seu denunciandi*; & saltem adesse denunciandi obligationẽ de Confessario sollicitante, tanquam de suspecto de hæresi, colligitur ex mandato Inquisitorum intimato per edictum, adducto à Paramo, de origine Inquisitionis, lib. 3. q. 5. nu. 43. fol. mihi 623. ibi: *Iussimus, atque mandauimus præsens mandatum, ac publicum, & generale edictum dari, & promulgari apud vos omnes singulos, & vnumquemque vestrum, eadem iam dicta causa, & ratione; vt si dignoueritis, intellexerit, videritis, aut præuia cognitione scriueritis aliquem, vel aliquam personam viuam, vel præsentem, vel absentem, aut iam defunctam finxisse, promulgasse, dixisse, aut ore protulisse aliquam, vel aliquas opiniones, aut verba hæretica, suspecta, erronea, temeraria, malè sonantia, scandalum redolentia, aut aliquam hæreticam blasphemiam contra Deum, & eius sanctam Fidem Catholicã; & contra id, quòd amplectitur, docet, prædicat, & tenet nostra sancta Mater Ecclesia Romana, nobis declaratis, dicatis, & manifestatis*. Ecce quòd denunciandi præcipiantur acta de hæresi suspecta, ibi: *Suspecta*. Cum igitur Confessarius sollicitans, de hæresi habeatur suspectus; ex huius edicti mandato denunciandus erit. Vnde si fœmina, vel vir credant certò Confessarium aliquem, fœminam, vel masculum sollicitasse; vel quia sollicitationem audire, vel quia firmiter existimant, ab illis non esse infamia afficiendũ Confessarium, nisi reuerà sollicitantis scelus cõmisset, tenebantur delictum deferre ad Inquisitionis tribunal; ex dicta Bulla Clementis VIII. vt docet Bonacina disput. 6. punct. 3. nu. 16. & constat ex Bulla Gregorij XV. adducenda nu. 67. Fagundez 2. præcepto lib. 4. cap. 3. nu. 31. & ex edicto Inquisitorum in illis verbis. ¶ *O que algun Confessor, Confessores, Clerigos, o Religiosos, de qualquier estado, o condicion que sean, en el acto de la confession, o proximately a ella ayau sollicitado a sus hijas de confession, prouocandolas, o induziendolas con hechos, o palabras, para actos torpes, y deshonestos, &c.*

66 Iam tamen nõ solum procedere posse Inquisitores contra

contra Confessarios foeminas in Sacramento confessionis sollicitantes; sed etiam contra eos in confessionali de rebus inhonestis extra occasionem confessionis colloquentes; refert Coriolanus de casibus referuatis, parte 1. sectione 2. articulo 22. folio 238. ex Cōgregatione Illustriss. Card. Sanctae Inquisitionis, prout sequitur. *Feria quinta, die decima Iulij, millesimo sexcentesimo decimo quarto, in generali Congregat. Sanctae Romanae, & universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis, coram Sanctissimo Domino Nostro Domino Paulo, Divina providentia Papa V. ac Illustrissimis, & Reverendissimis DD. Petro, tituli Sanctae Mariae in via, Bellarmino, Ferdinando Taberna, tituli Sancti Eustachij, & Joanne Garcia, Sanctorum quatuor Coronatorum Mellino nuncupatis, Presbyteris Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, adversus haeticam pravitatem in tota Republica Christiana generalibus Inquisitoribus, à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis. Facta relatione, quod multi Confessarij tractant cum mulieribus in confessionali extra occasionem confessionis de rebus inhonestis, sanctissimè decrevit, vt contra huiusmodi Confessarios procedatur in sancto Officio. Quod idem decretum quoque est per Gregorium XV. Anno millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, die trigesimo Augusti, cum alijs casibus. Vnde providentiae summe, & curae solitae ipsemet D.N. Gregorius XV. incumbens pro grege à D. N. Iesu Christo sibi commissio, & condolens quoque Confessariorum malitiam eo vsque crevisse, quod foeminas, quarum confessiones excipiunt, non vereantur ad venerea provocare, sollicitare, & inducere, penas per Praedecessores suos contra in Sacramento confessionis sollicitantes innovans, ad novos iam casus suum decretum extendi iussit, quod videlicet, iam non solum Confessarij in actu confessionis sollicitantes punitioni Inquisitorum adfint subiecti; verum eorum punitionem non effugiant simulantes confessiones auscultare, & loquentes lascivè cum foeminis penitentibus, & illicitos sermones seu tractatus inhonestos habentes, vt constat ex eius tenore.*

Implebitur tamen, denuntiandi praecipuum, si denuntiatio fiat coram familiari, L. Commissario, aut Secretario, aut Consultore, qui sane tenebuntur delictum deferre ad tribunal. Obligari numque denuntiantes, ad tribunal immediatè accedere, onus graue esset, & absque necessitate iniunctum. Et coram Ordinario loci fat erit fieri denuntiationem, non tamquam Ordinario, sed tanquam Ordinario Inquisitore, iuxta Cōcil. Trident. sessi....

SANCTISSIMI D. N.
GREGORII PAPAE XV.
Constitutio contra sollicitantes in
Confessionibus.

Gregorius Papa XV. Ad perpetuam rei memoriam.

NIVERSI Dominici gregis curam quam immeriti, caelesti dispositione gerentes, sedulo innigilare tenemur, vt ab omnibus pravis contagijs conseruetur immunis, moltòque maiori studio providere, vt omnis pestis ab

his auertatur, quibus alios sanandi officium est commissum, ne quod Evangelica scripta nos admonent, sale infatuato nō sit, in quo saliat, & ad nihilum proficit, nisi vt mittatur foras, & concilietur ab hominibus. Quoniam autem à Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris quibusdam in locis prouisum fuit, vt impium, ac nefandum scelus, quod nō solum inter Christi fideles non esse, sed nec etiam nominari debet, procul ab ijs arceatur, videlicet, vt aliquis Sacerdos ad sacras audiendas confessiones deputatus, sacrosancto Penitentiae Sacramento, sollicitando penitentes ad turpia, abutatur, ac pro medicina venenum, pro pane aspidem porrigat, & ex caelesti medico infernalis veneficus, ex patre spirituali proditor execrabilis animarū reddatur. Idcirco. Nos ea, quae bis perniciosissimis Diaboli insidijs arcendis certis locis salubriter constituta sunt, vt nullibi desideretur, quantum ex alto conceditur, prouidendum duximus. Alias siquidem à feliciss. record. Pio Papa IV. Praedecessore nostro emanarunt literae tenoris subsequentes, videlicet. Pius Papa IV. Venerabili fratri Archiepiscopo Hispanens. in Regnis Hispaniarum haetica prauitatis Inquisitori Generali. Cum sciret ne per, non sine animi nostri molestia, accepimus, diuersi Sacerdotes in Regnis Hispaniarum, atque etiam in eorum Ciuitatibus, & Diocesis curam animarum habentes, sine eam pro alijs exercentes, aut alijs audiendis confessionibus penitentium deputati, in tantam proruperint iniquitatem, vt sacramento Penitentiae in actu audiendi confessiones abutantur, nec illi, & qui id instituit Domino Deo, & Saluatori nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur: mulieres videlicet, penitentes, ad actu inhonestos, dum earum audiunt confessiones, alliciendo, & prouocando, seu allicere, & prouocare tentando, & procurando, ac loco earum per Sacramentum huiusmodi Creatori nostro reconciliationis, grauiori peccatorum mole eas onerando, & in manibus Diaboli tradendo, in Diuina Maiestatis offensam, & animarum perniciem, Christi fidelium scandalum non modicum. Nos in animum inducere nequeunt, quod quid de Fide Catholica rectè sentiunt, Sacramentis in Ecclesia Dei institutis abutantur, aut illis iniuriam faciant, Fraternalitati tuae, de cuius eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per praesens committimus, & mandamus, quatenus per te, vel per alium, seu alios à te deputandum, seu deputandos contra omnes, & singulos Sacerdotes diffensorum Regnorum, ac illarum Ciuitatum, & Diocesis de praemissis quomodolibet diffamatos, tam seculares, quam quorumuis etiam exemptorum, ac Sedi Apostolicae immediatè subiectorum Ordinum Regulares cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & praerogatiuae existant, tam super praemissis, quam super Fide Catholica, & quid de ea sentiant diligenter inquiras, & iuxta facultatem tibi contra haeticos, aut de haesi quouis modo suspectos à Sede Apostolica concessarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repositos iuxta excessum suorum qualitates, prout iuris fuerit, punias; eos etiam si, & prout de iure fuerit faciendum, debita praecedente degradatione secularis Iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, & Monasteriorum, necnon Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes, fuerint etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate

mitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis sub quibuslibet tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis et motu proprio, aut alijs quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus eorum errores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrarijs quibuscumque. Dat. Romae apud sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die xvj. Aprilis, M. D. LXI. Pontificatus Nostri Anno secundo.

Igitur vt literae praedictae perpetuis futuris temporibus, & vbique locorum inuolubiliter obseruentur, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, ac de consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium contra haeticam prauitatem generalium Inquisitorum praesentibus literas huiusmodi, ac omnia, & singula in eis contenta Apostolica auctoritate tenore praesentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus, & singulis inuolubilibus Apostolica firmitatis robur alijcimus, illasque non solum in praesentibus Hispaniarum Regnis, sed in quibusvis Christiani Orbis partibus firmiter, & inuolubiliter obseruari praecipimus, & mandamus. Ac praeterea, ne in futurum de pena his delinquentibus imponenda, & de modo contra eosdem procedendi ab aliquo dubitari possit, statuimus, decernimus, & declaramus, quod omnes, & singuli Sacerdotes tam seculares, quam quorumuis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicae immediatè subiectorum ordinum, institutorum, societatum, & Cōgregationum, Regulares cuiuscumque dignitatis, & praerogatiuae, aut quouis priuilegio muniti existant, qui personas quacūque ille sint, ad inhonestas, siue inter se, siue cum alijs quomodolibet perpetranda in actu sacramentalis confessionis, siue ante, vel post immediatè, seu occasi ne, vel praetextu confessionis huiusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, siue extra occasionem confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiantur, seu ad confessionem audientiam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, sine tractatu habuerint, in Officio sanctae Inquisitionis seuerissimè, vt infra, puniantur. Et praeterea omnes haetica prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarios omnium Regnorum, Prouinciarum, Ciuitatum, Dominorum, & locorum vniuersi Orbis Christiani in suis quemque Diocesis, & Territorijs per has nostras litteras etiam priuatiuè quoad omnes alios specialiter, ac perpetuò Indices delegamus, vt super his contra praedictos simul, vel separatim in omnibus, prout in causis Fidei iuxta Sacrorum Canonum formam, necnon Officij Inquisitionis huiusmodi constitutiones, priuilegia consuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo ex huiusmodi nefarijs excessibus culpabiles reppererint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantijs, si spon. ab executione Ordinis priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuè inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuae, & passivae, si regulares fuerint, exilij, damnationis ad trivemes, & carceres etiam in perpetuum absque ulla spe gratiae, alijsque penas decernant, eos quoque si pro delicti enormitate grauiores Sanchez Selecta.

penas meruerint, debita praecedente degradatione Curiae seculari puniendos tradant. Dantes etiam facultatem Venerabilibus Fratribus nostris Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus generalibus Inquisitoribus, ne delictū tam enorme, & Ecclesiae Dei tam perniciosum remaneat ob probationum defectum impunitum, cum difficilis sit probationis, testibus, etiam singularibus, concurrentibus praesumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis delictum probatum esse arbitrio suo iudicandi, & Curiae seculari, vt praefertur, reum tradendum esse pronuntiandi. Non obstantibus omnibus, quae dictus praedecessor in suis literis praedictis voluit non obstante, ceterisque contrarijs quibuscumque. Mandantes omnibus Confessarijs, vt suos penitentes, quos nouerint fuisse ab alijs, vt supra, sollicitatos, moneant de obligatione denuntiandi sollicitantes, seu, vt praefertur, tractantes, Inquisitoribus seu locorum Ordinarijs praedictis: quod si hoc officium praetermiserint, vel penitentes docuerint non teneri ad denuntiandum Confessarios sollicitantes, si tractantes, vt supra, huiusmodi locorum Ordinarijs, & Inquisitoribus illos pro modo culpa punire non negligant. Volumus autem, vt praesentium tractamentis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillis alicuius persona in dignitate Ecclesiastica constituta munitis eadem profus fides in iudicio, & extra vbique habeatur, quae praesentibus haberetur, si forent exhibita, vel obfusca, quodque eadem praesentes literae, seu illarum exempla ad valuas Basilicarum S. Ioannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Flora affixe, omnes ita ardeant, & afficiant, ac si vnici que personaliter intimita fuissent. Datum Romae apud sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die xxx. Augusti, M. DC. XXII. Pontificatus Nostri Anno secundo.

S. Card. S. Sufanae.

Per huiusmodi autem S. D. N. Gregorij XV. decretum constare cuique poterit, quoniam per illud sint addita ad ea, quae per praedecessores Pontifices, Pium videlicet IV. & Paulum IV. contra in confessionibus nefandum scelus sollicitandi impudenter aggredientes sancita sint. In primis namque Bullis puniendos per Inquisitores in actu sacramentalis confessionis sollicitantes, seu ad venerea prouocantes foeminas, fuit stabilitum: & extensione quadam ob rationis paritatem, eidem punitioni fieri subiectos sollicitantes immediate antè, vel post ad confessionem, à Doctoribus & à Tribunali illo Sanctae Inquisitionis facti obseruatum. Quia tamen impudentia Confessariorum, simulandi artem adinuenit, intentionem praesentes deludere, & in existimationem trahere, tunc temporis penitentiae Sacramentum ministrari, cum venenum, & aspidem foeminis porrigerent: sanctè hercè, & necessariò ob immunitatem Sacramenti tuendam, fuit à Sancti Domini Nostri Gregorio XV. iudicatum, hos Confessarios sic simulantes, penas per Inquisitores intelligendis comprehendere, siue in loco confessionarij in Ecclesia destinato, siue extra Ecclesiam, ad audiendam confessionem electo, siue in domo foeminae simulatio illa interueniat, dū videlicet praetextu confessionis agenda vocaretur Confessarius vtrique tamen iniectione venereorum agenda ad simulandum ducerentur. Vt notauit Bonacina in tom. de clausura, tract. de obligatione

denuntiandi confessarios sollicitantes, disput. 6. punct. 3. Pro complemento denique animaduertendum est, si contigerit in tam immane scelus confessarium prolabi, quod in sacramentali confessione, vel proximè ad illam, aut prætextu confessionis, sollicitationis crimen commiserit, non fore necesse illi ad aperiendum suum crimen confessario, explicare an tactus impudicos, an oscula, an copulâ, an verba inhonesta cū poenitente habuerit, sed sufficit dicere se sollicitasse: quod verò copula, vel oscula fuerint commissâ, materialiter se habent in ordine ad sollicitationem, sicut qui pollutione, vel copulam perpetrasset in loco sacro, satis fuisset dicere se sacrilegium commississe, tacendo an per pollutione, aut copulâ: imò iuxta satis probabilè opinionem cum omnia sacrilegia sint eiusdem speciei, satis erit confessario sollicitanti fateri, se sacrilegium commississe, tacendo an illud fuerit commissum sollicitationis vitio, aut alio crimine. Sequitur ex dictis malè Fagundez 2. præcept. lib. 4. cap. 3. nu. 31. dixisse tanquam probabilius non adesse obligationem denuntiandi confessarium sollicitantem immediatè ante, vel post ad confessionem, sed tantum eum qui in ipso confessionis actu scelus sollicitationis patrat. Nō enim fuit ab ipso animaduertendum, quod citò ex Bullis Pij, & Pauli IV. solum sollicitans in actu confessionis sit denuntiandus, ex edicto tamen Inquisitorum Castellæ saltem promulgato adducto nu. 65. & ex præfata Bulla Gregorij XV. iam illud probabiliter non potest sustineri.

EXPLICATIO CONSTITUTIONIS Gregorij XV. de sollicitatione in Confessione.

SOLICITANTEM occasione confessionis decernit Summ. Pontifex denuntiandum fore. Ille verò occasione confessionis sollicitare dicitur, qui opportunitate sumpta ex confessione sollicitat, v. g. si vocatus fuisset confessarius in domum alicuius feminae ad eius excipiendam confessionem, vtroque verum animum perficiendi Sacramentum habente, post tamen de rebus minimè ad confessionem spectantibus confabularentur, & feminam velle in alium diem differre confessionem assereret, quibus inspectis confessarius si sollicitaret, occasione confessionis sollicitationis scelus fuisse aggressum, erit arbitrandum. Nec talis dicitur immediatè ante confessionem sollicitasse, cū ante sollicitationis initium, in alium differre diem confessionem decreuisset femina.

Prætextu etiam confessionis sollicitationis nefas agredientem denuntiandum fore, stabilit Pontifex, prætexere autem nihil aliud est quam velare, vnum scilicet agendo, & aliud omnino diuersum exterius ostendendo. Quapropter ille dicitur prætextu confessionis sollicitare, qui inuitat feminam ad confessionem, vt eam sollicitet, si ambo decernant simulare confessionem, vt licentius de rebus inhonestis loquantur. Addit tamen Soufa prætextu confessionis sollicitationem patrari: quod docet in annotat. ad tract. de confessarijs sollicitantibus, num. 12. At deceptus sanè est, cum hic casus pertineat ad sollicitantem extra occasionem confessionis, vt immediatè dicemus.

Sollicitantè quoque extra occasionè confessionis in confessionario, aut in loco quocumq; vbi confessiones sacramentales audiuntur, seu ad confessione audiendâ electo, simulantè ibidè confessiones audire, denuntiationi esse obnoxii sancit Summ. Pontif. Vnde si confessarius, & femina decernant velamine confessionarij turpiter confabulari, huius constitutionis reus erit confessarius.

Hinc fit penis huius constitutionis non comprehendendi confessarium, qui cum moniali pacificatur, in confessionario turpiter confabulari. Quando talis locus indifferens est tam ad vrbane loquendum, Hispanè, *Arcinir visitas*, quam ad excipiendas confessiones, vt moris est in pluribus huius Curia Matritensis monasterijs. Nam cum Summ. Pontifex afferat sollicitantem in confessionario, denuntiandum esse dum simulat quoque confessionem ibidem pro tunc effici, sit loquentè in confessionario indifferenti ad vrbane loquendum, vel Sacramentum perficiendum, denuntiandum non esse, si desit in confessario simulandi animus.

Vnde et si sciat confessarius monialis animum simulantem esse, vt notam ab alijs monialibus concipiendâ vitet, dum tamen ipse à simulatione distet, paratus non occultare tunc temporis Sacramentum non ministrari, denuntiandus non erit. Quia simulationem adesse ex parte confessarij erit opus, iuxta constitutionis continentiam vt intuenti constabit.

Quapropter et si rectè sciat confessarius videntes illum in loco confessionarij iudicatos fore, tunc Sacramentum ministrari, dum tamen ipse sine animo confessionem simulandi assistat, penas constitutionis vitabit. Quia, vt iam dictum est, simulatio in confessario desideratur, vel quòd agat opus, aut locū occupet, qui ad alios fines, nisi confessionis non sit destinatus.

Vnde si moniales aliquè diem destinatum ad solū confessiones habeant, & tunc confessionarium loca nullatenus, nisi ad confessionis finem aperiantur, tunc confessarius sollicitans moniale, aut inhonestos sermones aut tractatus habens, denuntiandus erit. Quia tunc simulata confessione locus confessionarij ei tribuitur, aliàs minimè; & quamuis ipsi simulandi animus desit, cum tamen exterius se gerat, ac si perficiendi Sacramenti adesset intentio, sit, simulationis opus tunc interuenire, quantumcumque absit simulandi animus.

DISPUTATIO XII.

Num superior iure referuationis possit concedere subditis facultatè eligendi Confessarios ad casus referuatos, cum onere tamen comparandi coram se, ad iterum crimina confitenda, vel extra Sacramentum narranda.

S V M M A R I V M.

Argumentum à parte affirmatiua, num. 1.

Prima sententia, num. 2.

Authoris iudicium, num. 3.

Obiectio aduersa, num. 4.

Constitens casus referuatos in articulo mortis, non tamen habentes annexam excommunicationem, nō tenentur coram superiore comparere, num. 5.

Concedens facultatem eligendi confessarium, non potest imponere poenitentiam subdito, quod certiores faciat

faciat confessariū ad hoc, vt sub poenitentia iniungat sacramentalè confessionè sicut Superiori, n. 6. & 7. Alia scitu digna, num. 8. & 9. Ad argumentum respondetur, num. 10.

ID posse fieri videtur: nam sicut iure iniunctæ poenitentia potest astringi poenitens, bis eadem peccata sacramentaliter aperire, vt censeamus disput. sequent. num. 2. pari ratione quibit superior iure referuationis, ad bis eadem crimina fatenda obligare. Equam namque rationem in vtroque casu procedere quilibet iudicabit.

Quod tuetur Vazquez tom. de poenitent. quaest. 91. artic. 3. dub. 7. à num. 13. præsertim, num. 24. & 26. esse probabile, & ita in Societate IESV cōcessum esse iter agentibus, aut ijs, qui in alijs Collegijs negotiorū causa versantur. Imò existimat id fieri posse sola voluntate, & potestatis superioris referuantis casum, etiā sine consensu inferioris acceptantis illā; quem requirebant necessariò, Palud. in 4. distinct. 17. quaest. 5. artic. 1. Nauarr. cap. 26. num. 12. & in cap. *Placuit*, de poenitent. distinct. 6. à num. 106. vsque 119. Graff. 1. part. summ. lib. 1. cap. 13. nu. 76. Henriquez lib. 6. cap. 5. nu. 2. & 3. Aegid. 2. tom. de Sacramēt. disput. 8. nu. 119. & 124. Et reputat satis probabile esse Ochag. de Sacramēt. tract. 2. quaest. 26. num. 10. Torr. de iust. disp. 64. nu. 4. Maior in 4. distinct. 17. quaest. 6. Adrian. in 4. in materia de confessione, q. 5. §. *idè pro solutione*. Ledesma in 2. part. 4. quaest. 8. art. 2. dub. 19. Et eandem videtur supponere Caietan. verb. *absolutio*, cap. 1. & Medin. C. de poenit. quaest. de confessione fratribus priuilegiatis facta. Veja 2. part. casu 31. Coriol. de casib. referuatis, p. 1. sect. 1. art. 8. fol. 49. Chapiauile de casib. referu. cap. 8. fol. 66. Docet etiam Suarez tom. de poenit. disput. 30. sect. 5. num. 8. & 21. & 27. censens, itidem solo iure referuationis absque consensu subditi posse illum astringi ad comparandum iterum coram superiore. Discordat tamen Suarez à Vazq. quòd ille nō posse obligari iterum ad confitendum Sacramentaliter peccatum referuatum superiori censeat nu. 31. sed solum ad cōparandum, & manifestandum suum crimen, siue sacramentaliter, siue extra Sacramentum; quia non pōt in hoc maius onus imponi, quam sit necessarium ad finem referuationis: Item quia non est cogendus poenitens, vt si aliqua peccata non referuata postea commisit, illa superiori cōfiteatur. Què sequitur Hurtado de poenit. disput. 11. difficult. 11. & 13. Vazq. verò q. 93. art. 3. dub. 8. num. 40. non nisi ad Sacramentalè confessione posse obligari arbitratur; quia referuatio reuera sit ad iudicium confessionis, non ad iudicium exterius: nec ius concessum à Christo ad referuandū peccata; vt cōstat ex Trident. Sess. 14. cap. 7. concessum est aliter, quā intra limites Sacramenti. Vnde velle superiorem iure referuationis sibi narrari crimina extra Sacramentum poenitentię, esset naturā referuationis mutare, & cōsequenter naturā Sacramenti, quantum ad aliquid: q̄ fieri non posse ab homine ex omniū mēte liquidè cōstat: Vnde licet ad finem referuationis fas esset narrare crimina, extra Sacramentū, & in electione poenitentis sit taliter dicere si velit; superior tamē ad extra, vel intra Sacramentū manifestare non potest indifferenter obligare; eū id repugnet naturæ, & essentia, referuationis. *Fa-*
Sanchez Selecta.

teor, ingenuè melius Vazquij, quam Suarij esse iudiciū, supposito, q̄ delegatio fieri queat cum onere cōparandi corā superiore: quòd an verū sit, num. seq. dicemus. An verò alia lege præter referuationis possit Prælatus præcipere sibi manifestari peccatum extra confessos nem, resoluemus negatiuè disput. 46. à 23. vsque ad 26. Et docet Suarez tom. de poenit. disput. 21. lect. 2. nu. 6.

Authoris iudicium.

AT Re melius perpenfa ait idè Vazq. q. 93. art. 1. dub. 6. à nu. 11. & q. 91. art. 3. dub. 7. in si iure referuationis non posse superiorem ad eadem bis peccata aperienda Sacramentaliter astringere subditum: vnde sententiā, quam supra q. 91. art. 3. dub. 6. 7. & 8. sequutus fuerat, reijcit (in omnibus operibus ab hoc Doctore editis, nullā aliā sententiā retractatam reperi, adeò omnia à principio callebat.) Nā quāuis oēs Sacerdotes non habeant iure Diuino applicatam debitā materiā, in quā ferant sententiā absolutionis, nisi illis applicetur à superiore, & ita vnus ab alio eā accipiat, tū quòd attinet ad potestatem actiua iurisdictionis, oēs sunt pares, & immediatè à Deo illā accipiūt. Vnde quilibet confessarius absoluet, vltimò iudicat peccata, alij Sacerdoti iudicada ea nō relinquens; cū vnus ab alio non accipiat potestatem iudicandi, sed à Christo; vnusquisq; est vltimus iudex in illa causa. Quòd secus est in causa excōicationis, in qua Sacerdotes oēs non accipiūt potestatem à Christo absoluendi, sed eā et iurisdictionem actiua accipiūt à supremis Pastoribus. Vnde superior tantū potitur iure negadæ materiæ Sacerdoti inferiori: at ea concessa, vt iā illius valida sit absolutio, nequaquā pendet à secunda absolutione, taliter quòd possit dici peccatū in 1. absolutione non esse totaliter, & vltimatè absolutū, sed initialiter, & dependenter ab vltima absolutione, à referuante impertitèda: eo modo quo in foro exteriori negotiū nō vltimò iudicatur ab inferiori iudice; sed datur locus appellationi ad superiorem iudicē, à quo vltimū, & definitū iudiciū expectatur in vltima instantia. Vnde vis referuationis in eo sita est, quòd superior impediatur nē alius confessarius de tali peccato iudicet, nō verò in eo, q̄ peccata semel in confessione iudicata, referuēt vltimo iudicio Superioris. Vnde constitutio Cisterciensium, præcipiens, fratres confitētes sua peccata intra annū ordinarijs confessarijs à superioribus assignatis, teneri, in fine anni eadem crimina aperire Sacramentaliter Abbatibus, vim habet ratione voti, vel iuramenti præstiti ab inferioribus, aut iure pacti, & conuentionis profitentiū illā regulā: qualiter fortè obligatur Religiosi Societatis Iesu, cedētes iuri nō cōstitēdi q̄ iā erat cōfessū, eo modo quo cedūt iuri denuntiandi sua delicta immediatè à superiore, prætermittā correctione fraterna; vt dicemus disput. 46. nu. 28. aut quia sequitur opinionem illis visā, pbabilè. Quā Vazquij sententiā verissimā esse reor: præter què patronos habeo Nauar. summ. cap. 26. n. 26. Palud. in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. cōcl. 3. Syluest. verb. *confessio* 1. q. 19. in si qui esto expressius loquatur de absolutione facta i art. mort. eorū tñ ratio pariter procedit, et extra illū articulū; dū aiunt nō posse aliquè obligari ad eadē bis cōfitenda peccata, quādo semel legitimo confessario fuere denudata. Quo fit, quòd cū probatum sit num. antecedenti contra Suarium, delegationem non posse fieri cū onere comparandi corā superiore, extra Sacramē-

G 2 tum,

tum, nec etiam intra, vt ex hoc num. liquet, nullatenus delegationem sub onere illo inducere præceptum obligans subditum ad comparandum, nec extra, nec intra Sacramentum.

4 Dices subditus iter agens, & lapsus in referuata, poterit inferiori Sacerdoti cōfiteri, vel dicendo referuatā, & non referuatā, vel solum dicendo non referuatā; iuxta dicta disput. 32. num. 10. Igitur frustra poscet facultatem à superiore, quòd absolui possit à referuatīs, si cum onere comparandi concedatur; & aliās iudicet pœnitentem, iuxta sententiam Suarij, & aliorum, ad comparandum teneri; sed satis illi erit confessionem præmittere coram inferiore Sacerdote, & postea comparere. Respondetur tamen; cōfessionem referuatorum debere fieri iuxta Snarij mentem etiā inferiori Sacerdoti tom. de pœnit. disput. 3. sect. 3. num. 1. & 8. & Sacerdotem absolueri, quando occurrit aliqua necessitas communicandi, vel celebrandi, ad vitandam infamiam, vel aliud graue nocentū; non tamē valida erit confessio, si extra hunc casum fiat, nec absolutio; vtpote à non habente iurisdictionem: quod etiam docet Llamas 2. part. summ. cap. 7. §. 12. Pœnitens ergò, qui illam sequitur sententiam, quòd possit delegari facultas eligendi confessarium ad referuatā, cum onere tamen comparandi; ad hoc petet, quòd etiam extra casum necessitatis possit cōfiteri, & absolui, quapropter non frustra postulabit. Ad iuxta nostram sententiam, facultatem eligendi confessarium rogando, & obtinendo, liber pœnitens manebit ad iterum comparandum coram superiore, nec ad cōfitemdum eadem peccata; nec ad extra Sacramentum propalanda. Vide Vazquez tom. de pœnitent. disput. 9. art. 3. dub. 9. vbi multa de obligatione, vel non obligatione cōfitemdi coram inferiore peccata referuatā.

5 Hinc deducitur, cōfitemdum in articulo mortis casus referuatos, non teneri iterum Sacramentaliter denudare corā superiore; eò quòd nec etiam extra mortis articulum ad id teneatur; & adepta facultate pro referuatorum absolute, vt immediate dictum est: tum quia etiam in iure conceditur absolute facultas absoluedi à referuatīs in articulo mortis, quando non est excommunicatio: quando verò excommunicatio fuerit annexa peccato referuato, tenebitur cōparere ratione excommunicationis; quia sub illa cōditione iterum comparēdi facta est absolutio ab excommunicatione in articulo mortis; & in aliam nouam incidet, si non comparuerit, iuxta cap. Eos, de sententia excommunicationis. Tradunt Nauarr. in summ. cap. 26. num. 26. Palud. in 4. distinct. 20. quæst. 1. art. 2. conclus. 3. Coriolan. de casibus referuatīs, parte 1. sect. 2. artic. 16. fol. 198. num. 8. in fine. Syluest. verb. confessio, 1. quæst. 19. in fine. Suar. tom. de pœnit. disput. 30. sect. 5. num. 32. Sanchez summ. lib. 2. cap. 13. num. 24. & plures refert Barbof. in remission. ad Concilium, sess. 14. cap. 7. num. 7. Corel. in praxi pœnitent. fol. 215. & 265. Chapiuile de casibus referuat. cap. 7. fol. 55. & 76. Reginald. 1. part. praxi, lib. 1. num. 62. Viuald. de confessione, num. 65. Et fauet vsus Ecclesie, nuntiquam enim in illo articulo talis modus referuationis introductus est. Docent etiam Zambran. cap. 4. de pœnitent. dubio 4. num. 25. fol. 141. Medina in summ. lib. 2. cap. vlt. reg. 2. Angl. quæst. de confess. art. 4. diff. 5. Cord. in summa, quæst. 18. art. 2. dict. 2. Rodriguez in Balla, §. 9. num. 56. Anton. Ragucius in Lucerna Parochorum de abso-

lutione, quæsto 131. fol. 346. Henriquez lib. 6. cap. 9. num. 3. Ledesma in summ. 1. part. de Sacram. pœnitent. cap. 14. ferè in fine. Llamas 1. part. summ. cap. 7. §. 1. fol. 80. qui optimè aduertit, articulum mortis non esse mathematicè accipiendum, dum scilicet ad est vltimus halitus; sed dum timetur amissio loquelæ, & vsus rationis in periculosa infirmitate. Imò mihi maximè aridet iudicari articulum mortis, quoad effectum absoluteionis à referuatīs, si timeatur amissio vsus rationis per petua, licet mors non timeatur: quod etiam docet Sanchez summ. lib. 2. cap. 13. num. 2. Sanchez de casib. in art. mortis prælud. 1. in fi. Cerol. in praxi, pœnitent. fol. 97. Arbitror item, absoluteionem à referuatīs posse impendi à prima die infirmitatis periculosa, vt doloris lateris, tabardillo, &c. quia amittens vsus rationis absque absoluteione, ita est constitutus in periculo damnationis, ac si absque absoluteione moreretur. Si tamen casus referuati excommunicationem habeat annexam, tenebitur comparere iuxta caput, Eos, de sentent. excommunicat. in 6. non vt absoluat Sacramentaliter; sed vt recipiat pro excommunicatione vltimam sententiam: sic Vazquez tomo de pœnit. quæst. 93. artic. 1. dub. 6. num. 15. & ceteri allegati: Sanchez summ. lib. 2. cap. 13. num. 3. qui optimè aduertit non esse imponendum onus comparandi, quando virtute Iubilæi, vel Bullæ sit absolutio à censura; aliàs priuilegium nihil operaretur. Sic Medin. lib. 2. summ. cap. 12. Henriquez lib. 6. de pœnitent. cap. 9. num. 2. in comment. littera N, & lib. 13. de excommunicat. cap. 29. num. 3. Suar. 4. tom. in 3. part. disput. 30. sect. 1. num. 6. Manuel in addition. ad Bull. §. 9. num. 44. Viuald. de absolut. nu. 68. Quod de hæretico absoluto in articulo mortis nō est sic intelligendum, quamuis habeat Bullam; quia illa nihil circa hæresim concedit: Sic Sanchez supra.

6 Nec assentior Suario tom. de pœnit. disput. 30. sect. 5. num. 23. & 24. Graf. 1. part. summ. cap. 13. lib. 1. nu. 76. Vazquez tom. de pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 6. nu. 11. Villalob. in summ. tract. 9. difficult. 65. cōsentibus, absque dubio posse superiorem concedere facultatem absoluedi à referuatīs, sub ea cōditione, quod ipse Sacerdos quem eligit pœnitens imponat ei pœnitentiam virtute clauium, cōfitemdi scilicet iterū crimina superiori; & ita teneri pœnitentem certiore facere Sacerdotem quem eligit, vt eam sibi imponat pœnitentiam. Addit tamen Vazquez, quòd esto hoc modo quis obligari possit, firmum non esse hunc referuandi modum; quia alius confessarius audita cōfessione, aut idem commutare poterit postea pœnitentiam illam. Et quod hoc modo possit imponi obligatio iterum cōfitemdi docet Paludan. in 4. distinct. 17. quæst. 5. art. 1. nu. 6. Non inquam assentior, nam sic superior referuans, cū onere scilicet, quod à confessario iniungatur sub pœnitentia reiteratio confessionis, in mensem alienam falcem mitteret, & in iurisdictione aliena iudicaret; solus enim minister audiens confessionem, iudex erit pœnitentie iniungendæ. Vnde ab alio iudice nō poterit taxari qualis, quātave sit iniungēda. In quo discedo à Coriol. de casibus referu. part. 1. sect. 1. art. 19. fol. 97. Et concessa semel illi facultate absoluedi, vltimatè iudicabit absoluedo; cū immediatè à Christo accipiat potestatem, tam circa absoluteionem, quam circa iniunctionem pœnitentiae: ab eadem namque radice oritur vtraque potestas, & pari iura immediatè à Christo dimanant. Aut quare minus, quàm alia? Quod docet Egid.

Egid. tom. de Sacram. disput. 8. num. 17. & sustinet idem Vazquez quæst. 93. art. 1. num. 14. cū dicat. Sacerdotes omnes parem habere iurisdictionem actiua tam circa absoluteionem à peccatis, quam circa pœnitentiam iniungendam; & mendendum peccatis illius, qui iam est constitutus subditus. Vnde sibi met contrarius videtur Vazquez.

7 Ex quo elicias, quòd licet possit cōfessarius iniungere sub pœnitentie vinculo, pœnitentē teneri dicere in cōfessione agenda se tunc cōfiteri, quia ad id sub pœnitentia fuit astrictus, vt dicemus disput. sequenti, nu. 6. At non elicitur, posse obligari dicere confessario, quod sibi imponat sub pœnitentia iterum cōfiteri; taliter quòd ad illam iniungendam teneatur cōfessarius; cum nullus pœnitentarius debeat pœnitentiam imponere ab alio præscriptā; sed quam ipse iudicat decere.

8 Vnum tamen est notandū, pro praxi seruanda in absoluteione peccatorum referuatorū, quod si pœnitens obtēta facultate à superiori, pro absoluteione referuatorū fecit apud inferiorē confessionē inuvalidam, vt si sic cōfessus fuisset, non tenebitur postea illud peccatū cōfiteri superiori referuanti: nam confessio subleuata, siue valida, siue inuvalida, non reuocat facultatem semel à superiore concessam; docet Angl. de Florib. de conf. Chapiu. de casib. referu. cap. 8. fol. 66.

9 Ex quo sequitur aliud, quòd si accepta tali facultate cōfitemdi, videlicet referuata inferiori, pœnitens non cōfiteatur illo anno, potest sequēti anno cuiusque inferiori cōfiteri, & ab eo absolui; Chapiu. de casibus referu. cap. 8. fol. 66. vt enim iam dictum est, facultas cōfessā est absolute, quæ ad omne tempus extendi poterit, nisi à superiore concedente esset restricta.

10 Ad argumentum respondetur, non æquum procedere rationem in referuante, ac in confessario iniungente pœnitentiam reiterandæ confessionis; referuans namque, concedensque facultatem eligendi confessarium, cum onere iterum fatendi peccatum illud superiori, efficit, quod peccatum non absoluteonem maneat; donec superiori aperiat Sacramentaliter. At iniungens pœnitentiam reiteratæ confessionis eorumdem criminum, minimè efficit, quòd peccata semel confessā absolute non maneant; sed solum onus imponit pœnitenti ea fatendi, nisi de nouo velit peccare, pœnitentiam transgrediendo. Vnde obiectam referuationis erit peccatum iam confessum; obiectum verò confessarij iniungentis confessionem sub pœnitentia, est nouum præceptum inducere, fatendi scilicet peccata iam detecta, vt scilicet ea sint materia circa quam præceptum, seu lex fertur.

DISPUTATIO XIII.

An Confessio sacramentalis possit iniungi sub pœnitentia à Confessario?

S Y M M A R I V M.

Argumentum à parte negatiua, num. 1.

Authoris iudicium, num. 2.

Potest negari absoluteio pœnitenti, nolenti acceptare pœnitentiam Sacramentalem rationabilem, numero 3. & 4.

Alia ratio, qua Authoris iudicium probatur, num. 5. Sanchez Selecta.

Iniungi potest sub pœnitentia, quod teneatur pœnitens dicere, se esse astrictum cōfiteri vinculo iniunctæ pœnitentiae, num. 6.

Imponi etiam potest pœnitentia, quod pœnitens coram eodem Sacerdote, non alio cōfiteatur, num. 7.

Confessarius non potest impetrare sub vinculo pœnitentiae, quòd pœnitens statim cōfiteatur, ac lapsus fuerit in tale, vel tale peccatum, num. 8.

Differre, vel anticipare per tres, vel quatuor dies confessionem iniunctam sub pœnitentia, nullum est peccatum, num. 9. & 10.

Ad argumentum respondetur, num. 11.

CONFESSIIONEM Sacramentalem nō posse iniungi sub pœnitentia sua detur; quia vel iubetur à confessario, peccata semel confessā iterum cōfiteri pœnitentem, vel peccata, quæ non sunt commissa, si fortè in ea lapsus fuerit. Non primum, cū

nullo humano iure possit quis obligari ad peccata semel confessā rursus cōfitemda; vt docent Paludan. in 4. distinct. 17. quæst. 5. art. 1. nu. 6. Almain. in 4. distinct. 17. quæst. 1. in fine, qui alios refert, Nauarr. in summ. cap. 9. num. 1. & in cap. placuit, de pœnit. distinct. 6. à num. 106. vsque ad 119. & in cap. contrarium, distinct. 5. num. 20. Ledesma 2. part. 4. quæst. 8. artic. 2. dub. 19. Durand. in 4. distinct. 17. quæst. 15. num. 10. D. Thom. 1. quodlib. artic. 12. Medin. Cod. de confess. quæst. de confess. frat. priuileg. facta. Suarez tom. de pœnit. disput. 30. sect. 5. num. 6. & disput. 22. sect. 8. num. 8. Vazquez tom. de pœnit. quæst. 91. art. 3. dub. 7. num. 14. Neque secundum, quia aliàs non imponderetur pœnitentia absolute, sed conditionaliter; scilicet, si fortè de nouo adsint peccata. At absolute confessioni non est iniungenda conditionalis pœnitentia: nam si demus pœnitentē non vterius in lethale fuisse prolapsam, minimè tenebitur cōfiteri; ergo nec pœnitentiam iniunctam implere. Iam ergo daretur Sacramentum pœnitentiae absque parte satisfactoria, saltem absolute adimplenda; sed solum sub cōditione: scilicet, si fortè fuerint noua peccata, & consequenter crimina detecta in prima confessione, nō punirentur absolute sed conditionaliter tantum: quod admitti neutiquam debebit. Et licet in casu ægritudinis pœnitentis imponatur pœnitentia sub cōditione intellecta; scilicet si superuixerit infirmus, vel nisi aliud iustum impedimentum superioriat: natura tamen pœnitentie in his casibus iniuncta est absolute; & solum per accidens cōditionalis, excusans ab impletionem ob impedimentum per accidens superueniens. Natura verò pœnitentie frequentis confessionis si fortè de nouo in illa, vel talia crimina lapsus fuerit pœnitens, essentialiter est conditionalis; dum iterū cōfiteri pœnitentem per se non sit obligatorium, nisi per accidens eueniat noua habere peccata. E contra pœnitentia iniuncta infirmo, & quæcumque alia sano, per se obligant, nisi per accidens excusetur pœnitens ob impotentiam.

Authoris iudicium.

2 Tripliciter posse confessarium Sacramentalem confessionem sub pœnitentia impetrare, perpendēdū est. Primò, iubēdo eadē crimina tunc cōfessā iterum

iterum confitenda fore. Secundò, imperare potest confessionem absolue, non determinando, an eadem, vel noua peccata sint aperienda in confessione iniuncta sub penitentia, vel an mortalia, siue venialia; sed ab omnibus abstrahendo. Tertio modo, dicendo penitenti; *Iniugo tibi sub penitentia statim confiteri simul atque commiseris hoc peccatum; quod modo aperis.* De quo tertio modo dicemus num. 8. Sanè duobus illis modis imponi posse iudico, tum quia confessio sacramentalis actus Religionis est, & consequenter apta materia, quæ iniungi possit sub penitentia vinculo; tum et, quia bis eadem confiteri peccata maiore pudorem gignere penitenti, quam si semel tantum detegerentur, nullus in dubium vertet; & consequenter maiorem mortificationem. Igitur sicut alias mortificationes iniungere potest penitentiarium sub penitentia, quibus & hanc; aut quare minus? Docet Vazquez tom. de penit. q. 91. art. 3. dubio 7. num. 12. Sà verb. *satisfactio*, num. 3. Nauarr. in summ. cap. 9. num. 1. Coriolan. de casib. reseru. part. 1. sect. 3. fol. 266. & constat ex praxi cõmuni confessoriorum; tradit etiam Suar. tom. de penitent. disput. 22. sect. 8. num. 5. censens, posse Ecclesiam obligare fideles ad vsum huius Sacramenti confessionis in indifferenter, siue habeat mortalia, siue venialia: sit ergo & confessarium posse sub penitentia obligare, & posse Ecclesiam obligare ad confessionem venialium; censet Alensis 4. part. quæst. 77. memb. 1. art. 1. & 2. D. Th. in 4. distinct. 17. quæst. 3. art. 1. Bonauent. in 4. distinct. 17. art. 4. quæst. 1. Ricard. art. 2. quæst. 4. ad primum. Qui intelligendi sunt de obligatione agendi talem confessionem, tanquam exercitiũ sanctum & religiosum; actus verò religiosus, materia poterit esse precepti, & ex fine aliquo necessario præcipi ob placandum scilicet Deũ, vel aliquod impetrandum; sicut et præcipere possit, vt omnes sacramentum Euchariam, vel ieiunent, &c. Hinc deducito fundamẽto niti non posse lucrari Iubilæum concessum sub onere confessionis, & cõionis; etiam ab illis, qui mortali non sunt sauciati, nisi præmissa confessione; nam cum dictum iam sit, confessionem sacramentalem præcipi posse, vt actus quidem religiosus, etiam non habentibus mortiferum crimen, eodem modo valere summum Pontificem indulgentias concedere sub onere confessionis haud dubito, quantumcumque careant mortali cupientes illi potiri. Quod probabile reputat Suar. tom. de penitent. disput. 52. sect. 3. num. 5. licet probabilius arbitretur, nõ exigi confessionem, nisi si lethali infectis, dum aliud expressè, & specificè non declaratur in confessione indulgentiæ; quod nunquam, vel rarò fieri existimat: quod etiam docet Corduba in quæstionario, libro 9. quæst. 27. principali.

3 Non posse confessariũ non absoluerẽ penitentẽ nolentem acceptare penitentiam iniunctam frequentis confessionis, censet Nauarr. in summa, cap. 9. num. 1. & in cap. *placuit*, distinct. 6. num. 15. eo quod nulla lege humana sanciri possit, peccata ritè confessã iterum confitenda fore; addens, quod si penitens voluntariè consentiat illi penitenti, rectè possit obligari ad eius impletionem. At ad id non esse cogendum penitentem ex eo arbitrat, quod hoc esset nimis difficile, & contra verã rationẽ legis, quæ tolerabilis esse debet. Quod si penitens consentiat, manere astricium penitentia adimplendæ, inde etiam probat Nauarr. quod etiã ex voto possit se astringere ad peccata semel confessã, ite-

rum confitenda: vt similiter expressè docet Adrian. in 4. de Sacrament. Confessi. quæst. 5. *Sed difficultas est*, fol. 84. Et ita respondet Nauarr. ad statutum Cisterciensium, quo præcipitur, fratres consistentes sua peccata per annum ordinarijs confessorijs, iterum Abbatibus in fine anni teneri confiteri: quod sanè statutum à duobus Sumis Pontificibus stabilitum esse idem affirmat.

4 Adhæreo sententiæ Vazq. tom. de penitent. quæst. 91. art. 3. dub. 7. num. 12. existimantis, posse confessarium obligare penitentem ad acceptandam penitentiam iniunctæ confessionis, & negare absolutionẽ: quotiescumque namque penitentia medicinalis est, & tolerabilis, ius habet confessorius ad compellendum penitentem acceptare, & negare absolutionẽ; aliàs in nullo casu potiretur iure coactionis confessorius, in ordine ad imponendã penitentia; quod tñ falsũ est, iuxta ferè omnium mentẽ, paucis dẽptis, asserentibus penitentẽ nõ astringi penitentias acceptare, si penã in Purgatorio expandã velit differre. At obligari penitentem iterũ, vel sæpẽ eadem peccata confiteri, vel indifferenter confessionẽ sibi præcipi, siue venialium, siue mortalium, medicinale est ipsi, tam ob pudorem, quam ob bonam consuetudinem gignendam ex crebra confessione; nec intolerabilis lex erit. Sicut enim intolerabilis non est lex, quæ se ex voto astringit penitens ad iterũ eadem crimina detegenda confessario: eodem sanè modo intolerabile neutiquam iudicari debet, quod à confessario sub penitentia præcipiatur. Quod enim à se, vel ab alio oriatur obligatio nil refert, si aliàs circa materiã intolerabilem lex ferretur ad hoc, quod vim obligandi contineret; eam tamen penitentiam iniunctam iterũ confitendi mutare potest in illam idẽ, qui iniunxit; vel alius confessorius, ex causa rationabili; vt docet Vazquez de penitent. quæst. 91. art. 3. dub. 7. num. 35. & nõ probabile in praxi sustinemus, disput. 14. num. 7. & 8.

5 Deinde Summum Pontificem posse vota castitatis, Religionis, & alia cõmutare in mensuras confessiones nemò dubitat, vt tradit Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 9. num. 20. At non existentibus nouis criminibus, vt cõmutatio voti implenda sit, necessarium utique erit peccata antea confessã iterum aperire, vel aliqua crimina absolutioni subijcere siue sint mortalia, siue venialia. Fit ergo posse imponi fideli obligationem, rursus corã confessario sacramentaliter denudare peccata. Interestne, quicquam obligationem oriri iure commutationis, aut penitentia iniunctæ?

Pateor, quod esto in rigore possit penitens vinculo penitentia obligari ad eadem peccata iterum confitenda; non nimis æquum fore præceptum, quando penitens libenter acceptaret penitentia confessionis frequentandæ, de quibuscumque criminibus ipse vellet confiteri; tunc sanè rigidum esset illum cõstringere, quod peccata iã confessã necessario repeteret, nisi vellet penitentia iniunctam infringere: nam confessio sacramentalis horum, vel illorum criminum, medicinalis est, & ad comparandam bonam consuetudinẽ frequentandæ confessionis est apta: & nulla fortè ratio inueniri poterit, quæ sit melius penitenti eum astringi ad repetendũ peccata iam confessã, quam indifferenter obligari, siue illa siue alia peccata velit aperire. Et piè agendum est cum penitente, neque pudore confundendus.

6 Inferas, posse in rigore confessarium iniungere sub penitentia, non solum eadem peccata iterũ confitenda fore; verum, quod teneatur penitens, dicere se tunc esse

esse astricium confiteri vinculo iniunctæ penitentia, eo quod sic certior factus confessorius cognoscat penitentem consuetudinem peccandi habere, dum tali penitentia fuerit ligatus: illa namque narrare, pudorem maximum, & mortificationem non modicam parare penitenti quilibet iudicabit. Licet enim disputatione 9. nu. 6. censeamus, penitentem non teneri consuetudinem peccandi confiteri; id intelligendum est, dum ad eam aperiendam vinculo penitentia nõ fuerit deuinctus, aut iuramento, vel voto à se emisso.

7 Anima dertito vterius, penitentiarium non solum posse astringere penitentem ad iterum confitenda sua peccata; verum quod illa adaperiat coram seipso, & non alio confessorio. Nam coram eodem sæpẽ confiteri, pudorem maximum, & mortificationem gignere penitenti pudorato quis dubitabit? Præterea quod ad medendum penitenti maximè interest eundem iudicem, & medicum semper adire. Et licet penitens parlatu difficultatem ob huiusmodi obligationem à confessario iniunctam; nõ tamen patitur vexationem, dum ad illam imponendam ius habeat penitentiarium; aut quare minus? Nec inde posse passim huiusmodi iniungere penitentia confessarium intelligas, sed solum in casu maximè necessario ad curationem penitentis, de quo possit concipi spes penitentiam minimè transgressurum.

Et quamuis penitens Bullam habeat Cruciatam, vel aliud priuilegium eligendi confessarium, non oberrat, quin obligetur sub penitentia vnum, determinatum confessarium adire. Nam priuilegium illud concessum à Summo Pontifice, solum operatur, quod ab inferiori legislatore non possit derogari per contrariã legem in foro exteriori latam, non verò in interiori, qualiter fertur lex iniunctæ penitentia. Nec huic contraria erit mens Pontificis concedentis priuilegium in fauorem penitentis, & non in odium, & destructionẽ: quam falsè sibi pararet, vtendo priuilegio, & eligendo sibi nocuum confessarium.

8 Minimè tamen confessarius imperare poterit sub penitentia, confessionem fieri, si iterum in huiusmodi crimen incidit penitens, dicendo illi: *Te astringo penitentia vinculo intra vnum, vel duos dies simul ac commiseris hoc peccatum, statim confiteri.* Quod argumento à principio factò conuincitur: nã si demus penitentem nõ vterius in illud peccatum fuisse prolapsurum, non teneretur confiteri, nec penitentiam implere. Iam ergo daretur Sacramentum Penitentia absque parte satisfactoria, saltẽ absolute adimplenda. Docet Sanchez in summa lib. 3. cap. 5. num. 17. Sotus lib. de iurament. abus. c. 12. Vega 2. part. summ. c. 64. casu 4. inquires, non teneri acceptare aliquã breuem orationem recitare, vel elemosynam largiri pro singulis iuramentis, aut fornicationibus committendis. Et par ratio procedit, non teneri acceptare iniunctam confessionem: tradit Tolet. in summ. lib. 3. cap. 18. nu. 3. qui addit, debere confessarium dicere penitentem, quando frequentem confessionem iniungit; *Ego nõ te obligo sed solùm doceo, quod tu alias facere teneris.*

Ex quo deducitur, quod si penitens ad deserendam prauam consuetudinem peccandi iudicaret fore omnino necessarium medium, frequentius confiteri, teneretur acceptare, non distincto præcepto; sed ratione virtutis contrariæ ad vitium, cuius habet consuetudinem. (Ex conscientia tamen erronea possit penitens

contra præceptum penitentia iniunctæ, peccare non pluries confitendo; quando ad id arbitrarẽtur penitens, manere se astricium, & executioni nõ fuisset addictus) eo modo, quo agrotans corporaliter teneretur parere medico applicanti medicinas, non distincto præcepto obediẽti; sed præcepto, quo est astricium propria cõseruare vitam. Salas de legib. disp. 10. sect. 1. n. 2. Et fortè Suarez 2. tom. de Relig. lib. 3. de iuramento, cap. 8. nu. vlt. contrarius non est prædictis authoribus; quãuis censeat, teneri penitentem acceptare aliquam orationem breuem, vel elemosynam elargiri pro singulis iuramentis cum, nulla adhibita distinctiõne, de obligatione ad acceptandum vinculo penitentia, vel religionis, quo quisque tenetur falsa, vel inania vitare iuramenta, loquatur. Aduertere tamẽ libet obiter cauendam esse doctrinam quandam falsam adductam à Valerio, de differentijs vtriusque fori, verb. *obediẽtia*, differentia 3. videlicet infirmum cõstrictum esse obedire medico in foro exteriori, eo quod accersito semel medico contractus inter ipsum & infirmum oritur illi parendi: non tamen obligari in foro interiori. Quia videlicet fas sit infirmo curationem reculare, eligendo potius mortem pro Christo tolerare, quam sanitatem nancisci. Quod herclicè falsum est. Tum quia ridiculosa est illa obligatio in foro exteriori: tum quia in interiori tenetur infirmus omnia media simpliciter necessaria ad salutem querere, nec validum esset votum de opposito, licet sine patendi mortem pro Christo fieret. Et Cathusianus solum licet ex voto se abstinere à carnibus, quod inuadit, si fieret circa abstinentiam omnium medicinarum.

9 Anima dertito tamen, non transgressurum penitentiam illum, cui esset iustum intra vnum mensẽ confitendum fore, si per tres, vel quatuor dies vltra mensẽ confessionem differret; præsertim ex causa: quia non potest esse magnũ damnum in mora modici temporis, l. si debitor, l. si post tres, ff. quis cautionibus, Faber in C. Fabiano, lib. 7. tit. 2. definit. 39. nu. 5. Quia omnibus condemnatis indulgetur tempus ad satisfaciendum humanitatis gratia, l. cum similiter, l. 6. §. 1. ff. de compensatio. Faber supra nu. 7. & idem iudico, si votum esset emissum de confessione agenda: non enim ita mathematicè præfigendus est terminus, nec Deus adeo rigorosus exactor erit iudicandus. Imò si intra octo dies à mensẽ elapso solemnis aliquis dies sequeretur, vel Iubilæum, posse differri confessionem vsque ad illum diem, mihi persuadeo, si agrè penitens ferret bis intra octo illos dies confiteri, vel Iubilæum non lucrari. Ad maiorem tamen securitatem, si commode possit, petat ab eodem confessario differri terminum, vel ab alio; qui sicut commutare possit penitentiam illam ex causa, potius terminum elongaret; quod minus quidem est.

10 Et posse anticipari per octo dies minimè dubito, ex causa illa Iubilæi, vel solemnis dici. Quod si per tres hebdomadas confessionem præueniret, fortè non implebit præceptum, cum mens iubentis eò tendat; vt per mensẽ curet penitens mundam habere conscientiam: certior namque experientia sumitur emendationis penitentis per spatium vnus mensis, quam vnus hebdomadæ.

11 Nec argumentum in principio obest; nam esto lex exterior ferri non possit, quod aliquis ritè confessus sua peccata, & ab eis legitime absolutus teneatur eadẽ iterum

iterum denudare, videlicet si lex illa ferretur à superiore post confessionem factam, eo quòd intolerabilis, & nimis rigida foret: vt admittit Vazquez tom. de poenitent. quest. 91. art. 3. dub. 7. num. 14. Suarez tom. de poenitent. disput. 22. sectione 8. num. 6. & sect. 7. nu. 10. in quo sensu arbitror, locutos esse solum Doctores primo argumento vocatos: poterit tamè ferri lex in foro inferiori Sacramentali à confessario; cum nec in tolerabilis sit, sed potius medicinalis: vt diximus nu. 4. Nò enim superior ferens leges in communi fatèdi peccata semel confessà, arbitrari poterit, an medicinale sit, vel nò; & necessarium subditis obligationem illam existere iterum eadè crimina fatendi, qualiter iudicat confessarius id expedire poenitenti: at tantum onus imponere subditis absq; necessitate, intolerabile putatur prudenter. Nec de virtutibus equum erit legem inducere, quando illud necessarium nò esset; & aliàs difficile esset illis vacare; præsertim dum in penam alicuius delicti non esset inducenda, qualiter à confessario iniungente poenitentiam reiterandæ confessionis, fertur in penam, scilicet criminum sibi patefactorum.

DISPUTATIO XIV.

Num Confessarius possit extra confessionem commutare poenitentiam ab alio Confessario iniunctam poenitenti?

S V M M A R I V M.

Intra confessionem licere admittunt ferè vniuersi, n. 1.

Argumenta proponuntur, num. 2. 3. & 4.

Notabile ad questionem, num. 5.

Prima sententia, num. 6.

Authoris iudicium circa praxim, & 7. & 8.

Impugnatur ratio aliquorum Doctorum num. 9.

Nec etiam ab eodem confessario potest mutari poenitentia extra confessionem, num. 10.

Impugnatur Henriquez, num. 11.

In praxi poterit confessarius mutare poenitentiam ab alio iniunctam, eisdemmet criminibus auditis in confessione, num. 12.

Et posse etiam si sit pro reseruatis iniuncta, num. 13. & 14.

Nec impedire poterunt Superiores hanc commutationem, num. 15.

Nec ob id illudur iudicium reseruatis, numero 16.

Non tenetur confessarius mutare poenitentiam, à se, vel ab alio iniunctam, si nolit, num. 17.

Non potest confessarius poenitentiam erogandi elemosynam mutare, vt applicetur ipsi poenitenti, tanquàm pauperi, num. 18.

Authoris iudicium speculatiuum, num. 19. & 20.

Authoris argumenta soluuntur, num. 21. 22. & 23.

LT quidem intra confessionem licere commutare poenitentiam admittunt ferè vniuersi, existente iuxta, & rationabili causa, tam iniunctam à se, quam ab alio inferiori confessario, aut equali: & an à superiori, postea dicemus. Docent Suarius tom. de poenitent. disput. 38. sect. 10. Reginal. lib. 7. nu. 88. Nauar. in summ. cap. 26. nu. 21. Vazquez tom. de poenit. q. 94.

art. 2. dub. 3. num. 9. Notius de poenitent. q. 13. art. 2. §. *debitatur etiam*, pag. 369. & dub. 4. pag. 367. Coninch. disp. 10. de satisfact. dub. 12. num. 100. Bonacin. de Sacrament. disput. 5. quæst. 5. punct. 3. nu. 1. Rosella verb. *confessio Sacramentalis*, num. 11. Ang. *confessio*, 6. nu. 4. Syluest. *confessio*, 1. quæst. 27. Victor. q. 211. Ledesin. 1. part. 4. quæst. 20. art. 4. Ioan. de Friburgo, in summ. confessor. tit. 44. lib. 3. quæst. 133. fol. 200. Causa rationabilis erit necessitas vel notabilis utilitas, vel difficultas poenitentis in præstanda poenitentia, vel obliuio poenitentis aliàs iniunctæ: ita Doctores adducti. Nec tantum poterit commutari in æqualem, verum minui; seu mitigari. Nam esto, adimpletio poenitentis iniunctæ sit iure diuino debita, sicut & præceptio confessionis diuinum est, extèdèns se ad omnes sui ipsius partes, at mediàte iudicio humano est orta talis obligatio iuris diuini. Quando autem ius diuinum obligat, ex radice iudicij humani, dispensabile, & commutabile est, vt cõtingit in obligatione voti, super quod dispensat Pontifex; eo q; iudicium humanum errare potuit, & æquum erat ab alio iudicio prudentiori corrigi; præsertim in Sacramentis, quæ instituta sunt ad animarum salutem, non in laqueum.

2 Extra confessionem verò posse poenitentiam mutari, suadet quod votum possit; vt docent Henric. lib. 7. de indulgent. cap. 30. num. 6. & tanquàm probabile Rodriq. 2. tom. summ. cap. 99. nu. 6. Santius lib. 8. de matrimon. disput. 15. num. 25. & ferè expressè Sot. lib. 7. de iustit. q. 4. art. 3. col. 9. vers. *Post hæc de privilegijs*, vbi asserit, dispensationem voti nihil ad forum poenitentis pertinere; sed esse distinctam facultatem, quam Pontifex suscipienti Bullam concedit: quo fit. Sotum pro eodem accepisse dispensationem, & commutationem. Et posse dispensari in voto, ex cõmissione à Papa, pro solo foro interiori extra confessionem; docent Nauar. lib. 5. consil. in 2. edit. tit. de priuileg. conf. 1. 1. num. 2. & in summ. cap. 27. nu. 41. D. Antonin. 3. part. tit. 24. c. 77. in fi. Sà, verb. *excommunicatio*, in 1. in quætes, facultatem habentes absoluedi, vel dispensandi in foro interiori, posse id extra confessionem exequi. Gallegio de cognat. spirit. cap. 23. nu. 2. Et prædictus Santius lib. 8. de matrimon. disput. 34. num. 29. in fin. in quæens, hanc esse plurimorù, quos ipse consuluit. Et posse Religiosos virtute suorum priuilegiorum dispensare in votis extra confessionem, quamuis dicatur ablatius ille absolutus, *Confessionibus auditis*; qui tantum ad solam peccatorum absolutionem refertur, & non ad dispensationem expediendam, docet nu. 30. & in summ. lib. 4. cap. 54. num. 15. & cap. 44. nu. 17. Fauet doctrina Suarij; 2. tom. de Religio. lib. 6. cap. 16. num. 4. quatenus ait, non opus esse in commutatione, vel dispensatione voti, confessione; quando priuilegium id expressè non explicat, sed tantum exposcit confessarium approbatum ab Ordinario, commutantem in foro conscientis: quod tantum exigitur in Bulla Cruciatâ per hanc clausulam: *Possint eligere confessorem ex approbatis ab Ordinario, & ab eo quorumcumque peccatorum, & cõsuarum &c. absolutionem recipere, & illis vota omnia, vltimario, castitatis, & religionis duntaxat exceptis, in aliquod subsidium huius expeditionis, per eundem confessorem commutari possunt*. Si igitur votum extra confessionem potest commutari, virtute Billæ concedentis facultatem eligendi confessarium, qui commutet; similiter ab habete dictam Bullam videtur posse

posse eligi confessarius, qui poenitentiam commutet extra confessionem: aut quare minus?

3 Deinde poenitentia poterit mutari in euidenter melius propria autoritate poenitentis, sicut potest votum vt docent ferè vniuersi, quos postea adducemus. Non ergo ex sui ratione possit, intra confessionem mutari; quòd ferè in minus mutetur, causam adesse, erit necessarium tantum. Imò ad mutandam poenitentiam in euidenter æquale, autoritatem confessarij non exigi videtur consonum, sicut nec ad mutandum votum in euidenter æquale, docent Medina in summ. c. 14. Henriquez lib. 2. de poenit. cap. 20. §. 5. Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 12. dub. 1. dict. 3. Reputat probabile, & in praxi tutum Suarius, 2. tom. de Relig. cap. 20. nu. 4. & Alcocer in summ. de commutatione votorum, cap. 16. conclus. 6. fol. 58. pag. 1. Lessius de iustit. cap. 40. dub. 11. num. 91. Manuel. 2. tom. summ. cap. 100. nu. 4. Maior. in 4. distinct. 38. q. 4. col. 3. vers. *tertio agitur*. Sà, verb. *voti irritatio*, nu. 10. Quid & ego verum puto; cum in nihilo dispensetur, reddèdo Deo rem æqualem, & ita gratam: quamuis fatear difficile fore hanc æqualitatem cognoscere. In commutatione verò, solum ratione admixtæ dispensationis, ibi inuentæ, autoritas exigitur prælati: ob quod quando commutatio fit in euidenter melius ea non requiritur; quia pura commutatio à bisque admixta dispensatione reperitur, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 12. quatenus ait, ea ratione in votorum commutatione exigi Prælati autoritatem, quòd oporteat in hac commutatione determinare, quid sit Deo gratius. Et in proprijs terminis posse votum commutari in euidenter melius, docent Imòl. cap. *peruenit*, el. 2. nu. 2. de iureiurando. Maior. in 4. distinct. 38. q. 3. col. 3. vers. 3. *arguitur*. Et ibi Bachonius, q. 5. art. 6. Angel. verb. *votum*, 4. nu. 2. in fin. Caiet. 2. 2. quæst. 88. art. 12. paulò post princip. & in summ. verb. *votum*, cap. vltimo, Armil. lib. num. 14. lex regia 7. tit. 18. part. 1. Abul. cap. 30. Numeror. c. 110. Sot. lib. 7. de iustit. quæst. 4. art. 3. col. 2. vers. *At de cõmunicatione*. Nauar. summ. Latin. cap. 12. nu. 75. Couarru. de pact. 1. part. §. 3. nu. 4. vers. *Ego verò*. Cord. in summ. quæst. 149. Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 12. dub. 1. dict. 1. Alcocer in summ. cap. 16. *De votorum commutat. conclus. 3. fol. 57. pag. 1. Pedraza*, in summ. præcept. 1. §. 8. Medin. lib. 1. summ. cap. 14. §. 7. Regul. 2. Grass. lib. 2. decis. 1. part. cap. 30. nu. 1. & 5. Ouand. in 4. distinct. 38. disput. vnica in proposito, 27. Philarch. de offic. Sacerdot. 1. part. 2. lib. 3. cap. 22. in fi. Lopez 1. part. instr. c. 49. in fi. Ioan. Benedic. in summ. de peccat. lib. 1. cap. 9. paulò ante fin. Coron. confess. part. 3. tract. de voto, nu. 18. Angles Flor. 2. part. quæst. vnica. de voto. art. 8. difficult. 4. conclus. 1. & 2. Gomez in Bulla Cruciatâ clausul. 11. nu. 112. Manuel in eadem Bulla §. 7. num. 105. & tom. 2. summ. cap. 100. nu. 4. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 18. quæst. 1. Sayro in Clau. Reg. lib. 6. cap. 12. nu. 5. Chapiuile de casib. referu. fol. 89. Valent. 2. 2. disput. 6. punct. 7. col. 9. vers. *Hac ipsa ratione*. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 40. dub. 11. nu. 87. Sorb. in compendio priuileg. mendicant. verb. *votum*, in annotationibus suis, notab. 2. Suar. 2. tom. de Relig. lib. 6. cap. 18. à nu. 4. Santius in summ. lib. 4. cap. 49. nu. 4. Tolet. lib. 4. cap. 18. num. penult. Ledesin. 2. tom. summ. tract. 10. c. 8. in fine tertis partis, vers. *Restat tractat de la comuacion*. Vial. 3. parte, cap. 14. num. 14. Sa verb. *votum*, vbi de irritatio, nu. 14. Henriquez lib. 5. de poenit.

cap. 20. nu. 5. & lib. 7. de indulgent. cap. 30. nu. 5. Et est sententia communissima; cui non obstat aliqui Doctores contrarium arbitantes; videlicet propria autoritate votum non posse in euidenter melius commutari vt D. Thom. in 4. distinct. 38. quæst. 1. art. 4. q. vlt. in corpor. Innocent. cap. *peruenit*, el. segundo, nu. vnico, de iureiurando; & ibi Ioan. Andreas statim in princip. Hostien. nu. 1. Anton. nu. 5. Bald. nu. 2. Anchar. num. 1. Abb. num. 2. Henric. num. 1. Bellamera, nu. 2. Felin. n. 1. Alexad. de Neuo nu. 7. D. Fonauent. in 4. distinct. 38. art. 2. quæst. 2. & ibi Ricard. art. 8. quæst. 1. Supplem. Gabr. ibi, quæst. 1. art. 5. vers. *de voti redemptione*, litera Y. & ibi Palat. disput. 3. col. 27. fol. 875. Syluest. verb. *votum*, 4. q. 7. distinct. 2. Malderus de virtutibus, tract. 10. cap. 5. dub. 11. §. *dico tertio*. Si ergo ad commutandum votum in euidenter æquale, vel melius sufficit propria autoritas; sufficit etiam ad commutandam poenitentiam.

Nec obstat, si dicas cum Sanch. in summ. lib. 4. cap. 49. nu. 9. ad 6. argumen. Henriquez 1. part. summ. lib. 5. cap. 20. §. 5. Reginald. lib. 7. praxi, cap. 1. in princip. Ochagau. tract. vltimo de satisfact. Sacramentali, q. 12. nu. 2. poenitentem non posse propria autoritate mutare in euidenter melius poenitentiam; eo quòd lex implendi iniunctam poenitentiam non à se, sicut voti; sed à confessario emanarit, quam legem ipse non potest tollere. Non inquam obstat: nam quociens quis abundantiore solutionem offert pro debito, ad quam esset ex lege astrictus, legem nò soluit, sed abundantius implet. Nec censendum erit, nouam legem poenitentem sibi autoritate propria imponere, mutando poenitentiam, nec actum iudicij exercere, & iurisdictionis; sed vberius implere legem à confessario impositam: sicut commutans propria autoritate votum in euidenter melius, non actum iurisdictionis exercet; vt bene docet Santius in summ. lib. 4. cap. 49. num. 9. ad quartum: sed abundantiore offert solutionem.

4 Item nullus iniiciabitur, poenitentem, cui esset iustis sub poenitentia elargiri elemosynâ certo pauperi, posse eam offerre pauperiori; quibus finis cõfessarij non tñ esset obligare poenitentem ad erogandâ elemosynâ, & per accidens nominata fuisset persona: verum estò, obiectum poenitentis iniunctæ esset illi pauperi subuenire; nam elemosyna quatenus medicinalis est, & poenalis poenitenti, idem operatur, siue vni vel alteri crogetur, & quatenus præcepta intuitu subueniendi illi pauperi, impedire non poterit actum perfectionem, nec illam esse mentem confessarij fas esset degeneraret quidem à Christi intentione, intendentis animas perficere medijs Sacramentis, & non impedire illarum maiorem profectum. Nec valet tunc posse poenitentem confessarium adire, vt in melius commutet; & inde non impedietur animæ profectus. Nam saltem, cõfessario nò cõparente, aut nolente commutare, impediretur.

5 Pro quæstionis dilucidatione animaduertendum, aliud esse inquirere; num confessarius possit extra confessionem mutare poenitentiam ab alio iniunctam, nò auditis peccatis, ob quæ fuit imposita, nec etiam alijs de nouo confessis: & aliud, an possit non auditis peccatis, ob quæ fuit iniuncta, confessis tamen de nouo alijs: taliter quòd conficiendo poenitentis Sacramentum, verificetur poenitentiam mutari concomitanter in Sacramento, quamuis non effectiue ex Sacramento eorundem peccatorum, quorum poenitentia inuitatur.

Non

6 Non opus esse ad mutationem penitentiae confiteri poenitentem eadem peccata, ob quae fuit iniuncta: sed eam extra confessionem posse commutari, si peccatorum ob quae fuit iniuncta cognitionem habeat confessarius, siue quia illa in confessione audiverat, & illorum nondum est oblitus; siue quia penitens ea narrat extra confessionem; docent Rodrig. summ. 1. part. cap. 56. num. 8. & in addition. ad Bullam. §. 9. nu. 102. mihi fol. 506. Nauarr. summ. cap. 26. nu. 22. & 2. tom. cōsil. lib. 5. de penitent. & remiss. consil. 26. allegans Ludouicū Roman. in Glof. cap. *tempora*, 26. q. 7. & Decium, in c. *at si clerici*, §. de adulterijs, col. 3. de iudic. Chapiuile de casibus referuatis, cap. 12. in fin. fol. 106. docet Valent. 4. tom. disput. 7. q. 14. punct. 4. in fine. Coriolanus de casibus referuatis, part. 1. sect. 2. art. 21. nu. 2. fol. 232. Sa, verb. *satisfatio*, nu. 5. Summa Corona 4. part. de sacram. poenitentiae, q. 8. mihi fol. 168. Ledesm. 2. part. 4. q. 20. art. 4. Villalob. summ. tract. 9. difficult. 79. nu. 5. Io seph. de ortu Parochi, cap. 10. nu. 45. & 72. Astenis 2. part. tit. 31. lib. 5. ante finem, absolute pronuntians, posse poenitentiam iniunctam ab vno confessario, commutari ab alio inferiori: nihil dicens, an extra confessionem, vel intra, Victor. in summ. nu. 213. Pet. de Ledesm. 1. part. summ. de Sacram. poenit. cap. 23. fine; asserens, opus non esse confiteri poenitentem secundo confessario distincte omnia peccata; sed sat esse aliquam notitiam offerre; quod eidem verbis docet Ludouicus de S. Ioan. 1. part. summ. q. 10. art. 3. dub. 2. in fine, fol. 540. Tolet. in summ. lib. 3. cap. 11. nu. 5. in fin. fol. 460. Valerus de differentijs vtriusque fori, verb. *Index*, differentia 13. nu. 5. qui malè tamen ait poenitentiam penitentiam intra vnum vel duos dies posse commutari, medicinale verò quocunque tempore, in vtraque nã que æqua militat ratio.

Henriquez verò lib. 2. de poenitent. cap. 22. num. 1. docet, non fore necessariam confessionem eorundem peccatorum: bene tamen aliorum. Anton. Fernandez in instructione confessoris, & poenitent. docum. 7. fol. 37. nu. 5. Et reputare videtur probabile Possuin. de offic. Curat. cap. 7. nu. 106. fol. 254. Viuald. de satisfatione, nu. 29. & 31. adducens Caietan. in summ. verb. *confessio*, §. *Confessio sacramentalis multis de causis*, col. 5. fol. mihi, 41. qui id tamen non dicit, sed tantum non teneri poenitentem iterare confessionem ob obliuionem poenitentiae iniunctae: malè etiam adducens pro hac sententia Sotum, Paludan. & Syluest. qui expressis verbis oppositam docent, vt nu. sequenti videbimus. Patrem verò Henriquez sequitur Veja part. 1. casu 15. §. *Et quamuis*.

Authoris iudicium circa praxim.

1 Horum tamen Doctorum sententia falsam reor, casu enim admisso, quod possit poenitentia commutari (quod an verum sit, dicemus postea num. 19.) necessario commutandam fore arbitror, eisdemmet peccatis auditis, saltem grauioribus, ob quae creditur probabiliter fuisse iniunctam, & quae statum poenitentis constituerunt (nam leuia peccata, & quae ex occasione, aut consuetudine non promanant, non dicuntur statum constitare) docent Margarita confessor. fol. 60. §. *Quomodo circumstantiae sint considerandae*. Angel. verb. *confessio* 1. nu. 13. D. Anton. 3. part. tit. 14. §. fin. cap. 19. Syluest. verb. *confessio*, 1. q. 27. & nu. 3. Paludan.

in 4. distincta. 17. q. 5. in fin. & ibi Ricard. Angles Flor. q. de clauib. art. 2. difficult. 5. Cañedo in summ. de Sacram. poenitent. cap. 9. fol. 234. Graff. 1. part. decif. lib. 1. cap. 31. à nu. 11. & tom. 1. consil. lib. 1. consil. 2. nu. 8. & 14. fol. 37. & 38. Vazquez tom. de poenitent. quest. 94. art. 2. dub. 3. nu. 7. Suarez dicto tom. disput. 38. sect. 10. nu. 4. Coninch. de Sacramen. disput. 10. de satisfact. dub. 12. Reginald. lib. 7. nu. 42. & 93. & in praxi de prudètia confessarij, cap. 20. in fi. fol. 422. Nonius, tom. de poenitent. in addit. ad 3. part. q. 13. art. 2. dub. 3. Veja 3. part. casu 1. pag. 12. Bonacina de Sacram. disput. 5. quest. 5. sect. 4. punct. 3. nu. 7. Pefant. in additio. ad D. Thom. quest. 18. disput. 2. conclus. 2. Possuin. de offic. Curat. cap. 7. num. 106. probabiliorē hanc censens sententiam, Filiucius tom. 1. tractat. 8. cap. 2. num. 50. Qui enim commutat poenitentiam, antiquam auferendo, nouam imponit: at implicat partem sacramentalem confici absque toto Sacramento, quod docet Veia supra. Et quidem commutantem, legem nouam imponere, docet Santius lib. 3. de matrim. disp. 10. à nu. 8. & lib. 8. disput. 14. nu. 2. dicens, habentem facultatem dispensandi in lege, non ob id habere ad commutandum; quia quid amplius est, legem commutare, quam in illa dispensare: nam qui dispensat, omnino aufert obligationem; qui verò mutat, tollit vnam obligationem, & imponit aliam. Et contra vero in voto, quid amplius est dispensare, quam commutare: nam per dispensationem omnino aufertur obligatio; per commutationem non aufertur, sed idem vinculum voti manet, circa aliam materiam. Quam differentiam difficile capio. Nam, qui commutat votum castitatis in confessione menstruas, v. g. tollit vnam vinculum, scilicet castitatis, & imponit nouum, videlicet confessionis. Et quamuis maneat obligatio voti ad menstruas confessiones, non est, quia prior obligatio non fit iam extincta proprijsimè, scilicet ad castitatem seruandam, sed quia vouēs petens commutationem, eo ipso quod commutationi consentit, obligat se de nouo, vinculo voti: vt expressè admittit praedictus Santius lib. 3. de matrim. disput. 10. nu. 9. Vnde commutans votum verè tollit vnam obligationem, & imponit aliam, & impertinenter se habet ad veritatem huius rei moralis, quod immediatè imperio suo imponat commutans eam nouam obligationem; siue mediatè efficiendo, quod commutatus de nouo se obliget voto, aliàs commutationem non facturus.

8 Qua ratione conuictus, arbitror oppositam sententiam improbabilem esse, etiam praeticè, sed omnino opus esse ad commutationem poenitentiae peragendam, eademmet grauiora crimina sacramentaliter narrari, nam esto, per principia extrinseca, scilicet ob auctoritatem Doctorum dicimus disput. 41. num. 7. posse aliquem operari iuxta opinionem aliorum, quantumuis eam reputet falsam: id tamen verum non est, quoties ratio omnino euidens, & conuincens auctoritati Doctorum opponitur, vt contingit in praesenti. Non enim poterit tunc quis existimare, se decipi in sua opinione, & iudicium deponere, quod necessarium maximè erat, vt deserta propria opinione, aliorum esset sequenda: tunc enim iudicatur manifestum errorè interuenire in opinione aliorum, qui nulla tergiversatione possit celari. Quicumque opinionem euidenter falsam sequeretur, veritatem euidentem deserere opus esset, quod crimen iudicandum fore nemo dubitabat.

Vt

Vt latius dicimus 2. tom. disput. ... Tantum id verum habebit, quando ex rationibus licet ferè euentibus reputat suam opinionem veram, & aliorum falsam, eo quod cum dictis rationibus omnimoda formido contrariae partis non excludatur, & possit iudicare, opinionem suam veram reputans, & fortè aliorum falsam sibi videri: quia vim argumentorum propriae opinionis ipse non soluit, quae ab alio fortè sufficienter diluatur. De quo Garcia tomo de benefic. part. 11. cap. 5. §. 4. à num. 360. qui ingenuè fatetur nullum posse opinionem aliorum amplectari, quam reputat euidenter falsam, ob rationem à nobis allatam, quamuis nõ adeo ex actè ab ipso explicetur, cuius iudicium etiam sunt Valentia 3. tom. disput. 5. q. 7. punct. 4. Lopez 1. tom. instruct. cap. 220. & 287. Salon. 2. 2. q. 63. art. 4. controuers. 2. Granada 1. 2. tractat. 12. disput. 4. sect. 2. nu. 16.

9 Nec placet alia ratio, quam maximi habent Doctores huius nostrae opinionis; quod scilicet repugnet rationi naturali, debitam assignari poenitentiam delicto incognito; & ob id arbitrantur opus esse ad commutationem poenitentiae peccata recensere sacramentaliter, ob quae fuit imposta. Non inquam ratio illa efficax est: nam extra confessionem relatione peccatorum facta neruus ratio non habebit, & ex quantitate poenitentiae iniunctae, alia aequalis possit commensurari.

10 Vnde displicet, quod admittunt communiter Doctores, posse extra confessionem confessarium eandem à se iniunctam poenitentiam mutare, si memoria retineat peccata: nam vt diximus, mutando poenitentiam, verè aliã imponit; imponere autem sacramentalem partem sine eo quod fiat Sacramentum, implicare conuicimus.

11 Nec Henriquez sententia libro 2. de poenitentia, cap. 22. nu. 1. docentis opus non esse eadem peccata confiteri aliquem, dum alias confiteatur, ad mutandam poenitentiam, probabilis erit censenda: si enim eadem peccata ob quae iniuncta fuit poenitentia, non confiteatur, omnino impertinens erit alia confiteri, quia poenitentia, quae modò est mutanda, non est pars sacramenti praesentis, vbi noua crimina dicuntur: igitur quod fiat, vel non, nihil refert.

12 In praxi tütò poterit confessarius mutare poenitentiam ab alio iniunctam, eisdemmet criminibus auditis in confessione: cum nulla extet ratio contrarium euidenter conuincens; & ad sit aliàs communis confessariorum vltus poenitentias commutantium, & plurimorum Doctorum auctoritas num. 7. relocatorum, posse commutari docentium.

13 Et posse item in praxi, confessarium poenitentiam pro referuatis iniunctam à referuante mutare, existimo: admisso namque semel, quod possit confessarius legem sui aequalis mutare, etiam poterit superioris; quia aequalis illi est, dum peccata non maneat iam referuata. Nec poterit superior ita semper referuare, quod etiam postquam à se absoluta sint semel, nõ possint ab alio absolui. Consistente igitur poenitente eadè peccata, pro ipsis poterit iniungi noua poenitentia, & antiqua, à referuante iniuncta extingui. Docent Vazquez tom. de poenitent. quest. 94. art. 2. dub. 3. num. 9. Cerol. Prax. de poenitent. cap. 15. quest. 10. §. *Dico* 2. Valent. tom. 4. disput. 7. quest. 14. punct. 4. ante finem. Bonacin. de Sacramen. disput. 5. quest. 5. sect. 3. punct. 3. nu. 6. Et in eandem sententiam inclinat Ledesm. 2. tom. 4. quest. 20. art. 4. & Medina Cod. de confess. q. 45. & ait Suarius tom. de poenitent. disput. 38. sect. 10.

num. 15. id posse fieri ex pia interpretatione superioris, Pefant. in addit. ad 3. part. q. 28. disput. 2. conclus. 1. Et docet glossa in cap. *tempora* 26. q. 7. verb. *tuo iudicio*, & cap. *accedens*, verb. *in tua*, distinct. 50. Speculat. tit. de dispensatione §. *nunc de Episcoporum*, nu. 21. Iason. in l. 1. nu. 5. C. de precib. Imperat. & l. *omnes populi*, nu. 13. ff. de iustit. & iure. Felin. cap. *accusasti*, fin. de accusatione, & cap. *at si clerici*, §. de adulteris; in fin. de iudic. Hipolyt. singulari 182. nu. 3. Alexand. de Arioffis in in chirdio. 1. part. cap. 6. nu. 11. fol. 54. Anton. Fernádez en la instrucion de confesores, docum. 7. nu. 4. fol. 37. Chapiuile de casibus referuatis, cap. 12. in fine, fol. 106. vbi docent, posse Episcopum ex causa minuere poenitentiam à Pontifice impostam, per l. *se hominem*, 30. ff. mandati, vbi deciditur posse ex iusta causa procuratorem mandato domini contrauenire. Dico itaque posse confessarium poenitentiam à superiore iniunctam mutare; quia praesumatur rationabiliter, velle superiorem poenitentiam à se iniunctam, in aliam conuerti, dum rationalis adfuerit causa, & expediens fuerit saluti poenitentis, fragilitate, vel maiore vtilitate id exposcente, quod expressè docet Ioan. de Friburgo, in summ. cōfessor. lib. 3. tit. 34. q. 134. fol. 20.

14 Vnde non assentior asserentibus oppositum, Nauarr. in summ. cap. 22. in fin. Sa verb. *satisfactio*, num. 5. Summa Coron. de poenitent. num. 46. q. 8. Coninch. disput. 10. de satisfact. dub. 112. nu. 100. Suar. de poenitent. disput. 48. sect. 10. nu. 14. Veja 3. part. casu 1. Reginald. lib. 7. nu. 91. & in Praxi de prudentia confessarij cap. 20. nu. 7. fol. 420. Syluest. verb. *confessio*, quest. 27. Rodrig. 1. part. cap. 56. nu. 8. Henriq. lib. 5. cap. 22. nu. 5. Nonius de partib. poenitent. quest. 13. art. 2. §. *dubitatur etiam*. Cardinal. Clem. vlt. de poenitent. & remiss. Angel. verb. *confessio*, 6. nu. 4. Tabiena, dicto verb. nu. 21. Syluest. referens Monach. & Rayner. verb. *confessio*, 1. q. 27. Armil. nu. 30. Tutrecrem. cap. *tempera*, 26. q. 7. num. 4. Monald. summ. de poenitent. diuidenda fol. 176. Astenis, 2. part. tit. 31. lib. 5. ante finem.

Et posse simplicem Sacerdotem mutare poenitentiam peccatorum mortalium, quae iam sunt confessae, ex dictis principijs necessariò fore inducendum existimo, cum iam respectu simplicis Sacerdotis ea referuata non sint. Nec video quanam ratione Suarius tom. de poenitent. disput. 38. sectio. 10. in fine, asserat, oppositum fateri vniuersos; cum potius id admittere debeant, dicentes posse inferiorem mutare poenitentiam pro referuatis iniunctam.

Iuuat item, quod probabile sit, posse Episcopum, & quemlibet confessarium, virtute Bullae Cruciatæ dispensare, seu commutare votum non referuatum, quantumuis aliquod referuatum fuerit in illud committatum, vt si votum castitatis fuisset à Summo Pontifice committatum in confessiones menstruas, posset confessarius, vel Episcopus commutare hoc onus menstruae confessionis: vt docent Suarez 2. tom. de Relig. lib. 6. cap. 20. nu. 15. Santius in summ. lib. 4. cap. 40. num. 46. & in lib. 8. de matrim. disput. 9. nu. 20. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 13. de voto, nu. 105. Sair. Clau. Regia, lib. 5. cap. 12. n. 23. Ludonic. Roman. singular. 464. Syluest. verb. *votum*, 4. quest. 7. in fin. Menchaca, quest. illustr. lib. 1. cap. 25. n. 25. Henriquez lib. 7. de Indulgent. cap. 30. nu. 5. Sa, verb. *votum*, nu. vlt. Arag. 2. 2. quest. 88. art. 12. paulò ante solut. ad 1. Rodrig. 2. tom. summ. c. 96. in fin. Malderus de virtut. tractat. 10. cap. 5. dub. 11. fol. 712.

fol. 712. Ergo etiam confessarius inferior poterit mutare poenitentiam pro referuatis iniunctam.

15. Et quamvis superiores queant referuare materiam, in qua votum referuatum fuit mutatum, vt a nemine talis materia possit mutari per dispensationem, vel commutationem extra confessione m, vel quocumque alio modo auferre materiam ex vi cuiuscumque priuilegij (v.g. onus cōfiteđi peccata per mēses) at nō poterunt impedire, quin eisdē peccatis confessis (que referuata iā nō sint) poenitētia nō imponatur, & pūstina commutetur, sicut cōmutatur, quoties casus nō sūt referuati vt docet Vazq. tom. de penit. quæst. 94. art. 2. dub. 3. num. 9. & quæst. 93. art. 1. dub. 8. num. 15. asserēs, quod quamvis superior concedens facultatem poenitēti eligēdi confessarium pro referuatis, possit illam delegare, sub ea conditione, quod ipse Sacerdos, quem eligit poenitens, imponat ei poenitentiam confiteri iterum crimina superiori, & ita astrictum esse poenitēte, certiorē facere Sacerdotem, quem eligit, vt eam sibi imponat poenitentiam. At quamvis hoc modo possit quis obligari, firmum tamen non esse hunc referuandi modum, quia illa poenitentia poterit, audita confessione, ab alio commutari, siue ab ipsomet iniungente. Sentit igitur non posse superiorem prohibere, quin poenitentia se iniuncta commutetur.

16. Nec infertur illud iudicium referuatis, si poenitentia ab eo imposta commutari possit. Nam referuatio quæ introducta est ad Christiani populi disciplinam, teste Trident. sess. 14. cap. 7. rectē saluatur, negando iurisdictionem inferioribus Sacerdotibus, ad impertendam absolutionem: inde enim arcentur homines a similibus delictis perpetrandis; ob quod, vt bene aduertit Vazquius supra, in genere dixit, Concilium referuare posse peccata, non verò vt obligati perpetuò manerent poenitentes poenitentia à superiori imposta.

17. Nec obligari confessarium ad poenitentiam rationabilem mutandam, existente causa, arbitror; quamvis censeat ex opinione aliorū, id se posse agere: tū quia nullus confringitur aliorum sequi opinionem, & suam deponeat; quamvis id posse, si velit, iam dixerimus: tū quia esto, propria opinione habeat posse mutari poenitentiam, adhuc ad mutandum non tenebitur; quia ius poenitentis respectu confessarij, quamvis proprij Parochi, tantum ad postulandam absolutionem, incepta iam confessione, vel ad illam audiendam, extenditur; sicut nec tenebitur vota poenitentis commutare, quicquid contrariū asserat Santius in summ. lib. 4. c. 54. num. 12. quantum ad vota; eo quod sit iudex delegatus in poenitentis fauorē petentis ius, ex priuilegio Bullæ, vel libellæ sibi concessum. Quod idem docet Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 1. 2. in dubio quod mouet circa secundā conclusionē, fol. 1141. Chapiuile de casibus referuatis, q. 2. difficultate 17. fol. 32. Vivald. 3. part. c. 14. num. 58. Stunica de voto, quæst. 5. num. 38. Sayr. Clau Regia lib. 6. cap. 12. nu. 18. in fin. Regulares verò nullam committere culpam, non commutando vota, ait Sánchez; quia nullus astringitur vti suo priuilegio. Quod non conuincit; nā sicut Bulla, aut aliud priuilegiū ad eligēdū confessarium, verè fauor est poenitentis; & tamen non poterit obligare cōfessarium, quod eius confessionē auscultet: sic pariter quia priuilegiū sit consecutus ad vota commutanda, non quibit obligare ad cōmūtationem. Priuilegium namq; illud non

est concessum ad obligandū cōfessarios: sed tantum ad hoc, quod potestate commutandi potiantur, qua sine illo carebant. Et quamvis Episcopus peccet, & infidelis dicatur, cap. quanto, 2. quæst. 7. Chapiuile de casibus referuatis, q. 2. difficultate 17. fol. 32. denegās dispensationem voti subdito petēti ex iusta causa, idēd est, quia iure cōmūtatiuæ iustitiæ tenentur iudices ordinarij suā exercere iurisdictionem in subditos postulantē, ex pacto interueniente inter Rempubl. & illos. At delegati, qui nullo stipendio sunt conducti, quare suā, quam valent exercere iurisdictionem, exequi erūt astricti. Nec iurisdictionē delegatā admittunt cū onere exercendi, etiam nolentes; sed cū omnimoda libertate agendi ius, vel non; ad cōmutanda vota delegatus etiā est Parochus. Posset tamē euenire in charitatem delinquere confessarios, omittentes poenitentiam vel votorum commutationem, intuentes periculum fractionis, nisi mutentur, vel maximam afflictionem, & cordis angustiam poenitentis vel votum habentis: & eodem modo tenebuntur Regulares, si Parochus, vel alius confessarius non adesset, qui commutaret.

18. Nec posse confessarium commutare poenitentiam erogandi eleemosynam, per solam applicationem ad ipsummet poenitēte, tanquam ad pauperem reor. Nā vel potest erogare alijs pauperibus, vel non: si nequaquā valet, immunis redditur à præcepto; & tunc commutatione opus nullatenus est; sed ad summū declaratione: si verò potest, quamvis interueniente aliqua incommoditate, erogare tenebitur alijs: nam applicando illam sibi, nihil efficit boni operis, in quod commutari dicatur eleemosyna. Docet Santius in summ. lib. 4. c. 49. num. 6. asserens itē, nec ēt autoritate Superioris, posse votū eleemosynæ cōmutari in applicationē ipsius vouētis, vt pauperis; quia talis applicatio nullā habet rationem eleemosynæ. Nemo namque ex proprijs sibi largiri eleemosynā dicitur; bene verò ex alienis. Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 38. vt si alicui esset commissum inter pauperes dispensare aliquā eleemosynam, posset sibi met pauperi partem equam applicare; eum tunc alius elargiatur eleemosynā, & ipse tantum sit minister executor. Et sic integrum erit executori testamentario, cui iussum esset summam aliquam inter pauperes distribuere, sibi, si verè pauper sit, sicut alijs pauperibus, applicare: vt docet D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 9. ad 3. & ibi Caietan. & Aragon. circa illam solutionem. Marian. Soncin. consil. 1. 1. num. 6. vol. 1. Anton. Rosel. de Indulgentijs, num. penult. habetur tom. 14. tractatum. Ioan. Dilectus de arte testandi, tit. 7. cautela 10. nu. 4. habetur tom. 8. tractatum, part. 1. Tabien. verb. eleemosyna, q. 13. num. 4. & Armill. num. 9. Nauar. in propugnaculo apolog. ad librum de rebus, innot. 13. num. 12. Ledesma. 2. part. 4. quæst. 15. art. 7. fol. 130. pag. 4. Menoch. de præsumpt. 125. num. 17. Segura in directorio iudicum, 2. part. cap. 11. num. 14. Angles de Florib. 1. part. tract. de resit. quæst. 7. difficultate 3. Tolet. in fin. summ. tract. de peccato mortali, cap. 31. in fine. Lopez 2. part. instructor. cap. 107. de eleemosyna, quæst. 9. Rodrig. 1. tomo summ. 2. edit. on. cap. 199. num. vlt. & quæst. regular. num. 3. quæst. 70. art. 4. Ledesma. 2. tom. summ. tract. 4. cap. 3. conclus. 16. Vega 2. tom. summ. cap. 27. casu 2. Anton. Gomez in Bulla, clausula 8. num. 7. in fine. Santius de statu Religioso, lib. 6. cap. 11. num. 54. qui hanc doctrinam confringit, nu. 55. nisi testator cognoscat paupertatē executoris; quia

quia tūc presumitur, nolle aliquid applicari executori; eū ipse testator posset legare, & non fecit. Que tamen ratio non omnino conuincit; quia potuit ob pudorem aut obliuionem non legare: & cū expressè non sit exclusus, & alijs pauper sit, ius ad eleemosynas habebit, cū ceteris inopibus; vt docet Ledesma. 2. tom. tract. 4. cap. 3. post 15. conclus. Similiter & res incertas sicut ablatas, restitutioni obnoxias potest, si pauper sit, sibi applicare, iuxta verissimam sententiā, vt bene aduertit Santius libro de statu Religioso, lib. 6. c. 11. n. 54.

Autoris iudicium speculatiuum.

19. **Q**ue hæcenus diximus, probabilia nobis videntur per principia extrinseca, ob auctoritatem scilicet Doctorum, & Confessariorum vrum. Per intrinseca autem, scilicet rationes, nec etiam superiorē posse inferioris Confessarij mutare poenitentiam, fatemur, nec etiam eisdem peccatis Sacramentaliter auditis. In hoc namque foro poenitentia (remota referuatiōe) omnes Sacerdotes sunt æquales; quia omnes vtuntur potestate à Christo accepta; & vt ministri eius absolunt: & idēd a quocumque data, est definitiua sententia, & vltima, & à nullo poterit mutari. Quæ ratione diximus disputatione 12. num. 3. superiorem cōmittentem absolutionem à referuatis, non posse eā delegare, cum onere iterum ea coram se confitendi; quia vltimo iudicio iudicata fuere à confessario delegato. Cū igitur pares oēs Sacerdotes sint, & par in parem non habeat iurisdictionem, ex Regula Iuris in 6. & ex cap. Innotuit, de elec. l. ille à quo, §. tempestiuum, ff. ad Trebell. l. 4. ff. de arbit. Mandos. de inhib. quæst. 8. num. 2. Porteles, verb. competentia, par. 1. num. 7. pag. 4. Sarauia de iurisdictione adiutorum, quæst. 32. num. 14. Etiam in foro poenitentia, vbi iudicium debet esse stabilis, fit vnus alterius non posse mutare sententiā. Omnes verò Sacerdotes esse equales in foro poenitentia, docent Pefant. in add. ad tertiam partem D. Thomæ q. 28. disput. 2. concl. 1. & alios quos hanc nostram propositionem docere tenet Suarius tom. de poenit. disput. 38. sect. 1. 1. num. 8. quos non nominat. Docet Vazquez tom. de poenit. quæst. 94. art. 2. dub. 3. num. 8. Sot. in 4. distinct. 20. quæst. 2. art. 3. num. 8. Sot. in 4. distinct. 20. quæst. 2. art. 3. ad solut. 4. asserens, fortasse posse superiorem commutare poenitentiam inferioris; & æqualem non posse, docet Victor. summ. tract. de Clauibus, num. 10. mihi fol. 205. Ludouicus de S. Ioan. 1. part. summ. quæst. 10. art. 2. dub. 2. fol. 540. Vega en espejo de Curas, 1. tom. cap. 11. num. 412.

Nec valet quod dicunt recentiores; secundum, scilicet Sacerdotem, non exercere imperium in primum: sed in poenitentem subiectum: nam verè irritam reddit confessarij sententiam, & obligationem; vt bene docet Pefant. in add. ad 3. part. D. Thom. quæst. 28. disput. 2. conclus. 1.

20. Nequaquā tamen ob id remedio destitutas animas poenitentiu erit arbitrandum. Nā vel poenitentia iniuncta sunt irrationabiliter iniuncta; & tunc ad eas implendas non tenebitur poenitens. (an verò ad partē dicemus disput. sequenti.) Et sibi imputet iudex, q; poenitentiam indiscretam iniunxerit: vel est, à principio fuerit prudenter iniuncta; superueniat tamē impotentia, excusati iuri poenitēte, dubitet nemo; vt docet Suarez to-

Sanchez Selecta.

mo de poenitent. disp. 38. sect. 10. in princ. Sot. in 4. distinct. 20. art. 3. quæst. 2. Et quidem si liqueat de impotentia, aut imprudentia iniunctæ poenitentia, opus non erit confessarij declaratione; sicut nec ad alia præcepta implenda: nec tenebitur cōmūtationē petere; cū nulla sit ratio obligationis, vt in alijs præceptis, & votis patet: & docet prædictus Suarius; eo quod obligatio caderet super talem actum in indiuiduo, qui iā nō est moraliter possibilis: si verò dubius sit poenitens, an impotentia sit sufficiens ad excusandum, cōsulere erit cōstitutus confessarium, non vti iudicē, sed vti doctū, vel aliū Doctorum: docet Ludouicus de S. Ioan. 1. part. summ. quæst. 10. art. 3. dub. 2. fol. 540. & fortēd fecimam recti iudicij: quorum consilio, & declaratione tuta reddatur poenitentis conscientia. Si verò poenitentia rationabilis sit, & impotentia non superueniat, sed tantūm ægrè ferat poenitens illam implere, non ob id ab alio confessario erit mutanda; cūm Sacramentum poenitentia iugum sit, & poenale. Quid igitur mirum poenam sentiri in illius partium impletione?

21. Primum argumentum vires non habet: nam commutatio voti, quamvis sit de re pertinente ad forum conscientia, non tamen ad forum poenitentia; mutatio namque poenitentia est noua impositio. At impletio, imponi poenitentiam absque Sacramento.

22. Ad secundum negamus posse poenitēte mutare suā poenitentia in euidenter melius; cū nec possit in seipsum actū iudicij Sacramenti poenitētiæ exercere. Quod docet Bonacina de Sacrament. disp. 5. punct. 3. in fine. Sancius summ. lib. 4. c. 11. nu. 36. in fin. Vnde Villalob. summ. tract. 9. difficult. 79. conclus. 1. deferendus est; censens, in melius posse poenitentem suam poenitentia commutare, siue aliū virum doctum. Commutatio verò voti in euidenter melius, non est actum aliquem iurisdictionis in seipsum exercere; sed declarare id sibi licere, cū magis grata sit Deo materia subrogata, quam prima. Quod idem docet Sancius supra.

Ad replicam dicimus, commutantem in euidenter melius poenitentia, posse aliquid superaddere; vt si alicui esset iniunctum tres Psalmos recitare, & recitaret sex. Et de hoc nullū est dubiū; cū ea nō sit cōmutatio, sed superadditio, & verè quod præceptū est, impletur, & aliquid amplius, quo casu abundantius solvere dicitur, sicut soluens ante diē plus præstat quam debet. L. Iabolenus 15. alias l. eum qui, ff. de annis legatis, Anton. Faber in consultatione pro duce Sabaudia contra Duces Mantua part. 2. num. 17. fol. 403. Si verò mutet de vna in aliam rem, etiam meliorem: fieri non posse probauimus: nec abundantius soluit ex eo, cum id, quod præceptum est, per legem non soluat: sed dicetur, rem meliorem efficere absolute, nihil cōducentem ad legem, quam seruare tenetur.

23. Ad tertium, fortēd impleuit poenitens suam poenitentiam, erogando eleemosynam pauperiori, quia id ex præsumpta voluntate imponentis, & intellecta conditione præsumitur: quam confessarium non habere irrationabile quid esset, & pro illa parte irrationabiliter esset iniuncta poenitentia, si confessarius vellet pauperiori nō subueniri, & quid extrinsecum sit ad naturam poenitentia, vt poenalis, siue quatenus medicinalis, vnam magis, quam aliam personam iquare.

DISPUTATIO XV.

An pœnitens impotens ad implendam totam pœnitentiam sit adstrictus soluere partem?

S V M M A R I V M.

- Quando materia est diuidua, pœnitens tenetur soluere partem, si impotens sit ad totum, num. 1.
- Minimè si sit indiuidua, num. 2.
- Non valens in pane, & aqua ieiunare, non tenetur modo consueto, num. 3.
- Tenebitur tamen orare, quamuis non flexis genibus, si eo modo non possit, num. 4.
- Non tenetur interesse Missæ qui tempore Præfationis accessit, num. 5.
- Septem Psalmi Pœnitentiales materia diuidua est, & obligat ad partem, num. 6. contra Santium.
- Tertia pars Circuli Virginei materia indiuidua est, n. 7.
- Ob præceptum Superioris vetantis impleri pœnitentiam suspenditur obligatio, num. 8. 9. & 10.
- Ob obliuionem pœnitentiæ iniunctæ, non adstringitur pœnitens iterum eadem peccata fateri; sed sufficit negligentiam declarare sacramentaliter, num. 11.
- Tenebitur interrogare confessorium, si commodè potest, quamuis sit pœnitentia iniuncta, num. 12.
- Qualiter se debeant gerere confessorij in prædicto casu, quando non reminiscuntur pœnitentiæ ab ipsis date, num. 13.
- Alia inuenies vsque ad num. 17.

PŒNITENTEM partem pœnitentiæ adimplere teneri, quando non possit totam, & materia præcepta esse diuidua, manifestum est. Vnde tenebitur dare in eleemosynam quinquaginta, quâdo erogare centum esset illi iustum, si solum ad quinquaginta esset facultas. Præceptum namque dâdi centum à primo incipit; & materia præcepta est vnum, & duo, & tria, &c. Eo modo, quo voti tenetur partem implere, qui non potest totum, quâdo materia diuidua est, vt qui emisit votum ieiunandi totam Quadragesimam, & non valeret ieiunare nisi dimidiâ, ad id solum teneretur. Et qui nō possit oēs horas Canonicas recitare, esset constrictus ad illas, quas possit. Quâuis Garcia 1. tom. de benefic. 3. p. c. 1. num. 222. dicat nō constrictū iri ad recitandū alias Horas, qui nō valeret Matutinū cum Laudibus. Nam Matutinū cum Laudibus licet non sit maior pars Officij, est tamen præcipua, & principalis. Nec obstat ait præceptum de ieiunio Quadragesimæ obligare pro diebus quibus possit homo ieiunare. Nā huiusmodi præceptū est distinctum pro quolibet die, at præceptū de recitando officio est vnicum tantum pro toto officio diei, sed licet vnicum sit præceptum, est tamen circa materiam diuisibilem, cuius quælibet pars per se sola implebilis est.

2. At si materia pœnitentiæ, aut voti sit indiuidua, v. g. quod matutina hora recitetur absque Laudibus: qui non possit Psalmos, & Lectiones recitare, non teneretur ad quodlibet seorsum, vt docet Garcia supra num. 221. Quamuis Nauarr. cap. quando, de consecrat. distinct. 1. num. 15. hanc irrideat opinionem. Eam tamen

Nec opinio est in damnata per Innocentij XI. in expost. 52.

docet Santius in summ. lib. 1. cap. 19. num. 8. licet dicat teneri ad Psalmos, quando officium recitaretur de Feria; eo quod tres Lectiones, & Respôsoria, modica reputetur materia; quæ sufficiens nō est ad moralem integritatem matutini tollendam. Quod mihi non probatur; nam esto respectu Psalmorū sit minor pars, est tamen maximè principalis, & substantialis, ita vt absque Lectionibus non adsit Officium Canonicum. Aliqua namque in quantitate minora alijs, non cedunt illis in qualitate. Quod docet Garcia supra num. 221. ¶ Ex quo infero, cecum non esse adstrictum matutinâ horam recitare, licet memoria retineat Psalmos; cum Lectiones legere nequeat: nec tenetur sociū quærere; præceptū namque recitandi non id obligat, sed solum permittit posse recitari cum socio, vt attentius, & iucundius Officium dicatur, & communionem socij sit tuū, quod ab eo recitatur. Vnde deceptus est Nauarr. de oration. cap. 12. num. 19. & 13. & Azor lib. 10. tom. 1. c. 13. quæst. 3. & 6. censentes ad quærendū socium esse obligatum infirmum, qui per se solum muneris recitationis satisfacere non potest. ¶ Infero, posse cum socio recitari Psalmos iniunctos sub pœnitentia, vel ex voto, nisi aliud expresse sit iniunctum. Quod docet Lessius lib. 2. cap. 37. num. 52. ferè in fine. Si verò cæco se aliquis in socium offerat ad recitandū, non tenetur illū admittere; quia recitare cum socio priuilegium est, & fauor, quo non vti potest liberè. Quamuis Garcia n. 215. dicat constrictū iri admittere quando solutus erat cum socio recitare, non tamen quando recitare cum socio non solebat. In quo decipitur, cum semper sit fauor seu priuilegium posse vti socio ad horarum recitationem, quod respicere erit liberum, quantumuis pluries priuilegiatus consueuisset priuilegio frui: & quâuis habens Bullam Cruciatam non possit Missæ non interesse tempore Interdicti, id euenit, quia tunc Bulla non est propriè priuilegium ad audiendam Missam; sed remouet prohibens, scilicet Interdictum.

Perpendendum obiter, infirmum, etsi valentem conuertari cum Amicis se iniuentibus, non ob id constringendum esse Officium Diuinum recitare: quia amicis confabulari, potius animi diuersionem, vt proprium obiectum respicit, quàm attentionem: è contra Officium Diuinum recitare; attendere autem tunc, ægrotantis saluti iacturam aliquam adducere possit. Sine attentione verò preces fundere peius est, quàm ab illarum recitatione penitus cessare, cum de natura orationis sit, attentionem sibi semper sociam habere, vt fatetur maior pars Theologorum: & ad id posse Ecclesiam per recitandi Officium Diuinum præceptum obligare; nec implebit mandatum, qui non attentè precum muneris se traderet. Si tamen æger non animo cum Deo loquendi, Psalmos, vel Lectiones legeret, aut vtrūque; sed solum recreationis causa, & diuertendi animi cupiditate ductus, consultius aget tunc taliter legendo, quàm lectione abstinento, vt docet Lessius lib. 2. cap. 37. num. 62. nisi ob mortificationem recreationis defectum ex non lectione exoriendum pati vellet: nam tunc cessare à Lectione, satius fore nemo in dubium vocabit. Quapropter dū Azor tom. 1. lib. 10. c. 13. q. 1. inquit dolorè capitis, pectoris, & stomachi non excusare ab horarū recitatione, intelligendus necessariò venit de leui dolore, quod explicuit dū dixit potius eas affectiones dæcèdas fore incommoda valetudinis quàm infirmitatis. Deinde

3. Deinde si alicui sub pœnitentia esset indictum, vno die in pane, & aqua ieiunare, neque taliter possit, non etiam teneretur ieiunare modo consueto Ecclesiæ: cū illud ieiunium, vt quid indiuiduum, præcipiatur. Sed tamen si possit ieiunium conficere sumendo parum vini, aut modicum quid obsonij, ad ieiunium fore deuinctum arbitror, cum per talem sumptionem vini, & obsonij nō dissoluatur natura ieiunij in pane, & aqua. Docet Santius vniuersaliter loquens de præceptis, lib. 1. cap. 19. num. 5.
4. Quod si vnum recitare horarium præciperetur flexis genibus, & taliter nequiret pœnitens recitare, non excusaretur alio modo recitare: quia quod flexis genibus recitetur, modus est pœnitentiæ, quo deficiente, substantia implenda manet.
5. Et maximè probabile iudico, accedentè ad audiendū sacrū, tempore quo Præfatio dicitur, & nō extat aliud celebrandum, minimè teneri reliquis illius Missæ interesse. Quamuis oppositum doceant Suarius 3. tom. in 3. part. quæst. 83. art. 6. disput. 88. sect. 2. fol. 1314. Santius supra, num. 6. Et à fortiori, qui tantū possit vsque ad cōsecrationis tēpus interesse, nō censeretur cōstrictus vsque ad illud assistere, cū in illa parte præceptum de audiendo sacro nequeat impleri, quoad substantiam. Quod vtrumque constat ex vsu fidelium, etiam timoratorum.
6. Nec approbo quod docet Sātius supra, num. 4. videntem recitare septem Psalmos pœnitentiales, & nō poterit integros recitare, nō teneri ad partē, eo quod materia indiuidua sit. Diuiduā enim esse inspicit quilibet, sicut qui voueret septē argēteos dare in eleemosynā; à primo enim Psalmus incipit præceptum, & ad quodlibet seorsum tēdit, & ad omnes simul. Vnde cui iniunctū esset sub pœnitentia septē recitare Psalmos, ad partem esset adstrictus, impotentia extante ad totum. Aduerte, quod si sententia Villalob. quā retulimus disput. antecediti, num. 2. vera esset, videlicet, quod in euidenter melius possit à pœnitente pœnitentia mutari, crederem haud difficile; pœnitentem cui esset iustum Psalmos septem recitare, soluere satis, vnum septies recitando, præsertim si esset ex maioribus: nam finis confessorij iubentis septem recitari Psalmos, est, laborè talē iniungere, quod maior causetur ex recitatione septenorū, quàm duorum, vel trium: at æqualis labor oritur pœnitenti ob recitationem septenem vnus, atq; ob vnam septem Psalmorum, præsertim si Psalmus septies recitatus esset ex maioribus: & si attendamus ad satisfactionis valorem, fortè maior obuoniet ex vnus Psalmi magni septena recitatione, quàm ex recitatione septem Psalmorum, quâdo pœnalius esset vnum septies recitare. Si verò non ad laborem attendat Confessorius, dum pœnitentiam iniungit; sed ad mysteria contenta in Psalmis, vel ad particularem deuotionem recitandi septem, & non vnum; tunc septem essent recitandi. Quia tñ illam sententiā falsam reputauimus, ideò & præiens casus admittendus nō est. Omitto, qd, vt vera esset illa sententia, explicare opus erat, qd dum mutatur pœnitentia in euidenter melius, non sufficit, qd sit melius satisfactoriè; sed melius èt medicinaliter.
7. Arridet tamen quod dicto num. 4. lib. 1. cap. 19. Santius, docet scilicet tertiam partē Circuli Virginei, Hispanè vt tercio del Rosario, indiuiduam materiam reputari: deficientibus enim aliquibus Ave, Rosarium non dicitur. Et idem dicendum est, respectu illius, qui

Sanchez Selecta.

- vouit illam tertiam partem recitare, & totum nō possit, ad nihil tenebitur.
- 8. Et excusatur item pœnitens à præcepto implendæ pœnitentiæ, ob præceptum Superioris vetantis opera iniuncta. Vnde Religiosus, & vxorata, & seruus, quibus essent iniuncta pœnitentia ieiunandi, vel iniuendū aliquam Ecclesiam, & à Prælato, marito, vel domino impeditur operum executio, à labe fractionis pœnitentiæ essent immunes; eo quod tūc moraliter sint impotentes pœnitentiæ adimplere, & discordias pati nō teneantur; nec commutationem petere in alia opera Prælato, marito, vel domino occulta, eo quod nullus sit astrictus bis eadem peccata fateri, præsertim pudorem inducentia, & alias dixerimus disput. præcedenti non posse mutari, nisi eisdem peccatis auditis.
- 9. At cessante prohibitione, et quia vxor vidua effecta est, & Religiosus factus est Prælatus, aut iter agit, vel aduenit alius Superior id non prohibens (& idem de seruo) implere tenebitur pœnitentiam; quia ex prohibitione, solum suspensæ fuere, & non ablatæ, nisi pro certo die essent implendæ; qui iam elapsus fuerat.
- 10. Nec seruus debet alium quærere dominum, quē sciat non veritorum pœnitentiæ impletionē, sicut nec vt impleat ieiunium, quâuis cognosceret apud alium minus laboraturum, sicut nec diuitem teneri ab operibus seruilibus, vacare ob ieiunium seruadum, dicimus latè tract. de ieiunio, disp. 54. num. 14. eo quod ex præcepto pœnitentiæ, aut ieiunij solum obligetur quis ea implere potentia extante, non autem potentiam quærere. Id enim nō est præceptū infringere, sed modum, quo nō obliget præceptū, perquirere, seu fugam præcepti: vt tractatu de ieiunio, dicto loco dicimus.
- 11. Minimè teneri pœnitentē, eadem peccata iterum fateri ad suscipiendam nouam pœnitentiam, etiâ si ex negligentia culpabili oblitus esset pœnitentiæ iniunctæ; sufficit saltem peccatū negligentia fateri. Docet Petrus de Soto lect. 2. de satisfactione, fol. 201. Vazquez. tomo de pœnitent. quæst. 94. art. 2. dubio 4. Sot. in 4. distinct. 20. quæst. 2. artic. 2. in solutione cuiusdam tertij argumenti. Maior distinct. 17. quæst. 6. dubio vlt. Palud. distinct. 17. quæst. 5. in fin. Caietan. in summa, verb. confessio, §. confessio sacramentalis multis de causis, fol. 41. Ochagavia tract. vltim. de satisfactione sacramentali, quæst. 13. fol. 288. Veg. 2. part. summa, c. 64. casu 2. fol. 627. Suarius tom. de pœnitent. disput. 22. lectione 17. num. 5. Gabr. in 4. dist. 17. q. 1. Medin. Cod. de confess. iteranda, quæst. de hac re, Nauarr. in summa, cap. 9. num. 18. Viator. num. 107. Coninchus disput. 10. dubio 9. in fine. Zerol. praxi pœnitent. cap. 21. q. 8. conclusionem 4. fol. 292. Filiucius 1. tom. tract. 7. c. 4. num. 97. Anton. Fernand. en la instruccion de Confessores, documen. 7. num. 4. fol. 37. Vnde Bachonus in 4. distinct. 16. art. 2. oppositum asserens deferendus est.
- 12. Teneretur tamen interrogare Confessorium, si commodè possit, ne de pœnitente verificetur illud Psalmi 35. Noluit intelligere, vt bene ageret. De lege inquirere astringimur, quando lata esse cognoscimus. Quod si nec Confessorius reminiscatur, aliam ad arbitrium iniungere nequit extra cōfessionem, quantumuis minimum temporis intercesserit inter absolutionem, & obliuionem, dum iam à pedibus Confessorij discesserit pœnitens, & causa sacramentalis sit finita, docet Coninchus disput. 10. dubio 9. in fin. Filiucius vbi supra.
- 13. Poterunt tamen Confessorij non reminiscentes pœnitentiæ

H 2 nitentia

nitentiae impositae, ob vitandam molestiam feminarum oblitari poenitentiae, & postulantium aliam iniungi, designare aliquod opus ab illis agendum; non animo intimandi poenitentiam, cum id extra confessionem nequeant; sed vitandi preces importunas earum: quae si contentae essent, quod illis diceretur, Age quod volueris: fatius esset, eo quod sic operando materia scrupuli eis non offeratur, in frangendo id, quod sub poenitentia esse iniunctum, arbitrantur.

14 Infertur ex dictis, implentem maiorem partem poenitentiae, & omittentem modicam in se, solum delinquere venialiter. At si modica esset tantum iniuncta, & illa culpabiliter non impleat, lethaliter peccare iudico, ductus ex principiis intrinsicis, ut dicimus num. 17. cum truncum, & defectibile reddat sacramentum; quod graue quid est: sicut enim ille, cui impositum esset sub poenitentia, vnam tantum Salutationem Angelicam recitare, & nollet acceptare absque causa, absolvens non esset, ut indispositus, renuens integrare sacramentum: eodem modo non volens implere iniunctam orationem Angelicam, mortaliter peccabit, cum nolit implere illam obligationem, quam sub mortali acceptauit. Et quamuis oratio Angelica, secundum naturam orationis materia modica sit, secundum quod materia, & pars constituitur sacramenti poenitentiae, grauis est reputanda: sicut deglutire gutta aquae, secundum se quid modicum sit; at post illius summptionem Euchariistica sumere, quid graue est; eo quod praecipuum pronuntietur de non fumendo Euchariistica post summptionem cibi, aut potus, quamuis exigui; & graue semper praecipuum violatur, & in re graui, videlicet in re eligiositatis sacramenti. Sicut simoniae crimen mortale erit, rem spiritualem vendere, simoniae exiguo pretio: de quo Santius summ. lib. 1. cap. 4. num. 1. alios adducens.

15 Et licet emittens votum recitandi vnum Ave, & intendens ad mortale se obligare, adhuc omittens, non peccat mortaliter, quia in re modica delinquit: nec animus se obligandi sub mortali, sufficit, cum sepe circa re leuē versetur obligatio; ut docent Vazquez tom. 2. in 1. 2. disput. 158. cap. 4. num. 3. Sotus lib. 7. de iust. q. 2. artic. 1. col. 3. versic. Per hoc, & lib. 8. quaest. 1. artic. 7. dub. 1. Cord. summ. quaest. 188. punct. 1. versic. Ni tam poco. Santius summ. lib. 4. c. 12. num. 6. Ledesma. 2. tom. summ. tract. 10. cap. 3. dub. 2. eo modo, quo nec legislatorum posse in materia leui obligare sub mortali, docent Driedo lib. 2. de libertat. Christiana, cap. 1. post 2. propos. versicul. temerarie mandantium, quod in alia editione est lib. 1. cap. 2. art. 3. eodem versic. Castro lib. 1. de leg. penal. cap. 5. document. 2. Valent. 1. 2. disput. 7. punct. 6. colum. 957. Azor. tomo 1. lib. 5. cap. 6. quaestione 5. Medina 1. 2. quaest. 96. artic. 4. in 1. regul. Salo. 2. 2. quaest. 77. artic. 1. controuerf. 8. colum. 2. versic. 3. Suarius de legibus, lib. 3. cap. 25. num. 2. Tolet. summ. lib. 8. cap. 22. num. 3. Auil. de censur. 2. part. c. 5. disput. 1. dub. 2. fol. 41. Rodrig. in quaest. regul. tomo 1. quaest. 6. art. 13. gloss. in cap. Qui in Eccles. de constitut. Bartol. in l. filius, num. 8. de reslit. Matien. lib. 5. compilatio. lib. 2. tit. 2. gloss. 3. num. 8. Anton. Gomez in l. 3. Taur. num. 13. Villalob. summ. tractatu 2. difficult. 19. numero 3. Salas 1. 2. tom. 2. quaest. 71. tract. 13. disput. 2. lect. 1. num. 30. Sa verb. votum, num. 16. Sayr. Clau. Regia lib. 3. cap. 7. num. 14. limitans num. 17. ut hoc sit in legislatorum saeculari; sed in Ecclesiasticis: cui non adhaereo; par in vtriusque reperitur ratio. Imò, licet in

virtute sanctae obedientiae praeciperet; ut Castro, & Santius summ. lib. 1. cap. 4. num. 4. licet inquam, emittens votum rei leuis, etiam cum animo se obligandi ad mortale, non possit grauem obligationem inducere, ut illius omisio sit lethale; nec id possit legislator, praecipiens rem leuem; confessarius tamen rem leuem sub poenitentia iniunctam, poterit praecipere implendam sub mortali; & id semper intelligitur, quia materia grauis reputatur, partem integram sacramentum omittente, ut dictum est.

16 Imò, quamuis iudico, posse legislatorem praecipere rem grauem, animo solum obligandi ad veniale; ut docent Nauarr. summa, cap. 23. numero 48. & 49. Medina tract. de ieiunio, quaest. 7. §. superest, Caietan. summa, verb. Praecepti transgressio, Castro de lege poenali, lib. 1. cap. 5. document. 4. Suarez de legibus, lib. 3. cap. 27. numero 7. Tolet. summa, lib. 8. cap. 20. num. 4. in fine. Vega 2. tomo, summa, cap. 23. casu 2. Anton. Fernand. in instruct. confess. document. 1. fol. 6. Salas de legibus, disput. 10. lect. 6. & 7. qui alios adducit. Granada de legibus, fol. 240. num. 17. Layman. tom. 1. tract. 4. cap. 16. num. 2. Valent. 1. 2. disput. 7. quaest. 5. punct. 6. quaestione 2. Sayr. in Clau. Regia, lib. 3. cap. 7. num. 1. & 17. Carbon. de legibus, libro 7. disput. 4. paulo post princ. regul. 1. Sanchez de matrim. lib. 1. disput. 9. num. 6. & in summ. lib. 4. cap. 1. num. 30. & de statu religiosi, lib. 6. cap. 4. num. 5. Graff. 1. decif. lib. 2. cap. 57. num. 6. Villalob. summ. tract. 2. difficult. 19. num. 4. Salas 1. 2. tom. 2. quaest. 71. tract. 13. disput. 2. lect. 1. num. 30. Rodriguez 1. tom. quaest. reg. quaest. 6. art. 13. in princ. Regin. lib. 15. num. 44. qui attentè legendus est: nam oppositum videtur dicere; videlicet in materia graui non posse Legislatorem ad culpam leuem obligare. Et id non posse censent Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 158. cap. 4. numero 32. & Salon. 2. 2. quaest. 77. art. 1. controuerf. 8. §. tertio quia, & Aragon. 2. 2. quaest. 62. art. 3. col. 5. §. Secundo est aduertendum, Ochagauia tract. vlt. de satisfactione Sacrament. quaest. 8. num. 7. Zapata tract. de iust. distrib. 2. p. c. 5. fol. 114. Victor. relect. de potest. ciuili, num. 19. Megia pragmat. panis, conclus. 1. num. 111. Bellarmin. tom. 1. controuerf. p. 2. controuerf. 5. de membris Ecclesiae militantibus, lib. 3. cap. 11. in solutione ad penult. Medin. 1. 2. quaest. 96. art. 4. fol. 874. censesentes, non posse Legislatorem re graue praecipere sub reatu tantum leui: quibus non assentire, & minus Graffio 1. p. decif. lib. 2. c. 57. num. 6. Sot. lib. 1. de iust. quaest. 6. art. 4. Salon. 2. 2. quaest. 77. art. 1. controuerf. 4. §. tertio quia. Quatenus inquirunt, non posse Legislatorem saeculare definire, quia sua lex sub culpa veniali, vel mortali seruetur; quia tantum potest constituitur opera in specie virtutis, aut vitij: secus Ecclesiasticum Legislatorem; qui cum spiritualis iudex sit, potest legem condere, discernendo inter mortale, & veniale. At in vtroque aequam procedere rationem quisque concipiet.

Quamuis igitur verum sit, posse Legislatorem praecipientem rem grauem obligare tantum ad veniale (quod maxime verum esse arbitror) non inde sequitur, posse confessarium imponere poenitentiam implendam sub onere tantum veniali, nec hoc ab illius voluntate pendere, sicut aliae leges pendunt à suis legislatoribus; quamuis enim quod talis, vel illa poenitentia iniungatur, praecipuum humanum sit: at quod aliqua imponatur, ex Christi precepto manat: iniuncta tamen poenitentia à confessarij voluntate minime pendet, quod gra-

quod grauis iniuria fiat Sacrameto fraudare illum illa parte absque causa. Et quidem quando poenitentia grauis esset, non esse in confessarij voluntate ad veniale tantum contringere, docent Coninchus de Sacramentis, disput. 10. de poenitent. dub. 8. num. 65. Nonius de poenitent. quaest. 15. art. 1. & quaest. 13. art. 2. difficult. 2. conclus. 4. Bonacina de Sacramentis, disput. 6. quaest. 5. punct. 4. num. 4. in fine. Contra Medin. Cod. de confessione, tract. 2. quaest. 48. & Suar. tom. de poenitent. disput. 3. 8. lect. 7. num. 5. Ochagauia tract. vlt. de satisfact. Sacram. quaest. 8. num. 7.

17 Non implentem tamen leuem poenitentiam siue iniunctam pro solis venialibus, vel mortalibus iam confessis, vel non, tantum delinquere venialiter: docet Henricus lib. 5. cap. 20. num. 4. in comment. litera I, in fine, & num. 4. & in comment. litera M, hanc dicens communem. Nauarr. sum. cap. 2. 1. num. 43. saltem de iniuncta pro venialibus. Reginald. 1. tom. lib. 7. num. 77. Suarius tom. 4. disput. 38. lect. 7. num. 5. Coninchus disput. 10. n. 80. & 81. Rodrig. 1. tom. summ. c. 56. num. 9. Vega 2. p. c. 64. cas. 2. fol. 628. Ochag. tract. vlt. de satisfact. Sacram. num. 7. Bonacina disput. 5. q. 5. num. 4. & alij. Quia quamuis integritas sacramenti non seruetur, tamen est in re valde extrinseca, & secudaria, ut ait Suar. & quid leue reputatur ex hac parte sacramentum non integrare.

Fateor huiusmodi sententiam probabilem esse practice ob auctoritatem Doctorum eam docentium, at ex principiis intrinsicis ductus probabilior arbitror eorum. Cum enim plurimi ex auctoribus huius seculi sententiae fateantur mortale esse crimen, poenitentem nolle acceptare aliquam poenitentiam sine causa, & acceptatio sit ordinata ad impletionem, difficile capitur maiori vinculo obligari poenitentem ad acceptandam poenitentiam leuem, quam ad ipsius impletionem; praecipuum quod acceptatio non sit pars satisfactoria Sacramenti, sed impletio operis iniuncti. Vnde magis consequenter Suarius tom. de poenitent. disput. 38. lect. 7. numero 5. docet obligationem acceptandi poenitentiam leuem esse solum sub veniali. Sed magis communis consensus Doctorum docet obligationem ad acceptandam aliquam poenitentiam esse sub mortali; nam poenitentes nolentes sine causa acceptare, absque absolutione dimittuntur; ob peccatum autem veniale solum, neutiquam denegare fas esset absolutionem. Vide Trident. sess. 14. cap. 8. Vazquez tomo de poenitent. quaest. 94. articulo. 2. num. 5. Et teneri Confessarium sub mortali, imponere aliquam poenitentiam, docet Ludouicus de S. Ioan. 1. part. summ. quaest. 10. art. 4. dub. 3. qui sine causa id admittit de confessione mortalium; tamen retinens, quando confessio esset venialium.

DISPUTATIO XVI.

Num Confessarij possint praecipere sub poenitentia Psalmos, Responsorialia, vel alias Orationes recitandas, pro Animabus in Purgatorio existentibus.

SUMMARIUM.

1. Authoris iudicium, num. 1. Obiectio aduersus resolutionem, num. 2. Sanchez Selecta.

Solutio obiectionis, num. 3. Probabiliter defenditur, satisfactionem Sacramentali non causare distinctos gradus remissionis poenitentiae ab illis, qui correspondent operi operantis, num. 4. 5. 6. 7. & 8. Et probabile videtur Authori, opus sub poenitentia iniunctum etiam adimpletum in peccato mortali remittete poenam pro peccatis quae erant dimissa, num. 5. Probabilius multo est, distinctos gradus remissionis poenitentiae correspondere parti satisfactoria ex opere operato, ac sunt illi qui correspondent operi operantis, num. 9. & 10. Alia obiectio aduersus Authoris iudicium, num. 11. Quamuis confessarij iniungentes aliquas orationes ad poenitentiam offerendas pro animabus Purgatorij, tantum intendant valorem impetrationis illis applicari, directè non prodest Animabus talis poenitentia, num. 12. & 13.

Authoris iudicium.

OS est plurimis confessarijs iniungere sub poenitentia Nocturnum defunctorum, Psalmos, vel Responsorialia recitanda à poenitentibus pro Animabus in Purgatorio existentibus. Rectè tamen non procedunt: nam sacramentum poenitentiae ad remissionem culpae, & poenitentis est institutum, & ut satisfaciatur pro poenitentibus, pars illa integralis (satisfactio videlicet) est ordinata. Contra naturam igitur huius institutionis erit partem satisfactoriam iniungere, quae pro poenitentibus à poenitente non proficit, sed pro alienis. Et idem est, partem satisfactoriam pro alienis poenitentibus iniungere, atque nullam satisfactionem imponere. Vnde poenitens, cui onus satisfaciendi pro alijs esset iniunctum, quamuis teneatur opus designatum exequi, nequaquam erit coactus illud applicare alijs: nam in hac parte irrationabilis fuit poenitentia: docent Vega summ. 2. p. cap. 63. casu 4. Pedraza cap. 7. de la poenit. y absolucion, fol. mihi 149. Nec aduertatur Santius lib. 8. de matrim. disput. 34. n. 41. dicens, dispensantem in foro conscientie in voto Religionis, vel castitatis, posse iniungere sub poenitentia recitare orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus purgatorij. Nā ibi loquitur minime de poenitentia sacramentali, sed de poenitentia in foro secreto iniuncta; quod diuersum est ab illo, ut explicat num. 29. & 30. Aliud enim est forum interius, aliud verò forū sacramentale, ut diximus disput. 14. num. 2. Omitto actum internum praecipui non posse sub poenitentia, eo quod pars Sacramenti visibilis debeat esse sicut Sacramentum. Et docet Santius in sum. lib. 4. cap. 11. num. 36. Halens. in 4. par. quaest. 84. memb. 2. art. 1. Almain. tract. de satisfact. difficult. 13. quaest. 1. vel quia poenitentia sacramentalis per modum humani praecipui imponitur, quod non solet cadere in actum internum. contra Suarium tom. de poenit. disput. 37. lect. 6. num. 2. & tom. 2. de religion. lib. 3. c. 6. num. 17. & Reginald. tom. 1. lib. 7. nu. 22. Basil. de Leon. lib. 1. de matrim. c. 7. num. 4. Ochagauia de Sacramentis tract. de satisfactione Sacramentali, quaest. 7. num. 4. fol. 276. At applicationem satisfactionis sic, vel aliter fieri, quid internum est. Non igitur sub praecipuo confessarij ca-

opinio est probabilissima, tueri quae ab Authoribus praevincunt, ut sunt Card. de Suo de Sent. disput. 26. n. 62. Aver sa quest. 11. lect. 4. Fuxianus disput. 37. de poenit. Aubio de et Alij agud Salmanticens. de Sacram. in genere tract. 6. Cap. 10. n. 37. Clericus de Sacram. poenitent. decif. 34. n. 14. et Diana copiam verborum per qua tuor Resolutio nes

dere potest opus ab illo iniunctum ad poenitentiam applicandam in alijs, quamuis id non esset contra institutionem Sacramenti: quod probatum est.

2 Si dies, opus designatum sub poenitentia dū fit, continere satisfactionem ex opere operato, & ex opere operantis, iniungique vnam ex his satisfactionibus applicandā pro animabus, alia poenitenti referuata: proccedit hoc, admissio posse applicationem imperari.

3 At licet admittamus hanc doctrinam tanquā verā, non prodest solutio: nam vel præcipitur applicari satisfactionem ex opere operato, & hoc præcipi nō posse ostendimus, eō quod contra naturam institutionis huius Sacramenti sit partem sacramentalem satisfactionis pro alienis criminibus applicari. Et quia in libertate poenitentis non est applicare alijs partem illā ex opere operato correspondentem: sicut non potest applicare alijs indulgentias cōcessas sibi præstita elemosyna, v.g. tanquam conditione: illud enim esset thesaurum Ecclesie dispensare, vt docet Suar. tom. de poenitent. disput. 52. sect. 7. num. 6. & 7. Vel iubetur applicari satisfactionem ex opere operantis correspondentem: & hoc item imperari neququam potest; nā pars illa ex opere operantis correspondens, cum sit pars Sacramenti, eo quod satisfactio iniuncta à confessorio necessario debet esse Sacramenti pars, aliās ad ipsius impletionem nullatenus poenitentiarius quiverit constringere poenitentem, sit posse obligari poenitentem ad applicandam alijs suam satisfactionem sacramentalem: quod falsum esse conuicimus, num. 1.

4 Omittit, quibusdam placare, verum non esse, valorē aliquem satisfactionis correspondere operi iniuncto sub poenitentia ex opere operato, præter illum quem cōtinet ex opere operantis, Sot. in 4. distinct. 19. quæst. 1. art. 5. Ledesm. 2. part. 4. quæst. 1. art. 3. dub. 4. & indicat Adrian. quæst. 2. de satisfactione in solutionibus argumentorum (quanquam in hoc genere maioris meriti, & satisfactionis sit, quia fit ex præcepto Sacerdotis) Nam Christus tantum promisit gratiam habitualem, & alia auxilia, & supernaturales quosdam effectus suscipientibus Sacramenta, vt Trid. sess. 7. Can. 6. 7. & 8. remissionem autem poenitentiae temporalis, etiam non interueniente actu suscipientis Sacramentum, numquam promisit. Vnde suscipienti absque rationis vsu extremam Vnctionem, Eucharistiam, Confirmationem, & poenitentiae Sacramentum, eo quod alij testificantur signa doloris indicasse, remissio poenitentiae temporalis nō obtigit, cum absque dispositione, & proprio actu ea Sacramenta susceperit: Igitur vt pars satisfactoria poenitentiae poenam remittat, actum elicatum à poenitentia exposcit. Et quamuis pars illa instituta sit à Christo, vt remittat peccata, non cōiungitur distinctus gradus remissionis causari ab illis qui causantur ex opere operantis, sed tantū ordinasse, confessorium posse cogere poenitentē ad exercendū aliquē actū satisfactoriū, & remissiuū pro penis. Vel quāuis nō posset ad acceptandā poenitentiam constringere, sufficit ordinasse Christū, posse imponi, ad hoc quod dicatur instituisse partem hanc satisfactoriam esse pro penis remissiuam.

5 Et quamuis concedamus Vazquio tom. de poenit. quæst. 94. art. 2. dub. 5. num. 8. Cerolæ in praxi poenit. fol. 372. Ruyz controuerf. 95. alleganti Scot. in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 2. §. Respondeo, Marfilio in 4. quæst. 11. art. 3. Celaya in 4. distinct. 15. quæst. 3. fol. 69. Medinae Cod. de confess. quæst. de poenitent. iniuncta extra gra-

tiā adimpleta, Patri Ruego en el purgatorio de la cōñsciencia, alio nomine appellatum, saluacion del alma, p. 2. cap. 12. §. 2. fol. 115. satisfactionē sacramentalem remittere statim penā debitā pro peccatis dimissis, quāuis in peccato mortali impleatur, quod etiā mihi maxime probabile videtur, eo quod ad soluendū debitum alicui opus non est amicos esse soluentem, & creditorem, sed id offerri, quod debetur. Tum quia magis repugnat, actum qui peccatum est, assumi à Deo ad causandam gratiā, quam actum qui peccatum non est, ad causandam remissionē poenitentiae, quamuis sit factus in malo statu, vt per se est compertum. At si aliquis cōfiteatur ob vanā gloriā, cum vero tamē dolore, & proposito, talis confessio, quamuis peccatū veniale sit, causat gratiā, vt instrumentum diuinæ virtutis ad influendam gratiā substantia operis, quæ bona est, vt docet Vazquius tom. de poenit. quæst. 94. art. 2. dub. 5. num. 13. melius igitur ad causandam remissionē poenitentiae poterit assumi tanquam instrumentum opus satisfactorium bonum quoad substantiam, & finem, quamuis fiat in peccato mortali. Et à fortiori debent consentire Doctores censentes, satisfactionem etiam non sacramentalem oblatā pro poenitentia remittere illam. Scot. in 4. distinct. 15. quæst. 1. art. 5. Gabr. distinct. 26. quæst. 2. art. 3. dub. 3. Maior distinct. 15. quæst. 1. Nauarr. in cap. de poenit. distinct. 6. in princip. & ferē vnuerf. Scoti discipuli. Quamuis igitur admittamus prædictis Doctoribus, satisfactionem sacramentalem remittere statim poenam, quamuis offeratur in peccato mortali, nō cōiungitur inde distinctus gradus remissionis correspondere satisfactioni ex opere operato, ac sunt illi qui correspondent operi operantis: cum in illo casu nulla remissio respondeat operi operantis, bene tamen ex opere operato: sed tantum probatur gradus poenitentiae, & valoris bonitatis moralis actus satisfactorij, qui ratione mali status satisfaciens tunc non profunt ad satisfaciendum, reddi tamen habiles ad satisfaciendum, eo quod coniungitur sacramento tanquam illius pars ad remittendā poenam pro peccatis dimissis debitā. Et quando poenitentis exiit in gratia offert opus satisfactoriū vt quatuor, quod etiā iniunctū fuit sub poenitentia, duplici titulo remittitur quatuor gradus poenitentiae, titulo scilicet Sacramenti, & titulo operis operantis, vt deficiente quolibet alio remitterentur.

6 Et quamuis à duabus causis totalibus physicè concurrentibus nō possit idem pendere effectus, bene tamen à duabus causis moralibus: possunt enim duo homines cōsulere idem furtum, & latronem mouere totaliter ad furandum ex consilio vnus, & totaliter etiā ex consilio alterius. Nam cum ambo consulant totum furtum; totus effectus ab vtriusque pendet totaliter, nō totalitate quæ excludat consortium alterius causæ etiam in totum effectum influentis, sed totalitate effectus, quia totus effectus quoad omnia in eo reperta, à qualibet causa pendet. In causis verò physicis dispar procedit ratio: nam si totus effectus ab vna est productus, nihil restat, quod ab alia produci possit. Influxus verò seu causalitas moralis effectum semel productum moraliter, potest iterum producere. Cum enim huiusmodi causalitas in consilio siue imperio consistat (siue in alijs modis qui ad illos duos reducuntur) & imperium, siue consilium ad intellectum suscipientis mandatum, siue consilium dirigatur, & intellectus capax sit plura mandata, vel consilia recipere, sit non obesse vnum

vnum iam recepisse, quin possit & aliud à quo consulatur quoad totum effectum exequendum. Cum igitur Sacramenta, moraliter efficiant suos effectus, poterit æquē eademmet remissio poenitentiae à duplici causa morali pendere, videlicet ab opere poenitentiae, vt opus operantis est, & etiam vt est pars Sacramenti.

7 Vnde si mens Soti in 4. distinct. 19. q. 1. artic. 5. col. 3. fol. 898. sit poenitentiam iniunctam virtute clauium nullatenus operari remissionem poenitentiae ex opere operato (& hanc esse eius mentem ex verbis & ratione ab ipso adducta deducitur) veram non iudico illius sententiam. Sicut enim Sacramentum ex opere operato efficit, sic & illius partes: at pars satisfactoria præcipue instituta est ad remittendam poenam, & id significat: nā tunc satisfacimus quando debitum dimittitur; Sacramenta autem nouæ legis id efficiunt quod significant. Si verò intendat partem satisfactoriam operari remissionem poenitentiae, non tamen distinctos gradus remissionis efficiendo, quā sint illi qui correspondent operi operantis, existimo probabile, & defenditur rationibus allatis, num. 4.

8 Nec oppositum huius docere Suarium tomo de poenitent. disput. 98. sect. 2. num. 2. Vazquez dicto tom. q. 84. art. 1. dub. 2. nu. 12. & quæst. 94. art. 2. dub. 5. nu. 15. Ochagavia tractat. vlt. de satisfactione Sacramenti, quæst. 7. nu. 6. Tolet. lib. 3. cap. 11. num. 3. posset aliquis probabiliter arbitrari, dum docent, poenitentiam sacramentalem operari ex opere operato remissionem poenitentiae: non enim illos sentire dicit distinctos gradus remissionis poenitentiae correspondere poenitentiae ex opere operato, & distinctos operi operantis ob rationem adductam nu. 4. sed tantum velle, gradus actionis satisfactoriae effici partē Sacramenti, & vt sic remittere poenam ex opere operato in illo gradu quo debita erat illis remissio antequam coniungerentur Sacramento.

9 At quidquid sit de Soti sententia, quam vt probabilem tutati sumus nu. 4. distinct. etiam gradus remissionis poenitentiae correspondere operi satisfactorio & ex opere operato, & ex opere operantis, verius mihi videtur. Nam quamuis incertum sit, omnia Sacramenta remittere poenam ex opere operato, piē tamen creditur, vt docet Suarez tom. de poenitent. disput. 98. sect. 2. & præcipue de Sacramento poenitentiae, maxime ratione huius partis satisfactoriae. Tum quia sicut Summus Pontifex concedit medijs indulgentijs remissionem poenitentiae dant elemosynam, vel oranti & distincti gradus premituntur ex applicatione indulgentiae, ac sunt illi qui ratione actuum orationis & elemosynae correspondent. Quare item credendum non erit applicuisse Christum ex suis meritis distinctum gradum remissionis poenitentiae ab illis, qui ratione operis suscipientis Sacramenta respondent, & ordinasse, tantum requiri vt conditionem, ea Sacramenta recipi, quamuis absque vilo actu & vsu rationis suscipiantur. Vnde optime notauit Vazquius tom. de poenitent. quæst. 94. art. 1. dub. 3. num. 3. in sacramentali satisfactione partem poenitentiae remitti mera Dei condonatione ex applicatione meritorum Christi; docentque hanc conclusionem Doctores allegati, num. 8.

10 obstat ratio, qua conuictus est Sotus in 4. distinct. 19. artic. 1. q. 5. col. 3. fol. 898. videlicet, opus satisfactorium non causare poenitentiae remissionem ex opere operato: aliās sequeretur posse per opus, quod peccatum est, satisfieri: vt si aliquis ob vanam gloriam erogaret

elemosynam sub poenitentia iniunctam, cum peccatum veniale non impediatur Sacramentorum effectum. Non, inquam, obstat, tum quia possemus dicere non remittere poenam partem satisfactoriam ex opere operato, quando actus satisfaciendi veniale peccatum esset. Nam quod veniale peccatum non impediatur Sacramentorum effectum, solū euenit in Sacramentis, in quibus actus poenitentis partes Sacramenti non sunt, vt docet Vazquez tom. de poenitent. q. 94. art. 2. dub. 5. nu. 13. quapropter admittit ipse, in illo casu satisfactionem sacramentalem frustrari suo effectum, non verò frustrari confessionem factam ob inanem gloriam, quia hæc non est tota causa effectus Sacramenti, nec totum Sacramentum ex veniali fine confessionis vitatur, tum in illo casu nec vitatur absolutio, in qua est vis præcipua causalitatis, nec dolor de peccatis qui finem malū habere non potest: at remissio poenitentiae temporalis tota correspondet post Sacramentum actui satisfactionis iniunctae à Sacerdote. Tum quia licet actus satisfactorius ob vanam gloriam peccatum sit, quia tamen quoad substantiam est bonus, eleuari potest à Christo ad remissionem poenitentiae, sicut eleuatur confessio ob inanem gloriam effecta; & hac esse videtur efficacior ratio quā illa quæ a Vazquez est adducta. Nam non satisfacit, confessionem non esse totam causam effectus Sacramenti: nam si eleuatur confessio ad causandum effectum taliter, quod ab ipsa dependeat tanquam a causa efficiente, non refert quidquam eleuari simul ad illum effectum causandum alias partiales causas, cum tunc verificetur, actum qui peccatum veniale est, effectum sacramentalem causasse.

11 Dices, posse iniungi sub poenitentia elemosynam spiritualem erogari animabus Purgatorij, sicut imponitur, elemosynam temporalem elargiedam iri pauperibus: igitur imponi poterit sub poenitentia Nocturnum defunctorum, Responsorij, &c. pro animabus Purgatorij tanquam elemosyna spiritualis.

Minimè obstat, nam in temporali elemosyna distinguitur satisfactio à materia elemosynae, quæ erogatur. Vnde dispensans eam, tribuendo pauperibus nummos, v.g. si potest reseruare valorē satisfactionis elemosynae correspondentem. At elemosyna spiritualis animabus dispensanda, non est aliud, quam spiritualia aliqua bona in illarum satisfactionem erogari: pecunia enim (vt ita dicam) quæ ipsis tribuitur in elemosynam, est satisfactio aliquam pro ipsis applicare. Vnde idem est præcipi poenitentem ob elemosynam aliquos Psalmos recitare pro animabus, atque iuberi suam satisfactionem alijs applicare. Rectè tamen præcipi poterit, aliquam elemosynam temporalem offerri pro animabus, vt scilicet stipendia pro Missarum sacrificijs habeantur, quæ offerri possunt pro ipsis: tunc enim elemosyna illis oblata, est quid distinctū ab applicatione satisfactionis offerentis, & erogantis elemosynam. Non tamen poterit imperari sacerdoti sub poenitentia Missa dicere, & illam offerre pro animabus, cum dictum sit partem satisfactoriam iniunctam applicandam fore pro ipsomet poenitentē, & non pro alienis debitis.

12 Quod si confessorij iniungentes aliquas orationes offerri pro animabus non intendunt præcipere valorē satisfactionis pro ipsis applicari, sed impetrationis, præterquam quod id nunquam excogitant confessorij, nihil proderit animabus applicare valorē impetrationis

trationis ad earum penas remittendas: Deus enim nunquam remittit alicui poenam pro peccato debitam, nisi oblata, seu applicata condigna satisfactione: punitionis enim, vel remissio poenae est materia iustitiae vindictivae, & non beneficentiae, & ideo postulat modum vere solutionis, & non gratuitam remissionis. Docet D. Thom. in 4. distinct. 45. quaest. 3. art. 3. ad 6. & ibidem Sot. quaest. 2. art. 3. in fin. 1. conclus. D. Bonavent. in 4. distinct. 45. quaest. 2. Suarius tom. de poenit. disput. 48. sect. 5. nu. 5. Proderit tamen occasionaliter & remote valorem impetratorum pro animabus applicare, videlicet impetrando Deum mouere corda fidelium, ut reminiscantur aliquas satisfactiones pro illis offerre, vel quod liberatio animarum a Purgatorio acceleretur, etiam si necessum sit diuturnitatem temporis intentione poenarum compensari: hoc enim commutationis genus, quamvis aliquam gratiam continere videatur, non tamen omnino excludit aequitatem iustitiae. Quibus modis ait praedictus Suarius Beatos pro animabus in Purgatorio existentibus orare.

13 Vnde non assentior Doctoribus censentibus valorem impetrationis prodesse directe ad remissionem poenae animarum in Purgatorio: quod docet Caietan. 1. tom. opuscul. tract. 16. quaest. 5. Nauarr. in Comment. iubil. notab. 2. nu. 15. Viger. in summ. cap. 16. §. 4. vers. 33. Nec existimet aliquis fauere huic opinioni, cap. *Animas*, 13. quaest. 2. ibi: *Animas defunctorum quatuor modis solvuntur, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum elemosynis, aut ieiunio cognatorum.* Non sequitur orationem numerari, quia gratuitam remissionem poenae, ac sine debita solutione obrineat anima: sed quia est vni ex praecipuis operibus satisfactoris, & quia sub illo comprehenduntur omnes actus Religionis & Pietatis ad Deum, ut bene Suarez tomo de poenit. disput. 48. sect. 5. num. 13.

DISPUTATIO XVII.

Num contingere possit prius puerum habere usum rationis ad peccandum venialiter, quam mortaliter. Et dato, quod illud eveniret, an esset obligandus ad Eucharistiam suscipiendam?

De quo aliter inquiri potest sic:

Vtrum videlicet, cum usu rationis sufficienti ad veniale solum, obligetur puer ad Communionem?

S Y M M A R I V M.

- 1. Intelligentia ad titulum quaestionis, num. 1.
- 2. Argumentum a parte affirmativa, num. 2.
- 3. Notabile ad intelligentiam quaestionis, num. 3.
- 4. Quid sentiat D. Thomas? num. 4.
- 5. Aliqua venialia sunt notoria nonnullis mortalibus, numero 5.
- 6. Auctoris iudicium num. 6.
- 7. Et si teneretur puer praecipuo Communionis cum solo usu rationis ad veniale, non tamen tenebitur praecipuo confessionis, num. 7.
- 8. Aliquantulum difficilius est ex animare, num. adveniat

prius usus rationis ad committendum veniale ex imperfectione libertatis, quam mortale, num. 8. & 9. Soluitur argumentum in principio adductum, nu. 10.

Ro intelligentia tituli quaestionis notandum, usum rationis in praesenti non accipi pro quocunque discursu circa materias naturales, aut artificiales; sed pro discursu, quo homo discernit inter bonum & malum morale. Contingit enim sepe puerum discurrere circa res naturales, fugiendo famem, & inquirendo cibum etiam cum industria & discursu, & edificare sibi domum lignis & lapidibus, prius iacens fundamenta, & alia agere quae absque discursu fieri non valent: nequaquam tamen discernit inter bonum & malum morale. Quod optime docet Molin. 1. part. quaest. 14. art. 13. §. Quo loco, ubi ait pueros & amentes non solum operari sponte, sed etiam multa efficere libere, ita ut in ipsorum potestate sit ea efficere, vel non, aut efficere contraria, ut docet etiam Victor. relect. de puero perveniente ad usum rationis: verum ea ex eo nec ad culpam nec ad demeritum eis imputantur, quod non discernant ratione inter bonum, & malum morale, aut meritum, de quo plura refert Sanchez lib. 1. de matrim. disput. 8. nu. 22. & 23. Nec in usus rationis accipiendum est pro instanti indivisibili metaphysice loquendo, sed pro instanti morali, includente totum illud tempus necessarium, ut intellectus absoluat perfecte deliberationem suam usque ad conclusionem iudicis, quod notavit Curiel 1. 2. quaest. 89. art. 6. dub. 2. §. 2. Granada 1. 2. de peccatis tract. 4. disput. 2. nu. 13. imo in moralibus posse dari rationis usum circa vnam materiam, non vero aliam docet Fagundes 2. praecip. lib. 1. cap. 3. uum. 20.

2 Videtur ergo posse contingere prius puerum habere usum rationis ad peccandum venialiter, quam mortaliter. Nam maior libertas requiritur ad peccandum mortaliter, quam venialiter; cum mortale peccatum absque plena libertate committi non possit, bene tamen veniale. Dato igitur, quod in quolibet genere imperfecta perfectis sint priora, sit deveniendum esse prius ad affectionem imperfectae libertatis, quam plenae. Pro explicatione tamen observandum est, peccatum veniale tripliciter posse considerari. Vnum, quod ex suo genere sit tale, ut mendacium iocosum, vana gloria, &c. Aliud, ex parvitate materiae ut furtum re levis. Tertium, & imperfectione libertatis; quod quamvis, circa materiam gravem versetur, & sit contra praecipuum ex se obligans ad mortale, non violatur tamen simpliciter hoc praecipuum ob defectum consensus vel deliberationis. Sanchez in sum. lib. 1. c. 1. nu. 3. & 12.

4 Loquendo igitur de peccato veniali ex suo genere, siue ex parvitate materiae, D. Thomas 1. 2. quaest. 89. art. 6. & in 2. distinct. 28. q. 1. art. 3. ad 5. de veritat. q. 24. art. 12. ad 2. de malo, q. 5. art. 3. ad 8. q. 7. art. 10. ad 8. in 2. distinct. 42. in exposit. lit. & q. 1. art. 5. ad 7. eius opinionis, & iudicij est, ut quoties quis ob defectum usus rationis excusatur a peccato mortali, multo magis excusetur a veniali, si committat aliquid, quod ex suo genere sit tale. Idem tenet Victor. 2. part. relect. de puero perveniente ad usum rationis, nu. 11. ait enim, notoria esse peccata mortalia, ut homicidium, perjurium &c. quam venialia, ut verbum otiosum, mendacium

eium &c. Cui sententiae libenter consentiunt Doctores adducti nu. 6. contra Adrian. in 4. in materia de poenitent. tit. de remissione peccatorum post mortem, quaest. 3. ad 3. Valent. 1. 2. disput. 6. q. 19. punct. 3. paulo ante solut. argument. Maior in 3. d. 37. q. 14. col. vi. quem in hoc valde commendat Nauarr. preclud. 9. nu. 10. Salas 1. 2. tom. 2. q. 89. tract. 13. dist. 18. sect. 8. nu. 44. censentes posse prius ad esse usum rationis ad peccandum venialiter, quam mortaliter. Sed nostra sententia verissima est: quae tueri tenentur omnes illi, qui cum D. Thoma, q. illa 89. sentiunt, cum peccato originali non possent reperiri solum veniale.

5 Supponamus tamen quaedam esse venialia, magis nota, quam aliqua mortalia, ut mendacium, quam concupiscentia rei alienae: & plura mortalia esse notoria, quam venialia, ut furtum, aut homicidium, quam vana gloria, aut ludus inordinatus. Quod notavit Vazquez 1. 2. quaest. 89. art. 6. nu. 2.

Auctoris iudicium.

7 Nvquam poterit puer devenire ad cognoscendum aliquam actionem ex suo genere peccatum veniale esse, quin etiam cognoscat, & iudicet de mortalitate, si istius materia occurrat. Ex genere namque loquendo cognoscibilior est materia mortalium, quam venialium, ut pote quae grauior, & diffonantior rationi. Vnde etsi contingere possit, quempiam cognoscere aliquid esse veniale, minus vero vtrum sit mortale, ut dicemus nu. 11. Vniuersaliter tamen loquendo respectu omnium mortalium, nunquam perveniet puer ad usum cognoscendi venialia, quin etiam habeat cognitionem respectu alicuius mortalis. Sic Vazquez ubi supra. Granada 1. 2. de peccatis tract. 4. disput. 1. sect. 2. in fine. Nam ut homo possit peccare venialiter, cognitionem horum duorum principiorum praedictorum habere debet, videlicet: *Quod tibi fieri non vis, alteri ne facias. Bonum est sequendum, & malum fugiendum.* Si enim inuincibiliter ignoraret malum esse fugiendum, licet rem de se venialem non fugeret, ad culpam tamen eius nequaquam imputaretur. At quando homo illa duo principia cognoscit, capax est fugiendi culpam in materia graui, aut prosequendi, imo facilius ex illis principijs conclusiones in materia mortali deducet, quam veniali; cum hoc minus diffonans rationi sit, quam illud. Curiel. 1. 2. q. 89. art. 6. dub. 1. §. 2. Medin. Zumel. Conrad. dicta q. indicant satis. Capreol. in 4. d. 19. q. vnic. art. 3. ad 2. contra secundam conclusionem. D. Thom. in 2. d. 42. q. 1. artic. 5. ad 7. Lorca 1. 2. tom. 2. disput. 63. membr. 1.

Hinc fit, quod quando quaeritur, An cum sufficienti usu rationis ad veniale, & non ad mortale, obligari debeat puer ad communionem? sit respondendum negatiue, cum procedat quaestio, de casu non supponente: at si dabilis esset casus, quod scilicet prius adveniret usus rationis ad labendum in veniali, quam in mortali, obligandus foret, quia cap. illud, *Omnis utriusque sexus*, obligat ad communionem eos qui ad annos discretionis pervenerunt: & absoluta discretio est, inter bonum & malum venialiter discernere. Vnde qui sciret confiteri sua venialia cum vero proposito & dolore, sciret etiam reuereri Eucharistiam, & quid recipiat, cognoscere. Nec deducas, nos definire, primum peccatum hominis necessario debere esse mortale, vt

arbitratur D. Thom. 1. 2. q. 89. art. 6. & plures cum eo, ex eo quod doceamus non dari prius rationis usum ad veniale, quam mortale, cum longe diuersum sit vnum ab alio. Quapropter Vazquez qui contra D. Thom. putat primum hominis peccatum non necessario debere esse mortale, nobiscum sentit, non prius oriri rationis lumen ad lapsum in venialia, quam in aliquod mortale. Quod idem docet Lorca 1. 2. tom. 2. disput. 93. memb. 1.

7 Non tamen tenebitur puer praecipuo confessionis annuae; imo etiam solum obligantur mortale habentes, vt constat ex cap. *Omnis utriusque sexus*, de poenitent. & remissio ibi praecipitur, omnem Christi fidelem utriusque sexus omnia sua peccata debere confiteri: quod de venialibus intelligi non potest: quia nullus omnia confiteri valet. Tenet ibi Glos. D. Thom. in 4. distinct. 17. q. 3. quaest. 3. ad 3. Grass. in decision. 1. part. lib. 1. cap. 10. nu. 1. Sotus in 4. distinct. 18. q. 1. art. 4. col. 3. Ledesma in summ. 1. part. tract. de poenitent. cap. 17. conclus. 1. Nauarr. de poenit. distinct. 5. §. *Causus*, in princip. Et constat ex Trident. Sess. 14. Can. 7. decernente necessarium esse: omnia mortalia confiteri, venialia autem solum licere fateri. Et ex cap. 5. eiusdem Sess. per haec verba: *Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quanquam recte & utiliter citra omnem praesumptionem in confessionem dicantur, quod priorum hominum usus demonstrat: taceri tamen citra culpam; multisque alijs remedijs expiari possunt.* Vazquez tom. de poenitent. q. 90. art. 2. dub. 2. nu. 10. Durand. is 4. q. 9. num. 6. distinct. 17. Gabr. dict. distinct. q. 1. art. 2. post conclus. 2. Paludan. in 4. distinct. 17. q. 2. art. 4. conclus. 2. Caietan. 1. tom. opuscul. tract. 5. q. 1. Maior in 4. distinct. 17. q. 2. Angel. verb. *confessio*, 2. nu. 4. Medin. Cod. de confess. q. de confess. venial. Almain. in 4. distinct. 17. q. 1. art. 3. Suarez tom. de poenitent. disput. 36. sect. 2. nu. 7. Henric. lib. 5. cap. 4. nu. 4. & lib. 4. cap. 15. nu. 3. ad des, posse Ecclesiam obligare ad confessionem venialium: nam est, non sit necessaria materia, est tamen vtile ea confiteri, & ob utilitatem nostram & cultum diuinum posset obligare, sicut posset obligare ad Sacramentum Confirmationis, & extremam Vnctionis, vt quidam obligasse putant. Quare cum ad id se posset homo obligare ex voto, non poterit ab Ecclesia? Quod etiam docet Suarez tom. de poenitent. disput. 22. sect. 8. Vazquez de poenitent. q. 90. art. 2. nu. 3. & 6. & bene limitant, nisi ad sint aliqua mortalia. Nam cum directe praecipitur confessio, vt quidam actus religiosus, sufficere adimpletur quomodo cunque fiat, confessione mortalium, siue venialium. Limita etiam, nisi mortalia, aut venialia iam confessa vellet poenitens confiteri: tunc enim non esset obligatus confiteri noua venialia. Et de facto confessionem venialium praecipuum monachis Benedictinis esse in Clement. *Ne in agro Domini*, docet Vazquez nu. 6. Caietan. tom. 1. opuscul. tract. 5. q. 1. dicens, in illa Clement. non dictum fuisse monachum teneri confiteri omnia sua peccata, sicut dicitur in cap. *Omnis utriusque sexus*. Vnde deducit, praecipuum ad venialia confitenda latum fuisse, quod sub mortali obligaret: quia licet venialia leuissima sint at confessionis actus res grauis est. Quod docet Vazquez tom. de poenit. q. 90. art. 2. nu. 9. licet solum ad veniale obligare asserat Canus relect. de poenitent. part. 5. §. *at vero huic quaestioni.*

Aliquan-

8 Aliquantulum difficilius est examinare, Num adueniat prius usus rationis ad committendum peccatum veniale ex imperfectione, & defectu libertatis quam mortale. Illud suadere videtur argumentum factum in principio: Tum quia usus rationis non in instanti, sed successiue acquiritur, prius deueniendo ad imperfectum rationis usum, quam perfectum.

9 Caietanus & Zumel. 1. 2. quæst. 89. art. 1. & Lorca 1. 2. tom. 2. disput. 63. memb. sequenti. Durandum in 4. distinct. 16. quæst. 2. ad 2. Cordubam in summ. q. 60. dist. 4. & in quæstionar. lib. 2. quæst. 9. ad 5. vers. *Et si arguatur*, nodum difficultatis dissoluunt, docentes, quod licet peccatum veniale ex imperfectione, committatur in exercitio cum semiplena libertate, supponit tamen potentiam perfectæ liberam in actu primo, quæ posset tale peccatum cum omnimoda libertate committere, nisi per accidens voluntas ob motum alicuius vehementis passionis impediretur. Vnde licet ante usum rationis sit imperfecta libertas in esse physico circa res naturales & artificiales, non tamen est imperfecta deliberatio in genere moris, quatenus dicit discretionem boni à malo, cum statim ac homo discernit bonum à malo in materia veniali, magis idoneus sit discernere in mortali, ut diximus n. 6. Quod probabile reputat Zambranus de casibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 3. num. 2.

10 Ex quo primi argumenti vis in principio positi inanis relinquatur: nam licet in exercitio, & in actu secundo minor libertas requiratur ad committendum veniale, quam mortale peccatum, (quod an verum sit, videbimus disputatione sequenti) non tamen in actu primo. Nec etiã imperfectiora priora sunt perfectioribus, nisi sint dispositio per se requisita ad perfectiora. At discernere imperfectè inter bonum & malum, non est necessarium requisitum ad discernendum perfectè. Verum post hæc scripta, ex plurium puerorum confessione apprehendi, potentes esse ad cognoscendum, mendacium iuramento firmatum dissonum esse, & Deo offensiuum, & ut tale subijciendum fore confessioni percipiunt: at quanta sit ea iuramenti falsi culpa, prius ne gratia vel non, minimè per ipsos adipiscitur. Quod sit ipsos sic falsò iurantes solù venialiter delinquere ex imperfecta cognitione offensæ. Vt enim venialiter inficiantur, fat est id agere, quod percipiunt, agendum non fore tanquam malum: quia tamen non sunt potentes discernere gravitatem malitiæ, à mortali iri immunes nullus negabit. Et quando plures authores, quos refert Sanchez in summ. lib. 1. cap. 1. dicunt peccare mortaliter eum, qui cognoscens aliquid mali agere, non curat discernere num veniale sit, vel mortale; ex eo enim periculo peccandi mortaliter se vitro tradit, quod verissimum arbitror, non tamè disti Doctores à nobis tradita auersantur, cum puer dum iurat falsò, etsi cognoscat se malum committere, non tamen se illi offert, quod de iuratus sit examinare quanta sit culpa; nec ob id se trahere periculo committendi mortale cognoscit; sicut percipitur à grandæuo. Vnde authores allegatos numero 9. non esse amplexandos censeo. Nec obstat quod qui potens est ad discernendum in materia veniali, potentior sit in mortali; nam puer non discernit an iuramentum falsum veniale sit, sed tantum cognoscit esse malum, & Deo offensiuum. Si enim imperfecta libertas oriatur ex aliquo accidentali motu, videlicet passione turbante iudicium, tunc verum est, quod asseruit

Doctores nu. 9. adducti; & ex illorum ratione constat solùm in hoc sensu fuisse loquutos. At quando imperfecta libertas non accidentali est, sed essentiali tenere ætati, tunc prius poterit committi veniale, quam possit mortale, ut dictum est; quod non explicuere authores adducti.

DISPUTATIO XVIII.

Num semiplena deliberatio, & semiplenus consensus sufficiant constituere veniale peccatum? Vel, An adeò plena aduertentia, & plenus consensus requiratur ad peccandum venialiter, sicut ad mortaliter?

S V M M A R I V M.

Authoris iudicium, num. 1. Proponuntur difficulta aduersus Authoris iudicium, à num. 2. vsque ad 6. inclusiue,

Authoris iudicium.

SEMIPLENA deliberatio, & semiplenus consensus sufficiunt ad veniale peccatum. Nam obiectum dissonum propositum voluntati ex semiplena aduertentia, proponitur cum indifferentia aliqua, ut de se est manifestum. Ergo voluntas vult obiectum cum aliqua libertate, igitur cum aliquo peccato. Videoque Doctores communiter supponere dari peccatum veniale ex imperfectione libertatis, cõtra Ochamum in quolibet, ut refertur ab Almain. in opere morali, tract. de primis motibus, fol. mihi 77. & à Cordub. lib. 1. quæst. 24. §. ad rationes autem, fol. mihi 207. asserentem, nõ dari peccatum veniale ex imperfectione deliberationis, sed mortale esse si versetur circa materiam grauem, solùm enim admittit peccatum veniale in motibus appetitus, ut etiam refert Lorca 1. 2. tom. 2. disp. 28. in principio, & Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 107. num. 1. & Salas 1. 2. tom. 2. disp. 74. tract. 13. art. 3. fol. 464. qui licet referat Alexand. 2. part. quæst. 137. mēbr. 2. pro sententia Ocham, potius contrariã dicere videtur; ex opposito verò plurimos esse, qui in semidormientibus, & semiebrjjs, nolint admittere peccatum veniale; refert d. Lorca disp. 63. mēbr. 1. in fine. Sed quæ mihi se offerat difficulta aduersus conclus. proferam. Nam committens veniale ex imperfectione, aut potest aduertere se delinquere in materia graui, & culpabiliter non aduertens ex subreptione committit peccatum; & tunc à mortali non excusabitur, cum posset, & teneretur aduertere, & aliàs materia sit grauis: aut verò quando ex subreptione peccatum committit, aduertere non potest, quod materia sit grauis, vel leuis, sed solùm, se in communi peccare; at hoc etiam mortale est, cum se exponat periculo peccandi mortaliter. Sic Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 107. cap. 3. in fin. Zumel. 1. 2. quæst. 74. art. 8. disput. 1. Thom. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 1. num. 9. Si autem non aduertat: nec etiam in communi se peccare, tunc nec mortaliter, nec venialiter peccabit: ut Sanchez lib. 1. cap. 1. nu. 8. Petr. de Soto de instruat. Sacerd. lect. 9. Vazquez 1. 2. tom.

1. 2. tom. 1. disput. 105. cap. 5. num. 13. & 14. & latius disp. 107. cap. 3. num. 6. & 7. Azor. tom. 1. lib. 4. cap. 5. q. 4. Granado 1. 2. controuers. 6. de peccatis, tract. 2. disput. 2. sect. 3. nu. 28.

2 Dices, quod aduertat malitiam in communi; quia tamen non cum plena & perfecta aduertentia, sequitur solùm venialiter peccare: quod notauit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 107. cap. 4. n. 11. quod idem est atque quod dicit Almain. supra, videlicet solùm obligari sub veniali aduertere, eo quod debile sit tunc iudicium, & non sub grauiori præcepto oportuit illi obligari. Sed tunc inquiri: num potuerit plenius aduertere, vel minus? si potuit, & non considerauit dum tenebatur, mortaliter peccabit, eo quod in materia de se graui delinquat. Nec satisfacit Vazquez responsio num. 12. (qui obiectionem à nobis allatam contra se dicta assert) illo casu non posse plenius considerare, quia plena consideratio libera (hoc est in genere boni, vel mali moraliter) ex plena consideratione naturali oriri debet: at quia ex passione aliqua affectum operans non potest plenè considerare obiectum, quid ei bonitatis naturalis conueniat, quæ sitve passiones naturales habeat, sequitur plena consideratione etiam circa naturalia obiecta carere. Hinc vires desumit argumentum: nam si plenè malitiam obiecti considerare non valet, etiam à veniali excusabitur, cum tunc operans in statu sit quo non possit cessare à cogitatione malitiæ illius obiecti, & consensu in illud ipsum: aut si cessare potest, quod necessariò admittendum, ut culpa aliqua inueniatur, & notat Azor. tom. 1. lib. 4. c. 5. q. 4. in med. & q. 3. in med.) à mortali non excusabitur.

Sed dices, quod potest cessare à peccato imperfectè; cuius impotentia condolens Deus, ad grauiorem quam venialem culpam non decernit imputare. Tunc inquiri; num per imperfectè posse cessare, intelligas difficultè posse cessare? & hoc quidem à mortali non excusabit in materia graui; nã aliàs excusaretur à mortali consentiens tentationi carnali maxima passione illectus, cum difficultè à non consentiendo se possit expedire. Vel per difficultè posse cessare intelligis, quod à parte rei etsi velit, non possit cessare: quod sanè si admittas, à veniali culpa excusatus ibit operans, dum id agat à quo licet vellet, non potest cessare.

3 At dices secundò cum Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 107. cap. 4. nu. 11. Cordub. lib. 1. q. 23. dub. 9. in 5. opinione, in 2. part. proposit. 2. quod tum potest plenius considerare operans malitiam obiecti: quia tamen illud prouenit à potentia imperfecta & leui, ortum habente ex leui iudicio, & cognitione rationis, solùm veniali culpa operatio imputatur: fas enim est grauiori nõ astringi operantem. Nam cum mortale peccatum dissoluat Dei amicitiam, & constituat hominem dignum aeterno supplicio, credendum non est, ita facile hominem incidere in huiusmodi culpam, ut quacunque imperfecta consideratione reus efficiatur tanti supplicij. Quod etiam notauit Sanchez in summ. lib. 1. cap. 1. nu. 6. Almain. tract. 2. moral. cap. 24. Non obest responsio, nã sicut ob id, quod quis tenuem potentiam habet ad cessandum ab actu malo mortali, licet absolute & simpliciter possit cessare, nolit Deus operanti culpam grauem imputare, quamuis non cesset; eadem ratione nec venialem fas erit incurrere ex eadem cessandi impotentia: cum ad cessandum à veniali, maiorem operans non habeat potentiam, quam à mortali. Semper nam-

que lumen rationis tenue, & consequenter cõsentius in obiectum erit imperfectus. Cum igitur, licet ad sit cõsentius imperfectus circa rem sub mortali prohibitam, mortale crimen non iudicetur, imperfectione iudicij & cõsentius excusante, ne fiat mortale, quod secundum se erat lethale; potius excusabit, ne fiat veniale, quod secundum se non erat veniale. Consensus enim ille imperfectus excusatio est peccati, minimè vero constitutio: & consequenter veniale nequaquam oritur. Nec ipsamet excusatio à mortali est constitutio venialis criminis, quasi dempta parte maiori, necessarium sit minorem inueniri. Nam id solùm reperiri in rebus quãtitatiis dubitabit nemo, quarum vna necessariò præsupponitur à alteram: nõ verò in rebus diuersi ordinis, quarum vna alterius minimè est fundamētum.

4 Deinde, Deus non imponit præceptum semihomini, sed integro: at operans ex semiplena aduertentia, ut semihomo operatur: incapax igitur erit frangendi tunc præceptum, quod reuera impositum illi non est. Et non offenditur homo à semiebrjio contumelia affectus, vel à semiexcitato à sono, & iniuriado erit Deus à semideliberate, aut à semiexcitato à sono? Nihil minus: nec ipse quàm homo delicatior est, aut laqueos parat.

5 Præterea inquiri, num quando quis imperfectè deliberat de dicendo mendacio iocoso, peccet venialiter, vel non? Dicit equidem nequit, veniale fore peccatum: nam si imperfectè deliberationis excusat, ne sit mortale quod de se grane erat, pariter fas erit, ut excusetur à venialia, quod secundum se solùm veniale est: aliàs fauorabilior imperfectio considerationis, & consensus mortali, quam veniali peccato: quod sanè abique fundamento admittendum iudicabit quisque, vel ille sic imperfectè deliberans de dicendo mendacio, venialiter non peccat. Quod si admittatur, intentum consequemur, quod scilicet imperfecta libertas causare veniale peccatum nequaquam sufficiens sit. At dices, argumentum solùm conuincere eo euentu peccatum operantem venialiter ex imperfectione libertatis, minimè tamen commissurum crimen ex genere suo veniale, eo modo quo imperfectè deliberans circa rem mortale solùm ex imperfectione subit criminis venialis reatum. Nec mirum quod id, quod ex suo genere est veniale, mutet modum acquirendi labem venialem ob consensus imperfectionem, scilicet, quod id quod antea ex genere suo erat veniale, modum huius venialitatis (ut ita dicam) mutet, & fiat veniale ex imperfectione. Vnde discrimen inter veniale ex genere, & veniale ex imperfectione seruari colligitur, quod veniale ex genere nullatenus committi queat abique plena aduertentia, & deliberatione, seu consensu in illud: at ut committatur veniale ex imperfectione, plenam aduertentiam seu cõsentium minimè desideret, imò respuat. Minimè obstat solutio: nam si id quod secundum se erat mortale, nullas qualitates mortalis criminis, sed solius venialis recipit ob consensus imperfectionem: igitur, quod secundum se erat solùm veniale, nullas qualitates criminis venialis æquum est recipere, aliàs, ut supra diximus, fauorabilior, & melioris conditionis esset imperfectus consensus circa rem mortalem, quam circa leuem, dum veniale à labe veniali nõ excuset; bene tamen mortale à mortali. Nam, quod solùm venialis modum mutet, parum refert operanti dum reatum culpæ incurrat, & sit ob eam puniendus parum magis, vel minus, si fiat ex plena aduertentia, vel semiplena. At minor qua-

nor qualitas, quam criminis venialis dari non valet. Fit ergo nullam criminis rationem inueniendam in delibante, & aduertente imperfectè de dicendo mendacio, & consequenter nullum reperiri peccatum in motibus semidelicatis, saltem quado obiecta ex suo genere leuia respiciunt. Et idem locum habet in semidelicatis rem modicam furari. Hæc sunt quæ aduersus communem, & receptam doctrinam, quod scilicet dentur venialia ex imperfectione, mihi occurrere: ob quæ aliqui viri docti, quos consului, nullum dari veniale peccatum ex imperfectione censuerunt, sed contrarium verum est, diximus nu. 1. & quamuis Salas 1. 2. q. 89. tract. 1. 3. sect. 8. nu. 49. asserat, dixisse aliquos semiplenam libertatem non sufficere ad veniale; id tamen non esse tutum censet.

6. Notandum tamen ad praxim, plurima excusari venialia peccata, præsertim in timoratis Dei, qui potius subire mortem eligerent, quam ex aduertentia veniali labe inquinari. In his sanè quam plurimi motus inordinati semiuoliti non sunt, sed omnino naturales. Vnde quando contingat ipsos dubitare, an aduertentiã, & consensum habuerint circa obiectum dissonum, admittenda est regula Medin. 1. 2. q. 74. art. 8. in fin. & lib. 2. summ. cap. 17. quæ talis est. *Si dubitans sit moribus bonis imbutus, timideque conscientia, credendum est illum nec etiam imperfectè consensisse. Secus de viro prauo & corrupta conscientia: quia cum prior veniale peccatum odio prosequatur, nullum consensum præstitisse est credendum: secus de viro deprauatorum moru.*

DISPUTATIO XIX.

An ad committendum veniale peccatum sufficiat interpretatiua aduertentia, quod quis posset, & teneretur aduertere: vel requiratur actualis saltem imperfecta ad veniale ex imperfectione deliberationis?

S V M M A R I V M.

Authoris iudicium, num. 1.
Reijciuntur Zumel, & Valentia, num. 2.
Infideles excusantur à labe infidelitatis, quando Fides non est illis sufficienter proposita, nu. 3. & 4. & 5.
Excusantur etiam si opinionem probabilem habeant de sua secta, adhuc relicta probabiliori, nu. 6. 7. et 8.
Non ad omnes orbis partes peruenit notitia Evangelij, & num. 9. & 10.

Authoris iudicium.

INFERAS ulterius ex dictis num. 1. præcedentis disputationis satis vtiliter pro timoratis, non iudicanda venialia ea quæ committuntur nulla præcedente aduertentia, solum ex interpretatiua, quia scilicet non aduertit operans dum potest, & tenetur: nã absque cõsideratione actuali circa obiectum saltem confusa, dari peccatum censeo impossibile. Docet Vazquez 1. 2. q. 74. art. 6. d. 107. cap. 3. à n. 6. & q. 76. art. 2. disput. 1. 23. cap. 2. nu. 6. & disput. 1. 24. cap. 2. nu. 5. Cordub. lib. 1. q. 23. dubio 10. Syluest. verb.

delectatio, q. 1. dicto 4. Granado 1. 2. fol. 122. n. 2. Torres opuscul. fol. 562. Layman. 1. tom. tract. 2. cap. 4. nu. 6. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 7. disput. 3. dub. 2. Sanchez in summa, lib. 1. cap. 16. nu. 2. 1. & 32. Suarez 5. tom. in 3. part. disput. 4. sect. 8. nu. 18. Vbi ait considerandum esse, an aliquando venerit in mentem tale præceptum, vel dubitatio aliqua de huiusmodi obligatione, vel aliquid simile, quo possit homo scientiam talis præcepti inquirere, & si nihil huiusmodi aliquando menti occurrat, esse ignorantiam, inaduertentiam, seu obliuionem inuincibilem. Henric. quodlib. 6. q. 32. Gerson 2. part. compend. Theolog. alphab. 30. lit. D. & asserit Vazquez dicta disput. 107. cap. 3. Doctores Complutenses initio de hac doctrina dubitasse, at re maturius perpèsas illam publicè docuisse. Docet etiam Alexad. 2. part. q. 103. nu. 7. & 11. Bonauent. in 2. distinct. 29. super 2. part. text. & 2. part. distinct. art. 2. quæst. 2. Albert. eadem distinct. artic. 13. D. Antonin. 2. part. tit. 5. cap. 1. §. 5. referens Petrum de Tarâstia, Angel. verb. cogitatio, nu. 2. Caietan. 2. 2. q. 88. art. 1. & 1. 2. q. 6. art. 8. & in summa, verb. *delectatio*, & verb. *consideratio*, Armilla verb. *delectatio*, nu. 1. & cogitatio, eodem nu. Conrad. 1. 2. q. 74. art. 4. in princip. & circa solut. tertij, Almain. tract. 3. moral. cap. 14. Nider. 9. præcept. cap. 4. Petr. de Soto de institut. Sacerd. lect. 6. de remed. peccat. Consentiunt Paludan. in 4. distinct. 18. quæst. 6. art. 2. nu. 5. Gabr. in 2. distinct. 42. q. 1. art. 3. dub. 3. Sayr. Clau Regia lib. 8. cap. 7. n. 6. Colm. Philarch. de offic. Sacerdot. 2. part. lib. 4. cap. 18. Curiel. 1. 2. q. 76. art. 2. dub. 4. in princip. Salas dicto artic. tract. 13. disput. 8. sect. 11. nu. 87. Suarez de Fide, disput. 17. sect. 1. nu. 8. & planè docet D. Thom. q. 15. de verit. art. 4. ad 10. qui omnes docent, inconsiderationem omnino naturalem esse, quando aduertentia circa obiectum, an sit peccatum saltem in vniuersum, non præcedit, vel periculum, vel expressa aliqua dubitatio, seu scrupulus.

2. Nec scio quam ratione Zumel 1. 2. q. 76. art. 3. disput. 2. dub. 4. & Valen. 1. 2. q. 6. disp. 6. punct. 1. & alij quos adducit Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. disput. 8. sect. 11. nu. 86. contrariæ opinioni assentire potuerunt, putantes ad peccatum interpretatiuã aduertentiam fat esse, scilicet non considerandi quando quis tenetur, licet ignoret, vel non aduertat. Ratio verò nostræ assertio- nis satis manifesta: nã impossibile est operanti fore voluntariam malitiam actus, si nunquam considerauit in eo reperiri, nec per se ipsum se potest constituere in actuali prima consideratione circa quodlibet obiectum seu negotium. Nam cum voluntas ferri nõ possit in incognitum, ipsa voluntas non poterit esse causa, vt potius hoc obiectum seu negotium cogitandum occurrat, vt notauit D. Thom. 1. 2. q. 9. art. 6. & ibi Vazquez optimè nu. 10. 11. & 12. & 2. tom. disput. 189. à n. 113. Mont. Lorca, & Salas. Sed ad primam cogitationem in quolibet negotio homo excitatur a Deo, vel ab Angelo mouente imaginationem illius, & deinde intellectum; vel à sensibus exterioribus, quia scilicet visui aut auditui aliquid occurrit, vel ex causa aliqua interiori ipsius imaginationis, vt accidit in somnis. Has tamen causas omnes creatas Deus prouidentia sua tali ordine disposuit, vt in tali & tali momento fieret effectus, & vt fiat remouet impedimèta quæ possent has cogitationes impedire. Angelus verò in prima cuiuscunque negotij cogitatione à solo Deo valet moueri: caret enim alijs principijs quibus homo adiuuatur, scilicet

scilicet sensibus, & imaginatione: nec vnus Angelus alterius potest excitare intellectum. Quæ omnia rectè notauit Vazquez vbi proximè, num. 11. & 12. quod etiam docet disput. 107. cap. 3. num. 8. & nos etiam latius dabimus in tract. de locutione Angelorum, quem edere non diu immorabimur, placentè Deo.

3. Hinc inferas, infideles non solum excusari à labe infidelitatis, quando nihil de Fide diuina audiere, vt asserit D. Thom. 2. 2. quæst. 10. art. 1. vbi Lorca, Bañez, Ludouic. Torres disput. 28. dub. 2. Conrad. relect. de Indis, conclus. 1. idem de contractib. quæst. 100. Almain. tit. 1. moral. cap. 4. Vega 6. lib. in Trident. cap. 18. Castro lib. 1. de lege pœnal. cap. 14. Vazquez 1. 2. disput. 120. c. 3. Sanchez in summ. lib. 1. c. 16. num. 32. Armacan. lib. 8. de quæst. Armenor. cap. 39. Petrus de Soto tract. de ratione medendi peccata, lect. 2. Soto in 6. distinct. 1. quæst. 1. art. 2. Azor tom. 1. lib. 1. cap. 13. q. 2. Soar. de Fide disput. 17. sect. 1. num. 7. Cano de Sacram. in genere, part. 2. Verum etsi notitiam habeant Fidei, dum eis non sit sufficienter proposita, quod contingit quando mysteria Fidei non confirmantur confutatione suorum errorum, vitæ sanctitate, & bonis rationibus quæ illis sufficientes esse debeant ad credendum. Quod docet Caietan. 2. 2. quæst. 1. art. 4. Victor. relect. de Indis conclus. 2. 3. & 4. Vazquez 1. 2. disput. 120. c. 5. initio Santius in summ. lib. 2. cap. 1. num. 6. & lib. 1. cap. 16. num. 32. Salas 1. 2. tom. 2. quæst. 76. tract. 13. disput. 8. sect. 4. num. 31. Herrera in 2. sent. disput. 35. quæst. 12. Curiel. 1. 2. quæst. 75. art. 2. dub. 3. Lorca 1. 2. tom. 2. disput. 30. Nec enim cuiuslibet proponenti mysteria Fidei credere tenentur, cum scriptum sit Ecclesiast. 19. *Qui cito credit, leuis est corde.* Imò si leuiter mouerentur ad deserendam sectam suam, lethãliter inficerentur, cum legem quam salutarem esse sunt arbitrati, absque sufficienti ratione deserunt. Et licet quis nõ delinquat amplexando illud quod verum est materialiter, & formaliter, poterit deficere si solum sequatur illud quod solum materialiter est verum, respectu autè infidelis cui nostra fides sufficienter non est proposita, falsa iudicatur formaliter, estò materialiter veritatem contineat.

4. Vnde paruuli hæreticorum, qui ab initio inani fide à parentibus fuere instructi, videntes insuper eam in sua Ecclesia publicari, & à maiori parte vicinorũ recipi, excusantur à crimine hæresis. Quia donec illis sufficienter sit proposita Fides, eam recipere non tenentur, Castro lib. 1. de iusta hæreticor. punit. cap. 8. dub. 2. Simanc. de cathol. institut. tit. 3. 1. num. 7. Arag. 2. 2. q. 11. art. 2. dub. vlt. qui licet non loquantur de baptizatis inter hæreticos nutritis, at eadem est ratio, vt bene Sanchez lib. 2. cap. 1. num. 8. Nam quamuis isti filij hæreticorum diligentiam adhibèdo, inquirendo, aut bene viuendo (vt tenebantur) huius obligationis notitiam assequerentur, quia tamen nullum habuere motiuum ad eam notitiam inuestigandam, cum dubium non conceperint an eorum sit erronea secta, talis ignorantia inuincibilis iudicatur: eodem modo quo plures esse rusticos fideles, infra dicemus, qui inuincibiliter ignorunt mysteria quæ explicitè tenentur credere; vt docent Nauarr. in summ. c. 11. Hispanè num. 18. Latine num. 22. verfic. 8. Bañez 2. 2. quæst. 2. art. 8. dub. 2. pag. 428. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 121. cap. 2. num. 3. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 6. quæst. 7. & cap. 7. quæst. 3. & cap. 8. quæst. vlt. Sanchez in summ. lib. 2. cap. 3. num. 20. Lorca Sanchez Selecta.

ca 1. 2. tom. 2. disput. 30. memb. 1. §. *Secundò probatur*, Soarez de Fide, disp. 15. sect. 1. num. 10. Ledesm. 2. tom. summ. tract. 1. cap. 3. concl. 8. Sair. Clau Reg. lib. 2. c. 9. num. 19. in fin. Et sæpè hanc ignorantia contingere censent Vazq. & Azor, quamuis rarò inuenire dicant Bañez. Ledesm. & Azor. dict. cap. 6. q. 7. sibi contrarius c. 7. q. 3. & cap. 8. quæst. vlt. quos quoad hoc sequi non libet, cum maximè probabile sit, nõquã dubium aliquod concipere, an secta eorum sit erronea, sicut fidelibus cõmuniter loquendo, nullo tempore dubium aduenit, nisi Fides quam profitentur, vera sit, nec nõ, adiuuante ad non vertendum id in dubium communi applausu & acceptione illius Fidei ab vniuersis fidelibus.

5. Imò vt rectè notauit Sair. nu. 13. Clau Regia, lib. 2. cap. 9. Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 120. cap. 3. nu. 9. etiã aliquibus circa fidè & religionem quam ipsi profitentur, aliqua dubitatio subrepat, satisfacere videntur conscientia, si eos, qui doctores apud ipsos habentur, consulant, qui tamen illos notius in suis erroribus confirmant, quam in vera Fide de qua nihil audierint: nec vilo modo cognoscere valentes, relicto horum consilio teneri ad Deũ confugere orando. Et vt rectè aduertit Vazquez 1. 2. disput. 121. cap. 2. in fin. & Azor. tom. 1. lib. 8. quæst. 7. cap. 6. Sair. vbi proximè, Suarez de fide disput. 15. sect. 1. nu. 10. adhuc inter Christianos concedi potest, esse non paucos rusticos, qui absque culpa ignorèt, aliqua mysteria Fidei ex his, quæ necessaria sũt: quia ab his, quorũ curæ madata sunt, siue parochis, siue parëtib. instructi nõ sũt, nec admoniti, nec ipsi alios adire possunt, à quibus doceantur. Si igitur in Christianos inuincibilis admittitur ignorantia, mirum ne erit admittendam esse inter hæreticos seu infideles, licet Fidei notitiam habeant?

6. Verum etsi hæc vera sint, maiori tamen expositione indigent, quàm à Doctoribus sint elucidata; opus enim erit, vt teneatur infidelis rebus Fidei sibi propositis assèteri, taliter illius intellectum manere conuictum, quod cõtrariæ partis nullum habeat iudicium probabile, nec ab intrinseco, quia nullis rationibus probabilibus nititur, nec ab extrinseco, quia autoritate impugnantium Fidem non fulcitur: eo quod clarè videat illorum autoritatem leuem esse, nequaquam sufficientem ad reddendam securam conscientiam, vt illorum opinio sequi possit. Vnde infero, quod si infidelis probabiliter ab intrinseco, hoc est, per rationes probabiles, iudicet res Fidei esse credendas, contrarium, etiam probabiliter concipiens ab extrinseco, hoc est, ob autoritatem Doctorum, ad credendum non teneri: sicut enim ad operandum, vel non, fas est cuiuslibet opinionem solum probabilem, ab extrinseco sequi, adhuc relicta sibi visã vera; vt dicimus disp. 41. num. 7. vbi Authores referemus: sic etiam ad credendum vel non, licitum erit infideli opinionem sibi visã probabilem amplexari adhuc probabiliori neglecta, vt expressè admittit Santius in summ. lib. 2. cap. 2. num. 6. Quod optimè confirmat D. August. libro 5. confessio, cap. vitimo, cuius verba Hispano idiomate placet referre. *Ni me parecia que por esso luego deuia seguir la sè catholica por tener ella tambien razones doctas que la defendiesen, respondiendõ doctamente, y copiosamente à sus contrarios, ni tampoco tenia por bastante razon para condenas y tener por malo lo que antes seguia ver que podie ser defendido con ygnal apariencia, ansi ello, como su contrario.*

7 Quo fit, minus rectè dixisse Bañez 2. 2. quæst. 10. art. 1. dub. 3. concl. 3. & 4. & Ledesm. 2. tom. summ. tract. 1. cap. 5. concl. 5. & 6. Layman. 1. tom. fol. 202. cap. 10. nu. 3. asserentes, teneri infidelem Euangelium credere, si sibi fit propositum tanquam magis credibile, si sua secta credibilis quoque illi videatur, eo quod licet lumine naturali non dicet, quodcumque credibile esse amplectendum; at in re tanti momenti dicat necessariò amplectendum esse, quod credibilis apparet; quamuis in alijs materijs dicet, satis esse amplecti probabilem partem. Hoc, inquam, verum non est: nam sicut in alijs materijs ubi offensa mortalis intercedere posset, fatetur ipsam non committi ab operante ex opinione minus probabili, licet res maximi momenti sit, Deum offendere mortaliter, vel non, sic quoque ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus, opinione minus probabili.

8 Fit quoque, minus rectè dixisse Santium in summ. lib. 2. cap. 1. num. 6. præfatam doctrinam ex Bañez, & Ledesm. veram solum esse in articulo mortis, taliter, quòd infidelis teneatur tunc credere parti magis credibilior, atque adeò si Fides sit proposita, vt credibilior, illi fidè dare erit cõstructus, quia adueniente mortis articulo non superest iã tempus melius examinadæ rei, & ob id tenebitur partem tutiorè amplecti. Quod verum non est; nam opinio, quæ in salute securam reddit in articulo mortis, cum in vtroque tẽpore equaliter constringatur homo Deum non offendere. Tum quia, vt dicimus disput. 42. num. 12. inter opiniones in conscientia securas, re vera vna non est securior altera, quoad imputabilitatem; nam supposito, quòd operans iuxta quamlibet, nullum committit peccatum, nõ magis securus erit operans ex vna, quàm ex alia opinione, cum nulla detur maior securitas, quàm nõ peccare: vt dicimus latius disput. 44. num. vlt. Tum, quia, vt dicimus disp. 44. num. 1. quoties fit comparatio vnus opinionis probabilis ad alteram probabiliorem, liberum est cuique minus probabilem sectari ob rationè ibi adductam etiam in materia Sacramentorum: at dum comparatio inter opinionem & sententiam certam, quando ex omissione sententiæ certæ nobis, vel alijs exoriri possit graue damnum, & ex ortu opinionis nullum magnum vitetur nocentum, ratione charitatis tenemur sententiam certam sectari; at in nostro casu licet Euangelium proponatur vt credibilius ad salutem æternam comparandam, nunquam tũ proponitur vt mediũ omnino certum: ob idque charitatis præceptum non cogit illi hæerere potius quàm oppositæ sectæ. Cũ solum constringamur eligere media certa ad nostrã solutẽ, non autè quæ sub dubio & opinione versatur, nõ certa sint vel nõ. Sic dicimus disput. 44. n. 13. §. Rufus, existentẽ in art. mort. deuinctũ iri ad contritiõnẽ conari dũ Sacramentũ penitentię suscipit. Quia esto probabilis satis sit opinio cõsensã contritiõnẽ putatã attritiõnẽ sufficere: at id certũ nõ est, sed sub opinione, & dubio, in extremis verò media dubia deserere, & certa amplecti sumus obnoxij, nisi propriè charitati velimus obfistere, nõ aut in alijs tẽporib.

9 Denique aduertendũ, plures esse de facto orbis partes, ad quas Euangelij notitia non deuenit; & ob id in illis partibus degentes maximè excusatos esse ab infidelitatis peccato. Nec obstat Psalmistã dicentẽ Pl. 18. In omnẽ terrã exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ

verba eorũ. Nam non de prædicatione Apostolorum loquebatur ad literam, vt defendit Vazquius infra, & Pereira super Epistol. ad Roman. c. 10. disput. 4. num. 15. Caiet. & Sor. super dictã Epistolã, sed de sono cælorũ, qui apud omnes nationes erat notus: intendit namque in illo Psalmo ostendere David ex operibus naturalibus effectis à Deo, illius gloriã exaltari: & ob id incipit: Cæli enarrant gloriã Dei, & opera manũ eius annuntiat firmamentum: & postea subdit, adeo cæli gloriã, & potentiã Dei extollunt, & magnificant, quòd illorũ sonus, id est, cursus & verba eorũ, id est, stellæ, quæ tanquã linguæ cælis deseruiunt ad ostendam illorũ pulchritudinẽ, & consequenter Artificis peritiã, & excellentiam, in omnem terram, & apud omnes nationes fit notus: & in hoc sensu literali, & non solũ in mystico adduci huiusmodi verba à D. Paul. ad Rom. 10. Sequitur Iansen. d. cap. 10. & defendit Vazquez 1. part. disput. 97. c. 5. num. 29. nam cum dixisset D. Paul. Quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit; & quomodo inuocabunt eum in quẽ non crediderunt? proponit statim excusationẽ: Quomodo credent, si non audierunt, aut quomodo audient, sine prædicante? statim tamen excludit hanc excusationem, dicens: Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Quasi dicat D. Paul. Excusare se non intendant gentiles, quòd verum Deum naturæ auctorem non adorent, ex eo videlicet, quòd illius notitiã non sint adepti: non inquam, ex hoc excusentur, quia vnum esse tantum Deum, eumque adoradum lumine naturæ adeo notum est, quòd cæli ipsi id ostendant, cum ipsi ab alio, quàm à vero Deo effici non potuissent, cumque cælum, & eius sonum, hoc est, cursum, & verba eorũ, hoc est, stellas, omnes nationes intueantur, fit, ait D. Paul. ex nullo capite excusari posse gentiles, quòd verum Deum non colant.

10 Præterea quamuis daremus Euangelium fuisse prædicatũ in omnibus orbis prouincijs, affirmari non potest fuisse singulis hominibus, & personis sufficienter propositum, vt rectè notauit D. Thom. super Epistol. ad Rom. c. 10. & docet Soar. tom. de Fide, disput. 17. sect. 1. nu. 13. & tradit D. Augustinus Epist. 80. Anselm. super Matth. cap. 24. Imò quamuis aliquãdo daremus fuisse singulis personis sufficienter propositum, possit obliuioni esse tradita propositio Euangelij, taliter, quod inculpabiliter se gererent, nõ credẽdo, cũ non statim, & in tempore metaphysico, quo aliquis apprehendit sufficientiã propositæ Fidei, teneatur credere. Vnde in illo interuallo tẽporis potuit infidelis obliuisci omnino factæ propositionis quoad rationes in singulari, sed solum tenetur in tempore morali, ita vt in re tanti momẽti non reputet notabilis mora arbitrio prudẽtis ad amplectendam Fidem: sic expressè Sánchez in summ. lib. 2. cap. 1. nu. 3. Valent. 2. 2. disp. 1. quæst. 2. punct. 5. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 27. quæst. 8. Suarez tom. de fide, disput. 13. sect. 5. num. 5. Indirectè videri posset alicui esse voluntariam infidelitatem infideli, nam si ipse naturæ legem seruaret, Deus lumine supernaturali suum intellectum illustraret, idẽque fidem nancisceretur. At qui omittit efficere aliquid ad quod tenetur, effectus subsequutus est illi voluntarius, vt dicimus disput. 21. num. 5. & sequentibus; teneri autem infidelem ad legis naturalis obseruationem, nisi cæcus dubitabit. Sed nec ob id esse voluntariam infidelitatem erit manifestum. Nam vt optimè animaduertit Cornejo 1. 2.

jo 1. 2. tom. 1. tract. 4. disput. 1. dub. vlt. vt aliquid sit voluntarium indirectè, & imputabiliter nõ sufficit remota quædam obligatio, at obligatio ad seruandã naturæ legem non est proxima obligatio ad tollendã ipsam infidelitatem, cum proxima dispositio sit aut interior à Deo illustratio, aut fidei auditio, vel planũ miraculũ in eius testimoniũ, vt communitur fatentur Doctores in materia de fide. Sed inquires, quando cõsensus sit infidelem seruare naturæ legem, vt a Deo illuminetur? Si quidem ille actum studiosè viuendi habeat, tunc illuminabitur, licet occasio seruandi præcepta non se obtulerit: nam in illo proposito omnium mandatorũ impletio virtualiter continetur. Si verò huiusmodi actũ non habeat, sed per occasiones occurrentes præcepta naturalia seruet, difficilior erit assignare quãdo sit illuminandus: cũ possit tempus viginti annorũ elabi abfque eo quod omnium præceptorum occasiones fuerint oblatae. Sed in primis supponamus præcepta negatiua, satis impleri per negationẽ actus; ex eo enim quod quis nunquam occiderit, aut non fornicatus fuerit, implet satis hæc mandata, quãuis non fuerint oblatae occasiones occidendi, & fornicandi, & ab illis abstinerit, inter decem præcepta naturalia, solum præceptũ sanctificandi festa, & honorandi parentes sunt affirmatiua, præceptum sanctificandi qualibet hebdomada occurubat cũ exẽplo Dei septimo die requiescentes sintus in quacũque lege, etiam naturæ, septimo die à laboribus cessare. Mandatum autem de parentũ honoratione, vel non post multum temporis se offerret, vel saltè eius impletio in animi præparatione contineretur. Nec credendum est multum temporis elapsurum abfque eo quod infidelis proponeret actũ, mandatum illud obseruare, si occasio occurrerit se offerret. Quo denique fit nõ opus esse lógos expektare dies, vt illuminaretur infidelis, seruata semel lege naturæ.

DISPUTATIO XX.

Num iuramenta omnino indeliberata orta ex praua consuetudine iurandi peccata sint in se, vel saltem in causa?

S V M M A R I V M.

Quam vtilis sit disputatio tam confessarijs, quàm penitentibus, num. 1.
Non satis Doctores hæcenus explicarunt, an sint peccata iuramenta indeliberata ex praua consuetudine orta? num. 2. 3. & 4.
Auctoris iudicium, num. 5. & 6.
Doctores asserentes negandam esse absolutionem habenti consuetudinem iurandi, intelligendi sunt de habente consuetudinem iurandi ex aduertentia, num. 7.

1 TILIS: est hæc disputatio tam confessarijs, quàm penitentibus, eo quod iuramenta maxime frequentia sint; ex pedietque maxime scire, nam sint peccata, vel non; nec etiam in causa, ne grauentur penitentes à confessarijs purantibus scelera esse illa, quæ peccata non sunt.
2 Aduertendum autem non satis Doctores explicasse, quanam ratione imputetur ad culpam iuramentũ, Sanchez Selecta.

habenti consuetudinẽ iurandi, abfque indagatiõne sitne verũ, vel falsũ quod iuratur; abfque vlla distinctiõne censentes iuramentũ ab habente huiusmodi cõsuetudinẽ peccatum esse; cum distinguere debeãt ad scopum veritatis attingendum. Nã si iurans falsum, etiam ex consuetudine, actũ non recordetur, nec aduertat, quod res iuramento attestata sit falsa, vel saltè dubius maneat de veritate ipsius; nullũ peccatum committet, quia iuramentũ inconsideratum est actus naturalis. Et iuramentũ indeliberatum omnino, nullum peccatum esse in seipso, nec veniale, nec mortale, docet D. Th. 2. 2. quæst. 89. art. 3. ad 2. Durand. in 3. distinct. 39. q. 5. num. 6. Ricard. lib. d. artic. 3. quæst. 2. Paludan. quæst. 2. art. 1. Maior. in 3. distinct. 39. quæst. 4. in princip. in 3. conclus. & in 2. probat eius conclus. & in solut. ad 2. contra 3. conclus. Scot. in 3. distinct. 39. quæst. vnic. artic. 1. in fin. Antonin. 2. part. tit. 10. cap. 7. §. 1. immediate ante ver sic. Tribus autem modis, Suarez tom. de Relig. tractat. de iurament. lib. 3. cap. 7. à num. 3. vsque ad 8. Et loquens de blasphemia docet idem; tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. de irreligiõsit. cap. 6. in 2. Syluester verb. Blasphemia, quæst. 4. Sã verb. Blasphemia, in fin. Sanchez in summa lib. 3. cap. 5. num. 28.

3 Nec ex eo, quod ex antiqua consuetudine iurandi, illud iuramentum ortũ habeat, inferri debet, quòd sit peccatum in se ipso; sicut habenti consuetudinẽ occidendi homines in ebrietate cõstituto, homicidiũ peccatum nequaquam in se ipso est, cum nec sit actio humana; vt potè ab ebrio, sed solum est effectus peccati, vt docet Adrian. in 4. quæst. 3. de Eucharist. quæ incipit, Alterius, in solut. 7. argumenti. Maior in 4. distinct. 9. quæst. 2. præsertim conclus. 4. & distinct. 17. quæst. 8. conclus. 4. Alexand. 2. p. quæst. 113. num. 7. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 24. cap. 2. & 3. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 16. num. 45. Suarez 2. tom. de Religione lib. 3. de iurament. cap. 7. num. 7. Paludan. quæst. 3. in 4. distinct. 9. Lessius de iustitia, & iure, lib. 4. cap. 3. dub. 3. numero 26. & iudicat Gabr. in 2. distinct. 22. quæst. 2. art. 2. post 3. conclus. Quando 1. 2. de peccatis, tract. 4. disput. 3. num. 7. Layman. 1. tom. tract. 2. cap. 3. num. 5. quamuis esse peccatum in seipso occisionem ab ebrio factã, & non solum quando se inebriant doceant Caietan. Contad. Medin. 1. 2. quæst. 71. & quæst. 77. art. 7. Valent. 2. disput. 6. quæst. 1. punct. 4. dub. 3. Lorca disp. 7. Durand. in 2. distinct. 35. quæst. 1. num. 9. Soto in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 7. Cornejo 1. 2. tract. 7. disput. 3. dub. 13. Salas 1. 2. sect. 9. num. 109. qui plures refert. Imò iuramentum inconsideratum ex consuetudine orti, effectus argumentum est ab illo non posse ita facillè cessari: ob consuetudinem enim non est homo potentior ad aduertendum, imò minus, vt notauit Sanchez in summ. lib. 3. cap. 5. num. 28. & num. 19. in princip. sibi contrarius num. 31.

4 At dices, ebrio imputari homicidium in causa, scilicet, quando se inebriat, licet non quando committitur. Igitur & iuramentum inconsideratum, licet non imputetur quando actũ fit, benè tamen in causa, quando recordatur iuratis suæ prauæ consuetudinis; & non proponit illius emendationem: aduertens illum prauum vsum iurandi eousque peruenisse, vt sit proxima; & moralis occasio incidendi in plurima iuramenta indeliberata. Quo casu iuramenta indeliberata etiam omnino, & non solum semideliberata, admittit Sanchez in summ. lib. 3. cap. 5. num. 32. esse lethalia, &

lia, & voluntaria in causa, & docent omnes DD. allegati nu. 2. & Ludouicus de Granada *en quia de peccadores* 2. lib. cap. 11. Layman tract. 2. tom. 1. cap. 3. nu. 6.

Authoris iudicium.

Minimè tamen ego iuramenta falsa indeliberata, esse scelera in causa cenſeo: cuius erit ratio ſolutio obiectionis, quæ non obſtat, Nam homicidium ex ſui natura eſt malum, ſive fiat modo humano, vel non, licet ad culpam non imputetur niſi videnti ratione: non enim requirit ſcientiã ex parte obiecti, ſed ſolum ex parte actus, vt actus ſit liber, vt notauit Torres 2. 2. diſput. 55. dub. 2. ſerè in fine. At iuramentũ non ſolum ad culpam non imputatur, niſi fiat cum rationis vſu, verũ nec de ſe malum eſt: iuramentũ namque eſſentialiter non eſt tale, niſi fiat cũ vſu rationis, ſicut nec blaſphemia, nec hæreſis, maledictio, aut contumeliã eſſentialiter non eſt talis niſi cum ratione committatur. Sunt enim aliqua genera peccatorum, quorum eſſentia cõſiſtit in eo, quod cum rationis vſu patrentur, vt Sánchez lib. 2. ſumm. cap. 8. nu. 24. & lib. 1. cap. 16. nu. 44. Vazq. 1. 2. tom. 1. diſput. 127. cap. 3. num. 11. Torres 2. 2. diſput. 55. dub. 2. ſ. *Uterius ex doctrina tradita*. Mõteſ. 1. 2. tom. 2. quæſt. 76. art. 4. quæſt. 9. num. 138. Hæc ſane peccata ex parte ſui obiecti ſcientiam requirunt. Maior in 4. diſtinct. 17. quæſt. 8. conclud. 4. Ledefm. 2. tom. ſumm. tract. 1. cap. 6. difficult. 5. ob quod aſſerunt, expertum ſe in ebrietate hæreſes proferre, excommunicationem non incurere, licet aſſerat Ledefm. ſe aliquãdo contrarium tanquam certum tenuiſſe, modo oppoſitum probabilius putans. In homicidio enim materiali tota eſſentia homicidij reperitur, ſcilicet priuare hominem vita; ſed hæreſis eſſentia ſolum reperitur in eo, quod quis videns & ſciens articulis diuinae Fidei contradicat, vt D. Thom. 2. 2. quæſt. 11. art. 2. ad 3. & ibi Caietanus, Canus lib. 12. de locis, cap. 9. col. 2. verſic. *illud deinde conſectarium eſt*. Caſtro lib. 1. de iuſta hæreſe. puni. cap. 9. & lib. 2. cap. 18. Nauarr. in ſumm. cap. 11. Hiſpanæ num. 17. Latine nu. 22. Torres de Finit. quæſt. 32. art. 4. in 2. part. comment. aſſerit. Sánchez in ſumma, lib. 2. cap. 7. num. 20. Cordub. lib. 10. quæſt. 5. 7. Azor. tom. 1. lib. 1. quæſt. 9. cap. 14. Vazq. 1. 2. tom. 2. quæſt. 75. art. 3. diſp. 126. cap. 2. Henric. lib. 3. de excommunicatione. cap. 17. num. 3. in comment. lib. 4. Manuel 1. tom. ſumm. 2. edit. n. 84. Tolet. in ſumma Bul. Cen. excommun. 1. num. 5. & lib. 4. cap. 3. num. 7. Bañez 2. 2. quæſt. 11. art. 2. col. 3. corol. 2. Arag. ead. quæſt. artic. 1. col. 7. verſic. *Dico ſecundo*, Zumel. 1. 2. quæſt. 76. art. 4. diſp. 1. paulo ante 5. concl. Ledefm. 2. part. ſummæ tract. 1. cap. 6. conel. 4. Sair. Clau. Regia lib. 2. cap. 9. nu. 34. Torres 2. 2. diſput. 55. dub. 2. Alexand. 2. part. quæſt. 161. memb. 1. Durand. in 4. diſtinct. 13. q. 5. nu. 6. Paludan. diſt. quæſt. 3. art. 1. col. cluſ. 1. Gabr. quæſt. 2. art. 1. not. 3. Sylueſt. verb. *Hæreſis*, in princip. Armilla eod. tit. nu. 1. & 2. Item cũ conuiſum, ſeu contumeliã in iniuriam conuiſiatiõem cedat, niſi ab vterque ratione proferatur, vt expreſſis verbis docet Vazq. 1. 2. tom. 1. diſp. 127. cap. 3. num. 11. Sánchez in ſumma, lib. 1. cap. 16. nu. 44. Montef. 1. 2. tom. 2. quæſt. 76. art. 4. quæſt. 9. nu. 138. Fit in ebrietate expertum ſe hæreſes, ſeu conuiſia in Deum proferre, in creaturas maledictiones, reatum horum peccatorum non incurere etiam in cauſa, ſcilicet, quando ſit ebrius, cum tẽtẽ noſcat, blaſphemias,

hæreſes, & maledictiones peccata minimè fore, niſi tẽpore vſus rationis proferantur. Quod ſi eo fine vinum vſque ad ebrietatẽ ſumat, vt hæreſes, ſeu maledictiones in ebrietate proferat, reus efficietur horum peccatorũ ob deprauatam illam voluntatem; cum hoc tamen diſcrimine, quod volenti ſe inebriare cũ intentione occidendi inebrietate, imputatur verè homicidiũ in illa voluntate ſe inebriandi, vt occidat, cũ homicidiũ factum in ebrietate verè ſit homicidiũ. At volẽs hæreſes proferre in ebrietate, blaſphemias, ſeu maledictiones, non vult illud, q̄ reuera hæreſis eſt, blaſphemia, ſeu maledictio; ob quod crimina hæreſis, & maledictionis, &c. velle non dicetur, ſolumque voluntas illa deprauata ſe inebriandi ad dicendas hæreſes, peccatũ contra Fidem erit; nõ quidem hæreſis, ſed infidelitatis, ex praua aſſeſione ad Fidẽ. Vel hæreſis reduciũ poſſemus appellare, eo modo quo ignorantia Fidei peccatum hæreſis reduciũ appellat Canarienſis relatus à Sanchez in ſumma, lib. 2. cap. 7. nu. 24. cuius tũtũ ſententiam. Docet et Torres 2. 2. diſput. 55. dub. 2. in ſin. Cordub. quæſt. 17. ſ. 7. verſic. *Ex quo ſequitur*. Canus de locis, lib. 12. cap. 9. col. 3. verſic. *Quibus argumentis*, Valent. diſput. 1. quæſt. 11. punct. 2. difficult. in ſolut. ad confirmat. 1. ad 3. licet contrarium doceat Vazq. 1. 2. diſput. 126. cap. 3. nu. 9. *Ceterum quæret aliquis*, Contumeliã eſt voluntas in ebrietate dicendæ non peccatũ cõtra iuſtitiam, ſed odiũ in proximũ eſſe, quicquid ſibi perſuaſum habeat. Cũ enim contumeliã peccatum iniuſtitia non ſit, nec in dedecus contumeliã affectũ cedat, niſi à rationis cõpote dicatur: ſic nec in iniuriam aut dedecus Dei cedit, illũ in tẽtẽ falſitatis adducere, niſi ab rationis cõpote adducatur: nec peccatũ perjurij erit, vt expreſſis verbis docet Vazq. 1. 2. tom. 1. diſput. 127. nu. 1. cap. 3. Montef. 1. 2. tom. 2. quæſt. 76. art. 4. quæſt. 9. nu. 138. Irrogabit ne aliquã iniuriã mihi inſanus, aut ebrius, eo quod dicat me aliquid vidiffe, cuius teſtimoniũ ſerã, q̄ tẽtẽ nequaquam vidiffi? Niſi minus; contumeliã eſt, miſerendo potius infirmitatis ipſius, quam iniuriã mihi inſictã, quæ ſane nulla fuit. Eſt enim de ratione iniuriã, vt ab offenſore rationis capace oriatur. Quo ſit iuramentũ indeliberatum omninõ, etiam ab habente conſuetudinem iurandi, ne quidem veniale peccatũ eſſe in cauſa ſcilicet in conſuetudine conſtitute iurãtem in proxima occaſione incidendi in iuramenta indeliberata. Nam cum dictum ſit iam, iuramenta indeliberata omninõ, non inferre iniuriam Deo, velle ea in cauſa, ſcilicet in conſuetudine iurandi, non erit velle, quod eſſentialiter malum eſt, nec iniurioſum Deo. Sicut velle hæreſes proferre in ebrietate, aut contumelias iacere, peccatũ hæreſis, aut iniuſtitia non eſt: ſic nec peccatũ perjurij erit, velle indeliberatẽ peſcarẽ, vt Vazquez 1. 2. tom. 1. diſputat. 127. cap. 3. numero 11. Sed ad ſummum erit contra veritatem, & rectam affectionem ipſius, conſtituti in mortalitõccafione, falſa dicendi; nunquam tamen erit contra religionem. Poterit etiam aliquando contra iuſtitiam eſſe, ſi iurans cognoſcat ex conſuetudine ſua iurandi indeliberata iuramenta emanare in tertia perſonã damnum, quæ ipſe nequaquam retractat. ¶ Ex quibus deducitur, quod dum aliquis ſe inebriat animo iactãdi contumelias, blaſphemias, aut iuramenta falſa tempore ebrietatis, ſi in eo ea iactet, nõ tenetur cõfiteri ſe illa iactaſſe, ſed ſatis erit explicare ſe inebriaſſe animo illo. Nã vt pro-

vt probatum fatiſ eſt, illa dicere tempore ebrietatis, peccata non ſunt, ſed ad ſummum erunt effectus peccati, quos fateri non tenetur.

6 Ex quo vltimatẽ colligitur, iuramentũ omninõ indeliberata orta ex conſuetudine iurandi, nec in ſeipſis eſſe peccata, nec in ſua cauſa: ſicut contumeliã præuiſa ab ebrio dicenda in ebrietate, nec in ſe, nec in ſua cauſa peccatũ cõtumeliã eſt, vt potẽ ex ſui natura requirens, quod à ratione vterte proferatur. Filiucius 2. tom. tract. 25. c. 10. num. 317. limitat tamen benè Montef. 1. 2. tom. 2. quæſt. 76. art. 4. quæſt. 9. num. 138. quod quamuis ex verbis, aut operibus contumeliõſis ebriorũ, ratione ſui non ſequatur nocumentum aliquod; tamen propter audientes qui poſſunt concipere ſuſpicionem contra ſamam aliorum, poſſunt eſſe peccatum in iſtis quando ſunt præuiſa ante ebrietatem: & idem dicit de blaſphemia, ſi audientes inducerentur ad errandum in Fide. Aduerte tamen tunc non interuenire propriẽ peccatum blaſphemiã, aut contumeliã, ſed ſcelus inductionis contra Fidem, & peccatum infamationis proximi.

Nec inde ſequitur dari occaſionem, vt iurandi cõſuetudo, abſque indagine ſit ne verũ, vel falſum, quod iuratur, parui pendatur ab hominibus ſcientibus peccatum non cõmitti, nec in ſe, nec in ſua cauſa in iuramento indeliberato: nam conſuetudo iurandi falſo, aut abſque indagine ſit ne verũ, vel falſum quod iuratur, vt culpabilis ſit, debet acquiri iuramentis falſis ex aduertentia, quod reprehẽſione dignum eſt, vt potẽ peccatum. Si verò homo conſuetudinem haberet iurandi falſo inaduerterter ex continuatis falſis iuramentis inconfideratis, talis conſuetudo culpabilis non eſſet, ſicut nec actus, quibus fuit genita: per accidens tamen poſſet eſſe peccatum ratione ſcandali, & mali exempli, quo audientes falſa iuramenta cognoſcentes eſſe falſa, occaſionem raperent ad ſimiliter falſo iurandum; ignorantes etiam iuramentũ illud, à quo malum deſumunt exemplum, indeliberatẽ iurare, imò credentes ex plena deliberatione iuramenta prodire.

7 Hinc deducito, Doctores aſſerentes negandam eſſe abſolutionẽ habenti conſuetudinẽ iurandi, abſque indagatione ſit ne verũ, vel falſum quod iuratur, intelligendos ſolum eſſe de habente cõſuetudinẽ iurandi cũ aduertentia, & aduertenter omittendi indagationem; cũ tunc quodlibet iuramentum peccatũ ſit: non autẽ quando inaduerterter proferuntur iuramenta, cũ tunc non ſint peccata, quantumcũque ex peſſimo vſu iurandi naſcantur; quicquid in contrariũ doceat Gab. in 3. diſtinct. 39. quæſt. 2. art. 2. conclud. 1. Caietan. 2. 2. quæſt. 89. art. 3. in ſin. Nauarr. in vtraque ſumm. c. 12. num. 6. Valent. 2. 2. diſp. 6. quæſt. 7. punct. 3. paulo ante ſin. Sair. in Clau. Regia, lib. 5. c. 5. num. 10. Caietan. in ſumm. verb. *perjurium*, cap. 1. & ibi Armill. num. 1. Angleſ. 2. part. quæſt. vnic. de voto, art. 1. difficult. 3. concl. 2. verſ. *Hinc qui iurandi*, &c. Et loquens de blaſphemia Tolet. lib. 4. cap. 13. num. 7. dicit eſſe blaſphemiã mortale dictã inaduerterter ab aſſuetõ blaſphemare, nec curãti conſuetudinem extirpare. Et minus credo Ledefmæ 2. tom. ſumm. tract. 1. cap. 5. dub. 5. diſt. 2. Valent. 2. 2. diſput. 6. quæſt. 7. punct. 3. colum. antepen. Sair. Clau. Regia, lib. 5. c. 5. nu. 10. in ſin. Manuel Rodriguez 1. part. ſumm. c. 91. num. 11. *ſ. An iſo para los Confefſores*, docentibus, fore mortale iuramentũ inconfideratum, ortum habens ex conſuetudine iurandi ve-

Sanchez Selecta.

ritatem, & cauendi periurium, cũ conſuetudine tamen mentiendi abſque iuramento, propter periculum coniungendi iuramenta cum mendacio. At in hoc decipiuntur: conſuetudo enim vnũs contraria eſt alterius conſuetudini, & conſuetudo vitandi periurium vigil eſt ad non coniungendum mendacium cum iuramento. Negare verò, ſeu diſſerre abſolutionem (quod idem eſt) vt contra Azorium & alios probauimus diſput. 9. num. 13. procedit ſecundum mentem docentium, habenti conſuetudinem peccãdi negandam, ſeu differendam fore abſolutionem. At ex noſtra ſententia quam retulimus diſputat. illa 9. num. 6. vbi reſoluimus habenti conſuetudinem iurandi negandam non fore; conſequenter dicendum erit, habenti conſuetudinem iurandi, & aduertenter omittendi indagationem veritatis, negandum non eſſe, ſi proponat firmiſſimè emendationem.

DISPUTATIO XXI.

An requiratur expreſſa voluntas conſentiens motibus ſenſualitatis, ad hoc vt ſint peccata, vel ſufficiat non conſentire, nec reſpuere, negatiuè ſcilicet ſe habendo?

S Y M M A R I V M.

- Status controuerſia declaratur, num. 1.*
Prima ſententia, num. 2.
Authoris iudicium, num. 3.
Reſponſio ad fundamentũ aduerſa ſententiã nu. 4. et 5.
Sentiens venerem motũ abſente periculo conſentiendi non tenetur aliõ diuertere cogitationem, nec localiter ſe mouere, à num. 6. vſque ad 12. incluſiue.
Nec vno vel alio modo accubans tenebitur ſitum mutare, eſt timeat pollutionem, dum tamen abſit periculum conſentiendi, num. 13.
Vtilis doctrina pro veneris motibus non incurrendis ſeruanda, num. 14.
Quodlibet peccatum mortale in genere luxuria nõ eſt cauſa efficaciter influẽs in pollutionem, contra Thomam Sanchez & alios, & ideo pollutio ex illa cauſa adueniens in ſomnis non eſt neceſſariõ conſtituenda, num. 15. 16. 17. & 18.
Magni emolumentũ doctrina, num. 19. & 20.
Quando venerea delectatio notabilis eſt, & periculum in eam conſentiendi, peccat mortaliter non curans diuertere, at venialiter ſolum ſi modica ſit & ex obiecto leni, num. 21.
Quomodo ſit cognoſcendum, quando delectatio ſit modica, vel notabilis, num. 22.
Alia ratio vnde dignoſci poſſit lenitas, vel grauitas carnalis delectationis, num. 23.
Obiectio difficilis aduerſus conſuſionem num. 3. alla-tam, num. 24.
Quid reſpondeant Doctores, num. 25.
Coniux ſe carnaliter delectans in abſentia alterius coniugis minimè peccat, num. 26.
Peccant tamen vidua, & ſponſus de futuro, capientes delectationem venerem de præterita copula, vel de futura, num. 27.
Ratio quã pollutio volũtaria ſit in vniſecẽ mala, adducitur

citur ex alijs Authoribus: quæ reijcitur, & tandem quid Author sentiat, explicatur à num. 28. usque ad 39. in clusivè.

VM dictum sit disputatione 18. aduertentiam ex parte intellectus, & consensum ex parte voluntatis requiri ad peccatum; dubitabit quis, num sicut ex parte intellectus requiritur expressa aduertentia ad reatum peccati incurrendum, requiratur etiam ex parte voluntatis expressus consensus ad hoc, vt motus appetitus sensitui plena aduertentia perseuerans peccatum sit; vel sufficiat, voluntatem negatiuè se habere circa motum, nec admittendo, nec respicendo. Supponendum item est ad plenam intelligentiam ferè omnium quæ dicenda sunt in disputatione, veneream delectationem esse motum quendam carnis inclinantem ex sui natura ad explendam libidinem media pollutione, vel fornicatione, hoc est ad experiendum carnis gustum, contra rationem oppositum dicentem, vnicò verbo id dicamus, inclinantem ad hoc, vt bonum delectabile honesto præferatur.

2 Primò sufficere ad peccandum voluntatem nõ reprimere motum appetitus, dum possit, docet D. Thomas 1.2. quæst. 74. art. 6. tribuens peccatū voluntati, vel imperanti illicitas passiones, vel non reprimenti. Consentient Vazquez 1.2. disput. 108. c. 2. Pelant. 1.2. quæst. 74. art. 10. disput. 5. Valent. 1.2. disput. 6. quæst. 4. punct. 3. Azor. tom. 1. lib. 4. c. 6. quæst. 5. Sayr. Clavi Regia, lib. 8. c. 7. num. 3. Lessius lib. 4. de iust. c. 3. num. 117. Zumel. 1.2. quæst. 74. artic. 8. disp. 2. Montef. 1.2. tom. 2. quæst. 74. art. 8. quæst. 2. n. 32. Curiel. 1.2. q. 74. artic. 8. dub. 2. conclus. 1. & 2. Martinez. 1.2. tom. 2. q. 74. art. 8. 2. part. tractatus delectat. morosæ, dub. 2. conclus. 3. Coriolanus de casibus referuatis, part. 2. num. 8. fol. 767. Torres opuscul. fol. 567. Est enim motus concupiscentiæ de se inordinatus, & homini vt homini repugnans, quem non solum obligari æquum est eum non amplexari, nec in eo consentire; verum illi resistere, ne perduret. Et vt acutè satis notauit Pelant. 1.2. quæst. 74. art. 10. disput. 5. in fin. Quæcumque turpis, & obsecra delectatio appetitus sensitui per se allicit voluntatem ad consensum, quæ nisi auxilio Diuino staret, sine dubio caderet. At permittere hominem in se illud, quod de se inducit ad lapsum, diffoniu rationi est; aliàs licitum esset se periculo labendi in peccatum exponere absque causa, & necessitate; quod falsum esse diximus disput. 10. num. 8. Castitatis equidem virtus passiones corporis moderari, tãquam obiectu propriu respicit, vt innuit D. Thom. 2.2. quæst. 151. art. 2. & ibi interpretes. Vnde hominem videntem in seipso motus insurgere aduersus castitatem, & non reprimentem, à castitatis virtute recedere liquido constat: dū in pugna inter castitatem, & appetitū, minimè stet à parte castitatis, pugnando contra insurgentes motus; aliàs liberè posset homo manere in magna delectatione sensus absq; vilo peccato; & ita castitatis virtus nõ ad moderandas passiones appetitus esset instituta, sed solū ad cohibendū, ne voluntas in venereis consentiat; quod tamen nullus admittit. Voluntas enim de se facilis est, ad non consentiendū venereis delectationibus, nisi ab appetitu induceretur ad consentiendum. Vnde D. Th. 1.2. quæst. 60. art. 2. & quæst. 36. art. 6. & quæst. 56. ar-

tic. 4. alias ponit virtutes in ordine ad operationes, alias in ordine ad passiones. Quæ enim ponuntur in ordine ad operationes, versantur in ordine ad aliū, vt iustitia, & eius subiectiuæ partes, vt pietas in ordine ad parentes, obseruantia ad dominos, &c. & hæc in voluntate subiectantur ad reddendam illam facilem ad benefaciendum alijs: nec indiget habitu reddendi se facilem, & promptam ad sibimetipsi benefaciendum, cum ad hoc natura sua sit inclinata. Cum verò passionibus suis voluntati resistat appetitus ille ipse indiget habitu moderante passionis: vt optimè notauit Vazquez 1.2. tom. 1. disput. 85. num. 23. aduertens, virtutem castitatis delectationes tam internas voluntatis, quàm externas appetitus comprimere, & moderari.

Authoris iudicium.

3 H Abens delectationem veneream, cessante tamè periculo consensus in eam, vel periculo in pollutionem consensus, nullo modo peccabit, ne quidem venialiter; si solum permittat appetitum delectari, negatiuè se habendo: præsertim si teneat displicentiam in voluntate, quæ licet quantum ad reprimendum appetitum, actus inefficax sit, quantum ad cohibendum tamen liberū voluntatis consensum, efficacis existit: vt acutè satis (sicut omnia) animaduertit Sanchez in sum. lib. 1. c. 2. num. 3. Nam etsi voluntas regere appetitum teneatur, obligationi sufficienter satisfacit, gubernando ne rapiat voluntatē, vt consentiat, vt ibidē Sanchez nu. 13. in fine, licet ipse admittat, fore peccatū veniale, nõ resistere; quia ad id homo secundum quid obligatur: nõ præceptū positū sub veniali ad resistendum, totum ordinatur ne homo consentiat in delectationem. Igitur non consentiendū, adimplet præceptū non annuendi, & etiam præceptum resistendi; cum superflue præciperetur resistentia, quando absque illa non consentiret homo delectationi. Sicut nec peccaret venialiter, qui non assentiretur tentationibus, licet nullo modo, aut saltem tepidè resistisset: nisi ex non resistendo periculum consentiendi incurreret; & tunc etiam mortale esset, si materia esset grauis.

Et necessum esse, voluntatem positiuè consentire propriæ delectationi ad hoc saltem, quod peccatum mortale sit, docent Adrian. in 4. quæst. 5. de Eucharist. §. 2. Caiet. in summ. verb. *Delectatio*, vers. *Magna tamè hic*; Armilla eodem tit. numero 2. Et eam sententiam indicat Nauarr. in summ. c. 16. num. 9. Aduertunt tamè prædicti Authores, peccatum non futurum esse, si neq; admittat, nec respuat voluntas motum sensitui appetitus, dum absit periculum expressè consentiendi, sed solum finat appetitum delectari; & id faciat voluntas, motus parui pendēs, & nihil de illis curans. Quam etiã docet D. Thom. de veritate, quæst. 15. art. 4. ad 10. D. Bonauent. in 2. distinct. 24. in 2. part. num. 50. & art. 2. quæst. 2. num. 75. vbi addit, etiam cum consensus periculo non esse certum esse mortale, quando adest displicentia de delectatione: cui non assentior: tum quia periculum consentiendi præuidere, & illud nolle amouere non secum patitur displicentiam de habita delectatione: tum quia periculum peccandi admittentem absque causa, delinquere diximus disput. 10. num. 8. Gerson 2. part. tractat. de delectat. morosæ. Alphabet. 30. littera C, Rosel. verb. *Delectatio*, num. 2. Armilla num. 2. & verb. *Cogitatio*, num. 3. Tabien. quæst. 6. So-

10 in 4.

to in 4. distinct. 1.2. quæst. 1. art. 7. conclus. 1. Nauarr. in summ. cap. 11. num. 12. versic. 4. Cordubens. lib. 1. quæst. 13. dubio 10. ad 7. Alcozer in summa, cap. 5. concl. 11. cap. 20. fol. 72. vers. *El delectasse*, Sanchez in summa, lib. 1. cap. 2. nu. 13. reputans hanc opinionem in rigore metaphysico probabiliorē, & in praxi satis probabilem: præsertim si habens delectationē, habeat formalem displicentiam; quæ licet quantum ad reprimendum appetitum sit actus inefficax, quantum ad cohibendum tamen liberū voluntatis consensum, est efficacis, & lib. 9. de matrim. disput. 45. num. 25. Medina 1.2. quæst. 74. artic. 6. document. 5. fol. 675. Tolet. lib. 5. cap. 14. num. penult. Rodriguez 1. tom. summ. 2. edit. cap. 2. 1. à nu. 1. & 3. Angel. verb. *Cogitatio*, num. 2. Herrera in 2. disput. 33. de peccatis, quæst. 7. conclus. 2. Lorca 1.2. tom. 2. disput. 28. membr. 2. & disput. 24. in fine, Conrad. in summa, quæst. 50. Rodriguez, verb. *Luxuria*, cap. 194. conclus. 1. Vega, verb. *Delectatio*, casu 1. & 2. Lopez 1. parte instruat. cap. 2. versic. *Quinto modo*, & 74. §. penultim. & cap. 75. §. *Imò*, & §. *Ad sententiam Medinae*, Ledesma, part. 1. 4. quæst. 12. artic. 7. conclus. 9. Marfil. in 2. quæst. 16. art. 1. ad primam rationem, Conrad. 1.2. quæst. 74. art. 6. notab. 3. 4. & 5. Syluest. verb. *Delectatio*, quæst. 1. num. 2. Anton. Maurus in summ. Corona, cap. 1. num. 26. Granada, 1.2. fol. 116. num. 2. & probabile reputat Layman. 1. tom. tract. 3. cap. 6. num. 7. Medicis in summ. part. 2. cap. 21. Rainer. vers. *Delectatio*, cap. 9. Taranf. in 2. distinct. 24. Angestus cap. 6. moral. §. 5. & Salas consensire videtur huic opinioni 1.2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disput. 6. sect. 3. num. 29. in fin. qui licet asserat se iudicium nolle ferre super hanc rem, sed alijs arbitrandam relinquat, ex ante tamè dictis deducitur huius esse opinionis. ¶ Imò nec etiam veniale esse, negatiuè se habere circa venereas delectationes absente periculo consentiendi, docent Alensis 1. part. quæst. 108. alias 125. mēbr. 7. Bonauent. in 2. distinct. 24. parte 1. artic. 2. quæst. 2. & idem docuisse plerisque Theologos, & inter illos Victoriam, docet Zumel. 1.2. quæst. 74. quàm ipse fateri videtur, & censet probabile Salas 1.2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disput. 6. sect. 3. num. 30. & docent quoque aliqui ex supra adductis: qui quamuis expressis verbis, non asserant, non esse veniale negatiuè se habere in delectationibus, ex illorum verbis colligitur. Et sanè si obligatio positiuè resistendi admittenda est, potius sub mortali, quàm sub veniali erit.

4 Nec aduersæ sententiæ fundamentum obest: nam vt traditum est iam numero præced. sufficienter voluntas appetitum dirigit non consentiendū operi eius: nec obfistere tenebitur homo appetitus motui, ne perseueret, nisi timeat periculum consentiendi, nec contra castitatem operabitur si non consentiat, quæ ad moderandas passiones appetitus est instituta; quas moderatur illis consensum non exhibendo. Neque ob id castitatis habitus in voluntate erit constituendus, sed in appetitu sensitui, vt promptus, & facilis reddatur ad ita leniter, & moderatè passionibus suis vtendum, quod ipsa voluntas superior semper maneat, nõ absolutè solū (nam hoc modo respectu consensus in quacumque actione semper superior manet) sed etiam facilis ad non consentiendum. Mirorque megritò Vazq. ex vna parte arbitrantem dari in indiuiduo actum indifferentem, vt diximus disput. 4. num. 1. & disput. 7. nu. 10. cēserere ex alia confictam reddi voluntatem appetitus

motum positiuè reprimere: sicut enim appetitus motus de se indifferens est, vt diximus disput. 2. nu. 2. quam ratione voluntas absque peccato non poterit illū cum indifferentia relinquere, non constituendo honestum finē, quod per repressionē apponi intelligimus? Præterquam quod quid minus est voluntatem negatiuè se habere in non reprimendo actum appetitus, quàm positiuè velle operari actum indifferentem.

5 Nec dicetur voluntatem virtualiter velle, & approbare sensualitatis motum, dum nõ reprimat, & possit; nam ad hoc vt volūtas aliquid velle dicatur indiffere, requiruntur tria; videlicet quod possit opus agere, quod non agat, & teneatur agere: vt D. Thom. 1.2. quæst. 6. art. 3. ibi. Caietan. Medina, Zumel, Vazquez, Curiel dub. 2. §. 3. Valent. 1.2. disput. 5. num. 1. Salas disput. 1. sect. 4. tract. 1. Montef. 1.2. disput. 9. quæst. 5. num. 87. & 92. Lorca, 1.2. quæst. 6. art. 3. Viquer. c. 3. §. 4. Granada 1.2. fol. 70. num. 4. Cornejo 1.2. tom. 1. tract. 4. disp. 1. dub. 9. At voluntatem nõ teneri reprimere probauimus; cum ipsa solum gubernare sensus appetitus teneatur: sufficienter verò gubernat, consensum neutiquam præstando. Quam etiã doctrinam de inuoluntario docet Sayrus Clavi Regia, libro 2. capitulo 2. num. 3. Nauarr. in summ. prælud. 6. num. 4. Aduerte tamen cum Vazquez, & Granada 1.2. fol. 79. nu. 7. aliud esse omissionem esse voluntariam; aliud effectum siue euentum sequutum ex omissione esse voluntarium; ommissio enim voluntaria erit, licet non sit præcepta; sicut ommissio non audiendi Missam in die non festiuo voluntaria est, at euentus sequutus ex illa omissione nõ est voluntarius, cum nõ teneatur non omittere Missam ad quam sequitur effectus. Et qui posset gubernare nauim, & non fecit dum non teneretur, licet expressè velit omittere gubernationem; adhuc submersio non erit voluntaria; aliàs Deo volenti nõ impedire peccata, ei imputarentur, cum possit impedire, & non faciat, non solum auxilium efficacis non præbendo, sed etiam expressè illud negando; Vazquez supra num. 1. Salas num. 47. in fin. Montef. 1.2. disput. 9. quæst. 5. nu. 91. & 94. Præterea licet admittamus, motum sensualitatis, quem non impedit, dum potest voluntas, esse voluntarium, non inferre licebit, imputari ad culpam; nam ad hoc quod aliquid dicatur voluntarium imputabiliter, illæ tres conditiones requiruntur, quod scilicet agens possit, & nõ agat, & teneatur: at vt sit voluntarium physice, ex mēte plurium videlicet Salas & aliorū, fat est, quod possit agens impedire, & nõ impediat.

6 Hinc primò deducitur, sentientem in seipso venereum motū, non teneri aliò diuertere cogitationem, si non timeat periculum consentiendi in eum, vel in pollutionem: consulendum tamen penitentibus est, vt diuertant; cum difficile sit cogitationem aliò non diuertit, & periculum consentiendi cessare. Imò ex sententia aliquorum licet expressè volūtas nolit reprimere motum, sed ob id omittat, vt sequatur motus, siue continetur, non tamen est illi voluntarius: nam vt notauit Vazquez 1.2. tomo 1. disput. 24. nu. 19. vt aliquid sit alicui voluntariū, oportet ad voluntatem, sicut ad causam influentem reuocari; ad hanc autem non potest referri effectus ex omissione, nisi quando ille, qui non impediuit euentum, ex præcepto tenebatur impedire. Erit tamen volūtas & peccatum: nam vt aliquid dicatur volitum, satis est, si eius volūtas in ipsum feratur, quamuis voluntas causa illius non sit. Videndus Montef. 1.2.

- ref. 1. 2. disput. 9. præsertim nu. 88. & 93. qui cū Vazq. omnino consentit. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 4. dub. 9.
7. Obijciens: Si ex eo quod voluntas expressè omittat resistere motibus sensualitatis eo sine, vt sequantur, nõ infertur voluntarios esse: ergo, nec voluntati imputabuntur. Sicut illi qui omittet gubernare nauim etiã eo sine, vt submergeretur, dum non teneretur ex officio, non imputaretur submersio contra iustitiam; licet sit contra charitatem, si absque suo magno detrimento possit subuenire. At omittens nõ reprimere motus sensualitatis eo sine, vt habeat, si voluntarij illi nõ sũt, contra castitatem nequitiam peccabit; sicut nec alter contra iustitiam in submersione nauis. Quod si contra castitatem peccatum non fit, nec contra aliam virtutẽ erit: nulla sanè aduersus quam procedat, apparet. Igitur nullatenus peccatum erit nolle reprimere motus etiam eo sine, vt habeantur. Quod asserere falsum est, cum aliud non fit, non resistere motibus eo sine vt habeantur, quam illis consentire.
8. Respondetur, permittẽtem nauim submergi eo sine, vt submergatur, non peccare contra iustitiam, si ex illa non sit obligatus; peccabit tamen contra charitatem, cum semper obligetur quis ex hac virtute ad impediendum damnum proximi absque suo magno detrimento; non tamen semper obligatur ex iustitia; cũ ad inducendam huiusmodi obligationem, pactum aliquod intercedere debeat inter partes: ad inducendam verò ex charitate obligationem, sine suppositione aliqua ab hominibus proueniente, statim ex naturali iure immediatè oritur obligatio sibi inuicem subueniendi. Cũ igitur permittens nauis submersiõem eo sine, vt submergatur, contra charitatem peccet; si possit subuenire absque magno suo detrimento: etiã permittens motus appetitus eo sine, vt habeantur, contra castitatem delinquet: cum hæc virtus statim iure naturali obliget hominem ad non consentiendam appetitus motibus, nulla facta extrinseca suppositione, quã expõsit iustitiæ virtus; pacti scilicet & conuentionis inter partes. Vnde bene aduertit Montem. 1. 2. disput. 9. q. 5. num. 89. quod vt euentus sequatur ex omissione sit voluntarius, sufficit prohibitionem interuenire præcepto cuiuscumque virtutis, & non tamen iustitiæ; vt aliqui sunt rati. Quem sequitur Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 4. disput. 1. dub. vii. qui bene aduertit debere ex iustitia interuenire obligationem, vt restituendi vinculum exoriatur, cum sola iustitiæ læsio ad restituendum inducat.
9. Notandum cum Martinez 1. 2. tom. 2. q. 74. art. 8. dubio 1. fol. 573. aliud esse metuere pollutionem venturam, aliud timere consensum in ipsam. Ex quo inferendum, in aliquibus casibus fas esse alicui, non tantũ se exponere periculo pollutionis, verũ etiam periculo consensui; nam vt diximus disput. 10. nu. 8. quoties aliquis ex causa necessaria, vel urgente, se exponit periculo peccandi, non ob id delinquit, dum quando se obijcit tali periculo, determinatam habeat voluntatem non peccandi, cum tunc inuoluntarium sit periculum. Sic Parochus qui ex auditibus confessionibus expertus est in pollutiones consentire, non peccat confessiones auscultando; dum determinatus sit non prolabi, quamuis eas auscultet. Deinde chirurgus qui pudenda foeminarum causa medendi videt, vel tangit, expertus ex alio, illas concupiscere, vel voluntariè pollui, ob illud periculum à curatione non tenetur cessare,

re, nec peccat illi se committendo, dum determinatus sit non peccare, quando patres illas videat, aut tãgat: vt expressè admittit Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 45. nu. 6. & ob eandem rationem foemina poterit ostendere pudenda chirurgo, causa medicinæ, etiam periculo consentiendi. Vterius; qui pedester ambulare nõ potest, aut equitare ad eius honorem conducit, expertus tamen in pollutiones ex eo obuientes consentire, non tenetur ab equitatione abstinere, nec peccat periculo illi consentiendi se tradendo, dũ semper determinatus sit non consentire, quando equester agat: & sic de alijs plurimis exemplis. Aliquando verò solũ est licitum periculo pollutionis se exponere, nequaquã tamen periculo consentiendi in illas, quod fiet, quoties pollutio obuinit ex aliqua causa per accidens: & currente ad pollutionem, & alijs non vrget aliqua legitima ratio ad id efficiendum ex quo prouenit pollutio: sic confessarius ex deuotione solum audiens confessiones expertus pollui, non tamen consentire, non peccabit confessiones excipiendo, quia cum audire confessiones causa per accidens sit pollutionis, illas non tenetur vitare ob solum pollutionem, quæ voluntaria illi non est, nec in se, cum illam non velit, nec in causa, cum illa sit per accidens. Similiter qui sine iactura aliqua, nec incommodo pedester possit ambulare, & nollet, expertus tamen pollutiones habere, non tamen in illas consentire, equitando non peccaret, cum equitatio causa per accidens sit pollutionis, & tunc nec in se, nec in causa esset illi voluntaria. E contra vero aliquãdo nefas est non solum periculo consentiendi in pollutiones se tradere, verũ periculo solum pollutionis, vt si quis in genere luxuriæ causam per se efficaciter influẽtem in pollutionem apponeret, expertus pollui, quantumuis etiam expertus sit dolere, quod obuinit pollutio, peccat: quia tunc voluntaria est pollutio in causa per se influente efficaciter in pollutionem, & tunc apponens talem causam, expertus solum erit, non consentire pollutioni in se, bene tamen illi consentire vt in causa: & consequenter falsò allegabit, se ex illa causa expertum esse pollutionem habere, non tamen in illa consentire: nam ad hoc quod propriè dici possit, illum experientiam adeptum esse consentiendi in pollutionem satis est, quod illam sit assequutus, habẽdo pollutionis consensum in causa per se efficaciter influente: vnde qui tacitus per nimium tempus continuatos gaberet in foeminarum verendis, vel propè, vel alibi fortè, & experientiam esset adeptus in pollutionem venire, quãuis etiam expertus sit dolore morderi, quod obuinit, peccat periculo illi pollutionis se obijciens, cui etiam in causa consentit.

10. Præterea deducitur, non teneri aliquem localiter se mouere, etiam si occupatus non sit in negotio à quo cessare nequeat, aut non deceat, vt in audiendis confessionibus, ad hoc quod delectationem carnalem diuertat. Vnde cõse, scholasticum stimulum venerea delectatione, non teneri locum studij mutare, etiã sub veniali. Docet Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 115. nu. 9. In quo à Thom. Sanchez, lib. 9. de matrim. disput. 45. nu. 22. & à Pefant. 1. 2. q. 74. art. 10. disput. 5. in fine, discedo, contrarium insinuantibus.

11. Præterea colligitur, assistentem in oratione præsertim mentali, & venerea delectatione vexatum, non teneri à loco orationis assurgere, licet speret motũ carnis mitigandum; si tamen cesset periculum consentiendi. Imò

- di. Imò adhuc in prima sententia dicendum est, quod si motus ille sensualis diũ perferret, non sit nimis anxius motum patiens ad illum repellendum: nam vt notauit Pefant. 1. 2. q. 74. art. 10. disput. 5. si vir probus & timens Deum fatigatur, & laborat in ea delectatione repellenda, & nihilominus eam adhuc manere sentiat, non peccabit, de ea bigenda amplius minime curans. Satis enim est, si in eam non consentiat expressè, præsertim si expertus esset eo magis delectatione roborari, & inualefcere, quo illi magis obnititur; & contra minui, imò etiã totaliter desinere cum negligitur. Quod docet Curial. 1. 2. q. 74. art. 8. dub. 2. §. 3. & colligit id ex Thom. 2. 2. q. 35. art. 1. ad 4. & 1. ad Corinth. 6. lect. 6. vbi exponens id quod Paulus dicit, fugiendam esse fornicationem, inquit, tentationem luxuriæ vincendam esse, potius fugiẽdo, quam resistendo, quia continua eius cogitatio auget potius incentiuum peccati. Ex quo consulunt Doctores, non nimis immorari poenitentes oportere in cogitatione rerum carnalium, dum recõlunt memoriam ad consentiendas. Imò si quis expertus fuisse se in illecebris consentire, quoties ad consentiendam crimina carnalia, examinat conscientiam, non constitutum iri ad numerum fornicationum examinandum, arbitratur. Cũ enim præceptum de integritate confessionis diuinum sit, cum tanto rigore nõ obligat, quod videlicet ob illud implendum se exponat quis vehementi tentationi, quam nimis difficulter vitare potest: sicut nec teneretur quis sacrum adire, dum cognosceret tibi adesse foeminam cuius exardesceret amore; aut inimicum ad cuius vindictam concitaretur nimis: si namque ob commodum aliquod temporale vitandum; potest prætermitti annalis confessio, & urgentius integritas ob fugiendum nocuum spirituale, quod est in potestate poenitentis sit illud vitare, nimis tamen ægrè. Tenetur tamen post sedatam iam concupiscentiam & semoto periculo consentiendi, numerum fornicationum examinare & fateri. Sicut qui ob aliquam causam tacuit criminis circumstantiam, deficientem causam ad circumstantiam confessionem erit obnoxius. Satis ergo erit in illo casu confiteri numerũ fornicationum quas verosimiliter cogitar fuisse commissas: sit enim confessio tunc eo modo quo potest fieri.
12. Inferitur deinde, accubantem sic vel aliter, & consentiẽtem se ex tali situ in pollutionem vasque in somno, vel etiam in vigilia, dum absit periculum consensui, & determinatus sit non consentire, & experientiam consentiendi non habeat, non teneri aliter decumbere; licet illi minime utilis esset talis modus decumbendi, sed solum ad commodius quiescendum in lecto intendere: quod esse verũ constat ex dictis nu. 9. vbi diximus, non constitutum esse aliquem vitare causam per accidens influentem in pollutionem quamuis experientiam sit assequutus pollutionis, dum tamen absit periculum consensui. Vnde Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. circa medium, excusat à peccato eum, qui iacet supinus absque intentione pollutionis, et si sciat ex tali modo iacendi futuram: quamuis ipse petat ad excusationem peccati, non aliter posse ita commodè dormire: quod necessarium esse non credo. Si verò prior modus decumbendi esset illi necessarius ad leniendum aliquem dolorem, vel ad dormiendum, non teneri modum accubandi variare, admittunt etiam aduersarij, cum tunc pollutio voluntaria non fit, neque etiam interpretatur. Nullus enim teneretur cũ dampno, sensualitatis motibus

involuntariè sibi obuientibus resistere: alias in gratiam Dei onerosum esset, nec castitatis virtus iuste tunc poterit conueniri de homine, quod motibus aduersus illa non resistat actionibus exterioribus: vt docent Sayrus Clau Regia lib. 8. cap. 5. ante nu. 13. & Toler. lib. 5. c. 13. nu. 6. Curial. 1. 2. q. 74. art. 8. dub. 2. §. 3. fol. 496.

Inferitur vterius, foeminam, vel virum sententiam veneream delectatione ob superpositionem vnius femoris in aliud, non teneri modum situs mutare, absente periculo consensui, & determinati sint non consentire, & alijs experti sint consensum non præstitisse unquam, vel saltem raro consensisse delectationi prouenienti ex tali modo situs.

13. Aduertendum tamen, adhuc in contraria sententia discrimen vertari inter delectationem captam de præsentia ab accubante sic, vel aliter, & pollutionem præuisã habitam in somno; quod scilicet absque iusta causa in contraria sententia, (non in nostra) nullus licet possit sic, vel aliter decumbere, dum modo non sit illi talis modus cubandi utilis, & expediens, si ex ipso situ præsens delectatio venerea oriatur, ac poterit dormire sic; vel aliter, etiam nulla causa obligantem, licet præuideat pollutionem in somnis euenturam, quia talis, vel talis modus iacendi non est causa per se & efficaciter influens in pollutionem, illas nunquam desinere pollutio taliter dormiendo. Nec Medici assignare poterunt, illam, vel alium cubandi modum esse per se causam influentem in pollutionem. Sed cum solum sit causa per accidens, eam vitare nullatenus quis tenetur, licet in ea sit præuisa pollutio, vt diximus numero 9. Quod expressè docet Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 45. nu. 16. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 115. cap. 3. n. 9. qui etiã aduertit, necessarium non esse confiteri pollutionem in somnis sequutam; & præuisam in causa etiam mortali, vt in ebrietate: quia pollutio in somnis habita non est peccatum in se, vt pote ab homine non vidente ratione orta. Quod idem docet Santius lib. 9. de matrim. disput. 45. nu. 31. Medina. 1. 2. q. 71. art. 5. verè. Est aliud dubium, Henriquez lib. 5. de poenitent. cap. 5. nu. 5. contra Marfillium in 2. q. 2. 1. art. 2. supple. n. 2. censentem, in somnis posse gratiam amitti, aut in ebrietate per homicidium tunc commissum & præuisum antea, vel per pollutionem præuisam in delectatione venerea antea habitam. Neque etiam est voluntaria pollutio in causa, cum ea per se non habeat influxum in illam, sed sufficit fateri peccatum ebrietatis. Quod quamquam plurimi fideles explicent (ait Vazquez) id reuenit, quia nesciunt non esse peccatum, vel etiam quod eo factò rectè explicant culpam quam commiserunt, præbendo causam & occasionem, ideoque prohiberi nõ debent à talium euentum confessione. Hæc Vazquez. Quam verò ratione melius explicetur ebrietas dicendo pollutionem fuisse sequutam, quã si illa, faceret, non video. Nam aut poenitens certus est in ebrietate se incidisse, vel non; si sit, absque confessione pollutionis poterit ebrietatem explicare. Si verò certus non sit de ebrietate contracta, eam vt certam confessionem nõ erit fas, quia ex eo quod pollutio sit sequuta, efficacius iudicium nequitiam est ad dignoscendam ebrietatem fuisse incurram, cum contingat aliquando ex magna crapula non sequi pollutionem; è contra verò, sequi aliquoties ex minori, vel nulla. Sed an salubre sit confiteri pollutiones nocturnas, absque confessione ex illarum narratione conceptum, diximus disput. 1. Vbi agimus nõ imper-

imperfectiones, quæ peccata non sunt, sit vitiosus confiteri, quam ab earum narratione abstinere?

Econtra video, plures penitentium qui causam pollutioni dederunt, prævidentes illam in somnis esse sequendam ex longa experientia, nunquam tamen fatentes se causam pollutioni præstitisse, nisi quando de facto sequuta fuit pollutio, & tunc confitentur se habuisse in somnijs pollutionem cui causam dederunt. Econtrā agendum erat, causam videlicet pollutionis dedisse fateri, tacendo si velint, num fuerit sequuta, vel non in somnijs, quia tunc peccatum non est, sed peccati effectus. Quamvis minus rectè censetur Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 45. num. 30. non satis esse confiteri causam pollutionis, sed etiam ipsam pollutionem constituentem fore, eo quod ipsa pollutio verè, & propriè peccatum sit, in quo decipitur. Sed nostram sententiā docet Sor. in 4. distinct. 12. quæst. 1. artic. 7. Hinc fit ubi ait quod si aliquis confiteretur ex proposito procurasse pollutionem, forsitan non esset opus confessione alia. Et expressissimè Salas 1. 2. tom. tract. 7. disput. 6. sect. 8. num. 6. id etiam extendens ad homicidium sequutū in somnis. Nec obstat Ecclesiā in hymno completorij recedere somnia rogare, ne corpora polluantur. Non id rogare est arbitrandum, quod putet ipsa pollutionem in somnijs habitam scelus esse, sed ne recordatione captæ in somnijs delictæ, superioriat in vigilia pollutionis acceptatio seu delectatio. Alios inveni penitentes, qui si per diem cogitationibus aut inhonestis loquutionibus fuerunt dediti, & inde somnia habere immunda, non contenti erant se de turpis cogitationis crimine accusare, sed etiam inde somnia impudica orta fuisse, quod ridiculum est, cum somnium peccatum non sit in se, nec in causa. Quia licet turpis loquutio causa sit somnij obsecni, non inde est causa peccati; quia somnium impudicum non solum non imputatur ad culpam somniantis; verum nec essentialiter est peccatum. Ebro nāque licet dum occidit hominem, non imputetur ad culpā homicidii; ex se tamē agit actum peccati. Quapropter est qui edit calida eo sine, quo nocturnā habeat pollutionem, imputetur pollutio; inde est, quia pollutio voluntaria siue in se, siue in causa, peccatum est; at qui ederet calida, ut somnia immunda haberet, non peccaret, quia somnium impudicum voluntarium in causa nullo iure prohibitum est, cum ex somnio immundo nullatenus impediatur generatio, sicut ex pollutione. Deinde non pauci pœnitentium inveniuntur, qui si per noctem secum in toro habuerint foeminam, & decies sint illi copulati; se per totam noctem accubisse cum foemina fatentur, reticentes numerum fornicationum. Cum potius e contra numerus exprimeretur foret, & tacendum (si voluerint) an accubuerint eum foemina, vel non; hoc herclè nec speciem mutat, imò nec aggravat.

14 Sed id difficilius, an quodlibet peccatum in genere luxurie, ut verba turpia, cogitatio, tactus in vigilia habiti per se sint causæ influentes in pollutionem. Docet Thom. Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 45. num. 16. quemlibet actum in genere luxurie mortalem, esse per se causam pollutionis; & notabiliter in illā influentem. Si verò actus in genere luxurie peccatum veniale sit, ut cogitatio turpis ex imperfecta deliberatione, aut tactus manus, vilis, verbum aliquatulum libidinofum; & venialiter turpe in pollutionem non influit. Sic docet Sanchez supra num. 19. & Caiet. 2. 2. quæst. 64.

art. 8. colum. 3. Henriquez lib. 9. De matrimonio, cap. 16. num. 6. & lib. 8. De Eucharistia, cap. 51. num. 2. Sa verb. Luxuria, verficulo, Si pollutionis, D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 5. Turrecremata cap. Non est, distinct. 6. nu. 2. ubi culpam pollutionis iuxta culpam causæ metiuntur. Iterum Caietan. in Opuscul. tom. 1. tract. 22. De pollutione, quæst. vnica, art. 2. Sotus in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 7. paulò post principium, Angel. verb. Pollutio, num. 1. Medina in summa, cap. 14. §. 18. Vega 2. tom. summ. cap. 67. casu 1. Bartholomæus de Ledesma De Eucharistia, dub. 24. Alexander in suo Enchiridione, 2. parte, tractatu De luxuria, §. Super crapulam, Salas, 1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 18. num. 118. & 119. Granado 1. 2. fol. 111. num. 12. & 18.

15 At censeo, verba impudica, cogitationem turpem, & tactus, quæ sint crimina mortalia, etsi sint causæ per se ordinatæ ad pollutionem, non tamen efficaciter in illam influentes, aliàs fere nunquā apponerentur, quin sequeretur pollutio. Contrarium tamen euenire testatur experientia. Quapropter cum inefficaces causæ sint pollutionis, non magis influunt in eam, quàm si essent per accidens causæ. Imò aliquando crapula, quæ causa per accidens est pollutionis, efficacius influit in pollutionem, quàm turpis cogitatio: Si ergo quando cogitatio turpis præfens est, non influit in pollutionem, nec appetitum efficaciter mouet ad illam habendam, quomodo credi potest influxuram, quando absens utpote in somnis? Nam licet in somnis homo pollutioni non resistit, etiam si non restat in vigilia, & sit præfens cogitatio obscena; vel impudicus tactus, non datur influxus efficax pollutionis, experientia magistra. Aut dicant aduersarij; quænam virtus physica manfit in appetitu causata à cogitatione turpi, habita in vigilia, ut possit physicè influere in pollutionem habitam in somnis? Cum notum sit causam nullam physicè operari posse, nisi ipsa, vel aliqua virtus eius actu existat. Si tamen cogitatio turpis coniungeretur cum membri erectione, per tempus durante, seu cum magna commotione spirituum genitalium, efficaciter habebit influxum in pollutionem; tunc enim cum illa commotio sit causa per se efficaciter influens in pollutionem, & cogitatio turpis sit causa illius commotionis, & tenebitur homo auferre causam causæ pollutionis. Vnde cogitatio turpis sola, tantum est causa remotè influens in pollutionem; causas verò remotè influentes vitare nō tenemur, ratione pollutionis; quatenus verò in se malæ sunt, illas fugere semper obligamur. Et reuera Sanchez nostram profiteretur sententiam, nam dicit. disput. 45. num. 3. postquam dixit, omnem actum turpem contra sextum præceptum, si in eo prævideatur pollutio, etiā non intentā, habere specialem malitiam contra naturam, postea limitat, si tamen ita non duret illa cogitatio in rps, vel hæc ad sint circumstantia, ut non timeatur probabiliter pollutio, non erit peccatum mortale pollutio præter opinionem sequuta: quia aliàs omnis consensus, in delectationem veneream, si præter spem sequatur pollutio, haberet pollutionis malitiam: imò licet non sequatur, ratione periculi talem haberet malitiam; quia daretur causa notabilis pollutionis: quod nemo dicit. Hæc Sanchez. Vnde velit, vel non Sanchez, fateri tenetur, actus turpes de se non esse per se causas efficaciter influentes in pollutionem, sed ratione commotionis spirituum genitalium. Et nostram sententiam expressè docet Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. disput. 6.

disput. 6. sect. 18. nu. 113. quæst. 74. Lis igitur inter DD. nu. 14. vocatos (quos sequitur Sanchez,) & nos, ex eo pendet, quod illi fateantur, participare labem pollutionis illum qui habet cogitationem turpem, siue aspectū, in quo præuidetur pollutio. At nos id non admittimus. licet prævideatur, quia prævidetur in causa non efficaciter influente: quæ quoad influxum in pollutionem, ita se habet ac si esset causa per accidens, v.g. crapula, in qua licet sit præuisa pollutio, non particeps efficitur labis illius se inebrians, ut diximus num. 13.

16 Nec obstat dicere, prædicta esse causas per se ordinatas ad pollutionem, vel fornicationem. Quia taliter appellantur quod à pollutione accipiant in alitiam, tanquam ab obiecto, & in ordine ad illam prohibeantur, vel in ordine ac copulam fornicariam. Toto verò celo distat, aliquam causam esse per se ordinatam ad effectum, vel esse per se solum efficacem ad producendum effectum. Huic doctrinæ consensit Nicol. Garcia, (qui tractatus de beneficijs feliciter edidit) quem consului, addens tamen, actus tunc esse causam per se efficaciter influentem in pollutionem, quando essent nimis continuati (quod etiam admittit Sanchez, ut immediatè vidimus) quia tunc incipit pollutio: ex illo enim motu, & agitatione mouentur spiritus deseruietes generationi, & semen e lumbis incipit decidere: æquivalentque illi tactus confricationi membri; quam esse causam per se efficaciter influentem in feminis emissionem, nullus dubitabit.

17 Hinc inferitur, habentem per diem cogitationem turpem mortalem, verba impudica, & tactus, dummodo non sint continuati modo explicato num. præcedenti, scilicet cum commotione spirituum genitalium, non teneri confiteri pollutionem sequutam in somnis, & præuisam, magis quam si appouisset causam per accidens ad illam: his autem positis diximus supra nu. 17. non teneri illas apponentes, pollutionem sequutam in somnis confiteri. Imò & si tactus sint continuati cum commotione spirituum, magna non intercedit obligatio confitendi pollutionem sequutam in somnis. Nam si statim non sequitur pollutio, signum est talem commotionem influxum efficacem non habere in pollutionem, & multo minus in eā, quæ in somnis euenit cum ipsa longius à commotione distet. Huic consensit doctrinæ vir doctissimus è Societate IESV. Quod idè docet Caietan. 2. 2. q. 154. art. 5. ubi ait, quod desiderium habendi pollutionem siue affectus, si accipitur absolute ut desiderium tantum, tunc est causa remota pollutionis; siue verò accipitur ut commotiuum corporis ad pollutionem, sic habet rationem causæ imperfectæ & dispositiue & per accidens, & ita (infert Caietan.) quod non est magis in se peccatum huiusmodi pollutio nocturna orta ex desiderio pollutionis ut commotiuo corporis, quam pollutio ex cogitationibus morosis sine voluntate pollutionis. Quando verò pollutio peccatum sit, dicemus nu. 35. in fine. Ut autem vnico verbo quid in hac re verum sit comprehendam, aduertendum nullam dari causam intra genus luxurie, quæ efficax sit ad pollutionem sequutam in somnis. Nam si dum præfens adest causa, influxum efficacem non habet, minus multo illum habebit dum absens reperitur. Quapropter opus non erit fateri pollutionem præmissam in omni causa quæ sit peccatum mortalem intra genus luxurie nisi quando causa fuisset apposta ea intentione, quod videlicet sequeretur in somnis pollutio,

vt aduertit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 15. num. . . .
18 Nec tenetur adhuc in contraria sententia, sentiens manè in lecto membri erectionem absque titillatione, surgere. Pro quo notandum solum membri erectionem, motum inordinatum nō esse aduersus castitatem, nisi titillatio, hoc est carnis gustus præsentatur: & experientia teste sola membri erectio gustum nō affert. Ex retentione enim vrinæ prouenit læpè membrum arripi, qua tamè expulsa, statim membrum laxatur. Nec dicitur ille motus inordinatus, quia contra virtutem: sed lato tatum vocabulo, quatenus voluntati non subditur: subderetur tamen in statu innocentia, in quo nisi voluntas vellet membri erectionem, neuitquam appetitus inciperet. Ut verò motus ille erectionis aduersus castitatem esset, coniunctus cum delectatione venerea necessariò reperiri debebat: castitas enim velut proprium obiectum respicit oblectationem veneream moderari, ut docet D. Thomas 2. 2. q. 151. art. 3. Igitur ubi abfuerit carnalis delectatio, absens etiam erit inordinatio contra castitatem. Vnde per contrarium experientia testatur, reperiri aliquando absque membri erectione carnis gustum, & delectationem, ut patet in agris, vel conualecentibus, lenibus, aut in iam defessis ex coitibus, qui intentantes secundum, vel tertium accessum, membrum nō erigunt: de quo Medici quos consului: sentiunt tamen veneream delectationem in genitalibus: imò nonnunquam feminis effusionem, ut docet Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 98. nu. 4. & reperitur in patientibus fluxum feminis, aut in ligatis masculis; his enim opera dæmonis membrum laxatur, ita ut penetrare nequeant vas foemineum, emittunt tamen semen: de quo Sanchez supra disput. 94. nu. 6. Fit ergo manifestum, separari interdum membri erectionem à delectatione venerea, & è contra. Hinc deum deducunt plures DD. non teneri surgere è lecto manè sentientem membri erectionem absque delectatione venerea; teneri verò è contra, si sentiat delectationem veneream etiam absque membri erectione. Notanter dicitur teneri è lecto surgere, manè sentientem membri erectionem, & titillationem: tum quia crebrò contingit matutinis temporibus huiusmodi motus homines sentire ob calorem noctis præcedentis, & forè ob obsoniorum adminiculum; tum etiam quia si huiusmodi delectationem sentiret homo à principio accubationis, ob eam deuitandam, è lecto surgere non tenebitur; esset enim hoc nimis molestum. At in nostra sententia etiam cum membri erectione, gustus carnis præsentatur, non tenebitur quis lectum deserere, deficiente periculo consensus, quod timeri debet, & maxime præcaueri; cum aliàs difficile sit tale periculum abesse.
19 Si verò venerea delectatio notabilis esset, hoc est circa obiectum graue, & periculum in illam consentiendi interueniret, sub mortali peccato quis surgere è lecto teneretur; eo quod tunc grauiter lædatur castitas. Colligitur ex Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 46. nu. 39. dicente, peccare mortaliter turpia verba loquentem, si inde capiat notabilem delectationem veneream; è contra verò si modica sit delectatio, & aliàs nullum sit periculum luxurie grauis in dicente; nec audiente: solum venialiter peccaturum ob paruitatem materiæ, nisi fortè esse obiectum graue luxurie, verba turpia loqui indicetur: nam tunc etiam si modica delectatio reperitur, mortale erit, iuxta dicta à Santio tom. de statu Religioso, libro 5. cap. 6. nu. 12. & à nobis supra num. 25.

num. 25. In materia namque luxuriæ; sicut & in alijs præceptis dari potest leuitas materiæ, vt rectè Sanchez disput. 46. nu. 9. & Armil. verb. *Impudicitia*, num. 1. in fin. Nauarr. cap. si cui, de pœnit. dist. 1. nu. vii. Sot. *De Doctrina Christiana*, fol. 26.

20 Quod si furesse à leão minimè proficiat, tenebitur etiam auxilium Dei implorare, vt asserit Rodrig. in summ. 2. part. cap. 22. *De la oration*, Angl. *De oratione*, 2. dif. concl. 2. fol. 326. Syluest. verb. *Oratio*, fere in fine, Aragon. 2. 2. q. 83. art. 3. §. *sed quoniam*. Martin. del Rio disquisit. magic. fol. 373. Suar. 2. tom. de Relig. lib. 1. cap. 29. nu. 7. Medin. *De oratione*, q. *De necessitate orandi mentaliter*, Nauarr. in summ. cap. 13. nu. 18. & in Enchirid. *De oratione*, cap. 3. nu. 14. D. Thomas. 2. 2. q. 83. & communiter Doctores. Et quamuis tunc oratio nõ obliget per se, sed per accidens ratione periculi, erit tamè duplex peccatum omittere orationem, & venere delectari. Et sic delinquet contra Religionem, & castitatem omittens orare tempore grauis tentationis carnalis. Contra castitatem obligantem per se, contra religionem verò constringentem per accidens, sicut omittens confessionem criminis mortalis tempore communionis delinquit contra religionem per se obligantem, ne sacrilegè Eucharistia suscipiatur, & contra penitentiam virtutem per accidens vinculum inducentem confitendi mortalia ante communionem, dū excusatio legitima non intercedit. Et tunc virtute penitentiam tenemur per accidens ad contritionem habendam conari. Et docet D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 3. ad 2. Suarez supra cap. 29. nu. 8. & 10. vt enim rectè ait, ideo Deus ordinauit petitionem esse necessariam ad obtinendum auxilium, vel remedium, in huiusmodi necessitatibus, vt ipsæmet necessitates quodammodo cogere homines ad confugiendum ad Deum, eumque per orationem colendum. Nec obstat sequi minus peccare, qui nulla vexatus tentatione, in scelus rueret, quàm illum qui urgente pressus, cum primus orare non esset adstrictus. Nec obstat item dictum disput. 7. vbi resoluimus reuertentem inspirationibus Diuinis distincto nõ pollui seelere ab illo in quod rueret, v. g. luxuriæ; at damnabilis est opem iam à Deo oblatam eiicere, quàm non oblatam non petere.

21 Sed id difficilius ad praxim, quandonam cognoscatur, delectationem veneream esse modicam, vel notabilem: modicam videtur appellare Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 46. nu. 9. illam, quæ secum non trahit periculum pollutionis, aut consensus in copulam carnalem. E contrario, notabilis erit, quæ comes habuerit periculum pollutionis, vel copulæ: non quod periculum illud essentialiter constituat notabilitatem delectationis, vt ita dicam; sed quod tanquam ab effectu, & signo cognoscatur, tunc notabilem esse delectationem, quando periculum imminet pollutionis, vel copulæ: è contra verò, non stante huiusmodi periculo, tanquam ab effectu colligitur, delectationem modicam fuisse, nec vires habentem ad inducendum tale periculum. Sed non est expectanda huiusmodi experientia ad reiiciendum & reprimendum hos motus, quia id esset extinguere ignem, conflagrata iam domo.

22 Hæc tamen ratio etsi frequenter vera sit, & admittenda in pluribus casibus, non tamen in omnibus: nã in senibus, ægris, vel conualescentibus, aut in defessis ex pluribus coitibus, periculum pollutionis, vel copulæ deficit, nõ tamen notabilis delectatio venerea (nec

deficit periculum pollutionis, quia in illis deficiat membri erectio, vt diximus nu. 19. cum absque membri erectione pollutio prouenire possit.) Ratio igitur vniuersalis ad ferendum iudicium de grauitate, vel leuitate delectationis, ab experimento illam sentientis erit desumenda. Si enim delectationem ferè turbantem rationem sentiat homo, ad aliaque cogitanda præter carnalia non permittentem, notabilis, & grauis iudicabitur: quæ circumstantiæ si deficiant, leuis & modica reputari debebit. Nisi fortè dixerit quis, nunquam euenire delectationem veneream mentem turbare, nisi adsit pollutionis periculum. Quod si verum sit, reincident hæc cum sententia Thomæ Sanchez.

23 Sed obijciat aliquis aduersus conclusionem num. 4. allatam, & contendet probare, non esse peccatum contra castitatem, infurgentes motus sensualitatis expressè admittere. Nam quare contra rationem erit, carnalem delectationem positivè amplectari, cum nec peccatum sit aliquid gustui maximè delectabile edere, aut bibere? Quod autè pollutio prohibita sit, eo fieri manifestum videtur; quia cum semen necessarium sit ad bonum commune, vt pote ad generationem, illud certè prodigere, & perdere, in damnum commune cedere, nemo ambigit. Et quod etiam accessus ad alienam prohibitus sit, fundatur in eo, quod scilicet vergat in damnum generandæ prolis. At carnaliter delectari, absente periculo pollutionis, vel consensus in copulâ, nequitiam contra bonum commune est, nec contra particulare indiuidui, cum ad destructionem ipsius nõ cedat, sicut nec esus cibi delectabilis in corruptionem comedentis tendit. Neque alia via ostendi poterit illâ delectationem crimen fore: sin secus, assignent quæso aduersarij, Falsò igitur dictum est supra nu. 19. carnalem delectationem labem fieri venialem, vel mortalem, iuxta grauitatem, aut leuitatem ipsius, expressè illam admittendo.

24 Hinc sensere aliqui oblectationem carnalem nequitiam fore peccatum, cessante periculo pollutionis, vel consensus in copulam. Hanc probabilem reputat Córdoba lib. 1. q. 2. dub. 113. ascribens illam Martino de Magistris tract. *De temperantia* q. 3. *De luxuria*, De quo vidèdus Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 109. cap. 2.

25 Contrariam verò communiter docent DD. cum D. Thom. 1. 2. q. 84. art. 8. & ibi Caietan. Conrad. Medin. Zumel, Pefan. Azor. tom. 1. lib. 4. cap. 6. q. 1. vocans oppositam sententiam temerariam, Sanchez in summ. lib. 1. cap. 2. nu. 8. Bonauent. in 2. distinct. 24. 2. part. distinct. Ricard. art. 4. q. 4. in corp. & ad 1. Vazquez 1. 2. 1. tom. disp. 109. cap. 3. Quam & ego certam puto: nam delectatio venerea, etsi absit periculum pollutionis, vel consensus in copulam, est de se ordinata actio ad pollutionem, vel copulam, vt explicabimus nu. 28. Igitur incumbere actioni de se ordinatæ ad pollutionem, vel copulam, erit illicitum & prohibitum ex eadem virtute qua est interdicta pollutio, seu copula. Finis enim & media ad illum de se ordinata, eodem imperio ventantur: participant namque illa malitiam finis. Fit ergo, etsi absit periculum pollutionis, seu copulæ, delectationem veneream malitiam pollutionis, & copulæ participare; quæ si deficiant in delectante se venere, per accidens erit. Aduertendum tamen, delectationem veneream semper esse peccatum mortale, quando coniungitur eû periculo pollutionis, vel copulæ: nõ quia

huiusmodi periculum constitutum sit malitiæ delectationis; cum dictum sit etiã eo deficiente malitiam continere; sed quia præsentem illo periculo, colligitur à posteriori, & tanquã ab effectu, delectationem notabilem fuisse; & circa obiectum graue: è contra verò modicam, non interueniente periculo; & cõsequenter solum venialem malitiã continere, ex mente Santij, vt vidimus num. 21. & 22. quam etiã rationem tradidisse videtur Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 112. c. 2. num. 5. & Sanchez in summ. lib. 1. c. 2. num. 8. & Lorca 1. 2. tom. 2. disp. 28. membr. 3. §. *Ratio verò conclusio est*.

Aduertendum tamen, quod licet delectatio libidinosa modica sit, tamen deliberatè capiatur ex obiecto graui, vt amplexus, & osculi, etiã secluso periculo pollutionis, & consensus in aliud obiectum graue, erit semper peccatum lethale, sicut cõplacètia de furto aut homicidio, mortalis erit quantumuis modica, & remissa: quod docet Rebellus de iust. part. 2. lib. 3. quæst. 19. tota sectione 3. Santius de statu Religioso, lib. 5. cap. 6. num. 12. retrahens oppositum à se dictum, videlicet esse solum culpam venialem, delectationem veneream, quando modica effert: quod docuit lib. 9. de matrim. disput. 46. nu. 9.

Ex ratione itaque a nobis allata satisfactum erit argumento in oppositum: licet enim delectatio carnalis non adeò proximè in damnum communis bonis cedat ac pollutio, seu accessus ad alienam, cedit tamen mediatè tanquam medium per se ordinatũ ad pollutionem.

26 Hinc sequitur delectationem carnalem habitam in absentia alterius coniugis, cessante periculo pollutionis licitam esse. (Contra Granada 1. 2. de peccatis, tract. 4. disput. 5. nu. 10. qui culpam veniale agnoscit.) Nam licet illa delectatio de se sit ordinata ad copulâ, honestatè, eo quod copula cum proprio coniuge honesta sit: & quamuis per se etiam ordinetur ad pollutionem, non tamè per se determinatè ordinatur ad illam, sed diuisuè ad illâ, vel ad copulâ, quæ sit in electione coniugis ad pollutionem, vel copulâ carnalem, delectationem ordinare: cūque copula in eo licita sit, ordinando delectationem ad eam, & non ad pollutionem, minimè peccatum committet. Docent Paludan. in 4. distinct. 9. quæst. 3. art. 1. nu. 2. Caietan. in summ. verb. *Delectatio morosa*, & 1. 2. quæst. 74. art. 8. circa solutionem ad 4. D. Anton. 2. part. tit. 5. cap. 1. §. 6. in fin. Rosel. verb. *Delectatio*, num. 3. vbi Armil. num. 4. Torres opuscul. fol. 585. Layman. tom. 1. tract. 3. cap. 6. nu. 12. Tabien. verb. *Cogitatio morosa*, in fin. & verb. *Luxuriosus*, q. 8. §. 9. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 44. §. 3. Viquer. lib. inst. cap. 3. §. 5. vers. 5. ad fin. Nieua tit. 105. in fine, Filiucius tom. 1. tract. 10. cap. 9. part. 1. num. 353. Medin. 1. 2. quæst. 74. art. 8. & ibi Zumel disput. 4. dub. 3. in fin. & ibi Vazquez disput. 113. num. 2. & 3. Vnde reiiciendi Doctores adducti à Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 44. num. 3. quos sequitur Basil. de Leon lib. 10. de matrim. cap. 16. num. 11.

¶ Esse tamen mortale, si tactibus se ad venerem coniugis prouocaret, docent plures quos sequor, cum talis prouocatio à natura non sit, neque ad matrimonium ordinata: si tamen speraret statim coniugem venturam, peccatum non esset se prouocare animo explendi libidinem cum vxore. Sic Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 113. cap. 2. num. 4. in fine, Armil. verb. *Impudicitia*, num. 3. Montef. 1. 2. tom. 2. quæst. 74. art. 8. q. 5. in fin. Salas 1. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. Sanchez *Selecta*.

14. num. 129. At Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 44. nu. 16. solum veniale putat cum aliquibus. Quod verò non esse opinor, nam coniugis dominum non habet proprij corporis in ordinem ad vsum veneris secum explendũ, sed tantum habet dominium corporis sui coactortis, quapropter vtens proprio corpore in ordine ad venerem secũ, vtitur re aliena, cū in ordine ad veneris vsum, siue oblectationem, corpus propriũ sic erit reputandũ ac si esset alienũ; & cum aliã talis vsum prohibitus sit circa materiã grauem, mortale crimen fore, cogimur arbitrari, & non solum veniale. Quam herclè rationem inueni postea in Layman. tom. 1. de temperantia, sect. 4. num. 12. Vnde vt reor, magis consequenter loqueretur qui coniugem se tactibus prouocantem ad venerem, ab omni labe peccati excusaret, quam qui solum veniale esse constitueret. Quod si adhuc contendat aliquis nec etiam veniale peccatũ esse coniugem se tactibus ad venerem prouocare, nam si coniugibus licitum est approbare delectationem carnis à natura ortam, etiã erit licitũ approbare arte à se procuratam: Respondetur tamen coniugem approbantem delectationem carnis à natura ortam, nõ vt ex eo suo corpore in ordine ad vsum veneris, sed potius natura corpore vtitur: fas autem est coniugi approbare vsum veneris, quem nõ ipse coniugis, sed natura procurauit, nec approbando delectationem carnis à natura prouenientem, actum corporalem exercet: nam cum approbatio actus voluntatis sit, aut intellectus vt desiderant aliqui, aut sit vtriusque potentiæ simul, vt contendunt alij, & actus voluntatis, & intellectus sit spiritalis, fiet ex approbatione delectationis venereæ à natura instigante ortæ, non posse deduci coniugem proprio tunc corpore vti ad veneris vsum: vt eretur tamen si arte delectationem carnalem procuraret, tactibus videlicet, aut alia actione exteriori se prouocando. Ex quo dirutũ manet fundamentum ex Sanchez lib. illo 9. disput. 44. nu. 16. quod contendebat probare tactum coniugis se ad venerem prouocantem in absentia alterius coniugis, peccatum solum veniale esse, quia videlicet tactus ille indifferens sit ad copulam coniugalem, vel illicitam, posseque ad vnam, vel alterã referri, & cum aliã ex intentione tangentis se, à sua natura, & ab hoc ordine, non diirahatur, vt ad copulam illicitam ordinetur, quia id supponitur, non est cur culpa lethali damnandus sit. Hæc Sanchez. Quod sanè fundamentum, non solum probat esse tatum culpam venialem tactum illum, verum nec nullum, vt infra explicabitur. Præterea, licet tactus ille indifferens dicatur in eo sensu, quod ordinabilis est ad fornicationem, vel copulam coniugalem: tamen intrinsecè malus est, quatenus per illum vtitur coniugis proprio corpore in ordine ad venerem secum explendam, quod illi prohibitum est, & non in ordine ad explendam cum coniuge, quæ absens reperitur. Deinde si tantum constituendũ est malitia venialis in tactu coniugis seorsum habito in absentia coniugis, ea tantum ratione erit, quia etiam tactus ad inuicem inter coniugatos causa voluptatis habitus, est peccatum veniale: quod docet Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 44. num. 12. & docere debebat, dum asserat copulam habitam inter coniuges causa voluptatis esse peccatum veniale lib. 9. de matrim. disput. 111. num. 3. Vnde si tactus ad inuicem inter coniuges voluptatis sine, nõ excusat à labe veniali Sanchez, à fortiori, vel saltè ita æque excusare nõ debet a peccato veniali tactus qui à coniuge seorsum

feorſum haberetur voluptatis illo fine: At quilibet apprehendit maiorē reperiri diſonantiam, quod coniux feorſum prouocet ſe taſtibus ad venerē, quā ſi ex taſtibus mutuis alterius coniugis ſe incitaret: maiorē ergo malitiā quā venialem cōſtituere opus erit. Vel ſi ſolum ex hoc capite, quōd taſtus illi ſint habiti cauſa voluptatis, malitiā participant venialem, vt deducitur ex Sanchez, cum ex noſtra ſententia quam referemus diſput. 23. num. 25. ſentiendum ſit copulā habitā fine voluptatis, peccatum veniale non eſſe. nec etiā taſtus inter coniuges ad inuicem habitos, peccatum veniale fore, erit aſſirmandum. Vnde ſit conſequēter, nec etiā venialis peccati malitiā inſici taſtus feorſum à coniuge habitos fine voluptatis, ob quod ſuprà aſſerui, libentiùs me aſſenſum præſtiturum, quod taſtus illi feorſum à coniuge habitū voluptatis fine, peccatum veniale nō ſint, quam negare eſſe mortale, eo quōd ſuprà propriū corpus in ordine ad veneris uſum, & delectationem ſecum explendam, nō habeat coniux dominium, & reputatur tunc alienum corpus tangere, quod eſſe mortale peccatū eſſet, cum materia ſit grauis. Et coniux proprijs manibus membrum arriſgere contendens ad copulā finē, quando alter coniux præſens eſt, vel citō venturū, nō dicitur ex eo vti proprio corpore, ſed potius vxor vtitur tunc corpore viri, quæ ſicut poſſet manibus ſuis membrum viri attrahere, miniſterialiter vtitur manibus viri. Quapropter licet phyſicē vir attrahat tunc membrum proprium, moraliter tamen ſcēmina contrectat, quia ex imperio ſuo, vel ex iure debiti coniugalis ſoluēdi, vir illud agit, aliās minimē acturus: & ius habet vxor vtendi corpore ſui mariti, illud proprijs manibus tangendo, vel permittendo maritum ſemetipſum contingere ad copulā finem.

27 Hinc deducitur, viduā, ſiue ſpōſam de futuro carnaliter ſe delectantem, crimen mortale cōmittere, cū talis delectatio de ſe ſit ordinata ad pollutionē, ſiue copulā, quæ illis non poſſet pro tunc eſſe licita. Docet de viduis, Nauar. c. ſi cui, de pœnitent. diſtin. 1. nu. 2. & ſeqq. & in ſumm. cap. 16. num. 10. Cordub. lib. 1. quæſt. 23. dub. 12. Lopez 1. p. inſtruct. c. 75. §. Hinc perſpicuū, Filiuc. tom. 1. tract. 10. cap. 9. num. 359. Sánchez de matrim. lib. 9. diſput. 47. num. 7. Villalob. tom. 2. tract. 40. diſſic. 17. num. 1. & 2. Vazquez 1. 2. tom. 1. diſp. 114. n. 3. & ſeqq. Philarc. De officio ſacerdotis, tom. 1. p. 2. lib. 4. cap. 18. Graff. 1. part. deciſ. lib. 2. cap. 8. num. 9. Man. Rodrig. tom. 1. ſum. 2. edit. cap. 212. Sā verb. *Luxuria*, num. 13. Torres opuſcul. fol. 586. Layman. tom. 1. fol. 39. Vega 1. tom. ſumm. 2. edit. c. 81. Martin. 1. 2. tom. 2. quæſt. 74. art. 8. 1. p. tract. delect. dub. 3. conſul. 7. Qui omnes idem tenent de ſponſis de futuro. Montel. 1. 2. tom. 2. quæſt. 74. art. 8. quæſt. 6. num. 103. Salas 1. 2. tom. 2. quæſt. 74. tract. 13. diſput. 6. ſect. 29. & 30. Baſil. de Leon lib. 10. de matrim. c. 16. §. 2. num. 10. & 11. Ludovic. de Granada tract. 2. de la penitencia, §. Quinto auſo, in fin. Hurtado de matrim. diſput. 10. diſſic. 10. num. 48. Contrarium docet Herrer. de peccat. diſput. 33. q. 13. & Curiel 1. 2. quæſt. 74. art. 8. dub. 3. §. 2. Granada 1. 2. de peccatis, tract. 4. diſp. 5. nu. 7. & 8. eo quod delectatio carnalis in vidua, conſequitur ad actum qui fuit licitus, & delectatio ſapit naturā actus ad quē cōſequitur; futuram tamē eſſe peccatū veniale talem delectationem planē cōſtitetur, quia caret iuſta neceſſitate, & vilitate. Verum quamuis delectatio conſequatur ad

actum qui fuit licitus, ſas non erit illam habere extra tempus, quo actus non eſt permiſſus. Vnde delectationem non tantum oportet ſapere naturā actus, ſed etiā circumſtantiarum actus, quārum vna eſt tempus quo actus exercetur. Lorca 1. 2. tom. 2. diſput. 28. dub. 1. in fine. Cūque delectatio carnalis præſens ſit, & matrimonium in viduis præteritum, in ſponſis verō futurū, nulla datur via, qua delectatio honeſtetur. Vnde deceptus fuit Granada, quatenus ait, quod etſi cōditio matrimonij in vidua, vel ſponſa non ſit in re poſita, intellectus tamen habet vim proponendi obiectū ſub conditione cohoneſtante illud. Nam etſi voluntas feratur ad obiectū ſub conditione cohoneſtante apprehenſa, non tamen ſub conditione realiter cohoneſtate obiectū volitum, quod opus erat vt actus licitus eſſet. Vnde ipſe ante ſaſſus fuerat num. 5. non eſſe ſas delectari de obiectis intrinſecē malis ſub ea conditione ſi mala nō eſſent. Quia conditio nunquam in re ponitur, quamuis apprehendatur. Quapropter Curiel & Granada aut fateri conſtricti ſunt huiusmodi viduæ, & ſponſæ delectationes nullum peccatum eſſe, aut fore mortale, & non ſolum veniale. Cū cōditio quæ in eorum opinione excuſat à mortali, excuſet quoque à veniali. Quia nec otioſa eſt cum id agat vidua ad quod habet ius, & neceſſitate fortē compulſa, ne videlicet conſentiat in delectationem cum alieno viro.

28 Tota vis, & efficacia rationis à nobis traditæ, ſcilicet delectatio venerea illicita ſit, in eo nititur, quod copula fornicaria, vt diximus num. 23. vel pollutio voluntaria in ſe, vel in cauſa illicita, ad quā delectatio venerea ordinatur, ſit intrinſecē mala: hoc enim negari abſque errore in fide non pōt: vt cōſtat ex illo Pauli 1. ad Corinth. 6. *Neque molles Regnū Dei poſſidebūt: & refert Nauar. c. 16. nu. 6. & Genef. 38. vbi Scriptura aſſerit, Deū occidiſſe Onā filium Iudæ, eo quod in terrā ſemen effunderet. Cuius meminit Sánchez lib. 9. de matrim. diſput. 17. num. 13. Imō & peccatum Her fuiſſe etiā pollutionis, Genef. 38. docet Caietan. ibi ex traditione Hebræorum. Pereira dicto cap. Genef. 38. diſput. 2. num. 9. referens Hebræorum traditionem. Ait iſti Thamar fuiſſe pulcherrimam ſcēminam, eamque perditē adamatam fuiſſe ab Her, qui quo diutius illibata eius pulchritudine frui poſſet, ſciens per grauidationes, & partus deſtoreſcere decorem, & venuſtatem muliebrem, in cōgrediendo cum Thamar, effundebat ſemen extra vasiſſus, ne grauidari poſſet. Quod etiam docet Lyra ſuper diſt. cap. 38. Probat text. in c. cum infirmitas, 13. de pœnitent. & remiſſ. in hæc verba: *Ceterum cum anima ſit pretioſior corpore, ſub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali ſalute aliquid à grobo ſuaſdeat, quod in periculum animæ conuertatur.* Vbi vniuerſi DD. textum intelligunt de crimine pollutionis.*

Rationem tamē reddere diſſicile ſatis eſt, ob quā in omni caſu ſit prohibita pollutio, quod neque etiā ob ſalutem, & conſeruandam vitam liceat illā procurare, quantumcumque eſſet medium omninō neceſſarium ad illam conſeruandam. Nam ſi ob vitam conſeruandā homini licitum ſit membrum ſibi amputare, quare minus pollutionem procurare? Nec ex eo tamē quod ratio conuincens non inueniatur, abſque errore aſſirmari poterit, eſſe ſas ob ſalutem pollutionem procurare, eo modo quo deducitur, vt conſuſio ex principijs ſi dei, fornicationem ſimplicem eſſe illicitam.

29 Sed

29 Sed controuerſum eſt inter Doctores, an ad ſedandum pruritus liceat refricare verenda cum periculo pollutionis, non tamen conſenſus in ea? Comperi pruritū non aſſicere membrū genitale, & ob id ad illius ſedationē non opus eſſe, illud refricare: ſed ſolum vaginalis teſticularū aſſicere illa morbida qualitate: at ex refricatione harum, nullum aſſeſſe pollutionis periculum pluſquam manifeſtū eſt experienti. Ob quod fruſtra Doctores hanc exagitant quæſtionem. Sed eſto opus eſſet membrū refricare ob pruritū illi inhaerentē, poſſe abſque peccato fieri ex dicendis conſtabit. Reſoluiſſus ſas eſſe refricare verenda ad ſedandū pruritū, cū periculo pollutionis, non tamē conſenſus in ea. Quod ſi dicamus id licere, etiam vt periculo cōſenſus? Apagē, inſurgunt indocti, & huiusmodi reſolutionē delerit contentendū, imō in ſecula ſepeliri curabunt. At indoctis ſatisfactionem offerre non curamus, cum nec capaces ſint eam intelligendi, nec voluntatē habeant illā admittendi. Ad doctos reſolutio tendit, qui facillimē illi cōſentiant, cum dictum ſit num. 9. ſas fore chirurgo cauſa medendæ ſcēminæ, verenda inuiſere, cum periculo cōſenſus in pollutionē, dum tamen determinatus ſit non conſentire: at vtgentior cauſa eſt, ſe ipſum curare quam alium; ob curationem ergo pruritus licebit verenda refricare, non tantum cum periculo pollutionis, verum cum periculo conſenſus in ea.

Et pruritus infirmitas quædam pudendorum valdē moleſta; ſaſi videlicet humoris in verēda fluentis acrimonia, & mordacitas, ad quā ſequitur ingēs dolor pudendorū, ita vt ſcēmina ſiue vir locis ſecretis a ſtuduē manus admoncant, adeō vt moraliter impoſſibile ſit à refricatione abſtinere. Docet Aëtius tom. 4. ſerm. 4. c. 82. de ſatyriaci, & cap. 68. de vteri ſtrangulatione, & cap. 74. de furore vterino, Petrus Paul. Pereda Valentinus in methodo curandi, cap. de vteri ſuffocatione, fol. 157. Mercado de affectionibus mulierum, lib. 2. c. 30. Rodericus à Fonſeca in conſultat. tom. 2. conſult. 68. liter. D. Caſtro de morbis mulierum, lib. 2. cap. 11. Marquardus in præſt. lib. 2. cap. 8. Platerus in practica, tom. 2. verb. *genera*, cap. 17. vbi dixit, tantam moleſtiā pruritus parere, vt & ad fricandam, dilacerandamque cutem vnguibus aliove impellat, & id docent plures medici quos conſului, & aliqui huiusmodi infirmitatem fuiſſe expertos mihi ſunt teſtati.

30 Cū igitur iure naturæ cuiilibet ſit conſeſſum medicinas applicare ad ſui curationem, quod ſequatur, vel non præter intentionem operantis pollutio, non eſt curandum: quia tunc pollutio non eſt voluntaria, ſed permiſſa; & potius agens patitur pollutionē, quā actiue ad illam concurrat. Et quidem in terminis poſſe patientem infirmitatem magnam pruritus ſe refricare ad illius ſedationem, ſeu curationem, quātumcumque refricatio proximē inſtuat in pollutionem, docet Thomas Sanchez lib. 9. de matrim. diſput. 45. num. 9. & diſput. 17. num. 19. Filiucius 2. tom. cap. 30. num. 149. & 150. Reginaldus 2. tom. prax. pœnitentialis, libro 22. ſect. 9. num. 42. fol. mihi 296. Bonacina de matrim. quæſt. 4. punct. 10. propoſit. 1. num. 8. & à fortiori id docere debet Villalob. 2. tom. ſumm. tractat. 40. diſſicult. 16. num. 4. & 5. dicens, ſas eſſe conſicrare verenda ad expellendum ſemen corruptum, licet præter intentionem ſequatur proſiſci ſcēminis effuſio: & licere ſcēminis ait etiam vique ad intromiſſionem digitorum intra vas, ſequutus Thomas Sanchez diſt. lib. 9.

Sanchez Selecta.

diſput. 17. num. 19. & Bonacina ſuprà, numero 12. Et docet Azor. 3. tom. lib. 3. cap. 24. quæſt. 7. dum ait, quod pollutio quæ ſequitur ex cauſa quam non tenemur vitare, etiam ſi ſequatur, ad culpam nō imputatur, & explicans quando non teneamur vitare cauſam, inquit, tunc ſcilicet quando applicatio cauſæ nobis, aut alijs neceſſaria eſt, aut vitis: quod expreſſe etiā docet Leſſus lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 102. At refricare pruritum ad dolorem ingentem leniendum neceſſariū eſt, dum non aſſeſſet oportunitas applicandi alia medicamina. Eandem doctrinam tradit. Nauarr. in ſumm. cap. 16. num. 6. & ſequentibus. Villalob. 2. tom. ſumm. tract. 40. diſſicult. 16. num. 4. & 5. Caietan. in ſum. verb. *pollutio*, Baſil. de Leon de matrim. lib. 10. cap. 13. num. 7. Ledem. 2. part. ſumm. tract. 27. cap. 16. Et docent plures ex Doctores num. 35. adducendis. Quorum aliqui loquuntur, quando cauſa per ſe inſluit in effectum; alij verō indiſtinctē, ſiue per ſe inſluat, ſiue per accidens.

Nec damnauit quicquam habentem exuberantem ſcēbiem, vel ladiſtarum ſeu lendium copiam poſſe ſe refricare ad leniendam pruriginem maguam, pariter nec damnare poterit noſtrum caſum.

31 In caſibus omnino ſimilibus inter quos, & præſentē nulla potest aſſiguari differentia, docet Leſſus lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 48. Llamas in ſumm. 3. part. cap. 7. fol. 63. Azor. 3. tom. lib. 3. cap. 23. quæſt. 5. Villalob. 2. tom. ſumm. cap. 16. num. 4. & 5. Vazquez 1. 2. tom. 1. diſput. 125. num. 9. Iban de la Cruz in Directorio, præcepto 6. dub. 9. dum inquit, licet chirurgo contrectare verēda infirmi curationis cauſa, quantumcumque eueniat feminis emiſſio: igitur & ſe refricare licitū erit ad curationē pruritus magni, aut aſſignetur diſcrimē quamuis mediocre. Porro magis prouocare ad libidinem manus chirurgi tangentiſ verēda ſcēminæ, quā proprias notum eſt: & in vtroque caſu cauſam applicari ex ſe inſluentem in emiſſionem feminis, pariter eſt notum. Quia tamen applicatur ad effectum ſanitatis, alius effectus ſequitur præter intentionem, vt docet Vazquez 1. 2. tom. 1. diſput. 215. num. 6. Leſſus lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 98. & alij ſuprà allegati.

32 Curſorem item, Hiſpanē, eſt que corre la poſta, non conſtrictum eſſe pedetrem incedere quantumuis expertus ſit pollutiones pati, docent cōmuniter omnes, Nauarr. in ſumm. cap. 16. numero 7. Leſſus lib. 4. cap. 3. dub. 14. numero 98. Sayrus Clau Regia, lib. 8. cap. 5. numero 12. Filiucius 2. tom. tractatu 30. num. 150. Sanchez lib. 9. de matrim. diſput. 45. numero 8. Auctius in ſumm. præcepto 6. nota 4. Azor tom. 3. lib. 3. cap. 23. quæſt. 5. in fine; Llamas in ſumm. 3. part. cap. 8. fol. 629. Bonacina de matrim. quæſt. 4. punct. 10. propoſit. 1. num. 8. At motus ille agitationis à curſatione cauſatus, ita inſluit per ſe phyſicē in pollutionē, ſicut inſluit refricatio: imō fortē vehementius ille, quia maior; & tamen non ob pollutionem venturam prohibetur curſor ab equiuocatione abſtinere, quia ipſe eam non intendit: igitur nec à refricatione tenebitur ceſſare patiens infirmitatem pruritus, quia nec ipſe tunc pollutionem procurat, aut aſſignetur diſcrimen quamuis mediocre. Sanē quoties aliqua cauſa duplicem habet effectum, poſſe intentione vnius cōſequendi applicari, alio non intentato, docent paſſim Doctores, Vazquez 1. 2. tom. 1. diſput. 114. num. 6. Sanchez lib. 9. de matrim. diſput. 45. num. 8. Leſſus lib. 4. cap. 3.

cap. 3. dub. 14. num. 98. Nauarr. in summ. c. 16. num. 8. Sair. Clau Regia, lib. 8. cap. 5. num. 12. Filius, 2. tom. tract. 30. num. 151. Et quamuis uterque effectus sequatur physicè ex vi causæ per se influentis, non propterea effectus qui non est præteritus, erit indirectè voluntarius, quâdo non interuenit obligatio amouendi causam, vt bene docent Vazquez, Sanchez Lessius, Nauarr. supra, & fatentur omnes. Et moraliter, hoc est secundum intentionem operantis, sequitur per accidens tunc effectus.

33 Præterea posse prægnantem sumere medicamenta curationis causa, quamuis abortio foetus non animati sequutura sit præter intentionem, est concursus omnium sententia. At magis accedit ad esse hominis foetus, quâ sententia: igitur quamuis semen effundere vetitum sit, ne irrogetur iniuria hominû generationi, seu speciei multiplicationi, peccatum non erit illius effusionem pati præter intentionem, quando applicata fuit causa quæ habebat sanitatis effectum, ad quæ solû est applicata. Nô tamè poterit sumi medicina quæ se primò alteratione efficiat ad expulsionem foetus, vt inde sequatur sanitas, vt Vazquez opul. de restit. c. 2. §. 1. dub. 7. nu. 28. & cap. 3. §. 2. num. 23. Basil. de Leon. lib. 10. de matrim. cap. 1. 3. Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 132. Quamuis oppositum censeat Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 20. num. 9. censens non solum posse sumi potionem ad sanitatem, quamuis per accidens sequatur sit abortio, verum directè posse procurari abortum foetus non animati, vt cõsequatur matris salus. Poteritque infirmus sumere medicinam, quæ per se primò habeat tanquam effectum sanitatis, etiam si præter intentionem seminis effusio sequatur, vt docet Vazquez supra illo num. 24. & mundare verenda à lanugine, sanguineve menstruo, ne pruritus patiat, aut foetorem.

Et fas esse medicis, & matronis inspicere vereda ad dignoscendum sit ne vir, vel foemina potens ad matrimonium, testatur cap. Nec aliqua, 27. quæst. 1. & cap. Proposisti de probationibus, & tamen tunc probabile latis periculum pollutionis, tam in inspicente, quàm in eo, qui inspicitur, interuenire est manifestum, at non tam necessarium est foeminam ad matrimonium duci, sicut leniri dolorem pruritus.

34 Deinde nô est magis mala effusio seminis, vt sic, abstrahendo ab emissionem voluntaria, & inuoluntaria, quam occisio innocētis, vt sic, & tamen licere causam applicare aliquâdo ex qua sequitur per se physicè innocētis mors, dum tamen illa nô sit intentata, sed alijs bonis finis, fatentur communiter Doctores. Vnde fas esse impugnanti ciuitatem in bello iusto eam penitus diruere, vel ei ignem applicare, quando alijs victoria consequi non potest, licet innocētes mortem sint passuri, communis animus Doctorum consentit de bello disputanti. Rursus, si insequor ab inimico mortē meâ procuranti, posse me fugere equo, fatentur magis communiter Doctores, quamuis puer qui solo iacet, sit vtique ad necē concutiendus, contra Vazquez supra illo num. 24. & in 1. 2. tom. 2. disput. 174. num. 14. & Azorium tom. 3. lib. 13. cap. 24. dub. 3. & Basil. supra. Igitur, & refractionem quæ nedetur infirmitati pruritus fas erit persequi, quamuis inde sequatur præter intentionem seminis emissio, aut assignetur discrimen.

35 Præterquam quod pollutionem, vt sic, siue emissionem seminis (abstrahendo ab eo quod sit voluntaria, vel inuoluntaria, hoc est, quod homo agens, vel passus se

gerat) intrinsecè malam non esse, sed indifferentem fatentur innumeri DD. infra vocandi: sicut copula carnalis vt abstrahit ab vxoraria, & fornicaria intrinsecè mala non est: Est enim ex se, & suapte natura illa effusio sicut excrementorum euacuatio, vt sudor, vrina, sanguis, fluxus lacrymarum, & aliorum. Vt optime docuit Corona florida c. 23. & 24. At quod intrinsecè malum non est, sed solû quando efficitur voluntariè, curandû non est, quod sequatur, vel non absolūtè, sed solû quod non fiat voluntariè: at effectus pullulans ex causa quâ non tenemur auertere, voluntarius nô est moraliter, vt fatentur vniuersi cum D. Thom. 1. 2. q. 6. art. 3. & nos diximus supra nu. 28. ergo quod sequatur pollutio ex refractione pruritus ad illum sedandû, & leniendû ingentem dolorem, mala non erit, cum illâ causam non constringamur auertere. Porro pollutionem, vt sic, non esse intrinsecè malâ, constat primo ex c. testamentum, dist. 6. vbi distinguens D. Greg. aliquâdo pollutionem ex crapula venire, aliquâdo ex superfluitate, vel infirmitate, cõcludit, quod quâdo ex infirmitate, vel nature superfluitate, euenerit, timenda nô est, ac si dicat malâ, nô est, quia hæc animus nefciens perculisse, magis dolendus est quâ scilicet, quasi dicat, potius intelligitur tunc pati, quam facere, vt ibi explicat glossa, & ex capite. Prefatum est, eadem distinet. docet D. Thom. (Theologorum Princeps) 2. 2. quæst. 154. art. 5. vbi ait, quod si pollutio nocturna consideretur secundum se, non habere rationem peccati: at pollutio nocturna sub pollutione, vt sic, comprehenditur tanquâ species sub genere: & idem docet in 4. distinct. 9. art. 4. Quod idem docet Caietan. ibi, & in sum. verb. Pollutio, & tom. 1. opusc. traç. 22. Ludou. Lopez 1. p. instruct. c. 74. vbi ait, quod pollutio nocturna ex se non est actus inuoluntarius, sed est sicut sudor, aut fluxus sanguinis: & inferi lis assignans differentiâ inter homicidiû in somnis sequutû, & pollutionem, ait, quod homicidium est secundum se peccatû, non sic pollutio. Ledesm. 2. p. summ. tract. 27. c. 16. Syluest. verb. Pollutio, & adducit exemplum in patientibus fluxum seminis, quibus talis fluxus non est peccatû. Angel. verb. Pollutio, nu. 3. Armill. nu. 3. Tabiena verb. Communicare, q. 38. Rocella verb. Pollutio, num. 3. Raymond. in sum. verb. Luxuria, fol. 497. qui omnes ex insigni Religione Dominicana filij sunt, qui suis scriptis lucē futuris seculis emisere. Tolet. lib. 5. c. 13. num. 8. Nauarr. in sum. cap. 16. num. 7. vbi ait, pollutionem, vt sic, non esse in se peccatum secundum omnes. Lef. lib. 4. c. 3. dub. 14. num. 94. 101. 105. & 106. Valent. 2. 2. disp. 9. quæst. 3. punct. 3. Filius. 2. tom. tract. 30. num. 151. Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 115. num. 7. & 9. & opusc. de rest. cap. 3. §. 2. num. 24. Sanchez lib. 9. de matr. disput. 45. num. 5. & in summ. lib. 1. cap. 2. num. 18. 19. & 20. dicens, pollutionem vt sic, instar aliarum euacuationum naturalium prouenientem, non esse ex se peccatum, sicut peccatû ex se est homicidium, & fornicatio. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 7. disput. 6. sect. 8. num. 59. dicens, quod pollutio in se nullam habet malitiam, nisi quatenus est voluntaria. Lucius in summ. summaram, præcepto 6. not. 4. in fin. Llamas in summ. 3. part. cap. 8. fol. 630. & 632. Auila de censuris, p. 7. disput. 6. sect. 1. dub. 14. fol. 370. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 24. dicens, hanc esse comunem opinionem. Placa de delictis lib. 1. num. 7. fol. 548. Palacios in 4. distinct. 33. disp. 4. fol. 755. D. Antonin. 2. p. tit. 6. cap. 5. Couar. in Clem. Si furiosus, 3. p. relectio. nis, num. 6. vers. Igitur, fol. mih. 969. Rayner. in 2. par. sumam.

sumam. fol. 156. & sequentibus, Blanchus in disp. Conscientiæ, disput. 5. in littera P, fol. 561. & 564. sum. Corona 1. p. fol. 31. Maure in summ. p. 4. c. 2. §. 4. num. 3. Corio de casib. referu. p. 2. casu 9. Bonac. de matr. q. 4. punct. 10. num. 3. & 5. Ioan. de la Cruz in Directorio præcepto 6. dub. 10. Et ob id fas esse desiderare simpliciter voluntate pollutionem quatenus illa proficua est saluti, vel molestias carnis tentationes sedat, docet bene Sanchez in summ. lib. 1. c. 2. nu. 19. plures adducēs. Et quamuis num. 28. dixerimus pollutionem voluntariam esse intrinsecè malam, intelligendum est quando est voluntaria in se, vel in causa illicita per se ordinata ad illam in quâ nullum alium habeat effectum, vel si apponatur quæcunque causa ex intentione pollutionem consequendi, vt restè Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 115. num. 9. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 45. num. 17. qui licet malitiam mortalem pollutionis non agnoscat in pollutione præuisa in ebrietate, non ob id venialem cognoscit, quia pollutio materia grauis est, & ideo mortalis esse debet culpa, vel nulla.

36 Quæ omnia valdè confirmantur autoritate totius Vniuersitatis Complutensis Doctorum, qui dum librorum Expurgatorij vltimum cõstrueretur, & diffusio aliqua fuisset soborta, num expungi oporteret à libro Thomæ Sanchez præsentis disputationis scopus, seu punctus, scriptis suis sunt testati imperitò abfeditum editi aduersarios, ob idque intactus remansit, & idem iudicatum fuisse à Doctoribus Salmantibus. est mihi per epistolâ restatus P. Cornejo vespertinus Theologæ professor. Et saltem vt opinionem, quamuis minus probabilem, habendam fore hanc nostram nemo meritò dubitabit. Hæcque propositionem comprobant plures sancti Officij qualificatores quibus supremi Senatus mandato fuit commissa. Ex religione Dominicana Mag. Franciscus Agustina, & Manuel Garcia. Ex Franciscana Mag. Didacus de Barraza. Rodericus de Portillo, P. Berdugo, & P. Rojors Curie Commissarius. Ex Benedictina Mag. Anton. Perez. Ex Augustiniana. Mag. Didacus de Campo, & Fr. Ioannes de Sanct. Agustini. Ex Societate IESV. P. Ludouicus de Torres, P. Ioannes Federicus Xelder. P. Petrus Gonzalez de Mendoza.

37 Postremò hæc opinio ius probabilitatis saltem per principia extrinseca sibi vendicat ex approbationibus apud me habitis in scriptis, Patris videlicet Hieronymi de la Cruz sacrae Theologiæ Primarij Professoris in sacro Regali Conuentu S. Hieronymi Matris. P. Seraphin i de Freitas sacrorum Canonum in Vallisoletana Academia vespertini Professoris, & P. M. Balthazaris Gonzalez Cõmendatarij S. Mariæ de la Merced, & sanctæ Inquisitionis Qualificatoris. Ex Academia Salmanticensi. Patris Ludouici de Mirada, P. Henrici de Villalob. P. Anton. Henrici. P. Laurentij de Villa Real, P. Ludou. de Roa, P. Ioannis Chacon. P. Petri Pimentel, P. Ignatij de Iuarti, P. Ioannis Martinez, P. Francisci Dominguez Scottici Cathedralitici, P. Cornejo vespertini sacrae Theologiæ Professoris, P. Basil. de Leon Primarij. P. Francisc. Angel. Manriq. Philosophiæ moralis Professoris. Ex Academia Toletana, Doctoris Martini Ramirez Primarij Theologiæ Professoris.

38 Verbo itè illam cõprobarunt P. Ludouic. de Torres, Doctor Aluarus de Villegas Sereniff. Infantis Cardinalis coadministrator, Doctor Roder. Moyano, Theologus maximus. Mag. Franciscus de Iesus Regius Sanchez Selecta.

Concionator, & Mag. Gamez S. Mariæ Carmelitanæ alumni, P. Fr. Manuel Iacome Præmonstraten sis, sacrae Theologiæ Professor in suo Conuentu Salmanticensi, & alij innumeri quos ob molestiam omitto.

39 Cùmque contingat sæpè pruritus magnû viros, & sæpius foeminas pati, si à refractione esse obstrictos abstinere edoceantur, periculo euidenti transgrediendi præceptû eos exponi deducitur ex morali impossibilitate illa loca non tangendi, vt docent Medici num. 29. adducti: latius ergo erit probabili cõscientia ipsos se gerere quia peccatum caueant. Facundez de quinque præceptis Ecclesiæ, cap. 2. num. 12. Nec oportebit rei licitæ non docere veritatem (saltem probabiliter) ob timorè abusus: aliàs expediret typis non dare, posse in die ieiunij refectiuculam nocturnam sumi; timore superiorante, alios posse ex eo cõnare: oporteret quoque non scripsisse, posse quemcunque extrema indigentia laborantem aliena subripere, ne scilicet inde ansam sumeret extra illam accipere. Nec in sui defensionem aggressiorem interirere esse fas cum moderamine inculpatae tutelæ, esset edocendum, ne se defendentes, moderamen negligentem, metas licitæ occisionis transgredirentur. Adeoque prædicta sententia mihi certa videtur, vt miret satis Thomæ Sanchez dixisse inter doctos fuisse de ea diffusionem: ob quod erubescere sanè, dum à Doctis huiusmodi sumari sententiam poscebam; sed id ob ignorantem factum est.

DISPUTATIO XXII.

Vtrum licitum sit, imò magis expediens, quoti die sacram Eucharistiam suscipi à laicis?

S Y M M A R I V M.

Ponuntur argumenta à parte negativa, nu. 1. 2. 3. & 4. Prima sententia negativa, num. 5. In quonam consistat maior difficultas questionis, nu. 6. Authoris iudicium, num. 7. Probatur rationibus, num. 8. Cõmunicare eum peccatis venialibus cõcomitantibus, nouum peccatum veniale non est, erit tamen si suscipiatur Eucharistia ob inanem gloriam, num. 9. Obiectio aduersus Authoris iudicium, & illius solutio, num. 10. & 11. Notabile ad intelligentiam Concilij Tridentini, sess. 13. cap. 7. num. 12. Obiectiones per parte negativa diluuntur, numer. 13. 14. & 15. Alia ratio Authoris iudicium confirmans, n. 16. & 17. Authores tuentes partem affirmatiuâ Authoris, n. 18. Doctrina Pij V. perpenditur, & explicatur apprimè doctrina Concilij cap. 6. sess. 22. vbi optat sancta Synodus omnes Christi Fideles in singulis Missis cõmunicare, num. 19. In Parasæne licitum est laicis non ægotantibus cõmunicare, num. 20. Ad cõmunicandum fidelem ob solam deuotionem potest frangi hostia, num. 21. Ad cõmunicandum monialem infirmam potest Sacerdos ingredi monasterium omnibus festiuitatibus, quibus ex constitutione tenentur religiosa Eucharistia sumere, num. 22.

Soluuntur argumenta, num. 23. 24. 25. & 26.
Alia inuenies à num. 27. usque ad 51.

PARTEM negatiuam hæc inuanc argumenta. Laici à Sacerdotibus in hoc distinguuntur, quod Sacerdotes sint clientes domus Dei, clauem auream gestantes; ob quod Regale sacerdotium, & gens sancta dicuntur 1. Petri 2. Vnde non mirum, quod

hi quotidie Regem cœlorum visitent, & de eius mensa manducant, ministri enim Regis temporalis sic faciunt, & ita æquum est. Laici verò etsi subditi, seu vassalli Dei Regis sint, non tamen ministri, nec de eius camera: vnde minimè conueniens erit par eos ius habere cum Sacerdotibus ad inuiscendum Regem, & de eius mensa manducandum. Si enim quotidie licitum esset laicis Eucharistiam suscipere, in nullo à Sacerdotibus superarentur, nisi in labore & seruitio: dicereque posset laicus ad Sacerdotem: Quid habes tu, quod ego non habeam? Si manducas quotidie ad mensam Regis, etiam ego: si offers sacrificium, non minus, & ego idè offero (vt patet ex Canone Missæ, Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt:) solum præstantior es, quia offers, quod conficisti: at conficere laborare est; ego verò sine labore offero: quo sanè te supero, & in hoc melioris conditionis inuenior: sū enim quasi minister iubilatus, stipendia merès absque labore præsentis.

2. Secundum argumentum. Parum laudabile est, inuitatum ab alio homine ad manducandum, statim acceptare, & ad mensam illius sedere, quamuis alius vero animo inuitet: tenetur enim ex vrbantate recusare aliquos ob reuerentiam inuitantis, maximè si sit magnæ auctoritatis. Deus igitur licet ad seipsum manducandum fideles inuitet, æquum non erit, statim ad mensam sedere. sed tenentur ob respectum inuitantis à cœuiuio abstinere, & cum Centurione dicere, Matth. 8. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum. Quod Zachæus suscepit Dominum gaudens in domum suam, non ita videtur Christo gratum fecisse, ac Centurio; huic enim in præmium puer sanatus est, illi verò si bona interna largitus est, quare itidem, & Centurioni donata non fuisse dicemus?

3. Tertium argumentum. Quia abstinere à suscipienda Eucharistia aliquoties ob reuerentiam Sacramenti, plures actus virtutum exercet, quam qui quotidie recipit (loquimur pro illa vice, qua vnus abstinere, alter verò non:) igitur laudabilius est aliquando abstinere, quam abstinere actus timoris filialis exercetur, qui timor ab actu alio charitatis oritur. Nam, vt ait D. Thom. 2. 2. quest. 19. art. 10. & ibi Caietan. Bañez, Aragon, Torres & Lorca. Suarez tom. de fide, tract. de spe, disput. 1. sect. 4. num. 16. timor filialis crescit crescete charitate, sicut crescente causa crescit effectus. In cremētum verò timoris filialis à maiori charitate necessariò debet oriri: veluti quantum magis quis diligit aliquem, tanto plus timet eum offendere, & ab eo separari: ita à contrario, quò magis veretur quis separari à Deo, eo magis diligit. Inde cecinit quidam, Res est solliciti plena timoris amor. Præterea exercet humilitatem, & reuerentiam, distinctiue fidem colit, quam quando non abstinere. Qui enim non audet accedere propter reuerentiam, formaliter, & in actu signato fidem huius mysterij, quia impossibile est timere aliquem, tantum

Dominum intra se recipere, & non pariter recordari sub illis speciebus quas timet suscipere, esse verè Christum cibum animarum spiritualem. At qui suscipit ex amore Christum, non necessariò fidem huius Sacramenti exercet actualiter, & formaliter, sed solum exercet actum amoris, qui deus fit vt quatuor, & timor reuerentialis illius qui abstinere, fit etiam vt quatuor, cum probatum sit, quod ille timor à charitate, vt quatuor oriri debeat, fit quòd abstinens sint pares in charitate. Præterea abstinens excedit in timore, fide, humilitate, & reuerentia: igitur laudabilius est aliquando, & gratius Deo ob reuerentiam, aliquem ab Eucharistia abstinere, quam quotidie sumere.

4. Item ponamus, quòd quis experiatur ex frequenti sumptione, minorem se habere erga Eucharistiam reuerentiam, nec etiam amorem augeri: in hoc casu sanè melius erit abstinere, quam communicare, cum ex abstinentia crescat reuerentia, & amor. Igitur saltem loquendo absolute, non erit expediens laicis quo tidie communicare.

5. Quamplurimi graues Doctores eius iudicij sunt, quod communiter loquendo, non expediens sit laicis quotidiana communio. Tenet Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 2. 14. cap. 3. numero 27. Suarez tom. 3. in 3. par. disput. 160. sect. 4. qui aiunt, frequentius quam octauo die non esse laicis communicandum, nisi sint probatè virtutis: singulis verò diebus rarissimè, & paucissimis hoc Sacramentum concedendum. Petr. de Soto lect. 9. de Eucharistia, Petr. de Ledesma. 1. part. summæ, cap. 14. concl. 4. qui vult, ne frequentius quam octauo die laici comunicent, nisi in aliquo casu singulari. Sot. in 4. distinct. 12. art. 10. conclus. 3. dicens, quòd qui corruptis affectibus fluctuant, licet quotidie resurgant, nõ esse ijs sanum consilium quotidie ad Sacramentum accedere, etiam si sint Sacerdotes: tum quia timendū est, non fuisse legitimam pœnitentiam: tum etià quia nec sinceram, & castam reuerentiam afferre possunt, vt Sacramentum pro dignitate æstiment. Alijs verò secularibus coniugatis, qui rei familiari inferiunt, licet à peccatis mortalibus sint liberi, non cõsulerem (ait Sotus,) frequentius, quam decimo quinto quoque die ad Sacramentum accedere. Quod si inter seculares persona insignis virtutis semel in hebdomada communicaret, nulla irreuerentia esset: crebrius tamen nullatenus approbare possem: hæc Sotus. Man. Rodrig. in sum. cap. 65. in fin. vbi aduertit, confessarios nullo pacto debere concedere pœnitentibus facultatè quotidie comunicandi, sed ad summum semel in hebdomada, exceptis personis singularis virtutis, quæ comparètur sanctæ Catharinæ: quod adducit ex Medina in sum. c. 42. ferè in fin. in declaratione 4. præcepti Ecclesiæ, Rodriguezz verò solum extendit, vt possit communicare in festo solemnè intermedio; etsi persona sit religiosa, quod liberalius se erga ilam confessarius habere debeat. Hoc etià expressè tenet de verbo ad verbū transcriptum Vega in sum. 1. par. c. 61. cas. 2. & en espejo de Curas, tom. 1. cap. 10. nu. 169. & 170. & videntur favere Tabiena verb. comunicare, nu. 14. & Syluest. verb. Eucharistia, 3. in fin. qui ait, abstinere aliquem, melius est in casu, quòd probabiliter præsumit ex sumptione reuerentiã minui, & amorem non multum augeri. Præterea deducitur esse huius opinionis Armilla verb. communicatio, num. 5. qui ait, actualem deuotionem requiri,

vt reue-

vt reuerenter, & dignè quis communicet. Cum verò seculares non habeant quotidie actualem deuotionem, fit minus illis quotidie esse communicandum. Tenet Caietan. in sum. verb. Communio, prope finem, qui exposcit actualem deuotionem, vt reuerenter Eucharistia suscipiatur. Rosel. verb. Eucharistia 3. nu. 32. Durand. in 4. distinct. 12. quest. 5. nu. 6. Nauarr. in sum. cap. 21. nu. 59. Luci. in sum. in princip. ferè 4. præcepti Ecclesiæ. Cañed. in summa, tractat. De Eucharistia, cap. 5. ferè in princip. qui ait, quòd etsi liceat Sacerdoti quotidie communicare, offerendo sacrificium pro animabus Purgatorij, non tamen seculari, nisi summo amore flagraret, quemque experiretur in se in dies per communionem roborari, & profectum charitatis agnosceret. Quod eisdem verbis docet Nicol. de Orbellis, in 4. distinct. 12. q. 2. §. 1. Aftensis in sum. 1. part. lib. 4. tit. 17. art. 3. q. 2. Antonius Ragucius in lucerna parochorum, de Eucharistia, questio 74. fol. 213. Coron. in sum. 4. part. de Eucharistia, n. 68. Angel. verb. Eucharistia, 3. num. 38. D. Antonin. 3. part. tit. 14. c. 12. §. 5. Bonavent. lib. de profect. Relig. cap. 77. Enriq. lib. 8. cap. 53. qui approbat cõsilium Patrum de communicando semel in hebdomada, aut bis in mensis; allegat PP. consulentes id ipsum, videatur apud eum Nuno de Eucharistia, q. 80. artic. 8. conclus. 10. Egidius de Sacramēt. q. 80. qui ait, considerando prudentissimorum per orbem Christianum hac in re iudicij, & praxin, laicis piè viuētibus, & à grauioribus abstinentibus peccatis, videri consulendum, semel per hebdomadam communicare, non tamen sepius, nisi particularis ratio suadeat: presertim si coniugati sunt, qui partim ob matrimonij statum, partim ob varias occupationes vix possunt se dignè præparare ad sæpius communicandum ea deuotione, quam tantum sacramentum exposcit. Reginald. 2. tom. prax. lib. 19. nu. 61. qui doctrinam Patris Suarez sequitur, scilicet non frequentius, quam octauo die esse laicis communicandum. Estius in 4. distinct. 12. §. 10. qui maiorem frequentiam comunicandi tribuit Sacerdotibus, quam laicis. Palat. in 4. distinct. 9. disput. 11. col. 18. qui etiam personis deuotis, & vitam degētibus quietam maiorem frequentiam communionis permittit, quam nouitijs in religione. Petr. Ochaga. tract. 2. de Eucharistia, q. 16. nu. 4. qui ait, quòd generaliter nõ fit fidelibus consulendum, quam octauo die sacramentum Eucharistia suscipere. Nicola. de Plob. in sum. tract. de Eucharistia, §. de cautelis seruandis circa hoc Sacramentum ex parte sumentium, ante 4. cautel. qui ait, errorem sapere & velpinam calliditatem asserere, & cõsulare virginibus, & viduis deuotè viuētibus quotidianam Eucharistie sumptionem. Nec est mens sanctorum Patrum, & Ecclesiæ (ait) per sumptionem excitari deuotionem, sed per ieiunium, elemosynas, orationes, & meditationes deuotas ac pijs: hæc tamen Plobe. Valent. 4. tom. disput. 6. q. 8. punct. 4. §. sexto cum hæc ita habeant. Chæus in summa ex doctrina Victor. edita de Eucharistia, nu. 85. qui etsi dicat in fine, laudabilem esse frequentem fidelium communionem, nõ tamen audet concedere quotidianam. Villalob. in sum. tract. 7. difficult. 41. per tot. cuius hæc sunt verba. No comulgue cada dia, sino persona de gran santidad, y la gente concertada vna vez cada semana. Nider. in 3. præcep. cap. 12. nu. 12. Ioan. de la Cruz de Eucharistia, dub. 6. conclus. 2. Martin. Bonacin. de Sacrament. di-

sput. 4. q. 4. punct. 2. nu. 16. dicens, laico communicandum octauo quoquo die, Ludouicus de sancto Ioann. 1. part. summ. tract. de Eucharistia, q. 7. art. 12. fol. 178. qui tamen inferius fol. 180. in oppositum maximè inclinat. Filiucius 1. tom. tract. 4. cap. 7. nu. 199. qui semel in hebdomada communicandum esse permittit. Posseuin. de officio Curati, cap. 8. nu. 10. Anton. de Literat. in summa summar. 2. part. cap. 22. nu. 9. sibi contrarius 1. part. cap. 23. nu. 11. dicens: Potest quotidie communicare qui sine peccato est. Arboled. præct. Sacram. fol. 364. de Sacram. Eucharist. not. 16. Aduerto tamen, quod plures ex allegatis Authoribus non expresse negent, esse quotidie communicandum, sed iudicium hæc remittunt ad experientiam, an pœnitens ex quotidiana communionem sentiant maiorem feruorem, & deuotionem, profectumque virtutum nasci: quo dato, communionem quotidianam non prohibent: vetant tamen illa deuotionis, & feruoris experientia cessante. Verū hi Doctores nostram fouent sententiam nu. 7. explicandam. Nam dicentes a communionem abstinendum si feruorem minui præsentiant Eucharistiam sumentes, idem est ac si diceret, si communionem haberi ob vanam gloriam conspicatur: nam aliàs quomodo feruor minuatur? nam etsi sensibilibus minuatur, nihil obert, dum spiritualis in dies crescat. Quem sensum legitimum esse consentitur aduersarij nuper aduersus nostram opinionem scribentes: quos vellem non dixisse adeo difficilis adeptiois esse dispositiones ad quotidie communicandum, quòd penè examines reddant fideles ad eas consequendas curare. Et maximè risu dignum narrabo cuiusdam parochi huius Curia Matritensis dictum. Cum ipse dissentiret admodum quotidianis communionibus, conspicareturque quandam hydropissam quotidie ad sacrum accedere mensam, ira succensus elata voce dixit: Quorsum tolerandum est hydropissam quotidie sacro refici cibo? Proh Deus; quid interest corporis nigrum esse, dū anima nitida existat ad dignam Eucharistia sumptionem?

Insuper omnes hi Authores D. Thomam secuti in 3. part. q. 80. art. 10. fatentur, communicare quotidie secundum se loquendo, laudabilius esse, quam à communionem abstinere: sumere enim Eucharistia ex amore procedit, abstinere verò ex timore: amor tamen timori præfertur, vt expressit D. Thom. ad 3.

6. Difficultas verò tota in eo sedem habet; An per accidens ratione indispositionis sumētis sit laudabilius quotidie non communicare (& supponimus nos non loqui de indispositione ex mortali: hac enim posita planè abstinere tenetur homo, vt constat ex Concilio Trident. sess. 13. cap. 7. adducente illud Pauli 1. ad Corint. 11. Probet se homo, & sic de pane illo edat, & explicatè probationem à mortali per confessionem fore necessariam, ne ex manducatione indigna, iudicij sibi manducet homo, & peccet mortaliter.) supponit namque prædicti Authores aliam dispositionem requiri præter nullius criminis mortalis conscientiam, ad hoc quòd quis comunicando quotidie, aut nõ peccet venialiter, aut non faciat contra consilium. Plures tamen ex his frangi consilium dicunt, pauciores verò frangi præceptum obligans sub veniali: requirunt enim in suscipiente magnam deuotionem, vitam perfectã, & liberã à curis secularibus; quæ si deficiant, salubrius putant consilium aliquoties abstinere quam quotidie commu-

communicare. Aliqualis, aiunt, irrogatur irreuerentia Sacramento, si cum moribus ordinarijs, rebus secularibus potius quam diuinis inuigilando fideles communicent. Et istius opinionis esse D. Thom. 3. part. q. 80. dicto art. 10. contendunt aliqui, ex eo quod ait in pluribus hominum deuotionem requisitam ad Sacramentum, impediri propter indispositionem corporis, vel animæ, nec talibus vtile esse quotidie ad illud accedere. At si nomine magnæ deuotionis & reuerentiæ non intelligeret quid aliud præter statum gratiæ (secundum existimationem suscipientis) non dixisset, deficiente huiusmodi deuotione minimè expedire homini sacra Eucharistiam sumere, sed diceret non esse licitum: quia tunc ut inimicus sumeret: at contrariæ mentis esse D. Thom. ostendimus num. 18.

Authoris iudicium.

7 **C**ertum tamen puto, non aliam requiri dispositionem præter nullius criminis mortalis conscientiam, ad communicandum quotidie, aut quod ob inanem gloriam non suscipiatur Eucharistia, aut tempore susceptionis non aliud in se præceptum implendum, quod frangi necesse sit ob assumptam occupationem Eucharistiæ suscipiendæ, aut quod nullus prauus finis intercedat, eumque, qui sic se paratum inuenierit, id est absque mortali & ceteris dictis obstaculis, communicando, iuxta sanctorum consilium acturum. Est enim susceptio Eucharistiæ actus perfectior secundum se loquendo, quam abstinentia ipsius ob reuerentiam, cum ex amore procedat, sitque actus perfectissimæ religionis. Nam si propter quod vnumquodque tale, & illud magis, & desiderium suscipiendi Eucharistiam sit actus religionis, ipsa susceptio sine dubio perfectior actus erit: similiter potentem exercere actum perfectioris virtutis, & desiderantem ob imperfectiorem, contra consilium agere quis negabit? præsertim cum ex alia parte exercendo actum perfectiorem, nullam culpam committat. Si autem dicant contrarij in tali statu, dum scilicet, quis vitam non agit perfectam maximè non esse perfectius suscipere Eucharistiam, quam abstinere, supponunt quod probandum erat, & euomitum modo resorbent.

8 **V**t itaque consilium operanti sit salubrius, maius certe bonum ex eo illi aduenire debet: quia quantum ratione melius, si minus bonum adferat? susceptio equidem Eucharistiæ etiam sine alia dispositione, quam habitualis gratiæ, tribuit gratiam sacramentalem, remissionem venialium (nec curo modo, an sit necessaria attritio iuncta cum Sacramento, ad venialium remissionem; ut vult D. Thom. 3. part. quæst. 79. art. 4. Bonavent. in 4. distinct. 12. part. 2. distinct. art. 1. quæst. 3. Petrus de Sor. lect. 12. de Eucharistia, siue ex sola gratiæ infusione, ut docet Suarez 3. part. quæst. 79. art. 4. sect. 10. Vazquez, tom. de penit. quæst. 87. art. 3. dub. 2. n. 7. qui præter infusionem gratiæ, & actuale peccati non complacentiam, nil aliud exigit, ut remittatur: & his assentior) ad vincendas tentationes auxilia confert congrua, sedat passiones, sanitatem corporis procurat, iuxta illud Ecclesiæ in sacrificio Missæ dicentis. *Fiat nobis ad salutem mentis & corporis*: non quia causat aliquam qualitatem corporalem, sed quia externa protectione a rebus infirmitatem comparantibus nos liberat, ut notat Suar. disput. 64. sect. 1. Vazq. disput. 204. nu. 28. Egid. quæst. 79. art. 8. Hurtado de Eucharistia,

disput. 8. difficult. 6. Fagundes 3. præcept. lib. 4. cap. 5. num. 7. moderaturque nimium calorem, qui libidinem excitare posset, & inde reducitur corpus ad optimum temperamentum, est quo bona valetudo resultat ut effectus, aut essentialiter in illo sanitas consistit de quo medici. Si enim Extrema visio salutem corporis causat, quid mirum, & illud præstare Eucharistiam? Imò contrarium mirabilis esset. Dicant quæso experti, num sanitatem validiorem præstentur sæpius communicando, aut abstinendo? & fat scio fatebuntur, quod communicando, ut rectè Suarez tomo de Eucharist. q. 74. art. 8. disp. 6. sect. 1. Omnibus ergo his fructibus, & utilitatibus defraudatur abstinens a communione, nullumque aliud bonum nanciscitur præter meritum reuerentiæ, & timoris, quæ longè minora bona sunt. Vnde contra consilium agit non communicans quotidie. Nec intelligas, quod accedens ad suscipiendam Eucharistiam, magis accedat amore concupiscentiæ, quærens commodum suum, quam amore amicitiae, quærens gloriam & reuerentiam Dei: nam accedendo repræsentat summam Dei charitatem, qua pro nobis passus est in cruce, secundum illud: *Hoc facite in meam commemorationem*. Repræsentat in finitum eius potentiam, qua Christus Deus & homo tam mirabiliter nobiscum esse voluit in tantilla Sacramenti specie. Repræsentat immensam Dei bonitatem, qua se in refectionem animarum dare voluit nobis indignis cibum vitæ. Repræsentat etiam ineffabilem eius sapientiam, per quam eo ordine nos reparauit, quo cecideramus a statu innocentiae scilicet per cibum Paradisi, ut docet Gabr. in Canone lect. 87. lit. T, qui etiam allegat Innocentium. Deinde Deum laudari ab hominibus videntibus fideles ad sacramentum accedere experientia testatur, qua laude carebit ob solam communionem spirituales à fidelibus habitam. Imò & accedens desiderio proprii commodi nequaquam peccat: alias enim actum habens Spei, crimine inficeretur, cum speret beatitudinem ob bonum proprium, & reprehensione dignus esset, contra Psalmist. 118. dicentem, *Inclinavit cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem*; & Apostolos Matth. 19. dicentes. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Quid ergo erit nobis?* id est, quid præmij nobis daturus es Christe, ob omnium renuntiationem, & tui sequelam? At hos criminis damnare nemo audebit. De quo Maldonat. super dict. cap. Matth. & nos disput. 24. num. 11. Sanè incomprehensibile est maiorem non comparandam esse gloriam Deo ob exercitium perfectioris actus, quam minus perfecti: at receptionem esse actum perfectiorem probauimus num. 7. & in fine soluemus id quod huic rationi obijci posset. An autem communicare ob consuetudinem sit vituperabile? ibi videre poteris latius & vtilius.

Nec incipiamur rectum esse consilium, & ita à confessarijs dandum, ut quotidie volentes communicare, à curis secularibus desistant, de vita perfecta habenda studeant, feruorem charitatis affectent, alijsque virtutibus sedulo incumbant. Taliter enim intenti eum vberiori dispositione Eucharistiam suscipient, & consequenter fructuosius. Quod verò negamus, est, non agenti adeo perfectam vitam, minimè futurum salubrius consilium abstinere, quam communicare, cum ex communione plenior detur gloria, & reuerentia Deo, maiorque bona suscipienti obueniant, quam ex abstinentia ob reue-

ob reuerentiam. Duplex itaque consilium in hac re interuenire potest. Primum, ut intendens quotidie communicare, decenter, & pie viuat: quod consilium admittimus, & contra illud fieri pronuntiamus ab eo, qui minus deuotè viuendo quotidie communicat. Aliud consilium interuenire potest, scilicet, ut non viuens quis cum summo animi erga Deum, & proximi feruore, nequaquam quotidie communiçet: quod adesse consilium negamus. Quapropter qui non feruenter & deuotè viuendo, quotidie communicat, solum agit contra vnum consilium, nempe de non viuendo feruenter; minimè verò contra alterum consilium, videlicet de non communicando, nisi pie & feruenter viuat. Auzhores tamen allegati in nu. 5. non solum contra vnum consilium, sed contra duo aiunt fieri ab eo, qui minus decenter, & feruenter viuendo, quotidie communicat. Vide ad hunc locum quæ dicimus in disput. 23. nu. 11. *An in die habite copula coniugij possit communicare? ubi distinguimus, aliud esse consilium, ut coniugati abstineant à copula, suscipiendi Eucharistiam: quod sanè esse consilium admissum: aliud verò, ut si non abstinerint, etiam non communicent, ibi resertauimus. In hoc quoque sensu fuisse loquutum Concilium sessio. 13. cap. 7. dum dicit nitendum fore ad Sacramentum accedere cum magna reuerentiâ & sanctitate: non enim dixit, nisi ad sit huiusmodi magna sanctitas, non ad sacramentum accessum habendum fore. Hoc sanè dictum est supposito quod gratia concedamus: nonimpe magna reuerentiâ & sanctitate, aliud præter gratiæ statum intelligere Consilium. Nam reuera aliud non est magnam habere reuerentiâ, & statum gratiæ fuisse adeptum. Nam cum Consilium ad sacramentum suscipiendam Eucharistiam poposcisset magnam reuerentiâ & sanctitatem, quænam esset huiusmodi magna sanctitas explicuit, dum dixit illud esse ac nullum sibi consilium esse mortali labi.*

9 **I**tem nec erit contra consilium secundo modo explicatum communicare, in quo casu quis sit distractus in actuali susceptione Eucharistiæ, ut si cogitet de dicendo mendacio, aut aliud peccatum veniale ibi committat (dummodo non communicet ob vanam gloriam: tunc enim ipsa susceptio actio peccaminosa est): cum veniali enim peccato, etiam quod. concommitanter in ipsa perceptione Sacramenti committitur, ad Eucharistiam accedere, nullum peccatum etiam veniale facit: legij est peculiare, & nouum, præter ipsum in quo quis accedit, siue habitu tantum sit in statu peccati venialis, siue etiã actu peccet, cum accedit. Et de veniali peccato absque vlla distinctione docent Scot. in Rep. super 4. distinct. 9. q. 1. in medio Ricard. in 4. distinct. 9. art. 2. q. 1. ad 1. Maior in 4. distinct. 9. q. 1. §. contra primam conclus. Adrian. in 4. quæstione 1. de Eucharist. §. pro responsione in fin. Scot. in 4. distinct. 12. q. 1. art. 4. §. ad rem verò ut reuertamur. Maior, & Sotus planè docent, non esse veniale. Ricard. & Adrianus, nemine prohiberi per peccatum veniale, quominus ad hoc Sacramentum accedat, quod idem est. Maior verò & Adrianus loquuntur expresse de peccato veniali, quod in ipsamet perceptione Sacramenti committitur concommitanter. Tenet Vazquez tom. de Eucharistia; disput. 207. nu. 18. Sa verò. Eucharistia, nu. 22. Vinasid. de Eucharistia, nu. 108. Ledesma, in summa. 2. part. cap. 11. conclus. 5. Curiel relaxas à Chinchilla in fine libri, de la frequente communio. Ochagavia tractat. 2. de

Eucharistia q. 8. nu. 7. Reginald. 2. part. prax. lib. 29. nu. 201. Marcilla in addition. ad memorial. Compostellan. fol. 74. Ludouicus de Sancto Ioan. 1. part. summa. tract. de Eucharistia, q. 7. art. 5. fol. 160. Filiucius tom. 1. tractat. 4. cap. 7. nu. 208. saltem de peccato veniali habituali. Margarita casum conscientiæ, verb. Eucharistia, prope finem, Hurtado de Eucharistia, disput. 7. difficult. 3. & disput. 9. difficult. 3. Coriolanus de calibus re feruatis, 1. part. sect. 3. num. 9. fol. 352. Peccatum enim veniale, etiam quod tunc committitur, non impedit effectum huius Sacramenti præcipuum, quod est augmentum gratiæ habitualis: ergo nullum potest esse peccatum: nã aliàs leuem irreuerentiam in hac perceptione excogitarem sine fundamento. Nec vltimum est præceptum de non impediendo feruore charitatis aut alijs effectibus secundarijs. Et sanè si præceptum esset, non esset leue obligans sub veniali (ut volunt contrarij) sed obligans sub mortali: feruor enim charitatis res grauis est. Et cum iustificatio à venialibus non sit necessaria ad salutem, non potest esse vltimum peccatum eam per Sacramentum non consequi ob defectum dispositionis, ut optime aduertit. Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 207. nu. 18. in fine: aliàs obligaretur quis ad confessionem venialium, si non fideret satis de suo dolore ad suscipiendam Eucharistiam, quando aliàs vellet in susceptione non committere venialia, eaque docere seu seruare, scrupulos esset diffundere. Præterea animum habens mentiendi peccatum iam fecit, à quo nequaquam cessabit, licet non communiçet. Et deinde non communicando defraudatur gratia sacramentali. Quare ergo ille, à duobus inconuenientibus non accipiet consilium de vno vitando, scilicet de non cogitando gratia sacramentali, cum ex alia parte probatum sit, non peccaturum accedentem ad Eucharistiam, peculiari peccato, præter mendacium, à quo non cessare proponit?

10 **N**ec obstat, quod non communicanti pro illa vice, in alia communione danda est vberior gratia, illa scilicet quam acquireret si communicasset, & quæ confertur ex presenti Sacramento, cum feruentius se disponat, audiens optando Sacramentum, quam si quolibet die reciperet.

11 **N**on (inquam) obstat hoc, Vnde nam scimus, feruentius de disponarum ad futuram communionem? carentia enim gratiæ pro nunc inuabit ad vberiolem dispositionem in alia communione capiendam? Quod optime confirmat Gersonius tractat. de differentiationibus diaboli, alfabeto 70. litera Z. per hæc aurea & plerumque premeditata verba: *Si non nunquam, qui Sacramentum altaris suscipere consuevit Sacramentum, occurrit sibi indignitatis cogitatio, quæ, videlicet, nunquam ad hoc dignus esse potest: & præsertim sibi videtur quod non bene sit sua delicta confessus. Fieri autem potest hoc suggestionem demonis, ut tantum bonum impediatur. Quare igitur is cogitare debet, ad hoc nunquam se dignum proprijs viribus fieri posse, quamquam etiã centum annis ad id laborans incumberet, nisi ex speciali Dei munere id fiat: quod sanè munus potest eque nunc sicut post centum annos, Dominus elargiri. Debet rursus considerare quoniam hac in vita nemo per absolutam, infallibilemque certitudinem scire potest, verum in gratia sit, an non? utrum rectè confessus sit, an non? nisi ad hoc singularis accideret reuocatio: itaque qui sine hac certitudine suscipere nollit Eucharistiam,*

hiam, is profectò se ipsum deciperet, & quandam superbia speciem habere videretur. Est alia, humana, vel moralis certitudo, qua in nostro proposito, & requiritur, & sufficit; cum videlicet quis in propria recollectione, & conscientia discussione id egit, quod tum sua discretio, tum bonum aliorum consilium eum debere facere iudicat, atque hoc per sufficiens tempus ad id communitè obseruatum consuetumque. Quod si tunc in peccato mortali secundum proprium iudicium is se esse non videat, tunc, & sine noui periculo peccati ad communionem accedere potest: & quanquam, vt frequenter accidit, sibi fortasse leuia quadam dubia superueniant; ea tamen contemnere, imò vincere debet, & ad contrarium agendum se ipsum cogere. Et docet P. Fr. Ioannes de Torres en *sustento del alma*, fol. 13.

Præterea contrarij admittunt, vitam agentem spirituales, valde consultius acturum, si quotidie communicet. Hinc inquiri ab eis, num valde spiritualiter viuens, auidius desideret Sacramentum, aliquoties abstinendo? Quod si concedant, pariter admittere debent, sanum futurum consilium huic, non quotidie communicare, quod tamen ipsi negat. Si verò non auidius desiderabit Sacramentum, aliquando abstinens, quare alius propter sui indispositionem abstinens, quare auidius desiderabit? Ad desiderandum quidè auidius vniri Deo, magis impellit amor, quam timor, & virtus vberior quam tenuis. At qui abstinere ob indispositionem, ex timore abstinere, & ex minori virtute. Qui vero nulla data causa abstinendi abstineret, ex amore, & maiori virtute abstinere, credens ob id magis se diligere Deum. Cum igitur huic non consulant aduersarij ab Eucharistia abstinere, multò minus Authores esse debent illi, qui se parum deuotum, & magis distractum senserit.

Hinc valde notandum, Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. ex duobus consilijs nu. 8. relatis solum approbare primum, scilicet quempiam accedentem ad sacrâ Eucharistiam debere disponi in magna reuerentia, & sanctitate. Vnde non sic dispositus accedens, contra ipsum Concilium facit, quo optima dispositio suadetur. Secundum verò consilium nunquam docet Conciliū, videlicet quòd si contingat aliquem minus reuerenter & sanctè dispositum esse, ad Sacramentum non accedat. Imò ne quisquam intelligeret, Concilium tale approbasse consilium, aduertit, vt quis dignè & fructuosè ad Sacramentum accedat, sufficere nullius peccati mortalis sibi consciū esse, quasi dicat: si quis primum consilium non fuerit sequutus, scilicet de disponendo se in feruore sanctitatis, non ideo consulo tale abstinere à suscipienda Eucharistia; imò potius contrarium suadeo, stante immunitate peccati mortalis, cum ex alia parte maiora commoda proueniant ex Sacramenti aditione, quam è contrâ.

At dices, semper suscipientem Eucharistiam agere contra primum consilium: nam quantumcunque cautè viuat, non assequetur dignitatem illam, quâ ex consilio petit Concilium, cum semper restet amplio rem adipisci perfectionem ad dignius, & dignius sumendum Eucharistiam.

Non obstat impugnatio: nam vt quis satisfecisse dicatur primo consilio, sufficit ita cautè viuere, quòd peccata etiam venialia saltem ex aduertentia committere abhorreat, & consilia aliqua curè adimplere: taliter enim si viuat, cum magna reuerentia, & sanctitate ad

Eucharistiam accedat: & licet cum maiori posset, non inde inferatur cum magna non accedere.

Nec alius momenti est obiectio contrariorum, quod scilicet ex nimia frequentatione Sacramentum paulatim contemnatur: nam apud homines prudentes nimia familiaritas contemptum non parit, imò potius amorem, & timorem reuerentialem, quo amicus ab amico separari timet, magis conciliat. Si verò interdum contrarium accidat, euenit, quia ex frequenti conversatione defectus conuersantium deprehenduntur, quibus cognitis familiaritas collabascit. Ex frequentatione tamen cum Deo non deprehendit homo defectus in eo, sed in dies magis agnoscat plures perfectiones; vt experiuntur habentem continuam orationem mentalem, nec inde Deum minus venerantes. Quod rectè notauit Alfonso Rodriguez. 2. tom. de *perfect.* tractat. de *communione*. cap. 13. allegorizans subtiliter illud Ioan. 4. vbi Samaritana primò conuersata est cū Christo, ac si esset quidam de populo. *Quomodo tu in deus cum sis, bibere à me potes; quæ sum mulier Samaritana?* Postea ulterius progrediens, illum appellauit Dominum: *Domine da mihi hanc aquam.* Deinde illum appellauit Prophetam, *video quia propheta es tu.* Et ulterius progrediens agnouit illum Christum & Messiam esse. Docet idem P. Ioan. de Torres Franciscani ordinis, en *sustento del alma*, fol. 29. Cumq; dicat Dominus Ecclesiast. 24. *Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient: Quam ratione credendum erit, contemptum potius quam spirituales famem exoriendam fore ex frequentibus Domini manducatione, hoc est, Eucharistia digna sumptione? Et herclè nulla maior familiaritas quàm illa quæ inter Deū & Beatos reperitur; at ipsi coram Deo contremiscunt ex præfatione Ecclesiæ dicentis: *Tremunt potestates.* Ab sit ergo quod ex frequenti cum Deo familiaritate contemptus exoritur. Præterquam quòd familiaritas quæ coniuncta est cum amore, contemptum generare non poterit; hanc tamen habent communicantes quotidie.*

Neque vllius est ponderis secunda obiectio, scilicet ex nimio vsu Sacramenti ansam dari vanæ gloriæ suscipientibus, sanctitatis speciem sibi vendicantibus. Nā talis occasio illis culpæ vertenda est, qui dicunt non esse quotidie communicandum, excepta aliqua persona valde sancta. Nos autem affirmamus quotidie esse communicandam etiam in solo statu gratiæ, & dum non fiat ob inanem gloriam, aut alium prauum finem vt diximus nu. 7. absque alia sanctitate. Aduertant tamen suscipientes Sacramentum, quòd fere semper cogitationibus vanæ gloriæ non consentiunt, etsi sibi consentire videantur: nec est necessarium distinetè & explicitè illos pœnitere de cogitatione vana interpellante. Minus necessarium est dicere quasi per actum reflexum; *nollem videri ab hominibus dum communico*: Sed potius licitum est gaudere, iuxta illud Christi Mat. 5. *Sit luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, vt glorificent Patrem vestrum qui in calis est*, semper laudem ab hominibus acceptam in Deum referendo. Nec tunc est necessarium fieri relationem formaliter, sed virtualiter anteriori die, vel fortè ab octauo, vt dicunt quidam, de generali relatione actionum humanarum in Deum, disputantes. Admoneo tamen, vt timeant inimici fraudulentiam, qui maxime in hoc vitio nos decipit & se transfigurât in Angelum

Angelum lucis, vt sic bona opera inficiat; de quo diximus disput. 4. num. 5.

Nec obstat, quòd tertio obijciunt, ob tantum fructum nimis frequentis communionis, vel quotidianæ non solum quotidie, sed etiam eodem die frequentius fore sumendum Eucharistia Sacramentum: sicut eodem die frequenter orandum, & meritorie est operandum: consequens enim est contra illud decretum Alexand. Papæ de consecr. distinct. 1. cap. *sufficit*. At Respondet D. Thom. ad hoc argument. 3. part. q. 80. ad 4. Quòd quia prohibitum est per præceptum pluries in die communicare, ideo non erit melius pluries quam semel Eucharistiam accipere. Si tamen non esset præceptum, melius esset pluries communicare. Verū iustè positum esse tale præceptum profertur D. Th. nam cum sumptio Eucharistia sit representatio mortis Christi, & semel Christus fuerit mortuus, semel etiam tantum expedit vniciquæ istius mortis representationem habere per Eucharistia sumptionem. Quæ etiam ratio adducitur in decreto supra allegato cap. *sufficit*: eamque amplectitur Gabr. Can. leg. 87. lit. R, licet & aliam rationem adducat mihi minus placetam. Et an ratio D. Thomæ multum vrgeat perpendat alij. Sufficit nobis pro solutione obiectionis, Ecclesiæ præceptum adesse prohibens fideles pluries in die communicare sub peccato mortali irreligiositatis. Aduerto tamen caput illud *sufficit*, non de communicandis loqui, sed de celebrantibus: at iam Ecclesiam ex vsu extendisse prohibitionem ad communionem, ne videlicet bis fiat in die. Quam extensionem desumunt Doctores ex cap. *consuluit*, & ex cap. *Te reformate*, de celebratione Missarum. Vbi præcipitur non nisi tamen in die Sacerdotem celebrare. De quo Vazquez de *Eucharistia*, disput. 232. cap. 5. & 214. num. 30. qui dicta decreta extendit ait ad laicos communicantes ex vniuersorum sententia.

Nec obest quicquam quòd quarto obijciunt contrarij, scilicet, quòd si melius sit laicis pluries in die communicare, Ecclesiam non sine iniuria agnari, & contra consilium perfectionis boni vniam tantum communionem fieri præcepisse, & nō plures ab vnoquoque fidei, num Ecclesia consilijs contraria erit? Nihil minus. Igitur falsò dictum est, esse melius fidei pluries in die communicare, nisi obstat matris Ecclesiæ præceptum. Non inquam obest: vnū enim consilium alio superiori vinci mirum minime erit: sic ob perfectus bonum, vsus calicis laicis Ecclesia interdixit, teste Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. & 3. & sess. 22. in fin. licet vera sit sententia affirmans distinctam gratiam ob illum vsu, quàm sit ea quæ sumptione hostiæ percipitur, fidei obuenerit: cedere namque debent fideles huic gratiæ incremento, vt periculum effusionis sanguinis cesset: sic & cessare à geminata communionem oportet fideles, vt memoria passionis Christi debite recolatur, vt dixit D. Thomas vbi supra proxime, & ibi Suarez, & Vazquez. siue ob aliâ rationem nobis occultâ.

Nec officit quòd contrarij obijciunt: nēpè infantibus dabatur olim Eucharistia ex mente plurimorum, & fructus illius: at horum fructuum amissione non obstante, ministrari modò indictum est ab Ecclesia ob defectum reuerentiæ, & deuotionis infantium: igitur & adultis æquum erit illam non ministrari ob defectum deuotionis, quantumcunque sint in gratia, & qua ob non susceptionem Eucharistia priuentur. Nō

vrget obiectio: infantes enim in illa ætate incapaces sunt reuerentiæ, & deuotionis ad Eucharistiam, & illi ederent velut alios cibos, vt notat Palat. in 4. distinct. 9. disput. 11. Nec mirum eos defraudari bono gratiæ Eucharistia, ne reuerentia Sacramento debita detrimentum patiantur. At adulti etsi minus feruenter vitam in spiritualibus degant, reuerentiæ, & deuotionis sunt capaces; nec præsumit Ecclesia ea carituros, qui ad Eucharistiam accedunt. Quòd si deuotionem nō habeant, contra consilium de habendo eam, acturos minime negamus, non tamen contra consilium de abstinendo ab Eucharistia susceptione: illud enim non esse, supra diximus num. 8.

Præterea aduersarios opinantes interrogo, num communicans in statu gratiæ quotidie, licet non ducant vitam feruentis spiritus, actū exerceat de se malū? Minime quidè admittent hoc, & D. Paulus contra eos erit, dicēs 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat. Quem locum explicans Concilium Trid. sess. 13. cap. 7. ait, Ad dignè & sanctè manducandum panem illum, de quo D. Paulus, aliud præter manducationem à mortali non requirit. Vel actus ille quotidie communicandi erit indifferens: ab sit tamen hoc: sanctum enim & religiosum esse probauimus iam ex D. Paulo & Concilio. Res tamen itaque quotidie communicare esse actum virtutis: & quare ergò in exercere hunc actum virtutis adeò inueunt isti Doctores? sed dicent se inuenerunt, quòd non perfectiorē fideles exercent, scilicet abstinendo. Nō obest, nam probauimus perfectiorē esse actū Religionis, realem Eucharistia sumptionem, quàm illius abstinendam. Imò si adeò insurgunt aduersus eos, quòd perfectiorem actū virtutis exercere definant, insurgant simili ratione contra Clericos, quòd monachi non efficiantur; contra vxoratos, quòd castitatem non voueant; & in diuites, quòd omnia bona sua non vendant, & distribuunt pauperibus.*

Demum inquiri, num consulerent aduersarij votū emitti de quotidie non suscipienda Eucharistia, etiam ob reuerentiam? Si namque perfectius quid est quotidie non recipere, vt admittunt ipsi, asserunt erunt fateri illud posse emitti votum. At quàm alienum sit hoc à veritate, indicet quisque. Dices non posse emitti absolute, posse tamen conditionate. Scilicet voueo, non communicare rum quotidie, nisi habeam congruentē dispositionem, & nō solum necessariam. Effugium nō totum: sequeretur inde, quòd si de facto, vouens sacrâ susciperet Eucharistiam cum sola dispositione necessaria, peccaret mortaliter, cum frangat votum: at hoc asseuerare plusquam falsum videtur.

Cumque iā probabilis sit hæc nostra opinio (quòd nullo modo negare possunt contrarij) liceatque quilibet sequi ex opinionibus probabilibus, cur quæ hæc nostra minus sequenda erit, aut cur aduersarij, ne illa vtantur fideles admonebunt? Nam quòd aliqui Sancti à quotidiana sumptione, aut celebratione abstinuerint, contra nos non inducit: vt enim ait Gabriel in Canon. lect. 87. lit. S, ex Gerfone, facta quorum iam veneranda magis sunt pia interpretatione, quàm in exemplū agendi trahenda. Nec illos imitari erit æquius in eo, quò minus feruenter fuere, vt rectè notauit Marcill. in additione ad memoriale Compostel. fol. 137. licet bono zelo ducti. Puteanus 2. tom. quæst. 80. art. 12. dub. 1. in fine. Suar. tom. de *Eucharistia*. disput. 80. sect. 1. §. penult. vbi inquirens, an licitum sit à celebratione Missæ Sacerdotes

cerdotes abstinere? Respondet, nefas esse semper abstinere, & quamvis aliqui Sancti abstinuerint, ait in exemplum adducendos non esse; nam multa interdum operantur Sancti instinctus Spiritus Sancti præter communem legem, quæ à nobis imitanda non sunt: qui instinctus si absit, communis lex semper seruanda est, nec fingendum facile adesse ad nunquam celebrandum. Hæc Suar. Et si aliqui Sancti ob reuerentiam non quotidie Eucharistiam sumebant, alij ob amorem quotidie communicabant, quapropter non potius illos quàm hos imitari tenebimur? Nec exempla imitanda sunt cum ratio contraria reperitur, cap. *šana*, distinct. 9. *Sana quippe ratio etiam exemplis anteponenda est*, & ex l. *Nemo*, C. de sentent. & interloquutionibus.

Vos Doctores adhuc viuentes, obsecro aduertatis, immerito aduersum me, meique defensores verba rigida, ne dicam iniuriosa à vobis ferri, quod communionem quotidianam omnibus Christi fidelibus consulam. Num vos magis zelus Sacramenti exedit, quàm D. Augustinum? Ipse tamen tom. 2. Epistol. 118. cap. 3. sic ait: *Si dixerit quispiam, non quotidie accipiendam Eucharistiam, alius contra faciat vnusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum*. At communicandum quotidie secundum fidem meam pie credo: vt quid aduersus me intumescitis, vel si in honoratis, num ad restitutionem non tenebimini? Discite ab Augustino, & D. Th. modestiam perpendite. Optimè præsentis rei congruit illud, quod à S. Anton. Florent. in vita S. Catherinæ Senensis refertur, videlicet quod cum Sacerdos quidam zelo reuerentiæ Eucharistiæ succensus B. Catherinam quotidie illam sumentem exprobraret; Ille respondit, vt scandalo à Sacerdote concitato satisfactionem exhiberet. Ex quo Augustinus non me vituperat in dictis suis, quare vos (Pater Reuerende) me vituperatis, &c. quod refert P. Ioan. de Torres *en sustento del alma*, fol. 38. Et sanè melius satis egissent si aduersus Vegam 1. part. summ. cap. de *Communione* inuexissent, Manuel Rodrig. 1. part. summ. cap. 65. Medin. in sum. in 4. præcept. 9. 42. Ludou. de S. Ioan. 1. part. summ. tractat. de Eucharistia, quæst. 7. art. 13. fol. 182. dicentes, non esse cõsulendam laico quotidianam communionem, licet sancto. Hoc sanè contra Concilium est sess. 13. cap. 7. & contra D. Paul. dicentem: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat*. Nec ibi solum facultas conceditur ad sumendam Eucharistiam absque peccato, verum consulit D. Paul. communionem, dicendo: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat*. quod idem est ac si diceret, *vos probate, & comedite*. Deinde, est cõsiliu non interueniat, sed solum indicetur modus quo sumi possit Eucharistia absque crimine; quam ratione, quod testante Apostolo fieri potest absque peccato, hi volunt Doctores permittendum non esse tamquam quid dissonum? Imò neuiquam permittendum esset, quod huiusmodi Doctores desiderium communicandi quotidie appellent iniuriosè luxuriam siue gulam spirituales, contumeliantes desiderium sanctum, & à Spiritu sancto manans. Negare equidem minimè poterunt, actum suscipiendi Eucharistiam in statu gratiæ, esse virtutis Religionis; igitur & desiderium illius auctus virtutis etiam erit opus. At qui pluries virtutis auctibus est deditus, magis laudandus est, quàm vituperio sit dignus. Pudeat igitur talem manifestasse suis

libris doctrinam. Et pudeat magis Nicalum Ploue in summ. tractat. de Eucharistia, §. De cautelis seruandis circa hoc Sacramentum ex parte sumentium, ante cautelam 4. afferentem errorem sapere & vulpinam calliditatem, afferere & consulere virginibus, & viduis deuotè viuentibus quotidianam Eucharistiæ sumptionem, nec esse mentem Sanctorum Patrum per sumptionem excitari deuotionem, sed per ieiunium, elemosynas, orationes, & meditationes deuotas ac pias. Sanè talis doctrina expunctionis benemerita est. Et verè negare nequibunt aduersarij inter fideles, minus peccantes esse qui sæpe, vel quotidie communicant, quàm qui tardius, & gens illa in vniuersum melior est, quàm hæc. Vt quid hos quotidie communicantes damnabimus? Dices, quia indecentia est laicis quotidie communicare. Sed peto num satius sit indecentiã quotidie communicando committere, quàm tardius accedentes, peccata patrare? Omitto, quod indecentiam minimè committunt quotidie ad Sacramentum accedentes sine mortali, vt dicimus disp. 23. n. 54.

18 Fateor quidem ego plurimos esse Doctores pro contraria sententia: sed iudicet quisque, num plus sit tribuendum rationi euidenti, quàm illis. Quod confirmat optimè S. Theresia de Iesu in libro suæ vitæ, *en el camino de perfeccion*, cap. 21. dicens: *Que grandeza de Dios que puede mas alas vezes vn hombre solo, o dos que digan verdad que muchos juntos. Torna poco a poco a descubrir el camino da les Dios animo, si dicen que ay peligro en la oracion, procura se entienda quã buena es la oracion, sino por palabras, por obras. Si dicen que no es buena amenudo las comuniones entonces las frequentamos. Ansi que como aya vno, o dos que sin temor sigan lo mejor luego torna el Senor poco a poco a ganar lo perdido*. Præterquam quod, docet etiam Ludouicus Blofus *en el toyel espiritual*, cap. 6. per hæc verba: *Es muy loable algunas vezes por humildad, y santo temor por reuerencia abstinerse del santo Sacramento de la Eucharistia, pero mucho mejor es por charidad, y desseo de la gloria de Dio, y el bien comun, o por especial deuocion recibir muchas vezes la sagrada Eucharistia*. Et docet Anton. de la Pena in vita S. Catherinæ Senensis, part. 2. cap. 12. vbi contrarium opinantes appellat Satrapas & Philistæos omni deuotione nudos & vacuos; in huiusque sententiæ cõfirmationem videri poterunt plura Sanctorum loca adducta ab Emondo Augerio in *catechismo*, tractat. de Eucharistia, docet Durantus de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap. 55. num. 4. *Quemadmodum enim qui nullius sibi conscius est (scilicet mortalis) hunc oportet (videlicet panem) singulis diebus accipere; sic qui peccatis occupatus est, nec poenitet eum, ne in festis quidem accedere tutum est*. Præterquam quod non pauci etiam nostram sententiam amplectantur, vt sunt D. Thomas 3. part. quæst. 80. artic. 10. ait enim ex parte Sacramenti vtile esse quotidie ipsum sumere, ex parte verò suscipientis non esse vtile omnibus hominibus in generali quotidie sumere, quia plures eorum aut habent corporis indispositionem, scilicet vomitum, aut non sunt ieiuni; vel animæ indispositionem, scilicet peccatum mortale: & ideo non est absolute pronuntianda hæc propositio: *Vtile est omnibus hominibus quotidie Sacrum sumere Panem*: sed cum distinctione, scilicet dum homines habeant dispositionem corporis & animæ. Et tunc suscipit aliquis Eucharisti-

charistiam magna reuerentia, & sanctitate, quædo putans se amicum esse Dei, & ob rectum finem accedit. Vnde dicere nõ esse vtile sumere nõ habenti magnã reuerentiã, hoc est, nullius criminis mortalis cõscientiã, idem est ac dicere, nociuũ esse. Nã cũ in D. Thom. opinione actus indifferens à parte rei minimè detur, actio nõ vtiliter exercita necessariò nociua, & peccaminosa erit censenda. Vel si intelligas nomine magnæ reuerentiæ, & sanctitatis vitam cautiore, quã solũ viuere absque mortali, iuxta dicta num. 12. esse requisita, tunc sententia D. Thomæ erit, si ex cõsilio tenentur homines maxime cautè viuere, & magnã sanctitatẽ, ac deuotionẽ acquirere, vt Eucharistia suscipiant; quanto magis erit inutile, & nociuũ ab illis suscipi, qui corporis aut animæ indispositionẽ continent, cũ tunc nõ solũ agant contra primũ cõsiliũ, vt explicauimus, num. 8. verũ, & contra præceptũ? Nostrã sententiam docet Salmeron. tom. 9. tract. 41. & 42. Labata in locis cõmuniibus verb. *Euchar.* proposit. 18. 21. & 28. & 24. vbi reprehendit concionatores cõmuniõne quotidianã dissuadentes, optimè aduertens Christũ nõ dixisse. Accipite, & adorate, sed *Accipite, & manducate*. Petrus de S. Buenaventura *en tornados del alma a Dios*, fol. 740. Flauius Androzus *in meditat. Hispanis*, fol. 133. Docet item Christophorus Moreno, *en jornadas para el Cielo*, jornada. 4. cap. vltim. in fin. qui plures adducit Sanctos, & Doctores hanc fouentes sententiam. Non enim mundus est in statu quo refrænuandus sit, sed potius quo impellendus ad quotidianam communionem.

Quapropter Concil. Mediolanens. III. prædicatores aliquos, & confessarios perpiciens frequentiam communionis dissuadere, in eos hæc profert verba. *Ad saluberrimum illum Sacra Eucharistia frequentis sumenda vnum, Parochi & Concionatores item populum exhortentur, nascẽtis Ecclesiæ institutis, atque exemplis & grauißimorum Patrũ vocibus, & sententiã denique Tridentinæ Synodi, quæ optaret quidẽ fideles in singulis Missis non solũ spirituali, sed etiam Sacramentali Eucharistia præceptione cõmunicare. Quod si quis Cõcionator etiã regulari aliquid contra directè dixerit, vel indiretè, Episcopus, in cuius Diocesi hoc ille admiserit, ei tanquã scandalũ disseminanti, Tridentina eiusdẽ Synodi auctoritate interdicat prædicationẽ verbi Dei, ad cuius prædicationis munus, ne idem restitatur, nisi primũ eiusdẽ Episcopi iudicio satisfecerit eo ipso in loco, vbi ea in re scãdalũ, & offensionẽ præbuerit. Quod si dicant aduersarij hoc decretum non de quotidiana communionem loqui, nec contra illos, qui illã dissuadent, sed contra dissuadentes frequentiam, quam ipsi non solum dissuadent, verum ad illam exhortantur. Non obstat: nam dissuadentes communionem quotidianam animos fidelium tepidos reddunt, vt nec frequentiam exoptent: quod est directè contra verba dicti Concilij: nam exaggerat dispositionem ad quotidie sumendum, fideles timidos efficiunt, qui se retrahunt à frequentia, putantes nunquam adeptos esse dispositionem ad illam. Docent nostram opinionem Iacob. Barius lib. 2. de Eucharistia, cap. 3. qui ait: *Tu itaque discussa, examinataque conscientia, si te nullius peccati lethalis conscius esse deprehenderit, cõsideret et adito ea mysteriã, non festis, non profestisque diebus, sed quouis tempore, cum te purum dignumque compereueris*. Vinald. de Eucharistia, num. 139. dicens, quod qui se absque mortali peccato purum inuenerit, commu-*

Sanchez Selecta.

nicare quotidie poterit. Et postea subdit: *Cum venialibus, vel alia leui irreuerentiã, vel sine oratione, & perfecta preparatione celebrare, vel communicare, regulariter erit veniale, & sepe nullũ, quia venialia peccata non priuant gratia*. Colligitur tamen hunc Authorem sentire ex animo, celebrare sine illa preparatione nullum esse peccatum veniale, cum id dixerit num. 108. & postea num. 147. ait, communicare quotidie esse sanctissimum cõsiliu. Rayner. in summa, de Eucharistia, cap. 26. in princip. fol. 209. pag. 2. col. 1. magis videtur fauere nostræ sententiæ. Maior. in 4. distinct. 9. quæst. 3. §. *dubitatũ hoc loco*, dum ait, quod licet Cetero dixerit, *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum*, qui communicaturus est, confidere debet in bonitate Dei, & citius cõmunicare, quã non. Nunquam tamen absolute docet quotidie esse cõmunicandum; sed hoc remittit ad experientiam, an communicans creuit, & proficiat in seruo deuotionis. Magis clarè ad stipulari videtur Gabriel in 4. distinct. 12. quæst. 2. concl. 4. vbi ait, frequentationem Eucharistiæ commendabilem esse in suscipiente dignè: quãuis cum merito possit quis aliquando abstinere ex humilitate, & cõsideratione immensæ Maiestatis Dei. Et notat ipse, se non dicere in sua conclusione, hominem posse meritoriè abstinere, sed cum merito: *Quia licet sic abstinens mereatur se humiliantẽ coram tremenda maiestate Dei, etiã mereatur cõsiderandõ, & magnificandã diuinã Maiestatem: non tamen videtur, quod abstinendo, præcipuè mereatur, cum cõmunicando, plus exaltaret diuinã bonitatem, & clementiam. Nec Dominus laudauit Centurionem ob se non receptum, sed ob fidem, qua credidit, Dominum absente corpore potuisse solo verbo seruum sanitati restituere*. Vnde subiunxit: *Non inueni tantam fidem in Israel. Et licet voluntas abstinendi ob reuerentiam sit meritoria; abstinere tamen, vt dicit priuationem puram sine actu positivo, meritorium non est*. Verba sunt Gabrielis. Iudicent alij, num nostræ faueat sententiæ. Tenet Reginald. de prudentia Confessoris, cap. 11. in fine, vbi ait, quod etsi quis quando non est sibi conscius peccati mortalis, possit abstinere ab Eucharistia, excusando se cum Centurione, aut alacriter suscipere cum Zachæo, istud tamen est longè melius, quàm illud. Ecce Authorem istum non aliam dispositionem exposcere ad non abstinendũ ab Eucharistia, quàm immunitatem à peccato mortali. Quod idem docet Philipp. Bernal. in lib. de conceptione B. Virginis, discursu 3. fol. 40. pag. 2. vbi ait: *No digo que el comulgar cada dia es malo, ni abra trato esta dificultad de proposito, mas digo, que cõcediẽdo de buena gana, que hablãdo absolutamente, mejor es llegar se al Sacramento, que detenerse en comulgar, quien entũde estã en gracia de Dios y sin impedimento alguno*. Ecce non aliud prærequirere hunc Authorem ad quotidie communicandum, quàm statum gratiæ habere. Nec contra hanc doctrinam procedit, quam statim subdit, dicens, attendendũ, an ex quotidiana communionem minuat feruor, & tunc non communicandum quotidie. Nam id solum aduertit pro personis, quæ ob finem vanum Eucharistiam quotidie sumunt, vel pro illis quæ neglectis præceptis, & suorum statuum obligationibus Ecclesiæ adeunt, vt communicent; quæ omnia intuenti constabunt ex antecedentibus, & subsequentiis. Docet expressissimè Anton. Ferret. *en guia del camino para*

L

Iesus,

Iesus, 3. p. dialogo 5. fol. 801. Tenet Gabriel allegatus in Canone Missæ, lect. 87. litt. P. qui ait: *Et si non peccent, imprudenter tamen agunt, & stultè, qui dispositi abstinent à Sacramentali communione.* Et postea subdit: *Et si quis dicat, vacationē à celebratione (& idem est à communione respectu laicorū,) ideo fieri, vt ipsa postea reuerentiùs, & deuotiùs, quantò variùs fiat: respondet Cancellarius Gerson in tract. de celebrat. Fate-mur, inquit, posse sic euenire, sed ex aduerso cōtingere potest, quod talis subtrahitio remouebit habitū ad bonum: cuius effectus secundū Philosophū, est delectare, secundū Ethicor. subdit: Disfraberis hodie, parum deuotus es; parū recolletus, plurimū tentatus à carne, mūdo, demone. Credo e quidē, sed agnoueris, quod non dormiunt qui te persequuntur, cras ijdem erunt aduersantes tibi hostes, tuæque deuotioni insidiātes, quales sūt hodie. Vnde sapiēs Eccl. 9. ait. Quodcūq; potest manus tua, instāter operare. Nescis enim quādo tale tēpus ad laudabiliter celebratū tibi concedetur (& idem est ad communicandū) quale modò habes, & si vtrumque habeas, vtrumque melius est. Est dō quod fueris in hac, vel illa die defecit uos, cur nouū defectū in non celebrādo superinducis? Sed frigidus sum, dicitis, aut tepidus. Sæpe sustinuit inuitū celebrationis hominē parū deuotum, & frigidum, quem in fine dimisit calidum, & feruidum. Corpus Christi ignis est spiritualis, accedē cum fiducia ad hūc ignē, calefces facilius. Audiamus Ambrosium orantem: Graue est, quod ad mensam tuā mundo corde, & innocentibus manibus nō venimus; sed grauius est, si quia peccata metuimus. sacrificium non reddimus.*

Præterea ait Gabriel: *Aut sic timens celebrare, seu communicare, abstinet, quia confidens de industria sua sperat se alio in tempore magis aptum futurum: aut quia maiorem Dei gratiam se præparatam expectat: si primum, stulta est præsumptio, si secundum, fatua est hæc expectatio à Domino, qui semper sublato impedimēto præsto est, nec nouit tarda molimina Spiritus Sācti gratia: stat pulsans ad ostiū, petit introitū, vt cœnet tecū, tantum aperi ianuam cordis, & remoue mortalis peccati repagula, fac quod in te est, secundū modū lect. 7. & 8. expositum, & securè suscipe Christum. Immunda es, dō anima? (inquit Cancellarius) accede mundanda ad fontē puritatis incontaminabilem: esuris? accede pa-scenda ad panē viuificatū, & indefectibile, esuriētē bonis implentem: agrotas? erit hoc efficacissimum tuā inualetudinis medicamentum: fluxum pateris, nec sanari pot es à medicis tuis scilicet exercitijs? tange plena fide cum hemorroissa sūmbriam vestimenti IESV, Sacrosanctam scilicet hostiam, vt restringaris: si percussam te sentis à serpentibus peruersarum tentationum, quid restat, nisi vt serpentem aneum Christum sine veneno eleuatim inspicias? Si dicas cum Propbeta: Quoniam vnico, & pauper sū ego; particeps esto huius sacrosancti mysterij, habebis Christū comitē fidē, & hospitem diuissimum. Cœcā te, debilē fortassis, & claudā cōquere-ris? memineris quoniam tales ad cœnam magni Regis inuitantur, & intrare compelluntur. Lubrica sum, inquit, & instabilis; sed hic panis confirmat cor. Inquietant te & turbant plurimā? adhare ei, qui turbidos fluctus sedat, qui est pax vōstra. Nō ergo formidandū, sed in Domino sperandū, & ipse enutriet, & non cōfundet nos in multitudine virtutis suæ, & sua præparatione, seu propria deuotione in se deficiente in solo Domino confidendum. Euenit nonnunquam, vt turbationes, pu-*

gnæ, deordinationes, & seditates inferius sensualiter evagitate succrescere faciant meritum nostrum: sicut è contra magna vrbobiq; serenitas superbia ventū funditus omnia euertentē quandoque inducit (aliàs indicat) Verba sūt Gabrieli, iudicet quisque num flet pro nostra sentētia. Docet Alfonso Rodrig. de perfect. tract. de communione, cap. 13. tom. 2. dum ait, decipi nimis putantes dissoni perfectiùs, qui à comunione ad cōionem tardiùs accedunt, quā qui citiùs Docet P. Fr. Ioannes de Torres ordinis Frāciscaei en sustento del alma. Docet nostram conclusionem vniuersa religio Benedictina (vno fortè vel alio excepto, dico fortè: nam certò non scio num aliquis excipiat.) O nimis præclara & amabilis Christo religio, cui dignatus est præstare non solum ad frequentiam, verum ad quotidianam cōionem adhortari fideles; summum beneficiū, & ingentis misericordie largitas in hoc elucet, & videlicet executores sacre Eucharistie institutionis hos religiosos Christus elegerit. O verè felix religio intēde, prosperè, procede & regna. In huiusq; opinio-nis auxiliū aurea profert verba Frat. Ioan. Lopez Episcopus Monopolēsis, pertimescētēs ad Sacram. accedere mensam exhortans Eucharistiā fumere, lib. 1. c. 6. lit. G. *No te sirua este pensamēto de acobardate de manera que no llegues à comulgar, siēdo oficio del Demonio por este camino perderte, Quando fueres vn Zachæo, y vn Matheo mira que quiere Dios que comas cō el, y es bien que lo bagas sin replica, Cree que la ala del temor sera a proposito de perderte si acobardado dexares de sentarse a esta mesa, hecho el aperciuiamiento a que la fragilidad humana da lugar, que el miedo no es para esso, sino para que lleges con reuerēcia, &c.* Docet Puteanus 2. tom. q. 80. art. 12. dub. 1. in fin. inquit: *Qui enim abstinet ab Eucharistia, propter tepiditatē quā in se experitur, similis est ei, qui agrotat, & non vult medicū aduocari, donec perfectè conualuerit; aut ei qui tempore hyberno frigore tabescit, nec tamen propterea ad ignem accedit, donec priùs caluerit, vt rectè admonet Gerson de præparatione ad Missam.*

Sed aduertēre libet me aliquando adedō adhæsisse contrariæ sentētiæ, vt hanc q̄ modò sequor delirium putarē: data verò opera huius difficultatis studio incubui, rationes perpendi non transcursum, sed maturè, cum viris literatis negotiū tractaui, qui etiam ex industria huic rei operā nauabant, & tandē cōperi fas esse mutare sententiam, quāq; modo sequor, eligere, & aliā deferere. Cui sanè præter citatos iam Authores fauet maximè Varon. annō Christi 57. Petri 13. & refert Spond. in epitom. Varonij fol. 90. qui etiam aliquos Sanctos adducit hanc nostram sententiam tutantes, qui videri potuerunt apud eū. Conspicor insitum fuisse Deatorum cordibus, vt zelo reuerentiæ erga sacramentum Eucharistiam, nimiam frequentiam illius interdicerent, vel quotidianam sumpcionem: optarem tamē ab ipsis animaduerti, quod scit demon nullum esse aptius medium, nullam securiorem viam ad non prolabendum in peccata, quā Eucharistiā in gratia suscipere. Præter hæc, cum contrarium tutantes fa-reantur morem fuisse in primitiua Ecclesia quotidie communi care, quia charitas illo tempore ardebat, modò vero cum refrigescat, non fore permittendum, vellem aduertissent, ideo modo refrigescere, quia quotidie, vt olim, sacram Eucharistiā fideles non suscipiant. Aduertant deinde cōtingerē sepe, id quod mi-

nus

nus bonum est, indumentis maioris boni circūtegi ali-quādo, sicut vitium indumentis virtutis ornari, & latere anguē in herba. Quod aduertit D. Greg. scribens Ioanni Constantinopolitano lib. 1. Reg. Epist. 24. & refertur distinct. 42. cap. sepe, per hæc verba. *Sæpe vitia esse virtutes mentiuntur, vt tenacitas parsimonia, effusio largitas, crudelitas zelus iustitia, remissio pietas velut videri.* Et idem notauit san. Ioan. Climac. in scala spiri-tualis, c. 26. fol. 167. Vnde ait Vivald. tract. de Eucha-rist. num. 147. in fin. postquam muniuit sententiā quod-tidianæ communionis, & dixit Canones illos ordinan-tes, coniuges per tres, aut quatuor dies à copula absti-nere ante communionē, iam esse abrogatos, sic pro-greditur: *Quare confessarios in Domino moneo ne animabus perditionis laqueos parent.* Quapropter quamuis abstinerē à communione aliquoties ob reuerentiā, vitium neutiquam sit, imò actus virtutis, quatenus tamen minus bonum est abstinerē, quā communicare, quotidianam dissuadentes communionem minus bonum indumentis perfectioris boni circumdant, semper tamen ducti recto zelo, & sua propria opinione. Vnde quidam philosophus rectè animaduertit, dum dixit. *Nulle sunt occultiores insidiæ quā hæc quæ latent in simulatione officij, aut in aliquo necessitudinis nomine.*

Nititurq; Vivaldi monitio verbis illis Catechismi Pij V. 2. part. de Eucharistia, num. 60. ibi. *Quare Paro-chi partes erunt, fideles crebro adhortari, vt quæadmo-dum corpori in singulis dies alimentū subministrari necessariū putant, ita etiam quotidie hoc Sacramento alenda, & nutriēda anima curā non abijciant, &c.* Et in verbis Concil. Trident. sess. 22. c. 6. ibi. *Optaret quidem sacrosancta Synodus, vt in singulis Missis fideles astantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent.* Infertque Vivaldus, quod et si alios fructus quotidiana com-munio nō adduceret, maximus certè esset Dei, totiusque Ecclesiæ Catholice, & simul tam sancti Pontifi-cis maximè in re sic Deo chara voluntatem facere.

Sed hæc apud contrarios non sunt magni momen-ti, dicunt enim Concilium, & Catechismum quotidia-nam quidem communionem optare, suppositis tamē supponendis, si videlicet fideles magna cautela viuāt, vitam perfectam agant, & sic degentes quotidie com-municent, & non aliter. Quod ipsium videtur clarè Cō-cilium insinuasse dum dixit, *Optaret, quod fideles sa-cramentaliter communicarēt in singulis Missis: quasi diceret, vitium sic viuērēt: vt quotidiana communio-ne digni essent.* Nec indignitatem vocat in d. cap. eam quæ ex mortali peccato oritur, cū existēte culpa mor-tali, nec etiā spiritualiter Eucharistia fumatur, & Cō-cilium dicat se magis optare, fideles Sacramentaliter, quā solum spiritualiter communicare.

Ex dicta impugnatione se illa tutates, nō planè ca-pere Cōcilij mentē colligitur: in primis quia idē est dixisse se optare Conciliū, atque optat: est nāque cōmu-nis loquendi phrasis, dum aliquis v. g. pater optat filiū eius esse virtutibus præditum, dicere optarē filiū meū virtutibus pollere. Præterea: non enim dixit se optare magis, quod fideles communicarent Sacramentaliter, quā solum spiritualiter in sensu quo contendūt ad-uersarij, inferendo, quod quia fideles non sunt optima deuotione dispositi, illos minimè deceat quotidie cō-municare, & quod propterea nō dicit Cōcilium de præ-senti, quod optat, vt comunicent, solū viuētēs ordi-

Sanchez Selecta.

narijs moribus, sed loquitur de futuro, optaret. Mens igitur Concilij est, hortari fideles ne sint negligentes in acquirēdo tanto fructu ex Eucharistia percipiēdo, vbi capaces erunt communionis Sacramentalis, tam-quam diceret: Fideles si sine crimine mortali vitam agitis, hortor vos, vt singulis Missis quibus assistitis, nō tantum desiderio percipiēdi Eucharistiam contenti sitis, ex incuria quadam, & pigritia nolentes ad realē sūceptionem accedere: sed abijcite negligentiam, & accedite, nec terreamini, quod vitam singularem non ducatis: hauc namque et si egisse consultius esset, dato tamen, quod sic non viuatis, non erit melius abstinerē quā accedere. Et sanè si Concilij mens fuisset, vt fide-les illi, qui singulariter non viuunt, Eucharistiam non perciperent, non dixisset per indefinitam particulam (quæ æquiuale vniuersali) quod optaret fideles, id est, omnes fideles astantes singulis Missis communicare: sciebat enim Cōcilium, quod non omnes fideles vitam singularis deuotionis agere possunt, intendentes curis secularibus, negotijs Reipublicæ incumbentes, alijs-que officijs quæ distractionem mentis adducant, se ap-plicantes, vt sunt mercatores, tabellarij, &c. Notandū tamen quod quando à Concilio dicitur, se optare fide-les communicare in singulis Missis, nō est sensus, quod si fidelis audiret quatuor Missas in vno die, posset qua-ter recipere Eucharistiam, sed sensus est quod in Mis-sa qualibet possit recipere sacram Eucharistiā semel, & semel assumpta Eucharistia non sit illi licitum am-plius in illo die communicare. Et in sensu quo Con-cilium, loquuntur Sancti Patres ad communionē quoti-dianam exhortantes. S. Augustin. de verbis Dom. serm. 28. qui desumptus est ex Ambr. lib. 5. de Sacrament. c. 4. Idē August. in lib. Quinquag. Homil. & de bono per-seuerantiæ cap. 14. & Epist. 118. ad Ianuar. Ignat. in Epist. ad Ephes. Basil. ad Cæsaream patriam. Ambr. lib. 3. de Sacram. cap. 4. Chryl. Homil. 61. ad populum Antioch. Cyprian. serm. 6. de oratione Domini. Hiero-nym. ad Lucin. Epist. 28. Cyrill. lib. 3. in Ioan. cap. 37. Consultius ergo aget quisquis vt communicet, in fer-uenti deuotione viuēte; dato tamen, quod non ita viu-uat, salubrius certè non erit consilium abstinerē, quā ad Eucharistiam accedere.

At obijcies, Conciliū res. 13. c. 7. dicere, fidelem dil-igenter cauere debere, ne absque magna reuerentia, & sanctitate ad sacram Eucharistiam percipiendā ac-cedat: at accedens cū sola munditiā à mortali cōscia-tia, non cum magna reuerentia, & sanctitate accedit, imò cum minima quæ necessaria est ad non acceden-dum indignè. Igitur ex mente Cōcilij ad accedendum decenter ad Eucharistiā, maior dispositio quā cōscia-tia nullius mortalis criminis erit ex decētia, & cōsilio necessaria. Quod videtur clarè indicare Conciliū, di-cēs. *Si non decet ad Sacras vlla functiones quæpiā ac-cedere, nisi sanctè: certè quo magis sanctitas, & diuini-tas cælestis huius Sacramenti viro Christiano cōperta est, eò diligentius cauere ille debet ne absque magna reuerentia, & sanctitate ad id percipiendum accedat.*

Ex dictis tamen nu. 8. fit satis huic argumento. Nos scilicet, quod & Conciliū consulere, vitā maximè per-fectam agendam ab accedente ad recipiendam sa-cram Eucharistiam non solum quotidie, verum ad se-mel in vita: nunquam tamen Concilium consulit non recipiendam à viuente feruente, qui tunc refragabi-tur consilio præstito de viuendo perfectè ad decētiū

L. 2. suscipien-

fufcipiendam Euchariftiam, non tamen franget cōfiliū de non communicando nifi perfectè quis uiuat: tale enim cōfiliū minime à Cōcilio inftitutum est. Præterquam quod nomine magnæ reuerentiæ, & fanctitatis explicuit Concilium eſſe munditiem à mortali, vt intuenti cōſtabit.

Demum veritas noſtræ aſſertionis ex declaratione Cardinaliū ſuper c. 6. ſeſſ. 22. ſtabilitur; que habetur 4. vol. decif. Rotæ huius tenoris: *Obſtat Concilium Tridentinum Epifcopo volenti præſcribere certa tempora, vt dies Dominicos, quartā & ſextā feriam, quibus tãtũ liceat uiris laicis coniugatis, negotioribus, & mulieribus etiam non coniugatis ſanctiſſimam Euchariftiam ſumere, etiã ob irreuerentiam quam poteſt quotidiana huius Sacramenti ſumptio in ſua Diœceſi parere. Hoc fuit decifum in menſe Ianuarij 1587. obſtare, quia antiquis temporibus peracta conſecratione omnes aſtantes ſumebant Euchariftiam & ideo licitũ eſt quotidie Euchariftiam ſumere, cap. quotidie de conſecrat. diſtinct. 1. Quare exhortandi ſunt fideles vt ſicut quotidie peccant, quotidie medicinã accipiant. c. Quotieſcumque, de conſecrat. diſtinct. 2. Ecce qualiter menti aduerſari Concilij putat Congregatio, aſſerentem cōiugatos, aut laicos negotijs ſecularibus deditos non debere quotidie communicare, quantumcunque id conſulat ex zelo reuerentiæ erga Sacramentum.*

Nec euafio dicentiū Epifcopũ illum reprehenſum fuiſſe quia non ſolum conſulens, ſed præcipiens veta- bat communionem, exceptis diebus, vim declarationis eneruat: nam duo aſſerit dicta declaratio, ſcilicet præceptum imponi non poſſe de non communicando, niſi ſtatutis ab Epifcopo diebus, & quod quotidie fit communicandum fidelibus. Quafi dicat declaratio, tantum abeſſe, poſſe præcipi, quod, niſi ſtatutis diebus, ad Sacram accedant menſam coniugati, & alij laici ſecularibus vacantes curis, quòd potiùs eos debere accedere quotidie, ſit conſulendum.

20 Ex diſtis tota hac diſputatione demum inferitur, licitum eſſe laicis fidelibus cōmunicare die veneris, & ſabbati Sancti, & conſultius aucturos cōmunicãdo, quã abſtinendo. Nō enim aliquo iure eſt prohibitũ, & cōſuetudine fulciri neutiqũa poteſt, tũ quia in aliquibus Eccleſijs illo die ſacra Synaxis miniſtratur, cuius teſtis ocularis ſum: in hac enim Curia Matritenſi quolibet anno in parochia ſancti Martini, & in Eccleſia illi annexa ſancti Placidi ſacra Euchariftia porrigitur omnibus conſuetibus illo die, qui pene innumerabiles ſunt (adeo diuini huius panis ſufcipiendi creuit cupiditas, & deuotio); tum quia eſto nullibi illo die miniſtraretur, nō inferendum eſſet inde, pollere conſuetudinem poſitiuam, & prohibitiuam adminiſtrationis, ſed ſolum negatiuam, que potiùs non vſus eſt; eo modo quo dicimus pollere modò negatiuam conſuetudinem nō miniſtrandi pueris Euchariftiam habentibus vſum rationis, niſi decimum, vel duodecimum annum attingerint; de quo diſput. 26. poſſe verò in die veneris ſancti miniſtrari fidelibus fanis ad Eccleſiam conſuetibus Euchariftiam, docent Eman. Sã verb. *Euchariftia*, nu. 19. Vazquez tom. de *Euchariftia*, diſput. 32. cap. 2. nu. 19. & 21. Hurtado de ſacrific. diſput. 4. difficultate 2. Suarez tom. de *Euchariftia*, diſp. 80. ſect. 2. §. ſecundus dies eſt paſſeues, Ledefma de *Euchariftia*, cap. 19. poſt quintam conſuſionem, Vega in *eſpejo de Curas*, cap. 10. num. 241. fol. 190. Ioan. de la Cruz in Direc-

rio de ſacrificio Miſſæ, fol. 168. Duran. in rationali diuinorum, lib. 6. cap. 77. num. 35. Fagundez de præceptis Eccleſiæ, lib. 3. cap. 16. num. 16. Enriq. lib. 9. cap. 9. num. 6. in comment. littera S. in fine. Arbol. de *Euchariftia*, not. 8. fol. 291. qui immeritò ait hoc non expedire, etſi licitũ fit ex D. Paul. 2. ad Corinth. 6. *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt.* Viçtor. ad Tolet. lib. 2. cap. 3. D. Perez en la ſum. theologica, vbi de la *Euchariftia*, verb. *Miniſtro*, fol. 12. Pillucius tom. 1. tract. 5. cap. 5. quæſt. 5. Layman. tom. 2. lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 7. Sylu. 3. part. quæſt. 8. art. 9.

21 Quia tamen aliquoties accedere poteſt non fuiſſe conſecratas paruas hoſtias, Hiſpanè *formas*, quas ſufcipiant cōmunicaturi, ſciat Sacerdos ei nō eſſe vetitũ partẽ hoſtię diuidere ad cōmunicandũ fidelẽ quolibet die velit ob ſolã deuotionẽ (nã ſi extremã ageret vitã, poſſe frangi hoſtiam nullus quem viderim dubitauit, nec dubitari poteſt, quin tũc nō frãgere eſſet peccatũ mortale, vt docet Zãbran. de *caſibus in articulo mortis*, cap. 3. dub. 6. num. 7. Et docet Rubrica Miſſalis Pij V. de *deſectibus Miſſæ*, verſ. *Si Sacerdos*,) docent Angel. verb. *Miſſa*, num. 27. Enriq. lib. 8. cap. 46. num. 2. in comment. litt. E. Sa verb. *Euchariftia*, num. 5. D. Ant. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 3. Sylu. *Euchariftia*, 2. §. ſer. vltim. & *Euchariftia*, 3. quæſt. 15. verſ. vltimo, Anton. de Literatis in ſumm. 2. part. c. 22. num. 10. Suar. de *Euchariftia*, diſp. 85. ante finem. Diana de *celebrat. Miſſarum*, reſolut. 37. Scorcia de *ſacrific. Miſſæ*, lib. 4. cap. 29. nu. 12. Zanardus in Directorio, part. 1. de *Euchariftia*, c. 9. num. 15. & cap. 10. num. 13. Homobonus part. 1. tract. 4. cap. 11. quæſt. 110. Graff. decifio. part. 1. lib. 2. c. 38. num. 31. Paludan. in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 5. in fine, Poſſeuinus de *communione ſanorum*, c. 8. num. 13. Bonacina de *Sacramentis*, diſp. 4. quæſt. 5. punct. 1. num. 13. adducens Camerotam de *Euchariftia*, c. 9. dub. 7. quem non vidi, & Bartholomæum ab Angelo de *Miſſa*, dialogo 5. §. 589. Quæ enim iniuria, vel irreuerentia fit ſacrificio, quod ſicut participes ſunt adſtantes fruſtuum ſpiritualium illius, ſic & ſiant fruſtus realis, realiter hoſtiæ ſufcipiendo partem?

Nec aſſentiendum Graff. 1. part. decif. lib. 2. cap. 38. num. 31. (quem ſequitur Zambranus de *caſibus in articulo mortis*, cap. 3. dub. 6. num. 7.) dicenti, non modica poena dignum eſſe Sacerdotem frangentem hoſtiam, vt laicum communicaret, cum ipſe debeat recipere totam hoſtiam, vt conſtat ex cap. *Relatum*, de cōſecrat. diſtinct. 2. Re vera tamen in poſtrema ſacrificatiõne quorũdam Sacerdotum plurimas eodem die celebrantium Miſſas, non tamen in omnibus ſacram hoſtiam ſumentium, ſed tantum in poſtrema ſacrificatiõne. At hoc quem diuerſum fit ab aſſertione noſtra ignorat quis? Quapropter conſtitutio ſynodalis edita anno 622. à Sereniſſimo Infante Cardinale, prohibens ex hoſtia diuidi particulam ad laici communionem, intelligi ad ſummum debet, quando facilè aliã formã apponi poſſent. Imò nec in hoc caſu inuenio culpam. Cum nullo præcepto ſit prohibitum ex hoſtia particulam diuidi, nec intereſt quidquam quòd poſſet vitari diuiſio, ex eo quod aliã ſuperſeſſent formã.

Nec aſſentiendum diætæ Conſtitutioni, quatenus ait non licere ex ſacrario formas extrahere ad communicãdos fanos, eo quòd pro ſolis infirmis hoſtiæ in ſacrario referentur. Nã licet introducã fuerit cuſtodia Euchar-

Euchariftiæ ad infirmorum communionem, non illis ſolis perſicua eſſe debet, ſed etiam fanis; & ſic obſeruari in parochijs Matritenſibus, & monaſterijs, & in pluribus alijs oppidis animaduerti.

22 Ad communicandũ infirmã monialẽ poſſe Vicarium, vel alium miniſtrum intrare Monaſterij clauſtra in omnibus feſtiuitatibus in quibus Religioſæ tenentur ſecundũ regulã Euchariftiã ſufcipere; docet Rodrig. quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 37. art. 4. §. *dubatur præterea*. Ludouic. de San Ioan. in ſumma, vbi de *Euchariftia*, quæſt. 8. art. 9. dub. 10. Sanchez de *ſtatu religioſo*, lib. 6. cap. 16. num. 45. Imò poſſe abſque vilo ſcrupulo monaſteriu ingredi ad celebrandũ cauſa communionis infirmæ dandæ, cẽſent, eo quòd cōmunicatio fidelium annexa ſit celebrationi. Ex eo igitur, quod datur facultas ad Euchariftiã ſufcipiendã, cõcedi ad celebrandũ arbitratum erit quòd cõfirmat ex cõſuetudine in omnibus religionibus obſeruata, & ſanctę Clare in ſua regula, c. 2. conſeſſum que fuiſſe a firmat a Leone X. in ſupplem. fol. 93. conſeſ. 260. per hæc verba. *Cõceſſit quod quando moniales ſanctę Clare infirmantur, taliter quòd non poſſint ad cratẽ venire ad audiendã Miſſam, poſſit illo tempore Sacerdos confeſſor earum, vel Prælatus ſuperior introire clauſuram in infirmariam, & Monaſteriu ad celebrandũ, ne tales moniales remaneant ſine Miſſa, dummodo Sacerdos ad nulla alia loca quam ad altare diuertat, niſi tanto tempore quanto ad celebrandũ indiget, nec loquatur niſi quantum opus eſt in Miſſa.* Cũque Summus Pont. expreſſerit Confeſſarium monialium, vel Prælatum ſuperiorem poſſe introire: inferendum videtur nequire alium Sacerdotem ad libitum monialium deſignatum introire: noluit autem Summus Pont. ad ingreſſum alij quam Confeſſario ſe credere. Nec obſtat ſumptioem corporis Dominicę poſſe optimè fieri abſque hoc, quòd Vicarius celebret interius, cũ in cõmodè fieri non poſſit. Verũ cum Leo X. pro monialibus ſanctę Clare limitauerit alium quã Confeſſarium earum, vel Prælatum non poſſe intrare ad celebrandũ infirmæ, communionis ergo: poſſe ceteras moniales aliorum Ordinum pro libito quemcunq; Sacerdotem deſignare iudico, niſi ſpecialiter eſſet illis prohibitum.

Verũ quamuis Rodrig. tantũ cenſeat poſſe Euchariftiam miniſtrari infirmæ moniali in omnibus feſtiuitatibus in quib. Religioſæ tenentur ſecundũ regulã, ſacram Synaxim ſumere: rationem ſatis efficacem non video quare quotidie non poſſit porrigi. Nã ſi ob vtilitatem temporalem Conuentus, v. g. ob deliniendũ parietem aut ſolum, permiſſum eſt fabris clauſtra introire, quare ob vtilitatẽ ſpiritualẽ monialis, id negãdum erit miniſtris ſetuantibus requiſita, quæ omnem ſuſpicionẽ iniqui ingreſſus poſſent generare? Semper tũ in hoc obediendũ eſt ſuperioribus. Nec in admirationẽ reuocandũ erit, his temporibus quotidie à laicis ſumi Euchariftiã, & id modò agi, quod antea nō agebatur. Nam & his temporibus quotannis fermè videmus & Sanctos canonizari: imò in anno 20. ſimul S. Ignarius; S. Frãciſcus Xauier, S. Iſidorus Matriti filius, S. Theresia de Ieſus canonizationẽ ſunt adepti, cũ tũ olim rariffimè canonizationem vnam fieri videremus: mutantur namque tempora, & hominum ingenia, noua ſæper aduertunt, & rei vnius ſtudio pro viribus dantur, cui ante nec cogitationem habuerant, vnde euenit id licitũ agere putari, & ante illicitũ eſſe putabatur. Omit

Sanchez Seleña.

to quod vt iam ſepe monuimus, in primitiua Eccleſia quotidie ſacra ſumebatur Synaxis. Præter dictã verò opus erit valde animaduertere duodecim vtilitates quas congerit Viguerius in *Inſtitut. de Sacram. Eucharift.* verſ. 18.

23 Ad primum iam argumentum reſpondetur, Sacerdotes laicos ſuperare, quòd illis commiſſum ſit miniſterium ſacrificandi principaliter, & conſecrandi; vt aduertit Marcilla in *memoriali*, fol. 24. & quia Sacerdos celebrans communicat ſub vtraque ſpecie; laicis verò ſolum, vt ſunt adiutores, & depẽdentes à Sacerdotibus: & maior labor Sacerdotum ſine præmio nō relinquitur, tum honoris, tum gratiæ correſpondentis actui perfectiori ſacrificandi. Nec mirum in manducatione Euchariftiæ eſſe cum laicis æquales.

24 Secundum argumentũ probat, quã diuerſa ſit vrbaniſas ſeruanda inter ipſos homines, ac inter Deum, & illos inter Deum enim, & homines recuſandum nō eſt ad menſam illius ſedere: quippe gratius eſt Deo aſſidere illi, quã e contra. Vnde Gabriel in Canone, lectione 87. litt. P. ait: *Suauis eſt timor ille, vel reuerentia minus prudens eius, qui ad Dominum vocantem, & inuitantem non accedit. ſed procrastinat, & coruina voce dicit, cras, eras. Denique tales qui nolunt accedere, niſi cum auctuali deuotione, & fermore, agere ſimiliter contingit quaſi frigidis nolentibus igni appropinquare, niſi prius calidi ſint; & infirmis nolentibus conſulere medicum, niſi prius ſani ſint: quod quã ſtultum, et ineptum ſit, nemo eſt qui ignoret.* Quod idem docet expreſſe D. Bonauent. in 4. diſtinct. 10. quæſt. 1. num. 10. 11. & 12. Et quamuis Centurioni in præmium humilis recuſationis præſtitit Deus ſanitatẽ filij, Zahæo largitus eſt ſanitatẽ totius domus, vt conſtat ex illis verbis Lucæ 10. *Ait Ieſus ad eum* (ſcilicet Zachæum.) *Quia hodie ſalus huic domui facta eſt, ad te licet peccatorem diuertit.* Quafi dicat, ad te diuertit peccatorem, vt tu cum vniuerſa tua domo ſaluus fieres. Et licet David 1. Regum 6. (ob mortem Oz, quia arcam teſtamenti tetigit) nō fuerit auſus eam in propria domo ſufcipere; at poſtquam eſt cõſpicatus Obededon, in cuius domo fuit arca recepta, à Domino fuiſſe dicatum, illam hoſpitare decreuit: palam animaduertens magis Deo placere arcæ receptionem, quã humilem recuſationem, & ſic in Sacramento.

25 Ad tertiu, ſecundũ ſe loquendo abſtinẽs ab Euchariftia, nec potiores, nec plures actus virtutis exercet, quã nō abſtinens, vt expreſſe Gabriel in Canone, lect. 87. litt. O. Puteanus 2. tom. quæſt. 80. art. 12. dub. 1. Et licet concedamus, abſtinentem timere Deum vt quatuor, qui timor à charitate, vt quatuor oriatur; & non abſtinẽtẽ accedere cũ amore, vt quatuor; quatuor gradus accedẽtis etſi in quantitate ſint pares, tã diſcreta, ſcilicet in numero, quã cõtinua, ſcilicet in intentione, cum quatuor gradibus abſtinẽtis; in qualitate tamen gradus accedẽtis excedũt, & gratiores ſunt Deo, vt potè de meliori obiecto. Cui magis placitum eſt amari amore proſequutionis, quã amore non deſertionis: & qui timet accedere, quia amat Deum, non tunc amat, quia velit de nouo Deũ ſufcipere, ſed quia amat non deſerere, quem habet, cum ſponſa dicente Cantor. 3. *Tenuit eum, nec dimiſit eum.* Nec diſtinctius demonſtrat fidem abſtinens, quã accedens: ideo enim accedit quia credit, & ſub illis ſpeciebus ſit Chriſtus; cibis ſpiritualis animarum. Sed demus, quod æquales

L 3 habeat

habeat actus virtutum, imò aliquantulum excellentiores in quantitate, & qualitate, quã qui accedit; ille saltẽ qui accedit, semper erit melioris conditionis, cum reportet gratiã ex opere operato ex Sacramento: alius verò qui abstinet, solũ quẽ datur ex opere operãtis, cũ careat gratia Sacramentali, & alijs fructibus Sacramenti: quod expressẽ tenet Gabriel allegandus infrã in solutione vltimi argumenti, in Canon. lect. 87. littera O.

26 Ad quartũ argumentũ respondetur, negando quod ex frequentatione Eucharistiã sentiat quis minui feruorem deuotionis, & amorem. Verũ si fortẽ frequentando Sacramentũ minuitur; multo magis minuetur nõ frequentando: nam si frigidus sit quis, quãdo applicat sibi ignem, frigidior erit quando se elongauerit ab illo: aliũde enim prouenit frigiditas quã ex Eucharistia, nempe aut ex dæmone infligãte, aut Deo permitte, ad humiliandum hominem, aut ex indispositione corporis. Et miror admodum q̃ plurimi Doctores dicant minui ex frequentatione deuotionẽ, & feruorẽ; cum id fundamentum habere minimẽ possit ex ratione, nec in experientia, quandoquidem nõ ex frequentatione, sed ob diãas causas cõtingat diminui feruorẽ, & amorem: nõ in ratione, nam hoc effet dolo afficere Sacramentũ. Si enim quispiã bona valetudine affectus cibum aptissimũ quotidie sumeret, quo sanitatẽ cõseruaret, & ex quotidiana cibi sumptione in agritudinem rueret, diceretur tunc cibum causasse agritudinem, & dignus esset repudio, & vituperio, qui etsi bonus, infirmitatem conciliet. Sic qui feruenter suscipere Eucharistiã à principio, si ex nimia frequentia decideret in imbecillitatẽ feruoris, & amoris, posset meritõ repudiare Sacramentum tanquã sibi nociuum, & causans infirmitatem, quam ipse ante frequentem illũ vsum talis cibi non habebat; & consequenter fraudem adigeret Sacramento. Iudicet itaque quisque, num Incidat in scyllam, cupiens vitare charybdim.

ROBORATVR AVTHORIS SENTENTIA numero septimo relata, & respondetur ad uerbariorum objectionibus.

S V M M A R I V M.

Quod quotidie communicare expediat laicis etiam si solam munditiẽ à mortali habeant, docent Sancti, à num. 27. vsque ad 33.

Nec ex diãis Sanctis sumitur solum argumentum negatiuum, num. 34. & 35.

Mirandum quod oppositam sententiam intendant aduersarij probare ex illo D. Paul. 1. Corinth. II. Probet autem seipsum homo, &c. num. 36.

Loca Sanctorum adducta ab aduersarijs pro sua sententia magis nostram tutari ostenditur, num. 37. & 38.

Sacra Scriptura plures habere potest litterales sensus, num. 40.

Aduersarij fatentes nostram sententiam fulciri efficaci ratione, non consequenter loquuntur, repellentes illam postea tanquam falsam, num. 41. 42. & 43.

Afferentes expedire magis celebrare quotidie Sacerdotes etiam cum sola munditia à mortali, coguntur fateri expedire quoque laicis quotidie communicare, num. 44.

Mirandum quod aliqui graues Doctores oppositum huius censuerint, num. 45. & 46.

Ex cõmuniõne quotidiana Fidelium maxima bona conciliantur Ecclesia, num. 47. & 48.

Soluitur obiectio aduersariorum, num. 49. & 50.

Aduersariorum opinio nullum fixum terminum designare potest, quo expediat laicos communicare; ob quam solam rationem quamuis alia descenderent, defendenda est illa sententia, num. 51.

27 Docent nostram sententiam quam num. 7. adduximus, D. Chrysof. homil. 28. in Epist. I. ad Corinth. dicens: *Paulus vnũ nouit tempus aditus, & communionis, paritatem cõscientiã.* Et in homil. 60. *Ad popul. Antioch. ait. Tempus Aduentus, vel Epiphania, vel Quadragesima dignos accedere nõ facit, sed anima puritas, & sinceritas: cum hac igitur semper accede, sine hac nunquam.* Ecce Diuum Chrysofomum, nihil aliud exposcentem ad quotidie communicandum, quã puritatem cõscientiã à mortali: taliter quod sicut sine illa nunquam est accedendũ ad sacrã mensam, si cum illa quotidie sit accedendum. (At oppositũ sentientes libenter consentiunt non esse diu differendam communionẽ, quamuis sola adfit munditia à mortali.) Et postea in eadem Homil. subdit: *Hac non vt temerẽ communicemini dico, sed vt vos dignos reddatis. Non es hostia dignus, vel communionẽ? Ergo nec oratione.* At ad orandum meritorie, solum sufficit status gratiã. Nec obstat eundem Chrysof. dicta Homil. ad maximam sanctitatem comparandã exhortari, ad Sacram mensam accedere cupientes, dicens: *Nolo vos tantum à cæno esse liberatos, verũ, & candidos ac splendidos. Nam si Rex Babylonius ex captiuitate deligens adolescentes pulchros specie, & decoro aspectu sumpsit, multo magis, & nos mensã assistentes Regiã, specie pulchros esse decet, aurum animã mundum habentes, vestem puram, calceamenta Regiã, decorum animã cultum.* Non inquam, obstat hoc nostrã sententia: & miror valde quod obstat arbitrentur oppositã tutatẽ: solũ enim illis verbis hortatur Chrysof. fideles Sacra Eucharistiã suscepturos ad vigilantia in agẽda vita perfectã, & magis Deo placentẽ: ad quod data opera est hortatus, ne aliqui ansam arripentur forordiã diligendi, & mores perfectos non procurandi, ex eo quod superius ipse dixerat, fat fore ad semper (hoc est quotidie) communicandum, puritatem cõscientiã habere, hoc est, à mortali culpa mundam. Cum æquũ & maximẽ decens sit ad maiorem in dies sanctitatem conari, quam ad solam munditiẽ à labe lethali cõsequendam. At hoc quod Sanctus hortatur, nos etiam millies monemus, & vtinam omnes sacratam Eucharistiã suscipientes, ad tantam consequendam gratiã conspirarent, quod eam quam omnes Angeli sunt cõsecuti, ipsi quoque comparare niterentur.

28 B. Ambrosius lib. 5. de Sacramento, cap. 15. nostram quoque sententiam tuetur, dicens: *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? Si cõvive, vt quotidie merearis accipere: qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere.* At oppositum sentientes libenter fatentur, non fore sanum consilium differre communionem post annum, quamuis solam munditiẽ à mortali lue quis haberet, & implicatus esset venialibus. Igitur cum Sanctus asserat, non mereri post annũ accipere, qui non meretur quotidie, illi erit

illi erit oppositus, qui censuerit optimẽ posse euenire post annum esse aliquem dignum Sacra Eucharistia suscipienda, non tamen quotidie: sit namque contra ipsos hoc argumentum: *Per vos, qui implicatus venialibus est, & curis secularibus deditus, mundus tamen à mortali, meretur post annum communicare; ad eo vt sit consultius suscipere Eucharistiã, quã abstinere: at qui diãis defectibus quotidie communicaret, non meretur accipere per vos; igitur fateri debetis non inferri, quod qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere. Sed hoc asserere directẽ est oppositum & euidenter diãis à Sancto, cum ipse dicat, quod qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere.* Optarem hæc conspiciantur Doctores putantes suam sententiam esse Sanctis Patribus conformem; arb. trantes etiam alios Doctores, qui eorum non profiterentur opinionem, Sanctos non intelligere, nec vnquam benẽ legisse: quod certẽ minus modestẽ dictum est quã fas esset. Sed hæc loqui ipsis solum nocet. Omitto, quod credibilis sit, Doctorem alijs negotijs non deditum quã studijs, Sanctos reuoluere potius quam illum, qui cum Proceribus crebrẽ conuersando tempus cõsumit, & Reipublicã negotia medicatur. Quod verò D. Ambrosius super cap. 11. ad Corinth. 1. hortetur ad maiorem dispositionem, quã ad solius mortalis labis munditiẽ: diãis ab eodem non obest, nec nostrã sententiã; nos etiam id hortamur, vt diximus supra nu. 27. in fine.

Probatum item nostrã sententia ex Concilio Colon. parte 7. c. 19. dicens: *Mens ergo ab omni affectu peccandi longẽ absit; nam si adhuc habet voluntatem peccandi, grauius magis Eucharistiã perceptione, quã purificatur. At contra, quamuis quis peccato mordetur, si tamen pœnitent, & de cætero peccandi voluntatem nullam habeat; cõfidens de Domini miseratione, accedat ad Eucharistiã intrepidus, & securus.*

29 Item Nicolaus Papa consultationi Bulgarorum respondens, à quibus conquisitus fuit, num expediret morem vsque tunc virentem per totam Quadragesimam communicandi, seruare, sic est alloquutus: *Quod vt fiat, Dominum Omnipotentem suppliciter exoramus, & vos omnes vehementissimẽ exhortamur: si tamen mens in affectu peccandi non sit, vel si hanc non de criminalibus culpis conscientia impœnitens, vel non reconciliata fortassis accuset; vel si fratri discordanti suo vitio reconciliatus minus existat. Nam si quem de aliquo conscientia mordet, grauari potius tãto munere, quã remediũ cõsequi quẽlibet arbitramur.*

30 Respondent oppositam tutantes sententiam, huiusmodi auctoritates tantum loqui de dispositione necessaria ad fructum Sacramenti, quã erit munditia à culpa mortali. At suo se iugulant gladio: si enim cum sola munditia à mortali, non solum communio fructuosa erit, verũ ad Eucharistiã quotidie suscipiendam hortantur Papa & Concilium, sit posse consuli ex mente Papæ & Concilij communionem quotidianam habenti solam mundam cõscientiam à peccato mortali. Concilium verò & Papam ad communionem quotidianam hortari, patet ex verbis, *Suppliciter exoramus, & vos omnes suppliciter exhortamus: & ex verbis vltimis Concilij, Accedat ad Eucharistiã intrepidus & securus.* Qui enim dicit accede, præcipit, vel saltem consulit accessum.

31 Deinde S. Isidorus in lib. 1. de Ecclesiã offic. exhortans ad quotidianam communionem, prædictam sententiam comprobatur, dicens: *Ceterum si talia sint peccata, quã mortuum remoueat ab altari, prius agenda est pœnitentia; ac sic deinde, hoc salutiferum medicamentum suscipiendum. Qui enim manducat, & bibit indignẽ, iudicium sibi manducat, & bibit. Hoc est enim indignẽ accipere, si eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam.* Ecce Sanctum nihil aliud exigere ad quotidianam communionem, quã quod suscepturus, mortali careat; cum solum tempore status peccati lethalis adfit obligatio præmittendi pœnitentiam ad Sacram Synaxim suscipiendam.

32 Nec alicuius momenti est aduersariorum solutio, vtentium prædicto testimonio ad suã sententiã comprobationem, eo quod ipse Sanctus dicat ante relata verba: *Dicunt aliqui, nisi aliq̃o intercedente peccato, Eucharistiã quotidie accipiendam: quod qui dem benẽ dicunt si hanc cum religione, & deuotione, & humilitate suscipiant.* Magnificat contrarij prædicta verba, nullaque clariora in suã opinionis auxilium posse adduci arbitrantur. In quo sanẽ decipiuntur. Quã namque ratione persuadere sibi poterunt contrarij aduersarij sibi Sanctum in suis diãis? At iam probauimus ex tenore verborum primi testimonij, posse consuli quotidianam communionem præmissã solum pœnitentia labis mortalis. Nec in hoc secundo testimonio aliud intendit Diuus Isidorus affirmare, quã quod ad suscipiendam Eucharistiã, non fat sit culpa mortali carere, sed etiam opus esse, vt dignẽ suscipiatur: religiosẽ suscipi, hoc est ob finem religiosum, non quidem ob vanum: quod explicuit illis verbis: *Cum deuotione & humilitate.* Quasi dicat, non inhumilis accedat contra humilitatem delinquens, & finem superbium susceptioni proponens: non indeuotus, hoc est, cum animo non præstandi Deo famulatum, & cum intentione alterius finis prauĩ & extranei ab institutione Sacramenti. Deuotionem quidem non consistere in illo gaudio, siue suspensione sensibili, quã aliquando communicatur à Deo suis famulis, sed in propititudine animi præstandi famulatum & obsequium Deo, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 82. art. 1.

33 Vterius nostram tuetur sententiam D. August. de Ecclesiã dogmat. cap. 53. & refertur in cap. quotidie, de consecrat. distinct. 2. vbi loquens de maiori frequentia communionis, ait: *Quotidie Eucharistiã communionem percipere, nec laudo, nec vitupero. Cõfidens de Domini miseratione accedat ad Eucharistiã intrepidus & securus.* Subdens: *Sed hoc de illo dico, quem mortalia & capitalia peccata non grauant.* Nec obstat quod in dicto c. ad maximam sanctitatem consequendam ob frequentem, siue quotidianam communionem capiendam suadeat Sanctus: nam etiã & nos id ipsum exhortamur, non solum ad quotidie communicandum, vt diximus, exponentes Diui Chrysofomi loca, verũ ad annuam communionem habendã. Pluraque alia loca Sanctorum inspicere poterunt in E-mondo Augerio in catechismo vbi de Eucharistia.

34 Nec satisfacit aduersariorum effugium dicentium, ex adductis Sanctis pro nostrã sententiã solum posse sumi argumentum negatiuum, videlicet: *Sancti consulant carentes culpis mortalibus quotidie communicare: Ergo etiam quamcumque dispositionem excludunt tanquam non necessariã.* Non valet argumentum,

tum, inquit, sicut non valet & hoc: Christus Lucæ *Veruntamen quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Nam qui sic argumentatur: *Christus nihil aliud exigit ad remissionem peccatorum quam eleemosynam: Ergo illa sola sufficiens erit ad illorum remissionem:* mala esset consequentia. Item Paulus ad Roman. 5. ait: *Iustificati ergo ex Fide pacem habemus ad Deum:* & in cap. 1. *Iustus autem meus ex fide vivit:* & tamen si aliquis sic syllogizaret: *Diuis Paulus ad iustificationem solius Fidei dei meminit: Ergo ad iustificationem nihil aliud est necessarium quam Fides:* malè sanè inferret.

35 Verum per incircumspectam viam abierunt aduersarij, præfatum effugium excogitantes. Nam quoties Doctor aliquis interrogatur de conditionibus requisitis ad aliquod agendum, constrictus erit assignare vniuersas conditiones, alias diminutè responsurum dubitabit nemo: vt si perquireretur, an vitam cœlibem ducere in omni euentu melius sit, quam maritalem; respòdere oportebit, meliorem esse cœlibem, nisi vri quis timeat: iuxta Paulum dicentem ad Corinth. 1. cap. 7. *Melius est nubere quam vri:* & nisi virginem doctora uerit, vel illam ducere sponderit. Vnde satis non esset vnicam tantum proponere conditionem. Cùm igitur Sancti pro nostra opinione adducti, interrogati, num in omni euentu consultius esset, communicare quotidie, quam abstinere? vel quamuis non conquisiti ad quotidianam communionem exhortentur, vt rectè responsum præstarent, opus erat eis vniuersas cõditiones designare habendas à cupientibus communicare quotidie, vt inde communicaturi dignoscere valerent, num esset illis expediatius abstinere, vel non. At cùm solam munditiem à mortali proponat tanquam conditionem ad communicandum quotidie, taliter quòd illa solum munditiè, à mortali labe præmissa, melius sit cõmunicare quotidie, quam abstinere, sit Sanctos illam solum exposcere ad quotidianam communionem: adeò quòd illa tantum munditiè adepta, melius sit cõmunicare, quam abstinere: quamuis semper sit aspèrandu ad maiorem & vberiore sanctitatem, vt quotidie Sacratum Panis recipiatur. Vnde ex Sanctis argumentum affirmatiuum, & nõ negatiuum desumitur. Quod planè ex simili fatetur Torres de iustit. disp. 5. dub. 2. nu. 3. dicens, quòd quoties Doctores disputant de numero aliquarum rerum, si quasdam enumerant, nulla facta mentione aliarum, planè videntur sentire in eo genere plures non esse: vnde argumentum, quod autoritatis negatiue videtur, assertiuum potius est. Hęc Torres. Et docet Suarez tom. de Eucharistia, dif. 40. sect. 2. vbi ait, quod sumptio Eucharistia: nec etiam in voto, non est necessarium medium ad salutem. Et probatur inquit autoritate negatiua Conciliorum & Patrum. *Quæ argumentandi ratio licet aliàs infirma esse videatur, tamen in doctrina tradenda de rebus multis, in qua de singulis docentur, quæ illis cõueniunt, & aliquid affirmatur de quibusdam quod tacetur de alijs, satis probabile argumentum sumitur, quia illud silentium est implicita quadam negatio, & particularis affirmatio & quasi exceptio, quæ firmare solet regulam, vt quod vni singulariter conceditur, alijs negari intelligatur.* Christus verò dicēs omnia peccata eleemosynis mundari, id dixit, quando eleemosynæ actus ex charitate imperatur; & tunc munda erunt omnia, cùm charitas operiet multitudinè peccatorum. Petr. 1. Epistola. Sic

D. Augustinus, Theophylact. Beda & Strabo adducti à Maldonato super dictum cap. 11. Lucæ. Vel quia disponitur quis per eleemosynam ad gratiam consequendam: vt communiter docent Theologi, & constat Act. 10. *Orationes tuæ eleemosyna tua ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* Et Ecclesiast. 29. *Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & hac pro te exorabit ab omni malo.* Vel solum facta est à Christo cõparatio inter lotionem exteriorem factam à Phariseis calicis & catini, & lotionem interiorem, vt cõstat ibi: Et ait Dominus ad illos: *Nunc vos Pharisei quod de foris est calicis & catini mundatis, quod autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate.* Quasi dicat, mundiores efficiemini dando eleemosynam, quam vestris lotionibus. Et ideo subdit: *Veruntamen quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Vt bene docet Maldonat. super dictum cap. 11. Vnde idem est, ac si diceret: Licet eleemosyna solum munditiem interiorem non efficiat, at multo minus mundare vos calices & catinos munditiem causabit. Omitto, quod cum ex Fide confet, nec eleemosynam tantum, nec Fidem solum ad iustificationem sufficere, quãuis ex verbis Christi & Pauli mentio solius eleemosynæ & Fidei fiat, id intelligendum est in sensu Catholico. De quo latè Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 2. 10. cap. 8. & 9. & super Epistol. ad Roman. cap. 1. & 5. & ibi Pereir. Molina 1. parte, quest. 1. art. 1. disp. 1. Bellar. 3. tom. lib. 1. de iustific. cap. 12. Torres de Fide, disp. 41. dubio 1. & 2. Suarez de Fide, disputat. 12. sect. 1. & 2. & tom. 3. de Gratia, lib. 7. cap. 2. 1. Cornel. à Lapide super Epistol. ad Romanos, cap. 5. & cap. 1. & ad Hebr. 10. Lyra super dicta loca. Iustinian. Gorranus super dictas Epistol. Pauli. At cùm definitum non sit, videlicet, quod non habenti, nisi solum munditiem à mortali culpa, sit consultius quotidie non cõmunicare, locus relinquatur disputationi, & Sactis solum exposcentibus munditiem à lethali lue, ad quotidie communicandum, inhærendi facultas.

36 Et magis mirandum est, quòd oppositum sequentes opinionem, tutari illam nitantur ex D. Paulo 1. Corinth. 11. dicente: *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Deducentes exinde, quòd nõ dijudicare Corpus Domini, idem sit, quòd non discernere Panem Sacratum Eucharistia: à pane communi & viali; cùm pari respectu vnum sicut alium edat fidelis. Sed quæro ab his Doctoribus, num æqualis sit respectus in accedente; quòd ad Eucharistiam accedere nequaquam audeat nisi mundus à mortali peccato, parui pendens talem statum habere quando ad panem communem vscendù sit accessus? Annon dijudicans Corpus Domini accedit, qui cum munditia à mortali ad illud suscipiendum appropèrat, & non aliàs; ad panem vero vsciale suscipiendum non curat huiusmodi munditiã habere? Hoc tantum significare D. Paulum, quando dicit, non dijudicare Corpus Domini, qui accedit indignè, ab omnibus conclamatum est. Dicunt præterea contrarij tunc non dijudicari Corpus Domini iuxta mentem Pauli, cùm quis accedit ad Eucharistiam sumendam nullum formans conceptum, ibi esse Corpus Christi, cùm sic accedat, ac si ibi non esset. Verum optarem maximè à dictis Doctoribus edoceri, quinam intelligi possit dari casum in quo susceperus Eucharistia non audeat illam sumere, nisi sit à mortali culpa mundus

mundus, & nullum formet conceptum saltem antecedentem sumptionem, ibi esse Domini Corpus? Imò cùm susceptio illa actio naturalis non sit, sed libera, ex aduertentia finis emanare debet, vt communiter tradunt Doctores cum D. Thom. 1. 2. q. 1. art. 1. Caietan. Medina, Vazquez, Zumel, Curiel, Salas, Valent. Lorca, Montef. Martinez dicta q. & art. Suarius pluribus in locis suæ metaph. Soncinus, Labelus in metaphys. disput. per varia loca. Si igitur aduertenter quis sumit Eucharistiam, cognoscat opus est mysterium; nec mirum quod in susceptione actuali, inaduertentia naturalis reperitur aliquando; cùm hæc etiam ad actum consecrandi in Sacerdotibus reperitur aliquoties, nec tamen ob id irreuerenter consecrassè dicendi erunt.

37 Et sensum D. Pauli esse quem ex dictis Doctoribus retulimus, contendunt probare auxilio D. Ambrosij super dictum locum D. Pauli, ex eo quòd dicat D. Ambrosius: *Deuoto animo & cum timore accedendum ad communionem docet Apostolus, vt sciat mens se reuerentiam debere ei ad cuius corpus sumendum accedit. Hoc enim apud se debet iudicare, quia Dominus est, cuius in mysterio sanguinem potat, qui testis est beneficii Dei.* At quis non videat his verbis nihil aliud innuere Diuum Ambrosium, quam necessariam esse in suscipiente Eucharistiam munditiem & vacuitatem à mortali veneno? aliàs irreuerenter illam sumeret, & Corpus Domini ibi adesse non dijudicaret. Mundus tamen & planè vacuus à mortali culpa (aliàs non susceperus sacratum Panem) iam dijudicat Corpus Domini, & reuerenter sumit, cum id impleat & exequatur in susceptione, quod ab ipso Christo iustum est fieri.

38 Nec suum præteritum sensum comprobare possunt aduersarij ex verbis Diui Cypriani, dicētis: *Hi qui verbo tenus, corde facti, & mente aridi Sacris se ingerunt, vel etiam participant de donis, lambunt quidem petram, sed inde nec mel sugunt, nec oleum; nec se iudicant, nec sacramenta dijudicant; sed sicut cibus communibus irreuerenter Sacris vtuntur muneribus.* Nã ille qui à mortali peccato liber Eucharistiam sumit, se iudicat, & Sacramentum; cum non audeat illud sumere in malo statu: minime autem vereatur in tali statu deprauato alijs vesci cibus. Vnde mel sugit & oleum, scilicet Sacramenti gratiam. Nec præterea tales qui vacui sunt à mortalibus culpis, solum verbo tenus se ingerunt Sacramento, sed re & effectu participant de donis. Hinc deducitur D. Cyprianum nullatenus locutum fuisse de suscipientibus Eucharistiam cum munditiè à mortali, sed tantum de illis qui mortalibus culpis infecti audent accedere.

39 Et quamuis non inficiamur indignè Eucharistiam sumere illum, qui delinquit venialiter, eam sumendo, cùm indignè agat, qui peccat venialiter; & in hoc sensu posse dici illum taliter manducantem, iudicium sibi manducare, & bibere, quatenus agit opus de quo dammandum sit poena temporali: non tamen Pauli verba 1. Corinth. 11. *Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini:* accipiuntur à Sanctis, & Doctoribus Scholasticis de sumente Corpus Domini cum peccato veniali; sed de accipiente cum mortali. Tum quia Diuis Paulus non tantum dicit, manducantem indignè iudicium sibi manducare & bibere; sed ideo iudicium manducare & bibere, quia sic manducado, non dijudicat Corpus Domini. At qui mundus à mortali culpa, quamuis veniali-

bus immundus manducet. Corpus Domini dijudicat discernendo Panem Cœlestem à pane communi & terresti, vt iam diximus. Cum igitur mens Diui Pauli eadem sit, siue dicat illum tunc indignè manducare, qui manducando non dijudicat Corpus Domini; & non dijudicare Corpus Domini, quando indignè manducat: sit illius verba solum accipienda esse de manducante indignè indignitate proueniēte à mortali culpa; cū tantummodo de taliter sumente Eucharistiam verificari possit Corpus Domini non dijudicari. Tum quia Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. solum intelligit illum locum Pauli de manducante indignè, id est, cum consciētia criminis lethalis. Temeritas igitur videtur alium sensum intendere præter eum, in quo acceptus est à Concilio. Porrò Concilium verba Diui Pauli in sensu solum de manducante Eucharistiam cum mortali peccato, accipere patet ex ipsius verbis: ait enim: *Cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legimus: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Quare communicare volentibus reuocandum est in memoriam eius præceptum (videlicet Diui Pauli) Probet seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declaratur, eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius mortalis peccati absque præmissa confessione accedat, &c.* Cum igitur Sacrum Concilium asserat à formidandis verbis Diui Pauli reddi immunem manducantem cum munditiè à mortali peccato; & è contra in ea incidere edentem cum mortali: sit solum prædicta verba concipi à Concilio, dicta fuisse à D. Paulo respectu manducantium Eucharistiam cum mortali, nec ad manducantem cum veniali, posse illa verba applicari: aliàs verum non esset, quòd Concilium dicit, videlicet illum solum qui manducat in mortali peccato existens, iudicium sibi manducare, & Corpus Domini non dijudicare: si esset liberum alicui dicere, etiã ex mente Pauli manducantem in veniali, iudicium sibi manducare, & Corpus Domini non dijudicare. Quamuis aliàs verum sit manducantem in veniali, indignè etiam manducare; & iudicium pœnæ temporalis manducare. Sed quòd contendimus, est, huiusmodi veritatem non posse conuinci ex illis verbis Diui Pauli, sed ex principijs Theologicis. Tum etiam quia si præfata verba Diui Pauli de manducante cum veniali possent intelligi, Concilium non dixisset plena formidinis esse, cùm negari non possit multò plus & plenius formidandum esse accedere ad Eucharistiam cū mortali, quam cum veniali.

40 Vnde quamuis verum sit posse eundem sacræ Scripturæ locum plures habere litterales sensus, vt docet D. Thomas 1. parte, q. 1. art. 10. & q. 4. de potentia, art. 1. & in 2. distinct. 12. art. 2. ad 7. Burg. in addition. super vtrumque prologum Lyrani, Castro lib. 1. contra hæreses, cap. 3. Driedo lib. 2. de sacra Scriptura, cap. 2. Abulés. in cap. 13. Matth. q. 28. Catherin. in lib. de clauib. sacræ Scripturæ, & alij quos refert Vazquez 1. parte, disputat. 17. cap. 2. Quam sententiam etiam ipse sequitur. Molina 1. parte, q. 1. art. 10. disputat. 3. Cano de locis, libro 2. cap. 11. Pefant. 1. part. quæst. 1. art. 10. Valent. 1. tom. disput. q. 1. punct. 5. fol. mihi 16. Thom. Pius 1. parte, q. 1. art. 10. dub. 5. Zumel, Bañez dicta q. & art. Bellarmin. lib. 3. de Verbo Dei, cap. 3. Azor. 1. tomo, lib. 8. cap. 2. q. 11. Caietan. 1. parte, q. 1. art. 10. Arrubal 1. part. q. 1. art. 10. disput. 8. art. 7. Machia.

quodecim, decimum, vel quartum, etiam voluntarium est: & ratione non potius vnum, quam aliud potest firmari. Nostra vero opinio ideo admissa digna est (quamvis aliud non contineret) quod fixum constituat terminum, quo sit melius Eucharistiam sumere, quam abstinere, videlicet quoties fidelis quis mundus fuerit à mortali crimine, & recto sine sumperit, vel alias in sumptione non peccet venialiter. Taliter quod quotiescumque sumendo cœlestem panem non peccatur mortaliter, nec venialiter, sit vtilius & melius communicare, quam ob reuerentiam abstinere. Regibusque præcipue esse huius causæ defensionem assumendam Genes. 49. docetur, dum de Eucharistia dicitur: *Pinguis est panis, & præbebit delicias Regibus.* Vnde Ecclesia in Litanis sanctæ Eucharistiæ Sacramenti, ait: *Pinguis panis & delicia Regum.* Licet enim omnibus hoc Sacramentum sumētibz deliciae prouentiant, & ob illas adipiscēdas (licet alius finis superior abesse) expediret quotidie illud sumere, expediētius tamen id erit Regibus, quibus specialiter deliciae promittuntur, & illorum regna locupletari, possent merito sperare ipsi. Cumque quotidie expectare mortis aduentum debeamus, & nulla melior dispositio haberi possit ad illius occursum, quam Sacramenti pœnitentiæ & Eucharistiæ muniri: sit herclicè vetandum minime decere, Eucharistiam quotidie à fidelibus suscipi.

Denique ex dictis tota hac disputatione colligitur, quam consonum sit Theologicæ rationi, Concilij Cardinaliū declarationibus & Sanctis Patribz, laicos labe mortali carentes, & rectū finē in cōmunionē habentes, quotidie sacram Eucharistiam sumere: cū realis receptio, actus perfectior sit virtutis, quam sumendi sacram Synaxim desiderium, & maiora bona sumēti conciliat, cedat quoque in maiore Dei gloria, & suę Diuinæ largitatis laudem. Proderit ad huius rei veritatem capessendā denudari aduersarios passione oppositæ sententiæ conuincendos; sæpe enim contingit intellectum aliquibus non quia ipse dissentium percipiat, sed quia voluntas consentium nolit præstare, taliter, quod voluntas minus intelligēdi assumere potius videatur, quam acceptandi ea quæ ab intellectu sincerè proponuntur. Quod expertus est Virgilius eglōgā 8. dicens: *An qui amant ipsi, sibi somnia fingunt.* De quo Marquez in origine religionis S. August. cap. 7. §. 4. Postulareque erit opus à Deo, vt Dōctorum mentes vnius efficiat voluntatis, sequentes vestigia Ecclesiæ in oratione Dominicæ 4. post Pascha, dicētis: *Deus qui fidelium mētes vnius efficit voluntatis, &c.* Impresentiariūque impletum esse conspiciamus illud quod deplorabat Innocentius lib. singulari de miseria hominis, dum dixit: *Non quod ratio dicit sed quod voluntas affectat; pater sentit, sed pater cupit, sæpe homines operatur.*

DISPUTATIO XXIII.

Vtrum sit licitum coniugatis die habitæ copulæ Eucharistiam suscipere, vel sit minus, vel magis expediens?

S V M M A R I V M.

Supponuntur communia huius disputationis, num. 1. Peccatum veniale aliqui censent ipso die habitæ copu-

la communicare, numero 2. Contra consilium solum alij putant, & argumentis probant, num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.

Notatione dignum ad dissoluendam quæstionem, nu. 11. In quoniam consistat maior difficultas controuersia? numero 12.

Authoris iudicium, num. 13.

Obiectio contra illud, num. 14.

Labefactio obiectiois vtili doctrina roborata, nu. 15. Secunda ratione efficaci munitur Authoris iudicium, numero 16.

Aduersarij impugnant eam, num. 17.

Infringitur rursus oppugatio, nu. 18.

An existente distractione mentis ob copulam, sit coniugari consulendum communicare? numero 19.

Suscipere Eucharistiam ob inanem gloriam, peccatum veniale est, num. 20.

Suscipere verò cum alijs peccatis venialibus, nouum peccatum veniale non est, præter, ipsum in quo suscipiens accedit, scilicet mendacij, si accedat animo mentiendi, num. 21.

Admittit Author, gratia disputationis, peccatum veniale esse suscipere Eucharistiam in peccato veniali, & tamen non insequitur, semper esse peccatum veniale distractionem in coniugibus, nisi quando voluntaria esset: nec inde conuincitur consulendum esse absolute coniugibus, post habitam copulam non communicare, sed consulendum vt procurent distractionem remouere, quæ si de facto expulsa non fuerit, inuoluntaria iam erit huiusmodi distractio, & tunc sic accedere nequaquam erit peccatum veniale numero 22.

Consulendum coniugatis communicare, licet copula incubuissent, non solum gratia prolis habende, & incontinentia vitanda, verum etiam quando fuerit inter se habitata causa voluptatis, quamvis melius semper fuisset à copula abstinere ad suscipiendam Eucharistiam, num. 23. 24. & 25.

Qui fornicarium concubinum habuit, procurans distractionem reijcere, consultius ager communicando, quam abstinendo; contra consilium tamen ageret communicando distractione non remota: quod admittit Author gratis ex opinione aliorum; iuxta propriam tamen, contra consilium non ageret communicando, num. 26.

Obijciunt contrarij ex nostra sequi opinione, dari occasionem coniugibus non abstinendi à copula ad suscipiendam Eucharistiam, num. 27.

Soluitur obiectio, num. 28.

Habenti pollutionem nocturnam consulendum non est abstinere ab Eucharistia suscipienda, numero 29.

Imò si fornicationem commiserit, & ab ea constiteatur vero dolore sui criminis penitendo, consultius ager communicando, quam non, num. 30.

Secundum se loquendo, minus bene agunt Confessarij non permitteutes communicare coniugatos post habitam copulam, num. 31.

Ad argumenta respondetur à numero 32. vsque ad 39. in lusu.

Inualidum est votum abstinendi à cōmunionē die habitæ copulæ, num. 40.

Referuntur alia scitu digna, à numero 41. vsque ad 58.

Suppono, plures Doctores peccatum veniale reputare, coniugatum accedere ad Eucharistiam suscipiendam ipso die habitæ copulæ, etsi solum reddat debitum. Alij si solum petat. Leuius alij putantes, contra consilium esse affirmant, taliter vt

expediat confessarijs illos monere ne communicent: quod si prætermittant, rei consilij merito iudicentur. Alij denique dicunt, quod si coniugati ratione prolis procreandæ copulētur, neque etiā fore cōtra consiliū, benè tamen si causa explendæ voluptatis. Hæc in quâ suppono; non tamen est animus rescribere dicta aliorum. Videatur D. Thom. 3. p. q. 80. art. 7. specialiter ad sextum argumentū, ibi Interpretes Caiet. Suarez, Vazquez, Valent. 4. tom. disput. 6. quæst. 8. punct. 3. in fine. Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 29. quæst. 7. num. 114. De Sacram. Eucharist. Filiucius tom. 1. tract. 4. c. 8. num. 231. Aensl. 4. par. quæst. 47. art. 2. memb. 2. Anton. Ragucius in lucerna parochorum, De Eucharist. fol. 176. Egid. de Sacramen. q. 80. art. 7. Summistæ, verb. Communio, & Eucharistia. Interpretes Magistri in 4. dist. 32. suppl. Gabr. Scot. Bonauent. Bassolis, Richard. Maior, Palud. Greg. Arimin. Sot. Palat. Mas. Ouid. Ruiz, Dionys. Chartusian. Ocham. Petr. Aliacensis cum alijs.

Qui peccatum veniale fore putat, eo mouentur, quod actus ille coniugalis copulæ distractionem mētis causet; cum qua indeuotionem necessariò connecti, censet quisque. Deuotio enim teste D. Thom. 2. 2. q. 82. art. 1. & 3. est actus voluntatis quo quis promptè se tradit ad Dei famulatum. Deuotio ita que cum sit actus voluntatis, necessariò præsupponit contemplationem seu meditationem, qua quis concipiat quàm æquū sit se tradere Dei famulati, vt D. Thom. art. 3. Sed attentio, & distractio contraria sunt tam ex parte obiecti, quam subiecti, scilicet intellectus. Indeuotè verò accedere ad Eucharistiam, contra naturā est reuerentiæ debitæ Sacramento. Vnde delinquentem contra naturā illius, manifestum est labe inquinari. At cum modica saltem læsio Sacramento exoriatur ex distracta receptione, non mortale, sed veniale solum crimen debet iudicari. Hinc licitè extranei, & hospites aliorū nō leuem iniuriam reputent distracto animo recipi, hospitantibus scilicet ad alia negotia attendentibus, parum etiam curantibus de hospitibus salutandis, aut gratis habendis ob aduentum; Deus tamē ad nostram respiciens fragilitatem, mitius, & clementius se gerit, leue quid & parui momenti putans distractionem.

Contra consilium fore coniugatum in ipso die habitæ copulæ Eucharistiam accipere alij arbitrantur. Cum enim sancta non solum sanctè, sed etiam decenter tractanda sint, multum ad decentiam attinebit, vt ad Eucharistiam accedens corpore sit mundus: actus autem carnalis coniugum corpus immundum reddit, & foetorem generat. Quid ergo indecentius, quàm sic accedere ad ipsam suauitatem odoris, scilicet Christi? Si enim quis velit personam aliquam in dignitate constitutam inuicere, quod primò agendum curat, est, ne fordibus vestibus coopertus ad visitandum abeat: ita fordido corpore ad recipiendum Christum accedere, meritò indecentissimum existimari debet.

Vim addere possunt ex 33. quæst. 4. c. Quotiescumque, desumpto ex D. August. serm. 2. de Tēpore in hæc prorumpente verba: *Quotiescumque aut dies Natalis Sanchez Selecta.*

Domini, aut reliquæ festiuitates adueniunt, sicut frequenter admonui, ante plures dies non solum ab infidelium concubinarum consortio (ab infidelium consortio habet vera lectio) sed etiam à proprijs vxoribus abstinere. Ecce Augustinum consulentem coniugatis ob reuerentiam dierum festiuorum à copula abstinere. Quid quæso diceret ob reuerentiam Eucharistiæ suscipiendæ, iudicet quisque.

Aspiratur D. Greg. in respons. 10. ad interrogat. D. Augustini, vt refertur 33. quæst. 4. cap. *Vir cū propria*, vbi ait: *Quod vir cum propria coniuge dormiens nisi lotus aqua intrare Ecclesiam non debet; sed nec lotus statim intrare debet.* Comparabiline est ingressus materialis Ecclesiæ cum Sacratæ Eucharistiæ susceptione? Nihil minus. Et tamē Gregor. abstinere putat debere ab ingressu Ecclesiæ coniugatum cum propria vxore dormientem. Videat vnusquisque, num strictius consuleret abstinendum ab Eucharistia recipienda?

Ambrosius in sermone de Aduētū Domini, hæc dicit: *Fratres non solum debitis ab omni immunditia abstinere; sed etiā ab vxoribus proprijs studiosissime contineatis: nullus omnino vxori suæ ieiuniorum diebus coniungatur.* Aduertit glossa in 33. quæst. 4. cap. *fratres*, hoc dictum Gregorij solum continere consilium. Nā cum ieiunium ad id sit institutum, vt passiones carnis sedentur, incongruum esset hoc efficere per quod excitarentur, vt pote actum venereum quamvis licitum. Cum igitur Sacra Eucharistia vim, & effectum habeat sedandi passiones carnis, incongruum erit huic effectui resistere, actum venereum exercendo, quo passiones introducantur, vel augeantur. Si enim resistendo principali effectui Eucharistiæ, gratiæ scilicet, quis peccat, non mirum quod resistens secundarijs effectibus, saltem contra consilium laboret.

Item Augustinus in lib. *Quæst. Veter. & Noui Testam.* & refertur 33. quæst. 4. cap. *Christiano*, hæc asseruit. *Christiano cum vxore sua conuenire aliquando licet, aliquando non licet: quia etiam à licitis abstinendum est, vt facilius impetrari possit, quod postulat.* Vnde Apostol. 1. ad Corinth. ait: *Ex consensu abstinendum ad tempus, vt vacetur orationi: nam secundum legem in ieiunio cadere, & iurare non licet; postea licet: quia maior reuerentia debetur Dei causis.* Quare saltè inconsultè communicabit coniugatus sine impetrandi aliquid à Deo, si prius copulatus fuerit, etiam cum propria vxore: à licitis enim (ait Augustin.) abstinendum est, vt facilius impetrari possit quod postulat.

Fauet D. Hieronymus in quodam sermone in vigilia Paschatis. *De esu agni*, & refertur in cap. *sciatis*, 34. quæst. 4. Ibi: *Quicumque vxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus agni comedere debet.* Item paulò post. *Si panes propositionis non poterant ab his qui vxores suas tetigerant, comedi; quanto magis panis ille qui de Cælo descendit, non potest ab ijs qui coniugalibus paulo ante hæserunt complexibus, uolari, atque contingi?* Quid clarius pro hac opinione?

Concilium item Elibertinum, alias Eliberitanum, vt refertur da consecrat. distict. 2. cap. *omnis homo*, dicit: *Omnis homo ante Sacram Communionem à propria vxore abstinere debet, tribus, aut quatuor, aut octo diebus.* Igitur si non abstinit, irreuerenter ad sacram accedet mensam.

Præterea occidit Deus Ozam tangentem arcā Testamenti, eo quod præmissa copula cū propria coniuge fuerit

fuerit ausus eam contingere. Sic S. Vincent. Ferrer. ferm. 4. de Corpore Christi, allegans D. Hieron. docet Bernad. Bult. 2. p. Rosarij. ferm. 16. fol. 156. Ant. Molin. in tract. Sacerd. tract. 2. cap. 9. §. 2. fol. 61. Sic exponentes illud 2. Reg. 6. *Iratus est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei.*

11 Verum pro decisione quaestionis notandum, aliud esse, consulere coniugibus ut abstineat à copula antequam suscipiant Eucharistiam; aliud verò ut post habitam copulam, Eucharistiam non suscipiant. Nò dubito, quin sit sanum consilium, coniuges ob reuerentiã suscipiendã Eucharistiã à copula abstinere. Sicut. n. sanum consilium est, ut pridiã Eucharistiã sumendã abstinere homo à ludo licito, vel à cibo, & alias mortificationes exerceat, ut dignus Eucharistiã suscipiat; quis negare poterit salubre esse consilium à copula licita abstinere, mortificatione assumpta, ut cõplaceat homo Deo, à quo impetret deuotionem seruientem ad dignis suscipiendam Eucharistiã? Optimeque se gerent confessarij, penitentibus tale praestantes consiliũ: idque consilium Manuale Toletan. in administratione Sacramenti matrimonij, dicens, ut tempore sumendã Eucharistiã, & ieiuniorũ cõiugati a copula abstineant. At consulere, quòd post habitam copulam Eucharistiã non suscipiant, minus bonum est, utpote consilium de minori bono: ob id licet Manuale Toletanũ in administratione Sacramenti matrimonij consulat abstinendum à copula tempore sumendã Eucharistiã, nunquã tñ consilium post habitam copulam non accedendum esse ad Eucharistiã. Tenet Medina de continentia, lib. 2. cap. 30. §. Sed hinc si rupulo, & c. 32. docet Marcill. in addit. ad memoriale Compostel. fol. 71. & 73. Hanc distinctionem diligenter notato, ob defectum enim illius in praesenti re plures hallucinantur.

Imò si vexetur maritus magnis tentationibus, quae sint causa indevotionis, nec expetere pacationem, nisi per accessum ad uxorem, non erit tunc contra consilium, accedere, etsi eodem die sit Eucharistiã suscepturus; sed potius erit consilium, copula vacare, ut sedatis passionibus & distractione remota deuotius cõmunicet. Quòd certissimum puto, si coniux expertus foret, expleta libidine se inuicere omnino quietum, aut non adeò distractum quantum carnalibus instantibus tentationibus; tunc enim non admittit illam ratio ut delectabilem, sed potius in odium sensualitatis, quae sic illa vexat, ex quo seruētiores, & humiliores affectus proueniunt: si n. coniux absque distractione inueniretur, illum posse communicare admittunt aduersarij; quærens ergo distractione auertere per medium alias licitum, contra consilium non debet iudicari, sicut non iudicaretur si per somnium quietem quæreret.

Fatemur præterea, sanum consilium fore ipso die suscipiendã Eucharistiã, copula non incumberè ob reuerentiã: ut etiam vult Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 11. nunt. 17. alios adducens: quòd intellige, nisi adesset periculum pollutionis, aut fornicationis cū aliena: ob adimplendum enim præceptum consilium deserendum est, ut communiter DD.

12 Id autem difficilis est, num sit consulendum cõiugibus post habitam copulam nocte saltem antecedente diem, sumptionis Eucharistiã, eam non recipere? Putant consulendum fore omnes DD. agentes de hac re. Sic Couarr. in Clem. si furiosus, de homicid. par. 3.

num. 7. in initio, loquendo de pollutione voluntaria. Balot in 4. distinct. 32. quæst. vnic. artic. 3. Angel. verb. Eucharist. 3. nu. 30. Viçtor. in summ. de Euchar. nu. 81. Graf. lib. 2. decis. cap. 83. nu. 9. Nauar. in summ. cap. 21. num. 51. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 13. nu. 4. & 5. qui adducit vltra viginti Authores. Hi tamen Authores id consulunt coniugibus siue reddant, siue petant.

Authoris indicium.

13 **N**ulla irrogatur irreuerentiã Eucharistiã si post habitam coniugale copulam suscipiatur. Vnde sine fundamento consilium de abstinendo dabitur. Nam etsi ante habitam copulam consulenda sit abstinencia pro suscipiendã Eucharistiã, quamuis & habere eam ante susceptam, sit actus virtutis; tamen excellentior actus virtutis exercetur, abstinendo ob reuerentiã Eucharistiã, quam non abstinendo à copula, quando Eucharistia foret sumenda. Abstiniens n. ob reuerentiã, actum excellentis Religionis exercet; non abstinens verò, iustitiã: si debui m coniugale exigeretur, aut Religionis inferioris, si causa finis matrimonij, scilicet procreandi prolem copula vacaret. At qui post iam habitam copulã ab Eucharistia abstinet reuerentiã ergo, licet quidem actum Religionis exerceat, impedit tamen actum excellentioris Religionis; scilicet realem susceptionem Eucharistiã. Cùm enim propter quod vnumquodque tale, & illud magis, & desiderium suscipiendi Eucharistiã sit propter realem susceptionem: sit, si desiderium illius est actus Religionis, perfectiorem actum fore realem susceptionem. Hanc doctrinam post hæc scripta inueni in Marcilla in addition. ad Memoriale. Compostel. fol. 73.

14 Præoccupant nostram conclus. contrariũ tenentes, & insufficientis rationis crimen obijciunt, dicentes, quòd licet loquendo secundum se perfectior sit actus virtutis realis susceptio Eucharistiã, quam illius desiderium; tñ ex accidenti contrarium euenire poterit: & rectius ager coniux, qui post habitam copulam ab Eucharistia abstinet, q̄ qui non, post copulam exercitam.

15 Quod nõ obest: nam si suscipere Eucharistiã post habitam copulam nullum est peccatum, ut concedunt aduersarij; & ex alia parte perfectior actus virtutis est realis Eucharistiã susceptio; quam illius desiderium; quamã ratione erit salubrius consiliũ, non agere illud quod secundum se est perfectius; cùm ex alia parte in exercendo actum non reperitur peccatum. Si tamen reclamant, in hoc statu non esse perfectius suscipere Eucharistiã, supponunt, quod probandum erat, & quòd euomerant modò resorbent.

16 Ut enim consiliũ sit salubrius illi adhærenti, maius bonũ illi accrescere oportebit. Ut bene animaduertit Suarez tom. de Religioso statu, lib. 1. cap. 7. num. 7. At quamã ratione melius, si minus bonum parat? Suscipere Eucharistiã adhuc post habitam copulam causa suscipiendi gratiã sacramentalẽ, remissionẽ venialiũ (nec curo modo an sit necessaria attritio cõiugata cū Sacramento ad remissionẽ venialiũ, ut vult D. Th. 3. part. q. 79. art. 4. Bonauent. in 4. distinct. 12. part. 2. distinctionis, art. 1. q. 3. Petr. de Sor. lect. 10. de Eucharistia, siue ex sola gratiã infusione, ut docet Suarez 3. part. quæst. 79. art. 8. lect. 10. Vazquez tom. de poenitent. quæst. 87. artic. 3. numero 7. qui præter infusionem gratiã, & non actualem complacentiam ad peccatum,

catum, nihil aliud exigunt, ut remittatur, quibus cõsentio) & ad vincendas tentationes auxilia congrua præstat, sedat passiones, & incetiuã carnis, ac sanitatẽ corporis ex se adducit: moderatur naque nimium calorẽ, qui posset libidinem excitare. Ex quo corpus reducitur ad optimum temperantũ; temperamento autem valetudinem corporis dependere quis negabit? Si extrema Vnãio salutem corporis parat, quid mirum, & illam ab Eucharistia conciliari? nõ mirandum magis illam non causari. Fateantur obsecro experti, num ianitatẽ validiorem præsentiat sæpẽ communicantes, aut minus: & nobis affirmabunt ianitatẽ maiore sibi metipsis comparare quando communicant. De quo Suarez 3. part. quæst. 79. artic. 8. disput. 84. lect. 1. Denique viam parat ad omnes acquirẽdas facilius virtutes. Qui patientiam sibi vult comparare, humilitatẽ, affabilitatẽ, temperantiã, misericordiã, communget sæpẽ, specialiter sine has virtutes acquirendi; & experietur breui intervallo eas acquisisse. Abstiniens verò ob reuerentiã Eucharistiã solum cõparat meritum reuerentiã. Iudicet ergo vnusquisque quale horum insequi, vberius bonum operanti parat.

17 Excitant contrarij præfatam rationem, illa solum coniungi intentum iniquitates, casu quo is qui habuit copulam, non foret suscepturus Eucharistiã die sequenti: ex qua suscepta, bona enumerata comparabit præter meritum reuerentiã, quod acquirit die ipso quo abstinet. Quo fit salubrius cõsiliũ fore die habitã copulã abstinere, & postmodum communicare, quam non abstinere ab Eucharistia.

18 Non obstat effugiũ: nam si coniux velit die habitã copulã cõmunicare, & die etiam sequenti: ob quam rationem defraudandus erit in die copulã tam vberibus bonis, cum illa vno, & altero die possit adipiscit?

19 Sed profundior vena difficultatis aperitur, An casu quo cõiux propter habitam copulam esset distractus, sit illi consulendum abstinere illo eodem die ab Eucharistia; ut enim diximus primo argumento, distractio videtur contraria reuerentiã debitã Sacramento. Huius autem difficultatis enodatio ab illa pendet: Num accedat ad Eucharistiã suscipiendam cum peccato veniali, crimen veniale sit?

20 Certum in primis est, peccatum veniale committi, quando accederet quis cū peccato veniali directè opposito ad naturam actus suscipiendi, v. g. si ob vanam gloriam comunicaret; iam enim iniuriã fit Sacramento, & Christi institutioni, sumẽdo illud ob inanem gloriam, cùm ob verã gloriam Dei, aut sumentis esset accipiendum. Aut si accederet cum irreuerentiã exteriori, puta loquendo vana, aut corporis gestus cõtra modestiã virtutẽ exerceret, ut bene animaduertit Ledesma. 1. part. summ. cap. concl. 5. Ludouicus de San Ioan. in summ. tract. de Eucharistia, quæst. 7. art. 5. Marcilla in addition. ad Memoriale. Compostel. fol. 67. qui adducit D. Cyrillum, & Cyprianum.

21 Dissensio Authorũ solum micat in eo: An sit veniale peccatum suscipere Eucharistiã cum peccato veniali, quod institutioni & susceptioni Sacramenti non sit aduersum directè, v. g. communicare cum mendacio habituali, aut cum actuali mentiendi intentione. At cum huiusmodi peccato veniali communicare nullum veniale crimen superaddere, Eucharistiã suscipientem, certum puto. Peccatum namque veniale effectum principalem Sacramenti non impedire, iadu-

Sanchez Selecta.

bitatum est. Non ergo irreuerentiã aliqua committitur aduersus Sacramentum cum peccato veniali illud recipiendo. Impedire verò feruorem, aut aliũ secundarium effectum, nullum peccatũ est: cum de habendo feruore, nullum extet mandatum: præceptum n. Christi de non ponendo obice Sacramentis, indemne feruatur; dum gratiã principali ab eis causandã non obstituit; cui si viam aperiãmus, licet secundarijs effectibus occludamus, propiissimè obicem Sacramentis nõ potuisse erit afferendum. Igitur cum mendacio cõicere nullum nouum peccatum veniale erit præter ipsum, in quo suscipiens accedit, scilicet mendacij, aut iræ, detractionis in re leui, & c. Tenet Scot. in report. super Suarez 3. part. quæst. 1. in medio, Filliucius 1. tom. tract. 4. cap. 7. nu. 208. Ricad. in 4. distinct. 9. art. 2. q. 1. ad 2. Maior q. 1. §. Contra primam conclusionem, Adr. in 4. quæst. 1. de Eucharistia, §. Pro responsione, in fin. Margarita casuum conscientia, verb. Eucharistia, ferè in fine, Hurtado de Eucharistia, disput. 6. difficult. 3. & disp. 9. difficult. 3. Sot. in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 4. §. Ad rẽ verò reuertamur. Curiel adducit à P. Chinchilla in suo tractatu, De la frequente comunión, qui habetur in fine lib. Marcill. in addition. ad Memoriale. Compostel. fol. 74. Ledesma in summ. 1. part. c. 11. conclus. 5. Viuald. de Eucharistia, nu. 108. Sa verb. Eucharistia, num. 22. Ludouicus de San Ioan. 1. parte, summ. tract. de Eucharistia, quæst. 7. art. 5. fol. 160. Coriolanus de casibus reseruat. part. 1. lect. 3. num. 9. fol. 352. Reginald. 2. part. prax. lib. 29. nu. 101. Ochagau. tract. 2. de Eucharistia, quæst. 8. nu. 7. videtur etiã docere Possesinus de Offic. Curat. cap. 8. nu. 10. dum dicit propter venialia nunquam omittendam communionem, ob maximũ illius fructum. Maior & Sot. plane docent non esse veniale. Adrianus & Maior loquuntur prorsus de peccato veniali, q̄ in ipsã perceptione Sacramenti committitur. Et eã expressè Vazq. tom. de Eucharist. disp. 207. c. 2. Cuius ratio est: nã cū peccato veniale effectũ principale Sacramenti nõ impediãt, nulla fit irreuerentiã Sacramento, quia alias illã irreuerentiã leuẽ in hac perceptione sine fundamento excogitamus: impedire verò feruorẽ, aut aliũ effectũ qui nõ sit precipuus, nullũ peccatũ est, ut expressè Vazq. nu. 20. Supposito tamen q̄ quis sit determinatus ad mētendum, aut quòd nolit distractionem abijcere, cū accedendo ad Eucharistiã nullum nouum peccatum committat, non erit sanum consilium abstinere, cū ex vna parte peccatum, v. g. mendacij committatur, siue abstineat, siue non; & ex alia parte abstinens gratiã sacramentali defraudetur. Duplex ergo consilium potest excogitari in hoc euentu; & quòd ut accedat aliquis ad Eucharistiã distractionem curet expellere; & etiã quòd sine affectu ad veniale, accedat: hoc autem sanum esse cõsiliũ quis negabit? Aliud fingi potest cõsiliũ, scilicet quòd si homo sentiat se inclinatum ad veniale, & voluntariẽ velit esse distractus, tunc nullo modo comunicet: quod tamen consilium sequendum non est, utpote contra alius de communicando, cū in ipsã perceptione de nouo non committatur peccatum. Sic Vazquez de Eucharistia, quæst. 80. artic. 7. num. 25. ad locum Augustini, qui loquebatur de pollutione, quæ saltem in causa veniale fuit: & solum ait intelligendum esse, quòd melius erit, si post factam poenitentiam accedat, quam sine illa vel le communicare: nunquam tamen consilium à commu-

M 2 nione ab-

nione abstinere debere illum, qui de pollutione, quæ solum veniale fuit, dolere noluist.

22. Verum ut veritas assertionis nostræ præfulgeat vberius, admitto disputationis gratia, fore crimine veniale, cum peccato veniali saltem actuali Eucharistiæ deglutire, & consequenter reum criminis venialis futurum accedentem ad eam actualiter distractum. Sed remedio non carebit coniux dum non abstinet à copula, & ob id distractus est, ut scilicet non obstat distractio, liber à veniali culpa ad suscipiendam Eucharistiā accedat. Nam si distractio inuoluntaria est, cum patitur homo, & non agat, impedimentum non erit ad suscipiendam Eucharistiā: quod in terminis concedit Palac. in 4. distinct. 12. disput. 4. col. 6. Marcell. in addition. ad Memoriale Compostel. fol. 75. aliis qui scrupulis distractur, vel inuoluntarie de suis negotijs cogitant, defraudandi forent receptione Eucharistiæ; quod tamen valde rigorosum esset. Et dicatur idem de illo qui die suscipiendæ Eucharistiæ maximis tentationibus carnalibus nulla data à se causa, oppugnatur: contingit enim sæpè hunc distractiorem habere mentem, quam coniugatum, qui die habitæ copulæ Eucharistiā intentat suscipere. Quis ergo talia concedendo Theologi nomē meretur? cum nulla alia medicina sit aptior ad sedandas & compescendas tentationes, ac ad mentē vagam in quietem redigendam, quam Eucharistiā sumere: scio lus sanè medicus foret, qui infirmo aptiorem medicinā denegaret. Cum enim inuoluntaria distractio in oratione non pariat indecentiam, minus in edente, cum ad loquendum necessaria magis sit attentio.

Si verò voluntaria esset distractio, tali casu peccatum veniale esse in opinione aliorum Eucharistiā suscipere, & à Confessarijs, ita iudicantibus dissuadenda illius diei communio: quam tamen ego nequaquam dissuaderem, cum nouum peccatum non sit sic distractum ad eam accedere, & aliis distractio habenda est, siue accedat, siue non ad Eucharistiā. Aduertant nihilominus coniugati, num potius patiantur distractiōnem, quam sit illis voluntaria: euenit enim sæpè scrupulis vexatos iudicare se agere, dum patiuntur. Aduertant, & Confessarij informationem sibi factam circa distractiōnem. Arbitror quidem ego rarissimè contingere (in millies femel) distractiōnem deuenire voluntariam, & affectatam. Quod verò sit voluntaria in causa, scilicet in copula, non obest: cum enim causa fuerit licita, effectus sequutus licitus erit.

23. Cessante autem voluntaria distractiōne, licet ad sit inuoluntaria, consulendum erit coniugibus die habitæ copulæ communicare, quando ea habita fuerit causa prolis generandæ. Quo casu illud ait D. Gregorius responsi. 10. ad interrogat. D. Augustin. & refertur 33. quæst. 4. cap. Vir cum propria. Si quis sua coniuge non cupidine voluptatis captatur, sed solum liberorum creandorum gratia vitur, de sumendo corporis Domini, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus iudicio: quia à nobis non debet prohiberi accipere, qui positus in igne nescit ardere. Vbi Gloss. verb. prohiberi, ait, id est, dissuaderi. Et est multorum DD. qui à Thomas Sanchez referuntur, lib. 9. de matrim. disputat. 13. num. 5. Quamuis enim Glossa dicat, huic non esse dissuadendum, nos tamen addimus, quod positum sit illi consulendum Eucharistiā suscipere, vt melius bonum, sibi que conuenientius.

24. Nec minus consulendum erit, cum copula fuerit habi-

ta ob vitandā incontinentiā; petere namque debitum hoc sine, nullū peccatum censio cum multis relatis à Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 9. num. 3. licet ipse nu. 4. solum à veniali excuset, quando adhibitis alijs remedijs non possit sedare passiones: secus quando possit alio modo ab incontinentia abstinere. Quod tamē verum non iudico: nam etsi essent alia mediā faciliora ad sedandas passiones pro tunc, quam coitus (quæ esse valde dubito) non tenetur ad illa, sed sibi gratiora eligere, quando aliās non sint illicita. Quod intelligo etfi quādo petijt, carnis molestijs non vexaretur: satis enim est probabiliter timere vexandum fore. Sic Supplement. Gabriel. d. distinct. 31. quæst. vnica, art. 1. in fin. & placet Sancio lib. 9. de matrim. num. 4. in fin.

25. Etiam consulendum est casu quo concubitus fuerit habitus gratia captandæ voluptatis: accedere enim ad propriam uxorem hoc sine peccato veniale non existimo cum multis relatis à Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 11. num. 2. Palac. in 4. distinct. 31. disput. 2. fol. 691. & docet Basil. de Leon lib. 1. de matrim. c. 21. nu. 6. & 7. & lib. 10. c. 8. nu. 8. Celaya in 4. distinct. 31. in fin. Hurtado de matrim. disput. 10. difficult. 2. num. 7. & dicit esse satis probabile. Veracruz 3. p. speculi, art. 6. cōcl. 2. in fin. adducens Albertum Magnū in 4. distinct. 31. & Ekium homil. 70. de Sacramentis, Martinū de Magistris in 4. dist. 26. quos non vidi, & docet Maior in 4. distinct. 31. q. vnica, conclus. 7. cuius hæc sunt pulchra verba. Quidquid homines dicant, difficile est probare, quod homo peccet cognoscendo uxorem suā causa voluptatis habendæ, semper intelligo dummodo vō sit in iacturā corporis eius, vel uxoris, vel mentis; vel in iacturā fetus generandi, & probo quod non sit peccatum: si quis comedat plusquam sibi sufficiat, non transcendit latitudinē temperantiæ in cibo (dummodo cibus nō sit in iacturā corporis, vel animæ, & cibus sit prohibitus) ob solam voluptatē, non ponendo illic finē principālē; nam si quis pyrum, vel pulchrū pomū comedat gratia voluptatis, nō peccat, ergo nec cognoscendo propriam uxorem: dicendo autē oppositū, multos, vt opinor coniugatos de peccato argues. Præterea in lumine naturali hoc non videtur dicendum, nec auctoritate scripturæ hoc ostēdi potest: licet DD. et sancti dicant contrariū, non habet intentū. Et si forte suasiones hæc tibi sufficiant: nō tamen ponitur hæc conclusio tanquā in publico predicanda; sed vt homo confessiones audiendo possit cognoscere quādo sit peccatum. Theologi namque inter se multa cognoscere quæ in publico sermone dicendā nō sūt; sola autē edificatoria sunt predicanda. Quod et docet Almain. in 4. distinct. 26. q. 1. in fin. cuius hæc sunt aurea verba. Quāto ad aliud, est maior difficultas de illo, qui cognouit uxorem, referendo præcisè in delectationē, dico, & si tanto impetu moueatur, quod æqualiter cognoscere alia nō uxorem, tunc talis actus est mortalis: sed si cognoscat affectu coniugali, & si nō esset vxor, nō vellet cognoscere, sed quia est vxor, vult percipere delectationē, eā cognoscendo, dicit D. Thom. & Bonauent. & talis actus est venialis ad minus. Sed Martinus nititur impugnare illam opinionē cum apparentia magna. Nā temperantia est virtus circa delectationes gustus, & tactus, & castitas habet moderari illas passiones, siue delectationes tactus: moderari, id est, ad quoddā temperamentū, & mediū reducere, & virtus quæ est circa passiones, inclinatur ad fugiendum passiones excessiuas, et ad capiendum passiones: nā qui nullo modo vellet passiones habere,

habere, esset in se sibi libis: ergo cum castitas inclinet ad mediocriter percipiendū passiones mediocres, tunc actus capiendi cum ea cum qua capiendā sunt, est actus virtutis castitatis coniugalis: ergo velle mediocres capere cum quo oportet, & vbi oportet, talis actus voluntatis non est malus, sed potius bonus. Item delectari cum uxore non est malū, aliās quilibet cognoscens uxorem peccaret: & si nō sit malū, ergo non est prohibitū, quod habeatur illa voluntas, cum nō feramur circa aliquod prohibitū: ergo non est malus, sed potius bonus. Item delectari cum vxore non est malū, quia suppono quod nō referatur in malū finē aliū. Ideo nō est actus malus: nā quod est per se malū, non potest bene fieri, etiam propter bonū finē, & velle delectari cum vxore nō est malū ex obiecto tūc, ad minus est indifferens ex obiecto: ergo si tale velle non sit aliqua mala circumstantia circumstantionatū, talis actus non erit malus, & per consequens nō oportet necessariū, quod omnis actus, quod vult actum exercere cum uxore gratia delectationis percipiendæ, dummodo non constituat delectationem tanquā supremum finē, sit malus, sed frequent erit excessus in tali actu, id est D. August. & alij dixerunt, quod erat veniale peccatum propter vehementē affectionem, & excessum. Ex quibus verbis ostenditur nō esse veniale peccatum cognoscere uxorem causa voluptatis capefendæ, sed quādo excessus reperiretur in copula, aut quia saluti nocet, & tunc mortale erit, si nimiam iacturā irroget, veniale verò si modicam, aut si affectus nimius reperiretur in coniugij vñu, quod in eo constituere vltimū finem videatur coniux paratus ab illo non cessare, & si præceptum latū fuisset desistendi, tunc etiā cesset mortale. Quamquam quæso via erit contra rationē querere delectationē actus honesti: Præterea cum libido illa matrimonij limites minimè egrediatur: etsi enim actu copula habeatur propter libidinē, habitu tamē refertur ad fines matrimonij, cum a principio coniugis matrimonij inierint propter illos fines, vt recit Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 8. num. 3. & disp. 11. num. 5. qua de causa dicit Ledesm. 2. part. quæst. 51. art. 5. ad fin. coniuges à multis venialibus excusari. Nec inficiamur fore imperfectionem, accessum habere coniugem prædicto fine.

Si autē dicat quis, vt actus sit virtutis, debere exerceri propter finē honestū: at copulā propter delectationē, idē est quod propter finē delectabilē exerceri: Resp. in casu prædicto conuerti hos duos fines, cum honestū sit capere delectationē in re, quā quis licitè potest operari: operans enim propter delectationē operatur simul ob honestum finē ex parte operis, licet ex parte sua, id est operantis, operetur propter finē delectabilem. Hinc notato, quādo communiter dicitur, quod vt quis operetur virtuosè, debeat operari propter finem honestum, & oportere intelligi quod finis honestus sit finis operis, aut operantis. Vnde disp. 6. num. 4. resoluius copulā habitā voluptatis desiderio actum castitatis coniugalis esse, vt recit docuit Almain. supra, & audire cautionē honestam ob capiendum delectationem de illa, peccatum non esse, imò rem esse posituē bonam fatetur D. August. lib. 8. confession. cap. 10.

Di ces secundò, qui inordinatè operatur, committere peccatum graue, vel leue iuxta materiæ quantitatem à nemine in dubium verti potest: ipsum enim opus esse inordinatum, defectum intrinsecè claudit, qui sanè defectus si in moralibus sit, peccatum necessariū Sanchez Selesta.

erit: at opus exercens propter voluptatem, inordinatè operatur, sit ergo crimen committere ex eo: quod verò propter bonum delectabile operans, inordinatè se gerat, sit manifestum ex eo quod peruertat ordinem ab Authore naturæ constitutum, ipse namque delectabile ad honestum ordinauit, non è conuerio honestum ad delectabile.

Non vrget tamen obiectio: nam licet Author naturæ bonū delectabile ad consequendū bonū honestum ordinauerit: & ob id delectationē fixerit, in actionibus, quibus honestum bonum est comparandum, vt scilicet operans cuperet bonum honestum expiscari: quamuis hoc, inquam, verum sit, nunquam tamen probatur ordinem illum à natura constitutum sub præcepto debere obseruari, sed solum sub consilio. Plurima namque ordinata sunt à Deo sic, & non aliter fieri, sub consilio, & non sub præcepto. Nam vt dicimus, num. 24. copula coniugalis sine vitandæ fornicationis habita nullū peccatum est, & tamen copula sine prolis habedæ principaliter ordinata est à naturæ Authore, secundario ob vitandā fornicationē: hūc ergo ordinē peruertere nō peccatum, sed defectū perfectionis inducit. Similiter appetere beatitudinem ob commodū propriū, & delectabile bonum, actus spei supernaturalis est, vt dicemus latè disput. 24. num. 11. & tamen beatitudo appetenda est principaliter propter gloriam Dei. Fit ergo peruertere ordinem stabilitum à Deo in actionibus nō semper peccatum esse, sed solum imperfectionē importare. Nec ex eo quod propter bonum delectabile agat aliquis, dicitur vt fruendis, & frui vtendis, nisi in bono delectabili constituat vltimū finem, quod latius exponitur dicta disput. 24. num. 11. vbi doctrina utilis adducitur ad rē hāc conducens. Vnde non assentior Basilio de Leon lib. 10. de matrim. cap. 8. num. 8. iniquitū, peccatum veniale fore coniugem vti cibis calidis, aut oleis, aut musco ad excitandam nimis libidinē voluptatis causa. Diffentio, inquam: nam cum admittat ipse peccatum veniale nō esse accessum coniugis ad propriā coniugem causa voluptatis, id amittere tenetur, licet frequens sit accessus, & ad illū frequenter habendum medicinis vtatur. Nec id erit intemperantia, in quo ipse est deceptus, nisi ex frequentia nocentū salutari superueniat: sicut nec intemperantia erit, quod aliquis medicinis comparet famem sine comedendi nimis, dū ex eo salus integra conferretur, vt diximus supra disput. 2. num. 14. Consentire videtur nobiscum Celaya in 4. distinct. 31. in fin. vbi ait, quod temperantia secundum Philosophos inclinatur ad moderatas delectationes tactus & gustus; moderatam verò delectationem esse illam, quæ salutari nocentum non infert, nemini doctè in dubiū verti debet. Basiliū sequitur Hurtado de matrim. disput. 10. difficult. 2. num. 7. à quo itidem discedo.

Cum igitur peccatum veniale nō sit habere concubitū gratia captandæ voluptatis, etsi concubitus causa sit distractiōnis, causaque peccatum non sit, nec distractio in ea causa volita peccatum erit. Imò licet sit peccatum accedere causa voluptatis, si faciat quis quantū fuerit in se ad remouendam distractiōnem, non erit contra consilium communicare, quamuis de facto non sit expulsa distractio, vt diximus supra nu. 23. Imò etsi omittat expellere distractiōnem, & ob id peccatum veniale iudicemus esse accessum ad propriam coniugem voluptatis gratia, non inde erit sanius consilium illo die ab Eucharistiæ susceptione abstinere: cum probatum iā sit

num. 21. non esse venialem labem cum peccato veniali Eucharistiam fumere.

Præterquam quod falsò supponunt Doctores copulam vxoriam semper mentis distractionem causare. Cum enim vir ad propriam vxorem accedat, nec suspicetur ab alio posse impediri, sed toties quoties sibi integrum fore vxore tanquam re propria uti, copula vagam non reddit mentem, imò in quietem redigitur sedata carnis passione, vt diximus num. 11. Fornicaria verò coniunctio sæpe distractionem mentis gignit, nò ex materiali feminis decisione proueniens (quia par in hoc procedit ratio cum vxorato) sed ex memoria captæ delectationis in vxore aliena, quam maximè concupiscit, cum formidet ei deesse posse: quæ sanè distractio dæmonis studio fouetur.

26 Hiuc infero (non meæ, sed aliorum fauens sententiæ) quod qui criminaliter copulantur cum femina, aut voluntariè se polluant, sentientes distractionem mentis, peccent venialiter Eucharistiam sumendo. At si se præparent, vt fiat exul distractio, & doleant de illa, nò peccabunt ad Eucharistiam accedentes, præmissa suorum delictorum confessione. Sic expressè Marcilla in *addit. ad Memorial. Compostel.* fol. 75. In primo quidem casu est distractio voluntaria; in secundo verò inuoluntaria est: qui enim venenum alicui propinavit, vnde mors de facto sequatur, grauius quidem peccat: at si doleat, & faciat quantum in se est, ne mors, sequatur, talis mors secuta non erit peccatum, sed solum effectus peccati; (obligabitur tamen ad restitutionem damni (vt id scias obiter) quia iustitiæ virtus restitutionem fieri præcipit, si re ipsa damnum secutum fuerit, ex causa culpabili causati, etsi in se ipso tunc peccatum non sit: vt optimè obseruauit Vazquez 1.2. disp. 94. cap. 4.) nisi enim actus sit in nostra potestate tempore quo fit & continuatur, incapax est mortalitatis, vt ipse Vazquez 1.2. disp. 73. cap. 9. & consequenter malitiæ moralis. Quod etiam tenet Graff. lib. 2. decis. cap. 78. nu. 14. Vega 2. part. summ. cap. 67. casu 3. Lopez 2. part. *Instru.* cap. 67. de Eucharistia, §. sequitur etiam secundo. Angles de Florib. 2. sentent. distinct. 37. de essentialibus peccatorum omission. quæst. 2. difficult. 7. Henriquez lib. 5. de penitent. cap. 5. num. 5. Sot. in 4. distinct. 12. quæst. 1. artic. 7. versic. hinc fit. Cordub. in quæstion. quæst. 23. col. penult. §. 5. Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 45. num. 29. In nostra verò sententia iam diximus, num. 21. nouum peccatum sacrilegij siue irreligiositatis minimè comitti, licèt accedat quis ad Eucharistiam recipiendam voluntariè distractus, quauis contra consilium de non adducenda distractione agat; non tamen contra consilium, quod illa habita à communione cesset, quia tale consilium non dari diximus num. 21. & disput. 22. num. 8.

Vltèrius colligo, quòd si quis habuit concubitum illicitum, aut pollutionem voluntariam, ex qua habeat mentem vagam, facere debeat quantum in se est ad reddendam mentem quietam, & dolere de causa data, non solum, quia concubitus fuit offensa Dei, contra castitatem, sed etiam quia est causa distractionis, quæ impedit sub veniali fumere Eucharistiam. Et si de facto mens maneat vaga, non erit còtra consilium communicare: non enim est tunc distractio peccatum, sed effectus peccati, qui non impedit, neq; etiam sub consilio suscipere Eucharistiam: aliàs iste qui propinavit venenū alij, vel sibi, & durat effectus veneni per

annum, nò possèt communicare toto anno, etiamsi de facto doleret de peccato, cum semper accederet cum effectu peccati; quod quidè nullus còcedet. Potius ego consulerè, vt illo die còicaret præhabito maximo dolore, & præmissa confessione fornicationis, vel pollutionis, ne gratia Sacramentali, & alijs effectib. careret, atque vt quietem mentis & animi tranquillitatè adipisceretur. Quod tenet Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 31. q. 13. qui ait, nocturnam pollutionem, quæ fit peccatum, non impedire sacrificare præmissa confessione, & vero dolore: docetq; id ipsum, q. 14. & Filliucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. nu. 244. Marcilla in *additionib. ad Memorial. Compostel.* fol. 75. qui expressè ait, melius esse in prædicto casu communicare. Vea 1. part. casu 8. in fine, D. Thom. & Gabriel nu. 30. adducendi. Nostra tamen sententia, licèt non curet distractionè abigere, peccatum veniale non erit còicare, erit tamen sanū consilium quietem procurare, contra quod aget, non procurans: at non aget contra consilium, còicando, cum adhuc existente illa voluntaria distractione illi sit melius communicare, quam abstinere. Quapropter dicendo à mente Nuñi de Eucharist. quæst. 80. art. 7. §. tertia sententia, censentis, communicare statim post fornicationem, et præmissa contritione & confessione, esse de genere malè sonantium, taliter, quod si fiat absque rationabili causa, sit intrinsecè malum; sin minus, fas esse còicare; dicit itaque esse veniale peccatum ante transactum diem sine rationabili causa communicare. At rationabilis causa satis non est velle communicare ob non amittendam gratiam, quam ex receptione Sacramenti acquireret. Omitto, posse suscipientem Eucharistiam, aliàs causas, & superiores fines sibi proponere, videlicet virtute Sacramenti roborari ad tentationes importunæ carnis deinceps vincendas, & ad reprimendam dæmonis audaciam, pertimescētis cū homine, qui dignè communicauit dimicare, & ad exaltandā Dei misericordiæ largitatem, qui non dedignatur peccatus dignè còicatis intrare illo ipso die, quo còicās peccauerat. Quapropter miror Marcillam in *addit. ad Memor.* fol. 74. dixisse habentem distractionem voluntariam ex copula præterita, non docere Eucharistiam fumere, eo quod feruori charitatis sit aduersa distractio, Miror, inquam, eo quod timore & non ratione ad id dicendum fuerit compulsus: at ipse aliàs intrepidus est, & in à se dictis concors.

27 Obijciunt contrarij, ex nostra opinione sequi, dari occasionem coniugibus non abstinendi à copula pridie susceptionis Eucharistiae: securi, quòd nec etiam contra consilium agant communicando post habitam copulam, contemnent abstinendam.

28 Quacunq; tamè bona ratione hæc desitit obiectio. Qui enim abstinet, vt Eucharistiam suscipiat, duplex meritum sibi comparat, & reuerentiæ, & realis susceptionis: qui verò post habitam copulam Eucharistiam recipit, solum acquirit vnum meritum scilicet realis susceptionis. Nec contemnent coniuges abstinere à copula, quia licèt non defraudentur Eucharistia, defraudantur tamen merito, quod ex reuerentia reportarent; si abstinuissent; quod maximum est.

Obijciunt secundo Paulum. 1. Corinth. 7. consilere coniugibus vacare à copula propter orationem per hæc verba: *Nolite fraudare inuicem, scilicet corpus, nisi forte ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi.* Igitur potius, vt coniuges studeant receptioni Eucharistiae,

rificiæ; abstinere æquum erit à copula.

Non nos hoc inficiamur, imò millies fatemur: & constat ex dictis nu. 11. consulendum esse coniugibus à copula abstinere, vt ad Eucharistiam suscipiendam accedant. Sed dicant quæso oppugnantes, nū D. Paulus, qui consiliat à copula esse vacandum ob orationem, consulat etiam, quòd si forte copula fuerit habita, orationi tunc non vacetur? minimè. Igitur si fortè à copula non abstinuit coniux, consulendus nequaquam erit ab Eucharistia separari, sicut nec ab oratione: quod notauit Marcilla in *addit. ad Memorial. Compostel.* f. 73. Vnde infero à fortiori, ex dictis nu. 26. non esse còsulendum illi, qui habuit nocturnam pollutionem, à communione abstinere. Nam cum tunc pollutio sit inuoluntaria, & distractio inuoluntaria erit. Quod intelligo etiam licèt orta fuerit pollutio ex peccato, vt ex nimio cibo, & potu, aut nimis calido; ex cogitationibus turpibus per diem conceptis, siue ex obsceniis verbis cum feminis, imò & tactibus impudicis, dum non sint ita còtinuati, vt semen è lumbis incipiat decidere, & pollutio sit in via, quod feret sanè per tactus continua tos, vt dicimus disput. 2. 1. n. 15. 16. 17. & 18. Hæc enim non sunt causæ notabiliter influentes, neque efficaciter efficientes pollutionem, aliàs ex illis semper ferè pollutio proueniret, quod tamen experientia testatur sequitur pollutio, aut ex causa adeo inefficaci, & remota, vt non valeat influere effectum, ad culpam non imputatur, nisi ea intentione causa ponatur, vt pollutio eueniat: quo casu non in causa, sed in se erit volita pollutio. Sic Vaquez 1.2. disput. 105. num. 9. Nauarr. in summ. cap. 16. nu. 6. 7. & 8. Sanchez 2. lib. 9. de matrim. disput. 45. nu. 16. qui putat nu. 23. quemcunque actum turpem mortalem contra sextum præceptum notabiliter influere in pollutionem, & esse per se causam illius. Cui tamen non assentior propter rationem allatam. Nā cogitatio quamuis multum duret, in pollutionem non efficaciter influit, teste experientia. Quod tamen intelligo, nisi coniungatur cum ea membri erectio per multum temporis durans, tunc enim quasi incipit pollutio. Si verò tota die duret polluta cogitatio sine commotione spirituum genitalium, efficaciter nò influit in pollutionem. Si ergò quando cogitatio turpis præsens est, in appetitum sensitium non influit pollutionem, quomodo credi potest influxuram quando absens vtpote in somnis? De quo nos agimus latius disput. 2. 1. num. 15.

Inferitur deinde, quòd cum sit consilium abstinere à copula ad suscipiendam Eucharistiam, eò consultius acturum quempiam, quo diutius abstinuerit.

30 Qui verò fornicationem, aut pollutionem voluntariam commisit, si ab illa consistatur, vero dolore peccati sui penitendo, nullo modo faciet contra consilium, communicando. D. Thom. opusc. 65. §. de Eucharistia, nu. 20. dicens, verè penitentibus non debere Sacerdotem Eucharistiam denegare. Gabr. canon. Missæ lect. 10. lit. O. per hæc verba. *De secunda obiectione dicit Cancellarius, quod rarissimum est hoc, scilicet quòd fornicator se in breui extergere possit ab omnibus reliquijs fornicationis: & de his quæ vix, aut nunquam eueniunt, D.D. parum tractant: Si tamen immineret graue scandalum pro omissione: si demique magis ex obreptione diabolica, aut vehementi tentatione tale flagitium raro admississet, si præterea grandis contritio*

concurreret, audeat qui profundius sapit, talem prohibere, fateor non audeo. Hæc Gabriel. vide Bejam 1. part. casu 8. in fin. dum ait, quòd qui in pollutionem, seu coitum incidit, post talis facti confessionem non esse à communione excludendum. Marcilla in *Memorial. Compostel.* fol. 75. Licèt peccatum veniale esse concedat Ioan. de la Cruz in Directorio conscient. de Eucharistia, q. 5. fol. 157. pag. 2. col. 1. dub. 3. conclus. 2. Nuño, 3. part. q. 80. art. 8. conclus. 10. & 11. ratione corporalis immunditiæ, nisi aliàs instet necessitas præcepti communicandi, aut defendendi honorem, aut specialis deuotio communicandi tunc. Ochagau. tract. 2. de Eucharistia, q. 11. nu. 5. Quibus tamen non credo. Imò quam ratione Concilio Tridentino aduersari non videantur, percipietur haud diffidè, ait enim Iess. 13. cap. 7. illum sanctè, & dignè Eucharistiam suscipere, qui nullius criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, dignè accedet, se per confessionem probando. Igitur asferetur deletio iam peccato per confessionem, adhuc fidelem non esse dignū Eucharistiam suscipiendam, quia si suscipiat, peccatum veniale sit commissurus, aduersari Concilio videtur manifestum, cum sequatur, cum non accedere tunc sanctè & dignè, cum actionem exerceat ex mente horum Authorum intrinsecè malam & culpabilem.

Nec obstabit distractio licèt habeatur, cum per penitentiam sit causa, à qua ortum habuit, interrupta, & distractio peccatum non erit dum faciat quis quantum in se est, ad expellendam illam.

Audiui à fide digno, virtuoso, & docto Theologo, quòd cum quidam confessarius non possèt ad emendationem reducere penitentem crebrò se pollutè voluntariè, consulit ei (quem dolentem videbat) ipso die habitæ pollutionis suscipere Eucharistiam, vt impetraret à Deo castitatem. Res miranda; ab illo die tali labe non fuit coinquinatus: adeò efficax remediū præbuit Eucharistia susceptio tali intentione & peccati dolore.

Est namque apud Sanctos vno ore receptum, Diuinum hoc Sacramentum contra omnium tentationum genera scutum firmum esse, maximè tamen in luxuriae tentationes virtutè illius demonstrari. Sic D. Thomas Opuscul. 58. cap. 26. explicat illud Zachariæ 9. *Quid enim bonū eius & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum & vinum germinans virgines?* Ac si diceret. Quod bonum est & pulchrum per excellentiam in hoc Sacramento, est virgines germinare: germinare autem propriè conuenit arboribus, dum ex eis furculi pullulant. Sic ex anima dignè hoc tam eximium Sacramentum suscipiente, affectus nouus puritatis oritur, adeo purus quòd affectui virginum suam virginitatem decernentium conseruare comparetur. Ex corpore autem dignè sumētis licèt posituè germè puritatis non exoriat, negatiuè tamen oriri dicendū erit, dum motus sensualitatis impediatur, ne rationem conturbando, voluntatem ipsis consentire adipiscantur. Impediuntur, inquam, non quia Eucharistia aliquid physicum causet in appetitu, quo motus eius non erumpant: sed solum impediuntur moraliter, quatenus Eucharistia digna sumptio à Deo impetrat auxilia quibus occasiones lasciuie peccandi vitamus sanctis cogitationibus præuenti, vel alijs quæ licèt nò sint sanctæ, ducunt tamen nos ad alia negotia agenda, quibus impediuntur occasiones peccandi querere; & auxilia

alia quoque causat, quibus vnicuique occasiones peccandi nobis oblatas, alia efficacius meditando tunc, quam peccatum: quæ omnia promissa fuisse à Christo huic Sacramento credunt Sancti & Theologi. Quapropter D. Cyrillus vt refert Alphonsus Rodriguez 2. tom. de perfect. tractatu de communion. cap. 10. dixit, hoc Sacramentum non solum animas, verum & corpora sanctificare, & ob id Ecclesiam dixisse: *Fiat nobis ad salutem mentis & corporis*. Ad salutem inquam spiritualem: nam quod causat salutem corporalem, iam diximus disput. 22. nu. 8. Vnde Viguerius in institutionibus Theologicis, de sacramento Eucharistiae, vers. 18. inquit, nullum medium ita efficax esse ad castitatem consequendam, quam deuotè sacram Eucharistiam sæpè recipere. Vnde Ecclesiastici 18. dicitur: *Nonne ardorem refrigerabit ros?* Sed in hoc Sacramento continetur ros ille quem sancti Patres desiderabant, dicentes: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum*, Esai. 45. Et sicut Eucharistia est aduersa carnis criminibus, ita vt Eucharistia sumpta non ita plura patrentur; sic & carnis scelus obnoxium est Eucharistiae sumptioni, ita vt carnis labe commissi, pauciores sint Eucharistiae sumptiones; tepidus namque redditur luxuriosus ad diuina & minus ad mensæ sacratae accessum. Non tamen in hoc sensu contraria est caro Eucharistiae: quod carnis flagitio patrato non decenter suscipiatur; itaque oppositio solum versatur in ordine ad impediendum receptionem, ita vt indecentia sit Eucharistiam fumere, commissi copula, sicut nec maior indecentia est copulam committere post sumptam Eucharistiam, quam si fuisset aggressa ante communionem. Nec obstat in rubrica Missalis consili habentem pollutionem nocturnam, à celebratione abstinere: (quod herclè nõ consulit Pont. vt particularis Doctor, sed vt Ecclesiae caput, in quo video aliquos deceptos. Nam vt particularis Doctor non potest Ecclesiae vniuersali regulas præscribere.) Non, inquam, obstat. Nam esto vt caput rubricam illam tradit, id efficit intra sphaeram probabilitatis; sicut dum beatificat aliquem Sanctum, vt Ecclesiae caput munere beatificandi fungitur, & tamen per beatificationem solum consequitur, quod probabilis sit talem Sanctum in gloria esse collocatum, vt asserit Torres de fide, disp. 17. dub. 3. & colligitur ex Azorio tom. 2. part. 2. lib. 5. cap. 6: quod item ex ore Nicolai Garcia audiui. At dicit quis se non experiri carnis tentationes à se auferri, imò nec minui, quamuis quotidie Eucharistiam sumat. Quanam ergo ratione Sancti inquit aduersus carnis tentationes Eucharistiam maximè proficere? Animaduertat ille, non Eucharistiam dari vt tentationes auferat, sed vt fortitudinem præstet ad illas vincendas; hocque maius donum est, in habentibus fomitibus peccatum.

Vnde confessorij, quos maximè pronos ad luxuriæ spurcitas conspiciat fuerint, & cupientes illos animaduertent in tali forde liberos fieri, hoc saluterum dignè quotidie fumere consulant. Nec solum consilientis munus exequi, sat illis erit, nisi adhortantis quoque officio fungantur. Opinor quidem ex poenitentibus plures emendationem non nancisci, aut perfectionem, quia confessorij tepidè consilium illorum infirmitatibus exhibent, obliuimini exhortationis agenda, nequaquam implentes illud D. Pauli ad Timoth. 2.

cap. 4. *Prædica verbis, in qua oportune, importune, argua, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina*. Et vt rectè notat Cornelius à Lapide super dictam Epistolam, num. 185. Apostolus iubet increpationem faciendam. Primò, in, id est, cum omni patientia. Secundò, in, id est, cum doctrina, Duæ hæc dotes necessariæ sunt Doctori, prædicatori, & monitori, doctrina scilicet & patientia: doctrina quidem qua solidè alium errasse doceat, eique viam veritatis ostendat. Ratione enim cõuinci & duci volunt homines. Patientia ne tarditati & duritiei, eius quem docet & monet, irascatur, sed toleret, compatiaturque. Hinc rectè aduertit Theophylactus, non dixisse Apostolum *increpa in patientia*, sed *in omni patientia*, id est, quæ omnibus modis demonstratur, operibus nimirum & verbis. Decet ergo confessorium non tantum quid agendum expediat poenitentem consulere, verum ad illud exhortari instanter. Ne desoletur confessorius, quod inuitus poenitentis monitionem & increpationem recipiat: quod enim inuitus nunc audit, postea ruminans capiet, libens accipiet, cõuertetur & gratias aget, vt aeger cui ligato vlcus secatur, dolet, clamat, quin & medicum abigere vult, secus tamen & curatus lætatur, & gratiarum actiones ad medicum curantem refert. Deinde confessorij opus erit reminisci parabolæ illius Matth. 22. & Luc. 14. *Homo quidam fecit cenam magnam & vocauit multos*, &c. Cumque excusarentur omnes ad cenam venire, seruo inuitanti, Dominus dixit: *Exi in vias & sepes & compelle intrare vt impleatur domus mea*. Quasi dicat, Confessorij & Prædicatores adeo rogaturos esse & incitatuos fideles, vt ad sacram accedat mensam, Eucharistiae scilicet, vt quodammodo complere videantur; vt rectè explicat Maldon. Matth. 22. §. *Quod autè*.

Denique ex dictis inferitur, minus bene acturos confessorios (secundum se loquendo) qui coniugatis volentibus communicare post habitam copulam, non permittunt. Et eiusdem minus boni consilij rei erunt, si non permiserint accessum ad sacram communionem verè, & ex maximo corde poenitentibus, & præmissa cõfessione, licet paulò ante carnaliter fuerint polluti: cum tunc communicare nullatenus peccatum sit, procurado saltem expellere distractionem: quod expressis verbis docet Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. nu. 224. dicens, *quod poenitentia auferat omnem indecentiam*; vel etiam si non procurent distractionem expellere iuxta nostram sententiam, & aliàs abstinentes ab Eucharistia maximis careant utilitatibus, quibus per confessorios defraudari fideles minus sanum consilium erit secundum se loquendo. Nam sub velamine reuerentiae erga Sacramentum, defraudant illud excellentiori reuerentia, quæ ex reali susceptione illi accresceret, cum ob realem sumptionem institutum fuerit à Christo, & sic suscipientes, fini institutionis conformantur: & insuper poenitentem defraudant gratia Sacramentali, & alijs plurimis effectibus. Fateor quidem ego, me reum iudicandum iri, si dignum poenitentem cõione defraudarem: sic Gabriel, in Canon. lect. 01. lit. O, cuius verba retulimus num. 30. Facit itidem reuelatio facta S. Gertrudi lib. 3. cap. 78. vbi reprehendit Christus maximè retrahentes à communionem fideles mundos à mortali; nec alià dispositionem exigit. Per hæc verba: *Como mis deleites sean estar con los byos de los hombres, y yo por mi infinito amor aya dexado este Sacramento para que los fieles lo reciban acordandose de mi y quise tan en por el*

por el quedarme con ellos hasta el fin del mundo: qualquiera que con palabras, o cõ otra persuasión a los que estan fuera de pecado mortal los impide para que no se lleguen a este Sacramento, este tal en alguna manera me impide y corta el hilo a los deleytes y regalos que podria tener en ellos. Quæ verba refert quoque Ludouicus Blofius tract. de joyel esperitual, cap. 6. qui eamdem amplectatur sententiam, dicens, quod licet laudabile sit abstinere aliquoties ab Eucharistiae sumptione ob timorem seu reuerentiam, longè tamen laudabilius est ob amorem & Dei gloriâ pluries illam fumere. Et timerem exinde querelam mihi imponendam in die iudicij, quod talis poenitens ob meam causam careret aliquibus gradibus gloriæ, qui ex susceptione Eucharistiae aduenturi forent. Idemque timendum sibi fore, ait Fr. Ioan. de Torres, en el sustento del alma, fol. 47. per hæc verba: *y porque esta facultad de comulgar cada dia, ha de quedar siempre subordinada al Confessor, quiero hazerle este ultimo requerimento. Que a nadie vede la comunión quotidiana, sino ee con justissima y particular causa: por que de otra suete, le ha de pedir Dios cuente, y castigarle, tanto por el bien de que priuo a las almas, a quien por su antojo, y por salir con su porfia, prohibió el vsu quotidiano de la comunión: como si les quitasse gran parte de la gracia espiritual que tenian adquirida*. Cum æquiualeat ob stare, quod gratia, v. g. vt quatuor non acquiratur, atque auferre gratia vt quatuor. Seque & omnes confessorios recordari hortatur illius dicti Ecclesiastici 34. *Panis egenitium, vita pauperum est; qui defraudat illum homo sanguinis est*. Quasi dicat, sustentatio pauperi a pane pendet: qui ergo panem denegat, pauperem occidit. Qui locus in sensu spiritali intelligitur à Doctoribus de Eucharistia. Vnde illam denegans, sustentationem fidelis aufert, quia Eucharistia, vt sæpè sæpius diximus, animam alit, & à morte spiritali præseruat, iuxta Trident. sessio. 13. cap. 7. dicens, *est antidotum quo à peccatis quotidianis liberamur, & à mortalibus præseruamur*. Alij confessorij forte non timebunt, quia diuersæ sunt opinionis. Quæ autem diximus à num. 22. idè dicta sunt, vt quisque iudicet qualiter possit responderi tenentibus, post copulam, non fore, licitum communicare, ratione distractionis ab ea causate, quod scilicet sit licitum, si curet quis illam expellere; non tamè quando non curat, quia tum peccat venialiter in ipsa perceptione, sicut peccat, qui erat distractus. Nos vero diximus non peccare nouo peccato, siue curret, siue non, distractionem expellere.

Demum timendum esse valdè die habitæ copulæ à communionem arcere coniugatos. Declaratio super cap. 6. sess. 22. quæ habetur vol. 4. decif. Rotæ conuincit, quæ huius est tenoris. *Obstat Concilium Tridentinum Episcopo volenti præscribere certa tempora, vt dies Dominicos, quartam, & sextam feriam quibus tantum liceat viris laicis coniugatis, negotiatoribus & mulieribus etiam non coniugatis, sanctissimam Eucharistiam fumere, etiam ob irreuerentiam, quam potest quotidiana huius sacramenti sumptio in sua diuina parte. Hoc fuit decisum in mense Ianuarij 1587. ob stare, quia antiquis temporibus peracta consecratione omnes astantes sumebant Eucharistiam: & idè licitum est quotidie Eucharistiam fumere. cap. quotidie de consecrat. distinct. 1. Quapropter exhortari sunt fideles vt sicut quotidie peccat, ita quotidie medicinam accipiat, c.*

Quotiescumque, de consecrat. distinct. 2. Ecce qualiter menti Concilij aduersari putat Congregatio, asserentem coniugatos, aut laicos negotijs secularibus delectatos, non debere quotidie communicare, quantumcùmque id consulat ex zelo reuerentiae erga Sacramentum.

Nec euasio dicentium Episcopum illum reprehensum fuisse, quia non solum consulens, sed præcipiens vetabat communionem, exceptis dictis tribus diebus, vim declarationis eneruat: nam duo asserit dicta declaratio, videlicet præceptum imponi non posse de non communicando nisi statutis ab Episcopo diebus, & quòd quotidie sit communicandum fidelibus, si velint: quasi dicat declaratio, tantum abesse præcipi posse, statutis solum diebus ad sacram accedere mensam coniugatos, & alios laicos secularibus curis vacantes, vt potius eos accedere quotidie, sit consulendum.

Primum argumentum ad summum solum conuincit, quòd quando distractio est data operi affectata, sit peccatum veniale susceptio ipsa Eucharistiae, sicut actio orandi sine attentione, peccatum veniale est. Natura enim actuum suscipiendi Eucharistiam, & orandi attentionem exposcit; contra quam delinquit, qui ea ex proposito caret.

Secundò respondetur, in nostra opinione, nullum peccatum committi ob communionem cum distractione. Nec obstat, quòd qui orat distractus, peccet venialiter præter peccatum in quo est, quia attentio est de substantia orationis: cum enim sit loquutio ad Deum, attentè loqui debemus, aliàs irreuerentia fieret ei cum quo loquimur. At suscipere Eucharistiam, cum non sit locutio, sed manducatio, non requirit sub præcepto attentionem, benè tamen sub consilio: nec iniuria fit cibo si distractè sumatur. Quapropter qui consulit, vt quis distracta mente non accedat ad Eucharistiam, nõ consulit id ob reuerentiam, cum nulla irreuerentia fiat, sed vt à peccato cesset qui est in illo, vel quòd fractor consilij non sit communicando absque attentione. At supposito quòd consilium attentionis sequi nolit, non ob id retrahendus est à communionem, cum melius bonum sit, adhuc sine attentione communicare, quam à Sacra mensa recedere ob defectum attentionis.

Secundum argumentum probat, consulendum esse coniugibus abstinere à copula ad suscipiendam Eucharistiam; quòd & nos millies fatemur. Supposito vero quòd copula sit iam habitata, nullo modo ad Sacramenti reuerentiam spectat, abstinere: sed maior reuerentia illi aduenit si realiter suscipiatur, quam ex desiderio illud suscipiendi obueniret: cum suscipiendo Sacramentum perfectior actus Religionis exerceatur, quam sit actus desiderandi illud suscipere: vt supra diximus in prima conclusionis ratione, num. 13.

Tertium argumentum solum conuincit, consulendum esse coniugibus, vt à copula abstineant ad suscipiendam Eucharistiam, non tamèn quòd post habitam sint dissuadendi illam recipere.

Quartum argumentum Diui Gregorij supponit, concubitum coniugum causa voluptatis, sine peccato nõ esse. Ad quod attendentes Romani consueuerunt se lauare ante ingressum in Ecclesiam. Nos etiam est admitteremus esse peccatum, non vincimur, si faciant coniuges quantum est in se ad remouendam distractionem: siquidem qui concubitum illicitum habuerunt, facta poenitentia non dissuadendi sunt communicare, vt diximus, nu. 26. ad medium, & 31. minus autem coniuges,

iuges, qui vt plurimum peccarunt venialiter. Nec mirum quod Sancti peccatum veniale putent reperiri in copula causa voluptatis: ex ardentissimo enim castitatis amore quo affecti erant, procedebat, damnare concubitu illo sine habitum. Ex quo amore castitatis, vt aduertit Sanchez lib. 9. de matrimon. disput. 9. nu. 6. D. Augustin. De bon. coniug. cap. 10. tomo 6. & lib. 5. Contra Iulian. cap. 7. tomo 7. & in Eneid. cap. 78. tomo 3. & lib. 2. De peccat. origin. contra Pelag. cap. 38. tomo 7. & D. Gregor. lib. 32. moral. cap. 18. 19. & 20. habetur cap. nerui, fin. distinct. 13. D. Anselm. & D. Thom. in locum Diui Pauli 1. ad Corinth. 7. vbi præmiserat, vt vnusquisque vxorem habeat ad vitandam incontinentiam, subdit: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* tenent concubitu sine vitandi fornicationem esse peccatum veniale: non enim (aiunt) indulgentia habet locum vbi culpa non præcessit. Quod sanè quam rigidum sit iudicet omnes. Similiter Hieronym. distinct. 32. cap. 10. habetur, & Ambros. ferm. 81. super Lucam cap. 12. & habetur distinct. 47. cap. Sicut. & August. super Psalm. 147. Basil. in Homil. de diuice, Chryso. Homil. 34. Ad populum. Antiochen. de mortali damnant eos, qui in communibus necessitatibus de superfluis nõ erogant elemosynas. Et tamen contraria est omnium scholasticorum sententia, cum D. Thom. 2. 2. q. 32. Ecce qualiter Sancti ex charitate accensa, mortalis criminis damnarunt non largientes elemosynam de superfluis in communibus necessitatibus. Videat Lector Toleum in summa, lib. 8. cap. 35. in fin.

36 Quintum & sextum argumentum solum probat esse consulendum coniugibus, vt abstineant à copula ante susceptionem Eucharistiæ: dato tamen quod illam iã habuerint: non facilius impetrabunt à Deo quod desiderant, abstinendo ab Eucharistia, quam si realiter illam suscipiant: imò è contra. Docet Marcilla in addit. Ad memorial. Compofel. fol. 71.

37 Septimum Diui Hieronymi solum probat reuerentius suscipi Eucharistiam abstinendo à copula, quam non abstinendo. Neque intendit in omnibus porportionem seruare inter Eucharistiam, & panes Propositionis, quod sicut illi non manducabantur de facto: ita de facto non assumatur Eucharistia post copulam: solum seruatur proportio, quod sicut illi de facto nõ manducabantur habita copula, ratione præcepti esum ventantis, sic curent coniuges vitare copulam, vt de facto reuerentius Eucharistiam suscipiant. Sic glos. dict. c. Sciatis. Item in veteri Lege præceptum fuit die habitæ copulæ panes Propositionis non comedere: at de nõ suscipiendo Eucharistiam die habitæ copulæ in noua Lege nullum extat mandatum.

38 Concilium Eliberitanum solum probat (quod & nos millies facti sumus) sanum esse consilium abstinere à copula ad suscipiendam Eucharistiam.

39 Ad octauum respondetur, non fuisse causam mortis Ozæ contactum Arcæ, præmissa copula: sed cum impositum esset præceptum Leuitis, humeris Arcæ portare, id contempsit Oza, boues Arcæ oneri subiiciendo. Hancque fuisse causam constat verbis textus si attentè perpendantur. Sic D. Ambros. relatus à Vincent. Ferr. sermon. De Eucharist. Maior in 4. distinct. 9. q. 1. art. 3. contra secundam conclus. & ideo à Deo occisus super temeritate sua. Summ. coron. De Eucharist. §. de Ministro huius Sacramenti, in fin. Sed esto ob contactu

arcæ præmissa copula occisus fuisset, nullum coniugè occisum videmus ob communionem admiffam præmissa copula. Quapropter signum desumitur hoc non Deo displicere, sicut odifus fuerat arcæ contractus.

40 Ex dictis tota hac disput. inferitur, validum neutiquam esse votum emissum ab vxorato abstinendi à cõmunionem die habitæ copulæ: cum enim melius bonum sit sacram Eucharistiam suscipere die habitæ copulæ, quam communioni non incumbere, fit materia voti non esse abstinentiam à cõmunionem. Et licet abstinentia à cõmunionem ob reuerentiam actus virtutis sit, cum tamen sit perfectioris actus impeditiuus, inepta est materia ad votum, eo modo quò ludus honestus materia voti esse nequit, licet actus virtutis eutropeliæ sit, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 168. quia illius ludicessatio est perfectior actus, vt optimè docet Thomas Sanchez summ. lib. 3. cap. 18. nu. 2. & lib. 1. de matrim. disput. 4. nu. 5. contra Rodrig. tom. 1. summ. in 2. editio. cap. 189. nu. 10. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 8. nu. 16. Villalob. tom. 2. tract. 34. difficultat. 2. nu. 1. quod & nos dicimus latius disput. 33. nu. 20. Nec validum erit votu de non suscipienda Eucharistia die habitæ copulæ fornicariæ (præmissa confessione & vero dolore) cum etiam illud impeditiuum sit maioris boni.

ROBORATVR AVTHORIS SENTENTIA num. 13. relata, & respondetur aduersariorum oppugnationibus.

S Y M M A R I V M.

Qua ratione potiori nitantur non permittentes coniugatos in die habitæ copulæ communicare? nu. 41. Refutatur illorum ratio, nu. 42. 43. & 44.

Perperam adducunt pro sua sententia aduersarij aliquid quos Sanctos, num. 45.

Mirandum, quod aduersarij adeo impugnent communionem in die habitæ copulæ, quod illam remoueri exoptent ab habitibus inuoluntariis distractionibus, num. 46. & 47.

Refutatur aduersariorum alia ratio, nu. 48. 49. & 50.

Repellitur alia ratio, qua nituntur contrarij, num. 51.

Exploditur alia ratio fundamentalis, num. 52.

Tertia verò ratio enervatur & nostra sententia fulcitur, num. 53. 54. & 55.

Sibi non coherere in dictis aduersario, ostenditur, nu. 56. & 57.

Conclusio nostra sententia, num. 58.

Alia vtilitates obuientes communicantibus in gratia, referuntur ex Innocentio, num. 60.

Respondetur aduersariorum obiectioni, num. 61.

21

COPVS contrariorum eò tendit, quod ex copula distractio mentis causetur, cum qua Eucharistiam sumere, indecens sit & indecorum, nullam tamè interuenire positiuam indecentiam ex eo, quamuis minorem decentiam, defendimus.

Contra hanc tamen veritatem, nobis obijcere possunt; dicentes distractionem non conceptam, de ordinando mendacium, vel aliud crimen, sed de rebus indifferentibus, vel bonis, vt si aliquis distra-

hatur cogitando de valitudine patris, aut de referenda concionem, aut de in campum eundo, non esse esse peccatum, esse tamen vt cõiungitur cum susceptione Eucharistiæ. Ergo saltè in casu quo distractio causatur ex cogitatione rerum indifferentium, fatius erit non sumere Eucharistiã, cum tunc inueniatur peccatum veniale ob distractionem, & non reperiat si tantum distractio habeatur separata à susceptione: non proderit ergo dicere, quod cum peccatum veniale cõmittendum est, sine suscipiatur Eucharistia, siue non, fatius erit illam recipere, eligendo potius in vnum inconueniens incidere, & non in duo, iuxta dicta nu. 21. nam vt probatum iam est, distractio de rebus indifferentibus, aut bonis concepta, peccatum veniale non est, nisi talis distractio habeatur quando suscipitur Eucharistia.

2 Verum huiusmodi obiectioni nostram sententiã potius edificat, quam dissipet. Nam sicut probauimus supra nu. 21. suscipere Eucharistiam cum peccato veniali concomitante, non est aliud peccatum præter ipsu quo suscipiens accedit, v.g. mendacij, aut iræ, vel detractionis: taliter quod accessus, cum intentione mendiandi non fit aliquod sacrilegium, siue irreligiositas labes: fitque accedere ad Eucharistiam cū distractione de rebus indifferentibus, siue bonis, nullum peccatum esse sacrilegij, aliàs peioris conditionis foret distractio de rebus bonis, siue indifferentibus concepta, quam de rebus malis: quod absurdum esset admittere. Imò colligitur ex D. Thom. 3. part. 9. art. 8. distractionem conceptam de rebus bonis, aut indifferentibus non impedire refectionem dulcedinis: sed tantum illam distractionem, quæ per peccata venialia causatur, impeditiuam esse dulcedinis, vt patet ex illis verbis: *Effectus huius Sacramenti videlicet Eucharistiæ, non solum est adeptio habitualis gratiæ, sed etiam quedam actualis resectio spiritualis dulcedinis: quo quidem impeditur si aliquis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente distractus.* Cum igitur dicat impediri dulcedinem ob distractionem ex peccatis venialibus superuenientem, fit in D. Thomæ doctrina non impedire dulcedinem distractionem illam quæ ex bonis vel indifferentibus rebus causari potest. Quasi ditius dicat D. Thomas: Illa distractio, quæ est peccatum veniale, impedit dulcedinem Sacramenti, qua ratione peccatum veniale est: nam de natura peccati venialis est refectionem & dulcedinem impedire. Illa verò distractio quæ peccatum veniale nõ est, qualis est illa quæ de rebus bonis, aut indifferentibus causatur, nõ impedit, cum naturam peccati venialis non habeat. Docet Stuarus 3. part. 9. art. 8. in commento; dicens actualia venialia peccata, id est, quæ quis actu committit, vel quibus distractus est cum actu cõmunicat, impedire effectum actualis deuotionis; Vazquez dicto art. 8. in comment. Valent. tom. 4. disput. 6. q. 7. punct. 1. §. quod si verò; & punct. 3. q. 8. fol. 1146. Ludouicus de S. Ioan. 1. part. summ. tract. de Eucharist. q. 6. art. 4. fol. 151. Ex quo deducitur, quam falsum sit asserere nullum esse Doctorem affirmantem communionem cum distractione factam nõ fore peccatum veniale, cum probatum iam sit distractionem de venialibus conceptam non esse speciale peccatum sacrilegij, nec illam quæ concipitur de rebus indifferentibus, esse vllum peccatum. Nec aduersus hoc tenet D. Chrysothomus in homilia illa de non contemnendis;

circa illa verba solita proferi à diacono ante communionem. Nam vt intuenti liquebit, solum ibi hortatur D. Chrysost. ad maximam deuotionem comparandã, vt magis dignè fiat communitio: nullum verò verbum innuit in quo denotetur fore peccatum veniale cum distractione Eucharistiam accipere.

43 Et quamuis sensibilis delectatio etiam aliquando impediatur per distractionem de rebus bonis, vel in differentibus, vt manifestum est vniuersis, & docet Ludouicus de S. Ioan. tract. de Eucharist. q. 6. art. 4. difficult. 2. fol. 148. quia anima minor est ad singula si pluribus sit intenta: tamen spiritualis delectatio siue resectio, quæ consistit in quodam robore, & firmitate ad gratiam receptam non amittendam, minime impeditur: iuxta illud Psalm. 103. *Panis cor hominis cõfirmat* vt bene docet Burgenfis in scrutinio script. distinct. 3. cap. 3. fol. 406. & ideo in figura huius Sacramenti intelligitur illud 3. Reg. c. 16. quod de Helia legitur. *Et ambulauit in fortitudine cibi illius usque ad montem Dei.* Sicut enim in naturalibus dum quis ex manducatione reficitur, vires comparat ad vitam conferuandã, sic qui non distractus per peccata venialia, Eucharistiam suscipit, reficitur Eucharistia spiritualiter, hoc est gratiam auxiliantem siue tum datam, siue suo tempore tradendam acquirit, quo gratiam habituaalem cõferuet: & huiusmodi gratia auxilians dicitur resectio, & actualis delectatio quam demeretur suscipiens Eucharistiam cum distractione per peccata venialia causata. Vnde verum non est quod aduersarij existimant, per peccatum scilicet veniale impediri refectionem dulcedinis sensibilis, & sic fuisse locutum D. Thom. nam talis sensibilis delectatio non est infallibilis effectus Sacramenti: quæ etiam impeditur nullo interueniente peccato veniali. Et quamuis concedamus refectionem insensibilem per distractionem de rebus bonis conceptam etiam pro tunc impediri, dabitur tamen suo tempore. Vnde potius potest dici, quod suspendatur. Resectio verò quæ impeditur per peccata venialia causata, non tantum suspenditur, sed nec ex vi Sacramenti vnquam dabitur, cum per peccatum veniale demeritus fuerit homo Eucharistiam suscipiens, sibi dari. Gratiam verò auxiliantem non semper dari dum suscipitur actu Eucharistia, sed aliquando post multum temporis, docet Suar. tom. de Eucharist. disputat. 64. lect. 9. Ochagau. tract. de Eucharist. effectibus. q. 4. nu. 2. Quando videlicet indiget homo illa ad vincendas tentationes, vel ad operandum aliquod opus virtutis.

44 Vnde falsò inquirunt aduersarij, D. Thom. 3. part. 9. art. 8. supponere, esse culpam venialem suscipere Eucharistiam cum mentis distractione. In illo namque articulo tantum inquit, vt tum per peccatum veniale impediatur effectus Sacramenti Altaris: & respondet, adeptionem habitualis gratiæ vel charitatis nõ impediri; bene tamen refectionem spiritualis dulcedinis si aliquis accedat ad illud Sacramentum per peccata venialia mente distractus. His autem verbis, dicitur quæso aduersarij, an leuiter saltem in sinuetur, quod peccatum veniale sit accedere ad Eucharistiam distracta mente? Aliud enim est, ob distractionem effectum dulcedinis impediri: aliud, quod peccatum veniale sit iudicandum huiusmodi dulcedini obiectionem ponere. Primum solum fatetur D. Thom. secundum verò nec meminit; nec ad propositum in art. opus erat.

45 Et falsò etiam adducunt Diuum Bonaventuram in breuilo-

breuiloquio, part. 6. cap. 9. pro sua opinione, videlicet quod accessus ad Eucharistiam cum distractione etiā de rebus bonis sit veniale peccatū: id confirmantes ex illis verbis; *Quoniam capacitas nostra ad Christum efficiatiter suscipiendum non est in carne, sed in spiritu; non in ventre, sed in mente; & mens Christi non attingit nisi per cognitionem, & amorē, per fidem, & charitatem. Itaque Fides illuminat ad cognitionē, & charitas inflamat ad deuotionem. Ideo ad hoc quod aliquis dignè accedat, oportet quod spiritualiter comedat, & sic Christum per recordationem Fidei masticeat, & per deuotionem amoris suscipiat. Propter quod manifestè colligitur, quod qui tepidè, indeuotè, & inconsideratè accedit, iudicium sibi manducat, & bibit.* Quæ sanè verba transcripsit Bernardus Senensis tom. 1. sermon. 50. art. 2. c. 5. Non, inquam, dicta verba, illorum Doctorum fauent sententiæ. Nam cum certum sit tūc dignius aliquem communicare, quando actum Fidei, & amoris in sumptione exercet: & Sancti ad digniorē communionem hortentur, oportere inquit ad dignè communicandum Fidei recordationem, & amoris deuotionem habere: quasi dicant: ad dignè communicandum in sensu, quo Fideles Eucharistiā sumere hortantur, conandum illis erit amorē, & Fidei recordationē habere: cum sic sumentes id agant quod melius est; & semper ad perfectiūs sumendā Eucharistiā niti Fideles oporteat; quod etiam nos millies & millies fatemur. Ex hoc autem ad aliud stabilendū properat Sancti: videlicet quod qui inconsideratè, id est non discussa conscientia, Eucharistiā sumit, & tepidè ac indeuotè (tepiditas nāque, & indeuotio pro eodē à Sanctis sumuntur) id est, sine promptitudine animi præstandi Deo obsequium, & famulatum (in quo consistit deuotio, vt iam diximus disput. 22. num. 32. mortaliter peccat, iudicium sibi manducans, & bibens.

46 Et quod magis admiratione dignum est, quibusdā Doctoribus nostræ sententiæ aduersarij adeo illam displicere, vt non tātum separari à communionē quotidiana cupiant habentes voluntarias distractiones, verum, & inuoluntarias, eo quod certum quoddā genus improportionis reperiri aiunt inter habentē inuoluntarias distractiones, & quotidianā communionem.

47 Verū non animaduertunt habentē inuoluntarias distractiones potius pati quā agere, genusque esse crucis, & tormenti eas pati: si quidem curant illas repellere, vt deuotius cōmunionis actus fiat, & tamen consequi id non valent. Dicant ergo quæso, quā ratione improportio reperiat inter passionem, & crucem à Deo inflictā, & quotidianā communionem? P. Ioan. de Torres del sustento del alma, fol. 35. Præterea in suismet dictis sibi aduersantur. Nā cum stabilierint habentem distractiones inuoluntarias non oportere quotidie sacram mensam adire, immediatè subdunt, nō expedire conferre facultatem suscipiendi Eucharistiā quotidie laicis, nisi admodū deditis orationi, & contemplationi, & præsentem Deū habentibus, ac solitis distractiones fugare. In primis si laicus nō sit solitis distractiones pellere, iā nō inuoluntariæ, sed voluntariæ illi erunt. Si verò sit solitis illas extinguere conari, iam ex permissione prædictorum Doctorū poterit quotidie communicare; nisi cōtendant nō sufficere laicis curare distractiones expellere, vt possint decetè quotidie Eucharistiā sumere, absque eo quod de facto effectū consequantur, videlicet mentem quietam. At hoc quā-

diffonū sit, aliorum relinquo iudicio: cum sic curantes quietā habere mentem, & non valentes adipisci, mereantur valdè; & ob id quod in illorum potestate non est, æquū haud erat puniri, priuatione scilicet Eucharistiæ. Quæ ratione nixus B. Præter Fernandus de Talauera, primus Granatenfis Archiepiscopus, cū in curia difficillimis incuberet negotijs, & crebris occupationibus, non ob id celebrare quotidie omisit, & æmulis illi ob id increpantibus respondit: *Ad negotiorū onus portandum quotidie celebratione quotidiana indigeo.* Vt refert Allison, Rodrig. tom. 2. de perfect. tract. de Sacrificio Missæ c. 16. Non ergo ille ob negotiorū distractiones censuit abstinendum esse à quotidiana celebratione, imò oppositum rectè est arbitratus.

48 Tum quia præsentem Deum habere cum donum ipsius Dei sit, ab illo donari debet, & ad illum præsentem habendum, opus est fidelem præueniri & moueri sancta cogitatione & excitante gratia, quam Deus in nobis sine nobis operatur, vt optimè D. Thom. 1. 2. q. 111. art. 3. & resoluunt Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 185. c. 9. num. 38. & 40. & 1. part. disp. 91. nu. 111. & dict. 1. 2. & quæst. Lorca, Montefin, Medina, & Suarez in tractat. de gratia, pluribus in locis. S. Theresia de Iesus *morada 7. c. 1.* Quamuis enim post semel excitatam à Deo in nobis ipsius Dei præsentiam, dependeat ab ipso, & à nobis illā conseruare pro aliquo tempore, tamè diutius nequaquā poterimus, nisi à solo Deo aliā diuersæ cogitationes impediatur, quæ nobis nolentibus euenire solent; vt docet Vazquez supra num. 48. & 1. part. disput. 91. num. 110. pulchra Scripturæ testimonia adducens ad id confirmandum, & 1. 2. tom. 1. disput. 38. num. 13. disput. 140. num. 16. Molina in concord. quæst. 14. art. 13. a disput. 8. & a disput. 36. & disput. 43. & 1. part. quæst. 23. art. 4. & 5. disput. 1. membr. 10. Suarez tom. 2. de religion. cap. 10. à nu. 11. adducens pulchra sanctorum loca hanc veritatem manifestantia. Et expressè illam docet D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 8. ad 2. Equum igitur non erit priuare fidelem Eucharistiæ perceptione quotidiana, eo quod continuum Dei præsentiam non sit adeptus: cum id in eius potestate non sit, modo iam explicato.

49 Et quamuis semper quod velimus, possumus ad Deum conuerti, non tamè in nostra potestate est, semper Dei præsentiam habere. Nam primum possumus, quia promissit Deus nobis ad ipsum conuerti volentibus præsto esse, ex illo loco. *In quacunque hora ingruerit peccator, ego exaudiam eum.* Et ex illo locū 45. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* At nunquam pollicitus est nobis volentibus præsentiam Dei habere, pacis cogitationes offerre, & cæteras cogitationes impeditivas amouere. Fortassis eius rei promissionem non præstitit, quia ad salutem spiritualem hominis necessaria non erat illa præsentia Dei, qualiter accipitur à prædictis Doctoribus, erat tamen necessaria gratia conuersionis. Quod optimè explicuit S. Theresia de Iesus in *moradas quartas*, cap. 2. propè finem, quæ cum suassisset delectationem in oratione non esse appetendam, nec ad eam adipiscendam enixè conandum, inter alias huius reddens rationes quartam assignauit: *la quarta que no esta obligado su mag. adarnos los (scilicet gustos) como adarnos la gloria si guardamos sus mandamientos, que sin esto nos podremos salvar, &c.*

50 Omitto, quod plures fideles sint vitam perfectionem agen-

rem agentes, præsentia tamen illa Dei carètes: qua nihilominus alij non ita perfecti fruuntur. Ineptè ergo tanquam mensura quotidianæ communionis assignatur præsentia Dei a fidelibus adepta vel non.

51 Denique concludo, falsum esse, quod aduersarij arbitrantur, videlicet accipientem quotidie Eucharistiā, parum deditum orationi & contemplationi, ac præsentiam Dei non habentem, Eucharistiā sacram recipere absque reuerentia. Quamuis enim præfatis rebus careat, dum tamen mundus sit à peccato mortali, & recto fine communicet, vt diximus disput. 22. num. 7. & 36. cum reuerentiā Eucharistiā suscipit. Vnde pariter falsum est, quod nobis obijcitur, quasi dicamus, magis conueniēs esse Eucharistiā sumere sine reuerentiā, quàm à communionē abstinere. Absit hoc minime tale quid fatemur. Sed contra ipsos rationib. efficacibus, & Sanctis ac Doctoribus scholasticis stabilimus, non sumpturum sine reuerentiā celestem panem, edentem illum mundū à mortali, & ex recto fine, quāuis illa præsentia Dei careat, & deditus non sit orationi, qui Eucharistiā est suscepturus.

52 Nec capi potest planè, quod aduersarij extollunt, manducantem videlicet Eucharistiā absque fame & desiderio, irreuerenter illam suscipere. Nam si aliquis accedat ad sacram mensam non coactus, sed spontè & liberè, desiderium accedendi habere certum est: & oppositum intelligi nō potest: fames verò & desiderium in præfenti pro eodem reputantur; si verò pro desiderio & fame accipiant anxietatem sensibilem communicandi, minus rectè procedunt. Nā talis sensibilis sollicitudo Eucharistiā suscipiendi abest etiam à perfectissimis pluries, & in illorum Doctorum sententia cōmunicantes absque illa, irreuerenter communicant: quod quàm alienum sit à veritate, iudicet ipsi. Quæ ratione conuicti postea explicarunt desiderium nō accipi, & anxietate illa sensibili cōicadi. Nec opus è desiderium in actu signato cōcipi, taliter quod suscipiēs celestē panem reflexè cognoscat se habere desiderium percipiendi illū: sed fat est in actu exercitio haberi, videlicet quod adeat Ecclesiam ad communicandum, quod ad altare approximare, quod *Domine non sum dignus*, dicat: quæ omnia fieri inconsideratè & absque actu humani incredibile est: facta autem deliberatè, ob finem & desiderium suscipiendæ Eucharistiæ fiunt, cum ad illam accipiendam ordinentur ab agente, vt dicimus disput. 24. nu. 10.

53 Nō momenti est alicuius quod aduersarij magnificant, indecenter videlicet suscipere Eucharistiā coniugem post habitam copulam: obque huiusmodi indecentiam vitandam satius fore à communionē abstinere illo die. Neque obest, inquit, indecentiam reperiri, etiam vbi nulla inuenitur culpa; sicut in iudice suspendente latronem indecentia nascitur ad susciendos Ordines; eademque in bigamo, & medico. Et ob indecentiam vitandam Ecclesia præcipit soluto ieiunio naturali Eucharistiā non sumi. Vnde indecentia ante mandatum inueniebatur. Nullius inquam momenti est prædictum effugiū. Et in primis admittimus ipsis indecentiæ genus absque peccato posse reperiri, vt in prædictis exemplis. Verum ex illis auxilium pro nostra opinione præstat. Si enim Ecclesia vbi inuenit indecentiam respectu alicuius actus agendi, iniungit præceptum, ne fiat, nisi adepta ad minus dispensatione: fit manifestum, Ecclesiam nullam indecentiam reperire in communionē post copulam coniugalem, Sanchez Selecta.

cum communicare potest illam, non vetuerit: quāuis maior quidè perfectio & decetia esset absque habita copula Eucharistiā suscipere. At diuersu est, quod aliqua actio sit indecens, & aliud quod minus decens sit, quæ alia.

54 Præterea non satis capi potest, aliquam actionem indecenter fieri, & non agi cum offensione Dei ac seorsum ab eius beneplacito. Nam qui indecenter operatur, regulas decetiam transgreditur, & consequenter cōtra debitū honestatis procedit: qui verò debitū honestū nō implet, delinquit sanè, & offendit Deū quāuis leuiter. Vnde qui post bigamiam contractam, aut latronem suspensum, vel fractum ieiunium naturale Ordines suscipret, vel communicaret, semoto Ecclesiastico præcepto indecenter non ageret, cum tunc nequaquam peccaret. Nec ideo Ecclesia præceptum abstinendi ab ordinibus in præfatis euentibus iniunxit, quia iudicet indecenter suscipiendos Ordines fore à bigamis, iudicibus, & medicis, aut indecenter sumendā fore Eucharistiā à nō ieiunis naturaliter: sed quia maior decetia sit à secūdis nuptijs, vel homicidio abstinuisse ad suscipiendos Ordines, quā si eis præmissis susciperentur. Ex hoc aut, quod vnū sit magis decens quod eius cōtrariū, nō inferitur primū esse indecens. Et quia maior decetia sit à copula abstinere ob cōiōne, noluit tñ Ecclesia præceptū imponere, videlicet non cōmunicandi post illam expletam: quia Eucharistiæ Sacramentum multò magis necessarium erat fidelibus in particulari, quàm Sacramentum Ordinis. Et ob id quamuis solum ob maiorem decetiam seruandam noluerit bigamos, iudices sanguinis, & medicos esse initiandos sacris Ordinibus, non tamen decreuit vxoratos post habitam copulam non posse ad sacram mensam accedere. Et tantum in illo sensu dicunt Doctores ob indecentiam repertam in ministro sanguinis vetuisse Ecclesiam illum sacris Ordinibus initiandum, non quia indecentia postiuua inueniatur, sed quia minor decetia. Quod multo magis verum est quàm illud, quod ab ipsis dicitur. D. vide Augustinum sermon. 244. de tempore, explicantem locum Pauli 1. Corinth. 11. *Qui manducat & bibit indignè, &c. sumere ly indignè*, nō pro indignitate orta ex culpis grauibus, sed pro minori dignitate opposita maiori, quā possit quis consequi, si magis & magis se disponeret. Si. n. ipsis liberū est interpretari *ly indignè*, pro non ita dignè, liberius erit nobis commutare *ly indeceter* pro non ita deceter.

55 Postremo cum Sacerdotij munus longè altius sit, quàm suscipiendi Eucharistiā exercitium, non mirum aliqua reputari esse indecentiam ad illud suscipiendum quamuis peccati labem non contineant. Ad suscipiendam vero Eucharistiā non patetur indecentia id quod naturam peccati minimè contineat.

56 Deinde ingenue fatentur aduersarij vxoratos minus bene differre communionem per multum temporis eo, quod assidue copulæ intendant. Sed tunc inquirō, num in communionē, quæ fit post habitam copulam, inueniatur indecentia vel non? Si enim inuenitur; & adhuc ea non obstante communicare consuevit, eo quod minus malum sit cum illa indecentia communicare, quàm nimium differre communionem, ne videlicet priuatur fidelis tanto bono; etiam ob eandem rationem fateri erunt constructi non obstante indecentia, quæ ex copula confurgit, fore cōsuetius vxorato quotidie communicare, ne scilicet priuatur tan-

tur tanto bono: cum idem Christus sit, qui post multum temporis, & qui quotidie ab illo vxorato suscipitur; qui minus dignus non est, quia heri fuerit illo bono positus, quam quia diu non est illo fructus. Si verò copula habita ante communionem, quæ fit post multum temporis, indecentiam non parit, nec etiam illam conciliabit ad communionem quotidianam; quæ etiã procedunt de pollutione eueniente absque peccato.

57 Et cum eadem indecetiã reperitur in coniuge petente, siue reddente debitum ex fundamentis ipsorum Doctorem, non consequenter loquuntur facultatem facientes quotidie communicandi coniugatis reddentibus, non tamen petentibus. Si namque indecentiam ad communionem in eo fitam esse fatentur, quod habita sit copula, & distractio exorta, quid quæso, refert habitam fuisse reddendo, vel petendo? Et à fortiori minus verum erit, quod alij censent, etiam reddentibus debitum Eucharistiæ susceptionem consulendam nõ fore die redditionis; infelices sanè essent foemine, quæ ad reddendum à suis maritis inducuntur.

58 Vnde conclusio fit, quod coniuges siue petierint, siue reddiderint, consultis ager communicando, quã abstinendo, supposito, quod à copula non se abstraxerunt, quamuis egissent melius, si à copula abstinent in ordine ad suscipiendam Eucharistiã. Fitque huiusmodi conclusionem conformem esse Concilio Tridentino, & Cardinalium declarationi, rationi consonam, Sanctisque nequaquam contrariam; & cum alijs plurimæ utilitates concilientur, coniugibus sacram sumētibus Eucharistiã, nulla cogit ratio illam eis denegandi ipso die habitæ capulæ, quidquid reclamēt aduersarij, quorum obiectionibus iam satisfactum est.

59 Præter utilitates à nobis superius relatas in gratia communicantibus obuinentes, alijs refert Paul. Burgesis in scrutinio scripturarum, dist. 3. cap. 4. fol. 406. His verbis. *Sicut in refectioe corporali hominis, non solum homo reficitur, sed confortatur, & in suo robore firmatur: Vnde Psalm. 103. Panis cor hominis confirmat: sic in hac refectioe spiritali languor, qui ex diuturna absentia Diuina visionis in visus iustis contingere consuevit. Iuxta illud Cantic. 2. Fulcite me floribus quia amore languo, per debitum huius Sacramenti vsum roboratur: & ideo in figura huius Sacramenti intelligitur illud 3. Regum 19. quod de Helia legitur. scilicet: Et ambulauit in fortitudine cibi illius vsque ad montem Dei. Item in refectioe corporali contingit, quod in corpore bene copposito refectioe completa, nedum quis reficitur, sed etiam impingatur, iuxta illud Genesis penultimo. Asser pinguis panis eius: quod etiam contingit in refectioe spiritali per hoc Sacramentum rite facta. Crescit enim in sic sumentem mentis deuotio quæ pinguedo spiritalis est secundum Hugon. in quantum ariditatem animæ, quæ quidem in deuotio est, expellit: & ideo Psalm. 22. Parasiti in conspectu meo mensam, quod bene potest intelligi de altari, in quo hoc Sacramentum celebratur, quæ vera mensa Domini est: statim subdit, Impinguasisti in oleo caput meum: quod intelligendum est de pinguedine deuotionis. Item sicut in refectioe potus materialis, scilicet vini, cor letificatur: iuxta illud Psalm. 103. Et vinum letificat cor hominis: sic huiusmodi potum supracalestem debite sumens, magnam letitiam attingit spiritalem: iuxta illud Sap. 8. Non habet amaritudinem conuersatio illius. Item sicut potum*

vini sumentes ultra sobrietatem, ebrietatem incurunt, sic & in hoc potu spiritali, qui primos gradus charitatis, scilicet incipientium, & proficientium transcendunt, & perfectionem charitatis, aliquantulum attingunt, ebrietatem quandam incurrunt spiritalem. De qua Canticorum 5. Bibite amici, & inebriamini charissimi: quasi dicat: Vos qui estis amici, & proficientes in primis gradibus charitatis constituti, sufficit vobis bibere; sed charissimi, scilicet in charitate perfecta, inebriari debetis. Quæ quidem ebrietas spiritalis non est vitiosa, sed valde laudabilis: nam secundum Augustin. de Agone Christiano, talis ebrietas mentem non euerit, sed sensum rapit, intantum, quod omnium terrenorum obliuionem præstat. De qua quidem ebrietate intelligi potest illud Psalm. 22. Et calix meus inebrians, quam præclarus est! Habet etiam iste cibus celestis quemdam effectum in quo excedit omnia refectio corporalia: nam iste cibus bene sumentibus, vitam æternam præstat: Ioannis 6. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: in quem effectum nullum aliorum refectioem participat etiam quoad vitam corporalem. His autem utilitatibus priuari coniugatos ob prohibitam illis communionem infelicitas esset.

60 Breuiter quoque Innoc. de Sacram. fructus percipiendi Eucharistiã ijs pulchris verbis enarrat. *Per Crucis mysterium eripit nos à potestate peccati, per Eucharistiã Sacramentum eripit nos à voluntate peccandi. Nam Eucharistiã, si dignè sumatur, à malo liberat, in bono confirmat, venialia delet, mortalia cauet. Digne autem communicare illum, qui in statu gratiæ Eucharistiã sumit, iam satis probatum est disput. 22. à num. 36. ex Concilio Tridentino sess. 13. capitulo 7. adducente illud D. Pauli: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, &c.*

61 Nec obstat contra prædicta, si dicat quis, signum esse à posteriori nõ expedire coniugatos, nec solutos quotidie Eucharistiã sumere, cum profectum virtutis nõ experiantur, sed tepidos se inueniant, pigros quoque ad virtutum actiones seu exercitia. Non, inquam, obstat hoc. Nam vt rectè aduertit Alphonsus Rodriguez tom. 2. de perfect. tract. de communione. cap. 13. quamuis fructus communionis non sentiatur, recipitur tamen: sic in oratione accidere solet, (de qua aliqui cõqueruntur) ex qua licet non præsentiat dulcedo, & suauitas, quam orans adipisci exoptat, vel quæ olim in orationis exercitio captã est, non exinde inutilis erit iudicanda oratio, sed maximè utilis, & proficua: sicut enim corporalis cibus alit infirmum, quãuis ille gustum nõ percipiat, sic in nostro casu alit Eucharistiã dignè illã sumentem, estò sensibilis dulcedo deficiat. Prouidentia præterea Diuina pluries efficitur, quod Eucharistiã sumentibus fructus eius abscondatur, vt illi humiliantur, vel auidius Christo incorporari desiderent, iuxta illud D. Pauli ad Rom. 13. *Induimini Dominum Iesum Christum.* Et ad Ephes. 4. *Et induite nouum hominem.* Et ne forte D. Petrus imitantes dicant: *Bonum est nos hic esse.* Matth. 17. sed potius Psalmistã sequentes conquerantur, & deplorēt, inquiētes: *Hæc mihi quæ incolatus meus prolongatus est!* Psalm. 119. Deinde inter Eucharistiã fructus non tantum vterius proficere in virtute erit numerandum, sed etiam non retrocedere, dicente Christo: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & aspiciens retro est aptus Regno Dei.* Luc. 9. Cui igitur proprius Eucharistiæ ef-

fectus effectus sit à peccatis liberare venialibus, & à mortalibus præseruare: iuxta Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. dicens: *Antidotum quo liberamur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruamur: fit maximum fructum huius Sacramenti arbitradum esse, quod illum suscipiens in noua peccata non prolabatur, in quæ ruere esset verisimile auxilio illo deficiente: si namque adhuc illo protegente dilabitur comunicans, absente eo lapsus pertimescendus erit.*

DISPUTATIO XXIV.

An suscipere Eucharistiã solum ob consuetudinem, sit vituperabile?

S V M M A R I V M.

Argumenta à parte affirmatiua, num. 1. 2. & 3.

Notabile circa quæstionem, num. 4.

Authoris iudicium, num. 5.

Corollarium valde singulare, num. 6.

Communicans ob consuetudinem ex Religione infusa, & acquisita operatur, num. 7.

Aegrè non ieiunans ob consuetudinem non ieiunandi, acq̄sitam, nec meretur aut satisfacit minus, quam ille qui nimis moleste ieiunaret, num. 8.

Ad argumenta responderetur, num. 9. 10. & 11. ubi adducitur per celeberrimam doctrinam.

Alias inuenies scitu digna, num. 12. & 13.

1 **L**A sanè videtur ob consuetudinem solum communicare, vituperabile esse. Nam qui solum ob consuetudinem Sacramentum accipit, non mouetur reuerentia illius, nec desiderio percipiendi gratiam accedit, sed tantum ex affectu satisfaciendi consuetudini. Hoc autem vituperio dignum est, vt potè contra naturam ipsius Sacramenti, quod saltem ob reuerentiam, & fructus, quos causat; neque villo modo ob peregrinos fines suscipi debet.

2 Secundò, communis vox conacionatorum aduersus communicantes ob consuetudinem clamitat. Verum nequaquam taliter procedentibus insultarent, neque contra eos, nisi rem vituperij plenam committerent, iudicium ferrent.

3 Tertio, operari proprij amoris causa admodum dånabile est, cum in tali casu non ex fine virtutis operatio fiat. Et velut reprehensione dignum quid, homines timidæ conscientiæ, & non ignaræ sibi met onus iniiciunt in Sacramentali confessione. At qui solum consuetudinis ergo communicat, amore proprio tãgitur, vt suæ scilicet satisfaciat cupiditati: damnable igitur est ob solum consuetudinem communicare.

4 Verum pro rei explicatione supponendum, ad Eucharistiã fructuosam receptionem necessarium non esse actuale adferre deuotionem, licet quidem semper melius esset: vt notant Authores 3. part. quæst. 80.

Authoris iudicium.

5 **C**ommunicare etiam solum ob consuetudinem, tantum abest fore vituperio dignum, quod potius laudabile sit. Sanchez Selecta.

dem mereatur. Ad cuius declarationem notandum, communicare solum consuetudinis ergo, dupliciter contingere posse. Primo, excludendo positiuè alios fines, veluti si cõicans diceret: Ideò Eucharistiã suscipio, vt meæ satisfaciã propensionem, non autem quoddam opus virtutis sit; imò contra potius si communicare vitium esset, non desisterem, cupiditati habenas dare gestiens. Hoc equidem modo ex consuetudine sacrum panem sumere, manifestum est esse vituperabile. Secundo modo contingere potest, aliquem communicare solum ob mortem negatiuè se habendo circa finem & reuerentiam Sacramenti: horum minime reminiſcens sacram bucellam sumpturus; fertur tamen promptè & delectabiliter ad communionem ob consuetudinem. Taliter autè Eucharistiã suscipere laudabile est, quamuis laudabilius foret ob reuerentiam sacramenti actualiter cognitam. Deducitur ex D. Th. 1. 2. quæst. 78. art. 3. & 4. qui ait, peccantem ex habitu grauius peccare, quam ex passione, eo quod propius & delectabilius peccetur. Igitur à contrario, qui ob consuetudinem aliquod opus virtutis efficit, laudabilius operatur, vt potè magis voluntariè, quam qui non ob consuetudinem (si alijs cœtera sint paria) quoddam inferius declarabitur. Vnde D. Benedictus in regul. cap. 7. in fine, ait: *Vniuersa quæ monachus nõ sine formidine obseruabat, absque villo labore velut naturaliter ex consuetudine incipit custodire, non iam gehennæ, sed amore Christi, & consuetudine ipsa bona.* Vnde animaduertit Marcilla in memoria. fol. 20. & 30.

6 Hinc deducitur, quod si communicent duo caritè actuã deuotionem, quorum vnus ob consuetudinem communicet, alter verò ab ea non ducatur, sed à nuda voluntate communicandi, laudabilius, & magis meritorie communicare consuetudinarium, quam merè voluntarium; cum promptius ille, quam iste ad suscipiendam Eucharistiã accedat.

7 Colligitur secundò, eum qui ob consuetudinem Sacramentum sumit Eucharistiã, ex duplici virtute Religionis operari, infusa scilicet, & acquisita: de infusa manifesta est, cum exerceat actum latræ supernaturalis: de acquisita etiam; nam vt constat ex D. Th. 1. 2. quæst. 43. art. 2. ex frequentia operis virtus in nobis causatur illius naturæ circa quam opus exercetur: vt ex actibus temperantæ temperantia, ex iustitiæ iustitia, & ex actibus Religionis Religio: qui igitur ex consuetudine communicandi facilitatem fuerit adeptus, & promptitudinem ad delectabilius sacram Eucharistiã suscipiendam; habitum Religionis acquisiuit: qui cum ex duplici virtute operetur, laudabilius se gerit, vt vnusquisque fatebitur, quam is qui solum ex Religione infusa.

8 Inferitur tertio, quam imprudenter sentiant foeminae aut viri putantes nihil se promereri, vel satisfacere per ieiunium minus molestum, hoc est, promptè, & delectabiliter ieiunantes. Facilitas enim illa prouenit ex habitu acquisito, & ita nõ satisfaciunt minus alio maximam difficultatè præsentiente: quodque nõ grauetur ille, nequaquam prouenit à ieiunio per se difficili, & molesto, sed à bona consuetudine ieiunandi omnis difficultatis superatrice. Nec æquum esset huc deterioris fore conditionis ad satisfaciendū per ieiunium, quam aliū molestij, & angustij circumdati, alias ex virtutis exercitio damnū acquireret. Vt enim opus satisfactoriū sit, fat est esse pœnale in se, & quod operans sit paratus.

ratus animo omnem penam perferre, quam apportat opus; si vero nullam penam secum attulit, non quidem ieiunantis vitio ortu fuit, iam se exponentis omnibus poenis, & incommoditatibus à ieiunio proventuris: eo modo quo non minus satisfacit martyr, qui exuberante gustu dulcedinis, & suavitate Dei, minus sentit martyrium, quam sentiret si sterilitate esset cum eo actum. Per martyrem sanè non stetit, quin sentiret: disposuit enim se ad patiendum quacumque poenam, dolorem, & tristitiam, quæ ex martyrio causaretur, quæ tamen desuit ob virtutem diuinam, mentem martyris rapientem, ut magis ad celestia, quam ad martyrij poenam esset intentus; ut expressè dicit D. Thom. 2. 2. quæst. 123. art. 8. & ob id diximus disput. 4. num. 13. non minus promeritur ferentem labores cum consolatione, & consequenter facilius, quam sustinentem cum tristitia, si animum habeat dispositum ad sustinendum, quamvis deficeret consolatio, & gaudium. Aut verò contingit non ægrè ferri ieiunium propter bonam complexionem ieiunantis: & tunc cum in naturalibus nec mereamur, nec demereamur, minus non satisfacit qui ob complexionem molestiam in ieiunando non sentiat: non enim dependet ab illius voluntate molestiam habere ieiunium, vel non. Vnde ut optime aduertit Medina C. de ieiunio, quæst. de qualitate ieiunij, eiusque utilitate, prope fin. fol. 146. plures effectus habet ieiunium secundum S. Leon. serm. 4. de ieiunio. Ieiunia (ait) contra vitia nos faciunt fortiores, concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, & omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis enutriunt. Vnde Gregor. in Prefat. Missæ, ait, Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem eleuas, virtutem largiris, & præmia. Quid igitur obstabit, ieiunantem molestiam nequaquam sentire ieiunij ad hoc quod virtutis actus sit, & meritorium, si tot adducit bona virtutis? Quam doctrinam docuit optime Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 216. num. 39. dicens: Bonitas operis ex quo dignitas meriti ortum habet, & cuius mensuram sequitur, non ex circumstantia difficultatis, sed præcipue ex obiecto, sine & alijs expendenda est, alioquin & perfecti homines qui minore cum difficultate operantur, minus bene operantur, & promerentur apud Deum, quod est absurdum. Imò aequaliter dici potest operantem cum difficultate ex parte subiecti, iniuriam irrogare virtuti, cum indicium sit, illam parum diligere, qui ægrè ipsius operi vacat, sicut indicium est exigui amoris, molestiam beneficium in aliquem proximum impendere. Quam hercè doctrinam expressis verbis docuit D. Thom. 1. 2. quæst. 114. art. 4. Opus aliquod potest esse laboriosum est & difficile dupliciter; uno modo, ex magnitudine operis, & sic magnitudo laboris pertinet ad augmentum meriti. Alio modo ex defectu ipsius operantis, unicuique enim est laboriosum, & difficile, quod non prompta voluntate facit, & talis labor diminuit meritum, & a charitate tollitur. Caietan. 2. 2. quæst. 186. art. 5. Suarez tom. de Eucharist. disput. 1. sect. 4. num. 8.

9 Ad primum argumentum respondetur, communicantem ob consuetudinem, & excludentem fines ad Sacramenti naturam pertinentes, vituperabiliter se gerere: nequaquam verò quando negatiue se habet; ut dictum est, num. 5.

10 Ad secundum fateor, aliquos Verbi diuini Prædicatores communionem consuetudinarias reprehendere: at similiter, & illos carpere possent, qui ex consue-

tudine orant, aut elargiuntur elemosinas: quod tamen quam alienum sit à ratione vnusquisque iudicet. Si verò solum reprehendant tanquam quid imperfectum, quod scilicet absque actuali deuotione ad Eucharistiam suscipiendam ducantur, rationabiliter id exprobat, Melius esset sanè sublimi consideratione accedere. Vel id obiurgant sumentes consuetudinem pro inconsideratione voluntaria, & verè tunc reprehensione sunt digni suscipientes Eucharistiam ita inconsideratè: si verò inconsideratione inuoluntaria ferantur, quod non videantur actum humanum exercere, sed solū habitu ita duci, sicut qui inconsideratè scalpit barbam, eo quod pluries scalpere consueuerat, digni reprehensione nequam erunt, sicut nec ille, qui inuoluntariè distrahitur orat, quāuis attentio magis necessaria sit ad orandum, utpote ad loquendum, quā ad manducandum. Reprehenduntur tamen si voluntariè distrahantur. Et in hoc sensu tantum carpit D. Chrysostomus homil. 61. Ad populum, suscipientes celestem panem ob consuetudinem, dicens: Multos video Domini corporis participationem temerè sumentes, ut à casu, & consuetudine potius, quam cogitatione, & mète. O consuetudine! o presumptionem! Et D. Bonauent. tract. de præparat. ad Missam, cap. 8. Vide quod desideres, ne propter vanam gloriam, aut propter consuetudinem accedas. Verū licet sic ex consuetudine communicantes obiurgationis sint benemeriti, difficile mihi persuasum esse inueniri communicantes sic inconsideratè, quod actum humanum exercere non dicantur: nam est in actuali susceptione Eucharistie distractionem patientis, sicut aliqui Sacerdotes in prolatione consecrationis, tamè dum Ecclesiam adeunt, & ad altare approximant, & Domine non sum dignus, proferunt, incredibile est absque aduertentia fieri antecedente, quæ sufficit, ut actus susceptionis virtuosus sit & humanus. Verū licet voluntariè distrahantur communicantes non esse sanis abstinere, quam sacram sumere buccellam, diximus disput. 23. num. 22. & disput. 22. num. 9.

11 Ad tertium, Operari ex amore proprio potest contingere dupliciter; aut ob amorem tanquam motiuum, seu impulsiuum ad operandum facilius, & expeditius; alioquin tamen operandum est non ita promptè, & expeditè: aut ab amore tanquam ob finem vltimum, ut inferius explicabitur, taliter quod amor proprius sit finis operantis, in eoque sistens, & non ad superiorem finem relatus. Qui itaque primo modo ob amorem proprium operatur, vituperio est indignus: licitum namque est desiderare sibi bonum virtutis propter commodum proprium. Sic David Psalm. 118. dixit: Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem. Quasi diceret, ob spem præmij à te exhibendi inclinaui cor meum ad seruanda tua mandata Deus. Et Ecclesiast. 18. Ne verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in æternum, & D. Paul. ad Colossens. 3. cum exhortaretur ad bene operandum, subiungit statim: Scientes quod à Domino accipietis retributionem hereditatis. In quo etiam sensu Apostoli, Matth. 19. Christo dixerunt: Ecce nos reliquimus omnia, &c. Quid ergo erit nobis? Quasi diceret, Quid præmij es nobis daturus ob te sequendum, tuorumque præceptorum: & consiliorum obseruationem? Quisnam verò hos dānare audeat criminis, licet voluntas eorum ad desiderandum præmij tenderet? De quo Maldonat. super Matth. dicto c. 19. num. 27.

num. 27. Iustum etiam non peccare dum intuitu mercedis operatur, definitum est in Trid. sess. 6. Can. 31. per hæc verba: Si quis dixerit iustificatum peccare: dū intuitu mercedis bene operatur, anathema sit. Et ad idem conducere potest Can. 26. Idemque asserit dicta sess. 6. cap. 11. in fine, per hæc verba: Vnde constat, eos orthodoxæ Religionis Doctrinæ aduersari, qui statuant in omnibus operibus in istos peccare, si in illis suam ipsorum misericordiam excitando, & sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam: cum scriptum sit Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem: & de Moysè dicat Apostolus, quod respiciebat in remuneratione, ad Hebr. 11. De quo Nauarr. in summ. cap. 17. num. 209. & cap. 23. num. 101. adducens pro nostra sententia locum dictū Psalmi, Inclinaui cor meum, &c. Et Iuuenal. satyr. 10. verbum illud.

Quis virtutem amplectitur ipsum,
Præmia si tollas?

Idem tenet D. Thom. 2. 2. quæst. 27. art. 3. Sanchez in summa, lib. 2. cap. 35. num. 3. Bañez 2. 2. quæst. 27. art. 3. conclus. 4. Vazquez 1. 2. tom. 2. disp. 213. num. 46. & ceteri Doctores adducti circa fin. huius num. 11. Et verò si operari ob mercedem tanquam ob motiuum crimen esset, etiam iniquitas reputari deberet à peccato cessare ob poenas inferni, tanquam ob impulsiuum: quod tamen damnatum in Trident. sess. 14. Can. 5. & c. 4. per hæc verba: Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudine peccati consideratione, vel ex gehenna & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatè peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non favore hominè hypocrisiam, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sæcni impulsum. Et esse actum elicatum à virtute spei, docet Suarez tom. de pœnitent. disput. 5. sect. 2. num. 10. & tom. de Fide, tract. de spe, sect. 4. num. 11. disput. 1. speculatiua. Bene tamen aduertit num. 10. dictæ sess. 4. timorem seruilem, quo timetur poena super omne malum, non esse actum virtutis, imò peruersum, & contra honestatè, ut continentè amorè creaturæ, ut vltimū finè: semper enim timenda magis est culpa, quam poena: & operari opera virtutis propter comōdū proprium esse actum honestū, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 114. art. 3. in fine corp. & ad 3. & 3. p. q. 85. art. 5. ad primum. Altiusod. lib. 3. summ. tract. 11. c. 2. quæst. 1. Alex. 3. part. quæst. 74. memb. 2. & 4. Dion. Charth. in 3. distinct. 34. q. 3. Soto in 4. distinct. 14. q. 2. art. 5. Ledesma 1. p. 4. quæst. 26. art. 5. Ioan. de la Cruz de Sacram. pœnit. dub. 3. conclus. 2. Ludouic. de Granada tract. 4. regula 2. de bien viuir c. 2. Vazq. 1. 2. tom. 2. disput. 194. cap. 3. num. 19. & 1. par. tom. 4. disput. 235. cap. 2. fin. dicens, quod si quis sibi amet Deum intensius amore concupiscentiæ ut bonum suum, quam amore amicitia, ut in se ipso bonus est, non est contra rationè amoris amicitia, qui in eo tantū consistit, ut nihil contra Dei veram amicitia quis diligat, non tamen ut nihil aliud intensius amet. Quod explicat vberius in 1. 2. illa disput. 194. c. 3. num. 19. Becan. 3. tom. c. 17. num. 4. quæst. 4. Rodrig. 1. p. summ. cap. 11. conclus. 1. Vega 1. part. summ. cap. 18. casu 7. Actus enim spei, qua quis sibi beatitudinem sperat, ex amore proprio procedit, tanquam ex impulsu: in eoque amor amicitia ab amore concupiscentiæ distinguitur, quod amor Sanchez Selecta.

amicitiæ desideret bonum ex amore rei dilectæ, scilicet, amici: amor verò concupiscentiæ ex amore proprio: qui etiā amor concupiscentiæ licitus, & illicitus esse poterit, secundum obiecta circa quæ fertur. Cum verò Eucharistiam suscipiens, ut suæ satisfaciatur inclinationi, moueatur ad exercendum opus virtutis ex amore proprio, tanquam ex impulsu, sit vituperandum non esse. Et timida conscientia homines quando se reos accusant, quod ad opera virtutis exercenda moueantur: ob proprium amorem, errant si id peccatum iudicent; non tamè si imperfectionè respectu actus perfectioris, qui tunc esset, quando ad opera virtutis ducerentur ob purum amorem Dei. Qui verò ob amorè propriū tanquam ex motiuo operatur, ex fine virtutis agit, tam ex fine operantis quam operis: eo modo quo in largiente elemosynam ob bonum propriū beatitudinis imperatur actus à propria charitate, qua quis sibi cupit bonum. Vnde ex fine operantis ad virtutem charitatis pertinet actus, ex fine verò operis ad elemosynam: similiter in suscipiente Eucharistiam ob bonū propriū, & utilitatem, actus à propria charitate imperatur ex fine operantis; ex fine vero operis virtuti religionis est adscriptus. At qui ob amorem propriū tanquam vltimū finem opera virtutis exercet, paratus ab eis cessare, licet sub præcepto essent, nisi ob commodum propriū, nec Deum amaret, si præmij spes non adesset, taliter quod tota causa amandi sit bonum speratum, crimen mortale committere nemo ambigat: constituit enim vltimū finem in creatura, videlicet in se ipso; sic Sanchez in summ. lib. 2. cap. 35. num. 3. Syluest. verb. Charitas, quæst. 7. & ibi Armil. in fin. Mayo quæ refert, & sequitur Nauar. in summ. Latin. c. 11. num. 20. vers. 6. Hispan. num. 16. Tolet. in summ. lib. 4. cap. 9. num. 3. Suarez tomo de fide, tract. de spe, disput. 1. speculatiua, section. 5. num. 2. dicens, non solum esse bonum operari ex amore, vel timore quasi ex motiuo extrinseco veluti sumpta inde occasione, sed etiā tanquam ob finem proximum, & immediatū, cōtra aliquos qui dixerunt, licere quidè ex promissionibus vel minis Dei excitari ad operandum, ita ut illud sit veluti quædam dispositio ex parte subiecti, tamen respicere mercedem tanquam finem inquit esse malum. Quapropter quando Sancti amorem proprium reprehēdunt, intelligas esse dū in utilitate propria vltimus constituitur finis, non autē proximus, & immediatus: in quo sensu Chrysostomus libro de Compunctione cordis, damnat eos, qui Deo ob mercedem seruiunt. Tenet Azor tom. 1. lib. 9. cap. 4. q. 5. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 5. punct. 2. Bañez 2. 2. q. 27. artic. 3. dub. vnico, Ledesma 2. tom. summ. tract. 3. cap. 4. conclus. 4. & 5. Director. Inquisit. part. 2. quæst. 9. error. 80. & 81. Ludouic. Vega in respons. cas. par. 2. c. 24. fol. 234. Nider. 1. præcept. cap. 4. num. 10. Ludouic. Torres, 2. 2. disput. 74. art. 2. lit. B. & quæst. 17. Aragon. 2. 2. quæst. 27. art. 3. conclus. 4. Adr. quodlib. 9. ad 1. argum. Vega lib. 11. super Trid. c. 41. & 42. Scrupulosus autem non plene discernens, an ob amorè propriū tanquam vltimū finem, vel tanquam motiuum solū sit exercitio virtutis additus, docendus erit nunquam ob amorem proprium tanquam ob vltimū finem operari contingere, nisi expressa voluntate tali modo operari sit concupitum. Nam cū opus virtutis natura sua respiciat finem proprium, illum semper insequitur operans, dū expressè à fine extraneo non est allectus. Dum verò opera virtutis sub consilio sunt, & aliis non agenda

agenda nisi ob utilitatem operantis, nullam iniquitatem committi vnusquisque sciat, cum liberum esset operari tunc ea exercere, vel non: imò consulendum operanti ab illis non cessare, licet ob utilitatem propriam operetur, & non aliis, cum melius sit operibus virtutis eo modo incumbere, quam ab illis penitus abstinere. Expressè Suarez 2. tom. de Relig. lib. 2. cap. 8. nu. 6. asserens, posse votum fieri de non cessando ab opere virtutis etiam ob utilitatem propriam exercito, cum illa actio sit magis commoda bono spirituali animæ, quam eius omisio. Nec propterea operans finem vltimum constituit in sua utilitate: nam cum sciat liberum se à præcepto tunc esse ad operandum, intentionem habitualem habet operandi illas virtutes dum præcepta essent, licet nullum præmiū illis esset promissum. Vnde finis vltimus habitualis Deus est, et si actuale finē constituat utilitatem propriam. Sic Vega lib. 1. super Tridēt. cap. 41. & 42. Adrian. quodlib. 6. ad 1. arg. Aragon. 2. 2. quæst. 27. art. 3. conclus. 2. & constat ex vfu Ecclesiæ, quæ habet peculiare preces ad consequenda bona temporalia, quibus non vtitur, nisi quando illis indiget. Vt constat ex illa oratione solita dici contra inimicos debellantes. *Hostium nostrorum, quæsumus Domine, elide superbiam, & eorum contumaciam dextera tua virtute posterne.* Et ex illa. *Omnipotens sempiternus Deus, à bellorū nos quæsumus turbine fac quietos: quia nobis bono cuncta præstabis si pacem dederis mentis & corpore.* Et ex illa oratione pro quacumque necessitate & re obtinenda. *Deus refugium nostrum & virtus, adesto pijs Ecclesiæ tuæ precibus auctor ipse pietatis: & præsta, vt quod fideliter petimus, efficaciter consequamur.* Et ex illa oratione tempore famis & pestis solita dici ab Ecclesia. *Da nobis quæsumus Domine pia supplicationis effectum & pestilentiam famemque propriam auerte: vt mortalium corda cognoscant, & te indignante talia flagella prodire, & te miserate cessare.* Et ex illa oratione solita dici pro serenitate obtinenda. *Ad te nos Domine clamantes exaudi, & aeris serenitatem nobis tribue supplicantiibus vt qui iuste pro peccatis nostris affligimur, misericordia tua proueniens, clementiam sentiamus.* Et ex illa oratione solita dici ad tempestates repellendas. *A domo tua, quæsumus Domine, spirituales nequitia repellantur, & aerearum discedat malignitas tempestatum.* Et ex illa oratione solita dici pro iter agētibz. *Adesto Domine supplicationibus nostris, & viam famulorum tuorum in salutis tuæ prosperitate dispone: vt inter omnes via & vita huius varietates, tuo semper protegantur auxilio.* Et ex illa oratione solita dici pro infirmis. *Omnipotens sempiternus Deus, salus eterna credentium, exaudi nos pro infirmis famulis tuis, pro quibus misericordia tua imploramus auxilium, vt reddita sibi sanitate, gratiarū tibi in Ecclesia tua referat actiones.* Ecce Ecclesiæ peculiare preces tunc fundere ad consequenda bona temporalia, quibus non vteretur nisi nancisci illa bona indigeret. Si namque Ecclesiæ fas est preces non fundere nisi intuitu boni alicuius temporalis, aut spiritualis adipiscēdi, licebit quoque fideli, dum opera virtutis exequitur, spe præmij consequendi illis incumbere. Hinc liquet quod ignoranter aliqui concionatores exprobrant contemplatios, ex eo quod humanitatem Christi contemplantur, quasi id agant amore proprio ductim huiusque euidentissimæ ignorantie confirmationem, Christum & Sanctos testes adducunt, Christum scilicet

eo quod Ioan. 16. dixerit discipulis Ascensionis tempore. *Expedit vt ego vadam si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Non animaduertit tñ huiusce amentia non fuisse causam quam ipsi tradidit, sed quod promissum fuisset & decretum à Deo Paraclitum non mittere, nisi post Ascensionem Christi; ob id dixit: *Expedit vt ego vadam, &c.* vt rectè explicat Euthymius super dictum locum, quem sequitur Maldonat. in dict. cap. 16. num. 15. Nec valet secundum ab ipsis concionatoribus adductū, videlicet ideo dixisse Christum se viam esse, quia inde doceret in se ipso sistendū non esse, cum via ducat ad acquirendum terminū. Non tñ expendant, quod ideo se viam esse dixit, quia nisi habita fide per ipsum & in ipso nemo saluari potest. Sed esto admittamus ipsis in ab illis prætenso sensu loquutum fuisse Christum dicentem. *Expedit vt ego vadam, vt in sensu allegorico videtur sentire D. August. cap. 95. cuius verba etiam refert Maldonat. supra num. 14. non inde rectè deducunt contemplatios errare Christi humanitatem contemplantes.* Tum quia licet melius sit diuinitatem contemplari, non ob id malū erit contemplari humanitatem, sed solum erit quid minus perfectū: concionatores verò inter hæc non distinguunt, tanquam aliquid malum id damnant contemplari. Tum quia esto oportuisset discipulis Christū absētari, id potuit esse, ne se per materiali ordinatione & colloquio ipsius essent dependētes. Oportuit ergo intimis inspirationibus gubernari, & non sicut infantes, sed adultos, præsentia corporali sui tutoris videlicet Christi carere, & in ipsum absentem curam suarum actionū transferre, vt sic eorum fides cresceret & cum Centurione. Matth. 8. diceret, *Domine non sū dignus vt intres sub te Etū meū, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Sic nec discipulis opus erat ad illorum rectā directionē Christum præsetem adesse corporaliter: at quod modò homines Christi humanitatem contemplantur, non ob id carnaliter ipsum diligunt, sed carnem diligunt spiritualiter, & in ea diligunt quoque diuinitatem. Male ergo damnant aliqui concionatores humanitatem Christi contemplari.

12. Constat ex dictis hac disput. Eucharistiam fumentē ex cōsuetudine acquisita impediri non debere, nec dissuaderi potius abstinere à receptione, quam cōiuetudine ductum sumptione se applicare, cum dictum iā sit operantē ex cōsuetudine, delectabilius & præoptius in opus ferri, quam si nuda voluntate & habitu cōsuetudinis acquisito carens tenderet. Fitque inde consuetudinem siue vetantē consuetudinarios Eucharistiæ fumentē cōicere, impedimentū fore virtutis exercendæ, cōsuetudo non nisi ex iteratis actibus, & multiplicatis sūptionibus Eucharistiæ generetur. At impedire virtutis actus, æquum non est, nec decet.

13. Nec obstat, si dicant aduersarij cum Philosopho, consuetudinem in alteram transire naturam, ob idque sic ex consuetudine communicantem, naturaliter & non liberè seu præmissa consideratione ad tantum Sacramentum suscipiendum; duci & moueri. Non inquam obstat hoc. Nam Philosophus non ideo asseruit consuetudinem in aliam transire naturam, quod eo modo quo aliqua opera naturæ sunt absque voluntatis decreto & iussione, sic etiam opus suscipiendi Eucharistiam ex consuetudine, fiat à talem consuetudinem habente indeliberatè, & absque voluntatis imperio: sed in illo tantum sensu consuetudinem

nem in naturam transire affirmavit, quod sicut natura absque molestia suis incumbit operibus, dum ab extrinseca causa non detinetur, sic & consuetudinarius non ægrè operibus intuigat dum ab extrinseco agēte non impeditur. Præterea sicut natura debitis temporibus indefectibiliter operatur impedimento peregrino cessante: sic & consuetudinem alicuius actionis habens, quasi indefectibiliter operi se adigit.

DISPUTATIO XXV.

An ex quotidiana communione fidelium, augetur gloria Beatorum?

S V M M A R I V M.

Quid sit gloria essentialis, & accidentalis, numero 1. Ponuntur argumenta aduersus partem negatiuam, num. 2. & 3.

Notabile ad intelligentiam questionis, num. 4.

Authoris indicium, num. 5.

An Beati habeant gloriam accidentalem statim ac essentialem, vel solum in tempore quo euentus succedant, dissentio inter Doctores, nu. 6.

Sotus & alij sentiunt, quod ab initio gloria essentialis detur Beatis gloria accidentalis, num. 7.

Caietanus, Vazquez & alij, quod in tempore quo euentus succedunt, detur, sentiunt, num. 8.

Autori placet sententia Soti magis quam Caietani, numero 9.

Licet probabilis, & magis vulgaris sit sententia Caietani, num. 10.

Curollarium primum, num. 11.

An anima Purgatorij habeant solatium ex eo quod fideles suscipiant Eucharistiam? numero 12.

An Deus habeat gloriam accidentalem? numero 13.

Communiter Beati & anima Purgatorij non cognoscunt indignam susceptionem Eucharistiæ peccatoris, reuelat tamen Deus aliquando ob certos fines numero 14.

Non est improbabile, quod semper ac aliquis Beatus habeat gloriam accidentalem, habent etiam alij, numero 15.

Respondetur ad argumenta, num. 16. & 17.

LORIA Beatorum alia essentialis est, quæ consistit in eo quod Beatus Deum videat; D. Thom. 1. part. q. 12. art. 5. & 7. in fin. corp. maior verò gloria essentialis in eo quod perfectus, hoc est intensius eū videat: tanquam ab effectum deducens, &

tunc perfectius videt, quando plures creaturas intuetur in Deo. Sic art. 8. in fin. corp. & ibi Caietan. & art. 9. & 3. parte, q. 10. art. 2. Capreol. in 4. distinct. 49. q. 6. art. 1. & 3. Ferrar. 3. contra Gen. cap. 56. 59. & 60. Supponere videtur Ricard. in 3. distinct. 14. art. 2. q. & 3. in 4. distinct. 49. art. 3. q. 3. Accidentalit gloria ex mente D. Thom. 3. part. q. 89. art. 5. ad tertium, & omnium Theologorum in eo consistit, quod Beatus habeat cognitionem & gaudium de aliquo obiecto creato, seu successu absque eo quod intensius Deum inspiciat: siue formaliter consistat beatitudo accidentalit in co-

gnitione, seu visione obiecti, siue in gaudio, aut fruitione, aut in vtroque simul, scilicet tñ in visione quam fruitione, ad modum quo variant Doctores loquentes de beatitudine essentiali, Præfens autem disputatio instituenda non est: An Beati habeant maiore gloriam essentialem ex quotidiana communione Fidelium: cum enim illa integra detur statim à primo ingressu beatitudinis, à futuro euentu non pendet, nec variabilis est, vt D. Thom. 1. parte, q. 12. art. 10. & ibi Interpretes, Suarez 2. tom. de Relig. lib. 1. cap. 1. nu. 10. eo quod gloria essentialis mensuretur æternitate participata, quæ suo modo est tota simul. Vazquez 1. part. disput. 54. cap. 2. & disput. 50. cap. 7. & 9. Soto in 4. dist. 49. q. 3. art. 3. solum procedit de gloria accidentalit, An hæc beatis accrescat ex quotidiana communione fidelium.

2. Primum argum. videtur illis non addi, aliis ex exercitio cuiuslibet actus virtutis viatoris haberent Beati gaudium accidentale maius, vel minus, secundū quod actus viatoris esset perfectior, aut inperfectior. Hoc autem admittendum non videtur: solum actus conuersionis peccatoris, illius gaudij est causa, testante Christo Luca cap. 15. *Gaudium erit coram Angeli Dei (intellige omnes Beatos) super vno peccatore penitentiam agente.* Et merito ob illius conuersionem Beati gaudent: asciscunt enim sibi de nouo fratrem, & collegam: sicut Religiosi tunc maximè exhalarescunt, quando in eorum Collegium quis recipitur: nec gaudent adeò intensè, et si in progressu nouitatus frater maiora opera virtutis exercent.

3. Secundum argumentum, communis Theologorū sententia est, beatum ea videre in Verbo quæ ad illius statum pertinent: vt D. Thom. 3. part. q. 10. art. 2. Caietan. 2. q. 83. art. 4. circa solut. ad 4. Sot. in 4. distinct. 49. q. 3. art. 3. conclus. 10. Vazquez 1. part. q. 12. disput. 50. cap. 9. Molin. dict. q. art. 8. disput. 6. fol. 409. Videatur Binsfeld. de statu animæ sect. 5. per aliquot conclus. Suar. 3. part. tom. 2. disput. 21. sect. 3. & 1. part. lib. 2. cap. 28. à nu. 15. plures referens. At communicare fideles non pertinet ad statum omnium beatorum, sed fortè alicuius qui communionem consuluit: ad hunc igitur solum gaudij accidentale attinebit, siue videat beatus, quæ ad eius statū pertinent ex vi visionis beatificæ, vt Caietan. 1. parte, q. 12. art. 8. & 9. Capreol. in 4. distinct. 49. q. 6. art. 1. & 3. Sotus q. 3. art. 3. Ferrar. 3. contra Gen. cap. 56. & 59. & 60. Supponere videtur Ricard. in 3. distinct. 14. art. 2. q. 3. & in 4. distinct. 49. art. 3. q. 3. Bañez 1. part. q. 12. art. 8. Suarez 1. part. lib. 2. de attribut. negat. cap. 25. nu. 7. & 3. part. 1. tom. sect. 3. disput. 26. Molin. 1. part. q. 12. artic. 8. disput. 5. memb. 1. fol. 376. Valent. 1. tom. disput. 1. q. 12. punct. 6. Thom. Pius 1. part. q. 12. art. 8. dub. 2. nu. 7. Granado 1. part. tom. 1. tract. 6. sect. 3. & 4. disput. 1. Machin. 1. part. q. 12. art. 8. disput. 19. conclus. 2. Arrabal 1. part. tom. 1. disput. 26. cap. 2. conclus. 4. dicens ex diuina essentia diuersimodè concurrente ex parte obiecti oriri hanc determinationem, vt intra eandem, aut diuersā speciem quædam creaturæ videantur potius quā alij: si igitur per particularem reuelationem viderentur, non concurreret diuina essentia, vt obiectum cognitionis, & illam docent multi alij reuelationis, vt Bonauent. in 3. distinct. 14. art. 2. q. 3. in fin. Scot. q. 2. §. sed si ista via. Gabr. q. 1. art. 1. not. 3. Almain. q. 1. artic. 1. Maior.

Maiores. q. 3. & in 4. distinct. 49. q. 16. Marfil. in 3. q. 10. art. 2. in 3. part. artis satis post med. Ocam in 4. q. 13. art. 2. Petr. Aliacen. in 1. q. 12. Palud. in 4. dist. 49. q. 2. art. 2. Vazquez 1. part. q. 12. disput. 50. qui id colligit ex D. Thom. 1. part. q. 57. art. 5. Quod probabilis mihi videtur, vt latius nu. 7.

4 Notandum tamen ad pleniorē intelligentiam disputationis, de Fide esse, Sanctos non solum habere gloriam essentialē, verum & accidentalem, vt ex illo Christi Luc. 24. *Nonne hoc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* Quod de gloria corporis omnes vnanimiter intelligunt: nam animæ gloriam non meruit: habuit namque illam à principio sue conceptionis: vt docet D. Thom. 3. part. q. 19. artic. 2. & ibi Interpretes. Gloria tamen corporis accidentalis est animæ: non enim ex eo quod anima Christi vnita fuit corpori suo glorioso, magis videt Deum: nec post resurrectionem vniuersalem animæ Beatorum videbunt magis Deum, postquam gloriosa corpora fuerint eis vnita, quam antea videbant. Fit ergo quod tunc habeant beati gloriam accidentalem, quam capiunt ex vnione ad corpus, quando in executione fit vnio, tunc sanè refultat gaudiū quod deinceps in æternum perseverabit.

Authoris iudicium.

5 **C**redendum est, omnes Beatos gloriam accidentalem capere ex qualibet susceptione Eucharistiæ à Fidei habita, cum in susceptione Eucharistiæ passio Christi representetur, ex illo: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Quæ verba nõ solum ad Apostolos, & Sacerdotes diriguntur; quatenus Sacramentum conficiunt, panem & vinum consecrando, seu quatenus Sacrificium offerunt, sed etiam quatenus Sacramentum suscipiunt, carnem manducando, & sanguinem bibendo, iuxta illud: *Quotiescumque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis. donec veniat.* 1. Corinth. 11. *Annuntiabitis, id est, representabitis, vt explicat Cornel. in dicto loco versic. 26. referens Anselmum, Theophylactum, & Ambrosium. Idem docet glossa interlin. vertens, mortem Domini annuntiabitis, id est pro vobis factam representabitis.* Et fatetur Lya dicto loco dicens, *mortem Domini annuntiabitis, ipsam scilicet representando per hoc Sacramentum.* Quæ etiã verba respectu cuiuscunque Fidelis Eucharistiam suscipientis, etsi non sit Sacerdos, intelliguntur: docet Vazquez tomo *De Eucharist.* disput. 2. 13. nu. 15. quod vniversis per illa verba præcepit Christus vnã actiõnem formaliter, quamuis diuerso modo, nimirum, vt passionem suã memorarent in hoc Sacramento, vnusquisque suo modo; laici solum Eucharistiam sumendo, Sacerdotes verò & sumendo, & consecrando. Quod etiam docet Suarez tomo *De Eucharist.* disput. 67. sect. 1. §. *Nihilominus testimonium hoc, & Ad secundam difficultatem, vbi rectè explicat illa verba Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem;* dicta fuisse Apostolis nomine totius Ecclesiæ, quæ ex Sacerdotibus & laicis Fidelibus constat: adducitque Diuum Chryostomum homil. 17. & Damascen. lib. 4. cap. 14. idem docuisse. Valentia tom. 4. disput. 6. q. 8. punct. 5. §. *Quartò qualibet etiam species.* Hurtado *de Eucharist.* disput. 10. difficult. 1. & pro omnium clarè id de-

finitum est in Trident. sessio. 13. cap. 2. vbi postquam dixit Christum ex hoc mundo discessurum ad Patrem hoc Sacramentum instituisse, subdit. *Et illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare morte.*

Representatur etiam in sumptione Eucharistiæ redemptio generis humani, quæ cum vniuersale beneficium sit Ecclesiæ Dei, & Christi exaltationis addituum, iuxta illud D. Pauli 2. ad Corinth. 1. 1. *Propter quod (scilicet mortem, seu passionem) exaltauit illum Deus, & dedit illis nomen quod est super omnem nomen en.* Et iuxta orationem secretam Dominicæ 9. post Pentecostem: *Concede nobis, quæsumus Domine, hæc dignè frequentare mysteria, quia quoties huius Hostiæ commemoratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur.* ad beatos pertinebit semper quod huiusmodi representatio passionis in Ecclesia exercetur, gaudere: & ad Christum de susceptione Eucharistiæ reuelationem facere. Nam si communiter Theologi sentiunt, Beatis reuelari id quod ad ipsorum statum pertinet, vt Diuo Francisco celebritatem annuam, in qua representatur Martyrium Religiosi sui Ordinis: vrgentiore ratione reuelabitur Beato representatio passionis Christi: Nã magis propria est passio Christi cuiuslibet Beato, & ad ipsius statum proprius pertinet, quã Diuo Francisco celebritas martyrij sui Religiosi. Sicut itidem magis proprium est homini esse risibile, etsi cois sit omnibus hominib. risibilitas, quã sit propriū crispo habere crispiditatem, quamuis solus Petrus teneat illam: est enim proprium quod tale dicitur, quia cõtraponitur contra commune: aliud proprium contra extrinsecum, & nimis accidentaliter conueniens. Dg. inde aliquem tunc maximè gaudere, dum videt opus à se factum assequi finem, ad quem opus est ordinatū, omnibus est manifestum. Igitur cum Deus instituisset Eucharistiam quod homines eam susciperent, vt constat ex Luc. cap. 22. dicente Christo: *Hoc est corpus meum, accipite & manducate;* & hoc etiam satis sit notum Sanctis: fit, quod tunc maximè Deus & Sancti lætantur dum vident homines Eucharistiam sumere, & finem institutionis esse iam affectum: vt rectè notauit Marcilla in addit. *Ad memorial. Compos.* fol. 131. Docent nostram conclusionem D. Tho. in 4. distinct. 12. q. 1. art. 1. Viuald. *De Eucharistia*, in fin. qui vt Fidelium animos ad tantū Sacramenti dignam sumptionem accendat, fructus Sacramenti enumerans, illum adducit, quod scilicet ex sumptione Sacramenti Eucharistiæ gloria accidentalis Beatis adueniat: Gerson de imitat. Christi lib. 4. in fin. Iterum D. Thom. opuscul. 58. cap. 25. dum ait, Sacrificium Missæ minuire pœnas, & augere gloriam accidentalem. Cuius hæc sunt verba: *Corpus Domini nominatur Sacramentum altaris, & secundum hoc habet triplicem effectum, scilicet in triplici statu Fidelium, in hoc mundo, in Purgatorio, & in celo: in statu mundi peccata relaxat, in statu Purgatorij pœnam alleuiat, in statu celi gloriam augmentat.* & postea subdit: *Ideo gloriam augmentat in quantum delectat Beatos in celo, quia plurimum gaudent, & congratulantur in hoc Sacrificio de memoria redemptionis, de aspectu nostræ salutis, de admiratione Diuine bonitatis.* Quæ verba locum habeant etiam in sumptione Eucharistiæ per laicum.

Inquires tamen, an illam gloriam accidentalem captam à Beatis de communione Fidelium, statim ac in cœlum

ecclesiæ euolauerint habeant; an eo tempore quo fidelis Eucharistiam suscipit? Huius resolutio à generali illa quæst. pendet; An gloria accidentalem, quam habeat Beati ex obiecto virtuosæ, aut successū Diuinæ voluntati conformi, vel de aliquo singulari ad statum eorū pertinenti, statim ac in cœlum euolauerint, habeant ab initio beatitudinis: an eo tempore quo euenturus succedunt? Pendet hoc ex alio controuerso, an de illis successibus habeant ab initio beatitudinis cognitionē, vel tunc de nouo cognoscant, quãdo tẽpore eueniunt?

7 Sotus in 4. distinct. 49. quæst. 3. art. 3. concl. 10. Suarez 3. part. tom. 2. disput. 2. 1. sect. 4. & 1. part. lib. 2. de attribut. negat. Dei, cap. 27. fin. Valët. 1. tom. disput. 1. quæst. 12. punct. 6. fol. 231. & alij Thomistæ nostri tẽporis, vt refert Vazquez 1. part. disput. 50. cap. 9. in principio, tenent, illa omnia cognosci à Beato ab initio suæ beatitudinis. Inferre igitur debent, quod Beatis gloria accidentalis communicetur tunc, quæ eis fuerit debita statim ac cœlum ingrediuntur. Sic Diuo Francisco ab instanti suæ beatitudinis fuit cognitio cõmunicata canonizationis, videlicet sui Religiosi, qui ab illic mille annis esset canonizandus: & tunc cœpit in eo gaudiū de canonizatione, quæ quando executioni fuit madata, nihil reale gaudiū addidit Diuo Francisco: sed solū denominationem extrinsecam ad modū quo Deus diceretur de nouo gaudere, non quia in se realem mutationem consecutus fuisset, sed quia gaudiū antiquū per mutationē obiecti de nouo terminatur ad illud in rerum naturā existens. Quam sententiã fulcire possumus, quod sic fieri, cedat in maiorem vtilitatem Beati, eum pluribus annis gloria accidentali fruatur, quam si solum communicaretur tempore quo res eueniunt.

8 Impugnat Vazquez 1. part. disput. 50. cap. 9. hunc dicendi modum, tenens quod tẽpore quo res eueniunt, à Beatis successiue cognoscuntur. In quo sequitur Caietanum 2. 2. quæst. 83. artic. 4. circa solut. ad secundum, & Molin. 1. part. quæst. 12. art. 8. disput. 6. fol. mih. 409. Quod etiam docet Thomas Pius. 1. part. quæst. 2. art. 8. dub. 4. num. 12. Nam aut illi euentus videntur ex vi visionis beatificæ; & hoc falsū, ait Vazquez, aliàs sequeretur, quod fundator religionis, ad cuius statum pertineret plura cognoscere, haberet maiorē gloriã, quam alius, cuius essent maiora merita, cum ad videndu plura indiuidua ex vi visionis Dei oporteret ipsam visionem perfectiorem esse. Nã si eiuſdem esset perfectio, non posset in diuersis esse causa cognoscendi diuersa, Nec est verum, quod aliqui Thomistæ respondent, scilicet non esse necessariū, quod plura indiuidua in Verbo videntur, eo perfectiùs Verbum videri, nisi illa quæ videntur, specie differant. Quod falsum esse merito putat Vazquez loco immediatè citato: cum ad naturale desideriu, & perfectionem intellectus pertinet non solum cognoscere species, sed etiam indiua. Quod etiam docet Suarez 1. part. lib. 1. cap. 28. nu. 12. vbi cœset ex cognitione singularium perfici intellectū, & ad ea dari naturale sciendi desideriu, Pefant. 1. part. quæst. 14. art. 11. vt diximus disput. 3. num. 5. Aut videntur ex vi particularis reuelationis: tunc ait Vazq. non esse necessarium illos euentus ab initio beatitudinis cognosci. Quæ ratio nõ conuincit: nam etsi necessarium non sit, est tñ magis conueniens, & vtile Beatis, quod ab initio gloriam accidentalem habeant: & posset Deus reuelare euentus ab initio quo ipsum Beati vident, vt deo simul scientia beata & infusa. Quod do-

cuit Gabriel. in Canon. lect. 31. litt. F, in fin. Licet ipse eadem numero visione dicat videri Deū, & creaturas; hac tamen limitatione, quod non videantur creaturæ necessario ex vi visionis essentialis Diuinæ, sed liberè quatenus Deus vult, quod visio qua essentia Diuinā videtur, extendat se ad aliquas creaturas.

10 Mihi placet sententiã asserentiū, gloriam accidentalem communicari Beatis statim ac essentialis, eo quod illud maximè vtile sit eis; & credibile est, Deū maximè pium & benefactorem impendere beneficia sine morâ suis amicis, quando aliàs ex accelerata collatione nullum sequitur inconueniens; iudicet quisque quodnam sequatur inconueniens, quod Deus peculiari reuelatione perfundat mentes Beatorum ad cognoscenda singularia ad suum statum attinentia ab initio beatitudinis: & quod tunc beatus duplici vtatur scientia, infusa scilicet ad cognoscendum euentus, & beata ad cognoscendum Deum. De anima Christi certum est, ipsam ab initio suæ beatitudinis singularia cognouisse: cum id pertineat ad maiorem perfectionem & immutabilitatem in cognoscendo. Sic Suar. 1. part. lib. 2. de attribut. negat. cap. 27. num. 10. Molina 1. part. quæst. 12. art. 8. disput. 6. fol. 409. & admittit Vazquez 1. part. disput. 50. cap. 9. num. 55. qui alios beatos ait cognoscere futura successiue; quem sequitur Granada 1. tom. in primam partem, disput. 2. num. 2. semper tamen in sua opinione persistens, quod nec etiam Christus ex vi visionis beata videat creaturas in Verbo, sed ex particulari reuelatione, sicut alij beati. Sic 3. part. quæst. 10. disput. 50. cap. 3. Tñ quia omnia singularia pertinent ad statum Christi, vt ait D. Thom. quæst. 10. art. 2. Nam si diceremus, quod non simul Christus illa cognosceret, sed successiue, cogere mur admittere in illo ignorantiam, & quod proficeret in dies cognitione singularium, quod dedecet Christum, vt optimè Vazquez 3. part. quæst. 11. art. 5. qui supponit Christum à principio omnia singularia cognouisse, licet postea pro sua voluntate cessauerit à consideratione actuali aliquorū.

Pateor tamen, quod sit magis vulgare, & frequentius in ore hominum, quod tunc habent Sancti gloriã accidentalem, quando euentus tempore succedunt. Audiui etiam à doctis, tempore quo fuit beatificatus B. Didacus Complutensis, B. Iulianus, B. Ignatius, B. Theresia de Iesu, B. Isidorus Martiri filius, B. Paschalis Religiosus Discalceatorū S. Francisci, qui cum solemnitates & profesta in reuerentiam Sactorum facta viderent, in hæc lætanter prorumpabant verba: *Proh Deus, quantum gloriam accidentalem modò habebunt huiusmodi Sancti!* intelligebant certè tuã communicari, & non antea.

11 Hinc fit, Beatos habere gaudium quoties fidelis Eucharistiam suscipit: facit reuelatio facta S. Getrudi lib. 3. cap. 18. §. 15. fol. 232. Quia ratione augendi scilicet gaudium Beatis, etsi aliæ utilitates suscip. entibus Eucharistiam non obtingerent, æquum esset, vt quotidie illam susciperent. Sequiturq; deinde huiusmodi gloriã accidentalem statim capere ac in cœlū transmigrauerint.

12 Credo etiã, quod animabus purgatorij solatiū nõ leue accrescat ex sumptione Eucharistiæ à fidelibus; facit reuelatio facta S. Getrudi, lib. 3. cap. 18. §. 15. fol. 232. & §. 16. quod expressè tenent Vigner. Institut. de Sacramento Eucharistiæ, versic. 12. loquens de sacrificio Missæ, dum ait, gaudere animas Purgatorij de oblatione. Idem sanè colligere licet de susceptione Eucharistiae.

Eucharistiæ à quolibet fidelijuuat Suar. tom. de peccatis. disput. 48. nu. 25. quod tamen solatium gloria accidentalis nominari non debet, eo quod essentialium nondum habeant animæ in purgatorio existentes, vt rectè notauit Suarez tomo. 2. de Relig. lib. 1. cap. 10. nu. 28. Ex communione autem cuiuslibet fidelis prouenit animabus Purgatorij solatium, quia cogitare possunt quòd suscipientes Eucharistiã dum ferueat charitate, plerumque pro illis opera satisfactoria prestabunt. Aut quia ex communione fidelis representatam agnoscant passionem Christi, quam sunt expertæ tam in hac vita, quam in alia.

Credibile etiam certè est, animas Purgatorij orationes nostras cognoscere quæ manifestentur per Angelos suos custodes, vel nostros, aut utroque, cap. fatentium est. 13. q. 2. vbi Archidiacon. Petrus Tireus tractatu de locis infestis, 1. parte cap. 12. Corriillo in Bulla defunctorum. 1. parte cap. 12. Acuña de Confessar. sollicitant. q. 1. nu. 26. Est enim actus consentaneus Angelicæ custodiæ propter bonum viuientium, vel solatium aliquod eorum qui purgantur. Nec solum orationes cognoscunt quando fideles pro eis fundunt, vt satisfactorias, verum vt solum impetratorias, quare non? Ex sumptione verò Eucharistiæ à laico deriuari ad Purgatorij animas effectum impetratoriũ modo explicato, haud difficile creditur. Et ex celebratio ne cuiuslibet Missæ effectus impetratorius animabus Purgatorij obuenerit certius, quam effectus impetratorius orationis, vt communiter Doctores agentes de Sacrificio Missæ: dicit namque Sacerdos in secundo memento Missæ: *Memento Domine famulorum, famularumque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo Fidei, & dormiunt in somno pacis.* Quod de animabus Purgatorij præcipuè intelligitur.

Notatè dico præcipuè pro animabus: posset enim quis dicere cum Suarez 2. tomo de Religione, lib. 1. cap. 14. nu. 13. & Carrillo in explicatione Bulla defunctorum. 2. parte, cap. 13. nu. 11. Nider. præcep. 7. cap. 8. nu. 1. Anton. de Literat. in summ. 1. parte, nu. 6. Vazquez tomo de Eucharistia, disp. 227. cap. 5. n. 41. Azor tomo 1. lib. 10. cap. 22. q. 5. Ledesma 1. part. summ. cap. 17. conclusionè 20. Reginald. lib. 29. nu. 153. videndus D. Thomas in 4. distinct. 12. q. 2. art. 1. q. 2. ad secundum, & Cerol. in praxi Episcop. parte 2. verb. Missæ, Bellarmin. parte 2. lib. 4. cap. 5. Egid. de Sacrament. tomo 1. q. 83. nu. 107. Valentia 4. tomo disput. 6. q. 11. punct. 3. Filiucius tomo 1. tract. 5. cap. 2. n. 51. 52. & 53. Tullench. in bulla defunctorum dub. 5. nu. 7. & dub. 9. nu. 7. quòd nos orare possumus pro Beatis, vt illis gloria accidentalis augeatur: quam fortasse non recipere, nisi eam ipsi mereremur, verbi gratia, orare possumus quòd gloria accidentalis S. Francisci augeatur, & ex hac oratione moueatur Deus, aliquos Religiosos S. Francisci in sanctitate proficere, & tandem canonizari, ex quo gloria accidentalis Sancto Francisco accresceret: (siue illa detur in tempore quo euentus succedunt, vt volunt aliqui nu. 8. relati, siue detur à prius eipio beatitudinis ingressus, intuitu meritorum futurorũ, illorum scilicet, quos cognouerat Deus pro Sanctis gloriam accidentalem impetraturos, sicut intuitu meritorum Christi gratia & gloria fuit Sanctis Patribus collata. Nec decreuisset Deus Sanctis gloriam aliquã accidentalem impertiri ab initio beatitudinis, nisi præbuidisset meritã illius impetratoria in tempore) præci-

puè cum non fiat oratio ex præsumptione plus valèdi apud Deum; quàm valeant ipsi Beati, sed solum ex affectu charitatis, & quia scimus Deum gaudere multorum intercessione. Quare etiam cum dicimus, *Memento Domine famulorum, &c.* repugnabit intelligi de Beatis impetrando à Deo, vt eis communiuet gloriã aliquam accidentalem, quam alias non haberent? Et sanè illa, quam reportant ex celebratione Missæ, potest prædictis verbis impetrari, dum dicit Sacerdos in oratione, *Suscipe Sancta Trinitas, &c. vt proficit Sanctis ad gloriam, sicut nobis ad salutem.* Et Innocentius III. in cap. cum Martha. §. 3. De celebrat. Missar. ait: *Plerique reputant non indignum, Sanctorum gloriam usque ad iudicium augmentari, & ideo Ecclesiam posse augmentum glorificationis eorum optare.* Ita videtur sentite Bellarminus lib. 2. de Purgator. cap. 18. Licet prædictus Suarez (cui assentior) 3. parte, tomo de Eucharistia, tractat. de Sacrificio. Missæ disput. 78. in fine, dicat, quòd solum indirecè impetrare possumus Sanctis gloriam accidentalem, quatenus offerendo sacrificium pro nobis, quòd redundet in nostram vtilitatè, de illa gaudent Beati: non tamen directè possumus impetrare gloriam accidentalem, quæ consistit in illuminationibus & gaudijs accidentalibus. Quod etiam videtur tenere Vazquez tomo de Eucharistia, tractat. de Sacrificio. Missæ, disputat. 223. cap. 5. nu. 41. Quamuis ipsemet. Suarez tomo de Relig. qui posterioris fuit curæ, absque limitatione asserat, posse nos Sanctis gloriã accidentalem impetrare. Quem dicendi modum maxime iuuat Sotus in 4. distinct. 45. q. 2. art. 2. post 3. conclus. dum ait; quòd cum Beati videant in Verbo illa sacrificia, quæ nos offerimus, de illis gaudent, non quidem quòd gaudium eorum sit intèbus (intellige, quòd habeant maiorem gloriam essentialem) sed extèrius, quia gaudent de pluribus, quàm antea: quòd proinde appellatur gaudium accidentale. De quo gaudium intelligitur illud Lucæ cap. 15. *Gaudium est Angelis Dei de vno peccatore penitentiam agente.* Hæc Sotus. At gaudium de conuersione verum est, & intrinsecum Beatis; & vltra allegatos docet Syluester verb. Missa 1. q. 8. expressè dicens, Missam prodesse Beatis quo ad gloriam accidentalem, quia gaudent de omni bono quòd sciunt fieri ad laudem Dei, maxime de habente specialem ordinem ad eos. Beda quem refert Gabriel in Canon. lect. 87. Ait namque, Sacerdotem non legitime impeditum omittentem celebrare, quantum in ipso est, priuare sanctam Trinitatem laudè & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iustos spirituali subsidio & gratia, existentes in Purgatorio refrigerio, Ecclesiam spirituali beneficio, seipsum medicina & remedio. Quod etiam tenet Gerlon super Magnificat, tractat. 9. inferens similia verba quæ Beda. Docet etiã Henriquez lib. 9. cap. 14. §. 2. addens, prodesse Sacrificium Sanctis ad accelerationem gloriæ suorum corporum, alioque allegans litera E, in comment.

Hinc deducitur, quòd cum gloria accidentalis perfectio quædam sit de nouo adueniens Beato, in opinione aliquorum, vt diximus nu. 7. illa Deo obtingere non possit: solum enim capax est extrinsecæ denominationis gloriæ, vel honoris, quæ non ponit mutationem in ipso, sed in alijs, à quibus glorificatur, vel honoratur. Sic intelligitur illa petitiõ Orationis Dominicæ, *Sanctificetur nomen tuum*, id est, fac Domine, vt homines nomen tuum sanctum agnoscant, non pro-

pter

pter tuam commoditatem, sed propter eorum vtilitatem. Ita Suarez tomo 2. de Religion. lib. 1. cap. 14. nu. 5. & 6. Nec etiam ab æterno gloria accidentalis de reurrectione, scilicet Christi, Trãsfignatione, aut Ascensione potest Deo conuenire. Cum enim hæc obiecta sint libera, quæ supposita Diuina voluntate decernente fieri, habebunt esse, sequeretur quòd cum gloria accidentalis sit quædam perfectio realis Beati, Deus haberet aliquam perfectionem realem, quæ posset illa adesse & ab esse. Ad eũ itaq; modũ hic philosophadũ est, quo Theologi 1. part. q. 19. de actũ libero Dei dicunt, non esse perfectionem realem, sed solum addere supra actum necessarium, respectum rationis ad obiectum creatum.

14 Credo præterea, quòd indignam susceptionem Eucharistiæ non reuelat Deus animabus Purgatorij; cũ his potius ad tristitiam, quàm ad solatium vergeret. Quãuis enim in susceptione indigna Eucharistiæ etiã repræsentetur passio Christi, non reuelat Deus illud quòd repræsentat suam passionem dum illaquearet suscipientem, sed dum liberat. Posset tamen contingere, quòd si aliquis in Purgatorio existens fuisset causa, consilio, vel exèplo, indignæ susceptionis, reuelaret Deus eam, vt anima affigeretur, & in satisfactionem deseruiret, vt Anton. de Literatis in summa, 1. parte, c. 42. docet. Tanta est enim benignitas, misericordia & bonitas Dei, vt ex malis bona eliciat. Sic inter hoc sæculo viuentes contingit, vt consilio Diuino in notitiam penitentis deueniant peccata ab alijs suo exèplo commissa, vt deploret seruētũs, pro peccatoribus exoret, & vt moeror in delicti satisfactionem conducat. Beatis etiam aliquãdo reuelabitur, saltem illi sub cuius cura fuit indignè suscipiens, vt pro illo orationes fundat, & misericordiam exaltet, quia non sustinuit permittere in ipso quòd in alio.

Damnatis fortè reuelatur indigna Eucharistiæ receptio, vt in pœnam accidentalem deseruiat cognitio peccati, ab alio non committendi, nisi damnati exemplo fuisset adductus. Sic auarus diues Lucæ cap. 16. vt pœnam similem fingeret, patrem Abraham deprecabatur mittere Lazarum ad fungendum prædicationis munere coram fratribus suis, ne & ipsi incidere in tormentorum illum locum. Reuelabit fortè etiam dignam susceptionem, vt memor efficiatur damnatus alium fuisse vsum rectius gratia & Dei auxilijs, etiam minoribus illis, quæ ipse liberaliter receperat.

15 Satis probabile iudico, quòd quotiescumque aliquis beatus in particulari habet gloriam accidentalem, eadem etiam fruatur reliqui Beati: æquum enim videtur, vt alij participent de lætitia fratris, sicut inter amicos gaudium vnus alijs communicatur. Reuelabit igitur Deus eis gaudium illius beati; quòd expressè docet Anton. de Literatis in summa, part. 5. cap. 10. n. 9. Fr. Ioan. de S. Agustin. in sermone de Beata Theresa in festiuitate patronatus, fol. 33. qui id asseueranter & non solum vt probabile testatur. Et docet Abulens. in Matth. 25. q. 768. ibi: *Quia Beati diligunt alios beatos ex charitate, gaudent de eorum bono dupliciter. Vno modo, velut de bono proprio; alio modo sicut, de bono simpliciter. De primo putet, quia beati inter se amicitiam cum se ex charitate diligant, & cum amicus sit aliter ipse, reputantur bona vnus esse alterius, & gaudent vnus amicus de bonis alterius, sicut de proprijs, & istud est magnum gaudium.* Docuitque id D.

Gregorius 4. moralium cap. 31. *Tanta vis amoris in illa pace nos sociat, vt quod ex se quisque non accepit, accepisse in alio existimetur.* Et postea subdit: *Vna cunctis erit beatitudo & lætitia, quamuis non erit in omnibus sublimitas vitæ.* Et D. Anselmus in prologo, cap. 25. *Quantum quisque diligit aliquem, tanto de bono eius gaudet.* Sed cũ hoc discrimine, quòd Beatus particularis gloriam accidentalem habeat directam ab obiecto, seu successu deriuatam: cæteri verò reflexam à gloria accidentali alterius ortam, quatenus gaudent ob alterius lætitiã. Et loquendo de animabus Purgatorij, scilicet, quòd vna gaudeat de suffragio alteri oblato, tenet Suarez tom. de penitent. disput. 48. sect. 8. n. 25. Trullench. in Bulla defunctorũ, dub. 5. num. 3. Angles de Flor. q. De Suffragijs; art. 3. Anton. 2. part. 32. cap. 2. §. 6. Henriquez De indulgent. cap. 8. §. 2. Carrillo in explicatione Bulla defunctorũ, 2. part. cap. 11. fin. Bellarmin. lib. 1. de indulgent. cap. 14. Nauarr. de indulgent. not. 22. nu. 45. & in explicat. cap. non mediocriter, infra allegandi. Gaictan. tom. 1. Opuscul. tractat. 16. q. 7. Et anima cuius intensior est charitas, magis lætatur: cũ enim magis diligit Deũ & Fideles, plus quoque lætari de gloria Dei, & Fidelium bono erit opus, vt ait Anton. vbi supra, in quo sensu intelligit illud Hieron. de consecrat. distinct. 5. cap. non mediocriter, dicens: *Cum Missa, vel Psalmus pro centum animabus dicitur (alias cunctis) nihil minus quàm si pro qualibet diceretur, accipitur.* Quòd intelligitur per modum congratulationis, non autem expiationis, vt explicuit Diuus Thomas in distinct. 45. Si igitur gaudium vnus animæ alias comprehendit, quare minus de Beatis asserendum erit? Quòd etiam docet Anton. de Literatis in summa, 1. parte, cap. 42. n. 15. Vel dicendum, quòd reliqui Beati etiam habeant gloriam accidentalem directam, & quòd Deus reuelat illis immediatè obiectum. Decens enim videtur, quòd rectos successus & actus virtutum Fidelium non vnus aut alter Beatus videat, sed & omnes qui fratres in charitate sunt, quòd docet Syluest. verb. Missa, 1. q. 8. Licet fateor ingenuè, quòd gaudium illius Beati ad cuius statum attinet euentus, intensius sit quàm aliorum. Sic Diuo Francisco intensius gaudium, & illuminatio perspicacior communicabitur ex canonizatione Religiosi Franciscani, quàm D. Dominico, aut D. Augustino. At anima Christi, B. Virgo & Apostoli intensius gaudium habebunt etiam de canonizatione Religiosi Franciscani, quàm ipsemet D. Franciscus: cũ ad illorum statum tanquam ad caput & fundamenta Ecclesiæ magis pertineat canonizatio cuiuslibet Sancti, quàm ad fundatorem Religionis Fratris canonizati. De Christo id asseruat D. Thom. 3. part. q. 10. art. 2. & ibi Interpretes. Et de Virgine expressè sentit Suarez 2. tomo, in 3. part. disput. 21. sect. 3. propter rationem à nobis allatam, Molin. 1. part. quæst. 12. art. 8. disp. 6.

16 Ad primum, non reputo inconueniens admittere, quòd Beati habeant gloriam accidentalem de quolibet actũ virtutis viatoris, licet per antonomasiam illã sumant de conuersione peccatoris ob rationem in arguimento. Tenet expressè Syluest. verb. Missa, 1. q. 8. qui ait gaudere Beatos de omni bono, quòd sciũt fieri ad laudem Dei, maxime de habente ordinem ad eos. Videndus D. Thom. in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 1. quæst. 2. ad secundum.

Secundò

Secundò respondetur, quod licet de susceptione Eucharistiæ non habeant gloriam accidentalem Beati, quatenus est actus virtutis Religionis à Fidei exercitus, bene tamen quatenus est memoriale passionis Christi, & repræsentatio reparationis humanæ, ut dictum est in conclusione.

37 Ad secundum, patet ex dictis in ultimo notab. solum conuincit, quod ille Beatus qui communionem consumit, intensius habeat gaudium, quam alij, & illuminationem profundiorē: non tamen conuincit, quod ceteri gaudium non habeant, cum proprium sit fratrum commune gaudium habere.

DISPUTATIO XXVI.

Num pueris statim ac habent vsum rationis, sit sacra Eucharistia danda, vel sit expectandum tempus decimi saltem anni?

S V M M A R I V M.

Argumenta à parte affirmatiua, num. 1. 2. & 3.

38 Authoris iudicium, num. 4.

Doctores Authoris sententiam tutantes, num. 5.

Opinio præcedenti contraria, & illius fundamentum, num. 6.

Labefactio opinionis contraria, num. 7.

Protegent suam sententiam contrarij ex cap. omnis vtriusque sexus, num. 8.

Infringitur defensio, num. 9.

Peccant patentes puerorum secundum se loquendo non sinentes eos communicare statim ac sciunt peccare, num. 10.

In quo vigeat præcipua difficultas disputationis, num. 11. & 12.

Enodatur difficultas vtili doctrina, num. 13.

Pueris nobilium personarum regulariter loquendo ob vrbanam educationem aduenit citius rationis vsus, ob quod citius ministranda erit eis Eucharistia, numero 14.

Authores plurimi censentes pueris in articulo mortis ministrandam Eucharistiam statim ac capaces sunt Sacramenti Penitentia assertere deberent etiam in salute ministrandam, num. 15.

Quinam Authores censent in articulo mortis ministrandam Eucharistiam pueris statim ac habiles sunt ad Sacramentum penitentia, num. 16.

Aduertentia vtilis ad disputationem, num. 17.

Pueri non communicantes in Paschate, nec excommunicatione, nec panis Canonis ligantur vsque ad annum decimum quartum, num. 18.

Ad argumenta respondetur, num. 19. 20. & 21.

Recopilatio eorum quæ disputatione continentur, n. 22.

M I D E T V R sanè expectandum esse saltem decenium: vltus enim rationis æqualis nõ est circa quæcumque materiam, vt communiter tenent omnes, & specialiter videndus Zumel 1. 2. quæst. 89. art. 6. itè Vazquez 1. 2. disput. 149. per tot. (Nec obstat contrarium sentire Viçtor. in Relection. de pueris qui peruenit ad vsu rationis, 1. part. Relect. num.

19. & 2. part. in fin. 2. Relect.) cum cognitu difficilior sit vna materia, quam alia: difficilior enim ex principijs naturalibus deducitur conclusio in materia difficiliori, quàm in facili. Similiter contingit hominè aptiorem esse ad vnam scientiam, quàm ad aliam; & circa vnum præceptum dari ignorantiam, non tamen circa aliud. De quo cõmuniter DD. cum D. Th. 1. 2. q. 76. p. tot. At maior discursus requirit ad distinguendū inter cibū corporalē, & cibū spiritualē quā ad distinguendū inter bonū & malū. Conclusio nāque, quod cibus Eucharistiæ distinguatur à cibo corporali, & quod sit recipienda cum maxima reuerentia, quod causet gratiā, & c. est conclusio deducta ex principijs Fidei, ideoque non ita facilis, vt sunt illæ, quæ deducuntur ex principijs naturalibus. Quamuis igitur pueri habeant vsum rationis in aliquibus materijs naturalibus, imò & discernant inter bonum & malum, ac peccatum mortale committant, non est credendum, vsum rationis sufficientem habere ad recipiendam Eucharistiam.

2 Deinde ad reuerentiam huius Sacramenti attinet, vt non suscipiatur ab illis, qui licet velint agere gratias de recepto beneficio, mysteriū illius considerare, quietudini, & contemplationi incumbere illo ipso die, aut saltem illa hora susceptionis, natura prorsus incapaces sunt pro certo tempore ad ea agēda (natura dico incapaces, vt excipiam amentes, non tamen à natiuitate, aliosque infirmos, qui prædicta per accidens agere non possunt, cū aliā natura sua capaces essent) pueros sanè quis non videt, quieti & cõtemplationi se dedere nõ posse, naturamque illorum id minimè permittere, & inhabiles ad agēdum gratiās penitentiæ esse: quas quidem referre, cognitionem accepti beneficij præsupponit: quod tamen inculpabiliter pueri ignorant.

3 Præterea fugiendum semper est introducere nõ vsum in Ecclesia, tam circa ceremonias Sacramentorum, quàm circa administrationem illorum. Si quis in Ecclesia Latina in pane fermentato consecraret, peccaret vtiq; aut si baptizādo diceret pro forma, *Baptizetur seruus Christi*. Ita cõmuniter omnes. (Nec adducendi sunt Authores pro rebus controuersis nullam habentibus.) At qui pueris, qui nodum attingissent saltem decimum annum, Eucharistiam porrigeret, vsu nouum introduceret in Ecclesia ad admirationem Fideles excitantem ob rem insolitam. Quisquis ergo iudicauerit ex principijs intrinsicis, pueris illic ac peccare norunt, ministrandam Eucharistiam, abstinere debet à porrigenda, ex principijs extrinsicis, nē scilicet vsu nouum, & inusitatum introducat contra communem Fidelium assensum, & Doctorum consensum: solumque erit illi sic iudicanti permissum rationes suas Summo Pastori proponere discernendas, an sint efficaces ad præcipiendum, quod pueris statim vbi peccare norunt, detur Eucharistia; vel saltem si nõ præcipiat, permittat quemlibet sequi suum iudicium ita dando, vel negando pueris Eucharistiam.

Authoris iudicium.

4 **C** Vilibet puero statim ac peccare nouerit, distinguendo inter bonum, & malum, ministrari debet Eucharistia, licet sexto aut septimo anno. Nam præceptū de annua confessione, & suscipienda Eucharistia eodē tempore obligat Fideles: statim verò ac quis scit peccare, obligatur præcepto confessionis annuæ. Si enim in-

enim infirmus quispiam est spiritualiter, ex præcepto medicinam quaerere debet: igitur præcepto cõionis, simul atque peccare norit, deinde erit. Vtriusque rei præceptum in cap. *Omnis vtriusque sexus, de penitentiæ & remis.* imponitur per hæc verba: *Omnis vtriusque sexus Fidelis postquã ad annos discretionis peruenerit, omnia sua solus peccata saltē semel in anno fideliter cõfiteatur proprio Sacerdoti, & iniunctã sibi penitentiam proprijs viribus studeat adimplere: suscipiēs reuerenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprijs Sacerdotis cõsilio ob aliquam rationabilem causam ad tēpus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendū: alioquin & viuens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.* Ecce obligari Fidelem ad communicandum in Pascha postquã ad annos discretionis peruenerit. Determinatur idem in Tridēt. sess. 13. can. 9. & Concilio Coloniensi 3. p. 7. cap. 19. vt num. 5. dicemus. Fateor tamē raro in tam infanti etate vsum rationis circa res morales aduenire: de quo rectè Molin. 1. part. q. 14. art. 13. disp. 2. §. *Quo loco.* Quam sententiã sequitur expressè Manuale Tolet. de Sacrament. Eucharist. can. 3. *Pueris Eucharistia conceditur, si in ea etate sint & discretionē, vt discernere possint corpus Domini. Communiter etas huic rei apta esse solet ab anno 10. vsque 14.* Nec ex eo quod ad cõtrahendum matrimonium etas duodecim annorum sufficiat in foeminis, viris verò necessaria sit quatuordecim, arbitrandum erit, prius foeminis quã viris vsum rationis oriri, ius namque eandem etatem septennijs scilicet viris & foeminis cõstituit, de quolātè Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 16. num. 2. & ob id ad sponsalia eadem etas septennijs, s. requiritur in foeminis & viris, ad cõtrahendum verò matrimonium cū desideretur potentia ad cõeundum, & in masculis tardius adueniat, sic maior in illis requiritur etas.

Nec minor discursus requiritur ad præceptum confessionis, quàm communionis: imò si rectè perpendatur præcepta, maior ad confessionem, quàm cõmunionem, vt expressè docet D. Th. opusc. 65. §. *de Eucharistia*. num. 80. Arboleda prædica de sacrament. nota 13. fol. 333. Multò enim plura cognoscere debet Fidelis, & consequenter puer, vt valide & fructuosè cõfiteatur (nec disputamus modò an sit valida confessio, quæ nõ fuerit fructuosa) quàm ad Eucharistiam suscipiendam: debet namque intelligere peccatum mortale animam occidere, à quo si velit liberari, ad confessionem cõfugere opus habere, cum proposito non reiterandi, cum dolore commissi, & cum animo satisfaciendi, quodq; ob verecundiã vel timorē puerilē, q̄ ad confessario reuelabitur cõfessio, nullū peccatū debeat taceri; q̄ hoc Sacramentū sit vnū ex septē, gratiam causant; quodque reuerenter & deuotè suscipi debeat. Ad recipiendam Eucharistiam, nec adeò difficilia perpendenda requiruntur: sufficit enim solum, puerum credere sub hostia illi porrigenda verè Christum esse, & iam non esse panem. Hoc itaque quare non cogniturum puerum peccat? si quando cõfiteatur, cognoscit absolutione Sacerdotis gratiã sibi conferrī: dolore & proposito indigere, neque dimidiandam confessionem: etsi quoad cognitionem naturalem fortè difficilior sit cognoscere panem desinere, & Corpus Christi adesse, quàm absolutione gratiã conferri, respectu tamen Fidei æqualiter sunt cognoscibilia, seu credibilia: non enim maior authoritas ad credendum est in vno, quàm in alio,

5 Sed videamus Authores absolutè docentes pueris ministrandam Eucharistiam postquam ad discretionē peruenerint: qui non distinguunt inter tempora confessionis, & cõmunionis. Sic expressè D. Anton. 3. tit. 14. cap. 12. §. 5. in princ. & sequitur sententiam Paludani in 4. dist. 12. quæst. 1. num. 25. cuius Anton. & Palud. hæc sunt verba: *Et dicitur annus discretionis, non pubertatis, qui sunt anni nobiles in femina 12. & 14. in masculo: sed postquam est doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de cõmunionē, quæ simul dantur: quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & cõmunionis adhibere.* Tenet idem Anton. 2. part. tit. 9. cap. 8. §. 2. circa marg. qui inci-

cum vtrumque sit reuelatum à prima veritate, quæ indicendo eiusdem authoritatis est. Præterea debet cognoscere puer communicans, deuotè suscipiendam esse sacram Eucharistiam: quod an non cognoscat, dum suscipit Sacramentum Penitentia reuerenter? Item ieiunare opus habet ieiunè suscipiendam esse: & hoc quare non cognoscat qui capax est ad cognoscendum, quod dum cõfiteatur, debeat habere dolorē de peccatis commissis, & propositum vterius non peccandi? Facilius equidem instruetur puer ad seruandū ieiuniū, quò ad concipiendum dolorē: fortè enim cogitabit dolorem corporis, capitis, vel cordis materialis necessariū fore: ad seruandū autem ieiuniū nimis cõferet cibum ei illo mane non porrigi. Rursus concipere puero erit opus per aliquod tempus post communionem abstinendum esse ab expuitione saltem cum violentia. Quæ omnia postea notata inueni apud Zambranum de casibus in articulo mortis cap. 3. dub. 2. num. 19. Quod verò cõmunicando Christum recipiat, & cõfiteudo, nõ Christum sed gratiã eius, non impedit quo minus, tempore quo obligatur ad gratiam Penitentia suscipiendam, obligetur etiam ad recipiendū Christum: cum probatum iam sit, non altiorē discursum exposcere Sacramenti Eucharistiæ, quàm Penitentia receptionem. At si dicas, licet non altiorē discursum exposcat, exposcere tamen maiorē reuerentiam, quàm puer pro illa etate nõ possit Sacramento exhibere. Inquiri a contrarijs quamnã ipsi reuerentiã exigant à peccatore de anno in annū communicante? Sanè non aliam, nisi quod sit in gratia, & ieiunus. Igitur si puer in illa etate Christum suscipit in gratia, & ieiunus, quid ei deest ad debitam reuerentiam? Nam quod puer illo ipso die, aut hora cum suis æqualibus colludat, nullo modo derogat reuerentiæ, cum id sine peccato fiat in simplicitate cordis. Maiorē profectò irreuerentiã esse cogitari potest, quod iã adulti ludant, & fortè cū periculo peccandi; nec ob id tamē eis denegatur Eucharistia, vt rectè notauit Zambran. De Eucharist. cap. 3. dub. 2. num. 11.

Vterius dices, contra consilium de reuerentia Eucharistiæ debita agere adultos ludentes post illam suscepiam: nec minus, & potes contra hoc consilium auctores. Quod admitto (& fortè non agunt) verum an defraudandi sunt tanto bono ob fractionem cuiusdam consilij? Dum enim consilium sit Eucharistiam suscipere, & consilium, post acceptam, non ludere, salubrius sequendum erit, relicto minus bonum afferente. At quis non videat, maius bonum conciliari puero communicanti, & consequenter maius malum ex contrario, quàm sit carentia boni obuenturi si post susceptam non luderet?

Sed videamus Authores absolutè docentes pueris ministrandam Eucharistiam postquam ad discretionē peruenerint: qui non distinguunt inter tempora confessionis, & cõmunionis. Sic expressè D. Anton. 3. tit. 14. cap. 12. §. 5. in princ. & sequitur sententiam Paludani in 4. dist. 12. quæst. 1. num. 25. cuius Anton. & Palud. hæc sunt verba: *Et dicitur annus discretionis, non pubertatis, qui sunt anni nobiles in femina 12. & 14. in masculo: sed postquam est doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de cõmunionē, quæ simul dantur: quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & cõmunionis adhibere.* Tenet idem Anton. 2. part. tit. 9. cap. 8. §. 2. circa marg. qui inci-

qui incipit. *Hoc militat pro confessoribus, & predicato-
ribus.* Vbi ait, quod pari vinculo obligatur homo præ-
cepto confessionis, & cõmunionis. Et gloss. in d. cap.
omnis vtriusque sexus, non amplius requirit ad obliga-
tionem præcepti cõmunionis, quam quod quis sit doli
capax. Tabien, in summ. verb. *cõmunicare*, num. 3. cu-
ius hæc sunt verba: *Pueri cuiuscumque ætatis, sint, si
inducant deuotionem: erga Sacramentum Eucharistiæ,
vel per eõdẽ ipsum, vel adorãdo, vel ex quocumque alio
ostendant se iam cognoscere statum salutis suæ, iam te-
nentur ad Eucharistiã suscipiendam.* Valent. 4. tom.
disput. 6. quæst. 8. punct. 2. qui ait, quod tempus quo ad-
mitti possunt pueri ad Eucharistiã, est, cum pollere in-
cipiunt vsu rationis, vt possint discernere hunc cele-
stem cibum à cõteris. Vnde colligimus, quod quando
sunt habiles & idonei ad confitendum, sciant inter illi-
cibum & alios discernere. Nec hic Author, sicut neq;
plures alij dicunt, diuersa esse tempora quibus oblige-
tur pueri præcepto confessionis atque cõmunionis. Tenet
Pius V. in Catech. *De Eucharistia*, nu. 63. qui ait, quod
quando pueri habuerint aliqualem cognitionẽ, & gu-
stum huius Sacramenti, sit illis administranda Eucha-
ristia, Concil. Trident. sess. 13. can. 9. ait: *Si quis dene-
gauerit omnes & singulos Christi Fideles vtriusq; se-
xus, cùm ad annum discretionis peruenerint, teneat singulis
annis saltem in Paschate ad comunicandũ, iuxta præscri-
ptum Sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.* Vnde haud
facile excusari possunt cõtrarium senten-
tes, quin aduersentur Concilio, docentes non esse præ-
ceptum Eucharistiã recipiendi Fidelibus positum,
licet peruenerint ad vsu rationis: cùm contraria pro-
positio determinetur expressè in Concilio. Ait enim,
negari non posse non teneri Fideles Eucharistiã sus-
cipere cùm primũ peruenerint ad annum discretionis.
Idem decernitur in Concilio Colonien. part. 7. c. 19.
*Ab omnibus qui ad discretionis annos peruenerint, cõ-
fessis & contritis Eucharistiã sumenda cùm reuerentia
suscipiatur.* Docet et nostrã conclusionẽ D. Thom. 3.
part. 9. q. 80. art. 9. in corp. & ad tertium, in fin. ibi: *Sed
quando iam pueri incipiunt aliqualem vsu rationis
habere, vt possint deuotionem accipere huius Sacramen-
ti, tunc potest eis hoc Sacramentum conferri.* Petrus de
san Buepa verit. *en jornadas del alma à Dios* fol. 247.
Medina in summ. lib. 1. §. 42. Henriquez lib. 8. cap. 42.
num. 3. qui ait, habentes vsu rationis, sed debilem &
imperfectum, vt sunt quidam Æthiopes, & semifatui,
secluso irreuerentiã periculo, admittendos esse ad cõ-
munionem non solum in articulo mortis, sed etiam in
Paschate; minimè tamen ad frequentẽ communionẽ.
Si ergo semifatuis neganda non est Eucharistia, quare
pueris capacibus ad dignoscendã malitiã peccati mor-
talis, danda non erit? Homines namque rudes, & fatui
quoad cognitionem, quam exposcunt Authores, vt pos-
sit illis ministrari Eucharistia, cùm pueris comparantur.
Nec præfatus Henriquez scio, qua ratione, nu. 4. dicat,
pueris non dandã esse dum id admittet de semifatuis,
& debilem vsu rationis habentibus. Præterea dicant
nobis contrarij, quomodo non habeat aliqualem vsu
rationis, & deuotionem qui ac confitenda sua peccata
idoneus est? cùm et ad Sacramentum pœnitentiæ sit
habenda deuotio, Ledesm. in summ. 1. part. tract. *de Eu-
charistia*, cap. 15. concl. 3. ait, nullam determinatam æta-
tem requiri ad suscipiendam Eucharistiã, sed dandã
quando confessario ita videbitur. Et idẽ dicit Vuald.

tract. *de Eucharistia*, num. 99. Marcell. in memorial. Cõpo-
stel. fol. 17. Iuant etiã Authores à nobis allati, nu. 16.
qui etsi dicant, quod regulariter non sit administranda
Eucharistia pueris statim ac norit peccare: si tñ con-
fessarius iudicet prudenter qd habeat vsu rationis suf-
ficientem ad comunicandũ, poterit illis, administrari
Eucharistia. Docet Antonius de Litterat. in summ.
summar. 1. part. *de Sacramẽt. Eucharistia*, cap. 22. num. 8.
Fauet Raim in summ. tract. *de idoneitate summentium
Eucharistiã*, §. 5. & Astensis in summ. 1. part. lib. 4. tit.
17. art. 4. quæst. 3. qui licet asserant ante decimũ annum
non esse illis ministrandã, ideo putant, quia vsque ad
illam ætatẽ discretionem carent. Igitur si detur casus, in
quo puer ante 10. annũ discretionem polleat, ex mente
horum Authorum ministranda erit Eucharistia. Et
docet Granada *de relig.* fol. 252. num. 37. cum dicat
præceptum annuæ cõmunionis vt plurimum non obligare
pueros ante decenium. Cum igitur dicat vt plurimum
setit in aliquo casu obligare ante videlicet dum adfue-
rit rationis vsus. Puteanus tom. 2. q. 80. art. 12. dub. 2.

Et fauet huic opinioni exemplum illud in Prõptua-
rio discipuli exempla de E. Exempl. 26. de puero nouẽ
annorum, qui cùm in articulo mortis Eucharistiã sibi
porrigi postularet instanter, Sacerdote tamen iudicãte
non esse tutum illi ministrari, hostiã non consecratã
detulit. At puer statim clamans dixit: *Quare me deci-
pere vultis? Quo cognito à Sacerdote, intelligenteque
à Spiritu Sancto fuisse reuelatũ, Corpus Christi suscipi-
endũ afferens, puero cõmunicauit, & deuotè ac san-
ctè puer recipit.* Plures numero fauent Authores ad-
uersarijs, vt videbimus, num. seq. quã nobis: semper
tamen plus rationis euidenti defero in illis, in quibus
propter rationẽ est iudicandũ, videatur i h. Sanchez
lib. 3. de matrim. disput. 16. num. 4. qui circa illam que-
stionem: *An ex sciẽtia habita in confessione possit quis
negare suffragium penitentis?* recitit pro parte affirmati-
ua 99. Authores, pro negatiua solum Armilla, verb.
Confessor, num. 7. & Bañez 2. 3. quæst. 33. art. 8. ad fin.
§. *Ad confirmatiõem respondetur.* Et non obstante
multitudine illa Doctorum huic secundæ adhaeret ob-
rationem sibi conuincentem. *Amicus Plato, amicus
Socrates, sed magis amica veritas.*

Nec scio sanè, quanam ratione cõseat Henric. dicto
lib. 8. cap. 42. num. 3. & 4. frequentiam cõmunionis
esse fatuis negandã, si semel concedat in Paschate da-
ri debere: si enim quando semel cõmunicat, nullam
committunt irreuerentiã, nec committent pluries cõ-
municando: cùm tam homo suscipiens, quam Sacramen-
tũ susceptum semper vnũ, & idem sint. Neque imagi-
nari possum, quomodo hodie comunicando oriatur
de nouo irreuerentia, quæ heri i suscipiendõ Eucha-
ristiam non fuit orta, dum actio sit eadem in specie, Sa-
cramentum idem, & homo qui suscipit sit cum eodem
vsu rationis hodie, quo fuit heri. An irreuerenter ac-
cedit secũda vice, qui accedit cum gratia comparata ex
prima cõmunionem? Hinc fit, falli Ledesm. 1. parte,
summ. cap. 13. concl. 6. tract. *de Eucharistia*. Zambran.
de Eucharistia, cap. 3. dub. 2. num. 13. dum asserant, pue-
ris non ita frequentẽ dandã esse Eucharistiã, ac
adultis, & sic sufficere ministrari, vel semel in anno,
aut in iubilæo, vel simili casu.

Haud ignoro, contrariũ nostræ opinioni relatẽ, nu.
4. censere Nauarrum in summ. cap. 21. num. 57. Suar.
tom. *de Eucharistia*, disput. 70. sect. 1. Vazquez tomo *de
Eucharistia*.

Eucharistia, disput. 14. cap. 4. num. 38. Caiet. in summ.
verb. *communio tertium est tempus*. Graff. 1. par. *de-
cision*, lib. 2. c. 38. num. 14. & 15. Manuel. Rodr. in summ.
cap. 64. 2. concl. dicens, regulariter ante decimum
quartum annum non teneri paruolos communicare.
Et idẽ dicit Soto in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 9. ad fin.
& art. 11. §. *Secundò adijcimus*. Medin. in summ. in 3.
præcept. Eccles. §. 42. Sa verbo *Eucharistia*, nu. 12. Lo-
pez Instruẽt. 2. tom. c. 11. §. *præterea*. Azor lib. 7. 1. tom.
cap. 4. 1. quæst. 10. Syluest. verb. *Eucharistia*, 3. quæst. 5.
dict. 7. Armill. verb. *communio unicitio*, num. 3. Palud. in 4.
dist. 12. quæst. 1. art. 5. Palat. in 4. distinct. 9. disput. 11.
col. 9. Summa Coron. *de Eucharistia*, num. 64. §. *Sed quid
dicendum de pueris*. Tolet. lib. 6. cap. 15. num. 3. Vide-
tore Lucius in summ. in explicat. 4. præcepti Ec-
cles. ante nota. 2. Cañedo in summ. tract. *de Eucharistia*.
cap. 5. in princip. Chaues ex scriptis, Victor. *de Confes-
sione*, num. 139. Cordub. in summ. cal. 60. circa med.
Angel. verb. *de Eucharistia*, num. 12. Arboled. Pract. Sa-
crament. *de Eucharistia*, not. 13. in princip. Reginald. 2.
tom. prax. lib. 29. num. 82. Henriquez lib. 8. cap. 42. nu.
4. Egid. *de Sacrament.* quæst. 80. art. 12. dub. 4. nu. 102.
Filucius tom. 1. tract. 4. cap. 7. num. 192. Salas *de legib.*
disput. 14. sect. 13. nu. 127. Alensis 4. par. quæst. 49. art.
2. memb. 5. Zambran. in summ. *de Eucharistia*, c. 3. dub.
2. num. 7. Ochagay. tract. 2. *de Eucharistia*, quæst. 17. nu.
5. Villalob. in summ. tract. 7. difficult. 42. nu. 6. Angles
1. part. *de suscipiendis Eucharistia*, fol. 131. num. 258.
Poffein. *de offic. Curat.* cap. 8. num. 9. Vega *en espejo
de Curas*, 1. tom. cap. 11. nu. 129. Margarita confesio-
rum, fol. 227. edita à Dominico Baltanas ordinis Do-
minicani. Zerol. prax. pœnitent. fol. 105. Ludouic. de S.
Ioan. 1. part. summ. tract. *de Eucharistia*, quæst. 7. art. 11.
fol. 175. Fagundez 3. præcept. lib. 1. cap. 4. num. 8. Hur-
tado *de Eucharistia*, disput. 10. difficult. 4. asseretes, prius
aduenire pueris tempus obligationis præcepti confes-
sionis, quã communionis, eo quod minus rationis v-
sus, & discretio requiratur, vt quis confiteri, quam cõ-
municare debeat. Nam ad obligationem præcepti cõ-
munionis dicunt, solum requiri scire discernere inter
bonum, & malum, ad Eucharistiã verò suscipiendam
maiorẽ cognitionem desiderari.

Miror tamen, hos Authores adẽd graues id solum
exposcere ad obligationem præcepti confessionis: nam
demos aliquem cogno cere, quale sit peccatũ mortale,
& esse ex alia parte adẽd rudem vt nesciat quid sit
dolor de peccato quidvẽ propositũ de nõ peccatõ vl-
terius. Isto euẽtu inquiri, an obligarẽt puerũ ad confi-
tendum peccata? si non, eos vinco, fatentes iã, vt obli-
get præceptum confessionis aliquid aliud requiri præ-
ter discretionem inter bonum, & malum. Nec dicent
obligari puerum ad confitendum, cum capax non esset
apponendi necessaria ad confessio nẽ: aliã enim obli-
garetur ad efficiendum confessionem nullam sine sua
culpa, vt omnibus perspicuum est. Si verò dicant, esse
mortaliter impossibile puerum capacem cognoscendi
mortale, incapacem esse ad cognoscendum propositum,
& dolorem necessarium ad confessionem, negan-
dum esse quique censebit. Nam ad cognoscendum ali-
quas actiones esse peccata mortalia, vt quod nullus sit
occidendus, nec res aliena à domino eripienda: quod
benefactores non sint odio habendi, & alia huiusmo-
di, statim quis lumine primorum principiorum perci-
pit, nec indiget discursu. At quod, vt peccatum com-
Sanchez Selecta.

missum remittatur, necessarius sit dolor, & propositũ
de nouo non committendi illud, nec alia mortalia, nõ
lumine rationis cognoscibile est, sed lumine Fidei lu-
pernaturali. Et ob id Concil. Trid. sess. 14. Can. 4. tãquã
de Fide definit ad integram, & perfectam remissionẽ
peccatorum requiri in pœnitente tres actus, contritiõ-
nem scilicet, confessionem, & satisfactionem. Et can.
5. de finit. *eam contritiõnem qua paratur per discussio-
nem, collectiõnem, & detestationem peccatorum, qua
quis recogitat annos suos in amaritudine animæ, iua-
ponderando peccatorum suorum grauitatem, multitu-
dinem, seditionem, amissionem aeternæ beatitudinis, &
aeternæ damnationis incursum cum proposito melioris
vitæ, esse verum, & vtilem dolorem, & præparare ad
gratiam; nec facere hominẽ hypocritam, & magis pec-
catorem.* Cum ergo Conciliũ dolorem, & propositũ
esse necessarium ad confessionem definit, euidẽ est
lumine rationis naturalis cognosci non posse. Nam li-
cèt Deum esse sit Articulus Fidei, & cognoscibile etiã
lumine naturali, nemo tamen ignoret definitum esse,
quia non omnes capiunt demonstrationes quibus cõ-
uincitur Deum esse. Sic docent plures: quod dũ acce-
dit demonstratio de ista propositione *Deus est*, definit
esse Fides circa illud obiectũ: repugnant namque Sciẽ-
tia, & Fides de eodem, vt docent Magist. in 3. distinct.
24. §. vltim. D. Thom. 2. 2. quæst. 1. art. 5. in corp. & ad
tertium. Et idem dicit Vazquez 1. parte, disput. 4. cap.
2. Saltem de illa scientia, quæ per proprias species ha-
betur. Et idem reperit disp. 139. Capreol. in 3. distinct.
25. quæst. 1. art. 2. Richard. distinct. 24. quæst. 3. Scot.
quæst. vnic. §. *Ad questionem*, Molin. 1. part. quæst. 1.
disput. 4. §. *Hæc tamen opinio*, Torres 2. 2. disp. 8. dub.
6. Aragon. 2. 2. quæst. 1. articulo 9. in fin. Gabriel. quæst.
7. Prolog. super Libros sentent. in princip. Rua in con-
trou. 1. tomo, controu. *De vnitatẽ Dei*, 4. cõcl. fol. 105.
At si contrarij affirmant, quemcumque puerum ad co-
gnoscendum peccatum habilem, capacem etiam esse
ad cognoscendum propositum, & dolorem de cate-
ro non peccandi: si hoc inquam affirmant, & doceat,
fieret inde quod inutiliter definitum esset ab Ecclesia,
quod ad confessionem sit dolor, & propositũ nõ pec-
candi necessariũ, cùm illa possẽt cognosci facillè ex viri-
bus nature. Cũque Sacramentũ pœnitentiæ institutum
fuerit à Christo, alijs cõdit. onib. potuit illud instituire,
ac institutũ ergò lumen rationis ad cognoscẽdas cõdi-
tiones quas modo habet, se potuit extendere: nec vn-
quã imaginari, qd tale mediũ possibile foret ad remit-
tẽda peccata: sicut nec imaginari ex solo lumine ratio-
nis esse possibile. Deũ hominẽ fieri. Nec definitum est
ab Ecclesia dolorem & propositum necessaria esse ad
confessionẽ, dicit quis, quia lumine rationis non sunt
nota, sed quia aliqui heretici ea negarunt non obsta-
te lumine rationis distante. Sicut multi admittẽ re-
nuerũt fornicationẽ simplicẽ peccatũ esse, cùm sit lu-
mine nature cognoscibile crimen esse: adẽd de praua-
ta voluntas intellectũ ad se pellicit, vt nota lumine na-
ture cogat negare. Obiecto equidem hæc vtilis est nõ
obijcienti, sed mihi: nam quod fornicatio simplex pec-
catũ sit, nõ a deo ex lumine nature cognitũ existit, quin
intellectus indigeat discursu, de vno in aliud deuenien-
do ad eliciendã conclusionẽ, scilicet: *Ergo fornicatio
simplex est peccatũ.* Hinc si puer cognoscens aliq. esse
peccatũ, indiget discursu ad cognoscendũ dolorem &
propositum fore necessaria, sequetur quod intulimus
O 2 contra

contra Authores allegatos, posse contingere puerum esse capax ad cognoscendum aliquod esse peccatum mortale: & non ad cognoscendum dolorem, & propositum fore necessaria ad confessionem: præterquam quod etsi illis gratis daremus propositum de cætero nõ peccãdi requiri, fore cognoscibile lumine naturæ, hoc solum eueniet in illo genere peccatorum de quibus poenitens se accusat: verbi gratia: si accusat se de furto, cognoscibile foret lumine naturæ, quod debeat adesse propositum amplius non furandi, non tamen non occidendi, aut fornicandi; nam ad hoc cognoscendum vltiori discursu indigebit poenitens: sic illum formando. *Ideò est necessarium propositum de nunquam furãdo, quia nõ bene cohærent quæpiam se accusare de furto, veniam petendo: & habere animũ iterũ furandi: id enim displicet Deo, & amicitiam dissoluit, sed etiã amicitiam Dei dissoluit habere animũ committendi aliã offensam contra Deum. Igitur propositum de non occidendo aut fornicando necessariũ etiã est ad valorẽ confessionis.* Ecce qualiter non tam protractus discursus sit necessarius ad cognoscendum propositum de cauendo peccata in eodem genere, de quibus quis se accusat, quã ad cognoscendum propositum cauendi peccata alterius generis.

8 Protegunt se cõtrarium opinantes, specialiter Suarez disp. illa 70. sect. 1. ferè in princ. quòd Concilii Lateranen. in illo cap. *omnis vrinque sexus* in ipsis verbis, insinuauerit differentiam inter Sacramentum Poenitentia, & Eucharistia: nam confessio absolutè præcipitur, communio verò cum quodam ordine, & respectu ad prudens iudicium Cõfessarij. Signum itaque euidentis est, aiunt, nõ æquo tempore vim obligandi in hære illis præceptis confessionis, & communionis.

9 Munimen obrutu facile. Nam quando in illo cap. dicitur fideles teneri Eucharistiam suscipere postquã peruenerint ad discretionẽ, nisi fortè de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ad tẽpus ab huiusmodi perceptione abstineant; non ideo diuina est, quasi non statim, ac obligat præceptum confessionis, obliget etiam communionis: sed quia aliqua possuat offerri causã quibus excusetur quis à trãgressione præcepti communionis, etsi in Paschate Eucharistiam nõ suscipiat, v.g. quando distulit absolutionem confessarij vt experiretur, an propositum poenitentis sit firmum, ex mente aliquorum, vt diximus disp. 9. nu. 3. & 4. aut quia absolueri nequiquã poterat, donec poenitens occasionem proximã peccandi vitaret. Quo casu in Paschate non communicans fidelis, minimè erit reus præcepti (& penas impositas in prædicto cap. vitabit. Nam si confessarij sit proprius Parochus, qui sciat ad obedientiam venisse fidelem, illum non accusabit, aut si alius à Parocho narret Parocho ex consensu poenitentis veritatem in secreto, qui credere ei tenebitur.) At nulla potest offerri occasio vel saltem difficilior multo, quòd quis non confiteatur: & ob id Concil. Lateran. in prædicto cap. absolutè præcipit confessionem, communionem vero in ordine ad confessarium.

10 Hinc fit, secundum se loquendo peccare parentes puerorum, & confessarios non sinentes illos communicare statim ac peccare norunt, cum causa sint trãgressionsis præcepti communionis. Excusantur tamen à peccato, quia sequuntur iudicium multorum sapientium, quos supra retulimus, num. 6.

11 Obijciat tamen quis aduersus nostrã conclusionẽ, qd

cõfessarij nõ possit licitè Eucharistia porrigere pueris sexto aut septimo anno quando iã norunt peccare. Videtur non posse, ne contrarium se consuetudini prodat. Consuetudo namque non administrandi pueris Eucharistiam, nõ est solum permissionis, sed approbationis. Igitur legem generat, cui contravenire, peccatum erit. Est enim recepta doctrina apud omnes 1. 2. quæst. 97. art. 3. cum Diuo Thom. quòd consuetudo à Principe approbata vim habeat legis non scriptæ, & derogat legi scriptæ. De quo vidèdus Vazq. 1. 2. disp. 167. cap. 2. num. 23. & Suarez tractatu de legibus lib. 7. cap. 2. & 3. dum consuetudo manifesto vsu introducatur, vt ad notitiam Principis deuenire possit, qui illam nequiquã approbaret, nisi cognosceret; & præsertim si sit iusta, & nullo modo contra rectam rationem, vt prælegatus Vazq. num. 56. Quis autem dicat consuetudinem non administrandi Eucharistia pueris statim atq. norunt peccare, esse contra rationem naturalem? Non quidem rationi aduersa erit, quia aufertur illis medium necessarium ad salutem, cum realis susceptio Eucharistia, solum sit necessaria necessitate præcepti: quod etsi sit diuinum, vsus Ecclesie potuit determinare, non statim ac scit puer peccare, obligandi vim habere, sicut determinauit semel in Paschate à fidelibus sacram esse suscipiendam Eucharistiam. Nec etiam illa consuetudo contra rationem erit, quasi defraudentur pueri gratia Sacramentali: quia inde probaretur esse contra rationem paruulis recenter natis Eucharistiam non porrigi; itidem probaretur esse cõtra rationem, vsu calicis fidelibus negare in opinione censentium distinctam gratiam recipi ex vsu calicis, qd ex vsu corporis adhuc eadem dispositione perseverante, inter quos est Alexand. in 4. quæst. 11. memb. 2. art. 4. §. 3. ad secundum, Vazq. tom. de Eucharist. disp. 215. cap. 2. Probabilem reputat Suarez de Eucharist. disput. 63. sect. 6. Nũno vtramque defendit vt probabilem, 3. part. q. 80. art. 12. & vtrãq. dicit esse aliquorum Thomistarum, & explicat S. Th. Probabilem reputat Sotus in 4. distinct. 12. q. 1. art. 12. & alij quos citat Enriquez lib. 8. de Eucharist. cap. 44. in comment. circa §. 5.

Si igitur nulla ex parte contra rationem est pueris statim ac sciunt peccare, Eucharistiam negare, imò magis ad rationem accedat non exhibitio eius, propter reuerentiam Sacramenti, & incapacitatem puerorum ad referendum gratias ob beneficium susceptũ, consuetudo introducta de non ministrãda Eucharistia vim habebit legis, cui non parere peccatum erit. Si nõ; assignent nobis contrarij rationem aliquam ob quam vim legis habere non putent. Præterquam quod si cõsuetudo illa non esset approbationis vim legis habes, sed solum permissionis, sequeretur non æquè summum Pontificem talem consuetudinem permittere, cum esset in detrimentum animarum puerorum, qui gratia Sacramentali defraudarentur, nulla stante lege obligante, nec consilio ad negandum inducente, cum potius esset contra consilium tanto bono pueros defraudare, & ex alia parte contra nullum esset præceptum Eucharistiam ministrare.

13 Etsi difficilis sit, labefactatur tamen obiectio. Est n. duplex cõsuetudo: alia quæ solũ excusat à trãgressione alicuius præcepti: & tunc non peccabit quis licet contra consuetudinem operetur, imò actũ virtutis efficiet, verbi gratia: si in aliquo oppido esset cõsuetudo certo die nõ ieiunandi, antea tamen per legẽ, aut per

aliam

aliam consuetudinem ieiunabatur; ieiunans ita cõtra consuetudinem introductam de non ieiunando, crimine vacat, & potius actum virtutis abstinentia exercet. Alia verò est consuetudo quæ non solum non excusat, sed accusat operantem cõtra illã, vt si in aliquo oppido esset cõsuetudo certũ diem sanctificandi, peccaret vtique qui contra consuetudinem ageret. Vnde consuetudo, quæ liberat ab onere exercendi aliquem actũ virtutis, potest frangi sine peccato, quia solum inducitur ad liberandum, & non ad onerandum. Consuetudo verò quæ præcipit actum virtutis frangi non potest sine peccato, cum introducta sit ad onerandum, & nõ ad liberandum. Sic vna consuetudo potest dici præceptiua, alia liberatiua. Consuetudo igitur non administrandi pueris statim ac sciunt peccare, Eucharistiam, non est præceptiua, quæ videlicet præcipiat oppositum nõ fieri, sed solum liberatiua, qua excusantur pueri à præcepto communionis, vsque dum habeant pleniorẽ discretionem, ex opinione Doctõrum hoc sic faciendum docente. Fit ergo, confessariũ puero simul atque nouit peccare, Eucharistiam ministrantem, tãtũ abesse à peccato, vt potius rectè, & cõsultè agat, cum sit causa maioris puero emolumenti, & sit quoque satis probabile, & mihi certum, deberi in illa ætate ministrari.

Patetur etiam, consuetudinem illam de non administrando pueris, statim ac sciunt peccare, Eucharistia, esse approbationis, & non solum permissionis: imò necessarium est esse approbatam à Pontifice, vt trãgressio præcepti non imputetur. Qua ratione nixi multi ex allegatis Authoribus in num. 6. tenent, quod licet regulariter non sit ministranda Eucharistia pueris statim, quod norunt peccare: si tamen cõfessarij præsentiret de puero sufficientem habere vsu rationis ad communicandum, poterit Eucharistiam illi ministrare, etiam si non peruenerit ad communem cum alijs ætatem. Sic tenent in terminis Tolet. in summ. lib. 6. cap. 15. num. 3. summa Coron. de Eucharist. num. 64. Zambran. in summ. tract. de Eucharist. cap. 3. num. 10. Medina. in summ. in explicat. 3. præcept. Eccles. §. 42. qui non solum dicit, quod possit tali puero ministrari Eucharistia, verum quod teneatur puer suscipere, Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 41. quæst. 10. in fin. licet addat, vitandam esse aliorum offensionem, ne admodum paruulis, quamuis aliqui iudicio pollutibus, publicè communico conferatur. Tenet Caietan. in summ. verb. *Communio*, §. *Tertium est tempus*, Ludouic. Lopez 1. tom. cap. 11. §. *Præterea* licet limitet sicut limitauit Azor. Cui tamen limitationi non credo: nam offensio illa erit Pharisæica nata ex propria offensa malitia, & non causata à puero communicante.

Eadem ratione probaretur, quod si aliqui offensionem acciperent ex eo, quod alios adultos videant communicare, illi tenerentur non communicare. Iniquè quidem iudicant minus decenter admitti ad communionem pueros, cum deberent credere illud examen ad se nõ pertinere, sed ad confessarios, vel puerorũ parètes, quos suum munus in illa parte rectè obijisse credendum est. Et poterit prouideri dicto scãdalo, docendo publicè communionem pueris aptis, & idoneis posse, & debere dari. Quod notauit Zambran. de Eucharist. c. 3. dub. 2. num. 9. Solum exorietur ad summum quædam admiratio: at propter admirationẽ, nec opera præcepti, nec cõsiliij villo modo relinquenda sunt, vt in solut. ad 3. dicemus. Sentiunt igitur ibi Authores, consuetu-

Sanchez Selecta.

dinem de non administranda Eucharistia pueris, approbationis esse, non tamen præceptiua, sed solũ liberatiua à transgressione præcepti. Quod dixit Arboled. Pract. Sacrament. de Euchar. nota 13. ferè in medio §. *Digo que nõ importa*, obicuri tamen verbis.

14 Cũque multum cõducatur ad accelerandum rationis vsũ bona educatio, & viuere inter personas politicas, & vrbanas, quæ curant de actionibus puerorũ dirigendis, quales sunt nobiles: nõ dubito (regulariter loquendo) pueris Principum, & nobiliũ personarũ citius administrandam Eucharistiam. Eò quòd ipsis citius ad esse rationis lumen rationabiliter præsumatur. Sic Reginald. 2. tom. Prax. lib. 29. num. 82. Hi citius etiam præcepto confessionis obligantur. Idem tenet Ochagau. de Eucharist. tract. 2. quæst. 17. num. 5.

Notandum præterea à confessarijs, quod sub specie & prætextu Religionis, scilicet reuerentia erga Eucharistiam, negãdo illam pueris, occasio illis datur citius, & in plura peccata incidendi. Auxilia verò quæ ex sumpta Eucharistia pueris obueniunt, illos protegeret, vt rariũ, & tardiũ peccarent: aliquando namque zelo perfectioris boni, quod minus bonum est, defenditur, sicut ex studio demonis vitũ multoties virtutem se esse mentitur, ait D. Gregor. scribens Ioan. Conf. lib. 1. Reg. epist. 24. & refertur distinct. 42. cap. *sapè*, per hæc verba: *Sapè vitia esse virtutes mentitur, vt tenacitas parsimonia, effusio largitas, crudelitas zelus in stitia, remissio pietas velit videri.* Quod, & notauit S. Ioan. Climac. in scala spirituali, cap. 26. fol. 167.

15 Nec scio qua ratione moti dicant quã plures inferius allegandi, pueris in articulo mortis esse dandam Eucharistiam, statim ac sunt capaces Sacramenti Poenitentia: & ex alia parte nolint admittere illis ministrandam in salute fore statim ac sciunt peccare. Nam si irreuerentia committitur quando in salute ministratur, eadem reperietur in articulo mortis, cum in vtroque tempore idem principium intrinsecũ irreuerentiæ maneat, scilicet defectus deuotionis ob leuẽ cognitionem. Quòd si illa irreuerentia non obstante ministranda est Eucharistia in articulo mortis, ne defraudetur puer tanto bono: cum eodem bono etiã defraudetur in salute, postponenda erit irreuerentia, dato quod sit aliqua: quod tamen nunquam admitto. Nec tempus mortis auferet irreuerentiam, quia vt ipsi dicunt, irreuerentia est intrinseca actioni communicandi, quando cum leui cognitione Sacramentum suscipitur: tempus verò extrinsecè comparatur ad actionem comunicandi: certum autem est id quod extrinsecum est actioni, non posse auferre quod est intrinsecum illi. Aut si nulla reperitur irreuerentia communicando in articulo mortis, nec etiam in salutis tempore erit, cum idem defectus rationis in vtroque casu reperitur; & temporis differentia nihil conducatur ad reuerentiam, vel irreuerentiam.

Nec satisfacit, quod dicunt contrarij, in articulo mortis dandam esse Eucharistiam, cum ex vna parte puer capax sit sufficientis reuerentia, & Fidei Sacramenti, & ex alia sit in periculo in quo non expectat commodius tempus ad recipiendum Sacramentum cum meliori dispositione. Sic disertis verbis Suarez 3. parte, disput. 70. sect. 1. in fin. qui dispensantem obligat sub mortali ad Eucharistia ministrandam, puerum quoque, vt recipiat. Quod autem tempus commodius non expectet puer in articulo mortis ad sus-

O 3 scipien-

sciendam Eucharistiam cum meliori dispositione, non conuincit in mortis tempore fore ministrandam, non autem in salutis; nam inde probaretur nimis tardè esse dandam Eucharistiam, licet etiam pueri essent maximè capaces deuotionis, cum possent commodius tempus expectare ad vberiorenc nanciscendam. Tum quia cum in receptione Eucharistiæ duo possint considerari interuenire consilia; vnum negatiuum, quòd quis videlicet nò accedat ad sacramentum, nisi feruenter & deuotè dispositus; alterum affirmatiuum, quòd quando est accessurus, curet deuotè disponi; dato iam quòd puer non sit capax huius secundi consilij adimplendi, scilicet quòd curet deuotè disponi, non est defraudandus Eucharistia ob defectum negatiui consilij, quia nle consiliu negatiuum, videlicet quòd quis non accedat ad Eucharistiam, nisi sit feruenter dispositus, non est in sacra Scriptura, nec in sanctis Patribus, nec in aliquo iure, cū recipere Eucharistia fructuosè semper sit aptius consilium, quàm carere illa ob timorem irreuerentiæ: qua ratione vsi sumus ad probandum laicos posse quotidie communicare, etsi non feruenter viuunt disputat. 22. & coniuges posse etiam communicare die habitæ copulæ disputat. 23. Si ergo puerum, simili ac nouit peccare, fatetur ipse Suarez habere sufficientem reuerentiã ad Eucharistiam suscipiendam, quam ratione expectabit commodius tēpus? Cum melius non sit puero carere modò Eucharistia, quàm postea meliori dispositione eam suscipere, præsertim vbi vtrumque possit assequi, & modò illam recipere, & in alio tempore meliori dispositione adornari ad eã suscipiendam. Annè vnum impedit alterum? Nullo modo, sed potius iuuabit, quòd modo recipiatur Eucharistia, vt ad secundam receptionè deuotius disponatur puer. Quapropter magis consequenter loquitur Corduba in summ. quæst. 60. & Vazquez tract. de Eucharistia. disput. 215. cap. 4. num. 41. Ochagau. tract. 2. de Eucharistia. quæst. 17. num. 6. Qui cum censeant, non statim ac puer scit peccare, teneri ad communionem: nec etiam in articulo mortis onus comunicandi iniungunt. Imò addit Vazq. absurdum esse ministrare pueris Eucharistiam, etiam in art. mortis simul atque norunt peccare. Cuius autoritate viri docti huius Curie Matritensis consulerunt sub mortali, non esse ministrandam Eucharistiam puero cuiusdam magni Principis: minus tamen verè in consilio processerunt.

16 Quod autem in articulo mortis sit danda Eucharistia pueris statim ac sciunt peccare, censent Viuald. de Eucharistia. nu. 160. Caietan. in summ. verb. commun. nu. 10. per hæc verba. *Aduerte tamen quandocumque & vbi cumque, & quibuscumque potest dari Sacramentum penitentiae, potest etiã dari in articulo mortis viaticum, quia pro eodem computatur;* cap. quod in te, de penitent. & remis. At ex hoc cap. non rectè colligitur: nam ibi S. Pontifex Innocent. III. solum determinat, vt tempore interdicti Eucharistia ministraretur suscipientibus Sacramentum Penitentiae (aut suscipere desiderantibus.) Qui autem negat in articulo mortis esse ministrandam Eucharistiam ob defectum vsus rationis, id fas esse contradicunt: quod impedimentu tollere non potest Pontifex, sicut potest impedimentu interdicti à Pontificio iure ortu. Sufficit tñ nobis Armillã & Caietanum tenere, quod Eucharistia sit ministranda pueris in articulo mortis, licet non rectè colligatur ex cap. quod in te, ab illis adducto. Tenet. Suar.

3. part. disput. 70. sect. 1. in fin. Salas de legib. disput. 14. sect. 13. nu. 127. Nauarr. in summ. cap. 2. 1. nu. 57. in fin. qui etsi non iniungat obligationem, cõsultat tamen vt ministraretur. Arboled. Pract. Sacrament. de Eucharistia. not. 13. contrariam consuetudinè corruptelã appellans fol. 322. & rectè aduertens fol. 321. §. Digo que no importa, consuetudinè vt vim consuetudinis habeat, quæ allegari possit, nò ex negatione actionis fore desumendam, sed ex positio actus; ex eo ergo quòd pueris non sit solitum ministrari Eucharistiam, argumentu ex consuetudine desumi non debet. Et dicès, prædictã doctrinam colligi ex Bellarmino 2. tom. cõtrouers. c. 2. lib. 4. & ex Victor. in summ. de Eucharistia. num. 84. colligit et eam ex Trid. sess. 21. cap. 4. cū dicat, quod paruuli carentes vsu rationis non obligantur ad sacramentalem Eucharistię cõionem, eo quod adeptam filiorum gratiã in illa etate amittere non possint: Igitur dum pueri doli sunt capaces vt amittere gratiam possint, tenebuntur præcepto cõionis. At huiusmodi deductio contrarijs exigui roboris videbitur: ad hoc. n. quòd Cõcilium iudicet nò esse necessarium ministrare pueris Eucharistia, sufficit quod gratiã baptismalẽ non possint in illa etate amittere. vt verò ministraretur, non solum necessitas subiecti quod gratiã amisit, ponderanda est, sed et reuerentia Sacramenti, quã exhibere in illa etate puer non potest. (Adeo autè Arboleda verã putat huiusmodi sententiã, vt dicat nullum esse Authorem, qui contrariam teneat. Sed non vidit Cordubam, qui illius tempore iã erat. Postea Vazquez & Ochagau. tenuerunt, allegati num. 15.) Tenet Reginald. 2. tom. Prax. l. b. 2. 9. nu. 82. tempore mortis ministrandã pueris Eucharistiam. Enriquez, lib. 8. cap. 42. num. 4. in fin. Zambran. de Eucharistia. cap. 3. dub. 2. nu. 14. Raymund. in summ. de idoneitate sumentium Eucharistiam. §. 5. fol. 322. Nuño de Eucharistia. quæst. 80. art. 11. difficult. 2. ad 3. arg. Inuit constitutio Synodalis edita à D. Andrea Pacheco Episcopo Conquensi, ann. 1602. quæ præcepit Eucharistiam ministrari vt viaticum cuiilibet, qui capax fuerit Sacramenti Penitentię in quacumque etate. At Chonchæ multi docti sunt, qui huic constitutioni annuerent: & sufficit quod à toto Clero fuerit approbata. Et idè præcepisse in ciuitate Segouienfi per aliã synodale constitutionè refert Arboleda n. 13. §. 321.

17 Aduerte tamen, quod licet probauerimus eodem tempore obligare præcepta confessionis, & communionis, hoc intelligitur secundum quòd oritur obligatio à principijs intrinsicis naturæ humanæ, quatenus capax est homo rationis potens operari moraliter, efficiendo videlicet actiones humanas. At si cõsiderentur principia extrinseca obligationis, poterit contingere citius ligare præceptum Eucharistiæ, quàm Penitentię. Nam statim ac quis habet vsum rationis, præcepto Eucharistiæ constringitur, etsi gratiam baptismalem non amiserit: Sed non obligatur præcepto confessionis: nisi habeat peccatum mortale.

18 Considerandum præterea quòd quamuis statim ac quis scit peccare, teneatur confiteri, & communicare, non tamen ligatur pœnis Canonis scilicet priuatione sepulturæ, & ingressus Ecclesiæ; aut pœna excommunicationis si in particulari diocesi sit imposita, si illorum mandatorum sit transgressor ante annos pubertatis, nempe 14. vt in cap. pueris. de delict. pueror. vbi Greg. IX. loquens de pueris ante annos 14. in quibus pubescunt, inquit, eos peccare posse, & subdit. *Quãuis in eis*

in eis non ita vt in maioribus puniendã videantur scilicet peccata: quod idem decernitur in cap. Reuerentia, eod. tit. In foeminis cum annus pubertatis sit annus duodecimus, non solū ad matrimonium, sed etiam ad contractus ligabuntur pœnis anno 12. Sic Vazquez tom. de Penitent. q. 90. art. 2. dub. 4. nu. 3. Suar. tom. 4. in 3. part. disput. 36. sect. vlt. fin. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 40. q. 6. Salas de legib. disput. 14. sect. 13. nu. 127. in fin. Henriquez lib. 8. de Eucharistia. cap. 42. in fin. Manuel Rodrig. in 2. edit. 1. tom. summ. cap. 57. nu. 2. Cord. in summ. q. 60. nu. 4. Vega in espejo de Curas, tom. 1. cap. 11. nu. 129. Sanchez in sum. lib. 1. cap. 12. nu. 7. Valent. 4. tom. disp. 7. q. 9. punct. 4. in fin. sup. verb. confessio. nu. 3. Sor. in 4. distinct. 18. q. 2. art. 3. in fin. Ochagau. tract. 2. q. 7. Granado de leg. fol. 252. nu. 38. Layman 1. tom. tract. 4. cap. 9. nu. 6.

Nec obstat cap. super eo, &c. Pueris, &c. quamuis, de sent. excomm. vbi decernitur pueros excommunicationem incurrere etiam ante pubertatis etatem. Non, inquam, obstant prædicta capita: nam licet censura à iure lata incurri possit ante pubertatem, non tamen quæ ab homine fertur, vt dicit Vgol. de censur. cap. 17. §. 3. nu. 5. referēs. Abbatem Socinum & alios, quia huiusmodi etas non censetur sufficiens ad intelligendum ordinem iudicarium, propter quòd nec de iure citari potest: vt docet Granado de legibus. fol. 252. nu. 38. vel dicendum cum Suarez tom. de censur. disput. 5. sect. 1. nu. 19. quòd licet valida esset excommunicatione, quæ ab homine ferretur in impuberes, cū nullum ius inueniatur eam irritam reddens. Hurtado de censur. disp. 7. Aegid. disp. 13. dub. 6. iniuste tamè fertur ante pubertatem, & non secundum debitum ordinem: vnde cum Episcopus ferens excommunicationem in non accipientes Eucharistiam in Palschate, præsumitur iuste & secundum debitum ordinem procedere, præsumitur quoque nolle pueros ante pubertatem ligare: quod idem docet Filiucius tomo 1. tractatu 11. cap. 5. nu. 130. Nec etiam incurrere irregulartatem puerum occidentem ante pubertatem, docet Auila de censur. 7. part. disput. 6. sect. 1. dub. 13. Henriquez cap. 3. nu. 4. litera Z. Quidquid in contrarium doceat Granado de legibus, fol. 252. nu. 38. & Sanchez lib. 1. sum. c. 12. n. 8. ¶ Cùmque odia restringenda sint ex regula iuris in 6. Odia, &c. Fit excommunicatione nec cæteras pœnas incurfuros pueros nisi post annum 14. impletum, & foeminas post completum duodecimum. Vnde in hoc non audiendus erit Hurtado de penitent. disput. 7. difficult. 9. qui contra Cordub. in summ. q. 60. docet etiã impuberes non implentes præceptum annuæ confessionis incurrere pœnas decreti *Omnis vtriusque sexus*, & alias impositas ab Episcopis in suis diocesis; & idem docuerat de Euchar. disp. 10. difficult. 4. in fine.

19 Primum argumentum, herclè, intentum probaret, si puer obligaretur ad confessionem ex eo solum quòd peccare nosset; sed vltra scire debet dolorem & propositum esse necessariã ad Sacramentum. Qui verò capax est percipiendi hæc in Sacramento penitentia, habilis etiam erit ad distinguendum inter cibum corporalem, & spiritualem, vt explicuimus in ratione conclusionis.

20 Secundum argumentum, si contra nostram opinionem aliquid probaret, eodem modo conuincit, quòd à puero non esset suscipiendum Sacramentum Penitentia, licet sciret peccare: ad hoc enim recipiendum etiam reuerentia necessariã est: Tum quia æquum valdè sit puerum referre gratias pro beneficio penitentia suscepto: Tum quia nec quieti adijciuntur post Sacramentum Penitentia receptum. Nec ex eo quòd dignum sit Sacramentum Eucharistiæ maiori reuerentia, quàm Sacramentum Penitentia, conuincitur esse negandam Eucharistiam, quæ aliã obligat ex præcepto ad sui susceptionem. Et nunquam præceptum relinquendum est ob adimpletionem cõsilij: præterquã quòd nec etiam in duodecimo anno habent pueri capacitatem ad referendum gratias pro Eucharistia suscepta. Et hoc non obstante admittit contrarij illis ministrandum fore Eucharistiam.

21 Ad tertium; Quando nouus vsus introducitur sine sufficienti ratione & causa, vituperabilis est; laudabilis verò quando cum causa. Et non vsus non dandæ Eucharistiæ pueris vsque ad duodecimum annum, licet potius corruptelam ex incuria Parochorum, quàm rationabilem consuetudinem iudicent Zambran. de Eucharistia, cap. 3. dub. 2. nu. 10. & Arboled. pract. Sacrament. de Eucharistia, not. 13. fere in med. iustam tamen excusationem habuere Parochi; tot sequentes Authores & regulas Manualium Sacramentorum. Sed re magis perpensa, illorum Doctorum quorum dictis Parochi sunt nixi, doctrinam tenendam non esse iudico. Olim etiam consuetudo erat non ministrandi Eucharistiam damnatis ad mortem: quã approbat Nauarr. in Manual. cap. 25. nu. 2. 1. & tamen iam reformata est ex Motu proprio Pij V. & lege Philippi II. año 1569. vt oppositò iuri diuino, & iuri positio, c. *Questum*, 13. q. 1. Extabat præterea consuetudo non confirmandi pueros nisi attigissent duodecimum, & decimumquintum annum, ex Concilio Aurelianensi, vt refertur de Consecrat. distinct. 5. cap. vt ieiunij. Quod notaui Arboleda, vbi supra. Reformata tamen iam est, & datur infantibus. Non mirum ergo reformandam fore consuetudinem non ministrandi pueris Eucharistiam licet sciant peccare, sicut reformata est consuetudo contrahendi cognationem ex copula illicita, vsque ad quartum gradum. Valide disp. 30. n. 9. Et quòd hinc proueniat admiratio, nequaquam obest: opera enim præcepti & consilij relinquenda non sunt ob admirationem aliorum: sicut nec qui habet gratiam saninitatis, tenebitur non curare ob admirationem circumstantiam.

22 Denique in compendium redigendo dicta in hac disputatione, notandum nullam determinatam etatè requiri ad suscipiendam Eucharistiam: sed statim ac notum sit fidelem vsum rationis habere, præcepto comunicandi obligari (censuræ tamen siue pœne non communicantibus impositæ incurruntur nequaquam, nisi vsque ad decimumquartum annu, vel duodecimum in foeminis, vt diximus nu. 18.) Quando tamen vsus vigeat rationis, à confessarijs examinandum est, & à parentibus puerorum. Imò contingit certius iudicare de rationis vsu parentes, quàm confessarios cū frequentius cum illis conuersentur: possunt namque pueri memoriter solum retinere responsa ad interrogaciones necessaria ad comunicandum, & minime penetrare. Ob quod Manuale Toletanum de Eucharistia. nu. 3. fol. 22. asserit iudicium examinandum esse à parte, seu Sacerdote. Si tamen contingat puerum orbari parentibus, iudicium remittendum est ad eos, ad

ad quos pertinent eius cura, ad tutorem scilicet, patrem vel dominum. At si eueniat, puerum sub nullius esse cura, ut contingit in vagantibus, ad confessarium totaliter erit examen remittendum. Nec censendum est adeo esse necessarium examen fieri a parentibus, confessarijs, vel alijs, quod absque illo illicitè communicet puer. Vnde si accidat puerum scire necessaria ad communionem, poterit Eucharistiam suscipere absque examine. At dices. Quam ratione dignoscet puer se scire necessaria ad communionem, nisi a patre, matre, confessario, vel alijs certior sit factus, quorum dictis fidat. Cognoscet, inquam, dum aduertit se cognoscere ea, quae ab alijs audiuit, esse necessaria ad communionem, vel quia librum legit, vel alia via. Quod si accidat, parentes & confessarium discordes esse in iudicio sufficientiae pueri; tunc, vel parentes sunt docti, vel saltem ingenij sufficientis ad dignoscendum, quando adsit rationis usus; quando vero non: & tunc regula statuitur, quod quoties parentes defendunt partem negatiuam, videlicet ministrandam non decere Eucharistiam puero ob defectum usus rationis; standum est illorum iudicio potius, quam confessarij ob rationem inferius adductam: è contra vero quoties parentes partem affirmatiuam tutantur, videlicet ministrandam esse Eucharistiam reclamante confessario, tunc huius erit standum iudicio, parentum deserto. Si vero parentes rudes sint, standum erit confessarij iudicio, etiam si parentes partem negatiuam protegant, videlicet, non oportere Eucharistiam puero ministrari, quia illorum iudicium tanquam impertinens habetur tunc. Et idem si parentes dubitent de rationis usu, minimè tamen confessarijs, dictis enim eius erit tunc obtemperandum. Ex qua regula deducitur, quod si parentes insufficientem esse puerum arbitrentur, confessarius verò nequaquam, magis illi quam parentibus erit auscultandum: nam cum confessarius negotium gerat immediatius salutis spiritualis pueri, & illi dispensatio Sacramentorum sit commissa, potius ei quam parentibus erit annuendum. Econtra vero quando confessarius arbitratu sufficientia pollere puerum, minimè vero iudicantibus id parentibus, potius illis, quam confessario standum erit. Quia cum agatur de reuerentia Sacramento debita, & confessario notum fieri non possit de usu rationis adeo sufficienter ac parentibus, credendum est in iudicio ferendo potius quam parentes, decipi confessarium: eo quod plura requiratur ad ministrandam puero Eucharistiam, quam ad negandam. Ad non porrigendam sufficit confessario, quod puer non penetret necessaria ad communionem; huiusmodique insufficientiam capiet confessarius, videns puerum respondere, nec intelligere quae interrogantur: at ut ministraretur Eucharistia, non sufficere ad interrogata respondere, sed num penetret cognoscere, quod difficile cognosci quirit, parentibus reclamantibus puero usu rationis carere. Cum autem probatum efficaciter fuerit, puerum pollentem rationis usu ante septennium constrictum reddi Eucharistiam sumere semel in anno, & receptum communiter sit apud Doctores nulla lege Ecclesiastica posse obligari ante septennium ut dicemus disput. 51. nu. 31. fit puerum infra septennium communicantem non ieiunium, nullatenus peccare, cum praecipuum de seruando ieiunio Ecclesiasticum sit, ut vnuerſi fatentur. Postremo lamentabile nimis parochorum socordias non enim curant pueros

examinare num doli capaces sint, vel non, ad sacram suscipiendam Eucharistiam, nisi iam aetate adultos conspiciant, ut illis parochis aetas puerorum & non discretio regula sit ad exhibendum Sacramentum.

Vnde parochorum visitatores maximè punire essent æquum illos, quos in praefatam socordiam prolapsos intuerentur. Proh dolor acrius puniunt si vestes Ecclesiae aliquantum dilaceratae sunt, aut reditus consumpti minus utiliter quam par esset, curantes sedulius res temporales conseruari, quam seruari spirituales.

DISPUTATIO XXVII.

An pueris statim ac norunt peccare, sit Sacramentum Extremæ Vnctionis ministrandum etiam si non susceperint Sacram Eucharistiam, ob defectum aetatis?

S V M M A R I V M.

Quam ratione instituat hęc disputatio? num. 1.

Argumenta à parte negatiua, num. 2. 3. & 4.

Prima sententia, num. 5.

Authoris iudicium, num. 6.

Rationibus probatur, num. 7. & 8. & 9.

Quinam Doctores associantur Authori, num. 10.

Sacramentum Extremæ Vnctionis potius ministrandum est puero, qui nunquam communicauit, quam adulto in eadem necessitate existenti, qui suscepit Eucharistiam, num. 11. & 12.

Parochus cõsens probabiliter adultum post susceptam Eucharistiam in salutis tempore non peccasse, tenebitur ministrare puero Sacram Vnctionem relicto adulto, num. 13.

Imò etsi post susceptam peccasset, & cõfessus esset maximo dolore, puer verò minimo, huic ministranda erit Vnctio relicto illo, num. 14.

Si puer Sacramentum poenitentiae non suscepisset, Author non audeat absque vnctione relinquere illum, licet nunquam suscepisset Eucharistiam, num. 15.

Recensentur effectus Sacramenti Vnctionis, quibus defraudare puerum criminis capax, de se est mortale, num. 16.

In dubio an scilicet careat puer usu rationis administranda est Vnctio sub conditione, num. 17.

Parochus cognoscens per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, tenebitur non ministrare Vnctionem, num. 18.

Sacramentum Vnctionis exhibitum non fuit de facto B. Virgini, num. 19. & 20.

Ad argumenta responderetur, num. 21. 22. & 23.

Hęc Disputatio instituenda non foret, nisi quam plurima pars Parochorum consueuisset non ministrare Sacram Vnctionem pueris, qui ob defectum aetatis Sacram Eucharistiam nunquam susceperunt: adeo ut interroget Parochi parentes, an

pueri aliquando comunicauerint; & si inueniant nunquam comunicasse, sacram Vnctionem ministrare nolunt, quantumcumque habeant discretionem ad peccandum.

Videntur

2 Videtur tamen rectè se gerere Parochi non ministrando Sacram Vnctionem pueris, qui nunquam sacram Eucharistiam suscipere. Nam Manuale, Tolerantiam Sacramentorum circa administrationem Sacramenti Vnctionis, regulam quintam constituit huius tenoris: *Pueri qui carent usu rationis, aut amentes, qui ab ipso ortu nunquam fuerunt mentis compotes, vngendi non sunt. Qua verò aetate pueris conceditur communicatio, vnctio quoque concedenda est.* Ergo à contrario si ob defectum aetatis nunquam fuerit concessa communicatio, vnctio concedenda non erit. Si enim nollet constitutio illa hoc significare, absque necessitate diceret, in aetate qua conceditur communicatio pueris, concedi extremam Vnctionem: hoc namque planè erat, nec cuiquam in dubium vertendum.

3 Secundum argumentum. Contra inueteratam consuetudinem Ecclesiae ageret, qui prius ministraret sacram Vnctionem quam Eucharistiam, quando infirmus commode posset prius Eucharistiam suscipere. Et constat ex regula 2. circa administrationem Extremæ Vnctionis in Rituali Romano, iussu Pauli Quinti Pontificis edito, ibi: *In quo in primis ex generali consuetudine Ecclesiae obseruandum est, ut si tempus & infirmi conditio permittant, ante extremam Vnctionem Poenitentiae, & Eucharistiae Sacramenta infirmis prebeantur.* Non autem iubet Pontifex Poenitentiam, & Eucharistiam prius ministrari ea ratione solum, quod haec Sacramenta magis necessaria sint, & primo loco debeat ministrari magis necessarium, ut si forte non suppetat tempus ad vtrumque Sacramentum, prouideatur prius de necessario: Sed etiam est tempus adit ad vtrumque Sacramentum ministrandum, vult Pontifex ex consuetudine recepta prius administrari Eucharistiam, quam Vnctionem. Et id ipsum Pius Quintus in Catechis 2. part. de Sacramento Vnctionis, cap. 6. num. 12. asserit, ibi: *Seruanda est Ecclesiae perpetua consuetudo, ut ante extremam Vnctionem Poenitentiae & Eucharistiae Sacramenta ministrantur.* Igitur pueris communionis incapacibus ministrari non debet Vnctio. Si enim adultus, qui in infirmitate non suscepit Eucharistiam prius, incongruitatem habet ad recipiendam Vnctionem, maiorem incongruitatem habebit puer, qui non solum non recepit Eucharistiam, verum incapax est ad recipiendum: magis namque distat ab actu impotentia agendi, quam omisso ipsiusmet actus.

Nec satisfacit si dicat quis, quod quia adultus potest communicare ante Vnctionem, si non communicet, à semetipso habeat incongruitatem ad recipiendam Vnctionem: puer verò cum capax non sit communionis, non communicando non habebit incongruitatem ad recipiendam Vnctionem, quia per ipsū minimè stat, non prius communicare, quam vngi. Vnde non defraudari debet secundo remedio si inculpabiliter priori vti non possit, quando ex alia parte primum remedium non est essentialiter & ex natura rei praesuppositum ad secundum, ut contingit in non baptizato existente in loco ubi aqua non adit ad eū baptizandum; cui non potest poenitentia aut Eucharistia administrari, & defraudatur secundo remedio, licet incongruitatem non gaudeat primo: quia Baptismus est primum remedium ex natura rei (supposita Christi institutione) praesuppositum ad secundum, Poenitentiae scilicet & Eucharistiae.

Non satisfacit, inquam, haec responsio: ideo nam-

que congruentia reperitur, quod adultus prius recipiat Sacramentum Vnctionis quam Eucharistiam, quia sic recipiendo mutat ordinem Sacramentorum quoad susceptionem, cum prohibitum sit prius recipere Extremam Vnctionem quam Eucharistiam, utpote contra naturam Sacramentorum. Ille enim ordo vni post aliud recipiendi est satis consentaneus rationi, & institutioni vtriusque Sacramenti: quia Eucharistia vt cibis ad confortandum in via praebet, ideoque vt detur non est expectandum vltimum vitae periculum: Sacramentum verò Vnctionis exeuntium est quasi in subsidium vltimum institutum, vt notauit Suarez tom. 4. in 3. part. disputat. 44. sect. 1. nu. 8. Igitur quod puer inculpabiliter non recipiat Eucharistiam, non obicit vt administranda sit Vnctio ante capacitatem suscipiendi Eucharistiam; id enim esset inueterare per se naturam Sacramentorum, quod nunquam est licitum, sicut est licitum inueterare per accidens, ut contingit in infirmo adulto, cui administranda est Extrema Vnctio, si non potuerit sacram Eucharistiam recipere.

4 Tertium argumentum. In naturalibus si daretur aliquod viuens incapax nutritionis, indebitè & contra ordinem naturae ageret si sibi applicaret res quibus augetur, cum argumentum terminus sit nutritionis. Eadem ratione proportionaliter puero incapaci gratiae nutritionis, quae confertur per Eucharistiam, indebitè applicatur, & contra ordinem naturae supernaturalis extrema Vnctio, qua vita spiritualis pueri augetur. Nec obstat, quod ante Eucharistiam Confirmationem recipiat, à qua etiam prouenit augmentum vitae spiritualis: nam Confirmatio ex natura sua coniuncta est cum Baptismo, & datur ad roborandum in Fide militem Christi. Vt enim in ordine naturae prius est, quod quis habeat robur vitae ad conuertendum alimentum in sui nutritionem, quam fiat nutritio; ita in ordine supernaturali congruentius est, prius puerum confirmari quam donari Eucharistia.

5 Hanc partem videtur tenere Sotus in 4. distict. 23. q. 2. art. 2. in fine, qui ait, tunc esse ministrandam Vnctionem pueris quando illis viaticum porrigitur. Idè docet Summa corona de Sacramento Vnctionis, ante nu. 9. insinuat Lopez 2. tom. instruct. c. 32. de extrema Vnctione, §. Quaritur quarto.

Authoris iudicium.

6 Secundum se loquendo, peccat Parochus qui non administrat Vnctionem sacram puero habenti vium rationis ad peccandum, quamuis ob defectum aetatis nunquam suscepit Eucharistiam (per accidens tamen ratione ignorantiae, aut consuetudinis, si alicui sit poterit excusari.) Hęc sanè conclusio nullam pariet difficultatem sentienti nobiscum, quod puero sit administranda Eucharistia statim ac scit peccare, non solum in articulo mortis, vt tenent quam plurimi, quos allegauimus disputatione praecedenti, nu. 16. verum & extra illum, vt nu. 5. illius disput. Hac itaque supposita doctrina dicendum est, quod si sit aliquod praecipuum de dando prius Eucharistiam, quam Vnctionem, prouideri potest ex vna parte praecipuum, administrando prius Eucharistiam puero, quam Vnctionem; & ex alia parte prouidetur necessitati pueri, administrando illi sacramentum Vnctionis.

Verum non solum in hac nostra sententia procedit

dit conclusio, sed pariter etiam in illa, quæ censet, non esse ministrandam Eucharistiam puero statim ac nouit peccare. Nam sacramentum Vnctionis abstergit peccata venialia (nec curamus modò, an ad hunc effectum principaliter sit institutum) vt tenent cõmuniter Doctores, cum Magistro in 4. distinct. 23. §. 2. & ibi Bonavent. art. 1. quæst. 1. Ricard. art. 1. quæst. 5. & 6. Durand. quæst. 1. nu. 9. Supplement. Gabr. quæst. 2. cap. 2. Maior quæst. 1. Carthus. q. 2. Scot. Almain. quæst. vnic. Alenf. 4. part. quæst. 5. mebr. 7. art. 2. Alfiodor. lib. 4. summ. cap. de extrema Vnctione, quæst. 1. Aftenf. lib. 5. summ. tit. 41. art. 5. Abulens. super cap. 8. Matth. quæst. 8. Nauarr. in summ. cap. 22. nu. 13. censens, hoc Sacramentum principaliter institutum esse in remissionem venialium. Nec curamus an remittantur peccata venialia, quatenus virtute illius datur homini auxiliũ, quo possit elicere actum displicentiæ, seu amoris, expellentẽ peccata venialia, vt ferè sentiunt Durand. & Bonauẽ. vbi supra, & insinuat Viguer. in summ. cap. 16. §. 5. vers. 4. vel an simpliciter per se, & immediatè remittat, vt significauit Paludan. distinct. 23. quæst. 4. num. 7. & ibi Capreol. quæst. 1. art. 3. ad 2. 4. & 5. contra 2. conclus. Suarez 4. tom. in 3. part. disp. 41. sect. 1. nu. 11. Quod & ego probabilius reputo. Sed per puer qui scit peccare, poterit habere peccata venialia, quæ remittantur per sacram Vnctionem. Igitur iniuste defraudabitur hoc remedio, licet nunquam sumpserit Eucharistiam.

Præterea tollit reliquias peccatorum sacramentum Vnctionis, tam peccati originalis, quàm actualis, moralis, siue venialis, vt D. Thomas in 4. distinct. 24. quæst. 2. art. 2. quæst. 1. Albert. art. 1. & 2. Capreolus quæst. 1. artic. 2. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 8. Sotus, quæst. 1. art. 2. Ledesma 2. part. 4. quæst. 32. art. 1. Viguer. in summ. cap. 16. §. 5. vers. 4. Victor. in summa, num. 197. siue per reliquias peccatorum intelligantur peccata post Sacramentum Penitentia commissa, siue obligata cõfiteri, vt dicunt aliqui, Henriquez lib. 3. cap. 9. §. 2. Belarminus de Vnctione, cap. 8. Tabien. verb. Vnctio, nu. 4. Anton. Ragucius in lucerna Parochorum, de extrema Vnctione, quæstio 11. fol. 48. siue intelligatur reatus peccati temporalis, siue pronitas ad malum, & torpor ac difficultas sperandi bonum, quæ ex peccato originali, & actuali remanet, vt sentiunt D. Thomas, & Albert. vbi supra non quod tollat fomitem ad peccandum, vel habitus prauos, aut phantasmata, & imaginationes quibus homo inclinatur ad malũ, sed quatenus hoc Sacramentum causat auxilia, & confert robur ad vincendam propensionem, & inclinationem ad malum, vt explicuit Suarez disputatione illa 41. sect. 1. num. 18. Vel dici potest, remittere reliquias peccatorum, quatenus ex vi peccati debitum erat homini, vt suæ debilitati, & fragilitati relicto, auxilijs gratiæ præsertim extraordinarijs, & superabundantibus priuaretur. Per hoc autem sacramentum ita remittitur id debitum, vt potius ratione illius debita iam sint talia auxilia; quod etiam placuit Suarior vbi proximè. At defraudare puerum remedio contra reliquias peccatorũ, crudele est & iniquum. Igitur Parochi tenentur ministrare hoc Sacramentum pueris scientibus peccare, & reliquias peccatorum habere potentibus.

Deinde potest hoc Sacramentum aliquando reddere hominem de attrito contritum, infundendo ei gratiam primam, vt communiter tenent omnes, & Suarez illa sectione 1. numer. 19. Quod licet sit probabile de

omnibus Sacramentis, & in materia Sacramentorum tenemur sequi partem magis fauorabilem suscipiendi, vt ferè omnes 1. 2. quæst. 19. art. 6. & ibi Vazquez disput. 63. in hoc longè certius est quàm in cæteris, (excepto Baptismate & Pœnitentia); nam in reliquis non esset ex speciali institutione, sed ex generali quadam ratione; in hoc verò est aliquo modo ex propria institutione, vt constat ex verbis Iacobi, *Si in peccatis sit, dimittetur ei*; & ex verbis Concil. Trident. sess. 14. cap. 2. *Delicta si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit*; item ex verbis formæ, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccasti*, &c. Poterit autem contingere puerum non fuisse confessum sua peccata, aut nõ cum dolore necessario. Si tamen postea recipiat hoc Sacramentum cum sola attritione putans bona fide gratiæ statum habere, hoc Sacramentum causabit primam gratiam. At si non ministraretur, probabiliori periculo exponi saluationẽ pueri, quos ambigat? Hinc Nauarr. in manual. cap. 22. nu. 13. inquit, quod magnæ curiæ esse debet vnicuique huius Sacramenti suscipio, quia fieri posset vt aliquis moriens absque hoc Sacramẽto damnetur, & vinctus eo saluaretur: quod si quis sua peccata confiteri non posset, & non haberet nisi attritionem (quæ de se non est sufficiens ad remissionem, ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 4.) per virtutem Sacramenti Vnctionis ex attrito fieret contritus. Iudicet ergo Parochus num rectè ouem suam pascet, famè perire eam sinens, vbi cum passu gratiæ possit iugiter reficere.

Est vltimus hoc Sacramentum institutum (& vult Suarez disput. 41. sect. 1. num. 11. quod primò & per se) ad iuuandum & confortandum animum ægrotantis contra difficultates & labores illi occurrentes in articulo mortis, vt constat ex verbis Iacobi, *Et alienabit eum Dominus*, & ex Trident. sess. 14. in procem. dicente: *Clementissimus Redemptor noster, qui seruis suis quouis tempore voluit de salutaribus remedijs aduersus omnia omnium hostium tela esse presertim; quem admodum auxilia maxima in Sacramentis alijs præparauit, quibus Christiani conseruare se integros dum viuerent, ab omni grauiori spiritus incommodo possent; ita extrema Vnctionis Sacramento finem vitæ tanquam firmissimo quodam presidio munivit. Nam et si aduersarius noster occasiones per omnem vitam querat, & captet, vt deuorare animas nostras quoquo modo possit, nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suæ versutiae nervos intendat, ad perpendendos nos penitus, & à fiducia etiam, si possit, diuinæ misericordiae deturbandos, quàm cum impendere nobis exitum vitæ prospicit.* Et æquum erat hoc Sacramentum institui (supposita misericordia Dei) pro necessitatibus mortis temporis annexis, cum alia lex esset instituta pro necessitatibus in decursu vitæ occurrentibus. At puer qui peccare scit, tentationibus dæmonis est, subiectus in illa hora, & molestias ægritudinis sentit, periculum impatientiæ experiens. Igitur ei necessarium est, & expediens Sacramentum Vnctionis, quo tentationes dæmonis, tam desperationis de diuina misericordia, quàm impatientiæ, &c. superuincat.

Tenet nostram conclusionem Nauar. in summ. cap. 22. nu. 13. qui ait, cuiuslibet infirmo ministrandum esse hoc Sacramentum, qui scilicet poterit peccare. Et addit, quamuis sint, qui ætatem pubertatis requirant. D. Antonin. 3. tom. tit. 14. §. 6. c. 15. dicens, quod pueris nondum

nondum vsum rationis habentibus, non possit ministrari Sacramentum Vnctionis. Ergo à contrario si vsum rationis habeant, aut peccatum actuale, debet ministrari. Idem docet Victor. in summ. de extrema Vnctione, nu. 22. & expressissimè Angles de florib. de extrema Vnctione, art. 4. conclus. 5. cuius hæc sunt verba. *Pueri qui nondum habent annos discretionis, non debent illam recipere, quia non indigent remedio contra peccata, cum nondum peccauerint; nec contra tentationes, quas tempore mortis non patiuntur: bene tamen erit administranda pueris, qui annos discretionis attigerunt, quamuis non sint Eucharistia capaces.* Tenet Arboled. præct. Sacra. de extrema Vnctione, nota 4. qui expressè loquitur sicut Angles, Zambran. de extrema Vnctione, dub. 1. cap. 5. nu. 3. per hæc verba: *Omnibus pueris capacibus Sacramenti Penitentia, atque adeò in omnibus post septennium, nisi constaret carere usu rationis, danda est extrema Vnctio, licet nõ recipiant, nec sint idonei ad Eucharistiam recipiendã.* Sa verb. extrema Vnctio, num. 2. per hæc verba: *Non solet dari pueris, nisi atate qua communicat: sufficit tamen atas qua possunt peccare.* Graff. 2. part. decis. cap. 8. nu. 16. per hæc verba: *Bene tamen administranda erit pueris extrema Vnctio, qui annos discretionis attigerunt, quamuis non sint Eucharistia capaces.* Ledesma 1. part. summ. de extrema Vnctione, cap. 6. per hæc verba: *Pero aduertase, que para administrar el Sacramento de la extrema Vnction a los niños, basta que tengan uso de razon para poder pecar: quiero decir, que en estando obligados a confesar se, se le han de administrar, aũque non esten capaces de la Eucharistia.* & D. Anton. tit. 14. cap. 8. §. 3. vbi agit de extrema Vnctione per modum sermonis, D. Bonauent. in 4. distinct. 23. art. 2. q. 2. nu. 38. Ricard. ibidem, art. 2. q. 4. in corp. dicentes, dandam esse sacram Vnctionem ijs, qui peruenierunt ad vsum rationis. Consentit Viuald. de extrema Vnctione, nu. 18. vbi dicit, ferè omnes censere tunc esse ministrandam Sacramentum Vnctionis, quando puer habet vsum rationis ad peccandum, & recipiendum Sacramentum Penitentia. Et licet ipse dicat, melius sibi videri, quod expectetur ætas Eucharistiam sumendi, in fin. subiungit: *Notandum quod si in salute puer non reciperet Eucharistiam ante duodecimum annum, esset optimum consilium in articulo mortis ministrare viaticum puero, & Vnctionem ante illã ætatem.* Quo fit, tandem sentire Eucharistiam, & Vnctionem fore ministrandam puero statim atque licet peccare. Tenet Vega 1. part. cap. 111. de extrema Vnctione, cas. 1. qui ait, quod pueris sit ministranda Vnctio quando illis est licitum ob ætatem suscipere Eucharistiam. Probauimus iam disputatione præcedenti, statim atque norunt peccare, habere ætatem ad sumendam Eucharistiam. Idem Vega in espeio de Curas, tom. 1. cap. 13. n. 15. expressè afferit, tum paruulis sacram Vnctionem posse ministrari, quando præcepto confessionis obligantur, quamuis nondum Eucharistia. Tolet. lib. 7. cap. 3. nu. 2. dicens, quod vt pueri vngantur, sufficit habere ætatem qua possunt peccare: Durand. in 4. distinct. 23. q. 4. nu. 7. in fine, qui ait, quod pueris qui nõ sunt capaces rationis vt committant peccata, non sit administrandum hoc Sacramentum, cum institutum sit ad remissionem peccatorum. Ergo à contrario sensu, si peccati capaces sint, ministrandum erit. Valent. tom. 4. disput. 8. quæst. 2. punct.

2. qui ait, quod qui ratione vtuntur, vngendi sunt. Casted. in summa, tractat. de extrema Vnctione, parum ante fin. per hæc verba: *Pueris qui habent annos discretionis, quamuis non sint capaces ad Eucharistiam, potest ministrari hoc Sacramentum.* Paludan. in 4. distinct. 23. q. 3. nu. 14. dicens, quod pueris qui non possunt peccare, non debeat dari Vnctio, ne falsificetur forma, quidquid peccasti, &c. Ergo vbi poterit verificari in puero potentia peccandi, ministrandum erit: Rosel. verb. Vnctio extrema, nu. 5. dicens, quod pueris qui nõ habent infirmitatem spiritualem contractam ex peccato actuali, nec dispositionem deuotionis, nõ debeat ministrari hoc Sacramentum. Colligitur à contrario, quod si puer habeat peccatum, & deuotionem ad Sacramentum, debeat illi dari, etiam si nunquam communicauerit: deuotionis verò capax erit puer, qui capax est illius erga Sacramentum Penitentia; maior enim cognitio ad hoc, quam ad extremæ Vnctionis Sacramentum requiritur: cum ad exceptionem Sacramenti Penitentia opus sit puero cognitione doloris, proposito, & examine ad confitenda peccata, vt latè diximus in disputatione præcedenti. Henriquez lib. 3. cap. 11. §. 9. Estius in 4. distinct. 23. §. 13. & à fortiori tenet Maior distinct. 23. §. contra secundam conclusionem, ad secundũ, cum dicat, ministrandum esse infantibus carentibus vñ rationis: sed in hoc manifestè fallitur. Gabriel in supplement. distinct. 23. q. 1. liter. M. qui solum pueris qui non possunt peccare, negat hoc Sacramentum. Et expressius paulo ante literam S. dũ ait, non esse expectandam determinatam ætatem in puero ad hoc Sacramentum suscipiendum, sed cum capax fuerit Eucharistia. Probauimus iam nos disputatione præcedenti, quod dum est capax Penitentia, fit capax Eucharistia. Idem dicit Ochagauia tractat. de extrema Vnctione, num. 16. in fin. docet Anton. de Literat. in summ. 1. part. cap. 44. nu. 3. videlicet non esse ministrandam pueris carentibus infirmitate contracta ex peccato. Ergo à contrario, &c. docet Ludou. de San Ioan. 1. part. ium. tract. de extrema Vnctione, art. 6. fol. 736.

Imo libenter addo, magis fore necessarium Sacramentum Vnctionis puero qui nunquam communicauit, quàm adulto qui sacram Eucharistiam iam suscepit, aut in illa infirmitate, aut in salutis tempore. Quis enim negauit, Sacramentum Eucharistia vberissima auxilia conferre ad vincendas tentationes dæmonis in hora mortis occurrentes, cum illa de se conferat quouis etiam tempore, & specialis illius effectus sit conferre auxilium congruum ad perseverandum in gratia finaliter, vt supponunt communiter Doctores agentes de Eucharistia? Non quod vniuersi qui non receperint Eucharistiam, non perseverent. Nam vt optime inquit Vazquez tom. de Eucharist. disput. 169. num. 20. & 23. etiã diuina voluntate perseverantia conceditur. Nec etiam vt quicunque dignè sumpserint perseverent; aliàs nemo dignè communicantium damnetur, sed cum contingit dignè communicantem perseverare, auxilio ab Eucharistia causato sit adscribendum. Vel quod licet voluntas diuina sit causa perseverantiæ, non est sola, sed etiam Eucharistia, non tamen auxilium ad perseverandum ab Eucharistia causatum efficacax semper est, sed solum sufficiens, vt ait Vazquez supra, & tomo de Sacramentis, disput. 131. cap. 7. semper tamen maximi habendum illud auxilium; vt ait Suarez tomo de Eu-

de Eucharistia, quæst. 73. art. 3. disput. 2. §. unde argumentor. At puer qui nunquam communicauit, destitutus est hoc remedio: illi ergo magis necessarium erit Sacramentum Vnctionis, quam adulto, qui communicabit, aut quam sibi met, si aliquando communicasset.

12 Unde infero, quod si sit adultus in articulo mortis constitutus, qui sacram Eucharistiam in illa infirmitate suscepit, & puer etiam sit in eodem articulo, qui tamen nunquam communicauit, Parochus verò, si dum adulto Sacramentum Vnctionis ministrat, iudicet prudenter & timeat puerum interea sine Vnctione mortuum; tenebitur sanè ministrare puero; adulto relicto; ex lege enim charitatis, aut iustitiæ in ministro officio, maiori necessitati succurrendum est, vt admittit omnes cum D. Thom. 2. quæst. 32. & 33.

13 Imò etsi adultus in ea infirmitate non suscepit sacram Eucharistiam, suscepit quidem antea, & iudicet Parochus probabiliter non peccasse mortaliter post iam susceptam, tenebitur ministrare sacram Vnctionem puero, relicto adulto. Nam Sacramentum Eucharistiæ auxilia confert ad vincendas tentationes quolibet tempore oblatas; nec refert quod paulo vel multo ante ad occasionem oblatam Eucharistia sit suscepta. Euenit sanè quod si quis vno ab hinc anno communicauit, si mortaliter non peccauit post communionem, vincat tentationem oblatam in fine anni virtute auxiliij præstiti ex illa communione multo ante præterita, cum auxilia Eucharistiæ non statim dentur quando Sacramentum suscipitur, sed quando occasio vincendi tentationes offertur: tunc enim necessaria sunt. & non quando suscipitur Sacramentum, vt rectè docet Suarez tom. de Eucharistia. disp. 63. sect. 9. §. vt autem. Præterquam quod cum auxilia illa sint motiones intellectus, & voluntatis vt plurimum, tunc solum habent esse, quando hæ potentie mouentur contra tentationes, & etiam interdum conceduntur auxilia externæ protectionis, vt quando euertitur mors violenta & repentina, & sit remotio malarum occasionum ad peccandum inducentium. Imò in opinione censente omnem gratiam Sacramentalem restitui reuulscenti à peccato, consequenter erit iudicadū restitui simul auxilia ob præcedentes communionem debita: aut quare minus? Imò etsi non restituitur gratia, restitui tamen auxilia docet Vazquez tom. de Sacrament. q. 69. num. 15. Potentiorque erit ratione auxiliorum Sacramenti ad vincenda peccata, qui post decem communionem reuulscit, quam qui nunquam est lapsus, & semel, aut bis solum Eucharistiam suscepit. Quod tamen intelligo, nisi ante lapsum in peccatum essent præstita auxilia debita communionibus. Fortè enim pro certo numero occasionum seu vincendarum tentationum decreuit Christus auxilia Sacramentalia conferre.

14 Verum etsi adultus post susceptam Eucharistiam peccasset mortaliter, confessus tamen esset sua peccata in tempore infirmitatis, cum maximo dolore; puer verò non cum tanto, taliter quod Parochus probabiliter iudicaret, adultum per Sacramentum Pœnitentiæ fuisse consecutum gratiam, & non adeò verisimiliter puero; tenebitur certè tunc Parochus sacræ Vnctionem ministrare puero, adulto relicto, quia puer in maiori necessitate est constitutus, quam adultus.

15 Nec auderem sine extrema Vnctione puerum relinquere, etiam si teneremus capacem esse pœnitentiæ, & non Eucharistiæ (quod tamen putamus falsum, vt

suo loco diximus) quando Sacramentum Pœnitentiæ non suscepisset: tunc enim puer exponeretur periculo æternæ damnationis: nec credo in hoc casu fore ab aliquo negari. Nam in opinionibus pertinentibus ad salutem prouenientem ex Sacramentis, fauorabilior suscipienti Sacramentum est eligenda, vt communiter Doctores in 1. 2. q. 19. art. 6. & ibi Vazquez disput. 63. Nostrium vero casum expressè docet Zambran. de extrema Vnctione, cap. 5. dub. 1. num. 6.

16 Omnes autem effectus Sacramenti Vnctionis, qui dispersim & latè ab Authoribus recensentur, paucis explicuit Concil. Trident. sess. 14. cap. 2. per hæc verba: *Res porrò & effectus huius Sacramenti illi verbis explicatur: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim gratia est Spiritus sancti, cuius vnctio delicta si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleuiat, & confirmat, magnam in eo diuinæ misericordie fiduciam excitando, qua infirmus subleuatus, & morbi incommoda ac labores leuibus fert, & tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis, facilius resistit, & sanitatem corporis interdu, vbi salutem animæ expediret consequitur.* Defraudare itaque puerum huiusmodi vtilitatibus, quando eis maximè indiget, peccatū de se mortale contra charitatem proximi est, & contra iustitiam, cum ex illa teneatur Parochus ministrare Sacramentum Vnctionis petenti, saltem vbi vita ipsius Parochi non exponitur periculo, vt tenet communiter omnes; specialiter verò Suarez tom. de pœnitent. disput. 44. sect. 3. num. 20. Nauar. cap. 24. nu. 10. & cap. 25. nu. 133. Qui affirmat cū periculo vitæ teneri Parochum ministrare Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ; tacet verò de extrema Vnctione. Si autem infirmus non posset recipere Sacramentum Pœnitentiæ, & perditissimam vitam egisset, ita vt iudicet probabiliter Parochus infirmum non habuisse contritionem ob accelerationem infirmitatis, vel aliam causam (licetè difficulter hoc cognoscitur) tenebitur ministrare Sacramentum Vnctionis cum periculo propriæ vitæ, quia tunc Vnctio est necessaria ad saluationem infirmi: & par ratio currit de hoc Sacramento, sicut nec pœnitentiæ, quod quidem ministrare tenetur Parochus cum periculo vitæ, quando verosimiliter dubitatur de contritione infirmi; vt Adrian. de confessione, dubio 8. Suarez vbi proximè, numero 13. & 15.

17 Addo, quod sicut quando dubitatur de puero, num habeat vsum rationis, tenetur Parochus ministrare Sacramentum Pœnitentiæ sub conditione, sic sub conditione etiam teneri ministrare sacram Vnctionem propter maximam eius vtilitatem, & fructum; & summo perè referat feliciter vitam finire; & quia ministrando sub conditione, nulla irrogatur irreuerentia Sacramento Vnctionis, sicut nec pœnitentiæ, & ex alia parte lucrum suscipienti forte eueniet, si vsum rationis habeat: negotia enim in quibus nihil amittendum timetur, sed potius lucrū speratur, audaciter tractanda sūt, vt Hispanè dicitur, *Lo que este negocio tiene de buenos que no puedo perder, y puedo ganar*: & minor Zambranum de extrema Vnctione, cap. 5. dub. 1. nu. 7. fol. 168. timide assentiri, dum dicit, quod non sit omnino improbabile ministrare sub conditione sacram Vnctionem, quando dubitatur de vsum rationis, etiam quando sub conditione suscepit Sacramentum Pœnitentiæ. Nam quando

quando non receperit Sacramentum Pœnitentiæ, nec quidem sub conditione, credit ipse, vt colligitur à contrario sensu suæ doctrinæ, debere ministrari sacram Vnctionem cum tunc puer maximè indigeat hoc Sacramento.

18 Nec assentior arbitrariis, quod licet Parochus cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, teneatur ministrare Sacramentum Vnctionis: quia tunc indigebit illo infirmus ad robur acquirendū contra tentationes dæmonis, & vincendam tristitiā ex infirmitate ortam, recipietque gratiam qua per sefectus ad ingressum gloriæ præparetur. Nec forma falsificatur, inquit, dicendo: *Indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, &c.* quia sensum facit, *Impendo tibi gratiā Sacramentalem de se remissinā peccati si forte ad sit.* Sicut ille, qui absoluit à pec catis hominem iam contritum, sensum reddit, *Impendo tibi gratiā remissiuam peccatorum*, vt communiter DD. de Sacramentis Pœnitentiæ agentes. Et sic Suarez disput. 42. sect. 2. num. 10. in fin. tom. 4. Quemadmodum, & adulto, qui in graui morbo & in fine vitæ baptizaretur, debet hoc Sacramentum conferri, quamuis nullū peccatum post susceptū baptismum commiserit, vt docet DD. infra allegandū. (Et testis sui, ministratū fuisse catechumeno Cōuentus Regalis Incarnationis Matritēsis, mancipio Mahumetano periculo morbo decumbenti, Sacramentū Baptistini, Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis successiue, & immediatè vnum post aliud anno 1620.) Docet Syluest. verb. *Vnctio extrema*, nu. 5. in 3. dicto, & Suar. iur. præ vbi proximè, num. 9. Palud. in 4. distinct. 23. cap. 3. num. 15. Lopez 2. tom. in tract. cap. 23. fol. 101. de extrema Vnctione. Vega en espejo de Curas, tom. 1. c. 13. num. 20. Filiucius tom. 1. tract. 3. c. 6. num. 108. Ludouicus de San Ioan. 1. part. summ. tract. de Eucharistia, art. 6. fol. 736. Zambran. de extrema Vnctio. cap. 5. dub. 3. nu. 6. Ledesma de extrema Vnctio. cap. 6. conclus. 7. expressè assentens, quod adultis recenter baptizatis dari debet extrema Vnctio. Hinc inferunt, actualiter peccasse non esse de necessitate huius Sacramenti, cum debeat etiam vngi ille, qui per multos annos ex particulari dono sine peccatis vixit, quique nec peccata, nec reliquias peccatorum iam habet: quod notauit Suarez vbi proximè, supra num. 9.

Sed huiusmodi doctrinæ non adhæreo: fidelis enim qui nunquam peccauit, subiectum habile non est, cuius respectu forma Vnctionis verificari valeat. Nam qua ratione verè dici quibit, *Indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, &c.* respectu illius qui nec peccatum, nec peccati reliquias habet, cum nulla vnquam labe fuerit infectus? Recens verò baptizato ministrari forsità poterit, tum quia exigua mora intercedente inter baptismum, & vnctionem aliqua sorte veniali potuit inquinari. Et forte recipit baptismum absque dispositione ad fructum requisita. Attritione verò existente per Vnctionis Sacramentum iustificabitur, vel saltem esse ministrandum sub conditione, docet Nuño tom. de Pœnitentia, in addit. ad 3. par. quæst. 32. art. 4. fol. 117. Hæc probabiliter à Doctores dicuntur. At ego recens baptizato Vnctionem ministrandam non considerem, nisi nouum post baptismum peccatum admisisse constaret. Qui enim fieri potest, quod quis capax neutiquam sit Pœnitentiæ, & tamen sit Vnctionis? cum vtrumque circa peccata versetur, vt docet Nuño vbi supra, 2. conclus.

Sanchez Selecta.

19 An verò ministratū fuerit B. Virgini Vnctionis Sacramentum, varij reperiuntur Doctores. Quibusdā doctibus illi ministrari Sacramentum Vnctionis oportuisse, & de facto fuisse ministratū: corroborari etiam, inquit, potuit gratia Dei aduersus tentationes dæmonis, non minus, ac si passura illas fuisset. Quod etiā docuit propter ipsum Sacramentum, ne scilicet despicere videretur, tum propter fructum, tum propter exemplum. Nec hoc est magis indecens, aiunt, quam quod B. Virgo fuerit baptizata, quādoquidem etiam baptismus datur in remissionem peccati. At quia non significat remissionem, vt necessariò actualiter si edam, sed solum collationem gratiæ de se sufficientis, & ordinatæ ad peccatū expellendū, ideò in Virgine locū habere potuit. Idè igitur dicendū est, affirmat, de forma, & effectū, seu gratia huius Sacramenti. Quamuis enim B. Virgo ex ordinatione humorum non ægrotauerit, ab intrinseco tamen habuit quandam debilitatē corporis, quæ ad eum statum illum perduxit, in quo iā naturaliter non poterat anima in corpore cōseruari. Sicut si quis cōfectus senili ætate moreretur, absque alia infirmitate, adhuc vngendus esset: vt notauit Rayn. in summ. tract. 5. in princ. fol. 571. tenent Anton. 3. part. tit. 15. cap. 16. §. 2. aliquantū ante fin. Syluest. in Rosa aurea, tit. 3. dub. seu casu 53. in quæstionibus impertinentibus. Bern. de Buis. 3. p. sermon. serm. 11. Albert. Magn. in mariali, c. 72. & 74. relatus ab Antonin. vbi supra. Suar. 4. tom. de Pœnitentia, disp. 42. sect. 2. n. 11. & 2. tom. disp. 16. sect. 3. in med. Henric. lib. 3. cap. 11. nu. 7. Reginald. 2. tom. prax. lib. 28. num. 69. Estius in 4. distinct. 23. §. 13. Ruiz in 4. sent. controu. 87. aliquos adducens, Filiucius, 1. tom. tract. 3. c. 6. num. 108.

20 Contrariū tamen reclamant alij, videlicet ministratum non fuisse B. Virgini Sacramentū Vnctionis, Palud. in 4. distinct. 23. quæst. 3. art. 2. supplementum Gabr. quæst. 1. dub. 3. Victor. in summ. num. 222. Vazquez 2. tom. in 3. par. disput. 119. cap. 8. Vega en espejo de Curas, 2. tom. cap. 13. num. 15. ante finem. Ochagau. tract. de extrema Vnctione, nu. 16. in fine. Quibus assentior: non enim decebat, quod respectu B. Virginis audiretur illa vox, *Indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, &c.* Nec extabat præceptum de Vnctione suscipienda saltem in publico, sicut de baptismo. Vnde absque fractione legis Vnctione non indigens, poterat non suscipere. Deinde cum proprius, & primarius effectus Sacramenti Vnctionis non solum sit remittere venialia quæ actu insint, sed etiam reliquias peccatorum, quæ ex præcedentibus peccatis remanere; sit, subiectum quod nunquam peccauit, inhabile esse ad hoc Sacramentum, sicut amens à natiuitate. Nec propter effectum secundarium scilicet augmenti gratiæ, ministrandum est Sacramentum subiecto inhabili respectu primarij. Nec forma baptismi adeò explicitè exprimit suscipientē baptismū peccasse, ac forma Vnctionis. Præterquā quod baptismus est ianua sacramentorū, & eo fit suscipiens membrū visibile Ecclesiæ. Quapropter licet peccato careat originali illum recipiens, eo indigebit ad prædictos fines: vt docet Nuño tom. de pœnitentia, in addit. ad 3. part. quæst. 32. art. 2. diffic. 2. fol. 813. B. Virginem sacræ Vnctione non fuisse iniunctam licet fuerit baptizata: addens ideò potuisse ministrari Baptistini Sacramentū illi, quia licet non haberet originalem maculā, contraxit tamen illius debitum. At huiusmodi Sacramentum non ad tollendum debitum con-

P trahendū

trahendi peccatum, sed ipsum peccatum; à Christo est institutum, unde illius ratio est infirma.

21 Ad primū argumētum fateor in regula illa manualis factis iudicari extremam Vnctionē non ministrandā pueris, qui nunquam susceperunt Eucharistiā: sed iam emendata est à Paulo V. in Rituali edito anno 1617. præcipiente, §. 2. fol. 75. Sacramēta Pœnitentiæ, & Eucharistię ministrari infirmis ante extremā Vnctionem nisi aliud tempus, & infirmi conditio postulent. Quasi diceret: si conditio pueri ob defectum ætatis talis sit, vt ei non debeat ministrari Eucharistia (fortē quia ex consuetudine non datur statim, ac puer scit peccare: quā minus rectē obseruari probauimus disput. præcedenti) non ob id neganda erit extrema Vnctio. Et inferius in regula 5. absolute asserit infirmis, qui peruenierint ad vsum rationis, ministrandam sacram Vnctionem, nulla facta mētionē de susceptione Eucharistiæ.

22 Ad secundum Suar. 4. tom. de Pœnitentiā, sect. 2. nu. 8. dicit consuetudinem antiquam fuisse, Eucharistiā Parochos vltimo loco porrigere, cum sit finis omniū sacramentorū: & nunc etiam alicubi vigere talem consuetudinē: & idem docet Sā verb. extrema Vnctio, nu. 3. Ita refert quoque supplement. Gabriel distinct. 23. quæst. 1. art. 3. dub. 3. & idem colligitur ex Bernard. in vita Malach. Vngitur (ait) Episcopus, & supra viatico ad lectum reuertitur. Superius etiam die 15. Augusti in vita S. Arnulfi. Sueton. Episcop. cap. 50. refert, prius ipsum fuisse iniunctū die sabbathi, postea verò ad vesperam viaticum sumpisse. Et B. Getrud. lib. 5. reuelat. cap. 29. eandem consuetudinem refert: quæ hercē fūdatur in aliquibus congruētis, quia scilicet decet post perfectissimam animæ purgationem, etiam quoad pœnas Eucharistiā suscipere; vel quia viaticum magis coniunctū est ad periculum mortis, cum detur decessuris; nec detur vt detineatur (ita dicam) sed vt proficiantur: Vnctio verò datur, vt in vita præsentis immorentur si expediat infirmis. Hæc placet Zambran. tract. de extrema Vnctione, cap. 5. dub. 1. Sed quicquid sit de hac consuetudine respectu adulti, qui Eucharistiā, & Vnctionem potest recipere, consuetudo saltē extremam Vnctionem non ministrandi pueris, qui nunquam cōcarunt, non est obseruanda, vt minus expediens, & in præiudicium puerorum, qui certē tanto magis indigent Vnctione, quanto minus fouentur auxilio Eucharistiæ, quam nūquam receperunt, vt diximus in explicatione conclusionis à nu. 6. sic Zambran. tract. de extrema Vnctione, cap. 5. dub. 1. nu. 8. Arboled. pract. sacram. de extrema Vnctione, not. 4. §. es pues de mucha importancia, fol. 600. y. §. vltim. tiene pues esta piadosa opinion, fol. 604. Quibus locis asserit emendandam esse regulam Manualis, vt periculosam animabus puerorum, talemque consuetudinem non ministrandi pueris extremam Vnctionem ante ætatem congruentem ad communicandum esse irrationabilem, & ob id non obseruandam docet Zambr. supra.

Ad replicā resp. Quod fortē attentis naturis vtriusq; Sacramenti Eucharistię & Vnctionis, cōgruentius foret vltimo loco Eucharistiā suscipi, vt diximus paulō ante. Sed adhuc si dicatur contrarium: Resp. naturam Vnctionis non exposcere absolute ministrari post Eucharistiā respectu omniū hominū, sed solum capacium suscipiendi eam: respectu verò puerorū, qui incapaces iudicarentur Eucharistiæ, & nō pœnitentię (quos falsū reputamus, vt diximus disput. præcedenti.) tantum abesse

naturā Vnctionis sacræ exposcere, vt pueris non datur qui nō suscipere Eucharistiā, quod potius postulat ex sui natura illis ministrandam fore. Nam cum ex natura sua hoc Sacramentum sit institutum tanquā cōfirmationē pœnitentiæ ad delēdas reliquias peccatorū, & vincēdas tentationes in hora mortis maximē vrgētes, sitq; ex generali ratione institutū in fauorē animarū, tunc ex sui natura maximē postulat exhiberi, quando anima magis illo indigerit. Probauimus verò iā in cōclusionē magis indigere puerū hoc Sacramento, quādo nunquā cōmunicauit, quā si communicasset aliquando, cū tunc careat auxilijs, quæ possent prouenire ab Eucharistia. Catechismus autem quādo dicit esse perpetuam cōsuetudinem ministrandi prius Eucharistiā, quā Vnctionem, solum loquitur respectu adultorū, qui ob ætatem capaces sunt Eucharistiæ.

23 Ad tertium viuens naturale quod nutrirī nō posset, superflue, & impertinenter applicaret sibi ea, quibus posset aliās augeri, quia augmentū in naturalibus solum est terminus nutritionis: augmentū verò in supernaturalibus non fit ex nutritione, nec est eius terminus. Vnde licet deficiat gratia, quæ datur per modum nutrimenti, poterit homo habere gratiā aliam per modum augmenti, si recipiat Sacramentum, quod est causā efficiēs illius gratiæ. Insuper gratia Eucharistię metaphoricē solum dicitur nutrire, quatenus Sacramentū quo illa gratia causatur, manducatur, & in manducationis vfu causatur à Sacramento gratia, Christo dicente, Ioan. 6. Qui manducat me, viuet propter me. Ad modum quo cibus corporalis media manducatione nutrit. Vnde etsi gratiam Eucharistiæ non susceperit puer, rectē se geret recipiendo extremam Vnctionem, vt augmentum gratiæ habeat, & alios effectus consequatur ab illo Sacramento prouenientes.

DISPUTATIO XXVIII.

Vtrum expediens sit Confessarijs impedire aliquoties pœnitentes Eucharistiā sumere, causa emendandi venialia peccata, siue imperfectiones illorum?

S V M M A R I V M.

- Argumenta à parte affirmatiua, num. 1. 2. 3. & 4.
Authoris iudicium, num. 5.
Probatur rationibus, num. 6. & 7.
Obiectio perdifficilis, num. 8.
Responsio ad obiectiōnem, num. 9.
Expedientiū se geret confessarius, si media reprehensione emendationem peccatorum venialium pœnitentis intendat, quā denegando Eucharistiā, n. 10.
Pœnitens non habens conscientiam peccati mortalis, non tenetur ex præcepto obedire confessario præcipienti, ne communicet, moto scilicet sine acquirendi emendationem venialium, siue imperfectionum, numero 11.
Ad argumenta respondetur, num. 12. 13. 14. & 15.
Causa mortificandi, seu humiliandi pœnitentem, non potest confessarius denegare sumptionem Eucharistiæ, num. 16.
Neque etiam causa emendandi mortalia, in quo decipitur Anton. Molin. num. 17. 18. & 19.

Primum

Rimū argumētum. Partem affirmatē suadet quod iurisdicō confessorij respectu pœnitentis, ad omne illud emendandū se extendit, cuius pœnitēs reū se ostēdit. Ad quid enim aliud se accusare cōduceret, nisi cōfessarius haberet potestatem super defectus, & peccata explicata, ad illa nempē absolūda, vel retinenda? Cūque contingat sæpē pœnitentē reum se ostendere de peccatis pluries iteratis, seu de imperfectionibus; tunc confessorius non solum vt iudex, verū vt cōdolens medicus medicinā applicare debet, quæ aptior ei visa fuerit ad obtinēdā pœnitentis emendationem. Sit tamen casus, quod negata Eucharistiā pœnitens adeò terreatur, vt de cætero peccata euitet. Videtur planum in tali euentu non solum expediens fore confessorio Eucharistiā pœnitenti denegare, verum ad id teneri; aliās enim in curatione deficeret.

2 Secundum argumentum. Confessorius item potestatem habet, vt emendationi pœnitentis consulat, illum obligando etiam sub pœnitentiā, vt cōfiteatur de mēse in mensem, aut ab octo in octo dies: de quo disput. 13. num. 2. Hoc autem laboriosius est pœnitenti, quā foret, negare illi Eucharistiā semel atque iterum. Igitur iniuriā nullam irrogat pœnitenti, si dum posset illum obligare, vt confiteretur ab octiduo in octiduum, in negationem Eucharistiæ commutauit, & consequēter ob vitandas culpas pœnitentis expediens erit sumptionem Eucharistiæ prohibere.

3 Imprimat tertia ratio maiores vires argumento. Contingat itaque confessorium dare optionem pœnitenti inter negationem Eucharistiæ, & obligationem confitendi ab octo in octo dies: eueniat item pœnitentem negationem Eucharistiæ eligere; quis quæso in hoc casu admittit factam fuisse iniuriā pœnitenti? Scienti, namque, & volenti nulla fit iniuria, de reg. iur. in 6. In tali ergo euentu expediens erit Eucharistiā denegare, cū vitatio venialium peccatorū acquiratur per medium aliās licitum, & pœnitenti non iniuriosum.

4 Quartò demum arguitur, qui iudicaret iniuriā fieri pœnitenti digno ad communicandum, negata Eucharistiā, ita deberet iudicium ferre, quod ex negatione Eucharistiæ maximo bono spiritali priuetur pœnitēs. At melius est pœnitētē nō cōmittere aliquam culpā venialem, quā habere omnem gratiam quā B. Virgo & Sancti modò habent, & possent habere: vt notauit Sot. lib. 5. de iust. quæst. 1. art. 6. §. Quo autē alterū. Igitur præcauente confessorio, nē pœnitens in culpam veniale incidat, vtendo tanquā medio negatione Eucharistiæ (& admittimus nullū aliud mediū esse efficacius ad præseruandū pœnitētē à venialibus, quā negationē Eucharistię, fuisse expertū cōfessariū) negotiū agit pœnitētis, in vtilitatē eius negationē Eucharistiæ cōuertens. Si .n. detur optio animę charitate accensæ, velitne magis culpa veniali carere, quā gratia omniū Sanctorū ornari, nō indiscrētē eligit carentiā culpæ; imò à contrario peccaminosa esset electio gratiæ, admissa culpa. Cū deniq; desiderū culpæ magis animæ noceat, quā desiderū carentiæ gratiæ Sanctorū (supponimus autē semper animā habere primā gratiā) sit, culpæ venialem realiter animæ inhærentem adducere maius damnum, quā causat bonum gratiæ omnium Sanctorum. Adus enim ab obiectis specificantur, vt communiter Doctores, cum D. Thom. 1. 2. quæst. 18. art. 2.

Sanchez Selecta. P 2 rius te-

Nec obstat dicere quempiam, nulla ratione credi posse esse maius nocuumentum animæ cuiusdam veniale quā carētiā gratiæ omnium Sanctorum; cum qui, libet gradus gratiæ sufficiens sit ad constituendā amicitiam inter Deum, & hominem; culpa verò veniali amicitiam non dissoluat: & præterea melius sit homini habere id quo fieret Dei amicus, si amicitia alias nō esset, quā carere eo, quod amicitiam non dissoluit, quale est peccatum veniale, iudicet quisque.

Non inquam obstat hoc; supposito namque quòd anima sit in gratia, non est illi maius bonum augmentū gratiæ attingēs culmē gratiæ Sanctorū, quā carētia culpæ venialis; aliās licitū esset præeligere augmentū gratiæ, quā carere culpa veniali; quæ tamē electio iniqua esset, vt iā est probatū. Dato verò, quod homo nō habeat primā gratiā, ordinatē eligeret habere potius illa quā carere culpa veniali; cū paria sint carētia primæ gratiæ, & peccatū mortale; aut quia est quid coniunctum cū peccato, vt causā cū suo effectū. Quod tenent multi pro se adducentes D. Thom. 1. 2. quæst. 71. art. 6. Vel quia peccatū essentialiter in illa carētia cōsistit, vt volunt alij, pro se etiā D. Thom. vocantes. Et tunc eligere potius habere primā gratiā, quā carere culpa veniali, esset eligere potius carere culpa mortali quā veniali; quæ ingenuē electio ordinata est. Quo fit; quod si constitueretur homo in puris naturalibus qui nec esset amicus, nec inimicus Deo, & daretur ei optio velletne magis carere culpa veniali, quā habere primā gratiā, qua constitueretur amicus Dei, inordinatē eligeret si præferret culpam: cum de vitāda culpa habeat præceptum; de acquirenda verò amicitia supernaturali, nequaquam, quādo aliās inimicus non est, cū alioquin nō sit ad finem supernaturalem eleuatus. Igitur cum maius malum sit homini culpa infici veniali, quā qualibet gratiæ accretione carere, fit confessorij nullā irrogare iniuriā pœnitenti denegando Eucharistiā, si eo medio culpas veniales sit vitaturus, & consequenter expediens erit, tali vtimedio.

Authoris iudicium.

5 Licet præfata argumenta quasi agmen in partē negatiuā pariter irrumpant, descenda tamē illa nō est. Nunquā certē ego adduci potui ad cogitandū expedire confessorium pœnitentem aliās bene dispositū Eucharistiā priuare, sine inducendī emendationē venialium, seu imperfectionū, quidquid in contrarium arbitretur Ródrig. 1. part. summ. cap. 65. Iurisdicō nāque confessorij, & potestas super pœnitentem, ad id solum se extēdit, vt clauibus liget, aut soluat, iuxta illud Christi Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, erunt retenta: vt expressē docet Montef. 1. 2. disput. 29. num. 200. Vnde iurisdicō confessorij erga pœnitētis emendationem, non se extendit ad imponenda noua præcepta: sed id respicere tantum debet, num dignum inueniat pœnitentem ad absolutionis beneficium impertiēdam, vel indigentiam habeat ob dispositionis defectum, siue indigentia posita oriatur ex doloris defectu, siue ex animis, vel propositi ad emendationē. Igitur casu admissio, quod pœnitens qui venialia, & imperfectiones confitetur (quæ imperfectiones num sint sacramentaliter confitendæ, dicimus disput. 1.) habeat verum dolorem, & propositum emendationis, & habere sibi persuadeat, cōfessari-

rius tenebitur illum absolueret: poenitens verò absolutus dignitatem, & ius habet ad Eucharistiam suscipiendam. Igitur si confessarius illum defraudet susceptione Eucharistiae, iniuriam ei irrogabit, & à fortiori expediens non erit sumptione Eucharistiae priuare sine cōsequendi venialium peccatorum emendationem, vel imperfectionum. Tenet expressè Henriquez lib. 4. de Eucharistia, cap. 53. dicens: *Prudens confessarius à luteo homine non exquirat diuinam, aut Angelicam puritatem, sed satis est ea probatio, vt de prateritis habeat iustam accusationem, & de presenti non habeat iniustam delectationem, de futuro verò iustam voluntatem, sic sufficienter dispositus accedet.* & inferius. *Quos confessarius iudicat dignos absolutione (vt qui habent attritionem dignam, quae effectum peccati excludat, nec insordescunt peccato publico, cuius scandalum ante communionem auferendum) potest incitare ad communionem, quamuis facillè recidant, non ex habituali consuetudine, sed propter extrinsecas causas quae fortè tentant: habet enim homo ius ad medicinam Sacramentorum, vt exhiberet faciem in oleo, & panis cor hominis confirmet.* Aduertendum tamen ideò Henricum dixisse, confessarium posse incitare poenitentem dignum absolutione ad suscipiendam Eucharistiam, quamuis facillè recidat, dū id non fiat ex habituali consuetudine; quia censet habenti consuetudinem peccandi, & saepe admonito in alijs confessionibus, differendā esse absolutionem, vt diximus disputatione 9. num. 3. At nos ibi, num. 6. contrarium censuimus, scilicet non differendam, si proponat peccata cauere.

Præterea si priuans aliquem beneficio Ecclesiastico acquirendo, quando dignus est, manifestam committit contra illum iniustitiam; auctò magis illam committit, si priuet beneficio gratiæ supernaturalis, quæ à sacramento in re accepto recipitur; & à plurimis effectibus pretij inestimabilis, remissione scilicet venialium, auxilijs specialibus ad præseruandum à peccatis, salute corporali: inoderatur enim Eucharistia nimium calorem, qui posset libidinem excitare; & inde corpus reducitur ad bonum temperamentum. Ex temperamento sanè valetudinem corporis pendere, quis negabit? Si extrema Vnctio salutem corporis parat, quid mirum illā nos adipisci ex Eucharistia? imò potius mirandum foret, si illam non causaret. Constituteantur obsecro experti, quonam tempore sanitatem validiorem præsentiant; an quando saepe communicant; an quando abstinent? & audiemus saniores reddi quando communicant; quod rectè obseruauit Suarez tomo 3. in 3. part. q. 79. art. 8. disput. 64. sect. 1. Priuaretur etiam alijs pluribus effectibus non sumpta Eucharistia, quorum cognitio soli Deo, & cui voluerit reuelare, est nota. Eius iudicij sum, esse innumerabiles effectus huius Sacramenti à Theologis adhuc non cognitos; & multo plures quam qui de facto cognoscuntur. Quod enim fulgur hominem non truculenter dilaniet, fortè euenit quia communicauit. Cur verò minus? Quod vxoratus pudicā habeat vxorem, filios virtuti addictos, quosdam religiosos, republicos alios, fortè contingit, quia communicauit. Quod fructus hæreditas ista pingues reddat, cum & aliorum tenues colligantur, fortè euenit, quia dominus hæreditatis dignè communicauit: vt enim rectè obseruauit Fr. Ludou. à Granata saepe in suo tract. de orat. plura sunt mala à quibus Deus hominem inderimem eripit, quam sunt

bona quibus condecoratur: quapropter (ait ipse) tot beneficia erga me impensā considero, quibus malis eripior: si claudum alium inspicio, vt proprium beneficiū suscipio, quod claudum deest, & mihi deficere potuit. Ex Eucharistia namque non solum auxilia interna motionis scilicet voluntatis & excitationis intellectus enascuntur, vt diximus disputatione præcedenti, num. 11. sed et auxilia externæ protectionis. Si igitur tot tantisque bonis priuatur poenitens ex negata Eucharistia, conuenit potest iuste de confessario Eucharistiā negante, cum alijs dignus sit ad illam suscipiendam. Quod si ob ignorantiam bonorum, quæ non acquirit poenitens non sumpta Eucharistia, querimoniam aduersus confessarium non habeat, non ideò cōfessarius excusatur. Nonne ego si aliena surripio, quæ furari dominus ignorat, labe non inquinabor, quia dominus rei querelam non instituat? teneo herclè non surripere; etiamsi alius ignoret. Quod si confessarius ignoret tantis vitariis defraudari poenitentem, adducat, quæ scire tenetur, vt ignorantia non damnet.

Deinde imprudenter operatur quis quando media indebita, & fini repugnantia apponit ad illū consequendum: at sumptio Eucharistiae est medium de se ordinatum tam ad remittendum venialia, quam ad præseruandum ab illis: vt constat ex illis verbis Concilij Tridentini sess. 13. cap. 2. ibi: *Sumi autem voluit* (scilicet Christus) *Sacramentum hoc, tanquam spirituales animarū cibū, quo alantur, & confortentur viuente vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: & tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur.* Si tamen cum Suarez tom. 3. in 3. part. disput. 63. sect. 10. per particulam, *liberemur*, intelligamus remitti venialia, quæ fuere commissa, nō ideo asseuerabimus non præseruari à venialibus, cum à mortalibus dicat Concilium, præseruare Eucharistiae Sacramentū; quandoquidem præseruans à maiori offensa fortius à minori præseruabit: & consequenter à venialibus præseruabimur reali susceptione ipsius. Igitur confessarius qui præseruationē venialium poenitentis curat adipisci, Eucharistiam, vt prudenter agat, debet ministrare poenitenti. Quo fit, minus bene illū acturum illam negando, cum nō sumptio Eucharistiae non possit esse medium ad præseruandum à venialibus; alijs duæ res omnino priuatiuè oppositæ eundem effectum per se haberent: quod sanè Philosophiæ manifestè repugnat. Nam si aqua calida de se calefacit: non calida non calefaciet, nec cæcitas visionē, nec visio cæcitatē efficiet, vt Suarez in Metaphys. plurimis locis, Iabelus, Soncinas fatentur.

Quis enim non iudicabit puritorem medicum esse medicinas aptas ad salutem infirmo applicatam, etiā si eum mori contingat, quam illum qui ineptas, etsi contingat viuere? Primus sanè peritior est, & dignus laude. Ideò Aristoteles lib. 1. Topic. de huiusmodi medico sic scribit: *Non ideo malus medicus si non semper sanat, dum nihil omiserit eorum, quæ sunt ex arte.* Igitur peritior confessarius erit Eucharistiam poenitenti infirmo velut medicinam applicans, licet contingat non fieri sanū, hoc est, de venialibus emendari; quam sit ille qui Eucharistiam negat ad sanandum infirmū, quamuis contingat eum sanari: cum hic secundus minus aptam medicinam ad effectum consequendum applicet; primus verò aptam, imò & aptiorē inter ceteras quas applicare potest. Iudicet vnusquisque.

Alacriter.

8 Alacriter fortè quis à se excutiet præfatam rationē, & crimine insufficientiæ notabit, dicens, negationem Eucharistiae, manifestum esse, per se non fore medium necessarium ad præseruandum à venialibus; posse tamen contingere, quod sit medium per accidens ordinatum, si constet confessario Eucharistiae negationem poenitenti adeò magnum terrorem imprimere, vt inde emendationi consulat; & fortè alijs intentatis medijs eā non est affectus: hoc sanè euentu prudenter se gerit, si negatione Eucharistiae vtatur, tanquam medio ad consequendam emendationem venialium.

9 Fundamento huius responsionis conuulso, reliquas partes edificij euerri necesse est. Cum enim scientia confessarij, scientia veritatis debeat esse, minus bene ager si poenitente fallat, terrore incutiendo in eo quod minus bene exequi potest, minus bene si de facto exequatur negationem: quamuis sciat poenitentem ob ignorantiam adeò timere, vt potius eligat emendationem, quā minarum executionem. Sicut malè ageret cōfessarius, Parochus, aut alius de eius licentia, qui poenitenti volenti matrimonium inire, nollet in contractu assistere, vique dum emendationem peccatorum esset assequutus; vt enim rectè obseruauit Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 15. num. 19. Parochus, imò & Episcopus ob ignorantiam doctrinæ Christianæ neminem arcere possunt à matrimonio contrahendo: cum ipsorum non sit impedimentum matrimonij statuerem, nec hoc impedimentum ab Ecclesia statutum sit: etsi sciat certò Parochus quod si ipse nollet matrimonio assistere, contrahentes sint adificaturi doctrinā Christianam, vel ab alijs peccatis cessaturi. Sed hoc verum esse intellige, si inistent contrahentes matrimonium celebrari. Si tamen suauiter, & absque vlla violentia, & ex contrahentium cōsensu, ad breue tempus Parochus detineret, malè non ageret; sed ideo non ageret malè ad breue tempus differendo matrimonium: quia cum contrahentes in statu peccati mortalis sint, aut quia non restituant dum debitores sunt, & possunt illico restituere, aut qui nesciant doctrinam Christianam, cōtrahendo matrimonium, sacrilegium committunt. Cōsulere autem differre peccatum, sanum consilium est. Ex quo deducitur, quod etsi ad breue tempus possit Parochus matrimonium differre, vt euitet sacrilegium, non tamen possit susceptionem Eucharistiae differre poenitenti, qui etsi statim communicet, sacrilegium non committet. Hic obiter infertur contra præfatam doctrinam procedere constitutionem cuiusdam diocesis, disponentem, & prohibentem Parochum assistere matrimonio eorū, qui doctrinam Christianam ignorat. Non enim, vt supra diximus ex Thom. Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 15. num. 19. Episcopus potest imponere impedimentum matrimonij. Quamuis oppositum doceat Basilius de Leon lib. 5. de matrim. cap. 36. num. 8. vocās pro sua sententia Sancium, qui tamen oppositum dicit, casu quo contrahentes inistent, bene tamen si suauiter consentiant ad breue tempus differri.

10 Deinde cum peccata venialia vitare non possimus, nisi à Deo sanctis cogitationibus præueniamur, & suis auxilijs adiuuemur: qui enim credi potest, maiora auxilia ad peccata venialia vitanda promanatura fore à timore perdendæ communionis, vel à dolore negatæ, quam essent illa, quæ causarentur à Sacramento Eucharistiae realiter suscepto? ad eum modum, quo dixi-

Sanchez Selecta.

mus disput. 9. numero 12. non fore sanum consilium absolutionem digno denegare sine timore incutiendi, vt vigilantius peccata vitet, cum vberiora auxilia proueniant a Sacramento poenitentiae realiter suscepto, quam à dolore negatæ absolutionis, vel timore denegandæ. Expedientius ergo se habebit confessarius, si media reprehensione emendationem peccatorum, venialium poenitentis intendat; quam denegatione Eucharistiae; cum ad hoc medio vtendum nullum habeat ius poenitente reuente sibi Eucharistiam denegari, habeat tamen ad reprehensionem.

Præterea cum poenitens iustitiae ius habeat ad suscipiendam Eucharistiam, dum mundus est à mortali, ex illo Pauli 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, &c.* Quem locum explicans Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. non aliam munitiam, quam à mortali, fore necessariam decernit ad hoc quod poenitens habeat ius iumendi panem illum. Hinc fit irrogari iniuriam poenitenti prohibendo sumptionem, dum non habeat cōscientiam mortalis. Nec medio iniurioso est vtendum ob maiorem munditiam, seu perfectionem poenitenti comparandam. De quo redibit sermo aliquantulum latius in solutione ad primum, num. 12.

Deinde confessarium taxantem certos dies poenitentibus ad Eucharistiam suscipiendam, in alijs suscipi prohibentem, contra Concilium Tridentinum agere, minimè dubito. Nam extat declaratio, quæ habetur in 4. volum. decis. Rotæ in declaratione sess. 22. cap. 6. quam refert Marcilla in Memorial. Compostell. fol. 29. huius tenoris: *Obstat Concilium Tridentinum Episcopo volenti præscribere certa tempora, vt dies Dominicos, quartam, & sextam feriam, quibus tantum liceat viris laicis coniugatis, negotiatoribus, & mulieribus sanctissimam Eucharistiam sumere, etiam ob irruentiam quam potest quotidiana huius Sacramenti sumptio in sua diocesi parere. Hoc fuit decisum in mense Ianuarij 1587. obstat, quia antiquo tempore peracta consecratione omnes adsistentes sumebant Eucharistiam: & ideo licitum est, quotidie Eucharistiam sumere, cap. quotidie, de consecrat. dist. 1. Quapropter exhortandi sunt fideles, vt sicut quotidie peccant, ita quotidie medicinam accipiant, cap. quotiescumque de consecrat. dist. 2.* Si igitur declarant sanctæ Congregationis Cardinales, Episcopum taxantem certos dies ad Eucharistiae sumptionem, & in alijs suscipi vetantem, cōtra Concilium agere: quare tibi confessario aduersus illud non tendere videtur, vetati tuos poenitentes quotidie ad sacram accedere mensam, sed solum certis diebus à te designatis? Securus ne es contra Concilium procedens? Dices, Episcopum secundum externam solum gubernationem prohibuisse quotidie communionem, te verò secundum internam; de qua non loquitur præfata declaratio. Sed nullius momenti euasio: Episcopus sanè ob vitandam irreuerentiam quam oriundam fore putabat ex quotidiana communiōne, quotidie suscipi Eucharistiam vetauit. Similiter, & tu ob eundem finem incitaris ad interdendam eandem tuis poenitentibus. Par igitur est confessarius cum Episcopo, & respectu vtriusque procedit declaratio. Tum etiam, quia Episcopus secundum internam gubernationem dicitur agere, quando ad impedienda peccata leges edit. Nec confessarius distindam gubernationem internam poterit habere.

P. 3 re erga

se erga poenitentem, legem illi imponendo, quam non possit Episcopus, nisi poenitentiam, hoc est, satisfactio- nem sacramentalem, quam non poterit Episcopus, nisi munus poenitentiarum actualiter respectu respectu poenitentis exerceat: at sub poenitentia iniungi non posse, non susceptionem Eucharistiae, dicimus disput. 33. num. 15.

11 Deducitur ex dictis, poenitentem non habentem conscientiam peccati mortalis, non teneri obedire confessorio praecipiente, ne communicet, moto ob finem acquirendi emendationem venialium, aut imperfectionum, taliter, quod si non obediat, peccet; vt optime docet Marcilla in addit. ad Memorial. Compofell. fol. 146. iurisdictione namque confessorij non se extendit ad negandam Eucharistiam dignè disposito, hoc est abiq; mortali inuenio, cum iurisdictione ipsius solum se extendat ad negandam absolutionem indigno, & impertientem ex religione, & iustitia digno: quandoquidem nulla extante causa iusta minister ex religione perficere teneatur Sacramentum à se ministratum, nec informe, aut diminutum relinquere; & ius iustitiae commutativae insit poenitenti respectu sui Parochi, ad recipiendum ab eo Sacramenta. Imò respectu cuiuscumq; confessorij ius habet poenitens iustitiae ad exigendam absolutionem, dum haud indignus sit illius, cum ex pacto quasi virtuali se deuinxerit confessorius ad impertientiam absolutionem supposito quod audire peccata poenitentis decreuit, qua sub conditione poenitens sua illi detexit secreta, alias minimè. Nec confessorius poenitenti novum aliquod vinculum iniungere potest, praeter aliud iniunctae poenitentiae. Quando verò aliquid imperat in ordine ad emendationem in futurum, nihil novum praecipit, sed solum explicat id quod alias poenitens exequi tenetur, vt quod restituar, vel occasionem tollat: vt bene notavit Sylvest. verb. restitutio 5. §. 7. Suar. de Poenitentia, disput. 20. sect. 4. in fin. Tolet. lib. 3. cap. 18. nu. 3. de quo videnda à nobis dicta disput. 13. num. 8. Et supposito iam, quod poenitens probavit se in iudicio confessionis, & iudicatus est à confessorio haud indignus sumptione Eucharistiae, vt pote carens culpa mortali, obligare non poterit illum sub praecipiente ad non communicandum, usque dum habeat aliam distinctam dignitatem, & maiorem dispositionem, scilicet carentiam venialium, seu imperfectionum. Nullibi sanè tale praecipitum reperitur, nec Divus Paulus in illis verbis 1. Corinth. 11. *Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat.* aliud ponit praecipitum praeter hoc, quod homo careat culpa mortali ad accedendum dignè ad mensam Domini. Quod communiter à Sanctis Patribus docetur, & à communi Theologorum recipitur, & traditione Ecclesiae est determinatum, vt decernit Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. *ibi. Ecclesiastica consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius peccati mortalis ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Nec scio, quanà ratione dicat Anton. Molina, lib. de instruct. Sacerdot. tract. 4. cap. 4. §. 4. in eo loco. *Qui indignè manducat, & bibit, iudicium sibi manducat, & bibit,* per indignitatem non solum intelligere D. Paulum peccatum mortale, sed etiam veniale: Concilium enim in illo cap. 7. non aliam probationem requirit vt necessariam ad non manducandum iudicium, & condemnationem, quam munditia à mortali: si verò per peccata venialia incurreret homo iudicium, & condemnationem sumendo Eucharistiam, non rectè

intulisset Consiliū: Quod si homo non velit incurrere tale iudiciū, de quo ibi loquitur D. Paulus, mundet se à mortali, cum etiam opus esset se mundare à veniali, iudicet unusquisque: sed de hoc D. Pauli loco latius egimus disput. 22. num. 36. & 39. An verò sit sanius consiliū, iudicium sequi confessorij impediens communionem, quam contra illius ordinationem Eucharistiam suscipere, estò ex praecipiente nequaquam parere teneatur fidelis, sequenti disput. examinabitur.

12 Primum argumentum solum probat, quod si negatio Eucharistiae esset medium per se ordinatū, & aptū ad praeservandam à venialibus, teneretur confessorius Eucharistiam negare. Nec obstat, quod per accidens contingat poenitentem cauere venialia ob negatā Eucharistiam: nam quae per accidens contingit, non expedit confessorium praecipere relictis, quae per se convenientiā ad finem habent, cum illa, quae eueniunt per accidens possint et non euenire. Praeterea cum poenitens iustitiae ius habeat, quod sibi non negetur Eucharistia, quando mundus à mortali eam postulat; iniustitiam aget aduersus poenitentem cupientem coicare confessorius, illam negando quantumcumque faciat ob bonum finem cauendi peccata venialia, siue imperfectiones poenitentis, sicut iniustitiam committeret, quis proximum incarcerens ultra vnā, vel duas horas causa vitandi peccatum incarcerati. Quod intellige etiam quando peccatum esset in damnum tertij, & tempus suppeteret certiorandi iudicem de nefaria intentione incarcerati, vt notat D. Thom. 2. 2. quaest. 65. art. 3. ad 3. pertinet enim solum ad iudicem ultra duas, vel tres horas incarcerare, Sylvest. verb. carcer, nu. 1. Tabien. dicto verb. num. 1. Armilla verb. carcer, el. 1. Manuel Rodriguez 1. tom. summ. cap. 39. num. 1. Bañez, Salon, Aragon 2. 2. quaest. 65. art. 3. Sotus lib. 5. de iustit. quaestione 2. art. 3. Molina 4. tom. de iustit. disp. 2. nu. 17. Sanchez lib. 3. de matrimonio, disputation. 17. num. 19. Villalob. 2. tom. summ. tractat. 12. difficult. 19. num. 7. & 8. Ledem. 2. part. summae, cap. 19. in fin. 4. conclus. Graff. in decis. lib. 3. cap. 5. num. 128. si authores iuris desideras, vide plures in D. Ioan. Vella de delictis cap. de priuata auctoritate incarcerante, vt quid transcribam? si ergo etiam ob vitandum peccatum incarcerati licitum non est, vt i medio contra iniustitiam (cum Paulus dicat, non esse facienda mala, vt eueniant bona) incarcerando, seu per vim detinendo praeter duas, vel tres horas; nec etiam expedit priuare poenitentem iure suo ex iniustitia ad suscipiendam Eucharistiam, dum mundus est à mortali, praecipiendo vel quomodolibet impediendo sacramentum panem suscipere quantumcumque id fiat sine impediendi peccata poenitentis, siue imperfectiones.

13 Secundum argumentū debiliores habet vires. Quāuis enim poenitenti esset difficilior de mente in mensem confiteri, quam carere Eucharistia, non propterea neganda erit, cum sit mediū per se minus aptū ad finem; confiteri vero crebrò aptū. Non certè peritus medicus corporalis esset, qui applicaret medicinam ineptā infirmo, relictā apta salubri; solum quia difficilior infirmus recipit aptam, quam ineptam reciperet.

14 Ad tertium. Nec voluntati poenitentis aequum erit confessorium annuere, etsi eligat potius carere Eucharistia, quam confiteri de octo in octo dies: errat enim poenitens sic eligens: quem tamen dirigere debet confessorius: quod si omittat, iniustitiam poenitenti irrogat. Illa nam-

illa namque regula, *scienti & volenti nulla fit iniuria*, solum locum vindicat, quando scientia non nititur in ignorantia.

15 Ad quartum. Licet melius sit poenitenti culpa veniali carere, quam habere quodlibet incrementū gratiae, non tamen debet confessorius per medium minus expeditum finem adipisci: nec negotium agit poenitentis defraudas eum gratia, quam posset habere, sit Eucharistiam suscipisset. Et praeterea si alijs medijs vteretur, consequeretur etiam praeservationem venialium. Imprudenter sanè ageret confessorius, vt rectè obseruauit Nauarr. de poenitent. distinct. 5. §. ponat, nu. 4. & Graff. 1. part. decis. lib. 1. cap. 3. nu. 6. 7. & 8. Chapiauile de casibus referuatis, fol. 103. si melancolico, & ad desperationem prompto consulere, quae augmentant tristitiam, quale esset ieiunium panis, & aquae, & vitatio honestarum recreationum; aut si imponeretur elemosyna magna pauperi, ieiunium perpetuo laboranti, austeritas magna, asperitasque delicata; peregrinatio mulieribus, &c. Et honoris poenitentis semper consulendum est, vt notauit Soto in 4. distinct. 20. q. 2. art. 3. col. 3. in fin. non enim (ait ipse, loquendo de poenitentia iniungenda) illae poenitentiae iniungendae sunt, quas personam adimplere non deceat: vt decreuit Leo Papa Epistol. 77. alias 79. ad Nicetam Episcopum, cap. 6. per haec verba: *Tempora penitudinis habita moderatione constituenda sunt, prout conuersorum animos prospexeris esse deuotos; pariter etiam habens etatis senilis intuitum, & pericula quorumcumque, aut aegritudinis respiciens necessitates.* Si enim quando poenitentiae imprudenter essent iniunctae, eas acceptare non teneretur poenitens, vt diximus disputatione 14. nu. 20. eo quod applicentur medicinae contrariae infirmitati; minus tenebitur poenitens praecipitum confessorij sequi negantis Eucharistiam ad praeservandum à venialibus, cum tali medicina omnino contraria de se sit infirmitatis curandae; tum quia in tali mandato dādo potestate clauium minimè vitur, eo quod non suspitionem non iniungat sub poenitentia. An verò possit non sumptionem sub poenitentia imperare, agimus disputatione 33. à nu. 15. Vbi negatiuè respondemus, nec eam acceptare teneri poenitentem resoluimus.

16 Ex dictis duo certa deducuntur. Primum, quod ratione mortificationis poenitentis non expedit confessorium subtrahere ei sacram Eucharistiam, vt latius disput. 30. nu. 5. & 11. cum id agere non expedit sit ratione cauendi venialia, & amplius ius habeat confessorius ad emendandum poenitentem à peccatis, quā ad inducendum, vt acquirat virtutes medijs mortificationis actibus.

17 Secundo deducitur, quod nec etiam ratione cauendi mortalia poenitentis expedit confessorium Eucharistiam denegare. Est enim Eucharistia, vt ex Concilio Tridentino supra constat, antidotum quo à mortalibus praeseruamur. Negare igitur Eucharistiam poenitenti, vt caueat a mortalibus, esset applicare medicinam contrariam omnino ad ea mortalia praecauenda, & medicinam ab infirmitate remouere.

18 Infertur tertio, saluum esse quod dixit Molina libro de instructione Sacerdotis, tractatu 7. §. 4. cap. 5. quod confessorius, vt procuret emendationem poenitentis, poterit Eucharistiam negare: probauimus enim iam, quod si non possit negare absolutionem, nec etiā communionem posse, quia poenitens absolutus dignus est

sacra Eucharistia; nisi vomitus, aut dilaceratio Sacramenti, vel alia indecentia timeatur.

19 Denique vellem inquirere à Doctōribus cōtra hāc nostram doctrinam reclamantibus, num ipsi ad celebrandū, ita subdantur confessorio quod imperanti ipsi cessationem celebrationis statim pareant, quātumcūque id iubeat ob finem vitandi venialia siue imperfectiones ipsorum? Credo sanè, si tale illis iusū esset non obtemperaturos, aegre ferentes ad id obligari ad quae non sint restricti, & de illis edoceri, quae melius ipsi quam confessorij norunt. Si igitur Sacerdotes quoad celebrandum, vel non, parati non sunt obedire confessorio vetanti celebrationem, dum ipsi labe mortali non sunt infecti, quanam ratione obligatos ad obediendū volunt esse laicos quoad communicandum, vel non? Et cum Sacerdotes, vt celebrent quotidie, si mundi à mortali sunt, licentiam à confessorio non exquirant: Quanam ratione laici, vt quotidie Eucharistiam suscipiant, si à mortali liberi sint, licentiam à confessorio petere erunt cogendi? Nam quod quisque iuris in alterum statuerit, opus est, vt ipse eodem iure vtatur. Quis enim aspernabitur idē ius sibi dici quod ipse alijs dixit, vel dici effecit? leg. 1. *Quod quisque iuris, Nemo* namque audiendus est id petens, cuius contrarium non fuerat in contrarium euentum postulaturus leg. pennit. Cod. de solutionibus. Faber in Cod. Fabriano, lib. 8. tit. 30. definitione 43. nu. 9. Quae respondeant ad haec aduersarij, leuia sunt, quae consulto omitto.

DISPUTATIO XXIX.

An estò quod poenitens purus à mortali non teneatur sub praecipiente obedire Confessorio praecipiente, ne communicet; teneatur tamen sub consilio potius ei obedire, quam communicare?

SUMMARIUM.

Argumenta suadentia fore melius consilium obtemperare confessorio, nu. 1. 2. & 3.

Authoris iudicium, num. 4.

Soluuntur argumenta nu. 5. 6. 7. 8. & 9.

VADET affirmatiuam partem, quod scilicet melius sit sequi consilium confessorij, quam communicare, pius vsus fidelium, qui aliquid contra equitatem committere se putant, si reuente & contradicente confessorio coicent. Nec credibile est, Deū

fore permitturum Fideles per tot secula in errore permanere, eligendo imperfectius consilium, relicto prudentiori. Confessorij item non ignari testium ostendunt poenitentibus contra datum à se consilium communicantibus. Et vereor, ne aliqui non absolutos relinquant poenitentes, si reluctentur eorum mandatis, vel consilijs, quoad hoc. Neque etiam credi potest, si consilium confessorij in hoc non foret amplectendum, obtenebratos esse confessorios iudicantes semper eorum consilium esse sequendum, nec aliquando aduertisse, an minus bene se gerant.

2 Deinde, concionatores tradentes doctrinā de frequentia

quentia communionis, id semper aduertunt, ne accedant ad Eucharistiam Fideles inconsulto confessario. Sed ridiculum sanè foret, consilium rogare à quo nõ esset accipiendum. Igitur confessario consulenti penitentem pro aliquo tempore non communicaturũ, parendum erit.

Vtiterius. Contingat quod penitens habeat cõfessarium designatum cui libenter se submittat, vt ab illo regatur non solum quoad necessariam animam, sed etiã quoad supererogatoria, desiderans summam perfectionem acquirere: Hęc itaque supposita voluntate, & submissione, ex æquitate debet sequi penitens consilium confessarij in omnibus, quæ ad perfectionem animæ non attinere non sit manifestũ: aliàs si sit dubiũ, an pertineat necnẽsi nolit sequi consilium confessarij, ad quid petit? In rebus enim dubijs consilium sedẽ habet. At manifestum non est esse melius communicare contra consilium confessarij, quam illi parere non communicando. Igitur aut illusoria fuit, & nomine tenus subiectio ad confessarium velut ad patrem spirituales, aut tenebitur sequi illius consilium statuens penitentem pro aliquo tempore de Eucharistia abstinendum.

Autoris iudicium.

Hanc tamen partem etsi laboribus argumentorum aliqui tutantes sint munire conati, contrariam puto magis veram. Vnde sentio penitentem relictius adurum non exequendo consilium confessarij impediens susceptionem Eucharistia ad essequendam emendationem venialium; supposito quod nullius criminis mortalis conscientiam habeat. Est enim negatio Eucharistia minus bonum medium ad finem intentum præcauendi, scilicet peccata venialia. Probat etiam hanc conclusionem rationes, num. 6. & 7. præcedenti disputatione allatæ. Conuincunt enim non solum penitentem nõ teneri sub præcepto pãtere cõfessario impediens communionem, verum neque sub consilio: & consilius se gesturum penitentem Eucharistiam accipiendi contra consilium cõfessarij, si aliàs absolutus sit, & iustificenter dignus communionem; quã abstinere, consilio penitentiarij morem gerendo. Sic Magister Marcilla in tractat. de communione, in addit. ad Memorial. Compostell. cap. 22. Petrus S. Bonauent. en las tornadas del alma fol. 240, aliàs 242. Raynerius in summ. de Eucharistia, cap. 26. propè finem, dicens, quod quantum ad frequentationem cõmunionis vnus quisque suo iudicio sit relinquendus & an raro, vel frequententer sit communicandum. Non ergo iudicium confessarij interuenire opus est, si aliàs penitens sit absolutus, & dignus communionem. Quod idem docet D. Thom. in 4. distict. 12. art. 1. q. 3. Quæ sequuntur Durand. Gabriel. Argent. Richard. dicta distict. Et pro hac parte adduci potest Hensiq. nu. 5. præcedenti disputatione adductus, dum ait, confessarium posse incitare ad communionem penitentem absolutum, etsi facillè recidat. Sentit igitur non fore vnquam rectum consilium impedire Eucharistia sumptionem ob vitanda peccata, aliàs non esset permillum confessario, incitare, licet esset permillum non impedire quãdo vel let penitens communicare: incitare namque propriè respectu operis sub consilio stantis dicitur. Hinc infertur esse falsum, quod ait Anton. Molina tract. 7.

de Instrukione Sacerdotis, §. 1. cap. 5. fol. 220. quod semper penitens debeat dependere ab arbitrio confessarij, quantum ad communicandum, vel non communicandum. Dependetne Sacerdos absolutus à confessario quoad celebrandum, petine licentiam ab eo? vt diximus disputatione præcedenti, num. vltimo.

Obiicies, Summus Pontifex in cap. Omnis vtriusque sexus, de penitent. & remiss. asserere posse Fidelẽ de consilio Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus à perceptione Eucharistia abstinere. Censet igitur Summus Pontifex consilium confessarij de abstinendo ab Eucharistia, sequendum esse. At facilis est solutio: non enim Pontifex necessariò sequẽdum esse confessarij consilium affirmat: sed quod licet quis illud sequi possit, & abique metu penarum illius canonis, licet penitens in Paschate non communicet, quod & nos pariter asseruimus. Quando videlicet confessarius differret absolutionem, vt experiretur an propositum penitentis esset firmum, ex mente aliquorum, vt diximus disput. 9. nu. 3. & 4. aut quia absoluerẽ nequitiam poterat donec penitens occasionem proximam peccandi vitaret, addentes semper fore salubrius non habentis mortale, consilio Sacerdotis differentis communionem non annuere, sed relicto eius consilio, communicare. De quo plura in disput. 9. nu. 11. & 12. An habenti consuetudinem peccandi sit negandi absolutio. Et specialiter de c. illo, Omnis vtriusque sexus, egimus disput. 26. nu. 8. & 9. qui videndus est, nam ad rem præsentem maximè conducit.

Sunt hercle confessariorum non pauci tyranicè sibi vsurpantes libertatem à Christo animabus exhibitam, adeoque ægrè ferentes quod coram alijs ab ipsis confessio fiat, vt insanire videantur, vt rectè animaduertit Ioan. de la Cruz in llama de amor vna, §. 11. T tu de tal manera tyranizas las almas (Confessor) y de suerte las quitas la libertad y adiudicas parati la anchura, y libertad de la doctrina euangelica que no solo procuras que no te dexen, mas lo que peor es que si a caso alguna vez saues que alguna fue a pedir algun consejo a otro, o a tratar alguna cosa que no conuendria tratar contigo, o la venaria Dios para que la enseñasse lo que tu no la enseñás, te ayas cõ ella (que no lo digo sin verguenca) como las contiendas de zelos que ay entre los casados, losquales no son zelos que tienes de la honra de Dios, sino zelos de tu soberuia y presuncion. Por que como puedes tu sauer que aquella alma no tuo necessitat de iva otro? Sicut ego ineptum iudicatur confessarios impedire fideles alios adire penitentiarios à quibus perficiantur, nec in hoc sanum consilium reputatur confessarijs sic impediendis parere, itidem relictum cõsiliũ nullatenus erit sacra Eucharistia vsum vetare, quo fidelis certius perficitur.

Nec primi argumẽti vires stare permittam. Admitto quidem ingenue piũ vsum fidelium de non communicando reuente confessario. Pius herclè vsum, sed nõ magis piũ, quàm oppositus. Neque mirum Deum huiusmodi opinionem per aliquot sæcula permisisse (quis scit an per omnia) cum non sit hæc materia de obediendo, vel non consilio confessarij in communionem, vel abstinendo ab Eucharistia, supposito, quod penitens conscientiam nõ habeat mortalis peccati adeo necessaria ad salutem animarum. Confessarij item bona fide putantes consilium suum fore sequendum, tædium ostendunt si contrarium fieri videant: neque sine causa,

causa, cum bona fides, & opinio excusat, quaque mediantè aliqui confessarij penitentes parum sibi obediens non absolutos reiiciunt. Durat bona fides, & opinio, durant, & excusatio.

6 Ad secundum argumentum respondetur, concionatores ex zelo suę opinionis, & bona fide procedere, monendo Fideles, ne accedant ad Eucharistiam inconsulto confessario: id tamen necessarium non est, cum probatum iam sit, quod etsi confessarij disuadeant communionem, opus non erit, quod sit eorum consilium exequendum, velut maiori bono defraudans; dum tamen suscipiens Eucharistiam mundi sint à mortali peccato, & nequaquam dubitent sibi licere Eucharistiam sumere non parendo tali consilio.

7 Tertium argumẽtum facillè euerto, Fateor, ingenuè penitentem, qui subiicitur regimini confessarij quoad supererogatoria, teneri ex æquitate rationis, non ex præcepto ad aliquam culpam obligante sequi consiliũ confessarij in rebus dubijs, quæ scilicet sint perfectiones, vel imperfectiores. In rebus tamen manifestè imperfectioribus & minus bonũ penitentem apparentibus non teneri sequi consilium confessarij: nec ad id se penitens obligabit, quia stulta esset obligatio & repudio digna: neque etiam si fecisset votum obligare, quia displicet Deo infidelis & stulta promissio. Ecclesiast. 5. Manifestum autem est quod nõ suscipere Eucharistia sine cauendi venialia, seu defectus, sit eligere medium manifestè minus bonum ad finem, vt supra est probatum num. 6. & 7. præced. disputat. Nec ideo dicendum est, hoc non esse clarum & apertum, quia plurimi etiã sapientes ante discussionẽ factam de eo dubitent; contingit enim multoties aliquid sub dubio permanere, non quia dubietatem contineat in se, sed quia hominũ ingenia non ex proposito considerant, dum contẽti sint priscorum vestigia sequi. Non mitor hoc. Adde namque scientiam esse addere laborem. Eccles. 1. quasi dicat: Qui supra scientiam quam habet, addere cupit, supra laborem præteritum addat nouum, cum scientia labore & industria comparetur. Hinc, vt rectè aduertit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 62. cap. 4. nu. 13. Azor tom. 1. lib. 2. cap. 16. quæst. 5. Villalob. 1. tom. summ. tract. 1. difficult. 4. num. 16. Sayrus Clau Regia docet in re lib. 1. cap. 6. num. 9. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 9. & lib. 3. de matrim. disput. 44. num. 2. negare nõ possumus turbam Doctõrum aliquando amplecti vnã opinionem absque defectu rationum, aut saltem non tam exactè rationibus ponderatis: contra quas deinde alius Doctor magnè authoritatis opinionem aliquam maturè excogitatam in scholas introducere potest. Et multæ opiniones initio excogitatæ & in scholas inuectæ sunt, quæ communes tunc non fuerunt. Nõ ab hinc multis sæculis audaciæ nota inuertur, qui stuprum non esse circumstantiam mutantem speciem affirmaret; at modò plausibilis, & communis satis, ac verior sanè est opinio cõsens speciem non mutare, dum violentia illata non sit virgini, vt docent Lefius lib. 2. de iustitia & iure, cap. 10. num. 6. Vazquez 1. 2. quæst. 74. disput. 112. num. 1. & 3. & opuscul. de restitut. cap. 3. §. 1. Sotus in 4. distict. 18. quæst. 2. art. 4. post 7. conclusionem. Sanchez lib. 7. de matrimonio, disput. 14. num. 5. & reputat probabile Suarez tomo de penitentia, disput. 22. sect. 4. num. 6. Basil. de Leon lib. 6. de matrim. cap. 12. num. 6. Layman 1. tom. sect. 5. fol. 135. & satis eam insinuat Salcedo in præc. cap. 83.

verb. Non debeat condemnari. Anton. Diana tract. 7. re. resolut. 11. Tancerus part. 2. disp. 4. quæst. 8. num. 150. Megala 1. part. lib. 5. cap. 11. num. 10. opin. 4. Aigid. de Sacrament. disput. 7. dub. 4. num. 5. Hurtado de penit. disput. 9. difficult. 4. Fagundes 2. præcepto, lib. 4. cap. 3. num. 16. qui ait hæc opinionem esse tutam, quamuis oppositam tutiorem arbitretur: & hanc esse in rigore metaphyfico & speculatiuo probabiliorem docet Filiucius tom. 2. tractat. 3. cap. 3. nu. 64. quamuis in practi oppositam esse veram dicat: in quo non consequenter loquitur, quia probabilitas practica ex probabilitate speculatiua oritur: vnde repugnat aliquid esse speculatiuè probabile, & non practicè, vt dicimus disp. 54. nu. 11. & plures eam docent, qui typis sua scripta non tradiderunt, quos consului, & esse probabilem docet Villalob. tom. 2. tract. 30. difficult. 10. num. 6. licet verior dicat esse oppositam Nauarra lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 419. Quamuis mutare speciem asserant Diuus Thomas 2. 2. quæst. 154. articulo 6. & ibi Caietan. Nauar. in summ. cap. 16. num. 3. verb. Luxuria, num. 1. & verb. Stuprum, in principio, Vigerius de Catholicis institutionibus, §. 4. versu 4. cap. 7. Syluester verb. Luxuria & stuprum, 1. Bañez 2. 2. quæst. 64. art. 6. in fin. D. Antonius 2. part. tit. 5. §. 1. Armilla verb. Stuprum, Sayrus Clau Regia lib. 8. cap. 4. num. 9. Villalobos 1. part. summ. tract. 9. difficult. 36. nu. 15. Chapiuile de casibus referuatis, fol. 249. Filiucius tomo 2. tract. 30. cap. 3. num. 66. Corduba in quæstionario, lib. 1. q. 13. punct. 6. ad arg. Ledesma 2. part. summ. tract. 27. cap. 10. in principio Graff. 1. part. decisionum libro 2. cap. 79. licet solum intelligat, tunc mutare speciem quãdo puella esset constituta sub parentum cura. Llamas 2. part. summ. cap. 8. §. 17. Pedraza in summa 6. præcepto in principio, fol. 65. Victoria in summ. vbi de confessione, num. 176. Medina Cod. de penitentia, quæst. de circumstantijs mutantibus speciem, paulò post principium, Gutierrez, lib. 1. quæstionum Canonice, cap. 3. numero 29. Angles de Floribus 1. part. quæst. 3. de confessione, art. 4. difficult. 7. Henriquez lib. 5. de penitent. cap. 6. num. 3. littera T, & cap. 8. num. 2. Martinus de Ledesma 2. parte, quæst. 8. art. 4. dub. 3. in fin. Valentia 2. 2. disput. 9. quæst. 3. punct. 3. §. stuprum accipiendo, Philarchus de officio Sacerdotis, tom. 1. part. 2. lib. 4. fatetur tamen maior pars horum Doctõrum in viro circumstantia stupri non reperiri. Fit ergo modò in scholis aliquas esse communes opiniones, quæ antea minime erant ob turbam Doctõrum illas oppugnantium. Et vt aduertit Garcia tom. 2. de benefic. 11. part. cap. 5. nu. 363. vt opinio probabilis sit, non sat est eam asserere viros sapientes, sed etiam opus est eã confirmare optimis argumentis. Idem tenent Medina 1. 2. q. 19. art. 6. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 4. nostram tamen sententiam, vt vidimus, non mediocri ponderis confirmant argumenta. Aduertendum tamen, quod etsi res de qua in præsentem agimus, sit nobis manifesta, si tamen penitens dubitet de illa, tenebitur sequi consilium confessarij, ne ob dubiam peccet conscientiam: deposito tamen dubio, & veritate cognita qualiter est in se, procedit nosster casus, & illius resolutio, quod tunc scilicet non sit sequendum consilium confessarij.

8 Cum autem statuerimus stuprum tunc speciem mutare, quando violentia infertur virgini, & illo euentu confitentiam necessariò fore circumstantiam stupri, cõtẽdet forsan aliquis hoc euertere, & fat esse aperire, se per

per violentiam sibi carnaliter copulasse solutam. Nam si interueniente consensu foemina stuprum sufficienter manifestatur, dicendo solutam fuisse a se carnaliter cognitam, accedente oppressione solum additur species iniustitiae, quae violentia appellatur: igitur sufficienter tota malitia peccati aperitur, fornicationem simplicem, & violentiam manifestando. Praeterea accessus per vim ad virginem, vel est stuprum, & particularis species, quia accessus ad incorruptam, vel ideo quia fit ad foeminam vi oppressam; si namque est particularis species quia accessus habetur cum incorrupta, semper erit species distincta, quantumvis foemina consentiat, cum consensus eius minimè auferat incorruptionem: si verò sit species distincta, quia concubitus exercetur cum foemina vi oppressa, vbi cumque vis, seu violentia reperiretur, esset inueniendum stuprum, & consequenter reperiretur quoque dum haberetur congressus cum foemina corrupta, quod nullus admittet: igitur vel censeant Doctores dari stuprum speciem distinctam, etiam foemina consentiente, vel non dari ipsa licet contradicente, sed satis esse penitenti dicere, se per vim foeminam cognouisse solutam. Dices specie distinctam stupri, nec consistere solum in accessu ad incorruptam, nec seorsum in accessu ad vi cognitam, sed in vtroque simul. At hoc non planè vires argumenti facti diluit, nam fatentes quod accessus carnalis etià primus, nullam specialem oppositionem gerit contra castitatem, fateri constringuntur, nec etiam illam haberi quando accessus fuerit vi extortus; nam illud quod ratione sui malitiam non praefert, nec etiam quando alteri malitiae vnitur, aliam nouam in se producit, sed solum reperitur illa malitia, quae fuit adiuncta. Quapropter optimè Vazquez tomo opusculorum, opusculi de restitutione, cap. 3. §. 1. num. 1. aduertit, stuprum & raptum non esse proprie species luxuriae, sed ipsas secundum se esse intra eandem speciem luxuriae, scilicet fornicationis simplicis, adiunctam tamen habere circumstantiam alterius generis, videlicet iniustitiae. Ad summumque solum conuinci videtur, oppressione virginem cognoscere, esse grauius scelus intra eandem speciem, quam per violentiam corpore solutae potiri, non tamen quod diuersae sint species. Nec ex eo quod ad restitutionem sit astrictus dehorans per violentiam virginem, vt vnuerſi fatentur, non tamen quando consentiente ipsa sit clauſtri ruptio, vt censet plures, quos sequor, inferri videtur, necessario fatendam fore circumstantiam stupri, nec sufficere tunc manifestari, per vim solutam cognitam fuisse. Tum quia ad restitutionem teneri per violentiam cognoscentem solutam iniuriae scilicet illatae, & fortè aliquando ad maiorem, si foemina corrupta esset melioris conditionis quam virgo, arbitrabuntur Doctores censes, pro fama iniuste ablata restitutionem debere fieri in pecunia, dum alia non extat via satisfaciendi: quod satis probabile esse opinatur Lessius de iustitia, libro secundo, capitulo vndecimo, dubio 16. num. 97. & docent alij, eo modo quo censent plures comprehensandum esse in pecunia damnum vitae, vel ciuitatis, quos refert dictus Lessius lib. 2. capitulo 9. dubio 23. in principio. Vnde dicendo penitens se per violentiam cognouisse solutam, ad restitutionem constringitur a Confessario, discernatque penitens, siue consulat doctos, in qua quantitate sit iniuria compensanda, nam ad confessarii manus in quantum Sacramenti

Penitentiae ministri, non pertinet quotam taxare. Tum quia si restitutio deflorationis adhibita iam est a stupratore, ratione talis restitutionis agendae opus non erit penitenti deflorationem confiteri. Ob haec fat esse stupratem foeminam per vim, fateri se commississe simplicem fornicationem per violentiam, censurere aliqui viri docti è Societate Iesu & alij quos consului, & solum conuinci intra eandem specie esse grauius peccatum opprimere virginem quam solutam, sunt rati. Ad quod maximè inclinât Anton. Diana tractat. 7. resolutione 11.

At his non obstantibus fatis non fore penitenti defloranti per violentiam foeminam, confiteri oppressisse solutam reror, quia iniustitia est quaedam species subalterna continens sub se plures species iniustitiae, verbi gratia, furtum, infamationem, occisionem, & alias: quamuis igitur iniustitia fiat soluta illius corpore per violentiam vtendo, nunquam tamen ab ea per violentiam inferentem auferatur aliquid ad cuius conseruationem haberet ius: at virgo ius habet aequale cum soluta, quod ipsius corpore ipsa renitente nemo vtatur, & praeter illud ius possidet aliud, videlicet quod signaculum virginitatis, quod est sanè quid pretiosum, & aestimatione dignum, ea reſuſtante non auferatur: vnde in virginis defloratione possumus meditari inueniri violentiam, & rapinam, in corruptae tamen congressu solum violentiam interuenire. Et quamuis signaculum illud virginitatis non sit aliquid physicum distinctum a vase, vt censent plures, quos sequor; tamè moraliter est pretio aestimabile, intactam permanere foeminam; hercè ius violare, specialiter iniuriosum est, & rationi dissonum: & ob id Doctores consentiunt discordia, foeminam simulantem se virginem esse, & inde extrahentem maius pretium pro sui corporis vsu, ad restitutionem excelsus deuinctam.

DISPUTATIO XXX.

An sit expediens Praelatis Religionum priuare aliquoties suos Religiosos susceptione sacrae Eucharistiae, causa illos mortificandi. Et num Confessarij idem expediat erga suos poenitentes?

S V M M A R I V M.

Argumenta proponuntur, num. 1. 2. 3. & 4.

Authoris iudicium, num. 5.

Probatur rationibus, num. 6. 7. & 8.

Soluuntur argumenta, num. 9. 10. 11. & 12.

Non rectè confessarij se gerunt impediendes penitentibus opera virtutum mortificationis tantum causa, numer. 13.

LAVET parti affirmatiuae communis vsus Religionum in quibus aliquoties Praelatis suos Religiosos priuant sacra suscipienda Eucharistia. Nec credibile est, si id magis expediens non esset, Religiones illud actu rasdam ex eis lux ad seculum deueniat, nec in hoc essent obfuscatæ. Neque etiam verisimile est, Deum permissurum illud per tot saecula in

tam minorem profectum animarum, quae Eucharistia communionem priuantur; cum sit lux, Ioan. 1. illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum.

2 Praeterea nihil aliud est religio conuenientius, quam quod Religiosi sint maximè obediens Superioribus, & velut mortui reputentur, qui imperio iubentis in nullo resistunt. Vt enim docet D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 8. Ledesm. de los estados, cap. 4. concl. 5. Sanch. & Suarez in tract. de statu Religioso, pluribus in locis, per castitatem Religiosus corpus tradit Deo; per paupertatem, bona temporalia; per obedientiam, voluntatem, quae certè quid excellentius est alijs duobus. Iusque habet Praelatus vtendi omnibus medijs, & rebus (quae siue faciat Religiosus, siue non, neutiquam peccabit) ad obedientiam subdito augeendam.

3 Confessarij item eximiae scientiae, vt rectius animas regant, aliquando eandem priuant perceptione Eucharistiae, sine mortificandi, & experiendi, num desideriu Eucharistiae sit humile & resignatum. Et data opera experimentum sumere intendunt in eo, quo negato poenitentis magis dolebit, aut quo praesulto magis gaudebit.

4 Deinde Hieron. (vt refertur a P. Alphonso Rodriguez tom. 2. tract. de mortificatione, cap. 5.) ait, tantu proficies, quantum tibi ipse vim intuleris. Per mortificationem vis Religio inferitur. Igitur cum Religiosi sint de statu tendentium ad perfectionem, teste D. Th. 2. 2. quaest. 184. art. 5. ad secundum, & art. 7. & quaest. 185. art. 8. & quaest. 186. art. 2. & 9. & in eisdem locis Caietan. Ledes. de los estados, cap. 2. concl. 8. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 4. dub. 1. num. 6. Abulenſ. cap. 19. Matth. quaest. 144. Astenſ. summ. 2. part. lib. 6. tit. 47. art. 1. quaest. 3. Carthul. de reform. clauſtrali, lib. 1. art. 1. in fine, D. Anton. 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 1. Angel. verb. Religiosus, nu. 27. Syluest. verb. Religio, 1. q. 3. Armil. verb. Religio, nu. 3. & ibi Tabien. q. 4. nu. 5. ad fin. Nauar. comm. 1. de regul. nu. 10. dicto 10. Cord. in regul. D. Francisci cap. 1. quaest. 3. dict. 2. Viquer. lib. institut. cap. 17. §. 1. vers. 13. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. vlt. q. 11. Bañes 2. 2. quaest. 3. art. 3. dub. 3. col. 3. Rodrig. tom. 3. qq. regul. quaest. 48. art. 1. in fin. Beltram. tract. de voto paupert. cap. 3. Valent. tom. 3. disp. 10. quaest. 2. punct. 4. Cened. tract. de la pobreza Religiosa, dub. 6. fol. 79. & 429. Ioan. de la Cruz tract. de statu Religioso, lib. 1. c. 1. dub. 3. Sancius de statu Religioso, lib. 6. cap. 5. num. 1. & lib. 5. c. 1. n. 16. expediens erit Praelatis, qui debet curare de perfectione Religiosorum, inferre mortificationem in omnibus illis, ad quae voluntas Religiosi sit propensa, ea impediendo, quae sub praeecepto non sunt.

Authoris iudicium.

5 **C**ontrarium tamen ego sentiendum puto. Non enim expediens est ex industria priuare Religiosum exercitio perfectioris virtutis (quado manifestè adfert de se maiorem operanti vtilitatem) vt imperfectiori intendat. At suscipere Eucharistiam est actus Religionis, sicut per contrarium in prohibitione suscipiendi transgressa est sacrilegium sub irreligiositate contentum: vt notauit Vazquez tom. de Eucharist. disp. 207. num. 6. mortificatio verò ad inferiores virtutes pertinet. Nam vt dicimus disput. 46. num. 29. aut ipsa ad nullam virtutem specialem attinet, sed ad omnes virtutes in quarum actibus sumitur mortificatio, vt

fit in cibo ad abstinentiam, in abstinentia à carnalibus ad castitatem, &c. Vel solum pertinet ad iustitiam vindicatum, vel poenitentiam: hae verò virtutes inferiores sunt Religioni. Et licet simul cum mortificationis actu exequatur quoque subditus obedientiae actum, adhuc non expedit obedientiae iurisdictionem versari erga prohibitionem virtutum, vt infra, num. 12. & 13. dicimus, & multò minus dum virtutes sunt adeò excellentes, qualis est Religio in reali Eucharistiae susceptione. Et actu Religionis, licet quatenus est opus operantis, scire non possit Praelatus, hic & nunc quando à subdito exercetur, afferat nimiam vtilitatem, cum id dependeat ex intentione operantis actum & alijs circumstantiis: quatenus tamen est actus suscipiendi Sacramentum, vel vt loquar proprius suscepti Sacramenti, non potest ignorare Praelatus, quod maximam vtilitatem afferat, cum causet gratiam Sacramentalem, & alia plura bona suscipienti conciliet (loquimur quando non intercedit alia vtilitas nisi mortificationis.) Quo fit, quod causa mortificationis non expedit priuare subditum exercitio orationis, cum orare sit actus perfectior, quàm mortificatio. Est praeterea actus propriae charitatis Eucharistiam suscipere: cum enim homo saltem diutius sine ope huius Sacramenti vitam spiritualem conseruare non possit, moraliter loquendo; vt illam conseruet, ad suscipiendum mouetur aliquando credendo Christo dicenti: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis non habebitis vitam in vobis.* Ioan. 6. Quod eleganter obseruauit Suar. 3. part. quaest. 80. art. 11. disp. 69. lect. 1. §. Dicendum nihilominus est. Religio autem & propria charitas virtutes perfectiores sunt, quam obedientia, patientia, & humilitas, ad quas mortificatio pertinet. Et quamuis tristitia de non suscepta Eucharistia seu mortificatio ad Religionem pertineat, pertinet tamen secundario; tristitia autem de virtute non exercita non esse adeò perfectum actum, ac exercitium reale virtutis manifestum est, vt dicemus num. 13. Probat optimè hanc conclusionem declaratio Cardinalium à nobis adducta disput. 28. nu. 10. per quam reprehenditur Episcopus prohibens quotidianam communionem; pariter ergo praelati religionum reprehensi ibunt, idemque probat Salazar en frecuencia de la sagrada comunión, fol. 229. Cum enim mortificatio ad id solum tendat, quod magis perfectiatur Religiosus, non erit ius praelato precipere illud quod minus perfectum est tam secundum se, quam ex circumstantia loco illius rei, quae tam ex se, quam ex circumstantia magis perfecta est. Hoc dicimus, quia potest imperare fieri id, quod secundum se est minus perfectum, dum tamen ex circumstantia perfectius sit; sicut est celebrare perfectius est ex se, quam infirmum curare, at dum necessitas curandi se offert, tenetur infirmo subuenire.

Deinde recta intentio & benè ordinata voluntas Praelati respectu profectus Religiosi ea debet esse, quae cedat in maius bonum ipsius Religiosi. Ex susceptione autem digna Eucharistiae omnia bona comparat sibi Religiosus, patientiam, obedientiam, humilitatem, castitatem, &c. Et praeterea acquirit gratiam Sacramentalem, quae Religiosi priuari minus bonum erit. Sic enim ex negata Eucharistia mortificationis ergo comparat Religiosus patientiam, obedientiam, humilitatem, eademque non minus virtutes nanciscitur sumpta dignè Eucharistia: iustèque conqueri poterit si ea priuetur, cum &

eum & Prælati idem consequatur, siue mortificet negando, siue Religiosus suscipiat obediendo.

Si verò Prælati non solum intendat dictas virtutes, patientiam, &c. sed etiam obistere inclinationi Religiosi in illo actu particulari, quam habet ad suscipiendam Eucharistiam, id utique consequetur si præcipiat susceptionem, vt possit dicere Religiosus: *non suscipio Eucharistiam, quia propria voluntate fevor i sed quia obedientia & præcepto Prælati ducor.* Quod egregie obseruauit Alphons. Rodrig. tom. 2. tract. De mortificatione, cap. 13. §. Mas adelante pasen los Santos. Docens, exercitium quo homines possunt mortificari, negando suam propriam voluntatem, non solum consistere in rebus, quas non teneantur operari, sed etiam in quibus teneantur, vt illas operando abnegent suam voluntatem, neque efficiant res præceptas, quia inclinatio eò tendit, sed quia adest præceptum Dei: teste Paulo 1. ad Corin. 10. *Siue ergo manducatis, siue bibitis, siue aliud quid faciat, omnia in gloriam Dei facite.*

Tuetur expressè nostram sententiam reuelatio à Christo facta sanctæ Getrudi 2. part. lib. 4. cap. 13. fere in fine. Euenit enim Sanctam certo die Eucharistiam non sumpsisse ex obedientia confessarij, & præfens Diuinæ gratiæ ingentem suauitatem in animam suam fluere, ex reuelatione certior facta id sic accidisse: quia obedientiæ stetit, in hæc prorupit verba: *Senor si tantos favores y mercedes hazey a los que por respetos puestos en razon, dexan de comulgar, parece que seran mas bien librados los que se abstienen de la sagrada Comunión por obediencia, que los que son admitidos a este combite soberano, El Senor respondio, no es assi, porque quien a gloria y alabanza mia recibe los Diuinos y saludables Sacramentos sin duda le sustentan con el manjar saludable de mi cuerpo diuinizado, y bene en abundancia de la fuente de los diuinos deleites, &c.* Et P. Leandus de Granata in scholio, lit. G. confirmat doctrinam allatam ex Alphonso Rodriguez, quod Prælati si velit obistere ex vna parte inclinationi Religiosi, cupientis Eucharistiam suscipere, & ex alia obedientiam à subdito exerceri, præcipere debeat communionem, & hac via habebit meritum obedientiæ, & gratiam Sacramentalem.

Valde quoque ad rem attinet, & maximè nostram sententiam stabilit exemplum sanctæ Liuthgardæ, vt refertur à Surio, tom. 3. cap. 12. Iunij 16. Mos namque huic Beatæ erat octauo die celestem panem edere, prohibita tamen fuit à sua Abbatisa id exequi, Deus autem ob huiusmodi mandatum illam puniuit, vt constat ex illis verbis: *Ego quidem mater charissima libenter obediam tibi, sed certissime præuideo, Christum hanc iniuriam in tuo corpore vlturum.* At si magis expediens esset Prælati Religionum priuare aliquoties suos subditos sacra percipienda Eucharistia, causa illos mortificandi, à Deo nequaquam fuisset punitum factum illud: nam credendum est, illam Abbatisam zelo mortificationis inducendæ, & non alio prauo fine vetuisse celestis panis sumptionem. Et oportere in hoc genere mortificationis, priuationis videlicet Eucharistiæ, Prælatos maximè circumspectos esse, nec impedire communionem, fatentur Doctores, qui his temporibus circa frequentem communionem scripserunt.

Liberos se videre desiderant contrarium opinan-

tes, vtque laqueo contrito indemnes euadant, hanc excogitant solutionem. Inquiunt enim, quod Religiosus, cui ex obedientia, causa mortificationis, Eucharistia negatur, alijs vijs compeniat priuationem gratiæ, ex non suscepta Eucharistia causatam: nam assidue desiderio suscipiendi Eucharistiam communicat spiritualiter, teste Concilio Tridentino sess. 13. cap. 8. quod loquendo de Sacramento Eucharistiæ, ait: *Quosdam enim docuerunt sacramentaliter id sumere vt peccatores, alios tantum spiritualiter, illos nimirum qui voto proposito illum panem celestem edentes fide vna, qua per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt.* Ecce ibi Concilium utilitatem, & fructum Sacramenti videtur tribuere abstinenti ex obedientia, desideranti tamen communicare. Habet præterea meritum obedientiæ, & dicere potest: *Melius est obedire quam sacrificare.* In nullo ergo Prælati Religiosum damnat.

Hanc tamen oppugnationem congressionem facile retundimus. Negare quidem non poterunt, quod gratia sacramentalis, quæ effectiue à Sacramento causaretur, eo casu Religioso desit: cumque ex gratia illa sacramentali, non solum obiectiue sacramentali, sed etiam effectiue & in executione (obiectiue sacramentali dicimus, vt tacite obiectiue sit responsum) quam plurimi effectus tam spirituales, quam corporales dependant, qui à communionem spirituali non causantur, vt tenent communiter Theologi 3. parte, quæst. 80. art. 1. cum D. Thom. ad 3. & Doctores in 4. distinct. 8. & 9. imò Vazquez de Eucharistia, disput. 212. num. 4. errorem putat in Fide, asseuerare, eosdem effectus percipi ex Sacramento Eucharistiæ in voto, atque in re suscepto. Quod herclè definitum est à Tridentino sess. 22. cap. 6. *Optaret sancta Synodus vt in singulis missis (hoc est quotidie) fideles astantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi huius sacrificij fructus vberius perueniret.* Ecce vberiorum fructum ex sacramentali perceptione quam de spirituali prouenire, decernit Concilium. Nec obstat, quod Tridentin. sess. 13. cap. 8. dicat, suscipientes Sacramentum in voto fructum eius, & utilitatem sentire: est enim sensus, quod fructum eius desiderij Sacramentum suscipiendi, & utilitatem sentiant. Quod acutè obseruauit Vazquez loco citato. Ex Eucharistia quidem in voto nullus fructus percipitur, nisi fructus ipsius operis meritorij, scilicet desiderij Eucharistiæ. Credo tamen quod per huiusmodi desiderium aliqua specialia auxilia conferat Deus, quæ non daret propter alia opera bona; quasi obligetur Deus (loquamur sic nostro modo) ad protegendum homines desiderantes eum in anima sua hospitare. Priuaretur ergo Religiosus Eucharistiam non suscipiens maximis utilitatibus. Et licet posita obedientia non communicandi, melius sit ei obedire quàm sacrificare, hoc est, quàm communicare: non tamen ideo est melius, quia maior gratia ex actu obedientiæ quam ex actu communicandi illi adueniat (loquendo secundum se ex natura actuum) sed quia posito præcepto, ab aliquo malo, scilicet culpæ, liberatur Religiosus obediendo, quo non liberaretur si inobedienter communicaret, & de hoc iuste conqueritur, quod in tali discrimine ponatur à Prælato, quod non sit illi licitum communicare, cum id possit cum maximo pro-

uentu

uentu spirituali. Vnde dum 1. Regū 15. dicitur: *melior est obedientia, quàm victima.* loquitur Samuel contra Saulē cui melius fuisset obedire Deo, quam animalia pinguis Amalecitarū in sacrificiū offerre contra Dei mandatum. Præterea tunc dicitur obedientiam meliorem esse, quàm sacrificiū, quando obedientia procedit ex reuerentia Dei; nam vt sic pertinet ad deuotionem quæ est principalis actus religionis, & quia in sacrificio immolatur aliena caro, per obedientiam autem proprias voluntas, vt D. Gregorius dicit lib. vii. moralium, cap. 12. parum à principio, & docet D. Thom. 2. 2. quæst. 104. artic. 3. ad 1.

Explorent quæso Prælati, qui sibi subditos ad præfatam obedientiam trahere cupiunt, quinā sint obedientiores, & quinā habeant suas passiones magis mortificatas; an qui sæpè communicant, an verò illi, quibus causa mortificationis Eucharistia negatur. Reperient absque dubio obedientiores esse, qui sæpè communicant. Prælati, n. qui facit solo suo imperio instruere & inducere subditū, vt obediatur, id aggredietur, quod efficeret ille, qui vellet sanare infirmū nulla adhibita medicina. Quod recognoscēs S. Ignatius statuit in sua regula, ne Prælati absoluto imperio, hoc est denudato, res præcipiant, sed sub velamine rogationis, taliter quod magis videatur rogare, quàm imperare. At Prælati, qui intendit obedientiam subditi mediante sumptione Sacramenti Eucharistiæ, prudenter facit: intēdit enim salutem infirmij, scilicet victoriā passionū adhibita medicina, & nulla certè aptior est ad salutem spiritualem, quàm sumptio Eucharistiæ, vt communiter DD. 3. part. quæst. 79. per totam. Et verè quod cor hominis maximè indurat, est non vsus Eucharistiæ. Ratio sanè quæ Conciliū Hibernense mouit, vt refert Theodorus Archiepiscopus Hibernensis, & refertur distinct. 82. cap. Presbyter, vt Sacerdotem cōiūctum de formatione, diutius celebratione non priuaret. Cuius hæc sunt verba: *Finito primò anno, & dimidio Corporis, & Sanguinis Domini, ne indurescat (scilicet Sacerdos) particeps fiat.*

Primū argumētū à mea opinione me haud quaquā pellit. Aliqua. n. in Religionib. modo mutata videmus quæ aliter se habebāt olim propter varietatē tēporis: vt nostris temporibus mutata videmus frequentiam cōmunionum. Olim à quindecim in quindecim, aut ad minus ab octo in octo dies Religiosi cōmunicabant, modo frequentius, tertio fere die in Religionibus aliquibus. Et spero, faxit Deus, quod deinceps frequentius fiet. Quapropter etsi modò in aliquibus Religionibus mos sit priuandi Eucharistia subditos ob mortificationē, forte deinceps mutabitur talis mos. Vnde optimè Bonifacius VIII. an cap. Alma mater, de sententia excommun. in 6. sic est affatus. *Alma mater Ecclesia plebū que nonnulla rationabiliter ordinat, & consulit, quæ suadente subiectōrū utilitate postmodū consultius ac rationabilius reuocat, in meliusve cōmunit.* Quod idē decernitur in l. 1. cap. de caduc. tollend. vbi dicit Bald. quod sicut medicus secūdū tēpora alterat medicinas, ita legislator leges. Quod etiā probat l. Relegatis. ff. de penitent. Ostenditur idem in cap. non debet, de consanguin. & affin. per hæc maximè meditanda verba. *Non debet reprehensibile indicari si secundum varietatem temporum statuta quandoque variantur humana præsertim, cū vrgens necessitas vel euident utilitas id exposcit. Quoniam ipse Deus ex his quæ in veteri testamenti*

Sanchez Selecta.

statu statuerat, mutauit in nouo. Et olim ex copula illicita cōtracta affinitas impediēbat matrimoniū iniure vsq; ad 4. gradū, modo per Concil. Trid. sess. 24. c. 4. restrictū est ad 2. & vsque ad 7. Antea prohibitio contrahendi inter affines, & cōsanguineos extabat, modo vsque ad 4. extendi tantum decernitur, vt constat ex c. Non debet, de cognatio. & affinit. Liqueat quoque ex c. statutū, de rescriptis in 6. & ibi Gloss. verb. ad Noxam. & ex cap. Quia sancta, §. verum, distinct. 36. & cap. 1. 35. quæst. 1. & cap. vlt. de sentent. excommunic. in 6. Et in gubernatione politica, vel in procuranda salute plura de nouo inueniuntur, quæ antea non fuisset animaduersa, admirationem non modicam inducit, ab hinc namque duodecim annis aqua niue non infrigidabatur, quod maximè salutem congrue reexperimentia testatur.

10 Ad secundū, Licet Religioso licitū sit cōmunicare, aut nō: Prælato tamē inexpediēs erit cōmunionē impedire solo illo sine mortificatione subditi (sæpè sic loquimur in hac disputatione) habet enim ius Religiosus vt bonum manifestè perfectius, etsi sit sub consilio, ei nō impediatur. Sicut, & mihi licitum est ingredi Religionē, vel non: supposito tamen, quod velim, illicitè faciet, qui me impediēt. Nec habet ius Prælati ad exercitandū subditi obediētiam, vtendi medijs manifestè in perfectionē subditi per se adducentibus, vt expressè docet Suarez de statu Religioso, lib. 10. c. 3. num. 5. Reginald. 2. tom. praxis, lib. 18. num. 395. & alij, nec ab hac doctrina recedere potest quisquam author.

11 Ad tertium, Propter eandem rationem dicimus, confessarijs nō oportere suos penitētes perceptione Eucharistiæ priuare mortificationis ergo. Neque confessarijs necessariū est examinare, an desiderij suscipiendi Eucharistiam sit humile, & resignatum. Iurisdicōio namque illorū solum se extendit ad id, vt iū dignis denegent Eucharistiam: penitens verò qui dignus fuerit, priuari per confessarium non poterit sumptione Eucharistiæ, etiam si sit certus, quod non sit plenè penitens resignatus ad non suscipiendum, licet à cōfessario præcipere. Talis enim in obedientia contra præceptum non est: imò nec contra consilium non obedire confessario præcipienti, quod dignus non communicet. Id enim est contra consilium altius, scilicet communicandi, vt diximus latè disput. 29. num. 4.

12 Ad quartum, Nec Hieronymus nobis cōtrarius est. Eo enim solum tendit eius doctrina, quod in Religionibus sit necessaria mortificatio: quod ipsum fatemur, & millies fatemur. Negamus tamen esse expedientius mortificationem locū habere in negatione Eucharistiæ, cum sint aliæ plurimæ res circa quas versari possit, & ad quas mortificationes iurisdicōio se extendat. Quod si aliqui Prælati adhuc in opposita doctrina perseuerent, hoc saltem illis opus erit aduertere, quod videlicet rarò prædicta mortificatione, denegandi videlicet Eucharistiam, vtantur.

13 Moris item est quàm plurimis confessarijs solo sine mortificationis suos penitētes impedire, ne exequantur aliqua opera virtutum quæ exercere exoptant: cognosco etenim confessarium interrogantem suum penitentem, an ieiunet, & respondentem ieiunare, imperare ieiunium soluere: intellige tamen non in die prohibito: Potius contrarium agerem ego, imperare videlicet (dato quod ius ad imperandū mihi esset) ieiunij haberi quando penitens nollet: non enim

enim rectum mortificationis genus est, opera virtutū impedire ex eo quod auidē desiderentur operari à penitentibus, & ex illarum abstinentia tristatur, non sanē huiusmodi tristitia, de virtute non exercita, perfectior virtutis actus est, quā exercitiū reale virtutis: magis enim in virtute proficit secundū se, & plus meretur qui ieiunat, quā ille qui tristatur ob id quod nō ieiunio se adigat. Quod si per accidens tristitia sit maxima & multiplicentur desideria ieiunandi, & excedat perfectionē ipsius ieiunii, nō ob id à confessarijs erit imperandum à ieiunio fore abstinendum, cum imperetur quod secundum se est minus bonum, & tunc rectum ex opposito eius quod agendum erat, eueniat per accidens; vti autem medio per accidens bono relicto illo quod per se bonum est, minus expedit, cum medium, quod solum per accidens est bonum, contingente tamen habeat bonitatem, quā poterit adesse, & abesse.

DISPUTATIO XXXI.

Utrum rectē se gerant Confessarij non admittentes ad Confessionem penitentes (quos non esse in mortali credunt) non audentes accedere ad Eucharistiam, nisi prauia confessione?

S V M M A R I V M.

- Argumenta affirmatiuam partem suadentia à nu. 1. vsque ad sextum inclusiue.
 Quid sentiat Vazquez, num. 7.
 Auctoris iudicium, num. 8.
 Parochus tenetur ex iustitia quotidianas confessiones audire, opportuno tamen tempore, num. 9.
 Si semel aut iterum noluerit audire, solum venialiter peccabit, num. 10.
 Confessarius qui Parochus non est, nec etiam sub veniali tenetur audire quotidianas confessiones, nu. 11.
 Aget tamen contra consilium, num. 12.
 Solum tenetur argumenta à numero decimotertio vsque ad finem disputationis, & pariter adducitur vtilis doctrina.

RIMVM argumentum quo partem affirmatiuam suadere liceat, est communis vltus peritorum confessariorum, qui sibi persuadentes, penitentes nullam habere culpam mortalem, illos ad confessionem non admittunt, monentes cōionem, licet pro tunc confessioni sacræ non applicentur. Nec credibile est taliter sese gesturos probos, & doctos confessarios, si minus licitum esse iudicarent: per tot enim sæcula num aduertissent?

2. Secundum, munus confessarij non solum est, ligare, aut soluere penitentem, verum etiam instruere, & declarare quibusnam actionibus inhæreant peccata, & quibus non, v. communiter Doctores agentes de Sacramento penitentiae. Et ob id in confessario non mediocrem rerum cognitionem requirit Concilium Trident. sess. 23. cap. 15. & habetur, cap. omnis vtriusque sexus, per hæc verba; Sacerdos autem sit discretus & cautus, vt more periti medici superfundat vinum, & oleum vulneribus: sanciati, diligenter inquirens, &

peccatoris circumstantias, & peccati; quibus prudenter intelligat quale debeat ei præbere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimentis vtendo ad saluandum aegrotum. Non solum vt ipse sciat inter peccata discernere, aut inter peccatū, & hoc quod non est tale, verum etiam vt idem edoceat penitentē, ne ab actionibus suis, in quibus falsō, & ignoratē peccatum esse cogitat, cum dispendio suo desistat; aut ne propter conscientiam erroneam peccet, in quantum minimē peccare cognoscens, & agens veritatem: vt aduertunt Grass. decis. 1. part. cap. 16. num. 20. Vega 1. part. c. 62. casu 19. Ledesma 1. part. sum. cap. 15. Caietan. in sum. verb. confessor. de qualitate confessarij, Syluest. verb. confessor. 3. in princip. D. Thom. in 4. distinct. 17. & ibi Bonauent. Medin. in sum. cap. 6. vbi latē de hoc Tolet. lib. 3. cap. 15. Reginald. lib. 2. nu. 42. At plerique penitentes perierim feminæ, putant illicitum esse accedere ad sacrā Eucharistiā abique praua confessione, licet à mortali se liberos iudicent. Cōueniens igitur erit, vt hæc ignorantia contra Fidē militans, exulet, vt pote aduersus Conc. Trid. sess. 13. cap. 7. (intelligens illis verbis Pauli 1. corinth. 11. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat; non aliud exposci nisi munditiem, & immanitatem à mortali, vt dignē Eucharistiā suscipiatur) multoties penitentes non admittente ad confessionem, casu quo à mortali mundos esse cogitet confessarius, quantumcumque instent penitentes cōfessionem ante communionem præmittere: si namque aliquis ignoraret totum sumi Christum in parte hostiæ consecratæ, rectē sanē ageret Sacerdos ministrando hostiæ partē, vt huiusmodi tolleretur ignorantia, quamuis diuidere opus non haberet; similiter in nostro casu rectē agit, non admittēs ad confessionem penitentem, licet aliās posset.

3. Tertio. Medici etiam officium confessariorum assumpsisse quis dubitet? Vnde ad curandos, & remouendos scrupulos a penitente non auro, nisi praua confessione accedere ad Eucharistiā (de quo verificatur illud Psalm. 13. Illic irrepiderunt ubi non erat timor) recta incedet via confessarius non admittendo ad confessionem.

4. Quarto. In Religionibus vbi ter aut quater in hebdomada suscipitur Eucharistiā, semel aut bis vt plurimum, ad confessiones admittuntur Religiosi. Si verò non admittente minus rectum esset, certē Prælati Religionum, quibus incumbit cura de profectu spirituali Religiosorum, tantum abest, confessionibus rarioribus fore contentos, vt potius ad illas exhortarentur. Et sicut maximē procurant, horæ orationis mentalis subditos suos quotidie assistere: ita quotidianæ confessioni dari locum intenderent, respectu illorum saltem qui vellent sibi ministrari.

5. Quinto. Demus cōfessariū, qui nū sit Parochus penitentis: iā respectu huiusmodi penitentis nō habebit ius iustitiæ, vt sibi ministretur Sacramētū penitentis, quē admodum cōmuniter DD. in tractatu de penitentiā. Et loquendo etiam de Parocho, nisi semel in anno, tenet Ricard. in 4. distinct. 18. art. 2. quæst. 8. Syluest. verbo confessor, 1. quæst. 18. Medin. Cod. de confes. quæst. de confessione per curatū audita quoties subditis confitevi velit. Armill. verb. absolutio, nu. 27. Maior in 4. distinct. 17. quæst. vltim. Nec etiam habet ex iure charitatis vt sibi ministretur quotidie, aliās etiam peccaret confessarius contra charitatem non ministrando, &

quidem

quidem mortaliter, priuando & defraudando re maximē vtili, scilicet gratia sacramentali penitentem. Vt enim notauit Suar. 3. tom. in 3. part. disput. 16. sect. 1. obligatio ex charitate ad ministrandum Sacramentum ex suo genere grauis est, & sub mortali deuincit. Nullus sanē confessarius contra conscientiam se agere putabit. Sacramentum non ministrando: nec villos Author, quem hæcenus viderim, criminis ne quidem venialis confessarium reum iudicabit (semotis tamen alijs circumstantijs, quæ potest ubi mortali obligare ad ministrandum) sic Valent. tom. 4. disput. 7. quæst. 10. puncto 3. dicens hæc esse cōmunem opinionem. Non ergo illicito modo geret se confessarius penitentes non admittendo ad confessiones, & consulendo, vt Eucharistiā suscipiant.

6. Sexto demum. Qui quotidie confitentur, cum non habeant noua peccata, non imprudenter creditur nullum eos adducere dolorem. Rectē igitur aget confessarius huiuscemodi respuendo confessiones. Nec satisfacit omnino, si moneat penitentes de præteritis culpis dolere. Nam cum tunc à longē culpam respiciant, dubitare prudenter potest, an doleant, præsertim si leuis sit; & formalidare, ne cauendi in posterum culpales leues quas confitetur, propositum habeant, præsertim si illarum culparum materia totalis Sacramenti haberetur. Hæc autem inconuenientia maximē consideranda sunt; ob quæ fugienda circumspectē ageret confessarius, si confessiones quotidianas non admittat.

7. Propter huiusmodi argumenta præsertim vltimum, sententiam reperiō, expedit videlicet magis, non admittente ad confessiones penitentes toties, quoties velint, eadem peccata repetendo in confessione. Hanc tenent Vazq. tom. de penitent. quæst. 91. art. 3. dub. 7. nu. 8. per hæc verba: Sed quāuis dicamus vtile esse repetere eadem peccata, ex parte clauium si adest aliās sufficiens dispositio, cauendum tamen est ne propter nimiam consuetudinem, iam homo illa repetat sine vlla displicentia, & ita magis expedit moderatius hæc vti confessione.

Auctoris iudicium.

8. Secundum se loquendo (nisi excusentur bona fide & zelo) minus rectē agunt confessarij, penitentes non auros accedere ad Eucharistiā absq; praua cōfessione, non admittentes, ad Sacramentum penitentiae, siue sint proprij Parochi, siue alieni (de quo agemus in solutione quinti argumenti:) nā per Sacramētū illud confessionis, gratiam Sacramentalem reciperet penitent, quā iā defraudatur dū nō admittitur. Defraudare autem gratia sacramentalē penitentē, minus iustum est, quā adiuuare ad illā consequendam. Igitur simpliciter loquendo minus rectē procedunt confessarij ad confessionē penitentē non recipiētes, quādo aliās, nisi illa præcedente, non audent ad Eucharistiā accedere. Hæc est expressa Nauar. in summa cap. 21. n. 42. in medio, vbi ait, quod quamuis nemo ad confessionē peccatorū semel benè facta, iterandam teneatur, sanctum tamen esse iterum ea confiteri, si deuotionis causa cum quietā conscientia & sine tædio confessariorū, & absq; aliorum bonorum operum impedimēto fiat: quia quamuis per primam confessionē remissa fuerit eorū culpa, frequenter tamen non remittitur tota pœna temporalis, quæ per secundā & tertiā confessionē Sanchez Selecta.

tollitur, aut minuitur tam ratione verècūdiæ penitentis, quā virtute sacramentalis absolutionis, quæ non solum largitur gratiā, sed et diminuit pœnā temporalem: & sic intelligit dictum Augustini in cap. quem penitet. de penitent. distinct. 1. Quanto pluribus confitentur in spe veniæ turpitudinem criminis, tanto facilius consequitur gratiam remissionis. Qui tex. sic intelligendus iuxta Panorm. in cap. at si de iudicijs, §. de adultarijs. Quam Nauarri sententiā tenet D. Th. in 4. dist. 18. q. 1. art. 3. q. 2. ad 4. Caietan. 1. tom. opusc. tract. 5. q. 4. Sol. in 4. distinct. 20. q. 2. art. 1. in solut. ad 3. Ledesma in 2. part. 4. quæst. 20. art. 2. Vazq. quæst. 91. art. 3. dub. 7. in princip. qui postea limitat, nu. 8. eo modo quo nōs retulimus illius sententiā num. præcepti.

Si tamen confessario ferè euidenter constaret ex repetita confessione, eorundem peccatorum nullā capi displicentiā à penitente, non solum rectius ageret nō admittēdo huiusmodi cōfessiones, verū non admittente tenetur, ne indebita materia formæ subministraretur, & sequatur sacrilegium. Notanter dixi, si confessario ferè euidenter constaret; nam si solum ex suspitione moueretur leuibus indicijs, penitenti irrogaret iniuriam negando Sacramentum, respectu cuius ob suam dispositionē tunc ius habet. Irrogaret in quā iniuriā si proprius Parochus esset tam ratione denegati Sacramenti, vt num. 9. dicimus, quā ratione finitæ suspitionis de mala dispositione penitentis cōceptæ: si vero proprius Parochus non esset, solum inferret iniuriā penitenti ob finitā suspitionē de illius dispositione cōceptā, & non ratione denegati Sacramenti; vt num. 11.

Id verò ad praxim merito rogabis, quænam censenda sint leuia, vel graua indicia ad hic, & nunc non admittendum penitentem ad confessionis Sacramentū ob doloris defectum. Audiui virum doctum censentē graue indicium fore, penitentem subridere dum ad confitendum accedit. At hoc sic absolute prolaturum non puto verum: nam si penitens hilari animo natura sua sit, communiter succidens in quibuscumq; actionibus etiam ferijs, iudicandum non erit dolore carere ob risum; potuit enim domi quando recogitabat peccata, de illis dolore, & postea ad Sacramentum accedens, actualement penitentiam non adducere. At ad valorem & fructum percipiendum Sacramenti confessionis nō requiri actualement dolorem, sed virtualement sufficere, veram sententiam esse quis dubitet? Imò sæpè risus eorū qui virtutes colunt & spiritualibus deduntur, est effectus sinceritatis & pacis conscientiae. Contra si penitens deperdit conscientiam sit, & ferius in actionibus: irridens tamen correctionem confessarij prudenter iniunctam (nam si imprudenter, non mirum irridere, cum tunc imprudentiam confessarij illudat, nequaquam correctionem) indicij graue erit talis subridus ad cogitandum penitentem dolore requisito carere. Ne minus indicium graue reputabitur, si correctionē impatienter suscipiat, redarguens confessarium, & pondus peccatorum suorum nolit audire.

9. Si Confessarius proprius Parochus sit, tenetur non solum ex charitate & misericordia spirituali, sed etiam ex iustitia ratione sui officij confessiones quotidianas audire. Muneris namque illius est neminem à profectu spirituali arcere, non tantum impedimentum non apponendo, sed etiam opem neutriquam negando, vt latē dicimus disput. 27. num. 6. & 7. vbi plures Doctores hanc partem tutantes adducimus.

Q 2 Solum

10 Solū tamen venialiter peccaret, si semel aut iterum nollet audire confessiones, vt ibi etiā dicimus num. 10. appositis tamē quibusdā limitationibus, quas omnino videas, si hanc exactē cupis addicere materiam.

11 Si verò confessarius Parochus non sit, nullo modo tenetur, ne quidem sub veniali ex charitate (ex iustitia manifestū est non teneri) audire cōfessiones quotidianas pœnitentium non audentiū accedere ad Eucharistiā, nisi pœcedente cōfessione: opera enim misericordiae tam corporalia, quam spiritalia pœcepta non sunt in communibus necessitatibus. Sic loquens de elemosyna, tenet D. Th. 2. 2. quæst. 32. art. 5. Tabien. verb. elemosyna, num. 5. Rosel. num. 1. Armill. num. 3. Tollet. lib. 8. cap. 35. num. 3. qui ait, cōmūnem esse sententiam Doctorum. Angel. verb. elemosyna, num. 1. Gabriel in 4. distinct. 16. quæst. 4. conclus. 5. Alexand. part. 4. quæst. penult. membr. 1. Durand. in 4. distinct. 15. quæst. 6. num. 10. & ibi Paludan. Syluest. verb. elemosyna, 2. conclus. Sā verb. elemosyna, num. 2. Nauarr. tom. 3. de elemosyna, num. 5. 1. in fi. Vega 2. p. de elemosyna, cas. 11. Medin. Cod. de elemosyna, tract. 5. de operibus spiritalibus. Igitur multo minus opus misericordiae spiritalis obligabit sub pœcepto, quando subueniendus nō patitur necessitate etiā communem, sed solum subuentionem procurat ad incrementū boni spiritalis, quod intendit acquirere, habens solum venialia, aut tantum de pœteritis volens confiteri.

12 Aget tamen contra consiliū, si illius confessionem non admittat: quia defraudatur tunc pœnitens incremento gratiae Sacramentalis. Pœterquam quod vt ex mente omnium Doctorū constat, operibus misericordiae inservire planē consilium sit, cum tendant ad maius bonum, vt ex numero pœcedenti constat.

13 Primū arguētū solū cōiunct, ob cōm vsum cōfessariū sincera fundatū Fide, excusari cōfessarios à labe consilij, vel pœcepti, si proprii pastores sint, nolentes ministerio cōfessionis vacare quoties ob accessum ad Eucharistiā postulet pœnitens: putant namque rectius se agere non admittendo pœnitētes ad cōfessionē, quā admittendo. Nec mirū cōfessarios doctos, & probos per tot saecula ad id nō aduertisse, cū bona fides in operando per multū temporis haud nos mouere soleat ad indagandū, an licitē, vel illicitē fiat negotium, vel an minus, vel magis expediat fieri: tū quia vsum multorum in dubium non vocari valde infuetum non sit, pœsertim si id quod agitur, occultam habeat dissonantiam, vel minorem conuenientiam.

14 Ad secundū fatemur ingenuē, officiū confessarij nō solum consistere in ligando, & absoluendo, sed etiam in instruendo pœnitentem, vt sciat discernere inter peccatum, & illud quod non est tale. Si tamen pœnitens ignoret non sibi licere accedere ad Eucharistiā absque pœuina confessione, quamuis sit sine mortali, non erit medium ordinatum ad extirpandam huiusmodi ignorantiam, non admittere ad confessionem, sed potius admittere, & erroris admonēdo veritatem docere. Diuidere autem in partes hostiam cōsecratā, licet non sit medium statutum ad eliminandam ignorantiam suscipientis Eucharistiā: non tamen inde dānamus ministrum diuidentem, cum nullo modo minor ex qualibet particula recipiatur gratia, tum quia diuidendo non agit contra aliquod opus misericordiae, vt ageret, non admittendo ad confessionem.

15 Tertio argumento concedimus quod illo probatur.

Si enim volens confiteri solū id peteret propter scrupulorum perturbationem, rectius ageret confessarius non admittendo, quia tunc scrupulosus veram nō promeret cōfessionem, nec materiam abolitionis subministraret. Sic Vazq. expressē tom. de pœnitent. quæst. 93. art. 3. dub. 6. num. 3. qui postquam dixisset teneri Parochum ratione officij ad audiendas confessiones quoties ipsi velint confiteri extra tempus necessitatis, postea limitat. *Primò, quando tanta frequentia confessionis expedit saluti, & profectui spiritali subditorum. Sū t enim qui adeo frequēter confiteantur, vt omnino sit inutile, quia & confessionis virtus cōtemnitur. Imò etiam aliquando expedit conscientijs subditorum cessare à confessione propter scrupulorū perturbationem. Denique diligenter inspiciendum est, quia vnicuique pœnitenti conueniat.* Et idem dicit 1. 2. disput. 67. cap. 2. num. 8. qui aduertit, esse genus scrupulorum qui scrupulosi sint circa pœterita, de futuris verò cauendis parum solliciti; & quod his pœcipuum remediū esse soleat, vt frequenter ad confessionem accedant. Alijs verò scrupulosi erga futura non oportere confessarium adire statim atque sentiunt scrupulum; sed per se suis scrupulis occurrere: vide Salas 1. 2. tract. 8. disput. vnic. num. 291. qui citat plures. Chaves in summa ex scriptis. Victor. de confess. nu. 130. qui ait, quod de scrupulis confidentes infamant Sacramenta, & reddunt ea odiosa, Gerson tract. de remed. cōtra pusillan. Alphab. 70. lit. B. C. & in tract. de diuersis diaboli tentat. lit. Z. qui ait, scrupulosos cessare debere à reiteratione confessionis. Reginald. tract. de prudent. confess. cap. 11. num. 10. & 17. in princip. & in fine. Nauarr. in summa, cap. 21. num. 42. & de pœnitent. distinct. 5. cap. cōsideret, §. semper, nu. 3. & si plura desideras de scrupulis, vide indicem Nauarr. circa omnia opera quæ scripsit, qui habetur in summ. non autem in manuali, Sayrum Clauī Reg. lib. 1. c. 14. plures DD. adducen- tem. Et nos de scrupulis plura congerimus disp. 41.

16 Ad quartum resp. Religiosorum omnium quotidianam confessionem ferē non esse possibilem; cū incūbere debeant alijs etiam operibus communitatis, quibus non assistere, nocuum haud exiguum putaretur: ob quod ergo vitandum, rationabiliter debent velie Religiosi carere confessione quotidiana.

17 Ad quintum argumentum. Iam patet ex dictis nu. 9. proprius enim Pastor admittere debet confessiones quotidianas, vt diximus, secundum se loquēdo. Si verò tanta esset confessionum frequentia, vt nimio oneri foret Parocho, nō teneretur omnes auscultare, sed eas tantū quas ex æquitate, & sine incōmodo magno posset, vt notauit Vazq. loco allegato, q. 93. art. 3. dub. 6. in fin. addēs, debere Parochum de ministris providere, qui confessiones audiant: q̄ tamē vniuersaliter verum non puto, nisi in casu magni Iubilaei, aut festi maximē solemnisi, vt in tribus Palchatibus & festis principalioribus beatę Virginis, Corporis Christi, & fortē alijs: nā vt notauit Suarez tom. de pœnitēt. disput. 32. sect. 1. Parochus non tenetur summā diligentiam adhibere, vel laborem, sed moderatam & prudentem sollicitudinem, vt nunquam pœnitentibus volentibus confiteri, de sint confessarij. Confessarius autem, qui Parochus non est, solum sub consilio tenetur admittere confessiones, vt diximus numero 12. Fauet Henriquez lib. 1. cap. 4. num. 4. qui tempore Iubilaei, & insignium festorum obligat parochum ad audiendas confessiones; nec negabit.

gabit, quod si per se ipsum non potest, provideat de ministro.

18 Ad sextum argumentū resp. quotidie confidentes, & minimē ignorantes, probē nosse, necessarium esse dolorem, & bonum propositum, vt fructuosa sit cōfessio, imò & valida. Nec quod culpas pœsentes non habeat, impedimento erit, quin de pœteritis doleant, & firmū propositum habeant cauendi futuras; si tamen pœnitētes rerum ignari sint, minimē erit securum medium ad expellendam ignorantiam, crebrò non admittere ad confessionem; sed edocere necessitatem propositi, & doloris. Quod si adhuc duret ignorantia, nequaquā admittantur ad confessionem.

19 Ex his ad fundamentū sententię Vazquez resp. solū eam veram esse quando confessario ex magni ponderis indicij constaret, pœnitentē displicentiam criminum non afferre; tunc enim ad cōfessiones frequētes non esset admittendus. Huiusmodi tamen indicij deficientibus, iniuriā irrogabit pœnitenti à confessione eum excludendo, si proprius parochus sit; si verò confessarius proprius parochus non sit, cōtra cōsiliū agere non admittendo ad confessionē pœnitentes nolentes accedere ad Eucharistiā, nisi pœuina cōfessione, etiam dū credunt se à mortali esse mundos iuxta diēta nu. 9. & 11. At expedire maximē homini Christiano sapius cōfiteri decretū est per Conciliū Tridentinum in Catechismo à Pio V. edito in 2. par. de confessione, nu. 54. per hæc Verba: *Sed nulla res fidelibus adeo cura esse debet, quā vt frequenti peccatorum confessione animam studeant expiare, &c.* Idemque admonuit Paulus III. seruandū ab omnibus qui Concilio Tridentino interessent, in sess. 2. in decreto de modo viuendi, & alijs in Concilio seruandis ibi, *sapius confiteri.*

DISPUTATIO XXXII.

An detur casus in quo pœnitens confessus, & iuste non absolutus à Confessario, possit sacram Eucharistiā suscipere?

S V M M A R I V M.

Argumentum à parte negatiua, num. 1.

1. Authoris iudicium, num. 2.

Si Sacerdos ob ignorantiam, aut malitiam neget pœnitenti absolutionem, & deficiat alius confessarius, poterit licitē communicare, si nota infamia grauis esset oriunda, habita tamen contritione, num. 3.

Sacerdos non absolutus celebrare potest, si vrgeat necessitas celebrandi, dum conetur ad contritionem, numero 4.

Pœnitens moraliter certus à nullo confessario se fore absoluendum, potest licitē Eucharistiā suscipere ob vitandam infamiam grauem, & Sacerdos Sacram celebrare absque pœuina confessione, dum conetur ad contritionem, num. 5.

Pœnitēs quatuor mortalia habens, & ob vnum solum timens non absolui, tenebitur confiteri illa tria tantum, si necessitas vrgeat communicandi, num. 6.

Pœnitens non inueniens confessarium nisi surdum, tenetur confiteri per nutus, & signa, num. 7.

Non verò per interpretem, bene tamen per scripturam, pœnitente tamen pœsente, num. 8. & 9.

Sanchez Selecta.

Habens casum reseruatū vrgeate necessitate communicandi, ad summum solum tenetur confiteri peccata non reseruata confessario non habenti potestatem ad reseruata, num. 10.

Si peccatum reseruatū habeat annexam excommunicationē, tunc licet habeat pœnitens alia peccata non reseruata, illa nō tenebitur confiteri Sacerdoti inferiori. Et simul adducitur vtilis doctrina ad excommunicationem pertinens, num. 11.

Pœnitens qui nō absolutus communicauit, non tenetur statim confiteri, tenetur tamen Sacerdos, qui celebravit etiam in die Pasceus, num. 12. & 13.

Celebrans etiam solum cum peccatis mortalibus interioribus, tenetur statim confiteri, num. 14.

Quando Sacerdos celebrat absque conscientia peccati mortalis, cuius tamē peccati in principio celebrationis recordatur ante sūptionē, non tenetur statim confiteri, ex sententiā Vazquez contra Suar. num. 15.

Respondetur ad argumentum, num. 16.

1. IDETVR nunquam licitum esse accedere ad Eucharistiā suscipiendam absolutione iuste denegata: nā Trid. sess. 13. cap. 7. decernit, nullum sibi cōsiliū criminis mortalis, quantumuis contritū absq; pœmissa Sacramentali cōfessione (& idē est absque absolutione, cū confessio in ordine ad eam pœcipiatur) accedere debere ad sacrā Eucharistiā, modò non desit copia confessarij, & necessitas celebrandi, vel communicandi non cogat, ac si diceret; si necessitas cōmunicandi vrgeat, & copia confessarij deficiat, licitum erit ad sacram Eucharistiā accedere, conando ad contritionē. Sed qui nō absolutus cōmunicaret, & si ob necessitate vrgentem vitandi scilicet infamiam id ageret, nō communicaret absque pœuina absolutione ob inopiā cōfessarij, sed ob suā indispositionē qua meruit non absolui. Igitur contra determinationem Concilij ageret, qui non absolutus communicaret.

Authoris iudicium.

2. QVoties pœnitens iudicat se habere cōtritionem, potest sacram Eucharistiā suscipere, etiam si à confessario nō sit absolutus, dum infamia graui notaretur non cōmunicando. Nā tunc censetur copia confessarij deficere: cū deficiat copia absoluētis. Iuxta Cōciliū autem sess. 13. c. 7. vrgente necessitate cōmunicandi, & deficiente confessarij copia, licitē absque pœmissa confessione (& idē est absque pœmissa absolutione) potest fidelis sacrā suscipere Eucharistiā. Tenet expressē Manuel Rodriguez 1. par. summ. cap. 65. conclus. 1. in med. Anton. Ragucius in lucerna Parochorum de Eucharistiā quæsto 20. fol. 159. & quæsto 22. fol. 161. & quæsto 24. fol. 173. & in simili casu tenet Victor. quæst. 146. dicens, petentem, & non obtinentem licentiam à proprio Parocho ad confitendam alij confessario, posse tūc communicare (dum alias vrgeret necessitas comunicandi). Idem enim tūc iudicium est de eo (ait Victoria) ac si careret confessario, casu quo expedierit non confiteri pœnitentem proprio Parocho. Nec obstat quod Parochus iniuste negauerit licentiam eligendi confessarium, Sacerdotem verò non absolutum se gessisse: nō, inquam, ob-

Q 3 stat: nam

stat: nam et si confessarius iuste se gerat negando absolutionem, etiam, poenitens iuste se gerit Eucharistiā suscipiendo, dum ex non sumptione oriretur infamia, & dum iudicat se contritionem habere. Tenet etiam Nauarr. in summa cap. 27. num. 277. in simili, dum ait excommunicatum occultum siue irregularem posse celebrare ante censurarum absolutionem, ob periculum infamiae vitandum. Idem sentit Cordub. lib. 1. quaest. 16. §. si dubitetur. & quaest. 35. prop. fin. Sequitur Nauarrum, & Cordubā Angelus, Armilla, Syluest. Sa, Vazq. & Ledesma, nu. 5. allegandi. Ant. Ragucius in lucerna Parochorū de Eucharistia, quaest. 21. fol. 160.

3 Nec obstat, si dicas, non esse dignum communionem, qui est indignus absolutione. Non inquam obstat; nā cum ad absolutionem recte impertendam debeat minister esse moraliter certus de dispositione poenitentis; illam autem certitudinem habere nō possit, nisi experientia aliquorum dierum testante firmum propositū ipsius: sit quod et si peccator promittat confessario de non peccando ulterius, & dolorem praeferat, adhuc indignus sit absolutione in foro Sacramentali (licet forte quoad Deum dignus esset:) ad hoc verò quod cōmunionem sit dignus, sufficit deficiente copia confessarij, illum conari ad contritionem, urgente necessitate communionis, ad vitandam scilicet infamiam grauem: qua tamen cessante communicare nullo modo valebit, ut definitum est in Tridentino sess. 13. cap. 7. in fin. & numero sequenti explicatur. Aduertendum tamen praesentem casum cōtingere solum posse in opinione afferentium, habenti consuetudinem peccandi negandam esse absolutionem, donec ex tempore emendatio vitae cognoscatur. At in nostra sententia, quam defendimus disp. 9. num. 6. procedere casus non potest. Impertienda quidem est absolutio poenitenti proponenti emendationem, quantumvis consuetudinem habeat peccandi. Sed dari potest casus respectu habentis occasionem proximam peccati, ut si domi retineat concubinam, quam facile expellere potuit antequam ad consistendum accederet; quē tunc non absoluerit confessarius tenebitur, dum saepius promississet expellere, promissionibus autem non stetit; ut diximus disp. 10. num. 4. & 6. poenitens verò non absolutus licite poterit sacram Eucharistiā suscipere, cōtritioni incumbendo, quando ex non suscipiendo infamia grauis oriunda foret.

4 Hinc fit, quod si quis ignorāti confessario confiteatur, iniusteque neganti absolutionem, ex ignorantia scilicet, aut malitia, neque alterius confessarij copiam habeat, aut euidenter credat à quouis alio absolutionem sibi negandam fore, possit licite communicare, conādo tamen ad contritionem: quam si iam videatur adeptus, communicet; sin minus nequaquam. Quod tamē semper intelligas, quando ex non communicando notam grauem infamiae incurreret: alias enim minime licebit; ne sumant occasionem homines accedendi ad sacram mensam non absoluti, persuadentes sibi fuisse iniuste negatam absolutionem: ut definitur in Tridentino, sess. 13. cap. 7. in fin. vbi determinans Concilium, nullum cum consciētia peccati mortalis accedere debere ad recipiendam Eucharistiā absque praevia confessione; & extendens hanc doctrinam etiam ad Sacerdotes celebraturos, subdit: Quod si necessitate urgente Sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quam primum confiteatur. Vbi Concilium solum in casu ne-

cessitatis iudicat licitū, sacrum celebrare absque praevia confessione, sic Angles 1. part. quaest. 2. de suscipiētibz Eucharist. art. 4. diff. 2. concl. 1. Sor. in 4. distinct. 12. art. 4. prop. fin. §. Ad secundam autem rationem Caietani, Cordub. lib. 1. quaest. 16. Vazq. de Eucharist. disput. 208. cap. 2. Chapiuile de casibz referuatis, cap. 9. fol. 68. & tenent authores allegati infra num. sequenti. Et idem est absque praevia absolutione. Casus autem necessitatis est mente omnium Doctorum, ille iudicatur, quando bona fama sacerdotis periclitaretur, nisi celebraret; aut si fidelis quis in artic. mortis existens, communicaturus esset, nulla existente hostia consecrata, possit ad infirmum communicandum celebrare, licet non adesset confessarius cui confiteri possit: aut ne Parochus totum populum sine Missa relinqueret: aut perficeret sacrificium, scilicet Missam ab alio sacerdote inceptam, qui ob aegritudinem valde subitam non potuit illam perficere. Vide Angles vbi supra, diff. 3.

Hinc deducitur, quod etiam si poenitenti denegata sit iniustissime absolutio, nec ad sit confessarius alter, qui illam impertitur, non possit poenitens Eucharistiā sumere, nisi ob non sumptionem iacturam grauem in fama esset passurus; nam si solum leuem, quia videlicet videntes poenitentem non communicare infamiae fortis sint apud quos non multum aestimet poenitens probum haberi, aut quia etiam si videntes cessationem communionis graues sint, non tamen nimis mirabuntur ex abstinentia, sumere Eucharistiā esset nefas.

Deceptus autem est Richardus in 4. distinctione. 9. ut refert Armill. verb. *communio*, §. vltimo, iudicans fidelem expectatē de propinquo sacerdotem cui deuotius confiteatur, posse contritum communicare absque praevia confessione, licet praesentes essent alij confessarij, quos facile possit adire, quod etiam impugnatur Ledesm. 1. part. summ. tractat. de Eucharistia, cap. 11. conclus. 8.

5 Si contingat aliquos sacerdotes data opera non confiteri peccata sua priusquam sint in sacrificia induti sacris; sic quasi cogentes confessarios absolutionem impertiri, in suum fauorem allegantes, quod exi sacris vestibus post confessionem in illorum infamiam vertatur, confessarij non illos absoluant, putantes ad id se teneri, cum tamen potius ad contrarium teneantur, casu quo voluntariae occasione peccandi sint immergi, & ter, vel quater fuerint iam moniti, iuxta dict. disput. 10. num. 4. & 6. Aduertant autem posse sacerdotes non absolutos celebrare, si non ex celebrando infamia grauis suboriretur. Quo fiet, necessitati sacerdotis celebraturi subueniri, consulendo illi celebrationem, & conando ad contritionem prouocando, ut vitetur infamia: & confessarium recte suo officio fungi non absoluendo talem sacerdotem, sic expressē Manuel Rodriguez 1. parte, summ. cap. 5, conclusionē 1. in medio. Victor. in summa in simili casu, numer. 146. Chapiuile de casibus referuatis, cap. 9. fol. 68. Nauarr. in summ. cap. 27. num. 239. & cap. 21. num. 48. Ledesma 1. part. summ. cap. 11. conclusionē 8. tractatu de Eucharistia, Cordub. lib. 1. quaest. 16. §. si dubitetur, & quaest. 35. prop. finem, vbi dicit, quod qui ab excommunicatione non fuit absolutus, possit celebrare ad vitandam infamiam: non enim obligat ius posituum cum tanto rigore. Quod etiam tenent Nauarra, Ledesma, Victor. vbi supra, Angel. verb.

verb. *Eucharistia*, 2. §. 5. & 6. Sa verb. *Eucharistia*, numero 21. Syluester verbo *Eucharistia*, 2. numero 10. Armill. verb. *Missā*, num. 13. Vazquez tomo de Eucharistia, disputatione 208. cap. 2. nu. 8. & 9. qui ait, indubitatum esse apud omnes posse laicum communicare, aut Sacerdotem celebrare ratione vitandae infamiae grauis absque praevia confessione. Suarez 3. tom. in 3. parte, disputatione 67. sectione 5. Idem autem sequitur absque praevia absolutione, quando cōfessarius non imertitus est illam, & ex omissione celebrationis, aut cōmunionis detrimentū graue esset in fama exortundū non tūc celebranti, vel non cōicanti,

6 Hinc infertur, quod si quis moraliter sit certus negandam sibi fore absolutionem, possit licite communicare ob vitandam infamiam grauem; aut Sacerdotem celebrare, absque praevia confessione, licet plures habeat praesentibus confessarios: idem namque est deficere confessarium, ac deesse, qui absoluat: & enarrare peccata confessario non impensuro absolutionem, ad nihil aliud deferuiet, nisi ad infamandum se coram illo. Hic tamen casus potius metaphysicus est, quam moralis. Nam ferē nunquam euenit poenitentem moraliter reddi certum à nullo confessariorum impedidam sibi fore absolutionem.

7 Si verò poenitens quatuor peccata mortalia haberet, & ob vnum solum timeret certò non fore absoluendum se, ob alia verò tria tale quid non metueret, tenebitur confiteri illa tria, & poterit tacere quartū, casu quo instet necessitas communicandi ob vitandam nempe infamiam grauem, docet Medina, Cod. de confessione, quaest. de integritate confessione, in fine, fol. 55. Tunc sanè facit confessionem formaliter integram: sicut qui tacet circumstantiam ob vitandum malum imminens proximo, vel sibi, ut homicidium, aut reuelationem secreti confessionis, integrè & formaliter confitetur: ut admittit expressē Vazquez tomo de Eucharistia, disputatione 208. cap. 2. nu. 6. & communiter ceteri Doctores. Praeceptum enim praemittendi confessionem ad Eucharistiā sumptionem obligat, nisi interueniat graue damnum poenitentis ex confessione. Sic Suarez tomo 3. in 3. parte, disputatione 67. §. tertius casus est, Maior in 4. distinctione 17. quaest. 5. Nauarr. in summ. cap. 7. num. 6. & Medina, Cod. de confessione, quaestione de confessione praemittenda sumptioni Eucharistiae, in fine, fol. 62.

8 Deducitur praeterea, poenitentem non inuenientē alium confessarium quam omnino surdum, teneri confiteri per nutus, & signa ante sumptionem Eucharistiae; vel Sacerdotem ante sacri celebrationem; obligat enim tunc praeceptum confitendi. At cum possibilis sit modus confitendi per nutus, & signa, ac poenitenti nec laboriosus, nec infamatorius: qualis est modus confitendi per interpretem, de iunctus sanè erit confessionem praemittere. At ad confitendum per interpretem non fore obligandum poenitentem etiam in articulo mortis, patant non pauci Doctores, Caietanus verb. *confessio*, conditione 11. Sor. in 4. distinctione 18. quaestione 2. articulo 6. Ledesma 2. parte, 4. quaestione 8. articulo 3. Victor. numero 173. Petrus de Soto lect. 11. de confessione, Medina Cod. de confessione, quaestione 19. de modo secreto confitendi. Maior in 4. distinctione 17. & ibidem Paludanus quaestione 2. & reputat probabilem praeticē Suarez 4. tomo de poenitentia, disputatione 36. sectione 6. numero 4. licet contraria sibi

videatur probabilior. Valent. 4. tomo, disput. 7. quaest. 11. punct. 1. §. Secundo asserimus, quos sequor. Alijs contra opinantibus ad confitendum per interpretem teneri saltem in articulo mortis, Suarez tom. de poenitentia, supra. Egidius de Sacramentis, disputatione 5. dubio 10. Vazquez tomo de poenitentia, quaestione 9. articulo 4. dub. 3. num. 6. Eodem modo, si poenitens mutus esset, per nutus, & signa fateri deberet. Suarez tomo quarto disputatione 21. sectione 2. Angles 1. parte, folio 258. difficultate 5. Caietanus verb. *confessio*, versiculo, *expedit autem*, Nauarr. cap. 21. numero 36. sine, Rodriguez in explicatione Bullae, §. 2. dubio 5. Soto in 4. distinctione 18. quaest. 2. artic. 6. & est communis Doctorum. Nec valde anxius sit tunc confessarius, aut poenitens, an omnia peccata sua manifesta sufficienter per nutus & signa: nam cum vnum tantum peccatum sit materia sufficiens absolutionis, licet alia non explicentur ob impossibilitatem, nihil referet quo minus validè, & fructuosè recipiatur Sacramentum.

9 Infertur deinde ex dictis, à fortiori non teneri poenitentem fateri per interpretem ad recipiendam Eucharistiā in Paschate, vel Sacerdotem ad celebrandum Sacrificium: est enim talis confessio nimis molesta poenitenti, utpote infamatoria respectu interpretis. Nec praecceptum praemittendi confessionem ante sumptionem Eucharistiae, vel celebrationem Missae, cum posituum Christi sit, obligat cum tanto onere & difficultate. Sed credendum tunc copiam confessarij deficere: quod expressē tenet Henriquez lib. 4. cap. 4. §. 4. & communiter alij: tenebitur tamen per nutus & signa fateri, ut diximus numero precedenti, vel per scripturam (praesentii Sacerdote & poenitente) ut tenet Syluest. verb. *confessio*, 1. quaest. 15. referens alios, praesentem D. Thomam insinuantem id in 4. distinct. 17. quaest. 3. art. 4. quaestiuicula 3. ad secundum, vbi Maior quaest. 1. ad tertium, Petrus de Soto lect. 11. de confessione, Suarez 4. tom. de poenitentia, disput. 36. lect. 6. nu. 7. Quidquid in contrarium sentiant Richard. distinct. 17. art. 2. quaest. 5. Nauarr. cap. 21. nu. 36. Victor in summ. quaest. 137. Medina, quaest. 19. de modo secreto confitendi. Ledesm. 2. part. 4. quaest. 8. art. 3. Soto in 4. distinct. 18. quaest. 2. art. 6. Palud. in 4. distinct. 17. q. 2. Caietan. verb. *confessio*, conditione 11.

10 Vterius deducitur, habentem casum referuatum, urgente necessitate communicandi ad vitandam infamiam grauem, ad summum solum teneri confiteri peccata non referuata confessario habenti potestatem ad referuatum, ut colligitur ex numero 6. Tunc enim cum certus sit poenitens non posse se absolui a referuato, ad aliud non erit vtilis confessio referuata, quam ad se diffamandum coram tali confessario. Ne non leue onus esset, obligari poenitentem ad confitendum bis idem peccatum. Tenet Alexand. 4. parte, quaest. 18. membro 4. art. 5. §. 2. ad vltimum, Petrus de Soto lect. 10. de confessione, Fillucius tom. 1. tractat. 4. cap. 7. num. 213. hanc reputans probabilem. Angelus verb. *confessio*, 1. §. 7. quantumcumque formidet concedere Suarez tom. de poenitentia, disput. 31. lect. 3. num. 8. & necessario esse omnia peccata confitenda docet Vega en el espejo de Curas, 1. tom. cap. 11. num. 273. Chapiuile de casibus referuatis, cap. 8. fol. 64.

Aut si tibi libet liberare poenitentem habentem casum referuatum a confessione etiam non referuata, habes

habes patronos Richard. in 4. dist. 17. art. 2. q. 8. ad 2. Adrian. q. 4. de confessione, Durand. in 4. dist. 17. quæst. 19. negantes adhuc in casu necessitatis (quæ non sit mortis) posse Sacerdotem absoluerè à reueruatis: & addentes, quòd in eo casu possit Fidelis accedere ad communicandum, vel Sacerdos ad sacrum celebrandum cum sola contritione, tamquam non habens copiam confessarij. Si tamen ex deuotione solum velit sacram Eucharistiam suscipere, vel sacrum celebrare; habens casus reueruatis, non poterit confiteri Sacerdoti inferiori, & cõsequenter nec celebrare; iuxta sententiam Suar. tom. de penitentia, disput. 31. sect. 2. Vazquez tom. de penitentia, q. 91. art. 3. dub. 9. num. 26. pro se plures Doctores adducunt. Imò Vazquez in nullo casu, etiam necessitatis, qui nõ sit mortis, asserit, posse absolui pœnitentem habentem reueruatis (in quo conuenit cum Ricardo, Maiore, Adriano, & Durando) ab inferiori à non reueruatis: tunc enim nulla esset confessio vt pote facta nõ habenti facultatem circa reueruata. Nec refert, quòd habeat illam circa non reueruata, cum vnus sine alio absolui non possit, dimidiando absolutionem, nisi cõsequenter; quando videlicet peccatum fuit: oblitum in confessione minimè verò quando de peccato iudicauit confessarius in confessione, vt notauit Vazquez tom. de penitentia, quæstione 91. articulo 3. dubio 9. num. 27. & 28. & tomo de Eucharistia, disput. 208. cap. 2. nu. 7. Qui autem sint casus necessitatis, in quibus possit quis absolui à non reueruatis quamuis simul haberet reueruata peccata, diximus nu. 4. prope finem.

Si tamen peccatum reueruatum annexam habeat excommunicationem, tunc licet habeat pœnitens alia peccata non reueruata, illa non tenebitur cõfiteri Sacerdoti inferiori, cum non possit confessarius impendere absolutionem sacramentalem, nisi præuia absolutione excommunicationis, quam ipse tunc impertiri non potest. Quòd verò excommunicatione non ablata absolui sacramentalis inualida sit, tenent Adrian. quæst. 3. de clauibus, Paludan. in 4. dist. 17. quæst. 6. articulo 1. conclus. 2. & 4. & dist. 18. quæst. 6. articulo 2. num. 9. Syluest. verb. excommunicatio 4. nu. 1. & verb. confessio, 1. quæst. 3. casu 5. & verb. Confessor, 3. num. 12. vbi plures refert, & dicit communi consuetudine ita obseruari, Maior in 4. q. 9. in fin. Gabriel in 4. quæst. 1. artic. 3. dubio 2. Antonin. 3. parte, tit. 14. cap. 19. §. 4. Sotus in dist. 22. q. 1. artic. 1. in fin. Ledesm. 2. par. 4. quæst. 23. artic. 1. Chapiuile de casibus reueruatis, in examine confessariorum, in fine libri, folio 396. Vazquez tom. de penitentia, tractatu de excommunicat. dubio 4. num. 8. §. Tertia ergo opinio est. Certum namque est, quòd iure positio id potest institui; quòd nullus negat; & etiam institutam esse videtur in cap. si celebrat, de cleric. excommunic. vbi sic dicitur, loquendo de clerico minori excommunicatione ligato. Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta, sed ab eo collata virtutis non carens effectu; cum non videatur à collatione, sed participatione (qua in sola consistit perceptione) remotus. Per particulam remotus, non solum significatur prohibitio ad recipienda Sacramenta, cum etiã ad ea conferenda adsit, vt constat ex illis verbis: Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta; sed inualiditas denotatur taliter, quòd inualidè reriapiat Sacramentum Pœnitentiæ; qui excommunicatione

minori est legatus: quæ fortiori erit verius in legato maiori. Quam etiam opinionem sequitur Ledesma in summ. tract. de penitentia, cap. 20. §. La segunda duda es, censens more suo, esse sententiam communem omnium Doctorum; qui tamen in hoc fallitur. Tenent enim contrarium Nauarr. in summa, cap. 9. num. 3. Petrus de Sot. de confessione ab excommunicatione facta. Couarru. in cap. alma mater, 1. part. §. 2. nu. 5. & infra, & §. 6. à num. 5. & iterum Nauarr. de penitentia, dist. 5. cap. 1. §. cautus, num. 23. & in cap. ultimo num. 38. Caietan. in summ. verb. absolutio nis impedimenta, in opuscul. quæst. 1. de qualitat. confess. & verb. excommunicatio minor, Suarez tomo de penitentia, disput. 31. sect. 3. num. 6. tom. de censuris disput. 103. num. 9. qui plures alios adducit, qui asserunt talem absolutionem, dum illa excommunicatio non irritat absolutionem dum illa excommunicatio se tenet ex parte recipientis. Vnde nisi ipse sciens vellet Sacramento communicare, Sacramento, & fructum Sacramenti reciperet. Horum potissima ratio est, nullo quòd nullo iure fiat irrita talis confessio; & quia cætera Sacramenta iure suscipiuntur ab excommunicato: igitur & hoc sacramentum Pœnitentiæ. Quòd verò sit ab Ecclesia irritata absolutio, ostendimus iam ex cap. si celebrat, de cleric. excommunic. & quòd sit diuersa ratio in Pœnitentiæ sacramento, ac in alijs est manifestum, cum possit Ecclesia aufere iurisdictionem à confessario absolvente excommunicatum, alia vero Sacramenta non possint ab illa irritari, si supponantur ad illorum administrationem omnia necessaria à Christo instituta: quòd rectè notauit Vazquez, tom. de penitentia, tract. de excomm. dub. 4. numero 7.

Vnde laudabiliter cõfessarij præmittunt absolutionem excommunicationis ad peccatorum solutionem; verum aduertere libet plures reperiti confessarios, qui si duas aut tres peccatorum reconciliationes admittant in eodem interuallo temporis totidem absolutiones excommunicationis impendant, quòd vtique necessarium non est, nam per primam absolutionem ablata est excommunicatio; postea verò in illo interuallo temporis non fuit incuria noua excommunicatio, vt mouimus disput. 6. num. ultimo. Notandum item, quòd in articulo mortis licet non esset præmissa absolutio ab excommunicatione, absolutio à peccatis teneret, quia Ecclesia in tali articulo neminem vult absque remedio relinquere, vt bene docent Adrian. in 4. quæst. 3. de clauibus Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 1. in fine Vazquez tom. de penitentia tract. de excommunicat. dubio 4. num. 10. Vnde tamquam subditum reputat Ecclesia in illo articulo excommunicatum, nec iurisdictionem aufert ab impendente absolutionem, aufert tamen illam in cæteris alijs casibus.

Nec scio quam ratione Nauarr. in summa, cap. 27. num. 24. Petrus de Soto lect. vltima, de excomm. Caietan. in summa, verb. excommunicatio minor, asserant, ministrantem Sacramenta in minori excommunicatione non peccare, eo quòd solum prohibitum sit illa suscipere. Et miror magis quòd hæc sit differentia receptissima inter maiorem & minorem excommunicationem, cum clarè text. ille cap. si celebrat, de cleric. excomm. dicat, peccare ministrantem Sacramenta minori excommunicatione ligatum. Nec mihi constat, qua de re Suarez tomo de censuris, disput. 10. lect.

10. lect. 3. nu. 13. asserat, in illo textu solum fieri sermone de prohibitione ad recipiendum Sacramenta, & non quoad ministrationem. Melius sanè Vazquez tom. de penitentia, tract. de excomm. dub. 4. asserit, peccatum mortale esse, ministrare excommunicatione minori ligatum. Tum ex illo cap. si celebrat, tum ex iure Diuino: supposita enim excommunicatione in aliquo, irreuerentia erit sic Sancta pertractare. Et quòd sic ministrare sit peccatum saltem veniale, censent Couarru. in cap. Alma Mater, 1. part. relect. §. 8. nu. 2. Adrian. quæst. 3. de clauibus, Sot. in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. in principio, Auila de censuris, 2. part. cap. 6. disput. 12. dubio 3. Medina in summa, lib. 1. cap. 11. §. 6. in fin. Quamuis nec etiam esse veniale censent Filiucius 1. tom. tractatu 13. cap. 2. num. 24.

Et sanè si electio, seu præsentatio, aut collatio beneficij facta excommunicato minori excommunicatione, est nulla, erit & collatio Sacramenti. Antecedens constat ex illo cap. si celebrat, sic intelligendo verbu irritanda, id est, irrita enuntianda, iuxta subiectam materiam & rationem, de qua ibi. Ita gloss. verbo, scienter, Cardin. & Abbas num. 3. Decius in cap. dilecti, nu. 5. de except. Lambert. super Rebuff. in cap. postulatis, 2. notab. nu. 22. & 51. seu 64. & 93. Corat. 4. p. c. 3. numero 22. Couarr. in cap. Alma Mater, 1. part. §. 3. nu. 3. dicens magis communiter receptum. Cuc. Institut. maior. lib. 4. tit. 1. num. 132. Vgolin. de censur. tabula 3. cap. 6. §. 3. num. 2. Frechil. de excommunicat. 2. part. num. 12. & 13. Philarc. 1. part. lib. 3. cap. 17. Gonzalez gloss. 58. nu. 25. Garcia tomo 2. de benefic. part. 7. cap. 13. nu. 27. Nauarr. in cap. si quando, de rescript. except. 9. ad med. ex Theologis Azor 2. tom. lib. 6. cap. 7. quæst. 7. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 76. & allegatur pro hac opinione Richard. dist. 18. artic. 7. quæst. 4. quem non vidi, Syluester verb. excommunicatio, 3. §. 9. Paludan. in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 4. Armill. verbo, excommunicatio, num. 5. Vuald. de excomm. num. 48. & videtur approbare Sa, verb. excommunicatio, num. 33. Quòd etiam tenent, etiam si ignoretur excommunicatio, Couarr. Cuc. Vgolin. Frechil. Armill. Vuald. vbi proximè, Cardin. & Abb. super gloss. cap. si celebrat, & alij, vbi etiam gloss. refert illud verbum, scienter, vt sit idem quòd maximè, & sit sensus, si priuatur beneficio, qui ignorat excommunicationem, maximè certè, qui illum sciret: quòd etiam tenet Garcia vbi supra, & Azor.

Nec obstat, quòd cõtrarium teneat Vazquez tom. de penitentia, tract. de excommunitat. dubio 6. num. 11. eo quòd text. non dicat, quòd sit irrita electio, sed irritanda. Quòd etiam tradit Felin. in cap. dilecti, de exceptione, in 6. nu. 4. pro se adducit Vazq. Richard. in 4. dist. 18. art. 7. quæst. 4. & ait expressè tenere hanc sententiam: qui tamen Richard. pro opposita à suis Doctoribus adducitur. Quid autem sentiat, certò affirmare non possum; quia illum non vidi. Sa. lib. 2. cap. 32. num. 23. Suarez tom. 5. de censuris, disput. 24. sect. 2. à num. 13. Lessius lib. 2. de iustitia & iure, cap. 34. num. 116. Filiucius tract. 13. tomo 1. cap. 2. nu. 31. Et videtur tenere Rebuff. sibi contrarius cap. postulatis, 2. notab. num. 62. Toletus lib. 1. cap. 17. Rodriguez in summ. 1. tomo, cap. 105. allegans cap. finale, de electione. voluit allegare cap. fin. de cleric. excommunicat. Sot. in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. Auila de censuris, 2. part. disput. 12. dub. 4. Antonin. 3. part. tit. 25.

cap. 2. §. 1. Ludouic. Lopez 2. tom. part. 2. cap. 17. & 18. Henriquez lib. 13. cap. 3. §. 3. & in gloss. lit. V. & X. & cap. 13. §. 1. Non, inquam, obstat, quòd dicti Doctores irritant non esse collationem beneficij dicant factam excommunicato excommunicatione minori, sed irritandam. Nam ex ratione capitis colligitur, quòd non mine irritanda, intelligi debeat irrita declaranda: cum beneficiu detur propter officium, cap. fin. de rescript. cap. cum secundum Apost. de præbend. Qui verò non potest licitè ministrare Sacramenta, aut suscipere, non recepat valide beneficium, quòd in ordine ad administrationem, vel susceptionem Sacramentorum conceditur: ius namque non intendit conferre illud quòd alias non daret, nisi sub onere alicuius rectè agendi, vt Garcia 2. tomo, de benefic. part. 7. cap. 13. nu. 22. qui licet dicto numero, solum loquatur de collatione facta ligato excommunicatione maiori, ratio ipsius quæ eadem est cum à nobis adducta, conuincit etiam de collatione facta ligato minori.

12. Aduertat tamen pœnitens, qui non absolutus communicauit, nec iure Diuino, nec Ecclesiastico teneri statim confiteri: quidquid in contrarium censent Zerol. prax. pœnitent. folio 103. ductus à simili ex Concilio loquente de Clerico, vt infra, & Nauarr. summa, cap. 2. num. 10. Azor tom. 1. lib. 10. cap. 31. quæst. 9. in fin. Ludouicus de S. Ioan. 1. parte summ. tract. de Eucharistia, quæst. 7. art. 6. in fine, fol. 163. postea dicens fol. 164. esse hoc tantum sub consilio. Sa verb. confessio, nu. 5. dicens hoc esse certissimum, in quo decipitur. Et verb. Eucharistia, num. 13. Diuinum enim ius solum affirmatiuum præceptum inducit, vt confessio antecedit communionem; at transacta illa opportunitate, cessat obligatio. Et Concil. Tridentin. sess. 13. cap. 7. solum loquitur cum clerico celebrante, quem voluit obligare, vt quam primum fieri posset, confiteretur; licet Ledesma in summ. de Eucharistia, 1. part. cap. 11. ante 9. concl. teneat, solum consilium, & non præceptum inducere verba Concilij. Quæ sequitur Villalob. in summ. tract. 7. difficult. 37. nu. 6. Fagundez 3. præcepto lib. 3. cap. 8. nu. 9. Quòd tamen falsum reputo cū Suarez, tom. de Eucharistia, disputation. 66. lect. 7. & Vazquez inferius allegando, Filiucio tom. 1. tract. 4. cap. 8. nu. 23. Granada. 1. 2. de legib. fol. 236. nu. 25. Hurtado de Eucharistia, disp. 9. difficult. 7. in fin. Egidius quæst. 80. art. 4. in fine. Bonacina disp. 4. quæst. 6. punct. 2. Reginald. lib. 29. num. 110. Licet non teneatur statim confiteri, quando ob malitiam aut communionem non præmisit confessionem peccati mortalis, aut quando ex obliuione desit confiteri aliquod peccatum: cum Concilium solum loquatur de Sacerdote celebrante sacrum cum conscientia peccati mortalis: celebrare autem cum conscientia peccati, aut cū obliuione peccati, contraria sanè sunt. Quòd etiam tenet Vazquez tom. de Eucharistia, disputat. 209. cap. 3. & tomo de penitentia, quæstione 90. art. 3. dub. 3. num. 11. & Suar. tomo de Eucharistia, disput. 66. lect. 3. & Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 23; & similiter Concilium solum loquitur de Sacerdote Sacrum celebrante absque præuia confessione ex vigente aliqua causa: at celebrans in mortali ob prauam voluntatè absque præuia confessione, illam non prætermittit ob causam vrgentè. Diana de celeb. missar. resolut. 61.

13. Quam obligationem statim confitendi incurrere Sacerdotem sentio, etiam in die Parasceus celebrantem,

tem, aut Missam alterius post consecrationem perficiētem talis enim Sacerdos verè celebrat vt minister Ecclesiæ, iuxta sensum communem huius vocis licet non consecret. Sic Suarez disputation. illa 66. sect. 7. non longè à principio, Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 23. Fideles tamen (vt obiter scias non esse confectos illi celebrationi assistere, si contingat diem Parasceues festiuum esse (vt in hoc anno 622. incidit festum Incarnationis) arbitror. Nam omnia iura tantum inducunt obligationem audiendi Missam in die festiuo: at Missa non reperitur vbi non consecratur: essentia namque sacrificij in consecratione consistit, vt docet Sebastianus Periculus Episcopus Oxoniensis tractatu de sacrificio Missæ. cap. 14. Bellarm. tom. 2. lib. 4. de Eucharistia, cap. 22. & esse D. Thom. 3. part. q. 76. art. 2. ad 1. & 2. & q. 78. art. 3. ad 2. & q. 83. art. 1. colligit Vazquez, tom. de Eucharistia disput. 22. c. 4. quam ipse tuetur Suarez tom. de Eucharistia, disputation. 75. sect. 4. Egid. de sacram. quæst. 83. art. 1. dub. 5. num. 96. & 97. Henriquez lib. 9. cap. 9. §. 9. dicens in tribus actionibus consistere essentialiter sacrificium, quem sequitur Bonacina de sacram. disput. 4. q. vltm. punct. 2. videlicet in consecratione, in obligatione, & consumptione, principaliorem tamen esse consecrationem: & lib. 9. cap. 8. num. 3. litera I. refert plures confentes, totam essentiam sacrificij in consecratione consistere. Vnde Vazquez sententia tom. de Eucharistia, disputation. 232. cap. 2. num. 19. censentis, generi fideles assistere illi officio in Parasceue à tempore quo ex monumento extrahitur corpus Christi vsque dum consumatur, deseritur. Nec Henriquez lib. 9. cap. 8. n. 5. in fine sequitur Vazquez: tantum enim ex sententia aliorum dicit, in Missa Parasceues impleri præceptum Missæ supposita sententia censente in sumptione consistere sacrificium.

14 Et tenebitur statim confiteri Sacerdos, quamuis cum solis interioribus peccatis celebravit. Nam licet Ecclesiæ actus interiores non possit percipere, potest certe modificare obligationem præcepti diuini, quod obligat etiam ad cõsentenda peccata interiora; & statuere legem, quod simul atque fieri possit, confiteatur Sacerdos post finitum sacrificium; sicut obligat ad annuam confessionem pariter illum, qui solum habet peccata interiora. Quod rectè notauit Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 268. cap. 3. num. 17. & 26. & 27. Cum autem Concilium præcipiat Sacerdotem celebrantem absque præuia confessione ob inopiam confessarij, quam primum possit, confiteri; deducitur statim finita Missa astrictum fore confessioni se subdere, dum aliud graue non obstat. Nam si ante Missæ celebrationem confectus erat confessionem præmittere, copia confessarij existente; quare mirandum quod illico finita celebratione ad confessionis executionem vincitur; Quamuis Cerol. in praxi poenitent. fol. 113. vsque ad mane ante alterius Missæ celebrationem differri posse arbitretur, allegans suum Magistrum & Diuum Anton. 4. part. tract. de suscipienda Eucharistia, difficult. 3. art. 2. concl. 6. Atque statim finita Missa confectus sit Sacerdos confiteri, docet Vazq. tomo de poenitentia, quæst. 90. art. 3. dub. 3. num. 10. & 11. Suarius tom. de Eucharistia, disputatione 66. sect. 7. in principio & fine.

15 Infert ex his Suarez vbi supra, quod sacrificans Sacerdos absque præuia confessione ob non recordatio-

nem peccati, teneatur statim post Missam, quam primum fieri possit, confiteri, vbi eius recordatus fuerit ante sumptionem Sacramenti: cum tunc celebret, seu communicet sine confessione propter urgentem necessitatem, & cum conscientia peccati. Idem ait, si ante celebrationem fuisset confessus, & alicuius mortalis obliui, recordaretur ante sumptionem.

Contrarium autem sustinet Vazquez tom. de poenitentia, quæst. 90. art. 3. dubio 3. num. 11. ait enim, Concilium solum dixisse Sacerdotem teneri statim confiteri, quando necessitate urgente absque præuia confessione celebrauerit: quasi dicat necessitate urgente, cum non esset copia confessarij. Secus, qui habens confessarium, celebravit absque præuia confessione, ex consideratione, aut obliuione. Vnde infert huiusmodi Sacerdotem solum teneri ante aliam celebrationem siue proximè, siue ad longum tempus futuram. Quæ sententia Vazquez mihi videtur certa. Aliam verò ex Suarez nequaquam ad mentem Concilij esse. Sanè si attentè inspiciatur necessitas vrgens ad celebrandum absque præuia confessione, duo importare debet. Primum quod necessitas vrgat celebrandi. Secundum, quod reuera confessarius non adfit. Vnde si aliquod horum deficiat, obligatio Sacerdoti non est iniungenda consistendi statim à celebratione. Quapropter si Sacrificio fuit additus absque præuia confessione, sine necessitate vrgente ad celebrandum sed ob suam voluntatem solum, vel ob lucrum pitantiæ confiteri non tenetur statim. Vel si necessitas celebrandi premebat, confessarius autem aderat, qui poterat confessionem excipere, sed ob in consideratione vel obliuionem confessio non fuit facta, non tenebitur statim confiteri. Nec obligationes sunt ampliandæ; dum Concilium ad obligandum celebrantem absque præuia confessione, quod statim confiteatur, & necessitatem vrgentem, & inopiam confessarij simul requirat.

16 Ad argumentum à principio ex dictis satis constat, suscipienti enim Eucharistiam absque præuia absolutione, dum illi est opus recipere ob vitandam infamiam grauis notam, reuera deest copia confessarij: quia vt diximus num. 6. idem reputatur quoad effectum communicandi, deficere copiam confessarij, ac deficere copiam absoluentis. Et licet poenitentarius iuste denegat absolutionem, iuste etiam communicauit poenitens absque absolutione: vt diximus num. 3.

DISPUTATIO XXXIII.

An confessarius imponere possit sub poenitentia susceptionem Eucharistiæ; vel è contra præcipere quod non suscipiatur.

S V M M A R I V M.

Argumenta affirmatiua parte suadentia, nu. 1. 2. & 3.

Authoris iudicium, num. 4.

In quonam consistat maior difficultas, num. 5.

Notabile solutionis, num. 6.

Potest confessarius imponere sub poenitentia susceptionem Eucharistiæ absolute, num. 7.

Poenitens acceptare non tenebitur, num. 8.

Obiectio difficilis, num. 9.

Solutio

Solutio cum per celebri doctrina, num. 10.

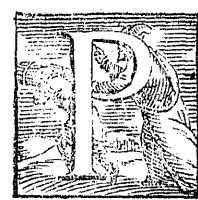
An in poenitentia imponere possit sub poenitentia Sacramentalis confessio, remittitur ad disputationem 13. numero 11.

Solutio argumentorum, num. 12. 13. & 14.

Non potest præcipi sub poenitentia, quod poenitens Eucharistiam non suscipiat, nu. 15.

Obiectio grauis, nu. 16.

Solutio huius obiectiois à num. 17. vsque ad 20.

RIMAM partem, scilicet, quod confessarius præcipere possit sub vinculo poenitentia susceptionem Eucharistiæ, suadet, quod imponere possit recitari Psalmos, Horariū, & quemlibet alium actum Religionis exterioris, seu visibilem (vt excludamus orationem mentalem, & alios actus interiores, qui sub poenitentia imponi non possunt) cum pars satisfactoria Sacramenti Poenitentia visibilis esse debeat, sicut Sacramentum, vt docet Sanchez summ. lib. 4. cap. 1. r. nu. 36. Quicquid in contrarium sentiat Suarez, tom. de poenitent. disput. 37. lect. 6. & 2. tom. de relig. lib. 3. cap. 6. nu. 17. Basil. de Leon lib. 1. de matrim. cap. 7. dicens, non esse inconueniens partem partialem Sacramenti esse internum actum. Ochagauia tractat. de satisfact. sacram. quæst. 7. num. 4. fol. 276. Reginald. r. tom. prax. lib. 7. n. 22. At Eucharistiam suscipere actus Religionis est exterior: igitur imponi potest sub vinculo poenitentia.

2 Secundò, ratio satisfactionis in actu non sequitur mensuram poenitentia ipsius, sed meriti, vt tãto actus sit magis satisfactorius, quanto meritorius. Quis non videat, quod qui offert Deo in satisfactionem peccatorum actum ex obiecto perfectiorem, plus satisfaciatur, quàm si imperfectior exhiberet per solutionem; etiã si soluenti esset difficilius, & magis poenalis? Nonne qui debet centum, & cum sit diues, ægrè non soluit, iatisfacit minus, quàm debens centum & soluens solum quinquaginta cum maiori difficultate seu labore? Nihil minus, eum centum, duplicatum quinquaginta cõtineat. At suscipere Eucharistiam licet actus poenalis non esset suscipienti (de quo in tertio argumento) est tamen maximè meritorius, & consequenter satisfactorius imponi ergò poterit à confessario sub poenitentia. Nec ideo oratio, ieiunium, & eleemosyna ponuntur communiter sub poenitentia, quia magis satisfactoria sint, eo quod magis poenalia opera, sed quia magis medicinalia, dum per eleemosynam curetur auaritia, lubrica caro per ieiunium, & mentis cogitationes inordinate per orationem.

3 Tertio, confessarij in poenitentis iniungendis attendere debent, quod illas iniungant, tam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigacionem, quàm ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum: vt docet Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 8. sed ad præseruandum à peccatis nulla aptior medicina infirmo poenitenti applicari potest, quam Eucharistiæ susceptio, vt ex eodem Tridentino dict. sessione cap. 2. constat, dum ait: Summi autem voluit Sacramentum hoc tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Est præterea susceptio Eucharistiæ præteritorum peccatorum vindicatiua; nam et si facilis sit poenitenti, tamè quod ex obligatione fiat, difficilis redditur, & corpo-

ri passionibus auscultantis laboriosa; præsertim cum ad suscipiendam Eucharistiam aliquis labor antecedens & subsequens sit interponendus; vt adire Ecclesiam, ministrum dispenstantem quærere, & fortè rogare, & post susceptam sacram buccellam aliquantulum orationi vacare: quod expolcit reuerentia tantum Sacramenti. Vnde quando susceptio Eucharistiæ sub poenitentia præcipitur, etiam quæ attinent ad reuerentiam sumptionem videntur esse mandata.

Authoris iudicium.

4 D Vpliciter potest confessarius sub vinculo poenitentia susceptionem Eucharistiæ imperare. Primo absolute, obligando poenitentem quasi antecedenter anoti gratia statum consequi ad recipiendam Eucharistiam. Alio modo sub conditione, vt eam recipiat, si fortè peccatum mortale non habere conspiciat. Sanè isto secundo modo, licet primo aspectu non reperitur, quare confessarius non possit sub vinculo poenitentia imponere sumptionem Eucharistiæ, cum ex huiusmodi iniuncta poenitentia nõ accreseat nouum grauen poenitenti, vel maius, quàm si ei fuisset impositum recitari Rosarium, aut Missam audire. Imponi tamen alia ratione nequit, quia sic iniungendo poenitentiam, iniungitur conditionaliter, & dependenter à voluntate poenitentis: nam si ipse post confessionem in crimen lethale incidere, poenitentiam implere non tenebitur: at in Sacramento Poenitentia pars satisfactoria absolute est iniungenda, ne illi Sacramento pars satisfactoria deficiat, vt diximus disputatione 13. n. 8.

5 Id difficilius videtur, an possit iniungere confessarius sub vinculo poenitentia receptionem Eucharistiæ absolute & nulla adhibita conditione? scilicet, si poenitens criminis mortiferi conscientiam nõ habeat. Et quod non possit absolute imponere, ex eo colligi videtur, quod imponi non possit poenitentia, ad quam adimplendam sine peccato, obliget poenitentem mundam & tutam habere conscientiam. At vt sine crimine Eucharistia recipiatur, absque labe conscientiam exigit, iuxta illud Pauli 1. Corinth. 11. Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit, id est, offensionem & peccatum seu condemnationem.

6 Notandum autem pro difficultatis solutione, aliud esse, poenitentem teneri acceptare sub vinculo poenitentia Eucharistiæ receptionem absolute; aliud esse an imponi possit sub tali vinculo?

7 Non tamen video rationem, qua adduci queam ad iudicandum, non posse à confessario imponi sub vinculo poenitentia sumptionem Eucharistiæ absolute: cum illa sumptio actus Religiosus sit, medicinalis, seu præseruatiuus futurorum peccatorum, vindicatiuus etiam præteritorum, vt probatum esse tertio argumento conuincitur. Et licet ad hoc quod poenitens sine peccato adimpleat illam poenitentiam leuata, confectio prærequiratur, non tamè requiritur munda, vt præcepto poenitentia satisfiat: simili modo, quo præcepto annuæ communionis satisfiat per communionem sacrilegam, hoc est Eucharistia in peccato suscepta, cõtra reuerentiam debitam Sacramento. Solum namque substantia operis, quæ visibilis est, imponi potest à confessario, vt pars satisfactoria Sacramenti Poenitentia. Communio verò et si sacrilega, substantialiter & verè est receptio Eucharistiæ.

Fateor

8 Fateor tamen, quod poenitens non teneatur acceptare illam poenitentiam, eo adimpletio ipsius sine peccato mundam conscientiam praesupponat: iusque habet (nisi libenter cedat) ut non grauetur sub vinculo poenitentiae acceptare opus, quod adimplendum sit in statu gratiae, nisi velit de nono peccare, ut docet expressè Palat. in 4. distinct. 15. disp. 4. colum. 7. sicut non posset constringi sub poenitentia, non recitare Horariū iniunctum, nisi in statu gratiae: nam status poenitentis non est aliquid materiale & sensibile, & sic non poterit rationem poenitentiae intrare. Nec tenetur acceptare opus, quod perplexitatem ei adducere possit, siue adimpleat, siue non: nam si non adimpleuerit poenitentiam iniunctam, praecipuum frangere perspicuum est: sin autem in peccato adimpleat, licet non frangat praecipuum poenitentiae, reuerentiae tamen mandatum debita Sacramento Eucharistiae dissoluit. Si infes, quod sua culpa capiatur poenitens perplexitate, dum possit, si velit ab ea eripi, rectum cor confessione, aut in defectum illius ob inopiam confessarij, contritione expicando, causa urgente ad communicandum interueniente: nam alias minimè liceret, & etiam contritione comparata Eucharistiam recipere, ut constat Ex Concilio Tridentino, sessio. 13. cap. 7. Nihil tamen hoc obstat; nam ius non habet confessarius inducendi maiorem obligationem poenitenti, quam ut acceptet opus satisfactoriū. Cum verò recipere Eucharistiam praeter hoc quod sit opus satisfactorium, talis habeatur naturae, ut recipi non possit sine peccato, nisi in statu gratiae. esset obligare poenitentem duplici vinculo, & poenitentiae adimplendae, & in statu gratiae exequendae. Certum tamen est, confessarium non posse poenitentem grauari alio, quam poenitentiae vinculo quod docet Suarez tom. de poenitentia, disput. 20. sectio. 4. in fine, Syluest. verb. restitutio, §. 7. Toletus libro 3. capit. 18. num. 3. & latius diximus disput. 13.

Si iterum infes, quod iniungendo sub poenitentia Eucharistiae receptionem, directe non grauet, nisi vno vinculo, indirectè autem grauetur poenitens alio, suscipiendi, scilicet dignè. Obiectio non conturbat: nam onus siue directum, siue indirectum, verè onus est, & pondere premit: cumq; cōfessarius alia opera satisfactoria imponere possit, quae onere indirecto poenitentem non grauet, ius habebit ad sumptionem Eucharistiae non acceptandam sub poenitentiae vinculo. Praesertim quod prudens confessarius in iniungenda receptione Eucharistiae sub poenitentia, id attendere debet, an poenitens sit illam impleturus criminis noxius, vel innoxius; si crimine infectus, potius dirā mortem quam salutem propinat confessarius, ut constat ex illo Pauli 1. Corinth. 11. *Qui indignè manducat, iudicium sibi manducat.* Et ex illo Sequentiā in solemnitate Corporis Christi dici solite *mors est malis, vita bonis, &c.* Quod ab eius munere longè alienum est; si verò criminis expertus sit illam poenitentiam impleturus, iam probauimus ad id obligare non posse confessarium, & consequenter, nec poenitentem constrictum esse acceptare.

9 Obijciens, Praelatum Religionis praecipere posse subditi Eucharistiam suscipere. Igitur, & confessarius absolute poterit receptionem Eucharistiae sub poenitentiae iubere. Non enim minus iuris possidet confessarius respectu poenitentis, quam Praelatus respectu subditorum.

10 Verum dupliciter à Praelatis imperari possunt communiones, seu Missarum celebrationes. Primo illae solum quae habentur ex constitutione & non plures. Sanè has imperare potest Praelatus; nam cum intrans Religionem, de contentis in regula certior fiat; vel per ipsum stet, quod non certioretur, eam acceptans, consequenter etiam, quae continentur in regula, acceptare debet, & ad ea velle obligari: votum namque Religiosi profitentis in aliqua Religione ad omnia contenta in regula obleruare se extendit, & ob id profitentes in forma possessionis, sic aut: *Promitto tibi obedientiam secundum regulam*, ac si dicerent, me ex voto vincio obedire tibi dum imperaueris ea, quae in regula sunt praescripta, ut docet Sanchez de statu Religioso lib. 6. cap. 2. & Suarez de statu Religioso, lib. 10. cap. 8. & 9. Ioan. de la Cruz de statu Religioso, & Miranda in Manuali Praelatorum in pluribus locis. Alias verò, quae ex constitutione praefinita non essent, imperare non posse quidam affirmant, Rodriquez tom. 1. quaest. regular. quaest. 26. art. 3. §. *Video quonam pacto*, ait posse Praelatum intra regulam iubere, quod placuerit; extra, minimè. Alij verò id posse praecipere contendunt: Maior in 4. distinct. 17. quaest. 6. conclus. 4. videndus Saneius de Statu Religioso, qui late de hoc agit, lib. 6. cap. 2. de quo etiam nos infra agimus disput. 33. num. 33. & 49. Opiniorum tamen harum modò electione non facta ad argumentum respondetur: Et si admittamus, Praelatum imperare posse communiones extra regulam, non inde inferitur confessariū posse praecipere sub poenitentia Eucharistia perceptionem; cum ius illius non extendatur, nisi ad obligadū poenitentem acceptare sub poenitentia opus satisfactoriū. At si imponatur opus satisfactoriū talis naturae quae cōscientiam mudā requirat, ut sine crimine poenitens poenitentiam adimpleat acceptare minimè tenetur. Praelatus aut praecipere pot omnē actū virtutis. (Quò modò admittimus soluendi argumenti gratia.) praecipue si non impediatur perfectiorem sequi. Ad id igitur quod ad cōsequendam perfectionem conducit, ius habebit Praelatus imperandum. Quod sanè admittimus modò gratia argumenti soluendi. Nam Praelatum non posse imperare ea, quae extra regulam continentur, quantumuis perfecta sint resoluimus in fine, num. 33. & 49. cū Sanchez & Suarez supra allegatis.

11 Id magis premebat, An scilicet imponi possit sub poenitentia Sacramentalis confessio: quod resoluimus disput. 13. num. 2.

12 Primum argumentum solum probat, quod cum recipere Eucharistiam actus Religiosus sit, imperari possit à confessario sub poenitentia. Videat verò poenitens an ad huiusmodi poenitentiam velit obligari? si velit, rectè potuit imponi à confessario: si renuat, cogere eū nullo modo poterit, ut dictum est numero 8.

13 Secundo argumento admittimus omne, quod probandum assumit, & quod ratio satisfactionis in actu sequatur potius mensuram meriti, quam penalitatis, ut docent Gabriel in can. Missae, lect. 58. fol. 135. §. *hic incidit alia quaestio*, & Cenedo in quaest. practicis, q. 31. num. 16. Et communiter docent Theologi, per actū dilectionis Dei nimis intentum accedere remitti totam poenam debitam peccatis, & tamen non tam penalitatis est actus ille sicut ieiunium. Quod etiam docet Lorca 2. 2. disput. 34. numero 18. in fine, dum dicit quod licet in satisfactione requiratur, ut opus sit aliquo

aliquo modo penale, non ex sola penalitate crescit valor ad satisfaciendum, & quod imponi possit sub poenitentia receptio Eucharistiae; non tamen iniqua conuincit poenitentem teneri illam acceptare.

14 Ad tertium dicimus, quod onus praeseruatium à peccatis futuris, & praeteritorum poenitentium imponi possit à confessario sub poenitentia: poenitens autem acceptare non tenebitur, si sit talis naturae, quod mundam requirat conscientiam ad executionem ipsius, ut probatum est, num. 8.

SECUNDA PARS DISPUTATIONIS
trigesimae tertiae: An imponi possit sub poenitentia, quod sacra Eucharistia non suscipiatur?

S V M M A R I V M .

Negari non posse sub vinculo poenitentiae Eucharistiae abstinentiam, manifestum est, num. 15.

Obiectio contra resolutionem, num. 16.

Illius solutio, num. 17.

Alia obiectio aduersus Auctoris resolutionem, nu. 18.

Illius enodatio, dicto num. 18.

Tertia obiectio aduersus rationem resolutionis, nu. 19.

Obiectio fractionis cum vtili doctrina, num. 20.

Quod non possit abstinentia ab Eucharistia imponi sub poenitentia, comprobatur Cardinalium declaratione, num. 21.

Vod secundo loco in titul. quaestio s queritur, An negari possit Eucharistiae susceptio, difficultate apud aliquos non laborat: Marcellum videlicet in additione ad memor. fol. 148. sed negari non posse Eucharistiae susceptionem sub poenitentiae vinculo, mihi manifestum

est. Cum cessatio operis virtutis nullius sit entitatis, & consequenter neque meriti, neque satisfactionis, cuiusnam quæso penale erit ab opere virtutis vacare? Non entitas sanè pars nequaquam potest esse Sacramenti, nec eleuabilis à Deo ad causandam gratiam, nec remissionem poenae, cum non entis nullae sint qualitates, leg. eius qui, 41. ff. de rebus creditis. Faber in leg. 1. ff. de iudicijs. & in Cod. Fab. tit. 31. lib. 8. definit. 30. nu. 8. allegans leg. 5. in fine, de in litem iurando. At Eucharistiam non recipere, otium sanè, & nullo modo exercitium virtutis importat, vel entitatem. Nec velle Eucharistiam carere, de se est actus bonus, nisi aliquando per accidens ratione timoris, & reuerentiae erga Sacramentum, qualiter se habuit bonus actus ille Centurionis nolentis, siue recusantis in domum suam Christi Saluatoris ingressum, dum dixit: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum*, &c. Solum enim ratione reuerentiae erga Christum virtutis ornatu induta fuit talis recusatio.

16 Obijciens, quod licet verū sit, cessationem ab opere virtutis non posse imponi sub poenitentiae vinculo, secundum se loquendo, per accidens tamen, quando, scilicet exercitium minoris virtutis impediret aliud maioris, imperari poterit sub poenitentia, ab imperfectiori cessare, ut perfectiori poenitens intendat. Num qui negat

Sanchez Selecta.

gabit, Religioso, aut alij, assistenti infirmo curatione indigenti, imperari posse sub poenitentia, ut Choro non interfit, aut Missam non celebret, cum operi perfectiori pro tunc utpotè magis obligatorio incumbat? Igitur quamuis Eucharistiam non recipere sit ab opere virtutis cessare; quatenus tamen illa receptio impediret maius bonum poenitentis, imperari poterit non susceptio, verbi gratia, si poenitens infirmum desereret, ut Ecclesiam adiret ad suscipiendam Eucharistiam, aut debitam pecuniam non solueret ipsa hora communionis necessario soluendam, aut si poenitens timore sibi negandae communionis peccatorum emendationis incumberet.

17 Respondetur, falsum assumi in obiectione, posse imponi sub poenitentia cessationem virtutis imperfectioris eo solum fine, ut perfectiori siue magis obliganti intendatur, & inde crimen vitetur; cum poenitentia iniuncta à confessario vim habere debeat praeseruatium, & vindictivae, seu punitivae praeteritorum peccatorum, ut asserit Concilium Tridentinū sess. 14. c. 8. in fin. His verbis. *Habeant autem praeculis, ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad nouae vitae custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum vindictam & castigationem.* Et ex natura ipsa institutionis Sacramenti constat. Quando enim Christus instituit poenitentiae Sacramentum, partem satisfactionis habere voluit, ut integrum esset, iniungens autem sub poenitentiae vinculo cessationem ab opere virtutis, nequaquam punit peccata, cum ut dictum iam est, per otium à virtutis actu poenitens non puniatur. Fit ergo aduersus integritatem Sacramenti agere non imponentem poenitentiam, quae satisfactoria sit, sed purè praeseruatium. Nec proderit iniungi aliquid opus, quod merè praeseruatium sit, & aliud quod sit satisfactorium: nam illud quod purè praeseruatium est, pars Sacramenti poenitentiae nequaquam esse poterit, quantumcumque illud sub poenitentia à confessario iniungatur: quamuis hanc esse Concilij mentem, non fateatur quidam moderni nobis aduersarij, sed id nullo fundamento probant. Imò principalis & primaria ratio in poenitentia iniungenda attendi debet, quod sit praeteritorum peccatorum punitiva, secundaria vero à futuris praeseruatium. Et cum cessatio ab opere virtutis imperfectioris, siue solum ex consilio obligatis, eo solum fine ut perfectior, siue ex praecipuo obligans non laedatur, tantum sit medicina praeseruatium ad fugiendum peccatum, quod instare posset aduersus virtutem perfectiorem, & nullo modo punitiva peccati confessi, fit consequens, cessationem ab opere virtutis, iniungi non posse sub poenitentia, si eo animo iniungatur, quod peccati alius patrandum vitetur, ut deducimus ex mente Trid. sess. 14. c. 8. in fin. Quapropter Religiosus, cui esset iussum sub poenitentia choro non assistere, ipse tamen choro assisteret hora subueniendi infirmo, nequaquam contra praecipuum iniunctae poenitentiae peccaret secundū se? ratione conscientiae erroneae, si putaret obligari sua poenitentia ad non assistendum choro, ageret contra praecipuum poenitentiae (sed solum contra charitatem seu misericordiam aegrotanti debitam: alius vero non restituens contra iusticiam non soluendi debiti. Tum quia, si absentia à choro praecipitur Religioso, eo solum fine, ne infirmū deserat, satius & directius esset assistentiam cum infirmo imperare sub poenitentia. Nam praecipiendo tantam absentiam à choro, posset

R

ro, posset

ro, posset Religiosus præceptum implere eorum nõ intrando, quamuis alijs non assisteret infirmo. Quod verò penitens metu negandæ communionis peccatorũ emendationi incumbat, non conuincit posse denegari, sub vinculo penitentia, communionem; tum quia illa negatio solum esset præseruatiua, & non punitiua peccatorũ, cum ex otio, & cessatione à virtute peccata non puniantur. Si verò contingeret inducere mortificationem penitenti non susceptionem Eucharistia, & ea ratione esse negationem Eucharistia punitiua, tunc non iam priuatio Eucharistia punit, sed mortificatione inde exorta, & sic ipsamet priuatio non habebit rationem partis Sacramenti. Tũ alia ratione non posset imponi sub penitentia negatio Eucharistia, quia scilicet illa negatio præseruatiua per se non est peccatorũ, imò impeditiua est maioris boni; cum potius sumptio ipsius antidotum sit, quo liberamur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruamur, teste Trident. sess. 13. cap. 2. Neque ex eo, quod aliquibus proficit Eucharistia negatio ad emendationem peccatorum, erit illa negatione vtendum; cum id fiat per accidens, & dici queat tunc, *Rectum ab errore*, Marcell. in additione *ad memoriale Compostell.* fol. 108. Sicut non rectè ageret medicus, qui medicinã ineptã, & contrariã infirmo applicaret, etiam si crederet probabiliter profuturam. De quo latius egimus disput. 28. nu. 7. At repugnat institutioni Sacramenti Penitentia, imponi sub penitentia id quod ex sua natura nequaquam iuuare potest ad peccatorum destructionem, sed potius ad lapsum in ea: non sumptio autem Eucharistia via potius peccatorum, quàm eorũ euitatio, cum hæc ex sumptione ipsius per se comparetur, vt ex Cõcilio supra constat. Ex quo sequitur, ad huiusmodi penitentiam acceptandam non teneri penitentem.

18 Obijciat fortè aliquis aduersus rationem numero 15. allatam, ex illa videlicet sequi, ieiunium non posse iniungi sub penitentia; cum illius natura consistat in cessatione comestionis, & ob id sit negatiuum præceptum, vt dicimus disput. 54. numero 41. Malè ergò dictum est in dicto numero 15. cessationem virtutis ideo sub penitentia imperari non posse, quod cessatio ab actu entitas non sit, & consequenter esse non posse partem Sacramenti eleuabilem ad causandam gratiã siue physicè, siue moraliter.

Sed respondetur, ieiuniũ non imponi sub penitentia secundũ quod dicit purã negationem, & cessationem actus comedendi, sed secundũ quod includit macerationem carnis, quæ quid positiuũ est, & eleuabile à Deo, qua ratione quid positiuum est ieiunium, & eleuabile ad causandam gratiam. At cessatio à sumptione Eucharistia cum carne non maceret, non relinquit aliquem effectum positiuum qui possit eleuari, vt pars Sacramenti. Quod vero aliquãdo spiritum mortificet, quatenus desiderium volentis communicare non impletur, nõ propterea infertur, posse priuationem Eucharistia sub penitentia iniungi: tũ quia cessatio à sumptione Eucharistia non est per se inductiua mortificationis, sed aliquando per accidens euenit, è cõtra cessatio comestionis est per se causatiua macerationis: tũ quia mortificatio spiritus est effectus spiritualis, qui pars sacramenti sensibilis esse non poterit, vt diximus num. 1. Nec ex eo quod cessatio à sumenda Eucharistia possit etiam esse voluntaria penitenti, & consequenter effect quid positiuum, sequitur posse imponi sub penitentia,

& effici partem sacramentalem. Nam velle cessare ab opere virtutis, non tendit secundum se ad destructionem peccati; imò contra ad prolabendum in peccata iuuat. At pars satisfactoria Sacramenti Penitentia destructiua esse debet peccati, sicut destructiuum est ipsum Sacramentum: partes namque alicuius totius iuuare debent totum in ordine ad causandam actionem conuenientem naturæ totius.

19 Si verò infes, posse imponi sub penitentia cessationem à ludo honesto, licet ludus honestus sit actus virtutis eutropelice, vt asserit D. Thom. 2. 2. quæst. 168. Igitur falso dicitur cessationem à virtute iniungi non posse sub penitentia.

20 Respondetur cessationem à virtute dupliciter inueniri: aliam quidem quæ natura sua includit aliam perfectiorẽ virtutem, sicut cessare à ludo essentialiter includit mortificationem, quæ excellentior virtus est, quàm eutropelia; ob quod rectè notauit Sanchez in summa, lib. 3. cap. 18. num. 2. & lib. 1. de matrim. disput. 4. num. 5. contra Rodrig. tom. 1. sum. in 2. edit. cap. 189. num. 10. Suarez tom. 2. de religione, lib. 2. c. 8. num. 16. Malderus de virtutibus, tract. 10. cap. 5. dub. 2. fol. 768. Villalobos 2. tom. sum. tract. 34. difficult. 2. num. 1. votũ de ludendo honestè, non obligare, eo quod impeditiuum sit perfectioris boni. Sunt namque aliqui actus virtutum quorũ priuationes sunt perfectiores virtute. Quãdo ergo cessatio virtutis essentialiter includit perfectiorẽ virtutem, rectè imponi potest sub penitentia, eo quod tunc non tam iniungitur cessatio virtutis, quàm virtus essentialiter annexa in illa cessatione. Alia verò cessatio à virtute datur, non includens aliam virtutem, vt in cessatione dilectionis Dei, vel proximi, fidei, spei, vel iustitiæ non anneatur alia virtus, cum nequaquam sit melius vnquam cessare à dilectione Dei, vel proximi, vel administranda iustitia, quã prædictis actibus includere. Taliũ igitur virtutũ cessationem non posse iniungi sub penitentia censemus, eo quod tunc talis cessatio in iuuamẽ potius peccati; quã in ipsius destructionem tenderet. Cum denique cessatio à sumenda Eucharistia illarum cessationum sit, quæ virtutem nõ includunt, fit sub penitentia imponi nõ posse à cõsessori. Aduertat deinde, quod sicut sub voto non potest cadere ludus honestus, sic nec sub penitentia præcipi potest, cũ penitens obligari nõ possit ad sequendã hic, & nunc imperfectionem virtutem. (Dico hic & tunc; nam posset obligari ad sequendã virtutem imperfectionem de se, quæ hic, & nunc esset perfectior penitenti, vt si expediret nimis ludere honestè ad salutem, & ad expellendam molestã tristitiã quæ exsiccat ossa) præcepta sanè contraria esse nõ debent consilijs diuinis. Cũ ergo consiliũ sit, quod quis sequatur maiorem perfectionem, præceptum dari non poterit illam sequi prohibens.

21 Demum aduersus Concilij mentem esse non susceptionem Eucharistia vinculo penitentia iniungere, mihi persuadeco, ex declaratione Cardinalium super capite sess. 22. quæ habetur volum. 4. decision. Rotæ, & adducitur à Marcilla in memorial. Compostell. folio 29. huius tenoris: *Obstat Concilium Tridentinum Episcopo volenti prescribere certa tempora, vt dies dominicos, quartam, & sextam feriam, quibus tantũ liceat viris laicis coniugatis, negotiatoribus, & mulieribus etiam nõ coniugatis sanctissimam Eucharistiam sumere etiam ob irrecuentiam quam potest quotidianam huius Sacramenti sumptio in sua dæcessi parere. Hoc fuit decisum*

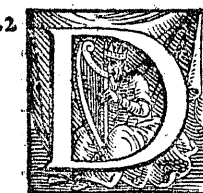
22 **D**ECISUM in mense Ianuarij 1587. ob stare, quia antiquo tempore peracta consecratione omnes adstantes sumebant Eucharistiam, & ideo licitum est quotidie Eucharistiam sumere, capite quotidie de consecratione, distinctione 1. Quapropter exhortandi sunt fideles, vt sicut quotidie peccant, ita quotidie medicinam accipiant, capite quotiescumque, de consecratione, distinctione 2. Si igitur declarant sanctæ Congregationis Cardinales, agere aduersus Concilium Episcopum prohibentem sumptionem Eucharistia certis temporibus; quam ratione dicendum non erit, acturum contra Concilij confessorium prohibentem vinculo iniunctæ penitentia fidelẽ abolutum à peccatis non sumere Eucharistiam? Nam talem iniungendo penitentiam, vel intendit seruari maiorem erga Sacramentum reuerentiam, quo sine etiam ducebatur Episcopus ille, & tamẽ contra Concilium tendere fuit declaratum: aut intendit media illa penitentia præseruatiuã à peccatis; & hoc sanè minus; cum potius sumptio ipsius sit præseruatiuã à sceleribus, vt diximus num. 3. aut intendit punire peccata præterita, quod nec assequetur, cum priuatio, seu non exercitium virtutis, nec punit, nec mortificet per se loquendo cum importet otium, & cessationem ab actu, seu non entitatem, quæ eleuabilis neutiquam est ad causandam gratiam; pars autem satisfactoria instituta est à Christo ad causandam gratiam, vt docet Suarez tom. 6. penitent. disput. 38. lect. 2. Sotus in 4. distinct. 17. quæst. 1. art. 2. circa finem. D. Thom. 3. part. q. 90. art. 2. ad 2. & ibi Caietan. velut pars integralis Sacramenti Penitentia, quamuis alijs arideat ad solam remittendam poenam esse instituta, vt Ochagau. tract. vlt. de satisfactione Sacramentali, q. 7. num. 6. & 8. P. Ruego en el purgatorio de la conciencia, alio nomine, *saluacion del alma*, par. 2. c. 12. §. 2. fol. 115. q. 7. num. 6. & 8. *Agid. de sacram.* disput. 10. dub. 10. Vazquez tom. de Penitẽ. quæst. 94. art. 2. & alijs, quos adduximus disput. 16. numero 5. & indicat D. Thom. in 4. distinct. 16. quæst. 1. articul. 1. quæst. 2. ad 3. & docet ibi Palatr. q. 1. dub. 5. nu. 9. & 11. Quod verius mihi videtur, quia Sacramentũ, nec pars eius conferunt aliquem effectũ quem non significant: at satisfactio nõ significat collationem gratiæ sanctificantis, & quia cum hic effectus scilicet augmentum gratiæ, ita præcipuus sit, non est assignandus sine fundamento in sacra scriptura, Cõcilio, aut Patribus, in quibus tale nõ reperitur, imò Concil. Trid. sess. 14. varios effectus satisfactionis enumeras huius effectus, videlicet augmentum gratiæ, nõ meminit. At iuxta nostrum propositum priuatio, seu non exercitium virtutis eleuabilis nõ est, nec ad causandũ augmentum gratiæ, nec ad remittendam poenam.

ROBORATVR SENTENTIA AVTHORIS adducta numero 15. Et respondetur aduersariorum obiectionibus.

S V M M A R I V M.

Aduersariorum oppugnatio aduersus nostram sententiam, num. 4. allatam, adducitur, num. 22. Diluitur obiectio, num. 23. Corollaria aduersus nobis oppositam sententiam adducitur, num. 24. 25. & 26.

Sanehez Selecta.

DENIQUE Contendes posse iniungi sub penitentia cessationem à perceptione Eucharistia; destruendo fundamentũ à nobis adductum, quod nõ sumus stabiliter adeo imponi non posse, quia cessatio illa nec punitiua est, seu poenalis penitentia, nec præseruatiua. Et quidem punitiua esse videtur conuincit, quod in iure ob puniendã aliqua delicta assignetur tãquam poena, cessatio à communionem pro aliquo tempore. In primis in cap. *Latores*, 33. quæst. 2. huiusmodi statuitur poena matrẽ suam occidentem per hæc verba: *Latores presentium matricidam esse cognouimus, cui præcipimus, vt sub penitentia iugo permaneat, ita vt per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores Basilicæ orans, & deprecans Deum perseueret: completo verò anni circulo introeundi in Ecclesiam licentiam habeat, tamen inter audientia es stet, sed nõdum communicet. Completis autem trium annorum curriculis sacrae communionis ei gratia concedatur. Si autem ante annorum trium cursum finis vitae illius appropinquauerit, corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi particeps fiat.* Et in cap. *Admonere*, 33. quæst. 2. *Hastulpho vxorem suam sine causa interficienti priuationem Eucharistia per totam vitam præterquam articulo mortis fuisse tanquam poenam delicti assignatam, constat ibi: Communionem corporis, & sanguinis Domini cõctis diebus vita tua indignum te existimes: in ultimo tamẽ exitus vitae tuae die si merueris pro viatico, si fit qui tribuat, tantummodo venialiter vt accipias, tibi cõcedimus.* Imò ex hoc quod dicit venialiter concedi, id est, ex misericordia posse illum vxoricidam sumere in fine vitæ Eucharistiam, fit argumentum posse Ecclesiam etiam in fine vitæ Eucharistiam denegare ob peccatorum poenam. Constat videtur ex cap. *Si quis Episcopum*, 2. quæst. 3. vbi dicitur, *Si quis Episcopum aut Presbyterum, aut Diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei communionem censemus.* Vnde in cap. *Impudicas*, 27. quæst. 1. dicitur, quod possit subueniri foeminis impudicis in fine vitæ existentibus communionis gratiã solum intuitu misericordia: Verum non ex eo quod dicatur cõmunionem dari peccatoribus in extremis existentibus ex venia, & misericordia, ideo erit iudicandũ ex iure Christi, & communi nõ deberi Eucharistia peccatoribus respicientibus in extremo vitæ: Christus nãque viaticum instituit dari commigrantibus ad aliam vitam si verè penitentes sint. Et iure communi id decernitur in cap. *Penitentes*, distinct. 50. & cap. *Vale. His qui*, 1. & 2. 26. quæst. 6. & c. *Eos*, 3. quæst. 10. & cap. *Virginibus*, & cap. *Virginibus*, 27. quæst. 1. cap. *Fures*, 13. quæst. 2. cap. vlt. de sepult. vbi glossa, cap. *Accusatores*, distinct. 46. cap. *Quasitum*, 13. quæst. 2. cap. *Si quis de corpore*, 26. quæst. 6. & c. *Qui recedunt*, & cap. *Tanta*, 86. distinct. Vnde text. ille, *Si quis Episcopũ*, 2. quæst. 3. Vbi dicitur certis peccatoribus nec etiam in fine vitæ dandam esse communionem, intelligendus est de peccatoribus non respicientibus, vt explicat ibi Glossa: & cap. illo *Admonere*, 33. quæst. 2. solum misericorditer dicitur Eucharistiam illis dari, quia ob illorum facinora beaemeriti fore morte præoccupari ante penitentia, & consequenter ante communionem. Et damntia ad mortem negandã minimè esse Eucharistia sanxit Pius V. in quodã

R 2 motu,

notu, cuius egit mentionem Philippus II. in l. 7. lib. 8. recopil. qui idem decreuit, & videndus Rodrig. in sum. cap. 68. Et in cap. *Eos vero*, distinct. 50. per quinquennium priuatur Eucharistia, susceptione qui casu homicidium fecerit, quamuis olim per septennium fuisset priuatus, ibi: *Eos vero qui non voluntate, sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula per septem annorum penitentiam communioni sociantur secundum gradus constitutos; hac vero humana quinquennij tempus tribuit.* Et ipsamet poena infligitur ancillam suam casu occidenti, cap. *Si qua femina*, distinct. 50. & voluntarie homicidium committenti priuatio communionis per totam vitam iniungitur, quinquennio autem si casu, cap. *Si quis*, distinct. 50. Et in cap. *Hi qui*, distinct. 50. priuatio communionis infligitur sacris initiatis, & flagitia carnis committentibus. Et dicta poena designatur in ualforibus reru Ecclesiasticarum, cap. *De viro*, l. 2. quæst. 2. & virginibus Deo dicatis, sed libidini seruientibus priuatio Eucharistia designatur, cap. *Virgines*, l. 7. quæst. 1. & eadem poena infligitur peccatrici foeminae, cap. *De uotam*, l. 7. quæst. 5. & cap. *Si qua monacharum*, & cap. *Eos autem*, l. 7. quæst. 5. Cui igitur iura priuatione Eucharistia ob punienda peccata tanquam poena iniungant, fit cessatio à perceptione Eucharistia posse esse punitiuam, & poenalem, & consequenter iniungi à confessario sub poenitentia vinculo poenitenti.

23. Verum huiusmodi oppugnationem, quam magnificant aduersarij facillime retundi potest. Forum enim exterius dum poenas infligit delinquentibus non eo fine inducit illas, ut delinquentes ex illarum tolerantia Deo satisfaciant, & poena debita peccatis remittatur; sed tantum illo fine punit, ut debita satisfactio detur Reipublicæ quæ læsa fuit ob delicta à delinquentibus commissa, vel quod reddatur personæ offensæ, ut Vazquez tom. de Penitentia, quæst. 94. art. 1. dub. 4. num. 8. Vnde etiam si iudex certò sciret delinquentem reddendum impatientem ob punitorem, & potius noue culpe reatum incursum, quam satisfactioem redditurum Deo de delicto commisso, à punitioe tamen non teneretur cessare: & sic cessatio à perceptione Eucharistia potest imponere tanquam poenâ pro delicto, quâuis cessatio illa satisfactoria non fit Deo, sed solum Reipublicæ. Vnde fori exterius, ut punit delicta non attendit, an punitio fiat obligatio ad actiones positivas exercendas à delinquentibus, vel an per priuationem, prohibendo uidelicet aliquas actiones ab illis exerceri. Nec ad fori externi magis refert punire per priuationem actionis, quam inducendo poenas positivas, quæ in aliqua actione exercenda à delincente consistant: cum pariter assequatur suum intentum satisfaciendi, uidelicet Reipublicæ, siue præcipiat actionem aliquam fieri, siue ab actione abstinentiam à delincente seruandam. Imò potius, & frequentius punit per priuationem actionis, ut dicimus disput. 42. num. 5. ut per excommunicationem priuat communionem fidelium, & suffragiorum, ac aditione Missæ: & per suspensionem priuat Ordinum iam susceptorum exercitio, & per irregularitatem receptionem Ordinum, vel iam receptorum usu, & per interdictum priuat sepultura Ecclesiastica, & ingressu Ecclesiæ, dum Diuina peraguntur, & per cessationem à Diuinis, omnium diuinorum prohibitionem, seu abstinentiam inducit Ecclesia. Aliquando tamen punit poenam positiuam iniungendo, ut si præcipiat aliquem flagellari, in claustrum detrudi, poenam pecuniariam

soluere, &c. At iudex fori interni, uidelicet Sacramenti poenitentia: ex inuentione directa debet iniungere poenam, ut ex illius tolerantia Deo satisfiat, & poena debita remittatur. Ut ergo punit peccata confessa, debet iniungere partem satisfactoriam, quæ punitiuam erit peccatorum, pars autem satisfactoria ut possit eleuari à Deo, debet esse aliqua entitas. Nam id quod non est, eleuari non potest. Vnde cum cessatio à perceptione Eucharistia sit mera negatio, & non entitas, iniungi non poterit sub poenitentia à confessario. Quod sanè procedit, siue pars satisfactoria instituta fuerit à Christo ad causandam poenarum remissionem tantum, ut docent aliqui Doctores arbitantes partem satisfactoriam Sacramenti solum remissionem poenæ causare, & non gratiam, quod docent Doctores supra allegati, num. 12. & disput. 61. num. 5. siue ad causandam remissionem poenæ, & gratiam simul, ut docent Diuus Thomas 3. parte, quæst. 90. articulo 2. ad secundum, & ibi Caietan. Sotus in 4. distinctione 17. quæst. 1. articulo 2. circa finem, Suarius tomo de poenitentia, disputatione 38. sectione 2. num. 3. nam ut diximus, id quod non est, eleuari non potest ad vllum effectum causandum physicè vel moraliter, & cõsequenter nec remissionem poenæ, nec gratia qualitatem.

24. Ex quo colligitur falsum esse quod ab aduersarijs asseritur, posse scilicet iniungi sub poenitentia vinculo non erogandam eleemosynam, non orandum, non ieiunandum, quando non elargiri eleemosynam, aut non orare, vel non ieiunare expediret poenitenti. Nam si illud dicant intendentes puram negationem istorum actuum posse esse partem satisfactoriam Sacramenti, falsitatis iam sunt clarè conuicti. At dicunt, posse iniungi ratione obedientia, eò quod actus obedientia, quo abstinent poenitentes à dictis virtutibus, satisfactorius est. Verum hoc asserentes fateri tenebuntur iniungi sub poenitentia obedientia actum, qui versatur circa abstinentiam dictarum virtutum, & non iniungi dictas cessationes virtutum. Obedientia verò actus internus est, non poterit fieri Sacramenti pars, quæ visibilis, esse debet: & sensibilis sicut Sacramentum, ut docet Sanctus in summa, libro 4. capite 11. num. 36. & diximus num. 1. Vnde si confessarius diceret poenitenti, *iniungo tibi sub poenitentia, quod exequaris actum obedientia dando eleemosynam*, solum erogatio eleemosynæ haberet naturam satisfactoria partis Sacramenti, & non obedientia actus. E contra verò si dicat confessarius, *iniungo tibi sub poenitentia vinculo, quod mihi obedias non erogando eleemosynam*, idem esset ac si nullam poenitentiam præfinit: nam cessatio ab eleemosyna ratione sui & quatenus pura negatio est, iniungi non potest, cum entitas non sit. Quod ipsi admittunt. Actus vero obedientia, etsi positius tunc esset (nam posset esse obedientia in non resistentia consistens) cum internus sit, naturam poenitentia Sacramentalis participare nequit. Quod si effugere nitantur asserentes actum internum, ut explicatur per exteum, posse iniungi sub poenitentia, & esse partem Sacramenti: sicut attritio, qui actus internus est, pars est Sacramenti, ut explicatur per confessionem: Et actus orandi mentaliter, ut acceptatur à poenitente, habet rationem actus externi, & sic poterit sub poenitentia imponi, ut docet Suarius 3. parte, tomo de poenitentia, disputatione 37. sectione 6. & 2. tom. de religione, lib. 3. cap. 6. num. 17.

num. 17. Ochagau. tractatu de satisfatione Sacramenti quæst. 7. num. 4. fol. 279. Reginald. 1. tomo praxis, libro 7. num. 22. Basilius de Leon lib. 1. de matrimonio, capite 7. numero 4. atque ita actus ille obedientia ad abstinentiam à communione quatenus acceptatus à poenitente poterit sub poenitentia præcipi. Probabiliter loquerentur si aliàs esset melius poenitenti desideranti suscipere Eucharistiam à sumptione abstinere, quâ illam recipere; quando illam recipiendo nec mortale, nec veniale crimen sit patraturus. At cum semper sit melius, & perfectius communioni incumbere, quando ex ea nõ fit exoriundum peccatum aliquod etiam veniale, & confessarius non possit impedire actum perfectiorem, nec sub poenitentia præcipere, ne actus perfectior exerceatur; fit nec etiam valere sub poenitentia præcipere cessationem à perceptione Eucharistia, quando aliàs penitens recipiendo, nec etiam venialiter delinqueret.

25. Ex quo deducitur, versari manifestum discrimen inter iniunctam poenitentiam de obedientia in nõ erogando eleemosynam, vel non ieiunando, aut orando, & inter obedientiam de non suscipiendo Eucharistiam: quod non erogare eleemosynam, vel nõ ieiunare, aut orare, poterit expedire aliquando magis poenitenti, quàm dictis actibus vacare, ut si ob nimiam orationem, vel ob ieiunium notabiliter minueretur salus; aut alia negotia altioris qualitatis impedirentur; vel ob nimiam eleemosynam erogata ita in paupertatem deueniret aliquis, quod in periculum aliena subripiendi incideret, vel si esset Sacerdos cum magno dedecore status Sacerdotialis premeretur mendicare. Quibus euentibus probabiliter posset sustineri actus ille obedientia circa nõ ieiunandum, vel orandum, aut non elargiendam eleemosynam, posse iniungi sub poenitentia. At actus obedientia circa non sumendam Eucharistiam, casu quo in sumptione nec etiam venialiter esset peccaturus recipiens, nõ poterit confessarius sub poenitentia iniungere: quia nõquam expediet magis ab Eucharistia abstinere in illo euentu, quàm edere coelestem Panem.

26. Hinc colligitur, quod cum probatum iam sit, nõ posse esse poenam satisfactoriam in foro poenitentia cessationem à perceptione Eucharistia, eodem modo nec posse esse medicinam præseruatiuam per se, conuincitur, sed ad summum per accidens, quatenus poenitens timore sibi negandæ communionis poterit fortè à peccatis cessare, ut diximus num. 17. At ut aliqua poena imponatur sub poenitentia, debet esse per se præseruatiua, causando uidelicet aliquem effectum per se in corpore, vel anima, per quem poenitens debilior fit ad peccandum, & potentior ad non delinquendum. Sic ieiunium iniunctum sub poenitentia macerationem carnis inducit, quæ mediante nõ viget iam in homine tam ingens luxuria, & carnis stimulus, sicut vigeat ante ieiunium obseruatum; & oratio diuentias, & intellectum ad quietem redigit, ne iam diuantur à peccato in peccatum, sicut antea. Et eleemosyna relinquit carentiam ac defectum bonorum temporalium in erogante illam, ne adfit occasio in affluentia diuitiarum, illis apponendi cor: iuxta illud Psalm. 61. *Diuitia si affluat, nolite cor apponere.* At cessatio à perceptione Eucharistia nullum effectum per se præseruatiuum causat in poenitente; nec in corpore, cum illud non maceret, nec in anima, cum timor ille incussus, ob negatam communionem, quo poenitens fit magis sedulus, & idoneus

Sanchez Selecta.

ad præcauenda futura peccata, per accidens eueniat, & in pluribus poenitentium non oritur. Et potius ex digna susceptione Eucharistia timor ille seu cautio in futurum non delinquendi, prouenit tanquam effectus proprius, & per se, ut diximus.

Ex quibus fit manifestum, perperam aduersarios nixos fuisse probare posse à confessario intimari sub poenitentia iugo abstinentiam ab Eucharistia, cum illorū argumentis sit satisfactum planè, adeò ut nisi passione pertrahantur suæ cõuincendæ sententia, nõ strâ ingenuè fateri preamantur, deincepsque sub poenitentia vinculo nõ fore iniuncturos cessationem à sacra percipienda Eucharistia spero. Præterquam quòd vitimo argumento, quo ipsi sunt conati nostram diruere opinionem, & quo se conuincere illam non esse veram sunt protestati, respondetur satis ex infra proximè dicendis, conuinciturque manifestè ex plurimorum Doctorum mente, illud debile esse, imò quod fit falsum conuincemus numero 54. ex admissis ab ipsis, uidelicet, quod probabile sit iniungi non posse ab Eucharistia abstinentiam sub poenitentia mandato. Sed tamen quia aduersarij textibus nostram demoliri nituntur doctrinam, textu quoque vno pro mille illorum euertere sententiam contendamus. D. Ambrosius lib. 2. de poenitentia, cap. 9. relatus in cap. *Sunt qui*, 33. quæst. 3. sic est affatus. *Sunt qui arbitrentur hoc esse poenitentiam, si abstineant à Sacramenti caelestibus. Hi seniores in se iudices sunt qui poenam præscribunt sibi, & declinat remediū, quos vel poenam suam conueniebat dolere, quia caelesti fraudantur gratia. Cælesti verò fraudatur gratia, siue poenitens propria autoritate à caelestibus Sacramentis abstinent, siue ex autoritate confessarij, & dolendum potius ait textus, quod abstinentiam à Sacramentis sibi præscribant poenitentes, declinantes remediū, quàm gaudendum, quod ex eo medicinam reperiant.*

ROBORATUR DEINCEPS AVTHORIS sententia, & oppugnationibus aduersariorum respondetur.

S Y M M A R I V M.

Pluribus vijs conati sunt aduersarij suam sententiam veram esse ostendere, num. 27.

Argumentum aduersariorum quo contendunt imponi posse sub poenitentia abstinentiam ab Eucharistia, & teneri illam acceptare poenitentem, eo quòd dum varietas opinionum versatur inter superiorem & subditum, teneatur subditus obedire, adducitur numero 28.

Soluitur argumentum negando principium illud, quod tanquam indubitatum supponunt, dicto num. 28.

Reijcitur discrimen assignatum à Sayro, Sanctio, & ab alijs, uidelicet, quod subditus tenetur obedire quando opinio illi est, quòd sit illicitum quod præcipitur, nõ tamen teneri parere, quando opinio illi fuerit, quòd in hoc, vel illo casu non tenetur obedire, num. 29. Potius è contra prædicti Doctores dixissent melius, uidelicet quòd teneatur subditus obedire, quando opinio illi est, quòd nõ tenetur obedire, quòd non sit constructus obedire, quando opinio illi est, quòd sit illicitum quod præcipitur. Sed nec hoc discrimen verum est, num. 30.

R 3 Discrimen

Discrimen assignatū à Vazquez, Lessio & Salas melius percipitur, videlicet, quod tenetur obedire subditus, quando opinio illi est, quod sit illicitum, quod præcipitur, non tamen quando opinio illi est, quod non sit legitimus superior, eo quod electio non fuerit legitima. Sed adhuc hoc discrimē verum non esse declaratur, num. 31.

Authoris iudicium, videlicet quod quoties fertur probabilis opinio, quod sit illicitum, quod præcipitur, subditus non tenetur obedire, num. 32.

Confirmatur Authoris iudicium à simili, videlicet, quod penitens non tenetur obedire confessario contra propriam opinionem, num. 33.

Confirmatur secundo à simili, videlicet quod reus rogatus in causa sanguinis in delicto semiprobatum non tenetur respondere, num. 34.

Confirmatur tertio à simili, videlicet quod subditus cui opinio est, esse iniustum tributum, non tenetur illud solvere, num. 35.

Convincitur ratione Authoris iudicium, numero 36.

Fundamentum Sancij, & aliorum contra nostram sententiam, diluitur, num. 37.

Ostenditur Sancium in suis dictis discordare, numero 38.

Ostenditur Sancij, & aliorum sententiam ex illorum dictis in nullo casu posse practicari, num. 39.

Obiecto adversus Authoris sententiam adducitur, numero 40.

Solvitur obiectio eadem doctrina qua utuntur adversarij pro illius solutione: nam etiam obiectio contra illos militabat, num. 41.

Ex non paritione subditi probabili opinione ducti non potest oriri scandalum, nec turbatio communitatis iuxta, num. 42.

Superior non potest iuste punire subditum eo quod non obediat, quando ad non obediendum ducitur opinio probabilis, num. 43.

Solvitur fundamentum Vazquez quo convictus est, esse constructum subditum obedire, quamvis opinionem habeat esse illicitum quod præcipitur, num. 44.

Argumentum adductum à Vazquez pro se, contra ipsum quoque militare convincitur, num. 45.

Subditus quamvis opinionem habeat quod sit licitum, quod præcipitur, non tenetur obedire, si cognoscat esse aliorum Doctorum contrariam opinionem arbitrarium præcipi rem illicitam, num. 46.

Alia adducuntur à numero 47. usque ad 52. scitu digna.

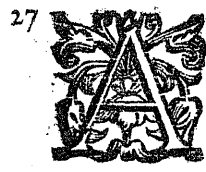
Quid ad casum presentis disputationis sit dicendum? numero 53.

Confessarius obstrictus est se conformare opinioni penitentis, num. 54.

Pusilla quedam ratio ad oppugnationibus adducitur contra nostram sententiam, qua censemus sanius esse consilium laicos quotidie communicare, num. 55.

Solvuntur dicta ratio, num. 56.

Mirandum quod adversarij, ut convincant non esse sanum consilium laicis quotidie communicare, sed taxam communionum ad munus partis spiritualis conducere, utantur illo loco Matth. 24. & Luc. 12. Quis putas est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illi in tempore tritici mensuram? num. 57.

Deo exoptant adversarij suam sententiam veram esse ostendere, videlicet, quod non expedit laicis non perfectis quotidie Eucharistiam sumere: quod id pluribus intentatis vijs convincere sint conati. Primum, quia abstinentia ab Eucharistia, inquit, apta est materia ut iniugi possit sub penitentiae vinculo, & consequenter quotidianam communionem non expedire deducunt, alias à sumptione aliquoties abstinere, imponi non posse sub penitentia, cum Penitentiae Sacramentum ad edificationem & profectum penitentis sit institutum, & nullatenus in destructionem, de quo egimus supra a num. 22. Sed quamvis admittamus probabile esse non expedire laicis vitam perfectam non agētibz quotidie communicare, licet ad id iudicandum esse probabile, solum ducamur principijs extrinsecis, ob auctoritatem scilicet illam opinionem tuentium. Et quamvis verisimile esse fatemur posse iniungi sub penitentia actum obedientiae circa abstinentiam ab Eucharistia, quatenus probabile est actum internum, ut acceptatam penitentem posse sub penitentia intimari. Quamvis, inquam, unum & aliud probabile esse putemus: non tamen infertur, quod ipsi denique contendunt, videlicet teneri penitentem obedire confessario, sub penitentia præcipiēti abstinentiam ab Eucharistia, ut immediatē videbimus.

Nam eo semper tendunt adversarij, quod abstinentia ab Eucharistia sub penitentia iniungi possit à confessario, & penitentem illam acceptare esse constructū convincuntur. Quia videlicet quoties opinionum varietas, inquit, versatur inter superiorem & subditum, contendente superiore obligare, subdito verò non vinciri, semper sit parendum superiori. Hocque fundamentum veluti indubitatum iaciunt, immeritò tamen ut videbimus. Ex illo ergo fundamento subinferunt, quod negari nequeat esse satis probabile posse confessarium præcipere sub penitentiam Eucharistiae abstinentium: ergo ea imposta tenebitur penitens consentire, & obedire ut subditus suo superiori.

At quamvis concedamus illis gratis, ut vidimus numero 25. & 26. probabile esse posse Eucharistiae abstinentiam sub penitentiae vinculo imponi, non tamen inde infertur, teneri penitentem obedire confessario præcipienti ab Eucharistia abstinentiam sub penitentia. Nam quoties fertur opinio probabilis dicens in aliquo casu non teneri subditum obedire, nec superiorem posse obligare, liberū erit subdito obedire, vel non, cum possit tutò alterutram opinionem sequi. Docet Sayrus Clavi regia, lib. 1. cap. 12. num. 6. Sancius, *portentus in rebus moralibus*, de statu religioso, lib. 6. cap. 3. numero 7. Torres de iust. disput. 50. dub. 5. num. 9. Quamvis Sancij fundamentum nobis non probetur, inquit, tunc non teneri subditum obedire, quia non præponderat possessio certa superioris, quia eo ipso quod sit opinio probabilis dicens subditum non teneri in eo casu obedire, vocatur in dubium possessio superioritatis in subditum, & ideo non supponitur ea possessio ut præponderet contra libertatem, quam habet subditus ad sequendam quamcumque probabilem opinionem. Hoc inquam fundamentum nobis non probatur, nam quāvis demus certam habere possessionem superioritatis Prælatum, si tamen opinio dicat aliqua subditum non esse constructū obedire, liberum erit illi tunc obedire vel non, eo quod fas sit cuique opinione probabili

uti,

li uti, ut postea dicemus, num. 32. & sequentibus. Cum igitur probabile sit confessarium non posse iniungere sub penitentia abstinentiam ab Eucharistia, huiusmodi opinionem amplexari licitum erit subdito, & consequenter, parere confessario non tenebitur, nec acceptare penitentiam illam. Omitto quod estò admitteremus adversarij teneri subditum obedire, quoties opinionum varietas inter se & superiorem reperitur, hoc locum non habet inter penitentem & confessarium, cū potius confessarius se conformare penitentis opinioni sit deinctus, ut postea latius dicimus, n. 54.

Addit tamen Sayr. Sanchez num. 6. & Torr. supra Granado 1. 2. tract. 12. disp. 4. sect. 3. nu. 27. Lorca 1. 2. disput. 41. §. ex quo infero, quod estò subditus non teneatur parere, quando opinio docet superiorem non posse obligare; siue subditum non teneri obedire, erit tamen constructus obedire quando opinio docet esse illicitum, quod præcipitur: & huius reddunt rationem. Quia cum superior sit in possessione præcipiēdi, illa minime erit spoliandus, nisi constet rem præceptam esse malam, & non solum quando de ea dubitatur, vel opinatur, num sit mala, vel non. Quando verò opiniones circumferuntur, an superior possit aliquid præcipere? & in de an subditus teneatur parere? superioris possessio vocatur in dubium, ut iam diximus, fundamentum Sancij referendo num. antecedenti, & ideo non supponitur ea possessio, ut certa, nec talis, ut præponderet contra subditi libertatem, & tunc non est magis certa superioris possessio ad præcipiendum, quam subditi libertas ad non parendum. Sicut habenti opinionem probabilem, imò probabiliorē dicentē suam rem esse ab altero possessam, non licet alterum spoliare sua possessione, quia dum non est certitudo, non est probabile posse fieri spoliū auctoritate propria: at si haberet opinionem, etiam minus probabilem, dicentem fas esse spoliare alterum, posset illum spoliare sequendo opinionem illam probabilem. Quam doctrinam approbat quoque Suarez de legibus, lib. 5. cap. 18. num. 20. ut dicemus num. sequenti 2. §. Deinde *quatenus Sanchez*.

Hanc tamen doctrinam, vel discrimen, Salas 1. 2. tomo 1. tractatu 8. disputatione vnica, sectione 8. nu. 76. se non capere fatetur, nec intelligere. Nam superior nunquam est in possessione, seu iure præcipiēdi illicitum: ergo quoties opinio fertur, an aliquid sit illicitum, dubitatur de possessione quoad id præcipiendum, quamvis ad alia iubenda liquida sit superioris possessio: ergo idem erit opinari, an res præcepta sit licita vel non? quod opinari, an teneatur subditus in illa re obedire? Præterea ideo in pluribus casibus (non in omnibus iuxta dicenda numero 39.) opiniones circumferuntur, quod superior non possit ad aliquid agendum obligare, & consequenter, nec subditum constructum obedire, quia opiniones versentur prius, an illud quod præcipitur sit illicitum, vel non? ergo si non obstante opinione afferente, aliquid esse illicitum, Sairus, Sancius & Torres constringunt subditum parere, etiam obligare tenebuntur, quamvis ad sit opinio censens subditum non constringi obedire, cum ideo non teneri obtemperare putet illa opinio, quatenus arbitrat id quod præcipitur esse illicitum. Vnde hic deducitur syllogismus necessarius. *In rebus illicitis subditus non tenetur parere; sed modo opinatur subditus probabiliter, quod sit illicitum illud quod imperatur; ergo*

probabiliter quoque iudicat se non teneri obedire. Idē igitur est, subditum habere opinionem esse illicitum, quod præcipitur, atque esse illi opinionem, quod non teneatur obedire. Ob hæc ergo se non capere Salas discrimen fatetur.

Quod sanè discrimen, nec ego capio: vnde Doctores affirmantes teneri subditum parere, quamvis probabiliter opinetur illud, quod præcipitur esse illicitum, assentiri constringuntur, obligari obedire licet probabiliter opinetur non teneri in aliquo casu parere. Imò facilius capitur, & probabiliori via defendi poterit non teneri obtemperare in primo casu, quam in secundo. Nam ut dicemus disputatione 41. numero 7. probabilis iudicatur ab aliquibus (quamvis nobis oppositū esse verum videatur) opinio dicentium non esse fas ali cui aliorum opinionem sequi, quam arbitratur esse falsam contra propriam sententiam; in hoc ergo casu si existimet subditus esse illicitum, quod sibi præcipitur, & opinionem censentem esse licitum putet falsam, obedire erit nefas, nec obedientia excusabit, quia illud quod de se malum est, reddi non potest honestum ob præceptum obedientiae, ut rectè notavit Vazquez, 1. 2. tom. 1. disputat. 62. nu. 32. Sairus Clavi Regia, lib. 1. cap. 12. nu. 5. Azor lib. 2. cap. 17. quæst. 9. contra Cordub. lib. 3. quæst. 9. & Garciam de Beneficijs, 2. tom. part. 1. cap. 5. num. 366. ratione obedientiae excusantes tunc subditum contra propriam sententiam operantem: At in casu quo solum opinetur subditus non teneri obedire, poterit si velit licitè parere, v.g. in opinione illorum, qui asserunt superiorem non posse obligare religiosos ad id quod est supra regulam, si contingat illud iuberi, poterit licitè obedire subditus, quādo id quod imperaretur licitum esset. Facilius ergo defendi potest constructum esse subditum parere superiori quando opinatur ipse, quod in tali casu non tenetur obedire, quam dum opinio haberet, quod id quod sibi præcipitur sit illicitum, cū in omni opin. posset obedire ille cui iubetur aliquid supra regulam, non autem si imperaretur aliquid quod secundum opinionem subditi esset illicitum.

Præterea videtur sibi non constare in exemplo adducto Sanchez: nam libro 2. de Matrimonio, disputat. 41. nu. 40. asserit, habentem rationes probabiles, quod hora duodecima noctis non sonuerit, licet cum formidine alterius partis, posse crastino communicare, quāvis ederet, vel biberit. Si ergo rationibus probabilibus ductus ille Sacram Synaxim suscipere potest non obstante præcepti possessione, in Sancij opinione, non communicandi scilicet, nisi ieiunus: similiter, qui rationibus probabilibus duceretur ad iudicandum rem aliquam esse suam, posset rem illam accipere non obstante possessione habentis illam: utroque ergo exemplo idem debuit fateri vel negare. Vnde cum verū sit, & fateatur hic Sanchez, huiusmodi arbitrarium rem illam esse suam non posse illā accipere, eo quod alius est in possessione qua spoliandus non est, nisi certo constet de veritate, & nos addiderimus (quod omnino opus fuit addere) videlicet quod opinio illa qua arbitratur rem esse suam, circa factum versetur, & non circa ius, iuxta dicta disput. 43. a num. 49. eodem herclè modo fateri tenebatur, fas non esse illi probabilibus rationibus arbitranti horam duodecimam non sonuisse, crastino communicare, cum etiam opinio illa quod sonuerit, vel non duodecima hora, circa factum, & non circa

circa ius versari sit. compertum; & aliis in illius opinione possideat præceptum non communicandi, nisi ieiunus. Sed tamen quamvis nefas sit illi communicare, eo quod ducatur probabilibus rationibus, admissa semel possessione præcepti, non communicandi, nisi ieiunus: quam falsus est Sancius; cum tamen nos negamus præceptum tunc temporis possidere, sed potius libertatem ad comedendum, iuxta dicta disputation. 42. num. 9. afferendum est licitum esse illi sacram Eucharistiam sumere, quia ut iam pluries diximus, libertas ad comedendum possidet, & non præceptum ut dixit Sanchez, & suboritur dubium intendens libertatem comedendi auferre, casu quo communicandum sit crastino: ius autem dubium vincere ius certum, nec potest, nec æquum est. Vnde quamvis Sanchez verum asseruerit, dum dixit illum in dicto casu posse communicare, quod & nos quoque fatemur illa disputation. 42. numero 9. non tamen id æqua ratione probavit, dum possidere tunc præceptum non communicandi nisi ieiunus asseruerit, sed id conuincendum esset, admittendo libertatem ad comedendum possidere, & non ieiunij mandatum.

Deinde quatenus Sanchez quem comitatur Suarez de legibus, lib. 5. cap. 18. nu. 20. non distinguit in illo exemplo à se adducto, quod vna opinio probabilis sit opinio facti, alia vero sit opinio probabilis iuris, diminuit processit iuxta à nobis dicenda disputation. 43. à nu. 48. opinio namque probabilis facti non est absolute & simpliciter opinio probabilis, cum vires non habeat reddendi tutam conscientiam operantis, sed dicitur lato modo opinio iuxta dicta illo num. 48. docet Villalob. 1. tract. tom. 1. summ. difficult. 10. in fine. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. nu. 44. Si namque opinio facti simpliciter esset opinio, posset reddere tutam conscientiam operantis, quando probabilis esset. Et sic posset dicere aliquis, quod sicut ille qui certo sciret, rem suam apud alium detineri, posset illam priuata auctoritate recuperare, absque scandalo tamen; sic qui probabiliter opinaretur rem suam ab alio occupari. Nam supposito quod opinio tutam reddit agentem, ut possit cogitare rem ab alio possessam esse suam, & res propria ubicumque sit, possit recuperari, sit habentem opinionem rem suam ab alio detineri, posse possidentem spoliare, quod fas non esset si tantum esset dubius an res esset propria vel non: diuersissimum namque est habere conscientiam dubiam, vel habere opinatiam. In dubijs namque melior est conditio possidentis, non in opinionibus, ut bene docet Sanchez lib. 2. de matrim. disputatione 41. nu. 30. Villalob. 1. tom. summ. difficult. 5. nu. 3. & difficult. 9. num. 1. qui male adducit Azorium lib. 2. tom. 1. cap. 6. in fine, qui solum illam regulam, *Tutior pars est eligenda*, intelligenda esse in dubijs, & non in opinionibus ait, ut dicemus disputation. 44. num. 17. at valde diuersa est regula ista ab illa, *In dubijs melior est conditio possidentis*. Idem cum Azor docet Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 14. & Vazquez 1. 2. tom. 1. disputat. 62. num. 44. Vnde quando Sanchez, & Suarez inquam, quod dum non est certitudo, non est probabile posse fieri spoliatum auctoritate propria; posset aliquis dicere intelligendum esse, quando non est certitudo, quæ oriatur ex dubio, non tamen quando incertitudo nascitur ex opinione. Fit ergo ex dictis, esse nullum discrimen adductum à Sancio, Sairo, & alijs, videlicet quod subditus tenetur obe-

dire quando opinatur, quod res præcepta sit illicita, ne spoliatur superiore possessione. Quando vero habet opinionem docentem subditum non teneri obedire, integrum esse illi obedire, vel non, quia tunc vocatur in dubium possessio superioris.

Vnde melius Sairus, Sanchez & Torres dixissent, ideo constructum iri obedire subditum quando opinio illi est, illud quod præcipitur, esse illicitum, non tamē quando habet opinionem dicentem non teneri obedire. Qua dum opinionem habet, quod sit illicitum, quod præcipitur, se excusare contendit non parendo, quia videlicet obtemperare non possit absque peccato: at cum hæc excusatio falsa sit, eo quod optime queat parere absque crimine, si sequi velit superioris opinionem, ideo parere tenebitur, quando opinio solum versatur circa id quod sit illicitum quod præcipitur. At dum opinionem habet subditus, quod non teneatur obedire in illa vel alia re, non contendit se excusare, quod ideo non pareat, quia absque peccato non possit, sed quia non tenetur parere: quod vero tenetur obedire, nullo principio conuinci potest, sicut conuictus est quando excusationem præmittit non parendi, quia illicitum esset, quod iubebatur, & consequenter, quod illud efficere non posset absque peccato. Hoc, inquam, discrimen melius percipitur, quam sit illud, quod à præfatis Doctoribus traditum est, videlicet quod constructus sit obtemperare subditus quando opinionem habet, quod sit illicitum, quod præcipitur, quia videlicet tunc superior est in possessione præcipiendi, à qua non est spoliandus, nisi constet rem præceptam esse malam, & non solum quando de se dubitat, aut opinatur. Quando vero opinionem habet docentem se non teneri obedire, ideo ab obedientia excusari, quia superioris possessio certa non est, sed vocatur in dubium, sed nec hoc discrimen verum est, licet percipiatur melius, quam illud quod à præfatis Doctoribus est traditum.

Quapropter melius Vazquez 1. 2. tomo 1. disputat. 62. nu. 32. & 33. Lessius lib. 2. cap. 41. dubio 9. num. 76. Episcopus Troyanus in *la pragmática del trigo*, cap. 8. fol. 107. & Salas supra allegatus censuræ, non discriminare inter se opiniones subditi, quod videlicet feratur, an aliquid sit licitum, vel illicitum, vel quod versetur, nū subditus tenetur parere, vel minus hæc enim omnino esse idem putarunt, Salas id expressè asserens, Vazquez vero tacite ex eius doctrina. Solum ergo discrimen adinuenere ad obligandum, vel non, subditum ad parendum superioris mando, quando opiniones versentur, an aliquid sit licitum, vel non? vel quando circumferuntur, an electio superioris legitima sit, vel non? verbi gratia, quia asserit aliqua opinio non legitimam, nec canonicam esse, deficiente aliqua solemnitate, alia vero legitimam esse restatur: in hoc ergo casu non teneri obedire subditum, si opinionem habeat, quod legitima non sit, aiunt, quod confirmare possumus ex eo, quod nulla maior nullitas sit, quæ defectus potestatis in agente, leg. 3. de officio Proconsul. leg. vlt. de iurisdictione omnium iudicum, leg. si quis filio, 6. §. antepenult. ff. de iniurto rupto, & irritato testamento. Eamque nullitatem nullitatum vocant pragmatici, Faber. in leg. si forte. 17. ff. de officio Præsidis: at quando opinionem haberet esse illicitum, quod præcipitur, ad parendum constringunt. Quod idem docet Lorca quantum ad primum, 1. 2. tom. 2. disputat. 26. §. *Aduerte præterea*, dicens, quod ubi versatur opinionum varietas

varietas circa vigorem legis aut legislatoris potestatem potest subditus legi non parere. Sed adhuc hoc discrimen verum non est, ut dicemus numero 36. quia nullus tenetur aliorum opinionem sequi, & propriam deserere, vnde poterit non obedire subditus quando opinatur esse illicitum, quod sibi præcipitur.

Authoris iudicium.

Huiusmodi tamen discriminibus non obstantibus verum arbitror, subditum non constringi obedire quoties opinio aliqua asseruerit ipsum non teneri parere, siue illicitum esse, quod præcipitur. Quando ergo non obligari obtemperare docuerit opinio, subdito liberum esse obedire, vel non, fatetur Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 3. numero 7. & in simili in summ. lib. 1. cap. 10. num. 33. 34. & 35. Sairus Clari Regia, lib. 1. cap. 12. numero 6. Torres de iustit. disputatione 50. dubio 5. numero 9. ut vidimus numero 28. Quando vero opinio solum docet aliquid esse illicitum, licet præfati auctores renuant admittere integrum esse subdito non obedire, illud concedere constringuntur, cum conuictum iam sit nullum versari discrimen inter vnum & alterum. Et ratio à priori est, quia licet superior constringere possit, ut subditus operetur illud quod absolute bonum est, & secundum regulam, si religiosus sit: non poterit constringere ad operandum illud quod solum secundum opinionem est bonum, ut dicemus numero 44. Docet Ledesma tractat. de los Estados, vbi de Religiosos en comun, cap. 4. mihi fol. 82. dicens in hanc sententiam quatuor conueniunt fas esse sequi opinionem probabilem. At in hoc decipitur, nā licet doceant absolute, fas esse amplecti opinionem probabilem, id refringit plures in casu obedientiæ: imò addit Ledesma quod nec etiā parere tenetur subditus quando dubitat, an legitime imperet, & ex partitione sit exoriturum damnum tertie persone, quod etiam docet Lessius lib. 2. de iustit. cap. 31. num. 10. Sair. Clari Regia, lib. 12. cap. 16. numero 18. & 21. quos sequitur Sanchez de statu Relig. lib. 6. cap. 3. n. 24. alios plures adducens. At hoc verum non est, ut dicemus disp. 43. num. 28.

Nostri quoque sententiam in re docet Suarez tom. de censuris disputatione 4. sect. 6. numero 6. vbi ait liberum esse subdito legi non parere, si eam esse iniustā sit manifeste probabilis. Cum igitur in hoc euentu illa maior probabilitas euidentiā de iniustitia legis non constituat, intra latitudinem dubij remanet semper iniustitia legis, & adhuc illa dubitatione exstante admittit Suarez, ad parendum legi non iri constructum subditum: igitur nec in quolibet alio euentu quando probabilis opinio detur de iniustitia legis, obtemperare non erit cogendus, cum ut iam dictum est, maior, vel minor probabilitas de iniustitia legis à possessione iustæ legis ipsam legem non excludat. Ciues augumentum vim perspicuus Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 3. num. 6. magis consequenter est locutus, negans esse integrum subdito in illo euentu non parere legi. ne si id admitteret, cogeretur illud concedere in quocumque alio euentu, vbi probabilis opinio de iniustitia legis reperiretur. Sed pro nobis, vti iam conuicimus, Suarium patrum habemus. Quod confirmare possumus ex adductis à Gracia 2. tomo de he-

nesijs part. 7. cap. 2. num. 28. impugnante Rebellū de obligationibus, 1. part. lib. 2. quest. 14. à nu. 8. & 2. part. lib. 1. quest. 2. à numero 10. eo quod asseruerit in materia dubij attendendum esse maxime ambiguum sit, æquale, vel non, ut libere quis ab obligatione operandi, vel constituitur operari. Hæc autem nihil referre optime ait Garcia: nam licet pro vna parte sit maior verisimilitudo dubij, cum excoisus ille non eximat rem à dubio non creditur causa impar, & ideo pro reo erit semper iudicandum. Eodem modo licet vna opinio longe probabilior sit quam alia, probabilis poterit festari, quia excessus ille maior: & probabilitatis non constituit aliam in esse improbabilitatis.

33 Præterea Penitentem posse non obedire confessario ductum ad id probabili opinione, imò confessarium teneri se conformare penitentis opinioni, docet turba DD. ut num. 54. videbimus quos sequuntur Sanchez, Sair. Vazquez, Salas, Torr. & alij, qui consentire nolunt integrum esse subditum non obedire quauis ad id probabili ratione ducatur, esse illicitum præceptum. Si igitur confessarius in foro penitentia verè superior est, & adhuc non hoc obstante posse penitentem iuxta propriam opinionem operari admittit contra confessarii mandatum, idem admittit conueniuntur in quocumque alio subdito, aut assignent aduersarij sufficiens discrimen. Quod enim confessarius exigere aliud non possit à penitente, nisi quod non peccet, superior, verò religionis, ius habeat audiendi sibi subditos ad perfectionem; non obstat hoc, ut subditus teneatur obedire casu quo opinio illi esset imperfectionem esse efficere illud quod à superiori iubeatur, vel etiam si sit perfectus, illud tamen sit præter regulam, vel supra illam, ut docet Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 2. num. 15. Suarez de statu Religioso, lib. 10. cap. 8. & 9. In his enim licet præcipiatur, parere non tenetur subditus.

34 Deinde, cum licitum sit reo in causa sanguinis, non fateri suum crimen semiprobatum, ut dicemus disputation. 43. num. 29. eo quod opinio probabilis illi faueat, nec tenetur sequi opinionem iudicis interrogantis: eodem sane modo nec subditus tenetur sequi opinionem superioris imperantis, & iuxta illam operari. Vnde DD. pro opinione rei adducti pro quocumque subdito non obediente ducto opinione probabili adduci possunt. Quod enim respondendo reus sit morte plendus, & ob id non teneatur mandato iudicis parere, alius vero subditus obtemperando nullum patiatur damnum. Non obstat. Nā id quod proximè excusat reum à responsione, non est timor damni incurrendi, sed quod sciat ipse opinionem dari probabilem excusantem à responsione, quauis fundamentum talis opinionis inde sumptum sit, quod nemo teneatur sui damni auctorē fieri; altera vero opinio docens subditum non teneri obedire, siue docens illicitum esse quod illi tunc præcipitur, sui quoque fundamentum habeat. Nec ad subditum attinet opinionem fundamenta discutere, quando illi alia constat opinionem a se sequutam, esse quoque iuxta Doctorum aliquorum mentem. Præterea non obstat damno incurrendo a reo docet opinio quam sequitur iudex tenari reum respondere, & tale damnum pati: & tamen quia reus profertur opinionem, quod iudex iniuste illud præcipit, excusatur a responsione: eodem ergo modo si subditus opinionem habet iustam, si ali-

esse aliquid sibi imperari, obtemperare non tenebitur, siue ex paritione paruum, vel magnum si exoriturum damnum subdito: hoc enim extrinsecum est, sufficit namque illi quod sciat ex opinione probabiliter esse iniustum mandatum.

35 Vterius non teneri subditum solvere tributum Regi, quando ipse opinione nititur esse iniustum docente, fatentur plures inter quos est Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 1. dub. 13. in fine, in noua editione num. 237. Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 3. num. 7. & alij infra allegandi: igitur & hi fatentur quoque obstringuntur quemcumque subditum habentem opinionem esse iniustum quod sibi præcipitur, non teneri obedire: aut assignent aduersarij sufficiens discrimen. Quod enim damnatum sequatur, vel non, subdito ex paritione, ex tunc incertum quid est, ut iam diximus supra: solum enim habet ius subditus ad non obediendum ex eo, quod opinetur probabiliter iniustum esse quod præcipitur: non verò quod ex obedientia sit illi exoriturum damnum, vel non. Porro non teneri solvere tributum subditum habentem opinionem quod sit iniustum, docet Corduba in summa, quæst. 95. ad 1. dubium, ver. *Y por que en el capitulo*. Lopez 1. parte instr. c. 187. Malderus de virtutibus, tractat. 8. c. 6. dubio 4. *Dico sexto*. Lessius de iustitia, lib. 2. c. 33. dub. 8. nu. 67. dicens hanc esse communem Doct. Diuus Anton. 2. parte tit. 1. capitulo 13. §. 8. dicens quod si probabiliter sciatur esse iniustum tributum, non interuenit obligatio illud soluendi. Vega 1. parte, summ. cap. 15. casu 1. notab. 4. Salon. de iust. tom. 2. quæst. 77. art. 2. controuersia 8. fol. 410. Maure. summ. 1. part. cap. 15. §. 6. num. 9. & à multis hoc iudicari probabiliter, docet Vazquez opus. de rest. cap. 6. §. 3. dub. 5. num. 78. quamuis ipse dicat semper pro Rege esse præsumendum. Et hanc esse sententiam in praxi securam, ait Suar. de legib. lib. 5. cap. 18. num. 2. quando rationes contra iustitiam tributi sunt valde urgentes sapientum iudicio. Quamuis ipsi oppositam sustineat falso mihi fundamento nixus, videlicet quod minus ius habeat subditus vsurpandi tributum, quando probabiliter opinione ducitur esse iniustum, quam dum solum dubitat de iniustitia, eo quod in dubio æqualis sit iustitia, & iniustitia pro vtraque parte: at existente opinione pro Rege potest præstare iudicare de iustitia legis. Sed non aduertit, in dubio sit ne aliquod iustum mandatum, vel non, possessionem certam præstare absolute stare pro mandante: ait dum opinio intercedit, solum probabilis possessio illi fauet. Vnde dubium absolutam possessionem in mandante supponit: opinio verò solum probabilem. Ius autem dubium subditi, ut sæpè retulimus, superare non potest ius certum superioris: ius autem probabile ex opinione resultat, vincere potest alius ius probabile, imò magis probabile: cum enim licitum sit sequi opinionem probabilem relicta probabiliori, & hæc victoria sit moralis, & non ex viribus physicis nascatur, tunc vincit ius probabile ius magis probabile, quia videlicet fas sit amplexari ius probabile relicto probabiliori. Ex hoc fit, quod licet habens opinionem probabilem esse iniustum tributum, cognoscat simul, superiorem iuste tributum imposuisse, sua quoque probabiliter opinione ductum, & habens dubium negatiuum, non cognoscat, quod sit iniustum: at subditus habens opinionem cognoscendo esse iustum ex parte opinionis superioris, cognoscat simul esse iniustum ex parte pro-

priae opinionis dubitans vero ex iusta parte cognoscat esse iniustum tributum: maius autem ius habere subditum ad non soluendum tributum, quando ex aliqua parte cognoscat esse iniustum, quam dum ex nulla parte iniustitiam percipit, manifestus est, quam probatione indigeat. Fit ergo, posse habentem opinionem, quod sit iniustum tributum, illud non soluere: quod etiam docet Sa verb. *gabella*, nu. 5. & in editione facta Martini, anno 1601. magis expressè. Et à fortiori hanc docere tenentur, qui asserunt vendigalia in conscientia non deberi, nisi constet de illorum iniustitia: inter quos est Angelus, verbo, *pedagium*, num. 6. Syluest. *gabella*, 3. quæst. 3. & 14. Armill. *gabella*, num. 18. Caietan. verbo, *vendigalia*, Aragon. 2. 2. quæst. 62. art. 3. Gabr. in 4. distinct. 15. quæst. 5. conclus. 7. Rodrig. 2. tom. summ. cap. 72. conclus. 2. id dicens de nouis tributis, cum Medina, Cod. de rest. quæst. 13. Aragon. 2. 2. quæst. 62. art. 3. fol. 170. Carbo de rest. quæst. 33. in nouis tributis. Filiucius 2. tom. tract. 28. nu. 117. Villalob. 1. tom. summ. tract. 1. difficult. 26. nu. 3. & 2. tom. tract. 8. difficult. 13. num. 1. Molin. 3. tomo de tributis, disp. 674. num. 6. & 7.

36 Rursum neminem teneri aliorum opinionem sequi, & propriam deserere, est notum: nullum namque præceptum naturale, nec positium ad id constringit: igitur nec subditus tenebitur iuxta superioris opinionem operari, propriam abnegando: aut assignent aduersarij, ubi nam præceptum continetur, an in decalogo, vel in iure Canonico, vel alibi. Si dicant eodemmet præcepto quo constringitur subditus obedire, obligari quoque iuxta opinionem superioris operari; & illam sequi: hoc probandum erat, quod nunquam expletur videmus.

37 Nec fundamentum quo Sanchez de statu Relig. lib. 6. cap. 3. num. 6. Sair. Clau. Regia, lib. 1. cap. 12. num. 6. & Torres de iust. disp. 50. dub. 5. num. 9. conuincuntur, vrget contra nostram opinionem, inquentes teneri subditum obtemperare, si solum opinionem habeat, quod sit illicitum, quod sibi præcipitur, eo quod superior non tantum habeat ius iubendi res, quas subditas nouit esse licitas, & iuxta limites suæ potestatis, sed etiam res vniuersas, quas subditus non cognoscat euidenter illicitas, & ultra potestatem superioris. Non inquam, hoc fundamentum vrget: nam id tantum verum est, quando inevidentia & incerta cognitio, quod videlicet sit illicitum quod præcipitur, oritur ex dubio quod habeat subditus: in hoc enim casu teneri obedire, ingenuè fatemur, quia in dubijs melior est conditio possidentis, & ne ius dubium superet ius certum, cuius veritatis plures postea referemus Doctores: quando verò inevidentia seu incertitudo oritur non ex dubio, sed ex opinione, tunc subditus ius habet non parendi, quamuis non sit illi euidenter esse illicitum, quod præcipitur: sufficit namque probabiliter id opinari, cum fas sit cuique probabiliter opinione vti. Vnde optimè Lorca 1. 2. tomo 2. de legibus, disputatione 26. fol. 492. ait, fas esse contra verba legis agere, si probabiliter argumentis constet casum occurrentem ab intentione legis deficere, eo modo ac si essent probabiles opiniones circa legis vigorem, aut Legislatoris potestatem: & huius reddit rationem, quia fas est probabile opinione vti, non tamen, quando est dubium. Porro subditum dubitantem, num sit licita res, quæ sibi præcipitur teneri obedire, docet glossa capit. *de lesta* in fine, de maiorit.

iorit. & obedient. & capite ad aures, verb. *obedientiam* detempore ordinari. & capit. *ex tenore*, verb. *mandato*, de sent. excom. & cap. quod culpatur, verb. *iniustitia* 23. quæst. 1. cap. nerui, verb. *formidat*, distinct. 13. Innoc. cap. *scit*, el tercero, num. 1. de iureiuran. & ibi Ioan. Andr. num. 5. Hostiens. num. 3. Bald. num. 8. Abb. numero 16. Alexand. de Neuo numero 79. Bellam. quæst. 6. num. 25. Heric. num. 3. Carraria de regulis iuris, quæst. 4. art. 4. idem Hostiens. in summa, tit. de poenit. & remis. *quid de rapina*, vers. *quod si probabiliter dubitat*, Anton. cap. *olim*, num. 25. de restitut. spoliat. Archid. cap. *denique*, num. 2. 14. quæst. 5. Paludan. in 4. distinct. 19. quæst. 4. numero penult. & distinct. 36. quæstione 2. art. 2. post 4. conclus. Diuus Bonavent. in 2. distinct. 39. artic. 1. quæst. 3. ad vltimū, & ibi Carthus. quæst. 3. Alexand. parte 2. q. 126. membro 3. art. 2. Maior. in 4. distinct. 14. quæst. 20. conclus. 3. & distinct. 38. quæst. 15. in fine, Gabr. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 2. conclus. 4. D. Anton. 3. parte, tit. 16. cap. 1. §. 9. vers. 3. Rosell. verb. *bellum*, nu. 4. & verb. *conscientia*, num. penult. & verb. *obedientia*, num. 14. Angel. verb. *Religiosus*, nu. 29. & verb. *obedientia*, num. 6. & verb. *conscientia*, nu. 2. & verb. *bellum*, num. 8. Syluest. verb. *bellum*, 1. quæst. 9. conclus. 3. & verb. *conscientia*, quæst. vlt. & verb. *obedientia*, quæst. 2. & verb. *Religio*, 6. quæst. 6. Tabien. verb. *bellum* quæst. 11. num. 14. & verb. *conscientia* quæst. 3. num. 4. & verb. *obedientia*, quæst. 1. nu. 12. Armill. verb. *obedientia*, num. 4. & verb. *bellum*, nu. 4. Caietan. in summa. verb. *bellum*, & 2. 2. quæst. 169. art. 2. circa solut. ad quartum, in dubio 2. Alexand. Ariosis in Enchirid. 1. part. in 6. regula ad cognoscendum peccatum mortale. Ioan. de Friburgo, in summa. confessor. lib. 2. tit. 5. 45. & 73. Malderus de virtut. q. 40. art. 1. dub. 3. fol. 251. Anton. Fernand. *en la instrucion de Confessores*, docum. 1. num. 5. Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 53. num. 8. 9. & 12. sect. 2. disput. 38. §. de dubio circa præceptū, Coriolanus de casib. referuat. parte 2. fol. 570. num. 9. Montef. 1. 2. tom. 1. disput. 29. quæst. 4. num. 93. & 94. & quæst. 5. num. 189. Viç. de iure belli, propos. 5. num. 31. Tot. de tegeredo secreto 3. quæstione 2. conclus. 1. Nauarr. cap. *si quis autem*, num. 114. de poenit. distinct. 7. & in summa. cap. 23. Latin. num. 37. Hispan. num. 36. Cordub. lib. 3. quæstione 6. in principio, & infra, vers. *secunda pars*, Medin. in summa. lib. 1. c. 5. Tapia, Authent. *ingressi*, vers. *ipso ingressu*, cap. 1. num. 46. Cod. de sacrosanct. Ecclesia. Tolet. in fine summa. vbi de peccatis mortalibus cap. 15. num. 6. Azor tomo 1. lib. 2. cap. 19. quæst. 9. Bañez. 2. 2. quæst. 40. artic. 1. dub. 6. Molin. tomo 1. de iustit. disputat. 113. conclus. 3. Valent. 1. 2. disput. 2. quæst. 14. punct. 4. q. 4. vers. *peculiariter autem*, & 2. 2. dispositione 3. quæstione 169. punct. 2. conclusionem 5. versiculo, *secundo certum est*, & disputatione 7. quæst. 3. punct. 2. colum. 2. vers. *et hæc quidem*, & dispositione 10. quæst. 4. punct. 3. ad finem, Nauarr. lib. 2. de restitut. in noua editione, cap. 3. 2. parte, dubio 12. à num. 251. Ledesma. 2. tomo, summ. tractat. 3. cap. 13. conclusionem 19. Manuel 1. tomo, summ. 2. editione, cap. 126. nu. 5. & tomo 3. quæst. regul. q. 19. artic. 6. Sa verb. *bellum* numero 1. Anton. Perez certam. 10. dubio 2. à num. 123. Sair. Clau. Regia lib. 1. cap. 13. num. 4. Villa-

lobos in summa. tractatu 1. difficultate 11. in fine, & difficultate 26. numero 1. Garcia de benefic. 2. tomo, parte 11. capite 5. numero 366. Tot. lib. 1. de iustitia quæst. 6. art. 4. concl. 3. Lopez instr. 1. par. c. 56. Nauar. in opere posthumo, cap. *inter verba*, num. 53. in fin. Caietan. & Medina 12. quæst. 96. artic. 6. in corp. & ad secundum, cum D. Thoma ibi. Reginal. lib. 13. sect. 2. num. 100. Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 3. numero 3. Laurentius de Peiniris 38 de Religioso subdito, quæstione 1. de obedientia, cap. 7. Marquez Gobernador Christiano, lib. 2.

Deinde Sancius in suis dictis discordare videtur: nã libro illo sexto, num. 7. ait, non obligari subditum obedire, quando opinio elset, quod non teneatur obedire, & huius reddit rationem, quia tunc vocatur in dubium possessio superioris ad præcipiendum. Postea num. 29. Vazquium & Salá impugnat, & posset quoque impugnare Lessium lib. 2. cap. 41. num. 76. dub. 9. eo quod censuerint, non esse constrictum subditum obedire, quando opinio docuerit non esse legitimam superiorem, nec legitimè electum aut confirmatum. At ita in dubio vocatur possessio superioris (imò magis,) quando opinio circumfertur docēs non fuisse legitimam electionem superioris, atque quando docet in aliquo casu non teneri subditum obedire: in vtroque ergo casu debuit Sancius fatentur subditum non teneri obedire, vel in vtroque ad obediendum obstringitū esse.

39 Præterea optarem nimis à Sanc. edoceri, in quibus casibus locum habeat illa opinio, hoc est, eius doctrina; videlicet quod subditus non teneatur obedire, quando opinio docet subditum non teneri obedire. Nam in ipsius Sancij opinione locum non habet, quando opinio docet esse illicitum quod præcipitur. Nec etiã quando opinio docet, esse illegitimam electionem superioris, vt vidimus numero antecedeuti, Nec quando docet, rem præceptam excedere facultatem superioris, vt ipse Sancius docet numero 7. & 29. Nullus ergo videtur dabilis casus, in quo præstari possit illa opinio, videlicet quod tunc non teneatur subditus obedire, quando opinio docet in aliquo casu non teneri parere. Vt enim opinio habeat subditus se non teneri obtemperare in vna ex tribus rationibus probabilibus debet niti, aut quia id quod præcipitur illicitum esse indicat probabiliter, aut quia arbitratu electionem superioris non esse legitimam, deniq; quia putat illud quod iubetur a superiore, ipsius facultatē excedere.

40 At contra nostram opinionem valdè aduersarios propugnare arbitrantur, obijcientes quod ex illa anxia scandalis, & turbationis inter superiores & subditos pareretur, si integrum videlicet sit subditis non parere superiorum præceptis.

41 Sed non animaduertunt oppugnatores, non magis contra nostram, quam contra Vazquij, Sancij, Solæ, Lessij, Sairi, & Torres sententiam hoc fulgur irruere. Nam Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 62. num. 32. & 33. Salas 1. 2. tom. 1. tractat. 8. sect. 8. num. 78. & Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. num. 76. affirmant non teneri subditum parere, quando opinio docet esse superioris illegitimam electionem, tunc si superior ductus contraria opinione aliquid præcipiat, & subditus non obediatur, non reputant inconueniens dari bellum iniustum ex vtraque parte ex opinionibus probabilibus exorients, vt expressis verbis docet Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 3. num. 7. qui obijciens sibi prædictam

prædictam obiectionem, soluit illam præfatâ doctrinâ, quam nos amplius confirmamus disp. 43. nu. 32. & asseruimus supra num. 35. in simili de subdito non solute tributum. Et ex opinionibus probabilibus posse dari bellum iustum ex utraque parte, plures auctores adducemus disp. 44. num. 19. Contra Sancium quoque de statu religioso lib. 6. cap. 3. num. 7. Sairum clauui regia lib. 1. cap. 12. num. 6. & Torres de iust. disput. 50. dub. 5. num. 9. militare obiectionem est comperitum. Nam ipsi non obligari subditum obedire docent, quando opinio asserit subditum non teneri in aliquo casu parere: tunc si superior præcipiat, & subditus non obediatur, non arbitrantur illud esse inconueniens quod debeat vitari. Si ergo in vno casu non reputant inconueniens esse præfati Doctores non obedire, nec etiam in alijs erit arbitrandum. Nam cum solum probabiliter obliget superior, solum probabiliter manere obligatum subditum inferitur: at sit opposita sententia docens non manere obligatum, poterit subditus illud sequi in praxi, vt expressis terminis admittit Sánchez illo n. 7.

42 Nec ex non paritione subditi opinione probabili ducti scandalum propriū enasci poterit. Nam scādulum propriè inuenitur, quando aliquis actionem malam agit, aut malæ speciem habentem sine causa, ex quo alij exemplum arripiunt ad iniquè operandum: at subditus non obediens opinione probabili suffultus actionem malam non operatur, nec malæ speciem habentem: nec ex eo quod alij non obediatur opinione quoque probabili ducti, iniquè non operabuntur. Fit ergo minimè scandalum propriè inueniendum esse tunc. Quod verò turbatio communitatis emanet, præsumendum non est, si notæ sint opiniones superioris & subditi, nullus namque mirabitur, nec iuste conqueretur, quod superior præcipiat, & subditus non obediatur, cum quilibet ius suum illæsum conseruare contendat, quod fieri iure naturæ concessum est. Displicentia solum à superiore captanda timeri potest, quod illius mandatum executioni non detur: at hæc potius naturalis est, quam iuste sumpta. Si verò superiori nota non sit subditi opinio, tenebitur inferior illam declarare, ne non obediendo detur occasio suspicandi, se superioris mandatum despiciere. Nec adeo plura sunt, quæ possint superiores præcipere, & in quibus versentur opiniones, an sint licitæ, vel non, quod crebrò turbatio illa timeri possit, sed semel ex millibus. Imò multo maiorem turbationem exoriendam fore in opinione dicentium, non obstringi subditum parere, dum versatur opinio de legitimitate superioris: omnibus est manifestum. Nam superior tunc maiorem iniuriam sibi irrogari arbitrat, quod videlicet ob id ei non obedientia præstatur, quia de eius iurisdictione dubitatur, quod sanè ipsi magis nocuum est, quàm si obedientia non præstetur in vna vel alia re, quia dubitatur, an sit licita vel non: vnde ex primo timere merito poterit in nihilo fore obediendum, ex secundo autè, quod in hac vel illa re obediendum deficit. Hoc autem minus nocuum esse superiori, quam primum, nullus sanæ mentis in dubium reuocabit.

Sed tamè aduersus hæc difficilis mihi se offert obiectione. Nam vt dicemus disp. 43. num. 49. habenti opinionem probabilem facti rem aliquam esse suam, fas non est illam eripere à possidente, nec licet id quamuis aduocati affirmet habere ius ad illam rem ex probationibus & instrumentis productis. eo quod opinio tunc aduocatorum tota sumatur & oriatur ex proba-

tionem facti, vt dicimus illa disputatione 43. num. 52. & 54. quæ dubium practicum non excludit, nec dum speculationum: in dubio autem spoliare non licet possidentem. Imò, nec habenti opinionem iuris rem aliquam esse suam, verbi gratia, dum alicui per testamentum minus solemne res fuit legata, illam nefas esse accipere à possidente cum scandalo, admittit omnes, sed ad summum in aliquorum opinione solum licebit occultè, vt dicimus disputatione 43. num. 54. ne scandalum videlicet, turbatio Reipublicæ, & seditio inter ciues exoriatur. Imò, quod plus est à latrone habente meam rem, prohibuit esse mihi cum scandalo illam ab illo eripere, communis Doctorem cōsentus sustinet (postquam fur iam in tuto reposuit rem, non tamen dum actu fugit cum illa) huiusque prohibitionis reddit rationem, ne videlicet seditio, morsve inter furem & rei domum & Reipublicæ turbatio causetur, & tumultus in populo fiat: vt latius probabimus, disputatione 44. num. 19. Si ergo in prædictis casibus non licet à possidente rem auferre, etiam dum ius ad rem certum est, multo minus licebit subdito spoliare superiorem sua possessione & iurisdictione illi non parendo publicè, ipso scilicet superiore vidente & contradicente.

At hæc obiectione feliciter obigit, dum illius occasione veritas nostræ asseritionis fulgeat magis. Ideo namque in prædictis casibus nefas erit rem à possidente, etiam fure, accipere, ne videlicet seditio & mors, vel illius periculum inter possidentem & rem nitentem accipere oriatur: nam fur, qui Deum non timuit, dum furaretur alienam rem, illam potius tutari & defendere esse paratum, quando tuto possidet, est credendum. Huiusmodi ergo rationem perspiciens naturæ ius, merito dicitur potius rem propriam non esse à fure auferendam ob vitæ amittendæ periculum, quam deperdendam: at subditus dum opinione probabili ductus parere non vult superiori, non aufert ab illo aliquid quod possideat, sed suam libertatem ad non obediendum nam ex opinione probabili tuetur & defendit: quod autem quis rem à se possessam defendat, scandalosum nequitiam est, nec seditiosum: & sicut superior sua opinione ductus arbitratur à se auferri possessionem iurisdictionis, quando subditus illi non obedit, eodem modo subditus sua quoque opinione nitens putat superiorem à se auferre possessionem libertatis, quam ipse habet ad non parendum: verus autem dominus recuperans suam rem & auferens à fure, in actione auferendi non defendit à semet non auferri aliquid quod possideat, sed è contra recuperat id quod modò non possidet & antea possidebat.

Vlterius obijciunt aduersarij & eo conuinci protestantur: inquit enim, quod negari non possit committere iniustitiam illum, qui ab altero aufert id quod iuste possidet, sed superior præcipiens licitum ex opinione probabili, iuste possidet actionem seu ius ad præcipiendum: igitur spoliare eum ab huiusmodi iure iniuriosum erit & consequenter peccatum.

Sed esto extollant oppugnatores præfatam obiectionem, facillè diruetur, admittendo eis iniuriam iniungere spoliante aliquem ab eo, quod possidet iuste absolutè, seu omnibus modis iuste, non tamen dum spoliatur illum, qui possidet iuste probabiliter: nam cum eo quod iuste probabiliter possidet, compatitur simul, iniuste etiam probabiliter possidere iuxta opinionem subditi. Nec propterea datur bellum iustum materialiter

liter ex utraque parte, sed ex vna erit iustum materialiter, & formaliter simul: ex alia verò solū formaliter, vt rectè notauit Molin. tom. 1. de iustitia, disp. 103. Malder. de virtutibus, q. 40. dub. 4. n. a. parte rei, & coram Deo, aut iuste præcipit Prælati, vel iniuste, vt dicemus disp. 44. à num. 55. de Rege debellante aduersus alium Regem, utroque ducto opinione probabili ad bellum gerendum. Vnde quado subditus ductus opinione non parat superiori præcipienti iuxta probabilem itidè opinionem, non datur bellum rei iustas aduersus re iustas in opinione subditi, sed rei iuste probabiliter aduersus iniustam probabilitè. Et licet superior, tunc præcipiens non inferat iniuriam formaliter subdito, facit tamen iniuriam materialiter probabiliter, hoc est, secundum opinionem subditi: ad propullandam tamen iniuriam materialem quicquid habet ius, cum iure naturæ concessum sit cuiusque ius suum illæsum seruare. Et quamuis teneamus cum Vazq. opuscul. de restit. cap. 6. §. 3. nu. 84. quod qui ex opinione probabili, quod videlicet aliquis contractus non erat usurarius, contraxit cum alio, qui oppositam habebat opinionem, & ab eo aliquid vitra fortem recepit, non possit clam furripere, quod tradidit: non totalis ratio est, quia alter iuste possidet, sed quia contrarius non facit alteri iniuriam, si nolit cum eo contrahere, nisi secundum suam rationabilem opinionem, nec alius iuste conqueri poterit, quod in eo contractu non sequatur suam opinionem: subditus verò non obediens, non obligatur ex aliquo opinione superioris sequi, & ob id poterit illum à iure præcipiendi spoliare.

43 Hinc infero, non posse iuste superiorem punire subditum non obediens, ductum ad id probabili opinione. Quia cum tunc non obediendo minimè delinquit & nullus dignus sit poena nisi ob culpam, fit tunc non habere ius superiorem punitionis dandæ subdito. Eo modo quo dicimus disp. 44. num. 27. nequire Episcopum punire confessarium, qui absque eius approbatione confessiones excipit, quando putat probabiliter confessarius approbatus ab vno ordinario, vbiq; virtute Bullæ posse poenitentiam Sacramentum ministrare.

44 Nec contra nostram sententiam officit fundamentum, quo Vazq. 1.2. tom. 1. disp. 61. num. 32. & 33. Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 3. num. 6. Torres de iust. disput. 50. dubio 5. num. 9. Montef. 1. 2. tom. 1. disput. 29. nu. 189. & 191. Villalob. 1. tom. summ. difficult. 1. 1. nu. 3. Sairus Clauui Regia, lib. 1. cap. 12. nu. 5. & 6. & Salas 1. 2. tom. 1. tract. 8. disput. vnica, sect. 8. nu. 76. conuicti sunt ad censendum teneri subditum obedire, quando opinio docet esse illicitum, quod præcipitur, videlicet quod omne illud tenetur subditus operari, si imperetur, quod potest efficere sine peccato: at integrum est subdito operari sine peccato, si sequi velit opinionem superioris: ergo ad operandum iuxta superioris sententiam erit obstrictus. At hoc argumentum soluit Sanchez facillè de statu Religioso, lib. 6. cap. 3. numero 7. in simili, vt vidimus supra num. 41. Vnde omne illud tenebitur subditus exequi, si imperetur, quod potest efficere sine peccato absolutè, non tamen omne illud quod potest efficere sine peccato solum probabiliter: nam cum opposita sit sententia docens quoque probabiliter non posse mandatum superioris executioni mandati sine peccato, illi quoque ad hærerè fas erit, cum vt sæpè meminimus, liceat cuiusque qua malit opinione uti.

45 Præterea argumentum, quod contra nos euhunt Sanchez Selecta.

præfati Doctores, aduersus eos quoque militare videatur. Nam ipsi fatetur non obligari subditum obedire, quando opinio docuerit electionem superioris non esse legitimam, (præter Sanchez qui hoc non admittit, vt vidimus num. 38.) At dicam itidem ego, in illo casu manifestum est non peccatum subditum obediendo præferim, si rem honestam fieri præciperetur: ergo illam exequi tenebitur subditus. Negant ipsi præfati Doctores numero antecedenti relati consequentiam: & huius alia non possunt reddere rationem, nisi quod etsi possit subditus opinioni superioris se conformem ostendere in operis executione, ad id tamen non tenetur. Si ergo in hoc casu se conformare non est obligandus subditus, quare in alijs casibus in quibus varias opinionum inuenitur, cogendus erit? Quod enim in hoc casu opiniones versentur circa superioris potestatem, in alijs verò circa licitum, vel illicitum mandatum, impertinens est, vt obligatio quæ ponitur parendi in vno casu, in alio deficiat.

46 Ex quibus subinfero, non teneri subditum obedire, non solum quando ipsi opinio est, esse rem illicitam, quæ præcipitur: verum licet ipse quoque esse licitam opinetur, dum tamè noscat adesse Doctorem sententiam probabilem docentem illam rem illicitam esse. Eo quod licitum est cuiuslibet aliorum opinionem sequi propriam deferendo.

47 Fit deinde, quod licet dentur opiniones probabiles, quod cui licet edere carnes in die ieiunij ratione præseruationis ab ægritudine, cœnare possit, & quod cœnare sit nefas iuxta dicenda disput. 51. num. 4. & 5. si tamen Prælati præcipiat subdito carnes comedenti præseruationis causâ abstinentiam à cœna, tenetur obedire, dum abstinentia sit secundum regulam directè, vel indirectè: iuxta dicta à Sanchez de statu Religioso, lib. 6. c. 2. num. 15. & à Suarez de statu Religioso, lib. 10. c. 8. & 9. Reginald. tom. 2. lib. 18. num. 391. Valent. 2. 2. disput. 10. q. 4. punct. 5. *Ledema de los Esclados*, c. 4. conclusionem 8. fol. 77. Quia opinio facultatem fumendæ cœnæ exhibens, solum cœnare esse licitum asserit ex vi præcepti ieiunij, ac si diceret, præceptum Ecclesiastici ieiunij non obligat ad non cœnandum comedentem carnes etiam ratione præseruationis: at quod cœna prohiberi non possit alio præcepto, non docet illa opinio. Vnde adueniente præcepto superioris cœnam interdicens, illi parere erit obstrictus subditus, cum præceptum obedientiæ feratur tunc circa rem honestam, & rationabilem secundum regulam. Sic si ille subditus vouisset non cœnare, id adimplere esset obnoxius ratione noui præcepti voti, a cuius transgressionem non excusat illa opinio.

48 Si tamen Prælati abstinentiam a cœna præciperet, eò quod arbitretur ex vi præcepti ieiunij obnoxium esse subditum non cœnare, & cognoscat certò subditus ea solū ratione iuberi, & non alia: tunc poterit subditus cœnare. Quia tunc abstinentia præcipitur, vt actus virtutis, sub regula contentus, sed vt debita præcepto ieiunij. Cum ergo probabiliter opinetur subditus debitam non esse, a cœna abstinere non erit cogendus. Tunc enim præcipi Prælati abstinentiam a cœna, idem est ac si diceret, *præcipio tibi quod ieiunes etiam si carnes comedas*: at ieiunare more Ecclesiastico, & carnes edere incompatibile esse iudicat subditi opinio: ad id autem quod impossibile est, non solum absolutè, sed etiam probabiliter infringere non potest Prælati.

49 Sed tamen obijcies adhuc, non precipere posse abstinentiam illā à cœna Prælatū, & omnia quæ sunt secundum regulam. Nā in Societate IESV, & Religione Dominicana, & alijs regula ad nullam obligat culpam ex commissione, vel omissione omnium, quæ in illa continentur, præter transgressionem trium votorum, castitatis scilicet, paupertatis, & obedientiæ: igitur Prælati imponens præceptum non omittendi illa quæ continentur in regula, aliquid supra regulā, & præter regulam imperat, cū, vt dictum iam est, regula præcepto ligare noluerit transgressores illius: efficere ergo præceptum iam esse, quod antea consiliū erat, est vnus rei naturam, in alteram mutare supra regulam.

50 Sed his non obstantibus tanquam certū censendū est, posse Prælatū precipere ea quæ sub consilio continentur in regula. Nec propterea precipit aliquid supra regulam. Nā emittēs professionem promisit obedire secundum regulā, hoc est, quod obediens aderit, si precipiantur ab illo fieri, quæ cōtenta sunt in regula. Vnde subditus per votum obedientiæ à se emissum confert ius Prælatō radicaliter præcipiendi sub culpa, quæ antea erant sub consilio, aliās votum non esset, radicaliter in quā: nam proximē à summo Pontifice confertur iurisdicō, vt infra dicemus. Quapropter dū extrahitur à natura consilij aliquid quod erat sub regula contentum, ad præcepti essentiam, non iubetur subditō aliquid, quod ipse non fuerit professus. Hincque fit, quod in regula hæc duo continentur, & quod contenta in illa, ad culpam nō constringant, antequam imperentur, & quod ad culpam obligent quando superioris mandato, sub obedientia fieri fuerit iussum. Hocque ad Religionis naturam conducit. Nam cum regularis status tendat ad perfectionem, Religioso debitum est ius suum in superiorem transferre, quod ab illo ducatur in eam, siue monendo, siue præcipiendo, vt congruentius sibi fore videbitur. Hanc sustinent Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 2. numero 15. & Suarez de statu Religioso, lib. 10. cap. 8. & 9. Reginald. tom. 2. praxi, lib. 18. num. 391. Valent. 2. 2. disput. 10. quæst. 4. punct. 5. Ledesma de los Estados, conclus. 8. fol. 77. Sā verb. Religio, num. 36.

51 Præterea posse quæ secundum regulam continentur præcipi, suadet: quod aliās non assignabitur in quibus votum obedientiæ exerceri possit, cum non in illis quæ præter regulam, nec supra, nec secundum regulam habentur. Nisi dicas præstari posse illius exercitium in præceptis castitatis, & paupertatis. At hoc verum non est. Nam regula seu solemnis professio solum obligat profitentes pro veneris, videlicet, se castitatis voto vincere, pro rerum dominio, seu possessione (vt ab opinionibus abstraham, compatiatur ne votum paupertatis cum rerū dominio, remota possessione) paupertatis voto tantum ligari: precipere ergo obedientiæ vinculo castitatem, & paupertatem obseruari, supra regulā quoque effert. Nō igitur assignatur materia, circa quā executioni adijci possit obedientiæ votū, si eā esse quæ continetur sub regula negemus. Quod si dicas non esse præter, aut supra regulā addere obedientiæ mandatum præcepto castitatis, & paupertatis, cū professionem emittens, obedientiam promiserit, quæ debet exerceri circa materiam aliquam. Vnde ex eo quod præceptū obedientiæ adiugatur paupertatis, seu castitatis vinculo, non additur aliquod nouum præceptum in regula, cum solum inueniantur tria mandata,

castitatis scilicet, paupertatis, & obedientiæ, quæ antea aderant antequam coniungerentur. Sed hoc non exactē satisfacit, cū supra regulam videatur esse, quod delinquens contra castitatem, duplex committat peccatum, & contra votum castitatis, & obedientiæ, cum ipse profitens vnico tātum voto seruare castitatem se deuinxerit. Fit ergo nullam inueniri maiorem rationē, quare omnia contenta sub regula imperari non possint sub obedientia, quā votum castitatis, & paupertatis.

52 Notandum tamen cum Suarez de statu Religioso, lib. 10. cap. 3. num. 5. promittentem obedire alicui personæ in particulari, verbi gratia, confessario, & dubitantem, num id quod sibi precipitur, sit iussum, vel non? non delinquere non obediendo. Qui a tunc non priuat imperantem aliqua iurisdicōne, & aliās obediendo exponit se periculo illicitē operadi. At promittentem solemniter, obedire Prælatō, & dubitantem de honestate rei præceptæ, teneri obedire, quia non obediendo spoliaret Prælatum sua iurisdicōne imperadi. Vnde optimē animaduertit Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 165. nu. 26. & 28. quem sequitur Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 1. num. 3. Salazar de la comunión, fol. 298. neminem propria voluntate ex vi voti à se emissi posse alteri se submittere, & iurisdicōnem in seipsum ei præbere. Nam post factam Regnorum, & Rerum publicarum diuisionē, potestas ius dicendi, & iurisdicō tota penes Principes residet, §. sed, & quod Principi, Instit. de iure naturali, l. 2. §. Hac autem, Cod. de veter. iur. enuclean. l. fin. ff. de legibus, & constitut. Princip. & sic efficitur, vt nulla priuata persona consensu proprio, quantumuis iuramento, & voto firmato in seipsum alteri iurisdicōne præbere possit. Quapropter in potestate laici nō est se submittere in temporalibus, iudicib. Ecclesiasticis, nec in potestate Ecclesiasticorum, iurisdicōni laicorū se tradere. Fit ergo, quod licet Prælati Religionum iurisdicōnem habeant super sibi subditos, illam non fuisse communicatam à subditis ex vi voti obedientiæ, sed illo præsupposito communicari à summo Pōtifice, ac si Prælati diceret: Nos vobis cōcedimus iurisdicōne super omnes illos qui vestris mandatis obtemperare voto se deuinxerint: & ob id diximus supra communicari à subditis radicaliter, seu præsuppositiuē iurisdicōne, à Pontifice autem immediatē confertur potestas cogendi subditos ad obedientiæ obseruationē: iurisdicō autē nulla est sine vi coercitiua, vt cōstat ex l. vltim. ff. de offic. eius cui man. iurisdicō. Anton. Faber in leg. Magistratibus, l. 2. de iurisdicōne omnium iudicum. Ex quo fit, confessarium, cuius obtemperare mandatis vult aliquis, iurisdicōnem non habere, tum quia ex voto potestatem coactiuam non nanciscatur: & quia, vt iam diximus, nullus proprio consensu alter in seipsum iurisdicōnem exhibere potest. Eo modo, quo non præberet iurisdicōnem in pauperē, qui voto se ligasset illi tantum dare, nec pauper ex eo per seipsum posset cogere ad solutionem: sic nec confessarius per seipsum voutem posset constringere ad ipsius mandatum adimplendum. Acriter insurgit aduersus Vazquez Basil. de Leon lib. 7. de matrim. à 1. cap. vsque ad 7. (acriter, inquam, vt illi videtur) contendens multis ex vi donationis interuenientis in professione facta à religioso, & nō ex potestate Papæ acquiri superiori iurisdicōnem. At in re arbitror in idem consentire vtrumque, cum Basilij

Basilij mens probet, solum tradi à subditis radicaliter iurisdicōnem, Vazquij vero illud non inficiatur, quē sequitur Sanchez de statu Religioso, lib. 5. c. 1. nu. 15. 20. & 21. Lessius de iustit. lib. 2. cap. 4. 1. dub. 1. nu. 1. 1.

53 Ex quibus ad nostrum casum deducitur, quod cum iudicemus esse euidenter extra limites iurisdicōnis confessarij iniungere sub pœnitentia abstinentiam ab Eucharistia, & esse palam materiam ineptam vt imponatur, vt diximus num. 15. non teneri pœnitentem, qui huius opinionis fauore vti velit, acceptare huiusmodi pœnitentiam. Et licet dixerimus, probabile etiā esse posse iniungi, non idē afferuimus, quia iudicium tantum opinatiuum, & assensum cum formidine de nostra sententia concipiamus: sed quia quamuis certum assensum illi præbeamus, simul cognoscimus oppositam et esse opinionem, quæ asserit posse intimari sub pœnitentia actum obedientiæ circa abstinentiam ab Eucharistia, quam si sequatur confessarius, poterit talem pœnitentiam imponere, si tamen pœnitens acceptare renuat, quia aliorum sequitur sententiam, nequaquam poterit obligari, vt immediatē dicemus.

54 Postremo alia ratione, quam tamen non sunt conspici aduersarij, etiam si facile potuissent, effaciter quoque conuincitur non posse confessarium obligare pœnitentem ad acceptandam sub pœnitentia abstinentiam ab Eucharistia. Nam quoties diuersa est confessarij, & pœnitentis opinio circa aliquam rem, tenetur confessarius pœnitentis opinionem imitari, vel saltem permittere, vt aduertit Valent. 2. 2. quæst. 7. disput. 5. punct. 4. in fin. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. nu. 30. eo quod pœnitens indignus nequaquam sit absolutio, quia nolit confessarij opinionem sequi, & absque peccato suæ inhæreat indignus autem non est absolutio, qui sine peccato non parat confessario. Igitur si pœnitens velit opinionem illorum sequi a se rentium abstinentiam ab Eucharistia non posse iniungi sub pœnitentiæ vinculo, nec ad acceptandam posse constringi, fit manifestum tantum abesse, quod confessarius possit illam imponere, & pœnitentem obligare, quod potius teneatur non astringere pœnitentē acceptare. Porro teneri confessariū pœnitentis sequi opinionem, docent Nauarr. in summ. cap. 27. nu. 280. & 288. in cap. si quis autem, nu. 66. de pœnit. dist. 7. Medina C. de confessione, tract. 2. de pœnitentia iniuncta acceptanda, fol. mihi 100. & quæst. de dimidiata confessione iteranda, corollar. vltimo, fol. 71. Tolet. lib. 3. cap. 20. num. 4. Armill. verb. confessio, 1. num. 18. Conrad. tract. 7. quæst. 100. art. 11, qui est in fine libri, Sor. in 4. distinct. 18. quæst. 2. art. 5. Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 17. quæst. 10. Medina 1. 2. quæst. 19. art. 6. Villalobos in summ. tract. 1. difficult. 12. nu. 1. Henrij. lib. 6. cap. 29. num. 5. lit. Z. in comment. & num. 6. plures referens. Syluester verbo Confessor, 5. nu. 26. Cordub. in summ. quæst. 4. 1. ab Henriquez adductus, quem inuenire non potui. Suar. tom. de pœnitentia, disp. 32. sect. 5. num. 4. Ledesma. 2. part. 4. quæst. 8. art. 5. D. Anton. 1. part. tit. 14. cap. 10. §. 10. & 3. part. tit. 17. cap. 2. §. 2. Malderus 1. 2. disp. 86. Saceris in summ. lib. 1. cap. 9. nu. 29. Egid. de Sacramentis, disput. 8. dub. 17. num. 135. Reginald. tom. 1. lib. 13. num. 97. Moure in summ. 3. part. cap. 6. §. 10. num. 4. Bonacina disp. 5. de Sacramentis, quæst. 7. punct. 4. num. 26. Sair. de Sacramentis pœnitentiæ, cap. 35. num. 2. & Clauij Regia, lib. 1. capit. 9. à num. 13. Anton. Perez in Laurea Salmantina certamine 10. Sanchez Selecta.

cap. 13. num. 97. Nonius in addit. ad 3. part. D. Thom. q. 8. art. 4. dub. 4. Zerol. de pœnitentia, cap. 22. quæst. 3. Victor. in summ. vbi de confessione, num. 177. alias 178. Vazq. 1. 2. tom. 1. disput. 62. cap. 7. nu. 40. Angel. in summ. verb. confessio, 4. nu. 3. & verb. ornatus, nu. 4. in fin. Posse uin. de officio Curati, cap. 7. num. 52. Ludouic. de San Iuan. in summ. 1. part. de Sacramentis pœnitentiæ, art. 18. difficult. 5. folio 437. & quæst. 1. 1. art. 1. difficult. 6. fol. 543. Vega en espejo de Curas, tom. 1. cap. 1. num. 136. Filiucius 1. tom. post 7. tract. in instructione pro confessarijs, art. 4. fol. 222. Sā verb. absolutio, num. 15. alias 17. Torres de iustit. disp. 13. dubio 3. num. 19. & 21. Triuino in praxi examinatorum, fol. 279. Coriolanus de casibus referuatis, 1. part. sect. 2. num. 1. fol. 140. Antonius Ragucius in Lucerna Parochorū, de absoluteione, quæst. 102. fol. 313. Valerius de differentijs vtriusque fori. verb. opinio, different. 2. num. 2. Granado 1. 2. tract. 12. disput. 4. sect. 3. nu. 25. Torres opusculo, fol. 459. Marq. en Governador Cristiano, lib. 1. cap. 22. §. en conformidad, Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disput. 2. in fin. Hurtado de pœnitent. disput. 9. difficult. 9. & disput. 10. difficult. 23. Ouand. in 4. distinct. 17. propos. 33. aduertens cōfessarios Regū, & ingentium Principum non teneri semper inquirere de illorum statibus, & principatibus, ex quo sciūt illos petijisse aliorum Doctorum consilium pro gubernandis statibus, nisi aliqua essent adeò manifeste mala & iniusta, quod esset de illis merito inquirendum. Sed pro dolor! his miseris temporibus vereor audacia necessaria inopes esse aliquos confessarios ad conquerendum & obiurgandum de manifeste iniustis, & absoluteione non esse aulos negare dominis indignis, Basil. de Leon. lib. 4. de matrim. cap. 25. nu. 8. Polanc. in directorio confessorum, cap. 1. §. de prudentia Confessoris, Rodriguez 1. tom. sum. in 2. edit. c. 62. nu. 11. Salon. 2. 2. q. 62. art. 2. cōtrouerf. 4. paulò ante solutionem ad argumenta, & q. 63. art. 4. controuerf. 2. cōcl. 4. fol. mihi 1090. Salas 1. 2. q. 2. 1. tract. 8. sect. 9. à nu. 82. Valēt. 2. 2. disp. 5. quæst. 7. punct. 4. in fin. Montef. 1. 2. q. 5. disput. 29. num. 198. Addens, quod si confessarius præciperet restituere aliquid quod secundum opinionē pœnitentis restituere nō tenetur, non obligabitur pœnitens reddere ex vi restitutionis, sed posset obligari ex vi satisfactionis Sacramentalis. Quod intelligo, quando pœnitentia restituendi esset proportio-nata peccatis: nam si solum aliqua venialia essent cōfessata, & quantitas restituenda esset magna, nō teneretur acceptare, vt irrationabilem pœnitentiā. Et colligitur in hanc sententiam vocari Palac. ex dictis à se in 4. distinct. 20. disp. 1. fol. mihi 386. Vnde nescio qua ratione Sancius plures ex præfatis Doctorib. asserat solum consentire in eo, quod possit confessarius licitē absoluteere contra suam opinionē, paucos referendo, qui dicant non tantum posse, sed etiam teneri fateantur, excepto Rodriguez, & Sa, præterquam quod quamuis non omnes assererent ad impertientiam absoluteionem esse constructum pœnitentiarium, ob illorum rationem conuincitur ad absoluteendum esse astrictum, cum id possit licitē. Et quoties confessarius potest licitē beneficium absoluteionis impendere, ad illud exigendum habet ius iustitiæ pœnitens. Et expressè ad id obligari arbitror sub mortali, si de mortalibus sit facta con-

fectio: nam onus graue effect poenitentē obligare ad sua detegenda crimina alij confessario absque necessitate, Docet Sancius lib. 1. cap. 9. num. 29. Quamuis solum venialiter delinquere confessarium non proprium existiment Vazquez 1.2. tom. 1. disput. 62. cap. 7. numero 40. Salas 1.2. quæst. 2. tract. 8. sect. 9. à numero 81. & Sairus Clauj Regia, lib. 1. cap. 9. à numero 13. Montef. 1. 2. disputat. 29. quæstione 5. numero 199. Et constringi confessarium absoluerē poenitentem contra propriam sententiam, siue sit proprius Parochus, siue alienus, certum reor: quia poenitens, qui sequitur opinionem probabilem, non caret dispositione requisita ad beneficium absolutionis nanciscendum: vt docent omnes Doctores relati, præter Medinam, & quosdam alios, qui tantum proprium Sacerdotem obligant.

55 Nec aduersarios nostrā assertionem facit pusilla quædam aduersariorū ratio, Inquit enim, quod licet dum confessarius consulit id quod illicitū est, parendum minime sit illius consilio; at fas esse, & sanius illi obedire consulenti, quod minus bonum est ex se, eo quod non semper velit Deus agendum iri id, quod ex se magis bonū est, sed id quod operanti magis congruit, quāuis ex suo genere non sit ad bonum: cum non reperit aliquid futurū esse mihi melius, quod ex suo genere ita bonum non est, sicut illius oppositum. Sicut aliquando Petro fatius erit uxorem ducere, quā vitam cælibem agere: quamuis cælebs status perfectior ex se sit, quā vxorarius. Hinc inferunt, quod quamuis ex suo genere melius sit quotidie communicare, quā a communionē abstinere, tamen non agenti vitam perfectam fore melius quotidie Panem cælestem non edere. Secundō inferunt, quod cum melius sit in predicto euentu aliquoties abstinere à perceptione Eucharistiæ; & hoc non possit esse vndequaque notum communicaturo, tum ob illius ignorantiam, tum ob amorem proprium, fore expedientius patrem spiritualemente consilium, & illius consilio inhaerere.

56 Verū quod semel euouerāt, modo reorbere erūt consiliū aduersarij. Principium quidē petunt in argumentatione, quod quamuis sæpe negauimus, nunquā verū esse conuicere. Vnde nam probant non esse melius Fidelij Eucharistiā quotidie sumere, quando in sumptione nec lethalis, vel venialis intercedit actio? Vnde non tantum ex suo genere, sed etiam suscipiēti melior erit sumptio, quā abstinētia. Nec inficiamur actū meritorium executorum poenitentem abstinētem à perceptione Eucharistiæ ob consiliū confessarij; at fatemur magis meritorie se gesturū communicando, dum nec mortaliter, nec venialiter delinquat in sumptione, & actum perfectioris virtutis exequatur.

57 Et miror Doctores aduersarios in suā opinionis suffragium adducere illud Matth. 24. & Lucæ 12. *Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illi in tempore tritici mensuram?* Inde colligētes ad munus patris spiritualemente conducere taxam communionum consignare Fidelibus, quibusdam maiorē, minorē alijs iuxta perfectionem vite ab illis ductam. Verū conspicantibus prædicta loca satis constabit, quā longē absint ab allata interpretatione; dictis namque locis Christus conabatur ab omnibus hominibus mortis obuiationē pellere, & in fedulitate rectē semper operēdi pertrahere, & ob id dixit: *Beati serui illi, quos cum venerit Dominus inuenierit vigilantes, et si venerit in secunda vi-*

gilia, et si in tertia vigilia venerit, beati sunt serui illi. Hoc autē scitote, quoniam si sciverit pater familias quæ hora fur veniret, vigilaret utique, & non inieret perfodi domum suam. Et vos estote parati, quia quæ hora non putatis Filius hominis venire. Cum autem Petrus hæc à Christo audiuisset, sic est alloquutus illum: *Ad nos dicit hanc parabolam, an & ad omnes? Cui Dominus dixit: Quis putas est fidelis dispensator, &c.* Quasi dicat Christus, maior est hominibus plures seruos habentibus vnum supremum constituit, qui more economi alijs cibum, & portionem illis obtingentem distribuat: hic quidem si ita vt à Domino est iustum, fecerit diuisionem, fidelis est dispensator, & ob id Dominus cognita iam illius prudentia, & fidelitate, constituet eum non iam solum supra distributionem ciborū à seruis accipiendorum, sed super omnia bona domus suæ, generalē videlicet familie committens gubernationem. Eodē modo (progredditor Christus) fidelis erit, & prudens homo, qui munus sibi commissum adimplet, siue Summus Pōtēfex, siue Rex, siue Iudex, siue Sacerdos, &c. Qui verò non implet, infidelis est, & punitioe dignus. In cuius doctrinæ confirmationem vterius loqui est exorsus Christus. *Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo, & cui commendantur multum, plus petent ab eo.* Quasi dicat Christus, interrogasti me Petre, num parabolam ad Apostolos solum, vel ad omnes dirigerem? Scitote ad vos, & ad omnes esse intinatum: nam à vobis qui maiora dona à Deo recepistis, vrgentior ratio erit exigenda, ab alijs verò quibus minora beneficia sunt collata, benignior. Sed tam vos, quā cæteri vestrum munus explete. Iudicet modò quilibet quid hæc attineant ad taxationem communionum à confessarijs assignandam. Quæ optimè confirmat Diuus Hilarius super Matth. cap. 26. in fine, dicens *Vt ignorantiam illam diei omnibus taciti, nō sine vtili silentij ratione esse sciret, vigilare nos Dominus propter aduentū suū admonuit, & orationū assiduitate detentos, omnibus præceptorū suorū operibus inhaerere. Fur enim esse ostendit & abulū ad detrahenda ex nobis spolia peruigilē, & corporū nostrorū domibus insidiatē, vt ea inuictis nobis, & somno deditis, consiliorū suorū, atque illecebrarum iaculis perfodiat. Paratos igitur esse nos conuenit: quia diei ignorantia intentam sollicitudinē suspensæ expectationis exagitat. Quis nā est fidelis seruus, & prudens quē constituit Dominus super familiam suam? Quamquam, in communi nos ad indefessam vigilantiam curam adhortetur: specialem tamen populi Principibus, id est Episcopis in expectatione aduentus sui sollicitudinē mandat. Hunc enim seruū fidelē atque prudentē, præpositū familiæ significat, cōmoda atque vtilitates commissi sibi populi curatē. Qui si dicto audiēs, & præceptis obediens erit, id est si doctriinæ opportunitate, & veritate infirma cōfirmet, disrūpta cōsolidet, deprauata cōuertat, & verbū vitæ in æternitatis cibū alēda familie dispēdat, atq; hæc agēs, hisque immorās de prebendatur gloriā à Domino tanquā dispensator fidelis & villicus vtilis consequetur, & super omnia bona cōstituetur, id est in Dei gloria collocabitur, quia nihil sit vltra quod melius sit. Quod si contuens longā Dei patientiā, quæ in profectum humane salutis extenditur, aduersus cōseruos insolescet, & sæculi malis vitijque se tradet, presentium tantum curam in cultu ventris exercens: desperatā die Dominus adueniet, eūque à bonis, quæ*

spopon-

spoponderat, diuidet, portionemque eius cum hypocritis in pœna æternitate cōstituet, quia aduentum desperauerit, quia mandatis non obtemperauerit, quia præsentibus studuerit, quia vita gentium vixerit, quia desperatione iudicij, commissam sibi familiam fame, siti, cæde vexauerit. Quibus etiā cōsonat illa S. Gregorij Papæ aurea, & pulchra verba Homil. 9. super Euāgelia in illo Euāgelio. *Homo quidā peregrē proficiscēs, taliter fari exordies: Leſio Sancti Evangelij, fratres charissimi, sollicitē cōsiderare nos admonet, ne nos qui plus cæteris, in hoc mundo accepisse aliquid cernimur ab Authore Mūdi, grauius inde iudicemur. Cū enim augetur dona, rationes etiā crescunt donorū. Ecce qualiter prædictus locus Lucæ 12. & Matth. 24. videlicet: *Quis putas est fidelis seruus, & prudēs, &c.* logē aliter à Christo diētū sit, & à Sanctis interpretetur, quā aduersarij illum commentantur. Nec eo, nec alijs ab illis adductis illorum opinio fulcitur, videlicet quod non expediat laicis conscientiam mortalium non habentibus, nec alijs in sumptione Eucharistiæ delinquentibus, iuxta dicta disput. 22. num. 7. quotidie communicare: & minus conuincunt teneri poenitentem acceptare abstinentiam ab Eucharistia iniunctam sub poenitentia, quantumcumque varijs vijs nixi sint illud probare.*

Post hæc scripta vidi Dianam tract. de opinio. probab. resolut. 10. disputantem, *An quando varietas opinionum versatur inter subditū, & superiorē, teneatur subditus obedire? Qui quidem author trāscribit meam resolutionem, & post relationē factā sic inquit: Ita supradictus Sancius qui videndus est, est enim vir doctissimus, & acutissimus; & concludit, sed tu sequere primam opinionem (videlicet teneri subditum obedire) tantāquam communiore, & probabiliorē: at credo hoc vitium fati cōmune pluribus Doctoribus, quod ibi timeant, vbi timendum non sit, iuxta Psalm. 13. *Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor.**

DISPUTATIO XXXIV.

Num publicis peccatoribus ministranda sit Eucharistia, etiam in articulo mortis, nullis exhibitis signis poenitentiae: & qualia sint hæc publicæ poenitentiae signa, vt sano peccatori publico possit ministrari, & qualia vt ægro-tanti: & etiam extrema Vnctio?

S V M M A R I V M.

Nisi exhibitis signis publicæ poenitentiae non est ministranda in publico Eucharistia publico peccatori, n. 1. Confessio sacramentalis facta coram pluribus sufficiens signum poenitentiae publicæ est, vt ministretur publico peccatori publicè Eucharistia, num. 2.

Facta confessione nō est necessarium expectare per aliquot dies, quibus consistit de emendatione, vt ministratur Eucharistia, num. 3.

Publico cōcubinario accedēti publicè ad confessionē, licet nō absoluto, negada nō est Eucharistia, n. 4. & 5. Nec est neganda peccatori habenti consuetudinem peccandi publicam, accedēti tamen ad confessionem publicè, num. 6. & 7.

Peccatori publico in extremis petenti Eucharistiam Sanchez Selecta.

coram vno teste, ministranda est, numero 8. Concubina in lupanari decubētī nō valēt ostendere signa poenitentiae Eucharistia ministranda nō est, num. 9. Peccatoribus ex accidenti publicis ministranda est Eucharistia nō ostendentibus signa poenitentiae publicæ, num. 10. & 11. Publico concubinario neganda non est Eucharistia, si defuncta iam concubina, ipse postulet, num. 12. Publico vsuario poterit ministrari Eucharistia semel, & iterum dum accedat publicè ad confessionem, licet nondum restituerit, num. 13. Non quicumque declaratur peccator à iudice, indignus est Eucharistia, num. 14. Rarò contingit negandā Eucharistiam publico peccatori, licet publica opera virtutis non exerceat, nu. 15. Ob vitandam sui mortem, vel infamiam, vel bonorum iacturam poterit minister porrigere Eucharistiam publico peccatori, num. 16. Casu quo ministranda est publico peccatori Eucharistia etiam erit ministranda sacra Vnctio; & quando Eucharistia negatur, debet etiam negari Sacramentum Vnctionis, num. 17.

Deccatori publico ministrandam ne-tiquā esse in publico Eucharistiam, nisi signa poenitentiae publicè ediderit, concors omnium sententia est, & docent Paul. V. in Rituali edito anno 1617. de Sacram. Eucharist. fol. 65. §. fideles omnes, & folio 70.

D. Th. 3. part. 4. art. 6. ibi Suarez, Vazq. & Nuño, Henriquez lib. 8. cap. 65. & lib. 3. cap. 10. nu. 1. & c. 13. num. 1. Zambr. cap. 5. de extrem. Vnct. dub. 2. num. 5. Cord. lib. 5. quæst. 39. punct. 2. dict. 2. pag. 480. Manuale Hispal. de extrem. Vnct. can. 7. Alcocer in summ. c. 11. casu 1. fol. 37. Coriol. de casib. referu. 1. part. sect. 2. num. 6. fol. 179. Ant. Ragucius in Lucerna Parochorū, de Eucharist. quæstio 13. fol. 152. Astensis 1. part. lib. 4. tit. 17. art. 4. Putean. tom. 2. q. 80. art. 12. dub. 5. cōcl. 3. Hurtado de Eucharist. disput. 9. difficult. 11. Nicol. de Orbellis in 4. distinct. 9. q. 3. §. 1. Heredia de Sacramentis, tract. de Eucharist. quæst. de ministranda peccatori publico. D. Bonauent. in 4. distinct. 9. art. 2. quæst. vlt. Vega en espejo de Curas tom. 1. c. 10. num. 134. Cantarell. in præceptis decalogi, lib. 1. cap. 75. numer. 336. Nauarr. c. 22. num. 13. & c. 26. nu. 27. Sylu. in verb. extrema Vnct. num. 9. ibid. Armill. nu. 7. Palud. in 4. diff. 23. q. 3. art. 2. cōcl. 11. Bartholom. Cūcala in baculo Clericali, fol. 42. Ioan. de Burgo in summ. quæ pupilla oculi appellatur, 4. par. c. 7. Gabr. in supplem. q. 1. art. 3. dub. 1. ad secundum. Alenf. 4. par. q. 49. art. 1. memb. 2. D. Anton. 2. par. tit. 14. cap. 15. §. 6. in fin. Ledesm. in summ. de extrem. Vnct. c. 6. cōcl. 6. Cum discrimine tamen: nam peccatori publico sano ministranda minime erit publicè, nisi publicæ poenitentiae signa ostenderit: vt Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 209. c. 2. num. 10. & Suarez disp. 67. sect. 2. & vniuersi aliique discrimine. Nam quamdiu non constat de conuersione alicuius peccatoris, indignus censerī debet tanto beneficio, ac proinde à tanto Sacramento repellendus. Existenti verò in extremis sufficiens signa doloris ostendisset, etiam coram vno teste, vt dicemus num. 8.

Signa tamen sufficientia publicè poenitentiae erunt, si peccatori publico pluribus ad confitendum accesserit.

S 3 sistet, ta-

fiffet, taliter quod sperari possit tot fieri notam poenitentiam quot Iumpcio Eucharistiæ fuerit manifesta, ut constat ex allegato Rituali, fol. 70. §. 1. dicente, publicè peccatoribus nõ esse ministrandã Eucharistiã, nisi se prius sacra confessione expurgauerint, publicæque offensionis, pro vt de iure, satisfecerint. Publicè herclè pœnitent, qui publicè cõfessionem petit, quem & in melius mutaturum cor credendũ est. Imò inter signa poenitentia potius & præstantius signum est ad confessionem accessus; cumque fateantur communiter Doctores signa pietatis sufficere, quibus credatur peccatorẽ voluntatem peruersam mutasse, ad ministrandã Eucharistiã publico peccatori, longè prius id ipsum de accessu ad confessionem erit dicendum. Docet Suarez tom. de Eucharistia, disput. 67. sect. 2. §. inquiri autem potest. Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 209. cap. 2. num. 10. dicens, vt scilicet possit porrigi Eucharistia publico peccatori, quod talis debeat esse conuersio, & poenitentia, qualis etiam, & Sacramenti huic administratio, nimirũ vt si in publico Eucharistia ministranda est, poenitentia cum confessione ita præcedat, vt de emendatione, & probatione illius publicè etiam constet. Tenet etiam Nauarr. in summ. cap. 21. num. 55. dicens, peccatori publico nefas esse Eucharistiã ministrare donec publicè poenitentiam egerit, aut Parochus facultate ab ipso accepta publicè denuntiauerit, iam eum poenituisse, & confessum esse, aut ex ipsorum bonorum conuersatione, aut alio legitimo modo de vitæ emendatione constiterit. Nec decipiari ex Nauar. dicente non ministrandã Eucharistiã publicis peccatoribus quantumlibet sanctissime consteantur, donec publicè poenitentiam egerint; nam intelligit in casu quo confessio alijs videntibus non esset facta, iuxta limitationem omnino videndam num. 8. In quo sensu intelligendus est Bartholom. Cucala loco supra allegato.

3 Nec erit necessarium post confessionem, per aliquot dies expectare ad recipiendam Eucharistiã, vt ita prius de emendatione constet, cum de ipsa iam liqueat, eo ipso quod de accessu ad confessionem extat publica notitia. Vnde Nonio q. 80. art. 6. de Eucharistia, non assentior, exigenti ad publicam poenitentiam, peccatorem per aliquod spacium temporis offendere discontinuationem sui criminis coram illis, quibus notum fuerit, & frequentare introitum Ecclesie. Nam fortè hic Author id non postulasset, facta confessione Sacramentali alijs præsentibus.

Si verò esset aliqua proxima peccandi occasio, necessarium foret peccatori eam prius vitare negatiuè, id est, quod positiuè alij non cognosceret illam adhuc non esse elongatam; positiuè tamen illam vitare ante communionem aliquando opus non erit, si adfit propositum firmum illam vitandi post communionem, & credatur abesse periculum non incidendi in peccatum ex ea, vt latè dicimus disput. 10. vbi de occasione proxima ad peccandum vitanda egimus, vt possit imperitari Sacramentalis absolutio.

4 Vnde colligitur, publico cõcubinario ad confessionem accedenti in conspectu plurium, negandam non esse Eucharistiã, licet dõmo non expulerit concubinam, si habeat tamen firmum propositũ illam eieciẽdi; & dum vicinis positiuè non constet illam domi sue adhuc detineri. Si verò cognouissent concubinã fuisse aliquando retentã in domo cõcubinarij accedentis ad confessionem, modò tamen nesciant, an sit reiecta, nec

etiam norint certò, num sit domi eius; præsumendum erit pro eiectione, præsertim cum credendum sit cõcubinarium non accessurum fuisse ad poenitentia Sacramentum absque debita dispositione.

5 Infertur deinde peccatori publico accedenti ad cõfessionem, & habenti occasione proximam peccandi, quam adhuc extare non constet pluribus, non esse negandam Eucharistiã vsum, licet à confessario nõ fuerit absolutus. Nã cum iste talis publicæ poenitentia signa demonstrauerit, ius habet ad Eucharistiã instar peccatoris occulti. Quod verò fuerit absolutus, necne, ad rẽ non conducit, cũ ex notitia habita in confessione, de indignitate poenitentis nequaquam sit præsumendum, ad negandam publicè Eucharistiã, imò nec in occulto, iuxta sententiam, quam defendimus, disputatione 8. numero 10.

6 Hinc deducitur, peccatori habenti consuetudinem peccandi solum, & non occasionem extrinsecam, accedenti ad confessionem coram pluribus, non negandam esse Eucharistiã: Tũ quia peccator ex consuetudine, proponens firmiter amplius non delinquere, haud indignus est absolute, vt dictum est disput. 9. numero 6. Tum etiam quia publicè poenitens publica Eucharistiã sumptione dignus est. An verò possit porrigi licet publicè ad poenitentia Sacramentum nõ accessisset, dicemus num. 15.

7 Itaque conuincitur minus rectè egisse Parochum quendã negando Eucharistiã certis personis publicè peccantibus certo genere peccati ex consuetudine, dum putaret non debere se illã administrare, nisi prius tempore teste de emendatione cõstaret maiori parti vicinã. Nam cũ Parochus peccatores illos publicos ad cõfessionem admitteret, signis poenitentia publicæ iam notabantur, & qui antea publicè erant peccatores, in publicos poenitentes conuertebantur.

8 Si vero peccator publicus sit in extremis constitutus, & signa poenitentia demonstrauerit, etiam coram vno teste, ministranda erit illi Eucharistia, cum per eũ non stet, quin coram pluribus dedisset, si possibile fuisset, & in tali casu vini testimonio credendum esse, constat ex gloss. in cap. is qui, 26. cum tunc non agatur de præiudicio alicuius. Sicut, & dubitanti de suo baptismo non est iterum ministrandum, si vnus testis dicto constat collatũ fuisse, patet ex cap. 112. cum itaque, de cõsecrat. distinct. 4. & ibi gloss. & ex cap. 110. paruos, eadem distinct. & ex c. 111. placuit, & ex vtraq; gloss. ibi. Limitat tamen gloss. in cap. illo, cum itaque, nisi testis sit infidelis, aut Iudæus; quia tunc præsumitur testimonium ferre in iniuriam baptismi, siue baptizandi, vt scilicet alter sine baptismo remaneret. Si verò è contra Paganus, vel Iudæus affirmaret aliquem adultum infidelem in articulo mortis existentem baptismũ postulasse, credendum est illi, imò vrgentiori ratione quàm fidei; nam Paganus potius vellet baptismum nõ ministrari, vt dicimus disput. 44. numero 29. & videndus Zambranus de casibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 2. à numero 12. fol. 101. qui plura adducit decreta, quod testimonio vnus sit baptismum ministrandum adulto. Quod verò Eucharistia sit ministranda propter vnus testis dictum, docent Bonacina disputatione 4. punct. 1. in fine, fol. 246. Raymund. in summ. de sepulturis, dicens, hoc esse commune inter Doctores. Graff. tom. 2. consil. lib. 5. de homicidio, difficult. 2. in fine, de quo videndus Felinus in cap. veniens, el primero, num. 18.

num. 18. extra de testibus, vbi concludit standum esse dicto vnus, quando non agitur de præiudicio alterius modò iure. Inrare autem in nostro casu necessarium non est cum maximè tunc esset impium mentiri. Nec obstant citata iura, quòd in plurali dicant, dent testimoniu, qui cum audierunt, &c. id enim dicunt, quia frequentius contingit, quod plures assistant moribundis. Docet etiam Suarez tom. de Eucharistia, disput. 67. sectione 2. in fine, dicens peccatori publico existenti in articulo mortis sat esse agere poenitentia secundum temporis opportunitatem seu necessitatem; quasi dicat, vnum solum testem doloris sufficere, vt ei possit sacra Synaxis porrigi. Idem censet Arroyo in Compend. de Sacramentis Euangel. fol. 13. Zambranus de casibus occurrentibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 2. numero 34. fol. 116. bene aduertens, testem referentem signa contritionis infirmi non esse credendum mentiri.

At peccatori publico secretò poenitenti, & petenti etiam secretò Eucharistiã, tenebitur ministrans porrigere: nam tunc cessat scandalum, & alias ratione poenitentia ius habet peccator ad Eucharistiã. Quod tamen intellige, dummodò non præsumatur posse venire in aliorum notitiam susceptionem, non autem poenitentiam. Docet Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 209. cap. 2. numero 10. Suarez de Eucharistia, disputatione 67. sectione 2. Nonius de Eucharistia, quæst. 8. art. 6. conclus. 2. Paludan. in 4. dist. 9. q. 4. Sot. in 4. distinct. 12. q. 1. artic. 6. & vniuersi Doctores absque discrimine.

9 Hinc infertur, ministrandam non esse Eucharistiã meretrici in lupanari decumbenti, & vsu rationis carenti, neque inde extrahi valenti propter periculum vitæ, eo quòd tunc nulla tergiuersatione celari possit peccatum, quando neutiquam signa doloris ostendit. Nec obstat, quod licet meretrix in loco peccati adhuc permaneat non manere sua sponte, sed necessitate cõpulsam; & quod præsumendum sit postulaturam Eucharistiã, si ratione polleret. Nec iterum valet effugium, quod quando communiter Doctores afferunt publico peccatori non esse ministrandam Eucharistiã in articulo mortis, nisi petat expressè, vel tacitè, signa scilicet deuotionis ostendendo antequam in amẽtiam incidisset; intelligendi sint, quando infirmitas non obuenerit ex improbitate ratione priuans, sed quod tẽpus suppeteret Eucharistiã postulandi, & esset admonitus infirmus postulare ipse verò non fecisset, videns & sciens periculum mortis imminere. At si ex improbitate ratione esset orbatus, per ipsum nõ stabit Eucharistiã non postulare; & piè credendum est postulaturum si rationis compos esset, quæ voluntas interpretatiua sufficiens est, vt illi Eucharistia ministraretur. Nõ, inquam obstat hoc nam meretricem esse in statu peccati est certum secundum humanam præsumptionem; dubium verò an ad Deum se conuerterit: ius autem certum vinci non debet ab incerto, nec id æquum est. Nam est quod esset pius ministrare tunc Sacramentum infirmo: at iniuria irrogaretur Sacramento ipsum videlicet ministrando peccatori publico, qui cum potuisset a peccato, cessare noluit tamen: & cum certum sit, malitiam, siue culpam, possessionem publicam cordis peccatoris sumpsisse, & dubitetur nõ possessio sit precepta, fas neutiquam erit iuri culpæ fauere ministrando publico peccatori Sacramentum, iure certo

Sacramenti post habito, reclamante ipsum Sacramentum peccatori publico, qui publicè poenitentia signa non ostenderit, conferri. Nec pietatem locum habere credendum est, vbi iniuria tertij, intercedit.

10 Inde infertur homini publicè homicidium committenti negandam non esse Eucharistiã, licet publicè ad confessionem non accesserit. Non enim publico peccatori ex accidenti opus est publicam agere poenitentiam, vt publicè Eucharistiã recipiat, cum præsumatur esse bonum habitualiter (loquamur ita) & malum ex accidenti. Qui autem solum casu, & ex accidenti malus est, tantã indignitatem nõ habere ad Eucharistiã recipiendam manifestum est quãtam is, qui ex consuetudine peccatis est immerfus. Nec scandalũ oritur ex illius cõmunionem. Æquum igitur est iura non parem poenitentia publicitatem exposcere ab illo, ac ab eo, qui perseueranter alicui incumbit sceleri. Similiter ac possit ministrari Eucharistia illi, qui inuentus esset fornicationem exequi causa iniuante, videlicet occasione.

11 Imò licet qui per tres, aut plures annos inimicum suum queret ad perimendũ, idque publicè constet, tantum patrato homicidio, etiam publicè non indigebit vt sacratam Eucharistiã suscipiat in publico accedere præsentibus alijs ad confessionem, cum ex secuta occisione præsumatur peccatum iã cessasse. Dum autem aliqua via prudenter liquet crimen iam non continuari, publicis poenitentia signis neutiquam opus erit.

12 Ex quo deducto ad praxim valdè necessarium, cõcubinario decẽ aut viginti annis publico minimè negandam esse Eucharistiã publicè exposulatam, licet publicè ad confessionem non accesserit si tempore cõmunionis vitã iam finierit concubina, & mortis illius extet publica notitia, quia tunc concubinarium cessasse manifestũ est & in melius cor iam mutasse cõcubinarium est præsumendum; Vel si iam è domo esse eiectam liqueat sponte, & non metu penarum.

13 Deinde publico vsurario accedenti ad Poenitentia Sacramentum presentibus illis à quibus vsuras exegit, non restituit, poterit ministrari Eucharistia semel, & iterum, cum præsumendum sit confessarium restitutionem imperasse, & poenitentem restitutionem operam daturum promississe. At si pluries confessus esset, & restitutionem non esset exequutus (quæ alias poterat fieri) creditur in peccato publico velle permanere, & impõnitentem ad sacram Synaxim nefariè & audaciter accedere.

Quòd si vsurarius confessario mentiarur esse restitutionem factam credere debet, & Eucharistiã ministrare. Si tamen reclamant astantes creditores, ad sacram non admittat mensam, donec publicè de satisfactioe liqueat; quam iam assequutum reputet, dum sileant prius reclamantes.

14 Si verò restitutione iam effecta contendat malitiosè creditores sibi ipsius debitum nullatenus esse compensatum, Eucharistia ministranda minimè erit publicè homini peccatori publico reputato: cum Ecclesia ad occulta iudicium suum non extendat. Sicut nec ministranda esset illi in publico, qui per sententiam iudicis declararetur peccator, licet ex falsa testium dispositione.

14 Nec aliquem sic declarari, sufficiens causa erit ad negandam Eucharistiã publicè petitam, si ex accidenti casu, non ex consuetudine publicè esset peccator. Vn-

tor. Vnde capto à Iudice ob primum furtum, vel ob primum introitum in domum foeminae impudicae, & ob id, vt fur, vel inhonestus condemnatus, neganda non erit Eucharistia, licet publicè ad Sacramentum Pœnitentiæ non accesserit. Nec obstat, videntes capturam, vel sententiam, suspicari delinquentem pluries esse furatum, & sæpè etiam in domum inhonestam intrasse. Nam dum de crimine alicuius ita manifestè non constat, quòd nulla tergiversatione celari possit, præsumendum verè est in fauorem rei, vt dicimus disp. 38. numero 7.

35 Aduertendum maximè, rarò iam contingere negandam esse Eucharistiam publico peccatori, licet palam ad Sacramentum Pœnitentiæ non accesserit; tum quia si occulto extrinseca peccandi sit femota, & id cõstet, publico accessu ad confessionem non erit opus, vt diximus num. 12. Si verò peccator sit ex sola consuetudine, & intendat communicare, arcendus non est à cõmunionem; cum regulariter præsumatur nullum peccatorem accedere ad sacram mēsam absque præuia cõfessione, præsertim si accedat tempore quo Ecclesiæ communicandi præceptum non vrget. Quæ herclè præsumptio æquiualeat manifesto accessu ad confessionem. Vnde quando Doctores asserunt negandum fore publico peccatori manifestum Eucharistiæ vsum, nisi exhibitis publicæ pœnitentiæ signis, idem est, ac remota publicè occasione peccandi. Et inde sufficet ostendere palam signa pœnitentiæ negatiuè, id est non continuationis peccati. Nec opus erit signa positiuè ostentare, orando scilicet, vel alijs pijs operibus insudando, aut publicè ad Sacramentum Pœnitentiæ accedendo. Hanc arbitror esse mentem Nauarr. in summ. cap. 21. nu. 55. cuius verba retulimus nu. 2. & nullum boni nominis Doctorem negaturum reor. Aut id intelligunt de peccatore habente publicam consuetudinem peccandi, casu quo adeò corruptæ reputaretur cõscientiæ, quod præsumeretur ausum, esse ad sacram approximare se mensam absque præuia pœnitentiæ & confessione. Huic enim ministranda neutiquam esset Synaxis sacra, nisi publicè ad confessionem accessisset.

36 Perpendito, posse absque labis incurrendæ reatu ministrum porrigere Eucharistiam peccatori publico palam exposcenti, minitantiq; necem nisi offerret. Nam actio porrigèdi ex parte ministri de se bona est, quæ exerceri potest absque peccato, existente causa excusante, licet suscipiens bona actiōne sit abusus. Ob vitadā infamiam occulti peccatoris publicè accedentis ad purissimam mēsam posse admitti, vniuersi ferè fatentur, licet ministrans certò sciat sacrilegè accessurum, & an non erit fas ob vitam tuendam ministrantis? Nec iura positiua cum tãto dispendio erunt obseruanda, nisi in contemptum Sacramenti vellet peccator cõmunicare: & tunc sanè non solum positiuè, verum Diuinum naturale ius Religionis obligat non ministrari. Et rumori cõmunionem publici peccatoris spectantium minister cui minata esset mors, poterit postea satisfacere; vel si non possit, patienter ferat, fidens Deum veritatem propalaturum. Et ob fugiendum falsū testimoniū, honorem, vel famam legens, poterit etiam ministrare, siue ob vitandam graue iacturam honorū tēporaliū, tam priorū, quam parentum, mariti, vel vxoris, fratrum, vel amicorū, quæ velut propria reputatur, vt in simili dicimus disp. 11.

Accur hoc. tu tom sedu putatis, quia in multum coincidit ex expositione d. d. damnata ab Innocentio. X. quia ait, si pœnitentiæ gratia est causa iura Sacramentorum administrationis simulanda, Sacerdos damnata.

num. 5. ius namque naturæ facultatem concessit cui-cumque non solum propriam vitam, famam, & temporalia bona conseruandi, verum mariti, vxoris, parētū, fratrum, vel maximè amici, vel benefactoris, & affinis vsque ad quartum gradum: nam vsq; ad illum cõter durat affectio naturalis: imò addit Sanchez lib. 4. de matrimonio, disput. 4. num. 12. etiam vltra quartū gradum damnum in affinibus reputari propriū, quādo esset timor rei tangentis honorem, vnde toti profapiae etiam vltra eum gradū macula sequeretur. Sed tamen (vt obiter scias) licet ius naturæ, illam facultatem cõseruandi famā, & bona mariti, filiorū, & amici concedat, non propterea obligat, vt denuntiatio delicti grauis & perniciosi Reipublicæ fieri non possit, si denuntiaturus velit. Nā reus eo ipso quòd crimē cõmisit, factus est dignus quòd eius scelus denuntietur, & fama delinquentis est fratris, &c. non conseruetur: vnde ius naturæ in prædicto casu solum excusat a denuntiatione præmittenda, non tamē obligat vt non fiat, & ideo ius illud est excusans, & non obligans: ob quod Iuris peritus leg. 4. de testibus, sancit cõsanguineum non posse conseruari testificari contra sanguine sibi coniunctū (vel affinem intra quartum gradū, vt colligitur à simili ex Sanchez lib. illo 4. de matrimonio, disp. 4. nu. 11. & 12.) magis namq; conditioni humanæ repugnat, quod quis sui cõsanguinei, vel affinis denuntiet delictū, quā quòd post denuntiationē ab alio factam testis munus exequatur, cum in denuntiatione primus author esset damnationis sui cõsanguinei, in testificatione, vero secundus, vel tertius.

17 Quod dictum est de administratione, siue negatione Eucharistiæ publico peccatori faciendā, etiam seruandum est in collatione seu negatione extremæ Vnctionis, taliter quod quando ob publicum peccatum infirmo, qui signa pœnitentiæ non ostendit, Eucharistia est deneganda, nec etiam extrema Vnctio sit ministranda, vt cõmuniter asserit turba Doctōrū & plures allegat Zambranus cap. 5. de extrema Vnctione, dub. 2. num. 5. & nos aliquos recensuimus supra num. 1.

An vero liceat Sacerdoti, publico peccatori siue occulto hostiam non consecratā loco consecratæ ministrare ob cauendū sacrilegiū suscipientis, sequenti disputat. dilucidabitur. Denique quando peccator est publicus in vno oppido & non in alio, nec spes concipitur infamandum breui fore, illi deneganda non est Eucharistia in illo oppido in quo infamia non est notatus. Quia tunc habet conditiones occulti peccatoris, iuxta dicenda disput. 43. num. 27. & docet Hurtado de Eucharist. disp. 9. diff. 11. Fagundes 3. præcept. lib. 3. cap. 10. num. 7.

DISPUTATIO XXXV.

An liceat Sacerdoti ministrare peccatori hostiam non consecratam ad sacrilegium suscipientis vitandum.

S V M M A R I V M.

Argumentum à parte affirmatiua, num. 1. Prima sententia affirmat, quando peccator ministrari postulat, num. 2. Authoris iudicium, num. 3. *Damnata.*

Sacerdos simulans celebrare, & non celebrans, grauius peccat, quàm si criminis reus celebraret, numero 4.

Confessarius simulans audire peccata femina in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, & agens id vt liberius, & sine nota lasciuus loquatur, committit mendacium fisionis, num. 5.

Ob metum mortis potest Sacerdos simulare consecrationem panis existentis in foro, num. 6.

Potest Confessarius proferre verba absolutionis absque intentione, ob metum mortis à penitente incussam nisi absoluat, num. 7.

Potest etiam Confessarius ob consolationem scrupulosi proferre verba absolutionis absque intentione, quādo scrupulosus nullam præstiterit absolutionis materiam, num. 8.

Non potest dispensans Eucharistiam simulare se mittere hostiam in os peccatoris, num. 9.

An argumentum respondetur, num. 10.

Alia scitu digna, num. 11. 12. 13. 14. & 15.

ARTE M affirmatiua suadet, quod ministrando hostiam non consecratam peccatori occulto (de quo semper loquimur) prospicitur fame illius, & vitatur sacrilegium. Specialiter tñ posse fieri videtur in casu quo quis peteret hostiā nō consecratā sibi ministrari, vt si femina bonæ famæ id exposeret, necessitate se vndique astrictam conspiciens, dum maritus eius iubet illam communicare, & factū obseruat; sique illam suscipere Eucharistiam non videat, maximum damnum in fama reportaret, & vita; illa verò se omnino indispositam agnosceret, vt paratam non deserere peccatum. Ad sacrilegium itaque vitandum Sacerdotem rogat, vt hostiam non consecratam sibi ministraret: quo in euentu & famæ feminae, & reuerentiæ Sacramenti consulitur, nec alicui alteri fit iniuria. Sin minus, assignet, quæso, contrarij cuius?

Nec satisfacit, quòd ministrando hostiam non consecratam, Sacerdos quantum est ex parte sua exponit adorandam creaturam loco Creatoris, & rem profanam pro Sancta: quod quidem immane sacrilegiū est. Quòd verò adorantes non peccent adorando hostiā non consecratam, solum ex ignorantia euenit; neque ob id excusabitur Sacerdos à peccato. Sicut manifestè peccaret, qui exponeret ossa brutorum adoranda tanquam reliquias Sanctorum, licet adorantes nō peccarent. Eodem etiā modo peccaret alij persuadens posse furari sine peccato, qui cõuictus inuincibiliter (quia suadens erat vir doctus) furtum committeret. Nam licet isti rem alienam subripiētū non imputetur furtū ad culpam, ob ignorantiam inuincibilem: rem tamen intrinsecè malam exercet, cuius consulens causa fuit: vt rectè notauit Cordub. libro 2. q. 30. Vazquez 1. 2. tomo 1. disput. 115. cap. 2. num. 4. Non (inquam) obstat hoc: nam Sacerdos in casu quo plures sint ad mensā Eucharistiæ accessuri, dispensans hostias consecratas ministrat obiectum adorationis capax. Nec obstat, inter consecratas non consecratam inueniri; nam intentio adorantium non tendit expressè & formaliter ad quamlibet hostiam à Sacerdote propositam adorandam, sed solum Christum, qui cum sub alijs hostijs cõtineatur, ministratur iam verum obiectū adorationis; ea ratione quā non adorant fideles pilum, aut quid

aliud conglutinatam hostiæ consecratæ, sed solum Christum. Quapropter si Sacerdos hostiam non consecratam à tergo ponat consecratæ, quam non leuungat, nisi tempore quo peccator ad sumptionem accedit, peccare minimè videtur.

Nec obstat secundò, quod fictio in Sacramētis valde perniciofa, & execranda sit, ideoque licitum minus esse hostiam non consecratam loco consecratæ ministrare: aliàs enim committeret Sacerdos mendacium, quod nec verbis, nec rebus est committendum. Non (inquam) obstat hoc: nam vt ex mentem omnium Doctōrum constat, de mendacio & simulatione loquentium, quando adest iusta causa, potest quis vt æquiuocatione, qua excusatur fictio à mendacio. Sic stratagemata in bello licita sunt, & simulationes in ludo (de quo latè nos agimus in Relecciónem de mendacio, vbi quàm plures adducimus Doctores) sed ad ministrandum occulto peccatori petenti hostiam non consecratam vice consecratæ, adest iusta causa, sufficiensque ad vitandum æquiuocationem, pro vitando scilicet sacrilegio: cum alias nullum sit periculum idolatriæ, vt numero præcedendi diximus.

Neque etiam iniuria fit Sacramento; alias peccaret Sacerdos fingens absolueri penitentem ob vitandam infamiam non absoluti: quod credo nullum Doctorem concessurum. Idem sanè erit simulare porrigere hostiam non consecratam loco consecratæ (aut assignent contrarij differentiam) ac fingere absolueri penitentem. Eodem namque modo quo prohibitum non est in Sacramento pœnitentiæ simulatè Sacerdotem coniungere formam materiæ, ita licitum erit in Eucharistia simulare proferre formam consecrationis super panem.

Prima sententia asserit, hostiam non consecratam pro consecrata posse ministrari peccatori occulto scienti sibi dari: non tamen ignorantem, eo quod ex conscientia erronea peccator sacrilegè peccaret materialiter sumendo non consecratam, quam putaret consecratam. Tenent Altifiodorens. libro 4. summ. tractat. 5. cap. 5. Albert. Magn. distinctione 13. art. 20. relatus à Suarez tomo de Eucharistia, disputatione 67. sectione 4. §. circa tertiam obiectionem. Bonauent. in 4. distinctione 9. articulo 2. quæst. vltima, in fin. Angl. Flor. q. de suscipientibus Eucharistiam, difficultate 4. fol. 125. qui ait, quòd in graui euentu, vbi grande occulto peccatori à cõmunionem abstinenti periculum immineret, possit ministrari hostia non consecrata pro consecrata: si scilicet proponatur hostia consecrata adoranda, & à tergo post illā nō consecrata, ita vt nec videat, nec adoretur; vt quid fiat ex consensu peccatoris, ne ex conscientia erronea adoret non consecratam pro consecrata. Quem sequitur Villalobos in summ. tractatu 7. difficultate 38. nu. 6. Adrian. quodlibet. 3. art. 3. vers. Ad secundam confirmationem, non longè à fine art. citari solet, reuerà tamè nihil definit. Docet Ludouicus de San Ioan. 1. parte, summ. tractatu de Eucharistiam, quæst. 7. art. 8. difficultate 4. in fine, fol. 167. At inquit Altifiodorens: in casu quo aliquis petit Eucharistiam, & Sacerdos ob negligentiam, nullam habet hostiam consecratam, posse ministrari simplicem hostiam ob petentis vitandum scandalum, nec illam simulationē esse tunc peccatum, cum ex causa fiat. At huiusmodi doctrinam falsam esse ob rationem adducendam nu. 3. §. secunda etiam. manifestum erit intuenti.

Aurba.

Authoris iudicium.

Absque graui peccato sacrilegij non potest ministrari hostia non consecrata veluti consecrata peccatori occulto, quantumcumque inflet, ad vitandū sui infamiam, constat ex Sapient. 1. *Spiritus Sanctus disciplina effugiet fictum*, id est, Spiritus Sanctus disciplinae Author & doctrinae, effugiet hominem aliud afficientem, quam apparentē efficere, vt explicuit gloss. interlinealis & Lyrabi; & docet D. Thomas opuscul. 65. §. de Eucharistia, num. 70. & 3. parte, quæst. 80. art. 6. ad secundum, & ibi Caietan. Richard. in 4. distinct. 9. art. 3. quæst. 1. Durand. in 4. distinct. quæst. 5. nu. 10. Gabriel in 4. distinct. 9. q. 2. art. 3. dubio 1. Paludan. in 4. distinct. 9. quæst. 4. conclus. 5. nu. 9. Maior quæst. 4. §. contra secundam conclusionem, ad septimum, Armill. verb. fictio 2. Sot. in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 6. §. secundo arguitur. Angel. verb. Eucharistia, 3. numero 20. Nicol. de Plob. de cautelis seruandis ex parte Sacerdotis conferentis Sacramentum, cautel. 3. Ledesma 1. part. summ. cap. 12. dub. 7. §. Toda via quedan dos dificultades, Syluester verb. Eucharistia, 2. num. 11. Vazquez de Eucharistia disput. 209. nu. 41. Suarez de Eucharistia, disputatione 67. sectione 4. §. circa tertiam obiectiōem, Veja part. 2. casu 32. §. tum quia, Hurtado de Eucharistia, disput. 9. difficult. 9. Grassis tomo 1. decision. cap. 28. num. 40. Reginald. 2. tomo praxi, lib. 29. Valent. tom. 4. disputatione 1. quæst. 8. puncto 4. §. Denique hic notetur. Henriquez lib. 6. cap. 22. nu. 4. Palat. in 4. distinct. 9. disput. 12. ad quartum argumentum. Nuño tomo de Eucharist. art. 6. difficult. 2. in fine, Cruz de Eucharistia, quæst. 4. dubio 2. in fine, Bart. Cucula in baculo Clericali, fol. 43. Ioan. de Friburg. in summ. confessor. lib. 3. tit. 24. quæst. 79. fol. 124. Malderus de virtutibus, quæst. 43. art. 7. in fine. Astenis in summ. 1. parte, lib. 4. tit. 17. art. 4. quæst. 2. & tit. 14. artic. 2. quæst. 2. Astenis 4. parte, quæst. 49. membr. 6. Et id agere non decere instrumur factio Christi ludæ proditori Eucharistiam porrigentis quantumcumque; sciebat illum sacrilegē illam esse sumpturum.

Variant tamen supradicti Authores in assignanda ratione, quare videlicet nefas sit hostiam non consecratam loco consecratæ peccatori ministrare. Quidam enim ministrari non posse dicunt, quod maxime perniciofa, & execranda sit simulatio in Sacramentis. Alij asserunt, ministrantem quantum est ex se, alios ad idololatrandum inducere, cum exponat adorandam creaturam pro Creatore, & rem profanam velut Sanctam. Quæ sanè rationes licet veræ sint, indigent tamen maiori expositione.

Prima namque ratio, quod scilicet in Sacramentis simulatio execranda sit, ex alio principio pēdet, num videlicet vitio sacrilegij peccatoris sit iusta causa vtendi æquiuocatione in administranda ostia non consecrata pro consecrata; vt enim ex mente D. Thomæ 2. 2. quæst. 111. artic. 1. & omnium Doctorum constat, in materia de mendacio, tam in verbis, quam in rebus potest simulari licitè, & absque labe mendacij, iusta nempe causa ad vtendum æquiuocatione interueniente. Sed an interueniat in casu quæstionis, Authores non explicant. Nihilominus nullam adesse iustam causam ad vtendum æquiuocatione sine crimine mendacij censeo; quia liberum est peccatori non

incidere in crimen sacrilegij communionis, si velit desererere peccatum, à quo non abstinere à sola eius voluntate, & malitia pēdet, sibi que imputet sacrilegium, hostiam consecratam fumendo. Quando verò aliquis in angustijs & periculis versatur amittendi bona, famam, aut vitam, à quibus eripi, solum ab eius voluntate & facultate pēdet, haud aderit obligatio subueniendi vitæ, aut famæ illius, nec verbis aut rebus significari poterit aliud quod sit in mente, absque mendacio, vt docet Diuus Thomas 2. 2. quæstione 111. articulo secundo, ad secundum, & quæstione 184. articulo quinto, in secundo argumento, dicens, iudicium non solum reperiri in falsis verbis, sed etiam in simulatis operibus; & refertur 22. quæstione 1. capit. Caueo.

Secunda etiam ratio vera est. Nam ministrans hostiam non consecratam velut consecratam, etsi à tergo alterius consecratæ illam ponat, ponit equidem adorandum distinctum indiuiduum hostiæ non consecratæ, & adest periculum manifestum idololatriæ, cum circumstantes possint, si velint, distincto actu adorationis adorare qualibet hostiam, quæ communicantibus porrigitur. Nec est in ministri potestate vitare aliorum adorationem hostiæ non consecratæ, quam ipse proponit velut consecratam. Et vt aduertit Suarez 3. parte, quæst. 80. artic. 6. disput. 67. sectione 4. ferè in fine, ipsamet actio exterior suscipiendi illam hostiam non consecratam, actus religionis est, & cultus, cum flexio genibus fiat: imò ipsa sumptio Sacramenti est quidam religionis cultus, vt paulo superius ostendit ipse Suarez: exterius tamen adorare creaturam pro Creatore, nec etiam fictè, absente iusta causa fictionis, intrinsecè malum est.

Vnde infertur, mentiri Sacerdotem fingentem se celebrare, ne Eucharistiam in peccato mortali sumat, eo quod obligetur ad celebrandum tamquam proprius Pastor, & alio, qui celebret, nusquam cōparente. Tūc enim Sacerdos quatenus est ex parte sua, exponit creaturam adorandam loco Creatoris, vt expressè definitur ab Innocentio III. scribente Rectoribus Romanæ Fraternalitatis, de celebratione Missar. cap. de homine, per hæc verba: *Quæ suuisti, quid de incanto presbytero videatur, qui cum se sciat in mortali crimine constitutum, Missarum solemnia, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, propter sui facinoris conscientiam dubitat celebrare, peractisque cæteris circumstantijs, Missam celebrare se fingit, & superpressis verbis quibus conficitur corpus Christi, panem & vinum tantummodo purè sumit; ita credens per id præterdit, populo satisfacere, vt per hoc quod intēdit, Deum non debeat prouocare. Cum ergo falsa sint abijcienda remedia, quæ veris sunt periculis grauiora, licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet grauius se ingerat irreuerenter ad illud, (scilicet ad fumendam Eucharistiam, & ad consecrandum) grauius tamen videtur offendere, qui ita fraudulenter illud præsumpsit simulare; cum ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste verò non solum Deo (quem illudere non veretur, sed etiam populo quem decipit, se obstringat. In quo casu, textus non solum præsupponit Sacerdotem taliter simulantem, peccatum committere, verum præterea, quod grauius peccet simulante celebrans, quam si in peccato mortali Eucharistiam reciperet: eo quod illam cum peccato*

peccato fumendo soli Deo obnoxius sit; simulatè verò celebrando, non solum Deo (quem illudere non erubuit) sed etiam populo quem fecellit & decepit, se obstringat. Quæ ratio textus explanatione indiget. Nā tunc dicimus quempiam illudere aliquem, quando illo ipso tempore quo alius ad recipiendum accedit. Similiter (nostro modo intelligendi) fictè celebrans sacrificium Missæ, extrinsecè demonstrat signo illo quod peragitur (vulgo *ex el ademan de bazer que consagra*) se tribuere Deo hostiam consecratam, siue consecrationem, illudens illum. Obstringit se præterea populo, quem non minus ludificatur, extendentem iam manus ad percipiendum fructum Missæ: Sacerdos verò velut præterahens manum illum desiderato beneficio defraudat. Cum itaque Sacerdos recipiens Eucharistiam in mortali, solum irreuerentiam & iniuriam irroget Deo; simulatè verò celebrans sacrificium, Deo & populo, fit grauius peccare simulando sacrificare, quam cum mortali Eucharistiam recipiendo. Tenent Communiter Doctores num. 2. allati, & Martinus Bonacina, de Sacramentis, 1. parte, quæst. 6. puncto 4. nu. 16. Graff. libro 2. decision. cap. 38. num. 37. Valentia tomo 4. disputatione 6. quæst. 8. puncto 3.

Uterius deducitur, peccare mendacio Sacerdotē, & irrogare iniuriam institutioni Sacramenti poenitentiae, concubinam suam lasciuē alloquentem in situ confessionarij, dum vterque simulat Sacramentum poenitentiae eo tempore administrari. Vtuntur quidem illa fictione ad liberius colloquendum, & absque in famia nota. Assumunt hoc casu confessarij, & poenitens (nostro explicandi modo) habitum veri Sacramenti, & absque iusta causa æquiuocatione vt volunt, vt sub prætextu Sacramenti rem sceleratam committant. Credo tamen, tale mendacium mortale esse præcipue post latum decretum quod adduximus disputatione 111. num. 67. Nam ceremonia illa, & exterior reuerentia quod scilicet poenitens flexis genibus, detecto capite, & iuplex ad pedes confessarij se prosternat, vt ab eo in foro Sacramentali veniam peccatorum consequatur, solum est debita Sacramento Poenitentiae: exhibere ergo talem reuerentiam rei sceleratæ, videlicet conuersationi inhonestæ, est iure suo Sacramentum in re graui spoliare. Et poterit certè esse mortale contra aliam virtutem, si verba forte essent nimis impudica, & ad lasciuiam prouocantia; aut contra iustitiam, vt si dactiōnem iniret de occidendo marito, aut quid simile.

Quamuis tamen aliquibus pijs & doctissimis viris visum sit, non solum mortale crimen committendum iri in huiusmodi fictione, verum contra illum casum procedere rationem, & mentem Breuis contra sollicitates confessarios editi, vt pote peccantes sub confessionis seuto, & in illius opprobrium, vt refert Acuña de confessarijs sollicitantibus, quæst. 15. num. 2. qui tamē non comprehendit sub Breui casum illum cenlet. Quæ sequitur eius annotator Seraphin de Freitas dicta quæst. 11. An verò iniquitas illa mortalis sit, venialisve non innuunt. Verum quamuis sub dicto Breui Pij IV. non comprehendatur casus ille, comprehenditur tamen ex vi decreti ab Inquisitione Romana lati, vt diximus disputatione 111. num. 66. & ex vi decreti Gregorij XV. anno 1622. die 30. Augusti, vt constat ex illius tenore disput. 111. num. 67.

Præterea si hereticus minaretur mortem Sacerdo-

ti, nisi consecraret omnem panem in foro existentem, poterit proferre verba consecrationis, absque intentione tamen consecrandi, sine illa labe mendacij; adest enim tunc iusta causa vtendi æquiuocatione. Nec obstat, aliquos adorare talem panem tanquam consecratum: erit enim solum idololatria materialis, quam Sacerdos in illo casu vitare non tenetur: grauius namque malum esset consecrare, & multas particulas perire. Quotiescumque ergo perplexitas absque culpa interuenit, ad minus malum eligendum obligatio adest: vt notant communiter Doctores & specialiter Vazquez 1. 2. disputatione 66. cap. 4. num. 21. Sotus tractatu de tegendo secreto, num. 3. quæst. 2. Sepulued. in dialog. de ratione dicendi testimonium, cap. 9. & expressè traditur in cap. Duo mala, distinctione 13. & cap. Nervi testiculorum, eadem distinctione. Quod etiam tenet Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 2. disputat. 41. num. 45. At si in contemptum Religionis hæreticus consecrationem postulari, potius ad subeundam mortem quam consecrare teneretur Sacerdos, quia tunc esset cooperari postitiue, & non solum permissiue ad contemptum Fidei, & infidelitatem hæretici; cum fiat à fidei actio quam hæreticus expofcit vt medium ad sperendam Fidem.

Hinc colligitur, posse confessarium proferre verba absolutionis absque intentione, ob fugiendam mortē sibi minatam à poenitente, si non absoluat: vt expressè docet Ludouicus de San Ioan. 1. parte, summ. tractatu de Eucharistia, quæst. 7. art. 8. difficult. 4. fol. 167. tunc enim iusta adest causa ad vtendum æquiuocatione. Sicut ille cui minata fuit mors à latrone, nisi iuret se daturum centū aureos, poterit verba iuratoria exterius proferre absque intentione.

Imò si scrupulosus quis anxie petat absolutionem, videat tamē confessarij vsu rationis, aut materia carere ad eam impetrandam, poterit ob solatium scrupulosi verba absolutionis absque intentione proferre dum alia via prolationem cauere nō possit, vt si scrupulosus linguam calleret Latinam, attentusque esset, an verba absolutionis proferrentur, vel non.

Id difficilius, an esto hostiam non consecratam loco consecratæ porrigere minime Sacerdoti liceat, deceat saltem simulare se Eucharistiam in os illius immittit? Decere putat Henriquez lib. 6. cap. 22. num. 4. ad vitandam infamiam accedētis ad communionem: sicut (ait) expedit aliquando schedulam confessionis dare poenitenti minime absoluto; tempore præcepti, aut moris, quo confratres, vel scholares communionem accipiunt. Quod docuit prius Medina lib. 2. in summa, cap. 4. ferè in fine, quia vere ille confessus est, licet non fuerit absolutus: quod & mihi verum videtur. Adidit tamen Henriquez non teneri Sacerdotem simulare se hostiam in os accedentis ad communionem immittit; idque docere Medina ait, non allegato loco (forte eum consuluit, vt illius mos erat.) Quia qui spōre peccat, sibi prouideat quomodo peccatum occultet. Hoc secūdem verissimum iudico. Vnde Sacerdos poenitentem cum poenitente nequaquam debet inire, quod accedente ipso ad communionem, simulatione vtetur, fingendo hostiam ori iniijere. Sed num si velit huiusmodi pactum facere, difficilius merito iudicandum, an possit? Videtur sane tunc non adesse iustam æquiuocationis causam, cum poenitens si vellet, sancte communionis panem posset accipere: absque

necessa-

necessaria tamen causa aliud exterius demonstrari, quam interius retineri, non est propalandum, vt diximus num. 3. Quapropter Sacerdos penitenti ad communicandum accedenti hostiam consecratam porrigere tenebitur, & sibi imputet sacrilegium communicans. Qua ratione inuitus minimè Henricum non fequitur, dicentem indistinctè, posse simulare Sacerdotè ori apponere hostiam, quam minimè ponit. Si verò ad simulandum causa legitima adesset, vt si maritus minatus esset mortem vxori nisi communicaret, quod videns illam communionis participem, suspicionem aduersus illam conceptam abijceret: aut si vxori esset notum maritum in Ecclesia illam obseruare, an communicet, vel minus, ad confirmandam contra eam suspicionem conceptam; tunc poterit simulare Eucharistiam suscipere, & Sacramentaliter confiteri, genu flectens ad penitentiarj pedes. Nam cum maritus ius nò habeat ad cogendum vxorem communicare, aut faceri, sicut licet vim vi repellere, ista & fas erit vim fallacia contundere, retenta in mente æquiocatione. At si femina à se moueretur ad communicandum sine habendi bonam æstimationem apud suum maritum, quòd scilicet habeatur sancta, cum re vera peccatrix esset; nec cogere à marito ad communionem, neque idem in Ecclesia obseruaret, num communicaret nec ne, à labe mendacij nequiquam erit excusanda, cū sit tunc manifesta hypocrisis, cupiendo id exterius apparere quoad sanctitatem, quod interius & re vera minimè est. Eo modo quo hypocrisis esset, quòd quis scitè oraret, vt alios deceptione & fraude alliceret, qua reputaretur probus, qui vere improbus est. Sicut etiam hypocrisis incurreret, scitè ad confessarij pedes prociens, dando eo alijs ansam cogitandi confessionem fieri: vel si quis habitum sanctitatis assumeret, vt se iustum ostenderet; Docet S. Thom. 2. 2. quæst. 111. art. 2. ad 2. & cõmuniter Doctores, & idem D. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 5. in 2. argumento dicens, mendacium non solum reperiri in falsis verbis, sed etiam in simulatis operibus, & refertur 2. 2. quæst. 5. d. cap. *Caueat*, & cap. *estimant*, 11. quæst. 3. & factis appellamus. extra de appellat. cap. *cum dilecti* 1. & operibus etiam predicamus, cap. *si Refor.* d. 43.

10 Ad argumentum ex dictis in num. 4. patet: peccator enim ad petendum hostiam non consecratam sibi ministrari, nullū ius habet, & in illius est facultate sacrilegium vitare, si velet peccatum deserere. Ad 1. replicam dictam est, quòd licet hostia non consecrata alijs consecratis inferatur, proponitur tamen vt distinctum indiuiduum adorationis. Ad secundam replicam etiā diximus, nullam scilicet interuenire iustam causam ad vtendum æquiocatione in casu disputationis. Neque est eadem ratio de simulante absolueri penitentem: ad seruandum enim sigillum necessaria tunc est simulatio: quod nò solum frangitur per commissionem efficiendo opus manifestatum secreti, aut dicendo verbum, quo peccatum confessum detegitur; sed etiam in fringitur per omissionem: vt si confessarius interrogaretur, reputetne Mariā honestā esse, & taceat, aduertens ex taciturnitate interroganti suspicionem generandā: violat tunc sigillū per omissionem, hoc est per non-responsonem. Et vrgentius si oriretur iudicium existimationem Mariæ inficiens. Ex suspitione nāq; minis fama quā temerario iudicio leditur, vt vniuersi fatentur Doctores. Iudicium n. temerariū est assen-

sus certus de defectu proximi saltē morali, nam de naturali, v. g. quòd aliquis sit ex genere Iudæorum, factus, vel infans, vel quòd ille, qui nobilis est reputatus, iudicetur infimā profapie, etiam si non maculatur, aut ex illegitimo matrimonio ortus, in opinione versatur, an sit peccati. Affirmatiuam partē videlicet, qd sit peccatum iudicare de aliquo esse de genere Hebræorum aut infanū &c. licet iudiciū alijs non manifestet, nec despiciatur proximus ob id; docet Sa verb. *Iudicium*, nu. 2. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 4. punct. 3. Salon. 2. 2. quæst. 60. art. 3. §. *Qua materia dicatur grauis vt iudicium temerariū sit peccatū mortale*; & ibi Aragon, §. *Sed dubitabit aliquis*, Sot. lib. 3. de iustitia, quæst. 4. col. 7. Bañez 2. 2. quæst. 60. art. 3. §. *Pro decisione primò explicandū est*. Ludouicus Lopez 1. part. instructorij, cap. 283. §. *Igitur concludamus*, & §. ultimo illius capituli, Ledesma in 2. part. summ. tract. 8. cap. 2. §. *La segunda dificultad es*. Allegans Magistrum Orellanam docet Medina in summa, præcepto 8. §. 36. Alcocer, in summa, præcepto 8. §. *In gar*. Quam opinionem veram iudico. Nā iudicare de aliquo esse infanum, vel ex maculato sanguine descendere, inseparabile est à quodam despectu, & contemptu; ius autem habet proximus, quod à nemine despiciatur, nec etiam leuiter nullis vel leuibis iudicijs existentibus, & maior iniuria reputatur in Hispania irrogari alicui si de illo iudicetur ex maculato sanguine descendere, quam si iudicaretur esse concubinarium, vel muneris sui non rectum ministrum: & saltem non excusari tale iudicium à peccato veniali ob inseparabilem contemptum proximi, de quo defectus naturalis iudicium sūptum est, minimè dubito. Quamuis non peccare, absolute asserant Nauarr. lib. 2. de restitutione, cap. 4. nu. 308. aliās 450. Rodrig. 1. tom. summ. cap. 187. num. 3. Vega 2. parte, summ. cap. 14. casu 2. Lessus lib. 3. de iustit. cap. 2. in fin. Azor tom. 3. part. 3. lib. 13. cap. 11. dubio 4. & allegari solet Nauarr. in summ. cap. 18. nu. 9. quod ego inuenire non potui, licet diligenter semel & iterum legerim. Videtur tenere Pedraca in summ. octauo præcept. §. 6. qui definiens iudicium temerariū ait, assensum esse de crimine alterius. Et tenetur his assentiri Authoribus Cordub. in summ. quæst. 57. resoluens, non peccaturum mortaliter, qui audito defectu naturali, vel peccato proximi, vsque ad certò cognoscendam veritatem indagare non desistit. Ex hac namque perscrutatione maior irrogatur proximo iniuria, quam ex iudicio temerario mentaliter conseruato. Quæ tamen fieri non posse absque peccato graui, vel leui iuxta qualitatem defectus cuius fit inquisitio, credo cum Ledesma 2. parte summ. tract. 8. cap. 2. proximè ante decimam conclusionem; & Nauarr. lib. 2. de restitutione, cap. 4. nu. 224. licet non exactam huius adducat rationem, illa efficax videtur, quòd per suspicionem multo minus proximi fama lædatur, quam per iudicium certum omni carens dubitatione. Notandū præterea, quod licet suspicio de defectu proximi, quæ est assensus cum formidine, peccatum veniale tantum sit ex plurium sententia (licet mortale esse censeant non pauci) & consequenter offerre ex signis, verbis, aut taciturnitate occasionem ad suspicionem, metam venialis etiam non excedat: ex auditis tamen in confessione huiusmodi parere occasionem, mortale esse nemo dubitabit; cum irrogari iniuriam Sacramento, ipsūque reddi exosum compertum sit, si ex cognitis in con-

in confessione reuelatio vsque ad suspicionem foret oriunda, etsi fugiant potius penitentes reuelationem peccatorum sufficientem ad habendum iudicium, & nò tantum suspicionem. Vterius peccaret detractio- nis labe confessarius non respondendo interrogationi, vt enim rectè aduertit Toletus lib. 5. cap. 63. in fin. ille tacendo detrahit, qui fama alicuius periclitante, cum posset ipse subuenire, nihil dicit: quòd idem docet Villalobos tom. 2. tract. 1. 1. difficult. 36. nu. 20. vel quia alijs laudantibus aliquem ipse taceret: hoc n. modo significat se aliorum laudi non consentire, vel dum remissè & frigidè laudat maxima laude dignum.

11 Notandum (vt obiter dicam) indicia, quæ sufficiunt ad iudicandum, suspicandum, vel dubitandum de defectu vnus proximi, non valere ad iudiciū ferendum, suspicionem, vel dubiū de defectu respectu alterius. Sanè solum cū sola reperiri in aula, dum modo ambo, vel vnus virtute præfulgeant, aut nullū iudiciū est ad iudicandū lasciuia crime, aut multo minus, quam si solus cū sola morū deprauatorū inueniretur. Quod notauit Aragon 2. 2. quæst. 60. art. 3. in principio, & ibi communiter omnes Summistæ, vt b. *iudicium temerarium*. Et attendendum etiam, an interrogans defectū alterius suspiciosus sit, & ad in malam partē iudicandū procliuus, siquidē talis sit taciturnitas confessarij ad interrogationē de honestate alicuius foeminae, suspitionem aut iudicium valebit generare: quod tamen sufficiens nequaquam erit respectu alterius non suspicio si, qui meritò cogitare quibit, tacuisse ideo confessariū, quia sic libuit, vel quia intentus alijs cogitationibus interrogationem non concepit, vel respondere non curat: & ad hoc attendendū, vt cognosci valeat quando suspicio, quæ offertur, sit peccatum, vel non.

12 Hinc deducitur, zelotypos iudicantes concubinas suas alijs carnaliter se miscuisse, leuioribus iudicijs egerere ad iudiciū illud ferendum, quàm si id criminis iudicaturi forent respectu aliarū foeminarum. Sanè quæ inhonestā est cum lenone, fore copulandum alijs, haud non adeò difficultè credi potest, existentibus signis, & iudicijs illud persuadentibus, quantū difficultatis habet illud credere respectu alterius foeminae, cuius pudicitiam violatam fuisse nunquam cogitum est.

At indicia respectu cõcubinæ leuia sint, & amafius consentiat liberè iudicio temerario, credens firmiter eam alium carnaliter admisisse, peccabit mortaliter: vt Nider. præcept. 1. c. 13. num. 6. in fin. nam fama cõcubinæ latitudinē habet; vnde nò adeo infamis reputatur, quā vnū hominē carnaliter admittit, ac si duos, vel plures. Enim verò sicut peccatum esset crimē occultum aperire de foemina aliās bonæ famæ, eo quod bona opinio de foemina cõcepta, honestā scilicet esse, nimis illud conducit ei ad conseruandā castitatem respectu cuiuscumque viri, sic & existimationem sinistram conceptam habere de foemina, peccatum erit, cum vt dicemus infra, iudicium temerarium conparetur, vt actus interior respectu denigrationis famæ, tanquam cum actu exteriori, eodem modo concipere de foemina, quod plures admittat amafios, ab eo speciè sumit malitiæ tanquam ab actu exteriori: ac si tale crimē de foemina conceptum alijs referre scelus esset, eo quod cogitum esse de foemina, quod vnus solus sit concubina, plurimum referre ad abstinentiam à fornicando cum alijs, experientia compertum est: At fræna huiusmodi laxare foeminae denigrando illius famam, & cõ-

Sansbez Selecta.

sequenter dando ex eo illi occasionem peccata committēdi, iniquū est; eo modo quo est nefas offerre cui libet occasionem peccandi saltē quando id fit absque iusta causa. Absque iusta causa aduertēter dico, vt ad hæream opinioni afferentium, offerentem alicui occasionem ad peccatū, vt deprehēsus in illo respiscat, vel ob alium bonum finē, non peccare: qualiter excusantur custodes nemorum se abscondentes, vt euntes ingrediatur liberè, & deprehēsi caueant in futurum illuc redire. Illud enim non est cooperari ad peccatū, sed permittere vnū cõmitti, vt plura vitentur, vt tradit Nauar. c. 17. Hispanè num. 124. Latine num. 123. Nauar. lib. 3. de restitutione, cap. 4. dub. vlt. nu. 103. Cordub. in summ. q. 66. dist. 2. vers. *mas el daño*, Valent. 2. 2. disput. 5. quæst. 6. punct. 5. dub. 7. in fin. Molin. tom. 3. 2. par. tract. 2. disput. 73. nu. 8. Manual. 1. tom. sum. cap. 120. casu 1. Et videtur tenere Azor tom. 3. lib. 4. c. 16. quæst. 6. & Ludou. Lopez 3. tom. instruat. lib. 2. c. 38. referens, & non impugnans Nauarrum. Eadem etiam ratione excusari parentes, & heros non aufertentes, vel apponentes famulis, aut filijs occasionem furandi, cum eos ad furandum propensos norunt, vt sic in furto deprehēsi respiscant. Censent Nauarr. summ. Hispan. cap. 28. addit. ad num. 30. cap. 14. §. *la decima*, Cordub. in summ. quæst. 5. corollar. 4. in fin. Nauarr. lib. 3. de restit. cap. 4. dub. vlt. in noua edit. nu. 104. Thom. Sanchez lib. 10. de matrim. disput. 12. numero 54. Et licitum esse viro suspicanti adulterium vxoris, illam obseruare se abscondendo, vel domum deferendo, vt amafius ingrediatur, tenet Saachez de matrimonio, lib. 10. disput. 12. num. 54.

Nec obstat dicere, per iudiciū temerarium famam concubinæ non denigrari, cum in corde solū maneat sinistra opinio. Nò inquam obstat: solum argumento probatur, iudicantē temerariè ad nullā teneri restitutionē famæ, cū exterius non auferat. Nisi velis cū Ledesma 2. part. summ. tract. 8. c. 2. ante 10. conclusionē, dicere, teneri iudicantem temerariè aliquo modo ad restitutionē, scilicet deponendo iudiciū: nò verò probatur, iudicio temerario peccatū iniustitiæ nò committi: vt enim asseruit D. Thom. 2. 2. quæst. 60. art. 3. ad tertium, & cum eo expofitores, iudiciū temerarium pertinet ad iustitiā secundū quod comparatur ad exterius iudicium, vt actus interior ad exteriorem, sicut concupiscētia ad fornicationē, & ira ad homicidium. Sanè qui interius odio habet proximum, iniuriā illi irrogat, licet ad nullā restitutionē teneatur: habet enim proximus ius ad hoc quod nec corde, neque opere, odio habeatur, & sic etiam habet ius, vt nec opere, nec corde alterius infamiam patiat, pluris æstimas non infamari in corde alicuius, quàm pecunias in quietate à seipso furari, vt notauit Rodriguez sum. cap. 187. Et licet iudicans temerariè paratus sit, exterius non contemnere proximum, non salutando, præcedentiam in loco, sede, vel alia præeinentia, non auferendo, vel non impediendo alicuius officij alijsue boni consecutionem; adhuc tamen iniuriam irrogat proximo, sinistram concipiens opinionem de illo, cū malum homini sit apud omnes probum non reputari, etiam interius. Iudicet tamē quisque, an malum reputet sibi bona carere opinione, etiam apud vnum, & interius, etsi sit certus nihil exterioris mali sibi euenturum ex sinistra opinione ab alio concepta.

T DISPV-

DISPUTATIO XXXVI.

Num publicis peccatoribus, quibus ob publicum peccatum denegata fuit Eucharistia, debeat etiam negari sepultura Ecclesiastica?

S V M M A R I V M.

De quibus peccatoribus loquatur disputatio, num. 1.

Affirmativa parte suadet, num. 2.

Authoris iudicium, num. 3.

Reijcitur sententia Petri de Navarr. & Martini Carrillo, num. 4.

Morientibus in duello priuato, iam ex consuetudine, forte conceditur sepultura, num. 5.

Alia scitu digna, num. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14.

NON iam loquimur de morientibus & excommunicatione ligatis: nam his sepultura dari non debet nisi prius vinculum excommunicationis tollatur quoad effectum illos sepeliendi: vt tradit Auila de censuris, 2. part. cap. 6. disput. 4. dub. 8.

Suarez tomo de censuris, disput. 12. sect. 4. num. 3. Graffis tomo 1. consil. lib. 3. de sepulturis, consil. vnico, & admittunt vniuersi Summistæ, verb. Excommunicatio, & verb. sepultura, Villalobos 2. tom. tract. 3. 1. difficult. 3. per totam, licet etiam contingat eos mori exhibitis maximis contritionis signis, cap. A nobis, 2. de sententia excommunicationis. Quod quamuis secundum iura antiqua de excommunicatis etiam toleratis intelligatur; modò tamen post extrauag. ad euitanda scandala, solum de excommunicatis nò toleratis puto intelligendum cum Suarez vbi supra, numero 5. quia mortui non se sepeliunt, sed viui illis communicant; atqui viui non prohibentur communicare cum excommunicatis toleratis.

2 Videtur ergo sepulturam esse denegandam publicis peccatoribus, ex cap. Ex parte, de sepult. qui textus sepulturam concedit cuidam fœminæ se præcipitanti de ponte, quia scilicet non volenti, sed inuitæ, & stupratorem fugienti mors euenerit. Vnde à contrario infertur, non concedendam sepulturam morienti in peccato. Et constat etiam ex cap. 1. de torneamen. & ex Concil. Trident. sess. 25. c. 19. de reformat. decernente priuandos esse Ecclesiastica sepultura morientes in duello. Ita resoluunt Reginald. lib. 22. num. 76. verfic. accedit. Cartillo En la explicacion de la Bula de los difuntos, part. 2. cap. 4. num. 55. Spino in speculo testamentorum, & constat ex cap. Super eos, de raptoribus, & ex cap. Non estimemus, 13. quest. 2. & ex cap. Pro obeuntibus, dict. quest. & ex cap. Sanè profertur, 24. quest. 2. & ex cap. 2. de hæretic. in 6. vbi excommunicantur prætendentes tradere sepulturam Ecclesiasticam hæreticos; nec absolutionis beneficium merentur, nisi proprijs manibus publicè extumulauerint, & proiecerint huiusmodi corpora damnatorum, ita vt locus ille perpetua careat sepultura. Similiter, & publici vsurarij non traduntur sepulturæ, vt constat ex cap. Quamquam in omnibus, de vsuris, & ex cap. Placuit, 23. quest. 5. (circa quem textum omnino videndus est Anton. Gomez in Varijs, tomo 3. cap. vltimo, num. 8.)

vbi decernitur orandum non esse, neque cum Psalmis ad sepulturam illorum cadauera deportanda, qui sibi ipsis voluntariè, aut per ferrum, aut venenum, aut per præcipitium, aut per suspendium, vel quolibet modo violentam inferunt mortem. Et idem statuit de illis, qui pro suis sceleribus puniuntur actualiter in peccato existentes, vt si fures furando occiderentur, quemadmodum constat ex cap. Fures, de furtis. Nec obstat, textum nò priuare illos sepultura Ecclesiastica, sed solum interdiceret ne officium sepulturæ fiat, per hæc verba, Ne que cum Psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur. Nam prohibendo officium sepulturæ, etiam prohibet locum in Ecclesia, siue cœmeterio pro sepultura. Qui enim indignus est precibus pro ipso ad Deum fundendis, haud dignus erit terra Sancta; cum corpus nunquam sit honorandum magis quam anima: quod etiam docet glof. in dicto cap. Placuit, explicans sepulturam, quæ detur voluntariè semetiplos interficientibus, non debere esse Ecclesiasticam, sed caninam, hoc est canibus debitam, in cã po scilicet, siue in sterquilino. Nam vt notauit acutè Auila de censuris, par. 5. disput. 4. sect. 3. dubio 5. conclus. 1. Syluest. verb. interdicitum, 5. quest. 2. parte 4. Tabien. dicto verb. 5. §. 11. circa med. sepultura negatur propter duo. Primò, ratione Diuini Officij annexi. Secundò, ratione dependentiæ loci sacri propter consecrationem Ecclesiæ. Vnde nec in loco sacro, sine Officio Diuino, nec extra locum sacrum cum Officio Diuino fieri potest. Et constat ex cap. Alma mater, de sent. excom. in 6. vbi decernitur, qd omnes, qui sepeliuntur in Ecclesia, possint sepeliri cum Diuino Officio, & Missa. Sic Henriquez c. 53. num. 4. in gloss. lit. E, & vidèdus Couarr. in dicto capite Alma mater, Suarez tom. de censuris, disput. 35. sect. 1. & disp. 12. sect. 4. Vnde cõmuniter iura asserunt, vt cui non communicauimus viuò, non communicemus defuncto, veluti habetur in cap. 1. 24. quest. 2. & in capite Quicumque, 11. quest. 3.

Authoris iudicium.

3 Quoties alicui ob eius publicum peccatum denegata fuerit Eucharistia debet quoque denegari sepultura Ecclesiastica, eo quòd præsumit Ecclesia impoenitentem finiuisse vitam, & impoenitenti fore denegandam Ecclesiasticam sepulturam constat ex infra dicendis: si tamen post denegationem publicæ poenitentia signa tradiderit etiã corã vno teste quamuis de factò nò ministraretur ei Eucharistia ob absentiam ministri, vel quia accelerata fuit mors, concedi debet sepultura Ecclesiastica dum iã cesset præsumptio impoenitentia. Et quidem si vnus testis testimoniũ sufficit, vt possit ministrari Eucharistia peccatori, vt diximus disp. 34. numero 8. & etiam vt possit absolui vt disputatione 44. numero 35. etiam vnus testificatio sufficiens erit, vt possit cõcedi Ecclesiastica sepultura: quod expressis verbis docet Villalobos 2. tomo, summ. tract. 31. difficult. 3. num. 5. Alijs vero peccatoribus publicis quibus nò fuit denegata Eucharistia ob illorum publica peccata, sed nec fuit denegata, nec fuit cõcessa: licet de iure cõmuni absque signis poenitentia morientibus neganda sit Ecclesiastica sepultura; modò tamẽ contraria consuetudine illud abrogatum est: & illis concedenda sepultura, exceptis excommunicatis, vsque dum tollatur censura, & se suspendentibus, vel quo-

vel quolibet alio modo se interficientibus. De his vltimis expressè Plaza de delictis, lib. 1. cap. 23. num. 14. Carrer. de homicidio, num. 5. fol. 213. Nam experientia teste, adulteris deprehensis in adulterio, & a marito, interfecit cõceditur Ecclesiastica sepultura, vt expressè docet Graffis tom. 1. consiliorum lib. 3. de sepulturis, consil. vnico, fol. 97. num. 6. quamuis his non esse concedendam doceat Villalobos 2. tom. summæ tract. 31. difficult. 3. num. 10. & tamen publico existente illorum peccato de poenitentia minimè constat. Præterea rixantibus, & mutuò se occidentibus (nò loquor in duello) sepultura conceditur, licet in cõstitutu iaceant mortui, nullis poenitentia signis exhibitis. Deinde in cornibus tauri vitam finientibus sepultura nò negatur, Villalob. 2. tom. summ. tract. 31. difficult. 3. quãuis ex cõstitutione Pij V. (quæ refert Nauar. in summa, cap. 15. nu. 19. & Gutier. quest. can. quest. ...) illis denegaretur: quæ tñ iam in viũ nò est. Et certè credendum est, neminẽ fore immemorẽ suæ æternæ salutis in extremis constitutum, quando non à semetipso, sed ab alio interficitur, vt in alio simili docuit Plaza de delictis, lib. 1. cap. 23. num. 9. Quod docet expressè Graff. tom. 1. consil. lib. 3. consil. vnico. de sepult. num. 6. Nauarr. lib. 3. de sepult. 4. & 6. consil. Videndus Guetierrez in quest. canon. lib. 1. cap. 7. Rodrigue. 2. part. sum. n. cap. 71. Vega 2. parte, c. 120. casu 1. Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 3. nu. 300. Lopez 1. part. instruct. cap. 70. & part. 2. cap. 31. quest. 1. Cenedo collectan. 13. num. 3. Couarr. lib. 2. variarũ, cap. 1. nu. 11. in med. Vela de delictis, tit. de sepulcro violato, in fin. Franc. Pauin. tract. de visit. 2. part. q. 2. nu. 57. Selua de beneficijs, 1. part. q. 5. num. 108. & 12. Anton. Gomez 3. tom. var. cap. fin. nu. 8. Plobe tract. de excommunic. nu. 14. Roman. singul. 264. Iterum Nauarr. cap. 1. de poenit. distinct. 7.

4 Quapropter discedo à D. Martino Carrillo en la explicacion de la Bula de los difuntos, 2. part. cap. 4. nu. 53. Petro de Nauarr. lib. 3. de restit. cap. 2. num. 26. asserentibus negandam esse sepulturam Ecclesiasticam omnibus peccatoribus publicis, absque signis poenitentia decedentibus: concedendam tamen si illis exhibitis vitã finiant. At iam ex consuetudine, vt dixi, illis sepultura datur, licet nulla poenitentia signa indicauerint. Quod tamen intelligendum est, quando non constat euidenter ipsos impoenitentes ad aliam transfirasse vitam. Vnde fari publica autoritate puni-to, admonito poenitentia, exhortationem reijcienti, & sana mente existentis signa impoenitentia ostendẽdo, sepultura minimè esset concedenda, vt docet Plaza de delictis, lib. 1. cap. 23. num. 14. fin. vbi postquam dixerat negandam esse sepulturam se ipsum occidentem, vt morientem in mortali, addit, si certè Ecclesiæ hoc constet: vnde videtur exposcere signa positua impoenitentia.

Arbitror tamen, quòd licet suslineremus cum Carrillo, & Petro de Nauarr. omnibus peccatoribus publicis absque signis poenitentia decedentibus negandam esse sepulturam, non ob id tamen non esse concedendam erit attestadũ peccatoribus publicis emortuis: inuentis tamen cœlum suspicentibus, & eleuatis manibus, cum cœlũ suspicere, & manus ad ipsum leuare signa maximè probabilia poenitentia sint cordis dolorẽ denotantia, vel si inuentus fuisset defunctus Crucem, Crucifixũ, Beatam Mariam, aut alicuius Sancti simulacrum amplexans. Quæ tamen limitanda erunt, Sanchez Selecta.

nisi maximè verosimiliter credatur amicos defuncti crucifixum attulisse illi iam mortuo, siue manus eius ad cœlum respicientes aptasse, vt colligi inde valeret poenitentem ad aliam euolasse vitam defunctum.

5 Imò licet ex Concilio Trident. sess. 25. c. 19. priuatur Ecclesiastica sepultura morietes in duello; solum hoc intelligendum arbitror de decedentibus in duello solempni, cũ assignatione patrini, loci, & temporis, vt explicat Sanchez in summ. lib. 2. c. 39. nu. 22. Reginald. 2. tom. prax. lib. 2. r. nu. 82. Suarez tom. de censuris, disput. 23. sect. vltim. num. 11. Lorca 2. 3. quest. 41. art. 2. num. 6. Bobadilla in sua politica lib. 2. c. 14. nu. 41. quamuis Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 39. num. 3. in Comment. lit. Y. dicat etiam de priuato duello locutum fuisse Conciliũ, & ita explicuisse Cardinales. At iam Gregorius XIII. cuius constitutionis tenorem refert Nauarr. in summa, c. 27. num. 150. & Clemens VIII. id ad priuata duella extenderunt, vt refert Sanchez, Reginald. vbi supra, & Suarius tom. de fide, tract. de bello, disput. 13. sect. vlt. num. 2. & Lorca 2. 2. quest. 41. art. 2. num. 6. Sed tamen licet dictæ Cõstitutiones Ecclesiastica sepultura priuari decernant morientes in duello priuato, cõtraria consuetudine, quoad hunc effectũ negãdi Ecclesiasticam sepulturam fortè abrogatæ erunt in aliquibus prouincijs: cõsultatur igitur mos earum iuxta quarum consuetudinem concedatur, vel negetur sepultura Ecclesiastica.

6 Notanter Concilium sess. illa 25. c. 19. excom. nuntiationis poena punit in duello pugnautes, & præter hanc perpetuò carerere sepultura Ecclesiastica ibi morientes decernit. Neutiquam superflue morientes in duello priuatione sepulturæ puniuntur, eo qd dicat quis, quod qui excommunicatus decedit, indignus sit illic sepultura Ecclesiastica. Nam solum excommunicati non tolerati remouedi, & priuandi sunt a sepultura Ecclesiastica, qualiter sunt denuntiat, & manifesti Clerici percussores, vt constat ex extrauaganti ad euitanda scandala, vt docet Suarez tom. de censuris, disput. 12. section. 4. num. 5. quod significat Victoria in summa, quest. 90. Nauarr. summ. cap. 27. num. 36. ad secundum, & alij. Quamuis contrarium satis probabiliter censent Auila de censuris, 2. part. cap. 6. disputat. 10. in fine, cumque morientes in duello, nec denuntiat sint, nec clerici publici percussores, sit priuandos non fore Ecclesiastica sepultura, quamuis excommunicati ob pugnam commissam decedant. Consultò igitur Cõcilium huius opinionis viam occludens priuandos esse sepultura Ecclesiastica decernit. Omitto, quòd Episcopus excommunicationem à iure latam, (nisi sit referuata) auferre potest ab excommunicato: ob stare igitur voluit Concilium potestati huiusmodi, ob quod perpetuò carere sepultura decedentes in duello decreuit, quasi dicat, quamuis Episcopus posset excommunicationem in duello contractam auferre ad effectum sepulturæ concedendæ in duello morienti, id minimè efficiendum esse statuimus, Summò Pontifici absolutionem referuantes.

7 Denique notandũ, quòd licet morientibus in peccato publico sit cõcedenda Ecclesiastica sepultura, dũ ipsi signa poenitentia manifestauerint saltem corã vno teste, vt dictum est disputatione 34. numero 8. at morientibus in duello solempni, vel priuato, sepultura est deneganda quantumuis signa poenitentia ediderint. Constat primò ex cap. 1. de Torneamentis, ibi: Quod si

quis eorum ibi mortuus fuerit, quāvis ei poscenti poenitentia non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura. Et sic conceditur, quod est maius, & quod minus est prohibetur, ut potius cōsulatur vivis, quam defunctis, ut alij terreantur, & abstineant à talibus, cum viderint illos sepelli in campis. Constat quoque secundo ex Tridentino sessione 25. cap. 19. ubi decernit, quod si in duello pugnant, in ipso consuetu decesserint, perpetuo careant Ecclesiastica sepultura. Per hæc verba: *Et si in ipso consuetu decesserint, perpetuo careant Ecclesiastica sepultura.* Quod sanè intelligi aliter nō potest, nisi quod neganda sit sepultura quāvis poenitentia signa ostenderint; nam si ea non ostendissent, cum constaret in peccato publico egisse vitam, manifestum erat denegandā esse sepulturā ex decisionis cōinis iuris illud sic statuentis: addere ergo voluit Concilium dum dixit decesserint in ipso consuetu perpetuo esse denegandam sepulturā Ecclesiasticam, ad illud quod per commune ius erat decretum. Quasi diceret, etsi ius commune decernat peccatoribus publicis, sine poenitentia morientibus denegandam esse sepulturam, & concedendam dū signa illius præstiterint, modò cum debellantis in duello, non sic agendum decerno, sed potius stabiliō denegandā in perpetuum fore Ecclesiasticam sepulturā in duello decesserint, quāvis signa poenitentia præstiterint, ut sic Fideles arceantur à simili duello intendendo, videntes tam acri pena corpora in duello morientium puniri. Nec mirum, tale per Concilium decretum esse iudicabimus, cum detestabilior duellorum sit usus, quā torneamentorum: in hoc sanè, sine ostentandi vires congregiuntur torneamentantes, in duello vero occidendi se ad invicem feret cupiditas; & tamen in torneamentis decesserint, licet poenitentibus negandam fore sepulturam ius decernit, & docet id Hostiensis dict. 1. cap. de torneament. Sylvest. verb. *sepultura*, num. 9. Vide Villalobos 2. tom. summ. tract. 31. diff. 3. num. 1.

8 Vnde quāvis in duello defunctus Sacramentum Poenitentia susceperit, & Eucharistia, tradendus non est sepulturæ Ecclesiasticæ, in poenam peccati, duelli videlicet commissi: sic explicat glossa in cap. *illo*. 1. de torneamentis, §. *Non negetur*, nomine vero *Poenitentia*, Viaticum quoque intelligitur, & cui conceditur poenitentia, Viaticum et ministratur, ex capite *Si quis de corpore*, 29. quæst. 6. cap. *Poenitentes*, distinct. 50. & cap. *Quod in te de poenitentis remissis*; & docet id expressè Peregrinus de duello, quæst. 7. à nu. 4. & Paulus V. in rituali, ut infra dicemus num. 13. & 14. Nec hoc mirandum: nam tempore interdicti corpora Fidelium in sacro loco sepeliri non possunt quāvis receperint Poenitentia, & Eucharistia Sacramenta, hæc nāq; recipere interdictum prohibere nō poterat; vnde privilegio Bullæ cruciatæ sepeliri poterūt in loco sacro, alias minimè, & tunc etiam sepeliendi erunt defuncti modica funeris pompa, ex illis verbis. *Itē concede que en tiempo de entredicho puedan ser sepultados los cuerpos de los difuntos en sepultura sagrada con moderada p̄pa funeral; & postea lubdit. Itē que si durante el dicho anno acaeciere que ellos por muerte repentina, o su bita, o por ausencia de confessor mueran sin confesion, cō que ayā muerto contritos y al tiempo estatuydo por la Iglesia se huvierē cōfessado, y que no ayā sido negligētes, ni descuydados en confianza desta gracia, cōsignan la dicha plena r̄a Indulgencia y remission de pecados, y a*

sus cuerpos se pueda dar Ecclesiast. sepultura sino huvierē muerto descomulgado, no obstāte el entre dicho.

9 Sed tamen, quia verba Concilij restrictiva sunt, dū dicit non esse concedendam Ecclesiasticam sepulturam decesserint in ipso consuetu, colligitur posse eis concedi, si extra locum duelli ubi pugnaverūt, viui essent deportati, & tunc signa poenitentia manifestarent, quāvis statim morerentur: cum tunc non verificetur in ipso consuetu decessisse, sed extra consuetu, quāvis illico ac ab illo receperint. Vnde non assentior Peregrino de duello, quæst. 7. num. 4. §. *Primum non obstat*, fol. 77. dicente denegandam fore Ecclesiasticam sepulturam vulnerato in ipso consuetu, licet altero die moriatur, eo quod in eodem consuetu dicatur mori, qui ex vulnere habito in consuetu moritur, sicut Ecclesia dicitur sanguine polluta, si quis in Ecclesia est vulneratus, licet sanguinem non effundat in Ecclesia sed extra illam, ut docet Nauarr. c. 27. num. 251. Non inquam huic doctrina assentior, tum quia poenam Concilij extendit ultrarigorem literæ. Tum quia, estō admittamus Ecclesiam pollui ex vulnere in ipsa infecto, ideo est quia iura sumunt formaliter sanguinem fundere pro vulnerare, sicut iudex suspendens latronem vir sanguinis in iure appellatur, quāvis ex suspensio homine sanguis non fundatur: at Concilium non dicit idem esse in duello decedere, ac ex vulnere illato in illo vitam finire: & cum verificetur satis literæ proprietates, negando sepulturam decesserint in ipso loco duelli, non oportebit huiusmodi poenam extendere ut infectam quoque illis, qui ex vulnere in duello illato decedunt, licet viui discesserint à loco consuetu. Et oīa restringenda sunt ex Regula *Oīa*, in 6. E. contra si in loco consuetu morerentur, quāvis ibi essent ministrata Sacramenta Poenitentia, & Eucharistia, non esse concedendam Ecclesiasticam sepulturam constat ex dictis, quia semper verificatur in loco consuetu decessisse; nec refert quidquam quod maior vel minor mora intercesserit inter mortem, & cessationē pugnae, cum semper verificetur bellantes decessisse in duello. Quo fit constitutionem à Pio V. editam, & à Gregorio XIII. confirmatam, quæ præcipitur ne agitantur tauros, & in cornibus illorum decesserint sepulturæ Ecclesiasticæ tradantur, solum habere locum in decesserint actualiter in tauri cornibus physice, vel moraliter, videlicet in circo agitationis, vel extra circum statim; non verò quando vulneratus fuit homo à tauro, & ex vulnere illato, postea moritur in sua domo, vel hospitali. Et si in primo casu decedat, priuandum fore sepulturam, quāvis signa ostenderint poenitentia, aut Sacramentum susceperit, docet Gutier. quæstio. Canon. quæst. . . sed iam in usu non est talis constitutio, ut diximus num. 3. & sic sepeliendi erunt siue in primo, vel secundo casu moriantur,

10 Hinc obiter advertere licet, nō opus esse Parochis, ut Sacramentum Eucharistia vulneratis ministrarent, expectare, quod illi deportentur in aliquam domum, ubi altare erigatur, & cætera parentur administrationi. Poterit namque ex hac mora euenire interim vulneratum finire vitam, & absque Viatico decedere, quod maximè dolendū esset. Nulla ergo irrogatur iniuria Sacramento Eucharistia, quod in calle ministraretur vulnerato; cū enim Christus Sacramenta propter nostrā vtilitatem instituerit, nullam irreuerentiam committit iudicat, quod ministraretur Sacramentum tempore necessita-

necessitatis absque ceremonijs & ornatu, quo tempore non necessitatis ministratur, aliis magis vellet ceremonias quā fidelis vtilitatem, Sacramentum sumere desiderantis.

11 Nec etiam opus erit Parochis, dū vulneratis ministrant Eucharistia Sacramentum, immorari in ritibus seruandis, quos seruari iubet Manuale in administratione Sacramenti, tempore nō adeo urgenti, sed ab interrogationibus Fidei superfedant, si tempus ad illas nō suppetat, & statim atque ad vulneratū accedunt, ori ipsius Eucharistiam imponant, & deglutendam curret: hoc sic agant quāvis credant illic esse vulneratum moriturum, ut dicimus disput. 40. num. 4. & constat ex cap. *Is qui*, 26. quæst. 6. per hæc verba. *Is qui poenitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppressus in infirmitate obmuerit, vel in phrenesim versus fuerit, det testimonium qui eum audierunt, & accipiat poenitentiam, & si continuo creditur moriturus, reconciliatur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia.* Cum ergo textus assermet continuò moriturum infundendam esse ori Eucharistiam, sentit necessarium non esse interuenire spatium inter sumptionem, & mortem suscipientis.

12 Advertere quoque debet Parochus quod si notorium non sit in duello decessisse aliquem, non debet illi denegare publicè sepulturam, quia publica poena infligenda non est nisi publico peccatori, ut docet Peregrinus de duello, quæst. 7. num. 3. in fine.

13 Si tamen per testes sufficienter probari possit delictum, & id constat Parochis, opus erit illi antequam defunctum sepeliat, deferre rem superiori Ecclesiastico, nēpe Episcopo, vel eius Vicario, qui summariò capta informatione sententiam ferat, ut etiam docet Peregrinus supra. Nullam tamen huius rei reddit rationem Peregrinus, ea tamen esse debet quod videlicet Parochus, siue quicumque Sacerdos qui sepeliendi munus gerit, constituitur à Concilio in illo cap. 19. sess. 25. & à Clemente VIII. & Gregorio XIII. executor poenitentia illius infectæ decesserint in duello, videlicet priuationis sepulture; nam supposito, quod defunctus in duello non humanodus esse decernit, viuetes inde imperat, ne ipsos defunctos sepulture tradant, cum seipsos defuncti sepelire nō possent. Cum ergo Parochus, siue alius Sacerdos, vices sepeliendi habet, sit minister executor illius poenalis legis, ad ipsum ex officio attinebit illius observationem procurare, sicut in foro sæculari attinet ad inferiores ministros, qui ex officio sunt deuincti denūtiare superiores frangentes leges, quando id posse probari norunt: igitur & Parochus ex officio quoque est coactus denūtiare defunctos in duello, quando id posse cōvinci per sufficientes testes percipit. Hanc doctrinam seu potius rationem à nobis adductā optimè confirmat D. Paulus V. in rituali rubrica, *de exequijs*, fol. 144. dicens, *Ignorare non debet Parochus, qui ab Ecclesiastica sepultura ipso iure sunt excludendi, ne quemquam ad illam contra Sacrorum Canonum decreta vnquam admittat.* Et postea prosequitur.

Negatur igitur Ecclesiastica sepultura Paganis, Indæis, & omnibus infidelibus, hæreticis, & eorum sunt oribus, apostatis à Christiana Fide, schismaticis, & publicis excommunicatis maiori excommunicatione, interdictis nominatim, & ijs qui sunt in loco interdicto eo durante.

Sanchez Selecta.

Seipsos occidentibus ob desperationem, vel iracundiam (non tamen, si ex infania id accidit) nisi ante mortem dederint signa poenitentia.

Morientibus in duello, etiam si ante obitum dederint poenitentia signa.

Manifestis, & publicis peccatoribus qui sine poenitentia perierunt.

14 Ecce S. D. N. Paulus V. paucis doctè explicasse quibus denegari debeat Ecclesiastica sepultura, inter quos reperiuntur decesserint in duello, quāvis signa poenitentia ostenderint, seu Sacramenta Poenitentia, & Eucharistia receperint, cum apud Ecclesiam pro eodem reputetur poenitentia signa tradere, atque Sacramenta recipere. Vbi autem præcipue agatur de duello, accipe hæc loca. In iure Ciuili leg. vnic. C. *de gladiat.* lib. 11. & lib. 2. de feudis, tit. de pace tenda, §. *si quis hominem*, & §. *simili*, & part. 7. tit. 3. & 4. & in noua recop. lib. 8. tit. 8. In iure Canonico, cap. *Monomachiam*, 2. q. 3. Tit. de torneament. Tit. de Clericis pugnantibus in duello, Tit. de purgatione vulgari In Bullario Iulius II. in Bulla quæ incipit, *Regis pacifici*, quæ est ori in Bullario. Leo X. in Bulla quæ incipit, *Quam Deo*, & *hominibus*, quæ est 29. in Bullario. Clemens VII. in Bulla quæ incipit, *Consueti*, quæ est 11. in Bullario. Iulius III. in Bulla quæ incipit, *Cum sint*, quæ est 56. in Bullario. Pius IV. in Bulla quæ incipit, *Ea quæ*, 25. in Bullario. Decretum Concil. Trid. sess. 25. c. 19. de reform. Gregorius XIII. in Bulla quæ incipit, *Ad tollendum detestabilem*, quæ est 82. in Bullario. Clemens VIII. in Bulla quæ incipit, *Illius vices*, quæ à Peregrino adducitur, & explicatur latè tract. de duello. Vide Alciatum in suo consilio de duello, num. 4. quod est in lib. 5. responsum, & habetur tom. 6. tractatum Doctorū de duello, in fin. Iacob. Castillo in tract. de duello, in eodem tom. 6. tractatum, c. 1. num. 40. & 41. Syluest. verb. *duellum*, num. 5. & communiter Doctores, quos refert Lucas Floronus in tract. de prohibitione duelli, c. 3. §. 1. nu. 9. & 10. Ramirez in explicat. Ordinis S. Jacobi. Nauarr. de resit. lib. 2. c. 3. à princ. Marquez *en el Gobernador Christiano*, lib. 1. cap. 22. Layman. 1. tom. sect. 5. fol. 126. Salcedo in pract. c. 100.

Quāvis æquum nimis sit, sepultura priuare voluntariè se occidentes, ut per allegatos textus sancitum est num. 2. & per S. Paulus V. prope finem, nu. 13. at credo nullum nisi infania labore seipsum priuare vita. Est enim vitæ amor adeo maximus cuique hominū, quod ratione existente sana, ob nullum nanciscendum bonū, aut fugiendum malum, possit vitæ priuatio eligi, cum omnium malorum malissimum sit mors, & omnium temporalium bonorum vita sit primatum consequuta, & deficiente vitæ, nullo possit potiri homo bono, nec fugere malū, quin in aliud peius sit prolapsus. Nec enim nisi in sano representari poterit aliquod esse delectabile bonum temporale, melius quā vita, cum deficiente vita, alia quoque bona peritura, sit opus. Et quāvis peccantes efficacius apprehendant bonum delectabile quā honestum, idq; agant absque infania, id euenit; quia vita tūc amatur delectabiliter, at quod pereat vita simpliciter ob nullum cōsequendum bonum, nec fugiendum malum eligi potest, ut dictum est absque infania. Ob quod iudicarem se occidentem ob desperationem, ex infania factum esse, & ob id sepultura priuandum non esse. Quia tamen iura oppositum decernunt, ab illis recedendum est, vsque dum per Pontifi-

cem re melius inspecta cōtrarium stabilit. Fateor tamē absque infamia posse aliquem semel perimere ob indignationem subitam vel iracundiam, quam occisionem etsi admittamus actum humanum non fuisse, meritō tamen priuatione sepulturæ punitur. Quia solum quoad sepulturæ priuationem indulgemus habituali iniuriæ (vt ita loquamur,) non actuali transeunt. Valde tamen aduertendum est, tunc aliquem acceptare posse duellum dum timet se occidendum, vel mutilandum iniuste, Hispanè, *a traicion*, nisi duelli adit acceptatio, vt rectè docent Nauarr. in summ. Latina, cap. 1. n. m. 39. Caiet. 2. 2. quæst. 95. art. vlt. Vazquez opuscul. de restit. dub. 9. num. 36.

Quapropter si hæredes defuncti in duello, probent testibus, defunctum accepisse duellum, quia probabiliter timebat fore ab inimico occidendum *a traicion* sepultura Ecclesiastica priuari non poterit. Quia tunc duellum in remedium conseruandæ propriæ vitæ acceptum est, & non in alterius offensionem.

DISPUTATIO XXXVII.

An ministrans Eucharistiam occulto peccatori in concursu aliorum, teneatur consumere omnes hostias fingendo obliuionem, & relinquendo omnes alios sine communione, ne indigno porrigat?

S V M M A R I V M.

Status controuersæ explicatur, num. 1.

Argumenta à parte affirmatiua, num. 2. & 3.

Authoris iudicium, num. 4.

Obiectio non leuis, num. 5.

Solutio obiectiōnis, num. 6.

In quonam consistat maior difficultas quæstionis, num. 7.

Alij non communicantes ad vitandam infamiam, & sacrilegium peccatoris, secundum se minus rectè agunt, quam si communicarent: per accidens tamen potest contingere rectius se gesturos non communicando, num. 8. & 9.

Ad argumenta respondetur, num. 10. & 11.

LN opinione afferentium peccatori occulto dandam esse Eucharistiam publicè petenti, citra controuersiam esse debet, teneri ministrum omnes modos intentare, quibus prætermittatur sine communione peccator; dum id procuret sine nota infamie, vt fingendo oblitum se fuisse apponere hostiam; aut monendo Sacristam respondere petentibus hostias deficere; vel quia Sacerdos immorari non possit in dispendiosa communione, simulando aliquam corporis indispositionem, aut aliam rationabilem causam, (quæ mendacia nõ erunt præmissa æquiuocatione, cum adfit iusta causa vitendi illa.) Nam cum ob solam rationem vitandæ infamie sit porrigenda Eucharistia peccatori occulto in publico petenti, vt diximus disputat. 34. fit, deficiente infamia, ministrandam minimè fore. Et cum aliàs sine magno labore ministri, & extraordinarijs diligentijs possit illam effugere, tenebitur summo studio incumbere, ne Sacramentum indigno mini-

stretur. Tenet Vazquez tomo de Eucharistia, disput. 209. c. 3. num. 29. afferens hoc sine controuersia esse. Vide Suar. de Eucharistia, disput. 67. per totam.

Difficultas in eo consistit, an teneatur illis diligentijs vt, quando alij etiam prætereundi essent sine communione.

Certū est in casu celebrandæ alius Missæ in qua possent alij Eucharistiam suscipere, & aliàs haberet minister coniecturam peccatorē non expectaturū tēpus illius Missæ, expectaturos tamē ceteros, teneri vti dicitis diligentijs; cum ex vna parte sacrilegiū vitaretur, & ex alia damnnum considerabile reliquis non obueniret, quod in vna, & non in alia Missa communicarent.

Si tamen solum vna Missa celebraretur, difficultas est, num teneatur minister illa diligentia vt, quantumuis reliqui communione carituri forent.

Primum argumentum vtget, quod videatur teneri. Nam quilibet teneatur ab opere cōsiliij cessare ad proximi peccatum præcauendum. Sic mulier obligatur ad non exundanda domo causa audiendæ Missam in die haud festiuo, si timuerit aliquem eius concupiscentia exarsurum; cum tunc audire Missam sit opus consilij, & non præcepti. Sic Diuus Thom. 2. 2. quæstion. 43. artic. 7. Ricardus in 4. distinction. 38. art. 1. quæst. 11. Paludan. ibidem, quæstion. 6. Adrian. quodlibeto 1. articulo 3. Durand in 4. distinct. 38. quæst. 4. num. 5. & 6. Almainus in 3. distinction. 38. circa finem, Syluester, verbo *scandalum*, quæst. 3. Angelus ibidem, num. 3. Armilla num. 3. 5. & 6. Alexander 1. parte, quæst. vltima, membro 6. per totum. Castro lib. 1. de iusta hæret. puni. cap. 20. fol. 195. Supplementum Gabriel. in 4. distinct. 38. quæst. 2. art. 2. conclus. 11. Vazquez de Eucharistia, disput. 208. cap. 2. num. 14. & in opuscul. de scandalo, quæst. 43. dub. 1. num. 4. Corduba lib. 1. quæstion. 26. §. Sed & aliter, & quæst. 27. §. & nota quod scandalum, & in summa quæst. 5. fol. 80. Torres 2. 2. disput. 96. dub. 2. in med. & in fine, Salas 1. 2. quæstion. 18. sect. 4. num. 84. Becan. 3. tom. Summa Theologorum, quæstion. vltima, Vega in summa cap. 104. in principio, Rodriguez in summa cap. 122. num. 4. Lopez instructor. 1. tomo, capitulo 57. D. Anton. 2. parte, tit. 7. c. 4. §. 4. ad fin. Medina 1. 2. quæst. 74. art. 6. ad 3. Azor tom. 2. lib. 12. cap. vlt. quæst. 12. Marquez in Gobernador Christiano 2. edit. lib. 1. cap. 22. §. Replicar a alguno. Zumel 1. 2. quæst. 74. art. 8. disput. 4. Nauarrus summa Hisp. cap. 14. §. La sexta, Thom. Sanchez in summa lib. 1. cap. 6. num. 16. & de matrimonio, lib. 2. disput. 38. num. 20. in fin. Sa verb. *scandalum*, nu. 2. Grass. lib. 2. decisio. cap. 68. num. 25. & 27. Rosel. verb. *scandalum*, num. 4. & 6. Hostiens. lib. 1. de renuntiation. §. Breuiter tamen notandum, qui allegat Raymun. Tabiena, verbo *scandalum*, numero 7. & 13. Suarius tomo de fide, tractatu de scandalo, disput. 10. sect. 3. numero 8. Basilius de Leon lib. 5. de matrimonio, cap. 18. numero 17. Lorca 2. 2. quæst. 43. num. 11. Maldon. in Matth. cap. 17. versic. 27. qui ait, Christum soluisse tributum ne scandalizaret Iudæos, in quo dedit nobis exemplum, bonum aliquod esse omitendum propter vitandum scandalum; necessarium autem ad animam relinquendum non est. Sic Matth. cap. 15. Christus dixit *Sinite illos* (loquendo cum Iudæis) *cæci sunt, & duces cæcorum*; in quo contempsit scandalum Phariseorū natum ex ipsius doctrina, & miraculis. Valent. tom. 3. disput. 3. punct. 4. quæst. 18. §. *Secundò sequitur*, qui ait

fœminam non teneri audire Missam aliquoties etiam in diebus festiuis, ob causam vitandi scandali: quod idem concinit Suarius supra nu. 10. & sa verbo *Missæ auditio*, nu. 3. & Laynan 1. tom. fol. 249. nu. 10. Igitur ministrans Eucharistiam, & ceteri qui cum peccatore essent com. nunciatari, tenebantur à communione cessare, quæ est sub consilio, ne peccator sacrilegij labere inquinaret, simul cum eis communicando. Si enim sacerdos illos moneret, ne agrè ferent illo die non communicare ob vitandam sacrilegam communionem occulti peccatoris in concursu ipsorum Eucharistiam sumpturi, certè tenebantur à communione cessare; & ita eadem ratione militabit, vbi illis dictum non erit.

Nec obstat, peccatorem iam propositum concepisisse fumendi Eucharistiam, & ex consequenti peccasse. Nam etiam actus exterior intrinsecè malus est, vnum numero peccatum componens cum interiori, qui tamen licet non addat malitiam super interiorē, ex communi DD. cum D. Thom. 1. 2. quæst. 20. art. 4. intenditur magis in exteriori, secundum se loquendo, & extenditur malitia ad exteriorem actum. Qui vero fuerit causa intentionis, aut extensionis malitiæ, notum est illicitè agere: intensio enim & extensio malitiæ includit essentialiter malitiam, sicut intensio caloris essentialiter est calor. Cum verò D. Thom. illa q. 20. dixit, actum exteriorē nihil malitiæ addere ad interiorē, locutus est solum de malitia finis; quod certè verum est, cum actus interior malus sumat suā malitiam (vt bonus bonitatem) ex parte finis ab actu exteriori, tanquam ob obiecto & fine. Si vero consideretur actus exterior prout est in executione, sic addit malitiam ad interiorē, vt res perfecta addit ad perfectibilem per eam: actus autem interior vt perfectibile tendit ad exteriorē vt ad suum perfectum & terminum: & inde coguntur homines confiteri actus exteriores. Nam cum commiserint peccatum perfectum essentialiter, confitendo solum actus interiores, cōfiterentur peccatum imperfectum essentialiter. Hinc sequitur, ministrum, qui fuerit causa sacrilegij exterioris, esse causam peccati essentialiter quo ad essentialē perfectionem. Et consequenter sit teneri vitare actū exteriorē sacrilegij peccatoris cupientis communicare. Vnde credendum non est Granado 1. 2. tract. 14. disp. 6. sect. 2. nu. 6. inquit actum exteriorē addere nouam malitiam actui interiori. Videndus Sanch. in summ. lib. 1. c. 7. n. 15.

Secundum argumentum, quod quis teneatur vitare peccatum præsertim mortale alterius sine magno suo incommodo, communis est Doctorum sententia, vt ex relatis Authoribus in primo argumento constat. Quemadmodum si aliquis diuiti diceret, *da mihi duos argenteos: sin minus, vel me, vel proximum occidam*; teneretur diues dare, vt Vega in summa, c. 104. cal. 3. qui allegat summ. confess. Armill. verb. *scandalum*, n. 6. Rodrig. 2. tom. summ. cap. 47. conclus. 4. Vazquez opuscul. de scandalo, dub. 2. nu. 21. Verum tamen est hos Authores id admittere quando ex ignoratā, aut passione animi procederet peccatum. At verò videtur etiam si ex mera malitia fieret; id enim exposcit ordo charitatis: vt expressè docet Lorca 2. 2. q. 43. art. 8. n. 9. in fine. Sicut enim volent alium occidere in casu petitorum, & negatorum duorum argenteorum, teneretur rogatus eos largiri, vt vitam proximi defen-

dat: sic non minus, vt vitam tuetur volentis semetipsum occidere; quia quamuis malus, proximus tamē est, & in aliquali forte necessitate temporali constitutus, quod aduertit Valent. tom. 3. disp. 3. q. 18. in fin. & part. 2. de correptione fraterna. Et idem est si fœmina exposceret duos argenteos ad emendum aliquid non necessarium, & ijs negatis proponeret carnaliter co-inquinari, teneretur rogatus dare, licet ex malitia fœminæ peccatum sequendum esset; posito enim quod ita facile possit peccato obistere, influxum habet in illud non vitando, & non solum permissionem per particulam *non obflans*: obligauit namque illum Deus malitiæ alterius contraire, si facile possit. Deus verò etsi facile possit obistere peccato, non tamen ei non obstitenti imputatur, cum ad id nequaquam obligetur ab alio. Cum igitur magna iactura non sit aliquem semel carere communione, tenebitur sane carere illa ad peccatum proximi euitandum, præterquam quod alia via talem carentiam compenfer, desiderio scilicet suscipiendi Eucharistiam, quo communicat spiritualiter, teste Concilio Tridentino sessione 13. cap. 8. quod loquens de Sacramento Eucharistiæ, a. 1. *Quosdam enim docuerunt sacramentaliter id sumere peccatores, alios tantum spiritualiter, illos nimirum quæ voto proposito illum Panem Cælestem edentes Fide viuam, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt*. Habet præterea meritum ex actu charitatis erga Deum, qui ne offendantur, præeligitur communioni; tum etiam compètat dilectione proximi, cuius vita spiritualis plaris habetur, quam augmentum proprium spirituale.

Huiusmodi quæstionem apud nullum inueni discussam, solum reperio Vazq. tom. Eucharistia, disput. 209. c. 3. n. 29. obiter dicentem teneri ministrum præterire sine cōmunionem peccatorē occultum, consumendo omnes hostias antequam ad ipsum perueniat; alios etiam pariter cum eo sine cōmunionem relinquendo; & hoc ait esse sine controuersia. Quæ quidem sententia fundari potest argumentis in principiis allatis.

Authoris iudicium.

Pro non teneris ministrum consumere omnes hostias, alios absque communione relinquendo, ne indigno a ministris Eucharistiam. Quoties namque quis nõ ex passione animi, aut infirmitate, sed ex malitia peccat, cessare minime tenetur alius ab opere spirituali, etiam sub consilio ob vitandum illius peccatum, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 43. art. 7. Hert. de peccat. disp. 3. q. 14. in fine, & omnes Authores citati in primo argumento. At qui indigne accedit ad fumendam Eucharistiam, quis non videat ex mera malitia, nullo verò modo ex infirmitate, aut animi affectione accedere? Et sicut alij digne accedentes ad Eucharistiam, & videntes peccatorem secum concurrere, nõ tenerentur à communione abstinere, dum sciunt peccatum indigne accedentis solum ex malitia ortum habere; ita etiam minister defraudare illos communionem non tenebitur. Quotiescumque enim accedens ad Eucharistiam ius habet ad sumptionem illius, minister quoque ius habet ministrandi, alias frustratū foret ius accedendi, si impeditum esset ministrandi. Obijciat tamen quis, dato casu quo peccator occultus

cultus accederet ad Eucharistiā infamie vitandæ causa, non quidem ex malitia, sed necessitate compulsus accedit; cui necessitati subuenire tenebuntur minister & alij, cum possint facile ex vna parte infamiam alterius præcauere, consumendo omnes hostias; & ex alia sacrilegium vitare, cum tali euentu peccator Sacramentum non reciperet.

Nec vrget obiectio. Quis enim non videat, neminem teneri cum propria iactura famam alterius conseruare, quando ex malitia inciderit in discrimen illā amittendi? alias teneretur quis offerre furi pecunias ad illas restituendas alij volenti eum accusare de furto, quo cognito amittenda foret fama ipsius furis: quod nullus credo admittet, neque ego hæcenus vidi. Similiter nec minister, nec alij tenebuntur prospicere famam peccatoris; ille quidem hostias consumendo, & isti non communicando. Omitto, quod peccator ille cessare potest à peccato, à quo si desistat & præmissa confessione accedat ad Eucharistiā sumendam, vel deficiente copia confessarij ad contritionem conetur, sacrilegium non committet sacrum panem accipiendo, dum illum pro tunc accipere necessarium esse pro tuenda fama, vt diximus disput. 32. nu. 1. Quapropter non necessitate compulsus, sed ex malitia sacrilegè communicat.

Id aliquantulum difficilius est; sitne opus maioris perfectionis alios non communicare ob vitandam infamiam, vel sacrilegium peccatoris occulti. Quis quæso negabit fore opus maioris perfectionis furi offerre pecunias restituendas alij, ne infametur; quamuis ad id non teneatur?

Prædicta ratione non obstante secundum se loquendo, opus perfectum non est, defraudare se ipsum bono spirituali vt temporali alterius quis intendat, vel vt dānum spirituale alterius vitet, quod peccator potest si velit, euadere: Charitas enim erga nosmetipsos perfectior semper est, quam erga proximos nostros specialiter in bonis diuersi ordinis: vt gloss. verb. *vult*, in cap. 1. distinct. 1. & notauit rectè Sor. lib. 5. de Iust. q. 1. art. 6. §. *quo autem alterum*, licitum non est optare minus diligere à Deo, vt proximus magis diligatur. Nam qui minus diligitur, minus diligit. Optare autem minus diligere, est quid optare contra naturam ipsam charitatis, atque adeo implicatio contradictionis est, esse illud opus charitatis. Si igitur ex inente Soti opus charitatis non est optare minus diligere à Deo, vt alij magis diligantur, minus multo opus charitatis erit optare non suscipere Eucharistiā; ex quo minus diligere à Deo provenit, ob vitandam infamiam & sacrilegium peccatoris, quod ipse peccator posset facile vitare si vellet. Præterea quod alius offerat furi pecunias, perfectius est, sicut est perfectius erogare elemosinam quam non.

Per accidens verò contingere possit, esse opus perfectius non communicare ob vitandam infamiam proximi, si probabiliter crederent communicaturi, amisso pudore ex vna communione sacrilega, illam pluries id criminis commissurum: tunc perfectius fortè esset ministrum hostias consumere, & alios non communicare, non tantum propter vitanda peccata alterius deinceps sacrilegè communicando committenda, quantum intuitu reuerentiæ Sacramenti, impediendo ne indignè à peccatore trahatur.

Ad primum ex dictis in conclusione num. 4. pater:

est enim discrimen manifestum inter casum questionis, & exemplum de femina non eunte ad Sacrum ob vitandum scandalum proximi: hæc quidem ad summum tenetur occurrere scandalo solum quando ex infirmitate seu passione in peccatum esset proximus lapsurus, & nequaquam, quando ex malitia. Dixi ad summum teneri vitare scandalum ortum ex infirmitate, quia ad semel, & iterum vitandum aderit obligatio, cum modicum damnum sustinere ob vitandum graue proximi, lex ipsa charitatis suadeat: at pluries cessare ob scandalum proximi vitandum ortum etiam ex infirmitate, non tenebitur aliquis, quia cum magno detrimento suo nullus constringitur proximi damnum vitare: & sic loquutos fuisse DD. num. 2. adductos reor. In nostro sane casu solum ex malitia peccat, qui sacrā Eucharistiā suscipit in mortali, cum ille non ex animi passione, aut infirmitate communicet in statu peccati mortalis, sed ex mera malitia. Opus autem spirituale communicandi relinquendum non est ob euitandum sacrilegium suscipientis, postquam in eius potestate sit aut non communicare; specialiter si nota infamiam nulla sit afficiendus; aut verum dolorem habere, quo existente, poterit sine peccato communicare ad cauendam infamiam, etiam si non fuerit absolutus, vt diximus disput. 32. num. 2. Quod si huius ignerantiā habeat, videlicet quod non præmissa absolutione possit licitè communicare, non provenit talis ignorantia ex communione aliorum. Vnde D. Thomas 2. 2. q. 43. art. 7. quando asserit, peccante aliquo ex ignorantia, teneri alium occasionem peccato offerentem à simili opere cessare, si inde delictum alterius occasionè sumebat; intelligitur quando tale opus de se occasionem sufficientè præbet ignorantie; vt si Fidelis quis causa contemnendi idolum supra illum dormiret, teneretur ab actione desistere, cum videntes sufficienter possint suspicari, dormire in eo ob cultum, et Religionè.

At premit difficultas aduersus id quod supponimus neminem constringi ab opere consilij cessare ob vitandum scandalum proximi ortum ex eius malitia. Nam quis tenetur Missam non audire in die haud festiuo, vt per correctionem empediat peccatum fratris: ergo eadem quoque ratione tenetur omittere opus consilij ne scandalizetur frater, etiam si scandalum ex malitia exoriatur, quia etiam si peccatum committendum esset ex malitia, omitterendum esset opus consilij, propter correctionem.

Respondet Vazquez tomo de Eucharistia, disput. 209. cap. 4. num. 38. & opuscul. de scandalo, quæst. 43. art. 8. dub. 1. nu. 24. & Basil. de León lib. 5. de matrim. cap. 18. nu. 9. & 16. de corripiendo fratre extare præceptum misericordie, qua tenetur quis impedire proximi peccatum. At verò de remouendo scandalo passiuo sumpto ex bono opere, solum potest provenire obligatio ex illa virtute, circa quam proximus est labe inficiendus, verbi gratia, castitatis, si ex vna femina, concupiscentia exarsceret; succurrendum autem est illi scandalo auferendo opus boni ex quo ille sumpsit occasionem. At nulla obligatio extat auferendi opus bonum ob malitiam alterius, nec ad id potest constringere castitas, verbi gratia. Sed adhuc non planè relinquitur superata obiectio difficultas, cum id explicandum restet, quare misericordia constringat ad cessandum ab opere bono ob impediendum peccatum proximi quamuis ortum ex malitia, non verò obliget castitas?

castitas? Discriminant tamè in hoc, quod virtutes que sunt in ordine ad alterum, vt iustitia & misericordia primariam habent obligationem beneficiendi proximo, vel impediendi illius malum: at virtutes que versantur in ordine ad se & respiciunt moderantiam propriarum passionum, primariam habent obligationem exequendi virtutem in se, siue impediendi malum in se, secundario verò impediendi malum proximo. Vt igitur aliquis obligetur secundariam obligationè complere, æquum non est constringi cum proprio damno, præsertim, si proximus cuius damnum esset impediendum, ex malitia sit peccaturus. E contra cum misericordia sit virtus in ordine ad alterum, & illius primaria obligatio sit damnum proximo vitare, sit illam obligationem implendam fore cum proprio damno, orto videlicet ex non auditione Missæ. Hanc doctrinam post hæc scripta traditam inueni in opusculo de scandalo, dubio 1. numer. 10. & 14. quamuis obscurioribus verbis, & dub. 2. nu. 23. & dub. 6. num. 42.

Ad secundum licet admittamus, teneri aliquem expendere pecunias, procurando ijs ne quis se perimat, aut femina carnis sordibus maculetur; non tamè hinc tenebitur quis in concursus peccatoris non communicare, defraudare enim se maximo bono, ad quod non consequendum ob peccatum malitiæ alterius nequaquam obligatur. Pecunias verò offerre, se interimere volenti, licet bonum quoddam sit, inferius longè tamè quam carentia gratiæ ex communione proveniendæ. Dixi, licet admittamus nam nullus tenetur peccatum alterius impedire ex mera malitia procedens, etiam cum minimo damno; imputet enim sibi soli peccator sui criminis reatum, cum ex sua malitia ad peccandum moueatur, non passione ductus, cui ex misericordia mouetur subueniendum non interueniente alicuius momenti incommoditate, vt diximus numero 8. in fine & docet Suarez tomo de charit. de præcepto elemosinæ, disputatione 7. sectione 4. numero 4.

DISPUT. XXXVIII.

An energumenis, hoc est, dæmoniis seu obsessis a dæmone, & insanis, sit ministranda Eucharistia?

S Y M M A R I V M.

Insanis siue fatuis à natiuitate minimè licet Eucharistiā ministrare, num. 1.

Neque etiam energumenis quando timetur periculum irreuerentiæ, quamuis in extremis existentibus, num. 2. & 3.

Prima sententia, num. 4.

Authoris iudicium, num. 5.

Tenetur parochus sub mortali ministrare Eucharistiā energumeno, etiam si esset deprauatorum morum, dum signa penitentiæ edidit, num. 6. 7.

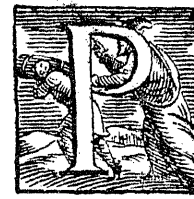
Tenebitur quoque ministrare, licet videat energumenum blasphemantem, num. 8.

Insano ostendenti desiderium ad Eucharistiā, illi ministranda erit, num. 9.

Non tamen erit ministranda, si omnino rationis vsu careret, num. 10.

Infirmum ostendisse signa desiderij ad suscipiendam Eucharistiā, non est materia vt possit sacramentaliter absolui, num. 11. & 12.

chavistiam, non est materia vt possit sacramentaliter absolui, num. 11. & 12.

PRIMO supponendum, nõ esse ministrandam Eucharistiā perpetuò amentibus, siue perpetuò fatuis, qui nunquam habere rationis vsu. Docet D. Thomas 3. parte, quæst. 80. art. 9. & cum eo cæteri omnes; constatque ex vsu Ecclesiæ; & colligitur ex Tridentino sessione 21. cap. 4. decernente, paruolos vsu rationis carentes nulla obligari necessitate ad sacramentalem communionem, siquidem per Baptismi lauacrum regenerati, & Christo incorporati, adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt. At hæc ratio æquè militat in perpetuò amentibus siue fatuis: vt notauit Zambrianus in casibus, cap. 3. de Eucharistia, dubio 4. numer. 1. cum nec isti amittere gratiam possint Baptismalè. Quod idem statuitur per Paulum V. in Rituali de Sacramento Eucharistiæ, regula penultim. per hæc verba: *Amentibus præterea seu pbeneticis communicare non licet, licet tamen si quando habeant lucida interualla, & deuotionem ostendant, dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit.* Et statuitur in Catechismo Concilij à Pio V. edito, vbi de Eucharistia, folio 193. & in Manuali Coletano de Eucharistia, can. 4. & in cap. 15. qui, 26. quæst. 6. vbi deciditur insano esse ministrandam Eucharistiā, dummodo ante phrenesim signa poenitentiae ostenderit. Igitur à contrario; qui incapax fuerit rationis ad peccandum, illi non erit ministranda. Docet Ioann. de Friburgo in sum. Confessor. lib. 3. tit. 24. quæst. 83. fol. 124. Vega en espejo de Curas, tomo 1. cap. 10. num. 141. Filliucius 1. tomo, tractat. 4. cap. 7. numer. 188. Ioann. de Burgo in sum. quæ pupilla oculi appellatur 4. part. cap. 7. Granado 1. 2. de legibus, fol. 215.

Sed loquimur modo de administratione Eucharistiæ in articulo mortis respectu eorum qui aliquando sana mente functi sunt: nam nõ sit ministranda alijs temporibus, infra dicemus num. 5. in fine.

Et primo supponendum, prædictis omnibus nullo modo Eucharistiā esse ministrandam, quando periculum vomitus, aut dilacerationis Sacramenti, expuitionis, vel aliud simile timetur, vt expresse D. Thomas 3. part. quæst. 80. art. 9. & ibi Vazquez disput. 212. & Suarez disput. 69. sect. 2. Notandum verò, duplicè vomitus speciem ex mentem medicorum posse infirmū pati. Primum, quod neutiquam adueniat nisi sumpto cibo, vel potu. Secundum, quod ex sola corporis ægritudine absque aliqua sumptione oriatur. Signa autem differentiarum vomitus tunc efficacia erunt quando infirmitas talis qualitatis, sit vt cibum sumptum indiscriminatim, siue modicum, siue multum non patiat stomachū retinere, sed statim expellat in propria specie aut per vomitum, aut per secessum: & tunc ministranda non est Eucharistia. Si vero modicū retineat cibū, Eucharistia ministrari poterit. In d. etsi modicū non retineat, haud statim credendum eiciendam Eucharistiā, præsertim si hostia consecrata adeo exiguæ quantitatis esset, quod iudicio medicorum crederetur non motura stomachum, cum parum pro nihilo reputetur. Porrò ad capiendam huius experientiam, vt securius ministraretur, porrigatur hostia non consecrata,

secrãta, qua eieeta, minimè cõsecrata offeratur. Quod postea notatum inueni in Zambrano in decision. cas. in art. mort. cap. 3. dub. 4. num. 5. Diana de celebrat. missar. resol. 78. Nec in hoc casu tenet doctrina à nobis tradita disput. 35. vbi resoluiamus, minimè licere ob tuendum honorem & exiffimationem peccatoris, hostiam non consecratam loco consecratæ ei porrigere, cū ibi ponatur adoranda à circũstantib. creatura p. Creatore. Et oblatio hostiæ nõ cõsecratæ vice cõsecratæ per se actus Religionis est; quæ quidẽ exercere neutiquã licebit, nisi erga materiã sanctam. At in casu disputationis periculum idololatriæ non timetur, cū infirmo iam confect porrectam hostiam nequaquam esse consecratam, sed ad experientiam sumendam solum ministrari, num scilicet retinere illam possit, eo modo quo solet infirmis offerri parum aquæ ad faciẽ postea Eucharistiã deglutendam. Nam si nemo negabit posse infirmo, cibo indigenti, ad confortationem offerri immediatè ante Eucharistiã, cur itidem non admittet posse porrigi hostiam non consecratam ad sumendam experientiam possitne retinere, vel nõ; consecratam? Neque etiam in circumstãtib. erit periculum idololatriæ, si certiores de re facti sint. At si vomitus, vel secessus secundo contingat modo, & talis naturæ sit, vt etiam nullo sumpto cibo perduret, ministrari nullo modo debet sacra Eucharistiã: à quo vomitu tamen, si cessauerit ægrotus per sex horas, iudicet medicus, nõ Eucharistiã possit ministrari: quod si medicus absit, quia fortè oppidum exiguum est, vel alia de causa, non timerem ego Eucharistiã porrigere; cum tunc prudenter iudicetur vomitum cessasse, licet non omnino, in melius tamen abire saltem per tempus opportunus quo prudenter possit iudicari, nec etiam intra aliam horam rediturum vomitum. Sic cõsent medicos doctiores, quos consului in hac Curia Maturana: vnica verò hora spatium sufficiens est, quo species Sacramentales digeri possent. Quod si contingat statim sumpta sacra buccella vomitu redire, per accidens erit, & euenire possit etiam infirmus nunquã vomitum passus fuisset. Tuncque Eucharistiã accipitur & in sacro aliquo loco reponatur, & postquã constet verisimiliter corruptas iam esse sacras species, in sacrarium projiciantur, sicque agendum esse constat ex rubrica Missalis, vbi de secessibus in ministerio ipso occurrentibus, nu. 14. in nouis Missalibus, sic dicente. *Si Sacerdos euomat Eucharistiã, si species integræ appareat, reuerẽter sumatur, nisi nausea fiat, tunc n. species consecratæ cãute separentur & in aliquo loco sacro reponantur, & postea in sacrarium projiciantur. Quod si species non appareant, comburatur vomitus & cineres in sacrarium mittantur.*

Si verò furoris periculum timeatur, & consequenter dilacerationis seu expuitionis hostiæ, perpendendum est, an rabies in vna, vel in alia re solum habeatur: & tunc si circa Diuina non furescat infirmus, timeoda neutiquam erit dilaniatio, seu expuitio, poteritque ad securius ministrandam Eucharistiã hostia non consecrata prius porrigi, vt supra diximus, num. 2. quam si quietè acceperit, signum erit ad iudicandũ, hostiam consecratam sumpturum absque furore. Si vero furor in omni materia habeatur & etiam circa Diuina, vt si furiosus nõllet crucem deosculari, imò illam dilaniaret: licitum nõn erit ministrare Eucharistiã, etiam cum prætia experientia, quod hostiam

non consecratam minimè expuisset: nam casu euenit id non egisse, qui in omnibus ferè fure seoleat. Contingit etiam, furem circa omnia, minimè furem pati circa comestibilia; imò tunc leniri, oblato scilicet cibo. Quod sanè si ita euenire perspiciat Parochus, nullatenus timere debet in administranda Eucharistiã. & ob id docet Gueuara de sensu interiori lib. 2. tract. 5. cap. 5. fol. 423. insanum circa vnã materiã posse rectum habere iudicium circa alia.

4 Notanter fortè Diuus Thomas 3. part. quæst. 80. artic. 9. inter pericula irreuerentiæ solum numerauit vomitum, vel expuitionem, nec meminit dilacerationis, cuius tamen alij Doctores meminere: nam solum periculum dilacerationis tolli poterat manus furentis vinciendo. Quod de extrema Vnctione expressè notarunt Grassi 1. parte, decisionum, lib. 8. cap. 86. nu. 28. Zambranus in decision. cas. in art. mortis, cap. 5. dub. 2. num. 3. Henriquez lib. 3. cap. 13. num. 1. & lib. 8. cap. 43. num. 3. Diana de celebrat. missar. resol. 78. Paludanus in 4. distinct. 23. quæst. 3. art. 2. conclusione 11. Diuus Antoninus 2. parte, titulo 14. cap. 15. §. 6. ferè in fine, Ledesma in summa de extrema Vnctione, cap. 6. conclusione 4. docet, furiosum, si resistat Vnctioni, esse ligandum. Verum est tamen, minus timeri posse furorem ad Vnctionem, quàm ad ministrandam Eucharistiã; nam in Vnctione periculum expuitionis nunquam euenire poterit, & sic solum vinciendo infirmum cauetur periculum irreuerentiæ. At in administratione Eucharistiæ vincire infirmum non erit vndequaquẽ tutum, nisi prius sumpta sit experientia omnia comestibilia ægrum deglutire, & tunc ministrari poterit Eucharistiã.

Dato tamen, quod nullum interueniat periculum irreuerentiæ erga Sacramentum Eucharistiæ, energumenis ministrandum non esse, quando ob peccata sua traditi essent Sathanæ; ministrandum verò quando ad meritorem augmentum, & purgationem essent à dæmone arrepti, docent Alexander 4. parte, quæst. 39. membro 3. art. 3. §. 1. verfic. *Consequenter quaeritur de energumenis*, Syluester verb. *Eucharistiã*, 3. quæstione 5. cal. 10. Armilla verb. *communio*, numer. 15. D. Thomas in 4. distinctione 9. quæstione vnica, artic. 5. quæstione 3. ad secundum, Paludanus in 4. distinctione 9. in fin. Ledesma 1. parte, sum. cap. 13. in fin. Tabiena verb. *communicare*, numer. 56. Raynerius in 1. parte summe, Panteol. de *Eucharistiã Sacram.* fol. 205. cap. 17. Anton. 3. parte, tit. 14. §. 3. in fine, cap. 12. Cantarell. in præceptis decalog. lib. 1. cap. 75. nu. 336. Antonius Ragucius in Lucerna Parochorum, de *Eucharistiã*, quæstio 14. fol. 155.

Authoris iudicium.

5 **E**nergumenis, siue sint obfessi ob propria peccata, siue ob aliam causam, ministrare tenebitur Parochus Eucharistiã. Nam absque reuelatione Dei certò nequibit sciri, an energumeni ob culpã sint obfessi, vel non: nec id præsumere sat erit ad auferendum ius certũ, quod habet fidelis de administranda sibi Eucharistiã. Ius autem dubium vincere nõ debet ius certum. Tum quia, estò cognosceretur certò ob peccata esse energumenum à dæmone arreptum, liquidò tamen nõ constar, num illa per pœnitentiam cordis fuerint delata; nec n. dæmon intellectum & voluntatem obfessi valet

valet vincire sicut corpus, vt opera illarum potentiarum impediatur: neque Deus denegabit dæmoniis auxilia sufficientia ad conuersionem. Præterea hominẽ esse obfessum à dæmone non reddidit illum infyncerum, & indignũ ad suscipiendam Eucharistiã, vt acutè notauit Palatius in 4. distinct. 9. disp. 11. col. 12. illa enim obfessio infirmitas corporis est, & non animæ indispositio, vt eleganter obseruauit Suar. 3. part. tom. 3. disp. 69. sect. 2. in fine.

Quod autem energumenis indistinãtè sit ministranda Eucharistiã, docet D. Thom. 3. part. q. 80. art. 9. Vazquez ibi, disput. 2. 12. cap. 4. nu. 32. Palat. in 4. distinct. 9. disput. 11. col. 12. Suarez 3. part. illa disput. 69. sect. 2. in fin. Tolet. lib. 2. sum. cap. 28. in fin. Henriquez lib. 8. cap. 42. §. Sotus in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 9. ad 2. Vega 1. part. sum. cap. 61. casu 20. & in *espejo de Curas*, 1. tom. cap. 10. num. 143. Martin. del Rio de magia, & Varon. infra allegandi. Ochagau. tract. 2. de *Eucharistiã*, quæst. 13. in fin. Lopez 2. parte Instruã. cõscient. cap. 76. §. *quaeritur nõd*, Summa Coron. de *Sacrament. Eucharist.* §. *de sumentibus hoc Sacramentum*, ante §. *Sed quid dicendum de pueris*, Gerson in Cõment. floreti D. Bernardi, fol. 131. ante tract. de *Sacrament. Extrem. Vnction.* Rosel. verb. *Eucharistiã*, 3. num. 19. qui licet dicat absolute, dæmoniis non esse ministrandam Eucharistiã, explicandus est iuxta dicta ab illo verb. *Communio*, nu. 12. vbi negat, ministrari posse casu quo furiosus nunquam habuisset rationis vsum. Et idem est de dæmoniaco. Angel. verb. *Eucharistiã*, 3. nu. 15. Reginald. 2. part. prax. lib. 29. nu. 80. Zambranus in decision. cas. in articulo mortis, cap. 3. dn. 4. num. 9. Ludouicus de San Iuan 1. parte, sum. tract. de *Eucharistiã*, q. 7. art. 11. fol. 176. Filiucius 9. tom. tractat. 4. cap. 7. num. 189. Astenfis in sum. 1. part. lib. 4. tit. 17. art. 4. quæst. 7. Puteanus 2. tom. quæst. 80. art. 12. dub. 2.

Et quod licet ob peccata sit quis arreptus à dæmone, non debeat ei denegari Eucharistiã, probat exemplum illud iuuencluz Arabis intrantis in balneum, & se inhonestè respicientis, consimilemque statum Veneris fieri desiderantis: quæ statim ob huiusmodi peccatum obfessa fuit à dæmone, & tamen ministrata fuit ei Eucharistiã; quàm cum per semihoram ob studium, & malitiam dæmonis deglutire non valeret, nihilominus tandè virtute Sacramenti liberata est, vt refert Varon. anno Christi 434. in vita Sixti III. & refert Spondanus eius epitomator, fol. 512. Martin. del Rio de magia, lib. 6. cap. 2. sect. 3. quæst. 3. §. *de venerabilis Eucharistiã perceptione*, qui plura alia exempla in huius confirmationem adducit, Vazquez tomo de *Eucharistiã*, disput. 12. cap. 4. numero 32. Hurtado de *Eucharistiã*, disput. 9. difficult. 21. Bonacina quæst. 6. punct. 1. Et constat ex Concilio Eliberitano, cap. 37. absolute decernente, ministrandam esse Eucharistiã energumenis, per hæc verba: *Eos qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet: si verò fideles fuerint, dandam eis esse communionem.* Et ex Cassiano collat. 7. cap. 30. dicente: *Dæmoniis communionem sacrosanctam nunquam meminimus interdici esse à Patribus, quinimò, si possibile esset, etiam quotidie eis impertiri censebant: magis namque ac magis insultabit offenso, cum eũ à cœlesti medicina viderit segregatum.* Vnde inferas, ministrari posse quotidie Eucharistiã energumeno sicut cuilibet alij fideli, qua cœlesti medicina potius à potentia

dæmonis liberandum infirmum, quàm exorcismis, seu alijs remedijs speres indubiè: quod intelligendum est dummodo periculum expuitionis, vel dilacerationis cesset. Puteanus tom. 2. quæst. 80. art. 12. dub. 2. in fin. Qui optimè aduertit, quod si interdum Patres, aut Sacra Concilia inquirunt non ministrandam esse Eucharistiã obfessis à dæmone, id intelligendum est de nondum baptizatis, vel qui possidentur à dæmone, propter peccata commissa fræditissima, quibus annexa est excommunicatio, quibus ante absolutionem ministranda non est Eucharistiã.

6 Hinc inferitur, Parochum vocatum vt ministret Eucharistiã energumeno in extremis constituto, peccare mortaliter si non ministret. Nam cū licitè possit porrigere, ad id semper, & omni tempore teneri manifestum est: habet enim fidelis ius petendi sibi Sacramentum ministrari per Parochum, quando obstaculum nullum est in recipiente.

7 Imò licet arreptus quis sit à dæmone ob mores deprauatos, & quia viueret in lenocinio, vel esset femina conciliatrix inhonestè se amantium, nõ minus talibus ministrare tenebitur Parochus Eucharistiã. Nam vt optimè notauit Paludanus in 4. distinct. 9. in fin. D. Anton. 3. part. tit. 14. §. 3. in fin. cap. 12. Possuin. de *officio Curati*, cap. 5. num. 16. Nonius de *Eucharistiã*, quæst. 8. art. 6. in princip. Sot. in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 6. fol. 550. Vazquez tom. de *Eucharistiã*, disput. 209. cap. 2. num. 13. & 14. Antonius Ragucius in Lucerna Parochorum, de *Eucharistiã*, quæstio 15. fol. 155. ille dicitur publicus peccator, cui negari debeat Eucharistiã, quando nulla triguerfatione valeat celari, sponte sua in statu peccati permanens. At energumenus, vel in phrenesin incidens, non curans iam de officio deprauato exercendo, spontè nõ dicitur in statu peccati manere: & aliàs præsumendum est, dolorem de peccato concepsisse, & rogaturum sibi ministrari Eucharistiã, si cõpos rationis esset: fidelè .n. licet peccatorẽ, sic acturũ præsumendũ est. Quod et docet Sot. in 4. distinct. 12. q. 1. art. 6. Vazq. 3. part. tom. de *Eucharist.* disput. 200. cap. 2. nu. 13. & colligitur ex cap. *Quæstum, de cohibitis Clericor. & mulier.* Debet .n. peccatum, vt publicum dicatur, quoad effectum negandi Eucharistiã, per euidentiã facti constare, vt docet Victor. in summa, q. 80. vbi et dicit, quod occultè petenti non est neganda, cap. 2. de offic. ordinar. Rodrig. 1. part. sum. cap. 62. num. 2. & non solum ex infamia publica. Certus tñ numerus personarum quibus euidentiã facti debeat esse nota, definiti nequit, sed prudenti arbitrio relinquendũ, vt Sot. & Vazq. supra. Nihilominus semper, quod aliqua dubitatio sit, an personæ, quæ peccatum norũt, sufficientes sint ad probandam notorietatem eius, inclinandũ erit in fauorem peccatoris, & præsumendum illius peccatum non habere sufficientem notorietatẽ, vt Eucharistiã indignus sit peccator. Ledesma 1. part. summe, cap. 12. conclus. 3. Nec obstat contra dicta in hoc numero, quod disput. 34. num. 9. dixerimus, fas nõ esse ministrare Eucharistiã concubine in lupanari decumbenti & non valenti ostendere signa pœnitentiæ. Nam huiusmodi cõcubina semper manet in loco peccati, non tamen sic se gerit conciliatrix inhonestè se amantium, siue leno.

8 Præterea ministrare tenebitur Parochus, licet videat obfessum, siue insanum blasphemantem: vt notauit Vazquez 3. part. tom. de *Eucharistiã*, disput. 2. 12. cap. 4. num. 32.

nam. 32. cum blasphemiae illae peccata non sint, ut pote ab homine rationis non compote prolatae. Nec commoueri debet rumoribus foeminarum infirmis astantium & seruientium, solent enim haec proclamare horridum esse, & illicitum energumeno blasphemanti Eucharistiam porrigere. Imò scio, quendam Parochum afferentem Eucharistiam foeminae energumena, vel insanæ ministrandam, videntemque Fidem profiteri nolle, recessisse, & absque communione eam reliquisse. Errauit sanè. Ego vero eam inuisens consultus fui, nū esset ministranda Eucharistia, nec ne, & ministrandam censui: at foeminae circumstantes exclamauere, zelo mortæ erga Sacramentum, graue peccatum fore, fidè profiteri nolenti foeminae Eucharistiam porrigere, & mihi iratæ fuere, dum in fauorem ægrotantis loqueret. Diligentia tamen & opera pij cuiusdam viri ministratū fuit Sacramentum, & statim infirma obiit.

9 Deduco præterea casum in praxi contingentem, teneri videlicet Sacerdotem ministrare Eucharistiam infano (non à natiuitate: nam hic incapax est communionis, vt diximus num. 1.) qui inter alios communicantes se ingerit ad illam suscipiendam. Nam vt diximus disputatione 26. numero 5. semifatis ministranda erit Eucharistia toties quoties eam sibi ministrari postulerint: infanum autem et si per plateas & calles deliria pronuntiet, dum tamen Ecclesiam adit, & communicantibus se immiscet de desiderio et si non plenè deliberato recipiendæ sacram Synaxm, non tota liter iudicio carere erit arbitrandum, sed tunc lucida interualla habere: infanis vero habentibus interualla lucida fore porrigendæ sacram Eucharistiam diximus supra, nu. 1.

Nec item credendum infanum tunc longè inferiorem vsum rationis habere, quam pueros, ipsis verò administrandam esse Eucharistiam illico ac discernere norint inter bonum & malum, & quod sub speciebus panis & vini contineatur Corpus & sanguis Christi, quodque ieiunè sit accipienda, diximus disputatione 26. numero 4. Et quamuis admittamus, infanum dum ad suscipiendam Eucharistiam accedit, non polle vsum rationis ad peccandum mortaliter, nec venialiter, si tamen ostendat aliquam deuotionem ad Sacramentū licet non plenè deliberatè, ministrandum erit sicut ministratur infirmo vsum rationis carenti, quando ante priuationem illius signa deuotionis manifestauit, vt diximus disputatione 34. numero 8. Quod si pueris carètibz vsum rationis ad peccandum, Eucharistiam ministrari prohibetur, nō ideo est, quia tempore susceptionis, rationis regimine sint orbati; sed quia illum nunquam habuere, & baptismalem non amiserunt gratiā, per quam regenerati & Christo incorporati sunt: vt constat ex Concilio Tridentino sess. 21. cap. 4. per hæc verba: Denique eadem Sancta Synodus docet paruulos vsu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiae communionem, si quidem per Baptismi lauacrum regenerati, & Christo incorporati adeo iam filiorum Dei gratiam in illa etate amittere non possunt. Nec ideo tamen damnanda est antiquitas si eum morem in quibusdam locis aliquando seruauit: vt enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est. At infanus aliquā rationis vsum potius, potuitque peccare & baptismalè gratiā amittere: incapax ergo non erit Eucharistiae susceptionis.

Quod doctè confirmat D. Thom. 3. parte, quæst. 80. art. 9. vbi cum interrogasset: *Virum non habentes vsu rationis debeant suscipere hoc Sacramentum?* Sic respondet. *Respondeo dicendum, quod aliqui dicuntur non habere vsu rationis dupliciter; vno modo, quia habent debilem vsu rationis, sicut dicitur non videns qui male videt; & quia tales possunt aliquā deuotionem huius Sacramenti concipere, nō est eis hoc Sacramentum denegandum.*

10 Si tamen demus infanum omninò carere rationis vsum, ei non est ministranda Eucharistia, nisi in articulo mortis, dum tamen ante amentiam ostenderit deuotionis & desiderij signa ad hoc Sacramentum, vt expressè docet D. Thom. supra, & censent communiter omnes. Granado 1. 2. de legib. fol. 15. Diana de celebrat. missar. resolut. 79.

11 At ad praxim deueniendo, nunquam iudico infanū omnino rationis gubernaculo esse destitutum, & Eucharistiam desiderare posse; licet non plenè deliberatè, inter communicantes se commiscere, genuflectere, peccatisque percutere, aliāque signa deuotionis tradere, ob idque infano hæc agenti ministrandam esse Eucharistiam sum arbitratu.

12. Poteritque ministrari, quamuis minister immediatè ante susceptionem, infani confessionem auscultauisset, eumque absolutionis beneficii incapacem inueniret. Nam vt diximus disp. 8. nu. 10. Ex scientia habita per confessionem iuari nō potest minister ad externas actiones, cumque infanus publicè signa deuotionis ad Sacramentum tradat, obque illa dignus suscipiendi Sacramentum reddatur, ob occultam causā, videlicet quod tempore confessionis incapax absolutionis extiterit, non debet ab eo suscipiendo remoueri. Tum quia accedere potest aliquem incapacè inueniri ad absolutionis munus suscipiendum, non tamen ad Eucharistiae beneficium nanciscendum, vt contingit in infirmo, qui ante ægritudinem deuotionem manifestauit ad Eucharistiae recipiendæ gratiam, qui capax est tunc illius suscipiendæ, et si non vigeat tunc rationis lumen, vt diximus nu. 10. non tamè absolutionis beneficiū impertiri illi potest. Huiusque ratio euidentis est, quod ad suscipiendam Eucharistiam satis fit deuotionis signa tradere, at vt absolutio sacramentalis impertiat, necessarium omnino est materiam tradidisse poenitentem saltem in generali, petendo videlicet confessionem, in quo se peccatorem esse testatur, vel *miserere mei* dicendo, vel se poenitere de offensa Deo facta significando, vt dicemus disput. 44. nu. 27. ostendere verò deuotionem ad Sacramentum Eucharistiae suscipiendum, nequaquam est signa peccatoris tradere, cum habere desiderium Eucharistiae sumendæ cōmune sit iustis, qui nunquā peccarunt, vt. B. Virgini, & peccatoribus, qui aliquando crimina admiserunt.

DISPUT. XXXIX.

An adultis conuersis ad Fidem possit ministrari Eucharistia illico ac fuerint baptizati?

S V M M A R I V M.

Argumentum à parte negatiua, num. 1. Quid sentiant Medina, & Reginald. n. 2. & quidā alij. Authoris iudicium, num. 3.

Probatu

Probatu rationibus, num. 4. 5. & 6. Respondetur ad argumentum, num. 7.

NON posse ministrari Eucharistiam adultis conuersis ad Fidem, illico ac fuerint baptizati, suadet, quòd irreuerenti videatur, statim ac quis fuerit baptizatus, accedere ad Eucharistiam. Nam Diuus Thom. 3. part. q. 80. art. 7. & cum eo multi, quos retulimus, disput. 23. num. 1. dicit, illum quis cōmiserit fornicationem, imò & concubium habuit cum propria vxore, indecenter accedere ad hoc Sacramentum: multo ergo indecentius accedet, qui in adultério spirituali toto vitæ suæ decursu immerfus fuerit.

Nec satisfacit, quòd peccata carnalia potius impediunt sumptionem Eucharistiae, quam spiritualia, nempe ira, superbia, odium, ob effectū turbatæ mētis quem caulant; non tamen peccata spiritualia, preferunt si remissa sint. Nō inquam satisfacit; nā ira, odiū, inuidia, &c. eodè modo de se turbatā mentem relinquunt, quo peccata carnalia. Igitur cum satis verisimile sit, infidelè ante conuersionè esse peccatis huiusmodi spiritualibus irritum, simul & carnalibus, equū non erit iam iam baptizatum ad Eucharistiam admittere.

2 Medina in summa in declaratione tertij præcepti Ecclesiae, non longè a fine, eius iudicij est, quòd graui peccatori non statim sit permittendum ad Eucharistiam accedere, nisi post interuallum octo dierum: nō .n. (ait ipse) æquū est, vt incontinenter post vomitū tantæ sordis Corpus Christi tagatur. Et licet ipse loquatur de peccatore, qui Sacramento Penitentiae fuit expiatus, idem ex eius ratione sequitur de Baptizato. Quod etiam placet Ludouico Lopez 1. part. instruct. cap. 11. §. secundo perpendendum esse. Et quod saltem per diem abstineat a cōione, qui peccauit, consultum esse ait Reginaldus 2. tom. prax. lib. 29. n. 111. Reprehendit etiā Nauarr. 3. tom. de penitent. distinct. 5. §. caueat, cap. 1. num. 1. cōsuetudinem cōfestim sumentiū Eucharistiam, ac ab annua cōfessione discedunt. Et allegat D. Augustin. à D. Thoma in 4. distinct. 17. adductū, afferentè, nō statim in confessione ad Eucharistiam accedendum. Et nō esse cōfestim cōmunicandū hortatur prædictus. Nauarr. summ. c. 21. nu. 45. docet Caietan. in summa, verb. *communio*, §. *utrum autem in mortis articulo*, dicens multo plus peccare qui post cōtinuata peccata mortalia hodie cōteruntur, & cōfitentur, & cras communicant, quā qui post pollutionem nocturnā, non tamen peccant mortaliter. Docet etiā Rodriguez 1. part. sum. capite 65. num. 1. in fine, dicens debere prudentè cōfessarium cauere, ne ingēs peccator Eucharistiam suscipiat statim à confessione, ductus eadem ratione qua Medina. Quod idem docet Ang. verb. *Eucharistia*, 3. num. 35. & Syluester dicto verb. quæst. 15. dicens quod non debet statim accedere ad sumendam Eucharistiam postquā confessus est, qui in multis fuit peccatis, & magnis immerfus, sed debet pluries confiteri prius, & orationibus, & ieiunijs se odoriferum Deo reddere, argumentum ex capite *Non sufficit*, de poenitent. distinctione 1. sic dicente. *Non sufficit mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere, nisi etiā de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per poenitentia dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificiū, cooperantibus* Sanchez Selecta.

elemosynis, & ieiunijs. Quod idem docet Zerol. in praxi poenitentiali, fol. 21. adducens Bassolet in 4. disput. 14. quæst. 2. art. 1.

Authoris iudicium.

3 NON solum licere iudicandum est ministrare Eucharistiam adultis statim ac baptizantur; verū consultius acturū qui ministrauerit. Patet hoc ex rubrica ritualis Pauli V. quæ habetur in fine Officij Baptismi adutorū, fol. 44. vbi ordinatur, quod postquam Neophyti fuerint baptizati, inientur Sacramento Cōfirmationis, si ad sit Episcopus qui id legitime præstare possit. Postea subdit: *Deinde si hora congruens fuerit, celebratur Missa, cui Neophyti intersunt, & sanctissimam Eucharistiam deuotè suscipiunt.* Ecce Sūmus Pontifex cōsulit ministrari Eucharistiam adultis simul atq; baptizati fuerint. Olimq; solitos esse baptizatos statim post Baptismū Eucharistia sumere, mani festū est ex Tertullian. lib. 4. aduersus Marcionem, ex Ambros. lib. 3. de Sacram. c. 1. & de his qui sacris mysterijs initiatur, c. 7. & 8. & ex D. Hieron. aduersus Luciferarios, ex August. epist. 23. & lib. 5. hipogost. & ex Duranto de ritibus Ecclesiasticis, lib. 1. c. 19. num. 44.

4 Præterea inquirō, quænam dispositio melior excogitari poterit ad Eucharistia suscipiendā, quā quod suscipiēs creat omni culpa, & pena? Quib. sanè caret fructuosè baptizatus. Si dicas, quod licet hæc sit bona dispositio: vberior tamè expectari possit, qua baptizatus disponsatur per actus dilectionis Dei, & aliarū virtutum. Hoc tamè nō obflare facillè iudicabit quisque, aliās se queretur, Eucharistia suscipiēs quouis tēpore, indecēter suscipere; cū et si bona dispositione sint in sumptione præditi, possint vberiorè expectare.

Notandū autem valdè, duplex consiliū posse interuenire ad susceptionē Eucharistiae. Primū affirmatiuū, quod accedat quis dispositione maximè possibili. Secundum negatiuum, videlicet quod nō accedat, cū exigua dispositione. hoc secūdū, scilicet vbi quis paruam solum consecutus fuerit dispositionem, quod tali casu à communione abstineat, à Christo nunquā est consultum: solum ager contra primum consiliū is, qui cum exigua dispositione communicauerit, cum non se præparet ad adipiscendam maiorem, quam posset acquirere. Nunquam tamen erit consiliū à communione abstinerè, ex eo quod solum paruā dispositio præsentiat, iuxta dicta disput. 22. & 23.

5 Deducitur, fore vrgētiori ratione recens baptizatis Eucharistiam ministrandam, quam post longā moram: quia tempore conuersionis, hostis maximè inflāt tentationes, & memoria defatigatur seclæ desertę recordatione; quæ omnia vt vincat nouus fidelis, maximè indiget Eucharistiae auxilijs. Et quidem Christus qui dignatus est nouū fideli sibi spiritualiter vnire, nō dedignatur vnire eundem corporaliter per Sacramentum. Si enim pueri recens nati ab vberè lactantur, vt per nutrimentum ad vitæ acquisitæ conseruationem adsint vires; simili etiam ratione iam Christo per baptismi gratiam genitis, nutrimentum Eucharistiae debet adhiberi. Quare verò minus?

6 Vterius, licet haud alia obtingeret utilitas ex sumptione Eucharistiae nouo fideli illico, quod sit aqua vitæ perfusus, certū est maximā illam oriri, quod si securior reddatur perseverantia in Fide; quod quod negabit. Vnde nā melius

melius donū perseverantiæ acquiratur quā ab Eucharistia; ut enim Trid. sess. 13. c. 2. ait, hoc Sacramentum perseverantiam causat, cū eo à culpis quotidianis liberemur, & à peccatis mortalibus præferuemur, quæ aliàs perseverantia impedire solent. Quod notavit Vazquez de Eucharistia, disput. 204. cap. 5. num. 44. Igitur statim decebit ministrari, ac aqua Spiritus Sancti abluti fuerint Neophyti, ne beneficio Fidem acceptam muniente pro tempore careant.

7 Ad argumentum respondetur, quod absolute non magis peccat, qui accedit ad Eucharistiam cum peccatis carnalibus, quā spiritualibus; imò è contra, ut ait D. Thom. 3. par. quest. 80. art. 5. ad secundum. Alex. in 4. q. 11. nu. 2. art. 2. §. 3. verſ. *Consequenter quantur, vtrum plus peccet manducans*, Coriolanus de casibus referuatis, 1. par. sect. 3. num. 12. fol. 353. Vazquez de Eucharistia, disput. 207. cap. 1. num. 12. Secundum quid tamen ratione turbata mentis possunt impedire magis peccata carnalia. Et ut plurimum cōvincit argumentū, Quod si baptizandus paulò ante baptismū ira ex cādeſceret, quia illius mens maxime cōturbaretur, differenda esset communio ad aliū, vel alios dies. Verū in nostra sententia cui firmiter adhæremus, & defendimus disput. 23. nec peccatum carnale, nec spirituale verè iā confectum sumptionem Eucharistiæ impedit. Ideò si novus fidelis pluribus peccatis fuerit ligatus, arcēdus non erit à communione statim post baptismum, præfertim si curet mētem ad quietem redigere, quamvis non assequatur intentum; cum tunc distractio efficitur involuntaria. At si quietem non procuret, & voluntariè sit distractus, consultus tamen ager Eucharistiam suscipiendo, quā abstinendo, Cū enim illa distractio solum peccatum veniale sit (si fortè sit distractum à re cogitata, veluti si distrahitur quis, quia cogitat de ordinando mendacio, distractio illa non erit distinctum peccatum à mendacio) & accessus ad Eucharistiam cū peccato veniali, non sit novū peccatum præter illud in quo quis accedit, verbi gratia, mendacij, si habet intentionē mentiendi, aut furti, si habet intentionē furandi rem leuem, ut dicimus disput. 22. num. 9. & disput. 23. num. 2. 1. fit, nullam cōmittere irreuerentiā cum distractione accedendo, sed solum minorem reuerentiā deferre quā posset; & nullum inveniri peccatū veniale præter illud, quod in se fuerit illa distractio, cuius reus iudicabitur, siue ad sacrum accedat cōmuniū, vel non; sicut qui manè decernit mentiri serò, mendacij damnatur, siue Eucharistiam suscipiat, vel abſtineat; de quo diximus disput. illis 22. & 23. Cū verò aliàs Eucharistiam suscipiens reportet gratiam Sacramentalē, & cæteras vtilitates Sacramenti; abſtinēs verò à communione his fructibus careat, melius erit illi communicare, quā à sacra mensa separari.

Nec Nauar. nu. 2. relatus (& fortè nec Medina aut Reginald.) cōtrarius est nostre opinioni; solum nāq; cōsuetudinē statim cōicandi, ac facta est annualis cōfessio reprehendit, quia iudicat nimis difficile peccata in toto anno cōmissa vna hora integrè posse aliquem confiteri. At in casu questionis recēs baptizatus confessione non indiget ad peccata integrè expianda; per baptismū sanè eradicata manēt integrè quoad culpā, & penam. Nec obſtat ad recipiendā Eucharistiam prauarū inclinationū habitus in recēs baptizato manere; aliàs expectandum esset longū tēpus ad receptionem, fortè vnius anni, vel vltra, quod nullus admittet.

Ex quo colligo, recēs baptizātū in Sabbato Sancto (quo die ex decretis Pōtificū, & habetur in rituali Romano à Paulo V. edito, iubetur Neophytos baptizari, nisi aliàs necessitas urgeat) teneri suscipere Eucharistiam tēpore Paschatis. Cū enim recēs baptizatus fidelis sit, & rationis capax, peccatis èt carens, instrūdus præterea in rebus Fidei, & reuerentia venerabilis Eucharistiæ Sacramēti, nihil aderit rationis, vel causæ ad deobligandū illū ab adimplētionē cōionis in Paschate. At decere baptismū adultorū in sabbato sancto Paschatis, vel Pentecostes fieri, cōstat ex rubrica Ritualis Pauli V. fol. 22. *Decet autē huiusmodi baptismū ex Apostolico instituto in sabbato sancto Paschatis vel Pentecostes solēniter celebrari. Quare si circa hæc tēpora catechumeni sint baptizandi, in ipsos dies si nihil impediāt, baptismum differri cōuenit. Verū si circa, seu post tēpus Pentecostes aliqui cōuerſi fuerint, qui agrè ferant suum baptismum in longum tēpus differri, & ad illud se sinent, instrūdique, ac ritè parati esse noscantur, citius baptizari possunt.*

DISPUTATIO XL.

An rectè se gerant iudices, qui infidelibus ultimo supplicio puniendis, & penitentibus Baptismum differunt vsque ad pedem patibuli?

SUMMARIUM.

Argumentum à parte affirmatiua, num. 1. & 2.

Authoris iudicium, num. 3.

Non est necessarium intervallum viginti quatuor horarum intercurrere inter susceptionem Eucharistiæ, & suscipientis mortem, num. 4.

Num sit opus pro baptizandis, & incontinenti morte plectendis rogare elemosinam per plateas, ad dicendum Missas pro satisfactione, num. 5.

Si pietas fidelium velit sacrificia offerre, Missæ de Angelis, aut pro gratiarum actione dicenda erunt, non illæ que defunctorum in Missali appellantur, numero 6.

Argumenta solvuntur, num. 7. & 8.

Alia scitu digna adducuntur, num. 9.

1 **CONSVETUDO** Iudices defendit; omnes enim infidelibus morte plectendis, & baptizari exoptantibus, vsque ad pedem patibuli Baptismum differunt; & communis vox id fieri prudenter acclamat. Nec credibile est in re tanti momenti Iudices non advertisse, non vsque ad pedem patibuli oportere differri Baptismum; imò neque spirituales Patres, qui ad bene moriendum infidelibus puniendis assistunt, si cōpositum efficere expediret magis.

2 Secundò, nec leui ratione consuetudo nitur; nulla enim mora interveniente inter Baptismum, & mortē, omnis peccato via occluditur; indeque pœna, aut æterna, aut temporalis in Purgatorio luenda vitatur.

Authoris

Authoris iudicium.

3 **ET** si bona intentione procedant Iudices vsque ad pedem patibuli Baptismum differendo, censeo tamen rectius auros, si pridie supplicij, aut ipso die primo inanè aqua Spiritus Sancti perfundi puniendum curent, statimque sacram Eucharistiam administrari conentur. Ex illius enim susceptione maior gratia baptizato accrescit, & fortitudo ad dolorem mortis patienter portandum, tentationes dæmonis vincendas; illa quidem hora maxime imminentes: quibus vtilitibus damnatus defraudare minus bonum erit.

4 Nec est necessarium tēpus viginti quatuor horarū inter sumptionē Eucharistiæ, & suscipientis mortē intercurrere. Equidem Romæ damnatos post duas horas morte afficiunt iudices (ut audiui à Licentiatō Nicolao Garcia claro ob suas iucubrationes de beneficijs, qui Romæ non modico tēpore vixit, semel atq; iterū) & spatium quatuor horarum interuenire docet Binsfeld. de confessionibus maleficarum, folio 364. & huiusmodi consuetudinem expedire introducere ait pro interficiendorum consolatione; sicut debet abusus auelli, idque cōtra nullam legem esse testatur. Vnde supra malè limitauerat hoc sic agendam esse quando executio sententiæ differri non potest, & anteriori die damnatus non communicasset, & duarum vel triū horarum spatium sufficere; ut credatur probabiliter consūptas esse species, docet Palacius in 4. distinct. 9. fol. 311. advertens prudenter posse damnatis illo ipso die mortis in modica quantitate hostiam porrigi, ut sic longè facilius species absumantur à nativo calore; & spatio duarum horarū species Sacramentales absq; dubio digeruntur, eum levis materia sit, & maxime apta cōcoctioni. Tum quia si Medicus iudicaret vulneratū aliquē intra duas horas mortem obiturum; aut id ex reuelatione cōstaret Sacerdoti, dandā illi Eucharistiam fore quis negabit? imò licet etiam confessionem post susceptionem esset moriturus, ut constat ex cap. Is qui, 26. q. 6. ut dicemus infra. Neque lex nōna Regni Castellæ, lib. 1. tit. 2. nouæ recopilat: intervallū vnius diei exoptens, inter Eucharistiæ susceptionem, & suscipientis mortem, non ut omnino necessariū id tēporis spatium interuenientur iudicat; sed ut cōuenientius, facultatè sēper Iudicib. relinquens, si causā adit, Eucharistia dānato administrari permittere, etiam nō expectato tempore illius diei: ut si fortè noluisse reus die mortē præcedente suscipere Eucharistiam, & vellet iam ipso die mortis, manifestum est legem illā nequaquā prohibere in tali euentu Eucharistiā dānato ministrari: Quicquid in cōtrariū sentiat Zerola 2. part. prax. verb. *damnati ad mortem, verb. Eucharistia*, reputans indecentes recipi Eucharistiam ipso die mortis; & ob id à Iudicibus non esse permittendum ministrari, & imputandum damnato, quod pridie mortis reuerit, recipere. Idem admittit. Nauar. tom. 2. conf. conf. 40. num. 12. in terris vbi viget consuetudo non ministrandi Eucharistiam ipso die mortis, sed iure scripto solo attento, etiam ante vnam horam posse ministrari censet. Et constat ex cap. Is qui, 26. quest. 6. per hæc verba: *Is qui penitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dicitur testimonium, qui eum audierunt, & accipiat penitentiam.*

Sanchez Selecta.

tiā; & si continuò creditur moriturus, recōciletur per manus impositionē, et infundatur ori eius Eucharistia. Cū ergo text. affirmet continuò moriturū infundendam esse ori Eucharistiam, sentit necessariū non esse interuenire spatium inter sumptionem & mortem suscipientis. Et posse ministrari ante vnam horam mortis, tenet Sa verb. *Eucharistia*, nu. 2. Sair. *Clauis Regiæ*, lib. 6. cap. 12. num. 9. Nec dissentit Sotus in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 12. non longè à fine, dum ait quod apparet non nihil irreuerentiæ irrogari Sacramento, si qui Sacrosanctum Christi Corpus suscipit, illicò ad patibulum & mortem raperetur. Dum ergo dicit illicò, non sentit fore irreuerentiā post vnam horam ministrari. Sentit etiam nobiscum Cenedo in præf. quest. 11. quæst. 41. aliàs 11. plurēs tam Theologos, quam Iurisperitos adducens pro hac parte; & disputans late, an ipso die mortis possit ad mortem damnatis ministrari Eucharistia?

Et herclè quamuis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à dānato, si tamen deuotionis causa ipso die mortis vellet iterum communicare, minus pium esset communionem impedire; imò pij iudices ad suscipiendam hortari deberent, ut puniendi tolerabilius mortem patiantur & dæmonis tentationes illa hora maxime turbantes facilius superent. Et quamvis lex Castellæ conuenientius iudicet, ipso die mortis Eucharistiam non ministrari damnatis ob reuerentiam Sacramenti; contrarium fortè decerneret modò ad vtilitatem dānati animaduertens. Nec ex eo reuerentia Sacramenti minuitur cum Christus illud instituerit ad nostram vtilitatem, & non cohærent irreuerenter suscipi; & ob nostram vtilitatem sumi, si aliàs communicans debitam dispositionem habeat, vellem hæc à Principibus, Iudicibus, & Magistris pranotari: vide disput. 8. num. 1. disput. 24. num. 1. disput. 22. nu. 49. & disput. 44. num. 28.

Quod si Episcopus charitate adeo ferueat, quod vocet nouum Fidelem puniendum ad Ecclesiā, & ibi Confirmationis Sacramentum illi ministret, opus maximo charitatis exequuturum nemo dubitabit. Est namque Confirmationis Sacramentum maxime vtile ad robur in Fide habendum præsertim in recēti Christianicola. Ut enim optime asserit Palacius in 4. distinct. 7. disput. 3. aduersarius fidei primarius diabolus nunquam cessat circuiens, & quærens multis vijs fideles auertere à Fide, docet Suar. 3. tom. in 3. part. disp. 35. section. 2. in fin. dicens homines iam iam morituros omnino esse confirmandos; quia nulla ratio est, ut per se constet, cur tanto augmento, tantæque perfectione gratiæ & glorię priuentur. Quod etiam docet D. Th. in 4. distinct. 7. 3. part. quæst. 72. art. 88. ad 4. Adrian. in 4. de confirmat. art. 1. Zambranus de casibus in art. mortis, cap. 2. dub. 5. imò addit Suarez iuprà in mortis discrimine esse confirmandos infantes carentes visu rationis & perpetuo amentes.

Quod si Episcopus adire carcerem vellet & ibi ministrare, exemplum humilitatis & curæ ingentis erga suas oues ostenderet. B. Carolus Borromæus per semetipsum Sacramenta ministrabat; etiam quæ à Petro poterant ministrari. Nec minus, & illa ministrabat Christophorus Roxas Archiepiscopus Hispaniæ, ut refert Prudentius de Sandonā Episcopus Pompel. in historia Regis Alphonſi VIII. in progenie Sandoualorū in fin. Confirmationis verò Sacramentū

V 2 pose

posse extra Ecclesia ministrari non dubito, dummodo locus decens sit, & causa interueniat legitima: & id expressè afferit Anton. Ragucius in lucerna Parochorū, de Sacrament. Cōfirmat. quæst. 37. nu. 1. causa autem legitima reputatur, quod reus à carcere nō extrahatur, cum ad id agendum tumultus exoriretur, & labor seu cura ministrorum iustitiæ esset adhibendus.

Et quamuis primo aspectu videatur, non opus esse elemosinas per vias & plateas postulare ad Missarū sacrificia pro recens baptizatis: quem vltimū postulatū obseruari vidi in hac Curia Matritensi. Cū statim post Baptismum morte plectantur rei, & videantur Missis non indigere ad pedē patibuli, baptizati & statim occisi, quibus è purgatorio liberentur, cū cœlum eos recipiat, non verò purgatorium, vt constat ex definitione Consilij Trident. sessio. 5. in decreto de peccato originali, ibi: *Si quis per Iesu Christi gratiam, quæ in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus; quia nihil damnatione dignum ijs inhaeret, qui iam verè consepulti sunt cum Christo in mortem, quinque non secundum carnē ambulat, sed veterem hominem exuentes, & nouum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, innoxij ac Deo dilecti effecti sunt; heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur.* Quod idem decernit Concilium Iess. 6. cap. 14. ibi: *sed pro pena temporali, quæ vt sacræ literæ docent, non tota semper vt in baptismo fit, dimittitur illis, qui gratia Dei, quæ acceperunt ingrati Spiritum sanctum contristauerunt & templum Dei violare non sunt veriti.* Im etiam quamuis videatur nō decere pro Missarum sacrificijs elemosinas postulare, ne error inducatur in populo: existimarent enim ignorantes, quod non remaneat integrè & perfectè purgatus per baptismum baptizatus, ob quod meritò extirpanda videatur huius erroris occasio. Quamvis igitur hoc prima facie videatur, nō obstat, cum enim inter moram suscepti baptismi, & mortem susceptam interuenire possit aliquod peccatum saltem veniale impatientiæ, aut iræ, &c. non abs re erit Missarum sacrificia pro illis offerre.

Nec obstat, si dicas, quod si adhuc pietas fidelium desistere nolit ab exactione pro Missis, non tamen illæ, quæ defunctorum in Missali nominantur, dicendæ erunt: continent hæc multa representantia animam ante tribunal Dei stare, quibus deprecatur Sacerdos ne animæ in profundum malorum lacum incidant, aut absorbeat eas Tartarus. Sicut enim iniuria fieret martyri, si pro eo huiusmodi Missas offerri contingeret, aut alias animo impetrandi à Deo saluationem illius, aut liberationem à pœnis purgatorij. Ait namque Diuus Augustinus sermone decimoseptimo de verbis Apostoli, *Iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre.* Et ita non permittitur fidelibus iudicare fortè illis Missis opus esse, eo quod possibile fuerit in actu martyrij venialiter eum peccasse. Eodem modo aliqualis iniuria fit recens baptizato, & statim emortuo si pro saluatione illius oretur, & Missæ, vt satisfactoriæ, offerantur: cedit enim tunc iniuria in Baptismum sicut, & in martyrium. Quod martyrium licet sit testimonium maioris dilectionis Dei, quam

est Baptismus, iuxta illud: *Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis,* Ioan. 15. Stare tamen potest peccatum veniale cum martyrio, vt impatientiæ, aut vanæ gloriæ, si ob eam fortè illud suscipiat, sicut stat cum Baptismo, imò & mortale. At huiusmodi possibilitate peccati cum martyrio existente, fidelibus est interdictum pro martyribus orare, Missasve expiationis motiuo offerre. Igitur, & pro baptizatis statim expirantibus eadem fieri vetita esse iudicare licebit. Non, inquam, obstat hoc: nam cum martyrij complementum, & effectus non habeatur, nisi in vltimo vitæ exitio, sit vanæ gloriæ peccatum deleri per ipsūmet martyrium; non tamen sic in Baptismo, eum post illius susceptionem, complementum, seu effectum, scelera patrari possint. Dicendæ tamen erunt Missæ (si pietas Christiana eas offerre velit) de Angelis, sicut dicuntur pro paruulis carentibus ratione: aut Missæ pro gratiarum actione, ob collatum beneficium baptizato: quæ satisfactoriæ etiam erunt, si fortè indigerit baptizatus: deseruiens præterea, & multum conferent ad gloriam accidentalem baptizati, vt latè diximus disputat. 25. num. 12. Docet Ioan. de la Cruz in director. conscient. de Sacrificio Missæ, conclus. 3. Trullench. in Bulla Defunctorum, dub. 9. num. 7. asserens Missarum sacrificia posse offerri beatis cum illis profint ad gloriam accidentalem, Ludouicus de San Ioan. 1. part. summ. tractatu de Eucharistia, quæst. 9. articulo quarto, fol. 222. Sicque optimè offerri pro baptizatis decedentibus ante vsum rationis.

Ad primum argumentum respondetur, cōsuetudinem nempe illam differendi Baptismū vsque ad patibulum, in ratione pia fundari, non tamen in pientissima. Nam ministrare Eucharistiam damnato est pium officium illi exhibere; cum & maior gratia, & vberiores vtilitates ex Eucharistia obueniant, quam ex solo Baptismo. Nec mirum Iudices, & Patres spirituales ad hoc non aduertisse: plurima enim haud obscura mentibus non obijciuntur; aut si in mentem veniunt, id obtingit quandiu executioni eorum locus non est; aut si sit, audacia fortè deficit ad exequendum. Sunt namque plurimi qui facillè consuetudini obtemperant, etsi palam videat illa maius bonum impediri. Quibus illud Taciti nō ineptè conuenit. *Veteribus etiam quæ vsus euidenter arguit, stare malunt.*

Ad secundum negari non potest quin æqua ratio sit, & maximè in fauorem damnati illum non baptizari, nisi ad pedem patibuli, vt scilicet mora modica interueniente inter Baptismum, & baptizati mortem nullus peccato locus sit. At favorabilis dānato erit, Eucharistiam illi etiam ministrari ob rationem allatam numero 3. Præterea cū patres spirituales assistant damnato pridie mortis eius, exhortantes ad cōtemplationem rerum diuinarum, illa eadem ratione nullum etiam peccato ostium referabitur, & maximè auxilia ab Eucharistia prouenientia id præstabit; cū illius esset usus sit à peccatis præseruare, attestante Concilio Tridentino, sessione 13. capite 2. per hæc verba: *Sumi autem voluit Sacramentum hoc tanquam spirituales animarum cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur.*

Sanè

Sanè maius cōmodum, & certius ex perceptione sacræ Eucharistiæ oblatæ post Baptismum, sperari potest, quam proueniat ex interuallo modici tēporis inter Baptismum, & mortem. Vel si in peccatū aliquod prolapsus se fuisse reus cognoscat, Sacramentali cōfessione iuuabitur. Fateor tamen damnati nolentis baptizari nisi ad pedem patibuli, deuotioni esse annuendum. Sed ne illa deuotio ex ignorantia procedat, operæ pretiū erit illū monere, se maximis vtilitatibus ex Eucharistiæ carētia priuari: quod si præmissæ monitioni nō cōsentiat, ad supplicij pedē baptizetur: Penes quē nequaquā erit indecentia Eucharistiā ministrare: imò ex præcepto erit ministranda, iuxta dict. disput. 39. Si enim indecentia non reputatur Eucharistiam deferre ad cibandos pauperes in stabulis decubentes, vt monuit Possseuinus de officio Curati, capite 8. num. nec indecentiæ vestigium esse iudicare fas erit, ad patibulum portare; inter sumptionem tamen, & mortem, vnā horam, vel ferè intercurrere opus erit, vt species resoluantur.

Hæc Iudices aduertant, executionique mādari nitantur. Nam permittentes Baptismū pridie mortis rei ministrari, & Eucharistiam, piorum parentum munus ex equuntur, ob quod mererūt maximè, tum quia ministrari Sacramēta curarunt, & Religionis actus sunt inde executi, tum charitatis erga proximos exercentes opera, præ nio digni tam apud Deum bonorum operum remuneratores, quam apud homines erunt habiti. Et sanè alienum minimè est à iudicibus piè erga reos procedere intra iustitiæ ex præcepto præstādæ limites: in quo decepti sunt plures iudicū, arbitrātes se ministrorū iustitiæ nomē demereri, nisi summū ius seruent, rigorem nudum, & à misericordia alienū ostentet, obliuio omnino illius dicti Ecclesiastes 7. *Noli esse iustus multum.* In cuius explicationē rectè aduertit Lyranus super illum locum, iustitiam corrumpi tā per excessum quā per defectū, sicut & liberalitas per prodigalitatē excedendo, & per auaritiā deficiedo. In liberalitate tamen defectus, qui est per auaritiā, peior longè est quam excessus per prodigalitatē, vt ait Philosophus 4. Ethic. Et ratio euidens est; nam qui auarus est, sibi & proximo nocet per auaritiā, cum nullū beneficentiæ actum erga proximum exequatur, nec erga se. E cōtra per prodigalitatē, beneficij prodigus proximis impedit, licet virtutis nec sit actus, nec illius mereatur nomē beneficij per prodigalitatē impesum. Sic in virtute iustitiæ, excessus peior est, quia vergit ad crudelitatem, quā defectus per nimiam remissionē, quæ vergit ad pusillanimitatē, per quā minus læditur reus puniendus, quā per crudelitatem castigaretur, & reipublicæ maius scandalum iniquitatis offert quā si punire omitteret cum ad omissionem aliquas causas occultas posset habere. Hæc igitur intuens Ecclesiastes author, Salamon videlicet, vt inducat ad actū iustitiæ circa mala punienda, retrahit ab excessu, qui peior est, dicens. *Noli esse iustus multum, acriter videlicet puniendo.* Et quia hoc communiter procedit eo quod iustitia nimis sētuit, vt bene aduertit Lyranus: ideo subdit statum. *Nec plus sapias, scilicet, de tua iustitia, quā necesse est. Ne obstupescas, ne impiè agas multum:* crudellem videlicet sententiā dādo, & non iustam. Ob id summum ius samam iniuriam consuevit appellari, vt explicat gloss. interlinealis ibi, & communiter Doctores. Nec ideo dicitur esse Sanchez Selecta.

summū ius, quia intra iustæ rei limites summū, & extremū illius attingatur: nam hoc esse summā iniuriā non posset appellari: sed dicitur summū ius, quia excessus in virtute iustitiæ inueniatur, cūque ille zelo virtutis iustitiæ seruādæ occultetur, ius appellatur, quod tamen reuera tale nō est, sed potius iniuria, & contra ius. Seque huiusmodi iudices æquissimos esse arbitrat, & incorruptæ seueritatis amatores se existimant, Rhadamantheoque pollere iudicio putant: quibus congruere ferunt illud Virgilij Æneid. 6.

*Gnosius hæc Rhadamantus habet durissima regna
Castigatque, auditque dolos, subigitque faveri
Quæquis apud superos, furto letatus inani
Distulit in feram commissa piacula nossem.*

Et Minos Cretensium Regi similes esse vociferat qui propter externam seueritatem, quam viuens exercebat, post mortem iudex inferorum factus, conclamatur, de quo Virgil. 6. Æneid. ait.

*Quæstor Minos vnam mouet, ille silentum
Consiliumque vocat, vitasque, & crimina discit,*

Quibus iudicibus inde exosi sunt vericuli illi Horatiani satyr. 1. & lib. 2. ode 10. videlicet.

*Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra, citraque nequit consistere rectum.*

*Auream quisque mediocritatem
Diligat, &c.*

Et Ouidianum dictum illis displicet quoque dum inquit, 2. Metamorph.

Medio turissimus ibis,

Inter virumque vola.

Et Plautina sententia in Penulo dissona illis iudicibus videtur.

Modus omnibus in rebus soror est optimum.

Sive vt dixit Cicero 3. offic. *In omnibus rebus mediocritas est optima.* Porro locus Ecclesiastes explicatur latè à Francisco Valeio de sacra Philosophia, c. 67. cuius explicationis vis ex eo est accepta à præfato Doctore, quod iustitiæ virtus inter duo extrema versetur, sicut quælibet alia virtus moralis: quod iam à nobis satis explicatū est, nec egemus tot attulisse exempla ad huius cōfirmationē, quot attulit ipse in iustitia cōmutatiua, distributiua, & punitiua. Iustitiā item inter duo vitiosa extrema versari posse explicuit Zapata de iustitia distributiua, & acceptione personarū, qui nō tantū iustitiā, & ceteras virtutes morales per excessū, seu defectum corrumpi probat, verū intellectuales, & Theologales quoq; de intellectualibus nāque id affirmat D. Thom. 1. 2. quæst. 64. art. 3. dicens, quod sicut mediocritas illarū consistit in veritate, quæ enūtiat, quæ quidē est conuenientia eius quod intelligitur, cū re ipsa intellecta, nempe conceptus obiectiui cum re ipsa extra existente, ab illa mediocritate deficere homo potest, nēpe per excessum, enūtiando de re vltra id quod habet, aut per defectū enūtiando de illa infra id quod habet: vtroque enim modo falsitatē in intellectu inueniri tunc dubitat nemo. In virtutibus verò Theologicis. quāuis ex parte obiecti illarū nunquam committatur excessus, cum si nihil aliud cōsideremus quā rationē ipsam obiecti Fidei, aut Charitatis, nūquam aliquis nimium credit, aut diligit. Quod pertinet illud Ecclesiastici 43. *Benedicentes Deum exaltate illum quantum potestis, maior est enim omni laude.* Et illud D. Bernard. initio libri 1. de diligendo Deo, videlicet, *Modus diligendi Deum est sine modo diligere:* & secundum

cundum hanc rationem negauerat D. Th. virtutes Theologicas per se consideratas in medio versari, Per accidens tamen & ratione circumstantiarum per defectum, seu excessum laedi huiusmodi virtutes euenire, & sic debet intelligi illud, quod D. Thomas asseruit, scilicet, per accidens ratione nostrum habere medium virtutes Theologicas, vt Fides, v.g. medium attingit, hoc ipso quod nec minus, nec plus credit, quam sit credendum, & etiā hoc ipso quod nec leuiter credit, nec pertinaciter negat. Sic etiam inter desperationem & presumptionem spes est media. Item defectus esset nō diligere Deū quando oporteret; excessus autem tunc conari diligere, cum ob circumstantias aliquas vehementer is conatus corpori noceret, nec tamen virgeret tunc diligendi praeceptum, aut si ex illo conatu adeo raperetur, quis quod inhabilis redderet praecepta tūc occurrētia implere. Granada 1.2. tract. de virtutibus, disput. 9. n. 6. & 7. Cum ergo omnium virtutum natura in medio consistat, vt satis probatū est, oportebit maxime, iudices iustitiae medium inuestigare, à summo iure declinando, & à defectu iuris recedendo.

SECUNDA PARS

Disputationis Quadragesimae.

Quid intelligendum sit, cognationem spiritua-
lem ortam ex Baptismo seu Confirmatione,
reperiri inter baptizantem & baptizatum, &
patrinos, ac parentes baptizati?

S V M M A R I V M.

- Doctis grata disputatio, num. 10.
Inter virum baptizantem & masculum baptizatum
prima sententia poterit esse, non contrahi cognationem
spiritualem, num. 11. & 12.
Ex qua sequitur, quod si impotens naturaliter ad matri-
monium, non contrahit cognationem spiritualem
cum femina ab ipso baptizata, quamuis per miracu-
lum cesset impotentia, num. 13.
Infidelis baptizans feminam cognationem spiritualem
non contrahit cum illa, num. 14.
Nec etiam catechumenus cognationem contrahit, quā-
uis postea baptizetur, num. 15.
Infidelis cognoscens carnaliter feminam à se baptiza-
tam non incurrit incestum, num. 16.
Fidelis non confirmatus tenens feminam in Confirma-
tione non contrahit cognationem spiritualem, num. 17.
Obiectio difficilis aduersus primam sententiam, num. 18.
Solutio melius ex mente Henrici, num. 19.
Solutio melius ex mente Sancti, num. 20.
Ex copula fornicaria nullum vinculum affinitatis na-
turale oritur, num. 21.
Occurritur difficultati obiectiōni, num. 22.
Sacerdos baptizans feminam, incurrit impedimentum
cognationis spiritualis, num. 23.
Quicumque fidelis baptizans feminam committit in-
cestum, si illam tangat impudicē tantum, & copu-
lam non intendat, num. 24. & 25.
Autharis iudicium, num. 26.
Obiectio aduersus illud, num. 27.
Eius solutio adducitur, num. 28.

Inteior potius curiosam, quam necessariam à proxim institui praesentem disputationem; sed gratam fore doctis spero. Et primò aduertendum cognationem huiusmodi spiritualement in ordine ad impedendum matrimonium videri solum esse à iure

introducendam: & tūc tantum essentiam & naturam retinere cogationis spiritualis, quando ob illam impeditur matrimonium: vt constat cap. De eo, 30. q. 1. cap. Ita diligere, 30. quæst. 3. cap. Non oportet, cap. Super quibus, cap. Post susceptum, & cap. Illud etiam, q. 4. cap. Sciscitatur, cap. Qui spiritualem, cap. Post uxoris obitum, & cap. 1. De cognat. spirit. in 6. & in cap. Quamuis, eod. tit. & in cap. Per catechismum, & cap. Vtrum autem, de cognat. spirit. & cap. De eo, capit. Martinus, cap. Contracto, cap. Veniens, cap. Tuos, cap. Ex litteris, eod. tit. Vnde quamuis antiquitūs triplex esset cognationis spiritualis species, nimirum paternitas, compateritas: de quo optimè Sancius lib. 7. de matrim. disput. 54. nu. 6. iam ex Trid. sess. 24. cap. 2. solum extenditur ad impedendum matrimonium inter patrinos & baptizatum, & illius parentes: nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq; patrem ac matrem. Videtur ergo fieri, tunc non contrahi cognationem spiritualem, quando ipsa vt impedimentum ad matrimonium nō ponitur; minus igitur erit, si ad impedendum illud inter aliquos constitui non possit.

11 Igitur si vir virum baptizat, aut femina feminam inter illos nū reperiri videtur cognatio spiritualis propria: cum inter virum & virum, feminam & feminam naturalis adsit incapacitas ad matrimonium. Ponere namque viro impedimentum ad contrahendum cum alio viro, aut feminae cum femina, idem esset quod ponere ligno. Et idemmet si patrino imponatur impedimentum cognationis ad ducendum patrem baptizati; aut matrinx ad ducendam baptizati matrem. Et idem si ponatur patrino impedimentum ad ducendum masculum cuius est patrinx; aut matrinx ad ducendam feminam, quam de sacro fonte eleuat.

12 Ex his ergo prima sententia poterit dari, (poterit inquam dari, aio, quia huius rei casum, vt hic disputatur, apud nullum discussum reperi) videlicet quod quoties asseritur inter baptizantem & baptizatum contrahi cognationem spiritualem, intelligendum fore inter habiles personas ad contrahendum; videlicet quando vir feminam baptizat, aut foemina virum; similiter patrino contrahere cognationem spiritualem cum matre baptizati, & matrinx cum patre, & cum femina, quam de sacro fonte leuauit, non verò patrinx cum masculo baptizato, vel cum eius patre. Maior enim incapacitas ad contrahendum reperitur inter duos eiuſdem sexus, quam inter infidelem & feminam ab eo baptizatam: & tamen infidelis nullam contrahit cognationem spiritualem, vt numero 5. dicemus. Et sanè cognationem spiritualem contrahi tantum inter personas diuersi sexus ostendunt iura allegata numero 1. quia semper casum ponunt de viro feminam baptizante, aut tenente.

13 Hinc deducitur iuxta praedictam sententiam, virum impotentem natura ad matrimonium, nullam contrahere cognationem spiritualem, quamuis feminam baptizet, aut illius sit patrinx. Nam qui impotens est natura

sua ad matrimonium contrahendum, similiter erit ad impedimenta positiua illius (dico positiua: nam impedimentum impotentiae perpetuae non est positiuum Ecclesiae, sed naturale, vt bene Sancius lib. 7. de matrim. disput. 98. nu. 2. cum pluribus à se allegatis) etiā quamuis miraculose auferatur impotentia, cum natura aut valor matrimonij ex miraculo non pendeat, & iam verificetur impedimentum perpetuum fuisse: vt optimè aduertit dictus Sancius lib. 7. de matrim. disput. 83. nu. 8. Lopez 2. parte instruct. vbi de matrim. cap. 52. columna 5. vers. Ex quo secundo, Petrus de Ledesma, de matrim. quæst. 58. art. 2. paulo ante primum dubium, Cañedo in summ. vbi de matrim. cap. 5. nu. 34. Angles Flor. 1. parte, vbi de matrim. quæst. 8. art. 1. dub. 7. Sot. in 4. distinct. 34. quæst. vnica, art. 2. columna 7. Henric. cap. Fratemitatis, numero 12. de Frigid. Vnde eunuchus iuxta hanc sententiam nullam contrahet cognationem. Inferri poterant aliqua ad venerem spectantia, quæ consulto prætereo silentio.

14 Deinde nec infidelem baptizantem feminam contrahere cognationem spiritualem, sequitur: cum incapax ad matrimonium sit, vt est Sacramentum, vt docet Sanchez libro 2. de matrimonio, disputatione 8. nu. 1. & 2. nec Ecclesiasticis legibus possit ligari. Docent D. Thomas in 4. distinct. 42. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. ad 3. Durand. ibi, quæst. 1. nu. 9. in fin. Ricard. art. 1. quæstione 3. dubio 2. D. Antonin. 3. parte, tit. 1. cap. 15. §. 3. col. 3. Sotus in 4. distinct. 42. quæst. 1. art. 3. col. 3. & ibi Ouand. proposit. 6. quæstione vnica. Sancius lib. 7. de matrimonio, disput. 60. numero 7. Petrus de Soto, lect. 11. de matrimonio, §. Est autem huius cognationis, Veracruz 1. parte Speculi coniugum, art. 56. conclus. 2. Palat. in 4. distinct. 7. disput. 3. quadruplici, col. ante fin. vers. Ego verò. Angles Flor. 1. parte, vbi de matrimonio, quæst. in fin. art. 1. conclus. 1. Valent. 4. part. disput. 4. quæst. 2. punct. 3. §. penult. & disp. 10. quæst. 5. punct. 3. vbi de impedimento cognationis, paulo post princip. §. iam tamen per Concilium, Sa verb. matrimonium, vbi de impedimentis dirimentibus, numer. 5. vers. cum non baptizato, Petrus de Ledesma de matrim. quæst. 56. art. 1. paulo post princip. & art. 3. col. penult. & in summa, vbi de Baptismo, cap. vltimo, conclus. 6. Lopez 2. parte, instruct. vbi de Baptismo, cap. 62. ad finem, & vbi de matrimonio, cap. 51. col. 6. Barthol. à Ledesma de matrimonio, dub. 46. post 1. conclus. notab. 4. Rodrig. 1. tomo, summ. 2. edit. cap. 226. nu. 10. conclus. 4. Vivald. 1. parte, vbi de matrim. num. 157. Vega 1. tomo, summ. c. 33. casu 45. Cañedo in summ. vbi de matrim. cap. 6. vbi de cognatione spirituali, numero 48. Ex Iuris peritis Ioannes Andr. Reg. Ex eo nō debet, de regul. iur. paulo ante solutionem ad argumētum, & cap. 1. in principio, de cognatione spirituali, in 6. ibi Ancharranus, numero 1. Dominicus ibi in principio, numero 4. Francisc. ibi in principio, numero 4. Alberic. in suo dictionario, littera I. verb. impedimentum ad finem. Bellamota cap. 1. nu. 2. 30. quæst. 1. Preposit. rubric. de cognatione spirituali, parte 1. numero 1. Alexand. de Neuo, cap. contractio, numero 12. eodem tit. Henricus cap. veniens, numero 1. eodem titulo, Astenſis 2. parte summ. libro 8. titulo 18. articulo vnico, quæstione 6. Brunellus de sponsalibus, conclusio 20. numero 18. Syluester. verbo, matrimonium, 8. quæstione 7. dict. 12. Turrecremata, cap. diligere, numero

330. quæstione 3. Tabiena verb. impedimentum, impedimento 5. numero 2. quæstione 1. & numero 3. q. 2. conclusio 1. Armilla verbo, matrimonium, num. 11. Nauarr. summa Latin. cap. 22. num. 36. & numero 4. vers. Tertium, & libro 3. consil. in 1. edition. tit. de Baptismo, consil. 3. numer. 1. in 2. lib. 4. tit. de cognatione spirituali, consil. 1. nu. 1. Gregorio Lopez lib. 6. vers. Estos, tit. 4. part. 1. Alexand. Carter. libro 2. de sponsalibus, cap. 8. Matienſ. libro 5. Recopilat. tit. 1. Rubric. gloss. 1. numero 169. Gallego de cognatione spirituali, cap. 8. num. 4.

15 Et Catechumenus esse etiam cognationis spiritualis incapax, sequitur: quia cum intra Ecclesiam visibilem non sit, illius legibus ligari non potest. Docent Sotus, Ouand. Angles, Cañedo, Petrus de Ledesma utroque loco allegati, numero praecedenti, Sancius libro 7. de matrimonio, quæstione 60. nu. 9. Lopez 2. parte instruct. vbi de matrimonio, cap. 51. col. 6. 16 Nec quamuis postea baptizentur contrahent infidelis & catechumenus cognationem spiritualem cum baptizato: quia in tempore inhabili baptizantis, vel patrini personam gessere. Et quod à principio nullum fuit, tractu temporis cōualecere nequit, ex regula iuris in 6. dicente: Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. Docent Alexander de Neuo cap. contractio, numero 13. de cognatione spirituali, Sot. Barthol. à Ledesma numero 14. allegati. Gallego de cognatione spirituali, cap. 8. numero 14. Petr. de Ledesma de matrim. quæstione 56. artic. 1. paulo post principium. Sancius libro 7. de matrimonio, disputatione 60. numero 11. Nec etiam infidelis capax est cognationis spiritualis passivæ: vnde fidelis baptizans filiam foeminae infidelis non contrahit cognationem cum matre infideli baptizati, quia cognatio est relatio, & non potest ab altero contrahi quin ab utroque contrahatur. Docent Durand. in 4. distinct. 42. quæstione 1. nu. 9. Sot. distinct. 42. q. 1. artic. 3. column. penultim. Palat. in 4. distinct. 42. disputatione 1. col. 27. folio 927. Aegidius infra allegandus, numer. suo 25. & 26. Gallego de cognatione spirituali, cap. 8. nu. 11. Sancius lib. 7. de matrim. disput. 60. n. 14. alios adducens.

Vnde Aegidius de Sacrament. disput. 32. dub. 2. nu. 27. dicens, Petrum suscipientem filium Paulæ infidelis contrahere cognationem cum Paula, si conuertatur ad Fidem: deferendus est cum Authoribus allegatis, dicentibus fidelem baptizantem filium infidelis contrahere cognationem spiritualem cum parentibus infidelibus: quod docent Rosella, verbo, impedimento impediment. 6. nu. 26. & ibi supplement. summæ Pisanæ, impediment. 6. nu. penult. Angel. verb. matrimon. 3. impedimēt. 7. nu. 10. Syluester. verb. matrimon. 8. quæst. 7. nu. 12. Veracruz. 1. parte Speculi, art. 56. conclus. 6. Henriquez lib. 12. de matrim. cap. 21. nu. 3. in fin. Vivald. 1. part. vbi de matrimonio, num. 163. Gloss. cap. 1. verbo, ex lauacro, 30. quæst. 1. & ibi Archidiac. cap. 1. nu. 1. de cognatione spirituali, in 6. & alij, quos refert Sancius lib. 7. de matrimonio, disput. 60. numero 13.

17 Fit ergo, infidelem quamuis catechumenū cognoscētem carnaliter feminā à se baptizatam, aut baptizatam matrem, incestū spirituale non incurere: & minus si per ignorantiam, siue inaduertentiam Parochi admitteretur ad patrini munus, & feminam cuius fuit Patri-

- patrinus, carnaliter sibi copularet.
- 18 Quod dictum est in Baptismo, dicendum est in Confirmatione. Aduerte tamen, fidelem non confirmatum & tenentem foeminam in Confirmatione non contrahere cognationem spiritualem cum illa. Quia quamuis habeat vitam spiritualem ratione Baptismi; at non habet conditiones petitas ab Ecclesia, vt verus susceptor sit: vt constat ex ca. In Baptismo, de consecrat. distinct. 4. ibi, In Baptismo, vel in Chrismate non potest alium suscipere in filium ipse, qui non est Baptizatus, vel Confirmatus. Quod verbum, potest, praetupposita negatione tollit potentiam, & reddit actum nullum: vt bene Sancius lib. 6. de matrimonio, d. 1. p. 38. nu. 20. docet glossa in dicto cap. In Baptismo, verbo, suscipere, Angel. verb. Confirmationis Sacramentum, n. 11. & verbo, matrimonium, 3. impedimento 7. nu. 10. sine. Victor. in summa, vbi de confirmatione, n. vlt. dictus Sancius lib. 7. de matrimonio, disputatione 60. nu. 20. Valent. 4. tom. disputatione 4. quaest. 2. punct. 3. 5. penult. Palat. in 4. distinct. 7. disp. 3. quadruplici, coi. ante fin. versic. Ego vero. Suarez 3. tomo, in 3. part. quaest. 72. art. 10. in fin. Henriquez lib. 12. de matrimonio, c. 11. n. 2. lib. 3. de Sacramento, confirmat. c. 3. num. 3. Tolet. lib. 2. summa, c. 24. nu. 11. Barthol. a Ledesma in summa Sacrament. vbi de Confirmat. dubio 8. Viuald. 1. parte, vbi de Baptismo, num. 69. Vega 1. tom. summa, c. 64. casu 17. Vnde nec incestus labe inquinabitur iste cognoscens foeminam, cuius patrinus fuit in Confirmatione.
- 19 Dices, sequi ex relata sententia num. 3. inter virum & virum, foeminam & foeminam nullam oriri affinitatem, cum inter illos nequaquam queat iniri matrimonium.
- 20 Henriquez lib. 12. de matrimonio, cap. 3. num. 4. non vereretur sequelam argumenti admittere, cum dicat infidelem, qui cum vxore consummavit matrimonium tempore infidelitatis, posse post Baptismum eius tororem ducere, eo quod affinitas ex copula coniugali quamuis habeat fundamentum in re, non irritat matrimonium iure naturae cum torore & caeteris consanguineis, sed solo Ecclesiastico: infidelis autem non erat subditus legibus. Ecclesiae, quando factus fuit affinis. Si igitur ex mente huius Doctoris omnis affinitas est ab Ecclesia inducta ad impediendum matrimonium, fiet, inter virum & virum, foeminam & foeminam non intercedere, cum illis impedimentum ad contrahendum constitui nequaquam possit, vti magis incapacibus ad contrahendum, quam fit infidelis cum torore vxoris suae.
- 21 Verum melius Sancius lib. 7. de matrimonio, disp. 63. n. 1. dixit, aliud reputandum fore affinitatem esse vinculum naturale, aliud iure naturae dirimere matrimonium: seu aliud est virum & virum, foeminam & foeminam habere inter se affinitatem; aliud habere impedimentum affinitatis ad contrahendum. Conuincit igitur argumentum, inter virum & virum, foeminaam & foeminam non inueniri impedimentum affinitatis, seu affinitatem positiuam & Ecclesiasticam: non reperiri autem vinculum affinitatis, seu affinitatem naturalem nunquam demonstratur. Experientia teste inspicimus apud omnes Nationes quantumuis barbaras conciliarum naturalem quandam amicitiam ex matrimonio inter consanguineos coniugum, ac ipsos coniuges: ob idque inuenta sunt nomina ad significandam hanc affinitatis coniunctionem, vt *Socer, Socrus, Prinignus,*

Nurus, Gener, Nouerca. Et vinculum affinitatis esse quid naturale, docent Diuus Thomas in 4. distinctio-
ne 41. quaestione vnic. artic. 1. quaestione. 1. in corp. Durand. ibi quaestione 1. num. 7. Paludan. quaestione 1. art. 1. nu. 10. conclusionem 2. Sotus quaestione vnic, artic. 1. col. 2. in probatione secunda primae conclusionis. Diuus Antoninus 3. parte, tit. 1. cap. 11. in fine principij. Victor. in summa, vbi de matrimo. nu. 296. Ledesma 2. part. 4. quaest. 57. articulo 1. paulo post principium, Veracruz 1. parte Speculi, artic. 47. colum. 1. Quand. in 4. distinct. 4. quaestione vnic. proposit. vlt. Petrus de Ledesma de matrimonio, quaest. 55. articulo 1. difficut. 1. in solutione ad secundam, Vega 2. tom. summa, cap. 34. casu 172. Et a fortiori inter virum & virum, foeminaam & foeminam oritur vinculum naturale consanguinitatis: quamuis non impedimentum consanguinitatis. Vnde inferuat quidam, quod si aliqua labe laiciuae inueniretur inter affines, vel consanguineos viros, vel foeminas inter se ipsos incestus criminis rei essent, eo quod quamuis Ecclesia auferat, siue non constituat impedimentum inter aliquos ad matrimonium, naturale vinculum & reuerentiam seruandam affinis non potest auferre. Quare inferat Azeued. lib. 2. recopilat. tit. 20. lib. 7. nu. 41. habentem affinitatem ex copula fornicaria, cum aliqua foemina vltra secundum gradum & cum illa fornicantem, committere incestum, quamuis matrimonium inter illos non prohibeatur iam ex Concilio Tridentino, sessione 24. cap. 4. quod etiam probabile reputat Ledesma de matrimonio, quaest. 55. artic. 3. dub. 5. & ipsemet in summa, vbi de Sacramento, Penitent. c. 19. fol. 630. versu *ha se de aduertir*, tantum appellat valde probabilem oppositam sententiam, quasi hanc quoque probabilem reputet.

Verum nullum incestus reatum reperiri inter affines eiusdem sexus etiam in primo gradu ex iure positiuo probabilius reputo: quia, vt optime ait Sancius lib. 7. de matrimonio, disputatione 67. num. 8. nullibi reperitur specialis prohibitio accessus ad affines, nisi quando inter illos interdicitur matrimonium, & ideo tota prohibitio copulae dimanat a matrimonij prohibitione, estque illi accessoria, vt probauerat dicto lib. 7. disputatione 5. num. 7. & 8. Igitur cum Ecclesia non appoluerit impedimentum affinitatis inter duos viros affines, aut duas foeminas, fiet coniunctionem carnalem inter ipsos viros, aut inter foeminas incestuosam non esse. At si pater cum filio rem carnalem habuerit, incestus labe inquinabitur, quia iure naturae debita erant reuerentia.

- 22 Ex copula vero fornicaria nullum vinculum affinitatis oriri naturale, ducit experientia: potius enim inter eos odia & inimicitiae oriuntur: nec filius inclinatur naturaliter ad exhibendam reuerentiam foeminae cognitae a suo patre. Et docent Nauarr. lib. 4. consil. 1. editione, tit. de sponfalibus, consil. 7. num. 3. & duplici sequenti in 2. editione, titulo de consanguinit. consil. 12. n. 3. 4. & 5. Victor. in summa, vbi de matrimo. n. 296. Ledesma 2. part. 4. q. 57. art. 3. paulo post princip. Henriquez lib. 12. de matrimo. c. 1. num. 2. Et dicit esse probabile Veracruz, 2. part. speculi, artic. 47. in probat. 2. concl. Sancius lib. 7. de matrimo. disp. 65. n. 9. Sed quamuis ex copula fornicaria, nullum naturale vinculum affinitatis oriatur, oritur tamen vinculum a iure positiuo inductum vsque ad secundum gradum, vt constat ex Con-

ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 5. Per haec verba. *Prater ea sancta Synodus isdem & alijs grauissimis de causis adducta, impedimentum quod propter affinitatem ex fornicatione contractum inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum qui in primo & secundo gradu coniunguntur restringit, in vltioribus vero gradibus statuit huiusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere.*

- 23 Nec ex eo quod inter virum & virum, foeminam oriatur vinculum naturale affinitatis vel consanguinitatis, & non impedimentum ad matrimonium, inferre licebit, oriri cognationem spiritualem inter virum baptizantem masculinum, siue foeminam foemellam, quamuis non oriatur impedimentum cognationis. Nam vt optime aduertit Sancius lib. 7. de Matrimonio, disp. 65. nu. 1. cognatio spiritualis nullum vinculum naturale causat, sed tantum est ab Ecclesia inuentum ad impediendum matrimonium, quamuis iure optimo in stituerit illud impedire, vt docet praedictus Sancius lib. 7. disp. 54. num. 3. quia recipiens ab aliquo esse spirituale debet ei quamdam reuerentiam. Quod probat cap. *ita diligere*, 30. quaest. 3. ibi: *ita diligere debet homo eum, qui se suscipit de sacro fonte sicut patrem.* Illa tamen reuerentia non est iure naturae debita, alia apud omnes nationes reperiretur: Sed est debita ex quadam condecencia supposita institutione baptismi, & illius ad baptizatum applicatione. Vnde nisi ab Ecclesia interdictum esset matrimonium inter virum, & foeminam ab eo baptizatum, illam carnaliter confoecere non esset scelus contra aliquam reuerentiam naturaliter debitam, sed aliquantulum maior indecentia quam si ab ipso non fuisset baptismus abluta: nec ob id peccatum mutat speciem, sed ad summum notabiliter aggrauabit, vt disput. 1. diximus de confessario cognoscente filiam confessionis.

24 Sacerdos autem baptizans foeminam impedimentum cognationis contrahit: quia licet impeditus sit ratione Sacerdotij illam ducere, natura sua incapax non est ad matrimonium, sed solum iure positiuo. Vnde optime ligatus vno impedimento, alio nouo potest vinciri. Sicut vxoratus foemellam baptizans cognationis illi efficitur, quamuis impedimentum ligaminis habeat tempore quo ministratur baptismus.

- 25 Omnique vir foeminam baptizans non tantum incestus reatum incurrit, quando copula inter ipsos intercedit, verum quando tactus, & oscula aut impudicus aspectus, quamuis animo ibi sistendi. Nam omnia iura matrimonium in aliquos vetantia, inducunt exinde quandam reuerentiam debere seruari inter ipsos. At contra debitam reuerentiam delinquit, qui personam honore afficiendam impudice tangit, aut apicit: & ob id affines siue consanguinei se laiciue mutò tangentes aut aspicientes, quamuis animo non vltius progrediendi, incestus labe inquinantur, vt fatentur vniuersi. Quod tamen intelligendum est iuxta limitationes adductas num. 2. 1.

Authoris iudicium.

- 26 Quamuis praefata sententia, num. 11. & 12. adducta nixa fuerit probare non contrahi cognationem spiritualem inter virum baptizantem, & masculinum baptizatum, nec itidem contrahi inter foeminam baptizantem & foemellam baptizatum, & denique non

contrahi inter personas eiusdem sexus: At oppositum dicendum est. Nam Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 2. absolute decernit cognationem spiritualem contrahi inter baptizatum & baptizantem, baptizatiue patrem ac matrem & inter suscipientes baptizatum, ac baptizatum ipsum & illius patrem & matrem; nec Concilium distinguit, an ad contrahendam huiusmodi cognationem spiritualem, debeant personae esse diuersi vel similes sexus.

- 27 At dices, personas in sexu similes incapaces esse ex rei natura ad contrahendum matrimonium, sed Concilium in naturam cognationis spiritualis explicuit per effectum quem causat, videlicet per hoc quod inducitur sit impedimenti ad matrimonium, vt constat illi verbis. *Docet experientia propter multitudinem prohibitionem multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque sancta Synodus huic incommodo providere, & a cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit, &c.* Taliter quod Concilium denotare videatur, cognationem spiritualem separari non posse ab eo quod sit impeditiva matrimonij, & contra, tunc non inueniri cognationem quando matrimonium non impedit. Igitur cum personae similes in sexu incapaces sint ad matrimonium contrahendum, impedimenta matrimonij eis non contingent. Fitque hoc manifestius ex eo quod ipsum Concilium cupies prohibitiones matrimonij restringere, decernit quod si alij vltra designatos ad suscipiendum baptizatum illum tetigerint, cognationem spiritualem nullo modo contrahant: quasi dicat Concilium, quia nolo hos, qui designati non fuere vt susceptores baptizati, esse prohibitos ad contrahendum, cum baptizato, seu illius patre, vel matre; nolo quoque cognationem spiritualem contrahere: quamuis suscipiendo baptizatum de sacro fonte eumdemmet actum exercent, ac illi qui sunt designati. Fit ergo ex Concilio tunc solum inueniri cognationem spiritualem inter aliquos, quando inter eos impedimentum cognationis ad contrahendum reperitur.

28 Fateor huiusmodi argumentum vim non leuem in ferre aduersus nostram conclusionem, nu. 26. adducta. Respondetur tamen, quod esse praecipuus effectus cognationis spiritualis sit matrimonium impedire: at etiam reperiri poterit illa cognatio inter eos, qui incapaces existunt ad contrahendum, quia recipiens ab aliquo esse spirituale, debet ei quamdam reuerentiam, vt diximus nu. 23. quae resultat inter personas similes sexus, & illa reuerentia est etiam effectus cognationis spiritualis, & baptizans cum genere filium spiritua-
lem, contrahit cum filio a se genito spiritualiter quamdam cognationem patris ad
filium, quae relatio quaedam est
spiritualis, sicut fundamentum eius spirituale est,
videlicet generatio spiri-
tualis.

DISPUTATIO XLI.

An possit scrupulosus, existimans se peccatum committere Eucharistiam suscipiendo, eam recipere sine peccato contra suam conscientiam scrupulosam, & absque depositione illius?

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- Quam necessaria sit hac disputatio, num. 1.
Triplex genus conscientiae assignatur, num. 2.
In quo consistat difficultas questionis, num. 3.
Argumenta a parte negativa, num. 4. & 5.
Prima sententia, num. 6.
Authoris iudicium, num. 7.
Probatur ratione, num. 8.
Obiectio difficilis aduersus eam, num. 9.
Afferuntur alia duo rationes inuantes Authoris iudicium, num. 10. & 11.
Obiectio secunda magni momenti aduersus resolutionem Authoris, num. 12.
Obiectio istius enucleatio, num. 13.
Vexatis scrupulis, an peccata olim commissa sint confessi, vel non? conuenit ad reiterationem confessionum cessare, num. 14.
Obiectio contra numerum iam dictum, num. 15.
Eius enotatio, num. 16.
Scrupulosus minus necessarium est scrupulis trahi, an peccata graua sint confessi, vel non? quam an mortalia non adeo graua, num. 17.
Neque illis opus est, ut possint licite cessare a reiteratione confessionis peccatorum olim commissorum, expressè recordari ea fuisse confessi, num. 18.
Si confessio aliqua nulliter fuit facta, & alia intermedia cum dolore, proposito sufficienti, & naturali obliuione nullitatis praeterita confessionis, postea remittens penitens illius, non tenetur confessiones in eadem reiteratione, sed quae fuit nulla, & peccata tunc confessi, num. 19.
Insamant Sacramentum Penitentiae, reiterantes illud ob solos scrupulos, num. 20.
Vtilis Doctrina adducitur circa scrupulos, num. 21.
Non decet scrupulosos ob vitandos scrupulos motibus capitis, aut alterius membri gestire, num. 22.
Iberi a scrupulis recedant a scrupulosi, ne ab eis inficiantur, num. 23.
Duplex genus scrupulorum assignatur, & eorum remedia, num. 24. & a qua radice scrupulosi oriuntur, ibidem.
Ad argumenta respondetur, num. 25. & 26.
Qualiter vitari queat perplexitas duorum praceptorum incompatibiliter concurrentium, cum vtili doctrina, num. 27.
Alia scitu digna ad scrupulos circa ministeria Fidei attinentia, num. 28. 29. 30. & 31.

Disputatio haec valde necessaria erit ad vitandos scrupulos, tam poenitentibus eis vexatis, quam confessarijs scire debentibus remedia quibus medeantur. Quam disputationem licet aliqui exponendam instituant generali ratione, an scilicet possit scrupulosus quodlibet opus agere contra suam conscientiam scrupulosam

ea non deposita. Nos in particulari scrupulosa conscientia circa communionem, institutum sumimus, exempli gratia.

Triplex genus conscientiae Schola Theologorum distinguit cum D. Thom. 1. 2. quaest. 19. art. 6. Erroream vnam; illam scilicet, quae determinate iudicat esse peccatum, quod tale non est, vel esse licitum quod prohibitum est. Secundam dubiam, quae determinate non iudicat aliquid esse peccatum, vel minus; dubia semper manens. Scrupulosam postremam; quae leuis suspicio est, ex leuibus fundamentis iudicans id peccatum, quod reuera non est, formidans semper contrarium posse veritatem continere. Sic Sanchez in summa, lib. 1. cap. 1. r. num. 1. Vazquez 1. 2. disp. 67. c. 2. nu. 7. Sa verb. dubium, num. 1. & communiter Theologi, & Summistae verb. conscientia, seu verb. Scrupulosus. Cantarell. in praecipis decalog. lib. 1. c. 3. n. 16.

Qui omnes iam consentiunt, operantem contra conscientiam dubiam, vel erroneam, crimen incurere, si absque earum depositione operetur, mortale vel veniale iuxta naturam actionum quae exercentur: & eodem reddunt rationem, hanc videlicet, quod proxima regula nostrarum actionum ratio & dictamen sit; hincque censentem inique agere, labe inquinari compertum est, ut potest contra dictamen recte rationis operando, si absque talis conscientiae depositione opus exerceat. Sic Sanchez & Vazquez vbi supra.

Sed ibi difficultas residet, an valeat scrupulosus absque scrupulis & dictaminis depositione iudicantis crimine irreri, Eucharistiam suscipiendo; vel quamcunque aliam actionem exercendo, de facto communicare, seu ceteras actiones exequi absque crimine; verbi gratia, si cogitaret aliquis motionem manus, vel oculatorum ad coelum elevationem peccatum esse; vel confessiones praeteritas nunquam recte fuisse executioni mandatas, aut communionem sacrilegio infectas, an posset huiusmodi exercere actiones adhuc non deposito iudicio quod in earum executione peccatum reperitur, & confessiones praeteritas non reiterare?

Videtur Eucharistiam non posse licite recipi, seu aliam actionem exerceri sine iudicij scrupulosi depositione. Non Eucharistiam suscipiens existentem iudicio, quod peccatum committit, operatur contra dictamen rectum rationis, iudicans nullam actionem contra legem Dei efficiendam esse. Igitur necessarium erit scrupuloso communicanti, scrupulosum iudicium deponere, iudicareque in Eucharistiae receptione nequaquam delinquere.

Secundo arguitur, operans contra conscientiam erroneam sordè inficitur, ut supra diximus nu. 2. ex mente omnium; contrariumque asserere, haereticum esse non pauci censent. At conscientia scrupulosa etiam erronea est (quisnam maior error quam cogitare leuare manam, vestiri, &c. peccatum esse?) igitur aduersus eam operari crimen erit.

Propter haec argumenta potest esse prima sententia, censens, nequaquam licere scrupuloso aduersus conscientiam scrupulosam operari, ea prius non deposita. Cui fauere videntur Rodriguez 2. tomo summae cap. 51. num. 3. Ludouicus Lopez 1. parte instruct. cap. 3. §. Ex quo sequitur in fine.

Authoris iudicium.

Ad disputationis resolutionem notandum, scrupulosus posse deponere suum iudicium dupliciter; vno modo per principia intrinseca, per rationes, inquam, de nouo aduenientes, quibus mutetur iudicium in contrarium eius cui antea inharebat, iudicans licitum esse quod antea illicitum reputabat. Alio modo per principia extrinseca; per auctoritatem videlicet confessarij, aut aliorum Doctorum, docentiu nullo modo peccatum scrupulosum, licet operetur non deposito iudicio fundamentis scrupulosi innixo, imò reatius acturu si adhuc eo no deposito operetur.

Scrupulosus ergo licite operari potest conscientia scrupulosa non deposita intrinsece, & consequenter sacram Eucharistiam suscipere, dum tamen sequatur confessarij dictamen, vel aliorum doctorum docentiu, non obstante tali iudicio & rationibus licite posse communicare. Hanc expressè tenent Sanchez in summa, libro 1. cap. 10. num. 80. Nauarr. cap. Si qui autem, nu. 64. & 65. de poenitent. distinct. 7. & summa. Latin. praes. lud. 9. num. 9. & tom. 1. Confilior. confil. 9. de emptio. Nider. praecip. 1. cap. 5. nu. 9. Sa verbo, dubium, num. vltim. Becan. tom. 2. tract. 1. cap. 4. quaest. 10. Cordub. lib. 3. quaest. 5. proposit. 4. Zerol. in praxi poenitent. fol. 384. Montef. 1. 2. disput. 29. quaest. 6. nu. 254. Figueroa in medico spirituali. cap. 3. Graff. lib. 1. decil. cap. 16. num. 16. & tomo 1. confil. 5. num. 5. Malderus 1. 2. disput. 88. Granado 1. 2. tractat. 12. disput. 5. num. 2. Layman 1. tom. cap. 6. §. 4. num. 2. Cornejo 1. 2. tom. 1. tractat. 8. disput. vltima. Villalob. tractat. 1. de conscientia, difficult. 27. num. 4. Rodriguez tom. 2. quaest. 66. art. 3. per totam, vbi multa de remedijs scrupulorum, var. lib. 1. cap. 14. in Clau Regia, Vazquez 1. 2. disput. 67. cap. 2. nu. 8. per haec verba: Scrupulosus non obstante scrupulo, & iudicio conscientiae scrupulosa credat confessario, & patri spirituali. Qui disput. 62. cap. 3. num. 10. existimat, opinantem per principia intrinseca aliquid illicitum esse, posse illud operari inductum auctoritatibus aliorum Doctorum opinantium illud licitum fore, quantumcumque opinionem illorum iudicet falsam. Quem in hoc sequitur Lessius de iustit. lib. 2. cap. 41. dub. 9. nu. 76. Salas 1. 2. sect. 8. Egid. de Sacrament. disput. 34. dub. 10. num. 84. Malderus 1. 2. disput. 86. Cornejo 1. 2. tom. 1. tractat. 8. disput. 3. §. secundo probatur. Sair. Clau Reg. lib. 1. cap. 6. qui cap. 14. ait, non solum fore licitum scrupuloso contra scrupulum agere, verum salubre consilium esse, imò praecipuum, quotiescumque ex anxietate scrupulorum notabile damnum saluti obueneret, obstrictus est enim tunc exterius se diuertere, alijs confabulando, & laeta videndo. Quod si his adhibitis internam quietem non nanciscatur, ad culpam ei non imputabitur, aut si retraheretur scrupulosus a confessione vel communionem sub praecipio obliganti. Quod etiam tenet Valentia tom. 2. disput. 2. quaest. 14. punct. 4. Sanchez in summa, lib. 1. cap. 10. nu. 83. Montef. 1. 2. disput. 29. quaest. 6. num. 255. Igitur si ex mente Vazquez & aliorum licitum est aliquem contra opinionem propriam operari dictum solum auctoritate aliorum, multo magis licebit contra scrupulosam conscientiam agere ob auctoritatem confessarij, & aliorum Doctorum putantium nullum repe-

riri peccatum in executione communionis, seu alterius actionis contra proprium iudicium scrupulosum, vt docet Margarita Confessar. folio 151.

Secundo, nam subditus ex plurimorum sententia tenetur obedire contra propriam opinionem, quantumcumque iudicet opinionem superioris praecipientis esse falsam. Sic Vazquez 1. 2. disput. 62. cap. 6. cordub. lib. 3. quaest. 9. Azor 1. parte, lib. 2. cap. 17. quaest. 7. Garcia 2. tom. de beneficijs, parte 1. r. cap. 5. nu. 366. Salas 1. 2. sect. 8. a nu. 75. & plures alios Doctores pro hac hac sententia adduximus disputat. 33. num. 29. & 31. Tunc enim operatur hoc dictamine: licet quod mihi praecipuum est, agere non possim absque peccato iuxta meum iudicium, quod deponere nequeo intrinsece per rationes illud mutantes; virtute tamen obedientiae operor, quae quidem in demnem me constituit, vt dixerunt Cordub. & Garcia supra, quos etiam retulimus disput. illa 33. num. 30. Siue ad operandum teneor, quia scio me non peccaturum, opinionem probabilem superioris festando, vt dixit Vazquez & alij quos adduximus quoque dicto illo numero 30. Scrupulosus igitur ratione obedientiae erga confessarium sequi poterit illius dictamen contra propriam vrgentiori ratione; cum scrupulosum iudicium ratione non fundetur, probabilis vero opinio illi nitatur. Vel quia cognoscit se absque peccato posse confessarij opinionem lectari.

Imò & sequi tenebitur in operibus sub praecipio, Eucharistiam scilicet sumendo in articulo mortis, vel in Paschate, vel in alijs temporis per Constitutionem alicuius Religionis praefinitis (si Religiosus est) vt constat ex Clement. ne in agro, §. Sande, de statu Monachorum, & agit Trident. sess. 25. cap. 10. per haec verba: Attendant diligenter Episcopi & ceteri superiores monasteriorum Sanctimonialium, vt in constitutionibus earum admoneantur Sanctimoniales, vt saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, vt & se salutari praesidio muniant ad omnes oppugnationes demonis fortiter superandas. Videndus etiam Reginald. 2. tom. prax. lib. 29. nu. 73. in fin. Zerola in praxi Episcop. 1. parte, versiculo Moniales, §. 7. pag. 235. Rodriguez quaest. regul. 1. tomo, q. 62. art. 1.

Tenebitur etiam Missae interesse in Festo, licet aduersus eam scrupulis infidelitatis vexetur: & infirmum inuifere, si indigeat maxime, quamuis vexaretur scrupulis irae aduersus illum, aut impudiciae. His enim scrupulis existentibus, & iudicio non deposito, quod scilicet in exercitio illarum actionum peccatum reperitur, eas exercere tenebitur, vt iam diximus, nec contra iudicium agere peccatum erit.

Nec obstat, Religiosum ex voto obedientiae esse obligatum contra suum iudicium superiori parere, cum illud sequi possit absque peccato, vt retulimus supra numero 8. At penitens cum voto non sit strictus confessario obedire, onus ei non incumbit contra suum dictamen confessarium sequi. Vnde obedientia, quae excusat subditum a peccato, ob parendum contra suum iudicium operantem, cum deinctus ea non sit poenitens, excusatione non gaudebit contra suum dictamen agendo. Non, inquam, obstat hoc: nam licet verum sit, poenitentem non agere contra obedientiam dum non pareat confessario, peccabit tamen contra virtutem existentem alias sub praecipio, & quam Confessarius iubet

iubet exerceri sub penitentiae vinculo, vt diximus disputatione 33. num. 8. & disputatione 13. num. 8. verbi gratia, si penitens nollet tempore Paschatis, aut mortis communicare ob scrupulum, & confessarius praecipere communionem, peccaret non communicando contra Religionem, minime vero contra obedientiam: imò nō acceptando penitentiam Sacramentale iniūctā rationabiliter, solum peccaret cōtra virtutē penitentiae, & non obedientiae, vt Suarez 4. tomo; in 3. parte, disputatione 20. sect. 4. in fin. & nos latius diximus illa disputatione 13. num. 8. Eodem modo quo aegrotus recusans remedia necessaria ad salutem, peccaret contra propriam charitatem, & non contra obedientiam medici praecipientis. Vnde licet penitens agendo contra suum dictamen, excusari non possit ratione obedientiae sicut subditus, excusatur tamen ratione virtutis Religionis tempore Paschatis obligante ad communionem, & etiam ratione propriae charitatis tempore mortis. Cum enim praecipia communicandi illis temporibus possideant ius obligandi, scrupulosus verò certus non sit, an peccatum committat communicando, neque id iurare debeat, vel audeat, tenebitur confessarij seu aliorum sequi iudicium, proprio relicto. In communionibus verò ex consilio licet non teneatur comitari iudicium confessarij, cum nec communicare sit adstrictus, poterit tamen licite illud amplectari contra proprium dictamen, eo quod scrupulosus ratione probabili non nitatur, sed potius in ipsius defectu & ignorantia: agere verò contra ignorans iudicium nullum peccatum esse quilibet censebit: dum monitus esset in iudicio errare.

10. Si namque scrupulosus adhuc non deposito iudicio contra illud agere non liceret, concedere cogemur plures saluationem non posse assequi, dum scrupulis adeò vexarentur, quod in omnibus se delinquere putarent. Idemque in existimantibus confessiones se inualidas efficere, & sacrilegè communicare semper: his enim necessarium esset perplexitatē incurrere, Eucharistiam suscipiendo, vel non suscipiendo: quia supposito, quod iudicium non deponunt, crimē committerent, si verum esset, scrupulosum contra suū iudiciū non posse operari; non communicando etiam crimine inficerentur si tempore mortis, Paschatisve communioni non applicarentur. Admittere vero peccatorum perplexitatem absque culpa perplexi (qua certe caret scrupulosus cum inuoluntaria imaginatione vexetur excitante iudicium scrupulosum) nemo censuit, & rationi contrariū est, cum inde sequeretur admittendum statum necessarium ad peccandū sine culpa, quod impossibile est, eo quod peccatum in tantum sit peccatum, in quantum voluntarium: docet D. Thomas 1. 2. quæst. 19. art. 6. ad tertium, & ibi Medina & Zumel. Vazquez 1. 2. disput. 60. cap. 2. nu. 6. Cordub. in question. lib. 3. quæst. 4. in fin. Sanchez in summa, lib. 1. cap. 11. num. 12. Valent. 1. 2. disput. 2. quæst. 14. punct. 5. ad secundum, Azor tomo 1. libro 2. cap. 8. q. 8. Salas 1. 2. tractatu 8. disput. vnic. sect. 3. Basilius de Leon de matrimonio, lib. 10. cap. 15. num. 7.

11. Verum si ratio scrupulosi obscura non existeret, nullo potentiori argumento posset se vincere, quod scilicet suscipiendo Eucharistiam non peccet, quam sentire maximo affici dolore ex eo quod crimē committere cogitat: quid enim magis procul à peccato, quam contraria voluntate illius inuestiri? De his dici

fanè valet illud Psalm. 13. *Ibi trepidauerunt timore, vbi nō erat timor.* Dicant a B. *Theresia de Iesu (Abulensis ciuitatis decor & solatium)* obediēte confessario contra proprium dictamen.

12. Sed obijciat scrupulosus: si iudico me communicando peccatum committere, & communico, factū hoc æquiualebit huic propositioni: *Suscipiens Eucharistiam, pecco; volo suscipere, ergo volo peccare:* licitum ergo mihi non erit contra iudicium proprium communicare, vel quamuis aliam actionem operari.

13. Gratias quidem ego libenter referam ob obiectionem, cum ob solutionem ipsius necessarium sit scrupulosum conuictum manere, nisi insanus sit, & incapax rationis. Quando enim scrupulosus iudicat se delinquere communicando, & communicat, non æquiualeat absolute huic propositioni factum illud: *Si modò Eucharistiam suscipio, forde inquinor: volo suscipere, ergo cupio delinquere:* Sed æquiualeat huic propositioni disiunctæ: *Si communico modò, pecco iuxta meum iudicium; non verò iuxta confessarij, vel aliorum Doctorum opinionem: volo communicare, ergo desidero peccare.* Nego consequentiam: sufficit enim ad non peccandum aliorum sequi iudicium contra propriū; vt supra ex sententia Vazquez & aliorum adduximus numero 7.

Et quamuis admittatur, non posse aliquem aliorum fallam iudicio suo opinionem sequi contra propriam veram reputatam; illud tamen minimè locum habet in scrupulo: nam opinio qua alicui vera videtur, & eius contraria falsa, in probabilibus rationibus fundatur; contra quam si agat, necessarium erit agere contra rationem dictantem probabiliter: at scrupulus cum solū in inanibus delirijs fundetur, & in defectu rationis, cōtra illam non aget, qui operaretur contra huiusmodi rationis defectum, & delirium. Quapropter communiter Doctores scrupulum esse dicunt infirmitatem, aut crucem infligam a Deo vel stultitiam; & hæc incurabilior, quia naturalis defectus.

14. Aduertant igitur scrupulis vexati, *At confessa sint, vel non, praterita peccata;* illos oportere cōtra huiusmodi scrupulum agere, cessando à reiteratione confessionis, adhuc iudicio nequaquam deposito, quod peccata non sint cōfessa. Docent omnes authores vocati, numero 7. Zerol. in prax. penitent. folio 185. Pefant. 1. 2. quæst. 19. art. 6. regul. 8. Granada 1. 2. tract. 12. disput. 5. nu. 8. Layman 1. tom. tract. 1. cap. 6.

15. Nec obest, quod scrupuloso certum nō sit, an scrupulum, vel dubium patiatur. Igitur ne se exponat periculo non confitendi peccatum commissum, tenebitur illud confiteri.

16. Non obstat obiectio: nam cum probabile sit iudicium illud ex scrupulo oriri, & non ex dubitatione, probabile etiam est fundamento carere; & consequenter probabile etiam nullam interuenire obligationem subijciendi peccatum nouæ confessioni. Sic Sanchez in summa, lib. 1. cap. 10. num. 81. in fine, & 82. dicens, scrupulosus debere iudicare suum iudicium scrupulosum esse, & non dubium, siquidem à confessario de eo praeuocentur, Sa verbo, *dubium*, num. 4. Margarit. cōfess. fol. 152. Granada 1. 2. tractat. 12. disput. 5. numero 8. Inter praecipuas vero rationes, quibus duci prudenter queat scrupulosus ad cogitandum & sibi persuadendum dubiam non esse, sed scrupulosam suspicionē quam habet, an peccata sint confessa vel non, ea erit, quod

quod soleat scrupulis turbari tam circa iterandas confessiones, quam alias materias virtutum: tunc enim prudēter, & absque temeritate iudicium ferre poterit, suam suspicionem ex scrupulo, & non dubio oriri: cū enim ille in possessione scrupulosi sit, conditio scrupuli contra conditionē dubij praualere debet. Vnde licet probabilitas scrupuli sit probabilitas facti, & non iuris, & probabilitas facti sufficiens non fit ad reddendam tutam conscientiam, vt dicemus disput. 45. num. 49. & ideo scrupulosus circa factum opinatur, an vide licet de facto habeat scrupulum, vel dubium; tamen qui vt diximus in possessione scrupulosi habetur, melior est conditio scrupuli tunc, quam dubij. Si verò mos illi non sit scrupulis intendere, tunc potentiori fundamento possit cogitare, dubio, & non scrupulo se onerari; licet solum hoc totale fundamentum nequaquā esse possit ad tale iudicium ferendum.

17. Aduertant deinde, scrupulosi fore minus necessarium scrupulis intendere circa peccata grauia, an sint confessa, vel non, quam circa mortalia leuiora. Nam cum grauia maximè deformia sint, oculis semper obijciuntur, & ob id ferè impossibile eorum in confessione obliuisci: leuiora verò cum conscientiam non adeò pungant, obliuioni tradì contingere prius potest: vt magis vulnus magnum quam exiguum è somno excitare solet vulneratum.

18. Notent denique, vt possint licitè cessare scrupulosi à reiteratione confessionis peccatorū olim commissorū, illis nō esse necessariū expressè recordari ea fuisse confessa: quod herclic si opus foret, esset necessariū etiā millies, & ultra eadē cōfiteri: cum impossibile sit recordationem capere, num fuerint certò cōfessa. Sufficit enim eos cognoscere solitos esse semper conscientias examinare iuxta moralem possibilitatē; & alias scire sacrilegium cōmittēdum iri, si data opera peccatum mortale clauibus penitentiae nō subderetur. Nec ex igua ignorantia erit, & impudentia, velle certò cognoscere aliquē se adeò sufficienter fuisse confessum, quod gratia Sacramentalis sit ei exhibitā, praesertim cū absque reuelatione Dei eo vsque attingere sit impossibile. Ecclesiast. 9. *Nescit homo vtrum amorem, an odio dignus sit.* Sic Caietan. in summa, verb. *de scrupulosorum medicina*, Medina lib. 1. summa. c. 17. & 1. 2. q. 19. art. 6. in fin. Nauarr. cap. *Si quis autem*, de penitent. distinct. 7. num. 77. Enriquez lib. 5. de penitent. cap. 3. num. 4. Sanchez in summa, lib. 1. cap. 10. nu. 85. Sā verb. *dubium*, num. 5. dicens, non debere scrupulosum reiterare confessiones, nisi iurare audeat peccata mortalia esse, & nunquam confessa. Granada 1. 2. tract. 12. disput. 5. num. 8. Becan. tom. 2. tract. 1. cap. 4. quæst. 10. Reginald. de prudentia Confessar. cap. 11. nu. 10. 11. 13. & 17. Ochagau. tract. 2. de Confessione. Sacrament. quæst. 41. num. 9. Alexand. Pefant. 1. 2. quæstione 19. articulo 6. disput. 11. regul. 3. Manuel Rodriguez 3. tomo, quæst. regul. quæstione 66. articulo 3. in principio, eo quod nullus etiam si scrupulis non sit vexatus post mediocrem adhibitam in discussione conscientiae suae perquisitionem in ordine ad confessionem peccatorum efficiendam, teneatur vterius de antea cōtra cogitare. Quod si aliquid occurrat non explicatum in confessione, poterit sibi persuadere illud iam fuisse memoratum. Quanto ergo magis homini scrupuloso huiusmodi persuasio erit necessaria ad pacandam conscientiam suam?

Sanchez Selecta.

19. Præterquam quod licet aliqua confessio ob malitiam nulliter fuisset facta, si tamen postea alia effecta fuerint cum dolore, proposito, & naturali obliuione nullitatis, vt si ab hinc viginti annis recordatus sit se confessionem fecisse, quæ nulla erat, non tenebitur omnes confessiones intermedias repetere, sed solum illam quæ facta est inualidè, & peccata in ea cōfessa. Nam confessiones semel validæ semper validæ existunt. Sic Cordub. in summa, quæst. 158. Vazquez tom. 4. de penitent. quæst. 92. artic. 3. dub. 1. in fin. Granada 1. 2. tract. 12. disput. 5. num. 11.

20. Placet mihi quod & Victorie, quæst. 130. afferenti, scrupulosos diffamare Deum, & Sacramentum Penitentiae, idque reddere odiosum; circumferentes, Sacramentum velut rigorosum exactorem se gerere, vltra debitum à conscientijs exigens, cum non solum peccata, verum & scrupulos postulare velit: quod tamen falsum est. Verba Victorie: *Sed quid sit dicendum de scrupulosis, vt si habeo suspicionem, quod feci peccatum: respondetur, quod non solum non teneor confiteri, sed nec de eo facere scrupulum, si credo quod non consensi. Quia in rebus moralibus debemus procedere expressis coniecturis: Deus enim sospita non est, nec querit laqueos. In rebus autem moralibus vocatur demonstratio, vbi habeo coniecturas pro vna parte, & nō pro alia, licet habeam formidinem eius. Isti qui sic consistunt, infamant Sacramenta, & reddunt ea odiosa, satis est confiteri peccata certa, & dubia, sed non de scrupulis, qui quidem sint veri scrupuli (nam de his loquor.) Exemplum. Est alij quis qui omnino habet propositū cauendi à peccatis, & nullo modo vult consentire tentationibus, expertusque est, quod solet resistere cogitationibus, & illecebris; postea occurrunt cogitationes, & detentus fuit in illis, et postquam discesserunt, nō recordatur, si aduertit, si cōsensit, vel qualiter se habuit. Dico, quod de tali scrupulo non oportet confiteri. Et eodem modo de cogitationibus fidei, & phantasias, quæ occurrunt homini etiā parato mori pro fide, si opus esset.*

Quomodo verò scrupulosi Sacramentis infamiae notam inurant, rectè explicauit Ochagau. tract. 2. de confessione, q. 42. n. 9. in fin. per hæc verba: *Vt etiā Sacramentorū intolerabilè esse alij iudicabūt, occasione data ab scrupuloso, & sic aliquo modo infamaretur. Cū enim alij videāt scrupulosū perditū scrupulis, poterūt timere ad Sacramēta accedere declinādo in laxitudinē, ne in tale perditionis extremū incidant, in quale scrupulosū incidisse vidēt, putātes vitā obseruāntē, & Sacramentorū vsum id dāni attulisse. Quod et docet Pefant. 1. 2. q. 19. art. 6. regul. 10. & S. Theresia de Iesu Abulensis, en el camino de perfección, c. 40. Per hæc aurea verba, simillima maximè his quæ hætenus dicta sunt: *Pensais que le importa poco al Demonio poner estos temores, no, sino mucho. Porque haze dos daños, el vno que atemoriza a los que lo oyen de llegar se a la oraziō, pensando que bā de ser tūbiē engañados, el otro que se llegaria muchos mas a Dios viēdo que es tū bueno como he dicho que es posible comunicarse ahora tūto cō los peccadores. Et c. 41. Asi que no os apreteis por que si el alma se cōuēza a encoger es muy mala cosa para todo lo bueno, y a las vezes da en ser scrupulosa y veys la a qui inhabilitada para si, y para los otros. Es tal nuestro natural que las atemoriza, y aboga, y aū se les quita la gana (por no verse en semejante apretura) de llenar el camino que vos lleuais, y viene otro daño de aqui que**

X

Jusgan

jugan a otros por imperfectos como tratan con libertad y sin encoximiētos por aprovechar el proximo. Si tienen alegría santa parecera disolucion en en special en las que no tenemos letras ni saucmos en lo que se puede tratar sin pecado, y ay otro daño que en algunas cosas que aueys de hablar y es raxon hableys, por miedo de no exceder en algo, no osareis sino por vettura dezir bien, de lo que seria muy bien abominafedes, A si que hijas mias pcurad, cōtēder de Dios en verdad qui que no mira tātas menudencias como vos otras pensays, y no dexeis que se os enco ja el anima y el animo, que se podrian perder muchos bienes. La intenzion este recta y la voluntad determinada de no ofender a Dios.

Quod verò scrupulosos oporteat à reiterandis confessionibus cessare, tenet Gerfon tract. de remed. contra pusill. alphab. 70. lit. B. & C. & in tract. de diuersis diabol. tentat. lit. Z. Reginald. tract. de prudēt. confess. c. 11. num. 10. & 17. princip. & fin. Nauar. in summ. c. 21. nu. 42. & de penit. distinct. 15. c. Consideret, §. Semper, nu. 3. Sair. Clau. Reg. lib. 1. c. 14. plures DD. adducēs, Sal. 1. 2. tract. 8. disput. vnic. num. 292. allegans plurimos, Lorca, Med. & Zum. 1. 2. quæst. 19. art. 6. Pefan. 1. 2. quæst. 19. art. 6. disput. 11. reg. 2. Rodrig. 3. tom. qq. regul. quæst. 66. art. 3. dub. 1. & 2. Granada 1. 2. tract. 12. disp. 5. num. 8. Layman. 1. tom. tract. 1. cap. 6.

21 Si autē vexetur scrupulis perfectus, quod fuerit locutus terminis maximè compositis, & selectis; quod se gratum ostēderit corā benefactore, & vrbano; quod bona laudauerit, cogitans satius fore à predictis caufse, abigat tales scrupulos velut deliria. Deus enim, vel Ecclesia non intendit suis præceptis aliquem ita obligare, vt ea adimplendo, sit aut appareat fatuus; aut quod tollatur vrbinitas; aut conuersatio honesta cum alijs hominibus. Neque itē cōsultat nugas, aut sic se habere hominē, vt alijs ridiculo sit, saltem iuxta sententiam honorum, & discretorū virorum. Sic Rodrig. 2. tom. qq. regul. quæst. 46. art. 3. §. Tertia regula est, cuius sunt præfata iam verba, & in sum. 2. tom. cap. 52. num. 1. Villalob. tract. 1. de conscientia, diff. 27. num. 1. Cordub. lib. 3. quæstionarij, quæst. 13. regul. 3. Marg. confess. fol. 152. Imò neque imperfectio erit vrbinitas, gratitudini, &c. operam dare, cum de illis non exercendis votum fieri nequiret.

22 Nec scrupulosos decet ob vitandos scrupulos motibus capitis, gestus, alteriufve mēbri gestire: sunt enim aliqui caput mouētes, aut os retorquētes, quasi dicāt, non consentio, non cōsentio; & alia agūt mīserationis, & risus digna. Nā vt rectè notauit Caiet. in summ. verb. *Scrupulus*, ipsa attētio ad scrupulum vitandū, scrupulū parit. Quod etiam notauit Rodrig. 2. tom. summ. c. 52. num. 1. & 3. tom. qq. regul. quæst. 66. art. 3. dub. 3. de sacerdote scrupulizante, vñ verba consecrationis fuerint sufficienter prolata, vel non. Quod etiā docuit Caietan. 2. 2. quæst. 83. art. 17. docēs tāpē fieri à scrupulosis, quod occupēt suā mentē ad hoc, quod velint esse intenti, & attēti, quod potius est euagatio quā attentio, habentes potius attentionē ad intētionem habēdā, talitē quod intētio sit obiectū tunc suæ attentionis potius quā ad verba distinctē, & reuerētē dicēda. Si namque scrupulus conscientie in nihilo danat, ad quid illa nimia sollicitudo ad vitandū? Cogitare autem scrupulum detrimentum conscientie afferre, idipsum verè scrupulus est: vt docet Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 108. cap. 2. in fin. loquens de modo quo resistendū est

delectationibus carnalibus, per hæc verba: Tandē obserua vtilissimum modum bis delectationibus resistendi esse, simul ac sentitur appetitus titillatio, animum aliò diuertere absque vllō gestu, & motu corporis exteriori. Granada 1. 2. tract. 12. disput. 5. num. 8.

23 Liberi, & exempti à scrupulis ab scrupulosos recedant, aliās si mīlīter scrupulis inficiētur; quemadmodū consueuerūt homines deprauatorū morum etiā alios corrumperere, vt notauit Rodrig. 2. tom. summ. c. 52. num. 1. Becan. 2. tom. quæst. 10. tract. 1. c. 4. Villalob. tract. 1. de conscientia, diff. 27. num. 1. Alexand. Pefan. 1. 2. quæst. 19. art. 6. disp. 11. reg. 7. Magar. Confess. fol. 152. Cantarel. in præcepti decalogi, lib. 1. c. 3. num. 16. Quod limitandū, si scrupulosos comunicātes melancholici sint, vel parū scientes. Nam si sapientes sint, & animo hilares, rarissimè eueniet ipsos infici scrupulis, quantumcumque cum scrupulosos conuersentur.

24 Genus esse scrupulosorum adnotauit Vazq. 1. 2. disput. 67. cap. 2. num. 8. hominū scilicet de præteritis peccatis turbatorum, an sint confessi necne: quorum scrupulorum principālē originem esse puto defectum memoriæ scrupulosi, & timorē perendi salutē æternam. Horū ergo remediū erit ad confessiones iterandas nequaquam admitti. Aliud genus addo illorū, quibus quæ offensa Dei non est, velut iniuria representatur (ob inficientiam quidē) quorum scrupulorū radicē eam esse cenfeo, quod in actionibus licitis, seu indifferentibus quas exercent, in eorum mentem venit, quod si hoc, vel illo malo sine efficerentur, peccata essent. Cum enim discernere nequeant inter cogitationē rei iniquæ, & illius consensum, toties quoties de iniquitate cogitant, assensum illi præstitisse se iudicant; Astete in confessionali, fol. 155. non aduertentes, quod licet potentia intellectus, & voluntatis in anima coniunctæ sint, illarū tamen actus maximè ab inuicem distare posse Horū remediū erit contra suos scrupulos agere, & actiones quas peccata esse putant, non deserere. Denique licet communiter à Doctōribus pro scrupulorum remedio assignetur nihil habendum ab scrupulosi vt peccatum nisi iurare se cōmississe illud valeat; id tamen sufficiens nō esse experientia manifestat, cū talis scrupulosorū sit conditio quod iurare non recusabunt id criminis cōmississe quod nequaquam fuit patratum. Vnde efficacior medicina erit, nulla peccata interiora habēda fore ab scrupulosi vt talia, cū fauorabilis ad sit pro illis præsumptio ipsos cogitare in crimen consensisse; dū longe a committendo distabant; solum ergo exteriora peccata fuisse ab ipsis commissā erit credēdū: imò aliqui adeo scrupulis capti inueniuntur quod se cōmississe, exteriores actus fateantur, quādo eos non fuisse aggressos est manifestum. Vnde pro horum remedio, & cognitione confessorius attendat ad mores scrupulosi.

25 Primo argumento satisfactum est: operans enim contra scrupulosum iudicium, non agit contra dictamen rectum rationis absolute, sed contra rectum iudicio suo cognoscens simul, non esse contra dictamen confessorij, & aliorum DD. operari contra conscientiam scrupulosam.

26 Ad secundum dicimus, omnem conscientiam scrupulosam erroneam esse non re, sed secundum scrupulosi iudiciū; minimè verò omnem errorem scrupulosam esse admittimus: scrupulosus enim errat, monitus tamen ab alijs; non sic qui ex conscientia erronea. Vnde si

Vnde si dubitare quis cœpit suam conscientiam errare, & ab alijs certiorari non curauit, vincibiliter, & culpabiliter errat: at si dubitare non cepit, vel dubitās erroris monitorē non inuenit, inuincibiliter, & inculpabiliter errat. Hinc agēs contra conscientiam erroneam quā potuit vitare, peccat contra propriū iudiciū, cū aliās non habeat aliud quod sequi licitè possit. Qui verò ex scrupulosa conscientia operatur, benè noscitur se sequi aliorum iudiciū, licet contra propriū; quod excusat à peccato vt supra dictum est num. 6. & 7. Qui autē neglexit errorem vitare, & tamen postea huius negligentie illum peniteat, quærendo monitorē, & non inueniendo, inuincibilis erit eius conscientia erronea, cum vincere eam nullo modo possit nec per se, nec per alios; quātumcumque olim vincibilis foret: vt Sanchez lib. 1. sum. cap. 11. num. 12.

27 Aduertendū tandem cum Niderio præcept. 1. c. 5. num. 9. in fin. in nullo casu esse perplexum aliquem inter duo peccata, quin ei pateat exitus absque nouo peccato: nam si alicui dicit conscientia erronea innocentem occidendū esse, dimittat hanc conscientiam, & liberatus erit: quod si dimittere non possit ex se, & monitorē erroris nō inueniat, & occidat, inuincibilis fuit error, & inculpabilis. Sic scœnina die festo assistēs infirmo in extremis, & cogitās se peccaturā si Missam non audiat, dum tamen momentem non inueniat, non peccabit, infirmum deserendo. Imò etsi iudicet se peccaturam, Missam nō audiendo, & etiam infirmū deserendo, libera euadet, si præcepto sibi strictiori annuat, vt Sanchez in summ. lib. 1. cap. 11. num. 13. Granada 1. 2. tract. 12. disput. 6. num. 8. Scot. in 4. distinct. 30. quæst. 1. §. de secundo. Quod si discernere non valeat quodnam stictius sit, & cogitēt peccaturā se siue Missam non audiendo, siue infirmū deserendo, nequaquā peccabit contra alterutrum illorum operando, cum impossibile sit simul vtrumque præceptum adimpleri. Nec cogitatio solum quod quis committat peccatum agendo actionē sibi vilam peccaminosam, sufficit ad peccandū, nisi actio liberè fiat. Sicut detentus in carcere non peccat Missam non audiendo, etiā si cogitet se peccare, cum liberè Missam audire non possit: quapropter dum cōmuniter DD. asserunt peccare aliquē contra conscientiam erroneam agentem, id solum intelligendum est; si conscientia erronea libera sit ad agendum vel non, quod per illam dicitur, non tamen quando est necessaria, hoc est quod executioni mandari non possit quod agendū dicit. Similiter scœnina licet non audiendo Missam, liberè procedat, cum posset deserere infirmum, vel è contra liberè deserat infirmum, cum posset non audire Missam; libera tamen nō est respectu alicuius præcepti illorum duorum vagē, licet respectu cuiuslibet signati in particulari libera sit: quæ libertas potius physica est quā moralis in ordine ad culpam, vt notauit Sanchez in summ. lib. 1. cap. 11. num. 14. qui idem verificari dicit in pastore cogitante se crimen admittere, Missam non audiendo, & etiam gregem deserendo. Tenent etiam Rodrig. 2. tom. summ. cap. 51. num. 6. quidquid reclamant aliqui in contrarium, vt refert Sanchez innotinatim. Pastor namque ille licet liberè posset deserere gregem, aut Missam non audire, considerando illam absolute: at secundum quod Missam audire respectum dicit ad desertionem gregis, & sit incompatible Missam audire, & gregem custodire, deserendo gregem

non absolute, sed eo fine quo præceptum Missæ adimpleatur, non deseritur liberè, sed ex necessitate non frangendi præceptum Missæ; cum aliās impossibile pastori esset eodem tempore duobus illis mandatis satisfacere. Vnde deceptus fuit Granada 1. 2. tract. 12. disput. 6. num. 14. arbitrans, in eo casu habere hominem sufficientem libertatem ad peccandum, & ob id ad diuinam prouidentiam attinere censet eum illuminare de errore, ne in necessarijs deficiat.

PRAXIS PRO REMEDIO SCRUPVLOSORUM INFIDELITATIS, & BLASPHEMIE.

S V M M A R I V M.

Magnis contemnendi sunt scrupuli infidelitatis, vel blasphemie, quàm ij qui se offerunt erga alias materias, num. 28.

Exprobandi sunt huiusmodi scrupulosi tāquam paritē fidentes Diuinam potētiam præsto esse omnibus nolentibus Fidem deserere, num. 29.

Dum obtenebratur intellectus circa mysteria Fidei non id prouenit ob defectum Fidei, sed aliquando ob stultitiam, vel infirmitatem, vel crucem à Deo inflatam scrupuloso, num. 30.

Ad vincendum hos scrupulos expedit maximè demōnis versutiam non timere, num. 31.

Qualiter se gerere oporteat confessorium cum huiusmodi scrupulosi, num. 31.

Præceptum Fidei exercendū non obligat per se nisi semel fortè in vita, num. 32.

Non se defendat scrupulosi gestibus, & verbis ab huiusmodi scrupulis, num. 33.

Pudeat hos scrupulosos molestare confessorium suis delirijs, & stultitijs, num. 34.

Inter labores confessorij nullus maior, quàm contendere cum scrupulosi, num. 35.

28 **M**EXARI præcipuè solent fideles infidelitatis, & blasphemie scrupulis, quos metuerè minus quàm aliarū rerum, & contemnere magis operę pretium erit. Granada 1. 2. tract. 12. disput. 5. num. 8. Illud sanè malum parum timoris, vel minoris sal-

tem incutere consuevit, in quod prolabi distamus magis è contra pertimescentes plus, in id incidere, quod approximari conspiciamus: inter crimina autē, quæ aggredi nos posse facilius perpendimus, quæ sequuntur carnem, & sanguinem, est vnicuique manifestum: cum enim illa sensui sint amabilia, ad suam concupiscentiam spurcitiam nos inducunt, & instigant: alia verò scelera, quæ spiritum respiciunt, sicut non tantum delectant, ita & minus ad sui sequendam nefariam naturam alliciunt. Huius generis est infidelitas. Si namque in carnalia formidantes incidere, etsi tententur non ob id prolapsos esse est iudicandum, nisi assensum præstiterint, vrgentiori tentatos infidelitate, blasphemijs non ob id correre iudicare erit fas.

29 Intueor hos in Fidei mysterijs scrupulizantes nauimiles naufragati, & misero nauæ ad cælum vociferati, & cum discipulis ad Dominū Salua nos, perimus, conclamantibus. Quibus scrupulosi responsum dari,

latiue, an res talis sit vel non. Quapropter omne dubium practicum includit necessariò dubiù speculatiuù, imò radix dubietatis practicae, est dubitatio speculatiua: è conuerso verò dubium speculatiuum non claudit dubitationem practica, sed ab ea optimè seiungi potest. Pro hac tamen doctrina vide aliam simile de opinionibus disput. 43. num. 48. quæ necessaria valde est, & scitu digna ad cognoscendum, quando videlicet opinionibus ut liceat, vel nò. Vnico tamen verbo differentia explicatur, quod dubium speculatiuum respicit veritatem rei tanquam obiectum, dubiù verò practicum respicit bonitatem.

In triplici igitur casu potest quæstio disputari. Primo, quando quis dubitat, an audita fuerit hora duodecima noctis, & comedit aut bibit, taliter quòd dubiù solum cadat in tempus, & non supra actionem comedendi, & bibendi; cum certus sit homo his actionibus operam se dedisse. Secundo, quando quis certus est ad lauandum se, verbis gratia, aquam ore assumpsisse, & dubitat an aliquam transglutierit guttam, taliter quòd dubium sit circa actionem comedendi, aut bibendi. Tertio, quando quis dubitat, nec recordatur, an aliquid cibi, vel potus ore sumperit, & non possit certificari, an saltem ore assumpserit.

Elucidatio disputationis ex sana intelligentia illarù regularum videlicet, *In dubijs tutior pars est sequenda*, & *In dubijs melior est conditio possidentis*, pendet. Si enim præceptum de non sumendo Eucharistiam, nisi ieiunè, locum habeat eo ipso tempore quo suscipiens dubius est, an ederit vel biberit; videtur non posse cù tali dubitatione eam recipere. Si verò è contra libertas ad communicandù sit in possessione, videtur potestas ad communicandù sit in possessione, adhuc extante dubio, num comederit, vel biberit post mediam noctem. At quale horum verum sit, modò examinandum est.

2 Thomas Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 40. Quem sequitur Fagundez 4. præcept. lib. 1. cap. 10. num. 1. & 3. præcept. lib. 3. cap. 5. nu. 18. de casu nostræ quæstionis loquens, ait: Quòd hodie dubitans, an sit audita hora noctis duodecima, & comedens, aut bibens, nò possit die craftino sumere Eucharistiam: quia possessio est pro præcepto comunicandi seruato ieiunio naturali; tum quia nulla est possessio ex parte comunicantis, ut in dubio eius conditio potior sit: Et in dubio vbi nulla alicui possessio fauet, amplecti quis debet, quod tutius est, ut dixi hac disput. num. 9. Verba sunt Sanchez quem sequitur Villalobos tract. 1. de conscient. difficult. 2. 1.

3 Nò tamen intelligo quomodo cohareat, quod ipse Sanchez dicit, videlicet quod edens, vel bibens in dubio, an audita sit hora noctis duodecima, non possit die sequenti communicare: cum ex alia parte docet in eodem num. 40. dubitantem num dies insequens sit ieiunij, posse ederè carnes; quia possessio est ex parte libertatis, & dubium est, an tunc sit præceptum. Itaque, ait, non est dubium quin excusetur à præcepto, nò comedendi carnes; sed etiam qui bibit, aut manducat, dubitans an sonuerit hora duodecima diei præteritæ, toto tempore antecedente dubitationem erat in possessione libertatis ad suscipiendam Eucharistiam. Ergo propter superueniens dubium non priuabitur hac libertate accedendi. Et sicut comedens carnes in dubio, num dies sequens sit ieiunij, potest illas comedere, quia est in possessione diei quo non est præcepta abstinen-

tia; & quia dubiù est an tunc sit præceptum abstinentiæ: sic qui bibit aut comedit in die quo non est suscepturus Eucharistiam, est in possessione manducandi; & propter superueniens dubiù an intrauerit alius dies, non erit priuandus sua libertate, & possessione ad manducandum, quamuis die sequenti sit sacram suscepturus Eucharistiam: Tum quia etiam dubitans de principio diei sequentis in dubio est, an tunc sit præceptum abstinentiæ à cibo, supposita voluntate comunicandi die sequenti. Igitur æqua ratio procedit in comedente carnes nò è antecedente die ieiunij, & dubitante an inceperit alius dies; & in comedente nocte antecedente sumptionem Eucharistia, & dubitante an intrauerit alter dies.

Nec obstat si dicat Sanchez (vt colligitur ex dictis à se, num. 40.) quod quando quis comedit carnes nocte præcedente diem ieiunij non esse certum præceptum de ieiunio; imò dubitari an currat: quando verò quis accedit ad Eucharistiam suscipiendam, certum iam esse præceptum de non accedendo, nisi ieiunè. Cum igitur præceptum certum sit, in possessione est, qua spoliari non debet ob dubium ius, quod habet comunicans, dubitando num ieiunus sit, necne. Non, inquam, obstat hoc; quia etiam quando quis concedit carnes nocte antecedente ieiunium, dubitando, an sonuerit hora duodecima, adest præceptum certum de non edendo carnes in die ieiunij, & solum dubitatur an illud præceptum illa hora qua comedit carnes, currat. Accedens igitur ad Eucharistiam suscipiendam, et si currat præceptum certum de non suscipiendo illè nisi ieiunè, cù dubitetur, an curreret præceptum illo tempore sumptionis cibi, poterit Eucharistia suscipere.

Similiter non consonat doctrina Thom. Sanchez illi quam tradit lib. 2. de matrim. disput. 41. nu. 46. adductam ex mente plurium Authorum: ait enim ibi, dubitantem de valore matrimonij, sed bona fide initi, adhibitaque sufficienti diligentia in inquirendo valorem ipsius, posse petere debitum, cum possessor bonæ fidei, facta diligenti perquisitione rei num sua sit, & adhuc dubius remanens, possit non tantum rem detinere, sed etià illa uti, vt dicemus disput. sequenti num. 12. & docet Layman 1. tom. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 24. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disput. 4. dub. 3. Ergo eod. modo coniux dubius facta sufficienti inquisitione poterit uti matrimonio reddendo & petendo debitum: nam taliter constituitur coniux in ignorantia vincibili, quæ illa est, quæ nulla diligentia vinci potest, licet veritas non innotescat. Si itaq; doctrina eius vera est, quòd stâte præcepto nò accedendi ad Eucharistia nisi ieiunè, dubitans quis de ieiunio, non possit accedere: pari ratione asserere deberet, quòd stâte præcepto nò accedendi, nisi ad proprià vxorem, cù etiam in momento quo accedit, adest præceptum non accedendi ad alienà; sequitur non posse accedere, cum in dubio sit an accedat ad alienà: quod enim coniux sit in possessione ante dubium, quòd illa vxor sit propria, & ob id possit accedere, cum spoliandus nullus sit possessione ob dubium superueniens: non minus alius ad comunicandum fuit in possessione ante dubium, quòd manducabat in tempore opportuno quo sumptio Eucharistia nò impediretur. Nec maior ratio est, quod homo manducans existendo in possessione libertatis ad comunicandum, spoliatur hac possessione propter superueniens dubium, quam quod præceptum de non communi-

communicando nisi ieiunè, spoliatur possessione sua ob superueniens dubium.

Nec in secundo casu, nempe quando quis assumens ore aquam lauandi gratia, dubitat, an aliquam guttam deglutierit, consequenter loquitur Sanchez (si hunc casum neget, quem tamen ipse non ponit) nam cum fateatur dubitantem de emissionem voti non teneri eo, vt in lib. 1. de Matrim. disput. 9. nu. 11. 12. & 13. & in summ. lib. 1. cap. 10. num. 36. de quo disput. sequenti, nu. 1. vbi authores pro hac sententia adducimus, cum possessio stet pro libertate; quod etiam cõset Villalobos tractat. 1. de Conscientia, difficultate 21. inferendum erit, dubitantem an guttam aquæ transglutierit, non teneri præcepto de non accedendo ad Eucharistiam; cum possessio stet pro libertate; ante dubium enim illud erat homo liber, & habilis ad suscipiendam Eucharistiam. Et similiter ait ipse Sanchez numero 38. disputat. 41. lib. 1. de matrim. cum qui est in dubio, an expleuerit vigesimum primum annum, non teneri lege ieiunij: quia possessio stat pro libertate, & ante dubium possidebat ille libertatem non ieiunandi, seu non abstinenti à cibo. Igitur cum comunicaturus in sua libertate non abstinenti ab Eucharistia, nò priuari debet illa libertate & possessione, nec reddi inhabilis ad suscipiendam eam, ob superueniens dubium, an aliquid manducauerit, vel non.

Neque etià in tertio casu admittere debet hic Author, quòd non possit quis communicare quando scilicet non recordatur, an cibum, vel potum deglutierit, verum ne quidem in ore sumperit. Si enim vt probauimus, quòd quis dubitat an aliquid deglutierit, teneri Author admittere, non prohiberi talem propter dubium abstinerè ab Eucharistia; multo melius id asserere debet de eo, qui dubitat an ore quiddam assumperit, cum hoc minus & remotius sit quam illud.

4 Secunda sententia re conuenit cum prima, alia tamen via & ratione incedens: distinguit enim inter præceptum affirmatiuum, & negatiuum. Per negatiuum, inquit, obligatur quis abstinerè ab aliquo opere exercendo: per affirmatiuum verò obligatur ad opus exercendum. Hinc dicunt huius sententia defensores, & vt quis obligetur ad non agendum aliquid, seu ad abstinentiam ab aliquo, sufficit dubitet, an illud sit sibi licitum facere; nec necessarium est quod certus sit de sua obligatione: tunc enim locum habet illa Regularis iuris, *In dubijs tutior pars sequenda*, deducta ex cap. *illud, de clerico excomm. ministr. ver. licet autè*, vbi Gloss. verb. *in dubijs*, & ex cap. *ad audientiam*, & ex cap. *significasti*, 18. de homicid. & cap. *inuenis, de sponsalib. Nauarr. cap. 27. n. 284. Angles 1. part. de Baptismo, art. 5. At vt obligetur aliquis ad aliquod opus positiuè faciendum, necessum est, inquit, vt constet de obligatione præcepti: nam tunc intrat alia regula iuris 65. in 6. *In pari delicto vel causa. cap. ad aures, de præscr. c. quod autè, de iure patronat. Innoc. in cap. 2. de magist. Quod in dubio & pari causa melior est conditio possidentis*. Et sic vt quis spoliatur, aut priuatur re possessa, necessarium esse constare de obligatione huius sententia Doctores affirmant; tenet Garcia de benefic. 2. tom. part. 7. cap. 2. num. 13. & Angel. verb. *dubium*, num. 2.*

Vnde idem Garcia dicto loco, num. 16. distinguit inter votum negatiuum de non faciundo, & affirmatiuum de faciundo; vt si quis faciat votum de non ac-

cedendo ad sceminam, negatiuum hoc erit; aut si faciat votum de danda elemosyna, affirmatiuum est. Hinc ait, si dubitat quis an emiserit votum negatiuum, tenetur adimplere, cum adimpletio illius consistat in abstinentia. Si verò dubitet an fecerit votum de danda elemosyna, non tenetur adimplere, cum executio illius consistat in opere positiuè. Et eadem seruanda est doctrina in præcepto affirmatiuo, & negatiuo.

Infert deinde, coniugem etiam post factam diligentem inuestigationem, adhuc manentem dubium de valore matrimonij, non posse exigere debitum; errasseque, ait, Thomam Sanchez lib. 2. de matrimonio, disput. 41. num. 46. Suarez & alios ab eis allegatos, Sa verb. *de hisum coniugule*, numero 7. qui admittunt petere posse coniugem debitum. Probat verò ex suo fundamento, quia obligare coniugem ad non petendum debitum, est esse obligatum abstinerè à copula. Tum probat ex cap. *Inquisitione, de sentent. excommunic. vbi decernitur quod dubius de firmitate matrimonij reddere potest; sed postulare non potest, vbi: Verum cum conscientia pulsa animum ex credulitate probabilis & discretæ, quamuis non euidenti, & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet, ne in alterutro, vel contra legem coniugij, vel contra iudicium, conscientia committat offensam. Nec placet illi, quòd istum textum explicet Sanchez numer. 53. quando facta non esset diligentia; nam licet ius nò distinguat (ait Sanch.) nos distinguere debemus, quia ratio ad distinguendum cogit, ne bonæ Fidei possessor cogatur ob dubium inuincibile in perpetuum ab usu rei suæ abstinerè.*

Postremò infert Garcia citato loco, nu. 18. quòd si quis dubitet, an occiderit hominem, vel aliud commiseret ob quod iuratur irregularitas, talem censeri debere irregularem ad effectum abstinentiæ ab Ordinibus, vel censandi ab officio non solum in foro interiori (quidquid contradicat Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 4. & cap. 14. §. 3. & cap. 15. §. 5. Auila de censuris, 7. parte, disputatione 2. dubio 5. qui licet consentiat cù Garcia in casu homicidij, non esse verum, ait, in alijs irregularitatibus.) Sed etiam habendum fore illum in foro exteriori tanquam irregularem, quod verum esse semper iudicauì, propter periculum errandi contra salutem animæ; & etiam post adhibitam diligentem inquisitionem. Quod docet Abbas in cap. *Ad audientiam*, numero tertio, & capite *Significasti*, nu. quarto, quem sequuntur Ananias & Felianus numero primo, in dicto capite, *Ad audientiam*, Marian. Socinus ibidè, num. 46. Rosella verbo, *dubium*, Angelus num. 1. & 2. Syluester quæst. 4. Armill. verbo, *dubitatio*, nu. 3. Sairus de censuris, libro 6. capite 2. num. 16. & clarus in Clau Regia libro 1. capite 13. nu. 23. & 24. Tolet. libro 1. capite 57. in fine. *Quidquid in contrarium asserant Nauarr. in capite. Si quis autem, de poenitent. distinctione 7. à num. 35. & in Manuali cap. 27. num. 193. & consil. 6. & 49. alias 11. & 12. de homicidio*, numero 2. & alij plures qui adducuntur à Garcia 1. tomo de beneficij, part. 7. cap. 2. nu. 20. Quod possumus confirmare: nam vt aduertit Vazquez 1. 2. disputatione 66. cap. 1. num. 3. *Sot. lib. 4. de instit. quæst. 5. artic. 3. verific. Quarto arguitur*, Couarr. in cap. *cum esses*, num. 7. de testament. Ledefina 2. parte, 4. quæst. 18. articulo 1. dubio 12. fol. 227. Suarez tomo de censur. disput. 40. sect. 5. num. 16. dictus Garcia 2. tom. de benefic. part. 9. cap. 1.

c. 1. n. 10. Nauarr. lib. 3. de restitutione, c. 4. nu. 121. Baldus Authentic. ingressi, nu. 49. Cod. de sacrosanctis Eccles. Sair. Clau Regia, lib. 1. c. 13. n. 24. Salas 1. 2. quaestione 21. tractatu 8. disp. vnica, lect. 18. nu. 166. & lect. 19. nu. 171. & lect. 23. n. 226. Sanchez lib. 1. de matrimonio, disp. 5. nu. 20. ad medium, & in summ. lib. 1. c. 10. nu. 11. §. Tertio quia, & lib. 2. c. 23. n. 40. in fine, forum interius & exterius cognita veritate idem debent imperare. Vnde si forum externum planè videat rem esse dubiam, cur non idem iudicet, quod in eodem dubio iudicat forum internum?

5 Dispicit tamen Garciae doctrina, cum enim dicat hic Author, in affirmatiuis præceptis non teneri quæpiam operari, nisi constet de obligatione, eo quod tunc intrat regula, quod melior sit conditio possidentis, & quando quis est in possessione non agendi, non est obligandus ut agat, nisi certò constet de obligatione. Sic qui obligatur, ut abstineat ab eo quod potest liberè facere, priuatur possessione in qua erat ad agendum. Nec minoris momenti est priuare aliquem possessione non agendi, obligando illum ut agat, quam priuare possessione agendi, obligando illum ut non agat. Imò multoties continget intolerabiles esse obligationes impositas ad abstinendum quæ impositas ad agendum: grauior enim videtur obligatio abstinendi à matrimonio, quam quotidie recitandi aliquos Psalmos, vel quid simile. Sed est obligatio ab abstinentia actionis aliquando intolerabilior sit, quam obligatio ad actionis exercitium, nunquam tamen abstinentia ab actionis executione iniungi poterit sub poenitentia Sacramentali à confessario, iuxta dicta disput. 33. nu. 15. & seqq.

Nec opponitur, si dicat Author, eum qui obligatur, & necessitatur ad agendum aliquod opus, quod antea non faciebat, obligari ad efficiendum aliquid de nouo, quod onus quoddam est, & imponi æquum non erit, nisi expressè constet de obligatione. Quod verò obligetur quis ut non agat id quod nec antea agebat, non obligatur ad aliquid ad quod antea non eliet: nisi si obligatur ad non agendum, nec ipse antea operabatur. Quod autem obligetur quis ut non agat, quod ipse non faciebat, nullo modo est opus. Non, inquam, hoc obstat, quia dum quis obligatur ad abstinendum ab aliquo, non solum obligatur ad non faciendum quod non faciebat, sed etiam quod non faciat et si velit: hac verò libertate priuari maximum onus & incommodum esse, iudicabit quisque. Nec rectè applicat aliam regulam, quod in dubijs tutior pars sit eligenda; ut planum fiet ex impugnatione subiicienda ad sententiam Vazquez & aliorum.

Præterea sibi contrarius videtur Garcia. Nam 1. tomo 5. part. c. 1. n. 528. ait, in casu dubij quando dubitatur in quo mens beneficium vacauerit, & facta indagatione consistere non potest; posse Episcopum illud conferre; nam de iure communi ad eum spectat prouisio omnium beneficiorum suæ diocesis cessantibus reservationibus (ut dixerat nu. 52.) quo iure priuari non debet non constando de reservatione; at non prouidere beneficium abstinentiam importat & non actionem positiuam; igitur ut quis obligetur ad abstinendum ab aliquo, certus etiam debet esse de sua obligatione, sicut quando obligatur ad aliquid agendum. Longè itaque diuersa via à duabus prædictis incedit Vazquez 1. 2. disp. 65. & 66. ait enim, regulam illam

iuris, in dubijs melior est conditio possidentis, solum habere locum in materia iustitiæ, & non aliarum virtutum: quod etiam docent Cordub. in summa, q. 147. Hurtado de matrim. disp. 10. difficult. 9. n. 43. Torres opusc. fol. 445. Fagundes 2. præcept. lib. 3. c. 2. n. 2. fin. Anton. Perez in laurea Salamantina, certamin. 10. dub. 2. n. 132. Azor tom. 1. institut. lib. 2. c. 19. q. 10. & lib. 11. c. 15. Sair. in Clau Regia, lib. 1. c. 13. n. 36. Montef. 1. 2. disp. 29. quaest. 4. nu. 112. & reputat probabile Filiucius 2. tom. tractatu 21. c. 4. num. 164. Torres de iustit. disp. 13. dubio 3. nu. 19. Basilus de Leon lib. 10. de matrim. c. 15. nu. 3. Salas 1. 2. quaest. 21. tractatu 8. disputatione vnica, sectione 17. nu. 162. & sectione 25. nu. 252. (Cum limitatione verò ait Salas, quando in voti impletione non est magna incommoditas & difficultas.) Sa verb. votum, nu. 2. & prædict. Vazquez tom. opulcul. opusc. de restitut. c. 6. §. 4. dub. 5. num. 80. Et inde infert, quod si quis dubitet, an emiserit votum siue tale votum sit negatiuum de abstinendo ab aliquo opere, siue affirmatiuum de faciendo, teneri eum adimplere: quia cum conditio possidentis non sit melior in materia Religionis, & ex alia parte regula: Quod in dubijs tutior pars sit eligenda, tenebitur adimplere votum, ne se exponat periculo fractionis.

7 Sed non puto verum; quod solum in materia iustitiæ melior sit conditio possidentis; est enim possessio titulus vniuersalis, & communis omnibus virtutibus, ut ait Sanchez lib. 2. de matrimonio, disp. 4. 1. num. 32. Triviño in praxi, examinatorum, folio 257. Corneio 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. 4. Hinc fit, ut qui non est obligatus præcepto temperantiæ, sit in possessione libertatis quoad illam virtutem, & sic de alijs.

Præterea cum asserat Vazquez regulam illam: In dubijs tutior pars est eligenda, esse ex principijs rationis naturalis deductam: quod etiam tenet Garcia tom. 2. de benefic. part. 7. cap. 2. nu. 18. semper seruanda erit non solum in materia cæterarum virtutum, verum etiam in materia iustitiæ, quando ex spolio possessionis in materia iustitiæ nullum sequeretur peccatum. Vnde concedere deberet hic Author, possessorem alicuius rei, cui superuenit dubium, an sua sit, vel Petri, teneri eam reddere Petro. Nam si non reddit, exponit se periculo inferendi iniuriam Petro: reddendo tamen & spoliando se possessione rei suæ, nullum committit peccatum. Quod nec ipse admittit, nec vllus boni nominis Doctor; solumque in eius opinione verificabitur regula, In dubijs melior est conditio possidentis, quando iudex iudicat de re dubia facti cuius sit; tunc enim tenebitur illam adiudicare possidenti, ut latè dicemus disp. 44. num. 19. Nam et si vterque litigantium habeat ius proprietatis æquale ad rem, alter tamen qui possidet, præter ius æquale proprietatis cum alio, habet etiam ius possessionis; & potiora sunt duo iura quam vnum; Torr. de iust. disp. 13. dub. 3. num. 13. Imò licet nullum ostendisset ius proprietatis vnus ex litigantibus, ex solo possessionis iure esset fatiendus, donec de veritate constaret, ex 1. is qui destinavit, ff. de rei vendicat. cui consonat. l. 27. tit. 2. p. 3. & ex §. commodum, & ex §. retinenda, Instit. de interd. 1. Aut verificatur etiam regula respectu tertiarum personarum, quæ spoliatur ab alio particulari possessione rei contra iustitiam, ut si vxor, cui superuenit dubium de valore matrimonij, neget debitum marito, exponit se periculo committendi iniustitiam aduersus maritum: Si

vero

verò reddat, exponit se periculo incontinentiæ. Cum autem nullus debeat esse perplexus circa culpam suam, ut facetur ipse Vazq. disp. 66. c. 4. n. 21. & Sanchez li. 2. de matrim. disput. 4. 1. n. 45. Palat. in 4. d. 5. & 6. disp. 3. col. 16. fol. 164. Basil. de Leon de matrim. li. 10. c. 5. n. 7. & diximus disput. antecedenti n. 10. & 27. ex duobus malis minimum eligendum est, cap. duo mala 13. distin. Cordub. q. 1. Angles 2. part. fol. 172. Ferdinan. Loaces in tract. Pagan. fol. 8. Couar. in 4. 1. par. c. 4. nu. 9. incontinentia verò leuius peccatum est, quam iniustitia. Vnde in prædictis exemplis, vbi seruari debet regula, quod melior sit conditio possidentis, seruetur etiam alia, quod in dubijs tutior pars sit eligenda, cum fauendo possidenti, caueatur maius peccatum; cauendo verò maius peccatum, tutiore partem sequamur.

Infertur præterea ex Vazquez doctrina, quod nec etiam in materia iustitiæ vniuersaliter loquendo, sit melior conditio possidentis, & quod cesset tunc alia Regula, Quod in dubijs tutior pars sit eligenda. Nam si contingat, peccatum iniustitiæ, quod reperitur, priuando aliquem sua possessione, esse minus quam illud, quod committeretur non sequedo aliam partem, quæ secum non compatitur, quod illa pars sequatur, & alius maneat in possessione. Tunc enim ut vitetur maius peccatum, teneretur ille sequi regulam, quod sit tutior pars sequenda, quamuis alius spoliatur sua possessione; ut si dubitaret quis de vxore num esset professa in religione, aut esse alterius viri vxorè; tunc enim non reddendo debitum, periculo iniustitiæ solum se coniuu exponeret; at reddendo, periculo incontinentiæ, & sacrilegij, & iniustitiæ contra primum matrimonium, peccatum autem sacrilegij etiam seorsum grauius est quam iniustitiæ, utpote contra virtutem perfectiorem, scilicet religionem & longè grauius erit si simul sit peccatum incontinentiæ & sacrilegij, vel incontinentiæ & iniustitiæ contra primum matrimonium. Non igitur rectè Vazquez intellexit sensum illius regula, quod in dubijs tutior pars sit eligenda; cum ex vna parte dicat, tunc cessare quando cum adimplerione ipsius non potest saluari conditio possidentis in materia iustitiæ; & ex alia parte ex ratione ab eo adducta colligatur illam esse seruandam contra possessionem alterius in materia iustitiæ, in casu quo priuatio possessionis possit fieri sine peccato, aut cum minori peccato quam esset illud quod committeretur, possidentem relinquendo in sua possessione. Nec satisfacit solutio adducta à Corneio 1. 2. tom. disp. 4. dub. 3. tract. 8. quod secundus maritus est in legitima possessione, non autem primus. Sed id ignoro, quam ratione primus de quo dubitatur an viuat, non erit in legitima possessione, cum reuera contraxerit matrimonium, sicut secundus, & anteriori tempore, & qui prior est tempore, potior sit iure, ex regula iuris in 6.

Hinc planè liquet, quid Vazquez & Garcia sentiant de casu nostræ quaestionis: asserere enim debent, dubitantem hodie an hora noctis duodecima sonuerit, & in isto puncto comedentem; aut bibentem, non posse die crastino communicare. Garcia suo fundamento: quia præceptum de communicando iniuste, est negatiuum, cum conuertatur in hoc, ne communi-ces si comedisti. Vazquez verò suo etiam fundamentato: quia in omni dubio eligenda est pars tutior, nisi conditio possidentis in materia iustitiæ refragetur. At in casu nostræ quaestionis, homo, qui dubitat, num au-

data sit hora noctis duodecima, non habet possessionem ex iustitia ad communicandum, sed solum ex religione: & consequenter prohibitus ex communicet, non priuatur possessione in materia iustitiæ, sed in materia religionis.

At verum non iudico, quod Vazquez docet, putans, eum qui priuatur possessione religionis aut alterius virtutis, non priuari etiam possessione in materia iustitiæ. Nam qui impediret aliquem per vim ne elargiretur eleemosynam, peccaret contra virtutem eleemosynæ & contra virtutem iustitiæ, contra eleemosynam quidem, quatenus est in causa ne exerceatur; contra virtutem autem iustitiæ, propter generalem rationem, qua habet quis ius iustitiæ, ne ab alio virtutes exercere impediatur. Vnde quodcumque quis priuatur possessione certa quam habet ad exercendum actum alicuius propter dubium superueniens, priuatur directè iure & possessione iustitiæ. Manifestum enim est, eum qui impediret aliquem per violentiam, aut fraudem ne efficeretur Religiosus, peccatum directè contra iustitiam & contra Religionem. Igitur vniuersaliter loquedo, quoties quis habet ius certum, & possessionem libertatis ad exercendum aliquem actum virtutis, contra iustitiam fiet, si propter dubium ius certa possessione priuatur. Materia enim aliarum virtutum, seu (ut melius dicam) possessio illarum habet se sicut res possessa respectu iustitiæ: ad iustitiam verò materialiter pertinet, illud quod possidetur esse vnam rem vel aliam, ut quod sit domus, equus, iurum, aut libertas ad quamlibet actionem humanam virtutis.

8 Hinc inferitur, malè Doctores nu. 6. adductos illam regulam, In dubijs melior est conditio possidentis, intelligere solum circa materiam iustitiæ, & non in materia aliarum virtutum: probauimus namque iam, illum qui habet possessionem in materia aliarum virtutum, habere possessionem ex iustitia. Vnde coincidunt in vnum & idem possessio in alijs virtutibus, & possessio in iustitia; solum autem differunt, quod possessio in alijs virtutibus habeat se ut materia, & res possessa respectu iustitiæ.

Authoris iudicium.

9 Deo igitur ad casum quaestionis. Quoties quis dubitans, an hora duodecima noctis sonuerit, comedit bibite: aut os abluendo dubitat, an aliquam guttam deglutiuerit, potest sacram Eucharistiam suscipere, si deponat dubium prædicum, iudicans quod hic & nunc sibi liceat suscipere, quantumcumque perseueret in dubio speculatio. Et ita agendum esse possunt consulere confessarij. Patet conclusio ex eo quod melior sit conditio possidentis non solum in materia iustitiæ, sed etiam aliarum virtutum, ut docet Suarez 2. tom. de Relig. lib. 4. c. 5. n. 7. & 5. to. disp. 40. lect. 15. & lect. 6. & dicto 2. tom. de Relig. lib. 2. c. 33. n. 7. Garcia 2. tom. de benefic. part. 7. c. 2. nu. 14. Villalob. tract. 1. de Conscient. difficult. 21. Tho. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 9. n. 11. & in summ. lib. 1. c. 10. n. 36. Filiuc. 2. tom. tract. 21. c. 4. n. 165. Malderus 1. 2. disp. 87. Cum igitur ille ante dubium suam libertatem possidebat ad suscipiendam Eucharistiam, propter superueniens dubium ea priuari minimè debet; aliàs ius dubium vinceret ius certum, quod dicendum non est: ut rectè Vazquez aduertit 1. 2. disp. 66. nu. 43. Montef. 1. 2. disp. 29. quaest. 4.

quæst. 4. num. 110. Garcia 1. tom. de benefico. part. 5. cap. 1. num. 776. Lopez 1. tom. instruct. cap. 132. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disput. 4. dub. 2. Qui enim certus est se mutuo accepisse aliquam quantitatem pecunie, & dubitat num creditori satisfecerit, nequaquam liberatur propter dubium exorians, à restitutione; cū certus sit de mutui acceptione, ideòque ius certū creditor habeat, solum verò dubitet mutuatarius de solutione, & exinde tantum ius dubium habeat ad non satisfaciendum. Quod etiam docet Sanchez in summa, libro 1. cap. 10. numero 34. Torres de instit. disputatione 13. dubio 3. num. 24. Suarez 2. tomo de Religione, lib. 2. cap. 3. num. 7. Tum etiam, quia ut probauimus num. 7. & 8. qui possidet in materia aliarum virtutum, possidet pariter ex iustitia. Quapropter Vazquez & alij relati à nobis, num. 6. tenentes illam regulam, *Melior est conditio possidentis*, solum intelligi in materia iustitiæ; nobiscum sentire debent, quòd possit ille in casu quæstionis communicare, cum possideat libertatem ad communicandum non solum in materia Religionis, sed etiam in materia iustitiæ. Nosram opinionem videlicet, quòd dubitans an aliquid cibi, vel potus sumperit, possit communicare, tenet Medina in summa, in declaratione 3. præcept. Eccles. §. 42. non longè a principio, vbi ait: *Ne sint fideles nimis scrupulosi, si abluendo os illis videatur aliquam guttā transglutuisse: nisi enim manifestè cognoscant fuisse transactam in stomachum, non abstineant à communione*. Ecce quod hic Author nobiscum faciat saltè quoad secundum casum, de illo qui abluendos os dubitat, an transglutierit guttam aquæ. Lucius in summa, fol. 145. in el præcepto 4. de la Iglesia de comulgar, dicēs: *El que esta en duda si tragò vna gota de agua, y no lo vea claro, puede comulgar*.

Ex his inferitur à fortiori, posse communicare habentem rationes probabiles, quòd non ederet, vel biberit post dimidiam noctem, quamuis contrariæ partis habeat formidinem. Nā si ille qui omnino dubius est, an ederet, vel biberit post dimidiam noctem, potest castitino cōmunicare, vt probauimus, satius qui rationibus probabilibus fuerit nixus: & in hoc casu admittit Sanchez fas esse illi communicare. Rationes autem probabiles essent si quis solitus sit horas animaduertere seu cognoscere ex mora & duratione actionum suarum, & iudicet probabiliter horam duodecimam non esse possibile sonuisse, quia actio solita finiri ante horam duodecimam non est consummata, vel quia amici vel serui non sonuisse testantur, licet non certò. Hunc tamen casum licet admittat Sanchez, debuisset negare iuxta principia à se adducta, vt conuincimus disput. 33. num. 30.

10 Sed obijcient nobis, ex doctrina sacra sequi nunquam futurum, vt habeat locum regula illa, *In dubijs tutior pars est eligenda*, cum semper possit allegare homo possessionem libertatis ad faciendum contrarium rei præceptæ.

11 Respondemus tamen, locum habere regulam prædictam, quando quis dubitat practicè, num sibi liceat hic & nunc operari, vel non operari: tunc enim pars securior eligenda est, dum nō deponitur dubium practicum; vt si quis dubitet practicè, an hic & nunc teneatur ieiunare, tenetur sanè donec illud dubium non deponitur, quia aliàs actus fieret cum conscientia practicè dubia: & tunc non est consilium sequi partem tu-

tiorem, sed præceptum vt docent Syluest. verb. *dubij*, quæst. 2. §. 4. Nauarr. cap. *Si qui autem*, de poenit. dist. 7. num. 42. Cordub. lib. 2. quæstionarij, q. 3. propof. 3. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 41. nu. 9. Hinc qui dubitaret practicè, hoc est, an licitè accedere vel non, ad Eucharistiam, quia dubius est, num biberit, vel ederet post mediam noctem, tenebitur, non accedere, & sequi partem tutiorem (tutior autem pars dicitur, non quia contraria pars esset etiam tuta & ista tutior; sed idem est dicere, quòd sit eligenda pars tuta & securam) in qua nullum reperitur peccatum, cum dubitet de accessu, num sibi liceat hic & nunc, vel non. Si vero dubium practicum deponat, non tenebitur non accedere; imo nec sub consilio illa pars, quæ dicitur non esse accedendum, erit sequenda: cum ex vna parte accedens nullum peccatum committat; & ex alia non accedens priuetur gratia sacramentali, & alijs fructibus Sacramenti. Consilium autè sequendum relicto contrario maius bonum conciliare debet illud insequenti. Vnde tunc accedere erit tutior pars, & minus tuta abstinere; cum tutior pars illa dicatur, cuius sequela nullam generat culpam; & plura, maioraque, quam pars contraria adducit bona.

12 Præterea obijciat quispiam, quod qui accedit dubitans, an sit ieiunus nec ne, exponat se periculo accedendi non ieiunè. Sed qui accedit ad Eucharistiam ieiunandam non ieiunus peccat. Ergo qui exponit se periculo accedendi non ieiunè, exponit se periculo peccandi; & ita semper accedet practicè dubius, quantū vis velit dubium hoc practicum deponere.

Sed vires non habet obiectio: Præceptum enim solum datur, quod quis certo sciens se non esse ieiunum, non accedat ad Eucharistiam. Quapropter dubitans de ieiunio, facta diligentia, non peccat accendo, quia non accedit certus de non ieiunio, quod solum præcipitur. Idem etiam contingit in illo, qui dubitat de valore matrimonij, qui potest reddere debitum; & in opinione multorum etiam petere, post adhibitam diligentem perquisitionem. Sed petendo, aut reddendo exponit se periculo accedendi ad non suam: ergo periculo peccandi. Negatur consequentia. Nam fornicatio solum committitur, vbi quis accedit ad sceminam, quam certo cognoscit non esse suam: nequaquam vero vbi dubitat, constante aliàs matrimonio bona fide inito, & facta sufficienti diligentia de illius valore Sic Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 53. Et licet nullum sit periculum abstinere ab Eucharistia illo die, & periculum sit accedendi non ieiunè; adhuc tamen non tenebitur quis abstinere, quia licitum est se exponere illi periculo, quando alio modo non potest vti plena possessione libertatis omni iure sibi concessæ. Sic qui dubitat de valore matrimonij, & facta diligenti perquisitione petit debitum, nullo periculo se exponit, nec obligatur ad non petendum, quia aliàs non poterit plenè vti possessione omni iure cōcessa. Sic Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. numer. 53.

Non tamen placet quod aduertit idem Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 9. scilicet illam regulam, *In dubijs tutior pars est eligenda*, esse ex consilio intelligendam, nempe quando sint duæ opiniones probabiles, & altera minus tuta, tunc solum esse consiliū sequi partem tutiorem. Quam regulam sic etiam intelligunt D. Antoninus 1. parte, titulo 3. capite 10. §. 20. con-

20. conclusione 7. versic. *pro cuius enodatione*. Angel. verbo, *opinio*, numer. 2. vbi Syluest. quæstione 1. in fine. Nauarr. capite *consideret*, de poenit. in principio, distinct. 5. num. 38. Gutierrez quæst. Canon. lib. 1. cap. 31. num. 41. Henriquez alios referens lib. 14. de irregularitate, cap. 3. nu. 4. in fin. Si enim nullum est peccatum sequi opinionem minus probabilem, vt tenent multi probatissimi in 1. 2. quæstione 19. & alij infra allegandi, non erit magis tutum vnam sequi quam aliā quoad imputabilitatem ad culpam, vt latè probauimus disput. 44. num. 42. nam si quis non peccat minus tutam sequendo, non minus tutè quam alius incedit quoad incurrandam culpam, quia non est dare magis aut minus inter peccare, & non peccare. Et cum vna opinio non sit magis tuta quam alia, quoad imputabilitatem ad culpam, consilium non habebit locum aut sedem, vt dicitur vnam magis esse sequendam relicta altera: & ita qui iuxta opinionem minus probabilem operatur, non etiam contra consilium agit. Nam qui habet opinionem, rem quam habet, non esse restituendam Petro (etsi alia opinione dicitur probabilius esse restituendam) illam non restituendo non facit contra perfectius bonum suum, sed contra perfectius bonum Petri. Qui verò non operatur contra alius bonum, quod assequi possit ipse, non operatur contra consilium, licet operetur contra bonum, quod alius possit habere.

Porro licitum esse lectari opinionem minus probabilem relicta probabiliore, docent Mercado lib. 2. de contractibus capite 5. Medina 1. 2. quæst. 19. art. 6. fol. 309. colum. antepenult. & ibi Vazquez disput. 62. cap. 4. nu. 14. Valentia 1. 2. disput. 2. quæst. 12. punct. 5. & 2. 2. disput. 5. quæst. 7. punct. 4. colum. penult. versic. *Respondeo dupliciter*, Gutierrez quæstion. Canon. lib. 1. cap. 13. num. 23. Suar. de censuris, disput. 40. sect. 5. num. 6. & tom. de poenitentia, disputat. 22. sect. 9. nu. 6. Henriquez lib. 14. de irregularitate, cap. 3. n. 3. Azor tom. 1. lib. 2. c. 16. quæst. 2. 3. & 4. & cap. 17. quæst. 7. Bañez 2. 2. quæst. 10. art. 1. dub. 3. in obiectione contra 4. conclusionem. Nauarr. libro 3. De restitutione, in noua editione, cap. 1. dub. 13. num. 237. Aragon. 2. 2. quæst. 63. art. 4. dubio penult. & ibi Salon controuersia 2. conclusione 4. Lopez 1. parte instructoriij, cap. 120. & 287. Ledesma 2. tomo, summ. tract. 8. cap. 22. fol. 747. immediatè ante 12. conclusionem, Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disputation. vnica, sect. 6. nu. 66. Sair. Clau Regia, lib. 1. cap. 6. nu. 4. & de censuris, cap. 155. num. 4. & 8. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 29. dub. 8. nu. 68. Sanchez de matrimonio, lib. 2. disput. 41. nu. 30. lib. 3. disputatione 20. nu. 4. lib. 8. disputatione 6. num. 18. & in summ. lib. 1. cap. 9. nu. 14. Basilus de Leon de matrimonio, lib. 10. cap. 15. nu. 4. Lorca 1. 2. disputatione 39. Garcia 2. tomo de beneficijs, part. 1. nu. 361. Granada 1. 2. disput. 4. sect. 3. n. 23. tract. 12. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disput. 3. nu. 7. & alij plures. ¶ Quamuis non esse liberum sequi opinionem minus probabilem relicta probabiliore falsò doceant Syluest. verb. *opinio*, nu. 2. in fine, & verb. *dubium*, quæst. 2. Caietan. eodem verb. Corrad. tract. 7. de contractibus, quæst. vltima. Adrianus quodlib. 2. in 3. parte, Sotus lib. 3. de iustitia & iure, quæst. 6. artic. 5. ad quartum, loquens in iudice, Nauarr. cap. 27. num. 284. Cordub. lib. 2. quæstionarij, quæst. 3. Anton. Perez in Laurea Salmantina, certamine 10. nu. 55. D. Anton. 1. parte, titulo 3. cap.

10. §. 10. regula 4. Gabriel in 4. distinct. 15. quæst. 8. art. 3. dub. 2. in 3. probat. primæ conclus.

Imò in aliquibus casibus erit saltem contra consilium non operari iuxta opinionem minus probabilem, verbi gratia, putat quis opinionem esse minus probabilem, quòd possit absolui aliquis per nuntus & signa, iste certè minus benefaciet non absoluedo, quam in firmum relinquendo non absolutum. Nam cum ex vna parte non peccet vtendo tali opinione, & ex alia parte, si fortè sit vera, efficiatur Sacramentū (multa enim, improbabilia possunt esse certa à parte rei, quam magis probabilia) negare huiusmodi beneficium infirmo erit effectus minimæ charitatis, vt latè disput. 44. nu. 34. & 35. Similiter si quis iudicet, approbatum ab vno ordinario, minus probabile esse, audire posse confessiones in aliena dioecesi, ager contra consilium non vtendo illa opinione, quando quidem non adesset alius, qui audiret confessiones, & specialiter in die magni Iubilæ, vt dicemus disput. 44. num. 9.

13 Quo fit, falli Authores communiter putantes illas duas regulas: *In dubijs melior est conditio possidentis*, & *In dubijs tutior pars est eligenda*, esse diuersas & contrarias taliter, quòd dum vna intrat, alia expellatur, seu extinguatur. Falluntur sanè; non enim contrariæ sunt, sed potius vna est explicatiua alterius, & mutuo sese iuuant, tali ratione, quod quoties adest Regula, *Melior est conditio possidentis*, adfit & alia, *Tutior pars est eligenda*. Nam quotiescumque quis possidentem fauet, partem sequitur tutiorem: & si tunc quis partem tutiorem sequitur quado ex sequela illius nullum generetur peccatum, & ex contrario oriretur; certè fauendo possessioni possidentis, nullus peccabit; imò peccaret, si fauere desisteret. Fit hinc, quod si aliquando præceptum sit in possessione obligandi, cum tunc melior sit conditio præcepti, & sit illi fauendum; tutior etiam pars erit sequi præceptum, quam è contra. Quod notauit Sánchez lib. 2. de Matrimon. disputatione 41. num. 41. in fin. Ex hoc fuerunt decepti Doctores dum putarent, sequi quempiam partem tutiorem quando adimpletur præceptum, & possessio libertatis postponitur. At non considerarunt, quòd si præceptū est in possessione obligandi, libertas non erit in possessione. Et ita consequenter semper coincidunt, & mutuo se iuuant illæ duæ regulæ, taliter quod si quis velit cognoscere quando sit seruanda regula: *In dubijs tutior pars est eligenda*, respicere etiā debeat ad aliā, *In dubijs melior est conditio possidentis*. Et hoc modo quem inuenit aliquis possidentem, tueri debet: quo facto, tutiorem sequetur partem. Est enim regula illa, *Melior est conditio possidentis*, mensura seu regula alterius; *In dubijs tutior pars est eligenda*. His hæret quod inquit Basilus de Leon de matrimonio, lib. 10. cap. 15. num. 9. videlicet, quod adhuc in casu quo quis dubius est de valore matrimonij ratione alicuius impedimenti consanguinitatis, vel quia existimatur viuere priorè coniugem, in quo dubio reddens debitum exponit se periculo committendi peccatum, non solum contra castitatem, sed etiam incestus, vel etiam iniustitiæ contra primum matrimonium; in negando autem solum se exponit periculo agendi contra iustitiam, adhuc autem, inquit, tutior pars eligitur, si reddatur debitum, quia licet contra plures virtutes agat reddens debitum, in dubio illo, conditio possidentis multo fortior est, tantæque efficacitatis & virtutis, vt nulla sit iniuria contra

contra primum matrimonium reddere in dubio debitum petenti. Quare ex hac parte multo fortius manet ius matrimonij secundi quam primi, cum in fauorem secundi sit certa possessio, & ex alia parte sit maior obligatio iustitiae, quam castitatis. Vnde possessio matrimonij bona fide contracti multo maioris momenti est, ut fiat iniuria coniugi petenti in non reddendo, quam dubium consanguinitatis, ut fiat iniuria sanguini in reddendo: quapropter magis vitanda est vnus praecipui certi transgressio, quam duorum mandatorum sub dubio occurrentium violatio. Episcopus Trojanus in *la pragmatice del trigo*, cap. 8. fol. 112.

14 Hinc patet intelligentia textus in cap. *Significasti, el segundo, De homicidio*, & text. in capite *Ad audientiam*, eodem titulo, vbi Summus Pontifex iudicat irregulariter presbyterum quendam qui alium vulnerauerat, cu dubio tamen an ex vulnere inflicto, vel ex infirmitate postea superueniente mortuus fuerit. Et reddit rationem Pontifex, quod cum in dubijs semitam debeamus eligere tutiorem, ille presbyter in sacris Ordinibus non ministrat. Quod praecipit Pontifex, quia cum presbyter esset certus de vulnere inflicto, & dubitaret, an ex vulnere mors secuta foret, possessio stabat per praecipitum prohibente, ne quis qui alium occidit, ordines suscipiat, aut in susceptis ministrat. Cum vero in casibus praedictorum iurium duo fuerint certa reperta; videlicet quod vulnerata vita functus fuerit, & quod vulnus erat inflictum, praecipitum possidebat, & illi fauendum erat si pars tutior esset eligenda; minimè verò libertati presbyteri vulnerantis, quae solū habebat ius dubium ad se protegendum, cu dubitaret, an ex vulnere mors inflicta fuerit, docet Filiucius 2. tom. tract. 21. num. 166. Granado 1. 2. tract. 12. disp. 6. num. 7. Layman 1. tom. c. 5. §. 4. num. 39. Nauarr. cap. *Si quis autem de penitentia*, distinct. 7. à num. 36. Couarr. in clem. *Si furiosus*, 1. part. initio, nu. 3. de homicidio. Azor. lib. 2. c. 19. Suarez de censur. disput. 40. sect. 5. num. 18. Sanchez lib. 1. de matrim. disput. 9. num. 42. cum alijs. Quod confirmatur optimè ex dictis à praed. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 17. & Auila de censur. 7. part. disput. 6. sect. 2. dub. 3. conclus. 5. Couarr. part. 2. §. 2. num. 2. vers. *In eo vero casu*, Filiucio 2. tom. tract. 32. c. 3. num. 57. Tabien. verb. *confilium*, num. 4. qui citat Felinum. Quod ille qui consuluit furtum aut homicidium, vel aliter adiuuauit, teneatur ad restitutionem damni, licet dubitet, num ex suo consilio fuerit secutum homicidium, vel furtum. Nam cum consistet de iniusta actione consulenti, quae apta est ad effectum producendum, & ex natura sua illi assequitur, dum de effectu subssecuto constat, possessio est pro actione illa iniusta, quod effectum assecuta fuerit. Vnde ut bene tradunt Decius in regula consilij 47. num. 9. ff. de reg. iur. Felin. cap. 1. de offic. deleg. num. 13. versiculo, *Vtrum autem*, & capite *Sicut dignum de homicidio*, num. 12. conclus. 3. praesumendum est absque consilio alium minimè facturum, nisi opposita coniectura aliud suadeant, ut si delictum committens erat inimicus capitalis interfecit, vel minis vsus fuisset occisionis, aut praeparasset omnia necessaria ad homicidium; quia tunc praesumitur rationabiliter, consulentem non inflixisse in homicidio: eodè quoque modo ad restitutionem non erit restrictus, qui furi iam parato rapinam committere, illam consulere. Ut verò ab onere restituendi furtum, vel homicidium consulens eximatur, certus debet esse de furis, vel occisoris determinatione; quod si solum

dubitaret, an parati essent crimina illa patrare absque suo consilio, sufficiens non erit, ut ab onere restituendi liber euadat. Praeterquam quod cum in dubio nemo praesumatur delictum admisisse, leg. *Merito*, ff. *Pro socio*, in hoc dubio, an absque meo consilio delictum alter perpetrasset, praesumendum est fore, ut non perpetraretur, & ita meum consilium causam dedisse, & opem tulisse: ut docent eleganter satis Ananias in allegato capite *Ad audientiam*, num. 10. de homicidio. Angel. leg. 1. in princip. versiculo, *ultimo est videre*, ff. *De eo per quem factum erit*, Bald. in leg. *Data oper. nu. 52*. Cod. *Qui accusari non poss.* Quicquid in contrarium dicat Syluest. verbo *restitutio*, 3. quaest. 6. dist. 2. Medin. Cod. *De restitut.* quaest. 7. ante versiculum, *Si autem consilium*, Nauarr. lib. 3. de restitut. cap. 4. dub. 4. in edit. 2. num. 48. Henriquez lib. 14. de irregul. cap. 3. num. 4. iuncto fine, in comment. lit. C. qui eximunt consulentem ab onere restituendi quando dubius maneret, an ex suo consilio damnus consequutum esset.

15 Vnde obijciat quispiam, quod cum ille comedit dubitans, an sonuerit hora noctis duodecima, certus sit se comedis, certus etiam est se non esse ieiunium: & solū dubitat, an ex sua comestione sequuta fuerit violatio ieiunij necessarii ad communicandum. Et similiter qui ut ablueret os, aquam assumpsit, actionem fecit, quae ex natura sua ad deglutendum est ordinata: quauis igitur dubitet, an degluerit necne, possessio stabit pro praecipitum de non communicando nisi ieiunè: cu de actione quae posset frangere praecipitum, sit certus; & solū dubitet, an fractio sequuta fuerit.

16 Sed facile fiet satis argumento. Cum enim quis die praecedente communionem habeat ius, & libertatem comedendi toto die integro, & comedat dubitans, an ingressus fuerit limites sequentis diei, facit actionem contrariam omnino ieiunio, non quidem ieiunio diei sequentis, sed antecedentis communionem. Et licet certus sit non se esse ieiunium, est ex alia parte etiā certus, quod ante dubium habebat libertatem non ieiunandi illo die, etsi in crastinum diem esset Eucharistia sumpturus. Nam cum ex illa comestione posset contingere frangi ieiunium diei sequentis, & etiam non frangi, cu comedens sit in possessione comedendi vsque ad ultimum instans diei praesentis, minimè priuandus erit hac possessione, & libertate, ob dubium superueniens. Nec qui assumit aquam ad abluendum os, agit actionem de se ordinatam ad deglutendum: sumptio enim aquae in ore non est magis ordinata actio ad deglutendum, quam ad expuendum, vel ad mūdandum os: & eadem cura, vel ferè eadem requiritur ad hoc ut aqua assumpta in ore deglutiatur, quae ut expuatur, requiri solet: os namque est vas, & receptaculum medium inter fauces, & labia, & adeo faciliter potest contingere, ut aqua assumpta in ore per barbam, aut mentum dilabatur, si non adsit cura os claudendi; sicut quod deglutiatur: imò ad deglutendum necessarius est motus linguae, & maxillarum expellentium aquam intus, qui motus non necessarius est, ut exterius expellatur, aut solum aliquantulum motus erit requisitus: aperto namque ore sine alio adminiculo retinendi, aqua ex ore deflueret.

17 Nec est simile de illo, qui consulit furtum, aut homicidium: qui etsi dubitet, num ex suo consilio sequutum sit homicidium, teneatur restituere: nam ut diximus num. 14: consilium dans, facit, quantum ex se est, omne

omne illud ex quo nasci potest homicidium. Et si de facto ex tali consilio non nascatur homicidium, sed alitè, non stat per consulentem, sed per alium, qui consilium non recepit. At qui assumpsit aquam in ore, & dubitat, an transglutierit, ex parte sua non apposuit omne requisitum ad traiectionem; alitè sequuta fuisset: & quando de facto non sequitur, non per alium quam per ipsū qui assumpsit aquam stat, quod non sequatur traiectio.

18 Deducitur itaque ex nostra conclusione, quod si diuersa sint horologia, & aliquorum sonuerit hora duodecima, aliorum verò non, possit qui tunc soluit ieiunium naturale, communicare die sequenti. Et siue illa dies, siue sola sequens sit ieiunij, poterit dubitans conuenire, vel edere carnes; ut dicebat Medina, quem refert & sequitur Vega lib. 3. summ. casu 213. quia tunc essent duae rationes, vel opiniones probabiles, & quilibet illarum amplecti licebit. Sic Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 40. Villalobos tract. 1. de conscientia, difficult. 21.

19 Si verò tantum sit vnum horologium, & vbi coepit sonare duodecima, aliquis biberet, licet quando sonaret vltimus pulsus, desisset bibere, non poterit die sequenti communicare: quando enim primus pulsus in ore auditur, iam est hora expleta, & horologium tunc est testis id indicans. Quauis autem diuersi sint pulsus, id euenit, quia nequit vno pulsu hora duodecima indicari, sicut vno pulsu indicatur hora prima. Ita Sanchez vbi proxime num. 4. in fin. Villalob. vbi supra, difficult. 21. Nicol. Garcia de benefic. 1. tom. part. 5. cap. 1. à num. 524.

20 Quò sit quòd qui buccellam habet manificans, & audit primum pulsus horae duodecimae noctis, teneatur incontinenti de ore eicere buccellam, si in crastinum velit communicare. Ita videtur sentire Vazq. tom. de Eucharistia. disput. 211. nu. 30. dum ait, quòd reliquie diei antecedentis non possint degluti data opera. Quòd notauit expressè Paludanus in 4. quaest. 2. art. 2. concl. 2. & Suarez tom. de Eucharistia. disp. 68. sect. 4. §. *Dices ergo*. Postquam ergo buccellam eiecerit, non tenebitur esse nimis anxius ad abluendum os. Si tamen masticator buccellam de materia carnis, & dies sequens sit ieiunij, non tenetur eicere, etiam sub veniali: non enim cum tanto rigore illud praecipitum positum obligat semoto contemptu, esset tamen peccatum veniale, si data opera buccellam carnis de nouo assumeret. Nam licet peccatum mortale descendere possit ad tam modicam materiam, quòd fiat veniale, veniale verò descendere non poterit, ut non fiat veniale.

21 Qui verò causa medicinae sumeret saccharum, verbi gratia, Hispanè *azucar piedra*, hora, verbi gratia, decima noctis, qua cubitum it, in tanta quantitate, quam iudicet probabiliter non consumpta iri ante mediam noctem, non poterit die sequenti communicare: quia scienter apposuit cibum ori, ex cuius transglutitione ieiunium naturale interruptitur. Docet expressis verbis Filiucius 1. tom. tract. 4. cap. 8. num. 236. Diana de celebrat. missae. resol. 51. Fagundes 3. praecipitum lib. 3. cap. 5. Hanc tenere debent omnes (praeter Vegam 1. part. summ. casu 23. qui ait, posse aliquem communicare, etsi praeter voluntatem transglutierit aliquas guttas aquae. Et Anton. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 8. in fin. & allegat Vega summam Confess. lib. 3. de Eucharistia, tit. 24. quaest. 64. qui tamen longè aliter sentit: solum enim inquit, quòd guttae aquae, quae permixtae saluatae

Sanchez Selecta.

traiciuntur, non impediunt sumptionem Eucharistiae. Et idem docet quod Vega. Manuel Rodrig. 1. part. summ. cap. 66. conclus. 3.) cum fateantur, abluentem os, & casu, ex improviso que traiecerit aliquam guttam in stomachum, non communicare. Vnde à fortiori id debent asserere in casu huius numeri, cum traiectio facta praeter mentem, & casu, sit ita involuntaria, sicut facta in somno. Sic Suarez tom. de Eucharistia. disput. 68. section. 4. §. *Dices ergo*. Egrius de Sacramentis quaest. 8. art. 8. num. 48. Vazquez tom. de Eucharistia, disput. 211. num. 31. Reginald. tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 119. Bonacin. de sacrament. disput. 4. quaest. 6. punct. 2. num. 7. Monsfel. de sacram. tom. 1. tract. 3. cap. 1. num. 3. Siluius 3. part. quaest. 80. art. 8. Quauis contrarium asserat Bartol. ab Angel. in ex amin. confessar. dialogo 4. §. 214. litera A. sic dicens *Quòd dictum est de salua, & de reliquijs cibi, & huiusmodi, dicendum est de eo qui in sero accipit aliquid pro voce, vel pro alio quòd remanet: non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset ieiunus*. Est enim continuata quaedam commissio, quae in die praecedenti incepit, ut bene ait Diana resol. 51.

22 Vnde colligitur, quòd secundum se loquendo male ageret qui me consulit, num posset detinere in ore Eucharistiam pro tempore, & sumere lotionem, quae prius in stomachum traieciatur quam Eucharistia, quam in ore detinebat, eo quòd audisset causare gratiam toto tempore quo species incorruptae conseruatur. Illud namque agere de se est contra praecipitum ieiunij naturalis, sincera tamen fides illum excusabat, cu ex maiori reuerentia erga Sacramentum moueretur ad sic detinendam Eucharistiam in ore. Sicut ait Caietanus in summ. verb. *communio*, excusatum fuisse Sacerdotem, qui nucem muscatam edebat ante celebrationem, ut ex ea bonus odor Eucharistiae obueniret; licet non ignorasset Sacerdos ille ieiunium fore necessarium ad sumendum sacratum panem; ignorabat tamen, quòd nucem muscata sumpta ob reuerentiam erga Sacramentum, frangeretur, nesciebatque distinguere inter ieiunium Ecclesiae, & naturae; excusatumque a peccato iuxta mentem, & opinionem Caietani, abiit Sacerdos. Hoc narratum fuit Caietano. Nec miror, cum & ego viderim Presbyterum Doctorem iuris Canonici consulentem foeminis sui oppidi posse communicare, etsi accepissent frustulum panis benedicti, solum porrigi ad ingressum Ecclesiae; aiebat enim ipse, ex illa particula panis non frangi ieiunium necessarium ad communionem, cum sumeretur ex deuotione, & non per modum cibi. Hoc ipsum fecisse mihi retulit, quem cu monerem, ne id ulterius permitteret, nescio, an morem gesserit.

23 Inferitur etiam, quòd qui parū papyri, aut alterius rei non comestibilis deglutiasset, possit communicare: solum enim cibus, aut potus impedit communionem, contra Bonacin. de sacrament. disput. 4. quaest. 2. punct. 2. num. 10. Reginald. 2. tomo, prax. lib. 2. §. num. 118. in fine. Henriquez libro 8. cap. 49. num. 10. Naldum in summ. verb. *Eucharistia*, num. 10. Nos tamen conclusionem docent Ludouicus de San Juan 1. parte, summ. tract. de Eucharistia, quaestione 7. articulo 10. folio 172. Diana de celebrat. Missae. resol. 52. Summa Corona parte 4. cap. 4. num. 65. Ledesma 1. parte summæ de Eucharistia, cap. 13. conclusionem 4. opinionem contrariam iudicauit probabilem. Quem sequitur Ioan.

tur Ioan. de la Cruz in directorio conscient. de Eucharistia, dub. 4. conclus. 2. quibus tamen in hoc secundo non assentior, & minus Nonio de Eucharistia, quæst. 80. artic. 8. colum. 4. dicenti, improbable esse asserere, posse transgredientem papyrum communicare; addicentique pro se D. Thomam 3. part. quæst. 80. art. 8. ad quartum, eo quod dicat, non referre quicquam ad solvendum ieiunium naturæ, quod illud quod assumitur, nutriat, vel non, dummodo assumatur per modum cibi. At his verbis D. Thomas suam non munit neque confirmat sententiam; cum solum asserat nihil referre ad solvendum ieiunium naturæ, quando illud quod assumitur, esset in tam modica quantitate, vt non nutriat; quod & nos etiam asseueramus. Sed non dicit D. Thomas nihil referre ad frangendum naturæ ieiunium, illud quod assumitur, esse nutritiuum, vel non; quod tamen asserere necessarium esset, vt sententiæ Nonij faueret. Si verò auellanam cum cortice deglutisset, aut pineam nucem, non erit illi licitum communicare, cum sit materia comestibilis.

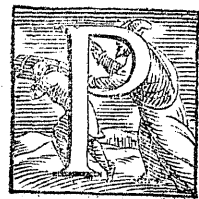
DISPUTATIO XLIII.

Ad praxim maximè necessaria: Qua referuntur casus, in quibus homo dubius de aliquo præcepto possit sua vti libertate.

S V M M A R I V M.

- Dubians de emissionem voti non tenetur illud adimplere, num. 1.
- Bene tamen si opinatur votum emisisse, ita vt magna sit determinatio iudicij, num. 2.
- Certus de emissionem voti Religionis, dubius verò, an Religionem in communi, vel in particulari vouerit, potest quamlibet ingredi, num. 3.
- Non tenetur abstinere à nuptiis, qui certus est se vovisse non copulandum iri alicui femine, dubitat verò, an emisit votum de accessu fornicario, vel vxorario, num. 4.
- Cænans die Iouis, & dubians, an hora duodecima cenare possit, poterit edere carnes; & contra verò cænans die Veneris, & dubians vt supra, non potest edere carnes, num. 5.
- Dubians an expleuerit vigesimum primum annum, non tenetur ieiunio, num. 6.
- Dubians de etate legitima ad ordines, vel beneficia, tenetur non suscipere, num. 7.
- Dubians an aliquod præceptum sit derogatum, tenetur non contraire præcepto, num. 8.
- Dubitante aliquo, an votum emissum sit ante annos pubertatis, pater poterit irritare, num. 9.
- Consulens homicidium, & dubians, an ex suo consilio fuerit sequutum, restituere tenetur, num. 10.
- Depositarius dubians, an sua culpa res sit amissa, non tenetur restituere, num. 11.
- Dubians, An res sit sua, facta sufficienti diligentia ad inueniendum dominum, rem potest detinere, numero 12.
- Auferens rem à possessore cum dubio, an sit sua, tenetur restituere, num. 13.
- Emens bona fide rem, & facta diligentia, an sit aliena, adhuc dubius potest rem emere, num. 14.
- Alia scitu digna adducuntur à num. 15. usque ad 27.

Reus dubians num legitime interrogetur, constructus est veritatem aperire, num. 28.

RIMò ex dictis in precedenti disputatione inferendum est, quod qui dubius est, an emisit votum, possit illud non adimplere, cum tunc sit in possessione suæ libertatis, & melior sit conditio possidentis. Nò autem teneri dubitantem de voti obligatione adimplere illud, docet Sot. lib. 7. de iustit. quæst. 3. artic. 2. Medina in summa, lib. 1. cap. 14. §. 7. Angl. quæst. 9. de ieiunio, artic. 1. difficult. 7. dubio 2. proposit. 3. Graffis in decision. lib. 2. cap. 31. in fin. Manuel tom. 2. summ. cap. 99. num. 5. Henriquez lib. 11. de matrimonio, cap. 11. num. 5. & lib. 8. de Eucharistia, cap. 45. num. 3. in commento, littera P. Lopez 1. part. instrutor. cap. 45. §. Dubians de voto. Vega in summa, 2. parte, 129. casu 3. in fin. Triuino in praxi examinatorum, fol. 257. Sa verb. dubium, num. 1. in editione anno 1601. Sic dicens, Ad votum, seu præceptum non teneris dum pro vtraque parte equaliter dubitas: & in editione anni 1613. verb. votum, sic; Ad votum, vel præceptum non teneris, si te non teneri probabilis est Doctorum sententia. Reginald. in prax. tomo 2. lib. 18. num. 176. Maure 1. part. cap. 6. §. 2. Syluester verb. ieiunium, quæst. 10. dicto 2. videtur tenere Ang. verb. dubium, num. 1. & 2. Villalobos tractatu de conscient. difficult. 21. Sanchez lib. 1. de matrimonio, disput. 9. num. 11. & libro 2. disput. 41. num. 32. & in summ. lib. 1. cap. 10. num. 36. & lib. 4. capit. 1. num. 16. Suarez 5. tomo de censuris, disput. 40. section. 5. num. 15. Rebell. de iustit. part. 2. lib. 1. quæstion. 3. sectione 2. numero 10. & 11. Nec tenetur diuidere votum pro ratione dubij, Sanchez in summ. lib. 1. cap. 10. num. 36. & lib. 4. cap. 1. num. 16. retractans oppositum, quod censuerat lib. 2. de matrimonio, disput. 41. num. 34. Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disput. vnica, sect. 25. num. 254. & satis inquit Sot. lib. 7. de iustit. quæst. 3. art. 2. colum. 3. Granaudo 1. 2. tract. 12. disput. 6. num. 5. Layman 1. tom. tract. 1. cap. 5. §. 4. num. 31. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. 4. dub. 2. Vnde immeritò aliqui aiunt hunc teneri voto, & hoc ab aliquo non negari, in quo maximè decepti sunt.

- 1. At si non dubitat, sed opinatur vt magna sit determinatio iudicij, ita vt pro opposita parte non habeat probabilem opinionem, adhuc tenetur voto. Sic Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 34. & in summ. lib. 1. cap. 10. num. 36. in fine.
- 2. Vnde inferas tertio, certum se emisisse votum Religionis, & dubium, num in Religionis in communi, vel huius in particulari, posse quamlibet ingredi, quia possessio stat pro libertate. Ita Sanchez supra libro 2. de matrim. disput. 41. num. 33. & in summ. lib. 4. cap. 1. num. 32.
- 3. Inferas quarto, qui certus est, quod vouerit se non accessurum ad aliquam foeminam, & dubitat, nò de accessu fornicario, vel vxorario senserit, non tenetur abstinere à nuptijs, quia possessio stat pro libertate. Sic Sanchez supra lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 33.
- 4. Inferas quinto, & expressè tener Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 40. quod si quis die Iouis cenans, dubitet, an hora duodecima noctis fouerit, possit edere carnes; nam ius, & possessio est pro libertate edendi

edendi; certumque horas antecedentes esse diei Iouis, & dubium sit pro die veneris: dubium autem ius præuolare non debet contra ius certum. Tenet Villalob. tract. 1. de conscient. difficult. 1. Layman 1. tom. tract. 1. cap. 5. num. 36. §. 4.

A contrario inferitur, & clarè Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 40. quod si hodie sit dies Veneris, aut ieiunij, & dubitetur an hora duodecima noctis fouerit, non possit quis edere carnes: quia possessio est pro præcepto, cum constet hodiernum diem esse ieiunij, & dubitetur, an transacta sit. Villalob. tract. 1. de conscient. difficult. 21. Layman supra, §. 4.

6. Inferas sexto, quod si quis facta sufficienti diligentia dubius adhuc est, an expleuerit viginti, & vnus annos, non teneri ad ieiunium; quia tunc non est possessio pro præcepto ieiunij, sed pro libertate illius qui toto tempore antecedenti vigesimum primum annum non habuit. Layman supra, num. 33. §. 4.

7. Inferas septimo, & expressè Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 38. quod si quis dubitet, an habeat legitimam etatem ad ordines, vel beneficium, teneri non suscipere ordines, aut beneficia, donec constet de etate, quia possessio est pro præcepto. Semper enim extat præceptum negatiuum non assumendi ordines ante etatem. Cum verò volens suscipere ordines, toto tempore antecedente dubitauerit, habuerit ius certum ad non suscipiendos ordines; hoc ius certum vinci non debet à iure dubio superueniente. Layman supra, num. 35.

8. Inferas octauo, & expressè Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. nu. 37. quod quado dubitatur, an præceptum sit derogatum alio præcepto, vel consuetudine, vel sit dispensatum, non liceat contra præceptum facere; quia lex possidet. Et idem est dicendum dum constat de lege, vel præcepto, dubium autem est, an in aliquo casu ratione necessitatis, aut alterius circumstantiæ occurreret eximatur aliquis ab obligatione illius, teneri lege, vel præcepto, cum lex possideat. Sic Medina 1. 2. quæst. 96. artic. 6. ad fin. proposit. 3. Ob id qui dubitat, an lex prohibet edere carnes in Quadragesima, se extendat ad obligandum ratione necessitatis, salutis scilicet, aut alterius circumstantiæ, tenetur petere dispensationem à superiore; aut si habeat Bullam, licentiam ab vtroque medico, spiritali, & temporalis, vt ex tenore ipsius Bullæ constat, & agit super illam §. Man. Rodriguez, & Anton. Gomez, de quo nos agimus latè, disput. 51. num. 9. Nec locus est epicheia in dubijs, sed seruanda sunt verba legis, vt sonant, quia ipsa lex possidet, & propter dubium non debet sua possessione priuari. Epicheia namque cum virtus sit, vt ait D. Thom. 2. 2. quæst. 120. artic. 1. non debet iniuste possessorem sua possessione spoliare; iniustum autem esset epicheiam dicere ius dubium præferendum esse iuri certo. Et cõsequenter dicere non potest, legem aliquam certo positam, existente dubietate, num se extendat ad aliquem casum, debere cessare, spoliando illam sua possessione, & introducen lo hominem in possessionem libertatis. Vnde D. Thomas in solut. ad tertium, & 1. 2. quæst. 96. art. 6. in corpore, & ad 2. ait, interpretationem, (Principis scilicet) locum habere in dubijs, in quibus nò licet absque determinatione Principis à verbis legis recedere. Layman tom. 1. tract. 4. cap. 19. num. 3. & 4. Sed in manifestis non esse opus interpretatione, verò sola executione; quasi dicat, epicheiam Sanchez Selecta.

non habere locum nisi manifestè deficiente lege, vbi non consultatione, sed executione opus est: quod acutè notauit Caietanus in commentar. illius articuli 1. ferè in med. & vt hoc bene notent sapientes, hortatur. Hinc D. Thom. in corpore articuli ait, quod cum non fuerit possibile aliquam regulam legis institui, quæ in nullo casu deficeret, & Legislatores attendant ad id quod in pluribus accidit, secundum hoc legem ferunt; vt dicebat Theophrastus in l. Iura constitui, ff. de legibus, l. nam ad ea, ff. de legibus, cum concord. quam tamè in aliquibus casibus seruare est contra æqualitatem virtutis iustitiæ, & contra commune bonum, quod lex intendit. Sicut lex instituit, quod deposita reddantur, quia hoc in pluribus iustum est: contingit tamen aliquando esse nociuum, puta si furiosus deposuit gladium, & eum repositat dū est in furia, & timeatur male vsurum illo in damnum suum, vel proximi; aut si quis repositat depositum ad patriam impugnationem; vel si esset lex, quod quicumque ascendens muros ciuitatis decapitetur; contra æquitatem seruaretur lex in casu quo subito hostes inuadant ciuitatem, & illi qui sunt intus, liberarentur à morte murum ascendendo: hoc enim casu manifestum est legem nò obligare. Sic Sotus de iustit. lib. 1. quæst. 6. artic. 8. §. Tertia verò conclusio, & §. Ad huius rei intellectum. Episcopus Troyanus en la pregmatica del trigo, cap. 8. Medina Cod. de ieiunio, quæst. De his qui tenentur ad ieiunia. Summa Coron. De voto, 3. part. fol. 9. vbi dicit, quod per interpretationem potest cessare obligatio voti, quando ratio dicat, & declarat ob instantem causam votum non esse seruandum: & in hoc, ait, non exigitur autoritas Prælati. Vazquez de Eucharistia, disput. 219. cap. 4. num. 43. qui ait, quod nullus hactenus opinatus est posse ab inferiori epicheiam legi adhiberi ex sola cõsuetura probabili, nisi quando casus subitus est, nec adiri potest superior. Vnde quando Syluester verbo Papa, quæst. 16. dicto 2. & Cordub. lib. 3. quæst. quæst. 13. ante regulam primam, fol. 205. Henriquez lib. 14. de irregularitate, c. 3. num. 3. in comment. litter. X. dicunt, in dubijs esse locum Epicheiæ, intelligendi sunt non de dubio æquilibri, sed de formidine, quando scilicet est probabile iudicium, licet cum formidine opposita, vt bene Sotus versiculo Ad rei huius intellectum. Quod etiam tenet Sanchez libro 2. de matrimonio, disputatione 41. numero 37.

Nec placet, quod plures asserunt posse videlicet inferiorem dispensare in lege superioris per epicheiam. Hinc inferentes, posse Episcopum dispensare super impedimenta matrimonium dirimentia, quando impedimentum est occultum, & ad Papam, vel alium habentem facultatem dispensandi, non potest haberi recursus propter paupertatem, vel alia impedimenta, & in separatione à matrimonio sequeretur magnum scandalum. Et posse quoque Episcopum dispensare contra ius Concilij ex causa necessitatis, docent Angelus verbo dispensatio, num. 5. Syluester dicto verbo, num. 1. Tabien. quæst. 14. Margarita Confessorum dicto verbo, & Armill. num. 19. Nauarr. in Manuali cap. 22. num. 85. & consilio 14. De consanguinitate, & affinitate, Cuchus in institutionibus maioribus, lib. 2. tit. 6. num. 310. Spino de testament. gloss. 15. num. 86. Ant. Gom. in explicat. Bullæ cruciatæ ad decimam clausulam, num. 58. Cerola in praxi Episcopali 1. part. verb. dispensatio, §. 3. Bart. de Ledesim. in sum. Sacramentorum Y 2 dub. 50.

dub. 50. Rodrig. in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 14. num. 6. & in addit. num. 14. & in summ. 1. tom. c. 234. num. 2. Vivald. in candelabro aureo, de matrimo. nu. 248. Graff. lib. 2. c. §. 1. num. 14. Vega in summ. 1. par. c. 88. casu 1. Lopez 2. tom. in tract. par. 2. c. 59. Enriquez in summ. lib. 12. c. 3. §. 2. & lib. 13. n. 1. §. 3. Valent. 4. tom. disput. 10. quæst. 5. punct. 5. Tolet. lib. 7. cap. 22. num. 5. Azor 2. tom. lib. 3. cap. 5. 1. quæst. 1. Rebel. de obligationibus, 2. part. lib. 3. quæst. 5. num. 20. Sanchez lib. 2. de matrimo. disput. 40. Villalobos 1. tom. sum. tract. 14. difficult. 25. num. 3.

Quod tamen falsum esse iudico, eo quod inferior nunquā habeat potestatem dispensandi in lege superioris; & in prædicto casu non posse Episcopum dispensare, docent Sotus de iustit. lib. 1. quæst. 7. art. 3. & in 4. distinct. 37. quæst. 1. art. 2. Corduba lib. 1. quæst. 1. & in summ. quæst. 45. punct. 2. primæ opinionis, Veracruz in speculo coniugii, 3. par. art. 18. in fin. Medin. 1. 2. q. 97. art. 4. Ledesm. de matrimo. quæst. 56. art. 5. dub. 1. & in summ. de matrimo. cap. 27. difficult. 1. Garcia de beneficiis, 2. tom. par. 1. cap. 5. num. 343. Suarez tom. de censuris, disput. 6. sect. 4. num. 7. & disput. 7. sect. 4. à num. 1. ad sextum, & disput. 29. sect. 2. num. 21. & disput. 41. sect. 2. num. 3. Covarr. in 4. par. 2. cap. 6. §. 10. num. 11. & id declaratum esse per Cardinales, docet Garcia supra nu. 344. super caput 5. Concilii Trident. sess. 24. de reformatione matrimonij, per hæc verba, *Episcopus auctoritate ordinaria non habet facultatem in gradibus affinitatis, seu consanguinitatis à iure prohibitis contrahente matrimonio dispensandi*. Et idem est respectu Nuncij, nisi ad id habeat specialem facultatem, ut docet Garcia, num. 345.

Non, inquam, per epicheiam potest inferior dispensare in lege superioris, quia epicheia, ut ait D. Th. 2. 2. quæst. 120. art. 1. in corpore & ad tertium, est interpretatio legis deficientis, seu non se extendentis ad aliquem casum, hoc est, quod officium epicheiæ sit interpretari legem deficientem in hoc, vel alio casu, & non se extendere ad illum, seu comprehendere. Qui autem dispensat, non interpretatur legem deficientem & non comprehendere casum, sed potius cum eum comprehendat, eximit subditum à lege; nec ergo epicheia versatur erga dispensationem tanquam materiā propriā, sed erga declarationem solum. Vnde Epicheia non est solum virtus, quæ residet in superiore, sed in quolibet inferiore, qui in casu manifesto legem non seruat, epicheia sic distans; & ob id dixit D. Th. ad 3. in manifestis non esse opus interpretatione, sed executione.

Vnde non placet, quod docet Garcia 2. tom. part. 1. 1. cap. 5. num. 351. & 352. videlicet quod licet epicheia non tribuat iurisdictionem ad dispensandum aliās facultatem non habenti, & ob id non possit Episcopus dispensare super impedimenta matrimonij, poterit tamen inferior per epicheiam moderari legem superioris referuatis id quod aliās iure ordinario poterat Episcopus, auferentisq; illi potestatem aliās competentem. Vnde infert, posse Episcopum dispensare in voto castitatis (quod referuatum est) cum ad Papam non posset haberi recursus, eo quod Episcopus poterat dispensare in illo voto, nisi summus Pontifex sibi illud specialiter reseruasset. Quia quod Episcopus in illo nequeat dispensare, prononit ex reseruatione Papæ, & non ex natura rei. Hæc autē doctrina mihi displicet. Tū quia vti iam dictum est, epicheia non versatur circa dispen-

sationē; nec residet in iudice tanquam in iudice, quia ad interpretationem exhibendam in casibus manifestis vbi epicheia habet locum, non est opus interpretatione superioris, ut talis, sed quilibet executionis habet facultatem, ut constat ex adductis exemplis supra, de nolente reddere gladium depositū furioso, & de ascēdente murum, dum hostes impugnant ciuitatem. Tū quia dum admittit Garcia posse inferiorem dispensare in lege superioris quādo casum reseruauit, id quoque opus erit concedat, quādo casus reseruatus non esset. Nam facta reseruatione adeo casus constituitur extra facultatem inferioris, ac si nunquā super illū habuisset iurisdictionē, & tamē vt gēte necessitate admittit præfatus Garcia, posse inferiorem in illa lege superioris dispensare; igitur, & poterit quādo casus non fuisset reseruatus, si premat eademmet necessitas. Nec placet quod cēset Sánchez lib. 2. de matrimo. disput. 40. num. 3. (vt defendat posse Episcopū dispensare super impedimenta matrimonij) impedimenta ideo non valere dispensari ab Episcopo quia reseruata sunt Papæ; cum autē in casu necessitatis auferri reseruatō intelligatur, infert ipse, fieri Episcopū potētē existere ad dispensandum. Nō, inquam, huic consentio. Nam quoties à Pontifice emanat aliqua lex, quæ comprehenduntur sub illa, non dicuntur reseruati, sed vetari. Cū ergo lex circa impedimenta à Pōtifice oriatur, non intuitu reseruationis, non potest Episcopus circa illam, sed quia inferior non potest circa legem superioris.

At licet ex principijs intrinsicis reat, inferiorē non posse ex epicheia dispensare in lege superioris in casu vrgentis necessitatis; tamen ex principijs extrinsecis ductus ob auctoritatem videlicet Doctorum affirmatiuum, posse dispensare, non damnaem inferiorem dispensantem, imò quod magis est, si conspiciatur suifsem Episcopum trepidantem dispensare super impedimentum occultum matrimonij in casu vrgentis necessitatis, consulere id resā conscientia agere posse ob auctoritatem tantorum Doctorum illud posse fieri consentium, putatiuumque tunc velle superiorem, facultatem dispensandi inferiori tradere, ne pauperes, aut aliās impediti sine remedio remaneant, in periculo peccandi semper persistentes.

Aduertendum tamē, aliquos prælatos, siue iudices inferiores reperiri adeo inhumanæ conditionis, quod non iolū dispensare renuant in lege sui superioris quātuncumque necessitas vigeat, verū, quod admiratione dignum est, nolle id efficere etiam quando superior facultatem ad dispensandum eis tradit, causa prius cognita per ipsos, sicque renuntant dispensare in denūtiationibus ad matrimonij requisitis, etiam dum causam subesse probatur testibus: in quo sanē casu inesse illis libertatem dispensandi, constat ex Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 1. de reformatione, ibi: *Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio matrimonij malitiosè impediri posse; si tōt præcesserint denūtiationes, tunc vel vna tantum denūtiatio fiat, vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus presentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denūtiationes in Ecclesia fiant, vt si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur: nisi Ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denūtiationes remittantur: quod illius prudentiæ, & iudicio Sancta Synodus relinquit*. At licet huiusmodi facultas præstandæ dispensationis eis sit tradita, &

dita, & probatum quoque sit impediendū fore matrimonij malitiosè, si præmittantur denūtiationes: testibus tamen fidē præstare nolunt iudices, suspicantes decipi ab illis, & perituri reos fuisse redactos: quod sanē abique magnis indicijs concipere temerarium, & iniuriosum erit: nec præsumendum contrahentes contrahere inualidè matrimonium velle: consulendus Sanchez lib. 3. de matrimo. disput. 9. num. 12. in hocque casu teneri Episcopum dispensare in denūtiationibus docet dictus Sanchez libro 3. de matrimo. lib. 3. disput. 10. num. 6. cum alijs: Salas de legibus, tract. 14. disput. 20. sect. 7. sum. 74.

Præterea superiorē restrictū esse dispensare interueniente causa reor, quod docet plures adducti à Sanchez lib. 3. de matrimo. disput. 10. num. 2. quam ipse vt probabilē tuerit, & docet Sa verb. *dispensatio*, nu. 2. Hurtado de matrimo. disput. 5. difficult. 20. num. 71. & huius ratio est, quia iure commutatiuæ iustitiæ tenentur iudices ordinarij suam exercere iurisdictionem in subditos postulates ex pacto interueniente inter Rempublicam, & illos: dispensare autē iurisdictionis actus est, vt diximus disput. 14. num. 17. & docet Suarez de legibus, lib. 6. cap. 10. num. 6. Roman. consil. 325. num. 12. Quapropter in lege de festi alicuius obseruatione lata ab Episcopo tenetur dispensare cum habente causam ad laborandum illo die. Imò ad commutandum vota (& idem est de alijs rebus) vel dispensandum teneri iudicē delegatum ex priuilegio, docet Sanchez in summ. lib. 4. c. 54. num. 12. cum alijs à nobis adductis illa disput. 14. num. 17. sed tamen hoc verum non esse ibi censuimus. Tenebiturque inferior dispensare in lege sui superioris interueniente causa, quādo facultas ad dispensandum est illi tradita, ex traditis à Sanchez lib. 3. de matrimo. disput. 10. num. 4. & 5. Vnde causa instante ad dispensandū cum initiandis super interstitia, ad præmittendam dispensationē erit restrictus Episcopus, eo quod dispensatio ei sit commissa, vt constat ex Concilio Tridentino sess. 23. cap. 1. loquente de minoribus ordinibus sic: *Minores ordines ijs qui saltem Latinam linguam intelligant, per tēporū interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur, conferantur*. Et inferius prosequitur. *Hi verò non nisi post annū a susceptione postremi gradus minorū ordinū ad sacros Ordines promoueantur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcant*. De Subdiaconatu verò ait dicta sessio. c. 13. *Promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorum gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur*. Et de ordine Diaconatus loquente ait cap. 14. *Qui pie & fideliter in ministerijs ante actis se gesserint, & ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium: & bi sint qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ab Ecclesia vtilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverint*. Et sessione 12. cap. 2. de reformat. decernit posse Episcopum ad ordines admittere non habentem beneficium Ecclesiasticum, sed tantum patrimonium, si pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ esse expediens iudicauerit, ibi: *Patrimonium vel pensionem obtinentes ordinari post hac non possint, nisi illi quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*. Interueniente ergo necessitate vel vtilitate Ecclesiæ iniustitiam aduersus eam admittet Episcopus renuens dispensare, cum ius in se Ecclesiæ postulandi ab Episcopo sibi conferri ministerios necessarios aut vtilis, ipsūque de illis provide- re. Vnde nō placet, quod docet Salas de legibus, tract. 14. disput. 20. sect. 7. in fin. Sanchez de matrimo. lib. 3. disput. 9. & disput. 10. num. 6. Suarez de legibus, lib. 6. cap. 18. num. 22. & 1. tom. de Religio. lib. 4. cap. 20. num. 15. Hurtado de matrimo. disput. 5. difficult. 20. num. 71. posse dari causam sufficientem ad dispensandum si velit superior, nō tamen sufficientem ad illum constringendū ad dispensationem præstandam. Quod explicuit Hurtado teneri videlicet, quoties dispensatio proficit notabiliter bono communi, aut ipsis contrahentibus siue spiritualiter, siue temporaliter, & nō obligari quando dispensatio non proficit notabiliter. Quod herclē falsum mihi videtur, nam si demus semel sufficientem inueniri causam ad præmittendam dispensationem tuta conscientia, petatque subditus secum dispensari, tunc effragat secum exercere iurisdictionem quam exequi superior pactus est, cum à republica, & subditis munus superioris recepit. Quod si cōtingat causam non esse sufficientem ad obligandum superiorem quod dispenset in lege, nec etiam eam sufficere vt superior tutō dispensationem valeat præstare, erit arbitrandum.

Et displicet itidem quod censet Suarez supra, aliquando esse debitā dispensationē ex charitate, vel misericordia, non tamē ex iustitia. Quod sanē perceptibile mihi nō est. Nā, vt probauimus supra, interueniente causa legitima ad dispensandum, dispensare tenetur superior ex vi sui officij, & exercere in subditos iurisdictionem, & consequenter semper quod intercedit obligatio præstandi dispensationem, vinculo iustitiæ ligatur superior, & non solum charitatis. Tū quia vinculum charitatis ad benefaciendum proximo, cōmune est vniuersis hominibus priuatis. Cū ergo quādo dispensat superior, id exequatur non vt priuata persona, sed vt publica, alio vinculo quā priuata debet munus misericordiæ exequi, & ob id diximus disputat. 6. num. 9. teneri superiorem non solum ex charitate, verum ex iustitia sibi subditos corrigere.

Concludamus ergo, quod esto gratis esse præstandā dispensationē iudicent superiores existente causa, & nō ex iustitia, vt iā probauimus, aliquos tamen illorum inueniri, qui viā gratis agendi cum subditis nō inuenere, nequaquam imitantes in hoc Dei conditionē, ob quod sanē velut minus digni officiorū seu dignitatum essent habendi, indigni tamen iudicandi à fortiori, dū illud quod ex iustitia, & sui muneris debito exequi tenentur, renuntant implere. Contra ipsosque aduersum iri Suariū de legibus, lib. 6. cap. 18. num. 26. animaduertant huiusmodi iudices, inquietē iam ex consuetudine concedi aliquas dispensationes nō ex causa solum intrinseca postulante, sed ex adiuvante extrinseca, videlicet benignitate superioris, vel si ponatur aliqua elemosyna in opus pium vertenda: quod idē docet Ledesma 2. part. 4. quæst. 17. art. 3. tunc enim vt re- cte aduertit Suarez, licet non antecedit causa ad dispensationē, consumatur tamen dispensatio causa cōcomitante, videlicet elemosyna iniuncta. Reminisciq; superiores oportet illius sententiæ Ecclesiastes 7. *Noli esse iustus multum*, per excessum videlicet in crudelitate inclinando, qui locus latē explicatur disputat. 40. numero 9. Sed tamen licet auctoritate Suarez,

& aliorum posse fieri dispensationem iniuncta multa iudicemus, illud agi non posse principijs intrinsicis arbitramur disput. 54. num. 40. Sed tamen quamcumque dispensationem debere fieri gratis, alias fore simoniacam docet Trident. sess. 22. cap. 5. de reformat. & sess. 24. cap. 5. de reformat. & sess. 25. cap. 18. de reformat. & probat latè García 2. tom. de benefic. part. 7. cap. 2. à nu. 99. Vela de delictis, cap. 32. vers. *Ex quibus deducitur*. Ledesma 2. part. summ. tract. 12. conclus. 9. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 32. num. 7. Vgolin. de simon. tabul. 1. cap. 52. nu. 4. & 5. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 9. & Suarez tom. 1. de religion. tractat. 3. lib. 4. cap. 20. à nu. 8. contra Sanchez lib. 8. de matrimonio, disput. 35. à num. 9. quem alij imitantur, quos ipse consuluit.

9 Inferas nonò, quòd dum aliquis adhibita sufficienti diligentia dubius est, an expleverit annos pubertatis, vel vigesimum quintum annum, certus tamè quòd votum personale emisit vel reale, pater poterit huiusmodi vota irritare: quia licet votens non habeat possessionem suæ libertatis, cum certus sit de voto emissio, habet tamen pater possessionem iuris, ne filius impubes independenter à sua voluntate emitat votum personale, & ne minor 25. annis emitat reale, tenetq; potestatem irritandi huiusmodi vota. Ergo donec est dubium de hac pubertate, vel minore ætate, non debet pater sua possessione priuari, sic Sanchez dicto lib. 2. disput. 41. num. 39.

10 Inferas decimò, quòd qui consuluit furtum aut homicidium, dubitat tamen, an ex suo consilio sequutum sit homicidium, restituere tenetur; quia in hoc dubio non est possessio pro consulente. Nam cum certus sit de consilio, dubitet verò, an consilium sit causa homicidij, possessio erit, pro actione illa iniusta, quæ est natura sua tendit ad producendum effectum: & in hoc casu habendus est hic pro irregulari. Sic Sanchez lib. 2. de matrimo. disput. 41. num. 17. nisi paratus esset homicida occisionem patrare absque consulente influxu, iuxta dicta disputatione præcedenti, num. 14. de quo supra verb. *Restitutio*, num. 38.

11 Inferas undecimò, quòd quando depositarius, vel commodatarius dubius est, an res sit sua culpa amissa, non teneatur restituere: quia cum delictum non præsumatur, ipse est in possessione suæ innocentia. Sic Sanchez lib. 2. de matrimo. disput. 41. num. 18. cum Henriquez lib. 14. de irregul. cap. 15. & constat ex leg. *mevito*, ff. pro socio.

12 Inferas duodecimò, dubitantem de re aliqua num sua sit, & facta sufficienti diligentia ad inveniendum dominum, inque pubertate adhuc persistentem, posse rem retinere; quia possessio stat pro eo, potestque rem vendere, aut alia via alienare, admonendo pariter emptorem de illo dubio, si spes sit dominum rei compariturum; non verò tali spe deficiente, cum tunc res nõ sit vitiosa. Sic limitat Bañez 2. 2. quæst. 62. articulo 6. dubio 5. & placet Sanchez lib. 2. de matrimo. disput. 41. num. 22. Pachineus lib. 1. controuerf. capite 65. in paruis, folio 118.

13 Inferas decimotertiò, quòd qui abstulit rem à bonæ fidei possessore, dubitans an sit sua, teneatur integrè restituere: quia cum in illo dubio sit melior conditio possidentis, nullum est ius spoliandi dominum re sua, nec in toto nec parte. Sic Sanchez lib. 2. de matrimo. disput. 41. num. 26. qui adducit alios Authores.

14 Inferas decimoquartò, ementem bona fide à pos-

sessore bonæ fidei, facta debita diligentia, vt sciat, an res sit aliena, adhucque manentem dubium, posse sine peccato emere, nec teneri restituere, verbi gratia, si quis sibi persuadeat mancipia Guinæ in iniustam servitutem redigi communiter, quamvis iustè non possit emere, vel domo accipere à capientibus: at facta sufficienti inquisitione, num ille servus in particulari quæ emit, sit iniustè captus, si tunc adhuc dubius maneat, potest emere ab alio, qui bona fide emit à capiētibus: quia tunc succedit in bonam fidem illius, cuius est potior conditio, cum possideat. Et licet possessio eise pro mancipij libertate respectu capientium, non tñ est respectu emptoris bonæ fidei. Sic Sánchez lib. 2. de matrimo. disput. 41. num. 28. Molina tom. 1. de iustit. tractatu 2. disput. 36. conclus. 1. & 3.

15 Inferatur deinde, consumentem rem alienam bona fide, non teneri restituere, licet superoratur dubium, num res illa esset propria, vel aliena. Nam si non teneatur restituere, quamvis res non esset consumpta, vt diximus num. 12. à fortiori contritus nõ erit restitutioni se subijcere, quando consumpta esset bona fide.

16 Imò et si certò constaret post consumptionem, alienam esse rem, & in nihilo factus esset locupletior eam consumens: non tenebitur restituere. Cum tunc nec ratione rei acceptæ, quæ iã non extat, nec ratione iniustæ acceptationis teneatur. Constat ex leg. *Item veniunt*, 2. 2. §. *Præter hæc, ff. de petit. hereditat.* & ex lege, *Sed si lege 23. §. Item si rem distraxerit.* & leg. *Si rem*, 15. & leg. sequenti, ff. eodem titulo, & leg. *Nam hoc natura*, 14. ff. de conditione indebiti, & leg. *Regia 4. titul. 14. part. 6.* & docent gloss. in leg. illa, *Item veniunt*, Angelus leg. *insulam*, §. *fructus*, num. 1. ff. *solutio matrimonio*, Astensis 1. parte, summ. lib. 1. tit. 33. art. 5. quæstionc. 6. Maior in 4. distinct. 15. quæst. 26. in fin. versic. *Si secundum*, Angelus in summ. verb. *furtum*, num. 25. Syluester verb. *restitutio*, 3. quæst. 6. dicto 2. versic. *Et sexto*, Caietan. 2. 2. quæst. 62. art. 6. columna 2. versic. *Ad evidentiã huius*, & in summ. verb. *restitutio*, cap. 1. in fin. ibi Armill. num. 14. Victoria *de iure belli*, num. 33. Sotus lib. 4. de iustitia, quæst. 7. art. 2. Medina *de restitutio*, quæst. 10. versic. *Si autem secundus*, Nauarr. summ. Latina & Hispan. cap. 17. num. 9. Couarr. regula *peccatum*, 3. parte, initio numeri 3. conclus. 2. Ledesma 2. tom. parte 4. quæst. 28. art. 6. col. 3. Cordub. in summ. quæst. 109. & in quæstionario, lib. 1. quæst. 39. punct. 1. versic. *Igitur quoad primum punctum*. Pedraza in summa, præcepto 7. fol. 76. Medina lib. 1. summ. cap. 14. §. 30. in fine, regula 6. Angles de Floribus 2. part. tra. & de restitutione, quæst. *Quis teneatur ad restitutionem*, art. 1. Lopez 1. part. instruct. cap. 95. initio. Rebellus *de obligationibus*, part. 1. lib. 2. quæst. 3. num. 1. & 2. Nauarr. lib. 3. de restitutione, cap. 4. in noua editione, part. 3. dub. 1. num. 146. Philarcus *de officio sacerdotis*, tom. 2. part. 2. lib. 6. cap. 17. versic. *Illi autem omnes*, & versic. *Sed vt exemplis*, Valent. 2. 2. quæstione sexta, puncto tertio, paulò post principium, & columna 3. versic. *Quintò quod attinet*, Molin. 1. tom. de iustitia, disput. 36. colum. 3. conclus. 2. & disput. 246. colum. 4. versiculo *In priori euentu*, & tom. 2. disp. 569. colum. 4. versic. *Quando aliquid*, & tom. 3. in parte posteriori, disput. 718. num. 1. Vega 1. tom. summ. cap. 60. casu 11. & 12. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 14. dub. 1. num. 7. Rodriguez 2. tom. summ. cap. 42. n. 1. Salon 2. 2. quæst. 62. art. 6. controuerf. 2. in fine, & ibi Aragon. Bañez eodem

eodem art. 6. dub. 3. Sair. Clavi Regia, lib. 10. tractat. 2. cap. 2. num. 9 & 10. Ledesma 2. tom. summ. tract. 3. cap. 14. post 4. conclusionem. Tolet. lib. 5. summ. cap. 17. nu. 10. Vazquez 1. 2. tom. disput. 172. cap. 1. num. 3. & 4. Sanchez in summ. lib. 2. cap. 23. num. 4. cui cedant omnes Scriptores rerum moralium, semper nãque quòd huius tantum Doctõris cura. n in perquirendis authoribus tam Theologis quàm Iurisperitis inuenteor & rerum examinarum copiam, in admirationem rapior, & contineri non possum, quin cupiã omnia ossa mea in linguas verti peritas quibus exacte (si possem) laudes dignas tanto viro manifestas vniverfo orbi traderem Mirabilem Deum esse in Sanctis suis Regius Propheta Psalm. 67. est testatus. Mirabilem quoque fieri in doctis suis nullus dubitabit: mira ergo Dei largitas lucem & sapientiam cõmunicantis huic Doctõris ostenditur modò, dilectio excedens erga facratam Societatis Iesu Religionem elucet, cum tot tantõsq; filios sapientia & literis præditos ei præstitit, & inter illos hunc Thomam Sanchez gigantem exhibere fuerit dignatus. O maxime dilecta à Deo Religio, intende prosperè, procede, & regna.

Si tamen ex consumptione rei alienæ locupletior esset effectus, qui rem consumpsit, omne ius in quo auctam reperitur patrimonium, restituendum erit. Docent Doctores superius allegati.

17 Quapropter qui res furto sublatas bona fide prandisset, restituere tenebitur id, in quo factus est ditior, quia licet non sit obnoxius restituere ratione rei acceptæ in se, teneatur tamen ratione rei acceptæ in suo effectu, non tamen aderit obligatio restituendi omne illud, quòd æstimabatur prandium, sed tantum id quòd inuitatus esset consumpturus de proprio patrimonio in dono sua edens: docent vulgati sine Doctores superius allegati. Si verò inuitatus bona fide edit legumina furtiuas quibus satiatus abstinuit à splendidis cibis domi edendis, non tenetur valorem huius splendide cœnæ alias consumendæ, sed solum illorum legitimum domino restituere. Cum nullus teneatur redere plus, quam teneatur possessor malæ fidei. Docet Sanchez summ. lib. 2. cap. 23. num. 14. Nauarr. lib. 3. de restitutione, cap. 4. in noua editione, parte 3. dub. 2. nu. 149. & 150. Rebellus *de obligationibus*, part. 1. lib. 2. quæstione 3. num. 3. Molina tom. 3. de iustitia, part. 2. disput. 718. num. 2.

Si tamen eueniat inuitatum donasse alicui id, in quo factus est locupletior, vel in elemosynas erogasse, aut turpiter expendisse ante adeptam scientiam, quòd prandium esset furto sublatum, dum tamen aliàs inuitatus ex proprijs bonis tantumdem non esset donaturus &c. restituere non erit cogendus, sicut nec qui bona fide rem alienam consumpsit, & in nullo factus est locupletior, vt diximus num. 16. Docent Molina tom. 3. de iustitia, disputat. 718. num. 2. part. 2. Sanchez in summ. lib. 2. cap. 23. num. 11. & 30. alios adducens.

18 Fit deinde, non obligatum fore restituere ementem bona fide equum à latrone quem bona fide emptor vendidit, quantumvis postea certior efficiatur, furto venditorum equum acquisisse. Nam ratione iniustæ acceptationis ad restitutionem non est compellendus, nec ratione rei acceptæ, cum apud se emptor bonæ fidei equum iam non habeat. Quòd ergo apud se pretium sit, non conuincit rem furto sublatam habere, licet non in propriam speciem, æquivalentem tamen, nã

tunc pretium pro equo oblatum emptori bonæ fidei, non æquualet equo, sed pretio quo emptor à latrone equum comparauit: vnde emptor vendendo bona fide equum illum, non dicitur rem alienam vedere, nec ex aliena re pretium comparare, sed dicitur rem suam recuperare, videlicet pretium quòd latroni datum est; docet Sanchez in summ. lib. 2. cap. 23. nu. 25. opinior tamen restituere esse compellendum emptorem excessum, verbi gratia, si pluris vendidisset, quàm emptus fuisset equus à latrone: nam tunc excessus pretij ex re aliena comparatur, & fructus reales domino rei acquiruntur: de quo communiter Doctores, tract. *de restitut.* & solum excessum pretij teneri restituere, docet Vazquez opuscul. *de restitut.* cap. 9. §. 2. Sanchez in summ. lib. 2. cap. 23. num. 25. plures Doctores referens, & num. 29. & 77.

19 At obijcies aduersus dicta, num. 17. quòd videlicet manifestum sit discrimen inter bona fide prandentem res furto sublatas, & vendentem equum bona fide, pretio excedentiori quàm fuerit emptus: nam venditor tunc reuera fit ditior pretio rei alienæ: at comedens bona fides res furtiuas non fit locupletior illarum pretio, cum eas non vendiderit, nec aliàs res consumpta, nec fructus eius, hoc est pretium quo vendita sit, maneat apud comedentem. Nec comedens res furtiuas ditior ex eo factus est, sed solum non redactus est pauperior: quòd autem ex visu rei alienæ bona fide consumptæ non reddatur pauperior, qui comedit, nõ erit rem alienam apud se detinere, sed rem propriam in pristino statu conseruare, ob huiusmodi verò conseruationem bona fide consequutam, cogendus non erit restituere. Quòd cõfirmare possumus ex eo quòd maxime probabile quoque est, vt in fine huius numeri dicemus, possessorem, bonæ fidei non constringi restituere fructus mixtos iam consumptos, etsi inde factus sit ditior possessor, vt refert Couarr. lib. v. *variarum*, cap. 3. nu. 6. quæ etiam est plurimorum Iurisperitorum, vt ibidè docet: & plures refert Sanchez in summ. lib. 2. cap. 23. num. 70. qui licet de fructibus industrialibus loquatur, non intelligitur de purè industrialibus, vt dicitur in fine huius numeri. Quam etiam vt non omnino improbabilem amplexatur Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 14. dub. 2. nu. 10. Cui sententiæ fauet Institut. *de rerum diuisione*, §. *Si quis à non domino*, per hæc verba: *Si quis à non domino quem dominum esse crediderit, bona fide fundum emerit, vel ex donatione aliare qualibet iusta causa a què bona fide acceperit, naturali ratione placuit, fructus quos percepit eius esse pro cultura & cura. Et ideo si postea dominus superuenierit, & fundum vindicet, de fructibus ab eo consumptis agere non potest. Et verò qui alienum fundum sciens possederit, non idè concessum est: itaque cum fundo etiã fructus licet consumpti sint, cogitur restituere. Quæ sanè lex non solum intelligitur de fructibus purè industrialibus, in quo decipitur ibi Glossa & Lessius supra; sed etiam intelligitur de fructibus mixtis, qui videlicet partim correspondent rei naturæ, & partim humanæ industriæ. Nam estò ex significatione illius particulæ *cura*, solum industriales intelligantur, ex significatione verò alterius particulæ, *cultura*, mixti intelligantur, cum notum sit fructus ex cultura prouenientes partim fundo culto & ferenti fructus, & partim industriæ correspondere, hosque fructus esse ex dispositione iuris ciuilibus adiudicandos possessori bonæ fidei,*

fidet, docet Sanchez in summ. lib. 2. cap. 23. n. 72. quāvis solo iure naturæ spectato ad dominum fundi pertineant, ob ignorantiamque huius distinctionis plures Theologos fuisse deceptos ait, absolutè docentes tales fructus domino fundi pertinere. Quæ optimè confirmantur ex dictis in l. 39. part. 3. tit. 28. per hæc verba: *A buena fee compran los homes, o ganan casa o heredamiento ageno, cuidando que es suyo de aquellos que lo enagenan, o que hã derecho de lo fazer. E acacese que viene despues el verdadero señor della, e demãdaciela, e vence lo en juyzio. E en tal caso como este dezimos, que el señorío de los frutos que ouiesse recibiendo, e despendido del heredamiento este vencido, que deuen ser suyos por la obra, e por el trabajo que lleuò en ellos fasta que el pleyto fue comencado por demanda e por respuesta, e non es tenuto de los dar al vencedor, maguer lo entregue de la heredad, mas los que nõ ouiesse despendido tenuto seria de los tornar al señor de la heredad, sacando primeramente las despensas que ouiesse fecho.* Ecce per huiusmodi legem decerni fructus hæreditatis restituendos non esse ratione operis & laboris hæreditatem colentis: intelligi autem non potest quòd fructus hæreditatis dentur, qui omnino industriales sint, sed hæreditati debent correspondere. Nec obstat si dicat quis, præfatas leges intelligendas solum fore, quando ex fructibus consumptis non est factus locupletior possessior. Non, inquam, obstat hoc. Nam leges absolutè & sine restrictione, quòd videlicet non sit effectus locupletior possidens, loquuntur: non ergo illas coarctare liberum erit: quòd verò sine restrictione huiusmodi lex partitæ intelligatur, fatetur ingenuè Gregor. Lopez d. d. a lege, Glofia *Despendido*, & docet Sanchez in summa, lib. 2. cap. 23. n. 85. & 86. Porro fructus mixtos iam consumptos nõ fore restituendos, etiam si consumens factus fuerit locupletior, æqua ratione videtur fuisse sancitum præfatis legibus. Nam fructus naturales consumptos, & ex quibus patrimonium consumptis auctum est, restituendos fore, absque controuersia fere est, & restitutioni esse illos obnoxios decernitur per relatas leges. E contra pure industriales fructus, ex quibus quoque factus est locupletior possidens, non restituendos iri concors est Doctorum sententia, vt docet Sanchez supra, num. 46. & 47. bene aduertens, quòd fructus rerum vñu consumptibilium, quæ sunt materia mutui, vt sunt nummi, triticum, vinum, sunt merè industriales, eò quòd hi industriæ soli correspondeant, quæ propria est possidentis, & industriam apponentis, nequaquam tamen pertineat ad dominium veri domini rei erga quam industria exercita est: imò res illa merè passiuè se gerat in ordine ad lucrù, totùque ab industria actiuè procedat: nam nummi, vinum, triticum, &c. sunt res per se omnino steriles, fructusque earum negotiatione solum acquiruntur, quamuis præsuppositis illis rebus tanquam instrumentis, vt dicit præfatus Sanchez supra, num. 46. Vnde feminans quispiam frumentum in suo fundo, ipsumet nequit vniuersos fructus & solum triticum futiuum erit restituendum domino, & damnum subsequens ex furto, si possessor malæ fidei fuerit, vt ait prædictus Sanchez num. 47. leges ad hoc confirmandum adducens. Quia tamen triticum si feminetur, segetes producit; segetes illæ à nobis appellantur fructus mixti à Sanch. verò numero 58. industriales, quòd ingens labor in eis seminandis & colli-

gendis impendatur. Nec propterea negat mixtos esse, sed industriales appellauit, vt dicemus in fine huius numeri, quia à prævalenti sumitur denominatio. Per oppositum naturales fructus cum emanent actiuè à fundo, industria humana in nihilo conducente ad illorum procreationem, esse restituendo æqua ratione stabilitum est, cū res à qua sunt procreati sub alterius dominio perseuerent. Mixtos ergo fructus, cum partim fundo, partim industriæ correspondeant, partim restitutioni esse subiectos, & partim non esse restitutioni obnoxios concludendum erat. Quia tamen ius, siue præfate leges, huiusmodi diuisionem restitutionis difficilè agnosci posse sunt conspicuæ: non enim facilè mensurari posset quantum industriæ, quantumve fundo esset debitum, ad exterminandas lites & dubia, nihil eorum fore restituendum sanxerunt, constituentes, fructus illos mixtos, naturam potius, seu conditionem fructuum purè industrialium sectari, quam qualitates purè naturalium, idque meritò & ex causa. Nam inhumanum quid esset industriam possidentis bona fide totaliter deperdi, ex fructibus mixtis nihil commodi reportando, occasionemque sordidæ & pigritiæ in colendis fundis remoueri oportuit ab hominibus, qui si certi fuissent suum laborem & industriam fore deperdendam, & fructus mixtos totaliter restituendos, nec agros colerent, nec laboribus applicarēt. Oportuit ergo ob hoc remouendum damnum, potius fructus mixtos totaliter esse applicandos laboranti, quàm restituendos fundi dominis. Præsertim si in dictis fructibus mixtis magis industria quam natura operetur, dicuntur simpliciter industriales; si verò è cõtra in eis producendis plus natura valeat, dicuntur simpliciter naturales. Quia à prævalenti denominatio sumitur, vt in hermaphrodito deciditur leg. *Quæritur*, 10. ff. *De statu hominum*, Constat ex leg. *Fructus percipiendo*, 45. ff. *de vsuris*, vbi Iurisconsultus poma collecta, aut sua sponte cadentia appellat fructus naturales, reddita hac ratione. *Quia nõ ex factõ eius fructus nascitur.* Atque parta ferendo appellat fructus industriales, eo quòd opere & industria hominis acquiratur, ibi: *Quod sui operis & industria acquisierit veluti ferendo.* Et tradunt plures Doctores tam Iurisperiti quam Theologi adducti à Sanchez in summ. lib. 2. c. 23. num. 48.

His tamen non obstantibus præudentem bona fide res futiuas obnoxios esse restituere id in quo factus est locupletior, reor. Et quamuis comedens res futiuas non reddatur ditior pretio illarum, qualiter effectus est locupletior vendens equum maiori pretio quàm à fure emerit, redditur tamen ditior ex vñu illarum, siue ex consumptione, quòd herclè satis est, vt restitutioni sit subiectus.

Ad confirmationem dicimus cum Sancio libro 2. summ. cap. 23. nu. 85. & 86. fructus mixtos (quos ipse industriales appellat, quia vt iam diximus à prævalenti sumitur denominatio. Et quatenus nu. 46. dixerat, se non loqui de fructibus merè industrialibus, dum tamè, nu. 85. & 86. loquitur de fructibus industrialibus, nomine industrialium non pure industriales sed mixtos intelligit) non solum nõ esse omnino improbabile, nõ esse restituendos, vt dixerat Lessius lib. 2. *de Iustit.* capite 14. dub. 2. num. 10. Verùm attento iure Regio partitarum supra adducto, id esse verissimum censemus, imò attento iure communi insit. *de rerum diuisione*, §. *Si quis à non domino*, id esse quoque verissimum iu-

num iudicamus, & id arbitratur Sanchez satis probabile, numero 77. quamuis probabilis oppositum, cui non assentior in hoc. Dicimus ergo: quòd attento solum iure naturæ fructus mixti restituendi forent in eo, quo factus est locupletior illos consumens, vt asserit dictus Sanchez numero 72. ex iure tamen positio ciuili communi & ex particulari Regio partitæ 3. titulo 28. lege 39. restituendi non erunt ob rationes à nobis supra adductas. Cum ergo prædens bona fide res futiuas iure naturæ obnoxios sit restituere illud in quo factus est, & aliàs nõ excusetur à restitutione aliquo iure positio, sicut excusatur possessor bonæ fidei respectu fructuum mixtorum iam consumptorum etiam quatenus ditior euasit: sit versari manifestum discrimen inter edentem bona fide res futiuas quando ex eis ditior est effectus, & inter consumentem bona fide fructus mixtos etiam dum factus est locupletior, quòd videlicet in hoc casu liber euadat à restitutione obligatione ob iura positua excusantia, in primo verò minime cum à nullo iure nec naturali, nec posituo, excusatur.

20 Qui dubitat, an proximus extremè indigeat, ex charitate tenetur veritatem indigentia indagare, siue in dubium incidit, quia pauper suam inopiam proposuit, siue alia via, ne si id omittat periculo peccandi se subijciat, eo modo quo dubitas, an aliquis dies sit ieiunij vel festiui, perquire veritatem erit coactus, ne de se verificetur illud Psalm. 35. *Noluit intelligere vt bene ageat.* Et consequenter veritatem non indagans exponeret se voluntarie periculo frangendi illa præcepta. Quòd si sibi constet necessitatem extremam esse (imò grauem) elargiri eleemosynam tenebitur, at manente dubietate, facta sufficienti diligentia nõ erit compellendus eleemosynam erogare, quia tunc libertas nõ erogandæ eleemosynæ possidet, & non præceptum erogandi illam.

21 Qui certus est famam alicuius læsisse, dubitat verò, an integrè satisfecerit, tenetur iterum satisfacere vsque dum sibi liqueat satisfactione sibi possibili, quia certus de dano illato & dubius de satisfactione, non constituit æqualitatem.

22 Per nullum autem tempus licet differre famæ restitutionem, aut cuiuscumque alterius rei, cum adest oportunitas restituendi tam ex parte restituentis, quam iniuriam in fama patientis. *Sot. de iustitia*, lib. 4. quæst. 9. art. 1. column. 18. Sa verb. *restitutio*, post num. 62.

23 Quod si lædens famam alicuius tantundem est læsus ab eo, quem læsit, restituere non tenetur, quia tunc compensatione receptæ iniuriæ ad æqualitatem reducta est iniuria alteri facta, Sà verb. *restitutio*, num. 33. *Tolet. lib. 5. cap. 70. num. 4.*

24 Dubitans aliquem fuisse in aliquo oppido publica autoritate infamatum, quia plurimis affirmantibus fuisse, v. g. flagellatum, dissentiant alij, tenebitur ad famæ restitutionem, si in alio oppido in quo nota non erat infamia illum diffamasset. Nam tunc dicta illa diuersa non vt opiniones probabiles reputantur, quia sunt opiniones circa factum, opinio autem facti verè dubium est, & non opinio, quæ tutam reddere possit conscientiam operantis iuxta illam, vt dicemus num. 48. probabilem autem opinionem facti sequi non licet, sed probabilem opinionem iuris iuxta dicta infra à num. 48. Si tamè certus esset de infamia, peccabit sic infamans contra charitatem, quia est in-

famis autoritate publica ius nõ habeat ex iustitia ad suæ famæ conseruationem, cum illud quod iure iustitiæ amittitur, iustitiæ iure conseruari non debeat, habet tamen ius ex charitate quòd damnum in fama à priuata persona non inferatur.

25 Vnde non assentior Toletio in summ. lib. 5. cap. 65. num. 3. censenti, non tantum contra charitatem, sed contra iustitiam quoque peccatum infamantè proximum suum in vno loco de crimine, de quo per iudicis sententiã fuit in altero diffamatus. Nec ipsius Toleti ratio est momenti, videlicet quòd quamuis per iudicis sententiam fuerit antecedens fama ablata, non tamen subsequens, non inquam est momenti. Nam referens crimen præteritum solum infamiam antecedentem in memoriam reuocat, quòd prohibitum non est, licet ex eo sequatur diminutio famæ præsentis: non enim infamis potius ius habet, vt præterita infamia nõ referatur, ne patiatur præsentis famæ læsionem, quam habet particularis ex iustitia ad referendum præteritam infamiam, etiam si per accidens & occasionaliter, seu concomitanter fama præsens amittatur.

26 Nec huic doctrinæ aduersatur, quòd sicut non licet flagellare priuata autoritate illum, qui publica autoritate flagellis cæditur, taliter quòd ius habeat iustitiæ reus, quòd a nemine priuata autoritate flagellorum supplicio feriat; eodem sanè modo esto publica autoritate infamis effectus sit aliquis, habebit iustitiæ ius, quòd à nullo priuata autoritate infametur. Non, inquam, doctrinæ à nobis adductæ hoc aduersatur: nam ex eo, quòd autoritas publica aliquem flageller, non facultatem concedit particularibus flagellandi quoque eum, & ob id semper ius habet ille iustitiæ, ne à particularibus cædatur flagellis: at dum Respublica delictum alicuius in publicum prodit, concedit facultatem exinde, quòd vbiq; cognoscatur; cuiq; id media relatione particularium sit consequendum, particulares ius habebunt iustitiæ ad delicti narrationem, vel, vt proprius loquar, iure iustitiæ non arcèbuntur crimen manifestare. Imò, vt rectè aduertit Nauar. lib. 2. *de restitutione*, cap. 4. num. 157. punitionis delinquentis est quadam pars, illius crimen in aliorum notitiam deuenire, & id intendit Respublica dum in publicum punit, vt inde boni punitione cõterriti à similibus sceleribus perpetrandis arceant, & constet quoque vbiq; æquam fieri parti læsæ, vel Respublicæ satisfactionem. Quòd etiam docent Angli. in Floribus, quæst. *de restituenda fama*, dub. 4. *Sot. 1. de iustit.* quæst. 10. art. 2. *Mercado de contraff.* cap. 11. §. *Es tambien.*

27 Quòd si nõ per sententiam iudicis fuerit aliquis infamia notatus, sed per notorietatem facti, opinor cõtra iustitiam peccatum detegentem facinus illis ad quorum notitiam non perueniret, quia committens scelus in publicum solum cedit iuri iustitiæ conseruandi famam respectu illorum, ad quorum notitiam verifimiliter delictum poterat mortaliter deuenire, non autem respectu aliorum, qui nunquam delicti cognitionem consequerentur, aliàs nunquam peccatum contra iustitiam committeretur infamando proximum de vero crimine, si a cognoscentibus illud, alijs non scientibus posset manifestari. Quòd enim coram pluribus posset manifestari. Quòd enim coram pluribus vel paucis scelus patratum sit, non confert ius, illud sine iniustitia publicandi illis, qui delicti cognitionem nunquam nanciscerentur. Docet Nauar. lib. 2. *de restitu.* cap. 4. nu. 161. *Mercado c. 11. verif. Item sou. fol. 120. Tolet.*

Tolet. in summ. lib. 5. cap. 65. num. 3. Quamuis nec etiam contra charitatem crimen committendum iri censetur. Sa verb. *Infamare*, num. 5. Et si semel admittatur in prædicto casu contra iustitiam non delinquit, vt plures consentiunt; nec etiam contra charitatem scelus patrari consequenter arbitror. Cur enim qui peccatum publicum admittit, ius iustitiæ non habebit, quod illud nescientibus nõ reueletur, & habebit ius ex charitate? Anè nullum discrimen apparet. Quod enim ex reuelatione damnum illi obtingat, nõ magis conuincit, quod solum in charitate peccatum fiat, quam contra iustitiam.

Aduertendum valde plures poenitentium cogitare se labe detractionis inquinari, etiam si crimina aliorum referant alijs causa mouendi eos, quod ab illis peccatoribus discedant, ne videlicet ab illis inficiantur, vel quodlibet aliud nocumentum patiantur. Quod tamen nequaquam malum est, cum infamare aliquem intrinsecè malum non sit, sed indifferens, vt diximus disput. 3. nu. 9. & disp. 8. nu. 9. & alijs referantur delicta honesto fine. Obijciunt tamen ipsi poenitentes, id malum esse, quia quod sibi met aliquis nõ vult, alteri illud vel non debet, sed nollent poenitentes sua crimina alijs referri, etiam sine monendi alios, aut alio recto fine; inferunt ergo crimina aliorum retulisse ipsos, etiam prædicto fine, peccatum esse.

At hæc cogitare ex ignorantia intelligentiæ illius principij naturalis emanat. Dum ergo dicitur: *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*, non est intelligendum absolute, sed quod, id quod quis sibi non vult merito & rationabiliter, nec etiã id euenire proximo suo conetur; at quando quis immeritè & irrationabiliter refugit aliquod damnum à proximo sibi inferri, non ob id inferendum erit, esse crimen irrogare proximo simile damnum ex eodem recto fine; sed sicut ipse iuste patitur damnum illatum à proximo, nec conuenit iuste poterit ex eo quod inferatur, sic nec proximus iuste querelam sumet ex eo, quod ab alio simile damnum irrogetur.

Decipiuntur etiam communiter poenitentes (& confessorij id non aduertunt) in recta intelligentia madi, *Diligens proximum tuum sicut te ipsum*. Nõ enim illud verificari debet in bonis applicandis, taliter, quod quilibet teneatur idemmet bonum proximo applicare, quod sibi: hoc namque falsum est, cum ex charitatis ordine magis se debeat diligere homo quam proximum; vt docet D. Thomas 2. 2. quæst. 26. artic. 4. & cum illo vniuersi Doctores, sed illud verificari debet in malis non inferendis, taliter quod sicut homo ex dilectione sui nollet malum ab alio sibi inferri, itidem ex dilectione proximi nolle debet illi malum irrogare.

28 Deinde inferendum, reum dubitantem, num iudex irroget iuridicè, vel non, constrictum veritatem aperire, vt ex dicendis constabit. Nec obstat contra hoc, fundamentum à Lessio adductum lib. 2. de iustit. cap. 31. nu. 10. & à Sayro Clau Regia, lib. 12. cap. 16. num. 18. & 21. oppositum censentibus quos sequitur Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 3. nu. 24. alios plures adducens, & Pitigianis in praxi criminali cap. 3. fol. 241. videlicet, quod nemo tenetur parere superiori cum graui suo, vel alterius, incommodo nisi constet, eum legitime præcipere & habere autoritatè obligandi. Quod herelè fundamentum infirmum est. Nã superior in possessione est præcipiendi, qua priuari

æquum nequaquam est, ob dubium ius subditi, vt diximus disput. 33. num. 37. Nec ex eo quod sequatur reo damnum ex veritatis confessione liberatur ab ea dicenda, quando dubitat, num legitime interrogetur. Nam ex sententia ipsius Lessij, & Sayri, quam probabiliorem ipsi reputant, ad illam aperiendam est constrictus reus, quando constat legitime interrogari, quantumuis damnum reo sit exoriendum: igitur & quando dubitat de legitima interrogatione: nam superior præcipiens aliquid agendum à subdito, ita est in possessione præcipiendi quando dubitat subditus de iure præcipiendi ac quando certus est, superiorè legitime præcipere. Si ergo damnum resultans reo, non sufficit excusare illum, quin veritatem fateatur quando certus est, legitime rogari, & ad id tenetur non alia causa, nisi ne spoliè superiore iusta possessione præcipiendi, etiam damnum resultans reo non excusabit à veritate dicenda, quãdo dubitat ille de legitima interrogatione, cum etiam tunc veritatem non manifestando spoliè iudicem sua possessione interrogandi.

Nec obstat si dicas, quod non magis est superior in possessione præcipiendi, quam subditus in possessione non obediendi, nisi certo constet de iustitia mandati. Non inquam obstat hoc. Nam superior ex tunc quod electus est superior, in possessionem præcipiendi introducit, & in illa possessione permanere pertinet ad superioris naturam & essentiam, alijs ad quid esset superior nisi præcipere posset? At subditus nunquam est in possessione non obediendi, nisi quando certo constaret mandatum esse iniuriam, vel probabiliter id esset sub opinione, vt diximus disput. 33. nu. 32. & sequentibus, & n. 44. est enim de essentia subditi in possessione obediendi permanere: Granada 1. 2. disput. 6. tract. 12. nu. 6. quapropter nunquam subditus in possessione nõ obediendi erit, vt falso contendebat obiectio.

29 Aliunde ergo excogitanda esset à Lessio ratio, qua reus dubitans de iuridica interrogatione, respondere non teneatur, præcipue quando in causa sanguinis interrogatur. Et tunc virgentior ratio pro sua opinione esset ex sententia illi, & alijs infra adductis, visa probabiliter, videlicet quod reus non solum, quando dubitat, num iuridice interrogetur, verum etiam certo cognoscant iuridice ex præhabita semiplena probatione interrogari, non tenetur fateri veritatem sui delicti ob quod morte esset plectendus, aut ad trirèmes, vel exilium, aut bonorum amissionem esset damnandus, eo quod nullus ad sui damnationem iurare constringi possit, nec lege aliqua humana derogari possit ius conseruandi propriam vitam. Quod an verum sit, exacte a nobis erit examinandum.

N V M R E V S, C V I V S D E L I C T V M I N
causa sanguinis est semiprobatum, teneatur
veritatem iudici aperire?

S V M M A R I V M.

Reus in causa sanguinis, trireremium, exilij & amissionis omnium bonorum, rogatus non tenetur respondere veritatem licet delictum sit semiprobatum, nu. 29. Nec ideo non tenetur respondere, quia licet habeat iudex interrogandi ius, habeat quoque reus ius taceendi ob vitæ suæ conseruationem, vt aliqui dixerunt.

runt. Sed ideo non tenetur respondere: quia in causa sanguinis iudex nõ habet ius interrogandi de delictis solum semiprobatis, num. 30. 31. & 32.

29 Si in aliquibus Prouincijs fuerit mos non damnandi ad mortem delinquentem, etiam delicto plene probato, nisi ipse illud fateatur, non tenebitur illud fateri, num. 33.

Iudex censens se non posse torquere reum ex delicto semiprobato, adhuc poterit torturæ subijcere illum, iuxta opinionem aliorum, num. 34.

Leges sancientes ex delicto semiprobato posse reum torqueri, nitentur opinione nostrâ opposita, num. 35.

Ex nostrâ opinione scandala non oriuntur, num. 36.

Fundamentum oppugnantium nostram sententiam diruitur, & ostenditur illam esse maximè probabilem, num. 37. & 38.

Testis tenetur veritatem delicti manifestare, quamuis ipse solum illam agnouerit, num. 39.

Obijciunt contra hoc, & soluitur obiectio, nu. 40. & 41.

Confessarius tenetur absoluerè reum renitentem propter hanc nostram opinionem manifestare delictum iudici, num. 42.

Nostra sententia fauorabilior est miseris, num. 43.

Dubitans, an impedimentum matrimonij habeat, facta sufficienti diligentia potest illud inire, num. 44.

Non poterit matrimonium contrahere, qui certus est se impedimentum habuisse, dubitat verò, an sit dispensatum, num. 45.

Dubitans an excoicatio sit contra se lata, facta sufficienti diligentia, adhuc perseuerate dubio, poterit se gerere, ac si excommunicatus non esset, num. 46.

Contra si certè sciat excommunicationem incurrisse, dubitat verò, an ab ea fuerit absolutus, tenebitur se gerere vt excommunicatus, numero 47.

Opinio distinguitur à dubio, & traditur maximè vtilis doctrina, num. 48.

Opinio facti distinguitur ab opinione iuris, num. 49.

Adducuntur ad hanc doctrinam confirmandam plura exempla factu digna, dicto num. 49.

Fœmina dubitans, num eius maritus defectus sit, licet quatuor testes fide digni testentur, iã obijisse, non poterit contrahere: si alij oppositum affirmant, nu. 50.

Dubitans num res ab alio possessa sit sua, nõ potest possidentem spoliare, quamuis adsint testes affirmantes illius esse talem rem, dum adsint alij id negantes, numero 51.

Si contingat ducere homines in foro contentioso probasse testibus sufficienter rem esse suam, & ex probationibus duo viri docti iudicent rem esse Ioannis, & de conuerso alij duo Doctores arbitrentur rem esse Petri, nullus eorum poterit re priuata autoritate accipere, num. 52.

Et non poterunt illam accipere in prædicto casu, quamuis res non sit deducta ad forum contentiosum, num. 53. 54. & 55.

Aliquid potest efficere in rei propria recompenationem priuata persona, quod iudex in fauorem illius persona non potest operari, num. 56.

Dubitans num absolutus sit à censura, quam incurrerat, & testentur aliqui se vidisse absolutionem fuisse à iudice pronuntiatam: contradicant verò alij, tenetur se abstinere vt iuratur censura, donec absque dubio de veritate constet, num. 57.

Authoris iudicium.

29 **R**EVS cuius delictum est semiprobatum in causa sanguinis, ob quod morte esset plectendus, aut ad trirèmes, vel exilium, aut bonorum amissionem esset damnandus, veritatem delicti iudici interroganti aperire non tenetur, eo quod nullus ad sui damnationem iurare constringitur; est namque ius conseruandi vitam adeo strictum, quod nulla lege positua abrogari possit, vt diximus supra. Et tunc si reus constringeretur veritatem manifestare, constringeretur suæ dñationis esse totalè authorè: nam quod testis aduersus illum testimonium tulerit, nihil conducit ad damnationem, cum sine delinquentis confessione damnari non possit. Solum ergo ad torturam proficit testis attestatio, cõstringi autem aliquem suæ mortis esse authorem, iuri naturali conseruandi vitæ repugnat. Et quidem reum non teneri delictum fateri in causa præcipue capitis, etiam si interrogetur iuridicè ex præhabita semiplena probatione, & sub iuramento, sed quod possit æquiuocatione vtendo veritatem celare; docent Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 4. nu. 32. & 34. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 31. nu. 16. id probabile reputans, quãuis oppositum probabilius. Sã, verb. *iudiciales actus*, vbi de reo, nu. 1. in editione facta Matriti, anno 1601.

quamuis in alijs editionibus posterioribus de illa opinione non fiat mentio. Valerius in tractatu differentiarum inter vtrumque forum iudiciale & conscientia, differentia 49. verb. *restitutio*, fol. 323. Syluest. verb. *Confessio non sacramentalis*, quæst. 1. dicens non teneri reum fateri veritatem, etiã præcedente infamia delicti, vel semiplena probatione, quando agitur ad penam corporalem, vel temporalem; teneri tamen quãdo agitur ad penam spiritualem, quod idem docet Panormitanus in cap. de confessionis, colum. penult. quando ad instantiam partis fieret interrogatio; teneri tamen veritatem fateri, quando iudex ex officio procederet ad inquisitionem delicti semiprobati fatetur. Differentia tamen hæc non satis percipitur: nam si in vtroque casu iuridicè interrogat iudex, aut in vtroque aderit obligatio respondendi, aut in nullo, vt bene aduertit Gregorius Lopez part. 7. tit. 29. leg. 4. glof. 3. Idem autem quod Panormitan. docent Angel. verb. *Confessio delicti*, num. 1. Armilla dict. verb. quæst. 8. Quæ distinctio non placet merito Octauiano Spathario in methodo corrigendi regulares, tractat. 9. capitulo septimo, numero 5. eò quod penæ spirituales magis vitandæ sint, quàm corporales, & ad illas fugiendas maius habeat ius reus quàm ad corporales, cum spirituales noceant magis. ¶ Non tamen opinioni huic de qua principaliter agimus, fauet Couarr. in pract. cap. 18. num. 7. Quamuis Nauarr. dicat pro illa adduci solere. Nec illam docet Alcocer in editione facta Compluti anno 1619. apud Ioannem Gratianum, nec in editione facta Salmantice, anno 1572. apud Alexandrum de Canoua. Imò oppositum docet, quãuis pro illa adducatur à Nauarr. Docet hæc opinionem Villalobos 2. tom. tract. 16. difficult. 1. num. 10. tanquam probabilem. Qui licet pro hac opinione adducat Nauarr. in cap. inter verba. Corollario 64. num. 752. illud inuenire nõ potui: sed potius contrarium affirmat in dict. cap. con-

cap. cōclusionē 6. imperfecta, nu. 20. & in summa, cap. 25. nu. 36. Docet illam tanquam certam Octavianus Spatharius in methodo corrigendi regulares tractat. 9. cap. 7. nu. 4. & 17. & cap. 8. nu. 4. & cap. 9. num. 10. Docet Rodriguez tom. 2. quæst. regular. quæst. 18. art. 3. fol. mihi 83. qui non solum tanquam probabilem, verum vt certam sibi amplexatur, & in summa tractat. de ordine iudiciario, cap. 10. num. 1. Ioseph de Sancta Maria in tribunali Religiosorum, tractat. 4. cap. 14. nu. 5. hanc pro viribus defendit, & hanc non improbabiler defendere aliquos, docet Homobonus de statutis, 2. parte, cap. 4. §. Quod autem attinet, fol. 434. quā uis ipse oppositam sustineat. Docet Pitigianis hanc esse probabilem, cū in practic. crimin. cap. 3. fol. 242. oppositam dicat esse longè probabiliorem. Laurentius de Peiniris de Religiofo subdito, tom. 1. q. 1. de obedientia, §. 1. §. Limitant. Layman 1. tom. ferè in fine, fol. 286. Et illam docet etiam vt sibi certam Salcedo in practica criminali, cap. 126. §. Nonò illud, fol. mihi 508. Et hanc vt probabilem sustinet Aragon 2. 2. q. 69. art. 1. & 2. §. Sed dubium est, & §. Mihi ex his sententijs, vbi cum retulisset in hac re duas oppositas sententias, & longè probabiliorem affirmare esse illam, quæ censet teneri reum legitime rogatum respondere, & tanquam probabilem amplexatur oppositam, aliàs non diceret alteram esse longè probabiliorem. Et hanc sustinet Reginald. 2. tom. prax. lib. 24. num. 37. Scotus in 4. distict. 15. q. 4. in tertio membro. Filiucius tom. 2. tractat. 40. nu. 266. Malderus, de virtutibus, tractatu 6. cap. 3. assertionē 2. fol. 526. Huicque opinioni consentire aliquos recentiores docet Lessius supra, & sustinent aliqui viri docti quos consului. Quæ quidē sententia mihi nō solum probabilis, sed certa videtur. Quod verò fas sit quoque in prædicto casu Deum in testem adducere, mihi quoque certum est. Nam eadē causa quæ existit ad excusandum mendacium, intercedit pariter ad excusandum iuramentum, iuxta dicēda disputatione 46. num. 17. vbi authores referemus.

30 Modus autem defendendi hanc sententiam nō debet esse ille quem seruant Salcedo, Lessius, Nauarra, Filiucius, Malderus, Villalobos, & Rodriguez allegati supra, videlicet, quod iudex iuste interroget ex semiplena probatione, & similiter reus iuste veritatem celat, & vterque suo iure vtatur, iudex interrogando ob bonum commune tuendum, puniendo videlicet delicta, & reus non respondendo ob propriæ vitæ conseruatione. Plurimaque licite præcipere posse iudicem inquit, quibus parere subditus non teneatur. Præcipere namque potest reum capitis damnatum, è carcere non fugere, ipse verò obtemperare non tenetur, & etiam docet Granado 1. 2. de legibus, fol. 279. nu. 26. Et dominus iubere potest seruo capto in bello nō fugere, ipse tamen seruus fugere potest. Et iudex imperare potest reum coram se comparere, ipse tamen venire non obligatur. Imperareque potest, quod reus fame pereat, reus autem oblatum sibi cibum edere potest: imò ad comedendum teneri arbitrantur non pauci disp. 10. numer. 9. relati, quorum sententiam non sumus sequuti.

31 Non, inquam, hic modus defendendi prædictam opinionem verus est, nec comprehensibilis, vt bene ait Pitigianis in practica crimin. fol. 249. Nam si iudex habet ius præcipiendi reum veritatem aperire, reus parere tenetur, aliàs si iudicis mandatum vim reo re-

spondendi non posset inducere, ridiculosum esset & inane, mandatum quidem & obedientia correlatiua sunt, & vbi interuenit re vera mandatum, obedientia subditi debet adesse. Et in hoc doctè processit Torres de iustitia, disputatione 50. dubio 2. numer. 2. & 3. dicens huiusmodi defendendi modum falsum esse. Quā uis immerito addat illi modum omnibus præter Nauarram displicere, cum tamen tempore quo ipse tractatum de iustitia & iure, edidit, ille modus placuisset Lessio, Rodriguez, Salcedo, Reginaldo, Aragonio, & Maldero supra allegatis: & postea placuit Filiucio 2. tom. tractat. 40. nu. 267. & Villalobos 2. tom. summa. tractat. 16. diffic. 1. nu. 10.

32 Modus ergo seu via tutandi præfatam sententiam à nobis est supra immediate insinuata, videlicet, nequaquam iudicem habere ius interrogandi reū de crimine semiprobato ob quod esset grauis pœnis corporalibus plectendus, præceptum namque seu lex, vt vim obligandi possit continere, debet esse tolerabile & consentaneum conditioni humanæ; at intolerabile est reum obligari, quod proprio ore suæ damnationis author efficiatur. Quia ratione ductus Iurispræctus in leg. 4. de testibus, decreuit neminem teneri testari contra suum sanguine coniunctum (vel affinem intra quartum gradum, vt colligitur à simili ex traditis à Sanchez lib. 4. de matrimo. disputatione 4. num. 11. & 12. (quando inde illi graue damnum metui, nec ad id posse lege obligari, (nisi in causa fidei, aut proditionis Reipublicæ) multo ergo minus lex seu mandatum speciale dari poterit, quod vim obligandi contineat respectu delinquentis ad crimen commissum manifestandum. Nec exempla adducta à prædictis Doctoribus profunt illis. Nam falsum est, quod iudex possit præcipere reum ad mortem damnatum è carcere non fugere. Nec dominus seruo bello capto potest imperare, ne fugiat. Nec iudex potest præcipere reo, vt coram se compareat, sed solum per citationem monere, vt bene aduertit Torres de iustitia & iure, disputat. 50. dubio 2. nu. 5. Aragon 2. 2. quæstione 69. artic. 2. §. Mihi ex his, prope finem. Nec imperare potest iudex, quod reus fame pereat. Et vere ait Lessius, Malderus, Filiucius, & Reginaldus n. 29. allegati, sibi sunt contrarij; vel denique hanc nostram defendendi modum amplexantur, cum dicant quod præceptum iudicis non obligat, nec fit ad obligandum, sed ad inducendum, vel terrendum reum, vt veritatem fateatur. Cum ergo dicant, quod iudicis mandatum solum fit ad inducendum, sentiunt iudicem vim præcipiendi nō habere, sed nomine tenus, ad inducendum tamen quicumque habet ius, licet non sit iudex; sed tamen in eo quod addunt, habere quoque ius ad terrendum, à se ipsis discedunt: nam nemo qui vim coactiuam contra alium non habet, illum terere potest, nec minari, cum minæ & terror, vt iuste sint, à potestate superiori emanare debeant. Et hercle, si simplici præcepto ius non habet iudex ad obligandū reum fateri veritatem, multo minus illi erit ius ad terrendum, siue torquendum, vt de se manifestum est, & bene ratiocinatur Torres de iustit. disputatione 50. dubio 2. num. 2. Iudices autē oppositam opinionem sectantes, & arbitantes sibi licere: imò teneri reos interrogare, & non respondentes torquere, iuste interrogant sua opinione ducti, & reus quoque nostra opinione nixus iuste veritatem celat.

Nec reputandum inconueniens dari bellum iustū ex vtra-

ex vtraque parte, etiam non interueniente ignorantia inuincibili in aliqua partium; sufficit nāque, quod interueniat ignorantia probabilis seu opinatiua, vt dicemus disputatione sequenti, num. 58. vbi plures Authores referemus. Nā illud ius belli iusti conferūt partibus opinionibus probabiles, vt expressè dicit Filiucius tom. 2. tract. 40. num. 266. Pefantius 2. 2. quæst. 70. disputat. vnica. Sic etiā Reges debellādo opinionibus probabilibus ducti iustum bellum ex vtraque partium, inuēiunt, vt explicabimus latius illo num. 58. disputationis sequentis, & id expressis verbis docet Sanchez De statu Religiofo, lib. 6. c. 3. num. 7. Nauarr. lib. 3. De restitutione, dub. 13. in fine, noua editione, num. 279. in simili de Rege exigente tributum sibi visum iustum secundum probabilem opinionem, & de sub lito illud negante iuxta oppositam opinionē quoque probabilem, vt diximus disput. 33. num. 35. Quapropter reus hac opinione probabilis ductus, quod videlicet fateri veritatē non teneatur, illam celat: iudex verò sua opinione nixus, quod videlicet interrogandi reū ius habeat, interrogationi incumbit. Et maius herclè damnū conciliatur bono communi, quod scilicet, duo Reges iustum ex vtraque parte bellū ingerant, quā quod iudex, & reus iuste debellantes reperiantur. Et ob modicum damnū boni communis vitandum, quod videlicet nō constringendo reū ad dicendam veritatē, aliqua delicta maneant impunita nullus tenetur vitam suam exponere morti, vt latius explicabimus num. 40. & 41. Igitur nec reus tenebitur: nam eo ipso quod delinques fuerit, ius commune cū alijs innocentibus conseruandi vitam non admittit. Præterquam quod licet occidatur à iudice reus negans veritatem, nō omnino impunitum manet delictum ipsius: cum in carcere detineatur, & compedibus, siue ferrea catena ligetur, & denique ex opinione iudicis torquetur.

33 Ex quibus deducitur, & fateri tenentur Doctores huius opinionis non constringentis reū respondere, quod nec etiā manifestare delictū teneatur reus, quāuis sit plenè probatum, si occidendus non foret quantumcumque esset probatum plenè delictum, nisi ipse illud confiteretur, forte talis mos in aliquibus Prouincijs obseruabitur. Et post hæc scripta talem obseruari morem in quibusdam locis Flādricæ, ac aliarum regionum, ait Iodocus Honderus in practica criminal. cap. 38. teste Cino Guidone à Suazaria, locis à Iodoc. citatis. Et ratio conuincens est. Nam cum ipsi fateantur nullam obligationem incurrere rem manifestandi delictum quando est semiprobatum, ob ius vitæ conseruandæ strictissimum, illud ius non amittit reus ob pleniorē probationem sui delicti, aliàs delicti probatio ius vitæ conseruandæ concederet, vel auferret, quod verum non est, nec id admittunt præfati Doctores. Et cum consentiant ipsi ex semiplena probatione delicti, ius habere iudicem interrogandi reum, & adhuc hoc iure interrogandi nō obstante, reum nequaquam teneri veritatem propalare; similiter fateri debebunt, quod iure interrogandi ex plena probatione non obstante, reus veritatis celandæ libertatem habeat; nam iudex ius æquale habet ad interrogandum reum ex semiplena probatione, atque ex plena; vel si admittamus maius ius ex plena nancisci, excessus ille solum proderit iudici ad iustificandum magis ius interrogandi, non verò ad auferendum ius reo vitæ conseruandæ. In prouincijs verò vbi delinques punitur existē-

Sanchez Selecta.

te plena probatione quamuis neget, minus inconueniens Reipublicæ videtur oriri, quod reus cuius delictum est plenè probatum, nō constringatur veritatem aperire, quam dum solum est semiprobatum: nam plena probatione existente, cum reus ex ea conuictus sit, puniri iuste poterit, quātumcumque reus scelus neget, at negando delictum quando solum est semiprobatum, punitionem effugit.

34 Quod si demus iudicem hanc nostram opinionem habere, & arbitretur nullum ius ad reum interrogandum sibi esse, & minus torquendi, poterit tutò contra hanc suam opinionem interrogare, & torquere, contraria opinione ductus, nā fas esse cuiilibet contra propriam sententiam operari, & aliorum opinionem sequi, diximus disput. 41. num. 7. posse illum torquere non ex propria censetur opinione, sed iuxta aliorum sententiam, vt dicemus disputat. 48. num. 52. & 53. Est quoque videnda disputat. 44. num. 27. & 28. Vnde optimè Veja part. 1. casu 32. §. Tandem, conuictus fuit ex iure adquisito iudici ad torquendum reum, deducti ipsum constrictum reddi ad propalandam veritatem. Quo fit ex huius authoris mente inferendum fore, eū qui consenserit, posse reum celare veritatem, consequenter fore negaturum, nullū ineffe iudicis ad torquendum reum.

35 Leges autem decernentes reum, cuius crimen est semiprobatum, interrogari debere, & torqueri, id sanxere, quia illarum authores cōtraria opinione fuere ducti, arbitantes illud licitum esse. Quoties autem diuersitas opinionū versatur circa leges an sint iuste, vel nō; illa obseruare, vel minus, fas erit iuxta opinionum varietatem.

36 Nec ex hac nostra opinione scandala oriuntur inter iudices, & reū; nam iudices aded propèsi sunt reos interrogare, & torquere, quod nostræ opinioni nunquā adhærebūt. Quod verò reus illius opinionis notitiam habeat, & inde non fateatur crimen, potius proderit quā oberit. Nam reus quando cōspicatur ob negationem delicti liberandum fore à morte, non curas de facta offensa Deo, negat, & diffidet: satius ergo erit, quod negationē absque peccato præmittat, nixus videlicet opinione probabilis, de quo disputatione sequenti, num. 66. Quod verò expediat aliquando minus probabilem opinionem consulere, quādo probabiliorem difficilem fore pœnitenti, vel consilium petenti iudicauerit Confessarius, aut Doctor, docet Sanchez, sum. lib. 1. c. 9. num. 19. in fine, & num. 31. Nec tamen propter hoc hanc nostram opinionem minus probabile iudicauimus, sed certā, vt diximus num. 29. Sed estò minus probabilis esset, expedire eam reis cōsulere docemus. Imò et si parū probabilitatis haberet, nam quod aliàs nō iudicaretur probabile, facit probabile esse vrgēs necessitas, & periculum quod ex opposito sequeretur. Vt optimè docet Sotus de secreto, membr. 3. quæst. 2. conclus. 3. quam approbat (dicens esse singularem) Nauarr. cap. inter verba, 2. editio. corollar. 53. num. 135. per hæc verba: Licet quis habeat opinionem alicuius partis, & solum alterius formidinem, non tenetur sequi opinionē, si inde magnum imminet alicui periculum, & formido alterius partis apparet habere probabilitatem. Quia periculum graue facit, vt in moralibus formido præponderet opinioni. Et fauet Iansen. 1. 1. num. 58. de summa Trinit. vbi dicit in dubijs præferendam esse sententiam animabus fauentem.

Z

Et do-

Et docet Sanchez lib. 2. de matrimo. disput. 36. num. 8. & disput. 40. num. 8.

37 Hinc deducitur hanc nostram opinionem tunc posse sequi a reo, tum quia illa stabilis probabilis satis ratio, tum quia eam defendunt viginti duo authores graues, & docti, num. 29. adducti, præter quos consenserunt alij viri docti à Societate Iesu quos consului, & alij theologi aliarum religionum, & Iurisperiti, vnde hanc opinionem ultra triginta Doctores tutatur. Quapropter immerito Torres de Iustit. disput. 50. dub. 2. num. 5. cum Ledesma 2. tom. summ. tract. 8. cap. 24. & Ioannes de la Cruz, in directorio præcept. 8. dub. 8. illam tunc non posse amplectari fatetur, eò quod tres, aut quatuor Summistæ solum illi consentiant, potuit namque ipse perquirere plures Doctores quos inueniret.

Præterquam quod tres, aut quatuor Summistæ inter quos reperiuntur Syluester & Angelus, & opinionem probabiliter merito constituere possunt, nisi post illorum scripta aliquid iure nouo positum contra ipsos decretum sit. Syluestrum namque ab omnibus tamen Iurisperitis, quam Theologis reuereri merito, est manifestum. Quapropter Marquez in Gobernador Christiano, illum appellat magnum Doctorem lib. 1. cap. 14.

Nec fundamentum quo se conuincit fatetur Torres vrgere, videlicet quod iudex ex plena probatione habet ius puniendi reum; ergo ex semiplena, saltem habet ius interrogandi, cum negari nequeat semiplenam probationem aliquod ius iudici conferre. Non animaduertit tamen semiplenam probationem ius tribuere iudici non ad interrogandum reum, sed ad interrogandum testes de reo nominatum. Nec hoc exiguum ius est; nam videntes testes de reo nominatum rogari, deducunt inde, si reus infamia laborare, & illius delictum esse semiprobatum; præcedente autem infamia delinquentis, & probatione semiplena non potest testis veritatem celare, possit tamen illis deficientibus, iuxta aliquorum opinionem, vt dicemus num. 39. Doctores vero sentientes iudicem ius habere interrogandi reum, cuius delictum est semiprobatum, & quod reus non ob id teneatur respondere, facile admittunt, ex semiplena probatione ius acquirere iudicem interrogandi; sed tamen quia hic modus defendendi supra reiectus est num. 31. ideo primæ solutioni standum erit.

38 Nec obstat, in generali inquisitione quando constat de commissio delicto, & non de delinquente, iudicem habere ius interrogandi in communi de delinquente, testem vero veritatem celare posse, si omnino sit occultus delinquens: imò ad celandum teneri censent plures. Nò inquam obstat hoc, quia iudex generaliter inquirens, nescit, an delinquens sit occultus, vel non; & ob id habet ius interrogandi de delinquente. Vnde si iudici euidenter constaret delinquentem esse occultum taliter, quod vnus tantum testis delicti notitiam adeptus esset, ius non habebit interrogandi illum testem; imò in opinione illorum, qui censent peccatum testem illum, delinquentem manifestando, peccabit iudex interrogando, cum notum sit neminem posse licite interrogare illud quod interrogatus absque peccato non potest manifestare. Vnde iudex dum interrogat de occultis delictis, vel de occultis delinquentibus, ius habet per accidens, & ex ignorantia interrogandi, quia, vt iam dictum est, ignorat ipse, an delicta sint occulta, vel nò; & an delinques laboret infamia, vel non. Quapropter in hoc casu non datur bellum iustum per se ex vtra-

que parte, sed per accidens ob ignorantiam vnus.

Quod si contingat constare iudici delinquentem esse penitus occultum, quia ipsemet iudex in secreto loco hominem interfecit, tenebitur interrogare de delinquentem, ratione vitandi scandalum, ne obligationem sui muneris omittere videatur. Ad plurima namque agenda, ius habet aliquis ob vitandum scandalum, quæ non possit agere hac ratione deficiente, sicut occulto peccatori ministrari potest Eucharistia ratione vitandæ infamiae ipsius, & scandalum aliorum sumentium inde occasionem rucendi, cum videant illum peccatorem esse, præsertim, si esset persona in dignitate constituta; & irregularis occultus celebrare poterit, si ex omissione infamiae sui, & aliorum scandalum esset exoriundum; & iudex teneatur punire delinquentem iam emendatum, si accusetur, vt satisfaciatur Reipublicæ, & ne alij exemplum delinquendi nanciscantur.

39 Secundò respondetur, testem nequaquam habere ius celandi delinquentem, quantumuis cognoscat se solum delicti notitiam fuisse consequutum; in hanc sententiam, vt probabilior videtur inclinare Torres de Iustit. disput. 5. dub. 5. num. 5. Valentia 2. 2. disput. 5. q. 14. §. Ad primam nego, fol. 1255. Et docere debent omnes illi qui tribuunt iudici ius interrogandi de reo, quoniam videlicet sit, inter quos est Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 5. Si enim ius est iudici sciscitandi quisnam fuerit reus, tenebitur testis illum manifestare, alias inane, & ridiculosum esset illud ius: solutio enim adhibita à Nauarr. docente contra nostram sententiam testem non teneri reum detegere, friuola est, quidquid approbet Lessius lib. 2. cap. 30. dub. 6. num. 47. Inquirunt enim, quod iudex dum inquirunt de occulto reo, id non euenire, quia iurisdictionem habeat in authorem occultum criminis, sed vt satisfaciatur Reipublicæ, quæ postulat, vt fiat diligens inquisitio, vt malefactores timeant, & compellantur, non tamen postulat, vt in hoc casu reuelentur. At hoc minus rectè dictum esse quisque concipiet. Nam Respublica non habet ius, vt sibi satisfactio reddatur per inquisitionem circa reos, nisi quatenus ipsa ius habet, quod delinquentes inquirantur non præcisè, sed quod inquirantur ad punitionem, alias inquirere reos inane quid esset, & eis ridiculosum: igitur, nisi iudex inquirat de reo, vt puniat, Reipublicæ nequaquam satisfaciatur; at illos iudex punire non poterit, nisi reuelentur: igitur testis reuelare tenebitur. Præterea si certi sint rei illorum crimen reuelandum non iri, nec ex inquisitione timebunt, nec à delictis arcebuntur.

Porrò quod dum proceditur via accusationis, etiã si solus testis cognoscat reum, teneatur illi reuelare, docet Reginaldus 2. tom. praxis, lib. 24. num. 158. Et etiã via inquisitionis dum poena grauis imponitur non reuelantibus. In quo videtur sibi contrarius ad dicta num. 157. vbi ait, quod si iudex procedat via inquisitionis, & reus sit occultus, nulla interueniat obligatio testis reum manifestandi. Qui imitatus est Sairum clau Regia, lib. 12. cap. 20. num. 9. & Valentiam 2. 2. disput. 5. quæst. 14. conclus. 1. At quod imponatur expressum mandatum reuelandi, vel tacitum; non obest, quin in vtroque euentu, testis reum reuelare constringatur. Et testem etiã si ipse solus delinquentem cognouerit, obligatum esse, illi reuelare, docet Azor tom. 3. lib. 13. cap. 16. & 27. Hostiensis in summ. tit. de test. cogendis, nu. 4. & 6. imò addit oppositam opinionem esse temerariam,

riam; Panormitanus in cap. peruenit. el. 2. de testibus cogendis.

Nec distinctio aliquorum supra adducta, quod testis videlicet obstrictus sit reuelare delinquentem, quando proceditur via accusationis, non tamen inquisitionis, placet. Nam maius ius, & strictius habet Respub. quod contra illam delinquentes puniantur, quam particularis cuius iniuriatus: igitur ne Respub. læsa maneat, & absque iniuriæ sibi factæ satisfactione, testis tenebitur reuelare delinquentem, eo modo quo (imò potiori) teneretur quando via accusationis proceditur: & quantum ex accusatione reddatur aliquo modo infamis delinquens, & ob id ius non habeat reus, quod delictum suum celaret a teste, illud ius quoque amittit reus vt debita compensatio Reipublicæ fiat, & potius fauendum est innocenti reipublicæ, quam delinquenti contra illam. Fit ergo non posse testem quamuis ipse solus nouerit delictum, delinquentem occultare. Quia licet id possit reus, ideo est, quia est in causa propria, & nullus tenetur se reum prodere, nec authorem esse suæ necis; testis autem in causa aliena deferit testimonium, ob quod excusari non poterit quin veritatem patefaciat.

Nec obstat, quod absque causa infamata tunc testis delinquentem, cum sciat ipse probandum non esse delictum. Nam ad testem non attinet curare, an sit probandum delictum, vel nò, sed solum ad interrogata respondere; nec tunc infamata absque causa, cum offerat principium probationi delicti, omne verò crimen à primo teste probari incipit, quod verò in illo casu non probetur, est per accidens ex defectu aliorum testium, per se autem probabile est omne factum exterius.

Omitto quod in opinione censentium posse reum torqueri ex semiplena probatione, (quæ ex vnus testis dicto & maioris omni exceptione conficitur) iniuria irrogatur iudici, si testis veritatem, quam ipse solus nouit, celet, cum ius torquendi reum impediatur, quod innuit satis Lessius lib. 2. cap. 30. dubio 6. num. 48. & 49. quatenus dicit non esse contra iustitiam delinquentem manifestare etiã si testis solus nouerit delictum, quia ex eius dicto iudex procedere potest ad torturam. Nec leges sanxissent vnus testis dicto torqueri posse reum, nisi ipse esset compertum: testem veritatem detegere teneri quauis ipse solus cognouerit delictum, vt docet Sairus Clau Regia, lib. 12. cap. 20. num. 6. Nec præsumunt leges, plures adesse testes, solum autem vnus veritatem manifestasse, cum præsumendum nò sit per iurij reum effici aliquem præsertim in causa aliena. Cum ergo testis non habeat ius celandi veritatem, fit iudicem habere ius præcipiendi veritatem manifestari. Male ergo vsi sunt aliqui hoc exemplo testis & iudicis interrogantis in generali inquisitione de delictis, ad comprobandum posse iudicem ius habere interrogandi reum, & ipsum quoque iure non respondendi fulciri, cum, vt iam probatum est, testis nullum habeat ius occultandi veritatem de qua rogatur, cum demus in iudice verum ius interrogandi: sic ergo si daremus in iudice ius interrogandi reum, reus ipse nullum ius non respondeandi haberet. Vnde reijciendus Basilius de Leon lib. 5. de matrim. cap. 34. à num. 4. iniquus non constringi aliquem aperire matrimonij impedimentum, quando certò nouit ipsum solum impedimenti notitiam fuisse nactum. Et quamuis non explicet, nò id verum sit, quando à iudice rogaretur, vel quod ad ferendum testimonium se non teneatur offer-

Sanchez Selecta.

re, ex ipsius tamè doctrina colligitur nec etiam teneri quando à iudice rogaretur. Ipsius tamen doctrinam veram iudico, quando impedimentum ortum est ex peccato eius, qui nouit; vt si sacerdos filium, & filiam genuisset, qui postea fraternitate in ignorantis inire matrimonium vellent, non constringeretur sacerdos suam culpam detegere, eo quod iuri naturali sit aduersum premi suum manifestare scelus, vt dicimus disput. 46. num. 26.

40 Nec obstat, si obijciant aduersarij contra nostram sententiam, quod etiam cum amissione vitæ tenetur quis bono communi prospicere, sicut tenetur quis parere mandato Gubernatoris ciuitatis ab inimicis obfessæ, præcipientis murum defendere, licet sciat, qui murum ascendit, mortem sibi ab inimicis infereudam: similiter ergo ob bonum commune, ne scilicet delicta impunita maneant, vulg. leg. 5. 1. Ita vulneratus, ff. ad legem Aquilianam, l. si longius, §. 1. ff. de iudicijs, l. 4. §. cum Dominus, ff. de notalibus, leg. si à reo. §. final. ff. de fideiussoribus, leg. si operis, Cod. de penis, leg. Sticum aut Pamphilum, in fin. ff. de solutionibus, leg. qui seruum, in fine, ff. de interrogatorijs actionibus, leg. per omnes, Cod. de defensoribus ciuitatum. Et vt punitione terrentur homines crimina perpetrare, tenebitur reus etiam cum amissione vitæ bono communi providere, eius nocuum cauendo.

41 At non obstat hæc obiectio, quæ ipsis conuincens visa est, & plausibilis. Nam cum dicitur teneri quemquam, etiam cum amissione vitæ, bono communi prospicere, id solum ad summum est, quando bonum commune esset in extremo necessitate periclitandi constitutum, vt constat exemplo adducto occupantis murum, qui id efficere tenetur, ne hostes ciuitatem ingrediantur. At quod reus fateatur suum delictum, vel non, videntur bonum commune perire. Nec dū ob id in graui constituitur necessitate. Præterea superior ciuitatis imperare non potest aliquem se interficere, quantumuis hostes sponderint ex eo ciuitatis indemnitate, sed solum potest iubere actionem, quæ per se sit defensiva Reipublicæ quamuis indirectè sit mors defendenti Reipublicam obuentura, & sic tantum potest præcipere ciuem murum ascendere, portam occupare, & alia similia: similiter iudex vim imperandi non habebit reo, quod ipse interimat se moraliter, cõfiteredo scilicet delictum ob quod est morte plectendus, alias non moriturus, illa nãque criminis confessio est actio per se illatiua mortis moraliter, & indirectè est conseruatiua Reipublicæ. Imò nec ob conseruandum bonum commune obstringi quem propriam exponere vitam reor. Est nãque ius propriam tuendi vitam adeo strictum quod à nullo iure conseruandi alienas vinci possit. Miles verò murum occupare cum periculo vitæ tenebitur ratione pacti, & pecuniæ acceptæ, vt diximus disput. 10. num. 9. explicantes D. Thom. quæ vique modo credo non fuisse à Doctoribus perceptum. Ex quo sequitur non deuinci, aliquem teneri Regem defendere cum dispendio propriæ vitæ, nisi ad id pactioe se obstrinxisset.

42 Cũque probabilis satis sit hæc nostra sententia, cõfessarius tenebitur absolvere reum renitentem manifestare delictum semiprobatum: tenetur namque confessarius opinionem poenitentis amplectari, vel permittere, iuxta dicta disputatione 33. num. 54. Imò iuxta opinionem contrariam, nò poterit negari absolutio reo, si est aliquod leue dubium, num legitime interroge-

Z 2 tur, vt

tur, vt ait *Veja* 1. part. casu 32. in fin. Et si interroget extra confessionem reus confessorium, nū teneatur veritate delicti aperire, poterit confessorius iuxta hanc nostrā opinionē consulere, ne veritate manifestet, licet confessorius oppositam sequatur opinionem; nam vt ait *Vazquez* 1. 2. tom. 1. disput. 62. num. 47. & disput. 63. num. 14. *Torres* opuscul. 460. & *Sanchez* in summ. lib. 1. cap. 9. num. 19. alios adducens, Doctor potest consulere in his, quæ pertinent ad vtilitatem interrogantis iuxta aliorum opinionē contra propriam. E contra qui hanc nostram sententiam sequeretur, non posset iuxta contrariā opinionē reum consulere, vt fateatur crimen: nam qui interrogat Doctorem aliquem, non interrogat de opinione aliorum Doctorū, sed de opinione ipsius quem interrogat, vt ait *Vazquez*, disput. illa 63. num. 14. Quamuis quantum ad hoc secundum a *Vazquez* discedat *Sanchez* in summ. lib. 1. c. 9. num. 2. i. putās liberum esse Doctorem respondere iuxta aliorum opinionem condemnantem, cui non assentior ob rationem allatam. Quod si confessorius oppositā nostræ sententiæ suscipiat opinionem, vt diximus, & reus non solum interroget confessorium, num fateri veritatem sit obstrictus, sed quod dicat ipse, num sit aliqua opinio, quæ liberet à manifestatione delicti, tunc obstrictus erit confessorius hanc nostram opinionē adesse manifestare. Quia ad confessorij munus attinet declarare poenitentem in quibus rebus peccet, vel non; sequendo autem reus hanc nostrā opinionem non peccabit, quamuis delictū semiprobatum non fateatur iudici. Quod verò Doctor, siue confessorius teneatur opinionem liberantē declarare, quando, an detur opinio liberans interrogatur à poenitente, siue petente consilium: docet *Sanchez* in summa, lib. 1. cap. 9. num. 2. i. *Salas* 1. 2. tom. 1. tract. 8. disput. vnica, sect. 9. num. 87. & sect. 10. num. 95.

43 Et verè quamvis pro opposita sententia plures sint authores quam pro nostra, hæc tamen fauorabilior est miseris. Et non dubito quin authores oppositi sententis, hanc nostrā libentissimè amplexati fuissent, si ipsi delinquentes in causa capitis inueniretur, & de crimine rogarentur, tuncque conspicerentur manifeste, quam rigidū esset reū constringere suæ necis auctorē fieri. Imò & illis rigidum videretur reum teneri veritatem manifestare, etiam si iuridice interrogetur, & sibi modus hic defendendi hanc sententiā, videlicet, quod non obstante iure iudicis ad interrogandum reum de semiprobato delicto, habeat quoque ius reus ad non respondendū, suavis, & verus practicè videretur. Quamuis nobis vt iam diximus num. 31. & 32. talis modus defendendi sententiam illam comprehensibilis non sit. Sed potius quod iudex nunquam in illo casu ius habeat interrogandi, quando tamē interrogat id efficit, quia opinione opposita sibi visa probabili ducitur, qua opinatur se habere ius ad interrogandum.

44 Dubitans an impedimentum matrimonij habeat, facta sufficienti diligentia, potest illud inire absq; dispensatione. Quia possessio stat pro libertate ad contrahendum, dubium verò impedimento fauet: at absque certo iure nemo spoliandus est sua possessione *Sanchez* lib. 8. de matrimonio, disput. 6. num. 18. qui fieri diligentiam sit ne impedimentum vel non, non exquirat, quod opus esset advertere, nam aliās contrahens exponeret se periculo cum impedimento contrahendi: illud tamē notauit in simili lib. 2. disput. 45. num. 26.

dum dicit teneri qui iam contraxit, & superuenit illi dubium de impedimento, diligentiam adhibere ad assequendam veritatem, ne se exponat periculo non vtendi propria vxore.

45 Quod si contingat impedimentum certū ad contrahendum adesse, dubitet vero qui inire contractum matrimonij cupit, nū sit dispensatū, vel minus, super impedimento, nullatenus contrahere poterit nisi adepta dispensatione. Quia possessio adest in favore matrimonij impediendi, dubium verò solum fauet libertati.

46 Dubitans, an excommunicatio sit contra se lata facta sufficienti diligentia, adhuc perseverante dubio, poterit se gerere ac si excommunicatus nō esset. Quia possessionis ius habet tunc libertas, & excommunicationi solum fauet dubium ius.

47 E contra si certus sit in excommunicationē incurrisse, dubitet verò num sit iam ab illa absolutus, tenebitur se gerere ac si excommunicatus esset. Quia excommunicatio possidet tunc, & libertas solum iure dubio potitur.

48 Aduertenda tamen doctrina valde necessaria pro materia dubij penitus intelligenda, ob cuius diminutā intelligentiā plures allucinantur, & opposita illorum quæ dicenda essent resoluunt, Aduertendū, inquam, distare dubium ab opinione, quod omnis opinio dubij speculatiuum includit, non tamen omne dubium includit opinionem, & sic habent se sicut superius, & inferius. Dubium enim solum circa factum versatur, & tunc dicitur proprie aliquem dubitare, quando certū non scit, an aliquid factum sit vel nō, vel an ita factum sit vel minus; opinio verò non circa factum versatur sed circa ius, & tunc aliquis opinionem habere dicitur, quando censet hoc licitum esse efficere vel non, siue id censet ob rationes, sibi probabiles, siue ob Doctorum auctoritatem.

49 Hinc plura deducuntur maximè scitu digna. Primo quidē, quod si contingat dubitare aliquē, nū sit dispensatum super impedimento ad contrahendum matrimonium, & testentur duo, vel tres fide digni etiam docti, vt dicemus num. 54. dispensatum esse, alij vero parisi fidei oppositum affirmant, non possit contrahere nisi constitua veritate absque controuersia, quia tunc re vera interuenit dubium, cum circa factum versetur, num videlicet sit dispensatum vel non, & impedimentum possideat. Quod si dicas, illos testes oppositum affirmantes reputari tanquam opiniones probabiles, & sic posse habentem impedimentum dictis quorundam hæere, aliorum relictis; non hoc obstat. Nam cum dicta illorum circa factum versentur, & non circa ius, non sunt censenda esse opiniones quæ securitatem conscientie causare possint, sed dicuntur opiniones lato modo, quatenus diuersa dicta hominum opiniones communiter appellatur. Hæc autem doctrina docetur à Nicolao Garcia (licet non tam disertis verbis ac modo tradita est) 2. tom. de beneficijs, part. 1. 1. cap. 5. num. 362. & docet *Villalob.* tom. 1. summ. difficult. 10. in fine. *Sanchez* in summ. lib. 1. cap. 9. num. 44. & ab ipso *Sanchez* tradita est tomo de statu religioso, lib. 6. cap. 3. num. 7. dicente, quod habens opinionem probabilem, imò probabiliorem aliquam re esse suā, nō potest alterum spoliare sua possessione, quia dum non est certitudo, non est probabile posse fieri spoliū auctoritate propria: at si haberet opinionē etiam minus probabilem dicentem fas esse sibi alterum spoliare, poterit

re, poterit illū spoliare nitens opinione illa probabili. Quatenus tamen *Sanchez* in hoc exēplo appellauit opinionē absolutē, illam quæ circa factū versatur, dimittit processit. Nam si verè illa opinio dici possit, robur haberet tuta reddendi conscientia operatis, sed potius opinio facti verè dubium est, nec in aliquo ab illo distinguitur, nisi quod aliquando dubiū reperitur importans suspensionē quandam iudicij nullas rationes dubitandi habentis pro vna nec pro altera parte, sed tunc dubitat ratio quia omnino ignorat, quid sit factū, vel non in aliquo negotio. Aliquando etiam dubium reperitur, dum ratio rationes dubitandi habet pro vtraque parte non tamē adeo efficaces, quod vni adherere valeat absque formidine alterius, & hoc dubiū, & opinio facti omnino coincidunt, & sunt idem. Vnde quando Doctores afferunt, fas esse sequi quacūque opinione probabile, nō de opinione facti loquuntur, sed de opinione iuris. Quapropter iudex non potest sequi opinionē probabilem facti relicta probabiliiori, vt bene docet *Garcia* supra. Hoc est, non licet illi rem circa quā versatur lis, applicare illi, qui non tam exactè probauit esse suam, ac alius. *Vazquez* opusc. de restitutione, cap. 6. §. 3. nu. 76. & 86. *Villalobos* 1. tom. summ. difficult. 15. num. 3. *Layman* 1. tom. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 16. *Suarez de fide*, vbi de bello, disput. 13. sect. 6. vt quoque dicemus disput. 44. num. 51. Ex his conuincitur malè *Sanchez* lib. 9. de inatrim disput. 17. num. 19. in fine, dixisse dubitantem an eius semen esset corruptū, vel non, non posse sumere medicamenta ad illius expulsionem. Quia tūc semen habet possessionē prolifici. At quando opinio esset inter medicos an corruptū esset, posse, quia licitū sit, sectari opinionē probabilem. At non aduertit opinionē illam medicorum esse opinionē facti, quæ non distinguitur à vero dubio. Vnde deceptus fuit *Granado* 1. 2. tract. 12. disput. 4. sect. 3. num. 27. confundens opinionē facti cū opinione iuris; in quo etiam deceptus fuit *Bañez* 2. 2. quest. 10. artic. 1. dub. 3. Et in terminis loquens *Granado* disput. 4. sect. 4. num. 39. de iudicibus confundit opinionem facti cū opinione iuris ob quod necesse fuit vera non asserere. Et deceptus est *Hurtado de matrim.* disput. 10. artic. 9. nu. 37. quatenus maxime innuit, quod si post contractū matrimonij ad sint tres testes fide digni asserentes, coniugis esse consanguineos in quarto gradu, asserentibus alijs tribus consanguineos non esse, posse non reddere si velit, amplexandū opinionem decentium consanguineos esse, vel posse reddere, oppositam sectando. Licet enim teneatur reddere, non est quia possit amplexari opinionem illam facti dicentium non esse consanguineos, sed quia opinio illa cum sit facti, verè dubium est, quod vincere non potest possessionem certam matrimonij.

50 Sequitur secundò, quod femina dubitans, num eius maritus defunctus sit necne, & testentur aliqui fide digni mortuum iam esse, alijs fide dignis oppositum affirmantibus, non possit contrahere. Quia dum matrimonium possideat, spoliandum non est sua possessione, nisi certò constet de mariti morte, & aliās opinio illa dicentium obijisse, sit circa factum, & in facti plena cognitione etiam prudentissimi fallantur leg. 2. ff. de iuris, & facti ignorantia; & credatur, non omne dubium excludi: virtute autem illius opinionis facti, nec dubium speculatiuum, nec practicū excluditur: non inquam speculatiuum, quia de ratione cuiuscumque *Sanchez selecta.*

opinionis etiam quæ versatur circa ius, est dubiū speculatiuum includere: tum quia fide humana ducitur foemina illa ad credendum eius maritum ad aliā transmigrasse vitam; fides autem humana necessariò dubium, & incertitudinem claudit, cum principio fallibilitatis, nisi sit fides humana, quæ æquualet euidentiæ, vt quod Roma sit. Dubium autē practicū, nec etiā excluditur, nam solum opinio quæ versatur circa ius vires habet illud excludendi, cum tutam reddat conscientiam operantis, vt diximus num. 49. at opinionis quæ versatur circa factum, non est munus conscientiam tutam reddere, sed solum ostendere, quod illud factum sit, vel non, vel taliter factum, vel minus. Cum ergo foemina illa quantumcumque nitatur fide dicentium suum maritum iam finisse, dubia semper maneat necessariò, tam speculatiuè quàm practicè, nec iurare audeat super necem. & nullus ob dubium ius spoliare, possit alium sua possessione, sit nec foemina illi fas esse tunc matrimonium celebrare. Vnde si maritus foemina in bello cum millibus adfuerit, & ex millibus solum vnus euaserit, adhuc foemina legibus matrimonij manere ligatam, est arbitrandum, quia contingens est illum qui eua sit, esse suum coniugem.

51 Deditur tertio, dubitatem, num res ab alio possessa sit sua, nō posse possidentem spoliare, quamuis ad sint testes affirmantes illius esse, dum ad sint alij id negantes. Quia in illo casu semper manet dubium. Si tamen contingeret certò sibi persuadere rem esse suam, taliter quod omne dubium reiiciatur, posset rem accipere, non tamē tunc fas illi esset accipere ratione seu opinione testium, sed ratione certæ præsumptionis, quam habet, licet ad illam comparandam iuuarint testium dicta. Poterit tamen ille certus reddi suo iudicio rem illam esse suam, non tamen foemina cuius maritus absens est: nam cum præsumptio existat res, & intueatur ille signa, poterit sibi persuadere suam esse ex visis signis, foemina verò hoc remedio destituta manet, & ob id nunquam persuadere sibi quiverit defunctam iam esse eius maritum.

52 Id tamen valde notandū est, quod si contingat duos homines in foro contentioso probasse testibus sufficienter re aliquā esse suā, & ex probationibus duo viri docti iudicet probabiliter rem esse Ioannis, hoc est ad illā ius habere, & e conuerso alij duo Doctores arbitrentur rem esse Petri, hoc est ad illam habere ius, adhuc nec Ioannes, nec Petrus priuata auctoritate, etiā cessante scandalo præsentis, & futuro, vt infra dicemus, poterunt rem accipere, et si sub nullius sit possessione. Nā dum res adducta est ad iudicium, non est singulis concedendū, vt faciant priuata auctoritate, quod per magistratū publicè fieri possit, ne occasio maioris tumultus detur. *Faber* in leg. 1. §. O filius, ff. Ne quis eum qui in ius vocat, vi existimat. Munus namque Pretoris est controuersias diti nere, leg. 1. §. Inde quaritur, ff. de noui operis nuntiatione. Nā est opinio illè Doctorū non essent opiniones facti, sed iuris, nulla tamen illarū affirmat fas esse colligatibus priuata auctoritate re accipere, sed solū iudici profunt, vt ex illis eligat quam maluerit ad applicandā rem Petro, vel Ioanni. Quapropter illè sunt opiniones iuris applicandi auctoritate iudicis, non tamen sunt opiniones iuris applicandi auctoritate propria. Imò illud effici non posse vtraq; cōsēt, ne pax Reipublice turbetur, vt diximus, & turbationem herclè pateretur, si facultas daretur colligan-

colligantibus accipiendi rem privata autoritate, tunc enim vnus contra alium bellum gereret vsque dū rei possessionem nāsceretur, & deinde alter spoliatus, siue qui possessionem non est nactus, ē manibus possidentis eripere rem conaretur, & illa erepta, alius vltra ob eripiendam ab illo dimicaret, & sic in secula bellum, & contentiones crescerent. Et sic licet scandalum non reperiretur pro tūc cum res acciperetur, suboriretur post, dum de acceptione constaret, vel si nunquam esset notum rē priuata autoritate fuisse acceptam, sic illam accipiendi iniuria fit iudici ius applicandi rē vni ex colligantibus habenti vsurpando; & fit etiam alteri colliganti, cum ipsi colligantes generaliter pacti sint a iudice litis determinationē expectare, cum contestando litem quasi contrahatur, leg. 3. §. *Idem scribit, leg. de legare, l. 1. §. 1. ff. De nouatio.* Vnde minus recte Molin. *de iustit.* 1. tom. tract. 2. disput. 77. num. 22. inquit, quod legatarius ex testamento minus solemniter potest per occultā compensationem accipere sibi legatum, licet hęreditas in exteriori foro fuerit hęredi ab intestato adiudicata. Si enim iudex in foro conscientię tenebatur hęreditatē adiudicare hęredi ab intestato, talis hęres ius in foro conscientię ad illam accipiendā habebat, eūque bellū iustum ex vtraque parte haberi nō possit, nisi supposita vnus partis ignorantia, vel quod idem est, quod bellū iustum materialiter ex vtraque parte non possit dari; fit quod legatarius non possit accipere ab hęrede, id quod iuste possidet, iuxta dicta supra num. 3. 1. de iudice reum interrogante de crimine, & Molinam impugnat Layman, 3. tomo.

Et minus recte dixit dictus Molin. delinquere mortaliter hęredē, qui sibi applicari hęreditatem petit, & non soluit legata relicta per testamentū minus solemnē, dum sibi certō liquer illā fuisse voluntatē defuncti. Nam vt dictū est, ius inest hęredi ab intestato, ab hęreditatē nanciscendam; & res publica potuit iuste inane reddere defuncti voluntatē ad repellendas fraudes ex testamento minus solemniter promanantes. Nec ius positiuū derogat iuri naturali proueniente a voluntate defuncti, dicente quemcunque posse rē propriam in aliū transferre, sed ius naturale strictius videlicet nō parandi vias ad dolos, & fraudes, vincit ius illud particulare defuncti. Vnde absque causa Molin. nu. 24. dolet, quod legislatores non disertis verbis explicēt, num intendant irritas omnino reddere defuncti voluntates, impedireque ne ex eis obligatio naturalis oriatur. Si namque eam impedire non intenderent, frustra testamenta minus solemniter annullarentur, & via semper adesset ad fraudes, & dolos in republ. Vnde principis intrinsicis ductus verum reor per testamentum minus solemnē nullum habere ius in foro conscientię legatarium ad rem legatam accipiendam, sed peccare si eam accipiat; at per principia extrinseca probabile satis esse semper iudicari oppositum.

53 Et quamuis Regibus bellum indicere inter se haud sit nefas, pro ciuitate, aut regno acquirendo, quādo ex Doctorum opinionibus ducuntur, arbitrariis quibusdam tale regnum esse, verbi gratia, Hispaniarum Regis, alijs vero ad Gallię Regem pertinere, pręsupposito tamen, quod vnus illorum recusauerit iudicem arbitrum designare coram quo lis decidatur, vt docet Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 64. num. 13. & 20. de quo disputatio sequenti a num. 43. id illis est æquum, quia

Regibus tunc iudex superior non dominatur, qui regnum vni illorū applicare possit, capite Facta, 9. q. 3. Anast. Germon. lib. 1. Animaduers. cap. 1. Vnde opus est illis propria autoritate ius suum vindicare. Vbi enim publica autoritas deficit, quę subuenire possit damnum patienti, autoritate propria auxilium posse quæri naturę iure cōcessum est, de quo Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 64. Bañez 2. 2. quęst. 40. articulo 1. dub. 5. Villalobos tom. 1. difficult. 17. tract. 1.

54 Et non solum dum res est deducta ad forum cōtentiosum nefas est colligantibus priuata autoritate rē accipere, quantumuis Doctorum opinionibus ducatur rem esse propriam asserentibus; sed etiam quando res ad illud forū non esset redacta, non licebit propria autoritate accipere, etiā cessante scandalo tam pręfenti quā futuro; nec poterit illorū quilibet per occultam recompensationem valorem rei accipere, vt bene docet Vazquez opuscul. *de restit.* cap. 6. §. 3. nu. 83. Villalobos 1. tom. summ. tract. 1. difficult. 17. nu. 7. Sanchez *de statu religioso*, lib. 6. cap. 3. nu. 7. Suarez *de legibus*, lib. 5. cap. 18. num. 21. Nam opinio illa Doctorum nō circa ius versatur proprię, sed circa factū; & licet asserat quęlibet ius iustitię ad rem habere singulam ex partibus; illa tamen probabilitas iuris tota nascitur ex probabilitate, seu, vt dicam melius, ex probatione facti; cum autem probabilitas facti sub dubio remaneat, etiā probabilitas illa aduocaturum sub dubio quoque perseuerat; ipsiſque nequaquam est concessum, dubium facti inter litigantes extortum dirimere, sed solum id a Republica exhibitum est iudicibus. Nec obstat quod sicut per testamentum minus solemnē asserit vna opinio ius habere ad rem legatarium, alia contradicente; & tamen ex opinione illa concedente ius, fas est legatario rem legatam detinere, siue de nouo accipere, vel per occultam recompensationē rei æstimationem vindicare. Granada 1. 2. *de legibus*, fol. 286. num. 17. Eodem sanē modo in nostro casu illicitum nequaquam arbitrandum erit quod quęlibet partium ducta Doctorum opinionibus asserentium ad rem ius habere, priuata autoritate illam detineat, siue de nouo accipiat, vel per occultam compensationem rei æstimationem adspiciatur. Quod enim per testamentum minus solemnē ius ad rem legatam obtinuit legatario, vel quod acquiratur illi per alias rationes probabiles, non obest, quin verum, & legitimū ius iuxta probabile opinionem dicatur habere; sicut enim opiniones illę aduocatorum, v. g. prodesse possunt iudici, vt ex illis ad iudicium ferendum, & applicandum rem alicui, eligat quā maluerit, si factum sit æqualiter probatum iuxta dicta num. 49. itidem, & proficere poterunt partibus, vt illis innitentibus ius suum priuata autoritate vendicent, quia nemo prohibendus est iure suo vti, lege *Nullus videtur, 55. de regulis iuris*, non enim minus sufficientes sunt opiniones ad reddendam tutam partium cōscientiam, quā iudicis. Vnde quando Sanchez *De statu Religioso*, lib. 6. cap. 3. num. 7. & Suarez *De legibus*, lib. 5. cap. 18. nu. 20. vt disput. 33. num. 29. & 30. retulimus, asseruerunt habentē opinionem probabilem, imō probabiliorē rem esse suam, non posse alterum spoliare, intelligendi sunt, quando solum opinio illa versaretur circa factum iuxta ibi dicta, vel quando res esset deducta ad forum contentiosum, vt supra censuimus num. 52. Nō inquam hæc obstat. Nam opinio illa ius legatario tribuens ad recompensationem

penſationem legati per testamentum minus solemnē non nititur in facto dubio, sed certo, cum legatario factis nota sit voluntas testatoris rem donantis. Nec iudex eligere poterit quamlibet opinionem illorum aduocatorum, quia opiniones illorum sint, sed quia factū æqualiter probatum sit.

55 Deducitur præterea a fortiori, partibus non fore licitum priuata autoritate rem accipere, quando actu aduocati non doceant ius illis esse acquisitum probationibus, licet certō & non sub dubio notū sit partibus aduocatos in similibus casibus, suffultis confirmatis probationibus docuisse. partes habuisse ius ad rē præsentam. Tunc enim partes opinione facti nitētes, rem accipiunt, & non opinione iuris seu Doctorū doctentium, quid in illo & in similibus casibus sit licitum agere, vel non; cum opinio illa aduocatorum maiorē non habeat vim, quā sit illa quę exhibita est a probatione facti, vt supra dictum est.

Nec obstat, quod sicut laicus cui compertum esset, sibi fuisse legatam rem in testamento minus solemnē, nescit tamen num ex illo acquirat ius ad legatum; cōstrictus erit Doctores consulere, num sibi liceat autoritate priuata rem accipere; at si opinionis doctentis per testamentum minus solemnē ius acquiri, notitiam sit adeptus, opus nequaquam illi erit actu Doctores rogare, num sibi licitum esse iudicent, rem priuata autoritate vindicare. Non inquam, obstat hoc, quia, vt iam dictum est, opinio tribuens legatario ius recompensationis agendę ex testamento minus solemnē, non nititur in facto dubio, sed certo, & ob id in casu testamenti opus non erit legatario doctos consulere, quādo alias ipse opinionis sit consequutus notitiam; alius verō, siue consulat, vel non, aduocatos, rem propria autoritate nō poterit accipere; cum semper maneat dubius circa factum.

56 Aduertendū tamen, quod esto admitteremus posse priuata autoritate accipere rem cessante scandalo præfenti & futuro, & antequam res sit vocata ad forum contentiosum, illum qui fide dignis testibus probauit illam rem esse suam, quam accipere posse censuere aliqui viri docti quos consului; quamuis inquam hoc admitteremus, iudex tamen non poterit applicare rem nisi probanti melius se ius ad illam habere. Nā iudex cum sit persona publica & teneatur secundum merita processus sententiam ferre, illi qui melius probauerit ius sibi competere, applicare rē erit coactus, nec quantum ad hoc datur opinio quę oppositū doceat, vt bene docet Sairus Clauis Regia, lib. 1. cap. 11. nu. 13. Salas 1. 2. tom. 1. quęst. 21. disput. vnica, sect. 12. & propterea diximus nu. 49. & 54. cōstrictum esse iudicem opinionem facti probabiliorē sequi, seu, vt proprius loquamur, meliorem probationem. At pars ad hæc attendere non tenetur, sed sufficit ei, vt tutō rem accipiat, opinione probabili aduocatorum fulciri, docente ius ad rem sibi competere. Nec mirum posse particularem in sui fauorem agere, quę a iudice minimē effici permittitur. Per testamentum namque minus solemnē accipere clam legatum licet, & iudicis non est fas rem legatam legatario applicare, eo quod nulla opinio inueniatur, quę id agere esse liberum iudici testetur in hoc Regno Castellę. Similiter integrum est particulari clam recuperare, quę per ludum ad creditum fuerit lucratus, & tamē a iudice applicandum illud fore prohibetur. Deinde famulo sa-

larium sibi debitum recompensare est cōcessum, quāuis terminus triennij fuerit elapsus, & tamen a iudice iuberi solutionem fieri, prohibetur, lege præscriptionis vetante. Vt tamen huic sanctioni præscriptionis non contrariet famulus, & sit illi fas recompensationi incumbere, opus illi erit ante triennium debitum a domino efflagitasse per se, vel per alium expressē, vel tacitē, vel quod domino sit manifestum, timore præpeditum, vel pudore affectum a petitione cessasse; hæc si contingant, præscriptionis lex fauere neutiuam præsumit dominis non soluentibus salarium. Quapropter tunc famulus in conscientię foro recompensationem efficere poterit, & in exteriori a iudice ad soluendum condemnabitur dominus, si ea sic euenisse probatione constet, videlicet non incuria famulum salarium intra triennium non postulasse, sed timore & pudore detentum. Vt enim diximus disput. 42. nu. 4. forum interius & exterius idem iudicant per se; quando verō exterius ab interiori foro discordat, id euenit per accidēs, quia videlicet non probatur sufficienter illud circa quod lis circumfertur, esse in conscientię foro debitum. Ex quo a contrario sequitur, non posse famulum recompensationem salarij efficere, si intra triennium incuria solum debitū nō efflagitauit, & alias cognoscat bona fide & verē dominum præscripsisse, quia inuincibiliter cogitat se iam salarium soluisse, vt dicemus immediate; leges namque præscriptionis in odium focordium & non vigilantium introductę sunt, quę vim habent auferendi ius, vel dominium a negligentibus & transferendi in debitores, bona fide præscribentes, tū vt sic illorum incuria puniatur, & calor excitetur deinceps negligentię vitandę; tum vt lites exterminentur, quas exulare maximum commodum a Republica vbique & semper est reputatum. Fit ergo famulo esse vetitum recompensationi nauare operam, sit constet sibi dominum præscriptionis fauore esse a solutione excusatum. Præscriptionis autem legem ius domini transferre in debitores bonę fidei, docet Lessius lib. 2. cap. 6. dubio 17. opus tamen erit, vt dominus excusetur a solutione salarij fauore præscriptionis, se existimare nihil deberē, aut quia omnino a memoria exciderit, vel putet esse condonatum, aut aliter solutū, vt expressē Lessius supra dubio 6. n. 19. docet Acevedo lib. 4. recopil. tit. 15. lege 9. nu. 40. alios adducens. Difficile tamen videtur fide præscripsisse; quapropter iudico hunc casum rarissimē, ne dicam, nunquam posse euenire.

57 Præterea si dubitet quis, an absolutus sit a censura, quam incurerat certō, & testetur aliqui, iudicem absolutionem pronuntiasse, affirmantibus contrarium alijs, cōstrictus erit se gerere vt ligatus censura. Quia opiniones illę solum sunt opiniones facti. Nec proderit testes illos affirmantes se vidisse absolutionem fuisse impensam, doctos esse; quia tunc per accidēs, & materialiter sapientia concomitatur; nam vt sapientes loquuntur; sed vt testes oculares. (?)

DISPUTATIO XLIV.

An habens sibi opinionem probabilem; videlicet, approbationem ab vno Ordinario sufficere ad excipiendas confessiones ubique, merito metuat illa vti opinione, causa non irritandi Sacramenti?

S V M M A R I V M.

Quaedam distinctio valde necessaria pro vsu opinionum in materia Sacramentorum adducitur, & Auctores censentes posse approbationem ab vno Ordinario auscultare ubique confessiones, referuntur, num. 1.

Sibi persuadentes supradictam opinionem esse probabilem, immerito metuunt ea vti, ob non irritandum Sacramentum contra Religionem, numero 2. & 3.

Qui probabiliter opinatur suum privilegium ad audiendas confessiones non esse reuocatum, valide absolute censent plures, num. 4.

Aliqua animaduersione digna referuntur, n. 5. 6. 7. & 8. Prima sententia, num. 9.

Auctoris iudicium, num. 10.

Confessarius censens approbationem ab vno Ordinario non sufficere ad excipiendas alibi; confessiones, non tenetur se conformare opinioni penitentis oppositum putantis, dicto num. 10. Et quando sit restrictus se conformare, optime traditur, ibidem.

In Sacramentis quorum valor aut irritatio a solo Christo pendet, & non a Pontifice, utens qualibet opinione probabilis contra sententiam certam, non peccat contra Religionem, num. 11.

Peccabit tamen contra charitatem, num. 12. & 13.

Peccabit item contra iustitiam, num. 14.

Referuntur plures casus in quibus peccet contra iustitiam qui ministrat iuxta opinionem relicta sententia certa, a numero 15. vsque ad 25. inclusivè.

Quamuis contra Religionem, aut charitatem non delinqueretur ex vsu opinionis minus probabilis, bene tamen iam peccatur contra consuetudinem Ecclesie, numer. 26.

Puniri non potest ab Episcopo Confessarius absoluens certa, numer. 27.

Et minus puniri potest Parochus absoluens in aliena diocesi, num. 28.

Alius casus refertur, num. 29. & 30.

Absolui potest penitens per nutus & signa in articulo mortis a num. 31. vsque ad 35.

Medicus potest vti opinione minus probabilis in applicatione medicinarum, num. 36.

Iudex opinione minus probabilis potest vti, quamuis sit supremus, contra Pazarquium, a numer. 37. vsque ad 41.

Potest item aduocatus, num. 42.

Quid possit Res gerens bellum a num. 43. vsque ad 48.

DE vsu opinionum in materia Sacramentorum, tam eorum quorum valor, aut irritatio a solo Christo & non a Pontifice pendet, quam eorum quorum valor a iurisdictione tradenda a Pontifice emanat, communiter disputant Doctores; sed tamen id quod distinguendum erat ad rectam intelligentiam, minime se-

cernunt. Vnde aduertendum, aliud esse dari opiniones pro vtraque parte in materia alicuius Sacramenti; aliud esse pro vna parte dari sententiam certam citra opinionem, pro alia vero inueniri opinionem, verbi gratia, forma illa: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*: Certa sententia est & citra opinionem valide conferri Baptismum; quod verò conferatur quoque sub illa forma: *Ego te baptizo in nomine genitoris & geniti & procedentis ab vtroque*, sub opinione solum versatur. Similiter certa sententia docet citra opinionem, baptizandum capite hominis non esse iterum sub conditione baptizandum illum nomen: at si baptizaretur in pectore, vel scapulis, an sit postea sub conditione baptizandus; sub opinione iacet, vt dicemus numero 26. Similiter panem triticeum esse materiam consecrationis absque controuersia est; an vero sufficiat panis hordeaceus, vel typhus, Hispanice de centeno, sub opinione est constitutum. Similiter aquam naturalem esse materiam Baptismi absque controuersia est; an verò sufficiat lexiuum, aut ius, sub opinione continetur. Similiter quod valeat confessio facta coram approbato ab Ordinario loci in quo ministratur, absque controuersia iacet; an vero valida sit quoque dum sit coram approbato ab alieno Ordinario, opinioni subditur. Deinde quod ritè sit confessio facta in articulo mortis simplici Sacerdoti, absente approbato, nullus dissentit, an vero valida sit facta simplici Sacerdoti, præsentem approbato, discordant Doctores. Similiter quod Sacramentum matrimonij validum sit dum contrahitur coram Parocho illius Parochiæ ubi celebratur, consentiunt omnes; an verò validum quoque sit dum in aliena Parochia assistit Parochus cõtrahentis, opiniones admittit locum iuxta dicenda nu. 8. & sic de alijs plurimis exemplis.

Aliquædo verò solum opiniones pro vtraque parte inueniuntur, verbi gratia, quod quis in articulo mortis per nutus & signa absolui possit, sub opinione tantum est; contra verò quòd absolui non possit, in opinione etiam versatur, & nihil certum omnino pro vna, nec altera parte habetur, quamuis sit propè certum absolutionem fore impendendam, vt dicemus nu. 34. Similiter quòd confessio informis sit iteranda, sub opinione versatur; & contra quod opus non sit illam iterare, opinionis tantum vendicat locum, & nihil certum pro vna, nec alia parte est apud Doctores decretum. Deinde opinionum varietas circumfertur, an circumstantiæ notabiliter aggravantes sint necessaria materia confessionis, affirmantibus quibusdam, iuxta dicta disput. 11. num. 6. negantibus alijs, & tamen nihil circa hoc vsque modò definitum est certò apud Doctores, & sic de alijs innumeris exemplis.

Quando ergo in Sacramentis solum datur pro vtraque parte opiniones, & non pro aliqua parte inuenitur certa sententia in fauorem valoris, posse vti aliquem opinionem minus probabilis, relicta opinione probabiliori, nec peccaturum tunc contra Religionem, nec contra charitatè, nec cõtra iustitiam minime dubito; sicut enim in quacumque alia materia fas est opinione minus probabilem sectari, vt diximus disputatione 42. num. 12. vbi auctores retulimus: sic & in Sacramentorum materia illud licitum erit. Quod postea inueni in Becano 1.2. tract. 1. cap. 4. num. 6. & 7. bene inueniens certam opinionem seu scientia, quæ versatur circa naturam & conditionum actus; hoc est, an actus fiat va-

fiat validè, vel non, amplexandam semper esse in Sacramentorum materia; quando verò opiniones versantur circa honestatem actus, videlicet an sit peccatum eum efficere, liberum erit quamcunque amplexari, quia quæcumque opinio efficit actum infallibiliter, videlicet quòd non sit peccatum, & vna non est magis certa quam alia, vt dicemus d. sput. 44. nu. 66. Nec utens opinione minus probabili relicta probabiliori se exponit ob id periculo culpabili irritandi Sacramentum. Nam cum nulla earum opinionum probabilium certitudinem infallibilem contineat de valore Sacramenti, sed quælibet cum formidine assentiatur, nulla iniuria fit Sacramento, nec suscipienti illud, quòd iuxta vnam, vel alteram opinionem minister intendat illud perficere, Quod enim aliquatulum certius minister agat, dum opinionem probabiliorè amplectatur, non inducit præceptum iuxta illam ministrandi, quia ille maior excessus cum dubiis non excludat valoris, non erit considerabilis ad præceptum inducendum, quòd videlicet iuxta probabiliorè opinionem ministratur, & non iuxta minus probabilem. Tum quia aliquando probabiliorè opinionem esse magis falsam a parte rei contingere potest. Nam probabilior opinio saltem prædictè censet posse absolui eum, qui tantum signa doloris exhibere potest, & ad impediendam absolutionem obligari Sacerdotem, vt dicemus num. 34. vbi Doctores adducemus. Et tamen quamuis prædicta opinio probabilior sit, fortè a parte rei signa penitentia non erit materia instituta a Christo ad valorem Sacramenti. Vnde periculo irritandi illud te quoque; exponit quis probabiliorè opinionem sequens.

Quapropter non approbo, quod docet Suar. tom. De penitentia, disput. 26. sect. 6. nu. 5. & tom. De Eucharistia, disput. 21. lect. 4. in fine, dicens generaliter in omnibus questionibus a reuoluntatibus quanto indubio rei pendet, non satis esse opinionem probabilem sequi. Quod si intelligat quando comparatio fit de vna opinione ad aliam, falsum dicit, vt iam conuincimus; si verò id intelligat quando comparatio interuenit de opinione ad sententiam certam, verum est, vt dicemus num. 12. & 13. & sanè in hoc sensu credo locutum fuisse, & etiam Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 32. & 41. quamuis confundat & minime distinguant, quando comparatio interuenit inter opinionem & opinionem, vel quando intercedit inter opinionem & sententiam certam.

Difficultas hercè longè maior elucet, an quando aliqua sententia certa apud omnes Doctores versatur de valore Sacramenti, quòd videlicet omnes assentiatur ministrari Sacramentum validè, & quòd aqua naturalis sit materia Baptismi, panis triticeus Eucharistiæ infallibiliter, & quòd forma Baptismi absque dubio sit illa: *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti*. An videlicet tunc etiam sit fas consecrare in pane hordeaceo, vel amilio, aut in lexiuo baptizare, vel denique sub illa forma: *Ego te baptizo in nomine genitoris & geniti & procedentis ab vtroque* baptismum perficere. Vel an licitum sit approbatum ab vno Ordinario auscultare ubique confessiones, cum esse validum tunc Sacramentum, solum sit verum probabiliter; at esse ritè factum dum ministratur ab approbato per Ordinarium loci in quo exercetur, certa sententia detur.

Et quidem restrictum esse videtur iura religionis

ministrum iuxta certam sententiam Sacramentum perficere. Quia Sacramentum habet ius religionis, quòd validè ministratur: auferre ergo ab illo id per quod certò ministratur exhibendo illud per quod sub dubio perficitur, crimen erit, sicut & scelus esset soluere creditori debitum certò contractum in moneta, quæ sub opinione est an valorem contineat vel nò, dum id posset debitor soluere in moneta, quæ absque opinione æstimationem haberet. Hancq; partem sustinent Petrus de Soto de institutione Sacerdotis, lect. 2. de Eucharistia, Suarez de penit. disput. 26. sect. 6. num. 5. & tom. de Eucharistia, disput. 21. lect. 4. in fin. Salas 1.2. tom. 1. disput. vnica, lect. 27. num. 285. & lect. 5. nu. 56. Arbol. præct. Sacrament. not. 3. fol. 37. & not. 13. fol. 330. & illam probabilem esse reputat Sanchez in summa, lib. 1. cap. 9. num. 33. quamuis oppositam probabiliorè arbitretur.

Hanc igitur disceptare rem quam in titulo disputationis examinandam accipimus, esse valde vtile, & ad praxim nimis necessarium aduertit Suarez tom. de Penit. disput. 26. sect. 6. in principio. Vt ergo a Sacramentis, quorum valor a iurisdictione tradenda a Pontifice pendet, exordiamur.

In primis opinionem aliquorum esse, censentium approbationem ab vno ordinario posse ubique, & a quocunque eligi in confessarium virtute Bullæ, scire oportet. Quam sequitur Henriquez lib. 5. cap. 6. §. 7. & lib. 7. cap. 12. nu. 4. & in Comment. lit. O. inueniens, idem censere omnes Theologos ex familia Aug. d. & Domin. Gal. Medin. Bañez, alios etiam iurisperitos Salamanticenses, Moyam, Nauarr. iuniorè, Bultos, Sahagun. Medin. 1.2. quæstion. 19. artic. 6. pag. 308. Cordub. in summ. quæst. 10. Et quamuis adducatur Palat. in 4. distinct. 17. quæst. 7. pag. 265 pro hac sententia ab Henriquez, re vera ex verbis eius non magis pro hac, quam pro contraria eum patronum esse præsumi potest: ait enim, ex Bullis particularibus, quæ conceduntur frequentissimè fidelibus, ipsos eximi a proprijs Confessoribus, quia in illis est facultas eligendi quemlibet ab Ordinario approbatum, iuxta tenorem Concilij Tridentini. Nequaquam tamen dictis verbis determinat, quis debeat esse Ordinarius ille, a quo habenda est approbatio: docet itè Anton. Gomez in explicat. B. illè, claus. 10. nu. 8. fol. 83. Fillincius tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 26. qui tamen id negat respectu regularium tantum domicilium, eo quòd cum mutatione domicilij mutatur Ordinarius, & quilibet, ait, debet esse a suo Ordinario approbatus, vt possit excipere confessiones. Llamas in summa, cap. 6. a fol. 65. Aegid. de Sacrament. disput. 8. dub. 7. num. 53. Reginald. lib. 1. nu. 186. Nonius in Addit. ad 3. partem, quæst. 8. art. 5. dub. 9. Suarez tom. de Penitent. disput. 28. sect. 7. num. 6. & 10. quam probabilem center Arboled. in practica Sacramentorum, notab. 3. fol. 7. qui postea subdit nò obstante probabilitate, ministrum non posse vti illa in praxi ob periculum irritandi Sacramentum, Ludouicus de San Ioan in summ. 1. part. q. 6. art. 2. difficult. 13. f. 452. & 485. Bartholom. a Ledesma de Sacrament. penitent. difficult. 23. & Petrus de Ledesma de Sacrament. penitent. cap. 12. & 13. dub. 7. Summa Coron. dub. 2. nu. 52. de Sacrament. penitent. Vega in summ. 1. part. cap. 62. casu 41. & in espejo de Curas, cap. 11. nu. 280. & 337. Et quoad Regulares docent Quad. in 4. distinct. 17. Cruz lib. 2. de statu Religioso, lib. 2. cap. 6. dub. 5. Compilator

pilator privilegiorum Mandicantium verb. *Absolutio quoad seculares*, 1. §. 11. & absolute hanc opinionem tenuisse Fratrem Ioann. de Gueuara ordinis S. August. vespertinum Theologiae professorem Salmanticae, & Patrem Gasparum de Vzeda Franciscanum, virum insignem testatur Gutierrez. quæst. Canon. cap. 27. num. 5. & docuerat Sa in impressione facta Matriti anno 1601. verbo, *Confessor*, nu. 6. quamuis hoc reperitur mutatum in alijs impressionibus posterioribus. Malderus 1.2. disput. 86.

Quam opinionem videlicet approbatum ab vno Ordinario posse vbiq; & à quocumque eligi in confessarium virtute Bullæ, veram esse reor, principijs extrinsecis ductus, vt dicemus num. 10. in hoc sensu, quod contra religionem Sacramenti non delinquit ea opinione vtens, quia irreuerentiam non committit aduersus Sacramentum, qui prudenter se illud valide perficere arbitratur, vt num. 10. dicemus. Quod autem prudenter putet confessarius prædicta opinione vtens se valide perficere Sacramentum constat. Tum ob rationem confessum subiiciendam, tum quia mens Concilii Trident. sessio. 23. cap. 15. de reformat. postulantis confessarij approbationem ab Episcopis, eò tendit, quod ignorantes confessarij confessionum excipiendarum munus non exequantur. Quid igitur refert sua Concilii potius vnus Episcopi quam alterius habere approbationis testimoniū, & scientiæ confessarij? Sanè nihil.

Formidant plerique illa vti opinione, ne si forte à parte rei vera non sit, inualidè confessio fiat, quamuis abique culpa, eo modo quo data illa opinione, quæ cenlet in typha, Hispanè, *centeno*, vel in hordeo posse consecrari, abstinendum erit, quantum fieri possit, à consecratione super illis; ne forsitan, si materia illa à Christo instituta non sit, sed tantum panis triticeus, irritum sit Sacramentum.

Verum immeritò ob eam rationem refugere opinionem sequi probare possumus, aduerentes duplex esse genus rerum. Quædam, quarum veritates à Christo institutæ sunt, vt sic fiant, & non aliter valeant; verbi gratia, si fortè instituit, quod typha, hordeum, vel amilium materia non sit consecrationis, sed tantum panis triticeus, vel quod forma Baptismi sit tantum ea, quæ nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti significatur; non quæ nomine Genitoris, & Geniti, & Procedētis ab vtroque: vel quod pars minima corporis abluta sufficiens nō sit ad valorem Baptismi: vel quod in quinque, & non tribus vnctionibus vis sacramenti vnctionis consistat. Hæc igitur res cum à Christi institutione dependeant quoad suum valorem, sic & non aliter illum fortientur, qualiter reuera institutæ sunt, quamuis ex opinione probabiliter fiant. Solum enim à peccato excusabitur ex opinione probabiliter operans.

Aliæ verò res sunt, quarum veritates à Summo Pontifice determinatæ existunt, verbi gratia, quod talis Confessarius habeat iurisdictionem, vel non; aut quod talis sit Parochus, vel non; vel quod hic vel talis contractus sit matrimonium, vel non; hoc vel tale votum valorem habeat, vel non; aut quod hæc vel alia confessio emissa à Religioso irrita sit, vel minus: aut quod excommunicatio, etiam non nominatim denunciato neganda sit sepultura Ecclesiastica, aut concedenda. Et sic in plurimis alijs casibus. Harum igitur rerum veritas in indiuisibili non consistit, sed iuxta opinionum varietatem multiplicatur. Cum enim à Summo Pon-

tifice pendeat hunc Confessarium habere iurisdictionem, vel non; & concius Pontifex opinionem existere probabilem; censentem approbatum ab vno Ordinario vbiq; valere excipere confessiones; iurisdictionem confert, tacens & non contradicens: rati habitio enim de præsententi licentiæ expressæ æquiualeat ex omnium ferè mente, vt tradunt Sancius lib. 3. de matrimonio, disput. 22. num. 64. & disput. 35. num. 20. Ioan. Lup. rubric. de donation. §. 68. num. 27. Cortet. in suis singularibus, lit. L, verbo, *Licentia*, Rosell. *Confessio Sacramentalis*, 3. num. 31. Angel. verb. *Confessio*, 3. num. 30. Syluester verb. *Confessor*, 1. quæst. 6. in fin. & quæst. 15. Caietan. in summ. verb. *Absolutio ex parte absolutentis*, versic. *Licentia*, Tabien. verb. *absolutio*, num. 42. Armill. num. 17. Victor. in summ. de Confess. quæst. De multiplici licentiæ alieno faciendæ, à versu *Corollariè sequitur ex distis*. Sorus in 4. distinctione 18. quæst. 4. artic. 3. vers. *Circa confessiones*. Gabriel in 4. distinct. 17. quæst. 2. dubio 2. in fin. Ledesma 2. part. 4. quæst. 7. art. 5. dub. 3. Nauarr. in summa, cap. 9. Hispanè, num. 5. Latine, numero 6. & cap. *Placuit*, nu. 105. de penitent. distinct. 6. Margarit. Confess. fol. 10. colum. 2. Palatius in 4. distinct. 17. disputatione 7. fol. 261. colum. 1. Henriquez lib. 6. de penitent. cap. 13. num. 13. Barthol. à Ledesma de penitent. dubio 28. Lopez 1. parte instruct. cap. 38. paulo post princip. Vega lib. 4. summ. casu 129. & in *espejo de Curas*, tom. 1. cap. 11. num. 377. saltem quando signis exterioribus rati habitio deprehenderetur. Coriolanus de casibus referuatis, part. 1. sect. 2. art. 10. num. 1. fol. 171. Antonius Ragucius in Lucerna Parochorum de Baptismo, quæstio 52. fol. 83. Graffis lib. 1. decisio. cap. 17. num. 304. Maur. Coron. Confess. 4. parte, de Confessione cap. de Ministro num. 52. dub. 5. Et constat ex leg. *Tauri*, §. 5. hodie 2. tit. 3. lib. 5. recopil. Cituent. eadem lege §. 5. quæst. 14. & ibi Anton. Gomez num. 5. Matienl. lib. 5. recopil. ut. 3. leg. 3. gloss. 1. nu. 7. Azued. eodem titulo 3. leg. 2. num. 10. Vazq. tomò de penit. q. 93. art. 2. dubio 2. num. 5. Nonius in addit. ad 3. partem, quæst. 8. art. 5. dubio 2. Pefant. in addit. ad 3. partem, quæst. 10. disput. 5. Reginald. lib. 1. nu. 70. 89. & 90. Bonacina de Sacram. disput. 5. quæst. 7. puncto 4. §. 1. fol. 605. & tract. de elargit. muner. disp. 3. puncto 6. num. 11. & 12. Suarez tom. de penit. disput. 27. sect. 6. in prima assertione, Sa verb. *Confessor*, post numerum 31. & verb. *consensus*, num. 1. & verb. *iurisdictione*, num. 1. & verb. *Parochus*, nu. 4. Basilius de Leon, lib. 5. de matrim. cap. 29. nu. 1. Ludouicus de San Ioan. tract. de penitent. quæst. 6. art. 6. dub. 3. fol. 468. Villalob. tract. 1. difficult. 13. num. 5. Zambran. cap. 5. de Extrema vnctione. dub. 8. num. 4. Filiucius tom. 1. tract. 10. cap. 6. nu. 219. Laurentius de Peiniris de religioso subdito, quæst. 1. de obedientia, cap. 21. ante 9. conclus. Hurtado de matrim. disp. 5. difficult. 1. nu. 39. Et eo modo quo Ecclesia supplet iurisdictionem in titulum coloratum habente, & in ex errorum communi existimato verò iudice, vel Parocho quamuis re ipsa non sit, l. *Barbarius*, ff. de offic. Prætor. sic in operante ex opinione probabiliter DD. vt expressè docet Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 68. Suar. 4. tom. disput. 26. sect. 6. nu. 7. Reginald. lib. 1. nu. 102. & 103. Sancius lib. 3. de matrim. disput. 22. num. 65. & facit quod docet num. 39. & in summa, lib. 1. cap. 9. num. 35. Enriquez lib. 5. cap. 14. num. 3. & 4. & in comment. lit. G, aduertens, non minus potentem esse sapientum opinionem quam vulgi errorem

errorem ad inducendam iurisdictionem. *Egid. de Sacrament. disput. 8. dub. 3. conclus. 6. num. 22. & dub. 6. num. 47. Bonacina de Sacrament. disput. 5. quæst. 7. §. 4. num. 4. Basil. de Leon. lib. 5. de matrim. cap. 19. num. 8. & cap. 20. num. 7. Villalobos tract. 1. difficult. 13. num. 5. Filiucius tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 227. & alij allegandi infra num. 5. Quicquid in contrarium censet Nonius quæst. 8. art. 5. dub. 3. vers. *Ista sententia*, pag. 280. videndus Garcia tom. 1. de benefic. part. 5. cap. 8. a numero 174.*

Imò summo Pontifice ignaro talis opinionis (quod ferè incredibile est) illum confessarium habere iurisdictionem ex præsumpta de præsententi Pontificis voluntate nolentis omnes illas confessiones fieri nullas, & in dispendium animarum, illarumque grauamen, est arbitrandum, ex alio principio subintellecto, scilicet quod semper ac opinio aliqua probabilis intercesserit circa valorem vel nullitatem rerum à se dependentium approbentur, & valorem acquirant. Et hanc esse Pontificis voluntatem, & in edificationem Ecclesiæ cedere, cuique erit periculum, alias nimis conscientia grauarentur. Debet docere Molina 5. tom. de iustitia, tractat. 5. disput. 70. fol. 3228. num. 11. dicens, quod quāuis sit reuocatum priuilegium concessum aliquibus ad audiendas confessiones, censi illas confessiones validas donec notitia habeatur de reuocatione ex præsumpta voluntate Pontificis: ergo quando ex opinione probabiliter aliquis eas aufcultaret. Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 19. num. 8. dicens, quod si aliquis confessus fuerit peccata sua Sacerdoti, carenti tamen iurisdictione, quod tamen communiter ignorabatur, remanet absolutus, ita prouidente Ecclesia in animarum bonum, nec egere confessarium, qui priuationem suæ iurisdictionis nouit, monere penitentem à se absolutum, quod iterum crimina fateatur: in quo non satis perspicue loquutum fuisse Vazquium tom. de penitent. quæst. 93. art. 3. dub. 8. ait. Imò addo, ex hac opinione sequi debere, quod si penitens sciat priuatum esse confessarium iurisdictione, quod ipse confessarius ignorat & communis populus, poterit penitens petere ab illo absolutionem, quæ validè conferetur: nam vt bene aduertit dict. Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 19. nu. 17. in illis rebus quarum iurisdictione dependet à iure humano, acta à iudice putatiuo & ex communi errore, valent, non tantum comparatione illorum, qui communi tenentur errore, sed etiam cum eo qui defectum sciebat. Qui quamuis solum dicat se loqui de gestis, quæ ad forum externum pertinent, eadem militat ratio in nostro casu; & fit manifestum ex eo, quod si ille penitens velle matrimonium contrahere, Parochum illum teneretur vocare, nec coram alio teneret matrimonium. Vnde quando Basil. num. 18. dicit, quod delinquit penitens postulans absolutionem à non habente iurisdictionem, solum decet intelligi, si sciat confessarium cognoscere suum defectum, & tunc confessarius peccabit absolutionem impendendo & penitens postulando: casum vero nostrum fatetur Sánchez lib. 3. de matrim. disput. 21. num. 46. qui ait confessionem validam esse ex parte iurisdictionis, quod idem est, ac nos docuimus. Quod vero sit inualida propter obicis impedimentum quatenus petit ab excommunicato denunciato absolutionem, & ipse penitens nescit impedimentum, & respectu caterorum adest communis error, quod fatetur ipse Sanchez, non aduersatur à

nobis dictis, qui non de impedimento proueniente ab excommunicatione loquimur, sed de tituli defectu, vel alio impedimento quo non teneatur confessariū vitare, sicut constringitur vitare occultè, excommunicatum denunciatiū quoad eius cognitionem. Imò vt gesta valeant tã in foro externo, quàm conscientia, satis sit haberi cõmunem errorem, nec necessarium esse titulum collatū à superiore legitimo docet Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 20. num. 2. eo quod negari non possit præscriptione seu consuetudine acquiri iurisdictionem; ergo necessarium non est semper illam haberi à superiore legitimo, & valent etiam gesta à notario putatiuo, etiam sine titulo: oppositum censet Sancius lib. 3. de matrim. disput. 22. num. 49. cõmunè errorem non sufficere, sed necessarium esse titulum collatum à superiore legitimo, quamuis ob aliquod impedimentum sit inualidus. At valde probabile arbitror esse quod à Basilio asseritur; vt sic enim bono communi magis cõsultitur, quàm si præter communem errorem titulus quoque foret necessarius.

4. Ex quibus deducendum, eum qui sequitur opinionem probabilem Doctorum arbitratiū ipsum habere iurisdictionem absoluendi à referuatis, seu priuilegium absoluendi non esse reuocati, validè agere quæ operatur, ac si re ipsa priuilegiū non esset reuocatum, eò quod tunc Ecclesia tribuat iurisdictionem, Salas de legibus disput. 12. sect. 6. num. 24. Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 156. num. 27. Vnde Bonacina disput. 5. §. 4. nu. 5. quæst. 7. quāuis prædictis consentiat, malè addit hoc corollarium verum esse, etiam fortè opinio illa à parte rei non subsistat probabilis, sed falsis realiter nitatur fundamentis. Non enim animaduerti opinionem eo quod probabilis sit, subsistere à parte rei probabilem, & veram, cum veritas realis opinionis illarum rerum, quarum veritates à summo Pontifice pendent, in probabilitate reali cõsistat. Vnde implicat, opinionem nitari probabilibus fundamentis, & falsis à parte rei in illis rebus quarum veritas à dicto summo Pontifice dependet. Nisi velit dicere, quod et si à parte rei reuocatum fuisset priuilegium, conceditur tamen iterum dum Sacramentum ministratur, ne illud inualidè fiat.

5. Quare cum probabilis opinio existat, posse simplicem Sacerdotem absoluerè extremam vitam agentem etiã præsente sacerdote approbato, vel absoluerè à quibus referuatis etiã ad sit proprius sacerdos seu alius cõfessarius approbatus, seu ipse superior cui casus illi referuatur, posse absolutionem à simplici sacerdote fieri colligitur. Vt Zerol. in praxi, Penitent. c. 15. quæst. 4. & 5. Nau. lib. 5. conf. tit. de Pen. & remiss. in 1. edit. confil. 15. num. 2. & 3. Sa verb. *absolutio*, num. 4. Ledesma de Sacram. vbi de Penit. cap. 14. post 1. conclus. difficult. 2. Rodrig. 1. tom. summ. 2. edit. cap. 59. cõclus. 3. num. 5. in fin. & quæst. regul. tom. 1. q. 56. art. 4. in fin. dicēs, hoc nunc defendere viros doctissimos: & addit. ad Bull. §. 9. num. 44. vers. *a cerca del mismo*, Conradus in suis responsionibus tom. 1. quæst. 12. versic. *Respondetur in articulo mortis*, Coriolanus de casibus referuatis. 1. part. sect. 2. art. 16. num. 7. fol. 197. & Chapiaule de casib. referu. c. 7. in fin. fol. 60. Vega 1. tom. summ. cap. 6. casu 16. Ludou. de S. Ioan. 1. part. summ. tract. de Penitent. quæst. 6. art. 6. dub. 4. qui licet præsentente parochi seu alio confessario ex iure, nō posse eligi simplicem sacerdotem arbitretur, præsentente verò confessario approbato ex priuilegio Bullæ eligēdo, simpli-

simplicem sacerdotem posse eligi fatetur, quia poenitens privilegio Bullæ quoad eligendum confessariū credere potest, non tamen iuri: quæ distinctio insufficientis videtur, nam etiam habet à iure simplex sacerdos posse absolueri in articulo mortis. Quod si dicat, illud esse verum quando alius confessarius approbatus à iure non esset præfens, hoc probandum erat. Et clarè videtur docere Henriquez lib. de *Pœnitentia*, c. 11. num. 4. in Comment. litera V. in fin. & c. 12. num. 1. ad fin.

6 Quamvis reclamant Suarez tomo de *Pœnitentia*, disp. 26. sect. 4. n. 4. Sanchez lib. 2. de *matrim.* disp. 40. n. 8. veja part. 3. casu 8. §. Nos, Vazquez tom. de *Pœnitentia*, q. 93. art. 1. dub. 4. n. 8. Reginal. lib. 1. num. 61. Egidius de *Sacram.* disp. 8. dub. 2. num. 17. Bonacin. disp. 5. q. 7. punct. 1. nu. 10. fin. Sancius in summ. lib. 2. c. 13. n. 6. Zambran. de *casibus in articulo mortis*, cap. 4. dub. 4. n. 3. Sotus in 4. distinct. 18. q. 4. art. 4. in princip. prædictus Suar. tom. 5. disp. 22. sect. 1. n. 62. Hugol. de *cenfur.* tab. 1. cap. 4. §. 5. num. 2. Bartholomæus à Ledesma, dub. 23. de *confession.* col. 5. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2. col. 6. Molin. tom. 4. de *instit.* disp. 63. n. 2. referens, sic declarasse Gregor. XIII. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 19. q. 5. Viuald. in penult. edit. 1. part. vbi de *absolutione*, n. 63. Rutil. Benzoni tract. de fuga, lib. 1. disp. 1. quæst. 6. immediatè ante 2. conclus. Rosel. Armil. Syluest. Covarruu. Simanc. Cordub. Catechif. Pij V. Graff. addition. ad conf. & Navar. relati à Zambrano vbi supra, censente oppositum esse improbabile. At ego maximè probabile esse arbitror, præsertim si poenitens non petat absolui à simplici Sacerdote; vel si incepta iam confessione superueniat confessarius approbatus vel superior qui referuauit, vt optimè Henriquez lib. 6. c. 11. nu. 6. & 8. non enim astringitur bis eadem crimina aperire: quod idem docet dicto lib. 6. c. 12. n. 1. Sancius in summ. lib. 2. cap. 13. num. 15. & Zambran. c. 4. dub. 5. nu. 4. quamvis cessare iurisdictionem adueniente approbato, dicat esse probabile; sicut Ledesma 1. parte summæ, vbi de *pœnitent.* c. 12. post 5. conclusionem fol. 539. ait esse satis probabile, licentiam ad tempus concessam expirare transacto tempore etiam post inceptam confessionem: à quo discedo. Sed obiter sciendum, quod si contingat simplicem sacerdotem iudicare infirmum esse in extremis dum incipit confessio, & postea ante absolutionem ita in melius abijisse quod extra periculum esse iudicetur, adhuc tenebitur illum absolueri, quia sufficit confessionem inceptam fuisse in periculo præsumpto, sicut diximus licentiam ad tempus non expirare incepta iam confessione, aliàs ægrotanti graue onus iniungeretur, videlicet bis crimina confitendi.

7 Item cum probabiliter arbitrentur aliqui, quos refert, & sequitur Henriquez lib. 6. c. 9. nu. 3. in textu, & in comment. lit. S. T. V. posse Clericum primæ tonsuræ, deficiente Sacerdote, absolueri ab excommunicatione constitutum in articulo mortis, valida erit absolutio: imò & deficiente Clerico censet Sancius in summ. lib. 2. ca. 13. nu. 13. valere absolutionem à laico impensam, & illam teneri impertiri, eo quod multi graues Doctores relati à Suar. tom. 5. disp. 7. sect. 7. num. 4. dicant, tunc id posse laicum. Quod idem docet Antoninus 3. parte, titulo 17. cap. 4. casu 7. Ledesma. 2. par. 4. quæst. 26. artic. 1. vers. *Sed hæstabis.* Antonius Ragucius in *Lucerna Parochorum de abso-*

lutione, quæstio 124. fol. 337. Valerus de differentijs, inter vtrumque forum, verb. *Absolutio*, n. 16. differentia 13. & probabilem reputat Layman 1. tom. tract. 5. part. 2. c. 6. nu. 2. Margarit. Confess. fol. 139. Barthol. à Ledesma de *Sacrament.* vbi, de *excommunicatione*, dubio 4. & id esse probabile docet Auila de *cenfur.* 2. parte, c. 7. disp. 1. dubio 3. concedi enim tunc potestatem laico ad absoluerendum à Summo Pontifice, est arbitrandum: cum sciens talem versari opinionem non contradicat, & aliàs sit maximè vtile illa vti, vt defunctus in loco sacro possit sepeliri, & pro eo sacrificia offerri. (Absolueri tamen minimè posse laicum, censet Garcia 2. tomo de *beneficijs*, part. 12. cap. 5. n. 355.) Quo fit præpositum in religione de *in de Dios*, qui clericus non est, posse absolueri & ligare censuris. Nam est clericus non sit, est tamen persona ecclesiastica, videlicet religiosus, cui conferri iurisdictionem eo ipso quod à Summo Pontifice constitutus est superior, est arbitrandum, aliàs gubernari nequitiam posset rectè religiosorum conuentus. Et melioris conditionis fuissent ipsi religiosi, quam cæteri fideles, cū ab Ordinario à cuius iurisdictione sunt exempti, excommunicari non valerent, nec etiam à suo Prælato.

8 Similiter cum versetur opinio varietas, an proprius Parochus sit ad assistendum matrimonio validè, qui quamvis proprius Parochus contrahentis sit, assistit tamen in alterius non sibi subditi Parochia, vt refert Sanchez lib. 3. de *matrim.* disp. 19. n. 10. & sequitur Hurtado disp. 5. difficult. 5. num. 22. validum putandum iri, sequitur ex dictis, siue in propria contrahentis Parochia assistat, siue in aliena. Quamvis iam esse certum ad valorem matrimonij debere assistere Parochum illius Parochiæ, vbi celebratur matrimonium, docet Basilius de Leon li. 5. de *matrim.* c. 16. n. 4. adducens pro hac sententia tres Cardinaliū declarationes & Nauarr. cap. 25. num. 144. Lopez 1. parte, instruat. cap. 86. §. *Præterea*, & 2. parte, de *matrim.* cap. 39. Salced. prax. cap. 73. vers. 14. in noua editione. Rodriguez 1. parte, summ. cap. 218. num. 5. Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 2. Vnde Basilius retrahat oppositam opinionem quam in libro de *impedimentis*, docuerat. Deinde cum diuersa iudicia Doctorum dimicent, an solus metus reuerentialis patris, aut aliorum, quibus est debita reuerentia, sufficiat annullare matrimonium, quando cum illo metu minæ, aut verbera non coniunguntur, vt refert prædictus Sanchez lib. 4. disp. 6. deducitur posse haberi pro valido, aut inualido, iuxta opinionum varietatem. Denique cum variant Doctores, an dubitans de emissionem voti, illo teneatur, vel non, tanquam irritum, & nullo, vel an emissum à filio, patre suo extremè indigente, sit irritum, quod verum esse censeo, vel tantum dispèdatur, vsque dum cessauerit necessitas parentum, sequitur posse illa vota iudicari, vt irrita, & nulla; & sic de alijs innumeris exemplis.

9 Ex dictis ergo deducitur prima sententia, videlicet, quod quoties in Sacramentis diuersæ opiniones versantur, illorum scilicet, quæ à Summo Pontifice determinantur, vt in matrimonio, quod sic & non aliter celebratum valeat, & in Pœnitentiæ Sacramento, circa iurisdictionem Sacerdotum ad audiendas confessiones, nullatenus peccabit quis quamlibet opinionem sequens, cum in quacumque iurisdictione detur, & matrimonium validetur, nec culpabiliter periculo irritadi

Sacra-

Sacramentum se minister exponat. Hanc expressè docet Suarez 4. tom. in 3. part. disput. 26. sect. 6. à numero. 6. dicens id probabile esse. Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 68. Sancius in summ. lib. 1. cap. 9. num. 35. Henriquez lib. 5. cap. 14. num. 3. addens, minus potentem non esse opinionem sapientium, quam vulgi errorem ad conferendam iurisdictionem. Quod idem docet Garcia 1. tom. de *benefic.* 5. part. cap. 4. nu. 305. & vt diximus num. 3. ob communem vulgi errorem seu potius bonam fidem iurisdictioni conceditur. Vnde docent hanc opinionem auctores adducti illo num. 3. à versu, *Sic in operante ex opinione probabili Doctorum.* Dixi aduertenter, seu potius bonam fidem: nam in rigore loquendo, error, qui essentialiter defectus est, dignus non est aliquo fauore: vnde quando error inuincibilis est, potius bona fides debet appellari, quam error. Et aduertendum, ex hac opinione sequi, non solum non peccatum audientem confessionem in aliena dioecesi si aliquo fauore. Ordinarij talis diocesis, supposito quod illud probabiliter iudicet posse fieri, verum aliquando contra consilium agere ea opinione non vtendo, nempè si non adeset alius, qui auscultaret confessiones, specialiter in die magni Iubilæi.

Autoris iudicium.

10 **P**er principia extrinseca ductus, hoc est, ob auctoritatem Doctorum, quos retuli num. 1. 2. & 3. censeo, confessarium approbatum ab vno Ordinario, & alibi confessiones excipientem, non peccare contra Religionem seu reuerentiam debitam Sacramento. Quia, vt diximus num. 1. irreuerentia non committitur aduersus Sacramentum, quando minister se illud validè perficere arbitratur probabiliter. Vnde si hoc sensu metuat, ea vti opinione, ne Sacramentum irritum fiat, hoc est, ne irreuerentia contra ipsum committatur, immeritò timebit, cum tantorum Doctorum auctoritate à peccato contra Religionem excusetur. Si verò pertimescat tali vti opinione, ne est irreuerentia non irrogetur Sacramento, irrogetur tamen damnum suscipienti, eo quod ab irritum sacramento effectus gratias prouenire non possit, iuste & merito refugere poterit confessarius hac vti opinione: vnde illa vtens incipio poenitente contra charitatem delinquit, vt amplius explicabimus num. 13. & contra iustitiam, vt numero. 14. ¶ Dixi per principia extrinseca ductus, nam intrinsecis nixus, hoc est ratione, sacrilegium fieri arbitror quoties in administratione sacramentorum via certa pro dubia absque causa commutatur: quod cõuincitur argumento factò num. 1. §. *Et quidem.* Vnde tam confessarius quam poenitens constructi erunt certam sententiam amplexari, & opinionem deferere, cū vt diximus disp. 8. num. 6. ad efficiendum validum sacramentum æquè concurrant cõfessarius & poenitens. Quapropter reor per principia intrinseca peccare poenitentem adducentem ad cõfessionem attritionem cognitã & non putatã contritionem, cum certam sententiã deferat & eligat opinionem. At cum plures arbitrentur in materia sacramentorum posse opinionem eligi, relicta sententia certa, principijs extrinsecis nixus, poenitentem tunc non peccare arbitror. Nec prudenter agit, qui vitam certam ne aliquid operandum deserit, & absque causa dubiam seu incertam eli-

Sanchez Selecta.

git. Salas 1. 2. tom. 1. disput. vnic. sect. 10. num. 97. Et quamuis verisimile sit, Summum Pontificem cõferre iurisdictionem vnti opinione probabili, id tamen certum nõ est, cū viri maximè sapientes oppositum cõsentant, in sui auxilium adducetes Cardinalium declarationes, quas refert Garcia 1. tom. de *beneficijs*, part. 5. cap. 8. num. 87. & 132. & illà docent ipse Garcia ibi, Gutierrez. Canon. lib. 1. c. 27. Cerola in *praxi pœnitentiæ*, lib. 1. cap. 6. quæst. 3. Sorbo in *compendio mendicantiæ*, verb. *Absolutio*, in resolutionibus absolutionum, pag. 62. Rodriguez in *explicatione Bullæ Cruciatæ*, §. 9. nu. 5. Veja in *responsione casuum conscientie*, part. 4. casu 20. Egidius de *Sacramentis*, tom. 2. disp. 8. nu. 52. Vazquez tom. de *pœnit.* q. 93. art. 3. dub. 4. nu. 1. & 3. Qui ideo aduertenter dixisse Concilium sess. 23. c. 15. ait, approbationem habendam esse ab Episcopis, & non dixit ab Episcopo, quasi necessaria sit cuiuscumque Episcopi approbatio. At hoc efficaciter non mouet ad sententiam hanc sustinendam, quia ideo *Episcopi* dixit, quia quilibet seorsum sit Abulensis, siue alius, Toletanus scilicet, approbationem possit dare.

Nec ex tacita illa permissione opinio confertur iurisdictione, cum valdè distet permitti aliquid fieri, seu velle illud non impedire, vt Sanchez lib. 9. de *matrim.* disput. 40. num. 10. vel approbare illud.

Vnde quamuis rati habitio de præfenti æquiualeat licentiæ expressæ, vt probauimus num. 2. non tamen æquiualeat permissio. Quod vero huius opinionis solum detur permissio & non rati habitio, ex eo patet, quod rati habitio est circa actum ex quo prouenit utilitas contentienti & tacenti. Vnde illa regula *Qui tacet, consentire videtur*, solum habet verum in proficuis, non in nociuis, vt explicat Sanchez de *matrim.* lib. 1. disput. 5. num. 5. plures adducens: at permissio fertur circa ea, quæ potius nocent permittenti, quam faueant. Quod igitur approbatus ab vno Ordinario vbiq; excipiat confessiones, potius nocet Episcoporum iurisdictioni quam proficit, & consequenter contrariatur illud menti Pontificis, qui fauere iurisdictioni illorum intendit. Et quamvis extensiuè sit fauorabilis Episcopo, quod à se approbatus vbiq; possit eligi in confessarium; tamen ex incommodo, quod oritur, quod videlicet approbatus ab alio Episcopo se ingerat ad excipiendas confessiones absque sui approbatione, illa extensio iurisdictionis potius nociua est, quam vtilis.

Nec propterea in detrimetum animarum permittitur opinio. Tum quia, nec confessarius, nec poenitens ea vtens delinquit contra reuerentiam debitam sacramento. Nec presumit summus Pontifex confessarium illa vtentem non certiore efficere poenitentem de defectu opinionis, quem si despiciat, illi contra charitatem non inferatur iniuria, vt dicimus numero tertio. Et opus nõ esse exterminare talem opinionem, meritò cogitare potest Summus Pastor, cum Episcoporum curæ incumbat efficere, ne confessarij ab alijs Ordinarijs approbati confessiones auscultent in suis dioecesibus. Et estõ ex communi errore confertur iurisdictione, ita certò, ac si expressis verbis esset collata, id euenit, quia expressè leg. *Barbarius*, si de officio *Prætoris*, ita sancitõ est: at quod ex probabili opinione cõferatur, nullo iure est decretõ. Et quãuis in errore & opinione præcedat ratio, in voluntate superioris situm est, errori fauere & non opinioni.

A a Præter-

Præterquam quod longè vrgentior ratio reperitur ad conferendam iurisdictionem habenti titulum confessarij ex errore cõmuni, quàm ex opinione probabili, vt docet Salas 1. 2. tom. 1. disput. vnica, sectio. 27. nu. 286. (Quamuis ratio ab ipso adducta non satis discrimen conuincere videatur.) Ratio ergo effcax est. Nā habens errorem, nulla via illum vincere potest: vnde æquum non esset pœnitentem quasi punire, auferendo iurisdictionem à confessario, vt inde irritè ministraretur Sacramentum, & pœnitens fructu gratiæ priuaretur, & quod opus esset illi omnia mortalia tempore erroris confessa, iterum confiteri: at pœnitens habens opinionem, quod approbatus ab vno ordinario, vbi que potest confessiones auscultare, poterit, si velit confessariū querere qui indubiè habeat iurisdictionem; quod si nolit sibi imputet, quod inualidè confessio fiat.

Vnde optimè aduertit Feder. conf. 111. Francisc. Nicomitijs in Republ. rubricæ ff. de noui operis nuntiatione, num. 224. Mascard. & Caiet. relati à Garcia 1. tom. de beneficijs, par. 5. cap. 4. num. 304. tunc errorem conferre iurisdictionem, quando est circa factum, non quando error versatur circa ius; quando aliquis ergo Sacramentum ministrat ex opinione probabili cū periculo irritandi illud, si forte a parte rei vera non sit opinio, ex errore iuris procedit, non facti. At cum ipse pœnitens nitatur opinione probabili censente validā reddi confessionem, excusabitur ab iteranda confessione eorum peccatorum, quæ confessa fuere confessario approbato ab alieno Ordinario, sicut excusatur à confessione circumstantiarum notabiliter aggravantium ille, qui probabiliter arbitratur illas non esse necessariam materiam confessionis, quod esse verum putauimus disputatione 1. 1. nu. 6. Vnde quamuis in re circumstantiæ notabiliter aggravantes materia sint necessaria, & id sciat Deus & instituerit Christus, non ob id contrariæ opinioni fidens, & illas confessioni non subdens, irritam reddet confessionem. Nam solum opus est Sacramentorum valori materias proximas & formas eorum in re adhibere, non tamen remotas: peccata autem esse materiam remotam Sacramenti pœnitentiæ absque controuersia est. Et idè est, si probabiliter iudicet confessionem informem non esse iterandam, vt bene docet Vazquez 1. to. 1. 2. dif. 63. n. 1. 3. excusabitur namque ab illa iteranda, & sequens confessio valida erit, si cætera adsint requisita.

Sed dices, extãte opinione probabili docente propter aliquod factū, vel facti omissionem non incurri excommunicationem (aut aliã censurã) de facto nõ incurritur, & ob id diximus disput. 26. num. 18. pueros ante annos pubertatis nõ incurrere pœnas à iure impositas nõ implētibus confessionis, & cõmunionis annuæ præcepta, nec excommunicationem, quando ea fuerit lata in aliquibus diocesis, eo quod opinio satis probabilis censent ante illam ætatem ius nolle illos censuris ligari; cū ergo hic nolit Summus Pontifex eos ligari, & licet in re imposita fuisset censura, ab ea absoluit Pontifex propter animarū bonum; itidem propter eamdem utilitatem, imò maiorẽ concedet Summus Pastor cõfessarijs ex opinione probabili excipientibus confessiones iurisdictionem. Nõ tamen obstat obiectio. Nā in iure expressè cautū est, quod quoties in iure ipso expressis verbis nõ intimatur censura, ipsa nõ incurritur. Vnde cum varient Doctores, num ante pubertatis tempus capaces pueri sint ex iuris ordinatione censurarum

ligaminis, affirmantibus quibusdam, & contradicentibus alijs: fit manifestū in iure expressum non esse eam incurri. Quapropter etsi à parte rei verū sit illā impositam esse pueris, ipsa tamen nõ incurretur ab operantibus iuxta oppositam opinionem, quia id ita sancitum est iure. Et multo minus incurretur, quando ignorantia censuræ lata interuenit, vt bene docet Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 32. num. 2. 1. at quod iurisdictione conferatur absoluentibus iuxta opinionem probabilem, nunquam stabilitum esse per ius inuenimus. Præterea cum ad incurrendam excommunicationem contumacia & inobedientia requiratur, & etiam ad alias censuras quæ sunt delictorum pœna, fiet eas nunquam incurri posse ab operante sine culpa; operatur autem sine illa qui iuxta probabilem opinionem actum exercet, vt dicemus disput. 48. num. 32. nunquam tamen dabitur iurisdictione alijs non habenti, quantumcumque iuxta opinionem probabilem absoluat; solum enim probat excusandum iri à peccato.

Præterea non ita certū est ac ab authoribus allegatis num. 2. supponitur, communè errorem conferre iurisdictionem in spectantibus ad forum conscientiæ vt in absolute Sacramentali, &c. Docent eamque illam esse inualidam glossa in capit. Dudum, el. 2. de electione, verb. Deceptæ, Ioan. Andr. ibi num. 42. Ancharranus num. 12. Immol. num. 12. vers. in ea glossa, in fin. & magis inclinatur in hanc Bald. ibi, num. 18. Et huic opinioni fauere aliquos refert tacito nomine Paludanus in 4. distinct. 17. quæst. 6. art. 2. num. 21. Huiusmodi autem sententia confirmatur declarationibus Cardinalium quæ adducuntur à Farinaccio super Concil. sess. 23. capit. 15. de reformat. Nam cum dubitatum esset, num pœnitens confessus coram Sacerdote, non examinato nec approbato, ignorans defectum, vel non sciens approbationem requiri, valida esset confessio, ita fuit responsum: *Congregatio Concilij censuit, nullam cense-ri confessionem, tamen si confitentes quoad Deum excusati censeantur: vbi tamen residerint, reiterandam esse confessionem.* Et huius tenoris affert altera declarationem. Possit tamen aliquis respondere, prædictas declarationes non loqui in casu cõmuni erroris, sed quando alius quis confessarius finxit se approbationem esse consequutū respectu vnius vel alterius pœnitentis. Solet etiã adduci ad huiusmodi sententiã confirmandã caput illud, *Dudum*, vbi dicitur: *In multarū animarum dispendia parochiales Ecclesias retinebat, cum earum cura qua iam priuatus erat ipso iure, ad eum nullatenus pertineret, & sic per ipsam eadem animæ damnabiliter sunt deceptæ.* At ex hoc capite minimè probatur intentum, solum enim conuincitur Sacerdotè absolventem, ex parte sua decepisse animas, & quia decipiẽdo illas, peccabat, ideo dicitur, damnabiliter deceptæ: non tamen conuincitur inualidas fuisse confessiones coram illo deceptore factas, vt aduertit Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 12. num. 14. Vel dicendū, quod in casu illius capitis cõmuni error non interueniebat, quia tamen aliqui ignorabant impedimentum, ad confitendum coram illo abibant, & hi decipiebantur. Quod magis explicatum est, quàm à Sanch. fuerit dictum, vt intuenti patebit, operibus credite.

Sed valde notandum, confessarium arbitrantem approbatum se ab vno ordinario, non posse eligi in aliena diocesi absque noua approbatione, non posse cogi à pœnitente oppositam opinionem habente ad ipsius

ipsius excipiendam confessionem. Nam est cõmuni doctrina affirmet, confessarium constrictum esse sequi opinionem pœnitentis, vt diximus disputat. 33. num. 54. vbi quàm plures Doctores retulimus, id tamen verum non est, quando defectus ob quem non impenditur absolutio, tantum se tenet ex parte ministri, & non ex parte pœnitentis, vt in hoc casu euenit, vt docet Basil. de Leon lib. 4. de matrim. cap. 25. num. 8. Ob id namque non absoluit, quia putat se habere defectum iurisdictionis; non quia existimet pœnitentem indignū esse absolutiois beneficio. Et in hoc nullam iniuriã irrogat pœnitenti, sed potius sibi, cum nolit vti opinione qua alij vtuntur. Omitto, confessarium tunc teneri opinionem amplecti pœnitentis, quando incepta iam confessione inuenit oppositas esse opiniones inter se, & pœnitentem censentem absoluentem esse, vel non, vel aliquod esse peccatum, vel minus, non autem ante inceptationem confessionis. Tunc enim esset obligare confessarium ad audiendam confessionem pœnitentis potius, quàm ad se conformandum in confessione illius opinionis. Quod sanè contingeret in nostro casu, si teneretur confessarius approbatus a b vno ordinario alicuius diocesis, excipere confessiones vbi que.

Ex quo similiter deducitur, constrictū non esse confessariū sententiæ Bullæ Cruciatæ priuilegiū non prodesse regularibus ad effectū eligendi confessarium, cõfessionem excipere regularis oppositam sententiã amplectentem, cum defectus ob quem non auscultatur confessio, siue non impenditur absolutio, tantum se teneat ex parte ministri. Concedens tamen erit, vt ante auscultationem peccatorum, moneat cõfessarius Regularem, non se conformandum fore oppositæ opinioni, ne iniuriã irroget Regulari, ipsius crimina cognoscens, & absolutionem non impertiens.

Ex dictis cõiungitur etiam in Sacramentis quorum valor, aut irritatio à solo Christo, & non à Pontifice pendet, ob conferendam iurisdictionem, aut solemnitate contra huius iniungendã, non peccaturū contra Religionem sequentem opinionem probabilem relicta sententiã certa. Quod esse verum arbitror principijs extrinsecis ductus, vt dixi num. 10. Et quidem cõtra Religionem nõ delinquere libenter fatentur Vazquez 1. 2. disput. 63. cap. 2. & 3. & 2. tomo, in 3. part. disput. 146. cap. 4. num. 26. Salon 2. 2. quæst. 63. artic. 4. controuers. 2. ad tertium, Sayrus Clau Regia, libro 2. capit. 7. num. 4. & ait, esse valde probabile Salas 1. 2. quæst. 2. tractatu 8. disputatione vnica, sectione 10. num. 96. Sanchez in summa, libro 1. cap. 9. num. 33. Villalobos tractatu 1. difficultat. 13. num. 2. Anton. Perez in Laurea Salmant. certam. 10. capit. 12. num. 62. Granado 1. 2. tractatu 12. disputat. 4. section. 4. num. 35. eo quod sic ministrans nullo culpabili periculo irritandi sacramentum se exponat. Quia quamdiu quis sequitur opinionem probabilem, prudenter putat illum conuenientem ministrandi modum esse, & nulli se contrauenire præcepto, nec irritari sacramentum. Sicut enim credens probabiliter aliquid non esse contra præceptū Diuinū, & ob id illud agens minimè irrogat iniuriã præcepto, ita nec sacramento. Et quãuis sit periculū irritandi sacramentum in re, & effectu frustrandi, non ob id committitur moralis irreuerentia contra sacramentum, cum minister prudenter iudicet

Sanchez Selecta.

à se irritum nõ fieri. Et quamuis sacramentum habeat ius quod validè ministratur, illi iuri fit satis, dum ministratur iuxta probabile opinionem, iuxta quam inculpabiliter arbitratur minister, validè à se perfici sacramentū. Nec tenetur semper operans, cū euidentia operari, vt bene aduertit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 63. num. 5. Quid autem dicendum sit de non soluete motam valorem citra opinionem habentem, dicemus postea, num. 13. vbi hoc magis dilucidabitur.

12. Sed tamen contra charitatē delinquere perficientẽ sacramentum iuxta probabile opinionem, relicta sententiã certa, etiam minimè dubito (an verò peccet cõtra iustitiam infra dicemus.) Nam sic ministrans exponit se periculo irritandi sacramentum, & consequenter inferendi damnum illud suscipienti, cum ex irritato sacramento gratia non causetur, & si Baptismus ministratur inualidè, inhabile reddet subiectum ad cætera sacramenta validè suscipienda. Et quidem contra charitatem delinquere iuxta opinionem minus probabilem operantem relicta via certa qua validè perficitur sacramentum, docent omnes DD. allegati num. 11. Casu tamen quod minaretur ministrati mors, aut aliud notabile damnum, nisi relicta sententiã certa, iuxta probabilem perficeretur sacramentum, non teneretur minister iuxta indubitantem sententiam operari, vt docet Anton. Perez in Laurea Salmantina, certam. 10. cap. 12. & 13. vt retulimus supra. Quia cum proprio dispendio vitæ non constringitur quis securionem pro alio opinionem sequi. Quod limitandum nisi in contemptum sacramentorum mors minaretur, tunc enim esset cooperari contemptui, quod intrinsecè malum est, vt dicemus disput. 54. num. 26. & diximus disput. 35. num. 6. & latius disput. 51. num. 2.

At obijcies ministrantẽ sacramenta ex opinione minus probabili relicta sententiã certa, v. g. forma hac in Baptismo vtentem: *Baptizo te in nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab vtroque*, nec etiam peccaturum contra charitatem in ordine ad baptizatum. Nam cum ipse probabiliter putet validè ministrare se sacramentum, iudicat quoque validè illud conferre. Si igitur iuxta suã conscientiam minister arbitretur verū Sacramentum Baptismi se contulisse, iniuriã nullam irrogabit baptizato, iterum illum non baptizando, nec præcepto charitatis contrarius erit, sed tantum consilio distantis fauendum esse proximo, etiam in illis, ad quæ quis non est ex præcepto constrictus, dum id possit commodè, & interueniat aliunde maxima utilitas proximi subueniendi. Imò quamuis interueniat extrema necessitas à parte rei, subuenire non obligabitur, dum operans, extremam nõ esse probabiliter iudicet. Sicut iudicans aliquis ex opinione probabili patientẽ nuditatem non constitui in extrema necessitate, obligabitur ab elargiendo elemosynam, quamuis reuera necessitas extrema sit à parte rei. Et quemadmodum fas est sequi opinionem probabilem, ne aliquid restituatur, cum periculum est, an res illa sit aliena, nec periculum damni inferendi vero domino non inducit præceptum iustitiæ, nec charitatis, quod restitutio tunc fiat: eodem modo licebit sequi opinionem probabilem in materia Sacramentorum, non obstante periculo inferendi damnum illa suscipienti. Et hanc sententiam tueri aliquos recentiores, docet Vazquez 1. 2. tomo 1. disputat. 63. cap. 1. num. 3. non distinguentes inter obligationem Religionis, vel charitatis, quàm

Aa 2 planè

planè docet Medina 1.2. quæst. 19. articulo 6. §. *Cate-*
rum. Cenedo in practic. quæst. 8. num. 23. Et saltem
posse ministrum vti illa forma, *In nomine Genitoris,*
& *Geniti,* &c. si Tyrannus minaretur mortem, nisi ea
vteretur, docet Anton. Perez in in Laurea Salmant.
certam. 10. cap. 12. & 13. quia cum proprio dispendio
vitæ non confringitur quis securiorem pro alio opi-
nionem sequi. Quod etiam docet Suarez tom. *de pœ-*
nitent. disputat. 26. section. 6. in fin. Salas 1. 2. tomo 1.
disputatioe vnica, sectione 27. num. 285. Vnde liben-
tius consentire debet quis peccatorum ministrum
contra Religionem, & exinde contra charitatem, se-
quentem opinionem minus probabilem, relicta senten-
tia certa, & iura in materia Sacramentorum; quàm fa-
teri crimen non committi in Religionem, bene tamè
in charitatem. Vt bene aduertit Arboleda in practica
Sacrament. nota 13. fol. 330. vbi ait, quod si quis asse-
rat ex opinione probabili excusari ministrum ab irro-
ganda iniuria Sacramento, fateri quoque erit astri-
ctus, nec proximo contra charitatem illaturum.

33 At hæc obiectio licet aliquando mihi adeo diffi-
lis visâ fuerit, quod per multum tempus fuerim arbitra-
tus ea intentum planè conuinci; huiusmodi tamè rem
cum viro maximè docto è Societate IESV conferes,
oppositum posse tutari, & defendi in gratiâ Docto-
rum consentium non delinqui cõtra Religionem, pla-
nè quoque comperi. Cum enim Deo damnum nullum
accrescat, nec Sacramento, quod irritum fiat à parte
rei, ex eo quod minister se validè illud perficere cogi-
tet probabiliter, expers culpæ est, Deus namque, & Sa-
cramentum, nihil aliud exquirat à ministro præter id quod
dum Sacramentum perficit, inculpabiliter procedat;
quod autem a parte rei validè fiat, vel non, nec Deo
qui nostris non indiget, nec Sacramento quod res ina-
nimata est, aliquod emanat emolumentum, vt dixi-
mus; at quod irritum fiat, vel non, Sacramentum, susci-
pienti prouenit maximum damnum, vel commodum.
Quapropter ministrans illud iuxta opinionem, relicta
sententiâ certa seu via qua validè posset perficere, cog-
noscat se ex eo posse damnum suscipienti sacramen-
tum inferre, quod vitare tenetur ex charitate saltem
quoties ex vitiatione, magna nobis iactura in vita, vel
in bonis non exoritur, vt supra diximus. Ex quo fit
peccare contra iustitiam soluente debitum certo
contractum in moneta, quæ extra controuersiam non
sit valoris, cum aliàs eligat debitor voluntariè pericu-
lum non soluendi, quod reuera debet, & exinde infe-
rendi damnum suo proximo. Per quod manet solutū
argumentum factum, num. 1.

Sed obiectio, crimen commissurum contra charita-
tem excipientem confessiones cū approbatione vnus
tantum Ordinarij. Nā ex eo exponit se periculo non
habendi iurisdictionē, & consequenter inualidè mini-
strandū, cum relinquat sententiā certam, & absque
controuersia, quod videlicet iurisdictionem habet cõ-
fessarius quando approbationem est adeptus ab Ordina-
rio loci vbi ministratur Sacramentum, & ministrat
ex opinione cui subesse potest fallum.

Fateor ingenuè obiectionis intentum. Peccatum
videlicet contra charitatem confessarium excipientē
confessiones adepta approbatione ab alio Ordinario
quàm loci in quo ministratur Sacramentum. (Imò &
cõtra iustitiam, vt infra dicemus.) Nam si fidelis sciret
confessarium certam omnino non habere iurisdictionē

nem, & exinde periculo non suscipiendi verum Sacra-
mentum subesse, alium quæret penitentiarium, apud
quem citra controuersiam iurisdictione hæret. Admi-
nistrare ergo cum huiusmodi defectu, de quo pœnitens
non monetur, erit eum in re graui decipere. Vnde si
certior effectus de opinione pœnitens confessioni se
veller adhuc subijcere, nequaquam delinquet confes-
sarius contra charitatem, cum tunc pœnitens cedat
iuri suo, & scienti, & volenti nulla fiat iniuria, ex regu-
la iuris in 6. Quapropter absolvens regularem eligen-
tem confessarium virtute Bullæ Cruciatæ, quia posse
illud facere cogitat probabiliter: non peccat contra
religionem vt iam probauimus num. 1. & 10. Nec cõ-
tra charitatem, eò quod ipsemet regularis se iuxta il-
lam opinionem absolui petat. Similiter nec delinquit
absolvens pœnitentē habentē attritionē cognitā, quia
tunc irritandi Sacramentum defectus tantum se tenet
ex parte pœnitentis quem defectum supplere potuit,
& noluit, vt aduertit Vazquez 1. 2. tomo 1. disputat.
63. num. 12. Et idem erit dicendum si pœnitens petat
se absolui ab inferiori de illis peccatis, quæ sub opi-
nionem iacet an sint reseruatæ, vel non; tunc enim si so-
lum reseruatæ cõfiteatur, & à parte rei reseruatæ sint,
irrita fiet confessio; semper tamen consilium erit ali-
qua non reseruatæ simul fateri, vt Sacramentum fru-
ctuose fiat; obiterque aduertendum maximè erit; sa-
cerdotem habentem mortale, & volentem celebrare,
nonque inuenientem confessarium qui sit à proprio
Ordinario approbatus, non restrictum fore sua cri-
mina aperire approbato in aliena diocesi. Quia tunc
merito arbitratur copiam confessarij deficere; nec te-
netur quis aliorum opinionem sequi, propria deserta,
& multo minus in materia sacramentorum vbi sacri-
legij periculum euenire poterit. Quapropter referen-
dus Cornejo 1. 2. tom. disputat. 4. tract. 8. dub. 2. in fin. di-
cens dubio confessario præmittendam fore confessio-
nem, quando deficit certus.

Ex his inferitur accipientē stipendiū iustum pro sa-
cramento celebrando ad instantiam alicuius, & applica-
tē illud pro multis, peccatorū contra iustitiam. Nā cū
extra controuersiam existat, sacrificiū applicatū vni
prodesse illi totaliter, an verò valoris sit eiusdē appli-
catum pro multis, sit apud Doctores controuersium,
affirmantibus aliquibus quos refert Suarez tomo *de*
Eucharist. disp. 79. sect. 12. & Vazquez tom. *de Eucha-*
rist. disputat. 231. c. 2. quos ipse sequitur, negantibus alijs
qui etiam referuntur à prædicto Suarez, & Vazquez
suprà, quos Suar. imitatur; iniuria fiet elargienti elee-
mosynā, si minister eligat solū probabile, & quæ a par-
te rei fortè falsa poterit existere. Si namque expresso
contractu exhibēs stipendiū pro celebratione diceret:
Hoc tibi do sub conditione quod mihi solum sacrificiū
applices, & nō vtaris opposita opinione; tunc sanè ex
iustitia intercedere obligationem applicandi Missam
elemosynam eroganti tantum, vniuersi fatebuntur: at
idem vinculum incurritur ex tacito contractu erogandi
videlicet stipendiū vt pro se Missa offeratur; eadem
ergo interueniet obligatio offerendi Missam tantum
pro elemosynam exhibente. Quod expressè docuisse
Vazquez tom. *de Eucharist.* disputat. 231. num. 27. & 40.
post hæc scripta inueni, qui quauis iustineat sacrificiū
oblatum pro pluribus, tantum prodesse ac applicatum
pro vno, ratione incertitudinis opinionis inquit inter-
uenire obligationē applicandi illud totaliter eroganti
stipen-

stipendiū pro celebratione, quod etiam docet Cor-
dub. lib. 1. quæst. 3. in quæst. principali, opinione 5. post
cõclusionē 4. §. *Secundò sequitur.* Vnde opinio Vaz-
quez centenis prodesse tantum sacrificium applica-
tum pro pluribus ac pro vno solum habebit locum in
casu quo stipendiū pro celebratione non esset à Sa-
cerdote acceptum.

Inferitur deinde quod estò probabilis esset opinio
quæ asserit posse parochū conferre facultatē simplici
sacerdoti auscultandi confessiones suorū parochia. no-
rū absque Ordinarij approbatione (quod an probabi-
litatē contineat, dicemus, disputat. 48. num. 51.) peccatu-
rū contra charitatem parochum illam facultatē præ-
stantem, & sacerdotem illa vtemem, cum exponat se
periculo irritè ministrandi Sacramentum, & exinde in-
ferendi graue damnum parochianis, quando ipsi in-
scij de defectu opinionis ad confessionem accederent
iuxta superius dicta, dum omittatur certa via acquirē-
di iurisdictionem videlicet ab Ordinario loci vbi mi-
nistratur Sacramentum pœnitentiæ, & via incerta cui
fallum subesse potest, prælegatur.

Rursus cum certa sit sententia attritionē putatam
contritionem esse dispositionē necessariam Sacramen-
to Pœnitentiæ, adeo vt nullus doctorū dubitet quod
si hæc habeatur, ex hac parte fructuose fiet cõfessio:
fit verò controuersia an iufficiat attritio cognita; fit
peccaturū contra propriam charitatem existentē in
extremis, non curantem cõtritionem habere, quæ etfi
in re attritio sit, putetur tamen contritio. Ne se expo-
nat periculo gratiæ non suscipiēdi, & incurrendi exin-
de æternam damnationem. Curare autē in illo articu-
lo gratiæ nancisci præcepto charitatis obligamur, illā
autem habere alijs temporibus speciali præcepto nō
constringimur. Nam sicut non obligamur proximo
subuenire nisi in extrema necessitate constituto, pari-
ter nec cõstringimur nobis consulere, nisi extremè in-
digentibus. Sic Zambran. *de casibus in articulo mortis.*
cap. 4. num. 4. dub. 1. Suarez *de Eucharistia*, quæst. 65.
art. 4. disputat. 16. sect. 3. §. *Sed obiectio;* & tom. *de pœni-*
tent. sect. 4. num. 19. Sanchez in lumm. lib. 1. cap. 9. nu.
34. in fin. & ait esse probabile Lessius *de iustitia*, lib. 3.
cap. 1. dub. 4. num. 34. Granada 1. 2. tract. 12. disputat. 4.
sect. 4. num. 35. & 37.

Dices sequi ex dictis habentem opinionem, aliquid
esse restituendum Petro, restrictum fore restitutionē
facere, quantumuis oppositam opinionem censeat ef-
se probabilem. Nam cum certa sententiâ sit ex nō fa-
cta restitutione damnum irrogari Petro, & ex alia opi-
nionem iudicantē nō esse restituendū, solum probabili-
ter habeatur damnum non inferri cum nulli fiat no-
cumentum quod ei non soluatur, quod probabiliter
non est debitum: at hoc fallum est, aliàs destrueretur
ius opinionum in rebus moralibus; ergo ne in hoc cõ-
cedendum incidamus, satis erit negare teneri mini-
strum Sacramentum perficere iuxta sententiā cer-
tam, relicta opinione probabili.

Respondet Vazq. 1. 2. tom. 1. disputat. 63. num. 14. (in
simili de Doctore consulente restitutionem fieri iuxta
suā opinionem probabilem) & Granada 1. 2. tract. 12.
disputat. 4. sect. 4. num. 34. nō magis restrictum esse de-
bitorem prospicere bono Petri quàm proprio; vnde
licet si non restituat, exponat se periculo inferendi da-
num Petro, restituens tamen exponet se periculo no-
cumtū sibi irrogandi, vel pauperibus, si fortè opinio

Sanchez Selecta.

cēderet re esse illis restituendā, aut alteri persone, quo-
ties autē ex festatione sententiæ certæ ex qua proue-
nit commodū alicui, siue vitatur damnum, æquale vel
prope simile detrimentum operanti iuxta illam senten-
tiam certam prouenit, vel alij tertiæ personæ, nulla
aderit obligatio ex charitate amplectendi sententiā
certam, relicta opinione probabili, eo quod cum no-
tabili dispendio nostro, aliorum bono prospicere non
cogamur ex charitate, vt diximus num. 12.

At licet prædicta doctrina vera sit, facilius potest
obiectioni satisfieri. Dicimus ergo quod licet ex non
facta restitutione nocumentū inferatur Petro siue, vt
loquitur verius, emolumentum ei non obueniatur, nūquam
tamè certū fuit quantitatē esse debitam illi, sed solum
probabiliter ex opinione videlicet esse debitam iudi-
cante, quando ergo ius proximi dubium est, hoc est
sub opinione existens, certam & extra controuersiam
subuentionem exigere non potest, alijs repeteret ultra
sibi debitum; at proximus ius habet certum vt Sacra-
mentū illi conferatur. Soluere ergo (vt loquitur ita) hoc
ius certum cum iure dubio, hoc est cum administratio-
ne Sacramenti sub opinione existentis an valida sit vel
non, contra charitatem erit.

14 Imò erit contra iustitiam si parochus ministrat Sa-
cramentū ex opinione probabili, relicta sententiâ certa
valoris Sacramenti. Quia parochiani nō tantū habent
ius ex iustitia quod eis ministrantur sacramenta, quæ si
ministrantur ex opinione probabili, illi iuri fit satisfactū:
sed etiā habent ius, vt certa via ministrantur, & abs-
que periculo aliquo irritationis Sacramenti, ob idque
diximus supra peccatum contra iustitiam accipientem
stipendiū pro celebratione Missæ, & applican-
tem fructum etiam alijs, & delinquere quoque contra
iustitiam debitum certò contractum soluente in moneta
quæ solum probabiliter habet valorem.

15 Nec solum parochus qui ex officio tenetur mini-
strare sacramenta, delinquet aduersus iustitiam: ve-
rum & quicumque alius minister. Nam estò ex iustitia
ministrare non teneatur, supposito tamen quod
ministrat, certa via tenetur ministrare, ex pacto videli-
cet tacito interueniente inter suscipientem Sacra-
mentum, & ministrantem, quod scilicet certa senten-
tia ministrandi vtatur, vel si nolit, suscipienti sacra-
mentum, defectum opinionis explicet, vt possit si pla-
ceat, alium ministrum querere: vel sibi imputet
defectum incertæ administrationis. Sicut confessarius
mercenarius non tenetur ex iustitia confessiones aus-
cultare, supposito tamen quod illas excipit, constri-
ctus est ex iustitia dignum absolueret. Et quamuis non
impediens damnum proximo, quando ex iustitia ob-
stare non est restrictus, in charitatem solum delin-
quat: at inferens posituè nocumentum in iustitiam
lædere nemini in dubium fuit verum, ministrans verò
via incerta sacramentum, quantum in se est, damnum
irritationis inferre est notum, si fortè opinio qua vti-
tur ministrando, à parte rei falsitati subijciatur.

16 Vnde contra iustitiam ibit simplex sacerdos absol-
uens extremam vitam agentem præsentem sacerdote
approbato, quantumuis iudicet id probabiliter pos-
se fieri iuxta dicta numero quinto. Quia non sequitur
certam viam ministrandi. Et quidem peccare morta-
liter docet Zambran. *de casibus in articulo mortis*, c.
4. dub. 4. num. 11.

17 Fit quoque aduersus iustitiam crimen commis-
surum pa-

- forum parochum excipientem in aliena dioecesi confessiones absque noua approbatione. Nam cum controuertatur, num id possit fieri, vel non, iuxta dicenda num. 28. periculo se exponit irritandi Sacramentum.
- 18 Peccabit item contra charitatem, & iustitiam approbatus ab Episcopo, qui sine licentia parochi confessiones parochianorum non habentium Bullam excipit, cum sub opinione iaceat an tunc valeat confessio vel non, iuxta dicenda num. 29. & 30. & consequenter periculo irritandi Sacramentum se exponat, quae omnia intelligenda sunt, quando de defectu opinionis confessarius certiores non faceret poenitentes iuxta iam saepe dicta.
- 19 Delinquet deinde contra charitatem, & iustitiam absolvens a reuerentiis ex opinione probabilis iuxta dicta num. 4. relicta via certa qua acquiritur iurisdicatio.
- 20 Idem criminis erit obnoxius contra dictas virtutes, qui absoluerit ex opinione probabilis, quod videlicet priuilegium semel acquisitum ad absolvendum non sit reuocatum, iuxta dicta num. 4. Cum periculo irritandi Sacramentum se exponat.
- 21 Necnon culpae contra charitatem, & iustitiam subditus erit Parochus, qui sui parochiani assistit matrimoniu in aliena Parochia. Quia ut diximus num. 8. sub opinione iacet, an validum sit, vel non, & consequenter nefas erit exponere se periculo defraudandi contra-hentes gratia sacramentali. Et idem dicendum, si assistat matrimonio contracto per metum reuerentialem, etiam absque minis, ut illo num. 8. diximus.
- 22 Similiter contra charitatem, & iustitiam peccabit regularis audiens confessiones, & reuens examinari a successore Episcopo. Quia id sub opinione est, imò ut dicemus disput. 48. num. 16. non esse probabilem illam sententiam iudicauimus.
- 23 Idem peccabit qui solum approbatus pro certo loco, aut pro certis personis, alibi & aliorum exciperet confessiones. Cum controuersum sit, num illud fieri possit. Cuius partem negatiuam tuetur Garcia 1. tom. de beneficiis, par. 9. cap. 8. num. 87. quandoquidem exponat se periculo irritandi Sacramentum.
- 24 Sed valde notandum, quod in praedictis casibus non peccabit contra charitatem, nec iustitiam minister absolvens, dum poenitens aliquod veniale simul cum mortalibus fateatur. Quia cum simplex Sacerdos ad venialium absolutionem indubie habeat iurisdictionem, absolvens gratiam cauabit, & sic poenitenti nulla irrogabitur iniuria. Quod notauit Suarez tom. de poenitentia, disput. 26. sect. 6. num. 8. Sanchez in summa, lib. 1. cap. 9. num. 35. Quamuis patri Salas 1. 2. tom. 1. disput. vnica, sect. 10. num. 101. & sect. 27. num. 286. & 287. nec etiam haec via tuta videatur, eo quod adhuc non esse certum, quod simplex Sacerdos possit absolueri a venialibus, dicat; sed tamen hoc iam sub dubio non cadit, sed solum sub scrupulo, ut deducitur ex cap. *Omnia primumque sexus*, de poenitentia, & remissionem.
- 25 Displicet tamen quod censet praedictus Salas 1. 2. tom. 1. disput. vnica, sect. 27. num. 284. videlicet teneri Sacerdotem, quando celebrare esset contritus & non adesset alius confessarius, qui indubitata haberet iurisdictionem, confiteri coram Sacerdote de quo dubitatur proprie iurisdictione carere, quia videlicet dubitatur, an priuilegium sibi concessum ad excipiendas confessiones fuerit validum, vel quia dubitatur, an morte concedentis iurisdictionem, expiret ipsa iuris-

dictio, & dubitatur, an mortuus fuerit. Ex quo fateri quoque a fortiori est contritus teneri fateri coram approbato in aliena dioecesi, quando alius confessarius non adesset, qui indubitata haberet iurisdictionem. Displicet inquam hoc. Nam tunc confessarius ille in opinione celebrantis iurisdictione caret, & dum conetur ad contritionem, poterit celebrare, sicut ille qui non habet copiam confessarij. Imò et si iudicet confessionem valide fieri, confiteri ante celebrationem non tenebitur, quia fas est cuique propriam deserere opinionem & aliorum sequi, ut diximus disput. 41. num. 7. & in dicto casu non est tutius confiteri, in quo aliqui decepti sunt, sed magis tutum est ad contritionem habendam conari. Et a fortiori non tenebitur fateri, quando dubium proprium interueniret de iurisdictione confessarij. Quia multò minor certitudo moralis valoris Sacramenti reperitur dum dubitatur de iurisdictione, quam dum opinio intercedit: nam opinio rationibus probabilibus nititur, dubium vero ab illis abstrahit & suspensus manet intellectus circa rei veritatem. Et in hoc casu quando interuenit dubium proprie, non adesse obligationem confitendi ante celebrationem fatetur Suarez tom. de poenitentia, disput. 26. sect. 6. num. 4. quia propter illam absolutionem dubiam non liberabitur Sacerdos ad obligationem conandi ad contritionem. Nec illa confessione satisfaceret praepcepto annuae confessionis.

- 26 Verum esto contra Religionem non delinquatur, ut diximus num. 11. nec contra charitatem delinqueretur, sequendo in materia Sacramentorum opinionem minus tutam; semper tamen iam crimen committeretur contra consuetudinem Ecclesiae, quasi lege praecipiente tutius esse semper agendum; in cuiusque operatione nullum periculum, nec etiam inculpabile irritandi Sacramentum contingere possit. Docent Sancius lib. 3. de matrim. disput. 20. num. 4. & in sum. lib. 1. c. 9. num. 33. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 63. cap. 2. num. 1. Suarez 3. part. tom. 3. disput. 6. sect. 2. & disput. 45. sect. 1. in fin. & disput. 60. sect. 1. in fin. Salon. tom. 1. 2. q. 63. art. 4. controuers. 2. ad 3. Salas 1. 2. tract. 8. disput. vnica, sect. 5. num. 56. Montef. 1. 2. disput. 29. quæst. 5. nu. 232. bene aduertens, vix iam posse adesse dubium in proposito, quia si quis seruet usum, & consuetudinem Ecclesiae, in administratione Sacramentorum, conuenienter operatur in tali administratione; solum possit procedere difficultas, quando non esset per consuetudinem, & usum Ecclesiae determinata opinio quam debemus sequi in administratione Sacramentorum, tam ex parte materiae, quam formae, causa non urgente ad contrariam opinionem sequendam, ut dicemus num. 12. & neminem posse contravenire est manifestum, Nam periculum huiusmodi reperiri potest ob defectum debitae materiae sacramentalis non appositae, ut si in tipha consecraretur, vel amilio; vel ob defectum formae, ut si omnia verba consecrationis calicis modo consueto non proferrentur; vel ob defectum subiecti recipientis Sacramentum, ut si minima pars corporis aqua baptismi ablueretur; vel ob defectum intentionis ministri, ut si quis data opera vellet non habere intentionem formalem conficiendi Sacramentum, sed tantum vir tualem. Qui igitur minus tutam materiam, vel formam, vel intentionem apponere eligeret, aut minus tutam partem corporis aqua Spiritus sancti perfunderet, contra consuetudinem praescriptam Ecclesiae delinqueret, praecipientis,

piensis, verbi gratia, in consecratione calicis omnia verba proferri, & non tantum illa: *Hic est calix sanguinis mei*; & quod in Baptismo haec forma proferatur: *Baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti* & non illa: *In nomine Genitoris, & Gentis, & Procedentis ab utroque*, Tunc qui censeret illis verbis: *Hic est calix sanguinis mei*, consecrationem fieri, quamuis non peccaret contra naturam Sacramenti, hoc est contra illius validationem, cum probabiliter arbitretur valide consecrari; delinqueret tamen contra praepceptum extrinsecum Ecclesiae, siue praescriptam consuetudinem. Et si vteretur illa forma: *Baptizo te in nomine Genitoris, & Gentis, & Procedentis ab utroque*, inde delinqueret contra licitum usum, & ab Episcopis puniretur, non tamen contra validationem. Item consuetudo vim legis retinens inualuit baptizandi sub conditione illum, cuius pes vel manus esset abluta, imò cuius pectus, & scapula, ut docere D. Thom. videtur 3. parte quæst. 68. art. 11. & alij. Quamuis Vazquez tom. 2. in 3. part. disp. 145. cap. 4. num. 27. & quæst. 68. art. 11. & Suarez 3. tom. in 3. parte, disput. 20. sect. 2. in medio, Celaya in 4. distinct. 6. quæst. 3. fol. 30. Sotus in 4. distinct. 3. quæst. vnica, artic. 7. in 3. argument. non esse rebaptizandum putent. Vnde censere debent ad hoc agendum consuetudinem non exilire. Et reuera D. Thom. non assertiuè loquitur, sed ex aliorum mente, quae aliorum iudicio remittere indicat. Sed adhuc Vazquez & Suarez non sequor, quatenus inquit, rebaptizandum non esse illum sub conditione. Nam cum ex non rebaptizatione baptizati in pectore, vel in scapulis damnum euenire possit baptizato, si forte illa sententia in re non sit vera, ideo ex charitate & iustitia in parochia, adert obligatio, sub conditione rebaptizare, iuxta dicta num. 13. & 14. Docent D. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 13. §. 1. col. 2. Petrus de Soto leg. 1. de baptismo, §. de suscipiente, Holcoth in 4. q. 1. artic. 4. Marfil. in 4. quæst. 4. artic. 4. dub. 6. Durand. in 4. distinct. 6. quæst. 1. artic. 1. in fine. Palud. in 4. quæst. 1. art. 1. conclus. 2. Syluest. verb. *Baptismus*, 4. quæst. 1. num. 2. in fine, ibi Armilla. nu. 38. Victor. in sum. de baptismo, quæst. 31. Zambranus de casibus in articulo mortis, cap. 1. dub. 1. num. 5.

Notandum tamen fore etiam scelus contra Religionem, forma consueta ab Ecclesia non vti, aut materia, eo quod tale praepceptum, vel consuetudo Ecclesiae circa materiam religiosam, tanquam circa obiectum versetur, non tamen erit contra religionem intrinsecam, & quasi naturalem Sacramento; eo quod utens opinione probabilis, conuenientem modum ministrandi Sacramentum adhibeat, ut diximus nu. 1. & 10. Quod notauit Salas 1. 2. tractat. 8. disput. vnica, sect. 2. num. 97. Non tamen Ecclesia libertatem eligendi opiniones in materia sacramentorum tollit, causa urgente, ob id diximus supra n. 12. posse ministrum baptismi ob vitandam mortem vti forma illa, *Baptizo te in nomine Genitoris, & Gentis, & Procedentis ab utroque*.

27 Quando igitur aliquis iudicauerit, probabilem esse opinionem censentem approbatum ab vno Episcopo posse vbi que excipere confessiones, & ea vti velit, iniuriæ punietur ab Episcopo à quo non est approbatus, propterea quod in dioecesi eius audiat confessiones. Cum enim probatum sit huic conferri iurisdictionem à Summo Pontifice, Episcopi licentia non eget; iniuriamque erit puniri actum virtuosum, iuxta opinionem

probabilem elicitem, ob id Vazquez, Molina, Bañez num. 58. adducendi dissentiant posse Regem ex opinione probabilis bellum inferre alteri Regi ex opinione probabilis regnum possidenti. Quia inquit ipsi debellare esse actum iustitiae punitivae, puniri autem neminem posse, dum ex probabili operatur, opinione, ut etiam dicemus disput. 48. num. 52. sed non semper debellare esse actum punitivae iustitiae, dictis locis dicemus. Vnde à Sanchez in sum. lib. 1. cap. 12. nu. 38. discedo, quatenus ait excusari Episcopos punientes peregrinos, qui legibus oppidi per quod transeunt, non subduntur, ex eo quod Episcopi opinionem probabilem sequatur. Nec scio quam ratione Henriquez lib. 7. cap. 1. 2. nu. 4. in Commento, lit. O. in fine, praedictam sequens opinionem, dicat, temperatè vtendum ea esse, vbi Episcopi agrè ferrent; aut multi ex sapientibus contradicerent, communi scandalo exortò, cum scandalum passuum esset, sumptum iniuste & non datum. Et multo minus punire confessarium esset fas, si constaret illum de defectu opinionis monuisse poenitentes, tunc enim nequaquam contra charitatem nec iustitiam delinquit dicta nu. 13. & 14. Quia res quae culpa caret, in dammum vocari non debent, cap. 2. de const. Nec sine culpa quisquam puniendus est ex regula iuris in 6. *sine culpa nisi subdit causa, non est aliquis puniendus*, vbi glossa plura adducit exempla: causam autem ad puniendum confessarium non videtur adesse, ut latius explicabitur disput. 48. à num. 52.

- 28 Et minus aequum esset parochos puniri, eo quod in aliena dioecesi confessiones auscultent; nam parochi iure ipso idonei reputantur sine alia Episcopi cuiuscunque approbatione. Sic enim in Concilio vt duo diuersa, vnde aliquis censetur idoneus, ponuntur, alterum habere parochiale beneficium; alterum approbatum esse ab Episcopis. Qui igitur habuerit beneficium, approbatione ab Episcopis non indigebit; vnde eligi poterit in confessarium vbi que, ab habente priuilegium, & à non habente: dum tamen in hoc casu non habentis priuilegium parochus proprius consentiat. Docet Suarez tom. de poenitentia, disput. 28. sect. 4. num. 18. Ludouicus de San Ioan. in sum. 1. part. tract. de poenitentia, quæst. 93. art. 3. dub. num. 2. Ochagau. de Sacramento, tractat. 2. quæstione 40. num. 3. Viald. 1. parte de Confess. num. 28. Arboled. in practica, Sacrament. notab. 3. litera B. fol. 37. dicens, hoc absque dubio verum esse: in quo decipitur, cum Congregatione Cardinalium contrarium respondiisse referat Garcia 1. tom. de benef. 5. parte, cap. 8. nu. 87. Et praedictus Suarez quam ipse non admittit latam fuisse, eo quod diligentia maxima exquisierit, & nequaquam inuenerit; si tamen edita fuisset, responderet, suam sententiam subijcendam esse censuræ Congregationis. Quamdiu autem de illa nobis clarius non confliterit (ait ipse) à sententia quam veram existimamus, recedere non possumus. Haec ille. Et multo minus liceret parochum punire, si de defectu opinionis certiorat poenitentes, iuxta dicta num. praecedenti. Et quamuis Episcopus oppositam habeat opinionem, iuxta quam dicat ipse commisisse crimen confessarium excipientem confessionem absque sui approbatione, adhuc mortaliter, grauitur illum punire confessarium. Nam delictum non debet iudicari esse tale iuxta opinionem punientis, sed iuxta conscientiam delinquentis, at conscientia operans ex opinione

opinionem probabili, nequaquam peccatrix est, & consequenter nec poena digna. Quod confirmare videtur Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 15. num. 42. dum ait, integrum esse Generalibus, & Visitatoribus abstinere a punitione Praelatorum regularium, qui licentia egressus conc. esse monialibus ratione morbi periculosi, licet non contagiosi, iuxta sententiam Nauarr. commento 4. de regularibus, nu. 49. & 50. quia tanti viri auctoritate innixi iustam excusationis causam habere: idem docet Rodriguez tom. 1. quaest. regul. quaest. 49. art. 3. in fine: punire autem illum, qui sui facti iustam excusationem habet, intrinsecè malum est. Sed esto asserimus approbatum in vna dioecesi non posse excipere confessiones in alia absque noua approbatione, id opus non est vt vnus Sacerdos eligat confessarium, sed poterit eligere eum vbicumque fuerit approbatus. Quod ex consuetudine ante Tridentinum, & postea non sublata constat videntibus & cõsentientibus Episcopis. Idque merito fit, ne Sacerdotes ex defectu copiae confessariorum omitterent celebrare. Vea part. 4. casu 5. Viuald. de confess. num. 28. conclus. 4. Nauarr. de penit. cap. Placuit dicit. 6. num. 43.

29 Deinde notandum, approbatu ab Episcopo ad excipiendas confessiones, non posse illas auscultare a non habentibus Bullam, vel aliud priuilegium absque proprii parochi licentia, docere aliquos. Nam communiter licentia traduntur huiusmodi confessarijs absque prauidicio parochorum, hoc est quod nullus possit confessiones parochianorum eorum admittere non abentium priuilegium eligendi cõfessarium. Et ablatium absolutu conditionem importare, Doctõribus axioma est, ex l. a testatore, ff. de condition. & demonstr. de promptu, cuius meminit Madera in animaduersionibus iuris ciuilibus, cap. 15. fol. 105. Sanchez lib. 8. de matrim. disput. 16. num. 11. Vnde examen, & approbatio Episcopi ad hoc tantum deseruit (nisi aliud explicetur) vt ille Sacerdos idoneus sit, cui committi possit iurisdictionis materia a quocunque proprio Sacerdote: non vero vt actu habeat iurisdictionis materia totam dioecesim; sic Vazq. tom. de penit. q. 93. art. 3. num. 4. Viuald. de Confess. nu. 28. conclus. 4. vbi solum id admittit respectu Sacerdotum ex consuetudine, siue potius ex tolerantia Episcoporum rationabiliter indulta. Cum enim Sacerdotes quotidie celebrent, teneanturque praemittere confessionem peccati mortalis ante celebrationem copia confessarij existente: permittu est illis quemlibet approbatum eligere etiam absque Bulla & parochi licentia, vt facile confessarium reperientes praecipuum adimpleant. Seculares vero non posse eligere confessarios absque Bulla, & sine parochorum licentia, clarè innuit Viualdus, & docet Lopez 2. tom. parte 2. cap. 8. de Bulla fol. 81. Non enim credendum est, his confessarijs amplioem committi iurisdictionem, quam parochiale beneficium habentibus, qui indigent licentia noua proprii Sacerdotis ad audiendas extra propriam parochiam confessiones, vt docet Vazquez supra.

30 At non egerit licentia parochorum confessarios ab Episcopo approbatos ad excipiendas confessiones non habentium Bullam, opinor, & putat probabilius Bonacina de Sacram. disput. 5. quaest. 7. punct. 4. §. 1. nu. 18. Antonius Ragucius in lucerna parochorum de absolutione, quaesito 118. fol. 33. eo quod Sacerdos approbatus, per illum loquendi modum, scilicet absque

prauidicio Parochorum, tantum fit certior de modo quem debet saltem ex aequitate serua re, etiam si non admoneretur ab Episcopo. Nec licentia concessa redditur proprie conditionata: nam ablatius absolutus non semper importat conditionem ad aliquid valde agendum, sed aliquando connotat modum ad aliquid licite, vel ex aequitate praestandum. Omitto praetium voluntatem Parochorum concedentium facultatem suis Parochianis Bullam non habentibus, eligendi quemlibet confessarium ex approbatis ab Ordinario: sicut praesumitur ad recipiendam Eucharistiam a quolibet Sacerdote quod fieri videntes tacent, & non contradicunt: & in excipiendis confessionibus multo minus, cum ex eo Parochorum onus alleuietur.

At cum dixerimus supra num. 14. simplicem Sacerdotem absoluentem extremam vitam agentem in presentia Sacerdotis approbati, peccare contra iustitiam. Et dixerimus delinquere quoque Parochum auctoritatem confessiones extra suam dioecesim absque noua approbatione. Et affirmauerimus itidem, peccare approbatum ab Episcopo ad audiendas confessiones, excipientem illas absque licentia Parochi. Cum ergo haec censuerimus, rogabit merito quis, ad quid deseruit asseruisse nos, probabiles esse opiniones, quae in dictis casibus censent validas fieri confessiones? Deseruit tamen ad hoc quod illis vtens opinionibus contra religionem non delinquat, licet peccet contra iustitiam: imò si certior factus sit poenitens a confessario defectu opinionis, nec etiam contra iustitiam aduersarius erit, iuxta dicta num. 13. & 14. At quod in praedictis casibus non committatur peccatum contra religionem, solum iudicamus esse verum per principia extrinseca iuxta dicta num. 10. 11.

31 Notare valde oportet in materia Sacramentorum dupliciter versari opiniones probabiles. Primum circa efficientiam eorum: vt si quis sibi opinionem habeat quod vtendo forma, aut materia non conueta ab Ecclesia valde fiat Sacramentum, vt in baptismo, In nomine Genitoris, & Geniti, & Procedenti ab utroque. Aut in consecratione in amilio, vel hordeo. Secundò circa non efficientiam, vt si quis opinionem habeat, per nutus & signa neminem posse absolui. Haecenus diximus quid posset fieri, vel non, ab habente opinionem probabilem circa efficientiam Sacramentorum, modò agendum est quid liceat habenti opinionem probabilem circa non efficientiam. Et quidem consequenter ad dicta reor, habentem sibi opinionem probabilem, quod per nutus & signa nullus possit absolui, & oppositum arbitraretur falsu, teneri adhuc absolutionem imperitari (ad non impendendam constringi docet Basil. de Leon lib. 4. de matrim. cap. 25. nu. 8. quem non sequor, quia nemo obligatur aliorum opinionem sequi.) Nam cum posset poenitens saluari, si a parte rei forte esset validum Sacramentum, licet existimet cõfessarius probabiliter sacrilegiu committi ob irritationem, huic periculo tenebitur se exponere ob poenitentis salutem, vt dicemus num. 35. At talis ministrando contra propriam conscientiam praeticam non delinqueret tunc, & constitutus est suam deponere sententiam, cum ex depositione nullum nocumentum minister Sacramenti patiat, ex non depositione vero maximum detrimentum proximo posset euenire. Quoties naque aliquis perplexus est inter duo praecipua simul concurrentia, strictius erit adimplendum iuxta dicta disput. 41. num. 27.

num. 27. at magis obligat charitas, quam religio, vt dicemus nu. 35. Et aequum erit aliquem obligari contra suam propriam opinionem operari ob commodum alterius. Vtendo naque opinione probabili, tunc confessarius iure suo non vtitur, & iniuriam irrogat poenitenti, non absolvens: & culpa ipsius oritur tunc illi nocumentum damnationis. Et licet non teneatur iudex damnans ad mortem innocentem, probatum nocente iuxta processum, suam opinionem deferere, & alioru vt, docentium licitum non esse innocentem, quatumuis conuictum nocentem, damnare, tunc non esse obligatum sequi opinionem in fauorem innocentis erit arbitrandum, ne oriatur scandalum Reipublicae, existimatis iustitiam non obseruari: quod maius malum est, quam innocentem punire.

32 Et saltem sub conditione absolueri arbitror tenebitur: nam sic absolvens periculo irritandi Sacramentu non se exponit, & alius forte proderit poenitenti: Zambranus de casibus in art. mortis, cap. 1. nu. 4. loquens in simili de baptismo ministrando sub conditione, quado est opinio probabilis quod non valuerit, quamuis opposita probabilis censet validum fuisse. Nec obstat, quod semper existimet confessarius, inane quid esse absolutionem impendere siue absolute, siue sub conditione & ad inane quid agendum non erit obligandus. Nam simul cognoscit oppositam esse opinionem quae a parte rei vera poterit esse. E contra vero opinionem oppositam sequens, posse videlicet per signa absolui poenitentem, non tenebitur sub conditione absolueri. Nam ille qui agens aliquam actionem iudicat se non delinquere, absolute potest illam exercere, nec opus erit conditionem addere, dicendo saltem mentaliter, hoc intendo agere, si non pecco; non tamen intendo illud agere, si pecco. Imò hoc fit concipere, & nihilominus illud agere ridiculosum est, quia si reuera illud exequitur operans, vbi posset interuenire peccatum, friuolum erit dicere, se illud agere sine intentione peccandi. Vnde quando communiter inquirunt Theologi ministrandum esse Sacramentum sub conditione quando dubitatur de valore Sacramenti, id intelligendum est in dubio proprie, non in opinionibus. Quod optime confirmat caput De quibus, de Baptismo, vbi decernitur rebaptizandum esse illum sub conditione, de quo dubitatur, an sit baptizatus. Et iuxta formam traditam in dicto capite intelligendum est caput, si nulla, distinct. 4. de consecrat. & distinct. 1. cap. Solemnitates, & capite Ecclesia, vel Alitaria, dist. 68.

33 Nec obstat, teneri confessarium habentem opinionem, attritionem cognitam non sufficere ad Sacramentum Poenitentiae, absolueri poenitentem accedentem tantum cum attritione cognita, putantem ex opinione probabili id sufficere. Nam in hoc casu denegans absolutionem, denegaret digno; na dignus est, & peccatum non committit taliter accedens. At negando absolutionem exhibenti tantum signa doloris, non irrogat iniuriam poenitenti; cum non ideo denegat, quia iudicet eum indignum seu peccatorem, sed quia incapax Sacramenti, non praebentem sufficientem materiam, etiam sine culpa. Non inquam obstat hoc, quia cu a parte rei possint forte signa poenitentiae esse materia Sacramenti, contra charitatem ager cõfessarius, si nolit absolueri, & si Parochus sit, delinquet contra iustitiam. Dum autem dicimus constitutum iri confessarium absolueri poenitentem habentem attritionem

cognitam, id solum intelligendum est, dum in extremis non sit constitutus. Nam tunc nec contra religionem delinquit, vt diximus numero 10. nec contra charitatem propriam, cum sibi met non sit quis obstrictus consulere nisi in extremis constituto vt diximus, num. 13. §. Rursus.

34 Vnde quamuis Sotus in 4. distinct. 18. quaest. 2. art. 5. Canus 1. parte, relect. de Penitentia, fol. 128. §. Ab inherendo Ecclesiastico vsui, Lopez, 1. parte, cap. 18. Medina in summ. 2. parte, cap. 8. fol. 269. & cap. 19. regula 6. Pedraza cap. 7. fol. 152. Maior in 4. distinct. 14. Graffis lib. 1. decisionum, cap. 36. num. 25. 1. parte, Angl. 1. parte, de confess. artic. 2. difficult. 10. fol. 260. Abulens. supra cap. 16. Matt. q. 76. Ledesma 2. part. 4. quaest. 9. art. 5. dub. 2. Nauarr. in summ. cap. 26. num. 27. & 28. Chapiuile de casibus reseruat. cap. 10. q. 1. difficult. 3. fol. 73. Pedraza in summ. cap. 7. in fine, hac opinionem reputans probabilioem: asserant, consistentem per signa, & nutus non posse absolui.

Arbitror horum tantae auctoritatis Doctõru opinionem probabilem non esse praeticè. Quamuis enim ipsis concedamus suam opinionem apparentibus magis niti rationibus & nostram minus, adhuc debiliõribus nostrae sententiae fauentibus siue volunt & decernunt Pontifices hac nostra fore vtendum. (Et hoc est esse hanc sententiam praeticè certam, & non solum esse praeticè probabilioem.) Est enim ferè definitum id in Concilio Carthaginensi 4. cap. 79. & refertur, cap. Is qui poenitent. 26. quaest. 6. & in Araucano primo, cap. 12. in 1. tom. Concil. & refertur capite Qui recedunt, 26. quaest. 6. Et idem decernit Leo I. in Epistola 89. aut secundum alios Codices 91. ad Theodor. & refertur in capite, His qui in tempore necessitatis 26. quaest. 6. & alia decreta, quae a Vazquo referuntur tomo de poenitent. quaest. 91. art. 2. dub. 1. nu. 4. & 5. asserente verissimam esse hanc sententiam, & 1. 2. disput. 62. cap. 7. nu. 40. censente, illam esse a sacris Canonibus definitam. Eamque docet Paulus V. in rituali Romano rubrica de confessione, fol. 57. Et posse absolui poenitentem solum signa doloris valentem ostendere, docent D. Antonin. in sum. quae appellatur Deserunt, in 3. parte Interrogatorij. capite de infirmis, 17. in principio, & 3. parte, tit. 10. c. 2. Syluester verb. Confessor, 3. quaest. 13. Angel. verb. Confessor 4. num. 8. Medin. Cod. de confession. quaest. de absolutione ab oblitis, fol. 99. Cordub. lib. 5. de indulgent. quaest. 39. Suarez tomo de poenitent. disput. 32. sect. 1. §. De eo qui confessionem petit. Qui quamuis remittat se id latius egisse anterioribus disputationibus non inuenietur iam, eo quod disput. 20. sect. 4. expuncta sit, vbi de confessione per litteras agebatur. Salas 1. 2. tract. 8. disputatione vnica, sect. 5. nu. 56. docet Tolet. in summ. lib. 3. c. 8. nu. 2. in fin. allegans Sacerdotale Roman. cap. 2. De infirmis. Valent. tomo 4. disputatione 7. quaest. 11. §. 1. & 2. Bellarm. lib. 2. de poenitent. cap. 7. in fin. Zambran. de casibus in articulo mortis occurrentibus, cap. 4. dub. 2. Sancius lib. 2. de matrim. disput. 36. nu. 8. Peasant. in addit. ad 3. part. de integritate confess. quaest. 10. disput. 11. Pitigin. 2. parte, disput. 17. quaest. vnica, art. 8. conclus. 4. Benauente in summ. quaest. 19. Maldonat. in summa de Sacrament. tractatu de poenitent. capite De integritate confess. §. De casibus occurrentibus contra integritatem confessionis, quod idem docet in alia summula parua dicto tractatu, & verb. Hosti. §. De poeni-

S. De penitent. & remiss. §. Quando sit cōfidentia, in fin. Sa verb. *absolutio*, nu. 10. Reginald. prax. lib. 8. c. 3. nu. 28. Antonius Ragucius in Lucerna Parochorum de *absolutione*, quæsto 97. fol. 307. adducens Gregorium Capuzinum in *manuali de penitentia*, quem non vidi, Ioan. de Burgo in summ. quæ appellatur *pupilla* 4. parte, c. 7. Henriquez lib. 5. c. 2. §. 7. & lib. 4. c. 9. in fin. Pennam, Mantium, Ambros. de Salazar & Sancium referens, & lib. 6. c. 30. §. 7. *Egid. de Sacramentis*, disp. 7. dub. 10. n. 99. Bonacin. de *Sacrament.* disp. 5. q. 5. nu. 7. Rodriguez in explicat. Bullæ, §. 9. dub. 6. Basilus de Leon lib. 4. de *matrimonio*, c. 25. n. 8. Montef. 1. 2. disp. 29. q. 5. n. 176. Ludouicus de San Ioan. in lum. 1. part. tract. de *penitent.* q. 5. art. 19. fol. 443. Filiucius tomo 1. tract. 7. c. 5. n. 120. Anton. Fernandez, *En la instruccion de confesores*, docum. 4. n. 34. & 32. fol. 16. Nicol. de Orbellis in 4. distinct. 17. q. 2. §. 12. Astensis in lum. 1. parte. lib. 4. tit. 17. art. 4. q. 6. & tit. 16. ante finem, Coriolan. de *casib. referuat.* 1. parte, sect. 3. nu. 7. fol. 294. Chapiuile de *casib. referu.* c. 10. difficult. 3. q. 1. probabilem hanc reputans, quamvis oppositam probabiliorem. Rutil. Benzoni. Episcop. Lauretan. in libro quæ dicitur Clementi VIII. lib. 1. *specul.* disp. 5. q. 5. §. vlt. Et ipse Clemens VIII. interrogatus, num moribundus in euentu quem dicimus, absolui deberet: debere respondit, adiciens nec aliter se facturum, nec id vnquã suo vetuisse Decreto. Cuius oraculi testes auriti fuere (16. April. anno 1608.) Cardinal. Bellarminus, & illustrissimus Archiepiscopus Armacanus. Adde item, puniendum à se Parochum qui in simili euentu penitentem cunctaretur absolueret. Litteras præterea eius rei testes, signataque suo chirographo tradidit Prouinciali in Belgio è Societate I E S V, & doctissimo Patri Lessio Romæ tunc temporis commorantibus. Quæ omnia diligentissimè refert præfatus *Egidius* tomo 2. de *Sacrament.* titulo de *penitent.* q. 7. Extantque constitutiones Synodales diocesis Vilenfis in Lusitania editæ ab illustrissimo domino D. Ioanne Emanuele, in quibus ea doctrina Parochis omnibus exercenda præcipitur. Adde postremò, fidem iure optimo Patri Suario præstandam, a quo Sanctissimus dominus noster Paulus V. coram rogatus de hac opinione, quid tandem sentire deberet is, cui publicè docendi munus incurreret. Respondit, licere ei pro sua pietate, atque doctrina, quæ potior videretur sententiam sequi. Idque vius vocis oraculo Suarius ipse multis aperuit. Quibus verbis S. D. N. Paulus cohibet audaciam docentium penitentem non posse absolui signis tantum doloris exhibitis. Quæ omnia relata inuenies in vita dicti Patris Suarij in 1. tomo de *gratia*, nuper edito, annexa in principio. Docet item illam opinionem Zerola in prax. penitent. fol. 163. & in Episcopali, verb. *absolutio*, §. 3. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. 3. in fin. Fagundez 2. præcept. lib. 3. c. 2. nu. 17.

35 Quod verò sufficiat vnus testis fides testantis infirmum signa penitentia indicasse, docet Raymund. summ. de sepult. prope principium, & dicit censere ferre omnes Authores, gloss. in cap. *Is qui* 26. quæst. 6. Graffis lib. 6. conf. 5. de *homicidio*, difficult. 2. in fine. De quo videndus Felin. in capite *Veniens*, el primo, num. 8. extra de *testib.* vbi concludit, standum fore dicto vnus, vbi non agitur de præiudicio alterius, modò iure. Iurare autem in nostro casu necessarium non est, quia maximè impium esset mentiri. Nec obstat, alle-

gata iura in numero plurali dicere: *Dent testimonium qui eum audierunt*, &c. Id enim dicant, quia frequentius contingit plures assistere infirmis morientibus, idque causa exempli in plurali dictum est. Nec oportebit testem esse Christianum, non infidelem, aut hæreticum: de his enim præsumi non potest affirmare, quod falsum est, vt fiat Sacramentum: præsumendum tamen esset à contra, non testaturos signa penitentia esse tradita, ne ministraretur Sacramentum iuxta dicta supra disp. 34. num. 8. In simili sufficiat vnus testis testimonium alterentis aliquid esse baptizatum, vt iterum baptizari nequeat, dummodo catholicus sit, vt bene Palud. docet in 4. distinct. 6. quæst. 4. art. 1. concl. 1. Sot. distinct. 3. quæst. vnica art. 9. vers. *Fit*. Nauarr. in summ. c. 27. num. 246. D. Anton. 3. part. titulo 14. cap. 13. §. 12. vers. *De illo*, Syluest. verb. *Baptismus*, 4. quæst. 9. num. 7. Glossa in cap. *cum itaque*, de consecrat. distinct. 4. verb. *Qui testimonio*, Zambranus de *casibus in articulo mortis*, cap. 1. dub. 5. num. 1. Henriquez lib. 2. cap. 3. i. num. 1. Verum adhuc in hoc euentu puto Sacramentum ministrandum sub conditione, scilicet, si verum est te signa penitentia ostendisse, absoluo te à peccatis. Et sub dicta conditione impertienda erit absolutio quando ambiguitas intercedit, num signa sint ex dolore orta, vel ex angore & angustia mortis, cum prodesse possit infirmo, & non obesse Sacramento: vitatur namque sacrilegij periculum conditione apposita. Huiusmodi verò penitentia signa sufficientia erunt, siue ex contritione vel attritione procedant, cum vterque dolor diuifim sufficiat ad nanciscendam absolutionem. Immediatèque ante infirmitatem opus erit illa penitentia signa ostendere. Nam in Sacramentis materiam & formam moraliter continuari est necessarium; vt vero Eucharistia aut vnctio ministratur, signa deuotionis etiam ante annum fuisse ostensa erit satis, imò sufficiet hominem esse baptizatum, & non esse immersum in publico peccato, quia in suscipiente Eucharistiam & vnctionem solum requiritur habitus subiecti, nec ponit fidelis materiam Sacramenti.

Et quamvis eueniat pluries infirmum confessum fuisse sua peccata, erit sanum consilium iterum atque iterum illum absolueret præstitis solum doloris signis. Imò et si in specie possit dicere aliquod peccatum, tamen assistentes infirmo recedere non valeant, quia videlicet vulnere inflicto medentur, sat erit infirmo, dicere se peccatorem esse vt absolui possit, cum constitutus nequam sit coram alijs peccata sua et si leuia manifestare.

Quod si eueniat infirmum signa dedisse doloris, nullus tamen id testetur, non ob id poterit confessorius eum absolueret sub conditione, dicendo, *te absoluo, si forte signa præstitisti*: quia confessio debet fieri confessorio per penitentem vel interpretem, vt possit ipse absolutionem præstare; in illo autem euentu non fuit facta confessio, nec coram confessorio, nec coram interprete, qui certiore reddat confessorium de confessione. Nec opus erit interpretè in præsentia infirmi testificari de signis doloris. Cui enim interpret coram confessorio comparet, confessio fit in præsentia Sacerdotis.

Nec infirmo qui in re signa doloris exhibuit, & aliquis testetur mendaciter, se signa vidisse, proderit absolutio exhibitæ à Sacerdote. Non enim fit Sacramentum

tum per interpretem falsum formaliter, quamuis materialiter dicat verum. Sicut enim proprius penitens si mentiretur formaliter, licet materialiter verum assereret, sacrilegium committeret confessionem irritans pariter interpret, qui loco penitentis penitus subrogatur.

Aduertendum maximè, quòd licet opinio negans posse per nutus & signa penitentem in extremis constitutum absolui, ne videlicet irritum fiat Sacramentum, sit in fauorem Sacramenti; & opinio affirmans posse absolui sit in fauorè suscipientis, ex dictis duabus opinionibus semper eligenda est illa quæ fauet penitenti, cum Sacramenta iustituta sint vt medicina suscipientium; vnde Sacramentum iuri suo cedit, vt ita dicam, & periculo irritationis exponi non ægrè fert, eo quòd salus spiritualis proximis magis tuta relinquatur suscepto Sacramento, quam si illud non ministraretur; & vbi violatio charitatis imminet, aut Religionis, charitas amplectenda est, & hæc violaretur, non administrando Sacramento infirmo indigenti, ex administratione verò solum violaretur Religio. Docet Montef. 1. 2. disput. 29. quæst. 5. nu. 245. Suarez de *Eucharistia*, disput. 69. sect. 2. Hurtado de *Sacrament.* disput. 3. difficult. 9. & alij citati disput. 8. num. 11. §. *seferunt*.

Qualiter autem confessorius sit constitutus opinioni probabili penitentis annuere, & iuxta illam absolutionis beneficium impendere, diximus disputatione 33. nu. 54. vbi plures Doctores concessimus maxima cura conquisitos. Imò vt bene aduertit Valent. 2. 2. disputatione 5. quæst. 7. punct. 4. in fin. quamuis sustineat ipse non posse aliquem aliorum opinionem sequi, quæ putat esse falsam, de quo egimus disputatione 41. nu. 7. adhuc admittit confessorium teneri absolueret penitentem, qui sequitur opinionem probabilem; & tunc ait Valentia non esse dicendum confessorium sequi opinionem penitentis contra propriam, sed solum permittere opinionem penitentis locum tunc habere: quod idem docet Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 30. At hoc de nomine quæst. concitare potius erit quæ de re. Nam quid aliud est permittere penitentis opinionem pro tunc victricem esse & confessorij victam, quam confessorium pro tunc opinionem penitentis sequi per principia extrinseca, quamvis per intrinseca semper perseueret iudicio dictans illud non fore agendum? Vnde quando non pauci Doctores quos adducit Garcia tomo 2. de *benefic.* parte 1. cap. 5. §. 4. nu. 360. quos ipse sequitur, asserunt, non posse aliquem contra suam opinionem, aliorum sequendo quam putat esse falsam, operari, non fuisse loquutos arbitror in cõferenda, vel neganda absolutione penitenti ducto probabili opinione, sed tantum in opinionibus, quæ verfantur circa alia negotia seu res.

36 Ex dictis nu. 1. 2. 13. & 14. colligitur, posse medicum vti opinione quæ minus probabilem credit quoad medicamentorum applicationem, cum iuxta suam conscientiam applicet id quod salutiferum fore probabiliter arbitrat, cum dixerimus iam illo num. 1. posse operari iuxta opinionem minus probabilem, quoties comparatio interuenit inter opinionem & opinionem. Docet Azor tomo 1. lib. 2. cap. 17. quæst. 11. Aragon 2. 2. quæstione 63. articulo 4. dubio penult. Salas 1. 2. quæstione 21. tractatu 8. disputatione vnica. sectione 15. num. 156. Montefin. 1. 2. disputatione 29. quæstione 5. numero 214. Quamuis contra charitatem acturum putet esse

verius Sancius in summa, lib. 1. cap. 9. nu. 41. & absolute illum peccatum doceant Sot. lib. 3. de *iusiuria*, q. 6. art. 5. ad quartum, Salon 2. 2. quæstione 63. artic. 4. controuerfia 2. ad secundum, Vazquez 1. 2. disputatione 64. cap. 4. in fine, Suarez 4. tom. in 3. part. disputatione 26. sectione 6. num. 5. & tomo 3. disputat. 21. sect. 4. in fin. Quando verò medicamentum esset certum, tunc teneri medicum ex charitate & iustitia illum applicare, mihi non est dubium, quia certum pro dubio relinqui non potest, vt bene docet Sanchez supra num. 38. alios adducens, Malderus 1. 2. disputat. 86. Cornejo 1. 2. tom. 1. tractat. 8. disput. 3. ante finem, sicut in administratione Sacramentorum diximus nu. 1. esse fas vti opinione minus probabili contra magis probabilem, non tamen contra sententiam certam.

Nec tacendum arbitror ad huius complementum, quid in illa quæstione, *Vtrum liceat per literas, seu internum confessorio absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente te absolutionem obtinere*. Respondit S. D. N. Clem. VIII. anno Domini 1602. in generali congregatione Sanctæ Romanæ & vniuersalis Inquisitionis. S. D. N. auditis votis patrum theologorum, & re cum Illustr. & Reuer. Dominis Cardin. contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè ac diligenter considerata. Hanc propositionem scilicet, licere per literas seu internum confessorio absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. Ad minus vti falsam, temerariam & scandalosam damnauit, ac prohibuit, præcepitque; ne deinceps ista propositio publicis priuat isq; lectionibus, concionibus & congressibus doceatur, ne vnquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quòd si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputariue tractauerit (nisi forsitan impugnando) vel ad praxim directè, seu indirectè deduxerit, præter excommunicationem lata sententia quam ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis,) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesie maiori Penitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolui, alijs etiam penis pro arbitrio infligendis subiacet. Quam Bullam refert Quaranta verbo *Confessio sacramentalis*.

PRAXIS SERVANDA A PAROCHIS, & a cæteris ministris Sacramenti Baptismi pro baptizando adulto infideli in articulo mortis existenti. Et quæ nam sint seruanda pro adulto in phrenesin verso baptizando, quando ante phrenesin Baptismum postulauit? Et quid si esset publicus peccator ante furorem? Et an sufficiat postulasse Baptismum adultum, vt possit illo non suscepto sepeliri in loco sacro?

S V M M A R I V M.

Baptizandus est infidelis adultus in articulo mortis, si Baptismum postulauit, & vnus testis licet sit paganus asserat petiuisse Baptismum, num. 37. 38. & 39.

Si dubite-

Si dubitetur siue mortuus adultus, vel non, sub conditione baptizandus erit, num. 40.
 Nec est necessarium, ut baptizetur adultus in articulo mortis, ipsum esse instructum in rebus Fidei, n. 41.
 Adultus incidens in furorem post Baptismi postulationem, si baptizari resistat, poterit ligari, n. 42.
 Si in publico peccato viuat adultus, & tunc postulet baptizari, ministrandum erit ei in Sacramento Baptismi, n. 43.
 Non debet baptizari, si post petitionem Baptismi publico concubinato se ingessit, & in illo statu in amentiam fuit versus, n. 44.
 Si occultum sit peccatum, & publice postulet amentiam Baptismum, debet baptizari, n. 45.
 Si occultum sit peccatum, & solam coram ministro Baptismi postulet Baptismum, & post petitionem in concubinato perseverauit, & in tali statu esset ab infirmitate, vel amentia detentus, non debet baptizari, n. 46. & 47.
 Adulto non baptizato non est concedenda Ecclesiastica sepultura, quamuis Baptismum postulauerit, num. 48.
 Martiri quamuis aqua non baptizato concedenda est Ecclesiastica sepultura, n. 49.

BXplicuimus supra qualiter minister se possit gerere in Sacramentorum administratione, quando opiniones probabiles circumferuntur, & praxim seruandam eo euentu ostendimus. Modò cum erga praxim baptizandi adultum in articulo mortis cuique etiam docto difficultas euenire possit, opus fuit veritatem huius manifestare. Vnde Parochis & alijs ministris Sacramenti praxim huiusmodi scire omnino necessarium erit, tantoque plus erit opus huius Sacramenti ministrandi adultum in articulo mortis existenti notitiam consequi, quanto Sacramentum ministrandum est magis necessarium.

37 Si ergo contingat adultum in extremis existentem Baptismum petere, & dum accedit, qui baptizaturus sit, signa sui desiderij ostendere iam nequeat baptizandus, aderit ex charitate sub mortali obligatio illum baptizandi, constat ex cap. *Maiores*, de Baptismo in fine, ibi: *Secus autem, si prius catechumeni extitissent, & habuissent propositum baptizandi. Vnde tales in necessitatis articulo consuevit Ecclesia baptizare: & probatur ex D. August. tom. 5. lib. de adulterijis coniugij, cap. vlt. in fine, qui cum affirmasset in fine vite posse dari Baptismum catechumenis ostendentibus dolorem addit: Quia autem Baptismi eadem reconciliationis est causa, si forte penitentem finienda vita periculum preoccupauerit, neque ipsos ex hac vita, sine arba sua pacis exire debet Mater Ecclesia; quod idem constat ex Concilio Arausicano primo, capite vndecimo, & habetur in capite *Qui recedunt*, vigesima sexta, quaest. 6. ibi: *Subito obtumescens baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis praeterita testimonium aliorum verbis habet, aut praesentis in suo nutu.* & ex Concilio Carthaginensi tertio, c. 34. & habetur in capite *Aegrotantes, de consecratione*, distinctione quarta, ibi: *Aegrotantes, si pro se respondere non possunt, cum voluntas eorum testimonium sui dixerit, baptizentur: & probat Diuus Thomas**

opuscul. sexagesimo quinto, *De Extrema Vnctione*, per haec verba, *Si autem infirmus qui petijt Vnctionem, amisit notitiam, vel loquelam antequam Sacerdos veniret ad eum, vngat eum Sacerdos, quia in tali casu debet etiam baptizari*, id est, si non baptizatus peteret in simili casu Baptismum: quod docet vniuersitas Doctorum, vt aduertit Zambranus de *casibus occurrentibus in articulo mortis*, cap. 4. dub. 2. num. 36. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum de *baptismo*, quaestio 43. fol. 74.

39 Et Baptizandus est ille adultus etiam si vnus testis assertionem Baptismum postulasse constat, quod docet Zambranus de *Baptismo*, c. 1. Quamuis etiam sit infidelis testis ille, eo modo quo diximus disp. 34. num. 8. ministrandam fore Eucharistiam publico peccatori in extremis degenti, licet signa poenitentiae solum coram vnico teste praestiterit, & sicut asseruimus num. 35. adesse obligationem absoluendi illum, qui signa doloris ostendere non potest, vnico tantum teste testimonium ferente, ea manifestasse, est enim par ratio in vtroque casu, imò maior in baptizando, nam in baptismo actus suscipientis illud non sunt materia Sacramenti, sicut in confessione. Vnde equius dubitari posset, an valeat impendi absolutio poenitenti nulla signa doloris ostendenti, quantumuis testis affirmet illa tradidisse, quam dubitari queat, an baptizari possit qui Baptismum de praesenti non petit, dum ad sit testis affirmans illum petiuisse. Quapropter omnes Doctores affirmantes posse poenitentem absolui, testificante alio signa doloris manifestasse, tenentur fateri posse adultum baptizari teste affirmante baptismum ab illo postulatum fuisse.

40 Et si dubitetur, siue mortuus adultus, vel non, sub conditione baptizandus erit, ex capite *De quibus*, de baptismo, in quo traditur instructio baptizandi, quando dubitatur, an sit aliquis baptizatus, dicente. *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis praemissis, si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c.* Et hinc etiam oritur instructio baptizandi sub conditione, ex quocumque capite oriatur dubitatio, cum ratione dubij licet fiant quae alias non fierent, vt notat glossa ibi. Imò etsi testis dubitet, petierit, necne adultus baptismum, sub conditione baptizandum fore iudicamus: cum vndequaque oriatur ambiguitas, apposita conditione sit vincenda. Praeterea si post petitionem baptismi se iam nolle illud dicat adultus, dubitetur tamen praesertim à medicis, ex phrenesif latione an renuat baptizari, sub conditione baptizandum est, vt docet Henricus libro secundo, capite vigesimo quarto, num. 4. Item si dubitetur de veritate testis, an verum dicat, vel non de expositulato baptismo, sub conditione erit baptizandus. Aut si audientes non recordentur factis, an testis asseruerit expositulatum esse, vel minus baptismum, nec compareat testis à quo sciscitentur, sub conditione erit ministrandum.

41 Nec obstat, si dicas; adultum illum non valentem per se ipsum Baptismum petere, baptizari non debere quia vt baptizaretur, opus erat explicitè credere Trinitatis mysteriū, & Incarnationis. Vt docet Sanchez in summa, lib. 2. c. 3. n. 24. Villalobos 2. tom. sum. trac. 1. difficult. 4. n. 13. eo quòd illa credere sit necessarium medium ad salutem. Non, inquam, obstat hoc, quia sunt aliqui non requientes explicitam Fidem illorum mysteriorum, vt medium necessarium, vt docet idem Villalobos

Villalobos 2. tom. sum. trac. 1. difficult. 3. nu. 7. alios adducens. Tum quia estò necessaria esset explicita Fides, non incumbit baptizanti in articulo mortis, de illa rogare, quando infirmus respondere non potest, & praesumi debet, explicitè actū credendi mysteriū Trinitatis, & Incarnationis habuisse adultum, cum auidè Baptismum postulasset. Et cum opinionum varietas veretur, an iufficiat implicita, vel explicita Fides, sub conditione saltem baptizari debere non dubito: & constat manifestè in Christum implicitè credere, qui ipsi incorporari per Baptismum exoptat. Imò conditione addere, non erit necessarium, nam, vt diximus supra, num. 32. qui agendo aliquam actionem, iudicat se nò delinquere ex opinione probabili, absolute potest illam exercere.

Et in articulo mortis baptizari debere adultum qui in amentia incidit, si volutatis Baptismi signū praestiterit, credendo illam voluntatè perseuerasse, quando de contraria non constat, docet Zambranus, de casibus in articulo mortis, cap. 1. de *Baptismo*, dub. 8. num. 2. Nec instructionem de rebus Fidei necessariò debere praecedere postulat, cum de ea nullam faciat mentionem, & constat ex dictis à se dub. 14. fol. 37. vbi resoluit, quod existente periculo obfisionis, vel naufragij, vel similis periculi mortis, si adultus tamè sit compositus rationis, tunc baptizetur exposita Fide vt cūque: quod etiam docet Tolet. in sum. lib. 2. cap. 21. Quod optimè notauit Conciliū prouinciale Lemense *de administratione viatici ab Indis suscipiendi*, vbi resoluit modicā Fidei cognitionem sufficere, vt eis in mortis articulo Eucharistia sacra ministraretur: igitur quado nec etiam vt cūque proponi potest Fides, quia baptizandus orbatus est ratione, non oiberit, quin possit baptizari: & ad baptizandū teneatur minister: quod idè docet Henricus lib. 2. cap. 24. num. 4. dicens, quod si aliquando adultus petit Baptismū, nec constat cū rationis vsu reuocasse petitionē, erit baptizandus, licet in furia resistat: quia moraliter retinet virtuale intentionem. Addit etiā, quod si in dubio sit coniectura, quod petierit Baptismū, baptizandus sit sub conditione, vt diximus num. praecedenti. Suarez tom. 3. in 3. part. disput. 24. sect. 2. conclus. 2. resòd dicens, quod quauis ad dignam administrationē Baptismi, praeter indicia cōsentis, necessaria etiam sint aliqua poenitentiae signa; tamen si constat aliquè ostendisse voluntatem suscipiendi Baptismū, & non constat in virtuali complacencia peccati mortalis incidisse in phrenesim, praesumenda est huiusmodi dispositio, & ipsū desiderij Baptismi Ecclesie manifestatū reputabitur sufficiens etiā signū attritionis, seu bonae dispositionis, vt dignè possit ministrari Sacramentū in articulo necessitatis. Ecce hunc tantum Doctore nostram profiteri sententiā, quem tūti habeo ac si mille in illius defensionē essent adducti: si nāque milles authoribus huius excellentissimi Doctoris scripta subministrare materia scribendi, non mirum ipsum pro mille habendum fore. Docet etiam Scotus in 4. distinct. 5. art. 12. conclus. 3. qui solus totam Religionē Dominicanā honore afficere potest: fatentur omnes, vel fateri coguntur multò magis habendū esse ipsum. tractat. de iustitia, & iure suo tempore tam doctè nostrae doctrinae tradidisse, quam si modò post tot tā desertè discussa, alia superiora in lucem essent edita. Angles de Floris de *recipientibus Baptismum*, quaest. 2. art. 6. difficult. 1. fol. mihi 64. Sanchez Selecta.

Syluester verb. *Baptismus*, 4. num. 3. Armill. dicto verbo nu. 69. Scotus in 4. distinct. 4. §. *His distinguo*, vers. 2. & ibidem Gabriel quaest. 2. art. 2. conclus. 3. D. Th. 3. part. quaest. 68. artic. 12. Alensis 4. part. quaest. 4. art. 2. memb. 2. Quod magis constat ex eo, quod adulto volenti baptizari opus non sit in mentem reuocare omnia peccata sua, vt de illis attritionem nanciscantur, quod necessarium est in Sacramento Poenitentiae, sed fatis est illi attritionem generalem habere: quo sanè dolore in generali concepto, cōgrua dispositione praeficitur ad Baptismū, & illius effectus susceptionem, vt docet Ragucius in lucerna Parochorū de *Baptismo*, quaestio 41. fol. 37.

42 Hinc fit adultum, qui antequam in amentiam incidere, Baptismum petijt, postea tamen furia accensus se baptizari non patiat, posse ligari, vt sic baptizari valeat: sic expressè Syluester verbo *Baptismus*, 4. nu. 3. Eo modo quo diximus disput. 38. num. 4. furiosum resistentem vngi sacra Vnctione, ligari debere, vt cōmodius vngatur.

43 Si tamen contingat adultum illum qui Baptismum petijt, in publico concubinato viuere tempore postulari Baptismi, adhuc baptizandus est, quia etsi scandalosam vitam ageret, eo ipso quod baptizari poposcit, credendum est vitam in melius mutare desiderasse, & consequenter sufficientem habere dispositionem, vt baptizari possit.

44 Si vero ante infirmitatis tēpus, vel amentiae, Baptismū adultus postulasset, nec huius voluntatis mutationem vnquā habuisset, nec ostendisset, postea tamè concubinarium publicè vitā ageret, non postulans de nouo Baptismum, & in illo statu in amentiam sit versus, vel infirmitate correptus, ita vt signa poenitentiae ostendere nequeat, non erit baptizandus quantumcūque se desiderasse Baptismum ostendisset ante amentiam, & ante concubinatum. Docet expressè Anton. Ragucius in lucerna Parochorum, de *Baptismo*, quaestio 38. fol. 70. Cabrera de *Sacramentis*, quaest. 68. artic. 12. num. 1. Nam publicis ministris signa poenitentiae ostenderint, docet turba Doctorum, & nos diximus supra disput. 34. num. 8. & disput. 36. num. 4. Cum ergo adultus ille post petitionem Baptismi, in pulico peccato elegerit viuere, & ante tempus amentiae, vel infirmitatis, signa doloris non expresserit, in statu publici peccati perseuerasse erit iudicandum, & sicut baptizari non deberet sanae mentis existens, & in publico concubinato, ita nec dum in amentiam fuerit versus, cum post incursum amentiam mutare voluntatem nò valuerit. Hanc docent omnes Doctores supra num. 32. adduqi. At vt denegari debeat Baptismus adulto qui ante amentiam illum postulauit, adeo publicum peccatum debeat esse, quod nulla tergiversatione possit celari.

45 Vnde si occultū peccatum sit, quauis minister sciat concubinatus scelus, baptizare debet adultum, si ante tempus amentiae Baptismū postulasset etiam coram vno teste. Quapropter si testis ille Parochum vocaret ad baptizandum adultū, testimonium ferens de postulato Baptismo, quauis Parochus conscius sit concubinatus, denegare non poterit Baptismi ministratiōem, eo quod peccatori occulto publicè Sacramenta postulanti, deneganda non sunt ratione vitandae infamiae in peccatoribus, vt diximus supra disp. 43. nu. 1. B b vbi om-

vbi omnes Doctores docentes publico peccatori non esse ministranda Sacramenta, consentiunt ministranda occulto in publico petenti.

46 Si verò Parocho tantum constaret Baptismum postulare adultum illum ante amentiam, vel infirmitatem, & cognosceret quoque concubinatum adulti continuatum fuisse usque ad amentiam tempus, baptizare illum non poterit, quia occulto peccatori, in occulto poscenti Sacramenta minimè erunt ministranda, quando ministro constat de peccato non ex noticia confessionis, vt diximus disputat. 8. num. 10. & 11. & disputat. 34. num. 1.

47 Quod si adultus dixisset Parocho aliquando, à concubinatu velle cessare, & eò solum concubinam non statim eicere quia premeditari cupit, quodammodo iuuuiss, & absque iactura famæ sit expellenda, si post hæc dicta in amentiam, vel infirmitatem incidat, & tempore sanæ mentis Baptismum postulet, erit baptizandus, quia tunc poterit præsumere Parochus non ob id domi retinere concubinam, quia in peccato perseueret, sed quia aptum tempus expectat quo sit eicienda, & quoties peccatum petentis Sacramentum, aliqua tergiversatione celari possit, præsumendum est in fauorem petentis, & minister tenebitur ministrare, vt diximus disp. 38. nu. 7. Si infidelis adultus incidat in amentiam, & nihil de baptismo cogitauerit, baptizandus non erit. Quia non sufficit habere se neutraliter, & præsumitur meritò in infidelitate velle permanere. Cabrera de Sacrament. quæst. 68. art. 12. num. 2.

48 Si tamen eueniat, adultum illum, qui Baptismum petijt, sine illo extremam iam vitam egisse, quantumuis ad sint plures testes, se audiuisse petivisse Baptismum affirmantes, non poterit illi concedi sepultura Ecclesiastica, quia cum adultus intra Ecclesiam visibilem non esset ob defectum Baptismi, ab Ecclesia visibili honorari non debet funeribus, nec sepultura Ecclesiastica, nec eum agnoscat vt visibilem filium, qui visibiliter per Sacramentorum inquam ad eam non est ingressus; quod optimè confirmat Canon. trigessimus quintus Concilij Bracharenf. I. qui sic habet: *Placuit vt catechumenis sine redemptione Baptismi defunctis, nec oblationis sancta commemoratio, nec psallendi impendatur officium.* Cum autem actioni sepeliendi in loco sacro, annexum sit officium Diuinum, vt diximus disputat. 38. num. 2. & pro catechumenis officium psallendi non sit impendendum, sit consequens, nec etiam illis posse cõcedi Ecclesiasticam sepulturam. De quo videndus Suarez tom. de penit. disputat. 48. sect. 6. in fin. Nec mirum erit, adulto non baptizato non esse concedendam Ecclesiasticam sepulturam, quãtũmvis desideranti Baptismum, cum tempore interdicti illa non concedatur fidelibus decedentibus sine Bulla cruciata, licet Sacramenta suscepissent, & maius impedimentum reputatur ad priuationem sepulturæ, Baptismo aquæ carere, quàm interdicto præpediri; & fideli, qui annuæ confessionis mandatũ non impleuit, sepultura nõ cõceditur, licet penitentia signa ostenderit, vt constat ex cap. *Omnis vtriusque sexus, de penitent. & remission.* Concedens tamen erit, vt fideles non vt canem abijciant in campum adultum illum, nec pueris ad lapidandum, & distrahendũ per calles tradant, cũ inter exponant Baptismũ, & illũ respicientẽ differentia sit seruanda, & piè credi possit saluũ factũ esse petentẽ Baptismũ, & absq; dubio cõsequatur æternã salutẽ, si ex cõtriti-

ne cordis petivisset. Nec obstat, qd peccatori publico ostendenti signa penitentia, quamuis non absolute concedi possit Ecclesiastica sepultura, quia ille cũ filius esset Ecclesie visibilis, honorari debet ab ea, si aliàs non præsumat dationẽ æternã incurrisse, ostensis tñ penitentia signis talis præsupptio amouetur, & contraria acquiritur, cũ agat tunc fidelis quantum in se fit (iudicio hominum) ad inuendam amicitiam cum Deo, & ad consequendam gratiam, pignus certum gloria.

49 Et licet infideli non baptizato, martyrium tamẽ patienti pro Fide Christi, debeat concedi sepultura Ecclesiastica, idẽ est, quia testimoniũ illud exterius moriendi pro Christo, æquiuale Baptismo aquæ, & martyrem vt filium visibile, recognoscit ipsa visibilis Ecclesia. Qui vero se dolere de peccatis per signa externa ostendit, etsi testimoniũ externũ offerat, non tamẽ adeo efficacis est, quod Ecclesiã cogat se matrẽ adultũ appellare, & in ipsius vlnis tutari, & hoc fit merito, ne adulti nondum Baptismo abluti, fœcundes differat Baptismum suscipere, fides quocumque tempore illud postulauerint, et si de factõ nõ sit susceptum ob mortẽ improvidã, & acceleratam, Ecclesiam tanquam matrẽ aditus ipsamq; illos clementer proteclurã. At martyrium cũ signum maximæ dilectionis sit, ex illo Ioann. 15. *Maiorem charitatem nemo habet quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis,* premit Ecclesiam matrẽ se ostendere martyris, vt qui pro illa vltro moriendo, Christi esse filium, & amicũ declarauit, matrẽ inueniat, in cuius sinu defunctum iam corpus quietem nanciscatur.

AN IUDEX SUPERIOR, SIVE inferior, ad actus iudicarios exercendos prouos ad sententiã pronunciationem, vel in ipsius sententiã actuali prolacione, possit vti opinione minùs probabili, vel teneantur semper probabiliorem sectari: & idem de iudice arbitro?

S V M M A R I V M.

48 *Authoris iudicium affirmatiuum, num. 50.*

In triplici statu potest considerari iudex, & de illo dubitari, an sit illi licitum sententiã minùs probabilem sequi. Et adducitur vtilis doctrina ad hanc difficultatem exactè explicandam, num. 51.

Adducuntur exempla quibus primus status iudicis explicatur, num. 52.

Quid sentiendum sit dum iudicat in secundo statu constitutus, num. 53.

Adducuntur exempla scitu digna quibus explicatur tertius status iudicis, & resoluitur in tali statu fas illi esse minùs probabilem sententiã amplectari, nu. 54.

Authoris iudicium.

50 **I**udex iudicem minùs probabilem opinionem sequi arbitror. Cum nec temerè, nec imprudenter agat, qui ratione probabili ducitur. Docent Medina 1. 2. quæstione 19. articulo sexto, dubio penultimo, & ad vltim. Aragon. 2. 2. quæst. 63. articulo 4. dubio

dubio penultimo, & 16. Salon dicta quæstione, & articulo, controuerf. 2. concl. 4. Ledesma 2. parte, summ. tra. 8. cap. 22. post 11. conclusionem, difficult. 2. fol. 746. Salas 1. 2. quæst. 21. disput. vnica, sect. 12. num. 118. Sairus Clau Regia, lib. 1. cap. 11. nu. 8. Sanchez lib. 1. summæ, cap. 9. num. 47. reputans hoc probabile. Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 1. 1. cap. 5. nu. 362. Martin del Rio de magia, lib. 5. §. *Quia quotiescunque*, Triuino in praxi examinatorum, fol. 279. Villalobos 1. tom. summ. tractatu 1. difficult. 15. num. 1. Malderia 1. 2. disput. 86. Episcopus Troyanus in la pregnancia del trigo, cap. 8. fol. 108. Cornejo 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. 3. ante nu. 8. Fagundez 2. præcept. lib. 3. cap. 4. nu. 5. ¶ Quod verum arbitror, quãuis iudex sit supremus: in quo à Vazquez discedo 1. 2. tom. 1. disput. 64. num. 5. & à Torres de iustitia, disput. 48. num. 9. Sicut enim in Vazq. opinione Doctor interrogatus potest respondere ex aliorũ opinione, quando responsio fauet interroganti, quod etiã docet Sairus in Clau Regia, lib. 1. cap. 6. num. 11. Eodem modo iudex supremus interrogatur à colligantibus quodnam sit eius iudicium & sententia. Et cum opus sit vnum ex colligantibus dammare ex propria opinione iudicium ferens, vt illum liberet, ex opinione aliorum iudicare fas illi erit, estõ alter sit damnandus. Docet Montefinus 1. 2. tom. 1. disput. 29. quæst. 5. nu. 211. dicens, quod cũ possit supremus iudex doctos consulere, poterit illorũ opinionem sequi, aliàs frustra postularet consilium.

Quod si iudex sit arbiter, & à colligantibus eligatur sub conditione, quod iuxta suum iudicium debeat iudicare & non iuxta aliorum, non poterit alienam opinionem sequi. Montef. num. 213. Si tamen æquè probabiliter duas opiniones sustineat, iuxta quãlibet poterit iudicare, cum verificetur ferre iudicium proprium in sententia ferenda. Quo fit satis absurdè dixisse Berruquere in paruo tractatu de eligendo dignorem in beneficio, fol. 39. esse regulam Theologorum, iudicem constitutum esse opinionem magis probabilem amplectari, cum vt iam monstratum est, tot & tanti doctores oppositum testentur. Sed reuera ille nec scribendi methodum, nec authorum lectionem nactum fuisse, satis ostendit.

51 At licet iudex vti possit opinione probabili relicta probabiliore, non tamen id tam distinctè agunt Doctores, ac opus erat: ex quo prouenit, plures allucinari, & contrarium eius, quod resoluendum erat docere. Notandum igitur in triplici statu posse iudicem considerari, & in quolibet illorũ dubitari, an illi sit æquum opinionem probabilem sectari, relicta probabiliore. Primò ergo considerari potest iudex cũ examinat testes, vel reum interrogat, delinquentẽ incarcerat, vel ex Ecclesia extrahit, vel alia munia agit præter hoc quod sit sententiam pronuntiare. In hoc ergo statu si dentur opiniones, afferente vna in tali, vel tali euentu non posse iudicem reum interrogare, quia sufficientia indicia non præcedunt, aut infamia, docente alia opinione posse interrogationẽ fieri, quia indicia illa sufficientia reputantur à Doctores illius opinionis; in hoc, inquam, statu integrũ est iudici opinionem minùs probabilem amplectari. Quia cum id possit quilibet alius, quãrà ratione in hoc fauore peioris conditionis erit iudex vt bene aduertit Sairus in Clau Regia, lib. 1. cap. 11. num. 8. & Sanchez in summa, lib. 1. cap. 9. num. 14. & 43.

In secundo statu potest iudex considerari, dũ videtur Sanchez selecta.

licet sententiã profert circa ius partium super aliquod factũ: quod tamen non supponunt esse idem partes, sed omnino diuersum: inde proueniens, quod vtraque pars testimonijs, aut instrumetis ius sibi competere probauit. In hoc ergo statu tenetur iudex meliorem probationem sequi, hoc est illi rem applicare qui melioribus, & efficacioribus testimonijs, & instrumentis probauit rem sibi cõpetere vt diximus disputat. præcedenti num. 49. in fin. Notanter dixi in hoc euentu constitutũ inueniri iudicẽ meliorem probationem sequi, & non dixi opinionem probabiliorem, quia probabilitas facti re vera non est opinio, sed lato vocabulo quatenus dicta hominum, & attestaciones, opiniones dicuntur, vt docet Sanchez in summa, lib. 1. cap. 9. num. 44. qui ait, non esse ad reẽ dum de opinionibus agitur, an sit fas sequi minus probabilem, vel nõ, tractare de opinione facti, cum re vera opinio facti seu probabilitas facti opinio dicenda nõ sit. Docet Villalobos in summa, 1. tom. difficult. 10. in fin. tractatu 1. Quod igitur in hoc euentu obstrictus sit iudex probationem meliorem sequi, cõstat manifestè. Nam iudex in hoc euentu debet iudicare iuxta allegata, & probata, merita causæ ponderando: vbi ergo pondus maius causæ liberauerit, illi iudex fauere obligabitur. Quod intellige etiam, quando nulla pars litigantium possessionem rei circa quam lis vertitur obtinet: à fortiori ergo, si possessionem haberet, & ex alio probationes vrgentiores, tenebitur iudex rem possidenti applicare. Si verò nullus possideat, & æquales sint probationes, cui maluerit, integrum erit iudici rem applicare: sicut licet inter duos æquè dignos ad beneficium alteri illorum conferre, vt docet Sanchez in summa, lib. 1. cap. 9. num. 45. Ledesma 2. tom. summ. cap. 22. post conclusionem 11. E contra si æqualitas probationũ detur, & alter possideat, possidenti fauendum est, vt constat manifestè ex cap. *Ex litteris*, de probat. per hæc verba: *Quod si ambarum partium testes sint æquè idonei, possessoris testes præferuntur: & ex regula iuris in 6. Cum sunt partium iura obscura, reo (qualis est possessor) fouendum est potius quàm affori.* (Non enim nomine, Reus, solum criminofus intelligitur, sed quicumque patitur ab actore, siue in ciuilibus, siue in criminalibus) & conueniat in hoc omnes quos vidi Doctores.

In tertio statu potest cõsiderari iudex, dũ videlicet sententiã aliquã fert inter partes colligantes, quæ tamen nõ variant in facto, sed supponentes idem, & tale esse, adhuc contendit ex lege sibi rem applicandã fore à iudice, vtraque intendere iudicẽ cogi sententiã pronuntiare iuxta aliquam legẽ, sed tamen lex illa aliter ab aliquibus Doctores, & aliter ab alijs intelligitur. In hoc ergo statu liberum erit iudici minùs probabilem opinionem sectari, interpretando videlicet legem iuxta illam, & sic litem decidere. Horum autem statuum nonnulla exempla adducere proficuum valde erit.

52 In primo nãque statu opinionũ varietas inuenitur, afferentibus quibusdam nefas fore iudici testes interrogare de delincente occulto, doctores alijs id sibi licere iuxta a nobis dicta disputat. 43. num. 39. In hoc igitur euentu integrum erit iudici opinionem sibi visam minùs probabilem eligere, & iuxta illam de reo interrogare, vel non. Similiter opinionum discrimen inuenitur. *Nun vnicus testis omni exceptione maior constituat semiplenam probationem in causis criminalibus,*

malibus, docentibus quibusdam vnicum testem non sufficere nisi coniungantur indicia, vel coniecturae verisimiles: alij vero solum testimonium vnius testis omnino exceptione superioris desiderantibus. Tunc poterit iudex ad torturam rei procedere cum vnius tantum testis assertione, quantumvis illa opinio sibi visa fuerit minus probabilis. Deinde opiniones circumferuntur variae, *Nū in causa capitali possit iudex interrogare reū ex præcepto illum obligando ad responsum veritatis, quando solum delictum est semiprobatum*, iuxta dicta à nobis disput. 43. num. 28. & 29. dicentibus quibusdam id sibi licere, negantibus alijs. In hoc ergo eventu liberū erit iudici interrogare reū quāvis illi videatur illud esse minus probabile, vel è contra, fas illi erit non interrogare, licet oppositum sibi probabilius fuerit visum. Nec obstat regulam dari, quod *in dubijs semper sit fauendum reo*. Nam illa solum intelligitur in verè dubijs, non in opinionibus.

Vtcrius cum probabile satis sit, non posse iudicem condemnare innocentē, quātumvis secundum allegata, & probata constet delinquentem esse, vt docent Adrian. quodlib. 6. art. 3. Angel. verb. *iudicare*, num. 7. Lyran. in c. 23. Exod. explicans illud, *Innocentē, & iustū*, Hostiensis, Calderin, Panormit. in cap. *Pastoralis*, 28. de officio delegati, Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 10. Nauarr. de restitut. lib. 2. cap. 3. num. 15. 1. & plures quos allegat Couarr. lib. 1. variar. cap. 1. num. 3. assertibus alijs oppositum, poterit iudex innocentem non condemnare, licet sibi videatur esse illud minus probabile, vel è contra, æquum erit illi condemnare, estò minus probabile esse sibi opinetur illud agere.

Rursus cum opinionum discordia inueniatur, *Num iudex vel ipsius minister possit incarcerare delinquentē in alieno territorio inuentum*, asserentibus quibusdam illud nefas esse, quāvis à proprio territorio vsque ad alienū fuerit illum persequutus, alijs oppositū affirmantibus, vt refert Anton. Gomez 3. tom. variarum, cap. 9. num. 4. facultas erit iudici incarcerare, licet illud esse minus probabile sibi videatur; vel è contra, licitum erit non incarcerare, quāuis id esse probabilis iudicet.

Denique cum variae dentur sententiae, *An blasphemio immunitas Ecclesiae faueat*, vna affirmante vt Nauarr. cap. 15. num. 21. cum alijs, negante alia vt Couarr. lib. 2. variarum, cap. 20. num. 11. in fin. cum alijs, erit in potestate iudicis quam maluerit opinionem eligere, etiam relicta sibi visa probabiliori. Deinde discordia opinionum datur, *Num committenti delictum in Ecclesia faueat Ecclesia pro alijs delictis extra Ecclesiam perpetratis*; negantis quibusdam quando delictum in Ecclesia commissum nondum punitum inuenitur, vt docent Clarus lib. 5. *Receptar.* quæst. 30. Boerius decis. 110. num. 10. affirmantibus alijs, vt Couarr. lib. 2. variarum, cap. 20. num. 5. vers. 24. Poterit iudex extrahere, vel non, delinquentem ex Ecclesia iuxta opinionem sibi visam minus probabilem.

Similiter cum varij sint authores, *Num exeunti ab Ecclesia committenti criminis causa faueat Ecclesia, vel non*; affirmantibus Azevedo in l. 3. num. 28. tit. 1. lib. 1. recop. cum aliquibus, contradicentibus alijs, vt Anton. Gomez 3. tom. variarum, cap. 10. num. 2. in medio, vers. *Idem*. in potestate erit iudicis extrahere, vel non, delinquentem ab Ecclesia, minus probabilem opinionem sequendo.

Præterea cum discordent doctores affirmantibus qui-

busdam occidenti clericum non fauere Ecclesiam, vt Farinac. 1. tom. crim. tit. de *carceribus*, quæst. 28. num. 21. negantibus alijs, Nauarr. in Manual. cap. 25. nu. 19. & 22. Paz in pract. 1. tom. par. 5. cap. 3. §. 3. num. 103. 104. & 105. & 169. 170. & 171. in iudicis electione erit delinquentem ab Ecclesia extrahere, vel non.

Postremò cum varij sint Doctores affirmantibus quibusdam Ecclesiam non fauere delinquenti qui è manibus satellitū eripitur, & ad Ecclesiam confugit, vt docent Syluest. in summ. verb. *Immunitas*, 3. quæst. 1. Ant. Gomez tom. 3. variar. c. 2. vers. 4. negantibus alijs, vt Nauarr. c. 25. num. 19. & alij relati à Claro lib. 5. *Receptar.* §. fin. quæst. 3. num. 22. & quæst. 89. nu. 1. & 2. in libertate erit iudicis extrahere, vel non, delinquentē ab Ecclesia, se conformando minus probabilis opinioni.

53 In secundo vero statu iudicis, dum videlicet collitigantes domū, vel equū sibi competere contendunt, & quilibet illorum testibus, & scripturis seu alijs testimonijs probat sibi esse applicandū, iam diximus suprā, cōstrictum iri iudicem melius probanti rem tradere, nec respectu huius exempla adducere erit opus.

54 In tertio vero statu dum iudex sententiam profert rem applicando vni collitigantium, & auferendo illā ab altero qui possidebat, iam diximus esse sibi licitum possidentem spoliare, si intelligat legem iuxta quam decidenda est lis, contrariam esse possidētī, verbi gratia, discriminant Doctores, *Num fructus industrialis bona fide consumptos possessor bona fide teneatur restituere?* Affirmantibus quibusdam, & negantibus alijs, quos pro vtraque opinione refert Zauillos in *practicis quæstionibus communibus contra communes*, quæst. 119. tunc poterit iudex possessorem bonæ fidei, iuxta vnam opinionem etiam sibi visam minus probabilem non obligare ad restitutionem, vel è contra iuxta alteram infringere ad restitutionem fructuum iā cōsumptorum, licet minus probabilem opinionem arbitretur esse, quæ docet restituendos fore. Quid autem cōseamus circa horum fructuum restitutionem, resoluimus disputatione antecedenti, num. 19.

Nec obstat regula, *Quod in dubijs melior sit conditio possidentis*. Nam illud intelligitur in dubio in rigore sumpto, non in opinionibus, vt docent Sanchez lib. 2. de matrimonio, disput. 41. num. 30. & in summ. lib. 1. cap. 9. num. 53. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 63. in fine, Villalobos tom. 1. summ. difficult. 5. num. 3. tract. 1. & difficult. 9. num. 1. Qui licet adducat Azorium pro hac opinione, tom. 1. instit. lib. 2. cap. 16. in fine, falsò eum adducit. Nam Azor. tantum ait, illam regulam, *In dubijs tutior pars est eligenda*, solum habere locum in dubijs non in opinionibus, valde tamē diuersa est vna ab alia regula.

Similiter cum varij reperiantur Doctores, *An filij reorum lesæ Maiestatis Diuinae, vel humane geniti ante parentum crimen, afficiantur penis iure statuti in eorum filios?* Affirmantibus quibusdam quos refert Sanchez in summa, lib. 2. cap. 27. à num. 6. negantibus alijs, quos sequor, & refert quoque Sanchez à num. 14. poterit iudex quam maluerit ex his opinionibus eligere, & damnare, vel non, filium natum ante parentis crimen.

Deinde cum opiniones diuersæ reperiantur, *Nū filij exposti ad Ecclesiam lapidē reputentur legitimi, vel illegitimi?* negantibus quibusdam Doctoribus, & assertibus alijs illegitimos reputandos fore quos sequor, & refert

& refert Garcia tomo 2. de beneficijs, part. 7. cap. 2. à num. 6. integrum erit iudici in fauorem exposti sententiam ferre illum legitimum esse declarando, vel è contra tanquam illegitimum habendum.

Præterea cum diuersè iudicent Doctores, *An ius patronatus possit prescriptione acquiri*, affirmantibus aliquibus, & negantibus alijs, quos omnes refert Zauillos in *practicis quæstionibus communibus contra communes*, quæst. 614. & in cōcordiam redigens, quod affirmans opinio intelligatur quādo Ecclesia fuisset patrona, negans verò quando non fuisset: poterit iudex harum quamlibet opinionem imitans, sententiam pronuntiare in fauorem, vel contra ius patronatus prescriptione acquiritum.

Deinde cum varient Doctores, *Num pater cōstrictus sit filiam naturalem dotare?* affirmantibus quibusdam quos sequor, & contradicentibus alijs quos pro vtraque parte refert Zauillos in *communibus*, quæst. 565. integrum erit iudici patrem premere, vel non, ad dotis solutionem.

Vtcrius cum dimicent inter se Doctores, *Vtrum protestatio annullat actum sequentem?* affirmantibus quibusdam, si in continenti fiat, secus si ex intervallo, dicentibus alijs annullari actum contrarium, ex intervallo fiat protestatio, quibus assentior, & omnes refert Zauillos in *communibus*, quæst. 489. liberum erit iudici in fauorem protestantis ex intervallo iudicare, vel contra illum.

Deinceps cum opinionum varietas reperiat: *An tempore pestis possit fieri testamentū cum minori testium numero?* cōtradiciente vna, & annuente altera, quæ placet, fas erit iudici testamentū fuisse validum declarare, vel non, iuxta vnam, vel alteram opinionem quas refert Zauillos tom. 1. *communium*, quæst. 290.

Rursus cum oppositæ inueniantur sententiæ: *An videlicet collatio beneficii facta infami sit ipso iure nulla?* affirmante vna opinione, negante altera (quæ placet) quarum opinionum defensores adducit Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 7. cap. 8. à num. 44. liberum erit iudici possessori beneficii fauere, vel non, iuxta opinionem diuersitatem.

Præter hæc cum opinio reperiat probabilis censens collationem beneficii factam irregulari esse ipso iure nullam, dicente alia non esse ipso facto nullam, sed valere donec priuatur beneficiarius, quas refert Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 7. cap. 11. à num. 1. in potestate iudicis erit irregulare non condemnare ad fructuum restitutionem, vel è contra illum condemnare.

Vtcrius cum varij adfint Doctores, *Num Episcopus possit dispensare super impedimēta matrimonium dirimentia, quando impedimentum est occultum, & ad Papam vel alium habentem facultatem dispensandi, non potest haberi recursus propter paupertatem, vel alias causas impediētes, & in separatione à matrimonio orivetur magnum scandalum?* Censentibus quibusdam pro affirmatiua parte, quos refert Sanchez lib. 2. de matrimonio, disput. 40. à num. 2. & Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 11. cap. 5. num. 342. opinantibus alijs pro negatiua parte, qui etiam referuntur à Sanchez, & Garcia num. 343. integrum erit Episcopo, vt iudici illius causæ, dispensare vel non, & iudicium ferre iuxta sententiam sibi visam minus probabilem, relicta probabiliori.

Sanchez Selecta.

Postremò cum pugnent inter se Doctores, *An se hodie Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reformat. matrimonii beneficiatus contraheret sine paroco aut testibus, amitteret ipso facto beneficiū?* affirmantibus quibusdam, negantibus alijs, quos pro vtraque opinione refert Sanchez de matrimonio, lib. 7. disput. 42. à num. 7. & Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 11. cap. 8. num. 13. 14. & 15. liberum erit iudici condemnare beneficiarium ad fructuum restitutionem à die contracti matrimonij, vel non condemnare illum, nisi à die latæ sententiæ à priuatione beneficii. Et sic de alijs plurimis exemplis. Hæc de iudicibus dixisse sufficiat, quæ hæcenus taliter explicata non fuisse à nullo authorū, vel non fatebitur lector, qui aliorum librorū studio se applicauerit.

Quia tamen suprā num. 1. diximus contra sententiam certam nunquam præualere posse opinionem, possit aliquis inde deducere contra verba legis fas nunquam fore iudicare, quantumcunque opinio detur illud posse fieri testificans. At hoc posse fieri testatur, eò quod ius certum legis non in eo solum situm est, quod videlicet scripta sit à parte rei existens, sed in eo quod iusta sit & rationalis: quoties igitur opinio versatur cōsensu aliquam legem in aliquo casu seruandam non fore, eò quod iniusta, & irrationabilis pro tunc sit lex, quantumcunque à parte rei existat, non habet ius certum, vt iuxta illam sit iudicandum, sed probabile tantum, seu opinabile: quapropter lex solum dicitur certa sententia quoad existentiam in rerum natura, non tamen dicitur certa sententia quoad iustitiā, & æquitatem quam debet continere. Vnde secundum hanc rationem, qui propter opinionem procedit aduersus legem, non procedit ex opinione contra sententiam certam, sed ex opinione cōtra opinionem. Hoc bene notetur, reperiantur namque aliqui Iurisperiti nunquam audentes contra verba legis iudicare, & consequenter huiusmodi DD. nunquam inuenisse epicheiam, est quoque compertum.

Animaduertant quoque Iurisperiti non ob id subijci syndicatui, quod iuxta opinionem probabilem sententiam ferant relicta probabiliori, & cōmuniiori. Nam vt iam sæpè probauimus, prudēter agit qui iuxta opinionem probabilem operatur, syndicare aut iudicē eò quod iuxta probabilem opinionem sententiam tulit, esset eum punire absque culpa: quod herclicè iniquū est, & oppositū rectæ rationi. Quapropter DD. oppositum sentientes reijciendi sunt velut punctum veritatis non attingentes. Certè namque in principijs moralibus minus fidentium est de Iurisperitis quàm de Theologis.

Et obsequiū Deo prestare reor Doctore opiniones releuantes docentem, vt diximus disputat. præcedentē, num. 36. cum inde peccatorum copiam minuat. Ferūt ægrè plures aliquam introduci opinionem, quæ à peccato liberet, nimiamque operandi licentiam, opinionem appellant, v. g. quod in ieiunij die sumi possit nocturna refectio in quantitate dimidiæ libræ, vt dicemus disputat. 52. nu. 7. etiam ex *Viscobos* sumatur, vt illo num. 7. Qui tamen immerito authori opinionem introducenti inuisi redduntur. Nam vel contentundum vitare peccatum operantium iuxta illam opinionem, quod opus non est, cum iuxta illam opus exequens minimè delinquat, eò quod sequatur authoris docti doctrinam, iuxta dicta num. 61. vel authoris scelus impedire cupiunt talem opinionem doctis, quod nequaquam necessarium est, cum ipse

Bb 3 bona

bona fide arbitrans rem licitam docere, minimè delinquat. Fit ergo potius gratia auctori esse debitas ob licentiam operandi absque peccato concessam, quàm reprehensione reddi dignum, & alijs exosum.

Consulensque doctorem boni nominis iuxta illius opinionem poterit operari, ut diximus num. 61. quamuis rogans consilium suspicetur ipsum doctorem decipi, dum tamen id certò non cognoscat, valde namque diuersum est certò cognoscere doctorem falli, & aliud suspicari eum deceptioni subijci.

Ob quod certum est, fas esse cuique doctorem quærere, qui in fauorem suum respondeat, ut bene docet Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. ... Nec oppositum inquit Nauarr. licet à Sanchez pro opposita sententia adducatur.

Et posse Aduocatum minùs probabile opinionem patrocinari, dummodo illius minoris probabilitatis certiorum faciat clientem, bene docet Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 53. & 54. Vazquez 1.2. tom. 1. disput. 64. cap. 1. num. 3. Salas 1.2. disputatione vnica, sect. 11. num. 103. & 104. Sayrus Clauj Regia, lib. 1. cap. 11. num. vltim. Azor, tom. 1. lib. 2. cap. 17. quæst. vltima. Gutierrez quæst. Canonic. cap. 13. num. 24. Mercado de tratos y contratos, lib. 4. cap. 18. Sotus lib. 5. de iustitia, quæst. 8. artic. 3. Burgos de Paz in proœmio legum. Tauri à num. 397. Cordub. lib. 2. quæst. 3. Layman 1. tom. cap. 5. §. 3. num. 17. tract. 1. Granada 1.2. tract. 12. disput. 4. sect. 4. num. 40. Qui deceptus fuit in eo quod arbitretur non esse fas aduocato partem minùs probabilem contra bonum possessorem tueri, aut minùs probabile contra reum, ex quod in dubijs reo, & possessori fauendum sit, ex regulis iuris in 6. At non fuit ab eo animaduersum id solum esse verum in verè dubijs, non in opinionibus, ut diximus disput. ...

Si verò censet illis verbis non esse fas aduocato minùs probatam partem defendere, in hoc deceptus est. Quia si colligantur de incertitudine litis notitiam præstet, & ipse censentiat, nulli irrogat iniuriam partem minùs probatam defendens, iudex enim habenti certius ius applicabit sententiam.

AN REX POSSIT EX OPINIONE MINUS PROBABILITY GERERE BELLUM AD OCCUPANDUM REGNUM AB ALTERO REGE, IUXTA OPPOSITAM OPINIONEM PROBABLEM POFESSUM?

S V M M A R I V M.

Quinam consulendi sint Doctores circa presentem difficultatem? num. 55.

Quod confusè à Doctores præsentis agitur controversia, nec hætenus sit satis explicatum quid liceat Regibus circa bellum, num. 56.

Quando Rex non habet opinionem facti, sed iuris, quod videlicet sibi comperat Regnum, poterit alterum Regem possidentem spoliare, & adducitur utilis doctrina, num. 57.

Quinam Doctores sententia auctoris faueant, adducuntur, num. 58.

Obiectio aduersus auctoris iudicium adducitur, quam maximè extollunt aduersarij, num. 59.

Dirigitur facili obiectio cum doctrina scitu digna, numero 60.

AN Rex possit ex opinione minùs probabili gerere bellum contra aliud Regem; consultabitur Vazquez 1.2. tom. 1. disput. 64. cap. 3. Molina tom. 1. de iust. & iure, disput. 103. Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 53. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 16. punct. 2. fol. 845. Bañez 2. 2. quæst. 40. art. 1. dub. 5. Lede sma summ. tom. 2. tract. 3. de charitate, c. 13. à conclus. 14. Viator. in relect. de Indis insularis, dub. 3. num. 27. Rodrig. 1. tom. summ. cap. 125. Vega 1. part. summ. cap. 121. cas. 3. Syluester, Armil. Tabien. verb. Bellum, Reginald. tom. 2. prax. lib. 21. à num. 92. Malderus de virtutibus, quæst. 40. art. 1. dub. 3. & 4. Salas 1.2. quæst. 21. tract. 8. disput. vnica, sect. 15. à num. 121. Torres 2. 2. tom. 1. disput. 90. dub. 2. & opusculo, fol. 461. Suarez 2. 2. tract. de bello, disput. 13. sect. 6. fol. 810. Montef. 1. 2. tom. 1. disput. 29. quæst. 5. num. 217. & latius Anton, Perez in Laurea Salmantina, certam. 10. cap. 13. num. 98. Malderus 1.2. disput. 86. Granada 1.2. disput. 4. sect. 4. num. vlt. tract. 12. Layman, tom. 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 25.

Sed tamen quamuis prædicti auctores consulantur, adeo varij sunt, quod veritas penitus attingi non possit. Tū quia non diffingunt, quando distinctione opus maximè erat. Vnde ad ipsius plenam cognitionem reuocandum est in memoriam illud quod num. 50. diximus de opinione quam possit iudex sequi vel non. Duplici ergo via percipere possumus, Regem habere opinionem, quod videlicet sibi comperat aliquod regnum. Primo modo dū instrumenta, & scripturas habet probantia regnum sibi comperat, & id testibus quoque comprobatur; alter verò Rex suas iudicè scripturas præhabet, & testibus similiter ius suum ad regnū fulcit. In hoc ergo euentu Regi neutiquam licet alterum Regem debellare, & à possessione regni spoliare. (Imò licet neuter possideat, tenebitur nō debellare ad occupandū regnū, sed iudices nominare qui iure vtriusque Regis inspecto sententiā ferant, & vni illorū applicent. Nec opus erit inter Reges diuidere regnū, licet ius ad illud sit æqualiter dubij, ita Suarez 2. 2. de bello, disp. 13. sect. 6. num. 4. in quo à Victoria discedo in relectione de iure belli, quæ est posterior de Indis insularis, à num. 27. & à Vazquez infra allegando nu. 6. Villalob. infra num. 10. suo.) Nam ut diximus disp. antecedenti, num. 48. & 49. 52. & 54. opinio probabilis facti nō est propriè opinio quæ tutā possit reddere conscientiam operantis iuxta illā; sicut enim fas minimè esset alicui habenti testes dicentes re aliquam esse suam, eam accipere à possidente, verū nec à non possidente, ut diximus disput. antecedenti, nu. 52. & 54. sed opus erit illi, iudicè adire, qui inspectis vtriusque partis probationibus sententiā ferat, & rem applicet melius probanti: sic & Regi erit necessarium iudicem adire qui saltē ab vtroque Rege nominetur, ut consideratis vtriusque probationibus, melius probanti regnum applicet. Est namque cōsentaneum iuri naturæ dirimi iudicio prudentis iudicis illud quod iudicio Doctorum difficultatem in iure continet; armis autem velle ius regni vindicare, & non iudicio iudicis, barbarum est, & dictamini rati onis aduersum, ut bene docet Vazq. 1.2. tom. 1. disput. 64. num. 13. & 17. cap. 3. Suarez 2. 2. tract. de bello, disp. 13. sect. 6. nu. 5. Villalob. 1. tom. summ. tract. 1. difficult. 17. num. 7. Quod si nō sit Rex requisitus re deferre ad iudicem, tunc ratione illius iniuriæ æquum erit Regi

erit Regi requirenti spoliare illum à regno, ut docet Vazquez nu. 20. Villalob. nu. 5. & Suarez disput. 13. sect. 7. nu. 3. nam sicut iudicè integrum erit applicare parti petenti seu auctori rem quando reus renuit ad iudicium venire, & ex eo quod non comparet pro conuictio iudicatur, & quod consiteatur ius suum infirmū esse: sic & Rex nolens ad iudicium venire, ab altero Rege merito iudicatur cōuictus, & illius ius infirmum & caducum haberi; qui quidem Rex sibi regnum applicare potest, cum superiorem iudicem non habeat qui applicandi munus exequatur tunc: vbi enim publica autoritas deficit quæ subuenire possit damnū patienti, autoritate propria auxilium posse quæri iure naturæ concessum est. Et Principes manere in hac vita sine remedio contra iniurias illatas, maximum esset incommodum, ut Vazquez supra num. 12. Villalob. numer. 5. supra.

Secundo modo potest Rex habere opinionem probabilem sibi regnum comperere, quando videlicet nō interuenit opinio facti, ut diximus iam, sed iuris, verbi gratia, si opinio versaretur affirmas Regem talia vel illa tributa exigentem tyrannum esse, posseque à quocumque; alio Rege à regno spoliari, contradiceret tamē alia opinio, & minimè posse spoliari à regno censeret; tunc opinio illa prima ductus Rex bellū possit gerere, & à regno spoliare alium Regem. Nec in hoc euentu opus esset iudicem adire, eò quod ius ad regnū tunc non nitatur in opinione facti dubij, cuius dubietas vinci debeat melioribus probationibus quas iudicare ratione, & non armis sit opus: sed nitatur in facto certo quod vterque Rex tale esse fatetur, v.g. quod tributa illa imposita sint, & determinatum iā sit per Doctorum opinionem, quid in illo euentu possit licitè agi vel non: imò id quoque tacitè decretum est per leges, eas permanere permittunt, ut in simili diximus supra nu. 3. Et sicut habenti, verbi gratia, opinionem ex testamento minus solemnè acquiri ius ad rem legatam, eamque posse auferri à possessore, nefas neutiquam est accipere priuata autoritate, cessante scandalo, ut diximus disput. 43. nu. 54. & 55. sic nec deterioris conditionis erit Rex dum iuris opinione fulcitur dicente regnum ad se pertinere, quin propria autoritate illud valeat vindicare. Nec propter scandalum vel reipublicæ turbationem constrictus erit Rex à regno sibi comperente secundum probabilem opinionem acquirèdo abstinere, cum tunc turbatio à causa iusta oriatur, nec Regi sit medium aliquod quo vitare possit scandalum & turbationem, & alias regnum acquirere sicut habet priuata persona, quæ ad iudicium rem deferens, & scandalum seu reipublicæ seditionem cauet, & eam rem recuperat, iudicè scilicet illam applicante, ut bene aduertit Grassis 2. part. decis. lib. 2. cap. 20. num. 5. Suarez de fide vbi de bello, disput. 13. sect. 2. num. 2.

Præterea turbatio reipublicæ solum prohibita est inter ciues eiusdem regni, eò quod necesse sit turbatione intercedente desolari regnum, Christo dicente, Luca cap. 11. *Omne regnum in se diuisum desolabitur*: obque commune bonum tuendum æquum est personam priuatam ius suum negligere; ne sequatur, ut vinculum illud publicæ concordie, quo præcipuè salus populi, & humana societas continetur, vel dissoluatur penitus, vel saltem relaxetur maximè ac debilitetur: at quod inter diuersa regna turbatio detur, causa iusta in-

tercedente inconueniens non est, nec contra ius naturæ, cum vnum regnum non teneatur extraneum regnum conferuare, ob quod cogendus non est Rex ius suum negligere ob extranei regni conferuationem, sicut cogitur persona priuata suam reipublicam indè seruare. Vnde seditio solum interuenit inter partes eiusdem ciuitatis, ut docet Valent. 2. 2. disput. 3. q. 18. punct. 2. fol. 876. bellum autem inter integras Reipublicas, quod docet D. Thom. 2. 2. quæst. 42. & Suarez 2. 2. de seditione, vbi ait intrinsecè malam esse, non autem bellum. Imò ut rectè aduertit Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 49. bellum iustum non opponitur paci, imò ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 29. art. 2. ad secundum, debellantes pacem consequi intendunt. Et sicut contra rationis dictamē minimè est vim vi repellere, sed potius id licet ex regula iuris, *vim vi, &c.* & ex cap. si vero, extra de sent. excom. ex l. 1. C. vnde vi, & l. 1. & 3. ff. de vi & vi armata, cap. solum extra de restit. spoliatorū, Suarez 2. 2. de bello, sect. 1. nu. 6. & ceteri doctores. Sic & opinio opinionem repellere erit licitum, cū vna opinio alteri vim inferat.

Hanc nostram sententiam pro prima parte ipsius docent Vazquez, Villalobos supra, ut vidimus. Salas 1.2. tom. 1. quæst. 21. tract. 8. disputat. vnica, sect. 13. num. 128. Montef. 12. tom. 1. disput. 29. Torres 2. 2. tom. 1. disp. 90. dub. 2. Bañez 2. 2. quæst. 40. art. 1. dub. 5. Molina 1. tom. de iustitia, disput. 103. Suarez tom. de Fide, tract. de bello, disput. 13. sect. 6. fol. 810. Vallet. 1.2. disput. 3. quæst. 16. punct. 2. fol. 845. Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 16. nu. 4. Ledesma in summ. 2. tom. tract. de Charitate, cap. 13. à conclus. 14. Victoria in relectione de Indis insularis, dub. 3. nu. 27. Rodriguez 1. tom. summ. cap. 125. Vega 1. parte, summ. cap. 121. casu 3. Reginaldus 1. tom. prax. lib. 21. num. 88. Malderus de virtutibus, quæst. 40. art. 1. dub. 3. & 4. Pro vtraque tamen parte debent docere illam Sanchez de statu Religioso, lib. 6. cap. 3. n. 7. & Suarius de legibus. lib. 5. cap. 18. nu. 20. iniquitates, nullum posse priuata autoritate accipere sibi rem quam alter possidet, quamuis opinionem probabiliorē esse rem suam habeat: posse tamen illam accipere, si pro se haberet opinionem dicentem fas esse possidentem spoliare, ut retulimus disputat. 33. nu. 29. ac si dicerent, quando opinio est solum opinio facti, non erit licitum possidentem deturbare a rei possessæ detentione; erit tamen integrum, quando opinio fuerit iuris, ut ibi latè diximus: at Rex deterioris non debet esse conditionis quantum ad vsum opinionum quam ceteri: licitum ergo erit illi opinione iuris nitenti alium Regem à possessione regni spoliare, quantumcumque absque peccato possideat. Expressè docet secundam partem nostræ conclusionis Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. nu. 265. qui attēte legendus est. Nam id dixit causa exempli agens de subdito debellante in bello probabiliter iusto, num. teneatur restituere damna ex bello sequuta: & lib. 3. cap. 1. nu. 237. Qui male adducit pro sua opinione exemplum illud, videlicet quod sicut probabilis opinio sufficit priuata personæ ad excitandam litem, sic quoque fas sit Regi opinione probabili ducto bellum indere, cum hoc in ipso idemmet sit quod in priuata persona litem excitare. At huiusmodi exemplo se tutari non potest Nauarra, imò aduersus illius sententiam ex diametro pugnare. conuincemus facili. Nam priuata personæ integrū est litem excitare eò quod propria

pria autoritate vnus ab alio rem possessam eripere non potest, sed autoritate iudicis esse auferendam conceditur: at Regem bellum mouentem aduersus Regem alterum propria autoritate possidentem spoliare posse non expectata iudicis sententia admittit Navarra nobiscum consentiens.

Docet item nostram sententiam Reginald. 2. tom. prax. lib. 2. r. nu. 98. cum dicat posse dari bellum iustum ex vtraque parte ex ignorantia vel probabili opinione: ob quod opus est consentiat, licere Regi ius suum vindicare, quando ducitur opinione probabili ad illud acquirendum: alias nunquam daretur casus belli iusti ex opinionibus probabilibus. Quam quidem doctrinam sequitur Malderus de virtutibus, quaest. 40. dub. 4. Victoria relect. de iure belli, nu. 32. Navarra lib. 3. de reff. in noua editione, dub. 13. in fine nu. 239. Couarr. regula peccatum, part. 2. §. 10. num. 6. Et docere debet Sanchez de statu religioso, lib. 6. cap. 3. num. 7. qui absolute docet, posse dari bellum iustum ex vtraque parte, interueniente pro vnaquaque parte opinione probabili: comitanturque eum Filiucius tom. 2. tract. 40. nu. 266. Pelantius 2. 2. quaest. 70. disputatione unica. Et docere tenentur vniuersi qui posse Regem exigere tributum secundum suam opinionem iustum, factentur, & a subditis possidentibus auferre, quamuis pro opposita parte, esse videlicet iniustum, adfit quoque opinio, quos auctores retulimus disput. 33. num. 35.

Nec semper debellare est actus iustitiae punitivae: in quo decepti sunt Vazquez supra num. 13. Montef. nu. 224. Bañez, inferentes inde, non esse fas vnquam propria autoritate, hoc est, sine iudicis sententia regnum ab alio Rege possessum ex opinione probabili, occupare; cum nullus dignus sit poena nisi ob culpam commissam. Villalobos supra num. 7. sed est etiam actus iustitiae acquisitiuae iuris proprii; seu est actus iustitiae commutativae rem propriam acquirantis. Licet enim bellum quando aggressiuum est, sit iustitiae punitivae actus, non tamen quando defensiuum est, de qua distinctione videndus Suarez de fide vbi de bello, disput. 13. sect. 1.

59 Sed tamen aduersus secundam partem nostrae sententiae obijciunt Vazquez & ipsius sequaces doctrinam illius transcribentes, Salas videlicet, Montef. Torres, & Villalobos supra allegati. Inquiunt enim, quod impossibile sit dari bellum iustum ex vtraque parte, nisi ex ignorantia inuincibili, qua aliquis debellantium excusatur a peccato debellandi, quamuis a parte rei bellum iniustum pro sua parte detur; alias, si a parte rei bellum pro vtraque parte esset iustum, circa idem omnino esset duplex ius contrarium: quapropter si a parte rei Rex qui possidet, nulli facit iniuriam possidendo, nullus a parte rei nisi ex ignorantia inuincibili poterit a possessione deturbare & Regnum occupare tanquam sibi debitum, cum eadem res diuisa duobus ex aequo non possit esse totaliter debita: nam si vni tota debetur, nihil remanet illius, quod sit debitum alteri, alias primo creditori non esset totaliter debita, cum secundo etiam debeatur. Ob quam rationem supra disput. 43. nu. 30. 31. & 32. diximus, reum negatam veritatem criminis semiprobati, ius habere ad illud occultandum, iudicem verò nullatenus habere ius ad interrogandum: & ob id impugnamus modum dicendi illorum qui posse iudicem iuste interrogare consentiunt, & simul posse reum iuste negare admittunt. Igitur si vnus Rex possideat regnum opinione probabili

ductus, iuste possidet: ergo alter non poterit a possessione deturbare tanquam iniustum possessorem, alias a parte rei esset iustus possessor & iniustus, quod implicatorium est. Et implicare quoque videret aliquem auferre ab alio id quod iuste possidet, absque eo quod iniuriam illi irroget, rem vsurpando.

60 Huiusmodi tamen impugnationem, quamuis adeo magnificenter praefati Doctores, quod ea se plane conuinci testentur, facile tamen a nobis soluenda est. Dicimus namque Regem possidentem opinione probabili ductum, iustum possessorem esse, non absolute & omnibus modis iustum, sed probabiliter tantum, adeo, ut dicatur possessor iustus probabiliter, & non absolute iustus possessor: aduersus tamen possessorem iustum probabiliter, poterit dari iustus spoliator possessionis qui reputat quoque probabiliter alterum esse iniustum possessorem: unde tunc bellum intercedit inter iustum spoliatorē aduersus iniustum possessorem in opinione spoliatoris, & sic non datur bellum iustum a parte rei ex vtraque parte in opinione spoliatoris. Et licet possidens regnum arbitretur quoque ex sua opinione se iustum possessorem esse, & alterum iniustum spoliatorē, & sic iuste se defendat, non ob id dicitur a parte rei iuste possidere regnum & iniuste, sed solum secundum assensus opinatos contrarios; nam de parte rei & coram Deo, aut iustus possessor est, aut iniustus, & non vtrumque simul; & ob id recte dixit Molina 1. tom. de iustitia, disput. 103. quod tunc erit bellum iustum ex vtraque parte, sed ex vna formaliter simul & materialiter, ex altera vero formaliter tantum. Malderus de virtutibus, quaest. 40. dub. 4. art. 1. sic diximus supra disput. 33. nu. 32. posse subditum non parere superiori quando ducitur opinione dicente esse illicitum quod praecipitur, quamuis videat esse iustum secundum superioris opinionem; quia tunc superior non praecipit aliquid absolute licitum, sed solum probabiliter. Subditus autem probabiliter quoque iudicat esse iniustum mandatum. Unde tunc non datur bellum rei iustae aduersus rem iustam in opinione subditi, sed rei iustae probabiliter aduersus iniustam probabiliter. Unde licet Rex possidens ex opinione probabili, nulli faciat iniuriam formaliter, cum non peccet possidendo, facit tamen iniuriam materialiter probabiliter, hoc est secundum opinionem spoliatoris; ad propullandam tamen iniuriam materiale quicumque habet ius, nec dum Rex, cum iure naturae concessum sit quicumque ius suum illaem seruare.

Nec iniuriam irrogat ille, qui ab alio aufert, quod iuste probabiliter possidet, sed quando iuste absolute possideret: nam cum eo quod aliquis iuste probabiliter possideat, compatitur simul iniuste secundum aliam opinionem possidere. Et quamuis teneamus cum Vazquez de reff. cap. 6. §. 3. nu. 84. quod qui ex opinione probabili, quod videlicet aliquis contractus non erat vsurarius, contraxit cum alio, qui oppositam habebat opinionem, & ab eo aliquid ultra fortem recepit, non possit clam subripere quod tradidit. Non totalis ratio est, quia alter iuste possideat, sed quia contrahens non faciat alteri iniuriam si nolit cum eo contrahere, nisi secundum suam rationabilem opinionem, nec alius potest conqueri, quod in eo non sequatur suam opinionem: Rex vero debellans cum alio, ductus opinione probabili, non obligatur ex aliquo opinione alterius Regis possidentis sequi, & ob id poterit illum spoliare.

Vnde

Vnde non assentior Sancio in summ. lib. 4. cap. 1. nu. 17. iniqui quod si restituat qui aliquid ultra fortem accepit credens ad id teneri, & non restituerit si sciret se posse iuxta opinionem probabilem restituere, nequeat occulta compensatione vti.

QVÆNAM ALIA SINT ADVERTENDA pro vsu opinionum probabilium in rebus moralibus.

S Y M M A R I V M

Dum opinio probabili ratione fulcitur, sequi poterit etsi de nouo suscitetur ab aliquo Doctore, num. 61. Opinio probabilis erit illa, quae ratione probabili nititur, etiam si author illam dixerit argumenti gratia, vel perfunctorie, aut disputationis gratia, vel incidenter ad alterius rei exemplum, vel explicationem num. 62.

Iuris periti non audentes in praxi sectari opiniones Cuiacij, Duareni, Donelli, Antonij Fabri, & aliorum, decipiuntur, num. 63.

Si horum Doctorum opiniones prohiberentur sequi mandato Regis, sequenda non erunt, num. 64.

Quoties aliquod iudicium est probabile speculatiue, est quoque probabile practice, num. 65.

Inter opiniones probabiles vna non est tutior altera quoad imputabilitatem, & in hoc communiter decipiuntur Doctores, num. 66.

Non est attendendum ad pluralitatem, Doctorum tenentium aliquam opinionem, ut ex eo probabilior iudicetur, num. 67. & 68.

Ut iudicetur aliquem auctorem fauere alicui opinioni non est attendendum ad illud quod in indice sui libri reperitur, sed ad id quod in libro continetur, nu. 69.

Immerito aliqui tristitia consumuntur, quod in rebus moralibus tot reperiantur diuersae opiniones, cum potius illas dari sit Dei summa providentia, num. 70.

Alia scitu digna, num. 71. & 72.

61 Via maior pars huius disputationis ex eo pendet, an opinio quam aliquis sequitur sit probabilis vel non, operae pretium erit paucis exponere quamnam desiderentur ut opinio probabilis dicatur. Primum ergo probabilis erit, si illa affirmet boni nominis Doctores imò et si vnus, ut docet Angelus verb. opinio, nu. 2. & ibi Syluest. q. 1. Nauarr. summa Latina, cap. 27. nu. 288. Valentia 1. 2. disput. 2. q. 12. punct. 4. quaestiu. 4. Sa verbo, Dubium, num. 3. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 7. Imò et si nullus, dum tamen, qui suscitatur opinionem sit vir doctus & probabilibus rationibus incedat, quem si consulat laicus non doctus sequi potest, quamuis vir ille doctus explicet omnium aliorum Doctorum opinionem diuersam esse. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 62. cap. 4. num. 12. Azor. tom. 1. cap. 7. quaest. 6. Villalob. 1. tom. summae, difficult. 4. num. 16. Sa verbo, Dubium, num. 3. Torres de fide, disp. 55. dub. 3. Lorca 2. 2. quaest. 1. r. art. 2. disput. 40. num. 18. Et verè quaelibet opinio dum suscitatur, ab vno auctore ortum habet, postea alius illi consentiens, ideo assensum praestitit, quia sibi probabilis visa fuit opinio recens adiuuenta. Alias peccaret illam amplexans, vnde ait Tacitus lib. 11. annal.

cap. 8. Omnia quae nunc vetustissima creduntur, noua fuisse. Granado 1. 2. tract. 12. disput. 4. sect. 1. a num. 5. Docet in re Sair. in Clauis Regia, lib. 1. cap. 6. num. 8. licet non omnes auctores consentire contrariae opinioni velit, ut opinio suscitata probabilis sit: at credo id dixisse timore ductum, non quia id sentiret, ut ex adductis ab illo constat, de quo redibit sermo num. 67. & 68. & egimus disput. 28. num. 7.

62 Deinde notandum, quod non solum tunc iudicandum erit opinionem probabilitatem habere, quando ille, qui suscitatur opinionem, eam esse probabilem asserit, & probabili ratione fulcit, ut diximus num. praecedenti, verum est doctrina adducta a Doctore, nec a se, nec ab alio veram esse affirmetur, sed quod gratia argumenti fuerit adducta, vel incidenter ad alterius rei exemplum vel explicationem, aut disputationis gratia, tanquam opinio probabilis haberi poterit, si ratione probabili, & verosimili sit talis doctrina nixa, & sit habilis ad discutendum rationis vim seu probabilitatem, qui doctrinam legit. Et sanè doctrina, quae nulli Doctorum placuit negatiue, hoc est quae nullus vsque modò probauit nec reprobauit, alteri legenti docto placere poterit. Imò et si ceteri doctores illam reprobauerint positiue, si tamen eam non esse reprobamam sufficienter, videatur alteri doctore, nec argumentum pro illa doctrina adductum esse satis solutum, ut probabilis amplexari poterit. Nam in hoc casu, qui legit doctrinam, & illam probabilem esse iudicat, habet se sicut primus, qui suscitatur opinionem aliquam, & illam typis imprimendam curauit: sicut enim illam primum tuto posse eam iudicare tanquam probabilem censuimus numero antecedenti, & antequam imprimendam curet, opus omnino fuit eam esse probabilem arbitrari: sic & qui legit doctrinam nullum pro se habentem assertorem, poterit primus illam tanquam probabilem iudicare. Hec plures opiniones adiuuentae sunt, & in scholis introductae, sumpta occasione ex dictis ab alijs in argumentis, seu ex dictis perfunctorie & incidenter. Et multo melius posse doctrinam pro argumento adductam iudicari probabilem, erit arbitrandum, quando author obiectionem contra se adductam fateatur magnam vim sibi inferre, vel magnopere esse aduertendam moneret. Nam dictis animaduersionibus satis innuit, non satis posse solui argumentum, & consequenter opposita doctrinam non vnde quaq; certam reddi.

63 Praeterea animaduertendum, plures lucis peritorum non auctores esse in praxi sectari opiniones Duareni, Cuiacij, Donelli, Antonij Fabri, & aliorum, appellantque illas opiniones solum theoreticas & non practicas, tantumque ad scholarum ludum proficuas, nequaquam tamen ad in praxi iudicandum. In quo sanè decipiuntur. Nam ut dicimus disput. 54. num. 11. imperceptibile est, aliquam opinionem esse speculatiue probabilem, & in praxi tuto amplexari non posse; cum probabilitas practica ab speculatiua probabilitate oriatur, ab eaque solum differat tanquam effectus a sua causa: id enim quod quis opere exequitur iuste, vel iniuste, ab eo nascitur, quod scilicet, speculatiue iudicauit posse agi licite, vel illicite, cum cognitio speculatiua dirigat voluntatem ad opus, ut ait Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. num. 5. licet ad aliud propositum. Vnde in praxi tuto amplexari poterit talium Doctorum opinio: imò fortè melius quam aliorum non tam theoreticè sapientum. Nam illi qui theoreticè rem plenius examina-

& funda-

& fundamenta discutunt, melius quoque regulam ad operandum demonstrant; alias nihil prodesset alicui rem sanius percipere, nisi in ordine ad operandum certiore regulam constitueret. Docet Diana tract. de opinione probabili, resolut. 5. qui mea verba transcripsit.

64 Nec oberit, quin horum Doctorum sententia sectari queat, quod magis communiter Iurisperiti illorum mentem non amplexentur, nec iudices iuxta talium opinionum sententias pronuntiant: id enim necessitate non inducit alijs, quod videlicet contra illorum theoreticorum doctrinam teneatur quoque iudicare: & quia praesumendum sit plures Iudicum & Iurisperitorum contra talium theoreticorum sententias iudicantium, id agere, quia ex proposito eorum Doctorum doctrinam non discutere, sed vnus alterius vestigia tanquam greges sequitur, vt in simili aduertit Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. num. 9.

Si tamen eueniret in supremo Consilio, aut alio, ex facultate Regis esse expressè iussum, stylum oppositum doctrinae illorum Doctorum esse semper seruandum, non poterit tunc iuxta eorum sententias iudicari. Quia ex quo ius nouum positum constitutum est aduersus illorum doctrinam, definit iam probabilitatem habere. Sicut post Concilium Tridentinum aliqua opinio Syluestri, Angeli, Armillae, & aliorum antiquorum sectari non possunt, quibus antea inhærere fas erat. Quod autem supremi Consilij non vtantur praedictis opinionibus Duarenii, &c. consuetudinem, siue legem non inducit prohibentem talium Doctorum opinionibus vii. Vt enim diximus expressa lex necessaria erit, qua praecipitur doctrinam illorum Doctorum deserendam fore.

65 Aduertendum deinde, quod licet disput. 14. num. 7. & 19. distinxerimus iudicium speculatiuum nostrum à practico, non ideo distinximus, quia possit dari iudiciū aliquod esse speculatiue probabile, non tamen practice: sed potius è conuerso posse euenire, aliquid iudicium speculatiue, nec practice per principia intrinseca esse probabile, esse verò probabile practice per principia extrinseca, hoc est, ob autoritatē aliorum Doctorum oppositum sententiam eius, quod à nobis est speculatiue iudicatum. Vnde bene valet, omnem opinionem, quae speculatiue probabilis est, esse quoque practice probabilem; non tamen omnem practice probabilem esse quoque speculatiue intrinsece probabilem. Poterit tamen euenire opinionem quae speculatiue probabilis est intrinsece, & consequenter probabilis practice intrinsece ab extrinseco improbabilem speculatiue, & improbabilem practice, quatenus videlicet, per aliquam legem vetitum est tali vel tali vti opinione, sicut illa forma: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, &c.* praecipitum est ab Ecclesia quod nullus vtatur, & à Clemente VIII. quod in absentia Sacerdotis non fiat confessio, quamuis hæc opinio suam intrinsecam habeat probabilitatem, quam non potest Summ. Pontif. auferre, nisi definiat de fide oppositum illius quod docet opinio esse verum. Nam tunc iudicium de probabilitate opinionis, non probabile, sed certo & infallibiliter erroneum erit.

66 Præterea aduertendum, quod dum communiter inquirunt Doctores inter opiniones probabiles dari vnā securiorem & tutiorem altera, non sic est intelligendum, quod maius periculum incidendi in culpam in-

ueniri possit, vnā opinionem sectando quam aliam. Nam cum qualibet opinio probabilis tutam reddat conscientiam in operando, non minus tutus erit operans iuxta vnā, quam iuxta aliam opinionem: si namque nihil offensæ Diuinæ committit vnus, nec alius; æqualiter ab offensione recedunt vtrique, sicut duo homines nihil albedinis habentes distare æqualiter ab albedine est cuiuslibet compertū: solum ergo in eo sensu inquirunt Doctores, vel dicere tenentur, vnā opinionem tutiorem esse alia, quod videlicet sequens vnā contingat non solum, non incurrere culpam formaliter, verum nec materiale peccati attingere, vt docet Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. nu. 14. verbi gratia, dicat vnā opinio hoc esse restituendum, & alia affirmet non esse restituendum; ille qui iuxta opinionem obligantem ad restituendum, restitutionem egerit, non solum non peccat formaliter, verum nec materialiter, cum dissonantia nec etiam materialis inueniri nequeat in restituendo, in non restituendo tamen forte posset reperiri dissonantia materialis, si non restituere dissonantem esset; in illo casu menti Diuinæ, iuxta quam omnes actiones morales regulantur quoad bonitatem, vel malitiam essentialiter, hoc est, materiale, quoad formalem tamen malitiam, hoc est, imputabilitatem (sic appellare volo modò formalem malitiam) iuxta conscientiam operantis mensurantur.

Nec obstat, si dicat quis distantem à fouea, vel fluuio per quatuor passus remotiorem esse a periculo incidendi, quam distantem per duos: igitur & in opinionibus magis distabit à periculo incidendi in culpā qui restituit, quam ille qui non restituit, & è contra minus distabit qui restitutionem non egerit. Non, inquam, obstat hoc; nam licet in Physicis hæc vera sint, non tamen in moralibus in quibus voluit Deus nullum periculum incidendi in culpam incurrere operantē iuxta opinionem probabilem: vt optimè animaduersum fuit ab Henriquez in proœmio summæ, cuius verba à nobis referentur infra numer. 10. quo fit ita remotum a periculo incidendi in culpam reperiri distantem per duos passus, ac qui per quatuor recederet, si vterque omnino securus esset promissione Diuina nequaquam in flumen esse lapsurum, cum tunc securitas non incidendi a causa æqualiter protegente, scilicet Deo, defumeretur. Hocque valde notandum est.

Vereor sanè plures Doctorum a quibus consilium alij rogant, non audere opiniones probabiles consultare in praxi sequendas, metuentes id, ne fortè alij crimen ob illorum consilium committant: quibus recte congruit illud Psalm. 13. *Ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Granado 1. 2. tractat. 12. disput. 4. sect. 2. num. 15. Cum probatum sit iam, operantem iuxta quamlibet opinionem probabilem æqualiter remotū esse a periculo committendi culpam, ac illum qui contrariam opinionem sequitur. Vidi namque aliquos Theologos rogatos, metuere id agi posse consulere, rationem reddentes, quòd in damnum tertij vergeret defensio. Vellem ab ipsis sciscitari, num offensus, & iniuriam patiens sit quartus, aut sextus? Nonne etiam tertius est? Nonne expedientius est tertiae personae innocenti fauere, quam tertiae personae iniuriā irrogati

Vnde concludimus, inter opiniones probabiles vnā opinionem non dari tutiorem altera quoad imputabilitatem, cum nulla detur securior via quam non peccare:

peccare. Nec etiam in alio sensu cōcludimus dici propriè dari vnā tutiorem altera quoad materiale peccati incurrendum: quia esse magis vel minus tutam, quoad imputabilitatem desumi debet, & non quoad materiale peccati. Vnde Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 62. num. 2. dicens vnā dari opinionem tutiorem altera, nisi id intelligat in sensu à nobis adducto, veritatem huius rei non attigit, & vt opinor nostrum sensum non est præmeditatus in præallegato loco, sed absolute docet vnā opinionem dari tutiorem altera, vt constat ex illius verbis sic dicentis: *Notandum verò in primis inter opiniones quandam esse tutiorem, quandam verò minus tutam, dicitur autem tutior, non quia sit probabilior, sed quia qui illam sequitur, non potest peccare, vt si sint opiniones contrariae de restitutione facienda, ea quæ dicit restituendum aliquid esse dicitur tutior, quia in facienda restitutione non potest esse peccatum; contraria verò est minus tuta, quia in non facienda restitutione potest esse peccatum: & sic in alijs materijs.* Verum postea illa disput. 62. nu. 44. nostrum sensum est planè confessus; cum enim obiecit sibi argumentum, videlicet non fas esse alicui minus tutam opinionem sequi, ne se periculo peccandi exponat, taliter soluit argumentum. *Quare respondendo ad argumentum quoties habetur assensus opinionis de aliqua parte determinatus, siue sit per intrinseca principia, siue per extrinseca, nec dubia manet conscientia iuxta superioris notata, hominē nō se exponere periculo peccandi, ita vt formaliter ipsi imputetur, sed tantum periculo faciendi, id quod in re forsan peccatum, & prohibendum est: quod non videtur satis, vt hoc periculum ad aliquam culpam imputetur, cum quis probabili ratione ductus sic operatur.* Et postea subdit. *Illud verò commune axioma.* Tutior pars est eligenda, intelligitur solum in dubijs, non in opinionibus. Quod etiam docet Azor. 1. tom. lib. 2. cap. 16. quæst. 2. in fine. Sanchez in summ. lib. 1. cap. 9. numero 14.

Cum autem Doctor aliquis contrarius in doctrinis sibi est, vel videtur esse, imitandus ex iuxta doctrinam posterius traditam, cum praesumatur illam attentius fuisse inspectam, & decuria studij illud Authoris mēti occurrisse, quod antea non se obtulerat & inconuenientia oriri ex prima doctrina, quæ iuxta secundā diruuntur. Gregor. Lopez in glossa 8. in fin. in l. tit. 1. part. 4. Balanos verb. *judicio*, num. 17. Si tamen prima doctrina conformior sit menti legentis, illam sequi fas erit non obstante secunda. Nec mirum erit (quamuis maximè vitandum) oppositas doctrinas iuxta diuersas opiniones edoceri ab vno auctore, cum ipse possit concipere contrarios assensus opinatiuos ex oppositis principijs exortos, & modò iuxta vnā, & postea iuxta aliam opinionem loqui, vt docet Garcia 2. tom. de benefic. part. 1. cap. 5. num. 365. plures adducens: quod efficere potest Doctor, siue assensus contrarij sint ex principijs intrinsecis probabilitibus, siue vnus assensus sit ex principijs intrinsecis, & alius extrinsecis, vt acribit Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 62. num. 14. Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 16. Quis non mirabitur huius tanti Doctoris, Vazquez videlicet ingenij aciem? dixerat prius inter opiniones vnā dari tutiorem altera, sensit paulo post huius difficultatem, & qualiter sit intelligendum explicuit: proh dolor! quod intempestiue hic inuicis ab alijs Doctor vitam finie-

rit, fortè nostra crimina à nobis absente fieri meruerit iuxta illud Isaia 3. *Auferet à Hierusalē sapientem de architectis & prudentem eloquij mystici.* Quam diligentissimus fuerit hic Doctor in reuoluendis sacris Concilijs & Sanctorum voluminibus præsertim Augustinianis fatentur vniuersi. Quam etiam in tutandis sententijs, ab ipso dictatis neruolas rationes adducat, intuenti constabit: quàm in rebus moralibus iudicium prudentia exuberans fuerit consequutus, eius scripta satis demonstrant. Denique qui huic Doctori parum affecti sunt, id euenire arbitror, quia illius opera non perpenderunt satis, in materia tamen Sacramentorum dicunt omnes vnā dari opinionem tutiorem alia, quia ex illa forma, *Baptizo in nomine Patris, &c.* fit infallibiliter Sacramentum, non tamen ex illa. *In nomine Genitoris, & Geniti, &c.*

67 Notandum deinde plures hominum tunc opinionem probabiliorē iudicare, quam pluribus Authoribus suffultā conspicantur. At hoc sufficiens indicium non est ad illud arbitrandum. Quia si demus aliquam materiam tractasse tantū tres Doctores, aliam verò triginta, & ex illis tribus duo vni faueant opinioni, & vnus opposita, magis probabilis erit illa opinio duorum mēte munita, quam opinio, quæ sexdecim defensores præhabet in materia de qua triginta egerunt. Vnde non pluralitas absoluta metienda est, pro opinionis vberiori probabilitate, sed respectiua iuxta numerum Doctorum agentium de illa re.

68 Deinde præmeditandum maximè non omnino sufficiens indicium esse ad iudicandū magis esse probabile vnā opinionē quam alteram, quod illam videlicet plures sequantur Authores. Quia contingit, sæpè turbam Doctorū aliquando amplecti vnā opinionem absque delectu rationū, aut saltem non tam exactè rationibus ponderatis, contra quas deinde alius Doctor magnæ autoritatis opinionē aliquam maturæ excoGITATAM in scholas introducere potest, vt diximus disput. 28. num. 7. vbi Authores retulimus. Quod confirmat vulgaris illa lex Iustinian. in l. 1. vers. *Sed neque ex multitudine.* Cod. de veteri iure enucleando. Per hæc verba: *Sed neque ex multitudine auctorum, quod melius, & æquius est iudicare: cum possit vnus forsitan, & deterius sententia, & multos, & maiores aliqua in parte superare.* Et ibi glossa, & Deus Exod. 23. inquit: *Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententia.* Et Plato lib. 2. de legib. ait: *Non debet gubernator quæ determinanda iudicio sunt, ab alio discere, & quasi obstupefactus clamore multorum ferre sententiam.* Quam hercule veritatē optimè offendit caput, Nicæna Synodus, distinct. 82. vbi Pamentij sententia præposita fuit aliorum Concilij Patrum sententijs, vbi glossa verbo *sententiam*, ait, *quod sententia vnus post alios trahere ad partem suam, ex cap. Cum sicut, de eo qui mitt. in possess. l. item si vnus, §. vltim. ff. de arbit. Nauarrete in los discursos politicos, discurs. 40. fol. 280: Quod egregiè latis docuit Seneca libro de vita beata, cap. 1. in principio, dum dixit: *Nihil ergo magis præstadium est quam ne pecorum vitia sequantur antecessorium gregem pergentes, non quo eundem est, sed quo irur.**

69 Aduertendum deinde non sufficere, ad iudicandū, quod vnus Doctor talis, vel alterius sit opinionis, inspicere iudices librorum tantum. Quia indices non tanta cura sunt ab Authoribus inspecti, fidentes non esse atten-

esse attendendum quid in illis doceant, sed in corpore libri, & sæpe incuria impressorum depingitur oppositum illius, quod Author in libro docet. Tum quia Authores indices construunt sine ducendi legentes, ut perquirant in corpore libri, quod ab ipsis docetur, & non ut sistant in illis, in quibus tam exactè mens explicari non potest. Tum quia indices, nec licentia, nec approbatione imprimuntur, ob quod auctoritatem tantam non habere, ac illud quod est in libro inclusum, merito est arbitrarium. Poterit tamen amplexari opinio inuenta in indice, dum in eo conclusionis reddatur ratio, ut contingit in nostro.

50 Rursus præmeditandum, immeritò aliquos dolore commoueri & tristari, quòd tot reperiantur diuersæ sententiæ in rebus moralibus, potius in eo fulgere maximè providentiam Diuinam est arbitrarium. Nam ex opinione varietate iugum Christi suauiter sustinetur, posset namque euenire plerosque hominū rebelles se prodere, si ad aliquid determinatè agendum, vel omittendum constringerentur, eo modo quo reniuntur madata naturalia Dei implere, quòd in illis decretum iam sit determinatè & absque opinionum varietate, quid agere oporteat, vel minus: providètia ergo superna cautum est, vnicam tantum viam operationum moralium non dari, sed rectam inueniri posse actionem, siue iuxta vnam, siue alteram opinionem operentur mortales, sicut & melius hercule est plures vias ad Matrimonium ducentes dari, quam si vnica tantum reperiretur, nam vel eam nimis latam esse oporteret, aut per eam transeuntes impediri & cum molestia peragere esset opus. Tum non solum molestiam inueniendam iri est notum constringendo homines vnicam tantum opinionem in suis actionibus, siue omissionibus amplexari, verum pertimescendum valde esset, ex illis plures contra opinionem nauaturos operam, & consequenter peccaturos, potius quam sibi placidam rem desinerent, vel à sibi exoso abstineret retraherentur, huic damno bonitas Diuina medens diuersa ingenia hominibus contulit, quibus diuersè inter se iudicia rerum ferrent, & se rectè operari arbitrarentur. Deo namque nullum emolumentum accrescit quòd quis operetur iuxta vnam vel alteram opinionem, solum desiderat mandatum suum non infringi. Cum ergo iuxta opinionem probabilem operans, Dei præceptum non infringat, Dei nõ interest quidquam quòd iuxta vnam vel aliam opinionem operatio deducatur.

Vnde decipiuntur Doctores putantes securius se gerere dum id quod sub opinione versatur an sit peccatum, tale esse decernunt. Nam cum dubitent de veritate, non est maior ratio quare pro peccato quam contra ipsum respondere constringantur. Imò cum Deus & homo sint quasi creditores, & ex eo quòd respondeant Doctores, peccatum ex tali opinione non nasci nihil detrimenti Deo superioratur, homini verò maxima comparetur utilitas, satius erit & Deo iucundius à peccato homines excusabiles reddi quam ei obnoxios constitui, & potius ius competit homini ut sibi fauorabiliter respondeatur, quam Deo cum ut dictum iam est, Deus non lucrum nec damnum comparet, illud tamen nanciscatur homo. Quapropter, subtiliter satis Henriquez in procemio summæ animaduertit, dicens; *Quòd errare cum Platone aut insigni theologo, dum latet ignota veritas speculati-*

ua, non nocet in praxi, in quo theologus differt à corporali medico, qui si morbi vim quamuis sine culpa ignoret, necis occasio esse solet sed qui sapientum ac prudentum sententiæ probabiliter acquiescit, nullum patitur periculum conscientia. Deus enim ita nobis ignoratibus indulget, ut eam sententiam confirmet ad salutem, ut per medium spirituale sanet etiam vulnera, quæ inculpabili ignorantia ignota sunt.

71 Posset forsitan aliquis excogitare fas esse cuique nõ solum Doctores opinionem ratione probabiliter nitentem sectari, verum esse licitum factum Doctores imitari, dum rectæ conscientia sit quoque Doctor ille. Nam cum præsumi nequeat sapientem hominè manifestè errare, nec tantam habere malitiam, quod illicitum operetur: fieri videtur factum eius imitari posse. At hoc fieri non posse firmissimè censeo. Nam Doctor ille causas occultas habere potest, quibus illi sit licitum operari, quod alteri esset vetitum, non præexistentibus similibus causis. Tum quia etsi virtuosus sit ex passione, aut inaduertentia operari poterit illicitum. Quapropter cum fas sit iniurias patiēti, illas referre petendi consilij causa, vel suscipiendi solatij, ut diximus disp. 2. n. 10. & an huiusmodi causæ ad sint, occultum sit audienti narrationem iniuriarum, æquum non esset ex facto Doctores videlicet ex narratione illa, deducere licitum esse cuiquam alteri defectus proximi narrare, & sic de alijs quam plurimis exemplis.

72 Interrogatio ab scrupuloso ad me facta fuit, quæ nam videlicet, posset haberi via secuta ad operandum iuxta opinionem probabilem relicta probabiliori, aiebat namque ille, quòd cum censerent plures non nisi fati esse sectari minus probabilem opinionem, nihil certum, nec securum in conscientia haberi qualite sit operandum, vel non. Cui pro remedio hac maxime notanda doctrina satisfacere, non ob id non tutum esse sequi opinionem probabilem relicta probabiliori, quòd aliqui Doctores censeant ad esse obligationem sectandi opinionem magis probabilem. Nam estò opinio detur, quòd sit operandum iuxta opinionem magis probabilem, adhuc huius opinionis Doctores fatentur, vel fateri coguntur, magis probabilem esse opinionem censeant licitum esse sequi opinionem probabilem relicta probabiliori, eò quòd plures Doctores illam turentur, ut vidimus disp. 42. n. 12. & expressis verbis fatetur Granada 1. 2. tract. 12. disp. 4. sect. 3. n. 24. & in exercitio etiam ab oppositam opinionem habentibus sequitur, quando illis expedit, & vrgentiori ratione fulcitur. Nam cum ex opinionibus probabilibus nihil habeatur certum taliter, quòd pro vtraque opinione formido concipiatur, nam sit licitum operari, vel non, iuxta quamcumque illarum suarum opinionum, ex eo quòd opus fiat iuxta probabilem relicta probabiliori, non eligitur via incerta seu certò mala ad operandum: cum ergo illa via incerta non sit, nec certò mala, sit eligentem illam non eligere ex eo viam iniquam ad operandum: quòd autem oppositæ opinionis via aliquantulum certior appareat, id solum esse verum, probabilibus rationibus apparebit, non certis & absque dubio; excessus verò ille maioris certitudinis considerabilis non est ad inducendum præceptum, ut diximus num. 1. Igitur cum probabilior opinio sit licitum esse amplexari opinionem probabilem recta probabiliori, sit non restitu-

tuentem,

tuentem, v.g. ex opinione minus probabili, ex cõsequenti nõ restituere ex opinione probabiliori, eo quod sciat ille non restituens, opinionem probabiliorè docere esse licitum amplexari minus probabilem opinionem docentem obligationem non interuenire tunc restituendi. Vnde eum detur opinio probabilior de opinione minus probabili, ille non restituens probabiliter, & probabiliori opinione ducitur ad non restituendum, concurrente probabiliter ad deobligandum ab agenda restitutione, probabiliori verò ad excusandum, ne opinio probabilior censens esse restituendum, eligatur. Inter opiniones verò æquè probabiles fas esse cuique quamcumque sectari, nullus vnquam dubitauit.

DISPUTATIO XLV.

An Religiosi militares alio nomine Commendatarii, decenter accedant ad Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ ense, & pugione accincti, vel an deponere debeant?

S Y M M A R I V M.

Primum argumentum suadet partem negatiuam, numero 1.

Secundum argumentum pro eadem parte, num. 2.

Authoris iudicium, num. 3. 4. & 5.

Non solum Religiosi militares, verum & alij peccati non committent, licet accedant ad Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta ense accincti, num. 6.

Ad primum Argumentum respondetur, num. 7.

Ad secundum respondetur, num. 8.

Ars suadetur negatiua. Qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ, supplex, & humilis accedere debet, tanquam reus ad iudicem: non igitur arma gestare accedentes decebit. Et sanè si in foro politico, vbi negotia de rebus exterioribus aguntur, permittum nõ est negotiatoribus ad tribunal iudicarium accedere ense accinctis, multo minus conueniens erit tribunali Dei armatos se sistere.

2 Si arma ad pœnitentiarum forum apportent fideles, periculum est, ne occidatur Sacerdos, si fortè benedictum absolutionis denegat: ob quod euitandum, consultius erit arma deponere.

Authoris iudicium.

3 **R**eligiosos militares deet ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere accinctos ense, & pugione: illi enim à cæteris Religiosis aliorum Ordinū non militariū in habitu distinguuntur sicut Religio Fræsciana distinctū habitū induit à Dominicana. At quemadmodum indecens esset Religiosos D. Dominici, Francisci, aut Augustini, &c. habitum suæ Religionis deponere ut ad Sacramentum Pœnitentiæ fieret accessus: cap. vide, 20. quæst. 1. ita, & Religiosis militaribus parum conueniens erit arma deponere in simili occasione, cum sint illis accincti tanquam habitu proprio Ordinis militaris, quo à cæteris non militaribus distinguantur. Et licet verum sit, quod armis accinctos incedere Religiosos militares sit in signum protestationis defendendæ

Sanchez Selecta,

dæ Fidei, quæ ratio cessare videtur quando ad Sacramentum Pœnitentiæ accedunt, cum tunc non ad defendendam Fidem, sed ad confitendum sua peccata adeant, non tamen ad huc deet illos deponere habitum suæ Religionis, specialiter in receptione Sacramentorum, vbi Fides Christi maximè denotatur. Ad cuius defensionem significandam, Christiani Missæ assistentes simul atque Euangelium incipit enuntiare, affurgunt, & aliquando vigint arma etiam assumunt: quod notauit rectè Salmeron in prolog. Et quauis calcaribus etiam nectantur Religiosi militares dum habitum Religionis induunt, non tamen ea apponuntur in signum principale ad distinguendum habitum inter ipsos, & cæteras Religiones, sed ut quid consequens ad maiorè commoditatem militiæ equestris, nõ verò pedestris, pedestres autè Sacramenta suscipiant. Neque itè cruz pectori affixa reputatur habitus principalis Religionū militarium in secularibus, sed solū est signum quo significatur, quod arma quæ à Religiosis militaribus portantur, gestantur ab eis non generali ratione quæ à cæteris hominibus, sed ex speciali voto ab eis amisso in Religione. Quod verò quædã cruz sit rubra, alia viridis, alia vnus formæ, alterius altera, est ad dignoscendas Religiones militares inter se. Et sic intelligendum est quod ait Mota in el tratado del principio de la orden de la cavalleria de Santiago, lib. 2. num. 76. dum ait, quod substantialiter consistit habitus huius religionis in cruce pectori affixa, ac si diceret: Per illam cognoscitur substantialiter hæc religionem esse ab alijs distinctam, vnde illa cruz cognitioni substantialis est, non constitutioni. Et præcipue in hac religione enses esse habitum substantialem constat; cum cruz pectori militarium affixa, in forma ensis portetur: signum autem non propter se, sed propter signatum ponitur. Quapropter Archiepiscopus D. Rodericus lib. 7. cap. 7. sic est affarus: *Rubet ensis sanguine Arabum. Quod stabilis Rades in Chronica huius Religionis, cap. 4.*

4 Hinc deducitur, Religiosos militares maximè decenter accedere ad Eucharistiam suscipiendam ense armatos; & quidem multò decentius respectu huius Sacramenti, quam aliorum. Est enim Eucharistia mysterium Fidei, ut refertur in cap. Cum Martha, de Celebrat. Missar. & in forma consecrationis vini in illis verbis: *Hic est calix sanguinis mei, novi & æterni Testamenti, mysterium Fidei.* Ad illos igitur, quibus ex professione incumbit Fidem defendere armis, eadem portare attinebit pro munere, seu Sacramento quo mysterium Fidei representatur. Quapropter in Sicilia Regno ad Eucharistiam sumendam ense armatos militares equites accedere à cõfessario in illo Regno diu commorante didici.

5 Possunt etiam decenter arma gestare in receptione Sacramenti Confirmationis: illud enim cum detur ad corroborandum animum in Fide, maximè cõgruit robur illud per arma significari, ita ut inuicem correspondeat fortitudo interior, & exterior.

6 Deduco præterea nisi obstaret cõtraria cõsuetudo, posse accedere ad Sacramentum Eucharistiæ, Pœnitentiæ, & Confirmationis Fideles ense accinctos, etiam si non sint Religiosi militares, cum in Sacramento Eucharistiæ Fides maximè representetur, & in Confirmatione robur ad defensionem Fidei præstetur. Ad obligationem autem cuiuslibet Christiani spectat: Fidem tuam ob pro-

ob protestationem in Baptismo factam : Religiosis vero militaribus præter hanc obligationem incumbit, & alia specialis ex voto suæ Religionis . Prædictæ tamen consuetudini contrauenire, nõ accedere, scilicet, ad Sacramenta suscipienda laicos ense accinctos, puto nullum esse peccatum, imò nec irreuerentiam : si taliter accedant præhabita cognitione, non referre quidquam ense accinctos seu absq; illo accedere. Et in locis mari vicinis omnes ense accinctos Sacramenta Eucharistiæ & Penitentia suscipere, mihi testatum est ab ipsismet qui ense accincti illa Sacramenta susceperunt.

7 Ad primum argumentum respondetur, solum probare, Fideles, qui non sint Religiosi militares, non accedere ad Sacramentum Pœnitentiæ ense accinctos; nequaquam vero, quod Religiosi militares debeant deponere arma; cum eis induantur in sua Religione tanquã habitu proprio quo à ceteris distinguantur. Et quãuis Religiosis militaribus nõ sit permillum ad tribunalia politica accedere ense accinctos, eo fit, qd illa tribunalia sua gerant negotia cõtentiones inter partes, petendo, negando, replicando, contradicendo, quibus possit lis suboriri, & periculũ occisionis imminere. At in foro pœnitentiæ hæc non seruantur, nec more hominum contenditur, eum potius penitentes flexis genibus supplices iudicẽ deprecetur, vt beneficiũ absolutionis eis impertiat; quod si non reportent, patietur feruntur, cogitantes suum negotium agi & non contrariæ partis, vt in foro externo contingit, vbi quotiescũque alicui parti, quod petit, negatur, alteri confertur; negatam tamen absolutionem pœnitenti, eandem alteri non esse impertiendam noscit ipse pœnitens.

8 Ad secundum ex dictis in præcedenti patet, nullo modo imminere periculum occisionis Sacerdotis, licet negantis absolutionem pœnitenti: qui videt ideo negari, quod sibi non expediat. Si verò contingat aliquem tam malè sanum esse, vt aduersus negantem absolutionem ira exardescat, eumque occidere delibere, id posset quidem non minus facillè euenire assurgendo è loco pœnitentiæ, & arma sumendo in loco quo fuerat reposita, quam si ensẽ non reposuisset, sed illo accinctus confiteretur; iudicet quisque.

DISPUTATIO XLVI.

Num hominibus sit perfectius patienter falsa perferre testimonia, quam se excusare, & defendere?

S Y M M A R I V M.

- Quam sit necessaria disputatio, num. 1.
- Argumenta à parte affirmatiua, à num. 2. vsque ad 5. inclusiuè.
- Quando scandalum esset exorindum ex taciturnitate, extat obligatio excusandi delicta; probatur rationibus, num. 6. 7. 8. & 9.
- Quando scandalum oritur, non tenetur quis fateri (non loquimur sacramentaliter) crimen commissum occultum, num. 10.
- Quando audientes crimina neutiquam scandalum sunt passuri, quia virtuosus sunt; vel ita auditis facinoribus affeati, vt nullatenus inducantur ad ea patranda, ex manifestatis delicta relatione, seu ex non excusatione

ne: minimè committitur scandalum delicta proferrando, num. 11.

- 8 Authoris iudicium, num. 12. & 13.
- Obiectio aduersus Authoris iudicium, num. 14.
- Obiectio solutio, num. 15.
- Ob vitanda graua tormenta fas est sibi falsum crimen imponere, num. 16.
- Quod licet, quamuis iuramento confirmet falsam impositionem, num. 17.
- Ob vitandam leuissimam nequam falsum crimen sibi imponere, ob quod esset morte pleffendus, num. 18.
- Delinques poterit se licitè tradere punitũ iudici, num. 19.
- Agens aliquid speciem mali habens ob fugiendam dignitatem & honorem, iniquè operatur, num. 20.
- Nefas non fuit quosdam Sanctos sua peccata scripta reliquisse, num. 21.
- Cauendum est Confessario facultatem exhibere pœnitenti conclamandi sua peccata publice, num. 22.
- In Religionibus minus cõsultum est culpas graues Religiosos publice propalare, num. 23.
- Nec ad id poterunt lege constitutionis obligari, nec voto, num. 24. & 25.
- Nec ad denuntiandum proprias culpas in secreto superiori, poterunt obligari lege constitutionis, num. 26. & adducitur mos obseruatus in Societate Iesu, nu. 27.
- Possunt Religiosi obligari lege sua constitutionis, vt à tertia persona denuntientur delicta, num. 28.
- Defectus contra consilia excusare minus perfectum est regulariter, num. 29. & 30.
- Ad argumenta sit satis à numero 31. vsque ad 34. inclusiuè.

On tantum præsens disputatio vtilis est ob ea, quæ in titulo insinuantur, verum ob plurima alia in illa contenta, ad varias materias spectantia (nihil tamen extra rem) scitu & animaduersione digna; lege attendere, & percipies.

2 Et quidem perfectius esse, defensionẽ criminis falso impositi non intendere, indicat illud Matth. 5. & Luc. 6. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos: Et, Qui te percussit in maxillam vnã, præbe illi & alteram. Denique, Ab eo qui auferit tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. At se defendens de defectu sibi imposito, minimè erit dicendus benedicere maledicentibus nec orare pro calumniantibus. Et quam ratione percutienti alteram præbet maxillam, qui de vnus percussione satisfacionem seu defensionem intendit? Igitur offensus, vt hæc Christi doctrinam sequatur, opus erit offensæ sibi illatæ minimè procurare satisfacionem, sed tacendo, patienter sufferre offensionem; cum omnis Christi actio nostra sit instructio: cap. Deus omnipotens, 2. quæstione prima, glossa magna in extrauagant. Cum inter, Ioan. XXI. de verborum significat. Buft. 2. part. sermone 27.

3 Deinde Dauidem persequuti sunt inimici ipso teste Psalm. 37. Et qui inquirebant mala mihi, loquuti sunt vanitates. Ipse autem ait: Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum: & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Quasi diceret nostra vulgata lingua, vt explicat Caceres Episcopus Asturicensis: Haziam

Haziam sordo a todo, oliao con paciencia, io hablana mas que si estuuiera mudo, baxana mi cabeça, y hazia que no estana atreuto a las injurias que me dezian, en nada contradexia, ni replicaua. Et huius silentij reddens rationem, ait: Quoniam in te Domine speravi, tu exaudies me Domine meus. Igitur perfectius quid erit in defensionem sui nihil respondere, sed remittere rem ad Deum dicentem ad Rom. 12. Mibi vindictam, & ego retribuam. Et Ezechiel. 9. & Deuteron. 32. Mea est vltio, & ego retribuam.

4 Vterius, Dignus Petrus Epist. 1. cap. 2. partè adhuc defensionem munit, & tueri: Quæ enim est gratia (ait) si peccantes, & colaphizati sufferitis sed sibi benefacientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis, quia & Christus passus pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur: tradebat autem iudicanti se iniuste. Igitur vt Christi vestigia sequamur, opus erit nosmetipsos tradere tanquam reos offendentibus, seu iudicantibus iniuste.

5 Deinceps discat à Christo perfectus Matth. 27. dicente: Et cum accusaretur à Principibus Sacerdotũ, & senioribus, nihil respondit: Tunc dicit illi Pilatus: Nõ audis quanta aduersum te dicunt testimonia? Et nõ respondit ei ad vllum verbum; ita vt miraretur Præses vehementer. Igitur perfectius erit, testimonium falsum patienti, neutiquam respondere.

6 Pro huius explicatione notandum, quod de defectibus contra præcepta falso impositis alicui, ad præmittendam exculationem esse deuinũ, si scandalũ esset exorindum, vnuerfis est cõpertum: cum quis teneatur à malo exẽplo alijs præbendo cauere. Docet Nauarr. lib. 2. de resitut. cap. 4. num. 1. 17. & 18. & D. Ant. 2. part. tit. 8. c. 4. §. 3. in fin. per hæc verba: Is autè qui detrahitur, debet patienter ferre, non odio moueri, vel ad detractiones de se factas detractionibus aliorũ respondere directe: sed debet se excusare, & innocentiam suã ostendere quantum potest, ne alij ex infamia exorta scandalizet: & alijs tacendo malè faceret. Vnde August. Quis factis cõsuetudinis suæ negligit suã famã, crudelis est. Et cõstat ex c. non sunt audienti, II. q. 3. Lyra super Ioan. c. 18. explicans illud Christi: Si malè loquutus sũ, testimoniũ perhibe de malo: si autè benè, cur me cadis? dicens, præceptũ, siue cõsiliũ sufferedi iniurias nõ dari à Christo absolute, vt docet August. sed magis secundũ præparationẽ animi: quia homo debet animũ habere paratũ ad hoc facientiũ, vbi videret illud expedire ad honorẽ Dei, & vtilitatẽ Ecclesiæ. Imò aliquando expedit iniuriaribus respondere ad ipsorũ, & aliorũ instructionẽ: sicut fecit Christus respondens cadenti faciẽ illius. Et aliquando falso resistere oportet, ne detur occasio malis peius agendi. Torres de iustitia, disput. 54. dub. 2. num. 2. Lessius de iustitia, lib. 2. cap. 24. nu. 125. Palma in camino spirituali, lib. 2. cap. 14. S. Ignatius Societatis fundator in exercitiis spirituales, exam. c. 4. §. 44. dicens: Que dõde à la su diuina magestad no le fuefe ofensa alguna, ni al proximo imputado a peccado de seen pasar injurias. Quæ verba retulerat in exercitiis de las vèderas, in colloq. ibi, segũdo en pasar, &c. B. Theresa de Iesus en camino de perfeccion, c. 15. que trata del gran bien que ay en no disculparse, aunque se vean cõdenar sin culpa, vbi ait: Como algunas veces es licito disculparse y seria mal no lo hacer, no tengo discrecion o por mejor decir humildad para hacerlo quando conuene. Docet Bañez 2. 2. quæst. 62. artic. 2. dub. 2. conclus. 5. (qui suis scriptis illustrem religionem Dominicanã nõ parũ honorauit) dicens, quod sicut delinquit qui corã alijs facinus committit, scandalum offerendo, & malum exemplum, ita multo magis scandalizat, qui remittit restitutionem delicti sibi falso impositi. Et addit, idem esse quantum attinet ad infamatum, nõ curare de famæ restitutione, & remittere illam expressè. In quibus enim casibus erit mortale remittere famam, erit mortale non curare de famæ restitutione per media conuenientia, & ordinaria. Et licet in conclusione 6. dicat prædictus Bañez, aliquãdo valdè meritum esse non curare de restitutione famæ, vt Christus sæpius non curauit de infamia falsorum testimoniorum quæ aduersum se obijciebantur: quod & idẽ obseruare aliqui Sancti; intelligendus est quando testimonia aded cõstat falsa esse, vt celari à nemine possint, nec scandalum generare: tunc enim ipsa falsa impositio ita nota, testis est innocentia. Et superfludẽ defenditur verbis quod re & factõ esse defensionem cõstat. Et sic est intelligendus Vega 2. part. summ. c. 8. casu 1. dicens, aliquando esse opus meritum non se excusare de falsa criminis impositione, ad ædificationem aliorum. Quod idem de verbo ad verbum docuit Manuel Rodriguez 2. parte summ. c. 248. conclus. 3.

7 Docet etiam D. Thom. 2. 2. q. 72. art. 3. vbi ait, quod sicut patientia necessaria est in his, quæ contra nos sũt, ita etiam in his quæ contra nos dicuntur. Præcepta autẽ patientia in his quæ contra nos sunt, sunt in præparatione animi habenda; sicut Augustin. in lib. de sermone Domini in mote, exponit illud præceptũ Domini, Si quis percusserit te in vna maxilla, præbe ei, & aliã, vt scilicet homo sit paratus hoc facere, si opus fuerit; non tamen semper tenetur facere actũ, quia nec ipse Dominus hoc fecit, sed cum suscepisset alapam, dixit: Quid me cadis? vt habetur Ioan. 18. Et ideo etiã circa verba contumeliosa quæ contra nos dicuntur, est idẽ intelligendum: tenemus enim animum habere paratum ad contumelias tolerandas si expediens fuerit: quandoque tamen oportet vt contumeliam illatã repellamus, maxime propter duo. Primum propter bonum inferentis, vt eius audacia reprimatur, & de cetero talia non attentet, iuxta illud Prouerb. 26. Responde stulto iuxta stultitiam suã, ne sibi sapiens videatur: id est, illius stultitiam declarando rationabiliter, & ex charitate, vt explicat ibi Lyran. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur ob contumeliam nobis illatam. Vnde Gregorius super Ezechiel. homil. 9. dicit: Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent si possint detrahentium sibi, verba comescere, ne eorum prædicationem non audiant qui audire poterant, vt ita in prauis moribus remanentes, bene viuere contemnant. Et idem D. Thom. in solut. ad primum, ait: Debet aliquẽ moderatè reprimere audaciam conuitantis propter officium charitatis, non propter cupiditatem priuati honoris. Vnde dicitur Prouerb. 26. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suã, ne ei similis efficiaris. Quasi diceret, stultus est qui cõuitia alteri obijcit, animo se supra id quod est iactandi. Cui respondere prædicto sine stultitia etiã erit. Vel vt optimè explicat Lyra ibi: Nõ respondeas stulto iuxta stultitiam suã, id est, stultè

eo modo quo ipse loquutus est. Vnde illa præpositio iuxta, diuerfimodè accipitur in primo versu atque in secundo: in secundo enim, *Non respondeas*, &c. accipitur aduerbialiter, vt idè sit, non respondere iuxta stultitiã alterius, atq; stultè nõ respondere. In primo versu, *Respondeo sulto iuxta stultitiã suã*, non denotat modũ respondendi, scilicet, sed obiectũ respõsionis, taliter quod id quod sit respondendum, ad stultitiã alterius sit, declarando illius ignorantiam, ne videlicet ex ignorantia erret, putãt se scire necessaria ad rectam in tali, vel tali re operationẽ, vel ne elationem animi nãcificatur, exultimãdo se sapientẽ esse. Quod sic explicatũ postea inueni in Torres 2. 2. quæst. 72. art. 3. num. 3. Quam explanationem à 70. interpretibus acceptari inquit, & à Hieronymo, & Pseudo, Cypriano. Docet et nostram conclusionem Aragon 2. 2. quæst. 62. tractatu de dominio, fol. 105. Salon 2. 2. quæst. 75. articulo 1. fol. 175 1. Syluester verb. contumelia, in fin. Raymund. in summa; tractatu 6. de vita, & honestate Clericorum, fol. 611.

8 Et constat ex dicto cap. *Non sunt audienda*, 11. q. 2. sumpto ex D. Augustino, lib. de bono viduitatis, cap. 22. per hæc verba: *Non sunt audiendi, siue viri sancti, siue famina, quando reprehensa in aliquo negligentia sua, per quã sit, vt in malã veniant suspicionem, vnde suam vitã longè abesse sciunt, dicunt, sibi coram Deo sufficere conscientiam; ex istimationem hominũ non solum imprudentes, verũ etiã crudeliter contententes, cũ occidant animas aliorũ (malo scilicet exẽplo) siue blasphemantiũ viam Dei (quibus secundũ suam suspiciõẽ quasi turpis, quã casta est, displicet vita Sanctorũ) siue etiam eum excusatione imitantiũ non quod vident, sed quod putant; vt si viderent aliquẽ soluere ieiuniũ, in sta de causa; ipsi idem faciunt exemplo eorũ; cum tamen ignorent causam quare illa faceret, & sic se excusant per aliũ. Vt explicat glossa; ibi: Proinde quisquis à criminibus flagitiorũ atque facinorũ vitam suam custodit, sibi bene facit; quisquis autem etiam famam, in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra. Alijs fama nostra, Vnde glossa casum ponẽdo, ait: Quidã viri sancti, vel famina, cũ infamarentur à quibusdam, non curabant dicentes, solã conscientiam mundant sibi sufficere apud Deum; quã sitũ fuit à D. Augustino, Virũ bene dicent; & respondit, quod non; quia conscientia nostra nobis est necessaria, alijs vero fama nostra. Quod etiam constat ex cap. *Nolo*, 12. quæst. 1. vbi dicitur: *Duã res sunt conscientia, & fama; conscientia est necessaria tibi, fama proximo tuo. Qui confidens conscientia negligit famam suam, crudelis est.**

9 Tum quia Deo præcipimur, vel saltẽ exhortamur Ecclesiast. 41. curã boni nominis habere. Et constat ex Paul. 1. ad Corinth. 9. *Bonũ est enim mihi magis mori, quã vi gloriam meam quis euacuet.* Et omni temporali modo honor preferendus est, leg. *Julianus*, ff. *Si quis omiff. caus. testam.* Auendatio in tract. de iniuria, num. 20. Et honor, & vita æquiparantur, leg. *in sta causa*, ff. *de manumiff. vindict.* leg. 2. tit. 24. part. 4. leg. *sed iste quidem*, ff. *quod metus causa*, leg. *Vt vim*, ff. ait propter defendendum honorem posse aggressiorem occidij, ac si vellet eripere vitam; & multum laborare oportet pro conseruando honore. Hinc Poeta:

*Omnia si perdas, famam seruare memento:
Qua semel amissa, postea nullus eris.*

Et Baldus in l. 1. Cod. de Confessione in cap. *Veniens*,

de testib. Discipul. sermone 42. & 63. Curare autẽ bonũ nomen habere ideo exhortamur, vel præcipimur, quod interueniente aliorũ ruina, mediante scandalo, nostram bonam opinionem non deseramus, vel quod opera à nobis facta eius conditionis sint, quod eis malam opinionem non comparemus. At admissa accusatione falsa, cum proximorum scandalo, & ruina de defectu culpabili cõtra Dei præceptũ, nullatenus cura boni nominis haberetur. Que ratio vrgentiũ procederet in opinione Caiet. 2. 2. quæst. 73. art. 2. Pedraza in summ. præcept. 8. §. 1. Armill. verb. detestatio, §. 4. Maior in 4. distinct. 22. column. 5. Panormit. & Felin. c. 1. de test. cognit. Lupus tract. de Regno Nauarr. 3. part. §. 2. & in repetit. tit. de donation. inter vir. & vxor. §. 7. num. 4. Paludanus in 4. distinct. 21. quæst. 2. artic. 3. conclusione 4. Socin. in repetit. super cap. *Ad audientiam*, de homicid. qui omnes consentent hominem dominum minimè esse suã famã, & honoris. Quod tamen fallum iudico, saltem quoad mortale quãdo fama alijs non est alligata, vt fama Patris, vel Prælati Religionis allegata est filijs, & subditis; nam veniale peccatum esse prodigalitatẽ contra propriam charitatem putant satis probabiliter Sanchez de statu Religioso, lib. 6. c. 18. num. 43. Sã verbo, *Dominus*, num. 4. (qui inuentor fuit breuitatis, ob quod dignus est maxima laude præterquam quod acutissimus etiam fuit, vt ipsius opinioes satis demonstrant.) Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 14. & 15. (qui in restitutionis materia plures superauit, ne dicam omnes, & Clericus hic author fuit, etiam Clerici scribere doctẽ sciunt) Sot. lib. 5. de iustit. quæst. 10. artic. 2. versic. *Celeberrimum*, & lib. 4. quæst. 2. artic. 3. & quæst. 6. de tegendo secreto, memb. 1. conclus. 3. Nauar. cap. 18. num. 28. Adrian. in 4. quæstione de restitutioe famã, quæst. 35. & quodlib. 1. i. pag. 17. Et videtur esse D. Thom. 2. 2. quæst. 73. articulo 4. ad primum. Coquarr. lib. 2. variarum, cap. 2. num. 8. Angles de restitutioe famã, dub. 2. difficult. 2. & quæst. de dominio, artic. 2. conclus. 2. Lessius lib. 2. de iustit. c. 4. dub. 1. num. 57. Torres de iustit. disput. 54. dub. 2. Nam si bona exteriora perperam expendere vitium est prodigalitatẽ, multo magis bonum nomen, & famam. Vel si gratis admittamus, nec veniale fore absque legitima causa suam prodigere famã, saltem quid imperfectum esse nullus vertet in dubium. Vnde nisi causa ob quam prodigitur fama, magis placeat Deo, quã ipsamet non amissio honoris, dicendum erit quid imperfectius futurum non se excusare.

10 Hinc deducitur, non solum esse constrictum quempiam excusationem præmittere ad impositionem falsi criminis, quando esset exoriundum scandalum, verũ etiam commissum sit realiter, debere procurare vt occultum maneat: iuxta illud Ecclesiast. 19. *Si est tibi delictum, noli denudare*, (nec loquimur, quãdo iuridicè interrogaretur à iudice) docet Sã verb. *infamare*, num. 1. Nam tunc ex taciturnitate quã censetur cõfessio virtualis perpetrati criminis, ruina, seu malũ exemplum alijs exoriretur; & delinquens in possessione est boni nominis dum occultum perseuerat delictum. Qua ratione cõmuniter vniuersi Doctores restitutionis obligationem iniungunt detegenti labem occultam alicuius perpetratam. Et licet dicat se illud non patrasse, à labe mendacij excusabitur æquiuocatione recepta, dicendo videlicet, non feci taliter, quod modo teneat fateri.

At valde

Authoris iudicium.

11 At valde notandũ, quod si detur casus quo audietes crimina neutiquã sint scandalum passuri, quia virtuosifunt, vel adeo auditis facinoribus affecti quod nullatenus inducantur ad ea perpetrãda, ex nõ excusatione, seu ex manifestantis delicta relatione, peccato scandali, imitatio delinquet non se excusans, imò quamuis planè delicta manifestet. Nam peccato scandali non delinquere operantẽ iniquè corã alijs, quando vel virtuosifunt, quod non timeatur lapsus, nec immutentur delinquentis exemplo, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 43. art. 5. Suarez tom. de Fide, tract. de scandalo, sect. 4. num. 8. & constat ex Psalm. 118. *Pax multa diligentibus Deũ: non est illis scandalum.* Aut vitiosi, quod exinde non inducantur ad peccandum, sed ipsi sint parati delinquere etiam illo genere peccati quo aliũ peccat et intuentur. Doctrina est Thom. Sanchez in summ. lib. 1. c. 6. num. 7. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 18. punct. 2. col. 4. versic. *quo pacto sine dubio*. Bañez 2. 2. quæst. 43. art. 4. in fin. Ledesma 1. tom. summã, tract. 4. cap. 5. dub. 3. Azor tom. 2. lib. 12. cap. 16. quæst. 3. Vazquez 1. 2. disput. 102. cap. 3. in fin. Nauar. in summ. c. 6. num. 19. & cap. 14. num. 28. & optimè in cap. *consideret*, §. *animaduertere*, num. 9. de panitent. distinct. 5. dicẽtis, fornicantem, aut vineam ingredientẽ causa furandi vvas corã eis qui ad furandũ, vel fornicandũ ita parati erant, vel coram viris adeo probis, vt neutri ad id incitetur, quia illi satis incitati erant; hi autẽ prauo exẽplo minimè inducuntur, non peccare aliquo scandali peccato, neque eam circumstantiã teneri fateri. E contra verò quis publicè absque prædicta circumspectione peccans tenebitur eam circumstantiã scãdali fateri, ratione periculi, cui se incitandi alios suo prauo exemplo exponit; vt bene docent Bañez, Azor, & Petrus de Ledesma vbi proximè. Qua ratione à scandali peccato excusantur plurimi, quod vel ipsi tam prauis moribus imbuti sunt, vt de ab illis præstando exemplo nihil curatur, nec inde argumentum sumatur ad liberius vitij vacandum: vel de eo curantes, ita ad peccandum faciles atque inclinati sint, vt non censeatur moralis eorũ inductio. Igitur quando non se excusans de culpis falsò sibi impositis, id omittet coram adeo bonis, quod ad peccandum non inuitarentur, vel ita prauis, quod à se ipsi sint inducti, & parati peccare, nullum erit scelus, causa humiliationis seu mortificationis famam negligere, an verò sit imperfectio dicemus num. 13. Nam cum se infamare intrinsecè malum non sit, sed indifferens, vt admittunt communiter vniuersi Doctores, & Nauar. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 4. bono fine poterit honestari. Sicut licet crimè prodigalitatẽ sit absque rationabili causa alijs omnia bona sua temporalia erogare; sine tamen elemosynã, vel quod perfectius quis viuat, prodigalitas minimè erit arbitrãda, imò cõsiliij Euangelici insecutio, Christo respõdente Matth. 19. iuueni interroganti quid sibi esset faciendum ad vitam perfectè agendam: *Vade, & vende omnia quã habes, & da pauperib.* & Lucæ 14. *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quã possidet, non potest meus esse discipulus*, quoad perfectiõem videlicet, vt explicat Mal. ionatus super illum locum, num. 1. 1. (qui quantumcumque laudetur, nunquam æquè laudari poterit) & Matth. d. c. 19. *Omnis qui reliquit domũ, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.*

Sanchez Selecta.

12 Quando alijs nullum esse exoriundũ scandalum se excusans a delictis falsò impositis sine defendendi Diuinum honorẽ, & tuendi virtutem, intendens in excusatione Diuinam potentiam laudari, & extolli, quod non permiserit criminis lapsum, perfectius se gerit, quã si taceat, & consentiat nota peccati aspergi. Est enim finis Diuinæ laudis, & tutandi Diuinum honorem, & virtutem perfectior, quã finis humiliationis, & mortificationis oriundæ ex non excusatione, vt per se est manifestum: eo modo quo si aliquis falsò notaretur se alapam Regi impegisse, satius ageret excusationem præmittendo sine tuendi Regium honorem, quã si tacendo consentiret.

13 Quando autẽ in excusatione tantũ intendit sui honoris, & famẽ defensionẽ, perfectius quid erit bonum nomẽ negligere sine mortificationis ex vili æstimatione orto, quã se defendere, & excusare. Amittere nãque famã sine exercendæ humilitatis, & ob Christi amorẽ, & intentione mortificationis, & mala sustinendi, actus charitatis est, & humilitatis. At se excusare ob cõmodũ propriũ, quamuis etiã sit charitatis actus, est tamẽ terminatus ad ipsam personã immediatẽ, & non ad Christũ sicut alius, qua ratione imperfectior est, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 27. art. 8. Suarez tom. de Charitate, disput. 2. sect. 3. nu. 3. fol. 70 1. Omitto, quod præstita excusatione actus humilitatis fortè non inueniatur, tradant Nauar. lib. 2. de restitutione, cap. 4. nu. 4. Sotus lib. 5. de iust. quæst. 10. art. 2. col. 7. & alij. Regulariter tamẽ perfectius est nõ excusare defectus, eo quod communiter in excusatione intendatur magis propriæ existimationis defensio, quã Diuini honoris laudatio, & virtutis æstimatio; & ob id non excusatio est cõsulenda in praxi. Distinctio namque finis ob laudem Dei; & finis ob propriam defensionem, ad Metaphysicos id icientes discernere, potius attinet, quã ad cãteros homines, quod etiam notatur num. 28. in fin.

14 Dices, quod inseparabilis sit iactura famæ accusati à iactura honoris Dei; & quod estõ sine mortificationis, & humiliationis licitũ sit comparare sibi aliquam vilẽ æstimationẽ, medijs tamen quæ peccata non sint, nec illorum speciem habeant, verbi gratia, inducẽdo se vilius vestibus, dignitates sibi oblatas nõ acceptãdo, (nisi eas acceptare, bono communi esset maximè utile: nã tunc interuenit obligatio illas acceptandi, vt diximus disput. 10. num. 9.) seu alijs vijs procurando oportrobrium hominum, & abiectionẽ plebis videri, quod solum cõsultat Christus, in situens uos Luc. cap. 14. *primos accubitus*, hoc est honorum splendores nõ appetere. At medijs peccatis, seu speciem illorum habentibus vilem æstimationem, & mortificationem procurare intrinsecè malum apparet, quod nullo bono sine cõhonestari possit. Nam sicut intrinsecè malũ est peccare, ita intrinsecè malum videtur, vel saltẽ minus perfectum, data opera peccatum commississe admittere, non se excusando: nam eo ipso, quod crimen admisisse non se excusando quis fatetur, se Deum contempsisse ostendit; & ita honorem illius lædit, qui dum non læserit, se læsisse indicat. Sicut Regem offenderet, quã alapam impegisse illi admitteret: quã tamen nullo modo impegit; & sanè excusationem, præmittendo, se & Regis honorem defenderet, & tueretur.

Cc 3 Et qui-

Et quidā videtur excellentioris virtutis actum esse, indicare me sollicitum in obseruandis præceptis, quam mortificationē assumere ex falsa impositione. Et sicut magis Deo placet nunquā ab homine offendi, quā post offensam illum mortificationem assumere; status namque innocentiae magis arridet Deo, quā penitentiae post lapsū, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 106. art. 2. & maius beneficium esse fatetur Zerol. in *praxi Penit.* fol. 27. fit perfectius esse se excusare a culpa non commissa. Vt enim se habet vera culpa ad excusandā veram offensam, ita existimata culpa ad existimatā offensā, & illam nō interuenisse præsumi, magis placeat Deo, quā se mortificare, eā per omissionem excusationis admittendo. Et sanē diuersissimum est, nouos honores nō appetere, vel à iam adeptis medijs culpīs veris, vel existimatis cadere. Primū quidem licitū, & perfectius est causa mortificationis, & imitationis ad Christum: at à iam adeptis cadere medijs culpīs licet solū existimatis, minimē fas esse videtur, vt dictū est. Quod optimē explicuit D. Thom. 2. 2. quæst. 129. art. 1. ad 5. inquit. *Quod illi qui contemnunt honores hoc modo quod pro eis adipiscendis nihil inconueniens faciunt, nec eos nimis appetunt, laudabiles sunt. Si quis autem contemneret honores quod non iuraret facere ea quæ sunt digna honore, hoc vituperabile esset.*

Nec sequitur, torturam patientē grauem, non posse falsō sibi crimen imponere: quia tunc adest causa excusans, & æquiuocatione retēta mendaciū excusatur, vt dicemus num. 16. & 17. Et etiā prodigalitas abest amittendi vitā, & virtualis contemptus Dei nolentis obligare patientē ad diuini honoris defensionem cum tato dolore. At mortificatio ex admisso crimine oriūda, causa legitima non est, vt pote minus perfecta quā defensio honoris Dei, vt quis perfectius operetur mortificationem intendens comparare, quam honorem diuinū defendere. Vnde licet absolute loquendo imponere sibi falsō delictum, intrinsecē malum nō sit, cum id honestetur sine vitandis grauius tormentis: at imponere absque legitima causa intrinsecē malum est, & in specie prodigalitatē, & in specie vitij, de quo falsō quis est infamatus. Idem autem est imponere sibi aliquem falsō delictum nulla interueniente legitima causa, atque interueniente minus perfecta, & minus placente Deo, quam placeret defensio honoris tam Dei, quam accusati. Vnde inseparabilis est iactura famæ accusati à iactura honoris Dei.

15 His tamen non obstantibus vis dirigitur argumenti; nam nos in conclusionibus tantū diximus, perfectius quid esse excusationem delictorū præmittere, quando id esset intentum sine tutandū diuinū honorem, misericordiam, & potentiam: perfectius autem esse nō se excusare ex sine tantū suam protegendū opinionem, & famam. At obiectio non solum hæc inuertere intendit, verum quod scelus sit non se excusare in omnī euentu; eo quod læsa fama accusati ob imputationem criminis, lædatur etiam diuinus honor; quod tamen non obstat: nam eo tantū modo quo in omnī peccato ratio iniustitiæ, & inobedientiæ reperitur, reperitur etiam læsio diuinū honoris generali quadam ratione, ad quem tuendum non extat specialis obligatio in commissiōne cuiuscumque criminis: sed ad non lædendum honorem Regium specialis intercedit obligatio iustitiæ vel obseruantiae, cum ex non præstita excusatione de crimine iniustitiæ alapa, Regis honor denigrare-

tur. Et quamuis aliquis delinqueret intendens vilem existimationem comparare, ea agendo quæ peccata essent, vel speciem peccati haberent, reus criminis nō erit permittens suam opinionem maculari medijs peccatis à diffamante tantum excogitatis, à patiente verò minimē datis. Tunc solum negatiuē se habet non defendens peccatū ab infamatore excogitatum, ad quod non astringitur, cum sit dominus suæ famæ, & ad sit iusta causa nō defendendi, ob mortificationem nempe, & humiliationem, vt diximus num. 9. Et solum cōuenit argumentum inseparabilem esse iacturam famæ accusati à iactura honoris Dei, generali quadam ratione ad quem tuendum non extat tunc præceptum. Huius autem honoris generalis defensionem non intendere ob exercitium virtutum, mortificationis videlicet, & humilitatis, in quibus etiam defenditur diuinus honor generalis, quatenus Deus in virtute mortificationis, & humilitatis honoratur, quid perfectius est, quam si per excusationem comparatur.

16 Hinc, ad vitanda gratia tormenta excusabitur quisquam etiā à veniali labe, falsum sibi imponendo, licet ob illius confessionē esset morte plestendus: quia vita non est digna tanto dolore, & mendaciū excusatur æquiuocatione in mente retenta, scilicet crimen cōmississe nō re, sed solum, vt fateatur iudici ad euitanda tormenta. Hanc docet Lessius lib. 2. de *iustit.* cap. 11. dub. 7. num. 4. licet solum à mortali excuset: at pars ratio currit ad excusandum etiam à veniali. Et non esse mortale, docet Nauarr. lib. 2. de *restitut.* cap. 4. nu. 2. 1. Angel. verb. *de tractio*, num. 6. dicens, id licitē fieri posse, ex quo excusat etiam à veniali. Syluest. dict. verb. *de tractio*, quæst. 3. Tolet. lib. 5. cap. 66. num. 7. Sot. lib. 5. de *iustit.* quæst. 10. art. 2. Vega 2. part. cap. 8. casu 1. Sā verb. *infamare*, num. 1. Coriolanus de *casibus reseruat.* part. 2. num. 21. fol. 594. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum, de *restitut.* quæstio 167. fol. 395. Et est multorum recentiorum. Fauet enim hæc opinio multis miseris, qui alioquin non solum corpore, sed etiam anima perirent confitendo crimina falsō metu tormentorum.

Et sanē si solum tormentū patiens à mortali, & nō veniali excusaretur, parū favorabilis hæc opinio misero esset, eo quod tunc à confessariō consuli minimē posset falsō delictū sibi imponere ob torturam fugiendam: nullo namque sine peccatū veniale committendū esse, suaderi, aut consuli potest, ex cap. *Super eo*, de *verfuris*; vbi Alexand. III. ait, nec pro vita alterius mentiri licere, cap. *Si quis ad te*, 22. quæst. 2. cap. *Sacris*, de his quæ vi, & gloss. in cap. *Si aliquid*, 22. quæst. 4. & in cap. *Quod ait*, distinctione 14. Nauarr. cap. 14. num. 37. & capit. 27. num. 36. Couarruuias 2. part. de *spons.* capit. 3. §. 4. num. 3. & cap. *Faciatis*, 22. quæstione 2. Vnde neuiquam assentior Soto libro 5. de *iustitia*, quæst. 10. articulo 2. column. 8. in præsentī casu dicenti, nullatenus excusandum esse à mendacio veniali falsō sibi crimen imponentem ob vitandam torturam; sed solum id in dubium verti, an mendacium illud sit perniciosum, & mortale: at futurum esse mortale, vel nullum satius diceret. Nam cum mendacium illud circa materiam grauem versetur, vt pote circa mortem patientis torturam, dum ex illius confessione sit morte plestendus, vt supponimus, si falsa criminis impositio à mendacio veniali non excusaretur, neuiquam à mendacio mortali, excusatio interce-

intercedere potest. Vnde sibi contrarius est Sotus in 2. solutione, dicens, non teneri aliquem, cum tanto cruciatu vitam seruare, sed posse breuiorem sibi permittere dari mortem, vt tam acerbam effugiat. At si labe veniali esset torturam patiens inquinandus, falsō sibi crimen imponens, cum ingenti cruciatu teneretur impositionem falsam cauere. Quapropter minus multo assentiendum est Molinæ tractatu 4. de *iustitia*, disputatione 37. num. 16. assentiendi esse culpam lethalem, quam Soto iudicanti tantum fore leuem.

17 Quod etiam verum iudico, licet falsam sibi impositionem iuret: in quo discedo à Toletō lib. 5. cap. 66. num. 7. Coriolano de *casibus reseruat.* fol. 594. Antonio Ragucio in lucerna Parochorum, de *restitut.* quæstio 167. fol. 395. & à Soto supra dicente, neminē vertere in dubium posse esse mortale dum aderit iuramentum: & à Vega 2. parte, cap. 8. casu 1. Nam eadem causa quæ adest ad excusandum mendaciū æquiuocatione retenta; sufficit etiam ad excusandum iuramentum: vt docent Angelus verb. *iuramentum*, 5. nu. 8. casu 9. Syluester dicto verbo, 4. quæst. 7. dicto 2. Nauarr. cap. *Humana aures*, 22. quæst. 5. in quæst. 3. nu. 6. in fin. & in summ. cap. 12. nu. 14. Azor tomo 1. lib. 11. capite 4. quæst. 5. regular. 3. ver. *Primo quidem*. Valent. 2. 2. disputatione 6. quæst. 7. puncto 4. columna antepenultima, & disput. 5. quæst. 13. puncto 2. & tom. 4. disput. 7. quæst. 13. punct. vitim. col. 2. Salon 2. 2. q. 96. articulo 2. controuers. 11. in 4. ration. & in solut. ad primum, & quintum. Sanchez in summ. lib. 3. capite 6. num. 15. Toletus libr. 4. capite 2. 1. num. 9. sibi cōtrarius vbi supra, Manuel de *ordin. iudic.* cap. 10. num. 4. & in 1. tom. summ. in 2. editione, cap. 19. 1. nu. 7. Philarch. de *offic. Sacerd.* tom. 1. parte 2. lib. 3. cap. 14. Suarez 2. tom. de *Relig.* lib. 3. cap. 10. nu. 5. Lessius lib. 2. de *iustitia*, cap. 42. dub. 9. nu. 48. Martin. del Rio de *magia*, lib. 6. cap. 1. sect. 2. prop. finem, alios adducens. Et dicit esse probabilem Emanuel Sā verb. *iuramentum*, numero 6.

Nec obstat, quod tunc etiam sequatur scandalum alijs: tunc enim scandalum esset acceptum & non datum, cum ad sit iusta causa crimen sibi imponendi: quo casu potius permittitur alios scādalum pati, quam intenditur illud offerre: cum voluntas habeat obiectum in quod tendere possit præter scandalum, scilicet in tormentorum vitationem. Sic iudex excusatur puniendo publicē delinquentes, præconis clamore criminorum manifestando, cum tunc ad sit legitima causa manifestandi improborum facinora, nempe æquē fieri punitionem notificando causam, seu delictum, quamuis sciret alios passuros esse scandalum.

At si tormenta leuia essent, mortiferum foret imponere sibi crimen falsum, ob quod esset morte afficiendus. Docet Sotus libro 5. de *iustitia*, quæst. 10. art. 2. Lessius lib. 2. cap. 1. 1. dubio 7. nu. 35. Et est communis Doctorum: quia vnusquisque tenetur suam vitam tueri, etiam cum aliquo dolore; alijs tunc reputaretur sine causa occasionem sui interius præbere.

19 Posse tamen delinquentem scias, cuius maneat peccatum occultum, se prodere iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem, vt admittit Nauarr. lib. 2. de *restitut.* cap. 4. nu. 20. Sanchez de *statu Religioso*, lib. 6. cap. 18. nu. 43. Sā verb. *infamare*, num. 1. Layman 1. tom. tractat. 4. cap. 15. nu. 11. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 28. cum id fiat ob virtutem iustitiæ, volēdo po-

tius in hoc mundo peccati pœnam sustinere, quam in alio luendam seruare, sicut diximus nu. 16. tormenta graui effugere, legitimam esse causam excusantem quæ absque peccato criminis falsi impositionem fa-teatur. Finis autem luendi in hac vita peccatum, præstantior est, quam grauius tormēta euitare: igitur & fas erit se iudici tradere. At quod quis suum peccatū manifestet, ex quo alijs proueniat scandalum, eo solo sine quod vilipendatur, minimē licitum erit; quia finis intentus vilipendij, minus præponderat, quam effectus scandali sequutus. Imò si persona esset maximæ auctoritatis, & reipublicæ utilis, quæ se prodens & tradens puniendam maximum pareret scandalum, occasionem alijs ad delinquendum offerens, neuiquam liceret se iudici tradere, etiam illo sine satisfaciendi in hac vita.

20 Vnde secundum se loquendo, illicitè acturum credo qui in cubiculum suum includeret fœminas impudicas vt illa infamia Episcopatus effugeret dignitatē, vt referunt de D. Ambrosio Paulinus in vita S. Ambrosij, Martin. Polonus in Damaso 1. Baron. tom. 4. annal. Christi, num. 4. Marquez in origine religionis S. Augustini, cap. 25. §. 7. Nunquam enim licitum est scādali actiui occasione præbere sine fugiendi onus Episcopatus; quod non acceptatione possit vitari. Quod si adhuc instare electores cerneret, potius consilium Dei esse quam hominū meditari deberet. Sic D. Augustinus in lib. de *bono viduitatis*, cap. 20. reprehendit quasdam fœminas, quæ cum velut sanctæ reputarentur in populo, moliebantur humilitatis prætextu sinistram de se suspicionem generare, vt vilis æstimaretur, eò quod famam suam sine scādalo prodigere nō poterant, vt refert Aragon 2. 2. tract. de *dominio*, fol. 105. & nos latius diximus nu. 8. Dixi secundum se: nam eo facto non peccabit quis fortē ex ignorantia inuincibili, aut inaduerentia, tum ratione zeli boni, quo honores huius vitæ fugere procurat.

21 Sequitur deinde licitum fuisse quibusdam sanctis, vt D. Augustino, atq; Anselmo scriptis sua peccata propalare. Nam cum eos extremam vitæ sanctē egisse constet, potius ad penitentiae exemplum, quam perditionis ducimur, ex cognitione suorum peccatorum. Hinc D. Ambrosius, vt refertur in Breviar. die 7. Decembr. ad Theodosium Imperatorem ait: *Qui sequuntur es Davidem errantem, sequere, penitentem.* At hominis cuius virtus nota esset, crimina scripta manere licitum non esse ex dictis sequitur, cum inde scandalum oriretur.

22 Vnde deducitur maximē cauendum esse confessario facultatem exhibere penitenti conclamandi sua peccata publicē sine humilitatis & confusionis, aut excitandi in se maximum dolorem: nam timeri potest satis probabiliter scandalum, vt docet Suarez tomo de *Penitent.* disputatione 21. sect. 2. num. 8. Quod si mortis proximus penitens prædicta intentione penitentiae vellet sua facinora nota efficere, tolerabilis esset, eò quod tunc videntes publicationem, penitentem finire vitam cum maximo dolore peccatorum commissorum inspiciunt: & inde prodesset publicatio ad penitentiae exemplum. Sic aliqui confessarij permittunt morte plestendis sua narrare facinora ad pedem patibuli. Præmeditandum tamen maximē est, num magis obesse, quam prodesse possit conclamatio, vt docuit Augustinus in cap. *hoc videtur*, 22. quæst. 5. quia nemo

nemo tenetur propriam detegere turpitudinem, l. 2. §. diuus, ff. de iure fisci, cap. si peccauerit, 2. quæst. 1. cap. noio, 12. quæst. 1. Paz in prax. 1. tom. de confessione, num. 10. fol. 152. & dicimus num. 25. Quapropter iudico rarissime esse æquius facultatem denuntiandi peccata præbere, quam negare.

23 Vtiterius inferitur, morem in aliquibus Religionibus obseruatum, quod scilicet defectus culpæ grauis ex facultate superioris denuntientur à religiosis publicè, minus consultum esse (si fortè talis mos sit, quem esse affirmat Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 4. num. 4. illum approbans) cum potius obesse quam prodesse possit illa manifestatio; docet D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. ad 4. ubi ait; proclamationes quæ in capitulis religionum fiunt, in quibus aliqua delicta eorum occulta publicantur, licitas esse quando delicta sunt leuia, secus si delicta essent grauia, quia ex eo oriri posset scandalum. Nec posse lege aliqua humana sanciri hominè teneri sua publicè detegere delicta, docet expressè Suarez tom. de Penitentia, disputatione 2. 1. sectione 2. nu. 6. & Salas de legibus, disputatione 9. sect. 3. dubio 4. Imò & defectus naturæ narrandi facultatem præbere, cauendum est Prælato, quod quis videlicet manifestet se ruficum esse & humilis profapia, aut ex illegitimo matrimonio, vel ex impuro sanguine descendentem, & huius generis alia. Tum quia feruor volentis manifestare poterit repescere deinceps, & maxima afficit tristitia ob factam manifestationem, quæ causa sit accidia Religioso, seu animi deiectionis ad sequendas virtutes; aut impatientiæ, consideranti se ab alijs erit tempore labente alicuius officij, aut dignitatis, cui maxime congruum fuisset, & fortè necessarium suos celasse defectus, ne contemptibilis fiat. Nam vt rectè aduertit Nauarr. lib. 2. de restitut. capite 4. nu. 18. se diffamans, ineptumque efficiens ad obtinendum, vel administrandum officium, vel bonum aliud temporale, ob quod dāmicantur personæ quibus eius opera erat necessaria, peccatum mortale committit contra charitatem.

24 Nec ad defectus culpæ grauis enuntiando publicè obligari queunt lege aliqua constitutionis regulares, cum talis lex rationabilis non esset, continens intolerabilem errorem & onus, aptiorque esset ad nocendū, quam ad iuuandū.

25 Nec voto se ad manifestandos publicè defectus culpæ grauis possunt deuinci Religiosi: esset namque talis promissio stulta, & displicent Deo, quæ magis obesse, quam prodese posset.

26 Imò, nec lege aliqua humana sanciri poterit, Religiosos manere obligatos ad manifestandos defectus culpæ grauis superiori in secreto extra Sacramentum Penitentia. Est enim contra ius naturæ, quod quis obligetur se reum prodere: vt tradit Sotus libro 4. de iustitia, quæst. 6. art. 3. §. Secundo præter damna, Vazquez 1. 2. tomo 2. disputatione 168. num. 48. Tolet. lib. 4. capite 2. 1. num. 9. de quo diximus nu. 22. & docet Sa verbo, præceptum, nu. 2. Salas de legibus, disputatione 15. sectione 2. num. 37. Rodriguez 2. tomo, quæst. regular, quæst. 18. art. 3. Bañez 2. 2. quæst. 11. art. 4. dubio 2. §. Respondetur ad hoc argumentum. Basilius de Leon lib. de matrimonio, cap. 34. num. 10. inquiens rectè, non constrictum iri aliquem impedimentum matrimonij ex proprio peccato ortum cum sui infamia detegere, vt si Sacerdos ex diuersis foeminis filium & filiam su-

scipisset, qui impedimenti ignari vellent contrahere, aut si mater ex filio suscipisset filiam, & postea pater & soror contraherent. Coriolanus de casibus reseruat. part. 2. fol. 544. nu. 5. Gerson 2. part. alphabet. 34. Q. dicens nõ teneri reum se prodere dum delictum est occultum, & persona non est infamata, etiam si à superiori de delicto interrogetur, teneri tamen, si delictum sit publicum, & de illo interrogetur etiam absque infamia; in quo secundo sanè decipitur. Nec teneri aliquem se reum prodere, etiam ad liberandum innocentem, cui delictum à reo commissum imputatur, docet Antonius Ragucius in lucerna Parochorum, de restitutiõne, quæstio 162. fol. 390. Tolet. lib. 5. cap. 70. nu. 4. nam reus tunc nequaquam cõcurrit posituè ad necem innocentis, sed tantum permittit, fas est autem cuiumque mortem alterius permittere, vt propriam viter, Sa verb. Reus, nu. 3. Nauarr. in summ. cap. 15. nu. 17. & indicare videtur Sot. lib. 4. de iustitia, quæst. 6. art. 3. §. Secundo præter damna, Auila de censuris, 2. parte, cap. 5. dub. 3. conclusiõne 9. Gatierez quæstion. Canon. c. 1. nu. 40. & dicitur Nauar. cap. inter verba, conclusiõne 6. nu. 306. in fine. Nec tenebitur reus se manifestare, etiam si imposita esset excommunicatio nisi se proderet; Suarez de censuris disput. 4. sect. 5. nu. 4. Vcja 2. part. casu 2. nec quod sit executor suæ sententiæ in rebus arduis, & maxime violentis, vt docet Suarez de legibus, lib. 5. cap. 10. num. 1. dicens, neminem obligari posse ad executionem propriam, sed illam debet facere superior per suos ministros in poenis contra propriam vitam, vel in inferentibus grauem dolorem, aut ignominiam, quia id inhumanum esset: idem docet Vazquez 1. 2. tomo 2. disputatione 173. num. 24. Imò nec teneri reum, etiam per sententiam damnatum, exequi poenam in se, vel actionem aliquã exercere, qua illam exequatur, vel ad illam cooperetur, donec Couarr. lib. 1. variar. cap. 2. nu. 10. & in 4. 2. parte, cap. 6. §. 8. num. 10. illat. 2. & numer. 11. allegans alios Doctores.

Est itaque contra ius naturæ, quod quis obligetur se reum prodere, quantumcunque lex sit edita sine capiendæ confessionis, siue humiliationis. Sicut si Religiosus se obligasset ad sui verberationem immanem & crudelem, obligatio nulla esset, vt pote contra bene ordinatam inclinationem naturæ non se inhumaniter puniendi. Vt docent D. Thom. 2. 2. quæst. 88. artic. 2. ad tertium. Syluester verbo, votum, 1. quæst. 4. dicto 3. & verbo, votum 2. quæst. 14. Sot. lib. 7. de iustitia, q. 1. artic. 3. ad vltimum. Tabiena verbo, votum, 1. num. vltimo. Sanchez in summ. lib. 4. cap. 6. num. 4. eo quod præceptum naturæ seruandi vitam obliget ad remouenda media ducentia ad mortem, vel illius periculū. Quæ ratione votum de manifestandis culpis secretò ex confessionem superiori etiam fortè esset nullum, licet fieret sine humiliationis, & mortificationis: est enim medium illud maxime arduum. Vnde Isidorus in cap. In malis 22. quæst. 4. In malis promissis rescindit fidem, in turpi voto muta decretum. Refert Nauarr. cap. 12. num. 25. Ioan. de Medina tractat. 4. de ieiun. super Carthusienses, fol. 147. Sicut nec esset valida promissio verberationis crudelis, sine mortificationis carnis. Et sanè intolerabilius onus est sua delicta manifestare, quam crudelem verberationem pati. Nam si hæc materia voti non est, quod contra salutem corporis promissio non acceptetur à Deo; sic promissio cuius adimple-

adimpletio maxime difficilis est, & violenta, nec Deo placebit, ne anima periculo fractionis exposita incidens in illud, detrimentum patiat. Iudicet verò quisque, num nimis periculo frangendi votum sit expositus ille, qui promississet sua denuntiare crimina superiori in secreto? Vt enim optime aduertit Sotus lib. 7. de iustitia, quæst. 1. art. 3. cap. vltim. illa non est materia voti, quando ius naturæ reclamatur adimplere: at licet non reclamet natura quod quis si velit sua manifestet nefaria, reclamatur tamen, quod ad manifestandum sit obligatus. Non enim quælibet materia honesta est materia voti si maioris boni sit impeditiva; sicut est ducere vxorem honestum sit, votum ducendi validum non erit, quia eius oppositum magis placet Deo. Et ludendi honestè votum nequaquam valet, cum non ludere mortificationis ergo melius sit, & magis placeat Deo. Vnde licet denuntiatio criminum in secreto non sit materia mala, nec indifferens, est tamen maxime ardua, quæ reducitur ad impossibile: & tale votum validum non esse censere aliqui viri docti, quos consului; oppositum arbitrantibus alijs, quorum iudicium sequor, quia verosimilius, & si validum esse velit aliquis, consentiat item leuem causam sufficere ad dispensationem, vel communionem, cum alias talis promissio difficilis merito sit, quod adimpleatur.

27 Curationi nixus B Ignatius insignis Religionis, & admodum utilis Ecclesiæ Dei, Societatis Iesu fundator, in constitutionibus hæc asserit in proemio, & in regul. 40. summarij; & refert Alphons. Rodrig. 3. tom. exercicio de perfectione, tract. 7. cap. 10. §. para que podamos. Por tanto cada vno con gran puridad en confesion, o ex secreto, como mas le pluguiera, y se consolare, manifeste enteramente toda su anima, sin celar cosa alguna en que aya ofendido al Señor de todos, despues de la vltima cuenta que dio de su conciencia; o alome nos descubra los defectos que mas agrauan su alma desde aquel tiempo. Et Pater Generalis Claudius Aquauia, vt refert prædictus Rodriguez §. vltimamente se ha de notar, in instructiõne pro visitatoribus edita, hæc ait: Quare vt non sunt cogendi nostri ad rationem conscientia reddendam extra confessionem, cum constitutio id liberum permittat pro cuiuscumque consolatione: ita laudandi qui semotis his, quæ ad confessionem propriè spectant, quæ in confessione superiori manifestare poterunt, extra confessionem ea reddunt, totosque seipsos patefaciunt, quo liberius, & absque villo respectu superioris ad illorum directionem vri possint. Explicatque Alphonsus Rodriguez citato loco, cap. 11. in principio verba Patris Generalis, Qui semotis his, quæ ad confessionem propriè spectant, &c. ait non esse mentem constitutionis obligare ad manifestationem culpæ extra confessionem, & addit: Quando la cosa fuese tal que parece que no se atreue vno à dezirla fuera de la confesion entonces muy bien haze en guardarla para la confesion: y tales cosas como estas no solo las ha de preguntar el superior, ni padre espiritual fuera de la confesion, pero ni ha de querer que el otro se las diga.

Sed esto lege humana non possit cogi religiosus suas culpas graues denudare superiori in secreto extra Sacramentum Penitentia, vt diximus, num. 26. Si tamè in aliqua religione huiusmodi lex extaret & ante professionem inuoluta fuisset religioso, ipseque profiteri vellet cum illa cõditiõne cedens iuri suo, ad ma-

nifestandas culpas graues tunc constrictus esset. Nam ibi interuenit contractus seu pactum inter religionem, & religiosum, quem religio admittere ad sui societate nolit nisi sub illa conditione. Tenebitur ergo religiosus aut in illam professionem nõ emittere, aut sic profiteri qualiter à religione exigitur. Et tunc conditionem non seruans Regularis sub qua professus est, videlicet nolens culpas graues manifestare, delinquit contra votum quo promissit legem constitutionis seruare: quapropter idem erit non seruare tunc constitutionis legem, atque infringere votum, si videlicet directè promississet Deo culpas graues manifestas efficere; posse autem quempiam ad hoc ex voto deuinci, diximus numero 26. Et posse quemcumque obligari ex propria voluntate ad illud quod per superioris legem nõ posset, manifestum est, Nam per nullam legem ad profitendum in religione potest quis obligari, ex voto tamen ad id constringi religionem vouentem est plusquam notum. Fit ergo, quod licet non interueniente religioso consensu non possit ligari aliqua lege humana ad manifestationem grauium culpæ in secreto superiori extra Sacramentum penitentia, possit utique; ad illud constringi præstito à se consensu & sub illa conditione professionem mittente.

Nec obstat si dicas, quod illi iuri manifestandi, scilicet se, in secreto superiori cedere non possunt religiosi, se ad manifestationem obligantes dum profitentur in Religione, quia adeo inhumanum videtur aliquem esse obligatum ad prodicionem sui delicti, quod voluntas humana illam inhumanitatem non possit auferre, sed vbiq; & omni tempore vigeat, & detur locus penitentia quotiescunque quis de contracta obligatione propalandi peccata sacramentaliter, quia dū Christus instituerit penitentia Sacramentum vnicum remediū post baptisimi lapsum, vt constat ex illo Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, erunt remissa, & quorum retinueritis, erunt retenta. Et ex Tridentino sess. 14. cap. 6. Et homo lege charitatis teneatur salutem spiritualem querere; obligatur deinde eadē charitatis lege, & Christi præcepto ad medium vnicum quo talis, spiritualis salus comparatur. Non, inquam, obstat hoc, quia etsi difficile nimis sit sui delicti notitiam superiori exhibere, est tamen mortificatione delinquentis, & ad ipsius conscientia profectum. Cumque conuentio inter religionem, & religiosum sub illa cõditiõne intercesserit, locus non erit penitentia de obligatione contracta, alias iniuria irrogaretur religioni & deterioris inueniretur conditionis quam esset conditio religiosi, si ipse à contracta obligatione recedere posset quādo vellet, perseverante ex parte religionis obligatione exhibendi religioso necessaria. Quod fit manifestū ex eò quod religiosus possit obligari proprio consensu, quod à tertia persona sua delicta prætermittit correctione fraterna denuntietur, vt num. sequenti dicemus. Nec difficilior quid est, aut inhumanior quod proprio consensu obligationem seu legem imponat sibi aliquis, manifestandi videlicet in superiori defectus graues, quam quod illi manifestentur à tertia persona. Imo hoc difficilior videtur, quia timeri potest à tertia persona culpam vltra sui meritum, seu qualitatem extolli, non sic quando manifestatur ab ipso delinquente.

28 Possunt tamen religiosi se obligare lege suæ Religionis,

gionis, quod peccata occulta à tertia persona denuntiantur secreto superiori; & huic iuri, quod videlicet secum ordo fraternæ correctionis præmittatur, cedere: vt docet Suarius tom. de Fide, tract. de correctione fratris. disp. 8. sect. 6. nu. 12. & 17. Qualiter cessasse refertur Religiosos Societatis IESV, vt notat Alphons. Rodriguez in lib. de exercitio de perfectione, to. 3. tract. 8. c. 6. Valent. 2. 2. q. 10. punct. 5. Bañez 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 2. in solutio 1. confirmatio. 7. argumenti. Sanchez de statu religioso, lib. 6. c. 18. nu. 48. & 43. Cantarel. in præceptis decalog. li. 2. c. 69. n. 211. Torr. de fide, spe, & charit. q. 33. art. 7. dub. 4. in fin. qui tamen tom. de iust. disp. 44. dub. 2. n. 17. dicit, huiusmodi renuntiationem non obligare subditos taliter, vt peccent si postea non consentiant denuntiationi, quia solum per modum consilij proponitur regula à superioribus. Possè autem denuntiationem fieri non præmissa correctione secreta, docet pro viribus Arevalo de correct. fratris. a fol. 53. Nam cum lex à Christo edita Matth. 18. de correctione prius faciendâ inter delinquentem, & cognoscentem facinus, sit lata sit fauorem crimen committentis, talis fauoris cessionem potest præmittere, & priuilegium renuntiare. Præterea inhumanitatem haud præ se fert, quod à tertia persona delicta denuntiantur: imò ad illud sufferendum se obligare conducit maximè ad virtutis custodiam; & imputet sibi delinquens quod illius crimen manifestetur, cum adeò incautè deliquerit, vt testis sui criminis inueniatur. Vnde constitutio Societatis IESV circa manifestationem culpæ, solum intelligitur de culpa, quæ ab alio fuerit notata, non de illa quæ à delinquente sub secreto fuit commissâ alteri: vt refert Alphons. Rodrig. tom. 3. tract. 8. c. 6. fere in fin. fuisse declaratum in Congregat. 6. generali Societatis IESV decreto 49. can. 10. & 11. & decreto 37. can. 6.

29 Ex dictis inferitur, perfectius quid esse se excusare & defendere de defectibus contra consilia falsò impositis, quando malum exemplum exoritur alijs hominibus perfectis ex fractione consiliorum ab aliquo perpetrata. Et famam etiã in obseruatione consiliorum tueri curandum est. Præterea quia esto scandalum non exoritur, magis tamen placet Deo me indicare memet sollicitum in obseruandis consilijs, sine exaltandi Diuinam protectionem, & gratias ob id referendi, inducendique alios, vt pariter Deo referant; quàm ex admittis falsis impositionibus circa illorum fractionem mortificationem assumere. Est sanè actus excellentioris virtutis curare consilia implere, quam se mortificare: ille enim ad charitatem pertinet, & ad alias virtutes circa quas dantur consilia, vt inuisere infirmos ad misericordiam, erogare elemosynam in communibus necessitatibus ad pietatem: & sic de alijs virtutibus. Mortificatio verò, aut ad nullam virtutem specialem pertinet, sed ad illas in quibus actibus mortificatio sumitur, verbi gratia, mortificationem comedendi ad abstinentiam, mortificationem comedendi ad abstinentiam, mortificatio non vtendi rebus splendidis ad humilitatem, &c. Vel solum ad iustitiam vindicatiuam, seu poenitentiam pertinebit. Ex auxilio autem præstito ad perfectiorem virtutem exercendam maior laus est Deo auxilianti debita, & obligatio ad maiores gratias illi referendas extat. At si tantum intendatur propriæ famæ defensio, perfectius erit non se excusare. Et sanè in praxi rarissimè continget illam Metaphysicam reperiri de distinctione

ne finis ob laudem Dei & defensionem, seu appretiatione virtutis, & finis ob propriæ famæ defensionem. Quapropter communiter consulendum est non se excusare, potius quam defensionem præmittere: quia in defensione regulariter magis intenditur propriæ existimationis defensio, quam Diuinam misericordiam extolli, vt notauimus num. 10. in fine.

30 De defectibus etiã indifferentibus, qui nec culpa sunt, nec contra consilium, sed solum inculpabiliter eueniunt contra gustum, & inclinationem alterius, nõ se excusare perfectius quid erit, patienter & æquo animo sufferendo. Quapropter Religioso cui imputatur vas fregisse, nimium vel parum falsis condimentis applicuisse, perfectius erit non se excusare, patienter portando impositionem; ad humiliationem, & patientiæ exercitium, ad imitationem Christi, non comminantis cum pateretur, vt constat ex Epist. 1. Pet. c. 2. Nisi tales defectus pluries imponerentur, quòd occasionem offerret alijs ex taciturnitate suspicandi voluntariè esse fœcudem, & desidem, contemptorem: que monitionis à superiore præstitæ: tunc perfectius esset excusationem præmittere ob malum exemplum aliorum vitandum.

31 Ad primum argumentum respondetur, possè optimè connecti se excusare de culpis falsò imputatis, sine extollendi Diuinam misericordiam: imò solo sine defendendi proprium honorem & benedicere maledicentibus, hoc, non inde sumere occasionem malum eis imprecandi, sed reddita excusatione, ad Dei tribunal causam remittere, & orare ne absque poenitentia falsi criminis impositi finiant vitam. Percussa enim vna maxilla, aliam feriendam reddere, non contrariū est exceptioni falsi criminis impositionis: imò vt acutè explicat Lyra super Ioan. c. 18. declarans illud Christi respondentis faciem illius cadenti: *Si malè loquutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem benè quid me cedis?* aliquando expedit iniuriantibus respondere ad ipsorum, & aliorum instructionem, sicut fecit tunc Christus, quia notabatur sic respondisse, quasi notans seu exprobrans Pontificem de fulta interrogatione: qua responsione Christus honorem Pontificis est tutatus, vt constat ex Cypriano in cap. Dominus noster, 93. distinct. & in cap. Si quis super his, 2. q. 7. & aliquando etiam expedit factò resistere, ne detur occasio malis malè agendi, vt diximus n. 6. & 7. Sensus igitur illius sententiæ, *Qui te percussit in maxilla vna, præbe illi & alteram*, vt optimè explicuit Maldonatus Matth. 5. n. 39. Suarez de fide, vbi de bello, disp. 13. sect. 1. nu. 4. est primum, vt vindictam non quaeramus autoritate propria exequendam, sed potius alteram maxillam re ipsa vertamus, id est, alteram accipiamus iniuriam, præsertim quando vna non est defensio alterius, potius quàm acceptam vlciscamur; vt fecerunt sanctus Christophorus, & Eulogius Archiepiscopus Toletanus: de quo vndecimo die Martij refertur historia in hac diocesi Toletana officium eius recitatio. Quo sanè modo intelligendus est Diuus Paulus ad Romanos 12. *Non vos ipsos defendentes: sed date locum iræ*: id est, non vicissentes iniuriam, vt explicat Nauar. 3. tom. de poenitentia, disp. 5. c. Contrarium, n. 12. Cornel. à Lapide super illud, c. 12. vers. 19. allegans Chrysostomum, & Tertullianū, Suarez tom. de Fide, tract. de bello, disp. 13. n. 4. Lorca 2. 2. q. 40. art. 1. n. 12. Præterea vt animo parati simus ad reddendum

DISPUTATIO XLVII.

Seu potius charitatiua instructio ad Parochos circa residentiam, administrationem Sacramentorum, & aliorum munerum obligationem.

S V M M A R I V M.

Parochus gerit personam Iudicis, Pastoris & Medicum. 1.

Parochus tenetur per semetipsum Sacramenta administrare, num. 2.

Parochus non dicitur verè & iuxta Concilij mentem ob solam habitationem in loco beneficii residere, nisi per seipsum Sacramenta administraret. n. 3.

Parochus non acquirit fructus beneficii nisi per seipsum ministraret Sacramenta, num. 4.

Parochus tenetur per seipsum ministrare Sacramenta quæ ex æquitate potest, nec satisfacit per substitutum, num. 5.

Parochus tenetur ex iustitia audire confessiones quotidianas quas ex æquitate potest, num. 6. & 7.

Parochus non ministrans per seipsum Sacramenta, lucrum spirituale amittit, num. 8.

Parochus non audiens confessiones quotidianas Parochianorum, quas ex æquitate potest, peccat contra iustitiam commutatiuam, Religionem, & poenitentiam, num. 9. & 10.

Parochus ministrans Sacramenta a grè & molestè, exhibet Parochianis occasionem non postulandi toties quoties vellent, & consequenter muneri suo non satisfacit, num. 11. & 12.

Parochus tenetur Vicecuratum præditum scientia & probatis moribus eligere coadiutorem, num. 13. 14. 15. & 16.

Parochus tenetur auaritiam fugere, num. 17.

Parochus tenetur gratis sepelire defunctos pauperes, num. 18.

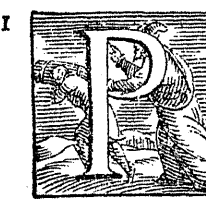
Parochus tenetur ceremonias sui muneris rectè scire, num. 19.

Parochus tenetur promissum sacrificium absque mora adimplere, familiaritatem nimiam cum parochianis vitare, & nimium garrientes ex Ecclesia abigere, num. 20. 21. & 22.

Parochus tenetur discordias inter Parochianos componere, num. 23.

Parochus tenetur non extorquere oblationem vberiorum pro funere quàm defuncti hæredes offerre volum, num. 24. & 25.

Quæ dicta sunt de Parochis, ad Episcopos etiam tendere intelligas, num. 26.

Personam gerit Parochus pastoris, ex illo Christi Ioan. cap. 21. *Pasce oues meas*: Ducis etiam repræsentat, c. Cleros, 21. dist. c. *Præcipimus*, 12. q. 1. Medicum item esse negabit nemo, c. *Sacerdos*, 3. q. 7. gloss. in cap. *Conuertimini*, de poenitent. dist. 1.

Index denique est, dum soluit & ligat, secundum illud, Quod.

dum de iure nostro, quodocunque id charitas & Dei gloria videbitur postulare, hæc ex præcepto tenemur exequi. Vnde idem est dicere: *Si quis te percussit in maxilla vna, præbe illi & alteram*. Præbe, id est, esto paratus præbere potius, quàm acceptam iniuriã propriam autoritate vlcisci. Quod etiam explicuit prædictus Suarez vbi supra, & Lorca, Salon, 2. 2. q. 72. art. 3. fol. 1723. Ex consilio autè satius erit, vt quamuis neq; charitas, nec Dei gloria id à nobis exigat, mortificationis tamen nostræ causa ad verbum hæc omnia faciamus, non quidem irritantes aduersarium ad inferendam iniuriam, seu inuitantes, vel inducentes; sed nos ipsos paratos ostendentes ad excipiendam dum alius intulerit. Vel, vt explicat Lyra super Matth. c. 5. à Christo præcipimur, vel consulimur, paratos fore excipere secundam iniuriam, quando ob resistitiam primæ maius scandalum seu malum esset oriundum.

32 Ad secundum dicendum, inquirentes Dauidi mala, fuisse loquutus vanitates, non tamen falsò culpas imposuisse: vel estò impositi essent, tacuisse Regè ob mortificationem, propriam existimationem eligentem potius amittere, quàm conseruare præstita excusati onis, quod perfectius esse diximus num. 13.

33 Ad tertium dicimus, Diuum Petrum solum exhortari nos pati patienter iniurias, non tamen ex eo præstita excusatione rationabiliter, patientia amittitur. Vnde argumentum non conuincit, quia diceremus in omni euentu fore perfectius excusationem præmittere.

34 Ad quartum, quoties innocentia alicuius adeo nota est, vt celari nequeat nisi malitiosè cæcutienti, opus non est ad falsò impositas culpas respondere. Sic enim accidit Christo ducto ad Pilatum ob falsa testimonia. Vnde Pontifici interroganti Iesum de discipulis suis, illiusque doctrina, Ioan. cap. 18. respondit: *Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Iudei conueniunt, & in occulto loquutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos, qui audierunt quid locutus sim ipse: Ecce hiscium, quæ dixerim ego*. At dum notatur quis de culpa; quam commississe certò non constat, & ex taciturnitate esset oriundum scandalum, perfectius est respondere, imò præceptum, vt diximus num. 6. Vnde Christus alapam impingenti respondit, vt diximus num. 31. Et Phariseis conclamantibus illum dæmonium habere, dixit Ioan. 8. *Ego dæmonium non habeo: sed honorifico Patrem meum*. Et dicentibus ipsis, Samaritanum etiam esse, tacuit: quia Samaritanū esse crimen minimè erat, & in alio sensu significat custodem, vt Gregor. in Homil. 18. *Super Euangelia*: fuisse tamen, dæmonium habere, hoc est, cum illo iniisse pactū eo modo quo dicere solebant, Ioan. 8. *In Beelzebub Principe demoniorum eiecit demonia*. Vel dæmonium habere dixerunt, vt significarent moribus dæmonum esse imbutum: sicut solet vulgus appellare hominem nequissimiæ vitæ, dæmonem. De quo videndus Maldonat. super Ioan. cap. 8. num. 144. Quia igitur Christus Magistri munus gerebat, oportuit ad obiectiones respondere, ne ex taciturnitate suam doctrinam minus veram esse, vel à Dæmone, virtualiter consentiret. Ille verò cui docendi munus non incumbit, sui contemptum admittere potest sine humiliatione: & perfectius erit non se excusare, quando ex præstita excusatione finis solum tutandi propriam existimationem esset intentus.

Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis. Matth. 16. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Ioan. XX. c. Quis dubitet, 96. dist. & ex Rituali Romano Pauli V. de Sacram. Pœnitent. fol. 53. §. 1. Zerol. in prax. pœnitent. fol. 294. Martin. del Rio de magia, lib. 6. cap. 1. in princip. Coriopl. de casibus referu. part. 1. sect. 2. fol. 136.

2. Sacramenta ministrare per temetipsum tuo gregi primus omnium teneris Paroche: at si non resideas, hoc præstare nequibus. Confule verba Concil. Trid. sess. 6. cap. 3. Inferiora beneficentia Ecclesiastica præsertim curam animarum habentia personis dignis & habilibus, & quæ in loco resideat, ac per seipsos curam ipsam exercere valeant, iuxta constitutionem Alexandri III. in Lateranensi, quæ incipit: Quia nonnulli, & aliam Gregorij X. in generali Lugdunensi Concilio, quæ incipit, Licet Canon, editam conferantur. Aliter autem facta collatio, siue prouisio omnino irritetur, & Ordinarius collator pœnas Constitutionis Concilij generalis, quæ incipit, Graue nimis, se nouerit incursum. Et constat item ex Card. declaratione adducta à Farinac. super Concil. decil. 9. Item censuit congregatio Concilij cogendos esse curatos ad subeunda per se ipsos, & non per substitutos ea munia ad quæ tenentur: tolerandos autem, vt per substitutum suppleant in illis tantum casibus quibus expressis verbis Canonum, Decretorum, & Concilij permissum est eis, vt per Vicarios coadiutores, vel substitutos possint officio suo fungi. In sess. verò 23. c. 1. per hæc verba: Cùm præcepto Diuino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, ones suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique Diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia pastoralia incumbere: quæ omnia nequaquam ab his præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non inuigilant, neque assunt, sed mercenariorum more deserunt: Sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, vt Diuinorum præceptorum memores facti: forma gregis in iudicio & veritate pascant, & regant. Nec verò ea, quæ de residentia sanctæ & vtiliter iam ante sub sel. record. Paulo III. sancita fuerunt, in sensus à Sacrosanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius decreti quinque mensibus continuè abesse liceat, illis in heredo, declarat Sacrosancta Synodus, oēs Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus, Ecclesiis, quibuscunque, quocumque nomine & titulo præfectos, etiam si sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel diocesi residentiam, vbi inuito sibi officio defungi teneantur, neque abesse posse, nisi ex causis, & modis infra scriptis. Si quis autem, quod vtiunt nunquam eueniat, contra huius decreti dispositionem abfuerit; statuit Sacrosancta Synodus præter alias pœnas aduersus non residentes sub Paulo III. impositas, & innouatas, ac mortalis peccati reatum quem incurrit; eum pro rata tēporis absentia fructus suos non facere, nec tuta conscientia alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante superiorē Ecclesiasticū illos fabricæ Ecclesiæ, aut pauperib. loci erogare, prohibita quacunque conuentione, vel cōpositione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur. Ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro

parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscunque; priuilegijs, cuiuscunque Collegio, aut fabricæ concessis. Eadē omnino et quoad culpam & amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & alijs quibuscunque qui beneficium aliquod Ecclesiasticū, curam animarum habent, obinēt, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit.

Ecce qualiter in sess. illa 7. cap. 3. collationem beneficij curati factā indigno per seipsum non valenti curā exercere, irritandam statuit. Nōne cœcutire diceretur Parochus haud administrans per seipsum Sacramenta, & minimè Concilio se aduersari putans? Legat quæsto, cap. Extripada, §. Qui verò, de præbend. Nec sufficet de ministris prouidere idoneis & sufficētibus; id enim displicet Concilio, & maximè vbi industria personæ ad id muneris electa est, argumento text. in l. Inter artifices, 21. ff. de solutionibus, cap. Is cui, de offic. deleg. & rectè notauit Cordub. lib. 1. quæstion. quæst. 19. ferè in princ. §. Minor verò præfati discursus. Possuin. de offic. curat. cap. 1. de residentia, num. 8.

Iterum lege, & perlege cap. illud 1. sess. 23. & videbis Paroche tibi iniunctam obligationem per temetipsū ministrandi Sacramenta, pro ouibus tuis Sacrificium offerendi, pauperum, & miserabilium personarum curā paternam gerendi. Et in tuo beneficio residendi Diuino & naturali ad hæc teneris præcepto; vbi enim Concilium, testibus non egemus: at adducamus si fortè plures desideras. Docet Caietan. 2. 2. quæst. 158. art. 5. Sot. lib. 10. de iustitia, quæst. 3. per tot. & in Apolog. contra Catarin. cap. 1. Castro de iusta heret. punit. lib. 3. cap. 4. Couarr. lib. 3. variar. cap. 13. Ledesin. de stat. Episcop. cap. 3. fol. 28. col. 2. Felin. in cap. Cùm omnes, de constit. num. 33. dicens, nullam consuetudine posse Parochum iuuari ad non in suo residendum beneficium. Pet. de Sot. tract. De cura animar. lect. 5. §. Hoc itaque constituto, malè asserens Pastores absentantes ad restitutionem fructuum non esse obligatos: quod iam post Trid. sess. 23. cap. 1. sustineri nequaquam potest. Graff. tom. 1. consil. consil. vnic. de Cleric. non residentibus, lib. 3. num. 14. Lessius de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 29. in princip. Manuel Rodrig. 2. tom. summ. cap. 33. Reginald. lib. 20. prax. num. 68. & lib. 30. tract. 3. à num. 54. Ioan. de la Cruz de stat. Relig. lib. 2. cap. 1. dub. 2. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariae glos. 41. nu. 9. Barbof. in remissionibus ad Concil. ad cap. 1. sess. 23. alios adducens. Vega in summ. 1. part. cap. 36. casu 19. Azor 2. tom. lib. 7. cap. 4. quæst. 1. Vazquez tom. opusc. de benefic. §. 2. de residentia beneficiariorum, art. 1. num. 123. Francisc. Torrens. in tract. speciali de hac re. Miranda Archiepiscop. Toletan. in opuscul. de resident. & colligitur ex Gabriele in 4. distict. 15. quæst. 8. art. 3. dubio 2. & ex Adriano in 4. in materia de rest. quæst. de pluralitat. benefic. quæ incipit. Quia in præmissis, S. Thom. quolib. 9. art. 15. & 2. 2. quæst. 158. art. 5. Garcia 1. tom. de benefic. 3. part. cap. 2. num. 16. Valent. tom. 3. disput. 10. quæst. 3. punct. 5. Grital. in decisio. catol. verbo Episcopus, Nauarr. in summa, cap. 25. num. 121. Varg. de Episcop. iurisdic. axim. 12. Ferret. consil. 32. à num. 14. Salzed. in pract. cap. 52. litt. A. Azeued. in l. 27. tit. 3. lib. 1. recopilat. numer. 8. Galleg. de Parochi obligatione tempore pestis, 1. parte, disput. 1. à num. 46. Ceuedo in collectan. 30. ad 6. num. 2. Possuin. de officio Curat. cap. 1. num. 1. Viualdus in append. Candelabr. cap. 9. num. 6. & 7. Zecus de casibus referuat. casu 3. & tit. de beneficiat. num. 6. & 7. & de munere

munere Episcopali, cap. 5. num. 3. Vega en el espejo de Curas, cap. 17. Bellarmin. de officio Principis Christiani, controuers. 1. fol. 5. Sa verb. residentia, num. 1. Margarita Confessorum, fol. 272. Barth. Carranza tract. de resident. Episcop. cap. 2. fol. 14. Ludouic. de S. Ioan. 1. part. summ. tract. de officio Diuino, part. 13. difficult. 1. fol. 611. Ioan. de Friburgo in sum. Confessor. lib. 1. tit. 7. quæst. 26. fol. 17. Ant. Fernand. en la instr. de Confessor. docum. 3. num. 50. Malder. tract. 9. cap. 2. dub. 19. Salas de legib. disput. 15. sect. 2. num. 28. Torr. de iust. disput. 41. dub. 3. à num. 3. Albert. Trozius de perfectio Clerico, cap. 4. Zauillos in communibus contra communes, quæst. 585. Et circa residentiam Curatorū extat constitutio Pij V. in Bullario, 64. in ordine. Vnde cap. Quamuis, de regul. iur. in 6. vbi Greg. Non potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit. Itē pastor tenetur de ouis custodia. Qui mercede dem. ff. locat. Vnde sancti (sim) constitutum est in Synodo Toletana edita à Sereniss. Infante Ferdinando de Austria Cardinale, & Toletano administratore, gubernante Doctore Aluaro de Villegas anno 1622. parochos per semetipsos restrictos reddi Sacramenta ministrare, fol. 35. Oro si exortamos y mandamos a los Curas y a sustentantes que residen en sus beneficios los firuan por sus propias personas y administren los santos Sacramentos sin embargo que tengan tenientes. Pues solo son para que los ayude, y no para que los excusen, y que los visitadores tengan cuenta con esto y embien relacion de las personas que asi no lo cūplieren, y castiguen a los Curas que en esto fueren negligentes y remisos.

3. Nec residere dicitur Parochus verè, & ad Concilij mentē ob solam habitatiōem in loco beneficij, vt notauit Graff. tom. 1. consilior. consil. vnic. de Cler. non residentibus, nu. 2. nisi ad id resideat, vt per seipsum Sacramenta administret, Cordub. lib. quæstion. quæst. 19. fol. 179. & fol. 182. per hæc verba: Tandē nota, quod residere est officium suum personaliter exercere, & non solum in suo Episcopatu esse presentem (idē de Parocho) & nihil ferè sui muneris facere, sed in recreationibus, & alijs profanis occupari, reliqua suo substituto committendo. Gofred. relat. à Syluestro, verb. residentia, num. 2. definiens, residentiam esse personalem solutionē proprii officij in proprio beneficio. Quod idē tenet Syluest. Viuald. in append. ad 2. part. candelabr. cap. 9. num. 10. Manuel Rodriguez 2. tom. summ. cap. 33. num. 1. Sanchez de matrimonio, lib. 3. disput. 31. nu. 11. Vazquez tom. opuscul. opuscul. de beneficijs, cap. 4. §. 2. dub. 1. in fin. artic. 1. & artic. 2. num. 181. expressis verbis nostram sustinet conclusionē Ledesin. de statu Episcop. cap. 3. fol. 28. col. 2. S. Anton. 3. par. tit. 15. cap. 2. §. 18. Armilla verb. beneficium, num. 68. Durant. de ritibus Eccles. lib. 3. cap. 22. num. 8. Possuin. de officio Curat. cap. 1. num. 11. Sà verb. residentia, num. 1. Residere igitur cū effectū accipiendū est, vt Garcia 1. tom. de benefic. 2. part. c. 2. num. 52. Graff. lib. 2. decil. c. 97. Zecus de munere Episcop. cap. 5. num. 1. Et constat ex declaratione 21. Sanctæ Congregationis Cardinalium super cap. 1. Concil. sess. 23. à Garcia adducta vbi proximè, num. 179. huius tenoris: Congregatio Concilij cēssit Rectores Parochialium debere residere in domo ipsarum Parochialium: quod si Parochiales domos non habent, tūc in alia domo, quæ sit intra limites Parochiæ, aut saltem, ita vicinia Parochiali Ecclesiæ, vt inde cō-

Sanchez Selesta.

modè possint per seipsos ei inferuire. Quam etiā refert Zerol. in praxi Episcop. 1. part. vers. Parochus, §. 4. Parochus residens, & nō inferuiens, aut se in Ecclesia præsentem constituens ad inferuendum, si Parochiani eū administrare Sacramenta, præsertim confessionis postulent, nō tam verè Parochus, aut Pastor, quàm mercenarius meritò quibit appellari, vel pastoris simulacrū: quia ratione meritò in c. inter corporalia, de translatione Episcop. dicitur illā Ecclesiam viduam esse, quæ licet Episcopū habeat (& idē est de parocho inutilem tamen perhibetur habere: quis autem inutilior, quā qui Ecclesiæ suæ nō deseruit? Nōne terminus residentie, à re; & sedeo deriuatione sumit? vt idē sit residere, quod rei exequendæ sedere. Vnde Martin. in sum. de Cleric. non residentibus, adductus ab Hostiē eodē titul. §. 2. definit, residere esse idem quod deseruire. Et docet nostram conclusionem Bart. Carranza tract. de residentia Episcoporum, cap. 2. fol. 14. Ludouic. de San Iuan tract. de offic. diuino, art. 13. fol. 611. Azor 2. tom. lib. 7. cap. 3. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 29. Reginald. lib. 3. tract. 3. num. 6. Soto lib. 10. de iustitia, quæst. 3. artic. 1. Layman. lib. 4. titul. 2. cap. 6. Bonacin. disput. 3. dub. 2. punct. 2. Vega 4. part. calu 28. versic. Ad id. Et docet author cuiusdā discursus traditi Sereniss. Infanti Cardinali anno 29. intendens probare non tuta conscientia posse beneficia aut præbendas cōferri illis, qui per seipsos inferuire non intendunt, quando personalem efflagitant residentiam, sed animo imponendi super illas pensiones aut permutandi accipiunt, quod an verum sit, modò non decernimus.

4. Quapropter censeo, fructus nequaquam acquiri Parocho nō ministranti, quantumuis materialiter residenti. Sic Graff. lib. 2. decil. cap. 97. num. 57. Cordub. lib. 1. quæst. quæst. 19. ferè in fin. fol. 182. Hostiens. in summ. tit. de Clericis non residentibus, §. 2. quæst. 27. Astenf. lib. 6. tit. 34. Syluest. verb. residentia, in princip. & num. 6. Couarr. lib. 3. variarum, cap. 13. num. 13. qui licet tēperare sententiam videatur, re tamen vera nobiscum sentit. Aragon. 2. 2. quæst. 63. artic. 2. §. sed pro explicatione huius difficultatis, Ludouicus de San Iuan tract. de officio diuino, art. 13. fol. 611. Quicquid in contrariū allegatur. Gabriel. in 4. distict. 15. quæst. 8. artic. 2. conclus. 2. qui tamē id non dicit, & dicat, Garcia tom. 1. de benefic. 2. part. cap. 2. num. 53. (quem certè contraire nolim, quia amicus; sed magis amica veritas) ductus, quod pœnæ extendendæ non sint, & Concilium solum dicat amittendos fructus non residenti, seu absentanti, quem sequitur Ledesina de statu Religioso, cap. 3. fol. 28. colum. 2. sibi non constans, dum dicat, mentem Concilij esse, illum non residere, qui per se ipsum Sacramenta non ministrat. Si enim non residere pro eodem accipit Concilium quod non seruire, vt admittit hic Author, & pœna sit imposita non residenti, fiet, ad restitutionem fructuum teneri si non ministrat.

Sed quanā ratione præfens; & quā magis absens, quàm qui ministerio alicui exercendo velut absens se habet? Parum herclè Parochianis, imò nihil prodest Parochi præsentia ministerio destituta, cū potius offendant, vt rectè notauit Sot. lib. 10. de iustitia quæst. 3. artic. 1. ante argument. solution. Graff. tom. 1. consilior. lib. 3. consil. vnic. de Clericis non residentibus, nu. 7. & idem sit inutiliter adesse, quod abesse, quod etiam docet Bart. Carranza, tract. de residentia Episcoporum, Dd cap. 3.

cap. 3. fol. 23. Nec amiffio fructuum nō ministrātis, vel non residentis, vt vult Garcia (apud nos tamen idē reputatur) pro pena debet haberi, quā eū ad ipsius executionē sententia iudicis minimē sit requisita, potius non lucratio dicitur, vt constat ex illis verbis Concilij sess. 23. cap. 1. *Pro rata temporis absentia fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiā declaratione non secuta illos sibi detinere posse, sed teneri aut ipso cessante per superiorē Ecclesiasticū illos fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conuentione, vel cōpositione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur, ex qua etiā prædicti fructus in totū aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscūque privilegijs, &c.* Cum igitur beneficiū datur propter officij, vt in cap. *Cum secundum Apostolū, de præbend. cap. fin. de rescript. in 6. Tolet. lib. 5. cap. 76.* non acquirere illius fructus haud seruientē, pœna nullo modo est, sed cōditio, vt ait Graff. lib. 2. decisio. cap. 97. num. 56. Rodrig. tom. 2. quæst. Regul. quæst. 44. art. 4. §. *Et primò dicendū est, seu conuentionis naturalis adimplerio, non accipiendi sibi neutiquā debitorum, sicut Parochus malè suum munus ministrans fructus efficeret suos, ita & nullo modo ministrās residens tamen. Equidem si malè ministrat, id est non sanctē, sibi, & nō Parochianis damnū dat: mētē enim Concilij quo ad substantiam exequitur, sicut & Ecclesiæ, Missam audiens ob vanam gloriam. At non ministrans, Concilio aduersatur: nam Parochianos suo iure defraudat; vnde iustitiā cōmutatiuam læsam iri dubitabit nemo, cum reciperet tunc beneficium non quidem propter officium, sed propter propriam suam temporalem vtilitatem, & lucrum.*

Præterea est admittendus cū Garcia, ex præcepto proueniente à Cōcilio, solū teneri parochū se rigorosē, & corporaliter absētātē à loco beneficij restituere fructus: at ex iure naturali restituere tenebitur, si nō ministrat, licēt in loco beneficij maneat, cum beneficiū, & illius fructus dentur propter officium ex pacto, & conuentione. Qui igitur officij non adimplet, fructibus, & mercede indignus est; cum enim ibi reperitur contractus *Do, vt facias*, inter parochū, & parochianos, seu inter Episcopū conferentem beneficiū, & beneficiatum, id est, *do fructus vt facias* ministeria beneficij, iure ipso contractus, fructus neutiquā parochus efficit suos, si munia non adimpleat. Vnde licēt solū se corporaliter à loco beneficij absentibus obligationem restitutionis iniungat Concilium, non est quia nō putet eandem incurrere obligationē neutiquam inferuientes licēt præsentēs sint in loco beneficij, sed quia non præsumit mansurum parochum in loco beneficij, & non administraturum.

Nec parochis proderit, vt ab onere peccati, & restitutionis liberentur, aliquibus saltem inferuire ministris, aliquibusvè Sacramētis ministrandis incumbere, nisi maior pars, aut saltem æquiualens per ipsosmet exerceatur, veluti illa quæ à quolibet Vicecurato administratur. Vt ergo vnico verbo comprehendam, nota, illis Sacramētis ministrandis operam dare debent, quæ ex æquitate ministrari ab eis possint, vt notauit Vazquez tom. de *Pœnitent. quæst. 93. art. 3. dub.*

6. in fin. vel ad minus se præsentem in Ecclesia debet constituere Parochus, vt Parochiani si velint, ipsum eligant Sacramentorum administratorem, præsertim confessionis. Non tamen tenebuntur Parochi noctu administrare, communiter loquendo: sufficit enim id muneris exequatur Vicecuratus: vt docet Possuinus de offic. Curator. c. 1. n. 10. nisi nominatum, & instanter ipsemet Parochus desideraretur, vt dictum est supra. Per duos tamen menses continuos, siue discretos poterit licitè Parochus nullius ministrandi Sacramētum muneris incubere, dum tamen Vicecuratū idoneū qui id agere possit, designet. Nam vt ex Trident. sess. 23. c. 1. cōstat, per duos menses abesse potest parochus à loco beneficij: igitur à fortiore, vel saltem pariter, abesse poterit à seruitio; estò in loco beneficij maneat, causa tamē adesse debet vt à ministerio cesset, à labore scilicet vacare, animum recreare, amicis visitare cōmodius, vires nouas resumere ad deinceps laborandum, nec ad vacandum à ministerio per illos duos menses licentia ab Episcopo desideratur: tum quia ex mēte aliquorum solūm exigitur à Concilio ad veram absentiam à loco beneficij ob rationem dictam num. 4. tum quia nec etiā ad veram absentiam per illos duos menses ex mente plurimū postulat, vt docent Salzed. in pract. cap. 52. lit. C. Quintanadue lib. 4. num. 76. Cened. collect. 30. ad 6. num. 3. Zerol. verb. *primatio*, §. 4. dub. 3. & verb. *Parochus*, §. 2. Lopez 1. tom. cap. 148. Rodrig. summa 2. tomo, cap. 36. in fin. & in explicatione Bullæ compositionis num. 8. Corrad. quæst. 317. Sā verb. *residentia*, num. 7. & verb. *Episcopus*, num. 19. Vega in *espejo de Curas*, cap. 18. Zecus de *casibus referuatis*, casu 3. vers. *sed quia in Trident.* licēt contrarium doceat Garcia 1. tom. de *beneficijs*, part. 3. c. 2. num. 22. cum alijs.

6 Vnde teneris etiā tu Paroche, non solū ex charitate, & misericordia spiritali, sed & ex iustitia ratione tui officij cōfessiones quotidianas excipere; quas quidē possis ex æquitate obligaris. n. neminē tuorum Parochianorū à profectu spiritali arcere, non tantū impedimentum non apponendo, sed etiam opem neutiquam negādo. Nec præterea solūm teneris necessitati succurrere, verūm, & vtilitatē, & commodū ac profectum tui gregis procurare. Est autē contra euidentem tuarum ouium vtilitatem, & bonum, eas pastu spiritali, quē è Sacramētis recipere, defraudari. Sic Adrian. quæst. 5. de *Confess.* dub. 8. fol. 89. pag. 2. Sot. in 4. dist. in 1. 8. quæst. 4. art. 2. Nauar. in cap. *placuit*, de pœnitentia, distinct. 6. à num. 152. & in summa cap. 25. num. 131. Suarez tom. de *Pœnit.* disput. 32. sect. 1. num. 4. Vazquez tom. de *Pœnitent.* quæst. 93. art. 3. dub. 6. Sā verb. *Parochus*, num. 4. & verb. *Confessor*, num. 14. vel 15. Viuald. de *confession.* num. 22. Carbo de *præceptis Eccles.* cap. 11. de *confession.* Valent. tom. 4. disput. 7. quæst. 10. punct. 3. Petrus Hurtado de pœnitent. disput. 10. difficult. 20. Fagundez 3. præcept. lib. 3. cap. 3. num. 4. Ochagau. loquendo de Sacramento Eucharistiæ, tract. 3. de *Eucharist.* quæst. 4. num. 18. Possuin. de *officio curat.* cap. 5. num. 7. Reginald. 2. tom. lib. 20. nu. 68. Tolet. lib. 5. cap. 5. num. 7. in fin. Manuel Rodrig. 1. par. summ. cap. 63. num. 1. Angles de Florib. de *confess.* dub. 3. fol. 294. Ioseph. de *ortu parochi*, in speculo paroch. cap. 5. num. 13. Filiucius tom. 1. tract. 7. c. 12. nu. 352. & tract. 4. cap. 9. nu. 266. Coirolanus de *casibus referuatis*, part. 1. sect. 1. num. 2. fol. 62. Azor tom. 1. cap. 17. quæst. 10.

quæst. 10. in med. Graff. tom. 1. consilior. lib. 3. consilio vnico de *Cleric. non resiaēt.* nu. 6. Galleg. tract. de *obligatione Paroch. tempore pestis*, 2. part. num. 23. 25. & 26 & 31. dum ait, Parochū, non solū locale Ecclesiæ operas suas necessarias, sine quibus grex saluari nō posset, sed etiā viles. Henric. lib. 1. cap. 4. num. 4. & c. 27. num. 5. de *Sacrament. in genere*, qui postea limitat, & cōtrahit ad tēpus Iubilæi, & festorū insignium. Quā tamen limitationē solūm intelligo veram, quando Parochus per semetipsum nō posset audire cōfessiones, quibus temporibus teneretur prouidere de ministris, qui eas exciperent, vt ait Vazquez tom. de *pœnitent.* quæst. 93. art. 3. dub. 6. in fin. qui videtur obligare Parochum omni tēpore prouidere de ministris: cuius tamē doctrinā limitamus, & restringimus ad tempus solūm iubilæi, & solemniū festiuitatum. Tenet Petr. de Soto *Institut. Sacerdot. tract. de offic. Pastor.* pagina vltima, qui dicit, boni Pastoris esse, curare, ne confessio, neve communio alicui, vel indigenti, vel petenti desit, cum eodem modo loquatur de illo qui indiget, aut petit, & certum sit, quod sicut non ministrans egētī peccabit, ita etiam si non ministrat petenti.

7 Hinc inferas, prohi dolor! quā malè aliqui Parochi se gerāt, Sacramenta nunquā, aut ferè nunquā administrantes, & suarum ouium curā mercenarijs committentes: qui cū vt plurimum Sacerdotes inopes, & egentes sint, timeri non imprudenter poterit, potius rationem habituros quærenti ab ouibus victū, quā curam medendi infirmitatibus animæ, complacere eis studentes quando respiciendæ, & reprehensionis gladio sunt ferendæ. Nec scio qua cæcitate ducti Parochi hæc non aduertant tā clara, & quasi cæcis nota. Fortè laborem, & onus effugiunt; quod tamen non ita ægrè portandum à Parochianis, si cū onere etiam lucro carere vellent Parochi, ex regula iuris 55. in 6. *Qui sentit onus, sentire debet, & commodum; & contra.* Nec cōsuetudine tutari se valebunt, quā appellent potius corruptelam, & sui muneris desertionē: cum sint iure Diuino, & naturali astricti suas pascere oues per semetipsos, vt supra diximus: Dicentne aduersus ius naturale præualere consuetudinē (Abstit: eorū enim error maximus esset, quæ Trident. teste nota sunt *sess. 7. cap. 3. & sess. 23.* vt supra dictum. Salas de *legibus*, disput. 13. sect. 1. num. 6. & disput. 5. sect. 7. num. 32. Treviño in *praxi examinatorum*, fol. 33. Rodobaldus tract. de *gabellis*, pag. 18. num. 64. & pagina 29. num. 106. & pagina 98. num. 70. Et consuetudinem non præualere aduersus ius Diuinum docet Baldus l. 2. cap. de *vsuris*, & id docetur in cap. ad *Audientiam*, cap. *reuerabilis*, cap. final. & ibi Doctores de *consuetudine*, Basilius de Leon lib. 6. de *matrim.* cap. 5. num. 2.

Sed & aliud notandum venit. Sepeliendis defunctis nunquam aliqui Parochi, aut saltem rarissimè insunt. Audiui huic muneris nolle satisfacere, quasi grauitatem illorum diminuat, & dignitatem dedecet. O stultitia, si sic res habet! Quanam quæso ratione damnū existimationi obuenerit quibus, vbi quis muneris suo inuigilat, præsertim adeo pio, & misericordi, quale est mortuos sepelire, orationibus proprijs, & non alienis illos iuuare? Parochianos certè huius culpæ, & defectus reos iudico, dum quærelas suas iudici non offerat. Si verò excipiant, iudices hæc videre, & tacere; vincor, & succumbo: Vnde à cælo remedium postulare non desiniamus.

Sanchez Selecta.

8 Amittunt deinde Parochi spirituale lucrum munijs suis non assistentes: Minimumnè obsecro, aut habēdū minimi augmentū gratiæ, quod acquirere ex qualibet Sacramētōrum administratione? Ex defuncti humanitate, & ex pauperis consolatione; Honorando omnia sua præsentia: & canēdo Missam maiore saltē Dominicis diebus? In hoc desides sunt, & negligentes. Aduertant, & fortè hæc placebunt, cum Petro de Soto *Institut. Sacerdot. tract. de offic. Pastor.* ferè in fin.

Præterea obseruandū Parochum non audientē cōfessiones Parochianorū quotidianas, quas ex æquitate posset, peccare aduersus iustitiā commutatiuam in ordine ad Parochianos; & delinquere contra Religionem, dum omittit actū Religiosum ad quem tenetur, & potest exercere. Sicut Episcopus, si tenetur ex iustitia elemosynas erogare, vt docet Caietan. 2. 2. quæst. 158. art. 7. Nauarr. de *reduibus Ecclesiæ*. quæst. 2. num. 9. refert Sarmiento de *reduibus*, cap. 5. & colligitur ex capite *Mos est*, & ex capite de *reduibus Ecclesiæ*. cap. 1. §. 3. num. 24. & omittit, contra iustitiā, & misericordiam committit. Notanter dixi, *si tenetur ex iustitia*: sunt enim plures Doctores censentes solo vinculo charitatis teneri. Ledesm. 2. part. summa, tractat. de *miseriord.* quæst. 22. Sotus lib. 10. de *iustitia*, quæst. 4. artic. 4. Vazquez Opuscul. de *reduibus Ecclesiæ*. cap. 2. num. 27. & 39. Bañez 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. vlt. cōclus. 6. quos sequor. Nam Episcopus verè fit dominus fructuum omnium quos percipit: qui ergo dominus est alicuius rei, non tenetur ex iustitia alteri tradere, sed solūm ex charitate si sit in extrema, vel graui necessitate, aut ex gratitudine. Præterea nō videmus Summū Pontificem restituere pauperibus illud quod Episcopus constructus fuerat illis erogare: teneretur tamen restituere, si Episcopus ex iustitia obnoxius fuisset bona illis dispensare.

Peccaret vterius Parochus cōtra virtutem castitatis, verbi gratia: Si Parochianus quis ideo vellet confiteri, quod se oppressum maximè videat carnalibus stimulis, cum periculo præstandi consensum tentationi. Nam tenetur ex officio, lapsus suarū ouium impedire; quod nō exequens, reus erit admitti criminis. Sicut esset item reus iudex impudicitæ, concubinatibus non resistens. Habet enim castitatis virtutis ius petēdi à iudice opem, & auxilium vt vitii contra eam per illum exul fiat: qui ad hoc se obligauit vt virtutibus vniuersis faueret, & vitia remoueret contraria. Hurtado de *matrim.* disput. 10. difficult. 11. num. 49. & ob id arbitratu correctionem fraternam esse actum illius virtutis contra quam futurum est peccatum, quod correctione ipsa impedire conamur. Quod verum esse reor si secundario pertineat, primario namque ad misericordiam attinet, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 32. art. ... Peccaret, inquam, contra castitatem tunc iudex non effectiuè, hoc est per actum incontinentiæ, sed obiectiuè, hoc est, quia non seruat suum ius castitatis, non obfians ab alijs violari; sicut dæmon inducens hominem ad fornicationis scelus non effectiuè impudicus est, cum carnis sit expers; sed affectiuè, quia ius castitatis illæsum non iri conatur, vt docent Doctores 1. part. quæst. 63. artic. 2. cum D. Thoma: & absque dubio qui consulit fornicationem, contra castitatem delinquit non per actum incontinentiæ à se commissum, sed quia ius castitatis violari contendit.

Dd 2 Nec Pa-

Nec Parochus minus peccaret contra virtutē poenitentiae, cuius actū exteriorē impedit. At si nec semel etiam in anno confessiones vellet excipere, aut confessarij copiam exhibere (quod euenire quasi incredibile est) peccaret contra iustitiam, religionē, & poenitentiae virtutem. Contra denique praeceptum diuinum de confitendo semel in anno, vel contra Ecclesiasticum, ut voluit alij, quod minus verum iudico. Diuinū namque est praeceptum illud; nec Ecclesia novum iniungit, sed solum determinat tempus quo diuinum obliget. Ita docent Magist. in 4. distinct. 16. & 17. vbi D. Th. quæst. 3. artic. 1. 2. Ricard. art. 1. quæst. 1. Palud. quæst. 2. art. 2. Durand. quæstione 8. Scot. & Gabriel. quæstione 1. Adrian. quæst. 2. de Confess. Medin. C. de Confess. quæst. 2. Sot. distinct. 18. quæst. 1. artic. 1. Canus. Relect. de Poenitent. part. 5. Petrus de Sot. lect. 1. 2. & 3. de Confess. Videndus etiam D. Thom. 3. part. quæst. 90. artic. 1. Vazquez tom. de Poenitent. dicta quæst. 90. articulo 1. Suarez tom. 4. de Poenitent. disput. 35. sect. 1. Sayr. de Sacrament. in genere. lib. 2. cap. 2. quæst. 1. artic. 2. Egidius de Sacrament. tom. 1. quæst. 66. num. 140. Reginald. lib. 28. num. 39.

20 Solū tamen venialiter peccaret Parochus si semel aut iterum nollet audire confessiones (nulla excusante causa quæ valde tenuis sufficeret pro vna aut alia vice) nisi subditus aliqua graui tentatione, aut difficultate premeretur, vel quia longum, & laboriosum iter ingreditur, vel quia tempus esset iubilaei. In his enim, & similibus euentibus peccaret grauius Pastor refugiens Sacramenti ministerio vacare: sic Suarez disp. 32. sect. 1. At si subditus tempore inopportuno, hora scilicet prandij, aut somni, vellet peccata sua confiteri; aut quādo potius expedit Parocho agere alia negotia talis qualis momenti, vt notarunt Nauarr. & Sotus supra allegati, non tenebitur confessionem audire.

21 Præterea non satisfaciet Pastor ministrando Sacramenta, si adeo molestē, & ægrè administrat, vt occasione tribuat suis ouibus, nō petendi deinceps Sacramenta toties, quoties petiuissent amota difficultate exhibēdi. Officium enim Pastoris non solum est pastū ouibus non subtrahere, verum deducere ad illum. Similiter, & Parochi munus debet esse Parochianos exhortari ad spirituales pastum recipiendum; quamuis non teneatur ad hoc ita exhortari, vt aliās res sit mortalīs, vt notauit Vazquez tom. de Poenitent. quæst. 93. art. 3. dub. 6. num. 3. Et minus satisfaciet, si non solum ad pastum non deducat, sed & subtrahat, molestiam in administrando indicans. Reginald. 2. tom. prax. lib. 10. num. 68. Possenin. de offic. curat. cap. 5. num. 8.

22 Nec suo muneri dat satis alterius confessarij copiam exhibendo, qui Parochianorum excipiat confessiones, cum videat & sciat eos nequaquam alium confessarium, sed propriū Parochū adire solum velle; habent enim Parochiani ius ad obligandum Parochū per seipsum, & non per alium administrare Sacramenta, quæ possit ex æquitate. Semper enim hac restrictione loquimur, cum illum, & non mercenariū decimis suis alant, & sustentēt; eique, & nullo modo mercenario animarum cura commissā sit. Et licet fortē mercenarius magis idoneus sit proprio pastore, & vtilior subditorum animabus, si huiusmodi vtilitati cedere velint Parochiani, minimē tamen ab obligatione per semetipsum administrandi proprius Parochus liber erit. Sicut cōducens operariū ad vineam suā, obligare, & infringere

poterit eum ad exercitiū operis, quāuis aliū se diligentiore substituat; & sibi imputet dominus vineæ, quod minoris vtilitatis electionem fecerit. Vnde eleganter satis docuit Garcia tomo 1. de benefic. 3. part. cap. 2. num. 174. quod adiutor curatus omnia exphere nō tenebitur, sed ex parte: Coadiuuare enim dicitur, dum inter propriū Parochum, & illius coadiutorem onus sit diuidendum.

23 Nec huic doctrinæ obest Vazquez tom. de Poenitent. quæst. 93. articulo 3. dubio 6. num. 4. qui cum asseruisset teneri Parochū audire subditum quoties ille voluerit confiteri, postea limitat, vt Parochus non teneatur, modò sit alius cui possit committere confessionem illam; nec enim (inquit) Parochus per se tenetur excipere omnium confessiones, nec quoties subditus velit, nec tempore adhuc præcepti. Huc vsque Vazquez. Vidi virum doctum à me consultum super hac disputatione, dictis verbis ex Vazquez deducere strictè me loquutum fuisse in præsentī numero. At immeritò iudicasse quisquē facile cognoscat. Minimē assero ego teneri Parochum audire per seipsum super hac disputatione, toties quoties velit, in quo certè comitem Vazquez habeo, sed teneri per seipsum audire subditum, vt plurimum, si cognoscat alium adire nolle confessarium. Nec suum munus adimplere Parochos ferè nūquam audientes confessiones, exhibentes tamen confessarios qui illas excipiant.

14 Vnde ex iā dictis colligitur, iniquè agere Parochū, (si credi fas sit aliquem ita acturū,) impediendo confessarios in Parochia sua auscultare confessiones, quando per seipsum, aut non possit, aut nolit omnes excipere; & multò iniquius, si confessarios ex deuotione, & zelo animarum volentes ministrare, nulla postulata ob laborem à Parocho elemosyna, idem ipse rejiceret. Et erit præterea reus omnium peccatorū quæ cōtinuantur ob non permittam confessionem; conquirenturque iuste apud Deū animæ illæ quibus fuit causa defraudationis alicuius gloriæ, quam aliās acquisiuisent ex gratia Sacramenti. Abominabile est hoc; & superflue fortē aduerto; quis enim id acturus esset absque spiritu dæmonis, cuius solius proprium est animarum salutem perturbare, & impedire?

15 Cures ergo multo studio Paroche Vicecuratos tibi adiutores scientijs, & probatis moribus cōspicuos eligere, aliās causam damni inde sequuti te fore, nū aliquis dubitabit? Nec qui inferiori emolumento stipendietur, erit vocandus, sed qui maiori sufficientia fuerit præditus, licet maius exigat stipendium.

Clericorum tuæ Ecclesiæ crebrò inferuentiū mores perscruteris; virtuti deditis faue, & tales honora; vitiosos abige; necessitatibus enim oppressi fortē in melius vitam cōmutabunt; patrias incolent proprias, nec in oppidis maioribus tot absque necessitate Clerici inueniuntur.

16 Menti aduersaris Cōcilij, iudicās te absque seruitio residere: noueris poenā non residentibus vsque ad priuationē beneficiorū extendi, seß. 23. cap. 1. & seß. 6. c. 2. & cap. dictum, distinct. 81. & cap. Si qui Episcopi, 1. quæst. 1. §. Ecce cum honoris. Inferas ergo Paroche, ferè nunquam ministrans. Non semper ouis ordinaria erit, veniet aliquando leo.

17 Cupiditatē radicem omnium malorū esse minimē ignores, id est, auaritiā, teste D. Paul. 1. ad Thimoth. vlt. dicente; Nam qui volunt ditites fieri, incidunt in tentatio-

tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inuadit. & nociva, quæ mergunt homines in interitum perditionem: radix enim omnium malorū est cupiditas, quā quidā appetentes errauerunt à Fide, & inferuerunt se doloribus multis. Illud itaque malū tu prodis dum sepelire mortuos nō vis, nisi emulumenta percerperis, vel saltē pignora tecū habueris, vt colligitur ex cap. fin. de pact. prohibitum quo fuit à Bernado de Rojas Episcopo Pompel. in Synodo habita, & edita anno 1590. in tit. de celebrat. Missar. Et tibi oblat Trid. seß. 22. decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ. Cuius verba referā infra num. 24. Scandalū ex hoc Paroche generas, laicos detractores inuenies; fat tibi sit post laborē mercedē recipere, licet labores ob recuperandā: commune enim hoc est laboratibus omnibus. Nū quia pijsimīs incumbis officijs, exemptū te putas à pientissima stipendij recuperatione? Nec dicas, quod Vicecuratus id agit, non tu, qui ferè nunquā inueneris impedire enim teneris: scrutare diligenter, & vide D. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 7. adducētem verbum illum quo comprehenduntur omnes, qui ob causam damni dati restituere tenentur.

Consilium, consensus, palpo, recursus, Participans, mutus, non obflans, non manifestans. Et ibi Aragon, Bañez, Salon, Vazquez, opusc. de reßit. reperies facile in indicibus, verbo non obflare, doctrinam Molinæ, Nauarræ, & Lessij vide Ioseph. de ortu parochi, in speculo parochorum, cap. 1. num. 26.

18 Si autem defunctus pauper sit, noscas tibi non lice- re pretium exigere: quod si tibi onus videatur, subit idem etiam corporalis medicus, aduocatus, & alij: potius ergo tu qui munere superas. Nec fidas hoc in totum à Vicecurato agendū: iste enim quia pauper, strictus fortē pauperē, & viduam premet: per temetipsum si feceris, exemplum dabis; nec iussisse fat esse putes, quia nullus superiorum exemplum iussus efficacior. Vide Petrum de Soto in lit. Sacerdot. de bonis Ecclesiæ, & filiorum vsu, lect. 3. non longè sine, vbi agit de auaritia clericorum, Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 136. cap. 2. explicans illum locum Pauli 1. ad Timoth. vlt. & D. Thomam Comment. illius loci, & Adam, Cornel. à Lapide, & Dominus Lucæ 18. comparauit diuitias spinis quæ suffocant sumentem. Vide etiam Medin. Zúmel. 1. 2. quæst. 84. art. 2.

Excusatus nequaquam ibis si ob curam, & sollicitudinē de alienis ouibus, proprias deferas: à predicatio- ne externa abstineto, propriam incolere Parochiam, confessionibus incumbere, hoc tuum munus esse scito: alienis verò prædicare, improprium.

Negotijs Ecclesiæ si te addixeris, relicto animarū, nihil agis: consule Concilium seß. 23. cap. 1. quale primum sit, ostendit.

19 Cæremonas si fortē ignoras, addisce: ad id enim obligaris ex Trident. seß. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ, commemorante illud Hieremie 48. cap. Maledictus qui facit opus Domini negligenter, & ex Rubrica Missalis in fin. de defectibus circa Missam occurrentibus. Item in Bulla Missalis. præcipit summus Pontifex non fore alicui fas, ad- dere vel detrahere de ritibus, & cæremonijs Missæ. Anton. de Literatis in summa, part. 6. cap. 5. num. 5. Nauarr. in summa, cap. 25. num. 83. vers. 18. vide Palat. in 4. distinct. 13. disput. 3. ante 3. conclus. §. ex istis conclusionibus tribus, dicens, obligari Sacerdotes sub Sanchez Selecta.

mortali crimine ad seruandum cæremonas. Si autem cæremonas non ignoraueris, alios instruas: ex æquitate enim, & zelo cultu id debes: erubescere qualibus celebrentur Missæ, & diuina officia tua in Ecclesia, nec dedigneris horum magister haberi, ab Ecclesia cæremoniæ institutæ sunt. Sed dices, literatos plures earum ferè semper ignoros: fateor sanè, & doleo.

Abfit quod altaria immunda sint, magis purificatoria, maxima corporalia. Quod præcipitur cap. Relin- qui nolumus, de custodia Eucharistiæ. Præcipimus quoque vt oratoria, vasa, corporalia, & vestimēta prædicta munda, & nitida cōseruentur. Nimis enim videtur absurdum in sacris fordes negligere quæ dedecēt etiam in prophanis. Quod crimen valde intolerabile appellat Caietan. verb. missæ celebratio. Viualdus §. de preparat. ad Eucharistiā, num. 12. & 13. & tanquā vnū ex defectibus missæ ponit rubrica corporalia munda non esse rubrica 10. si corporalia non sint munda. Mortale crimen arbitrat hoc summ. confessorum à Dominico Beltanas edita fol. 146. sed hoc rigidū. Ab immūdis in mensa quidem abhorres, & eadem cultui diuino? araneorum telis cernis Ecclesiā coopertā; pudeat tam vilibus adornari sacra. Vide Concil. Trid. seß. 22. cap. 5. & seß. 7. Can. 13. & seß. 23. Can. 5. & seß. 24. Can. 11. & seß. 22. cap. 1. Balduin. lun. super oper. Controuers. Bellarmin. par. 2. lib. 4. cap. 8. de Cæremonijs Missæ, Reginald. lib. 29. num. 159. in princip. Egid. de Sacrament. quæst. 69. num. 99. & quæst. 71. num. 3. Ledesm. in summ. part. 1. tract. de Baptismo, cap. 12. conclus. vltim. in fin. & iterum Reginald. lib. 26. num. 10. & 18. de Custodia Eucharistiæ, cap. 2.

20 Pitantiarū pro dicendis Missis noli auidus esse, diuitias (dato quod cōgregare velis) alia licita quærito via: absque mora promissum sacrificiū adimple; defunctū si in purgatorio detinueris, aut viuū ab impetratione desideratæ rei, culpæ reus eris. Vide c. qui oblationes, cum sequentibus 13. quæst. 2. Vbi appellantur defunctorum necatores, retinētes illorū oblationes, & à fortiori Missas, & probatur ex cap. nos quidem, cap. Ioannes, cap. tua, de testament. & notatur à Couarruuias, alijque interpretibus dictorum textuum. Vidēdus D. Thom. quodlib. 6. art. 13. Nauarr. in summa. c. 25. num. 65. Vega 2. part. sum. cap. 1. 14. cas. 8. Lopez 1. part. in- struct. c. 54. Nauarr. de reßit. lib. 3. cap. 4. num. 133. vers. Sed de executoribus, Rodrig. 1. part. summa. c. 133. num. 8. in fin. D. Anton. 3. part. tit. 33. cap. 2. §. 5. Carillo in explicatione Bullæ defunct. 2. par. cap. 16. Graff. dec. lib. 1. c. 36. num. 17. & seqq. Arnil. Tabien. Rosel. Syl- uest. verb. executor, verb. testator, & verb. heres. Et generalius vide Bellarm. Valuerd. & Lésen. in suis tract. de Purgatorio. Castro aduersus hereses, verb. Purgatorium. Pet. de Soto de instruat. Sacerd. lect. 1. de Purgat. Theodor. Peltan. de Purgat. Cordub. lib. 1. quæst. 99. de indulgent. Valent. tom. 4. disput. 11. de locis seu receptaculis animar. quæst. 1. punct. 1. Nicol. Diaz in el tratado del iuyzio final, cap. 6. §. 2. Suar. tom. 4. disput. 45. sect. 1. in princ. iterum Manuel Rodrig. tom. 3. quæstion. regul. quæst. 44. artic. 1. Egid. de Sacrament. tom. 2. disp. 11. Anton. de Literat. in summa. 1. part. cap. 42.

21 Nimiam cū parochianis familiaritatem deuita; homo es, defectus habebis, quos minus conuersando celabis; loca suspecta velut horrida fuge, rusticus nec aulterus sis. Vide Pet. de Sot. instruat. Sacerd. de offic. pastor. ferè in fin. §. Exēplum etiam, & Henriquez lib. 3.

Dd 3 de poeni-

de penitent. c. 17. n. 4. & 5. qui breuitate dicendi omnes alios DD. excellit; adducendi plures allegationes ipse dedit principium Theologis, opinionum electione authorum nulli cedere debebat. Plurima noua fuscitavit, & denique parem esse Thomæ Sanchez in-
tentione dicendi eius scripta sacis demonstrant.

22 Abige nimium garristes, & inhonestius in Ecclesia loquens, et si potentes, animosus esto rubeat licet vultus, suffer pro Deo. Vide Trident. sess. 22. in decreto reform. Matiens. in gloss. rub. tit. num. 147. lib. 5. Noua recopilat. Cened. Collectan. 22. num. 1. in fin.

23 Discordias inter tuos filios spirituales nequaquam permittas, compone velociter, infra, obsecra, argue, & fructu cito videbis. Pet. de Soto institut. sacerdot. tractat. de officio Pastoris, §. Secundum verò requisitum ad officio Pastoris.

24 Aliud insuper minimè silentiū occurrit; Moriens quis sex Clericos ad processionē funebri expetiuit, Vicecuratus tuus plures adire permittit; onus certè est hoc hæredibus, volūtas etiā defuncti refragatur: moneas itaque, aut cures ultra petitos non ire, aliās restituere teneberis. Vide dicta n. 16. & authores ibi adductos, & constat ex cap. fin. de iniur. Qui causam damni dat; (siue postitūe operando, siue non obstitendo dum teneatur ex iustitia) damnum dare videtur, & l. si seruus, 2. §. si ex plaustris, & l. Qui occidit, §. In hac, ff. ad leg. Aquil. & cap. Quæsitum, de poenit. & remiss.

25 An ignoras Vicecuratos a defuncti hæredibus extorquere pro funere oblationē vberiorē, quam ipsi fortè vellent offerre? Volūtariū est hoc, vi quidē nullo modo exigendū; vt Trid. sess. 22. in decreto de obseruatis, & euitatis in celebrat. Missæ. lbi: Decernit sacra Synodus, vt Ordinarij locorū Episcopi ea omnia prohibere, atq; medio tollere sedulo curet, quæ vel auaritia, vel irreuerentiā induxit. In primis quod ad auaritiā pertinet, cuiusvis generis mercedū cōditiones, pacta, nec nō importunas, aut illiberales, elemosynarū exactiones potius quā postulationes, aliæque huiusmodi, quæ a sioniacæ labe, vel certè turpi quæstu nō longè absunt, omnino prohibeant. Obloquūtur tibi, o Parochæ, laici, cupiditatem cane peius, & angue odisse memento.

26 Quæ dicta sunt de Parochijs; cōparādo singula singulis, vrgētorī ratione Episcopos, premere, nullus dubitabit: Proh dolor! arbitrantur aliqui se Christi Vicariū agere posse, & Cæsaris. Nimis distās esse pastorem ouīū, & patrē animarū, & sedere iudicē ciuiliū nullus ignorat. Neminem posse duobus dominis seruire Christus est testatus, Matth. 6. Nec reminiscūtur quid Christus Lucæ 12. in huiusmodi negotio egerit, cum fratres de familia erciscunda repellit. Quis inquit homo me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Ac si diceret, me vos de his nugis iudicem facitis, me in quā quæ Pater misit mūdi Saluatorē? Me qui veni querere, & saluū facere, quod perierat? Me partitorē cœlestium bonorum? Me inquam dispensatorem bonorū spiritualium, & æternorū petitis diuisorem bonorū temporalium, & carnalium? Cū enim strictius sit spirituale matrimonium quā carnale, vt dicitur in cap. Inter. cap. Quanto, cap. Licet, de translatio. Episcop. & qui carnaliter contraxerunt, nimis ægrè ferrent diu abentes esse à proprijs vxoribus, molestius sanè oportebit portare pastores abesse à proprijs Ecclesijs ob extranearū rerum peragēda negotia. Vnde Hugo Cardin. super 2. Paralip. c. 35. acutè animaduertit

ministros tēpli Salomonis nec etiā per breue spatiū à sanctuario discedere fuisse ausos, ita vt nec in pūcto discederent, à ministerio, de quo Marquez in Gobernador Christiano, lib. 1. c. 20. Emittat Christus lucē Cæsari, vt velit excludere à suis aulis prætorijs, & tribunalijs Ecclesiasticos ministros, & tractent fabrilis fabri. Congruunt ad hæc aurea Rebusi verba, de dispens. de non resid. n. 5. Quidam ex nostris Prælati teruerunt nos, qui in vita populū sibi commissum non vident, nec quidem instrunt. Quid ergo faciunt? curas secularium principum, & aliorum cum terreni sunt, assument contra statuta Concilij Carthaginenses.

DISPUTATIO XLVIII.

Num Regulares semel examinati possint in eadem diocesi ab eodem Episcopo, vel saltem à successore iterum examinari?

S V M M A R I V M.

Ad resolutionem dubij non est vrendum Cardinalium declarationibus, quia contraria inter se reperiuntur, num. 1.

In quo sensu procedat quæstio, num. 2. & 3. Facultas prædicandi, & auscultandi confessiones competit in re ordinario Pontifici, Episcopis, & Parochijs; Regularibus verò ex delegatione, num. 4.

Regulares iuxta antiquum ius cū sola presentatione coram Episcopis poterant excipere confessiones, num. 5. Et notantur aliqua animaduersione digna vsque ad num. 9. inclusiue.

Modò ex iure Concilij Tridentini necessaria est examinatio ad auscultandas confessiones, num. 10.

In quo consistat nervus difficultatis, num. 11.

Qua via possēt regulares excipere confessiones, vna tantum examinatione interueniente, n. 12. 13. 14. & 15.

Authoris iudicium, num. 16.

Vnicam tantum approbationem sufficere contendunt Regulares, num. 17.

Quæ ratio impugnetur, num. 18.

Concessa licētia ad confessiones non expirat morte Episcopi, nisi reuocetur, num. 19.

Quam malè colligant Regulares ex Clemēt. Dudum, de sepultur. illorum approbationem esse perpetuam, siue presentationem, num. 19. & 20.

Authores adducti pro sententia Regularium infirmo nituntur fundamento, num. 21. 22. & 23.

Aliud est posse Episcopum vocare ad examen confessarios, aliud posse reuocare licētias illorum, qui idonei reperi fuerunt, num. 24.

Non equiparantur regulares cū Parochijs, quod scilicet verorumque approbatio sit perpetua, num. 25.

Respondetur quibusdam rationibus adductis pro regularibus, num. 26. vsque ad 30. inclusiue.

Quod possit serenissimus Infans Cardinalis Archiepiscopus Toletanus constringere ad nouum examen Regulares, num. 31.

Cū Regulares metuāt vti suis præstis privilegij, iudicium non leue sumitur inuolida esse, n. 32. & 33.

Superiores Regulariū impediētes subditos examinari cupidos, videntur aliquantulum profectum animarum impedire, num. 34.

Ingenue

Ingenue fatentur plures ex Regularibus conuenienter ipsos requisitos esse ad nouam examinationem: modum autem requisitionis improbant, numer. 35. Quod cupiant Regularis semel ipsos designari examinatos pro suis subditis, æquitari consonum esse nō videtur, num. 36. 37. & 38.

Renocatio licētiæ ad confessiones quamuis scripto generalis fuerit, reuerà tamen aliquos meritò exemit, num. 39. & 40.

Aliud inconueniētiæ adductum à Regularibus in sui iuris defensionem in me esse declaratur, numero 41.

Ad nouam examinationem publicandam ductus etiam fuit serenissimus Infans consilio aliquorum Regularium, num. 42.

Possibilitas mandati ostenditur, num. 43.

Alia inconuenientia deducta à Regularibus refelluntur, num. 44. 45. & 46.

Tenetur in conscientia quilibet Episcopus pro viribus contendere iterum examinare quoscumque confessarios, si rationabiliter iudicet id expedire, numero 47. & 48.

Quando argumenta eruditorum faciliè dissoluntur, cognoscitur reperi defectus in causa assumpta; cū ille oriri non possit ex insufficientia Doctorum, n. 49.

Quæ dicta sunt de Regularibus Penitentia, locum etiā habent in Regularibus militariibus, numero 50.

Alia adducuntur scitu digna, num. 51. 52. & 53.

In primis ad resolutionem huius cōtrouersie nobis vtrū nō est Cardinalium declarationibus: nā cū pro vtraque parte adducantur, cui sit danda fides, certò constare non potest: & non magis vni quam alteri erit quis constricū stare: vt docet Suarius tom. de Penitent. disput. 28. sect. 6. nu. 10. & refert Salas de legibus, disput. 2. sect. 9. nu. 51. in 2. argumento. Porro namque in hac difficultate oppositas inter se declarationes adduci ex dicendis constabit. Igitur Zerola in praxi Episcop. verbo, Confessores, verif. secundo, & in praxi Penitent. cap. 16. quæst. 2. §. 5. propè med. Barbosa in remissionibus ad Concil. sect. 23. de reformat. cap. 15. nu. 6. Declarationem Cardinalium adducunt, videlicet, quod Fratres mendicantes neque etiam per successorem Episcopum possint iterum examinari. Quæ huius est tenoris: Fratres mendicantes semel examinati, & idonei reperi ab eodem Ordinario, nec etiam per successorem examinari. E contra Rodriguez 1. tom. quæst. Regul. quæst. 59. art. 4. Quarant. in bullario, verb. Confessor. Confess. in summario tit. 17. cap. 1. Farinac. (siue alius qui Farinacij nomine declarationes ad Concilium edidit) sess. 23. de reformat. cap. 15. Declarationem Cardinalium referunt, nēpè quòd Regulares à successore Episcopo possint de nouo examinari. Quæ huius est tenoris: Congregatio Concilij censuit, Regulares ad audiendas in ciuitate, & diocesi secularium confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos: ceterum à successore posse iterum examinari iuxta Constitutionē sanctæ memoriæ Pij V. dat. 8. Idus Augusti Pontificatus sui Anno 6. quæ à sel. rec. Gregor. XIII. non est reuocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos

Concilij Tridentini. Et aliam huius tenoris refert Pia. fecius in praxi Episc. 2. part. cap. 2. art. 2. in fin. Omittit, quòd quantam auctoritatem habeant Cardinaliū Declarationes, Doctores disceptant, afferentibus quibusdam vim legis communis habere, vt Garcia in proem. 1. tom. de benef. Rodriguez 1. tom. quæst. Regul. quæst. 1. art. 2. Salas de legibus, illa disput. 2. sect. 9. num. 53. & disput. 2. 1. sect. 12. corol. 6. Miranda in director. 2. tom. quæst. 26. artic. 11. Zerol. in praxi Episcop. verb. Auctoritas, & arridere videtur Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 29. num. 4. (quod ego verissimum puto, dummodo declarationes promulgatæ sint sufficienter, vt docet Coriolanus de casibus reservat. fol. 104. nu. 5. Ochaguaia tractat. 2. de confess. nu. 12. & Salas de legibus, disput. 2. sect. 9. & disput. 2. 1. sect. 12. contra Garciam, Rodriguez & Triuino in praxi examinatorum, fol. 281.) Opinantibus alijs tātum cōtinere auctoritatem Doctorum grauium, vim autem obligandi non inducere: sicut in quacumque alia doctrina seu resolutione non imbibitur præceptum illam sequendi, cui fauere fati videtur Sanchez lib. 8. de matrim. disput. 2. num. 10. Ledesma 1. part. summi. de Sacrament. Penitentia, cap. 13. diff. c. 7. fol. 230. & docet Salas supra, qui aut sibi contrarius est, vel hanc opinionem, vt probabilem amplectitur, & disput. 10. sect. 9. regula 9. & disputatione 12. sectione 1. num. 8. Qui eidem patrocinari refert sapientissimū Suariū.

Cū igitur inter Doctores ventiletur cui declarationi sit adhærendum, quando oppositæ circa eandem rem feruntur, & est vnica tantum esset probata, non omnes fateantur illi vt legi esse parendum: vel quamuis illi vt legi obediendum arbitrentur, quando decisio consultatione Pontificis præmissa fuit edita, vt docet Triuino in praxi examinatorum, fol. 264. & 270. §. Omnis interpretationis, (& fortè in hoc solum sensu loquuntur Authores qui censent tanquam leges esse habendas) nolunt tamen credere Pontificis auctoritatem tunc interuenisse. His autem quomodo satisfaciamus? Fit ergo iure optimo huius dubij resolutionem non sumendam esse ex traditis circa hoc declarationibus, sed ex argumentis & Doctorum auctoritatibus; & maxime diruendo fundamentum, oppositum consentium, quo conuulso reliquas partes sui ædificij ruere necesse est.

Nec quæstio procedit de Regularibus beneficia curata obtinentibus, etiam ad nutum amouibilia. Nā examinari hi constringuntur ab Episcopo in cuius tēpore deputantur, quantumcumque in eadem diocesi ab alijs Episcopis essent examinati: vt constat ex Trident. sess. 25. cap. 11. De quo Rodriguez qq. regul. tom. 1. quæst. 36. art. 4. & de his Regularibus officium Parochorum exequentibus indicandum est in omnibus, sicut de cæteris Parochijs secularibus, iuxta dictā disput. 50. docet Panor. in cap. fin. num. 11. §. si verò de foro competenti. Couar. in pract. cap. 1. 1. num. 5. Rota in vna Salmant. decisio. 736. num. 2. part. 1. diuerso. Seraphin. in vna Burgenfi decisio. 1058. num. 4. Sarauia tract. de iurisdictione adiutorum, quæst. 22. num. 9. Videndus Maur. Anton. variar. resolut. lib. 1. resolut. 112. casu 50. propè finem. Campanil. rubrica 12. cap. 13. num. 51. carpens Emanuelem, quòd edita constitutione Concilij, videlicet quòd frater beneficiatus possit corrigi per Episcopum, id in dubium vertat, & negatiuè respondeat: Quem tamen immediatè excusat:

uscat: cum loquatur tantum Rodriguez de Ordinibus Militariibus habetibus, quasi Episcopalem iurisdictionem. Non tamen examinandus est Regularis per viam concursus, vt Gonzalez in regul. 8. Cancellar. gloss. 6. nu. 162. affirmans ita fuisse declaratum per Dominos Cardinales. Docet Campan. rubric. 12. cap. 13. nu. 56. Garcia 2. tom. de benef. parte 9. cap. 2. a nu. 197. adducens Cardinalium declarationes. Rodriguez in collect. priuileg. regular. Bulla 22. Sixti V. pag. 1173. Barbof. in remiss. ad Concil. sess. 24. cap. 18. nu. 7. fol. mihi 129.

3 Nec disputatio procedit de Regularibus audientibus confessiones aliorum Regularium. Nam vt dicebus disputatione sequenti, num. 2. ad illorum excipiendas confessiones opus non est examinari ab Ordinario, sed solum a suo Prælo, Abbate scilicet, vel Priore, &c. Tatum procedit difficultas, an Regulares possint auscultare confessiones secularium, vnica tantum examinatione præmissa, taliter quod ad nouum examen compelli non possint.

4 Præterea certum est, facultatem prædicandi verbu Dei, & confessiones excipiendi, de iure ordinario Pontifici, Episcopis, & Parochis conuenire: vt constat ex gloss. in Clem. Dudum, de sepul. Tolet. lib. 3. cap. 13. nu. 4. Suarez tom. de penitent. disput. 2. 1. sect. 2. numer. 6. Campanil. rubr. 12. cap. 13. nu. 57. Palac. in 4. distinct. 17. quæst. 6. mihi fol. 260. Henriquez lib. 6. cap. 7. nu. 1. Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 4. Gabriel distinctio. 17. quæst. 2. art. 1. Medina tract. 2. de confess. quæst. 33. in 2. parte illius. Vazquez tom. de Penitent. quæst. 93. art. 2. dub. 1. num. 2. Chapiuile de casib. reseruat. in examine confessorum, qui habetur in fine libri, fol. 381. Extrauag. super Cathedram. Cum enim illi Pastores ordinarij sint, ad eos attinebit proprias agnoscere oues, iuxta illud Christi Ioan. 10. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, &c. Et intrā: Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis. Ex priuilegio autem, seu ob delegationem Regularibus & alijs Sacerdotibus competit aliquando ius confessiones auscultandi. Huiusmodi verò priuilegium, vel potest concedi Regularibus personaliter, vt videlicet possint ipsi confessionibus incumbere etiam penitentium non habentium Bullam Cruciatam, vel aliud priuilegium: aut potest concedi penitentibus, vt scilicet possint ipsi Regulares in confessarios eligere (sive alios Sacerdotes) qualiter ex priuilegio bullæ Cruciatæ omnibus illam recipientibus conceditur facultas eligendi confessarium, dummodò sit ex approbato ab Ordinario.

5 Iuxta antiquum igitur ius tradiūt per Clement. Dudum, de sepulchris super Cathedram (quæ eiusdem tenoris est cum Clementina) priuilegium habebant Regulares ex Ordine Prædicatorum, & Minorum, audiendi confessiones penitentium non habentium priuilegium eligendi confessarios, dum ipsi superiores Religionum subditos sibi Fratres in confessarios eligerēt, & præsentent eos constituerent coram Episcopo, in cuius territorio erat munus confessionis celebrandū. Vnde ex dictis decretis non erat opus Regularibus examinari, sed tantum præsentari. Quod priuilegium extendi iam ad cæteras Religiones etiam Monachales, contendunt plures.

6 Nec verum est, quod aliqui arbitrantur, vt Palac. in 4. distinct. 17. quæst. 6. fol. 260. Henriquez lib. 6. cap. 6. num. 4. Llam. 1. parte, cap. 7. fol. 72. Villalobos tract. 9. difficult. 55. nu. 3. adducens Felinum cap. 1. de rescri-

ptione, num. 12. & Nauarr. consil. 83. de regul. libr. 3. (quem inuenire non potui, bene tamen Felinum, id Felinus potius nostram sententiam declarat, & suffinet; cuius verba postea adducemus) Ioan. de la Cruz lib. 2. dub. 1. cap. 6. de statu Religioso, quod videlicet cum non Mendicantes solum ob participationem ex Mendicantibus præterendant habere priuilegium non comparandi iterum examinationi, minores vires habeant ad suum præterentium ius protegendum, quam Religiones Mendicantes: de quibus expressa mentio fit in iure, quod videlicet sola præsentatione facta coram Episcopo, facultatem habeant auscultandi confessiones: vt constat ex Clemen. illa Dudum, & Extrauag. Super Cathedram, in quibus de duabus Religionibus Mendicantibus, nempe SS. Dominici & Francisci fit sermo, & Extrauag. Frequentes, de iudic. vbi dicta facultas conceditur alijs duabus Mendicantibus, videlicet S. Augustini, & Carmelitani Ordinis. Huiusque reddunt rationem, nam cum Concil. Trident. sess. 23. capite 15. de reform. dicat, nullum, nec etiam Regularem posse excipere confessiones, nisi sit approbatus ab Ordinario, Non obstantibus quibuscumque priuilegijs, inquit præfati DD. quod videlicet Mendicantes, per illam clausulam, Non obstantibus quibuscumque priuilegijs, non comprehenduntur: eo quod habent priuilegium in corpore iuris inclusum, cui per generalem reuocationem priuilegiorum non derogatur: quia priuilegium in corpore iuris comprehensum non tam iā est priuilegium, quam ius ordinarium, sicut quodlibet aliud, quod in iure decernitur, vt testantur communiter Iurisperiti, in quo comprobando nolo immorari. Opus igitur esset, aiunt, vt priuilegia in iure comprehensa reuocarentur, fieri expressam mentionem illorum. Nam per clausulam, Non obstantibus quibuscumque priuilegijs, derogata non intelligitur, cum naturā priuilegiorum non contineant. At alia priuilegia quæ inclusa non sunt in iure, cum solum obtineant vim, & naturam priuilegij, vt reuocata esse denotetur, sat est, clausulam reuocatoriam omnium priuilegiorum apponi.

Non, inquam, hoc verum est; vnde nec Ordines non Mendicantes, neque Mendicantes iam ab examine excipiuntur. Quia modò ex iure nouo Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 15. nullū Regularem qui ab Episcopo non sit approbatus, posse audire secularium confessiones, decernitur. Quapropter Regularis siue habeat priuilegium personale ad confessiones auscultandas, siue penitens habeat ad eligendum confessariū, nequaquam poterit confessiones audire, non præmissa Episcopi approbatione etiam iniuste denegata. In quo cōsentit vniuersi DD. præter Nauarr. in summ. cap. 27. num. 264. qui carpitur valde à cæteris, vt dicemus infra. Henriquez lib. 6. cap. 7. nu. 4. in comment. litt. M. adducens Palac. in 4. distinct. 17. quæst. 6. qui tamen in alio sensu loquitur, vt intuenti constabit.

7 Vnde vis decreti conciliaris consistit quod vniuersalem negatiuam ponat dicētis, nullum, nec etiam Regularem posse confessiones audire, nisi sit approbatus ab Ordinario; & nouam legem addentis ad legem contentam in Clement. & Extrauagant. Quandocumque autem noua lex conditur, addens aliquid supra antiquam, iuxta nouam erit operandum; nec opus est mentionem aliquam fieri reuocationis antiquæ, vt docet Trinius in praxi examinatorum, fol. 181. leg. Non est nouum, 26. leg. ideoque, vbi Dionysius Gotifredus &

Cumanus

Cumanus lib. 1. comment. cap. 8. colum. 6. ff. de legibus, Sarauia de iurisdictione adiutorum, quæst. 18. num. 20. Paz in practic. annot. 5. de aduocat. nu. 26. 27. 29. 34. Bolanos in curia, verb. iuricio, nu. 17. Granado de legibus, fol. 305. nu. 8. Satis namque ex superadditione intelligitur antiquam iam non esse obseruandam, Et quamuis lex generalis posterior non intelligatur regulariter derogare legi speciali priori, id tamen fallit quando contrarium constat ex legis generalis intentione, vt bene aduertit Sancius de statu Religioso, lib. 5. cap. 4. nu. 19. & sic est interpretandus Cifuentes in l. 3. Tauri, quæst. quæst. 9. & 12. At intentionem Concilij fuisse omnes confessarios etiam Regulares examinationi esse subiectos ad vitandos errores committit solitos ob imperitiam confessorum, nemini in dubium vertitur: & id ex verbis Concilij constat, cum expressè dicat omnes etiam Regulares examinandos fore ad auscultandas confessiones. Vnde Concilium solum ad maiorem abundantiam, & ad exprimendam magis suam intentionem obligandi omnes Regulares ad examinationem vel alias ad comparandam approbationem ab Episcopo, addit illā particulam, quibuscumque priuilegijs & consuetudine etiam immemorabili non obstantibus. Et etiam illam addidit ad deroganda priuilegia particularia, vt dicemus nu. 10. Quæ clausula etiam si non esset addita, satis intelligeretur cessare antiquas dispositiones iuris contrarias statuto per Concilium.

8 Clausula verò, Non obstantibus consuetudine etiam immemorabili, ad id potuit addi, vt scilicet nunquam per consuetudinem futuram legi Concilij videretur posse contradicere: vt in simili docet Anton. 1. parte, tit. 16. §. 6. cap. vnico, Sot. lib. 1. de iustitia, quæst. 7. art. 2. ex parte etiam consentiunt Angel. verb. consuetudo, num. 9. Syluest. eod. tit. quæst. 6. Gregor. Lopez in l. 3. glossa 6. tit. 2. part. 1. Vel etiam addita fuit ad maiorem cautelam non permittendi vsum & consuetudinem contrariam: vt in simili docet Nauarrus in comment. de spolijs Clericorum, §. 15. num. 8. Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 177. cap. 8. nu. 73. Suarez de legibus, lib. 7. cap. 7. nu. 6. Sánchez lib. 7. de matrimonio, disput. 4. num. 13. & 14. Docet optimè Felinus nostram sententiam, cap. 1. de rescript. num. 12. (videlicet quod ad derogandum priuilegium inclusum in corpore iuris, opus non sit de illo fieri expressam mentionem, quādo lex editur omnino cōtraria illi priuilegio.) Vbi postquam dixerat, quod quando Lex vel Princeps ponit clausulam derogantem simpliciter priuilegijs, non intelligi in dubio de insertis in iure: Glossa in Authent. Quæ in prouincias, in versic. illic. Cod. vbi de crimin. agi oport.) quam ibi extollit Bartol. in 2. opposit. & Bald. versic. 3.) dicit etiam cautelam esse quod priuilegiatus super immunitate faciat eam inseri in statutis, insertis subdit: Bene fateor quod si Clausula, non obstantibus priuilegijs, apponeretur in priuilegio, & priuilegium per se absque dicta clausula esset sufficiens ad tollenda priuilegia inserta, prout cōmuniter est, certè tunc illa clausula ad cautelam apposta non faceret quod etiam inserta non essent sublata: quia ex quo etiam sine illa clausula essent sublata, non debet ipsa clausula inducta ad augmentum, operari diminutionem, leg. legata inutiliter, ff. de leg. 1. & sic nocere, non autem prodesse. Sed quacumque dicta sunt, loquuntur vbi clausula derogatoria ponitur in materia non apta per se ipsa tollere

priuilegia: quia tunc operatur quod tollit non inserta, non autem inserta, nisi de eis dicatur: sic intellige hunc quotidianum & subtilem punctum, quem non reperi declaratum ab aliquo. Hactenus Felinus. Si igitur vnum priuilegium potest tollere aliud, quamuis insertum in iure, a fortiori lex noua antiquam auferet. Quod etiam expressè docet Abbas super cap. 1. de script. nu. 13. dicens, tunc vnā legem derogare alteri, siue clausula non obstante, quando loquitur posterior lex in eodem casu, vel quando vtraque loquitur generaliter. At in casu nostræ disputationis lex Concilij loquitur de regularibus auscultaturis confessiones: & de eisdem etiam regularibus excepturis confessiones loquitur Clement. Dudum, & Extrauag. Super cathedram, & Frequentes.

9 Vnde vt derogetur priuilegio incluso in iure per aliquam legem nouam, opus non est quod in lege noua fiat mentio reuocationis priuilegij, nec specialiter, nec generaliter. Sed cum lex per legem oppositam derogetur nulla facta mentione legis antiquæ quæ derogatur, sed solum ipsa constitutione noua veteri cōtraria: sic etiam & priuilegium inclusum in iure, cum non tam habeat naturam priuilegij, quam iuris, seu legis, per constitutionem nouam derogabitur illi cōtrariā, quamuis in noua nulla fiat mentio reuocationis priuilegij, nec specialiter, nec generaliter. E contra verò ad derogandum priuilegium, quod non est in iure, opus est quod in noua lege apponatur illa clausula, Non obstantibus quibuscumque priuilegijs, vt constat ex cap. 1. de rescript. & cap. 1. de constitut. in 6. & cap. Cum ordinem, de rescript. & docet Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 177. num. 72. Qui id arbitrat de consuetudinibus: quia cum consuetudines particulares in facto consistant, possunt ab ipso Legislatore probabiliter ignorari. Lege autem vniuersali lata, non censetur Legislatorem voluisse reuocare ea quæ ignorauit. Quæ ratio etiam respectu priuilegiorum applicari potest, & applicat Suarez de legibus, lib. 8. cap. 39. num. 2. & cap. 14. num. 8. Sed tamen verior ratio est, quod cum priuilegium sit exemptio à lege, non præsumitur Legislatorem velle suam exemptionem factam à lege non valere ex eo quod condat legem contrariam, nisi exprimat eius intentionem esse, omnes exemptiones à lege factas irritare, etiam vnum Legislatorem est credendum velle irritas reddere exemptiones ab alijs Legislatibus concessas, nisi id expressè enuntiet: cum credendum sit, potius vnum alterius auctoritatem & facta velle conseruare, quam destruere. Et quia par cōmodum est omnibus Legislatibus, quod videlicet exemptiones ab vno concessas ab alijs non reuocentur, nisi adueniente noua causa, & quod tunc etiam reuocationis expressa mentio fiat.

10 Ex quibus deduco, quod nisi in cap. illo, 15. sessione 23. Concil. Trident. non esset inserta clausula, Non obstantibus quibuscumque priuilegijs, possent Regulares non Mendicantes auscultare confessiones etiam absque approbatione per Episcopum, si ad id haberent priuilegia: cum probatum iam sit, quod priuilegia particularia per leges vniuersalium nullatenus abrogentur. Mendicantes vero quamuis per Clementina Dudum, & Extrauagant. Super Cathedram, habeant priuilegium, quod videlicet absque examine per Episcopum cum sola præsentatione excipiant confessiones, non poterunt tamen sine examinatione per

per Episcopum illas auscultare, quandoquidem per Concilium illi privilegio inserto in iure derogetur. Satis per illam vniuersalem, *Neminem*, videlicet, *nec etiam Regularem posse audire confessiones sine approbatione per Ordinarium*. Et sic vt abrogata maneat Clementin. & Extrauag. opus non erat Concilio addere clausulam, *Non obstantibus priuilegijs*. Vnde quando communiter dicitur à Doctōribus, amplius requiri ad deroganda priuilegia in iure inserta quam non inclusa, intelligendum solum est quando ex vi clausulæ, *Non obstantibus quibuscunque priuilegijs*, intenderetur priuilegijs in iure insertis derogationem ferri, tunc sanè talis clausula sufficiens non est ad deroganda priuilegia inclusa in iure, bene tamen non inclusa. At quando non ex vi illius clausulæ, sed ex constitutione legis contrariæ, priuilegium in iure insertum reuocatur, facilius derogantur priuilegia inserta in iure, quam non inserta, cum ad non inclusa deroganda opus sit clausula, *Non obstantibus priuilegijs*: at ad derogandum inserta illa non sit necessaria.

Imo quamuis aliqui Regulares adepti fuissent priuilegium post Concilium excipiendi confessiones absq; præmissa examinatione per Ordinarium, vel tantum vnica, non ob id valeret sine examine per Concilium decreto illas audire, nisi in priuilegio expressè facta fuisset mentio Concilij. Nam cum gesta per Concilia, matura consideratione decerni credantur, illis nõ derogatur, nisi fiat expressa mentio, vt docet Sanchez lib. 3. de matrimonio, disput. 26. num. 7. plures textus & DD. adducens, Basil. de Leon lib. 5. de matrimonio, cap. 15. num. 2. Gambaruta de casibus reseruat. cap. 3. propè fin. fol. 51. plures quoque referens.

11. Nervus igitur difficultatis in eo tantum consistit, num sufficiat Regularibus ad excipiendas penitentium confessiones, semel approbatos fuisse ab Episcopo, vel iure queat Episcopus approbationem reuocare: & Regulares sint restricti, vel confessiones non excipere, vel examen subire.

12. Duplici tamen via ad nouam examinationem non esse deuincendos Regulares, poterunt se tueri: aut quia sententiam sibi ipsis visam probabilem sequuntur, videlicet quod approbatus ab vno Episcopo possit in vniuersa Ecclesia absque noua approbatione confessiones audire (quos patronos hæc habeat opinio, retulimus disput. 44. num. 1.) Igitur poterant dicere, nihil sua interesse in hac Toletana diocesi exigere nouam approbationem, dum approbati sint in alijs, præsertim quando approbationes aliarum diocesium non essent reuocatae.

13. Verum hæc non eligere viam Regulares mihi persuadeo, quod videam frequenter examinationi subijci illos, qui de nouo venientes ad aliquam diocesim, in ea nullam habebant approbationem. Signum igitur est nouum examen idè non refugere, quia arbitrentur sufficiens esse, quod in alijs diocesis subierint. Tum quia quamuis iuxta illam opinionem approbatus ab vno Episcopo posset vbiq; audire confessiones habentium Bullam, plures tamè ex Doctōribus illius opinionis nolunt admittere posse excipi confessiones nõ habentium Bullam. Igitur ne Regulares impediti sint non habentes Bullam Cruciatam penitentes recipere, approbationem student accipere à diocelano, in cuius territorio ministratur penitentia. Tum quia illa opinionem non audent sequi, videlicet quod ad habē-

tibus Bullam possint fieri confessiones cum approbatione cuiuslibet Episcopi; putantes in periculum annullandi confessiones se incidere, si illa vtantur opinione, quæ à parte rei poterit esse falsa, quod hercè meritò metuunt, vt diximus disput. 44. num. 1. 10. 13. & 14. Quamuis plures Doctōres ibi adducti num. 3. id timendum non esse putent, eo quod in illis rebus, quæ à iurisdictione Pontificis pendent, gesta valere quoties ex opinione probabili fiunt arbitrentur. Attinget enim ad bonum Ecclesiæ, inquit, tunc conferri à Pontifice iurisdictione, ne acta ex opinione probabili irrita reddantur: vbi etiam retulimus discrimen inter veritatem rei physicæ, & moralis, constituentes veritatem rei physicæ in indiuisibili: quæ si non attingatur à parte rei, quantumuis agens operetur ex opinione probabili, gestum ab eo irritum erit. Ideo autem veritatem rei physicæ in indiuisibili consistere dicunt, quod eius, videlicet essentia consistat in conformatione intellectus ad rem existentem.

Quandocumque igitur intellectus aliud iudicat quæ res se habeat à parte rei, veritas materialis & physica non reperitur; quæuis formalis possit inueniri, si ignoret intellectus rei disconuenientiam cum ipso. At veritas rei moralis in indiuisibili non consistit, aiunt, eo quod eius essentia non constituatur in conformatione intellectus ad rem existentem: sed in operatione conformi recto iudicio practico. Rectè autem practice operatur quilibet qui ex opinione aliorum probabili agit. Cum igitur contingat duos in sententijs practice probabilibus oppositos esse, practice rectè operari vtrūq; liquet; & consequenter tam vnum, quam alium veritatem moralem attingere. Ex quo fieri deducunt illam in indiuisibili non consistere; aliàs solum vnus eam attingeret. Porro veritatem rei physicæ in conformatione intellectus ad rem existentem consistere, docet D. Thomas 1. part. quæst. 16. artic. 2. & ibi Molina, Vazquez disput. 72. capit. 1. num. 2. Bañez, Zumel. Ioan. Gonzalez, Machin. Thom. Pius, Valent. Arrabal. in dicta quæst. 16. Suarez 1. part. lib. 1. cap. 7. num. 8. & latius 1. tom. metaphysic. disput. 8. sect. 7. Nec huius loci est examinare, an veritas physica formaliter consistat in conformatione conceptus obiectiui cum re ipsa, vt est extra intellectum: vt sentiunt Vazquez, Durandus & alij: vel an in conformatione conceptus formalis, vt vult Caietan. in d. quæst. 16. art. 2. quem alij sequuntur. At quod inane sit hoc fundamentum, resoluius illa disput. 44. num. 10. 13. & 14.

14. Solum igitur contendunt Regulares in vna diocesi semel examinati, in eadem non posse constringi, nec etiam à successore Episcopo ad nouam comparandam medio examine approbationem; eo quod licet ex constitutione Pij V. edita anno 1571. octauo Idus Augusti, compellantur Regulares ad examinationem a successore Episcopo exequentiam, talis constitutio reuocata iam sit à Gregor. XIII. anno 1572. Kalend. Martij, decernente standum esse dispositioni iuris communis, & sacri Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 15. circa confessoriarum regularium etiam Mendicantium approbationem. Cum igitur (inquiunt Regulares) ex dispositione Clementinæ *Dudum*, examen ab ipsis non exigatur ad audiendas confessiones, sed tantum præsentatio coram Episcopo, vt diximus nu. 51. fit, solum ad id compelli posse ex dispositione Trident. sess. illa 23. c. 15. exigente approbatione ab Episcopo fiendâ.

Porro

Porro huiusmodi conditionem sufficientissimè saluari, si præcedat vnica examinatio in quacumque diocesi, contendunt. Tum quia verba Concilij rigorosè, & cum omni proprietate verificantur: ait enim Concilium, quod nullus etiam Regularis, qui approbatus non sit ab Episcopis, possit confessiones sæcularium admittere. At vnica tantum examinatione interueniente iam audient Regulares absque Episcopi approbatione confessione. Fit ergo, noua examinatione non egere regulares, vt verba Concilij verificentur. Quæ tamen ratio nullius sanè ponderis est: nam inde fieret, Sacerdotem sæcularem semel examinatum non posse compelli nouum examen subire; & posse auscultare confessiones, etiam reuocata approbatione, habentiū Bullam Cruciatam; vel aliud priuilegium ad eligendū confessorium ab Episcopis approbatum. Cum etiam tunc rigorosè verificetur eligi approbatum ab Ordinario: quod tamen concedere Regulares abnuunt. Quam verò constituent differentiam Regulares inter seipfos, & Sacerdotes sæculares, dicemus nu. 18. & 20. vbi solutio ipsorum refelletur.

15. Cum igitur anceps videatur Regularibus Concilij sensus contententibus saluari cum omni proprietate illius verba, si vnica tantum examinatio interueniat; alijs verò oppositum tenentibus; recurrere opus esset ad Cardinalium declarationes, qui videlicet nobis explicant, an vnica solum approbatio Regularibus sufficiat ex mente Concilij ad audiendas semper confessiones: vel an quilibet Episcopus de nouo examinare possit à se nunquam approbatos; quamuis ab antecessore idonei essent reputati. Sed quia iam diximus contrarias referri declarationes circa hoc, huiusmodi medio non est nobis vtendum ad huius dubij resolutionem.

Authoris iudicium.

16. Episcopus de nouo adueniens in propriam diocesim, ius habet compellendi Regulares ad examē pro prædicationibus & confessionibus, tam nõ Mendicantes, quam Medicantes, quantumuis ab antecessore sint examinati. Nam ex constitutione Gregorij XIII. supra lata, constat vniuersa priuilegia Regularium circa excipiendas confessiones reducenda esse ad terminum iuris communis, & Tridentini, vt etiam fatentur Authores quarumdam disputationum pro parte Regularium oblatarum Regiæ Maiestati Philippi IV. contententium, quod à Serenissimo Infante Cardinale non possit compelli ad nouam examinationem. Sed ex nullo iure, neque etiam ex Tridentino habent Regulares, quod vnica tantum examinatio illis sufficiat ad excipiendas confessiones. Fit ergo posse ab Episcopo compelli ad alias examinationes. Porro quod ex iure non habeant, vnica tantum examinationem sufficere, ostenditur; quia in toto iuris corpore nõ reperitur aliud decretum quo possit iuari prætersum ius regularium, nisi Clementina *Dudum de sepulchris*, à Clemente V. edita, & Extrauagans *Super Cathedrali*, ibidem, super commun. à Bonifacio VIII. & Extrauagans *Frequentes*, inter communes, à Ioanne XXII. eademmet priuilegia concedente Fratribus Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum Ordinum, quæ continentur in Clementina *Dudum*, & Extrauag. *Super Cathedrali*, & Extrauag. *Inter cunctas, de priuilegijs*, à

Benedicto XI. At Extrauag. hæc *Inter cunctas*, reuocata iam est per Clement. *Dudum*, & consequenter nihil ad rem iam conducit. Solum Clement. *Dudum*, & Extrauagans *Super Cathedrali*, (in quibus idemet decernitur) & Extrauagans *Frequentes*, non sunt reuocatae ab aliquo decreto, quod contineatur in corpore iuris.

Sed quod nec his Clementinis se tutari queant Regulares, liquet: quia iam sunt reuocatae per Trid. sess. 23. c. 15. vbi traditur noua forma ad hoc quod valide possint Regulares confessiones auscultare. Igitur illa forma Concilij necessariò seruanda est, quicquid etiã aliud antea esset constitutum per Clementin. & Extrauag. Porro Clementin. & Extrauagant. solum exigebant præsentationem Regularium coram Episcopo fieri, nullam de examine mentionem facientes, vt intuitu illas manifestum fiet. Et docet Suarez tom. de penitentia, disp. 28. sect. 6. nu. 14. in fin. Concilium verò Tridentinum examen requirit, dicens, nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium audire, nisi præcedat Episcopi approbatio. Addit igitur aliquid Concilium ad id quod decretum erat in Clementin. & Extrauag. Sed quotiescumque aliqua lex noua præcedat agenda præcipit quam antiquior (quæ lata erant circa eandem rem) non implebitur superioris mandatum, si iuxta legem pristinam fiat actus, noua neglecta. Igitur lex noua dicitur reuocare antiquam, vel quia omnino aufert quod in lege vetustiori erat decretum, vel quia ad illam aliquid addit, vt constat ex leg. *Non est nouum*, & leg. *Sed et posteriores, si de legibus*, & c. 1. de constitut. in 6. de consecrat. dist. 1. c. *Vasa*, c. 1. de cognat. spirituali, & 13. q. 2. c. *Vltima voluntas*, cum *Martha*, de celebrat. Missarum, s. *Ceterum*, gloss. in dicto c. 1. de constitut. in 6. & in cap. *Eos vero*, dist. 50. At Concilium examinationem necessariò exigat, vt etiam Regulares valide queant confessiones excipere. Ergo Clementin. & Extrauagans, quæ tantum præsentationem postulabant, cessarunt saltem in hoc sensu, quod ad illas aliquid superadditum sit. Et reuocatas esse per Concilium dictas constitutiones constanter asserit Suarius tomo de penitentia, disp. 28. sect. 6. (carpens valde Nauarrum dicentem cap. 27. n. 264. per Concilium non esse reuocatas.) Quamuis verius mihi videatur, non posse propriè dici reuocatas, sed ad illas esse aliquid superadditum: vt bene animaduertit Vazquius tom. de penitentia, q. 93. art. 3. dubio 3. n. 2. & 3. At de vocibus est contendere, num sit dicendum esse reuocatas, vel non.

Præterea sess. 5. c. 2. à Concilio præcipitur munus prædicationis non posse Regulares exercere in suorum Ordinum Ecclesijs, nisi præhabita examinatione à suis superioribus, & præsentatione coram Episcopo: In Ecclesijs vero quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum etiam Episcopi habere debere. De quo Reginald. in *praxi*, lib. 18. nu. 118. & 123. Rodriguez tom. 3. *questione regulari*, art. 1. q. 2. cum sequentibus. Ioan. de la Cruz de *statu Religioso*, lib. 1. c. 7. Barbof. in *remiss. ad Concil.* dist. sess. 5. c. 2. adducens aliquas Cardinalium declarationes.

17. Non negant contrarium sententes approbationem fore necessariam ab Episcopo, sed tantum vnica sufficientem contendunt in quacumque noua diocesi: quia videlicet approbatio formalis, vt ita dicam, in quilibet diocesi saluatur, si eam habeat quis in illo Episcopatu.

scopatu. Quod vero à quocumque Episcopo illius diocesis succedente habeatur, solum erit materiale habere approbationem in illa diocesi. Semper enim verificatur manere eandem diocesim, quamvis vnus alteri succedat Episcopus; sicut idem Regnum, licet vnus post alium succedat Rex: vt constat ex leg. *Proponebatur*, de iudic. De quo Aristotel. 3. politic. cap. 2. Igitur Regularis, qui in aliqua diocesi aliquando est approbatus, non dicitur auscultare confessiones absque approbatione in illa diocesi: quamvis non dicatur habere approbationem in illa materialiter, succedente nouo Episcopo, à quo approbationem non sit adeptus.

18 Verum præfatum effugium nullius est roboris. Tū quia inde sequeretur Sacerdotes sæculares non posse compelli ad nouum examen, vt diximus supra num. 14. in fin. cum ipsi etiam semel approbati formalem habeant approbationem in diocesi, quamvis nõ materiale; & sic ab habentibus Bullam possent admittere confessiones. Tum quia quamuis mortuo Episcopo maneat materialiter eadem diocesis, formaliter est diuersa, & diuersum tribunal: ob quod tradunt Doctores mandata specialia emortui Episcopi cessare. Syluest. verb. *mandatum*, q. 3. Menoch. *de arbitr.* lib. 1. q. 69. num. 4. allegans Decium. Cordub. super regul. D. Francisci, c. 10. q. 3. punct. 1. part. 3. referens Hugonem. Sancius lib. 8. *de matrimonio*, disp. 28. num. 47. Quamuis non expirent mandata per modum constitutionis & legis edita; cū de natura legis sit esse perpetuam, nisi expressè reuocetur, leg. *Cum eorum*, Cod. *de sentent. & interloc. leg. Arriani*, Cod. *de heret. Antonin.* capite *irrefragabilis*, §. *Ceterum*, num. 15. *de offic. Ordin.* & ibi Abb. num. 1. Decius cap. *Relatum*, in noua editione, num. 28. *de offic. delegat.* Felin. c. ap. *Licet vniuersum*, num. 1. eodem tit. Roel. verb. *delegare*, num. 10. Syluest. verb. *delegatus*, q. 7. num. 7. Sanc. lib. 8. *de matrim.* disp. 28. num. 2.

Vnde de nouo adueniens Episcopus poterit licentias & approbationes à prædecessore concessas reuocare: sicut vnus Legislator potest alterius leges, nisi à supremo Legislatore impediatur. At neque Summus Pontifex, neque Concilium prohibent approbationes semel datas non posse reuocari. Fit ergo relinqui in eo, quod ex natura habent; videlicet quod tanquam leges & acta prædecessoris reuocabilia sint à succedente. Nam si habet Episcopus succedens potestatem irritandi leges à prædecessore conditas; quamuis ex natura legi competat perpetuitas: negandum erit habere facultatem Episcopum successorem reuocandi licentias ab alio concessas? Docent hanc opinionem Suarius tom. *de penitent.* disp. 28. sect. 8. in fin. vbi inquirens, an approbatio semel concessa possit reuocari, adducendo doctrinam aliquorum id admittentium in Sacerdotibus sæcularibus, & non in regularibus ob eorum priuilegia, tandè illam rejicit, inquirens de tali priuilegio non sibi constare. Et alias cum ipse sentiat, vt vidimus num. 16. Clement. *Dudum*, & Extrauag. *super Cathedram*, non loqui de approbatione per examen, sed tantum de præsentatione, sit ex mente huius Doctoris approbationes Regularium esse reuocabiles, cum nec ex priuilegio, nec ex iure communi irruocatio obtineatur: quia si priuilegium haberent iam ostendissent, docet Ledesma. 1. part. summ. cap. 13. §. *A esta duda se responde*, fol. mihi 269. alias

240. Coriolanus *de casibus reſeruatis*, part. 1. sect. 2. art. 3. fol. 147. num. 1. art. 3. qui est sibi contrarius art. 8. fol. 165. Miranda *in directio.* to. 1. q. 45. art. 7. Reginald. lib. 1. prax. c. 16. num. 201. quamuis malè asserat ideo posse Episcopum successores examinare Regulares semel approbatos, quia ex constitutione Pij V. edita anno 1571. id concessum est: in quo decipitur, cum illa constitutio reuocata iam sit per Gregor. XIII. Sed fortè ductus fuit Reginaldus & aliqui infra adducendi, non quòd existimarent constitutionem Pij V. non esse reuocatam per Gregor. XIII. quia id declaratum videre per Cardinalium Congregationem, quæ allata fuit a nobis num. 1. ex Rodriquez referente in 1. *quæst. regular.* q. 59. art. 4.

Sed notato quid declarent domini Cardinales: inquirunt enim constitutionem Pij V. dicentis posse Episcopum successorem examinare Regulares semel approbatos, non reuocari à Gregorio XIII. ex eo quòd illam constitutionem reduxerit ad terminos Concilij Tridentini, non quòd constitutio reuocata non sit, quia reuocatam esse constat legenti constitutionem Gregor. XIII. ab illis verbis: *Postremo*, &c. & docet Quaranta verb. *Concilium Tridentinum*, Palac. in 4. dist. 17. fol. mihi 258. Sed in eo sensu declarant reuocatam non esse, quia quo ad effectum manet ex eo quòd fuit reducta ad terminos, Concilij tanquam si non esset reuocata. Nam in Concilio habetur, nullum regularem posse audire confessiones absque approbatione ab Episcopo: & cum non restringat, quòd vnica tantum sufficiat, relinquit approbationem suæ naturæ, quæ reuocabilis est, vt dicimus num. 18. Igitur non dicitur Domini Cardinales absolute constitutionem Pij V. non esse reuocatam per Greg. XIII. sed non esse reuocatam ex eo quòd illam reduxerit ad terminos Concilij: quasi dicant, quoad effectum examinandi Regulares semel approbatos, idem est constitutione Pij V. redactam esse ad terminos Concilij, ac si non esset reuocata, quia ex vi Concilij declaramus Regulares posse iterum examinari, quamuis ex vi constitutionis Pij V. examinari iterum non possent Episcopi, quia reuocata iam est per Gregorium XIII. Solum igitur legitima ratio est quam tradidimus, videlicet quòd de natura rei gestæ ab vno superiore sit, quòd possit à succedente irritari; sicut de natura legis est, quòd ab alio Legislatore possit reuocari (licet ex sui natura habeat perpetuitatem) nisi supremus Legislator id vetet.

Docent posse successores Episcopos examinare regulares, Agid. *de Sacramēt.* disp. 8. dubio 7. num. 57. Maure 3. parte summæ, cap. 19. §. 8. num. 5. Cañed. in summ. tractatu *de Sacramēt. Penitēt.* cap. 7. in fine, in gloss. folio mihi 218. Vgolin. *de potestat. Episcop.* cap. 20. num. 3. & 4. folio 171. eodem ducti fundamentum quo Reginaldus. Sa verb. *Confessor*, num. 4. Villalobos tractatu 9. difficultate 53. num. 7. Qui solum excipit Regulares sancti Dominici & Francisci, eo quòd ex Clement. *Dudum*, illorum approbatio sit perpetua: quod tamen falsum est, vt diximus nu. 16. Docet Zerola *in prax. penitent.* q. 2. num. 2. 3. 4. & 5. Pörtel. suo tractat. *de dubijs regular.* verbo *Confessor regularis*, & verbo *præsentatio*, num. 1. Quaranta verb. *Confessor*, folio 195. Ioan. de la Cruz *de stat. Religioso*, lib. 2. cap. 6. conclusionem 3. dubio 3. probabiliorum reputans nostram sententiam ex quadam declaratione tempore

Sixti

Sixti V. habita, quæ post Gregorium XIII. fuit edita: quauis probabile censet oppositū, ex falso videlicet fundamento, quòd videlicet in Clement. *Dudum*, perpetuam esse Regularium approbationem ostendatur. Docet item nostram sententiam Campanilus rubric. 12. cap. 13. num. 62. & 70.

Notanter dixi posse Episcopum successore licentias & approbationes à prædecessore concessas reuocare. Nam quado ex priuilegio Bullæ eligitur confessorius, ipse tunc non eget licentia Episcopi ad confessiones; ea enim datur à Pontifice in priuilegio Bullæ: sed tantum approbatione opus habet: vt docet Vazq. tomo *de penitentia*, quæst. 93. art. 3. dub. ... Henriquez lib. 3. *de penitentia*, cap. 6. & 13. & lib. 7. *de indulg.* cap. 12. in fin. Suarez tom. *de penitent.* disput. 28. sect. 8. Ad auscultandum verò confessiones non habentium Bullā, aut aliud priuilegium, licentia Episcopi conferens iurisdictionem, necessaria est.

19 Sed aduertendū licentiā ad confessiones non cessare sola morte concedētis, nisi expressè reuocetur: quia omnia iura decernentia potestate iurisdictionis delegatæ perire morte delegantis re quidè integra, agunt de potestate contentiosa, qualis non est hæc; sed gratia facta, & non faciendā: vt bene Sancius lib. 8. *de matrimonio*, disput. 28. num. 49. & 72. Vazquez *de penitent.* quæst. 93. art. 3. dub. 5. num. 2. & 3. Nauarr. cap. *placuit*, de penitentia, dist. 6. nu. 161. Ioan. de la Cruz, *de stat. Relig.* lib. 2. cap. 3. dub. 1. conclus. 3. Suar. tom. *de penitent.* disput. 28. sect. 8. num. 2. Ochagau. tract. 3. *de Confess.* quæst. 36. num. 13. Henriquez lib. 6. cap. 6. num. 7. Garcia 1. tom. *de beneficijs*, part. 6. cap. 2. num. 316. Ioseph. *de ortu parochi*, cap. 3. num. 3. in speculo parochorum. Salas *de legib.* disput. 20. sect. 17. in fin. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum. *de abolitione*, quæstio 130. fol. 345. Imò non sufficeret licentiam reuocari nisi publicè legatur editum, aut certo nuntio; aut alia simili via intimetur reuocatio; quamuis etiam aliunde cognoscatur: vt aduertit Sancius lib. 3. *de matrim.* disput. 26. Ochagau. vbi supra. Reginald. lib. 1. cap. 16. num. 200.

20 At, inquirunt, oppositū sentiētes, approbationes Sacerdotū sæcularium posse reuocari à successore Episcopo; imò & ab eodè ex causa præsumpta rationabiliter: quòd videlicet scientia confessoriorū sit precepta ob cursum temporis ex quo non fuere examinati. Regulares verò ad id non posse compelli, quia ex iure illorum approbatio irruocabilis sit. Decipiuntur sanè arbitantes Regularium approbationes esse irruocabiles: quia Clement. *Dudum*, & Extrag. *super Cathedram*, & *Inter cunctas*, & *Frequentes*, de iudic. in quibus contineri approbationem esse irruocabilem, inquirunt ipsi, nullum verbum de approbatione medio examine acquirenda continent, sed tantum de præsentatione habenda coram Episcopo tradunt formam. Igitur ex dictis decretis colligi non poterit approbationem semel comparatam medio examine, futuram esse perpetuam in Regularibus, sed tantum ad summum inferri videbatur, præsentationem semel factam esse irruocabilem, nec posse successorem Episcopum compellere Regulares semel præsentatos coram antecessore, ad reiterandam præsentationem. Vnde illis concedo (gratis tamen) quod si esset possibile nouum examen peti à Regularibus absque noua præsentatione coram Episcopo, tenerentur ipsi ex-

Sanchez Selecta,

men subire, & præsentationem possent reculare.

21 Verum nec etiā ex illis decretis deduci præsentatione Regularium esse perpetuā conuincitur: nam ibi præcipitur quòd Regulares teneantur se præsentare corā Episcopis in quorū territorijs Sacramentū penitentię fuerit celebrandum. At successor Episcopus diuersus est prædecessore, illique incumbit onus pascēdi suas oves: igitur & cognoscēdi pastores regentes, & pascētes. Ius ergo habet Episcopus cogendi Regulares vt corā ipso se præsentent ad minus semel. Par nāque est Regularē teneri se præsentare coram Episcopo in diocesi ad quā aduenit de nouo, atque præsentem se constituere corā nouo Episcopo in eadē diocesi in qua coram alio antea fuerat præsentatus. Nam esse nouos Episcopos in diuersis diocesis, vel in eadem quid materiale est, & accidentarium, vt bene aduertit Egidius *de Sacramēt.* disput. 8. dub. 7. num. 57. Omitto, quòd cum ratione defendendi honorem Episcopis præcipiatur in illis decretis constitutos esse Regulares se præsentare coram illis, nõ minus iusta querela possit institui ab Episcopo succedente in eadem diocesi, quòd coram se renuant Regulares præsentari, quā esset illa, quæ causaretur si in diuersa diocesi Episcopatus munus gereret, vbi nunquam Regulares essent præsentati.

22 Vnde miror valde Sotum in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 3. col. 6. Henricq. lib. 6. cap. 6. num. 6. Vazquez tom. *de penitent.* quæst. 93. art. 3. dub. 5. Ledesma 1. part. summ. cap. 13. post decimum dubium, §. *La primera dificultad*, fol. 240. Veg. in summ. 1. part. c. 62. casu 4. & 17. Ouand. in 4. distinct. 17. proposit. 24. & 25. Viuald. 1. part. *de absolut.* fol. 121. Ludouic. Lopez 2. part. c. 2. *de Clauib.* Ioan. de la Cruz, *de statu Relig.* lib. 2. c. 6. cōcl. 4. fol. 157. Villalob. in summ. 1. tract. 9. diff. 53. Llamas in summ. 1. part. c. 7. fol. 70. Ludouic. de San Ioan. 1. part. summ. tract. *de penitent.* quæst. 9. art. 2. dub. 2. & 3. fol. 511. Sa verb. *predicare*, num. 7. loquentem de examinatione ad prædicandum. Coriolanus *de casibus reſeruatis*, 1. part. sect. 2. art. 8. fol. 165. & art. 3. fol. 147. Chapiuile *de casibus reſeruatis*, quæst. 2. difficult. 3. fol. 21. asserentes, approbationes, & præsentationes Regularium esse perpetuas ex dictis decretis Clement. *Dudum*, & Extrauag. *super Cathedram*, & *Inter cunctas*, iumentes plures ex his DD. pro eodem approbationem per examen, & præsentationem; cum tamen diuersissima sint, & tantum de præsentatione loquantur illa decreta, vt intuenti liquebit, & fatetur Suarius, vt diximus supra num. 16. & 18.

Nec obstat, quòd dicat Clement. *Quod si fortè iam disti Prælati* (videlicet Episcopi) quemquam ex dictis Fratribus præsentatis eis ad huiusmodi officium nollet habere, vel nõ ducerent admittendū, eo amoto vel subtracta, loco ipsius similiter eisilem præsentandus Prælati possit, & debeat alius subrogari. Ex quibus verbis colligitur Clementi nam non loquitam fuisse de præsentatione nuda sed associata cum examine, eo quòd repellere fas non esset Episcopo Regularem, què insufficientē esse per præmissum examen non liqueret. Quo argumento conuictus est Sot. in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. §. *quo ergo*, fol. mihi 865. vt doceret in dict. Clemēt. ad examen constringi Regulares. Non inquam obstat hoc, nam non tantum ob scientiæ imperitiā posset repelli à munere confessionis Regularis, sed etiam ob morum prauitatem. Tum quia etiam posset Episcopo

Et esse nota

esse nota ignorantia Regularis presentati; ad ipsumque admittendum tunc opus non esset examinatione. Vnde immerito conuictus est Sotus praedicto argumento. Omitto, quod Clemens illi superadditum sit per Concilium Tridentinum. nullum videlicet confessarium nec etiam Regularis posse audire confessiones absque examinatione, ut iam probauimus, num. 16.

Cum igitur fateantur Regulares posse secularium approbationes reuocari etiam ab eodem Episcopo causa saltem iusta interueniente, quod videlicet suspicetur Episcopus scientiam diminutam esse in confessariis ob lapsum temporis; quare etiam iisdem renuunt concedere, cum ipsi possint posse idem agi in quibus quoque scientia extenuari potest? Cum alias ipsi nullo iure antiquo possint iuari, ut probatum est num. 16. & solum dispositioni Tridentini sit standum, ut decreuit Greg. XIII. in constituto, quae incipit: *In tanta rerum mole*. Par igitur ratio procedit in regularibus, atque in Sacerdotibus secularibus, si attendatur ad Concilium, ad quod solum est respiciendum. Possit autem Episcopus ex causa legitima licentiam etiam a se semel concessam reuocare, turba Doctorum absque discrimine fatetur, & docent Doctores infra adducendi, & Anton, Ragucius in Lucerna Parochorum de absolutioe, quaesito 130. fol. 346.

23 Imò non interueniente causa posse licentiam reuocari reor; quia illas concedere est quid merè gratuitum, semper pendens à voluntate concedentis quoad conseruationem; nec alio modo tradi ab Ordinarijs est credendum; & sub tali onere, & cum tacita conditione accipiunt licentias Sacerdotes praenominati; ut docet Suarius tomo de penitentia, disput. 28. sect. 7. in fin. hoc tandem resoluens; quamuis in antedictis immediate oppositum asseruisse videatur. Qui licet in Regularibus haec locum non habere dicat propter constitutionem Pij V. quae tamen iam reuocata est per Gregorium XIII. eius limitatio admittenda non est. Vazquez tom. de penitent. quaest. 93. art. 3. dub. 5. num. 2. & 5. Reginald. lib. 1. cap. 16. num. 200. bene animaduertens eum Suario num. 3. illius disput. 28. approbationem ex sui natura non esse immutabilem, cum habeat fundamentum variabile, videlicet scientiam, & bonos mores, quae mutari possunt; aut quia prima approbatio errore potuit comparari. Hurtado de penitent. disput. 10. difficult. 19. Ochagavía tract. 2. de confess. quaest. 40. num. 7. quicquid in oppositum asserat Henricus lib. 6. cap. 6. num. 6. plures referens, Ludouic. de S. Ioan. 1. part. summ. quaest. 9. art. 2. difficult. 6. fol. 513. qui quamuis loquatur de Episcopo successore, eadem militat ratio de eodem Episcopo qui semel approbavit. Quamuis etiam fatear leuitatis nota, afficiendum esse Episcopum, si illicet ac contempsit licentiam eandem reuocaret. Intempestiua enim reuocatio non inepte diceretur, leg. *Abiione*, §. *Labeo*, vbi gloss. verfic. *De hoc*, Digestis *Pro socio*.

24 Aduertendum tamè valde est, aliud esse, posse Episcopum de nouo examinare; aliud quod possit reuocare licentiam illorum qui idonei reperti fuere. Quamuis igitur admittamus non posse absque causa hoc secundum, eò quod videtur ius confessariorum acquisitum laedere, cum alias ipsi idonei per examen reperiantur; poterit tamen de nouo ad examen vocare, ut ignaros repellat, & peritos continuare officium permittat. Et hoc maxime considerandum est; quia plures hallucinantur, putantes idem esse, non posse Episcopum idoneos inuentos reprobare, & non posse illos examina-

re, ut certior fiat num sint idonei. Qua ratione satis æquum esset aliquoties Parochos examinare. Plures namque ex illis illicet ac beneficium obtinent, desides redduntur in conseruandis literis: & ideo ob bonum commune expediens esset illos examinare. Quae autem circa hoc difficultates offerri possunt, iam solutae ibi sunt ex dicendis disput. 50. vbi disceptatur. *Num Episcopi possint Parochi examinare.*

25 Nec obstat in dictis Extrauag. & Clemens. tradi Regularibus tantam facultatem quanta conceditur Parochis, ibi: *Ter huiusmodi quæm concessionem nequaquam intendimus personis seu Fratribus ipsis ad id taliter deputatis potestatem in hoc impendere ampliam, quam in eo Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus est à iure concessa*. Tum quia non dicitur dari tanta facultas Regularibus quanta Parochis; sed solum non dari maiorem, quam Parochis; nihil determinantia, an detur tanta; solum enim ut certum supponunt illa decreta, non dari maiorem. Tum quia quamuis decernerent tradi tantam, intentum minimè conuinceretur. Nam ex hoc non inferitur, non posse reuocari approbationem semel concessam Regularibus, sicut nec Parochis; non (inquam) colligitur hoc, sed tantum quod Regulares ex vi dictae Clementinae & Extrauag. non possint absolueri à casibus Episcopis referuatis, à quibus non valent Parochi, & à quibus Parochi possunt absolueri, queant et Regularis: ut docent Ioan. Andr. Zab. Lau. Pan. Stephan. Ioan. Mol. & Zenze. Archid. adducti à Syluest. verb. *Confessor*, 2. num. 5. & constat ex Clemens. *Religiosi*, de *Præuilegio*, §. *quibus etiam*, in fin. ex Clemens. *Dudum*, verfic. *per huiusmodi*, Ludouic. de S. Ioan. 1. part. summ. quaest. 9. art. 4. dub. 3. fol. 521. Chapiauille de *casib. referuatis*, q. 2. difficult. 6. fol. 35. & 36. qui aliquas declarationes Cardinalium adducit. Ant. Raguc. in Lucerna paroch. de *absolutioe*, quaesito 101. fol. 312. Laurent. de Peiniris de *Relig. subdito*, quaest. 1. de obedientia fol. 232. Qui etiam ad ceteras id extendit, ut illae si referuatae existant Episcopo, absolui nequeant à Regularibus: & videri potest Sorbo in *compendio priuilegiorum*, verb. *Absolutio quoad Fratres, & seculares*, in fin. Floron. 1. part. de *casib. referuatis*, c. 1. §. 2. nu. 6. in fin. & c. 4. §. 7. num. 18. Miranda tom. 1. manualis q. 46. Quamuis Syluest. oppositum doceat, eo quod si Regulares non possent absolueri à casibus per Episcopum referuatis per beneplacitum, constitutionem, aut consuetudinem, vacua maneret Clementina *Dudum*, cum possent Episcopi omnia peccata referuare, & sic nulli inueniretur poenitentes, quorum possent Regulares auscultare confessiones; ipse tamen Syluest. explicat Clement. *Religiosi*, vbi statuitur non posse Regulares absolueri à casibus Episcopis referuatis, quod solum loquatur de peccatis Episcopis referuatis in iure; aut quando habuerint excommunicationem annexam; quod sequitur Henricus lib. 6. cap. 6. num. 5. plures referens Bonifac. in dicto verfic. *per huiusmodi*, Clement. *Dudum*, à num. 6. Panormit. in cap. fin. *Ne clerici, vel monachi*, Felin. in cap. *perpendimus*, de sentent. excommunic. Angel. Tabien. Armil. verb. *Confessor*, Viuald. de *absolutioe*, nu. 26. in fin. & num. 44. Martin. del Rio de *magia*, lib. 6. c. 1. sect. 3. ante finem, Rodrig. in explicat. Bullae §. 9. nu. 131. & 145. & 1. tom. *quaestio. Regul.* quaest. 61. articulo 2. Vega in summ. 1. part. c. 6. casu 44. Ledesma de *Sagram. Penitent.* cap. 13. in fin. Sorbus in *Compend.* adductus à Garcia 1. tom. de *beneficijs*, part. 3. capit. 2. num. 304.

num. 304. Vea par. 4. casu 37. §. *Et quamuis*, Ludouic. de S. Ioan. 1. part. summ. quaest. 9. art. 4. difficult. 1. fol. 521. Filiucius tom. 1. tract. 15. c. 10. num. 231. Quibus tamè non assentior: nam omnia peccata referuari iudicabile est, & Clement. *Religiosi*, absolute dicit non posse Regulares à casibus Episcopis referuatis absolueri, non distinguens inter referuatos in iure, vel ex beneplacito. Docet gloss. verb. *concessa*, in dicta Clement. *Dudum*, & ibi Monach. Imol. Cardin. Anchar. Panorm. in cap. *Deus qui*, nu. 5. de *penitentia*, & *remission.* Albert. Trocius de *vero*, & *perfecto Clerico*, lib. 2. c. 26. num. 13. Nauar. cap. 27. nu. 263. & 264. alias 66. Ledesma 2. part. 4. quaest. 7. art. 5. dub. 7. Philarch. de *offic. Sacerd.* 2. part. lib. 2. c. 25. Graff. lib. 1. cap. 13. num. 57. Lopez instruat. 2. tom. par. 2. cap. 2. Chapiauille de *casib. referuatis*, fol. 36. Suarez tom. de *Penitent.* disput. 3. sect. 2. num. 2. Garcia 1. tom. de *benefic.* par. 3. c. 2. nu. 303. A quibus ergo Parochi non valent absolueri, nec etiam Regulares quibunt. Et verè cum timore sua est potestatis sententiam Syluester, cum dicat posse tuto quamuis illam sequi, quado Episcopi, vel illorum Vicarij sunt insolentes, & duri in concedendo licentiam ad absoluerendum à casibus sibi referuatis, ex avaritia, vel emulatione, vel alia iniusta causa, ut dixerat verb. *Absolutio*, 1. §. 4. in fin. Et tunc non esse Syluestri opinionem docet Campanil. rubr. 12. cap. 13. num. 63. Sot. in 4. di. in 1. 18. quaest. 4. art. 3. verfic. *Qui ergo*. Et in hoc tantum pares sunt, & æquiparantur Regularis cum Parochis, ut optime Suarius tom. de *penitent.* disput. 30. sect. 2. in fin. non tamen in reuocatione approbationis. Æquum naque erat, ut à Parochis approbationes non reuocarentur secluso delicto: cum eo ipso, quod Parochi maneant, Parochiani habeant ius petendi ab eis Sacramentum Poenitentiae: & possint merito Episcopo dicere, aut amouendum Parochum à Parochia, aut non priuandum approbatione, cum abique ea ferè inutilis sit. At Regularis cum Parochi non sint, ius fideles non habent postulandi ab eis Poenitentiae Sacramentum. Ex quo non erit inconueniens remoueri ex illis approbationem.

Et non esse in omnibus pares Regularis cum Parochis, sit manifestum: cum hi vices suas alijs possint committere in ordine ad confessionem, nequaquam tamen Regularis, ut aduertit Angel. verb. *Confessor*, 3. num. 26 allegans Cardin. Syluest. *Confessor*, 2. num. 4. Deinde Regularis omnes de dioecesi solum intra dioecesim possunt admittere ad Poenitentiae Sacramentum: Parochi verò solum suos Parochianos absolueri possunt etiam extra dioecesim existentes: quia in his quae fiunt sine strepitu iudicij, & sub silentio: nullius laeditur territorium. leg. 2. ff. *De offic. Proconsul.* & facit quod notat Panormit. in cap. *Cum contingat*, de foro compet. & ita docet Cardinal.

25 Nec obstat argumentum adductum nu. 14. quod videlicet Concilium tantum exigat, approbationem debere praemitteri, & quod saluari videantur proprie verba illius, vnica tantum approbatione interueniente. Quod, inquam, non obstat: iam enim diximus num. 18. potestatem Legislatoris seu successoris superioris ex sui natura ad id se extendere, quod leges, & acta ab alijs Legislatoribus seu Superioribus lata possit reuocare. Vnde cum Trident. non restringat posse successorem Episcopum licentias ab alio concessas reuocare; id tamen poterit iuxta naturam Legislatoris, & noui gubernato-

Sanchez Selecta.

ris suae dioecesis. Et quamuis verba Concilij veritatem stricte, & proprie ob solam vniam examinationem, iudicium verum erit quando approbatio non fuerit reuocata à successore Episcopo: quado autem irrita sit, nulla manet approbatio, sed solum fuit. Vnde auscultans Confessiones reuocata approbatione, non dicitur illas excipere approbatus, sed qui fuit olim approbatus. Sicut qui beneficiū parochiale habuit, non poterit confessionibus incumbere; cum non verificetur quod Parochiam habeat, sed solum quod habuerit. Concilium verò beneficium actu Parochiale exigat: ut docet Suarius tom. de *Penitentia*, disput. 28. sect. 7. num. 8. in fin. & sect. 4. num. 2. & 20. expressus. Reginald. lib. 1. *Tractat.* 16. nu. 190. Henricus lib. 6. c. 6. num. 3. Campanil. Rub. 1. c. 13. num. 55. Manuel Rodrig. in addition. ad Bull. §. 5. num. 4. contra Villalob. in sum. tract. 9. difficult. 55. num. 5. & Arboled. in *pract. Sacram.* notab. 3. l. t. B. probabile censens posse auscultare confessiones, qui habuit beneficium curatum quamuis actu non habeat, postea tamen subdit, illam opinionem nequaquam posse in praxi obseruari ob periculum irritandi Sacramenti: Sed quid sentiendum sit de hoc, iam satis diximus disput. 44. num. 1. 13. & 14.

27 Nec obstat dicere, quod si secundum ius commune Regularis non habeat approbationem perpetuam, nec praesentationem, ut probatum est num. 14. & 15. ad quid Gregor. I I. reduxit constitutionem Pij V. ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini? At enim fuisse reduxisse ad terminos Concilij. Non, inquam, obstat: nam cum Concilium ad confessiones tantum expolcat approbationem ab Episcopo, si iam solum ad terminos Concilij esset reducta constitutio Pij V. posset merito arbitrari quilibet Regularis ei opus non esse ad audiendas confessiones, à ius Praelatis licentiam quoque efflagitare. Ut igitur huiusmodi suspensionem amoueret Greg. XIII. decreuit licentias confessionum reducendas esse ad terminos Concilij, & iuris communis: vbi iuxta Clement. *Dudum*, & Extrauag. *Super Cathedrali*, & *Inter cunctas*, licentia habenda à Praelatis Religionum desideratur, quam non petere, & habere crimen esset inobedientiae; licet confessiones essent validae ex sola approbatione Episcopi (nisi per statum Religionis approbatum à Papa aliter esset decretum, ut refert Rodrig. 1. tom. qq. regul. quaest. 60. art. 1. Miranda 1. tom. manualis q. 45. art. 12. Laurent. de Peiniris infra vocandus.) Nam cum ad excipiendas validè confessiones sit edita iam lex per Concilium sess. 23. cap. 15. decernente conditiones requisitas, quicumque eas impleuerit, capacitate consequetur ad validè absoluerendum. Quadoquid ergo in Concilio solum petatur approbatio ab Ordinario, Regularis ab illo approbatus habilis erit ad confessiones validè excipiendas. Itè cum Sacerdos Regularis potestatem habeat Ordinis, nec illi deficiat ad audiendas validè confessiones nisi potestas iurisdictionis; illa autem possit transferre Episcopus respectu sui gregis: sit omnia requisita habere Regularis approbatum ab Episcopo ad excipiendas confessiones secularium; etiam contradicente proprio Praelato: ut bene Villalob. tract. 9. diff. 50. nu. 3. Valer. in *differentijs inter vtrūque forū*, verb. *Confessor Sacrament.* different. 2. nu. 2. Angel. de *Confess.* art. 8. di. ffic. 8. fol. 290. Laurentius de Peiniris de *Relig. subdito*, q. 1. de *obedientia*, c. 21. conclus. 2. Miranda tom. 1. *manualis praesul.* quaest. 45. artic. 12. conclus. 2. Graff. 1. part. summ. cap. 13. numero 88.

Ec 2 sibi con-

sibi contrarius 1. tom. conf. lib. 5. conf. 1. num. 10. Sot. 4. sentent. dist. 18. art. 3. ante fin. Et valere absolutionem quādo expressus consensus Prælati Regularis non adesset, cū expressus dissensus abesset; docet Capanil. Rubr. 12. cap. 13. num. 58. allegans Conradum in resolutione casuum, 1. part. cap. 66. & 2. part. cap. 168. & iste Confessum, ut refert ipse Campanil. Verum quāuis expressus esset dissensus, arbitror valere Sacramentum propter adductas rationes: ob quod defero Ludovic. Lopez 1. par. cap. 26. vers. *Rursus*, Paludan. in 4. dist. 17. quæst. 4. art. 3. num. 16. Navar. cap. 4. num. 2. id non admittentes, quando esset expressus dissensus, bene tamen quando non adesset expressus consensus. Quod etiam docet Henric. lib. 6. cap. 6. num. 6. qui videri potest in Commento, ubi plura adducit. Ob quod minimè assentiendū reor Ludovic. de S. Iuan. in summ. 1. part. tract. de penitentia, quæst. 6. artic. 3. dub. 7. fol. 457. censenti ex prohibitione Prælati reddi nullas confessiones; id probanti ex Clement. *Dudum*, quæ neutiquam fauet. Vnde ipse infra quæst. 9. art. 3. dub. 2. fol. 517. sibi aduersatur, docēs futuras esse validas confessiones contra Prælatorū voluntatē admittas. Et à fortiori validæ ibunt confessiones peccatorū venialium, aut mortalium iam confessorū, cum ad horum peccatorum confessionem excipiendam nullam requiri approbationem sit vniuersis notū, ut bene notauit Laurētius de Peiriris de Religio subdito, quæst. 1. de obedientia, c. 21. Aduertens crimen mortale fore taliū auscultare confessiones, si sub mortali à superiore iussim iret, cas non excipi, veniale verò, si sub veniali præceptum extaret. Idemque docent Medina C. de confessione, quæst. 34. §. si querat, Navar. in summa cap. 4. num. 6. Reginald. in prax. lib. 1. num. 196.

28 Nec colligitur ex nostra sententia inferri frustranea fore Regulariū priuilegia, si ab Episcopo possent approbationes illorū reuocari, eo quod in illius potestate esset sepe quando vellet, efficere quod Regulares non exciperent confessiones, approbationes, videlicet, eorum reuocando, eo quod parum referat quod tunc priuilegium solum indirectè reuocaretur. Nam si verè Regulares absque Episcopi approbatione incubere confessionibus non valent, potestas ad illas auscultandas aufertur re ipsa reuocata approbatione: & par dānū sentit Regularis ex reuocatione indirecta priuilegij siue directæ. At hoc non sequitur ex nostra sententia, nā Regularium priuilegiū non solum conceditur ad auscultandas confessiones; sed etiam ad absoluendum à casibus reseruatis Episcopis, quamuis poenitentes Bulla non fruuntur, supposito tamē semper, quod approbatio Episcopi interueniat, ex pluri mēte, ut vidimus num. 25. Et itē priuilegium traditur ad commutanda vota (tribus tamen semper exceptis, videlicet castitatis, religionis, & vltimaripi) imò & ad dispensanda in personis Bulla carentibus etiam extra confessionem, Præterea posse Regulares S. Benedicti dispensare in omnibus censuris reseruatis Episcopis, refert Rodriguez in explicatione Bullæ. §. 10. mihi num. 135. Et Regulares S. Frācisici valere dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, excepto peregrinationis duarum diætarum num. 140. vbi alia plura priuilegia Religionibus concessa refert. Quæ omnia et si cessent reuocata approbatione, non propterea, iudicādū est priuilegiū esse inane: quia non præsumit Pontifex quādo donat priuilegiū sub onere approbationis ha-

berendæ ab Episcopo etiam successore, ipsūmet Episcopum approbationem reuocatum pro solo suo nutu, sed quādo id necessariū fore iudicauerit ad quietem suæ conscientie simulatæ suspitione vehementi plures esse in sua diocesi confessarios ignaros. At in hoc casu etiam velle Pontificem licentias reuocari, & remoueri confessarios imperitos, nemo prudens dubitabit: cum illi tradita sit potestas in ædificationem, & non in destructionem animarum. Omitto, quod iugum examinandi Confessarios non tam suauē sit, quod suscipiari quis possit assumendum esse ab Episcopis pro solo suo nutu, & ex abrupto, siue ob solam æmulationem ad Regulares, qualiter ipsi aliquando arbitrantur. Imò quamuis pro solo suo nutu reuocet approbationes Episcopum, quod posse facere diximus num. 23. frustranea non debent iudicari priuilegia: sicut nec priuilegium Bullæ inane dicitur quoad clausulam eligendi confessarium, eo quod possit Episcopus pro suo nutu licentias sæcularium Sacerdotum reuocare; sed solum sequitur talia priuilegia non adeo esse æmulatione forent, si independenter ab Ordinarij approbatione fuissent concessa. Frustraneum enim priuilegium tunc solum dicitur, quando nec absolutè, nec etiam posita cōditione in ipso petita potest aliquando operari. At priuilegium regularium existente approbatione Episcopi ad plura se extendit, quæ non posset Regularis efficere deficiente priuilegio.

30 Nec inferitur, ideo non posse Episcopum reuocare approbationes Regularium, quia in originali Bullæ Cruciatæ aseratur posse eligi in confessarios Regulares semel approbatos, ut videtur constare ex clausula allata à Doctoribus disputationū oblatorum Philippo IV. pro Regularibus (in lite inter Serenissimū Infantē Cardinālē, & Regulares circa petitionē noui examinis ad audiēdas confessiones): quæ huius est tenoris (quæ in originali vidi) *Cōceditur ut possint eligere Confessores sæcularē, vel cuiuscūque Ordinis, etiam Mendicantiū Regularē ex ijs qui ab Ordinario, & quoad Regulares semel tantum approbati fuerint. Quod intelligi necesse est, quamuis approbatio reuocata sit; aliās pari priuilegio fruerentur Sacerdotes sæculares cum Regularibus, cum illi etiā possint eligi semel approbati, & nōdum reuocata approbatione. Quo argumento conuictus est Vazq. tom. de penitentia, quæst. 43. art. 3. dub. 5. num. 3. ut assereret approbationē Regulariū irreuocabile esse ab Episcopis. Imò cū ipse arbitretur, ut vidimus num. 22. Regularium approbationem esse irreuocabilem ex iure communi, addit consequenter non dari in Bulla noui priuilegium, dum dicitur, quod semel approbati Regulares possint eligi in confessarios, sed solum velle Pontificem declarare id quod ex iure licitū erat, & propterea expressit in priuilegio obseruādum. Docet etiā in Bulla dari priuilegiū irreuocationis, Ledesma 1. par. summ. tract. de penitent. c. 13. circa fin. concl. 1. §. *La primera difficultades, & §. A esta dnda*, Rodrig. in exposit. Bullæ, §. 9. num. 31. & in addition. ad §. 9. num. 2. Gomez in explicat. Bullæ, clausul. 8. num. 10. §. in qua questione. Viuald. 1. part. de absolut. fol. 122. & se vidisse Cardinalium declarationem circa hoc, refert. Quam etiā adducit Rodriguez tom. 1. qq. regul. quæst. 95. Ochagania tract. 2. de Confess. quæst. 40. §. *Quæret aliquis*, Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 12. §. 4. Non, inquam, inferitur ex hoc, Episcopum nō posse approbationes Regulariū reuocare.*

Nam

Nam cum Bulla sit illa, quæ lingua vulgari traducta duobus argenteis comparatur, signata videlicet chirographo Comissarij Generalis Cruciatæ, illis tantum priuilegijs poterit vti accipiens illam, quæ ibi continetur, ex clausula: *Por quanto vos N. distes de limosnas de reales de plata por esta Bula, gozeis de todas las gracias, y priuilegios contenidos en ella*. Igitur quantumcumque in Latino originali contineatur priuilegiū aliud, si tamen illud non includatur in Bulla traducta, nihil proderit suscipienti eam. Habet enim Comissarij Generalis facultatem traducēdi, & interpretandi Bullam originale: cuius declarationi esse standum aduertit Henriquez lib. 7. cap. 29. num. 3. Rodriguez in explicatione Bullæ, §. 9. Omitto, quod priuilegium illud eligendi confessarium semel approbatū nō est priuilegium Regularium, sed poenitentium Bullam suscipiētium. Ex quo colligere ad summū solum possent aduersarij, Regularem semel approbatum audire confessiones valere habentium Bullam: at respectu non habentiū, vnicam approbationē minime sufficere, si sit reuocata. Vnde fit, saltem debere fateri Regulares, posse Episcopū reuocare approbationes, quas habent ad audiēdas confessiones nō habentiū Bullam.

31 Hinc deducitur optimè posse Serenissimum Infantem Cardinalem Administratorem perpetuum huius Toletanæ diocesis reuocare approbationes Regularium ab Antecessores factas, & compellere ad nouum examen, dato, quod ipsi Regulares velint confessiones auscultare. De quo versatur modò contentio, proponentibus Regularibus non posse ad id se constringi ob sua priuilegia: & ad eum statum res deuenit, ut nō audire confessiones de facto elegerint Regulares, eò quod maximè reuocari examinari.

32 At sanè vehemens indicium est, Regulares esse maximè dubios de valore suorum priuilegiorum quoad hoc, & formidare iuxta ea operari. Nam si valida esse arbitrantur, & tuto illis vti posse, quam ratione succumbunt ordinationi, videlicet quod aut iterum examinentur, aut a confessionis munere desistant? Aliudne fit circa Sacerdotes sæculares, quam illos compellere ad nouam examinationem, vel ad officij cessationem? Cur igitur cessant Regulares à confessionibus? hoc enim verè vinci est, & non vincere. Satiū quidē esset ipsis sua priuilegia tutari, si valida esse existimant; & contra quamcumque ordinationem confessiones auscultare absque nouo examine.

Imò ad ius suū illæsum seruandū sub peccato restrictos esse Regulares (dato quod verè lædi se sit rati) iudico: cū id ipsi ius seu priuilegiū excipiēdi confessiones absque successoris examine nō sit personæ, sed cōmunitatis, cui renuntiare non potest: ut constat ex cap. *Si diligenti*, de foro compet. & in cap. *Placuit el* 2. quæst. 11. & in cap. *Contingit*, 1. de sentent. excommunic. & cap. *Cum tempore*, de arbitris. Et consentiūt vniuersi DD. eò quod priuilegiū concessum cōmunitati non reputetur merè fauor pro successoribus, sed ius acquisibile, cui cedere nō possunt primi priuilegiati in damnū successorum. Tradūt Didacus Perez, lib. 3. tit. 1. l. 2. pag. 467. Rodrig. 1. tom. qq. Regul. quæst. 36. art. 10. Zerol. in praxi Episcop. 1. par. §. *exemptio*, versic. 6. Fuscus de visitat. lib. 2. c. 20. num. 21. & dicitur Rodrig. in addit. ad Bul. §. 9. nu. 43. Henric. lib. 7. c. 25. num. 1. referens alios. Suar. lib. 4. defens. fid. ad Regem Anglic. cap. 31. Cened. in prax. quæst. 26. num. 9. refert Sanchez Selecta.

rens Viuald. de absolutio. num. 49. quē inuenire non potui, in edit. 2. anno 1602. docet in terminis Ludou. de San Iuan. 1. part. summ. quæst. 9. artic. 2. dub. 7. fol. 515. Et generale est prælatū qui potuit quærere Ecclesiæ, & non quæsiuit, teneri ad interessē argumento textus in l. *Quidquid C. de arbitr. tur.* Rebuffus in cōpendio alien. num. 31. & 32. Mandos. de signatura gratiæ, tit. de exemptione ab Episcopo, §. *Amplio etiam*. Sarauiā de iurisdictione adiutorum, quæst. 27. num. 10. similiter ergo in nostro casu.

Ea namque ratione qua Episcopus ius suum cōferuare tenetur, & nullas præeminentias officio annexas missas facere; pari modo Regulares ius suum, & præeminentias seruare suis successoribus tenebuntur. Cū igitur non audeant confessionibus vacare Regulares, signum est priuilegijs nullis ad id iuari.

Et quamuis Regulares ob continuationē ministerij confessionis absque nouo examine, vel sæculares poenitentes ob intentatā confessionē excōmunicarētur, nullo modo ligarentur, cū ius suum seruent, & opinionem sapientibus visam probabilem sequantur, cū certum sit quod quando quis operatur iuxta opinionem probabilem, non delinquit. Vbi autem non est crimen lethale, excōmunicatio saltem maior non habet locū, ut bene Sancius lib. 9. de matrimonio, disput. 32. num. 29. Suar. tom. de Censur. disput. 18. sect. 3. num. 1. Auila de Censur. 2. part. cap. 5. disput. 1. dub. 2. conclus. 1. & 2. Et consentiunt ferè vniuersi Doctores. Neque scandalum etiam passiuum exoriundum fore possent Regulares arbitrari, eo quod communis plebs Regulares præsertim vniuersos totius diocesis doctos reputet; nec ipsos acturos contra censuras ligantes sibi pertua-deat. Vnde igitur scādalum non apud doctos sæculares, probè nolcentes quod operantes iuxta opinionē probabilē censuris nequaquā ligētur; ut docet Vazq. tract. de excommunic. dub. 11. num. 23. Sicut nec vinciretur non restituens ductus opinione à restitutione liberate: ligaretur tamen in casu quo à iudice superiori condemnatus esset ad restitutionē: ut rectè aduertit Auila de censur. 2. part. cap. 6. disput. 1. dub. 2. conclus. 2. quia tunc iudex habet ius ad determinandā vnā, vel alterā partem. Et in hoc casu verificatur propriè dictū Diui Gregorij dicentis, excōmunicatiōne iustam, vel iniustā esse timendam. Quod idē docet Sancius in sum. lib. 1. cap. 10. num. 57. Sot. in 4. dist. 2. 1. quæst. 1. artic. 3. ante 2. conclus. Sayr. de censur. tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 21. Nec etiam scandalum esset apud vulgū, qui solum sententias Doctorū sequitur. Solum ergo rumor aliquis timeri posset. Sed quid hoc, dū ex propria defensione oriatur? Omitto, quod solum quando dubium versatur circa factum, v. g. quando quis dubitat, an clericū percussit, timenda est excōmunicatio: ut tradūt Azor tom. 1. lib. 2. cap. 19. quæst. 10. in fin. & quæst. 11. Sayr. Clau. Regia, lib. 1. cap. 13. nu. 23. & 24. Non verò quando est dubium circa ius, videlicet cū versaretur Doctorum opinio, an in iure sit excōmunicatio illū casum complectens, & quando ius est dubiū non posse inducere excōmunicatiōne, videtur colligi ex eo quod illa ex iure pro cedat tanquam ex causa statuentē illā incurri. Vnde si ius est dubiū, nequit suum effectum determinatè producere. Item cū lex non obliget ante sufficientem promulgationem, & ius dubium non censetur sufficienter promulgatum, sit non obligare. Et in dubio iuris non ligare censuram, docent

Et 3 Syluest.

Syluest. verb. *excommunicatio*, 2. num. 1. casu 15. Cordub. lib. 1. quæstion. quæst. 43. Paludan. in 4. distinct. 18. quæst. 1. art. 3. conclus. 1. Vazquez tract. de *excom.* dub. 1. num. 2. Bene aduertens, quod ut sententia excommunicationis nulla sit, sufficiat ita à sapientibus iudicari, nec requiri vulgū sic sentire; sed tantum opus esse, nullitatem vulgo manifestari à sapientibus. Imò nec etiā in dubio facti, siue iuris incurri excommunicationem, docet Sancius in summ. lib. 1. cap. 10. nu. 56. & tom. de *statu Religioso*, lib. 6. cap. 3. num. 27. Quod non in dubio iuris, ob rationes proximè distas, quod nec etiam dubio facti, probat ex eo quod semper sit melior conditio possidentis.

34 Nec scio, quàm iussè se gerant Regularium superiores vetantes suos subditos examinari. Plurimi namque hoc non refugiunt, cupientes omnino pro animarum zelo confessionibus operam dare. Contra charitatem igitur erit examen impedire. Ius enim eorum non defenditur impediendo Regulares examinari; sed in eo quod confessiones auferant quamuis non examinentur. Consultius ergo esset subditos liberos relinqui, ut quicumque vellent. examen subirent: qui vero non, vel à confessionibus desisterent, vel priuilegijs proprijs vtentes reciperent.

35 Plurima tamen pars Regularium ingenuè fatetur, serenissimum Infantem Cardinalem iniquè nullo modo postulare ipsorum examen, palam perspicuus defectus plurimos ab imperitis committit: at modum postulatiōnis damnat. Quo vero iure, nescio, vrbanitatis & modestia deficit, vbi monitio præcedit licentiarum suspensionem? & vbi suspenditur actus per spatium temporis, sine adducendi Regulares suauiter ad prætentum examen?

36 Sed vellent Regulares quod in vnaquaque Religione proprijs examinatores deputarentur ex ipsismet. At ex hoc clarum esse non quidem Episcopum, sed ipsos Regulares examinatores constitui, quis non videat? Prælati certè ad examinandum suos subditos tenentur, ut constat ex Clement. *Dudum de sepult.* & Extrauag. *super Cathedram*, eodem tit. Nec monitione Episcopi egere debebant ad examen exequendum. Igitur Regulares coarctare Episcopū quod non alios quàm se ipsos deputet examinatores, æquum non est: nec ex opposito conqueri merito poterunt.

Neque item iussè verentur Regulares publicandā iri imperitiā examinandorum si extranei examinatores eligantur: ex hoc enim notam leuitatis illis incurrunt. Tum quia si examinatores Regulares iussè essent suo munere functuri, imperitos sanè reprobare erunt constricti. Ex tunc autem quod examinati à confessionibus excipiendis abstinerent, satis illorum imperitiā nota fieret.

37 At dicent, examen secularium Sacerdotum ad ipsos Regulares, tãquam ad examinatores remitti. Eadem igitur ratione contendunt eligi examinatores suorum Regularium. Sed facillè diluitur. Nam illud quod voluntarium est, potest fieri sic vel aliter absque alicuius iniuria. Omitto, quod ex præmissis examine à Regularibus factò nulla maior certitudo potest capi ab Episcopo, quàm si planè non examinarentur Regulares. Quia cum Episcopus sciat, nullū Regularem posse audire confessiones, nisi præmissis examine à superioribus suis, posset iudicare omnes approbados esse, qui modò existunt à superioribus approbati. Quod si ali-

quos reprobarent, non ex iure Episcopi, sed ex proprio Religionis iure ierent. Tenentur enim (ut diximus) superiores officio inhabiles reprobare.

38 Et verè beneficium non leue sit Religionibus examinatores extraneos deputari: excusantur enim inter illos molestæ preces, inimicitia, & alia ipsis nota.

39 Nec obest generaliter suspendisse serenissimum Infantem licentias: quia licet scripto generalis erat suspensio, factò tamen nõ fuit; cum vltra trecentos Religiosos approbados ad confessiones referuauerit.

40 Neque item iussè conueniunt Religiosi illam nēpè exemptionem factam fuisse absque plena rei notitia, an videlicet essent sufficientes vel non, qui approbati remanserunt: sed solum ad fortunam & casum: inde colligentes quod non pauci ex approbatis sint multo minus sufficientes, quàm illi, qui ad examen fuere constricti. Iniusta, inquam, est querela. Nā quilibet vir prudens cogitare posset. Definitorum, Lectores, Visitatores, Priores, Magistros, & aliquos notos Prædicatores esse sufficientes: & hos omnes exēptos, & tanquam approbados habuit Serenissimus Cardinalis. An ne ipse existimare poterat huiusmodi officia tradi hominibus indoctis? Magis sanè ex tali iudicio iniuriarentur Regulares. Quod si inter illos nominatos nonnulli inhabiles reperiuntur, non tam culpa fuit Serenissimi Cardinalis illos nominare tanquam sufficientes, quàm ipsorum Prælatorum consentientium illos muneri cōfessionis incumbere absque delicta sufficientia. Tenentur equidem Superiores religionum personas dignas, & scientia præditas eligere præsentandas coram Episcopo ad confessiones, ut constat ex illa Clement. *Dudum, de sepult.* vbi sic dicitur: *Ac deinde præfati Magistri, Priores, Prouinciales & Ministri Ordinum prædicatorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vitæ probatas, discretas, modestas atque peritas ad tam salubre ministerium & officium exequendum, quas sic ab ipsis electas representent, vel faciant præsentari Prælati, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in ciuitatibus, & diocesis eorumdem huiusmodi persona sic electa confessiones, sibi uolentium confiteri audiant, imponant penitentias saluatares & beneficium absolutionis in posterum impendant.* Ecce constrictos esse Prælatos insufficientes personas non præsentare Episcopis ad consequendum confitendi munus. Quod item decretum est à Bonifacio VIII. in Extrauagant. *super Cathedram*. Et à Benedicto XI. in Extrauagant. *inter cunctas*. Et ex charitate saltem impedire tenentur, ne personæ ineptæ & minus sufficientes, confessiones auferant, ob vitanda damna, & errores potentes ex imperitis nasci.

Quod si fortè aliqui Magistri non mansere exempti ab examine, fortassis fuit obliuio ob tãtã negotiorū molē.

41 Et inane est verè inconueniens à Regularibus inuētum, & adductum in memoriali, siue disputatione oblata Regi in iuris sui defensionē: videlicet, si examinatur, ob ipsam examinationem exponi periculo examinatores, approbandi indignos & reprobandi dignos; eo quod plures qui insufficientes sunt, audaciores & animosiores in respondendo aliquando reperiantur; qui quasi satisfaciētes interrogationibus approbati euaderent: E contra verò alij docti propter modestiam (*y cortedad*, ita dicunt) non promptè respondentes absque approbatione abirent. Inane equidem est. Si enim qui insufficientes sunt, interrogationibus satisfaciunt

satisfaciunt & promptè, meritò pro illo actu (si alijs examinatores illos non agnoscant (magis sufficientes iudicabuntur, quàm alij qui minus promptè respondēt. Tum quia periculum erradi in his qui sufficientes sūt, & è contra fors satisfaciendi ex fortuna, aut ordinato discursu in his qui existunt minus sufficientes, in quacumque examinatione reperitur. Et inde probarent nunquam fore examinandos Regulares, imò nec seculares Sacerdotes. Tum quia nemo examinatorum ad solam promptitudinem respondendi attendet, sed ad laborem datum studijs; qui ex responsonibus colligitur; & ad iudicium prudentiæ; & rectum discursu: ut aduertit Henriquez lib. 6. cap. 32. Omitto, quod difficile creditur sit, responduros sæpè promptius ignorantes, quàm sapientes. Et iniuria non leuis fit examinatores, si de illis quis suspicetur, maie affectos fore in Regulares: graue namque crimen iniustitiæ committerent, dignos reprobando; & operarentur contra charitatem debitam fidelibus auferendo ministris penitentia, qui illorum confessiones excipere possent.

42 Nec à se solo motus processit Serenissimus Infans Cardinalis, licentias Regularium reuocans: ductus namque fuit ab aliquibus Religiosis grauibus & prudentibus, qui zelo salutis animarum pleni id esse maxime necessarium asseruere, palam perspicientes defectus & errores à pluribus imperitis regularibus in confessionibus nimium admissos. Nec minus pauci erunt inhabiles Sacerdotes seculares, ut fatetur: at ob id etiā examinandi, ut de factò fieri videmus.

43 Præterea impossibile non est mandatum Serenissimi Infantis circa examen Regularium ad executionē de factò deduci (ut obijciunt Regulares) ex eo quod tã numerosa plebs qualis est ista Curia Matriti, paucis confessarijs minimè esset cōtēta. Nam si ipsi examinationi faciendæ non resisterent, & statim ad edicti publicationem examinari inciperent, plurimi iam reperirentur examinati in fine termini; quem prorogaret Serenissimus Infans, si opus esse conspiceret. Tum quia plures examinatores ad id deputarentur. Tū quia quàm tertiū Regularis approbati à Serenissimo Infante remanserunt: & plura quàm alij tertiū seculares Sacerdotes ad minus approbationem habebat tempore quo publicatum fuit edictū: qui omnes paruo tempore aliorum defectum possent supplere. Tum etiam, quia ad Regulares non attinet hunc defectum (ut ipsi arbitrantur) per resistentiam ad examen impedire; sed ad summum per monitionem.

44 Nec alicuius momenti est, ex acceptatione huius mandati sumptuosam occasionem cæteros Episcopos reuocandi licentias. Nam si id esse necessarium, vel magis vtile putent, quare iudicandum est inconuenienter reuocationem fieri? Et verè si Regulares prompti extitissent examinationi quoties saltem à successore Episcopo præciperetur fieri, dissensio nulla esset; nam tota nascitur ex resistentia. Experti iam sunt ipsi sæpius nona præcepta subire & ordinationes in electione cuiuslibet noui Prouincialis: & tam durum iugum illius videtur esse in creatione noui Episcopi nouā examinationem subire? Quod si præcepta à suis Prouincialibus iniuncta non recusant, quia illorum superiores sunt, ægrè ferentes ab Episcopis cogi ad examen, qui id non potest; non iam ad inconueniens ab ipsis adductum est recurrendum, videlicet, quod ingens onus esset, a quo uocumque Episcopo compelli: sed tantum ad

id, quod nisi à suo superiore non possint obligari.

45 Et similiter nullius momenti est dicere, fore necessarium vitare scandalum fidelium, qui Sacramēta frequentare desinerent, si alijs quàm solitis confessarijs subijcerentur. Scandalum enim propriè illud est, quod quis ex suo verbo, vel factò alium inducit ad peccandum, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 43. art. 1. & ibi interpretet ac vniuersi Summistæ verbo, *scandalum*. Et nos plura de scandalo diximus disputatione 46. a num. 6. & num. 11. At ex eo quod Serenissimus Infans Cardinalis uti velit iure suo Regulares examinando, minimè à Sacramentorum frequentatione auocet fideles: liberum est enim illis querere Confessarios approbados, quod si nolint, sibi imputent, aut suis Confessarijs recusantibus examinari.

46 Quod si alij Episcopi intentantes examinationem Regularium illam non sunt consecuti, minimè euenit ex eo, quod ius non habent, sed quia non semper proprium ius illæsum seruatur, præsertim quando lis à potentibus sustinetur. Omitto, quod aliqui Episcopi ex nominatis in disputatione tradita ab ipsismet Regularibus Maiestati Philippi IV. in fauorem eorum, consequti sunt intentum, & de factò examinarunt Regulares. Ad me verò hæc ostendere non attinet, sed ad Serenissimum Infantem in sui iuris defensionem.

47 Et cum probatum iam sit, habere Episcopum ius examinandi Regulares semel approbados, idque in fauorem incesorum Episcoporum: sit teneri eum in conscientia, pro viribus conari illud ius illæsum seruare, eisdem rationibus quibus nu. 32. diximus esse cōstrictos Regulares (ex suppositione, quod reuera ius suum lædi arbitrentur) non cessare à confessionibus, sed adhuc, licet non iterum examinatos illas audire. Quod si Episcopus iudicet opinionem Regularium cōtendentium non posse cogi se ad nouum examen, esse probabilem, poterit tutò à tali compulsionē cessare; nec tunc successores iustæ querelæ causam habebunt: cum id omiserit Episcopus ex sibi viso probabili iure Regularium, & consequenter ex legitima causa. Eadē inidem ratione Regulares duci poterunt ad subijciendum se examinationi, si fortè arbitrentur Episcopi opinionem esse etiam probabilem, & ius verisimile habere ad examinis coactionem.

Fateor tamen me Regularium opinionem nõ putare probabilem ex principijs intrinsecis, cū nec ex iure cōi, nec ex Trident. ab examine excusentur; neque id cōuinci possit Cardinalium declarationibus pro illa opinione adductis; quæ nec in forma authentica adducuntur, & aliæ ex diametro oppositæ referantur, ut videmus nu. 1. Si verò habent aliud nouum priuilegiū post Concilium, ostendant illud: vsque modo non est ostensum in disputationibus illorum. Ex principijs tamē extrinsecis, id est, ob auctoritatem Doctorū propugnatum, tuto illam sequi possent Regulares, si alijs haberent probabile fundamentum in Clementina & Extrauag. ut attentius considerantibus liquido satis patebit. Quamuis plures etiam negēt, posse aliquem adharere opinioni aliorum quam censet esse falsam, cōtra propriam suam, ut diximus latè disputatione 41. num. 7. licet fundamentum opinionis, quam putat falsam, sit probabile, & non euidenter falsum.

48 Moneo nihilominus, quod quauis opposita sententia plures habeat Authores, quia tamen omnes illi infirmo nituntur fundamento, videlicet quod ex iure cōmuni

muni irrevocabilis sit Regularium approbatio; quod iam est constitutum nu. 16. 17. & 18. fit iudicandam esse illam opinionem tanquam non habentem pro se aliquem patronum. Et quia minoris ponderis sunt cœfendi plures Authores malè sano nixi fundamēto pro aliqua opinione, quàm vnus pro alia, qui vero fundamento fulcitur. Et vt bene aduertit Cened. quæst. pract. quæst. 8. nu. 3. maior fides adhibenda est Doctōri ex professo disputanti aliquam materiam, quàm pluribus obiter illam attingentibus. Abb. in cap. Bona, el segundo, nu. 30. verfic. *Sed mihi plus placet*, de postul. Prælator. Marc. Anton. Corrat. Aymon. Crauet. Parif. adducti ab ipso Cenedo.

49 Et sanè nostra sententia, & ius Serenissimi Infantis Cardinalis ad examinandos Regulares fortius & magis manifestum declaratur, postquam ipsi in defensionem sui iuris tres disputationes (quas vidi) aut plures in lucem edidere. Cum enim Authores illarum graues sint, eruditi, & docti, & credatur etiam doctiores ex Regularibus ad illarum disputationum robur adiuuasse suis studijs & doctrinis, fit, si res esset capax legitimæ defensionis, & vera, nullum, quantumuis doctū, potentem fore illorum argumentis planè satisfacere: sed vero cum facilè diluantur, argumentum est ex defectu veritatis materiæ quam assumunt Regulares probandam, prouenire; non vero Authorum, qui de longè maioribus, si vera essent, possent conuincere.

50 Hactenus quæ dicta sunt, locum etiam habent respectu Sacerdotū Ordinū Militarium; ipsi enim cū verè & expresse Regulares sint (vt dicemus disputatione sequenti, nu. 9.) ad examen subeundum erunt cōftricti ob determinationem Concilij Tridentini, nisi ad non comparandum examinatione per Episcopum implendæ habent speciale priuilegium adeptum post Concilium: quod si sint consecuti, ostendere opus erit.

51 Ex dictis tota hac disputatione infertur, omnino improbabilem esse sententiam illorum, qui censent posse Parochum concedere facultatem simplici Sacerdoti ad excipiendas suorum Parochianorum confessiones. Quidquid in contrarium plusquam falsò dicant Ledesma. 1. tom. summæ, de sacramento Pœnitentiæ, cap. 12. immediatè ad quintam conclusionem, folio mihi 223. & Ludouicus de San Ioan in summ. quæst. 7. art. 2. de Pœnitentiæ, difficultate 12. fol. 450. de verbo ad verbum transcribens, quæ dicta fuere à Ledesma. Horum autem Doctōrum friuolum fundamentum satis solutum manet ex dictis num. 16. & sequentibus. Et tanto magis eorum opinio fugienda est, quatenus iniquiunt illam esse opposita probabiliorem in iure, & posse satis tuto sequi, ipsam tamen sectari, (licet daremus illis gratis aliquantulum esse probabilem) esset contra charitatem & iustitiam, vt diximus disputatione 44. nu. 13. & 14. ob periculum irritandi Sacramentum inficio pœnitente: quod animaduertere debuissent præfati Doctōres, & exinde tam amplam facultatem prædictæ opinione vtendi non præstitissent.

52 Nec consequenter loquantur prædicti Doctōres, si ex propria sententia loquantur, inquietes, posse Episcopum punire confessarios ex sola Parochi licentia excipientes confessiones, eo quod opinio Episcopi etiam probabilis sit. At vt diximus disputatione 44. nu. 27. nullus est dignus pœna nisi ob culpam, leg. *Si putatur*, ff. *Ad legem Aquiliam*, cap. *Satis peruersum*, distinctione 56. cap. *Inuentum*, 16. quæst. 7. & cap. *Ge-*

sta, distinctione 74. Cum ergo fateantur ipsi, non peccaturum simplicem Sacerdotem absoluentem illa opinione nixum, fit nec etiam dignum pœna reddi. Et quâuis aliquando etiam puniatur aliquis ob causam, licet non interueniat culpa, vt dicitur in regula iuris in 6. 23. *Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*; & sic bigamus aut deformis, vel leprosus Sacros Ordines suscipere prohibetur: at in hoc casu causa à culpa separari non potest, vt diximus illa disputatione 44. disto nu. 27. Vnde si non inuenitur culpa, nec causa ad puniendum intercedet. Quod optimè confirmat Vazquez 1. 2. tomo 1. disputatione 64. num. 13. vbi ait, quòd si causa vtriusque Regis litigiosa sit & vtrinque probabilis, non poterit vnus Princeps in alterum bellum mouere, etiam si ei videatur ius suum, quod habet ad Regnum probabilius, eo quòd bellum est actus iustitiæ punitiæ infligentis pœnam, & punitentis rebelles: nemo autem cœferi debet dignus pœna & rebellis, si propter opinionem suam probabile qua credit ius aliquod ad Regnum sibi competere, non finat alium Principem propria sua auctoritate Regnū illud occupare propter oppositam opinionem debellantem. Quæ ratio ad propositum efficax est, quamuis, quatenus inquit Vazquez bellum esse actum iustitiæ punitiæ semper, ab illo discenda, vt dixi disputatione 44. nu. 58. Solum namque bellum aggressam iustitiæ punitiæ induere naturam, non tamen defensionū iuris proprii sibi statuius.

53 Nec diximus ex propria sententia disputatione 43. nu. 34. posse iudicem torquere reum renitentem fateri delictum semiprobatum, imò oppositum semper censemus. Sed tamen, quia iudex est cognoscat reum nō cōftrictum esse fateri, adhuc cognoscit simul adesse aliquorum opinionem docentem posse torquere, & posse punire actionem quæ ex opinione iudicis est delictum, quamuis ex opinione rei minimè sit scelus, torquere posse iuxta aliorum opinionem retulimus. At hanc opinionem veram non esse contendimus. Quia falsò asseritur posse puniri actionē quæ solum sit peccatum ex opinione iudicis, si aliàs illi constet peccatū nō esse, prout fit à reo, aliàs puniretur reus per se propter peccatum à iudice excogitatum, & non propter scelus commissum ab ipsomet reo: quod iniquissimum esset. Quod satis cōfirmatur ex dictis, disputatione 33. num. 54. vbi resoluimus teneri confessarium absolueri pœnitentem, quamuis nolit cessare ab eo quod iuxta ipsius cōfessarij opinionem est peccatum, dum crimè non sit iuxta ipsius pœnitentis opinionem: & huius rationem reddimus, quia cum cognoscat confessarius minimè delinquere pœnitentem in eo quod agit, vel non agit, dignus non est pœna illa, videlicet negatione absolutionis: quæ sanè ratio pariter in nostro casu procedit, quòd scilicet puniri non possit ab Episcopo, qui iuxta opinionem probabilem absoluit, cum nec etiam tunc delinquat, sicut nec pœnitens confessario non parendo. Nec minoris momenti est iurisdicctio fori interioris quam exterioris, vt in interiori facultatem nō habeat confessarius puniendi pœnitentem denegatione absolutionis; habeat tamen Episcopus respectu cōfessarij iuxta opinionem probabilem absoluentis.

At dices, plura posse fieri in foro exteriori, quæ in foro interiori locum non habent, & ob id Episcopo erit licitum in foro exteriori confessarium illum punire, quamuis simul cognoscat eum non admisisse culpam

pam confessiones iuxta probabilem opinionem excipiendo. Opus omnino esse hoc explicare iudicauimus semper, ob id ex dicendis constabit quid ad hoc sit respondendum.

AN FORVM INTERIUS & exterius semper debeant eodem modo iudicare?

S Y M M A R I V M.

Authoris iudicium, num. 54.

Per accidens seu per errorem discordat aliquando forū exterius ab interiori, num. 55.

Decipiuntur plures Doctōrū putantes legem præscriptionis non conferre ius in foro conscientia ad retinendam rem præscriptam, num. 56.

Peccat pristinus dominus auferens rem, quæ olim erat sua, ab eo, qui eam legitime præscripsit, num. 57. Legitimè præscribens non tenetur rem restituere, quâuis postea accerto sciatur, alienam fuisse, num. 58.

Præscriptio rigorosa & propria est per quam conferitur ius domini præscribenti. Præscriptio impropria est per quam solum denegatur actio repetendi illam in foro externo. Hoc bene notetur ad intelligentiam materia de præscriptionibus, num. 59.

Quando per legem aliquam decernitur, quòd iudex nō cogat soluere debitum, quod debitor tenebatur soluere in foro conscientia, forum exterius non debet iniuare forum internum, nec propterea discordat ab illo, num. 60.

Contra poterit aliquando iudex cogere ad restitutionem agenda, quamuis in foro animæ nulla restituendi obligatio intercedat, num. 61.

Nec propterea erit arbitrarium discordare forum exterius ab interiori propriè loquendo, num. 62.

Adducitur huius doctrinæ exemplum, num. 63.

Ante sententiam latam à iudice ad plura non tenetur quis in foro conscientia ad quæ agenda, vel omitenda erit obligatus in vtroque foro post latam sententiam, num. 64.

Est lex purè pœnalis ad solam pœnam subeundā obliget, & non ad incurrendam culpam: tamen ex suppositione, quòd infligatur à iudice, adert obligatio in foro conscientia eam pœnam acceptandi, num. 65.

Via plures tam Iurisperiti, quàm Theologi dum alicui difficultati satisfacere non valent, ad differentiam inter forum interius & exterius, tanquam ad asylum seu ad legē non omnium, ff. *De legibus*, confugiunt: operæ pretiū fuit mihi visū, quid in hoc sentiendū sit explicare.

Authoris iudicium.

54 EX natura rei nō ad distinctam rem agenda obligare potest forum exterius, quàm interius obligaret. Et ad idem quod in foro animæ interuenit obligatio agendi, premere debet forum externum vt fiat; nam exterius forum constitutum à Deo & à Republica non est ad nouas obligationes hominibus inducendas, sed solum ad cogendum implere ea, quæ secundū cōscientiam eis erat debitum efficere. Oportuit nam-

que potestatem coactiuam in Republica dari, quæ rebelles hominum cōscientias compelleret ad id agendū ad quod rationis dictamine efficere cōstricte erāt. Vnde si homines operarentur, quæ in foro interiori agere tenentur, foro exteriori seu iudicam tribunali-bus opus non esset. Sic quando forum exterius rei veritatem cognoscit, non aliter debet iudicare quàm forum interius, ita vt non possit cogere hominem efficere illud, quod ex intimo foro operari cōstricte minime erat.

Quapropter dum iudex cognoscit aliquem in foro interiori cōstricte non esse rem restituere, ad illius restitutionem obligare seu cogere nō poterit, aliàs forum exterius discordaret ab interiori cognita veritate, quod iniquissimum esset. E contra cognoscens iudex esse obligatum illum in foro conscientia rem domino reddere, an ad illius restitutionis impletionem cogere possit, secundo loco examinabitur.

55 Discordat tamen aliquando forum exterius ab interiori per accidens seu per errorem; quia videlicet non satis probetur, obligationem, verbi gratia restituendi interuenire in foro interiori, & tunc sanè iudex ad restitutionis impletionem non præmit, ne discordet à foro interiori. Porrò forum exterius & interius semper eodem modo debere iudicare cognita veritate, & quòd solum vnum ab altero deuiat, quando exterius forum in falsa præsumptione fundatur seu in errore, docent optimè Couarr. in cap. *Cum esset*, num. 7. de testamentis, Sotus lib. 4. de iustitia, quæst. 5. artic. 3. verfic. *Quarto arguitur*, Ledesma 2. part. 4. quæst. 18. art. 1. dub. 12. fol. 227. Vazquez 1. 2. tom. 1. disput. 66. cap. 1. num. 3. Suarez de censuris, disput. 40. sect. 5. nu. 16. Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 9. cap. 1. num. 10. Nauarr. lib. 3. de restitut. cap. 4. num. 121. Baldus Authent. *Ingressi*, num. 49. Codice de sacrosanct. Eccles. Sairus Clau Regia, lib. 1. cap. 13. num. 24. Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disputat. vnica, sect. 18. num. 166. & sect. 16. num. 171. & sect. 23. num. 226. Sanchez lib. 1. de matrimonio, disp. 5. num. 20. ad medium & in summ. lib. 1. cap. 10. num. 11. §. *Tertio quia*, & lib. 2. cap. 23. num. 40. in fin. Layman tom. 1. folio 81. num. 8.

56 Ex quibus deducitur, decipi plures Doctōres iurisperitos, & theologos arbitrates præscriptionis legem solum obligare in foro exteriori, & nō interiori. Nec animaduertunt, præscribentem aliquam rem bona fide, non solum non cogendum fore a iudice illam restituere, verum nec in conscientia foro cōstricte esse illam pristino domino reddere; habet namque Republica potestatem auferendi dominium rerum ab vno, & ex causa transferendi in alterum, propter publicam pacem, vt scilicet contentiones & lites cessent; vt bene docet Sarmiento in selectis cap. 10. Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 177. num. 65. Lessius lib. 2. dub. 17. num. 50. & 51. Couarr. ad regulam. *Possessor*, part. 3. §. 2. num. 3. qui plures refert, Sotus lib. 4. de iustitia, quæst. 5. art. 4. Basil. de Leon, lib. 6. de matrim. cap. 5. num. 3. & passim Doctōres.

57 Ex quo subinfertur, peccaturum contra iustitiā pristinum dominium auferentem rem, quæ olim sua erat, ab eo, qui illam præscripsit bona fide, vt tetigimus disputatione antecedenti, num. 56. Quandoquidem probatum iam sit, præscriptionis legem in foro conscientia dominium transferre in bona fide præscribentem.

58 Adeoque verum est præscriptionem legitimam in foro

foro conscientiae conferre retinendi rem praescriptam, quod si post praescriptionem completam superveniat mala fides, adhuc rem non est constructus restituere qui illam praescripsit, docet Covarr. lib. 1. variarum, cap. 3. nu. 14. Glossa in cap. *vigilanti*, de praescriptione, & glossa item in regula *Possessor*, in 6. alia in cap. 1. 14. quaest. 6. alia in capite *si virgo*, 34. quaest. 2. alia in cap. 1. de concessione praebenda, & probatur ex capite *veniens de praescriptionibus*, ibi: *Quia si consumata erat quando ab Alexandro Papa privilegium impetravit, iuri praescriptionis renuntiare videtur*. Docet Divus Thomas quodlib. 12. art. 21. Imola in cap. final. num. 30. de praescript. Tiraquellus in tractat. *cessante causa*, limitatione 12. num. 16. Menochius de recuperatione possessionis remedio 16. num. 17. Castro de lege poenali lib. 2. cap. 5. Sotus lib. 4. de iustitia, quaest. 5. art. 4. conclusionem 2. vers. *Et ratio est*, & quaest. 7. art. 2. col. 3. §. *Quo fit*, Lessius de iustitia, lib. 2. cap. 6. dub. 17. nu. 50. & sequentibus, Valerius de differentiis inter vtrumque forum, verb. *Praescriptio*, different. 6. Quidquid in contrarium docent Bart. Ant. de Butr. Ioann. Andr. & summa Rosella, quos refert Covarr. in regula *Possessor*, 3. part. §. 2. nu. 1. Idem docet Alciat. in l. 3. C. *famil. heretic.* & alij absolute docentes, teneri ad restitutionem praescribentem, si post superveniat certitudo rem alienam esse. Et addit etiam teneri nisi intercesserit negligentia domini in re sua inquirenda, docent Adrian. in 4. quaest. 2. de praescriptione. Medina C. de restitutione, quaest. 18. Nullo tamē modo fauet huic sententiae Gabriel in 4. distinct. 15. quaest. 14. art. 1. in fine, quamvis Lessius supra allegatus dicat quod videatur Gabriel esse huius sententiae. Vnde leges praescriptionis non statuta sunt in poenam negligentiae dominorum, sed ut bonum publicum, ut scilicet dominia rerum incerta non sint multo tempore, & ne lites bene infinite suboriantur, de quo Lessius supra.

Advertendum tamen valde est, quod praescriptio alia est propria, & rigorosa, & est illa quae a iure Caesareo & Canonico approbatur, quae non solum in foro extremo, verum in terriori confert ius, vti iam dictum est, dum intercedat bona fides in praescribente. Alia est impropria, quae potius negatio actionis repetendi coram iudice appellatur, quae habetur quando aliqua lex statuit intra certum terminum repetendam rem esse coram iudice a vero domino: quod si non repetatur, denegatur actio repetendi, quantumcumque sit notum iudici malam fidem habuisse creditorem in non soluendo. Quae sane praescriptio impropria non tribuit ius in foro conscientiae ad rem sibi retinendam, sed semper durabit obligatio eam reddendi vero domino. Et in hoc sensu intelligendus est Valerius de differentiis inter vtrumque forum, verbo *praescriptio*, different. 6. num. 3. dum ait, quod praescriptiones quae sunt vel iuris civilis quibus sacri Canones non consentiunt, vel legum particularium regnorum, vel statutorum civitatum, quibus statuitur, ne post aliquot annorum decursus debitum peti possit, non conferunt ius in animae foro ad rem sibi retinendam. Quod si Valerius intelligat solum ex lege in iure communi contenta posse introduci praescriptionem propriam, nec habere vim inducendi praescriptionem legem alicuius regni particularis, aut civitatis, falsum asserit. Nam id quod ius commune statuit pro omnibus provinciis, potest quicumque Rex in suo regno pro illius pace & bono

stabilire, nec minor intercedit obligatio in foro conscientiae parendi legibus iuris communis, quam obtinendi legibus iustis particularis regni vel civitatis, imò ius commune id statuit, quod videlicet quicumque Rex in suo regno, vel Gubernator in sua civitate leges condant, quibus tranquillitatis conferretur: dum ergo bona fides in praescribente intercedat, poterit Rex in suo regno, & in sua civitate legem praescriptionis propriae & rigorosae condere, quod videlicet transacto certo termino res maneat apud possidentem & illam efficiat suam in foro conscientiae. Bona tamen fides, cum ex iure naturali debita sit, ut praescribēs & possidens rem, eam efficiat suam, suppleri nequam poterit per ius positivum. Ut ergo cognoscatur quando lex confert dominium rei praescriptae & consequenter ius in conscientiae foro, vel quando denegat tantum actionem repetendi, verbis ipsius legis constare debet. Quando igitur in lege solum dicitur non petentem sibi debitum intra certum terminum, non posse transacto termino illud repetere, actio repetitionis coram iudice denegatur tantum, nec ob id obligatio naturalis restituendi rem alienam vero domino demitur, ut ex leg. 9. lib. 4. Recopilat. tit. 15. de famulis, pharmacopolis, & alijs officialibus non petentibus intra triennium debitum illis salarium, &c. per haec verba. *Mandamos que los que ouierem viuido cō qualesquier personas de los nuestros Reynos, sean obligados a pedir lo que pretendieren que se les quedare dexiendo del salario y acostamiento que tuvieren de sus señores, o otro qualesquier servicio que les ayan becho, dentro de tres años, despues que fueren despedidos de los tales señores; y que passados aquellos, no lo puedan mas pedir, excepto si mostraren averlo pedido dentro de los dichos tres años a los dichos sus señores, y ellos no se lo ayan pagado, ni satisfecho. Y esto mismo mandamos que se entienda, y estienda a los boticarios, y joyeros, y otros oficiales mecanicos, y a los especieros, confiteros, y otras personas que tienen viudas de cosas de comer, los quales passados tres años, no puedan pedir lo que buvieren dado de sus tiendas, ni las hechuras que buvieren becho.* Quod idem decretum fuit per Philippum II. in comitijs habitis Matriti anno 1567. pet. 39. Quod idem decretum est per cap. 82. Curiarum Matriti 1579. & 1580. in salarijs advocatorum, procuratorum, & sollicitatorum, de quo Azeb. super dictam legem de famulis, num. 39. & 59. Et quamvis disput. 43. num. 56. dixerimus, huiusmodi legem de salario famulorum loquentem, esse rigorosam praescriptionem & conferre ius in foro conscientiae dominis bona fide praescribentibus, id diximus tunc cum Lessio probabili ratione ducti. Modo tamen cum haec materia de praescriptionibus a me esset maiori studio elaborata, cōperi hanc legem solum actionem repetendi denegare famulis, in nihilo attingentem conscientias dominorum. Quapropter quando cum domino constitutum fuerit se non soluisse salarium, aut debitum medicinarum, aut alijs officialibus debita, in animae foro constructus erit illa solvere, quantumcumque bona fides per triennium duraverit. Per principia verò extrinseca ductus, hoc est, ob auctoritatem Lessij & Azebedi lib. 4. Recopilat. tit. 15. leg. 9. num. 4. posse totò dominum bona fide praescribentem non solvere salarium, nec alia debita, de quibus illa lex nona, loquitur, arbitrator. ¶ Quando autem legis verba expressè dominium praescribenti acquiri decernunt,

nunt, tunc in foro conscientiae non teneri restituere rem bona fide praescribentem, est quoque manifestum. Quod ex l. 1. de *usufructu*, vbi sic dicitur. *Bono publico usufructu introducta est, ne scilicet quarumdam rerum diu & ferè semper incerta dominia essent*, &c. Et ex leg. 3. eodem tit. ibi: *Usufructus est adiectio domini per continuationem possessionis temporis lege definiti*. Adiectio, inquam, id est acquiritio, ut ibi explicat glossa. *Usufructum autem idem esse, quod praescriptio, fatentur omnes, & explicat glossa in dicta illa leg. 3. & summario legis 9. eodem titulo de Usufructu*. vbi sic dicitur. *Res quae non sunt in commercio nostro non usufructu, vel praescribi: quod etiam patet ex titulo legis 10. & legis 13. & legis 31. & legis 37.* Idem ergo est usufructus, quod praescriptio, praeter hoc, quod illa est, circa rem mobilem, praescriptio verò circa immobilem, ut Codice de *longi temporis praescriptio*, leg. 2. Et liquet quoque ex iure Canon. cap. *Sanctorum*, de praescript. vbi dicitur. *Sanctorum Patrum sanctiones statuente confirmaverunt, & nos irrefragabiliter confirmamus, ut omnes possessiones ad singulas Provincias nostrum fratrum pertinentes, à quibus per triginta annos possessae sunt quietè et sincere, absque synodali proclamatione, perpetuo teneantur*. Signum ergo est, in foro conscientiae tradi dominium intendi per Pontificum, cum perpetuo teneri decernant: quod namque in foro animae restituendum deberetur, non posset perpetuo detineri. Et constat ex capite *Ad aures nostras*, eodem titulo, quatenus dicitur, quod quadragenalis praescriptio omnem prorsus actionem excludit. Omnem, inquam, tam in foro exteriori, quam interiori.

Nec obstat cap. 1. de *praescript.* vbi dicitur, quod si aliquis Episcopus aliquem locum ad Catholicam unitatem converterit, si per triennium tenuerit locum illum, nemine ipsum repetente, de caetero non repetatur ab eo, vbi solum actio repetendi videtur denegari, & tamen dominium loci Episcopo illum converterenti transferatur. Sed tamen non obstat. Tum, quia dicere possumus, in illo capite tantum denegari actionem repetendi coram iudice, & in foro conscientiae obligationem interuenire restituendi locum alteri Episcopo. Tum, quia licet in foro conscientiae non interueniat obligatio restituendi, id provenit, quia aequissimum est, quod Summus Pastor prius beneficio illum, qui oues sibi commissas non pascit, & alteri pascenti illas tradat: quae ratio non procedit in famulo non petente salarium intra triennium & domino non soluente.

60 Quando verò per legem aliquam esset decretum, quod videlicet iudex non cogat solvere illud, quod in animae foro debitum est, tunc foris exteriori non iuuabit forum internū, nec propterea ab illo discordabit, ut infra explicabitur, v. g. qui amittit aliquam quantitatem in ludo ad creditum, constructum esse in foro conscientiae restituere censent plures, cuius opinionis fundamenta adducit Alcocer del *juego*, cap. 30. fol. 166. quavis ipse oppositam sequatur, ut probabiliorē, fol. 172. at si huiusmodi quantitas repeteretur coram iudice, tantum abest teneri ipsum iubere reddendam lucrantem, quod potius oppositum imperare sit constructus, ut constat ex lege 8. Recopilat. lib. 8. tit. 7. ibi: *Y mandamos que ninguna persona de qualquier estado y calidad que sea pueda jugar ni juegue a credito, ni a fiado, y si jugaren a credito, o fiado, mandamos a las nuestras iusticias, que ne condenen ni exccuten en las tales per-*

sonas ni en sus bienes, ni en los de sus fiadores lo que ansi deuenen de los dichos juegos a credito, o a fiado, &c. Similiter per testamentum minus solemne in opinione satis probabilis habet ius legatarius in foro conscientiae ad rem legatam, & tamen si repetatur coram iudice, tenebitur non applicare illam legatario, ut resoluimus, num. 56. Porro iudicem in praedictis casibus non posse cogere ad restitutionem praestandam constat. Tum, quia dissensio Doctorum reperitur, num in conscientiae foro testamentum minus solemne ius ad rem legatam conferat, & an ludo amissa ad creditum restitutioni obnoxia sint. Tum, quia ob publicum bonum oportuit actiones exterius repetendi coram iudice impedire in praedictis & similibus casibus, ne fraudes in testamentis gignerentur, & ne ludentibus occasio prodigenter bona ad ludum pararetur, spe extante posse ad creditum lucrata repeti in tribunalibus. Ob similem causam, publici scilicet boni, denegatur ementibus actio repetendi, quando non ultra dimidium iusti pretij res esset vendita, quamvis emptor ad restitutionem teneatur de iniusto pretio extra controversiam. Hercle si actio repetendi quodcumque iniustum pretium in emptionibus daretur passim lites suborirentur: oportuit ergo limitem signare. Et marito licere impune occidere adulteros in fragranti delicto inuentos in foro exteriori, non in conscientiae, est decretum ex leg. *Marito quoque*, ff. de *adulterijs*, leg. *Castitatis*, l. *Gracius*, C. eod. & in §. *Si quando*, in Authent. *ut nulli ind.* collat. 9. & per leges regni Castellae, leg. 13. tit. 17. parte 7. & copiosius lege 2. tit. 15. lib. 8. Ordin. Iulius, §. *homicidium*, vers. *dixi etiam*, & sequentibus: in foro verò animae maritum peccare concors est omnium sententia, vno vel alio excepto, ut refert Valerius de differentiis inter vtrumque forum, verbo *Adulterijs*, different. 1. num. 2. & 5. Et filijs spurij & alijs ex damnato coitu genitis non debentur alimenta in foro exteriori, bene tamen in foro conscientiae: de quo Valerius verbo *alimenta*, different. 1. nu. 1. & 2. Quia denegari illa in foro exteriori est pluribus legibus sancitū, ut ibi Valerius. At in animae foro deberi est quoque per leges stabilitum, cum filiorum educatio iure naturae sit debita. *Iura sanguinis*, ff. de regul. iuris. Quapropter optime Greg. Lopez part. 1. tit. 1. l. 2. verb. *à sus hijos*, ait nullo pacto aut consuetudine posse filiorum educationem tolli: Et licet filius dissipet partem sibi ad alimenta assignatā, pater constructus erit illum educare, ut Baldus l. 1. ff. de *Iust. & Iure*, §. *Ius naturale*.

61 E contra etiam poterit iudex cogere ad restitutionem agendam, quamvis in foro conscientiae nulla restituendi obligatio intercederet. Quod solum agere fas erit iudici, quando expressa lege id agere teneri fuerit sancitum, v. g. qui ludo prohibito alearum scilicet aliqui d lucratu, posse illud in conscientiae retinere, docent Adrian. in 4. quaest. 11. de *restitutione*, quae est de ludo, & incipit. *Quia in superioribus*. Medina de *restit.* quaest. 22. Maior in 4. distinct. 15. quaest. 13. Gabriel. quaest. 13. art. 1. & 2. Sot. de *iustitia*, lib. 4. quaest. 5. art. 2. Castro lib. 2. de lege poenali cap. 2. conclus. 1. corollar. 3. Covarr. regul. *Peccatum*, parte 2. §. 4. à num. 1. Nauar. cap. 20. à nu. 18. & 19. Angelus verb. *Ludus*, n. 3. Molin. tom. 2. disp. 513. Caietan. in summ. verb. *Ludus*, & 2. 2. quaest. 168. art. 3. & q. 32. art. 7. ad 2. vbi Aragon. & Bañez, Lessius, 2. tom. de *iustitia*, cap. 26. dub. 6. Rebelus de *obligationibus*, part. 2. lib. 22. quaest. 2. Sā verb.

61 Sa verb. *Ludus*, nu. 6. Ledesma 2. part. 4. quæst. 18. art. 4. Morla in emporio part. 1. tit. 7. q. 2. nu. 1. & 4. Tolet. lib. 5. cap. 27. Azor. tom. 3. lib. 5. cap. 24. Valent. 2. 2. disp. 5. quæst. 6. punct. 5. quæst. unc. 8. Angles quæst. de *ludi restitut.* in princip. Ledesma 2. part. summ. tract. 31. cap. 2. Vega 1. part. respons. casu 61. Medin. 1. part. summ. cap. 14. §. 29. Alcocer de *Ludo*, cap. 22. Corrad. in summ. q. 196. Lopez 2. part. instruct. cap. 33. Salas de *contractibus*, tract. de *Ludo*, dub. 5. nu. 2. Suarez 2. 2. de *bello*, disput. 13. sect. 7. nu. 22. At si repetatur coram iudice quantitas ludo prohibito acquisita, iudex tenetur cogere lucrantē ad illius restitutionē, siq; solū explicat præallegati Doctores, leg. *Alearum*, C. de *rel. & sumpt. fun.* quod scilicet post iudicis cōdemnationē teneatur victor reddere acquisita per ludum prohibitu.

62 Nec propterea erit arbitrandum discordare forum interius ab exteriori propriè loquendo, sed solum datur in dictis casibus actio repetendi corā iudice in pœnam seu in odium ludi, vt sic homines compescantur à ludi veriti exercitio: pœna autem in foro conscientie sustinenda est quoties à iudice iustè infligitur. Cumque Iudens ludo vitio crimen committat, reus inde pœnæ efficitur, hacque reddendi scilicet quantitatem ludo acquisita, decreuit ius ludetē punire. Vnde dum iudex cogit reddere, quod acquisitum est per ludum, nō propterea premit, quia lucrator in foro conscientie reddere esset obnoxius, sed ab his abstrahens, punit ludetē pœna restitutionis præstandæ. Dum autem dicimus non posse iudicem cogere ad aliquid agendum, quod alter in foro interiori efficere non tenebatur, id intelligendū est, quādo cogeretur, nulla in terueniente culpa actionis omisæ, nec alia ante actionē omisam præsupposita. Sic confessarius obligare poterit aliquādo penitentē restituere id quod accepit contra legē prohibentem: verbi gratia, si pro occisione hominis patrandā centū accepisset, aut iudex pro iniusta ferenda sententia, non tñ restituere præcipit; quia rei acceptæ dominium non fuerit trāslatum in occisorem seu iudicem, sed in pœnā seu satisfactionem Sacramentalem, eo modo quo possit iniungere elemosynas, aut alia pia opera, vt docet optimè Molina 1. tom. de *iustitia*, disput. 88. num. 12. qui magister magistrorum est, cum eius scripta tam in disputationibus scholasticis, quā ad mores attinentibus lucem absconditis rebus emiserint.

63 Eodem modo contrahens cum minore, vel Ecclesia & eos lædens, trāfacto quadriennio ad petendam restitutionem læsionis concessio, non poterit obligari à iudice ad læsionis refartionem nisi illa fuisse enormis: eò quod lege taliter sit sancitum ob cōmunem pacem tuendā. Ita notant Doctores præcipuè Abb. in cap. 1. num. 12. de *integritate restit.* & in cap. *Cum causam*, de *empt.* Decius consil. 36. num. 9. & illam dicit esse cōmunem. Iason consil. 55. nu. 2. Couarr. lib. 1. variar. cap. 3. num. 14. Costa in leg. *Gallus*, §. *Et quidem si tantū*, num. 75. & 8. ff. de *liber. & posthum.* In foro verò conscientie ad refartendum dāmnū intercedit obligatio: quod etiam docet Valerus de *differentijs inter vtrumque forum*, verb. *prescript.* different. 5. num. 1. & 2.

64 Deinde ante latam sententiam à iudice ad plura nō teneri aliquem in foro conscientie, ad quæ agēda, vel ommittenda erit obligatus in vtroq; foro post latam sententiam, admittunt communiter Doctores. Sic iudicem accipientem aliqua dona à colligantibus contra aliquā legem prohibentem receptionem munerū,

non tamen inhabilem reddentem iudicem ad ea retinenda, non teneri illa restituere ante latā sententiā, docent Molina 1. tom. de *iustitia*, disput. 88. nu. 12. Vazq. opusc. de *restit.* cap. 7. dub. 6. nu. 59. & 60. & sic de alijs plurimis exemplis. Non tamen propterea discordat forum interius ab exteriori, vt immediatè explicabitur.

65 Rursus aliquos falli quoque deducitur, putantes leges pure pœnales in solo foro exteriori obligare, nequaquā tamē in interiori. Minimè aduertentes, qd est lex purè pœnalis ad solam pœnā subeundā obliget, & non ad incurrendā culpā, (quod verū esse modo supponimus cum Vazq. 1. 2. tom. 2. disput. 159. num. 6. & 1. 1.) tamen ex suppositione, quod infligitur à iudice, aderit obligatio in foro conscientie eam pœnam acceptandi, dum manifestè non constet illam irrationabilem esse. Quapropter tunc non obligat forum exterius acceptare pœnā, quam in interiori non teneatur reus acceptare post latā sententiam. Quo fit, minimè in hoc casu discordare forum exterius ab interiori.

DISPUTATIO XLIX.

An Regulares indigeant Episcopi approbatione, vt validè possint excipere aliorum Regularium confessiones?

S V M M A R I V M.

In quo sensu disceptetur controuersia, num. 1.
 1. *Authoris iudicium*, num. 2. & 3.
 2. *Regularibus opus est licētia sui Prælati ad validè excipiendas confessiones suorū Regulariū*, num. 4. & 5.
 3. *Regularis habens Bullam Cruciatam poterit adire Confessarium sæcularem, vel regularem non approbatū per Episcopū, si tamen impeditus non sit adire præcepto Superioris*, num. 6. 7. & 8.
 4. *Sacerdotes Ordinum Militariū in cōmuni, & sub clausura viuētes, auscultare possunt confessiones aliorū sui Ordinis Regularium etiā monialium absque approbatione Episcopi*, num. 9.
 5. *Et idem dicendū est de equitibus Sæcūlariū Ioannis*, nu. 10.
 6. *Et idem de equitibus Ordiniū Militariū S. Iacobi, Alcatara, & Calatrava, qui possunt eligere Confessarium non approbatum ab Episcopo*, num. 11. & 12.
 7. *Et idem dicendum de equitibus Christi & Auis in Lusitania, & S. Stephani in Etruria*, num. 13.
 8. *Femina Beatæ SS. Francisci & Dominici in cōmuni, & sub clausura viuētes eligere possunt Confessarium non approbatum ab Episcopo*, num. 14. & 15.
 9. *Femina Beatæ diætorum Sanctorum, quæ solemniter non profitentur, eligere non possunt Confessarium, qui non sit approbatum ab Episcopo*, num. 16.

Non iam disputamus cuius Episcopi approbatio sit necessaria; an videlicet sit postulanda ab Episcopo penitentis, vel confessarij, aut loci in quo ministratur Sacramentum, vel cuiuscumque confusè, siue sit hic aut ille. Hæc nāque controuersia diuersissima est à nostra, & de illa diximus disput. 44. Sed tantum lis procedit, nū sit necessaria aliqua Episcopi approbatio, vt Regularis possit aliorum Regularium auscultare confessiones.

Authoris

Authoris iudicium.

2 Nullo modo opus esse Regulari Episcopi approbatione ad excipiendas aliorum Regularium confessiones siue virorum, vel foeminarum arbitror. Nam Concil. Trident. sess. 23. de *reformat.* cap. 15. solum ad audiendas sæcularium confessiones, etiam Sacerdotum, exposcit Episcopi approbationem in quocumque confessario etiam Regulari. Ibi: *Quamuis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluedi potestatem accipiant, decernit tamē sancta Synodus, nullū etiam Regularem posse confessiones sæculariū, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examē, si illis videbitur esse necessarium, aut aliā idoneus iudicetur.* Igitur Regularis, qui sæcularium non auscultat confessiones, approbatione per Episcopū non egebit: docent Suarius tom. de *Pœnitent.* disp. 28. sect. 4. nu. 4. Campanil. rubr. 12. cap. 13. nu. 58. Nauar. cap. 4. nu. 7. & cap. *Placuit*, num. 43. in 3. tom. Henric. lib. 6. cap. 6. num. 3. & cap. 13. num. 1. in *comment. litt. K.* & num. 9. *Egid. de Sacrament.* disp. 8. dub. 7. num. 48. Reginald. lib. 1. num. 41. Vazquez tom. de *Pœnitent.* quæst. 93. art. 3. dub. 3. num. 5. Vega 1. part. summ. cap. 62. casu 2. §. *Nota para aqui.* Angles *De confession. ministr.* diff. 4. dub. 1. conclus. 6. fol. 292. Sa verb. *Confessor*, num. 6. Ochagauia de *Sacrament.* tractat. 2. quæst. 37. nu. 4. Graffis tom. 1. lib. 6. consil. 1. nu. 14. & in summ. lib. 3. cap. 5. num. 107. Ouand. in 4. distinct. 17. propos. 21. §. *Ad hæc dicitur*, Villalob. 1. tom. summ. tractat. 9. difficult. 55. num. 1. & difficult. 49. num. 10. Ledesma 1. part. tractatu 13. difficult. 4. & difficult. 11. Viuald. de *absolut.* num. 22. mihi folio 123. & de *confession.* num. 6. conclus. 5. Quaranta verb. *Confessor*, qui quamuis expressè non agat de præsentī difficultate, remittit Lectorem ad Authores de ea agētes, quorum aliquos iam adduximus. Bonacina de *Sacrament.* disputat. 5. quæst. 7. num. 25. Noure in summ. cap. 9. §. 8. num. 7. Iuan de la Cruz de *statu Religioso*, libro 2. dubio 1. cap. 6. & in summ. de *Sacrament. Pœnitent.* dub. 8. conclus. 2. folio 198. Gambaruta de *casibus reseruat.* folio 217. num. 1. Ioseph. de *ortu Parochi*, in speculo Parochorum, cap. 10. num. 8. Coriolanus de *casibus reseruat.* part. 1. lect. 3. art. 16. fol. 393. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum, de *absolutio-* ne, quæsto 120. folio 334. Hurtado de *Pœnitent.* disputat. 10. difficult. 16.

3 Vnde quamuis Episcopus prohiberet Regularem aliquem ob iuuentutem auscultare confessiones monialium proprii Ordinis, validè tamen & licite absoluet, si ad id licentiam obtinuerit à suo Prælate superiore, vt docet Henriquez lib. 6. cap. 6. nu. 9. At si fortè periculo alicui se exponeret ex illa auscultatione, peccaret auscultando, illo videlicet peccato in qd labi timet, v. g. contra castitatem, si ex confessione foeminae periculo ruendi in carnalia probabiliter metuat.

4 Licet autem Regulares approbatione per Episcopū non egeat ad validè excipiendas confessiones aliorū Regulariū, nihilominus tamen omnino necessaria est Prælatorum licentia. Nam cum actus absolutionis sit iurisdictionis exercitium, debet illa tradi à valente concedere, vt constat ex capite *Omnis vtriusq; sexus*, de *pœnitent.* & remis. Superior vero Prælati cui cō-

Sanchez Selecta.

missa est subditorum Regularium cura & suarum regimen ouium, potestatem iolus habebit committendi illas alijs pastoribus seu confessarijs; & consequenter dum eas non commiserit, iurisdictione in illas carebunt confessarij.

5 Ex quo deducitur, Regularem approbatū à suo superiore ad excipiendas aliorum Regularium confessiones, solum debere intelligi respectu aliorum Regularium virorum, vel monialium sui Ordinis: vt docet Rodriq. in *explicitat. Bull.* §. 9. dub. 7. nu. 13. in fin. Reginald. lib. 1. nu. 41. Nā huiusmodi Regulares sunt oues illius superioris, non verò Regulares alterius Ordinis.

6 Si tamen Regularis habeat Bullam Cruciatam qua traditur facultas eligendi quemcumque confessarium, & aliās non sit præcepto superioris Ordinis impeditus eligere, poterit adire confessarium Regularem approbatum solum per eius superiorem, quamuis non obtineat approbationem per Episcopum. Nam licet in Bulla exprimat, vtentem illa debere eligere confessarium approbatum ab Ordinario, intelligi oportet iuxta formam traditam in Tridentino sess. 23. cap. 15. quod videlicet nullus, nec etiam Regularis possit recipere confessiones sæcularium, imò nec Sacerdotum nisi præmissa per Episcopum approbatione. Vnde ad sæcularium solummodo confessiones excipiendas approbationem per Episcopum præmittendā desiderat Conciliū; non quidem ad Regularium, vt diximus nu. 2. Iuxta tenorem igitur Concilij loquetur Bulla exposcens ab Ordinario approbationem, videlicet ab Episcopo, quando confessiones auscultandæ sint sæculariū; quando verò Regularium, relinquitur dispositio ni iuris communis, dicentis, Ordinariū Regulariū esse sui Ordinis superiorem. Docet Rodriguez in *explicitat. Bulla*, §. 9. dub. 6. in fin. & in summ. tom. 1. cap. 60. nu. 6. Ledesma 1. part. tract. 13. difficult. 11. paulò ante fin. Bonacina de *Sacramentis*, disput. 5. quæst. 7. num. 25. Laurentius de Peiniris de *Religioso subdito*, quæst. 1. de *obedientia*, cap. 21. conclus. 6. Graffis 1. part. decis. lib. 3. cap. 5. nu. 107. & lib. 1. de *abitarijs confessariorū*, cap. 14. num. 6. Moure in summa cap. 9. §. 8. nu. 7. Nauar. cap. 4. num. 2. Angles, quæst. de *confessarijs*, art. 8. difficult. 2. dub. 4. fol. 296. Valerus de *differentijs inter vtrumque forum*, verb. *Absolutio*, different. 1. in fine. Quamuis Henric. lib. 6. cap. 6. num. 9. & de *indulgentijs*, cap. 12. §. 4. verfic. *Si verò Regularis*, contrarium sentiat, quem sibi metipso dicto lib. cap. 13. nu. 1. aduersari putat Rodericus supra. Sed explicari potest, quod in primo loco loquatur de Regulari, qui absque licentia sui superioris eligeret confessarium non approbatū ab Episcopo; & hoc non posse ait: in secundo verò loquatur de Regulari eligente confessarium virtute Bullæ habita licentia à suo superiore: & tunc verum est non opus fore confessarium esse approbatum ab Episcopo, cum sufficiat approbatum esse à Prælate Religionis. At hoc asserere solum extra propositum illius capite 13. effet: vnde Rodericus non immerito arbitrari potuit sibi ipsi aduersari Henricum.

7 Nec solum Regularis nō approbatus ab Episcopo, poterit alterius Regularis auscultare confessionem, verum & Sacerdos sæcularis quamuis non approbatus per Episcopum, habilis erit ad confessionem Regularis viri, vel foeminae excipiendā, quidquid in contrariū minus rectè dicat Coriolanus de *casibus reseruat.* part. 1. lect. 3. art. 16. num. 2. fol. 394. Nam Concilium, vt

F f vidimus

vidimus num. 2. solum decernit, nullum Sacerdotem, nec etiam Regularē posse excipere confessiones secularium absque approbatione per Episcopum obtenta. Ergo tantum inducit obligationē, quod Sacerdos secularis absque approbatione Episcopi non audiat secularium confessiones; bene igitur poterit sine approbatione eiusdem Regularium audire confessiones. Docet Vazquez tom. de *Penitent.* quæst. 93. art. 3. dub. 3. num. 5. Ochagau. tract. 2. quæst. 37. num. 4. Bonacin. de *Sacrament.* disput. 5. quæst. 7. num. 25. Chapiavile de *casibus reservatis*, quæst. 2. difficult. 4. folio 21. Nauarr. in *Inchirid.* cap. 4. num. 7.

§ Vnde si alicui Regulari a superiore concederetur licentia eligendi sibi confessorium, quæ vellet in itinere, posset quidem tunc eligere Sacerdotē secularē non approbatum ab Episcopo. Testatur Henric. lib. 6. c. 13. num. 1. Suar. tom. de *Penitent.* disput. 28. sect. 4. num. 5. Laurent. de *Peiniris de Religio* subdito, quæst. 1. de obedientia, cap. 21. conclus. 7. Nauarr. cap. 4. num. 7. Rodrig. tom. qq. regular. quæst. 62. cas. 2. Viuald. tract. de *absolutione*, num. 22. Reginald. lib. 1. prax. num. 176. & lib. 8. nu. 36. Sa verb. *Confessor*, num. 6. Ochag. tract. 2. quæst. 38. num. 4. Ouand. in 4. distinct. 17. proposit. 21. §. ad hæc dicitur, Vazquez infra allegandus. Dum tamen Sacerdos electus sit alias idoneus. At si illiteratus esset omnino, confessio foret inualida, ut potest facta incapaci naturaliter; docet Vazquez tom. de *penit.* q. 93. art. 3. dub. 3. num. 5. & art. 2. dub. 5. num. 4. & dub. 2. ubi late probat confessionē factā penitus ignorantibus, esse nullam. Quod etiā tradit Syluest. verb. *confessor*, 1. quæst. 3. num. 3. Ricard. in 4. distinct. 17. art. 2. quæst. 8. ad 1. Cordub. in summa, quæst. 9. Adrian. in 4. quæst. 4. de *confess.* circa fin. Medin. quæst. de *Confessione iteranda ob defectum confessoris*, Gabriel in 4. distinct. 17. quæst. 1. art. 3. dub. 2. Nauarr. cap. 9. num. 12. Imò facta confessio planè ignaro confessorio in articulo mortis, etiam erit nulla: ut Vazquius illo dub. 2. num. 3. (quem sequitur Ochagau. tract. 2. quæst. 38. num. 4.) bene docet contra Syluestrū, quæ sequi videtur Nauarrus c. 4. num. 13. Cū incapacitas naturalis non suppleatur per necessitatem illius articuli. Si verò non esset in toto ignarus, valida quidem foret confessio, sed obligaretur poenitens postea confiteri peccata illa, quorum ignorantiam habebat confessorius: sicut quando reticentur aliqua peccata ob periculum fractionis sigilli, adest præceptum illa manifestandi postea confessorio non reuelaturo.

§ Ex dictis inferitur, posse Clericos Ordinū Militariū sub clausura viuentes, absque approbatione Episcopi auscultare confessiones aliorum virorum sub eadem clausura viuentium, siue etiam monialium: quia illi verè Religiosi sunt, & illorum professio est solemnitas, ut conueniunt vniuersi, & Sotus in 4. distinct. 27. quæst. 1. artic. 4. versic. *Hinc fit neutrum*. Sancius lib. 2. de *matrimon.* disput. 18. num. 7.

Facultatem etiam habere eligendi confessorium non approbatum ab Episcopo Sacerdotes Ordinū Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. qui in cōmunitate, & sub clausura viuunt, etiam reor iuxta dicta num. 7. nam hi verè sunt religiosi, ut docet Sair. in *Clau Regia*, lib. 6. cap. 9. num. 10. quod & tenere debent Doctores allegandi numero sequenti. Imò Priores de Velez, & Merida habere iurisdictionem approbandi confessorios pro secularibus, docet Ledesma

1. part. titulo 13. difficult. 5. Ioan. de la Cruz in summa, de *sacrament. Penitent.* dub. 6. conclus. 3. fol. 197. & dub. 8. conclus. 4. dicto folio.

10 Item, & Equites S. Ioannis confiteri possunt confessorio regulari, siue seculari non approbato per Episcopum: nam verè Religiosi sunt, ut docent Nauarr. lib. 3. consil. tit. de *conuers. coniugat.* in 1. editione, consil. 1. in secunda verò consil. 2. Cordub. in summa, quæst. 178. in fine. Henric. lib. 11. cap. 8. num. 6. Bobadilla in *sua politica*, lib. 2. cap. 19. num. 11. Lopez 2. parte, in *struct. de matrimonio*, cap. 48. ad quartum. Ledesma de *matrimonio*, quæst. 61. artic. 2. ad quartum, Barbof. *sol. matrim.* rubrica 2. parte, num. 82. Sancius lib. 2. de *matrimonio*, disputat. 18. num. 8. & de *statu Religioso*, libro 7. cap. 29. numero 105. Oterus in quæst. 1. parte, quæst. 10. Sa verbo, *Religio*, num. 41. Rodriguez 1. tomo summa. 2. editione, cap. 239. numero 2. & in Bulla, §. 9. numero 132. & quæstionum regular. tomo 3. quæst. 1. articulo 7. Sair. in *Clau Regia*, libro 6. cap. 9. numero 10. Vega libro 6. summa, cap. 17. Garcia 1. tomo de *beneficijs*, parte 1. cap. 4. num. 3. Azebed. leg. 14. titulo 5. libro 3. numero 1. & leg. 9. titulo 18. lib. 9. Recopilat. Moti in tractatu de *confirmat. Ordinis S. Iacobi*, libro 2. capite 2. §. 28. numero 5. Azor libro 13. capite 6. quæst. 4. Aragon 2. 2. quæst. 88. articulo 11. corol. 1. Et ob id per illorum professionem dissoluitur matrimonium ratum, ut docent prædicti Doctores, contra Sotum in 4. distinct. 27. quæstione 1. articulo 4. & Michaelē Medin. de *sacrorum hominum continentia*, libro 5. cap. 36. & Sarmi. in *defens. libr. de redditibus*, 1. parte, mon. 56. num. 1. non dissolui arbitantes: quod alia securiori via tutari non poterunt, nisi afferant, Milites S. Ioannis verè, & propriè Religiosos non esse. Strictè autem ipsos non esse Religiosos, sed largè, docent Mand. regul. 3. Cancellar. quæstione 12. numero 3. Abbas in rubric. de regular. in 4. qui reiiciendi sunt.

11 Et probabile etiam reor, S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ Sacerdotes posse audire aliorum militum suorum Ordinū confessiones absque approbatione Episcopi, & se subijcere ad cōsuetudinem Sacerdoti seculari non approbato per Episcopum: quia hos milites etiā probabile est esse presè Religiosos: ut docent Couar. in 4. decret. 2. part. cap. 3. §. 1. num. 18. Sancius in sum. libro 4. cap. 16. num. 11. & de *statu Religioso*, lib. 7. c. 29. numero 105. & Ioan. Ramirez in tractatu de *fundatione Ordinis S. Iacobi*, cap. 1. folio 18. num. 20. qui refert alios, & num. 13. fol. 14. inquit, non posse sine temeritatis nota negari milites laicos Ordinis S. Iacobi post factam professionem esse Religiosos, eo quod id Innocentius II. declarauerit. Papa verò in approbatione Religionis errare non potest. Nauarr. libro de *redditibus*, quæst. 1. num. 95. & quæst. 3. num. 29. & 30. & in *Apolog.* mon. 55. & libro 3. consilior. titulo de *regular.* in 1. editione, toto consil. 23. in 2. toto consilio 10. Fortun. Garcia in quodam consilio pro militia S. Iacobi 2. part. versiculo *Præterea*. Oterus in quæstione. 1. parte, quæst. 10. num. 10. Manuel quæstion. regular. tomo 1. quæst. 1. artic. 8. Gregor. Lopez in glossa ult. tit. 7. part. 1. Minchaca de *controuers. illustr.* lib. 3. cap. 105. à num. 48. & de *successionum creatione*, lib. 3. §. 30. à num. 303. Salced. in *practic. Regul.* 521. Ayala in *compendio y de claracion de la Orden de Santiago*, per totum, & specialiter cap. 1. & 2. Belluga

Belluga in *speculo Princip.* cap. 1. rubr. 7. num. 7. Auēdaño de *exequend. mandat.* 2. part. c. 26. num. 11. Vega in summa. 1. part. cap. 85. casu 147. & 2. part. c. 129. casu 86. & in *espejo de curas*, cap. 12. nu. 37. Latissimè Moti dicto tractatu, lib. 2. per totum, id comprobans plurimis Bullis Summorum Pontificum, & c. 2. §. 29. adducit responsa plurium Theologorum, & Iuriconsultorum, qui scripto idè responderunt, Michael à Medin. supra, qui licet putarit matrimonia rata militum. Ordinum militarium non dissolui per ingressum illorum in Religionē, non tamen ob id arbitratrur haud esse veras Religiones, sed quod illorū viuēdi ratio, quemadmodum nec sacrorū Clericorum cū matrimonio non pugnet. Vnde quamuis in illis Religionibus emittatur professio, non idcirco impossibilitatur cū vxoribus vitā agere professi, sicut subdit? *Y en este indulto de comer buenos y cosas de leche a su albedrio, no se comprehēden los Patriarcas, Primados, Arzobispos, Obispos, ni otros Prelados inferiores, ni qualosquier personas regulares, ni de las seglares los clerosos Presbyteros, empero sacassen de estos nombrados los que fueren de 60. años, y todos los cavalleros de las Ordenes militares, que los vnos y los otros podran comer buenos y cosas de leche a su albedrio.* Cum igitur Pontifex inter nominatos comprehendat equites militares, & ipsi non appellentur clericis secularibus Presbyteri, nec Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, sit comprehendendi sub nomine personarum regularium, ut bene notat Ramirez, fol. 18. num. 20.

12 Hos tamen Ordinū militarium equites non esse in rigore religiosos, docent Molin. de *iustit.* 1. tom. tract. 2. disput. 141. Valent. 3. tom. disput. 10. quæst. 4. punct. 2. Sair. in *Clau Regia*, lib. 6. num. 10. c. 9. alios referens, Alcocer de *Ludo*, cap. 39. Manuel 2. tom. summa. c. 95. num. 8. Azor lib. 13. cap. 3. quæst. 2. Nauarr. lib. 3. consil. 508. & 509. Aragon 2. 2. quæst. 88. art. 11. corol. 1. Lopez 2. tom. part. 2. c. 48. Sot. de *iustit.* lib. 7. quæst. 5. artic. 3. & in 4. distinct. 27. quæst. 1. art. 4. Burgos de Paz, consil. 17. num. 2. & 3. Sarmiento de *redditibus*, 4. part. cap. 1. num. 13. & in *defens.* 1. part. mon. 55. & 56. Molina de *primogen.* lib. 1. c. 13. num. 98. Azebed. in l. 14. tit. 5. lib. 3. Recopil. num. 3. Iuan. Gutierrez. *practica* lib. 2. quæst. 11. num. 2. Lafarte de *decima vend.* c. 19. num. 92. Gironda de *Gabel.* 7. par. num. 47. & alij, Garcia de *beneficijs*, 1. tom. 1. part. cap. 4. num. 21. probabiliter reputas largè solum etiā Religiosos. Et videtur esse sententia D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 3. ubi docet, illos viuēdi modos secundum quos homines matrimonio videntur, non esse simpliciter, & absolute loquēdo Religiones, sed secundum quid, in quātum videlicet in aliquo participat ea, quæ ad statū Religionis pertinent.

13 Et verè Religiosos esse Equites Christi, & Auis in Lusitania, & Montese in Aragonia, & S. Steph. in magno Ducatu Florentiæ, & Sanctorū Mauritiij, & Lazari probabiliter arbitror; cum hi etiā milites professionem triū vtorū in manibus Prælatorū emittant non aliter ac milites S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, præter equites S. Stephani qui votū castitatis, obedientiæ & charitatis emittunt, & non paupertatis, ut ex Bulla Pij IV. ad fundationem concessa anno 1560. Cosimo de Sanchez *Selesta*.

Medicis Florentiæ magno Duci constat, quā ergo vidi. Et Sanctorū Mauritiij, & Lazari qui loco paupertatis, hospitalitatis erga leprosos votū emittunt. Et idem iudico de quibuslibet alijs Religionibus militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à Sede Apostolica approbatis. Vnde omnes hi cōfiteri valebunt sua peccata alijs Regularibus sui Ordinis non approbatis ab Episcopo, & etiā alijs Sacerdotibus secularibus, similiter ab Episcopo non approbatis, ut diximus nu. 7.

14 Deinde arbitror Beatas S. Francisci, quæ in cōmuni viuunt, & profitentur, posse se subijcere ad cōsuetudinem coram Fratere eiusdem Ordinis, siue alio Sacerdote seculari idoneo tamen, ut diximus, num. 8. quamuis non approbato ab Episcopo. Quia huiusmodi cōmunitas Beatæ verè Religioſæ sunt, ut declarauit Sixtus V. Et esse verè Religioſas docet Ang. *matrim.* 4. num. 18. Sancius lib. 2. de *matrim.* disput. 18. num. 4. Rodrig. 3. tom. infra art. 1.

15 Et idem dicendum est de feminis Beatæ sancti Dominici sub clausura viuētibus (& si quæ sunt alie eiusdem qualitatis.) Nam hæc etiam Religioſæ sunt, ut docet Sot. 7. de *iustitia*, quæst. 5. art. 3. ante argumentorum solutionem. Rodrig. 3. tom. quæstionum regular. quæst. 72. art. 2.

16 Quæ tamen non procedunt respectu aliarū Beatarū S. Dominici, & quorūdā virorū tertij Ordinis S. Francisci, qui solemniter non profitentur, sed votis simplicibus se alligant: hi enim in rigore Religiosi non sunt, ut docent Abbas cap. *Ex parte*, el 2. num. 13. De *conuersion. coniugat.* Ang. *matrim.* 4. nu. 18. Lancelot. in *stit. iur.* Canon. lib. 2. tit. de *sponsal.* verbo *Religionem*. Victor. in summa de *matrim.* nu. 256. Sot. in 4. distinct. 27. q. 1. art. 4. versic. *Hinc fit neutrum*. Ledesma. 2. part. 4. quæst. 63. art. 3. in fin. Sancius lib. 2. de *matrim.* disput. 18. num. 4. & de *statu Religioso*, lib. 6. c. 8. num. 6. Nisi aliàs huiusmodi professiones simplices sint approbatæ à Summo Pontifice, & in numero Religionū receptæ: tunc enim ille status tanquā Religiosus esset habendus, cū Religio ex voto simplici possit constare, ut patet in Societate I E S V, ubi verè Religiosi sunt, qui biennio vota simplicia emittunt: ut declarauit Gregorius XIII. in Extrauagant. constitut. *Ascendente Domino*, num. 37. edita anno 1584. quam refert Vazq. 1. 2. tom. 6. disput. 165. num. 17. & num. 93. Sancius lib. 2. de *matrimonio*, disput. 18. num. 6. & de *statu Religioso*, lib. 6. cap. 8. num. 6. Henriquez lib. 11. cap. 8. numero 6. Lessius libro 2. cap. 41. numero 8. & constat ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. ubi appellatur *Religio Clericorū Societatis Iesu*. Azor 1. tom. lib. 13. c. 7. col. 1302. Rodrig. 1. tom. quæst. 56. art. 1. & 2. tom. quæst. 47. art. 16. Ioan. de la Cruz, de *statu Religioso*, lib. 1. cap. 1. conclus. 5. Perus. *decision.* 77. Valent. tom. 3. disput. 10. quæst. 4. punct. 5. folio mihi 2092. Garcia 2. tom. de *beneficijs*, part. 7. cap. 10. num. 74. Suarez 2. tomo, de *Religion.* tractatu 6. lib. 1. cap. 19. num. 19. Ribadeneyra cap. 15. 17. & 19.

Post hæc scripta editū est S. Domini nostri Greg. PP. XV. decretū, quo decernit confessorios monialium non aliter posse earū confessiones excipere nisi approbati sint ab Episcopo diocesano: à quo decreto pro parte regularium habentium monasteria monialium sibi subiecta supplicatum est, & credo hætenus non esse executioni mandatum, decretum verò huius est tenoris.

S. D. N.

D. GREGOR. PAPÆ XV.
CONSTITVTIO

De exemptorum priuilegijs circa animarum curam, & Sacramentorum administrationem, Sanctimonialium Monasteria, & Predicationem Verbi Dei.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS
SERVORVM DEI, ad perpetuam rei memoriam.

Inscrutabili Dei providentia vniuersalis Ecclesia regimini, meritis licet in paribus, presidentes, pastoralis nostra sollicitudinis partes esse dignoscimus, in eam curam præcipue incumbere, vt ad dignis, & probatis tantum Sacerdotibus sanctæ administratur Ecclesiastica Sacramenta, atque vt virginum Deo sacrarum Monasteria diligentissime custodiantur: & viri assumantur idonei ad prædicationis officium salubriter exequendum. Sanæ Tridentinæ Synodi decretis prouidetur de cautum est, nullum Presbyterum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliis idoneis iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat. Necnon vt in Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum secularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia personarum tam regulares, quam seculares eiusmodi curam exercentes, sub sint immediate in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentum administrationem pertinet, iurisdictioni, et visitationi, & correctioni Episcopi in cuius Diocesi sunt sita. Itaque vt Episcopi vniuersi sub oblatione Divini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus Monasterijs sibi subiectis Ordinaria, in alijs vero Sedis Apostolicæ auctoritate clausuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurant; & inobedientes, atque contradicentes per censuras Ecclesiasticas, aliasque penas, quacumque appellatione postposita, compescerit: Atque vt Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentes, se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, in Ecclesijs vero, quæ suorum Ordinum non sunt, nullo modo prædicare possint sine Episcopi licentia; contradicente autem Episcopo, nulli, etiam in suorum Ordinum Ecclesijs, prædicare præsumant. Verum quia experientia compertum est, Ecclesiastici regimini rationes postulare, vt decretis eiusmodi aliquid adiungatur: maturo deliberatione nostra, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, hac generali, ac perpetuo valitura constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tam Regulares, quam seculares quomodolibet exempti, siue animarum curam personarum secularium Monasterijs, seu domibus regularibus, aut quibusvis alijs

Ecclesijs, vel beneficijs, siue regularibus, siue secularibus incumbentem exercent, siue alijs Ecclesiasticis Sacramenta, aut vni ex illis ministrent præuia Episcopi licentia, & approbatione, siue quoquomodo in dicta curia exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis administratione de facto absque vlla auctoritate se ingerant in his, quæ eiusmodi curam, seu administrationem concernunt, omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diocesani Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, plenè in omnibus subiciantur. Ad hæc tam regulares, quam seculares huiusmodi nullis priuilegijs, & aut exemptionibus tueri se possint, quominus, si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium, etiam regularibus subiectarum, ab Episcopo loci, similiter tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Confessores vero siue regulares, siue seculares, quomodocumque exempti, tam ordinarij, quam extraordinarij ad confessiones Monialium, etiam regularibus subiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo diocesano idonei iudicentur, & approbatione, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & administrantes bona ad eiusmodi Monasteria Sanctimonialium, vt præfertur etiam regularibus subiectarum, pertinentia, siue regulares exierint, siue seculares, quomodolibet exempti, Episcopo loci, adhibitis etiam Superioribus regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad id iuris remedijs cogi, & compelli queant. Licetque Episcopo, ex rationabili causa Superioribus regularibus admonere, vt eiusmodi Confessores, atque Administratores amoueant: ijsque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessores, & administratores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit. Ac similiter possit Episcopus, vna cum Superioribus regularibus, quarumcumque Abbatissarum, Priorissarum, Præfectarum, vel Præpositarum eorumdem Monasteriorum, quocumque nomine appellentur, electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere: absque vlla tamen ipsorum Monasteriorum impensa. Ac demum habeat Episcopus, tanquam dictæ Sedis delegatus, auctoritatem coercendi, ac puniendi quoscumque exemptos tam seculares, quam regulares, qui in alienis Ecclesijs, aut quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licentia, & in Ecclesijs suis, aut suorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumserint. Ita vt Episcopi in superscriptis casibus, & in prænomatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas, alijsque penas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exerere libere, & licite valeant. Decernentes sic per quoscumque Iudices quauis auctoritate fungentes, etiam Sacri Palatii auditores, necnon Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuiuslibet, quauis, aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere. Irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus

Apostolice

Apostolicis in fauorè quarumque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militarium, etiam sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiusvis alterius instituti, et necessarium, & in insidiuo exprimendi, Monasteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Ecclesiarum, & aliorum quorumcumque tam secularium, quam regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut alijs nuncupatis. Conseruatorum deputacionibus, eorumque atque alijs inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minime teneantur, & quibusvis alijs, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatorijs derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut alijs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & inuouatis; etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inferti forent, præsentibus pro expressis habentes, quibus quoad ea, quæ eisdem præsentibus aduersantur, illis alijs in suo robore permansuris, specialiter, & expressè derogamus, ceterisque contrarijs quibuscumque. Ceterum quia difficile foret præsentibus litteras ad singula quaque loca deferri, vt ea tamen omnibus innotescant, mandamus illas ad Valuas Lateranensis, & Principis Apostolorum de Vrbe Basilicarum, atque Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis spacium dimitti, eisque detrahitis, earum exemplar eo in loco relinquere. Ac volumus, vt earumdem præsentium litterarum transumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo Prælati, seu Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, in iudicio, & extra illud, vbi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhibetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat banc paginam nostrorum Statuti, declarationis, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, M. DC. XXII. Nonis Februarij, Pontificatus nostri Anno secundo.

V. Dat. S. de Vrfinis.

Registrata in Secretaria Breuium,

Romæ, ex Typogr. R. Camera Apost. 1623.

Sanchez Seleccion.

In nomine Domini, Amen. Anno à Natiuitate Domini nostri Iesu Christi, M. DC. XXIII. Indictione sexta, die vero octaua mensis Februarij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XV. anno secundo, retroscriptæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valuas Basilicarum S. Ioan. Lateranens. Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, dimissis ibidem earumdem litterarum originalibus appensis per aliquod temporis spacium, & exinde remotis, deinde dimissis earumdem litterarum copijs affixis, vt moris est, per nos Cosmum Modium, & Alexandrum de Rocchis, Sanctissimi Domini nostri Papæ curiores.

OCTAVIVS SPADA Magist. Curfor.

Felix Lucius Persicus Curia Caus. Cam. Apost. Not.

Loco figilli.

DISPUTATIO L.

Num Episcopi iam Parochos possint aliquoties
examinare?

S V M M A R I V M.

- Parochorum iurisdictione est ordinaria, num. 1.
Aliud est posse Episcopum Parochorum licentias reuocare, aliud posse Parochos examinare, num. 2.
In quo consistat pondus questionis, num. 3.
Parochis illiteratis potest coadiutor deputari, num. 4. & 5. & 6.
Ex mente Concilij Tridentini, præcepto constringuntur Episcopi illiteratis Parochis coadiutores deputare, num. 7.
Dolendum Episcopos non deputantes Parochis illiteratis coadiutores, & concubinarios Parochos non punientes, num. 8. & 9.
Ter monendi sunt Parochi concubinarij, vt possint beneficij priuari, num. 10.
Auctoris iudicium, num. 11.
Rationibus probatur à num. 12. vsque ad 15.
Communiter quando Parochus declaratur esse illiteratus, incapax redditur ad confessiones audiendas, non ad alia Sacramenta administranda, num. 16.
Nec excusatur Parochus à residentia, quamuis habeat coadiutorem, num. 17.
Obiectio aduersus Auctoris iudicium, num. 18.
Eius solutio, num. 19. & 20.
Alia aduertuntur, num. 21. 22. & 23.

In primis certum est, Parochorum iurisdictione circa suos Parochianos ordinariæ esse, vt diximus disput. 48. num. 4. vbi Auctores, & rationes retulimus. Secundò maxima animaduersione dignum est, tanquam basis ad dubij resolutionem, aliud esse inquirere, possitne Parochos Episcop. examinare, & aliud, an idoneos iustos queat reprobare. Hoc secundò non posse manifestum reor, ff 3 quia

quia exercitium muneris Parochorum à iure conceditur, a quo sanè priuari non poterunt, nisi ab eo qui sit supra ius, qualis non est Episcopus, sed tantum Pontifex Maximus. In quo sensu arbitror loquutos fuisse Henricum, lib. 6. cap. 6. num. 6. Ochagau. tract. 2. de Confessione, quæst. 40. num. 7. Vazquez tom. de penitent. quæst. 93. art. 3. dub. 5. num. 1. dicens, se non dubitare, non posse Episcopum reuocare Parochorum approbationem, quia eam habent à iure. Posset tamen propter ignorantiam, aut propter delicta suspendi ab officio, aut ei coadiutor aliquis designari. Et à fortiori hanc partem sustinebunt, qui censent ceteros confessarios idoneos non posse ab Episcopo reprobari, hoc est, ab eis iurisdictionem auferri, quam tenet Suarez tom. de penitent. disput. 28. sect. 8. num. 7. & ubi videri probabile ait, talem reuocationem sine causa fore nullam, quauis formidet contrariam partem omnino refellere; dicens, rationes pro sua sententia adductas non esse adeo euidentes, quin relinquunt rem aliquo modo dubiam, & ob id non esse contempnam reuocationem, sed timendam, cum ex illa pendeat valor Sacramenti. Quæ tamen ratio momenti alicuius non est apud aliquos, ut retulimus disp. 44. num. 2. & 3. eo quod inquit, tunc dari iurisdictionem à Pontifice, quando aliquis ex opinione probabiliter absoluit, ut latè diximus illa disp. 44. num. 2. & 3. ubi plures Doctores retulimus, quos comitatur ipse Suarez censens illud probabile esse. At horum Doctorum sententiam ibi impugnauimus num. 10. 13. & 14. Vnde merito Suarez hic dicit, timendum fore sequi opinionem quamuis probabilem, quoties ex illa potest pendere valor Sacramenti. Quod idem dixerat illa disput. 28. sect. 7. num. 7. in fine, referens opiniones, an approbatus ab vno Ordinario possit ubique excipere confessiones, ubi postquam resoluit posse confessarium approbatum in vna diocesi auisculare confessiones in alia, videlicet habentium Bullam Cruciatam, siue aliud privilegium ad eligendum confessarium, ait denique, quod quamuis valde probabilem propositam hanc opinionem existimet, tamen quia res est grauis, & ex ea potest pendere valor Sacramenti, consuleret semper in praxi sequi opinionem securiorem.

Difficultas igitur procedit, nū Episcopus possit iam Parochos examinare, ut videlicet ceptior fiat, qui sint sufficientes, vel non. Et in primis certum est, posse Episcopum vnum, vel alterum Parochum examinare, quando defectus scientiæ adeo notus esset, quod vel nullatenus possit celari, vel errores admissi à Parocho id ostenderent; tunc enim cum errores, vel fama publica se gerant tanquam accusatores in Parochum, ius habet Episcopus vocandi illum ad suum tribunal, & confessionem iudicam ab eo excipiendo (hoc est, per examinationem) scientiæ quantitatem mensurandi, quæ si minus sufficientem quam oportet habere Parochum inuenierit, poterit absque dubio, vel ab officio suspendere, aut illi coadiutorem designare. Ut constat ex Trident. sess. 11. c. 6. per hæc verba: *Quia illiterati, & imperiti Parochialium Ecclesiarum Rectores, sacris minus a, ti sunt Officiis, & alij propter eorum vitæ turpitudinem potius destrunt, quam adificant; Episcopi etiã tanquam Apostolicæ Sedis delegati, eis dē illiteratis, & imperitis, si aliis honeste vitæ sint coadiutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter prouidere possint, quacumque appellatione, & exemptione remota. Eos*

verò qui turpiter, & scandalose viuunt, postquam pramoniti fuerint coerceant, ac castigent. Et si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis iuxta sacrorum Canonum constitutiones, exemptione, & appellatione quacumque remota, priuandi facultatem habeant.

Et ex dicto decreto, Rota in vna Detursen. A rchipresbyteratus 16. Nouemb. 1594. corā domino Peña resoluit, deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore istius decreti non esse attentatam, etiam si sit executata post appellationem interpositam, à sententia eius, qui iudicialiter processit.

Per quod tamen decretum tolli appellationem quoad effectum suspensiuum sed non deuolutiuum, colligitur ex dicta decisione dicere, non iudicandū appellationem esse attentatam, quauis sit executata post appellationem interpositam. Quibus verbis ostenditur, appellationem posse interponi, hoc est, posse causam deuolui ad superiorē; quia tamen resoluit decisio, non esse iudicandā attentatam deputationem coadiutoris, factā etiã post interpositā appellationem, perspicuum est consequi tolli appellationem quoad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum. De his duobus effectibus appellationis sunt iura in cap. *Ad reprimendum*, versic. *Couquefusus*, de offic. ordinat. cap. *Si à iudice*, de appell. in 6. & in cap. *Per tuas*, de sentent. excommunic.

Poterit igitur interponi appellatio ad Metropolitanam, non obstante, quod procedat Episcopus tanquam Apostolicæ Sedis Legatus, nisi quando procederet contra exēptū, ut Delegatus, quia tunc esset ad Sedem Apostolicā interponenda, ut bene docet Garcia 1. tom. de beneficiis, 4. part. cap. 5. à num. 7.

Nec solum Concilij decretum permissionem continet, ex eo videlicet, quod dicat, posse Episcopum deputare coadiutorem illiteratis Parochis, sed præceptum sub mortali obligatis, iuxta text. in cap. *Illiteratus*, 27. distinctione, & cap. *Nisi cum pridem*, de renūtiat. Nam cum de iure Diuino naturali incumbat Episcopis pabulum spirituale suis ouibus ministrare, & ad id dignos, & sufficientes ministros coadiutores habere, sit constitutos esse ipsos Episcopos eodē naturali iure insufficientes repellere, ne fame perire oues sit opus; iuxta illud Thren. 4. *Paruuli perierunt panē, & non erat qui frangeret eis*; vel veneno pro salutari cibo cōtingat illas cibare. Vnde Conciliū dicēs, posse Episcopos illiteratis Parochis coadiutores deputare, solum exprimit quid iuris naturalis obligatione cōpetat illis: & ob id forte per verba præcepti sonantia non est loquutum, eodē quod superfluum videretur & indecorum, Episcopos positiuo constringi præcepto in illis ad quæ naturæ ius ducit deuinctos. Solum igitur Concilium intēdit, Episcopos posse illiteratis Parochis deputare coadiutores, ut videlicet executio deputationis per appellationem interpositam non impediatur, qua interueniente nisi aliās id decretum fuisset, impediretur.

Væ ergo Episcopis non deputatis illiteratis Parochis coadiutores; dolendū sanè aliquos noscētēs palam suam gregem per Parochos illiteratos regi, errores sæpè cōmitti ab ipsis; & tamen minimè curates ministros sufficientes præditos defectus Parochorum supplere; arbitratur enim ipsi suo muneri satis dedisse, Parochos illiteratos siue concubinaros pro paruo tempore incarcerando, & pecuniaria pena mulctando, nec animaduertunt, tunc illos non puniri iuxta formam & dispo-

& dispositionem Concilij. Et experientia præterea compertum est, huiusmodi pecuniarias penas non solum emendationem delicti non inducere, verum aniam exhibere concubinarijs in fordescendi, qui culpam carnalem pecunijs redimere non existimant. Ut bene aduertit Segura de Aualis in *directorio iudicio Ecclesiastico fore*, & Garcia 2. tom. de benef. parte 1. cap. 10. nu. 188. Aduertens itidem, nota auaritiæ iniuri Iudices potius crumenam quam delinquentem punientes quam fugere maximè illos oportere nemo negabit prudens. Et facilitas veniæ incontinentem tribuit delinquenti, cap. *Ut Clericorum*, de vita & honest. cap. *Est iniustus*, in fin. 23. quæst. 4.

Nec scio quo inuentur iure Episcopi non priuantes beneficijs concubinaros ter monitos. Si namque pietate mouentur, quare charitas erga Parochianos inferior erit? Nonne æquius est pati fontem quam innocentem? Si verò querelam vnus priuandi Parochi metuunt, quanam ratione æquo ferunt animo quæ à Parochianis tam iuste sumitur? Vereantur igitur sanguinem Abelis clamantem, & iustam postulatam venditam, non tam iam in Parochum illiteratum, vel concubinarium, aut vtrumque simul habentem (proh dolor!) quam in Episcopum illum non priuantes, aut coadiutorem non deputantem ad minus; quando illiteratus fuerit Parochus & aliis honestæ vitæ, ut decreto Concilij constat. Et concubinaros beneficijs non priuantes Episcopi in contemptam constitutionis Pij V. in ordine Bullarij 5. incidunt, monentis & præcipientis in virtute sanctæ Obedientiæ, quod statuta à Concilio contra concubinaros tã Clericos quam laicos, districte faciant obseruari, reddiduri Deo rationem, si id miserint, Gutt. quæst. *Can. lib. 2. cap. 7. nu. 68. Garcia 2. tom. parte 1. capite 10. nu. 187.*

Ter autem monendos esse Clericos concubinaros, ut suis beneficijs priuari queant, constat ex Trident. sess. 25. de reformatione, cap. 14. cap. *Sicut*, & cap. *Si autem*, de cohabit. Cleric. ubi Doctores, Staphil. dicto titulo *De varijs modis vacationis*, §. *Quādo quis veniat priuandus beneficio*, nu. 4. *Selua de benef.* 3. parte, q. 3. nu. 7. alias 16. Coraf. 3. part. cap. ult. nu. 28. Mand. tit. *de priuati. verb. Concubinarius*, Garcia 2. tom. de benef. part. 1. cap. 10. nu. 182. De qua priuationis pena agūt Bern. Diaz in pract. cap. 73. Jul. Clar. §. *Fornicatio*, nu. 9. verb. *Clericus autem concubinarus*, Guido Pap. de cens. 558. Zabarella conf. 55. & 132. vers. *Itē præsuppono*. Tuschus liter. M. conclus. 357. Ludouicus a Sarauia tract. de *iurisdictione adiunctorum*, quæst. 16. nu. 14. videndus Grillenzonius conf. 19. Otero. part. 3. disput. Farin. 4. part. quæst. 136. & part. 1. conf. 38. 78. & 85. Rizius part. 1. decis. 76. Hieron. de monte *varijs Iuri*, q. 18. nu. 48. Hamad. leg. 32. gloss. 5. nu. 6. tit. 5. parte 1. & leg. 43. gloss. 2. nu. 3. tit. 6. part. 1. Perez leg. 23. verb. *Quæri tamen potest*, tit. 3. lib. 1. Ordin. Matienz. leg. 6. glossa 2. à nu. 23. tit. 8. lib. 5. nouæ Recopil. Menoch. de arbit. cap. 41. Rebuf. de concord. tit. de publ. concub. verb. *Prima ergo pœna*. Zerol. in *praxi Episcop.* part. 1. verb. *concupinarij*, §. 3. pag. 60. Comito lib. 1. q. 57. Reginald. in prax. lib. 30. tract. 3. nu. 154. Valasc. tom. 1. allegat. 34. nu. 7. Ledesma parte 2. summ. tract. 27. cap. 18. & dictus Garcia 2. tom. de benef. part. 1. cap. 10. nu. 158. qui plures refert. Quæ tamen pœna priuationis beneficij non procedit in simplici incontinentia absque qualitate concubinatus, ut constat ex declarat.

adduct. à Garcia illo cap. 10. nu. 186. Huiusmodi verò monitionem non debere fieri in genere, id est per edictum, sed in specie, nominata persona rectè aduertit Ludouicus à Sarauia tract. de *iurisdictione adiunctorum*, quæst. 16. nu. 12. idque per Cardinales fuisse declaratum testatur Farinac. dict. sess. 25. cap. 14. & Marcill. lib. 4. tit. 15. cap. 1.

Authoris iudicium.

Edacta igitur est vniuersa difficultas an valeat Episcopus vocare ad examen omnes parochos generaliter, quamuis nulla præcedat infamia imperitiæ ipsorum. Quod tamen posse non dubito: nã ideo diximus disputat. 48. nu. 24. posse Episcopum vocare ad examen confessarios tam sæculares quam Regulares, ut videlicet experiatur, an sufficientes sint, vel nō, quia fundamentum sufficientiæ mutabile & variabile est, qualis est scientia & boni mores, & quia leges seu facta ab vno Legislatore seu superiore potest successor derogare, nisi superior ius aut Legislator obstit. Propter eadē igitur rationē fas erit illi vocare ad examen Parochos vniuersos, ut ei per experientiam innotescat, an illorum scientia sit extenuata & boni mores mutati, cum Parochi nullo possint iuari iure, aut exemptione magis quam ceteri confessarij.

Nec minoris esse momēti visitare Parochos in externis, quam internis neminem credo in dubiū reuocare; at habet Episcopus ius visitandi annis singulis (ut ex Concilio Trident. sess. 21. cap. 8. constat) Parochorum vitam & mores: quare igitur impeditus erit illorum scientiam perquirere? Porro nisi examinentur Parochi, non posse verba Concilij plenè saluari reor. Ait enim Concilium debere Episcopum visitare beneficia curata; & prospicere, an cura animarum rectè exerceatur; de quo Farinacius super dictū cap. at nisi preuio examine non posse prospicere, num rectè minusve exerceatur animarum cura, certum arbitror. Nã animarum cura non præcipue sua est in eo quod Parochus Sacramenta petentibus ministrat, sed etiam in eo quod rectè. Vnde quamuis Parochiani non conquærantur sibi nōn ministrari Sacramenta, possent hi conquæri si minus rectè quam expedit, ministrantur. At nisi perquiratur Parochorum scientia, seiri nequaquam poterit, num rectè ministrantur Sacramenta, vel non, præcipue Pœnitentiæ. Igitur ut mens, & Concilij verba verificentur, contententis tenēri Episcopos explorare, an animarum cura rectè exerceatur, vel non, opus esse videtur Parochorum scientiam per examen mensurari. Et licet defectus & errores in confessione admissi, cum occulti sint à pœnitentibus nō cognitī, quærelæ locum non præsent, non ob id minori remedio digni sunt habendi quam externa, quæ palam suū defectum ostendunt.

Porro quamuis à principio collationis Parochialis beneficij scientia Parochorum fuerit nota, decursu temporis diminui potest, & sicut singulis annis vult Concilium Parochos visitari, & Episcopus singulis annis de ipsorum vita & moribus inquit it; non obstante quod antecedente anno reprehensione aliquid dignum non inuenierit, ea ductus ratione; quod possit euenire præfenti anno, quod in præterito defuit, eadem itidem ratione esse valde consonum videtur scientiam Parochi perquirere. Imò ad id esse constitutum Episcopum sūt rati

rati aliqui docti quos consului. Vnde hac ductus ratione D. Andreas Pacheco Episcopus Segouienf. & nunc meritisimè Inquisitor Generalis, Parochus examinavit. Idè egit D. Ioan. Manuel Episcopus Siguntinus, & D. Castilo Episcopus Calagurritanus his temporibus.

13 Nec video quā ratione singulis annis parochos examinare non expediat Episcopis, si verba Concilij iuxta illorum proprietatem sint accipienda, vel saltem biennio. Cum enim teneatur Episcopus totam suam diocesim ad minus biennio visitare, vt ex Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 3. & præcipuum visitationis munus magisque necessarium sit curare Sacramenta rectè administrari, sit, saltem biennio scientiam parochorum experiri fore medio examine, vt inde notitiam possit sumere Episcopus de recta vel non recta Sacramentorum administratione, nisi aliàs Episcopus sit certus possit omnes suæ diocesim parochos sapiētes esse; & scientiam tempore accepti beneficij comparatam extenuatam non esse: quod tamen difficilimū erit cognoscere sine examine in pluribus.

14 Nec excusabuntur Episcopi examen omittētes, per non vsum ille enim conferre ius non valet præscriptionis aut consuetudinis parochis: ex actu enim negatiuo, seu ex non vfu non inducitur consuetudo, cum sit communis actū repetitio, cap. consuetudo, 1. distinctione, cap. ita nos, 25. quest. 2. vt disput. 26. nu. 16. nisi habeat tacitum actum contra dispositionem iuris vt non deferendo tonfuram, Abb. in cap. Ioan. nu. 9. de clericis coniugatis. Porro non vsum non posse inducere consuetudinem, docet Vazquez 1. 2. tom. 2. disput. 177. cap. 6. nu. 54. cum Burgen. in l. 1. Tauri num. 164. bene aduertens, consuetudinem introduci non posse ex non vfu, quādo casus videlicet non occurrit. Garcia 2. tom. de benef. Nam cum cōsuetudo introducatur moribus vtentium, hoc est vfu, per nō vsum qui nihil est, introduci non potest, cum que consuetudo legitime debeat esse introducta vt legem abrogare valeat, consequitur, per non vsum nullā legem abrogari posse. Et nec etiā ius præscriptionis posse acquirere Parochos, quod videlicet non examinentur, constat etiā. Nam vt optimè aduertit Vazquez supra nu. 8. consuetudo & præscriptio solum differunt sicut commune & speciale, quatenus omnis præscriptio est consuetudo, non verò omnis consuetudo est præscriptio: nam hæc est consuetudo quædam ex vfu orta super rem aliquam certam, vt circa locum aliquem determinatum, vel circa personam determinatam, vel circa vtrumque simul. Consuetudo verò circa facta hominum solum versatur: vnde si puer non vsum cōparari nequit cōsuetudo fauens parochis quoad non examinationē, eadem itidem ratione nec præscriptio quæ idem est cum consuetudine & tantum discriminantur tanquam superioris & inferioris.

15 Similiter se excusari minimè quibunt Episcopi ex eo, quod omittentes examen, Doctorum probabilem sequantur sententiam; nam nullum vsque modo inueni ex pluribus, dicentem non posse Episcopum parochos examinare, sed tantum decernunt non valere illorum approbationem, reuocare generaliter. At iam diximus nu. 1. iogè diuersum esse posse Episcopum ad examen parochos vocare, vel fas fore approbationes reuocare ante examen: hoc non posse admittimus, eo, quod de iure parochorum approbatio habeatur tanquam quid annexum ad parochi munus, quod à iure

confertur media electione Episcopi: semel autem collatum pendet in conferuari solum à iure siue à Pontifice, qui est supra ius. Vnde licet Episcopus possit precipere cæteros confessarios ad examinationem venire, aut à confessionibus cessare, id non poterit parochis, sed tantum censuris vel alijs poenis aut pecuniarijs multis constringere ad examen, cum ante examinationem in ipsius potestate non sit approbationem seu iurisdictionem parochorum auferre vel suspendere, animaduersa vero iam per examinationem imperitia, naturali iure constringuntur Episcopi insufficientes parochos repellere, & tunc propriè nō aufert Episcopus iurisdictionem, sed præmissa declaratione insufficientiæ, ius & Pontifex reuocantur assistunt immediatè, à quo cum pendeat solum quoad conferuationem, sic & quoad destructionem.

16 Non tamen illiteratus parochus cui deputatur coadiutor sic ab Episcopo denunciatus per sententiā incapax propterea redditur ad omnia parochi munia, sed tantum ad illa quæ ad sui exercitationem, scientiā & literaturam prærequirunt, vt ad audiendas confessiones. Vnde ad matrimonio assistendum inhabilis nō redditur, vt docet Sancius lib. 3. de matrimonio, disput. 21. nu. 11. & 12. Basilius de Leon, lib. 5. de matrimonio, cap. 17. nu. 13. cum ad id solum vt fide dignus testis consideretur a Concilio, sess. 24. cap. 1. de reformat. cuius personam quilibet quantumuis rudis gerere poterit. Quod si adeo ingens sit parochi infirmitas, quod Baptisma, extremam Vnctionem, Eucharistiam infirmis ministrare ignoret, & id declaret Episcopus, carebit illicò Parochus iurisdictione etiam ad hæc ministranda Sacramenta: quæ si ministrat, poterit puniri tanquā alieni muneris susceptor. Vnde notantur sacra Tridēntina Synodus, cap. illo 6. sessionis 22. coadiutorem deputari precipit: coadiutor verò non dicitur qui vniuersum parochiæ onus sustinendum accipit, sed qui parte qua proprius beneficiarius à labore releuetur. Vnde ex mente Concilij coadiutorem deputatis, aliquid agendum à proprio Parocho consentit.

17 Et ob id a residentia Parochus illiteratus & cui deputatus fuit coadiutor, non excusatur, cum ipse in aliquorum Sacramentorum administratione iuare coadiutorem sit constitutus, & rebus externis Ecclesiæ tanquā ministrator assistere: Quod docet Garcia 1. tom. de benef. 4. part. cap. 5. num. 8.

18 Calumniari tamen contendet quis nostram conclusionem. Nā Parochus medio examine adquisiuit ius, quod videlicet declaratur tanquam idoneus ad munus Parochiale absolute & non limitatè pro aliquo videlicet tempore: igitur ius habet iustitiæ, quod semper reputetur habilis, dum ex indicijs sufficientibus oppositum non constiterit, ex regula Doctorum, Nemo presumitur malus, nisi probetur contrarium, desumpta ex cap. Dudum, de præsumpt. & ex cap. vniço, de seruitio, & ex leg. Seruus. ff. de manumiss. testamento, & ex leg. Quoties, 2. ff. De his quæ in testamento de lentur, & cap. Inter dilectos, de fide instrument. Et quia quem primò approbare non potest, ff. De adult. leg. Si vxor. §. vltim. Cod. de testibus, leg. Si qui testibus, & de ædilit. edicto, leg. Quod si noluit, §. In festum, de quo Oldradus consil. 18. & ex regula iuris, Dubia in meliōre partem sunt interpretanda. Sicut enim iudicium valde temperatum esset, suspicari de aliquo absque indicijs, deperditis affectum esse moribus; & magis temerariū, si aliquan-

si aliquando opera virtutis fuisset executus, vt bene Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 4. num. 34. Eodem sanè modo temerariam iudiciū erit suspicari de Parocho semel reputato idoneo, posse iam incidisse in imperitiā, & ob id opus esse examinatione; iniuria namque fit ei ex illa suspitione concepta, quod videlicet exequitur forte suum munus indebitè. Et sicut lethale crimè est, iudicem condemnare aliquem ob solam suspitionem ex leuibus exortam indicijs, vt fatètur vniuersi, & bene Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 2. num. 8. Sic itidem crimè erit Parochum semel probatum absolutā idoneum, condemnari ad examen. Quæ rationes pariter militat in quocumque cōfessario semel approbato, cui etiam inferri iniuria videtur, si ad nouum examen accedere compellatur, quando indicia nulla præcesserint de illius insufficientia.

19 Huiusmodi tamen argumentum adeo magnificet quidam doctus, quem consului, quod se illo conuincit fateretur, & iniuriam irrogare Parochis, & quibuscūque alijs confessarijs semel approbatis Episcopū denudò examinando arbitrabatur. Quod tamen non vrget: nam vt bene aduertit Diuus 1. hom. 2. 2. quest. 60. art. 4. ad tertium, & ibi Caiet. Lessius libro illo 2. cap. 29. dub. 4. num. 42. Valent. tom. 3. q. 4. disput. 5. punct. 4. mihi fol. 1022. Margarita Confessorum, fol. 20. quādo agitur de vitando damno, vel de adhibendo remedio, suspiciones, & dubia sunt in deteriorem partem accipienda, non quidem iudicando, v. g. approximare nobis furem, vel improbum, vel habendum pro tali, sed iudicando, ita exterius cauendū, & sibi illique consulendum, ac si dubia esset eius hominis approximantis probitas.

Hoc modo dum accipimus ignotum hominem in ædes nostras, vel cū ipso iter agimus, ita cauemus rebus nostris, ac si cubia esset eius probitas, nullo tamen modo illi habemus pro improbo de facto, sed solum possibile esse improbum, vel furem esse qui nobis nocere possit iudicamus. Quia ratione ductū diximus disput. 2. num. 5. nō delinquere matrem includentem filia in cubiculum dum sola manet, ne videlicet aliquid inhonestum eueniat: ob quam etiā rationem superiores ob indicia quædam dubia, vel suspitionem oburgant subditos, poenitentias imponunt, aliqua remedia illis corrigentes adh. bent, tanquam si ipsos malos putent, quāuis illos malos esse de facto non arbitrentur, sed illorum intentionem excusent: licet hi cauere debeant, ne, vel modum excedant, vel illos alijs suspectos reddant, vel de illorum virtute diffidere videantur, vt bene animaduertit Lessius lib. 2. c. 29. dub. 4. num. 42. Eodem itidem modo poterit Episcopus suspicari de Parochis, non quod reuera insufficientes sint, sed exterius ita agendum esse cū illis ac si dubia positiuè esset illorum peritia, illos videlicet examinando: sicut vt diximus, fas est mihi itineranti cum ignoto socio, me & omnia mea tutò consistere, & alia agere erga ipsum, ac si esset illius dubia probitas, eo quod Episcopus in illa suspitione agat de vitando damno potenti euenire Parochianis ex imperitia Parochi, & de adhibendo remedio: vnde Episcopi non tam suspicio quā cautio erit dicenda. Ex eo verò quod superiores cauti sint, & seduli in vitandis damnis, & remedijs adhibendis, non poterunt conueniri iustè subditi, sicut nec iustè querelæ haberent causā Regulares, quod illorum iurior noctu cellulas inuisat sine cognoscendi, num

constitutiones, & regulæ obseruentur ab ipsis, vel nō, Torres de iustitia, disput. 4. dub. 3. num. 16. & tom. de fide, disput. 89. dub. 5. Lorca 2. 2. disput. 45. num. 11. & 12. Bañez 2. 2. quæst. 33. art. 3. dub. 2. conclus. 3. ob id Christus Matthæi 10. dicit, *Esote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ*, quasi dicat: Invidias illorum qui vobis poterunt aduersari, fugite & ab illis caute exterius, intentione tamen simplicitatem columbæ imitami, id est, estote candidi, & sinceri.

Quapropter argumentū solum conuincit non posse Episcopū absque iniuria Parochorū suspicari nullis præmissis indicijs, reuera esse omnes, vel aliquos ignaros, at ex suspitione ita se gerere cum illis oportere, ac si esset dubia eorū sufficientia, iniuriosum nequam est: nam quoties occurrunt, simul esse prospiciendum pro alio, & pro fe, & bono proprio mederi non possit si consulatur alieno, iniuria nulla committitur non consulendo bono alieno, vt bono proprio prospiciatur: at Episcopus examinans parochos bono proprio, & communi consulit, abstinens verò ab examine, bono particulari parochorum. Vnde regul. *Nemo presumitur malus nisi probetur contrarium*, accipienda est, quod nemo videlicet præsumatur esse reuera malus de facto, nisi probetur, nō verò quod ob cautionem non possit agi cum illo exterius ac si esset malus, interius tamen, & secundū affectum non habendo illum tanquam improbum, vt bene aduertit Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 4. num. 40. Et quamuis iudex non possit damnare vllum absque sufficientibus indicijs, aliàs iniuriā grauem irrogaret reo, poterit tamen Episcopus parochos examinare, quia inde non condemnatur parochi, sed præcauetur futurum damnum: at reū condemnans iudex non tam præcauet damnum futurum, quā crimen præteritum punit. Tantūque abest cautionem de suspicato malo peccatum fore habendam, quod potius pars prudentiæ sit & virtus ab alijs distincta, vt optimè docet D. Thom. 2. 2. quæst. 50. artic. 8. & ibi Caietan. bene aduertens quod actus ieiunandi propter castitatem quando oportet, eget cautione, vt homo euitet ire ad socios tales qui inuitent ad soluendum ieiunium; extendique cautionem animaduertit D. Thom. non solum ad impedienda mala manifesta, sed etiam occultata, quæ cum mala sint, speciem tamen continent mali, ideoque incautos appellamus qui incidunt in quoduis horum, vt bene notauit Caietan. Ad circumspectionemque attinet interius suspicari quænam mala euenire nobis queant, vt ait D. Thom. 2. 2. quæst. 50. art. 7. Quapropter incircumspectos dicimus, qui nō vident circūquaque, incautos verò qui licet circūspiciant omnia, non tamen studēt, vt vitent mala quæ præuident, quod rectè satis fuit animaduertit à Caietano in fine artic. 8.

20 Nec postquam adquisiuit parochus semel approbationem, ius habet iustitiæ, quod iterum non examinatur, cum examē in fauorem boni communis sit necessarium, cui cedere debet parochus, quamuis cū incommo boni proprii, sed tantum habet ius iustitiæ quod non impediatur eius iurisdictione, si cum idoneum esse constiterit Episcopo. Quo etiam sit cæteros confessarios examini comparentes, & idoneos inuentos non posse facultate auscultandi confessiones priuari, quia supposita idoneitate ius habent iustitiæ ad continuandum confessionis munus. Nam eo ipso quod ad examen admittuntur, inter Episcopum, & ipsos pactū virtuale

virtuale intercedit: conferendi videlicet facultatem ad confessiones si idonei inueniantur, alias confessarij laborem examinis nollent subire, & exoptarent potius non admitti ad examinationem, quam post illam reijci, idoneitate inuenta, cum semper turpius eijciatur hospes quam non admittatur, vt constat ex cap. *Quādo*, de iure iurando.

21 Quod si facultas ad excipien. las confessiones denegatur confessarijs per examen repertis idoneis, quamuis in eo iniuria grauis irrogetur, negatio facultatis valida erit, & consequenter illi validè absolueri nequibunt, quia ab Episcopo iurisdictionem nequaquam accipiunt, nolente eam impertiri, nec a iure aut Pontifice (qui solet aliquando iurisdictionem impendere, quando ea iniuste ab inferiori iudice denegatur.) Nam nullum habetur expressum ius quo id caueatur, nec ex epicheia potest deduci tunc tradi a summo Pontifice. Nam conferre, vel non, facultatem ad confessiones, competit iure ordinario Episcopis; quod euertere non vult Pontifex ob bonum commune, quamuis aliquando intercedat iniuria alicuius in particulari.

22 Vnde minus benè Suarez tom. de *Penitentia*, disput. 28. sect. 8. nu. 8. asserit probabile esse, reuocationē licentiæ factam sine causa esse nullam, & consequenter a confessarijs non tolli iurisdictionem. Nam vt probauimus non a iure, nec a Pontifice, nec ab Episcopo in illo euentu impartitur, quamuis censeat ipse Suarez esse dubiam & timendam, vt diximus nu. 2.

23 Et longè minus verisimile est, quod quidam doctus quem consului asseruit, videlicet confessarios non cōparent examinationi, peccare grauius, si confessiones excipiāt, at validè absolueri, quia in potestate Episcopi nō sit ab illis iurisdictionem auferre, nisi per examen, insufficientia cognita, priuenter. Quod quidem falsum est: nam posse Episcopum ob iustam causam licentias confessariorum reuocare, nullus ambigit: at iustam esse causam reuocationis resistentiam ad examē, pariter certum est.

Dictū hactenus est de visitatione ab Episcopo habenda erga scientiam & mores Parochorum: modò desiderare posset merito quis, quid erga visitationem capitulorum Ecclesiarum Cathedralium & aliarum Ecclesiarum maiorū agendum esset ab Episcopis, quæve praxis seruanda. Quia tamen de praxi aliqui egerunt Doctores, nullus tamen, quem viderim, egerit ex professo, id quod maximè opus erat, videlicet. *An per proprias personas teneantur Episcopi capitula Cathedralium visitare, vel possint visitandi munus committere alteri?* Visum fuit mihi valdè necessarium, huiusmodi rem non obiter vt alij, sed exactè examinare.

AN EPISCOPI TENEANTUR
visitare Capitula Ecclesiarum Cathedralium
per proprias personas, vel visitationem possint
committere suis Vicarijs?

S V M M A R I V M.

Suadetur teneri Episcopum visitare capitula per propriam personam, nu. 1.

Propositur responsio aliquorum & refertur, num. 2. & 3.

Euasio aliorum diruitur, à n. 4. vsque ad 10. inclusiuè.

Effugium aliorum adducitur & impugnatur, nu. 11. 12. & 13.

Qualiter sentiant alij, & eorum Doctrina euersio, numero 14. & 15.

Explicatio adducta ab aliquibus ad caput. 4. sessionis 6. Concilij Tridentini de visitatione capitulorum loquentis adducitur & reijcitur, nu. 16. & 17.

Declarationibus Cardinalium se tutari conantur capitulares, quòd videlicet Episcopus per propriam personam constructus sit capitula visitare, nu. 18. & 19. Auctoris iudicium, num. 20.

Confirmatur Auctoris iudicium pluribus exemplis deductis ex Concilio Tridentino, à nu. 21. vsque ad 26. inclusiuè.

Contendant aduersarij prædicta exempla euertere, num. 27.

Allorem Doctrina confusio, nu. 28. 29. 30. & 31.

Alia maximè aduertenda impugnatio adducitur contra aduersarios, nu. 32. & 33.

Coadministratores huius Toletanae diocesis debet concurrere simul in spiritualibus cum serenif. Infante Cardinale, nu. 34. & 35.

Nisi concordēs sint in mandatis rerum spiritualium, serenif. Infans, & coadministratores, mandata non tenebunt, num. 36.

De iure legitima etas in Episcopis ad regimen rerum spiritualium debet esse triginta annorum expletorum. Vnde serenif. Infans Cardinalis, vt ante illam etatem gubernet in spiritualibus, opus illi erit facultatem adipisci à Sum. Pontifice, nu. 37.

Argumentum vrgens adducitur, quòd iurisdicō in spiritualibus non sit concessa à Sum. Pontifice serenissimo Infanti in tam tenera etate, nu. 38.

Licet daremus constructos esse Episcopos per proprias personas capitula visitare, hoc intelligendum erit, nisi ipsi sint legitime impediti, nu. 39.

Capitulum non posse visitari a Vicario solum, sed interesse debere personaliter Episcopum, probatur ex Concilio Tridentino, sess. 6. c. 4. de reformatione, cuius hæc sunt verba: *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum illorumque persona nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs, quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores, tueri se possint quominus à suis Episcopis, & alijs maioribus Prelatis per se ipsos solos, vel illis quibus sibi videbitur adiunctis iuxta Canonicas sanctiones, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari etiam auctoritate Apostolica possint & valeant.* Vis igitur iuris capituli in illis verbis sita esse videtur. *Quominus à suis Episcopis, & alijs maioribus Prelatis per se ipsos solos Capitula visitari valeant.* Si namque Concilium ab Episcopis, & solis, & per se ipsos visitationis munus agendum decernit, nullum dubitationi locum relinqui conspicitur, posse visitationi incumbere alium qui non sit Episcopus, & qui non personaliter nō interfit, siue solus ipse visitationē exequi velit, vel secum coadiutores adipiscat, qui secum illam peragant. Igitur cum Vicarius Episcopus non sit, v. g. Toletanus (nam ceteri aliterius diocesis Præsul esset, nihil interesset) facultate visitandi Capitulum nequaquam potitur.

Nec

2 Nec momenti esse deprehenditur aliquorū responsio, videlicet Vicarium iurisdictione Episcopum esse, qua nūis non dignitate, & illud sufficere vt menti Concilij sit satis, ob idque vnum & idem, constituere tribunal. cap. *Non putamus*, de consuet. in 6. cap. *Romana*, de appell. eodem lib. 1. 2. c. *de officio eius qui vicem alterius gerit*, Couarr. in pract. cap. 4. num. 4. Rolād. à valle consil. 86. num. 33. volum. 1. Sbrozius de *vicario Episcopi*, lib. 2. quæst. 57. Et nomine Episcopi ceteri inclusum eius vicarium probat cap. 2. *de officio ordinarij*, in 6. Glossa verb. *Per Episcopos*, in cap. vnicio *de capell. monachorum*, in 6. Archidiaconus in cap. *Beatina*, 63. distict. verif. *sed casu de foro compet.* Et ex eo a vicario ad Episcopum non dari appellationem est apud vniuersos receptum (vno vel alio renitente:) iuuat Decius in cap. *Dilecti*, el. 3. num. 4. extra de appellat. Pazin praxi tom. 2. prælud. 3. nu. 3. Marquelanus de commission. vtriusque signaturæ 1. par. c. 6. nu. 67. Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum, fol. 22. nu. 9. Cum enim visitandi munus & actio iurisdictionalia Episcopi sequatur, & non Pontificalia, iurisdictione Episcopi pollentem, visitationem posse explere erit notum.

3 Voluntariè nimis & absque fundamento traditur responsio. Nam Concilium quoties de Episcopis mentionem gerit, præfatæ distinctionis non meminit: quam ergo ratione credemus hic taliter diuisisse? Præterea licet Vicarius Generalis Episcopi iurisdictione Episcopus sit, cum ordinaria fruatur potestate sicut ipemet Episcopus, & vnum constituat tribunal, de quo ad eundem Episcopum non datur appellatio, tamen nunquam Concilium consentit appellatione Episcopi Vicarium denotari, sed vnum appellans Episcopum, alterum Vicarium, quæ ab vnoquoque sint agenda, decernit: vt constat sess. 13. c. 1. de reformat. vbi decernit, quòd in causis visitationis, vel correctionis, seu habilitatis vel inhabilitatis, non criminalibus, ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario Generali ante definitiuam sententiam ab interlocutoria vel alio quocunque granamine non appelletur. Et iterum subdit, quòd nec Episcopus seu Vicarius appellationi huiusmodi, tamquam frivola, deferre teneatur. Et in cap. 2. & 3. eiusdem sess. Episcopum a Vicario Generali distinguit, & in c. 4. quid Episcopum, & quid eius Vicarium circa depositionem, & degradationem delinquentium clericorum agere oporteat, statuit: & sess. 25. c. 6. statuit, quòd dum extra visitationem procedit Episcopus contra aliquem de Capitulo, cum ipso vel cum eius Vicario duo ex Capitulo adiungantur, ad formandum processum. In Ecclesijs verò non exemptis opus non esse adiuctis, qui cum Episcopo aut eius Vicario concurrant. Et sess. 24. c. 18. decernit examinari debere ab Episcopo, siue eo impedito, ab eius Vicario Generali omnes, qui ad consequendum beneficium curam animarum habens fuerint descripti. Et sess. 24. c. 6. stabilit, in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ referuatis posse Episcopos per se ipsos, aut Vicarium absolueri. Et postea subdit, in hæresis crimine Episcopis tantum nō eorum Vicarijs id esse permissum. Et sess. 25. c. 16. renuntiationem esse nullam factam a Æ eligioso, nisi cum licentia Episcopi siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, statuit. Et dicta sessione c. 17. explorandam esse puellæ voluntatem ante professionem per

Episcopum, vel eius Vicarium. De quo videndus Azor 1. tom. lib. 12. c. 18. Ecce Concilium in præfatis locis (an adsint alia in Concilio inuenire non potui) Episcopum a Vicario Generali scernere; & quæ vni, quamnam alij agenda competant, statuit. Non ergo ex mente Concilij credendum erit appellatione Episcopi illum venire qui iurisdictione Episcopi potitur, si dignitate Episcopali careat.

4 Nec suffragatur alij euasio distinguens duplex genus Ecclesiarum. Vnum illarum quæ exemptæ erant ab Episcopi visitatione per adeptum ad id privilegiū, vel per consuetudinem, sententijs, concordias, vel iuramentum inter Episcopum & Capitulum emissum, quo Episcopus constringebatur non visitare illud, visitabatur tamen ab Ecclesiæ Decano, vel alia dignitate designata ad id muneris agendum. Aliud Ecclesiarum genus aderat, earum videlicet quæ exemptæ non erant a visitatione Episcopi, sed illi subdebantur ex iuris communis dispositione. Inquiunt igitur, Concilium in dict. c. 4. tantum loquutum fuisse de Ecclesijs exemptis, & illas visitandas fore ab Episcopo per propriam personam, siue solus eligat visitationi incumbere, siue cū adiuctis sibi visis interesse decernat, & quoad has Ecclesias solum modum seruandum in visitatione præscripsisse: illum verò qui seruandus esset in visitatione Ecclesiarum non exemptarum, & quæ ante Concilium subditæ existebant visitationi Episcopi iuxta dispositionem communis iuris, non inuouasse, sed antiquæ dispositioni iuris reliquisse. Cum verò de iure possint Episcopi ea quæ sibi competunt ex iurisdictione alij delegare, inferunt posse quoque per alium visitationem celebrare in Toletana, v. g. Ecclesia quæ exempta non est.

5 At prædictum effugium veritate vacuum esse, non grauior ostendere. Nam si tantum in Ecclesijs exemptis stabilit Concilium propriam personam Episcopi visitationi interesse, vel id statuitur tanquam onus, vel tanquam fauor dictarum Ecclesiarum exemptarū: tanquam onus constituere æquū nō erat, iustam namque querelæ ansam arripere possent exemptæ Ecclesiæ, quòd eis potius, quam nō exemptis intolerabilis iugum iniungeretur. Nec in fauore esse decretum constat, cum itidem non exemptæ Ecclesiæ iustè satis conquererentur se fauore quo non exemptæ afficiuntur, priuari: cum enim ipsæ Episcopi visitationi subditæ semper extiterint, maiori fauore dignæ ab Episcopo impertiri, quam non exemptæ erunt iudicadæ.

Hæcque confirmatio maiores vires imprimi impugnationi. Duo intendit stabilire Concilium in prædicto capite 4. Primum scilicet qualis sit seruandus modus in Cathedralium visitatione. Secundum irritas & nullas reddere omnes exemptiones, sententijs, consuetudines, concordias, & iuramenta a prædicto modo seruando in visitatione deuiantia. Quatenus igitur Concilium primum intendit, omnes Ecclesias Cathedralium, & alias Ecclesias maiores videlicet Collegiatas comprehendit, decernens scilicet omnes Ecclesias Cathedralium & alias maiores ab Episcopis per se ipsos solos, vel illos quibus sibi videbitur adiunctis visitari, & corrigi valere. Quatenus verò secundum intendit, videlicet omnes exemptiones, consuetudines, &c. contrarias dicto decreto irritas reddi & nullas, solum comprehendas in Ecclesijs exemptis est manifestum. Fit ergo omnes Ecclesias Cathedralium, & alias maiores inclusas

inclusas esse sub hoc decreto, quoad modum visitationis seruandum & præscriptum in illo. At modus designatus a Concilio seruandus circa Cathedralium visitationem, in eo consistit, quòd ab Episcopis per seipso solos visitentur, vel ad summum cum Episcoporum personis adiungantur alia. Igitur falsò supponit euasio ab aliquibus adducta prædictum Concilij caput 4. solum locutum fuisse de Ecclesijs exemptis in seruanda forma visitationis.

7 Vnde declarationes Cardinalium, & Rotæ decisiones (si quæ sunt decernentes d. cap. 4. loqui de Ecclesijs exemptis, eo sensu id censent quatenus irritat & nullas reddit exemptiones, consuetudines, &c. illarum. Non tamen quia Cardinalium declarationes, & Rotæ decisiones inficiuntur loqui Concilium de Ecclesijs non exemptis secundum eam partem, qua per ipsum constituitur seruandus modus in visitatione Cathedralium & aliarum maiorum Ecclesiarum.

8 Notanter dixi, si quæ sunt Cardinalium declarationes, & Rotæ decisiones: nam illæ quæ adducuntur à Farinac. in cap. 4. sess. 6. & in cap. 6. sess. 25. minime probant prædicta capita 4. & 6. tantum loqui de Ecclesijs exemptis; imò oppositum dicitur in declaratione, adducta à nobis infra num. 10. Decipiuntur tamen aliqui arbitantes caput 4. tantum loqui de Ecclesijs exemptis, quia in principio illius capit. hæc asserit Farinacius: *Episcopus sua Capitula visitare potest, & corrigere, si non sunt exempta; si verò exempta essent, seruanda est forma præscripta à Concilio sess. 25. cap. 6. de reformat.* Sed non animaduertunt in cap. illo 6. sess. 25. duo decerni. Primum, quòd obseruetur in visitatione omnium Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum decretum cap. 4. sess. 6. Secundum, quòd Episcopus extra visitationem procedens contra aliquem ex capitularibus, adiunctos sustineat ad actus processus in Ecclesijs exemptis; in non exemptis verò minime opus erit ei adiunctos habere. Quando igitur Concilium loquitur de seruanda forma in visitatione Ecclesiarum, tam exemptas, quam non exemptas comprehendit: quando vero loquitur de seruanda forma extra visitationem, diuersimodè loquitur de exemptis, ac de non exemptis. Vnde Farinac. declaratio duo dicit, & quòd Episcopus sua Capitula visitare potest, & quòd etiam potest corrigere: quando ergo dicit posse Episcopum sua Capitula visitare, & corrigere si non sunt exempta, vox, *si non sunt exempta*, coniungi debet ad vocem, *corrigere*, quòd sensus sit, quòd potest sine adiunctis corrigere Capitulares: si vero exempta sint, adiunctos habere opus erit: non vero vox, *si non sunt exempta*, coniungi debet termino *visitare*: quasi sensus sit, quòd exempta non possit visitare: oppositum enim directè dicitur in illo cap. 4. cum dicat Concilium, Capitula visitanda fore ab Episcopo nullis exemptionibus obstantibus, &c. Vnde exemptio attendenda tantum est dum extra visitationem procedit Episcopus; in visitatione verò pares illas efficit Concilium.

9 Quæ ut dilucidiora reddantur, perpendendum est valde, non esse idem Concilium sumere occasionem ex vno ad decernendum aliquid, & quòd tantum loquatur in decreto de eo, de quo sumperat occasionem. Contingit enim sæpè moueri ex vno, & tamen plura alia decernere, sicut in sess. 23. cap. 15. decernit, nullum Sacerdotè sæcularum, vel regularem posse auscultare confessiones absque approbatione Ordinarij; & tamè

ad illud decretum constituendum occasionè sumpsit ex eo quòd plures essent regulares habentes privilegia ad excipiendas confessiones absque approbatione Ordinarij, imò ipso renitente. Quamuis igitur fateamur Concilium sumpsisse occasionem ad constituendum illud cap. 4. sess. 6. propter plures Ecclesias exemptas non subditas Episcoporum visitationi, non propterea inferre oportebit decretum in illo cap. solum se extendere ad Ecclesias exemptas comprehendere, quòd ex dicendis postremò probabitur.

10 Denique conuincitur dictum cap. quartum, sess. 6. loquutum fuisse tã de Ecclesijs exemptis, quam non exemptis, secundum illã partem quæ decernit modum seruandum in visitatione: nam idemmet Concilium sess. 25. cap. 6. statuit, vt in omnibus Ecclesijs; Cathedralibus, & Collegiatis decretum in illo cap. 4. sess. 6. obseruetur. Cum igitur dicat, *in omnibus Ecclesijs*, omnes comprehendit tam exemptas, quam subditas. Nec momenti erit asserere, illã vniuersalem *in omnibus*, tãtum referri ad illas Ecclesias, de quibus mètio facta erat in cap. 4. & cum de solis exemptis decretum loqueretur, de illis tantum esse illam vniuersalem, *in omnibus*, intelligendam, & tunc sensus erit: in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis exemptis obseruetur decretum in illo cap. 4. sess. 6. Hæc tamen euasio ex eo infringitur, quòd cum in Rotã propositum esset (vt refert Farinac. in cap. 6. sess. 25. ad finem,) dubium super interpretatione cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. an dictum c. 4. de solis Ecclesijs exemptis verificari deberet. Responsum fuit sacram Synodũ comprehendere non solum capitula exempta, sed, omnia alia. Quam responsum comprobant Rotæ Auditores ex cap. 6. sess. 25. vbi statuit sancta Synodus, vt in omnibus Ecclesijs Cathedralibus obseruetur, quòd constitutum est in c. 4. sess. 6. Qui autem omne dixit, nihil exclusit. Et quia in cap. illo 4. per indefinitum dicit capitula visitanda fore ab Episcopis: indefinita autem particula vniuersali æquipollet, vt ex doctrina Aristotelis in Dialectica plurimis in locis constat.

11 Cernentes alij prædictam euasionè alienam esse à veritate conuinci, alia sunt arbitrati, sequenti Nauarr. 1. tom. consil. de offic. iudic. ordinari. consil. 3. inquit, controuersiam exortam fuisse olim inter Episcopos, & capitula contententia nunquam posse Episcopũ illa visitare absq; adiunctis à cap. designatis. Decernit igitur Concilium (inquit Nauarr. & qui illum sequuntur) opus non esse Episcopo ad peragendam visitationem adiunctis; sed posse per seipsum solum: non quòd illa particula, *per seipsum solum*, id denotet, quòd personaliter debeat Episcopus interesse, sed ad excludendos adiunctos esse additam: ac si Concilium dicat, ad celebrandã visitationè capituli decerno non infringi Episcopum adiunctos vocare, sed id libertati ipsius relinquo, modò velit quos sibi videbitur in socios sumere, vel absque adiunctis visitare: non verò quòd liberum non sit Episcopo visitationem delegare.

12 At huiusmodi interpretationem commentitiã quæque esse videtur. Nam quoties præcipitur alicui agere aliquid per seipsum, adimitur libertas illud exequendi per alium. Vnde consentiant Doctores, non posse Capellanum per substitutum celebrare, quando in fundatione adesset clausula, *quod Capellanus celebret per seipsum*, vt docet Garcia 2. to. mo. de benefice. cap. 1. à nu. 89. plures declarationes Cardinalium referens id decernentes nu. 87. 88. 92. 93. & 94. quæ videri possunt apud ipsum (ad quid transcribam?) Docet etiam Nauarr. de Cleric. non resident. consil. 6. nu. 2. Gonzalez a ductus a Garcia, dicens huiusmodi opinionem esse abique difficultate amplectendam, cum tam S. Concilij Congregatio, quam Rota multoties illam canonizauerit. Igitur cum Concilium decernat, Episcopos per seipso solos, vel illos quibus sibi videbitur adiunctis capitula visitare, ad id agendum per propriã personam constringit, cum eo ipso, quòd subijcit capitula visitationi Episcopi, & modum in visitatione seruandum designat, ius habebunt huiusmodi Capitula illud modum postulãdi, & diuersò ab illo retinendi. Quamuis denique Concilium occasionem sumperit ad decernendum contenta in dicto cap. 4. sessione 6. ex eo solum quòd contenderent Ecclesiæ non posse se visitari ab Episcopo sine adiunctis, tamè & plura alia ibi decernit, videlicet non solum opus non esse Episcopo adiunctis ad celebrandã visitationem, verum talem modum seruandum fore in visitatione, videlicet, quòd Episcopus per seipsum tantum visitationi interlit.

13 Præterea inquiri, an si Concilium vellet decernere, personã ipsam Episcopi, & nõ aliã eius loco teneri visitationi interesse, alijs verbis expressioribus, & magis significatiuis vt potest, quã illis, quibus est vsum, videlicet *per seipso solos* & sũtne alia verba magis indicãtia personalissimum actũ? Quænam? designent aduersarij properè, expectamus, & cupimus illa, vt veritas innotescat. Quod si contendat, expressiora fore, si Concilium diceret, Capitula visitanda ab Episcopis per seipso solos, & non per aliu: pusilli momenti hoc erit iudicandum. Nam idem omnino est aliquid agendum præcipi per Petrũ solum, atque iuberi non fieri per aliu; cum verificari neuti quã possit per Petrũ solum, quòd per alium, & non Petrum actum esset. Vnde cum dicat Concilium visitationè Cathedrali per Episcopos solos celebrari, opus minime illi fuit & non per alios, addere: sed si addita fuissent illa verba, ad maiorem abundantiam solum, & vt synonymæ voces, & æquipollentes fuissent adductæ. Quòd verum esse conuincitur ex dicto Concilio sess. 24. cap. 6. vbi decernens posse Episcopos in quibuscũque occultis casibus etiã Sedi Apostolicæ referuatis delinquentes subditos absolueret, addit id posse Episcopos per seipso, aut Vicariũ ad id specialiter deputãdum. Si igitur sancta Synodus cognouerit particulã *per seipso*, non esse cõstrictam ad supponendum pro personis Episcoporum, sed posse comprehendere etiam Vicariorum, frustra sanè addidisset aliã particulã, aut Vicarium. Ex mente ergò Concilij particula *per seipso*, personalissima est, & ad alios non extendenda. Et sanè in casu nostræ disceptationis munimur iure vrgentiori, cum visitanda Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarũ per Episcopos solos statuatur Concilium; absoluendos verò delinquentes à casibus referuatis occultis per seipso, videlicet Episcopos, stabilit, nec addit particulã *solos*, sicut in nostro casu; & tamen adhuc illa particula non addita personalissimum iudicauit Concilium absolutionis actum. Ergo multò magis personalissimus Episcopi erit iudicandus visitationis actus, cum addita sit particula *per Episcopos solos*.

14 Rati sunt Doctores alij vim vidèi capit. quarti, sess. 6. se fugere, fingentes tantum loqui de Episcopis visitantibus Capitula tanquam ordinarij Iudices, non de Sanchez Selesta.

illis, qui visitationem conantur celebrare, tanquam delegati Apostolicæ Sedis: ex quò interueni, hos non esse deuinctos per propriam personam ad eã visitationi, quamuis admittatur fore cõstrictos primò ordinaria videlicet iurisdictione vtentes.

15 At quis non intuetur deceptos iri ex hoc præfatos Doctores, cum Concilium modum visitandi Ecclesias Cathedralis, & alias maiores præscribat obseruandum tam à visitantibus autoritate ordinaria, quales sunt Episcopi, quam delegata, quales sunt Apostolica autoritate Commissarij seu Delegati.

16 Machinari quoque possiet alius d. cap. 4. sess. 6. ibi: *Capitula nullis exemptionibus, &c. tueri se posse quin à suis Episcopis, & alijs maioribus Prælatibus per seipso solos visitari valeant*: particulã *per seipso solos*, non referri ad Episcopos, aliter, quòd sensus fiat, Episcopos per seipso solos teneri visitatione celebrare, sed referri ad alios maiores Prælatos, vt sensus sit, alios maiores Prælatos Episcopis cõstrictos esse visitationi interesse personaliter. Quapropter Concilij clausula grammatice, sic erit construenda: Capitula Cathedralium nullis exemptionibus tueri se possint, quin à suis Episcopis visitari possint, & valeant: & nullis quoque exemptionibus tueri se possint quominus ab alijs maioribus Prælatibus videlicet Archiepiscopis & Patriarchis per seipso solos visitari valeant. Vnde Concilium nõ constringit Episcopos personaliter visitationi interesse, cogit tamen Archiepiscopos, & Patriarchas, fortè quia Capitula in quibus Archiepiscopus, vel Patriarcha præses est, & caput, timidiora sunt, & potentiori brachio indigentia ad ipsorum punitionem, & emendationem.

17 Huiusmodi tamen inuentio fauet potius Capitulis vbi Archiepiscopus est caput, verbi gratia, in Capitulo Toletano: quàm eius præsumptum ius lædat. Cũ enim Archiepiscopus sit illius caput & præses, ab illo per propriam personam munus visitationis erit assumendum, vt menti Concilij fiat satis.

18 Declarationem Cathedraliũ pro suæ partis defensione adducere possunt Capitulares relatã à Farinac. sess. 6. cap. 4. in particula *ab Episcopis*, qui declarat, id est, non à Vicarijs, Capitula visitentur. Verum si attentius verba relatã à Farinac. perpendantur, magis ab illo dicta videbãtur quàm ex Cardinaliũ declaratione. Nam cũ moris eius sit, quoties declaratio Cardinaliũ interuenit, respondere, *Congregatio censuit*, &c. modò ab his assinet. Sed quamuis admittamus illa verba à Cardinalibus esse dicta, Capituli ius illis tamen non munitur. Sed quid sibi velit dicta declaratio dicitur nu. 30.

19 Alia minoris momenti pro Capituli defensione adducunt Doctores in eius fauorè scribentes, quæ ad eò leuia iudicò, vt consultius sit illa ommittere, quàm illorum narrationi immorari. Fundamentum præcipuum quo Capituli ius inniti potest, est à nobis adductũ, longè maioribus viribus munitum, quàm à suis defensoribus sit tutatum, vt intuenti patebit.

Auoris iudicium.

20 Sensus Concilij sess. 6. cap. 4. decernentis, Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarũ, nec etiam Collegiatarum visitanda fore ab Episcopis, & alijs maioribus Prælatibus per seipso solos, vel illis quibus sibi videbitur adiunctis; neuti quã est ille, quem Gg

ille quem aliqui intendunt, videlicet personam ipsam Episcopi interesse debere visitationi, adeo ut non possit illam committere; in quo deceptus est Ludovicus à Saravia tract. de iurisdictione adiunctorum, quæst. 14. num. 14. sed longè est diuersus, nempe quod idè sit asserere Conciliū, ut Capitula visitentur ab Episcopis per seipsum solos, vel illis quibus sibi videbitur adiunctis: ac si dictum esset, Capitula visitentur ab Episcopis cum adiunctis vel sine illis, & ut denotatum esset à Concilio opus non fore Episcopis in visitatione huiusmodi adiunctis associari, per seipsum solos expleri posse decreuit: Vnde per seipsum solos, opponitur voci adiunctis, inuicem tamen non per alios, ut diximus num. 11. ex Nauarr. Quod adeo verū esse constabit, ut si dabilis esset huiusmodi modus foundationis Capellanæ, Capellanus per seipsum solum, vel quibus sibi videbitur adiunctis, Missarum Sacrificia celebret, satisfactū erit fundatori Capellano per alium celebrante sine adiunctis, vel cum illis: cum ex eo quod fundator statuatur Capellanū per seipsum solum, vel cum adiunctis posse celebrare, non ad id referat particulam per seipsum solum, ut opponatur voci non per alium, sed voci adiunctis, ut liberum sit illi adiunctos vocare, vel non, ad celebrandum.

Ex quo obiter deduco (admissa ut possibilibus illa foundationis forma, quæ fortè barbara esset, ideò tamè aduclta est à nobis in exempli, quia admissa ut possibilibus, optimè nostrā doctrinā, & veritatem declarat:) quod si aliquod subortum esset dubium, nū Capellanæ fundator Missam solemnem vulgò *Cantada*, vel non solemnem *Rezada*, celebrari decreuisset; ex verbis illis videlicet, *Capellanus celebret per seipsum solum, vel illis quibus sibi videbitur adiunctis*, deducendum fore, liberum futurum esse Capellano solemnem, vel nō solemnem Missam celebrare: peragere namque Sacrificiū cum adiunctis, socios habere Diaconū, & Subdiaconum videtur importare. Quapropter valde discriminare huiusmodi foundationis tenorem ab eo, si diceret, *celebret Capellanus per seipsum*, est manifestum: tunc enim particula, *per seipsum*, nō habet cui opponi possit, nisi voci, *non per alium*. Et par doctrina verificaretur, si fundaret aliquis opus piū erogādi videlicet elemosynā pauperibus, & diceret, *Petrus per seipsum solum, vel quibus sibi videbitur adiunctis, elargiatur elemosynam inopibus*: tunc Petrus non esset restrictus per propriam personam elemosynam impartiri, sed posset per alium, adhibitis adiunctis, vel non. Vnde fatemur, si Concilium vellet statuere visitationem peragendam esse per propriam personam Episcoporum, ne utiquā uti valere expressioribus verbis, quā dicendo, *per seipsum solos fore Capitula visitanda*. Et fateamur quoque frustra tunc addendam esse particulam, & *non per alios*. Sed quia addidit in nostro casu, *vel quibus sibi videlicet adiunctis*, suam mentem satis notam nobis reliquit, particulam *per seipsum solos*, opponens voci *adiunctis*, non autem voci *non per alios*, cum frustra quaratur contraria particula implicita, explicita, & notoria reclamante. Nec inficiamur particulam, *per seipsum solos*, personalissimam esse aliquando, ut rectè ostensum est ex Concilio, sess. 24. cap. 6. Sed id testamur, quod quoties particula, *per seipsum solos*, iunctam habet vocem *cum adiunctis*, illi tantum opponitur, & non voci *non per alios*, & consequenter diuersam suppositionem habere ex adiecto termino, quam haberet, si esset absolutè prolata, ob id que ab-

strahere ex se ab eo quod sit personalissima, vel non, est arbitrandum: eo modo quo Theologi inquirunt cum D. Thom. 1. parte, quæst. 39. articulo 4. & in 1. tentent. distinct. 4. quæstione 1. articulo 1. (etiam in rebus moralibus fas est Theologicis exemplis uti (in hac propositione, *Deus generat, ly Deus*, supponi pro Patre ex adiecto termino *generat*, cum in Diuinis solus Pater generet: quamuis *ly Deus*, si absolutè profertur pro tribus Diuinis Personis supponatur. Et per hoc dirutus relinquatur modus explicandi Concilium traditus, num. 12. & 13. & de exclusiua *solus*, aliqua curiosa pro Theologis poterunt videri in Diuo Thoma 1. part. quæst. 32. artic. 3. & 4.

21 Quam doctrinam planè veram esse conuincitur ex dicto Concil. sess. 25. cap. 6. vbi decernitur, solum Episcopum ad summariā informationem, & necessariam detentionē Capitularis delinquentis procedere debere, vbi de fuga timetur, ne iudiciū eludatur. Et tamen quamuis statuatur solum Episcopū procedere debere, committitur nihilominus actio Vicario ipsius, ut praxis docet quotidiana: nec id inficiatur oppositum opinantes. At verò non alia ratione id conuincitur agi posse, & committi Vicario, nisi quia dum asserit Concilium illud esse agendum per solum Episcopum, se refert ad immediatè dicta, vbi adiunctos reperiri simul cum Episcopo, vel eius Vicario ad formandum processum poscebat. Quia igitur animaduersum est à sancta Synodo inconuenientia suboriri ob expectationē adiungendorum, si ad capturā delinquentis essent adhibendi, subdit inde capturā expleri posse à solo Episcopo, hoc est, adiunctis non interuenientibus. Vnde particula *solus Episcopus* voci *adiunctis* est aduersaria, nō tamen voci *non per alium*. Quod itidem liquet, quia si Concilium tam in formando processum, quā in cæteris omnibus actibus Episcopum, vel eius Vicarium procedere permittit, non ad capturam aggrēdiendum esset solus Episcopus personaliter constringendus, cum ex eo aliquod inconueniens euenire posset, & maior licentia delinquenti.

22 Deinde posse Episcopum pro visitatione Capitulorum delegatum constituere conuincitur. Nam cap. illud quartum, sess. 6. constitutum est totum in Episcoporum fauorem, nullatenus tamen in Capitulorum iuamem, cum facultate visitandi illa fruatur Episcopus contra quascumque exemptiones, concordias, consuetudines, &c. quæ Capitula potuissent esse adepta ad non subeundum visitationem. At si constringeretur Episcopus per propriam personam visitationi operam dare, absque libertate illam delegandi, non leue onus illi incumberet. Fit ergo ex intentione Concilij fauentis Episcopis in dict. cap. 4. posse ipsos visitationes delegare.

23 Præterea exemplis ex pluribus Concilij locis deductis manifestum fiet particulam, *per seipsum solos*, non æquiualeere voci *non per alios*. Nam sessione 25. cap. 3. de reformatione, statuit, excommunicationes illas quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis (ut aiunt) aut pro deperditis, seu subtractis rebus ferri solent, à nemine prorsus præterquam ab Episcopo decerni; & tamen illas posse pronuntiare generales Vicarios, praxis docet quotidiana. Et docent Gutierrez lib. 1. quæst. Canon. cap. 11. num. 8. Iacobus Sbrozianus lib. 2. de Vicario Episcopi, quæst. 171. numero 2. Henricus lib. 13. de excommunicat. cap. 18. num. 4.

Rodriguez

Rodriguez 1. tom. sum. 2. edit. cap. 79. num. 1. Sanchez lib. 3. de matrimonio, disput. 29. num. 16. (contra Bañez 2. 2. quæst. 66. art. 6. fol. 404. col. 2. asserentem, quod si Episcopus committat huiusmodi excommunicationes suo Vicario, validæ erunt, quia Concilium nō dixit, quod si secus factum fuerit, totum sit irritum, & inane: peccatum tamen Episcopum contra mandatum Concilij, si sine causa urgente committat huiusmodi excommunicationes suo Vicario) Zerol. in praxi Episcop. verb. Vicarius, vers. 17. pag. 338. Et illud posse Vicarios Episcopos declarare Domini Cardinales ex adductis à Farinac. super dictum cap. 3. sess. 25. optimè explicante Concilium non ideo dixisse à solis Episcopis decerni posse huiusmodi excommunicationes, quia intēdat excludere Episcoporum Vicarios, sed ut repellat omnes alios Prælatos Episcopis inferiores, etiam nullus diocesis, qui huiusmodi excommunicationes ante Conciliū ferre confueuerant, aut ex iure proprio, priuilegio, vel ex immemoriali consuetudine. Et cū Capitulum Sede vacante illas excommunicationes pronuntiare sit potens, quod minimè inficiantur aduersarij, & constat ex declaratione adducta à Farinac. in dicto cap. 3. cum ad Capitulum transeat defuncto Episcopo ea quæ sunt iurisdictioni exercendæ necessaria, ut est excommunicatio, valere etiā eas pronuntiare Episcopi Vicarium erit pariter notum; quandoquidem non sit magis potens mors Episcopi ad transiendam in alium iurisdictionem, quā ipsamet Episcopi voluntas, qua dum viuunt, in Vicarium transfert.

24 Deinde sess. 24. c. 20. de reformat. ad solos Episcopos pertinere cognitionem cauillarum matrimonialium decernit Concilium, ibi: *Sed Episcopi tantum examini & iurisdictioni relinquatur cause, videlicet matrimoniales*: & tamen illius Vicarius de illis cognitionē permittit experientia contestante, & constat ex cap. 1. de frig. & malefic. vbi dicitur proponendam esse querelam coram Episcopo, vel eius misso ad diuertium, vbi glois. verb. *Misso*, explicat, id est Vicario. Et cap. fin. de cognat. spiritual. dicitur propositum esse impedimentum matrimonij coram officiali Cantuariensi, vbi supponitur illum posse de causis matrimonialibus cognitionem gerere. Et docent Hostien. cap. litteras, de restitut. spoliat. Anton. cap. fin. num. 2. de cognat. spiritual. vbi Abbas num. 4. Alexand. de Neuo, num. 5. Preposit. num. 3. Ancharan. cap. 1. de frig. & malefic. num. 6. vbi idem Preposit. num. 1. Lambert. de iure patronat. 3. part. lib. 2. quæst. 2. art. 3. num. 2. Couarruias 4. decret. 2. part. cap. 8. §. 12. num. 1. Anton. Cucus lib. 2. de institut. maior. tit. 8. num. 105. Sbrozianus lib. 2. de Vicario Episcopi, quæst. 44. in fin. Salzed. pract. cap. 73. in fin. Gomez in explic. Bullæ, cap. 4. quæst. 4. num. 28. Sanchez lib. 2. de matrimonio, disput. 29. num. 18.

25 Viterius Trid. sess. 24. cap. 18. de reformat. stabilit, quod si ius patronatus Ecclesiasticū sit, & institutio ad Episcopum, & non alium pertineat, is quem Patronus digniorem inter probatos ab examinatore iudicabit, Episcopo presentare teneatur, ut ab eo instituat. Et postea subdit: *Cum verò institutio ab alio quā ab Episcopo erit faciendā, tunc Episcopus solus ex ægno eligat digniorem, quem Patronus ei presentet, ad quæ institutio spectat*. Et tamen non obstat clausula, *quod solus Episcopus eligat digniorem*, talis electio committi potest Vicario faciendā: & sic obseruatur quod Sanchez selecta.

tidie. Igitur in nostro casu non ex eo, quod asserat Concilium visitanda fore Capitula per Episcopos solos, intendit visitationem non posse expleri per alios diuersos ab Episcopis, sed tantum adiunctos dimouere.

Deinde Trident. sessione 25. cap. 5. ait, quod licentiam ingrediendi Monasterium, dare tantum possit Episcopus (in Monasterijs sibi subiectis, ut ait Nauarr. cap. Statuimus, 19. quæst. 3. nu. 60. Rodriguez 1. tom. quæst. regular. quæst. 46. artic. 2. Nam in non sibi subiectis superior illorum debet licentiam concedere, ut bene Sanchez de statu Religioso, cap. 16. num. 12. iuncto c. 15. à num. 24.) & tamen non obstantes, quod Concilium dicat illam licentiam dandam fore tantum ab Episcopo, praxis quotidiana testatur illam posse Episcopum committere Vicario, qui causam ingrediendi examine, & si sufficientem esse reperiat, licentiam præstet, & ita docet Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 14. Elamas in appendice quam ponit in fine §. 5. Rodriguez quæst. regular. tom. 1. quæst. 46. art. 2. & ad egressum posse Vicarium concedere licentiam docet Sanchez cap. 15. num. 30.

Obiter tamen scias, diuersam poni à Concilio licentiam ad exitum à monasterio, & licentiam ad ingressum. Ad exiendum à monasterio videtur Concilium necessariò requirere licentiā Episcopi, nec satis esse licentiam alterius superioris cui subiacet monasterium, & ita declarasse Cardin. ait Rodriguez 1. tom. quæst. 49. art. 6. quamuis in Hispania non obseruari fateatur: & ita docet Sanchez lib. 6. cap. 15. num. 28. ad ingrediendum verò monasterium Episcopi licentia defenditur si ei subiaceat, vel alterius superioris tantum cui monasterium subditur: & ob id Concilium disiuuè loquitur. Hæc obiter notare dignum fuit, quia Rodriguez huiusmodi licentias ingressus, & egressus confundere videtur.

26 Præterea Trident. sessione 13. cap. 5. de reformat. perspicuus plures delinquentes pro meritis penis ab Episcopis sibi infligendis extorquere gratias falsis precibus, per quas penæ illæ aut remittantur omnino, aut minuantur, decernit Episcopum per seipsum tãquam Sedis Apostolicæ delegatum summarie cognoscere de subreptione, & obreptione gratiæ: & tamen non obstante, quod asserit Concilium per seipsum debere cognoscere Episcopū, praxis quotidiana docet illius rei cognitionem suo committi Vicario: de quo Salzed. in pract. cap. 73. in fine, qui ait, quod dum Concilium iudicio Episcopi aliquid agendum committit non tantum Episcopo, sed ei qui vices illius gerit, committere censetur. Igitur in nostro casu ex eo, quod asseratur à Concilio visitanda Capitula per Episcopos solos, non inferri oportebit, quod visitatio alijs non possit committi.

27 Contentent aduersarij præfata exempla euertere. In primo quidem dum dicit Concilium excommunicationes ad finem reuelationis, vel pro rebus deperditis, aut ablatiis, à nemine præterquam ab Episcopo posse ferri, ex intentione ipsiusmet capitis constare iuxta Cardinalium declarationes, quas personas intendat excludere per exclusiuam à nemine, videlicet quoscūque Prælatos etiam nullius diocesis inferiores Episcopis. In secundo verò exemplo ex tenore capitis liquet ad quid exclusiua illa, *Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquatur cause matrimoniales*, Gg 2

niales, fit adducta: consueverant enim olim de causis matrimonialibus iudicium ferre Decani, & Archidiaconi Ecclesiarum: quos ut excluderet Concilium, examinationi, & iurisdictioni Episcopi tantum cognitionem referuat; quapropter subdit: *casus matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio etiam visitanda, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquuntur.* Quotiescumque autem constat ad quid particula exclusiua apposta est, non ad alios effectus extendenda, cum sit de natura sua odiosa, & semper accipienda sit ut quam minimum possit ius commune corrigat, ut docet omnes, & Sanchez lib. 2. summ. cap. 11. num. 23. Non igitur mirum, dicent aduersarij, in dictis Capitibus Vicarium non excludi. In tertio vero exemplo manifestum quoque est illam particulam, *solus Episcopus eligat dignitatem*, esse adiectam, ut solus Episcopus eligat, id est, Patrono non eligente cum ipso, quando institutio beneficij ad alium, quam ad Episcopum pertinet. Non verò sensus est, quod solus Episcopus eligat, hoc est, per propriam personam; ut alij minime possit committi.

Salutē ex inimicis nostris nasci fumus, cū etiā Conciliū fess. 6. cap. 4. dum dicit à solis Episcopis per seipso visitanda fore Capitula Cathedralium, addat, *vel quibus sibi videbitur adiunctis*: vnde exclusiua esse appositam constat, ut excludat adiunctos, quibus antiquitus interesse visitationi eū Episcopo, vel eius Vicario opus erat, hoc profertere intendens Concilium, decreuit Episcopos posse visitationē explorare cū adiunctis, ut olim, vel sine illis, qualiter sibi metipsis magis placitum fuerit. Non ergo exclusiua illa, *per seipso solos*, ad extraneos effectus erit trahēda, videlicet ad pellēdos Vicarios, qui quoque visitationi vacare poterunt sine adiunctis sicut ipsimet Episcopi: & tunc visitante Vicario Episcopus visitare dicitur: quia quod nomine Episcopi fit, ab Episcopo fieri declamatur. Lopus allegat. 1. 6. num. 17. Garcia 2. tom. de beneficijs, part. 7. cap. 1. num. 92. qui in simili adducit Cardinal. declarationes. Et constat ex regula 72. *Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum*, & ex leg. *Quod iustu*, ff. eodem titulo, de quo Dynus, & Ioannes Andreas super dictam regulam. Sic qui per procuratorem cōtrahit, ipse contrahere dicitur; & qui per famulū Clericū verberat, excommunicationē incurrit, quia ipsum mandantem percussisse sustinetur. Et possent adduci alia exempla, quæ in Dyno, & Ioanne Andrea poterunt cōspici. Et constat ex leg. 1. *S. Adipiscimur*, ff. de *acquirēda possessione*, ibi: *Adipiscimur autem possessionem per nosmetipsos.* Quæ verba etsi nimis personalia sint, & sic videantur propriā personā exigere, statim in sequentibus dicta lex decidit per procuratorem acquiri possessionem, quasi per manum domini, & ita gloss. d. *S. Adipiscimur*, addidit nō remouere, quin & per aliū: quod docet Sancius lib. 2. de matrimo. disput. 1. 1. num. 20. Et Vicarius loco Episcopi visitans, eodem honore est afficiendus ac ipse Episcopus, ex cap. *Præcipimus*, distict. 93. & 97. cap. *Nobilissimas*, & cap. *generaliter*, 16. quæst. 1. & *C. de testam. milit.* vltim. & concordat text. in l. penult. in fin. Cod. de *aquadu. Et*. cum pro eadem persona habeantur. Graff. 1. tom. consil. consil. 2. lib. 1. num. 7. & 12.

29 Vlteriū sancta Synodus fess. 24. cap. 6. facultatem concedit Episcopis tantum, & non eorum Vicarijs in

hæresi occulta absolutionē in foro consciētiæ impartiri, ibi: *Idem & in hæresi crimine in eodem foro conscientia eis tantum* (videlicet Episcopis) *non eorū Vicarijs sit permissum*, videlicet absoluerē. Et tamen nō obstante huiusmodi restrictiua, docent plures Doctores, posse Episcopum facultatem absoluedi delegare. Nauarr. lib. 1. consil. in vtraque editione, titul. *De consil.* consil. 1. quæst. vltim. num. 89. & lib. 5. in 1. edit. de *sentent. excommun.* consil. 15. quæst. 2. & 3. Cordub. in summ. quæst. 8. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 11. Henriquez lib. 6. de *penitent.* cap. 14. num. 7. in text. & in comment. litt. O. Sā verb. *Episcopus*, num. 37. Vega in summ. 2. tom. cap. 125. casu 12. Rodrig. in *Bulla*, §. 9. num. 79. in fin. & in *Addit.* §. 9. num. 69. & in summ. tom. 1. in 2. edit. cap. 131. nu. 5. & *quæst. regular.* tom. 1. quæst. 30. artic. 11. Sancius in summ. lib. 2. cap. 11. n. 23. & lib. 2. de *matrimonio*, disput. 40. num. 17. Zerola *praxi Episcop.* 1. part. verb. *Vicarius*, 1. dub. & 2. part. verb. *absolutio*, §. 9. & verb. *heretici*, §. 4. Iacob. Seuerit. in summ. *excommunicat. & reseruat.* part. 2. excommunicat. 5. Lopez in *fruct.* 2. par. cap. 8. 2. tom. explicantes Concilium tantum denegasse Episcopis facultatem delegandi absolutionem in hæresi crimine Vicario specialiter deputato ad omnes hæresis casus, qualiter possit deputari ad omnes alios casus occultos, & reseruatōs Apostolicæ Sedi: non autem specialiter deputato ad peculiarem casum hæresis oblatum, cū restrictio semper accipienda sit, ut quam minimum possit ius commune corrigat. Et cum sic optimē saluetur differentia à Tridentino tradita inter absolutionem hæresis, & aliorum peccatorum Pontifici reseruatorum, prædicta explicatio est eligenda.

30 Ex quibus constat solutio ad declarationem adductam num. 13. videlicet non ideo dixisse Cardinales Episcopis, & non Vicarijs competere visitandi munus, quasi illud per alium quam Episcopum nequeat exerceri: sed quod Vicarijs non videatur esse committum ex generali commissione Vicariatus, sed id debeat commendari peculiari commissione, sicut plura alia, quæ nisi specialiter committantur, potentem non esse exequi Vicarium, est manifestum.

31 Et posse Episcopum delegare facultatem absoluedi in omnibus casibus occultis, & etiam in crimine hæresis, constat ex declaratione Cardinalium adducta à Suario tomo de *penitentia*, disput. 30. fess. 2. num. 15. & à Farinac. in cap. 6. fess. 24. per hæc verba: *An Episcopo in aliquo delictorum, de quibus hoc capite, pro lapsō, liceat ad se absoluedum proprium confessarium deputare cum eadem autoritate quam ipse possit ex eodem capite in sibi subditos exercere.* Responsum autem fuit, *Congregatio censuit id Episcopo licere.* In qua declaratione supponitur illam facultatem posse Episcopū alteri delegare, quam ipse possit in sibi subditos exercere; & cum possit eam exequi in crimine hæresis, fit illam delegari in eodem crimine posse. Et quamuis Cardinales in casu quo Episcopus indigeat absolutione ob lapsū in aliquod delictorum reseruatorum, dixerint posse Episcopum facultatem absoluedi delegare, non inde negant delegari quoque posse ad absoluedos alios: sed solum ad petita responderunt. Et casus qui omittitur, non inde negatur, sed relinquuntur dispositioni iuris, leg. *commo-dissimē*, ff. de *liber. & posthum.* Garcia 2. tom. de *beneficijs*, cap. 1. num. 131.

Ad cuius

32 Ad cuius doctrinæ confirmationē libet inquirere à Capitularibus, num si (quod absit) ipsi prolapsi essent in aliquod reseruatorū delictorū, hæresis, vel alterius, & alia plurium opinionē sequerentur) qui à Sanctio reseruntur in summ. lib. 2. c. 12. nu. 26. & à Garcia 2. tom. de *benefic.* cap. 10. à num. 115. par. 11. dictam facultatē absoluedi à delictis reseruatō occultis, concessam Episcopis dicto cap. 6. fess. 24. reuocatā non esse per Cœnæ Bullā, sed adhuc vigere, quod tamen sub dubio relinquunt Sancius, sed affirmat Garcia: liber inquā rogare, nū ipsi absolutionē poscerent, v. g. à serenissimo Infante, Archiepiscopo Toletano, vel ab eius Coadministratore? à serenissimo Infante efflagitari nō posse est valde notum, cū Sacerdos non sit modo; cogentur ergo Coadministratōrē adire, qui si ad absoluedum a peccatis reseruatō, solum Episcopis cōcessis potens est, & quoad impertitiā absolutionem iure Episcopi iure ad explendam visitationem frui renitēt? Quod si reclamant absolutionem petendam iri à serenissimo Infante, qui illam per alium impertiendā committat, suo se gladio interimunt; cū fateri quoque sint restricti posse itidem munus visitationis alij commendare. Aut quidoe designent sufficiens discrimen inter vnum, & aliud.

33 In speciali quod serenissimus Infans Cardinalis huius Toletanæ diocesis Archiepiscopus non teneatur per propriā personam Capitulū Ecclesiæ cathedralis visitare, sed id agere possit per Coadministratōrē, liquet. Nā potens est Coadministrator in denuntiationibus matrimonialibus ex causa dispensare, cum munus dispensandi sit tantum concessum Episcopis ex Trid. fess. 24. c. 2. & in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, dū deducat non sint ad forū contentiosum, de quo in Trident. fess. 24. cap. 6. Et valet in interstitijs ad suscipiēdos Ordines dispensare, de quo in Trident. fess. 23. c. 11. de *Reformatione*, & in illegitimitate ad minores Ordines, & ad beneficiū simplex obtinendū, de quo plura Garcia 2. tom. de *benefic.* cap. 2. præsertim num. 48. par. 7. (de impedimento verò illegitimitatis fit mentio in Trid. fess. 23. de *reformatione*, cap. 5. & 7. & fess. 7. cap. 1. & fess. 24. de *reformatione*, c. 1. & fess. 2. c. 2. de *reformat.*) Et patrimonia pro ordinandis admittere, de quo c. 2. fess. 21. Et alienā di-patrimonij potens etiam est cōcedere facultatē ex causa iusta, d. cap. 2. de quo latē Garcia 1. tom. de *benefic.* par. 2. c. 5. à nu. 181. benē aduertens, nu. 190. huiusmodi licentiā alienādi patrimonij ad cuius titulū aliquis fuit Ordinibus insignitus, non posse à Vicario Episcopi cōcedi sine speciali mandato Episcopi. Potens etiā est casus referuare; de quo in Trid. fess. 14. c. 7. cum tamen facultas referuandi solis Episcopis competat, & non illorū Vicarijs: quod supponūt DD. tanquā certū; de quo Zerol. in *praxi Episcop.* par. 1. verb. *casus reseruat.* Suarez tom. de *penitent.* disp. 28. fess. 1. Et itidē executor omnij piarum dispositionū tā in vltima voluntate, quam inter viuos: & habet ius visitādi Hospitalia, Collegia quæcumque, ac Cōfraternitates laicorū, & alia expressā in c. 8. fess. 2. & solum concessā Episcopis. Habet itē facultatē erigēdi seminaria puerorū, iuxta cap. 18. fess. 23. valet itē in Ecclesijs vacantibus Vicariū idoneum designare cum congrua fructuum portione, iuxta c. 18. fess. 24. Potest vlteriū Synodum Generalem congregare, & onera Missarum

Sanchez Selecta.

reducere, iuxta cap. 4. fess. 25. Quæ omnia agenda solum Episcopis sunt concessa. Et quoad hæc iure Episcopi frui permittitur Coadministratori; ergo eodem iure fruetur dum visitare cupit, nam discrimen valde aegrē sustinebitur.

34 Ex quibus deducitur, posse Coadministratōrē Capitulū visitare petita ad hoc facultate à serenissimo Infante, quia ipse Coadministrator non omnimodā, & indiuisam habet iurisdictionem à Summo Pontifice in spiritualibus, & ab eis dependentibus, ut constat ex Bullæ tenore: *Te ex nunc donec ad legitimā etatem perueneris, eidem Ecclesiæ Toletanæ Administratorem, & dilectum filium Aluarum de Villegas Canonicū eiusdē Ecclesiæ, & in Theologia Magistrum, quē dictus Philippus Rex sibi gratum, & acceptū fore nobis significauit, Coadministratōrē tuū in spiritualibus, & ab eis dependentibus coniunctim, in temporalibus verò te solū, ut per personas idoneas a te deputadas ipsa temporalia administrare valeas, facimus, constituimus, et deputamus. Tibi ex nūc in temporalibus soli, in spiritualibus verò, & ab eis dependentibus, quo usque legitimā etatis fueris, coniunctim cum dicto Aluaro Coadministratore tuo, & deinde etate legitima tibi suffragante tam in spiritualibus, quā temporalibus ipsius Ecclesiæ curā, regimen, & administrationē tibi soli plenariē committimus, mādamus ut tu solus temporalij, cōiunctim verò cū prædicto Aluaro de Villegas Coadministratore tuo spiritualij, & ab eis depēdētiū, &c.* Fit ergo ad actus spirituales debere simul concurrere Serenissimum Infantem Cardinalem, & Coadministratorem, vel si nolit Serenissimus Infans interesse, opus erit illi partē suę iurisdictionis delegare ipsi Coadministratori, vel alij qui simul cum Coadministratore concurrat.

35 Vnde animaduertendum valde, ex eo dixisse Summū Pontificem particulā *Coniunctim*, quia ad spiritualia, vel ab eis depēdētia cōcurrere non possit Coadministrator absque concursu simultaneo serenissimi Infantis, nec è conuerso; eo modo quo in causis Physicis influere nequaquam valet causa secūda in effectum absque concursu seu influxu causę primę.

Nec obstat, si dicat quis, idē esse dixisse *Cōiunctim*, atq; dixisse, *tuā personā Cōiunctim, & Coadministratōrē designamus, qui in spiritualibus, & ab eis depēdētijs administrat, regat, & gubernet.* Et ex coniunctum designat Summ. Pontifex serenissimo Infanti, quod coniunctus sit personæ, non verò quod coniunctus debeat esse actuali gubernationi: sicut dū hæres Regni infans est, coniunctus Regi designatur per leges; aut alia via iuxta Prouinciarū mores, & tamen ille sic adiectus nō ob id adiectus appellatur, quod ad gubernationē Regni Infans Rex, & Gubernator simul gubernationi incubant, sed quia personæ Regis adiunctus est designatus qui pondus regiminis sustineat. Vnde Reges impuberes per tutores regūt, ut per Scribentes à Decio allegatos, & Corrafio in repet. c. *Gradi*, de supplen. negligē. Prælat. in 6. Et sic iura dicētia etatē talē ignorare quæ videt, intelliguntur de intellectu, & scientia quæ per causas habetur; non de simplici scientia quæ per sensus corporeos tenetur; aut quæ solū sufficiens sit ad peccandū, ut explicat Cagnol. in regul. iur. fol. 30. & 275. adducens alios. In temporalibus verò cōiunctum noluit designare Summ. Pontifex, sed iuxta iuris naturalis obligationem designandas personas idoneas commisit Serenissimo Infanti. Suffragante tamen iam

Gg 3 etate

etate tam in spiritualibus, quam temporalibus curā, regimen, & administrationē soli Serenissimo Infanti committit Summ. Pontifex plenariē, non quia, nō suffragante etate Serenissimis Infans cum Coadministratore sit confictus concurrere in spiritualibus, sed ideo dixisse soli Serenissimo committi, quia coniunctū suae personae iam non erit opus habere. Vnde dicitur solus tunc, quia in nemine praeter ipsum erit iurisdic-tio ad gubernandum: modo solus non dicitur, quia in alio ab ipso inest tota iurisdic-tio seu omnis vltus admi-nistrations. Non inquam obstat hoc. Quamuis non le-uem vim habeat argumentum. Quia cum Summ. Pon-tifex dicat se committere spiritualia Serenissimo In-fanti coniunctū cum illius Coadministratore, nō ve-rificaretur commissio nisi Serenif. Infans in fluxum in causas spirituales haberet.

Omitto, quod cū spiritualia sint principaliora mu-nia Episcopi, si tantum ea essent commissa Coadmini-istratori, ipse & non Serenif. Infans esset Archiepiscopus. Et quamuis Rex Infans non concurrat ad guber-nationē Regni simul cum Coadiutore id euenit, quia sic legibus sancitū est: at quod Serenif. Infans coniun-ctam concurrat cum Coadministratore in spirituali-bus, decretum est per Summ. Pontificem, qui trāsfer-rē potest iurisdictionem vno, vel altero modo.

36 Quapropter consentaneē arbitror, iubente modō Serenissimo aliquid spirituale, & ipsius Coadministra-tore oppositū, parēdum non fore illis, donec concor-des reddantur in ferendo praecipio, cum onus, & iurisdic-tio in spiritualibus in sit illis coniunctam à summo Pontifice tradita, vt probauimus.

37 Cumque Summ. Pontifex dicat, se committere re-gimen in spiritualibus serenif. Infanti Cardinali solum & non coniunctam, quando ad legitimam aetatem per-uenierit, reor in illis verbis donec ad legitimam aetatem peruenieris, tempus triginta annorum expletorum de-signari: haec enim designata est de iure cunctis, vt legi-tima, & necessaria, ad onus Episcopatus sustinendum, per text. in cap. Cum in cunctis, de elect. ex Concilio Lateran. sub Alex. I I I. & cap. Episcopus, distinct. 77. ex Cōcilio Agath. & Auth. de Sanctiss. Episcop. S. Cle-ricos, collat. 9. & cap. Quicumque, distinct. 67. & con-cordat text. in leg. Non putabam, ff. de condit. & de-monstrat. & leg. Ex his verbis, C. quando dies legat. ce-dunt, iuncto Concil. Trident. sess. 7. cap. 1. de reformat. & sess. 22. cap. 2. & sess. 24. cap. 1. de reformat. & docēt Azor tom. 1. lib. 6. cap. 5. in principio Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 20. in princip. Mirand. de ordin. iudic. quaest. 4. artic. 2. conclus. 3. Garcia 2. tomo de benefic. parte 7. cap. 4. num. 76. Henriquez lib. 10. cap. 19. num. 3. Reginald. titul. 30. tractatu 3. num. 163. Vnde etiam si ca-pacitas ad gubernandum miraculose adueniret Sere-nissimo Infanti, adhuc iurisdictione non gaudebit vs-que dum legitimā aetas illi suffragetur; eo modo quo impotentia naturali laborans inualidē contrahit ma-trimonium, quāuis ante triennium à iure cōcessum ob mi-raculum illi sit restituta, vt bene Sanchez lib. 7. de ma-trim. disput. 93. num. 8. plures referens. Vnde si ante aetatem triginta annorū expletorum vellet serenif. Infans gubernare in spiritualibus, opus erit illi facul-tatem ad id à Summ. Pontifice praehabere. Nam vt di-xim iam est, aetas triginta annorum de iure requisita est: vt ergo illi iuri cōtraueniatur, opus erit exemptio-nem à Summo Pontifice adipisci.

38 Contendet tamen quis adhuc, vltum gubernationis non commississe Pontificem Serenissimo Infanti in il-la etate qua inueniebatur tempore gratiae factae, cum in delegatione iurisdictionis habitus inprimatur tem-pore dati rescripti; & ideo secundum illud tempus re-quiritur habitus, vt habitus, vt latē per Felin. in ca-pite Eam te, de rescript. colum. penult. cum res qua-libet iudicari debeat secundum statum praesentem, leg. Non distinguemus, S. sacerdotio, ff. de arbor. sec. & iure naturae sit praecipuum, neminem incapacem munus impar agendum subire, vt docet Diuus Tho-mas 1. 2. quaest. 76. art. 2. & ibi Caietan. Medina, Zu-mel. Vazquez, Curiel. Valent. & caeteri Interpretes. Etati autem duodecim annorum impar maxime esse onus pascendi oues spiritualiter, & regiminis spiritua-lis curam sustinere dictae etati esse inaequale, cui ver-tetur in dubium? Et credendum est, Summum Pon-tificem omnium vigilantissimum Pastorem, Ecclesiae suae Toletanae substitutum, qui regeret, non designatu-rum inhabilem ob modicam aetatem: cum in reu-ridat incapacem praeficere, ac nullū. Et constat scien-tiam seu literaturam in beneficiando exigi ex capite Cum in cunctis, de electione: capite Graue nimis, de pre-bend. Clement. 1. de etate, & qual. praefic. & capite Praecipimus, distinct. 34. cap. Tenentes, distinct. 55. & cap. fin. de tempor. ordin. in 6. Et maxime in Epi-scopo ex Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 18. de re-format. ibi: Expedi maxime animarū salutē à dignis atque idoneis Parochis gubernari. Archiepiscopus au-tem Toletanus praecipuus Parochus est totius suae dioecesis. Et sess. 22. cap. 2. de reformat. vbi decerni-tur ad Episcopatum assumendum debere esse Magi-strum, siue Doctorem, aut Licentiatū in Theologia, vel iure Canonico, aut publicum alicuius Academiae testimonium habere, quo idoneus ad alios docendos ostendatur: quod etiā declaratur in constitut. Gregor. XIV. de forma faciendi processus super promouen-dis ad Ecclesias Cathedralis, quam ad literam addu-cit Garcia 2. tom. de benefic. cap. 4. num. 77. part. 7. & in Concilio Prouinciali Compostellano Act. 2. decret. 2. Constat item ex §. 1. distinct. 86. vbi dicitur Episcopum oportere esse Doctorem, ne inferiorum culpae in eum refundatur qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, vel negligit. & distinct. 36. cap. Ecclesia-sticis, vbi decernitur, quod nō aspiret ad summum Sa-cerdotium, qui Diuini disciplinis non est eruditus: quod idem constat ex cap. Si quis, eadem distinct.

Quod verò habens beneficium scientiam compe-tentem, & correspondentem officio propter quod da-tur (beneficium namque datur, propter officium, vt in capite Cum secundum Apostol. de praebend. & capite fin. de rescript. in sexto, & consentiunt vniuersi) debeat habere docent communiter Doctores absque discor-dia: imò quod si illa non polleat, fructus ex beneficio receptos sit confictus restituere. Nauarr. in cap. Si quando, de rescript. except. 18. num. 4. & 8. de praebend. consil. 8. num. 4. Lambert. 1. part. lib. 2. quaest. 10. artic. 2. num. 10. Colm. Philarc. de offic. Sacerd. 2. part. lib. 4. cap. 22. versic. ratione beneficiorum, Azor 1. tom. lib. 10. cap. 13. quaest. 18. Aragon 2. 2. quaest. 62. artic. 2. Ancharran. in dicta Clementina de etat. & qual. praefic. vltim. notabil. Felinus in capite si quando, de rescript. num. 7. praedictus Nauarr. de redditibus Eccle-siasticis, quaest. 2. monit. 23. Palacios Rub. in repetitione capit.

capit. per vestras, notab. 3. §. 26. nu. 11. Couarr. in reg. peccatum, 2. parte, §. 7. nu. 2. Gutierrez lib. 2. Canon. quaest. capite 11. nu. 44. Sotus de iustitia, lib. 4. quaest. 6. art. 3. ad 6. i. cōclusionē, Mercat. in summa lib. 6. cap. 17. Nauarr. de restitutione, lib. 2. cap. 2. nu. 172. & 173. & 189. Salon. 2. 2. quaest. 63. art. 2. Valentia tomo 3. di-sputatione 5. quaest. 7. punct. 2. Rodriguez in summa. 1. tomo capite 29. nu. 2. & capite 108. nu. 3. Vega 1. par-te, capite 36. casu 3. & 8. & 2. parte, capite 17. casu 1. Garcia 2. tomo de beneficiis, parte 7. capite 7. nu. 24. Ledesma in summa 2. parte, tractatu 7. capite 1. circa conclus. 15. Reuel. 1. parte lib. 3. quaest. 4. nu. 14. Fit igitur manifestum, in tam tenera etate facultatem regi-minis spiritualis non commississe Pontificem serenifis-simo Infanti, neque etiā simul cum suo Coadministra-tore: nam expectare concursum Serenissimi ad omnia agenda per suum Coadministratorem, munus obfacu-lum, quā auxiliū esset ipsi Coadministratori arbi-trandum; cum dirigere constringeretur non tantum negotium agendum, verum serenifisimam mentem, vt ei consentiret: & frustra expectabitur votum siue con-silium ab eo qui ob defectum aetatis praestare nequit, cum pupillus capax non sit consilij, nec accipiendi, nec praestandi, l. more, §. final. ff. de acquirend. hered. & in omnibus rebus infirmum habeat iudicium, & ob id à tutore regitur, l. final. ff. de manu. vindic. & à testimo-nio repellitur, testarique prohibetur, §. Præterea, in-finit. quibus non est permissum facere testam. & eius vo-luntas nulla est, l. furiosi, cum ibi notatis supra eodem tit. Pro absenteque habetur, l. si pupillus, ff. quibus de causis in possessionem eatur. Et ideo iuris praesumptio-nem pati nō intelligitur, cum nesciat, quid faciat, vt etiā dicitur in §. pupillus, institut. de inuili stipulatione, & docet Cagnol. leg. in regulis iuris, fol. 275. Et herclē si serenifissimus Infans solus ob teneram illius aetatem iudicatus est à Sum. Pontifice incapax ad spiritualium gubernationem, itidem incapax erit licet Coadmini-istratori adiungatur, cum ipse intellectum serenifis-simo non praestet. Denique concludi videtur, plenariē & in solidū esse à summo Pontifice vltum iurisdictionis spi-ritualis commissum Coadministratori, nec egere fa-cultatem ellagitare à serenifissimo Infante ad omnia & singula spiritualia agenda, vel ab illis dependētia. Po-terit ergo Coadministratori capitulum Toletanum vi-sitare per propriam personam si velit, vel alij munus visitationis committere, eo modo quo id posset Sere-nifissimus si iam peruenisset ad legitimam aetatem.

Sed tamen dicta non obstant. Nam etsi serenifis-sim. Infans ob defectum aetatis sufficiens non sit per se ip-sum solum spiritualia gubernare, coniunctam cū Coad-ministratore sufficenter dirigentur. Et quamuis sere-nifissimus Infans ex coniunctione ad Coadministratōrē non acquirat maiorem capacitatem intrinsecam, di-rigitur tamen eius tenera capacitas à coniuncto, & ob id fit capax gubernationis, quam admittere non pos-set ipse solus. Sicut magister qui pueros docet non illis exhibet intellectum, tamen quia proponit distinctē ea quae addiscenda sunt, fiunt capaces ea percipere quae abque magistri directione minimē perciperent. Sic Angelus superior inferiorem illuminat, non quia ca-pacitatem intrinsecā exhibeat, sed quia distinctē pro-ponit quod confusum erat. Et herclē quando summ. Pontifex inflexum in spiritualibus habendum iri à se-renifissimo Infante expetiuit ante legitimam aetatem,

non directionem expectabat sed solum consensum in eis quae a Coadministratore fierent: ad consensum au-tem praestandum sufficit aetas septem annorum vt in sponalibus, necdum duodecim; qua praeficiebatur tūc serenifissimus Infans.

39 Postremò concludamus, quod etiam si particula, Capitula visitentur ab Episcopis per se ipsos solos, ad-ducta in capite 4. sessione 6. velit personā ipsam Epi-scopi, & nō aliam debere interesse visitationi, illud in-telligendum erit, nisi obsit legitimum impedimentum alias si Episcopus aegrotaret, vel alio iusto detineretur impedimento, Capitula immunia essent à visitatione: quod sanē contra ius naturale esset, & mentem Con-cilij visitationem praecipientis, vt corrigantur erro-res, & vitia extirpentur, cap. Irrefragabili, de officio ordinarij, capite 1. §. sanē, de censibus lib. 6. Sarauia tractatu de iurisdictione adiutorum, quaest. 24. nu. 6. Marefcotus lib. 2. variar. capite 101. num. 6. alios ad-ducens. Quod item fit manifestum ex ipfomet Con-cilio sessione, 24. capite 3. de reformatione statuente Patriarchas, Primates, Metropolitanos, & Episcopos propriam dioecesim per seipsos, aut si legitime impe-diti fuerint per solum generalem Vicarium, aut Visi-tatorem visitare. Si igitur vult concilium visitationem non praetermitti totius dioecesis ex eo, quod Episcopus impeditus existat, sed tunc expleri per alium de-cernit: Eodem sanē modo (nē dicam à fortiori) placitū erit ipsi Concilio Capitula visitanda fore per alium existente iusto impedimento, verbi gratia, infirmitatis, vel infantiae, vt contingit modò in serenifissimo Infante Cardinale, Toletano Archiepiscopo: nam in Episco-po quodnam maius, quā inhabilitas ob defectū aeta-tis? & quod per alium possit adimpleri illud, quod ab aliquo personaliter erat agendum, dum iusto impedi-mento ligatur: docent Angel. in leg. Pōponius in prin-cip. de procurat. quem sequitur Franc. Aret. in capite Licet ex quadam, de testib. notab. 8. & Decius in ca-pite Comparati, de appellat. Tiraquell. post leg. con-nub. verbo consentement, gloss. 6. nu. 39. Bald. in leg. 1. Cost. vt quae des. aduocat. & probat Roman. conf. 433. Felin. in cap. Cum dilecti, ampliat. 11. versic. Et vnum considerat, & iterum col. 2. r. vers. Limita septimo, de re-script. Azor tomo 2. lib. 13. cap. 40. quaest. 4. & tomo 3. lib. 13. cap. 30. in principio. Et in re adeo manifesta nolo plures alios Doctores referre.

Post hęc scripta in nostrae sententiae auxiliū hęc edita est Cardinalium declaratio. Interrogatum fuit? An Coadministrator serenifis-simi Cardinalis Infantis Archiepiscopi Toletani possit per se solum visitare Ecclesiam Toletanam, eiusque capitulū & personas.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridenti-ni interpretum saepius auditis partium procuratoribus & aduocatis, req. accurato studio per pensa atque di-scussa, censuit Coadministratorem posse etiam per se so-lum Toletanam Ecclesiam eiusq; capitulum & perso-nas visitare.

COSMVS DE TORNIS,
Cardin.

Quam declarationem authenticam vidi.

T R A-

TRACTATUS
DE IEIUNIO.

OMNES DISPERSIM ET AD
longum difficultates à Doctoribus di-
scussas summam complectens.

DISPUTATIO LI.

De qualitate ciborum ad obseruationem Ieiunij necessaria.

S V M M A R I V M.

- Ieiunium aliud naturale, aliud Ecclesiasticum, num. 1. & 2.
Nec potus noceat, potest in die ieiunij sumi aliquid cibi, num. 3.
Tria requiruntur ad ieiunium Ecclesiasticum, videlicet abstinentia à carnibus, vnica comestio, & determinata hora ad comedendum, num. 4. & 5.
Haecenus satis explicauerunt Doctores, qualiter necessaria sit licentia medici spiritualis & corporalis ad carnes edendas in diebus prohibitis, num. 6. & 7.
Sinistrè id explicuit Manuel Rodriguez, num. 8.
Alij Doctores nominantur, qui id non satis perceperunt, num. 9.
Adducitur obiectio aduersus veram explicationem & soluitur, num. 10.
Nominè medici spiritualis nō solū Parochus, sed quilibet Confessor intelligitur, num. 11. & 12.
Medicus corporalis solū declarat necessitatem ad comedendum carnes, spiritualis verò dispensat in præcepto, num. 13.
Infirmus cui declaratum esset à medico non indigere ad præcauendā ægritudinē quotidie carnibus vesci, sed tertio die, nequit quotidie carnibus vti, n. 14. & 15.
Medici cauti esse debent in concedendis licentijs ad comedendum carnes, num. 16.
Habentem licentiam comedendi carnes in Quadragesima, poterit oua & lacticia edere, num. 17.
Iure communi prohibitus est esus ouorum in Quadragesima ob reuerentiam sacrati temporis, num. 18.
Ex consuetudine in Hispania possunt edi oue & lacticia in vigilijs & quatuor temporibus à non habentibus Bullam Cruciatam, num. 19.
Habenti licentiam ad esum carniū, licet comedere quodcūque genus piscati, taliter quòd ob id non violatur præceptum positiuū, licet possit violari abstinentiæ naturale præceptum, num. 20. 21. & 22.
Sumere potest quis cum aliquali nocuenta salutis piscatum mortificationis causa, num. 23.
Presbyter, qui adeptus est experientiam se infirmari ob abstinentiam ab ouis in quadragesima, non tenetur expectare per aliquot dies ad experiendum, an abstinentia noceat, vel non, numero 24.
Presbyter vel Regularis, licet non sit Presbyter, non poterit in Dominicis Quadragesimæ edere oua, n. 25.
Toties infringetur præceptum non comedendi oua, quoties illis vsus fuerit Presbyter in die, num. 26.

- Presbyter comedens in Quadragesima carnes & oua absque legitima causa, duplex crimen committit, numer. 27.
Presbyteri, quamuis sexagenarij sint, non poterunt absque Bulla edere oua & lacticia in Quadragesima, numer. 18.
Paganis fas est ministrare carnes diebus ieiuniorum, numer. 29.
Non tamē erit licitum illas ministrare perpetuò amantibus, num. 30.
Paruulis ante expletum septennium licebit ministrare carnes in diebus prohibitis, num. 31.

IEIUNIVM esse duplex, vniuersa Doctorum Schola fatetur: naturale scilicet vnum, Ecclesiasticum aliud. Naturale verò definit, abstinentiam esse à quocumque genere rei quæ per os sumitur, siue per modum cibi, & potus; vel per modum medicinæ. Huiusmodi autem naturale ieiunium per se requirit ad Eucharistiæ sumptionem, præter Godfredum, & Ioan. Parisiensem (vt notant Syluester verbo Eucharistia, 3. quæst. 6. & Paludan. in 4. quæst. 2. art. 1. conclus. 3. nu. 10. in marg.) vniuersi affirmant. S. Thom. 3. parte, quæst. 80. art. 8. ad quartum. Richard. in 4. distinct. 8. art. 2. quæst. 3. Durand. quæst. 4. num. 11. Paludan. & Syluest. supra. Vvaldenis de Sacramentis, cap. 89. Scotus in quarto, quæst. 3. §. Respondeo. Maior in 4. quæst. 3. Sot. in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 8. Tolet. lib. 6. cap. 1. nu. 3. & lib. 2. cap. 28. num. 6. Maldonat. in Matth. cap. 26. ante versu. Et benedixit. Graffis 1. parte, lib. 2. cap. 30. nu. 13. Rodriguez summ. cap. 66. nu. 1. Azor tom. 1. lib. 10. cap. 30. quæst. 2. Pedraza in summ. fol. 40. Viuald. de ieiunio, cap. 15. D. Anton. 3. parte, tit. 13. cap. 6. §. 8. Adrian. in 4. quæst. 5. de Eucharistia, Gabriel in 4. distinct. 8. quæst. 2. artic. 3. & lect. 10. in Canon. à principio. Vazquez tomo de Eucharistia, disput. 2. 11. cap. 3. Suarez de Eucharistia, disput. 68. sect. 4. Ochagau. de Sacramentis, tractat. 2. quæst. 12. nu. 7. Puteanus tom. 2. quæst. 80. art. 12. dub. 5. conclus. 5. Antonius Ragucius in lucerna Parochorum de Eucharistia, quæsto 26. fol. 166. Bonacin. de Sacramentis, disput. 4. quæst. 6. punct. 2. Egid. de Sacramentis, quæst. 80. art. 8. nu. 46. Reginald. in praxi, lib. 29. num. 118. Lopez 2. parte, instruct. cap. 112. fol. 708. Viguier. instit. cap. 7. §. 3. versic. 1. fol. 210. Torres de iustit. disput. 22. dub. 1. num. 6. Astenis summ. 2. parte, tit. 28. art. 5. quæst. 3. in principio. Vega in espejo de Curas 1. parte, cap. 10. nu. 160. Ioan. de Friburgo in summ. Confessor. lib. 3. tit. 24. quæst. 64. Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. nu. 234. Cantarellus in præceptis decalog. lib. 1. cap. 75. nu. 334. & cap. 48. nu. 229. Anton. Fernand. en la instrucion de Confesores, parte 3. mandam. 3. fol. 15. Nicol. de Orbellis in 4. dist. 8. quæst. 2. §. 2. Nider. præcept. 6. cap. 7. nu. 1. Henriquez lib. 8. cap. 49. §. 2. & constat ex cap. ex parte, celebratione Missar. & ex in cap. liquido de consecratione, distinct. 2. cap. Sacramenta, de consecratione distinct. 1. cap. Nihil, 7. quæst. 1. Quod à tempore Apostolorum obseruatum esse, antiquissima PP. memoria testatur, & Conciliorum auctoritas; quæ adducuntur à Suarez & Vazquez iolenter locis supra citatis, vbi esse lethale crimen ieiunium naturale frangere ante communionem sumpta quantumlibet

- libet minima parte cibi, nisi per modum saluæ aut respirationis sumatur, vel attrahatur, ex omnium mente attestantur. Nam materia prohibita ab Ecclesia non est, quòd quis non sumat cibum, vel potum absolute, sed quòd non suscipiat Eucharistiā post cibum, vel potum: huiusmodi autem præceptum violatur simpliciter in suo actu principali, etiam si ieiunium in parua materia solutum sit. Ludouicus Torres de iustitia, disput. 22. dub. 1. num. 6. Celaya in 4. distinct. 8. quæst. 5. Ochagau. de Sacram. tract. 3. quæst. 9. num. 7.
Ecclesiastico verò ieiunio adstringi aliquè per præceptum Ecclesiæ, diebus ab ea signatis, vel voto aut poenitentia à Confessario inuncta, plusquam notum est: quod (vt definit rectè Angl. Flor. 1. parte, quæst. 1. de ieiunio, fol. 375. Moure in summ. 2. parte, cap. 8. nu. 1. Tolet. lib. cap. 1. n. 4. Filiucius 2. tomo, tract. 27. cap. 1. nu. 7. Paludan. in 4. distinct. 15. quæst. 4. in principio. Ludouicus de san Ioan. 1. part. summ. tract. del ayuno, art. 1. fol. 663. Vega in espejo de Curas, 1. parte, cap. 6. nu. 74.) est abstinentia voluntaria à cibo iuxta Ecclesiæ ritum. Cum enim ieiunium huiusmodi actus virtutis sit, liber & voluntarius esse debet, vel saltem debet esse abstinentia non inuoluntaria & coacta: nam si aliquis nihil cogitans de ieiunio dicei sequens dormiret per totam diem qua obseruari præcipitur ieiunium, præcipitur ieiunium, præceptum ieiunij impleteret; Salas de legibus, disput. 9. sect. 1. nu. 12. A cibo dicitur esse abstinentiā, nā potus siue fumatur ante prædium, siue post, ieiunium non soluit: frangeretur tamē lacte sumpto, cum per modum cibi communiter sumi solet.
Vnde audiēdus non est Alex. parte 3. memb. 8. art. 1. §. 3. censens vini potionem præsertim ante prandiu ieiunium soluere. Nec assentiendum Ricardo in 4. distinct. 16. art. 3. quæst. 2. Diuo Antonin. 2. parte, tit. 6. capite 2. §. 9. & Rosel. verb. ieiunium, num. 5. cōfidentibus, vinum, si ad nutriendum, & præcipuè mane ad famē extinguendā potetur, in fraudem ieiunij esse.
Quod autem sumitur per modum medicinæ licet nutriat, ieiunij fractionem non inducit; cum taliter sumentes non vt cibentur accipiant, sed vt ab ægritudine curentur; quod Ecclesia vetare non poterat. Est enim conseruatio vitæ à iure naturali indita, cui non cedere positum ius, æquum non erat. Vnde illis qui ægritudine laborant, vel afficiendos iri metuunt, præseruationes iure aliquid per modum medicinæ sumere fas erit, vt illis qui differre coguntur prandium ob aliquam iustam causam, Reginald. 2. tom. lib. 29. nu. 118. Tolet. lib. 6. cap. 1. in nu. 5. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 9. q. 1. Nauarr. cap. 21. nu. 13. Ioan. de Friburgo in summ. confessorum, lib. 1. tit. 12. quæst. 31. fol. 36.
Sed quam ratione positium ius cum dispendio vitæ obligare nequeat, possit tamen naturale; doctores non satis explicant. Lex namque humana ab homine ortum habet: at homo cum dominus neutiquam sit vitæ, constringere nequit vt cum amissione eius rei cuius ipse non est dominus, lex a se lata seruetur, quod hercè iure optimo Deus efficere potest, cum non expolcat rem cuius ipse non sit Dominus, quam ipse eripere possit sine iniuria, licet adimpletio legis non se offerret. Quod si in contemptum iuris humani mineatur mors, eam pati tenetur homo ne infringat præceptum. Quia tunc non solum infringeret legem positiuam, sed naturalem, qua præcipitur leges humanas non contēnere, existimando eas inutiles esse & vanas.
- 3 Deducitur ex eo, sumentes potum posse aliquid cibi fumere, ne noceat, vt docet S. Thom. in 4. distinct. 15. in quæst. de ieiunio, art. 4. Margat. Confess. in quæst. moral. fol. 194. Beja 1. parte, decil. cas. 3. fol. 8. Villalob. tract. 23. difficult. 6. nu. 3. Syluest. verb. Ieiunium, quæst. 3. nu. 10. Tolet. lib. 6. cap. 1. num. 5. Ledesma 2. parte summ. tract. 27. dub. 3. Reginald. 2. tom. prax. lib. 29. nu. 118. Azor. 1. tom. lib. 7. c. 10. quæst. 7. in fin. Nauarr. cap. 21. nu. 13. Viuald. de ieiunio, cap. 15. nu. 43. Ioan. de la Cruz 3. præcept. art. 4. fol. 27. Filiucius 2. tomo, tract. 27. cap. 2. num. 43. Ariostis in Enchirid. 2. parte, de ieiunio, fol. 89. Astenis 2. parte, tit. 28. art. 3. q. 3. Caietan. verb. Ieiunium, cap. 1. & vniuersi DD. nullumque contradicentem inueni. Nisi tamen potus sumatur absque vlla legitima causa; cum restè dicatur absque causa edere, qui sine causa potū sumit ob quē permixtus erat cibus. Et tūc ob paruitatē materiæ veniale tantū crimē erit. Quod colligitur ex Azor. supra.
Ecclesiæ ritum tria ad obseruationem ieiunij poscere, ab vniuersis admittitur; qualitatem scilicet ciborum, vnicam comestionem, & tempus quo fieri debeat. Abstinentia igitur à carnibus essentialis est ieiunio, taliter quòd priuilegio fruens vescendi carnibus ob præcauendam ægritudinem cœnare licitè possit. Sic Tolet. lib. 6. cap. 2. nu. 4. Caietan. 2. 2. quæst. 147. art. 7. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 10. quæst. 3. & reputat probabile Sa verb. Ieiunium, nu. 11. Pefant. 2. 2. quæst. 62. art. 2. disput. 6. & fauet. D. Dhom. 2. 2. quæst. 147. art. 8. ad 3. Llamas 3. parte summ. §. 26. fol. 529. dicens huiusmodi sententiam esse iam luce clariorem. Ledesma 2. parte summ. tractatu 27. cap. 2. difficultate 4. fol. 640. Palac. in 4. distinct. 15. disputatione 8. fol. 124. & 128. Medin. in summ. fol. 90. & 94. in declarat. 2. præcept. §. 10. Filiucius 2. tomo, tractatu 27. in cap. 3. num. 52. Gabriel in 4. distinct. 16. quæst. 3. art. 3. dubio 1. §. De secundo quo frangitur ieiunium. Vega 1. parte summ. cap. 14. casu 3. dicens in praxi tutè sequendā, quamuis in oppositam magis videatur inclinare. Ioan. de la Cruz præcept. 3. art. 4. conclus. 3. & docere videtur Sancius in summ. lib. 4. cap. 11. nu. 50. & 53. dicens, abstinentiam à carnibus esse de essentia ieiunij. Idem quoque docet Suarius 3. tomo, in 3. parte, disputat. 70. sectione 2. & tom. 2. de religion. lib. 4. cap. 27. nu. 22. & 25. Diana de ieiunio, resolut. 25. Fagundez 4. præcept. cap. 2. nu. 5. Henriquez lib. 7. cap. 13. num. 13. probabiliorē reputans hanc sententiam, adducens Dezam, & Gallum, Aguaium Ouand. in 4. distinct. 16. §. 25. Ocam in opuscul. fol. 113. Armill. verb. Ieiunium, nu. 11. Abulen. in Matth. 6. Beja 1. parte decision. casu 45. fol. 207. & 210. Villalobos tractatu 23. difficultate 8. nu. 8. allegans Gomezium ad Bullā Cruciatam, clausula 7. nu. 5. qui tamen sub distinct. 10. loquitur, vt videbimus nu. 5. Paludan. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 4. conclus. 2. Ioan. Alfonso in luminari 2. fol. 1. Et maximè fauet, quòd Summus Pontifex in Bulla concedens facultatem edendi carnes, præmissa licentia vtriusque medici, postea subdit, posse etiam recipientes huiusmodi Bullam ad nutum comedere oua & lacticia, qui si obseruent in reliquis ieiunij formam, illi satisfaciēt. Ecce qualiter Summus Pontifex cum ouis & lacticijs obseruari posse ieiunium dicit, nil de carnibus memorans, eò quod arbitretur solui carnibus: nam si ita non iudicaret, quare ægros tanto defraudaret bono?

Limitant

5 Limitant aliqui (quibus tamen non assentior) fas cenare esse vescibus carnibus, quando esus illarum esset permiffus ratione debilitatis naturæ, vel corroborationis; non autem, si id esset concessum ad fugiendam infirmitatem. Sic Lessius lib. 4. capite 2. dubio 6. in fin. Et reputat probabile Sa verb. *Ieiunium*, nu. 11. Angles *de Ieiunio*, quæst. 9. difficultate 9. folio 420. Cordubens. in summ. quæst. 143. & 167. allegans Victoriã 2.2. quæst. 147. artic. 4. Rodriguez *in summ. in explicat. Bullæ*, §. 6. folio 284. dicens, posse Summum Pontificem dispensare, quod ieiunium seruetur, esu carnis etiam interueniente. Vega 1. parte summ. cap. 13. casu 3. fol. 107. Pedraza in summ. 3. præcept. folio 45. Lopez 2. parte instructor. cap. 111. folio 705. Nauarr. cap. 21. num. 22. quamuis à Corduba pro contraria adducatur sententia: fortè illam olim habuit. Villalobos censet hanc esse in puncto iuris probabiliorē, quamuis tunc oppositam quis sequi queat. Gomez *in explicat. Bullæ*, clausul. 7. nu. 5. Vivald. *de Ieiun. cap. 25. nu. 51. Reginald. 1. tom. prax. lib. 4. num. 168. Medina Cod. de Ieiun. quæst. de numero refectio. fol. 138. Valent. 3. tomo, disp. 9. quæst. 2. punct. 5. fol. 1945. Henriquez lib. 7. cap. 13. nu. 12. probabilè arbitrans. Mour. 2. parte, cap. 8. §. 2. nu. ultimo, resoluens, dispensatum, ut ieiunando edat carnes, minimè posse illas sæpè comedere. In quo manifestè supponit cum carnibus posse inueniri ieiuniū. Videtur docere Nider. 6. præcept. capite 8. nu. 4. fol. 486. Docet Ludouicus de San Ioã 2. parte summ. tract. *de ieiunio*, art. 11. fol. 691.*

Sed carnibus uti posse temporis prohibitis (siue ieiunium possit obseruari cum illarum comestione, siue non) indicat Summus Pontifex, cum in Bulla concedat posse ex licentia tam medici corporalis quam spiritalis carnes quemquam comedere in diebus prohibitis. Quod exactè explicare adeò difficile visum fuit Doctoribus, ut hætenus expositum minimè inuenierim. Ad quid enim licentia vtriusque medici erit exoptanda, si causa ad sit legitima ad carnis comestionē; ius enim naturale facultatem exhibet: ob quod Gomez *in explicat. Bullæ*, clausula 7. nu. 1. concedit, nullum priuilegium dari per dictam clausulam: quod etiam colligitur ex Caietan. summ. *Ieiunium*, quæst. 3. §. *Excusantur infirmi*.

Pro explicatōne tamen notandum, maiorem requiri causam ad non seruandum aliquod præceptum, quam ad petendam dispensationem illius præcepti. Dum enim agricola imbrem prouolere aspicit, dispensatione non eget ad laborandum in die festiuo. At dū solum timet aliquo modo ex mora colligendi triticum, posse damnum euenire, causam habet ad postulandū dispensationem. Vnde si stante illo probabili timore solum, labori manum admoueret absque adepta dispensatione, in crimen sanè incideret: alias si extante quacumque causa integrum esset legem soluere, nullus potestatis dispensatiuæ in superioribus opus esset. Quamuis enim præcepta positiua cum iactura vitæ nõ obligent (nisi in contemptum solui putetur) ut admittunt communiter Doctores in materia de legibus, & egregiè Sanchez in summa, lib. 1. capite 18. plures adducens Authores ut illi mos est: tamen cum aliquo damno obligare pariter fatentur.

Igitur quando quis talem qualem habet causam comedendi carnes, representet illam medico corporali, quo declarantes sufficientem esse ad inferendum ali-

quod nocumentum salutis, illi vesci fas erit ob Bullæ priuilegium. Vnde existentibus duobus parem habentibus causam ad carnes edendas a medico cognitam, quorum vnus Bullam non habeat, alter verò illa fruatur, primus carnes comedere nequit, eò quod causa licet sufficiens sit ad petendam dispensationem, non tamen sit ad frangendum præceptum absque illa adepta: supponimus enim abstinentiam à carnibus obseruari posse tunc absque vitæ iactura, & etiam sine morbo graui, habenti verò Bullam siue aliud priuilegium nefas non erit carnes edere, cum causa medico repræsentata sufficiens sit ad petendam dispensationē, cuius signum erit, si infirmus interroget medicum, num. esto quod Bulla Cruciatu non foret obtenta, iudicet causam suam infirmitatis sufficientem ad rogandam dispensationem à summo Pontifice; respondeatque sufficientem esse. Nam Summ. Pontifex per Bullam vel statim dispensat declaratione medici corporalis præmissa, & licentia medici spiritalis; vel dispensandum committit huiusmodi medico spiritali.

Vnde magnum sanè priuilegiū cõceditur per Bullam quantum ad facultatem edendi carnes in diebus prohibitis: ob quod ingentes agere gratias Pontifici sumus deuindū; cum quisque domi suæ habeat dispensationē ob elemosinam duorum argenteorum: nec Romanas dilationes expectare ultra teneatur. Et quidem maiorem requiri causam ad non seruandum aliquod præceptum quam ad petendam dispensationem pro præcepto, colligitur ex dictis a Suar. tomo 1. de Relig. cap. 32. nu. 1. loquens de excusatione præcepti obligantis ad festorum obseruationem & expressè id ait cap. 33. num. 3. Hurtado *de matrim. disp. 29. difficult. 3. num. 11. Episcopus Troianus en la pregmatica del trigo, cap. 8.*

7 Quare medici in concedendis licentijs ad carnes edendas id tantum attendere erunt astricti, num causa infirmitatis præsentis, præseruationis ad futuram, sufficiens sit ad petendam à Pontifice dispensationē prudenter & non illusoriè. Nec ad ipsos spectat iudicare an ex illa causa concedenda sit, vel non de facto dispensatio. Quod si sufficientem esse ad poscendam dispensationem reperiant, quamuis non adesset Bulla, tuto concedere poterunt licentiam ex facultate Bullæ.

8 Ex quo inferitur, sinistrè Manuelem Rodriguez *in explicat. Bullæ*, §. 6. & in addition. ad dictum, §. arbitrarium esse, priuilegium concessum in Bulla ad edendas carnes ex licentia vtriusque medici, id solum operari, quod vescens carnibus tantum satisfaciatur pro pœnis luendis in purgatorio, ac si reuera ieiunium præmitteret. Potestatem namque, ait, habet summus Pontifex ad applicandum de thesauro Ecclesiæ quatuor, verbi gratia: gradus satisfactiois comedenti carnes ex vtriusque medici licentia, quibus compenfer alios quatuor gradus quos ex ieiunio adepturus esset. Nixus Rodriguez quod habenti causam ad edendas carnes fas sit eadem absque medici licentia comedere. Iuxta mentem igitur Pontificis priuilegium non declarasse quilibet cõspiciet: verba enim priuilegij tantum sonant integrum esse fumenti Bullam ex licentia vtriusque medici carnes edere. Vbinam de satisfactioe, de indulgentijs, de ieiunio sit mentio? Toto namque cœlo distat priuilegium ad lucrandas indulgentias sine ieiunio, quæ illo præmissa essent alias consequendæ, explicari per priuilegium comedendi carnes ex licen-

tia

tia vtriusque medici. Quæ explicatio Emanuelis etiam displicet Villalob. tract. 27. claus. 6. num. 1.

9 Nec satis explicauerunt D. D. alij priuilegium Bullæ quoad clausulam comedendi carnes, inter quos Vega 1. part. summ. cap. 14. casu 36. Palat. in 4. distinct. 15. disput. 8. fol. 118. Armil. verb. *Ieiunium*, num. 6. Syluest. d. verbo num. 20. D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 4. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. num. 45. Raym. *in summa*, tract. 4. de penitentia, cap. 8. fol. 526. Rayner. 1. part. summ. de *Ieiunio*, fol. 254. Lopez 2. part. instructor. cap. 12. fol. 723. & cap. 109. fol. 698. Mour. 2. part. cap. 8. §. 2. nu. 13. Graffis lib. 2. cap. 37. num. 15. Angl. Flor. 1. part. de *Ieiunio*, quæst. 5. difficult. 4. fol. 396. Filiucius 2. tomo, tract. 27. cap. 6. num. 128. existimantes in ieiunio, dispensatione opus esse quando causa fuerit dubia. Ex quo in nostro casu similiter censere tenentur priuilegium ad carnes edendas ad id deferuire: quod si causa sit dubia, carnes possint comedi ex licentia vtriusque medici. Non, inquam, id satis explicauerunt. Cum enim ipsi fateantur existente causa manifesta non egere ieiunantem dispensatione; ita nec infirmum egere in causa manifesta priuilegio ad licite carnes comedendas, fateri constringuntur, & fatentur omnes: eodem ergo modo dubia causa existente, opus non erit dispensatione, cum idemmet ius habeat aliquis ad fugiendum damnum certo venturum, atque illud de quoratiōabiliter dubitatur, an sit exoriundum, sicut qui probabiliter, & rationabiliter dubitat, quod in extremam necessitatem deueniet, si extremè indigenti subueniat, non tenebitur subuenire. Et quia dubium in fauorem rei sit interpretandum, & in possidentis fauorem accipiendum, ex regula iuris in sexto. *In dubijs melior est conditio possidentis*. De quo latè nos disput. 42. num. 8. Quod expressè docet Henriquez lib. 7. cap. 13. num. 12. & in commento littera N. rectè dicens, quod sicut iudex in causa dubia profert sententiã pro altero litigantium, ita potest medicus, aut vir expertus concedere in causa dubia, sed probabiliter, vsum carnis absque medico spiritali: quasi dicat absque priuilegio Bullæ concedentis licentiam. Nec in hoc casu dubium vincit ius certum. Nam quamuis præceptū abstinentiæ à carnibus sit certum, & in possessione obligandi, etiam ius ad conseruandam vitam in homine certum est, & antiquius, & antiquior etiam est possessio in illo ad conseruandam suam vitam, & abstinentiæ iure orta. Quapropter in homine non solū est ius certum ad certò conseruandam vitam, sed etiam est illi ius certum ad non exponendam vitam periculo dubio eam amittendi. Et quamuis dubium sit homini, an ex abstinentia à carnibus sit detrimentum passurus in salute; non est tamen illi dubium, quod ius habeat certum non se committendi tali dubio. Fit ergò, quod ius certum conseruandas salutis superet ius certum præcepti abstinentiæ à carnibus. Vnde non ad hoc, quod causa sit dubia, vel manifesta, reduci debet licentia ab vtroque medico concedenda in virtute Bullæ, sed ad hoc, quod causa sit talis, quod ob eam posset Summus Pontifex dispensare in esu carnis. Quo fiet non dispensandum esse aliquando, nec à medico concedendam licentiam, quamuis causa sit manifesta, nisi sit talis, quod Pontifici proposita obtineretur dispensatio ut diximus.

Vnde fit, Doctores dicentes tunc recurrendum esse ad superiorem ad poscendam dispensationem in ieiunio, vel in esu carnis, quod idem est, quando causa fuerit dubia, non intelligendos esse id asserere quando fuerit dubium, magnum nocumentum exoriendum ex obseruatione ieiunij, nam tunc necessaria non videtur dispensatio, ut probatum est. Sed quando dubitaretur aliquale nocumentum promanandum: quod quamuis actu existeret, obligatio ieiunij, vel abstinentiæ à carnibus non cessaret, cū leges positiuæ cum aliquo obligent labore, & detrimento; illa tñ causa dubia obiecta Pontifici sufficiens esset ad impetrandā dispensationē.

10 Quod si dicas, Parochum, etiam absque Bulla posse dispensare in abstinentia à carnibus; igitur nullū priuilegiū conceditur à Pontifice dispensando per Bullam.

Posse dispensare ex cõsuetudine Parochum admittimus ex mète plurium quos referemus disput. 54. nu. 36. qui omnes fatentur ex iure illi non competere, eo quod in legē superioris inferior falcè mittere nequam possit, ut potè in messum alienam. Concedit igitur Pontifex facultatē Parocho ad dispensandum etiã si ex consuetudine ipse potestatem non habeat: quam fortè in aliquibus Prouincijs non habebit, nec dispensare poterit nisi ex Bullæ priuilegio. Cum itaque Summus Pontifex se subdere velit, ut lex à se lata à Parocho dispensetur, gratia & priuilegium iudicandum est: præterquam, quod cum priuilegium fuerit assentiri Summum Pontificem consuetudini illi à Parochis in dispensando obtentæ; nec illi obistere: priuilegium modò in Bulla concessum non tam nouum, quam continuationem præcedentis priuilegij non obstitendi, scilicet cõsuetudini, existimandum est. Omitto, quod plures censeant, nec etiam ex consuetudine Parochorum potestatem habere dispensandi, quod fortè respiciens Pontifex liberaliter priuilegium dispensandi in abstinentia à carnibus largitus est.

11 Placet item, Summum Pontificem concedentē priuilegium in Bulla, quod videlicet ex licentia vtriusque medici possit quis carnes in temporibus prohibitis edere, nomine medici spiritalis non tantum Parochum, sed quemlibet confessariū denotare. Quod docet Rosell. verb. *Ieiunium*, num. 26. Palat. in 4. distinct. 15. disput. 8. fol. 119. col. 18. Henriquez lib. 7. cap. 13. nu. 10. & 12. qui in commento littera M. inquit, id planè constare ex Bulla Villalob. tract. 27. clausul. 6. num. 2. Rodriguez *in explicat. addit. ad §. 6. ductus*, quod absque Bulla Parochus possit dispensare. Priuilegium igitur debuit esse, quod alius à Parocho facultate dispensandi potiat. Tum quia confessariū verè medicus spiritalis est, & restringendum minimè priuilegium est, quãdo ex verborum tenore extensioe proprie patitur. Et verò quãuis Parochus vbique reperiat, vel eius vices habens, negari nequit, onus aliquale esse astringi fumentes Bullā solum Parochum adire ad poscendam dispensationem: vnde non parum gratiæ arbitrandum est, per Bullam concedi facultatem confugiendi ad quemcumque confessariū. Qui ut dispenset, opus non habet confessionem dispensati audire, ut bene docet Rodriguez supra, aut aliquo tempore confessiones auscultasse, sed sat est approbatum esse, potentemque muneri confessionis vacare, quamuis ei nunquam incubuerit. Quod etiam docet Villalobos tract. 27. claus. 6. num. 2.

12 Licet fateor in oppidis quæ incolui ex consuetudine haberi, Parochos adeundos tantum: quam obseruari in suis locis fortè animaduertere Sanchez lib. 8. de matrim.

de matrimonio, disput. 9. num. 27. & Azor 1. tom. lib. 7. cap. 29. quæst. 4. inquietes, cōfessarios quamuis electum per Bullam, nullatenus posse dispensare, sed solum Parochum. Et in hac Mantuana Curia, quid obseruaretur perquirens nihil fixum inueni, profitentibus aliquibus ad solos Parochos esse confugiendum, & ita in usu esse; alijs contra aientibus cōfessarios adire fat esse, & ita plurimos etiam doctos exequi.

13 Seruatur tamen hoc discrimē inter medicum corporalem, & spirituale, quod corporalis tantum exigitur à Summo Pontifice, vt declarans infirmitatē sufficientem esse ad comedendū carnes; spirituale verò interuenire vult, vt dispensantem: idem nāque est concedere facultatē ad non obseruationē alicuius legis, quod illius dispensationem præmittere. Vnde priuilegium dispensandi in esu carniū, hoc est facultas, medico spirituali inest, & non suscipienti Bullam, quamuis in illius fauorem sit concessum.

14 Inde inferendum, infirmum, cui declaratum esset à medico non indigere ad præcauendum ægritudinem quotidie carnis vesci in Quadragesima, sed tertio die, nequire illo die quo à carnis abstinentia est, illis vti: sed potius ad ieiunium esse constrictum. Quod docet Beja 1. par. decif. cas. 45. fol. 209. & 211. & quod in hoc euentu ieiunium seruare teneatur, nullum contradicentē inueni. Lopez 2. part. instruct. cap. 112. fol. 722. Possē verò medicū facultatem edendi carnes, sic restrictam concedere, manifestum reor: vt docet Ioan. Alfonso in luminari 2. fol. 69. nam ille tantum declarat necessitatem ad carniū vsum. Cūque præceptū abstinentiæ à carnis in Quadragesima, siue alijs vetitis temporibus semper obliget, cū negatiuum sit, fit illis diebus astringi præcepto non vtendi carnis infirmum, in quibus declaratum sit à medico nullum exoriendum nocuum salutem ipsius, quamuis abstineat, docet Medina Cod. de ieiunio, quæst. De qui ad Eccles. ieiun. tenetur, fol. 143. Satisque erit declarari necessitatem edendi carnes per medicum scientem, quantumuis licentiam nondum sit consequutus ad medendum. Est enim verè medicus, & dato quod in foro interiori lex regia prohibeat medicos nisi licentiam adeptos curare in vno aut alio casu obligare nequit, nec tam strictē intelligenda, vt ait Ioan. Alfonso in luminari. 1. fol. 8.

5 Ex quo subinferendum, infirmo fas nō esse carnes cenare, quando à medico concessa esset facultas semel in die carnis vtendi; cū præceptum abstinentiæ à carnis per integrum daret diem: quamuis, vt supradictum est nu. 4. cenare possit ex alijs ciborum generibus. Medin. C. de ieiun. fol. 143.

16 Vnde medici cauti debent esse in concedendis licentijs ad carnis edendæ vsum, nec absolute facultatē exhibeant, quando infirmo fat sit limitata. Medin. supra, Tolet. lib. 6. cap. 4. num. 8. Angles Florib. 1. parte, de ieiun. q. 5. difficult. 4. fol. 396. Palat. in 4. distinct. 15. disput. 8. fol. 137. Syluest. verb. ieiunium, quæst. 7. fin. Tabien. nu. 22. Lopez 2. part. instruct. cap. 109. fol. 698. Nieua in summ. tit. 17. fol. 22. Erunt namque medici rei fractionis duplicis præcepti, ieiunij scilicet, & carnis abstinentiæ, Sanchez in summ. lib. 4. cap. 11. nu. 42. & 53. Ludouicus de San Ioa. 1. part. summ. tractat. de ieiunio, artic. 7. dubio 2. fol. 674. Ioan. Alfonso in luminari 2. fol. 69. & 607. in medio. Sæpe namque medicorum consilia diuinę cognitioni sunt cōtraria, quia

nec ieiunare, nec flere, aut consimilia fiunt, vt optime decernitur in cap. Contraria, de consecrat. distinct.

5. Contraria studiosē sunt diuinę cognitioni præcepta medicinæ, à ieiunio reuocant, lucrare non sinunt, ab emni intentione meditationis abducunt, itaque quise medicis dederit, se ipsum sibi abnegat. Nec ita erit facteri in confessione se concessisse licentiam edēdi carnes abique legitima causa diebus prohibitis, sed affecti erunt manifestare dies illos ieiunio etiam esse consecratos, eō quod duo committat scelera qui frangit ieiunium carnes comedendo: vnde nō assentior Mot. 1. 2. tom. 2. quæst. 73. art. 2. quæst. 4. nu. 47. afferenti tantum esse vnum peccatum contra temperantiam; quāuis cenat esse circumstantiam notabiliter aggravantem: sed esto carnes comedere & non ieiunare virtuti eidem temperantiæ aduersentur, diuersimodē læditur per fractionem ieiunij, & per carnis comestionem, & diuersam dissonantiam inducit, temperantiam vno, aut alio modo lædere; eo modo quo mollities, siue sodomia, & simplex fornicatio contra castitatem tantum opponuntur, & tamen diuersa crimina sunt ob diuersum modum quo castitas læditur & ob diuersam dissonantiam, sic vel aliter lædendi præceptum: nāque ieiunij superius est præcepto abstinentiæ à carnis, taliter quod ieiunans a carnis abstinere constringitur; non vero è contra qui abstinet a carnis, semper ieiunare tenetur, cum in diebus veneris ad sit mandatum abstinentiæ a carnis, non tamen ieiunandi. Quod si per Quadragesimā indultum esset a medico carnis vesci aliquem absque causa, opus non erit explicare concessisse licentiam edendi carnes in diebus ieiunij, eo quod manifestum sit dies Quadragesimales ieiunio esse addictos, sed satis erit dicere, se in Quadragesima concessisse licentiam. Dominicus vero Quadragesimæ in vnus tantum fractionem præcepti lapsus tri dubitabit nemo.

17 Fit itaque, habentem licentiam edendi carnes in Quadragesima posse licitē oua & lacticia comedere: cui enim concessum maius est, indultum esse etiam minus eiusdem generis, ambigat nullus. Docent Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 10. Sanchez lib. 8. de matrimonio, disput. 1. num. 39. & in summ. lib. 4. cap. 11. nu. 57. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 30. nu. 3. Nec in medici potestate erit ad vsum carniū, non ouorum ac lacticianiorum facere facultatem; eo modo quo designare nequiret certum genus carnis, alia prohibendo. Et cui concessum esset oua sumere, ad lac & lacticia extēdi non dubito; non quia id minus sit, vt asseruit Henriquez supra, sed quia vnica & indiuidua est prohibitio ouorum & lacticianiorum, eo quod sementinam originem a carnis trahant, sicut est vnica & indiuidua prohibitio omnium carniū. Quod constat ex cap. De que, distinct. 4. his verbis: Par autem est, vt nos qui his diebus à carnis animalium abstinemus, (& loquitur de diebus Quadragesimalibus,) ab omnibus quoque; quæ sementinam trahunt originem, abstinemus (à lacte videlicet, caseo & ouis) Quod docet Sanchez lib. 8. de matrimonio, disput. 1. nu. 39. & in summ. lib. 4. cap. 11. nu. 57. Et esse praxim communem apud Doctos & timoratos fatetur Henriquez lib. 7. cap. 30. nu. 3. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 10. quæst. 4. Medina in summ. lib. 1. cap. 14. §. 10. Filiucius 2. tom. tractatu 27. cap. 3. num. 54. dum dicit, quod dispensatus ad carnes, pisces comedere potest, vnde a fortiori poterit oua.

Ex

18 Ex quo deducendum, iure cōmuni esse prohibitum ouorū & lacticianiorum vsum in Quadragesima ob reuerentiā sacratī temporis, vt docet D. 1. hom. 2. 2. q. 147. art. 8. ad tertium, & in 4. sentent. distinct. 15. quæst. 3. Henriquez lib. 7. c. 13. §. 8. Azor lib. 7. cap. 10. quæst. 1. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 8. Rayner. 1. parte summ. de ieiunio, fol. 255. Beja 1. part. decif. cas. 45. fol. 207. qui sibi videtur contrarius, vt notatur infra, Lopez 2. part. instruct. cap. 212. fol. 715. Nieua in summ. tit. 17. fol. 20. Palud. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 4. & adducit Ricard. in 4. dist. 15. quæst. 3. quæst. 5. & 7. quæ non vidi, Durand. in 4. distinct. 15. quæst. 9. num. 7. Angel. ieiunium, num. 5. Syluest. dict. verbo, quæst. 5. non vero in alijs diebus ieiunij, aut sextis ferijs. Armill. verb. ieiunium, in princip. Hostien. rubr. de obseruat. ieiun. num. 5. Pisan. Rosel. Caiet. verb. ieiunium, Pedraza in 3. præcept. §. 14. Alcozer cap. 24. Abulen. in Confessionario, §. De gula, Palat. in 4. distinct. 15. quæst. 8. Nauarr. cap. 2. 1. num. 15. Cord. in summ. quæst. 60. & 168. Medina in summa, lib. 1. cap. 14. §. 10. Rodriguez in explicat. Bullæ, §. 6. num. 1. fol. 284. Sā verb. ieiunium, num. 8. Nider. præcept. 7. c. 6. num. 8. Gabriel. in 4. dist. 16. quæst. 2. art. 3. dub. 1. §. De secundo quo frangitur ieiunium. Llamas 2. part. summ. cap. 5. §. 26. Viuald. de ieiun. cap. 15. num. 17. & 21. Sancius in summ. lib. 4. cap. 11. num. 52. Villalob. tractatu 23. difficult. 2. num. 7. Ioan. de la Cruz 3. præcept. art. 4. conclus. 4. Medin. Cod. de ieiun. quæst. 1. §. fol. 134. ¶ Quicquid in cōtrarium fateatur Couarr. lib. 4. cap. 20. num. 15. ad fin. Abrensis 2. par. tit. 28. art. 3. quæst. 5. Abbas in rubr. de obseruat. ieiun. & adducit Richard. in 4. dist. nct. 15. art. 3. quæst. 5. quem non vidi, ob id iudicare non possum quamnam ex his opinionibus sustineat. Tabien. num. 7. verb. ieiunium, Ioan. Fern. 4. de Episcop. part. 2. cas. 107. num. 132. relati ab Henriquez lib. 7. cap. 31. num. 9. in commento liera R. Et videtur idem tenere Beja 1. parte decisio. cas. 45. folio 207. dicens, in terris de nouo reperitis in quibus non vigeret consuetudo vtēdi lacticianijs in ieiunij non Quadragesimalibus, non posse comedi, sed standum esse iuri cōmuni. At ex consuetudine in aliquibus Prouincijs, & diocēsis Hispaniæ abstinentia à lacticianijs, & ouis seruatur in sextis ferijs per annum, & alijs ieiunij temporibus à non habentibus Bullam Cruciataam. An verò etiam Dominicis diebus sit prohibitum vesci ouis, &c. dicens num. 25.

19 Nec assentiendū Vazq. 1. 2. tom. 2. disput. 177. num. 54. ratus su aliquādo, quē sequitur Villalob. tract. 23. Del ayuno, docētī abstinentiā ab ouis, & lacticianijs in vi gilij, & quatuor anni tēporibus in Regno Castellæ nō esse in præcepto, quia nullo iure præcipitur hæc abstinentia, nec ex cōsuetudine obligat, eo quod consuetudo in Hispania probari nō possit, cū ab hinc quinquaginta annis maior pars populorū, quæ sola posset, & deberet consuetudinē introducere, ex priuilegio Bullarū comedat oua, & lacticia: ex quo in hac re nullus vltus allegari potest. Cui non assentiendū putauerim: nā eo ipso quod nullus assente Bullæ priuilegio ouis, & lacticianijs vescitur, cōsuetudo introducitur illa non comedēdi absque priuilegio. At re magis perpēsa, nullā consuetudinē posse esse introductā arbitror; quia consuetudo non inducitur ex illis quæ homines cogitāt agere, vel non sed ex eis quæ reuera operantur.

Cum igitur in Hispania maior pars populū nō abstineat à lacticianijs, & ouis ob priuilegium Bullæ, reuera consuetudo comedēdi extat, & nō cōtraria. Diana de ieiunio, resolut. 41. Nec obstat, quod Bulla deficiente nō comederent ea, cū consuetudo non generetur ex agēdis, sed ex actis. Omitto, consuetudinē habentē vim legis oportere esse spōte inductā animo se obligā; Salas de legibus, disput. 19. sect. 6. num. 61. vt dicemus disput. 54. num. 33. at consuetudo abstinentiæ à lacticianijs, & ouis, scilicet, nec sponte est inducta, sed ob frequentes Bullas, quas ferè omnes accipiunt reputare simpliciores viros per errorem se obligari, vt animaduertit Henriquez lib. 4. cap. 13. in comment. lit. A. cēfens talem consuetudinē ad mortale non obligaturā, quāuis esset, vt de consuetudine recitandi horas matutinas ante Missā dicunt Sotus, & alij recentiores sub veniali tantū obligare, Syluest. verb. Consuetudo, §. 13. Et in hac diocēsi Toletana, & Compostellana, Gienensī, Salmantina, Cauriensī, & Pacensī extare consuetudinē vescendi lacticianijs, & ouis, testatur ex alijs ipse Henriquez. Vide dicta disput. 54. nu. 3. vbi iuuenies de consuetudine vtilem doctrinam. Et innotuit Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 3. num. 49. Vnde quamuis cōsuetudo allegari non possit, quod videlicet quis non eligat in cōfessariū nisi proprium parochū, eo quod maior pars populū Bullam accipiat: tamen cū iure prohibitum sit alium quā proprium parochum eligere, id quoties fit, ex priuilegio fieri debet.

20 Et habenti licentiam ad vsum carnis, licet bit quodcumque genus comedere, scilicet lardū, leporem, capream, hædum, bouē, & alia infirmis disconuenientia. Sic Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 39. & in summ. lib. 4. cap. 11. num. 57. Cord. in summ. quæst. 168. fol. 460. Villalob. summ. tract. 23. diff. 8. num. 11. & annuit Vega 1. part. summ. cap. 14. cal. 37. nec solum in modica quantitate: tunc enim dubio caret licentia; verum in magna, quod tota refectio ex illo carnis genere fiat. Nam quando Summ. Pontifex dispensat ad edendā carnes præmissa medici declaratione, absolute dispensat nulla limitatione apposta. Quamuis cōtrarium immeritō doceat Ioan. de la Cruz præcept. 3. art. c. 4. conclus. 3. Rodrig. in summa, 1. part. cap. 24. Ioan. Alfonso in luminari 2. fol. 70. in fine.

21 Verum est edēdo carnes disconuenientes nō peccet infirmus aduersus præceptū positiuū de abstinentia à carnis diebus vetitis, peccabit tamen aduersus naturale temperantię, quo quis est affectus propriam conseruare vitam moderatē comedendo: quod itē fanē frangeret in diebus non vetitis huiusmodi vescēdo carnis, vt docet Sanchez in summ. lib. 4. cap. 11. nu. 57. & de matrim. lib. 8. disput. 1. nu. vlt. Villalob. tract. 23. difficult. 8. num. 11. Ioan. Alfonso. fol. 70. Vnde quādo Henriquez lib. 7. cap. 30. num. 3. ait, fas esse habenti licentiam ad carnes edendas in Quadragesima, edere ad excitandum appetitū suillam, intelligendus est, quod id possit absque transgressione temperantię iure naturali seruandæ; nam non frangi præceptum positiuū abstinentiæ, iam probatu est. Quare non ligantur excommunicatione lata in aliquibus diocēsis aduersus carnem, & piscatū prandentes simul in Quadragesima vt in hac Toletana, & Abulensi, si piscatū comedant ad excitandū appetitū ad cibum; id enim cōcessum est iure naturæ, quod à positiuo æquū non erat vetari. Solum igitur ligat eos, qui sine necessitate carnis, & piscato vtuntur, temperantiam natura-

H h lem in-

Sanchez Selecta.

DISPUTATIO LII.

Denumero comestionum ad obseruationem ieiunij necessario requisito.

S V M M A R I V M.

Vnica tantum refectio interuenire debet, vt ieiunium Ecclesiasticum seruetur, num. 1.

Si inaduerter qui sumat pluries cibum, non ob id frangit ieiunium, num. 2.

Nec ob id a collatiuncula noctu sumi solita abstinere tenebitur, nisi nimis proximè ad horam refectiois nocturna esset cibus assumptus, num. 3.

Impeditus negotijs in medio prandij exorientibus comestionem diuidere potest, num. 4.

Sentiens magnam debilitatem secundò comedere potest, & soluet ieiunium, non tamen ob id peccabit, num. 5.

Refectio parua nocturna sumi potest etiam absque indigentia ratione consuetudinis, num. 6.

Refectio nocturna sumi potest vsque ad dimidiam libram ex tribus, vel quatuor generibus condimentis, non tamen deseruientibus ad cenam, numero 7. & 8.

Nobilioribus licet aliquantulum maiorem refectiunculam sumere, ob adeptam ab ipsis consuetudinem, num. 9.

Refectiuncula in vigilia Natiuitatis sumi potest vsque ad saturitatem, dum non sumatur ex rebus ad cenam deseruientibus, num. 10.

In dicta vigilia Natiuitatis sumpta refectio vsque ad saturitatem soluitur ieiunium, non tamen ob id peccatum committitur ob consuetudinem excusantem, num. 11.

MANICAM tantum refectioem interuenire debere, vt ieiunium Ecclesiasticum seruetur, vniuersi fatentur absque villa discordia: quam fieri etiam vsque ad saturitatem non obstat, vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 147. artic. 6. ad primum, & cæteri

Doctores cum illo. Non enim quantitas cibi potuit eadem omnibus taxari propter diuersas corporum complexionones, ex quibus contingit, quod vnus maior, alter minori cibo indigeat.

Quòd si inaduerter aliquis pluries cibum etiam carnis sumeret, ieiunium neutiquam frangeret, & seruari erit astrictus, cum prorsus illa comestio sit inuoluntaria respectu ieiunij: nec præceptum violatur siue soluitur nisi per actum voluntarium. Docet Tolet. lib. 6. cap. 2. num. 5. Viuald. de ieiunio, cap. 15. num. 60. Pedraza 3. præcept. Syluest. verb. Ieiunium, quæst. 8. nu. 2. Nauarr. cap. 21. num. 27. Palud. in 4. distinct. 15. quæst. 4. Ioan de la Cruz, 3. præcept. art. 4. fol. 27. Graff. 1. part. decis. lib. 2. cap. 37. & num. 36. Caietan. in summ. verb. Ieiunium, §. 1. Vega 1. parte, summ. cap. 14. casu 32. Sà verb. Ieiunium, nu. 13. Angl. Flor. in 4. quæst. 9. art. 2. difficult. 5. fol. 438. Lessius lib. 4. capite 2. dub. 3. num. 19. Villalobos tract. 23. diff. 6. num. 7. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. nu. 24. in fin. Diana resol. 44.

3 Nec inde à collatiuncula noctu solita sumi tenebitur abstinere, falsò putat communiter vulgus, nisi nimis proximè ad horam refectiois nocturnæ esset cibus assumptus, & in tanta quantitate quanta pro collatiuncula esset aliàs recipiendus. Tunc. n. quod intentione sumendæ paruæ refectiois solitè pro ieiunio fiat, siue alio animo, non oberit, cù reuera assumptum sit illud quod alij ieiunantes accipiunt, & illudmet quod ipse accipere, quamuis meminisset illam quantitatem cibi sumi pro collatiuncula. Quod etiam idem est iudicadū si ientaculum sumptū esset hora decima in ea quãtitate qua comestio meridiana sumeretur aliàs, vel etiam hora septima quando illa comestio sufficiens esset pro sustentatione totius diei, docet Lopez 2. part. instruct. cap. 112. fol. 711. & Lessius lib. 4. cap. 2. num. 19. dub. 3. dicens, tunc astringi istum non prandere si commodè possit abstinere. Villalobos tract. 23. difficult. 6. numero 7. Filiucius 2. tomo 27. cap. 2. num. 24. in fine. Diana resol. 1.

Aliquando etiã impeditus negotio in medio prandij exorientem diuidere potest comestionem: moraliter nãque illæ comestiones pro vna reputari debent, nisi tamè à mensa fergat cù voluntate non prandendi amplius; cum iã comestio moraliter per illã voluntatem interrupta sit, & non solum physicè. Docet Nauarr. cap. 21. num. 15. Reginald. 1. tom. prax. lib. 4. num. 177. Caiet. verb. Ieiunium, cap. 1. Lessius, lib. 4. cap. 2. dub. 2. nu. 11. Lopez 2. part. instruct. cap. 112. fol. 708. Maurice 3. parte, cap. 8. §. 2. num. 8. Nieua in summ. tit. 17. fol. 11. Graff. 1. parte, decis. lib. 2. cap. 37. num. 32. Syluest. verb. Ieiunium, quæst. 2. num. 8. Villalob. tract. 23. difficult. 6. num. 2. Tolet. lib. 6. c. 2. num. 5. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. num. 41. Ludouicus de san Ioan. 1. part. summ. tract. de ieiunio, art. 11. fol. 693. Ariostis in enchirid. 2. part. ieiunij fol. 90. Ioan. de Friburgo in summ. confessorum, lib. 1. tit. 12. quæst. 21. fol. 35. Quod intelligo, quamuis spatium duarum horarum intercurreret: quod denotat Angles Flor. in 4. disput. 9. de vnica comest. art. 2. difficult. 1. fol. 433. dicens coactum surgere à mensa non expleto prandio, licitè posse reiuuere, quamuis mora notabilis intercesserit.

Quod si debilitatem maximam præferat, secundò comedens ieiunium soluet, quia de substantia illius est vnica comestio, vt diximus num. 1. tamè minimè peccabit, cum ob illam necessitatem à lege ieiunij sit exemptus, veluti quilibet alius æger.

6 Refectio parua nocturna sumi potest etiã absq; indigentia ratione consuetudinis, D. Th. 2. 2. quæst. 147. art. 8. & Caiet. ibi. Ledesma 2. part. quæst. 17. art. 5. conclus. 7. dub. 1. & art. 6. Syluest. verb. Ieiunium, quæst. 3. num. 10. referens Panormitan. Armill. verb. Ieiunium, num. 12. Nauarr. cap. 21. num. 12. 13. & 14. Couarr. lib. 4. variarum, cap. 29. num. 11. col. 1. in fin. plures: eferens, Viuald. de ieiunio, cap. 15. num. 40. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 8. quæst. 4. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. num. 25. Vega part. 1. casu 2. in princip.

7 Et sumi potest refectio nocturna in quãtitate dimidiæ libræ ex pane, & oleribus siue arborum fructibus constante, taliter quod si duæ vnciæ panis accipiantur, queant sumi ex oleribus, & c. lex, & è contra: docet Villalob. 1. tom. summ. tract. 23. del ayuno, difficult. 7. num. 4. dicens, se audiuisse eidem sententiæ consentire Patrem Suarium sapientissimum, vt docet expressè Fagandez tractatu 4. libro 1. cap. 4. numero 13. & 19. Diana

Diana resol. 1. Et docet Azor 1. tom. lib. 7. capit. 8. q. 8. posse sumi quatuor vncias panis, & ex oleribus modicam quantitatem, quã ipse non signat. Et posse sumi dictam dimidiã librã de vizcochos, de his qui videntur Matriti reor: quia modicissima quantitas ouorũ eis obtingit: & multò minus satis faciunt dièi vizcochos, quã si sumeretur dimidiã libra ex pane vsuali, & oleribus, vel cõseruis, vt experièti liquebit. Nec obstabit, quod aliquis maneat ad eò saturaturus sumpta dimidiã libra, ac alius qui cõneret splendide. Nam id per accidens cõngit, & ille non debet esse peioris cõditionis, quod scilicet ipsi sit vetitũ comedere, quod alijs cõcessum est. Alias qui saturaretur duabus vncijs, non posset plures sumere, quod nemo concedet.

Poteritque sumi ex pluribus generibus condimentis, videlicet ex nucibus, lactucis, ficibus, & amigdalibus, dum ex omnibus mensurã dimidiæ libræ sumentes non excedant, docet Azor tom. 1. lib. 7. c. 8. in med. quæst. 8. Nec in anxietatè adducendi ieiunantes, quod dimidiã librã pondere librent; nõ enim mathematicè pòdus iudicandum est, sed moraliter parum plus, vel minus. Vnde nimis fame correptos non damnarè sumentes aliquatulum vltra dimidiã librã. Ecclesia namque nõ vetat necessitati naturali subuenire, præsertim si per totam noctè ex defectu cibi non possent tales dormire. Docet Azor 1. tom. lib. 7. cap. 8. quæst. 8. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. Vnde reor tẽpore æstiuo quando dies quindecim, aut sexdecim horis componantur, fas esse vltra dimidiã librã aliquantulum sumere, quia tunc fame vehementiori vexantur ieiunantes.

8 Nec ex cibis ad cœnã aptis etiã in minori mensura quã dimidiæ libræ poterit accipi refectio: obstat enim ad id cõsuetudo cõtraria, qua si nõ excusaretur, collatiuncula ex herbis, & fructibus neutiquã quiret assumi etiam. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. num. 30.

9 Licebit tamè nobilioribus ob adeptã consuetudinẽ aliquatulum plus quã plebeijs refectiunculã nocturnam accipere; solent namque esse debilioris valetudinis, & affueti delicatioribus, & pluribus epulis. Quod optimè cõfirmat c. Non cogantur, 41. dist. per hæc verba: Non cogantur diuites pauperũ cibis vesci, vt atur cõsuetudine infirmitatis suæ, sed doleant, aliter nõ posse, quia si consuetudinẽ mutant, ægrotant. Vbi Glossa ait, quod cum diuites affacti sint pretiosioribus cibis aliis, illis nõ est prohibedũ illos edere, ne ex inedia in ægritudine prolabantur. Sic etiã paulò maior est refectiuncula, qua vti solent profani homines, quàm si ea qua vtuntur Monachi, & reliqui viri Religiosi, docet Azor 1. tomo, lib. 7. cap. 8. in fin. Diana resol. 1. Fagandez præcept. 4. c. 4. num. 21. Viçorel. in addit. ad summ. Tolet. lib. 6. cap. 2. fol. 178. Villalob. tract. 23. diff. 7. num. 4. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. num. 32.

10 At in vigilia Natiuitatis mētura mediæ libræ seruanda non est; poteritque sumi vsque ad saturitatem ex fructibus, siue cõseruis, & nõ ex rebus ad cœnã deseruientibus, ex cõsuetudine anti qua in Hispania vigete. Docet Medin. in summ. 3. præcept. §. 10. Ledesma in summ. 2. part. tract. 27. §. Digo lo segundo. Lucius 2. præcept. Eccles. in medio. Lopez 2. part. instruct. cap. 112. fol. 710. Llamas 3. par. c. 5. §. 25. Cenedo in præst. quæst. quæst. 1. Vega in respons. casu 3. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 8. in fin. quæst. 8. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. num. 34. Ludouicus de San Ioan 1. part. summ. tract. de ieiunio, art. 12. fol. 694. Nieua in summ. c. 19. Sanchez Selecta.

Alphonf. Chacon tractatu De ieiunio, §. De ieiunio in vigilijs, Basil. de Leon lib. 5. de matrimonio, cap. 8. nu. 2. dicens, apud Granatenies vigere cõsuetudinem sumendi refectiunculam in vigilia B. Ioannis Baptistæ, sicut in vigilia Natiuitatis Domini. Sed tamen scrupulòs ego à Granatenfibus, an talis mos interesset, negarunt. Summa Coron. 1. part. cap. De gula, num. 79. Sanchez in summ. lib. 4. cap. 11. num. 65. Fagandez 4. præcept. lib. 1. cap. 4. numero 19. Et fauent Lessius lib. 2. cap. 2. dubio 2. num. 11. Reginald. 1. tom. prax. lib. 4. num. 184. Medin. C. De ieiunio, tract. 4. §. De consuetudinem legem ieiunij dissolvente, asserentes secundum consuetudinem patriæ posse in maiori, vel minori quantitate sumi collatiunculã. At constat in Hispania vigere huiusmodi morem adhuc inter Religiosos sumendi absque mensura fructus, & conseruas. Et dicta collatiuncula sumi poterit, quando vigilia Natiuitatis in die Sabbati incidit, & dies Natiuitatis in feria secunda. Quia tunc vigilia in die Sabbati celebratur, nec amittitur quod videlicet in illa sumatur refectio vique ad saturitatem, ex eo, quod dies Dominica mediet.

11 Arbitror tamen, quod est peccatum non committatur aduersus ieiunij præceptũ sumendo collatiunculam in illa noctè vsque ad saturitatem, solui tamen ieiunium, cum illius essentia vnica tantum comestionem exposcat. Quã quæstionem absque resolutione reliquit Lopez 2. part. instruct. cap. 112. fol. 710. At Nauarr. in summ. cap. 21. num. 14. solui ieiunium putat. Nec contrarium censere Medinam in summ. lib. 1. 3. præcept. Eccles. §. 1. fol. 89. reor, dicentem non frangi ieiunium accepta in magna quantitate collatiuncula in vigilia Natiuitatis, quia idem est, ac si diceret, nõ committi peccatum excusante consuetudine.

DISPUTATIO LIII.

De hora comedendi seruanda id non frangendum ieiunium.

S V M M A R I V M.

Hora vndecima diei potest comestio fieri in die ieiunij, num. 1.

Refelluntur Azorinus, & Toletus arbitrantes posse comestionem fieri à laicis hora decima, num. 2.

Quãdo horologia diuersa sunt, ad pulsationẽ primi potest comestio fieri hora vndecima, num. 3.

Dubitans an hora vndecima diei sonnerit, non poterit comedere, num. 4.

Qui ob iustam causam hora octaua comedit, v. g. quia iter vult agere, non tenetur ieiunare, num. 5.

Qui malitiosè mandè sumpsit ientaculum, non tenetur ieiunare, num. 6. & 7.

Refectio noctu sumi solita, non potest mandè sumi, quãuis adsit causa; sed si necessarium sit salutem mandè illam sumere, non tenetur ieiunare, num. 8. & 9.

Refectio parua sumi potest hora vndecima, & d. ferri comestio vsque ad noctem, & tunc ieiunij erit magis rigorosum, num. 10.

Sicut abstinentia à carnibus, & vnica comestio est essentialis ieiunio, sic & hora comedendi qualiter modò seruatur ieiunium in Ecclesia, num. 11.

Ntiquitus hora nona, hoc est tertia vespertina, refectio fieri solita testatur D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 7. & vniuersi Doctores. Nunc post horam vndecimam fat esse puto tam in hyeme quam in aestate, & tā laicis quam Religiosis. Docet Med. in summ. 3. præcept. §. 10. fol. 89. Rodriguez in explicat. Bullæ, §. 6. in princip. Idem Medina supra fol. 90. Moure 2. part. cap. 8. num. 4. Viquer. instit. cap. 7. §. 3. ver. 1. fol. 213. Villalob. tract. 23. difficult. 9. num. 1. Graff. 1. part. decif. lib. 2. cap. 37. num. 35. Caiet. verb. *Ieiunium*, ferè in principio, dicens fas esse Religiosis comedere, multum ante meridiem. Quod idem censet Angl. de *ieiunio*, q. de consuetud. quæst. 5. difficult. 1. fol. 393. Armil. dicens, etiam suo tempore consuetudinem extare inter Religiosos prandendi per multū spatium ante meridiem. Multum autem tempus est per horam refectioe præuenire. Nauarr. cap. 21. num. 27. Couar. lib. 4. *variar.* cap. 20. & expressè Vega 1. part. summæ, cap. 14. casu 33. dicens, post vndecimam horam posse absque scrupulo prandiū sumi; dicit Angles de *ieiunio*, quæst. de hora comedendi, art. 3. difficult. 1. conclus. 2. fol. 440. Ioan. de la Cruz 3. præcept. art. 4. fol. 27. In quo tamen magnam vim obtinet patriæ consuetudo particularis, quæ obseruanda est, vt habetur de obseruat. *ieiunior.* cap. Consultit, & docet Medina C. de *ieiunio*, quæst. 1. in fin. & quæst. de hora refectiois, fol. 139. Valent. tom. 3. disput. 9. quæst. 2. pñct. 3. fol. 1638. Ludouic. de S. Ioan. 1. part. summ. tract. de *ieiunio*, art. 12. fol. 696. Fagundez de præceptis Ecclesiæ, 4. præcepto, lib. 1. cap. 3. num. 8.

2. Nec assentior Azor, 1. tom. lib. 7. cap. 11. quæst. 1. in fin. & Toledo, lib. 6. cap. 2. num. 7. arbitrātibus, saltem laicos posse comedere hora decima: est enim vna hora anteuersio notabilis mortiferum crimen inducens. Fagundez supra num. 4. Et esse notabilem anteuersioe docet idem Azor. supra quæst. 4. in fin. quamuis putet fortè esse veniale anteuertere per semihorā: cui nō adhæreo. Indulgendo enim ieiunantibus quod hora vndecima queat se reficere, latus terminus assignatur, infra quem nullus extat dabiis, aliās si alter posset assignari infra illum, etiā aliud paruum spatiū liceret antepone; & sic in infinitum. Deueniendum igitur est ad terminum infra quem alius non designetur. Sicut in sponsalibus septennium completum mathematicè requiritur. Sicut enim ætas, quæ iure præscribitur in indiuisibili consistit, ne quisquā possit illam suo priuato iudicio mutare, vt bene animaduertit Sanchez lib. 1. de matrimonio, disput. 16. Ægid. disput. 21. num. 51. Basil. lib. 12. cap. 5. Hurtado de matrimonio, difficult. 14. sic & hora quæ communiter à Doctores assignatur. Quod enim parum distat à re, nihil distare videtur, non habet locum in termino præscripto à iure, siue, quod æquiualeat, à communi Doctorum.

3. Quod si horologia diuersa sint, ad pulsationē primi poterit refectio fieri; sicut enim in odiosis ad vltimum potest appellari, & inde possunt comedentes post horam duodecimā noctis ab vno horologio designatam crastino Eucharistia sumere, si aliud horologiū sonuisse cōstet esu expleto, vt docet Sanchez de matrimo. lib. 2. disput. 41. num. 40. & diximus disput. 42. num. 18. Sic in fauorabilibus pulsationi primi fas erit consentire, Vega 1. part. summ. cap. 14. casu 12.

4. Dubitāti verò, an hora vndecima diei sonuet, ne fas erit prædere; possidet namque præceptum ieiunij, & à sua possessione spoliandum nō est ob ius dubium superueniens, vt latius diximus plura disput. 42. & 43. Fagundez cap. 10. num. 3.

5. Qui verò ob iustā causam comederit hora octaua, aut nona, ob iter agendum, v. g. aut hospitibus inueniendam, &c. ieiunare non tenetur, est enim hora vndecima de substantia ieiunij, vel saltem intrinseca illi, vt docet Sancius in summ. lib. 4. c. 11. num. 50. Et quod non tenetur ieiunare, docent Caiet. 2. 2. quæst. 147. art. 7. Palud. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 5. fol. 188. & quatenus addit illū strictum esse alio die ieiunare ab omnibus reijcitur. Lessius lib. 4. c. 2. dub. 3. nu. 18. malè pro hac opinione vocans Viuald. qui oppositum arbitratur, Nauarr. licet obscure cap. 21. num. 27. Syluest. verb. *Ieiunium*, quæst. 8. num. 21. Rayner. 1. part. summ. de *ieiunio*, fol. 254. dicēs, solui ieiunium ex anteuersioe horæ: nec distinguit, an soluatur quando fit ex causa iusta, vel absque illa, Ledesma 2. part. quæst. 17. Villalobos tract. 23. difficult. 6. num. 6. & satis annuit Diana de *ieiunio*, resolut. 48. ¶ Quicquid in contrariū cōseant Viuald. de *ieiunio*, cap. 15. num. 59. Rodrig. tom. 99. regul. quæst. 100. art. 2. Azor 1. tom. lib. 7. c. 11. & in quibusdam impressionibus 22. quæst. 4. Beja 1. part. decif. casu 45. fol. 211. Lopez 2. part. institut. cap. 112. fol. 710. & 712. Maure 1. part. cap. 8. §. 2. num. 5. Reginald. 1. tom. prax. lib. 4. num. 183. Medina infra, Vega 1. part. summ. cap. 14. casu 33. Palud. in 4. distinct. 15. quæst. 4. Layman. lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 4.

6. Nec tenebitur amplius ieiunare qui malitiosè sumpsit ientaculum. Quod docent etiā Authores allegati, & Angles Flor. in 4. quæst. 9. art. 2. difficult. 5. fol. 438. Sancius in summ. lib. 4. c. 11. num. 51. iniquis, anticipantem notabiliter horā refectiois absque iusta causa, ita violare ieiunij vt non satisfaciat illi quāuis vltimè non comedat, & cōmune esse DD. assentit: quod verū non est cum plures oppositū censeant. Vnde im merito Medina C. de *ieiunio*, q. de numero refectiois, fol. 138. docet, neminem id posse asseuerare.

7. Quare qui putabat se iter facturum, vel laboraturum, & ideo inculpatè sumpsit ientaculum animo non ieiunandi, & tamen postea causa aliqua impeditus est, ne iter ageret, vel laboraret, non tenetur ieiunare. Et hanc puto esse praxim communem omnium ieiunantium.

8. Nec refectiuncula noctū solita sumi, poterit manè accipi absque causa, differendo prandium ad noctem: consuetudo enim non tantum collatiunculam præscripsit, sed etiam tempus in quo sumi debeat, quod sanè nocturnum est, hora scilicet solis occatus vel propè, & non matutinum. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 8. quæst. 6. Reginaldus 1. tomo prax. lib. 4. num. 186. Villalobos tractatu 23. difficult. 7. num. 2. Caietanus verb. *Ieiunium*, cap. 1. Graff. 1. parte decision. libro 2. cap. 37. num. 30. Nauarr. cap. 21. num. 14. & à fortiori decebit Victorel. in addition. ad Tolet. lib. 6. cap. 2. fol. 178. cum censeat, nec etiam posse sumi hora meridiana in quo decipitur, vt dicemus num. 10. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 2. Beja 1. part. decifion. casu 3. fol. 10. Lopez 2. parte institut. cap. 112. fol. 710. Rodriguez 2. tomo, quæst. regul. quæst. 100. art. 2. in fine. Filliucius 2. tom. tract. 27. cap. 2. num. 24. & 27. Fagundez 4. præcept. cap. 4. num. 16.

Imò in-

9. Imò interueniente causa itinerandi scilicet, vel alia, sumi non poterit refectio parua manè ob dictam rationem numero præcedenti, nisi necessitas cogat, & tunc ratione medicinæ, & non iure consuetudinis sumendæ parua refectiois, quibus accipi, ob rationem allatam. Docet expressè Caietanus verbo, *Ieiunium*, cap. 1. Armill. verbo, *Ieiunium*, num. 1. Lessius vbi supra. Beja supra id quoque videtur docere. Sed quamuis tunc ieiunium soluitur, non ob id crimen committitur, vt diximus disput. antecedenti, num. 5. & 11.

10. Poterit tamen accipi refectio parua, hora vndecima diei absque causa prandium differendo ad noctem: imò ieiunij fore perfectius, & strictius reor. Quo enim tardius prandij prorogatio, eo est inedia productior, & longior corporis afflictio; quicquid in contrarium dicat Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 11. Quod sanè est Legislatoris menti magis consentaneum: tolerabilis enim foret aliquis angustiam famis per spatium viginti quatuor horarum protractam, si comedat ad vique saturitatem in medio temporis, quam si in tertia parte. Sicque censuisse Magistrum Curielem, est mihi vir verax, & doctus attestatus. Docet Azor 1. tomo, lib. 7. cap. 56. Villalobos tractatu 23. difficult. 7. num. 2. dicens non frangi ieiunium. Angles Flor. in 4. quæst. 9. de *ieiunio*, articulo 2. difficult. 5. fol. 437. Filliucius 2. tom. tract. 37. cap. 4. num. 75. & cap. 2. num. 27. Ludouicus de San Ioan. 1. part. summ. tractatu de *ieiunio*, artic. 12. fol. 695. & reputat probabile esse Victorel. in addition. ad Tolet. lib. 6. c. 2. fol. 178. in fin. Licet probabilis reputet oppositum, absque ratione tamen. Vnde reijciendus est consequenter Nieua in summ. tit. 17. fol. 21. censens illud tutum non esse. Fagundez 4. præcept. lib. 1. cap. 3. num. 5. & 17.

11. Denum inferendum, sicut abstinentiam à carnibus, & vnicam comestitionem diximus esse de essentia ieiunij, etiā fore horam comedendi, vt diximus num. 5. Quamuis fortè manus principaliter, eo modo quo tam fortis, quam materia essentialia sunt composito, minus tamen principaliter materia. Et quamuis hora comedendi iure positio sit præscripta, & ob id mutationi subiecta, taliter quod posset Summus Pontifex iubere prandium sumi manè, & non meridie, & tunc potius dies abstinentiæ esset appellandus, quam ieiunij huiusmodi dies, nec essentialiter esset dies ieiunij, qualiter modò est, & non solum accidentaliter esset mutatio, vt præsumunt aduersarij.

DISPUTATIO LIV.

De illis qui ieiunio obligantur, vel non, & in qua ætate a ieiunij præcepto excusentur.

S V M M A R I V M.

Non habentes vigesimum primum annum expletum, non tenentur lege ieiunij, num. 1.

Nec tenentur Religiosi professi lege ieiunij Ecclesiastici ante expletum vigesimum primum annum, tenebitur tamen lege suæ Religionis vbi posita fuerit, num. 2. & 3.

Vigesimus primus annus non ita computari debet de momento ad momentum, quod si quis illum expleuit hora octaua manè, teneatur in reliquo diei ieiunare, in quo deceptus est Sanchez, numero 4.

Dubitans, an expleuerit vigesimum primum annum facta sufficienti diligentia, non tenetur ieiunare, num. 5.

Volentes lucrari iubilæum, aut implere pœnitentias sacramentaliter iniunctas, tenentur ieiunare ante vigesimum primum annum expletum, num. 6.

Refelluntur Angelus, Syluester, Corduba putantes, iuvenes teneri ad ieiunandum per aliquot dies in Quadragesima etiam ante vigesimum primum annum expletum, num. 7.

Sexagenarij, siue viri, siue femine absolutè deobligantur etiam, licet nō expletus sit sexagesimus annus, num. 8. 9. 10. & 11.

Pregnantes, aut lactantes paruulos non constringuntur ieiunare, num. 12.

Non tenentur ieiunare, qui nisi cœna capta dormire non possunt, num. 13.

Nec tenentur ieiunio, qui labore aliquo defatigantur, etiam si id agant in fraudem ieiunij, numero 14. & 15.

Non excusantur à ieiunio sartores, pictores, barbitonfores, Aduocati, Notarij, Scribæ, & alij quorum munus valde laboriosum non est, num. 16.

Excusatur à ieiunio Scholasticus qui ob consequendum beneficium lectioni oppositionis esset vacaturus. Imò, si tantum legeret ostentationis causa ad opinionem comparandam, vt adueniente Cathedra oppositione merita illius dignoscantur vberius, numero 17.

Excusantur à ieiunio cantores præbendam ad canendum habentes, num. 18.

Presbyteris erit fas ouis vesci in Quadragesima causa vocis conseruanda, num. 19.

Qui culpa sua defatigantur, aut in morbum incidunt, quod ieiunare non valent, non peccant contra præceptum ieiunij, num. 20.

Excusatur à ieiunio qui pedestes visitat loca sancta, quamuis posset commodè in alium differre diē refectiois, num. 21. & 22.

Coniux, si reddatur impotens ad soluendum debitum, excusatur à ieiunio, num. 23. & 24.

Excusatur vxor à ieiunio, ne deformis reddatur, & inde exosa sit marito, vel notabiliter minus dilectæ, num. 24.

Excusatur femina à ieiunio, ne deformis reddatur ad nuptias, num. 25.

Excusatur vxor, si à marito præciperetur ieiunium nō seruari, & ex inobedientia notabile discordiæ exoriunda forent, num. 26.

Excusantur à ieiunio proficiscentes ab oppido in quo seruatur ieiunium, nocte in locum peruenturi in quo ieiunium non obligat, num. 27.

Imò, quamuis nocte sit peruenturus ad proprium oppidum à quo manè exiit, & vbi ieiunium seruabatur, num. 28.

Captores auium, siue leporum, proficiscentes ab oppido, vbi seruatur ieiunium, & peruenientes ad locum, vbi non seruatur, non tenentur ieiunio, numero 29.

Proficiscentes ab oppido, vbi ieiunium non seruatur, & tendens ad locum etiam propriū domicilij, vbi seruatur, poterit ientaculum sumere, & carnes edere, num. 30.

Existen-

Existentes in aliquo oppido per modum transitus, alicuius negotij agendi causa, dummodo ibi non maneat per maiorem partem anni, non tenetur ieiunare, nu. 31. 32. & 33.

Vagantes nullibi domicilium habentes solum tenentur ad ieiunia ex iure communi constituta, num. 34.

Accedens ad aliquod oppidum animo ibi habitandi, si postea decernat se brevi discessurum, lege ieiunij non tenetur, in quo discedo a Sancio, num. 35.

Dispensatus in ieiunio non tenetur ieiunare, & illa dispensationem potest impertiri Parochus, aut eius vices gerens, etiam presente Episcopo, ex consuetudine, numer. 36.

Qua potestas extenditur ad dispensationem etiam in escu carnium, num. 37.

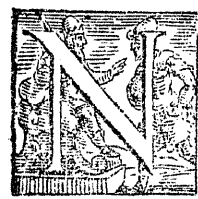
Si dispensetur a Parocho in lege ieiunij sine causa, est nulla dispensatio; non tamen, si dispensatio praeimitatur a Summo Pontifice, num. 38.

Valebit tamen dispensatio exhibitae a Parocho sine causa, si ipse bona fide putabat causam sufficientem esse, & non solum excusari a peccato dispensantem & dispensatum: hoc enim manifestum erat, num. 39.

Existente causa ad dispensandum non erit integrum Parocho ieiunium in aliquod opus pium commutare etiam ex parte, veniente illo, qui petit dispensationem, num. 40.

Præceptum ieiunij negativum est, num. 41.

Non toties peccat quis, quoties comedit in die ieiunij, sed solum secunda vice, num. 42.

On teneri Ecclesiasticum ieiunium servare non habentes vigesimum primum annum, consensus omnium admittit. Et impletum esse requiritur. Quod docet Corduba in summ. q. 60. esse omnium DD. Sánchez lib. 2. de matrimonio, disput. 24. num. 23. Caietan. verb. Ieiunium, cap. 2. Tolet. lib. 6. cap. 4. nu. 2. Armil. verb. Ieiun. nu. 3. Syluest. quæst. 6. nu. 18. Lessius, lib. 4. cap. 2. dub. 6. nu. 40. Tabien. verb. Ieiunium, nu. 16. Lope 2. parte instr. cap. 109. fol. 699. Moure 2. parte cap. 8. §. 2. nu. 20. Hossius in Confessione Catholica de ceremonijs à tempore sumptis, fol. 399. Nicua in summ. tit. 17. fol. 22. Durand. in 4. distinct. 15. q. 10. nu. 4. Rodriguez qq. Regul. tom. 2. quæst. 100. supponit in tit. art. Villalobos tract. 23. difficult. 4. num. 3. Est enim obiectum obligationem inducere: unde latè interpretandum, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 4. Anton. Fernand. en la instruc. de confessor. 3. parte mandam. 3. fol. 16. Sa verb. Ieiunium, num. 9. Ledesma 2. parte sum. tract. 27. difficult. 1. fol. 637. Rosel. verb. Ieiunium, nu. 14. Anton. 2. parte tit. 6. cap. 2. §. 4. Navarr. cap. 21. nu. 16. Ioan. de la Cruz 3. præcept. art. 4. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 17. quæst. 2. Atenis 2. parte tit. 28. art. 3. Cantarell. in præcept. decalog. lib. 1. cap. 48. num. 234. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 6. nu. 110. Ludou. de san Ioan. 1. parte summ. art. 6. tract. de ieiunio, fol. 676. Ariosius in Enchirid. 2. parte de ieiunio, fol. 89. Ioan. de Friburgo in summ. Confessorij, lib. 1. q. 17. fol. 35. Granado de legibus, fol. 252. nu. 37.

2. Ob quam rationem non tenentur Religiosi etiam professi ieiunio Ecclesiastico ante vigesimum primum annum, vt docent Gabriel in 4. distinct. 16. quæstion. 5. art. 1. Rosell. verb. Ieiunium, nu. 14. Tabien. num. 16.

Rodrig. 2. tom. quæst. Regul. quæst. 100. art. 6. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 17. quæst. 2.

3. Erunt tamen astricti ieiunia suæ Religionis servare si professi iam sint. Rodriguez 2. tom. quæst. Regular. quæst. 100. art. 4. Villalob. tractat. 3. difficult. 4. num. 5. Syluester verbo, Ieiunium, Rosella verbo, Ieiunium, nu. 10. Azor vbi supra, Lopez 2. parte instructorij, cap. 111. fol. 703. Ledesma in 4. parte, 2. quæst. 17. artic. 3. Corduba in expositione Regule Franciscane, cap. 3. q. 2. Ledesma parte 2. tractatu 27. fol. 638. dictus Rodriguez 1. tom. summæ, 2. editione, cap. 24. nu. 1. Vega 1. tomo summæ cap. 14. casu 6. Sancio in summ. lib. 4. cap. 11. nu. 56. Fagundez 4. præcept. lib. 1. cap. 8. nu. 6. Tabien. verb. Ieiunium, quæst. 16. nu. 17. Sa verb. Ieiunium, nu. 3. Angl. Flor. 1. parte quæst. 6. de ieiun. difficult. 5. Filiucius 2. tomo, tract. 27. cap. 6. nu. 111. Ludouicus de san Ioan. 1. parte, summ. art. 6. tract. de ieiun. fol. 677. Cantarell. in præcept. decalog. lib. 1. cap. 48. n. 234. ¶ Quamuis contrarium teneat Medina summa lib. 1. cap. 14. §. 10. Graff. 1. parte lib. 2. cap. 37. nu. 42. & quidam alij.

4. Nec ad hæreo Thomæ Sancio lib. 2. de matrimonio, disput. 24. nu. 23. censenti ita tempus vigesimi primi anni debere computari de momento ad momentum. Quod si aliquis ante punctum impletæ ætatis ieiunium minimè fregisset, tenebitur postea illud servare, quia transacto eo puncto, iam præcepto ieiunij obligatur, alias potest illud servare. Addit tamen, posse ientaculum sumere ante punctum quo implet, quia ante id tæpus præcepto non astringitur, & semel eo sumpto non tenebitur illo die ad ieiunium, cum id semel fractum sit, à quo quantum ad hoc non discedo: bene tamen a primo quod dicit. Nam præceptum ieiunij respicit totum diem integrum, vt indiuiduum obiectum: nõ enim præcipitur per mandatum ieiunij dimidium diei, vel quartam partem ieiunari, sed totum diem. Igitur qui exemptus fuerit à ieiunio per aliquam diei partem, totaliter liberatur illo die, cum præceptum huiusmodi vel totum diem comprehendere debeat, vel nullam partem illius. Ex quo discedere ab eo consequenter obstringor, dicente in summ. lib. 1. cap. 12. num. 33. & à Lessio lib. 4. cap. 2. dub. 8. nu. 57. & à Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 8. nu. 3. proficientem ab oppido dimicilij vbi seruatur ieiunium, & peruenturum nocte ad locum vbi non est, posse in domicilio ientaculum sumere, eò quod nocte coenare licitè possit, itidem admittente erunt astricti, non teneri servare ieiunium peruenientem ad domicilium vbi seruatur, quando mane potuit ientaculum sumere. Docet nostram sententiam Diana de ieiunio resolut. 49. & 50.

5. Dubitans verò, an expleuerit vigesimum primum annum, facta sufficienti disigentia ieiunio non est astrictus, cum tunc non sit possessio pro præcepto ieiunij. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 41. nu. 38. vide dict. 1. disput. 43. n. 6. Diana resolut. 49. Fagundez 4. præcept. lib. 1. capite 8. num. 7.

Tene-

6. Tenebuntur tamen ieiunare infantes ante vigesimum primum annum volentes lucrari iubileum sub onere ieiunij concessum, vt docet Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 17. quæst. 3. & absque discrimine debent sentire Doctores. Vel si ex voto sunt astricti, vel poenitentia ieiuncta à confessario, vt fatentur vniuersi. Solum enim ratione præcepti Ecclesie dicimus nequaquam teneri ad ieiunandum vsque dum vigesimum primum annum compleuerit. Ludouicus de San Ioan. 1. parte, summ. tract. de ieiunio, art. 6. fol. 676. Cantarell. in præceptis decalog. lib. 1. cap. 48. num. 234. Fagundez 4. præcept. cap. 8. num. 5.

7. Denique non assentiendum est Cordubæ in summa, quæst. 60. fol. 167. Angelo verb. Ieiunium, num. 15. Syluest. dicto verbo, quæst. 6. in principio. Durando in 4. distinct. 15. quæst. 10. num. 4. & alijs adductis à Vega 1. part. cap. 24. casu 10. Ludouico de Granada en guia de peccadores, lib. 2. cap. 11. §. 2. existimantibus, quamuis pueri nondum habentes vigesimum primum annu expletum ad ieiunandum per totam Quadragesimam non sint astricti, fore tamen ad aliquos dies, & ad vigiliis per annum, secundum quod magis, vel minus ad ætatem vigesimi primi anni proximauerint: quod quidem fallum est, quamuis fatear esse ad hoc inducendos à parètib, cum expediat eis ieiunio assuescere. Salas de legibus, disput. 14. sect. 13. num. 26.

8. Sexagenarij autem à ieiunio deobligantur ex consuetudine. Et quia robur in illa ætate iam deficit communiter. Et per accidens negant in vno, vel alio sene valitudinem vigere. Et negari nequit, naturam iam probabi, ac celeriter ad iteritum tendere. Armil. verb. Ieiunium, 2. Tuentur Angles de Floribus 1. parte, vbi de ieiunio, quæst. 6. difficultate 6. fol. 140. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 32. nu. 17. Azor. 1. tom. lib. 7. cap. 17. quæst. 4. Villalobos 1. part. summ. tract. 23. difficultate 4. num. 6. falsò adducens Medinam & Navarr. pro hac opinione, vt videbimus num. sequenti. Et hæc doctriue Victoriæ tenet Lopez 2. parte instr. cap. 111. fol. 703. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 6. nu. 112. eam dicens esse valde probabilè. Granado de legibus, fol. 252. nu. 39. Diana resolut. 20. Ludouicus de San Ioan. 1. part. summ. tract. de ieiunio, art. 6. fol. 677. qui immeritò ait, Regulares minores quâuis sexagenarij sint, non excusari à ieiunio suæ regulæ, cum vires deficient pariter tam ad seruandum ieiunium suæ regulæ, quàm Ecclesie.

9. Vnde non iuxta vires arbitrari opus erit ad astringendum, vel liberandum sexagenarios à ieiunio, qualiter censent Caietan. 2. 2. quæst. 147. artic. 4. circa solut. ad 2. column. 2. §. Quoad primum de senibus, & in Summ. verb. Ieiunium, cap. 2. Quibus personis inexcusable fit obligatorium. Navarr. in summ. Hispan. cap. 21. num. 15. Latinè 16. Medina lib. 1. summ. cap. 14. §. 10. fol. 100. Pedraza in summ. præcept. 3. §. 13. Valent. 2. 2. disput. 9. quæst. 2. punct. 5. colum. 2. §. Impotentia ad ieiunium. Philarchus de officio Sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 25. §. Causæ ob quas causa secunda. Graff. 1. part. decif. lib. 2. cap. 37. num. 45. Rodriguez 1. tom. summ. 2. editione, cap. 24. nu. 1. Viguerius in institut. cap. 7. §. 3. verfic. 1. fol. 213. Lopez 2. part. instructor. cap. 111. fol. 703. Moure 2. part. cap. 8. §. 2. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. nu. 41. Fagundez præcepto 4. cap. 8. num. 9.

10. Et inceptum esse sexagesimum annum sufficere ad

non obligandum ieiunio senes: nam in fauorabilibus dies, vel annus inceptus habetur pro completo, per leg. Qua etate, ff. de testament. glof. leg. 3. §. Minorem, verb. momentum, circa fin. ff. de minor. & ibi Barth. numero 2. Alberic. in princip. Bald. in fin. & alij plurimi, quos refert Flam. de resignat. benefic. lib. 12. quæst. 8. à num. 19. vsque ad vigesimum sextum. Ioan. de la Cruz præcept. 3. art. 4. Medina C. de ieiunio, quæst. De bis, qui ad Ecclesie ieiunia tenentur, fol. 142. Ledesma 2. part. summ. tract. 27. fol. 638. Qua ratione ad contrahendū matrimonium sufficit in femina, quod dies vltima anni duodecimi & decimi quarti in viro fit incepta, vt docet Sanchez de matrimonio, lib. 7. disput. 104. num. 2. pluribus à se allegatis, & id probat latè lib. 1. de sponsalibus, disput. 16. nu. 2. ob quam quoque rationem leg. Qua etate, ff. de testament. decernitur diem vltimam inceptam anni quartidecimi completi sufficere ad testamentum condendum. Sicut enim ad matrimonium decimus quartus annus in masculis completus exigitur, & duodecimus in foeminis, & tamen vt completus dicatur, sat est inceptisse diem vltimam complementi: sic & in ieiunio vbi non exigitur, quod annus sexagesimus sit completus, inceptisse sufficere. Et quamuis priuilegium sit exorbitans à iure, & ob id stricte intelligendum ex regula iuris in 6. Qua à iure communi exorbitant, nequaquam sunt in consequentiam trabenda, de quo latè Sanchez lib. 8. de matrimonio, disput. 1. & 2. facultas in senibus sexagenarij ad non ieiunandum, nõ est priuilegiū fauore legislatoris concessum, sed fauore seu potius debilitate naturæ, vnde illi potius non comprehendantur à lege, quàm ab illa eximantur, & ob id incepto sexagesimo non constringuntur ieiunare.

11. Foeminis autem opus esse sexagenariam habere ætatem, vt à ieiunio eximantur, reor cum Sancio libr. 7. de matrimonio, disput. 32. Quamuis non damnandum esse censent eximentem foeminas quinquagenarias à ieiunio, eo quod ipsæ debiliore complexione sint, quàm viri. Addit tamen, quod estò speculatiuè probabilis sit illa opinio, in praxi censendam non esse tutam.

In quo sanè contrarij sibi esse arbitror. Quare, quæso, damnandum non esse existimat liberatè quinquagenarias à ieiunio, postea tamen subdens in praxi illam opinionem non esse tutam? Omitto, quod in intelligibile videatur, aliquam opinionem esse speculatiuè probabilem, & in praxi tutò amplecti non posse. Probabilitas namque practica ab speculatiua differt tamquam effectus à sua causa: id enim quod quis opere exequitur iuste vel iniuste, ab eo nascitur, quod scilicet speculatiuè iudicauit posse agi licitè vel illicitè. Qui ergo arbitratur speculatiuè aliquid licitè operari se posse propter rationes probabiles, id tutò executioni mandare poterit, alias nihil operabitur, nec alicuius fructus siue momenti erit illa speculatio probabilis, si ad opus eset impedita, & quæ comparari posse speculatiuam opinionem habentem & pertimescentem operari practicè ex ea, Tantalo ipoma & aquam ad labia propè habenti, impedito tamen eis vti siue frui. Imò Tatalo infeliciores eset, qui dum bibere exoptabat, nequibat: at probabili opinione pertimescens vti, omittit operari, quod in eius potestate erat efficere. Tum opinio probabilis speculatiua in rebus moralibus praxim tanquam obiectum respicit, vt admittit Sanchez libro 2. de matrimonio, disputatione 41. num. 5. licet ad aliud propositu: si enim non iudicat aliquid tutò posse agi,

agi, quid addiscitur per talem opinionem? Fit igitur non audentem in praxi aliquid operari ab eorum habere, quod iudicium firmum non habeat probabilitatis speculatiuæ, quantumvis sibi videatur habere. E contra verò poterit dari aliquam opinionem esse practicè probabilem per principia extrinseca, nõ tamen esse speculatiuè probabilem per principia intrinseca, vt diximus disput. 44. nu. 63. in fine, & disputatione 14. nu. 7. & 19. Et licet in scientijs vna sit speculatiua & non practica qualiter arbitrantur plures de Theologia, id verificari nequitam potest in opinionibus probabilibus: quæ enim speculatiuè probabilis est, & practicè quoque probabilitatem continere debet, cum, vt dictum iam est, obiectum speculatiuæ opinionis sit opus, obiectum verò scientiæ speculatiua tantum est rem per suas causas cognoscere, non vero opus. Vnde deceptus est Granado 1. 2. tractat. 12. disp. 4. sect. 4. nu. 32. arbitrans posse opinionè esse speculatiuè probabilem, non tamen practicè.

Eximuntur tamen prægnantes, aut lactantes paruulos: opus enim illis est cibo refici non sua ipsarum tantum, sed foetus etiam nutriendi causa. Caietan. in summ. verb. *Ieiunium*, Angel. ibidem, num. 15. Syluestro dicto verbo, quæst. 9. nu. 24. Rosel. nu. 17. Tabiena num. 21. Nauar. cap. 21. nu. 16. Viguer. cap. 7. §. 3. ver. 1. fol. 213. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 17. quæst. 6. Tolet. lib. 6. cap. 4. nu. 3. Diana de *ieiunio*, resolut. 14. Siluius 2. 2. quæst. 147. art. 4. Taner. 2. 2. disp. 3. quæst. 3. dub. 5. nu. 100. Fagundez cap. 8. nu. 14. Sa verbo *Ieiunium*, nu. 9. Angl. de Flor. quæst. 6. difficult. 7. fol. 402. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 4. nu. 40. Paludan. in 4. distinct. 15. art. 2. nu. 16. Raymund. in summ. tract. 4. de *Pœnitentia*, cap. 6. fol. 528. Rayner. summ. 1. parte, de *ieiunio*, fol. 254. Lopez 2. parte *instruēt.* cap. 111. fol. 706. Hofius de *Confess. Cathol. de ceremonijs à tempore sumptis*, fol. 399. Nieua in summ. tit. 17. fol. 22. Nider. 6. præcept. cap. 8. nu. 3. fol. 485. Villalobos tract. 23. *del ayuno*, difficult. 4. num. 2. Ioan. de la Cruz, præcept. 3. art. 4. Graff. 1. parte lib. 2. cap. 37. nu. 44. Vega 1. part. summ. cap. 14. casu 22. Valentia 3. tomo, disput. 9. quæst. 2. punct. 5. fol. 1948. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 6. nu. 114. Ludouicus de san Ioan. 1. parte summæ, tract. de *ieiunio*, art. 6. fol. 679. Ariostis in *enchirid.* 2. parte de *ieiunio*, fol. 89. Ioan. de Friburgo in *summa confessorij*, lib. 1. tit. 1. 2. quæst. 24. fol. 35. Cantarel. in *præcept. de calog.* lib. 1. cap. 48. n. 234. Astenfis 2. parte, tit. 28. art. 3. quæst. 20. & est omnium communis.

13 Excipiuntur etiam qui nisi cœna accepta dormire non valent, vt docet Caietan. verbo *ieiunium*, cap. 2. Angl. de Floribus 1. parte quæst. 6. difficult. 8. fol. 403. Lopez 2. parte *instruēt.* cap. 111. fol. 706. dum iactura somni magna sit, Nieua in summ. tit. 17. fol. 23. Filiucius 2. tom. tractat. 27. cap. 6. nu. 130. Ludouicus de sã Ioã. 1. parte summ. tract. de *ieiunio*, art. 6. fol. 678. Nec tenebantur manè collatiunculam fumere, cœnam ad noctem differendo. Tum quia vt diximus disput. 53. nu. 8. & 9. non seruatur ieiunium sumpta collatiuncula manè: tum esto seruaretur, non obligatur aliquis ordinem refectioinum peruertere, sed tuto poterit se cõmuni hominum ieiunantium cõsuetudini aptare Diana *resolut.* 51. Fagundez 4. præcept. lib. 1. c. 8. nu. 13.

14 Eximuntur item qui labore aliquo defatigantur, vt qui pedester iter agit, quamuis illud in alium diem cõmodè differre queat, contra Azorium 1. tomo lib. 7.

cap. 17. quæst. 9. & alios, quos ipse allegat, & contra Medinam Codice de *ieiunio*, fol. 143. Diana *resolut.* 52. Fagundez 4. præcept. lib. 1. cap. 8. nu. 17. ius enim habet iste ad iter hodie agendum, quo non priuatur ob ieiunium seruandum. Limitant plures, nisi in fraudem ieiunij id ageret, nullius negotij causa itiner adõ, sed solum de desiderio non seruandi ieiunium: at melius Suarez 1. tomo de *Religion.* lib. 2. cap. 13. nu. 6. loquens de obseruatione festorum, qui dicit ibi non interuenire propriam fraudem, aut dolum, sed fugam quandam (vt sic dicam) obligationis præcepti, vt dicemus eundem. 20. quæ tamen contra præceptum non est, sed bona, vel mala, ratione finis ob quem fit. Ille talis non ieiunans non agit contra id quod præceptum iubet, quod solum est, vt præceptum in tali loco non violetur; quã doctrinam docet etiam Salas de *legibus*, disputat. 14. sect. 6. nu. 66. Et licet præcipiat, vt seruetur in tali loco, non tamen præcipit ibi assistere ad obseruandum illud. Quod idem docet Sancius in summ. lib. 1. cap. 12. nu. 35. & lib. 3. de *matrim.* disput. 18. nu. 29.

Eximuntur etiam agricolæ, fabrili gnarij & ferriarj quantumuis diuites sint, docent Authores supra allegati nu. 12. Rayner. 1. parte summ. de *ieiunio*, fol. 254. Lopez 2. parte *instruēt.* cap. 110. fol. 702. Nieua in summ. tit. 17. fol. 22. declarasse que Eugeniũ III. operarios cum labore suis muneribus incumbentes ieiunio non astringi, testantur Doctores. Villalobos tract. 23. difficult. 4. num. 4. Ludouicus de san Ioan. 1. parte summ. tractatu de *ieiunio*, art. 6. fol. 679. Diana *resolut.* 9. 15. Imo eximuntur à ieiunio eo die quo diurnum laborem intermittunt, si inepti ad labores & operas in posterum reddantur, aut si ex labore præteritõ nimis defatigati sint. Medina in summ. lib. 1. cap. 14. §. 10. Azor 1. tomo, lib. 7. cap. 17. quæst. 8. Graff. 1. parte decisio. lib. 2. cap. 37. nu. 51. Ledesma 2. parte summ. tract. 27. fol. 638. Vega 1. parte summ. cap. 14. casu 38. Angl. de Flor. 1. parte, quæst. 6. difficult. 10. dub. 1. fol. 405. Lopez 2. parte *instruēt.* cap. 110. fol. 702. Villalobos tract. 23. difficult. 4. nu. 9. Filiucius 2. tomo, tract. 27. cap. 6. nu. 119. Fagundez cap. 8. nu. 6.

16 Non excusabuntur tamen factores, pictores, barbitonfores, aduocati, notarij, scribæ, & alij, quorum munus nimis laboriosum non est, docet communiter Doctores. Quamuis Ledesma 2. parte 4. quæst. 17. excuset factores, & barbitonfores. Contra quem inuehit Azor 1. tomo, lib. 7. cap. 17. quæst. 8. fn. Ledesma 2. parte summ. tract. 27. fol. 638. Graff. 1. parte decis. lib. 2. cap. 37. Vega 1. parte summ. cap. 14. cas. 36. Tolet. lib. 6. cap. 4. nu. 5. Angl. supra, Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. nu. 43. Moselius in summ. tom. 1. tract. 10. cap. 4. nu. 43. Taner. 2. 2. quæst. 3. disput. 3. dub. 5. n. 102. Regina id. tom. 1. lib. 4. cap. 17. nu. 216. Cruz, in summ. parte 1. præcepto 3. art. 9. dub. 9. cõcl. 2. Ragucius in *vasè Ecclesia*, præcepto 7. quæst. 30. nu. 9. Villalobos tract. 23. difficult. 4. nu. 7. Filiucius 2. tomo, tract. 27. cap. 6. nu. 127. Scribas vero, qui coacti scribunt die ieiunij, excusari ait Ludouicus de san Ioan. 1. parte summ. tract. de *ieiunio*, art. 6. fol. 679. at in hoc consulat scriba suam imbecillitatem.

17 Scholasticum vero qui ob consequendum beneficium lectionè oppositiois esset habiturus in die ieiunij, quam commodè non posset ieiunando componere, vel recitare, à ieiunio eximendum arbitror: nõ enim obligat huiusmodi præceptum cum amissione beneficij

ficij & honoris. Angl. de Flor. 1. parte, quæst. 6. *An conperantes*, &c. difficultate 16. folio 412. ob quam rationem excusabitur à recitatione horarum Canonicarũ.

Imo, si tantum legeret ostentationis causa ad opinionem comparandam, vt adueniente Cathedræ oppositione merita illius dignoscantur vberius, liber erit à ieiunio & horarum recitatione, Tolet. lib. 6. cap. 4. num. 7. Angl. de Flor. 1. parte, quæst. 6. *Qui teneantur ieiunare*, difficult. 14. fol. 410. Maure 2. parte, cap. 8. §. 2. num. 12. Vnde melius erunt exempti Cathedralatici ad legendum, vt docet Medina Cod. de *ieiun.* quæst. De his qui ad *Ecclesiæ ieiunia tenentur*, fol. 143. Caietan. 2. 2. quæst. 147. art. 3. §. Ad hoc dicitur: sicut enim alij artifices ob laborem excusantur, eodem modo & hi quando ob laborem lectionum non valeant ieiunare. Docet Angl. de Flor. supra. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. nu. 43. dicens. omnes nequeunt officio suo fungi cõ ieiunio, etiam si labor non sit, nisi ingenij, exemptos iri ab illo, quia parum refert qualis sit labor, si non patitur secum ieiunij vsum. Filiucius 2. tomo, tractat. 27. cap. 6. num. 119. Ludouicus de san Ioan. 1. parte summ. tractatu de *ieiun.* art. 8. fol. 682. Quo fit excusatos iri iudices à ieiunio dum ob magnam occupationem causarum defatigantur, aut defatigandos iri probabiliter arbitrantur. Non enim ab officio cessare constringuntur, vt de concionatoribus num. ...

Fit quoque aduocatos excusandos fore in ieiunio, dum eis opus est studijs causarum operam dare; & inde defessu euadunt, vel euafuros timent. Non enim officij demittere tenentur, vt de cõcionatoribus num. ...

Imò lege ieiunij comprehensos non iri reor scholasticos nimium studentes. His namque officium studendi est proprium, à quo abstinere non coguntur, sicut nec alij officiales qui ex officio defatigati redduntur. Diana resolutione 12.

Et lege ieiunij non esse constrictos habentes duos fontes reor. Quia hi maximè debiles redduntur, & cœnare illis est opus, vt experti quos consului sunt mihi testati. Quod intelligendum est, etiã si carnes non edat fontes habentes. Nam si illis opus esset carnibus vesci, ad ieiunij onus non deuinci, diximus disput. 51. nu. 4. Quia à carnibus abstinentia essentialis est ieiunio.

Prædicatores item esse excusatos, etsi ob mercedè concionentur, reor. Quia ab illo exercitio non cõstringuntur abstinere, sicut nec diuites ab opere seruili, vt diximus nu. 14. & prædicationi incumbere, opus maximè laboriosum est. Bonacina de *legibus*, disput. vltim. quæst. 1. nu. 13. Filiucius tom. 2. tractat. 27. cap. 7. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. num. 44. Anton. Diana de *ieiunio*, resolut. 11. Contra Bisfel. *Enchirid.* post 3. part. cap. 33. concl. ... Fernand. part. 2. exam. cap. 8. §. 2. nu. 12. Fagundez lib. 1. præcept. 4. cap. 9. nu. 19. Tolet. lib. 6. cap. 5. qui solum excusant, quando concionantur ex obedientia, aut eius cõciones essent nimis vtilis.

18 Ex quo fit, cantores conductos ad canendum, siue salarium, aut præbendam ad id habentes, posse nõ seruare ieiunia, si ad canendum redderentur inhabiles. D. Thomas quodlibet. 5. art. 18. Syluester verbo *Ieiunium*, quæst. 9. num. 26. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. ...

19 Et Presbyteris ouis in Quadragesima vesci fas erit causa vocis conferuandæ. Nõ enim causa ieiunij astrictus est aliquis diminutè suũ exequi munus. Sicut nec artifex tenetur operas intermittere per aliquas horas, vt ieiunium sit potens adimplere: vt docet Nieua in

summ. tit. 17. fol. 22. Et in facti contingentia consultũ fuisse Doctore Thomã Lopez Doctoralis præbendæ Canonicũ Ecclesiæ Placentinæ à quodam cantore, nõ posset comedere oua in Quadragesima causa vocis, & illi fas esse respondisse, est mihi testatus ipsemet cõ filium rogã, qui modò Regiæ Capellæ affuit. Et hoc procedit certè vrgentius in Cantoribus Regijs, vbi ad splendorem Capellæ maximè decet cantantes voces habere perfectas: siue in musicis Camera ad solatium Regis continentibus. Filiucius 2. tomo, tractatu 27. c. 6. nu. 124. Anton. Diana de *ieiunio*, resolut. 11.

20 Liberos item à ieiunio existimo, qui culpa sua defatigati redduntur, aut in morbum incidit, quod ieiunare non valeant; vt qui defatigatus esset ludo pilæ, aut nimis esset deditus foeminarum commissioni: nam tales die quo præceptum obligat, impotentes sunt seruare; die verò quo ludunt, nondum aduenit. Docet Medina in summ. in *declarat.* 3. præcept. fol. 93. & 1. 2. quæst. 77. art. 7. Diana de *ieiunio*, resolut. 40. Filiucius tom. 2. tractat. 27. part. 2. cap. 6. num. 123. Villalobos tom. 1. tractat. 23. difficult. 4. num. 11. Ledesma 2. part. summ. tractat. 27. in fin. fol. 644. Monte sin. 1. 2. tom. 2. q. 77. art. 4. disput. 9. quæst. 2. nu. 40. Salas de *legibus*, disputatione 14. sectione 5. nu. 66. loquens de obseruatione festorum. Et verè, si Sancij doctrina in summ. lib. 1. cap. 15. nu. 3. & 4. perpendatur à Medina non audeat dissentire. Et docet Henriquez lib. 9. cap. 25. num. 11. in comment. litt. P. dicens, edentem nimium, aut nocium cibum, præuidentem ob morbum se ornissurũ Missas, horas, & ieiunia, non peccare in causa contra illa præcepta: refertque pro hac doctrina aliquos Authores. Quod si in fraudem ieiunij se defatigarent, peccare desiderio illo frangendi ieiunium, docent Henriquez & plures. At ex Suarij doctrina & Sancij adducta nu. 24. colligitur, tunc non interuenire fraudem, sed fugam quandam obligationis, quæ non sufficit ad cauendum peccatum. Aliud quidem est desiderare aliquè frangere præceptum quãdo adest obligatio; aliud desiderare se reddi impotentem ad præceptũ; hoc enim nihil aliud est quàm optare excusationem præcepti, quam licet quis intendat via illicita, non operatur aduersus tale præceptum; cum non desideret illud infringere quando obligat, sed modum quo non obliget, querat. Hurtado de *matrimonio*, disputat. 4. difficult. 4. in fine, iniquens incolas loci, in quo Tridentinum viget, validè contrahere absque parrocho & testibus, in quo non viget, quamuis contrahentes profecti fuerint ad illum locum eo fine, vt clandestinè contrahant; nec id dicitur fieri in fraudem legis, quia ius habent eundi ad illum alium locum. Qui autem vitur iure suo, non facit fraudem. Sanchez lib. 3. de *matrimonio*, disput. 18. Egid. disput. 27. dub. 1. Rebell. lib. 2. de *obligat.* quæst. 7. lect. 3.

21 Ex quo deducitur, multo melius excusari à ieiunio iter agentem pedestrem, vel celeriter cursitantem, vulgo *corriendo la posta*, quem excusat Paludan. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 2. nu. 20. Ludouicus de san Ioan. 1. part. summ. tractatu de *ieiunio*, art. 6. fol. 680. Ioan. de Friburgo vbi infra, quæst. 20. in eo gradu quo pedestrem, ad visitandum aliquem locum sanctum, quãuis posset commodè in alium differre diem profectiois, vt docet Ariostis in *Enchirid.* 2. part. de *ieiunio*. fol. 89. Et satis innuit Ioan. de Friburg. in *summa confessorum*, lib. 1. tit. 12. quæst. 19. fol. 35. Astenfis 2. part. tit. 28. q. 3. Nam

Nam nullum extat præceptum, quod quis non proficiatur à suo oppido causa seruandi ieiunium, vel colèdi festum, vt optimè docet Suarez 1. tom. de Relig. lib. 2. cap. 13. num. 6. Vnde malè Medina in summ. fol. 94. docet, peregrinari absque necessitate tempore ieiunij peccatum esse tantum veniale. Nam si crimen ali quod fatetur interuenire, mortiferum sanè erit, cum sit in re graui.

22 Vnde generaliter censendum est, excusandum iri à ieiunio exequentem aliquod opus pium etiam absque necessitate, quod secum ieiunium non compatiatur. Quapropter se flagellantes in hebdomada maiori, exèpti erunt, si ob debilitatem experiantur, ieiunium seruari non posse. Non enim Ecclesia præcipit abstinere à flagellis ob ieiunium, sed tantum ieiunium seruari à potentibus. ¶ Quicquid in contrarium dicat Palacios in 4. distinct. 15. disput. 8. fol. 119. Moure 2. parte, cap. 8. §. 2. nu. 12. fol. 390. Filiucius 2. tom. tractat. 27. cap. 6. nu. 12. Si namque naturale præceptum seruandi vitam cessat ob bonum virtutis exequendum, vt diximus disput. 3. nu. 7. satius cessabit positium ieiunij. Diana de ieiunio, resolut. 46.

23 Excusatur deinde coniux à ieiunij præcepto, si ob id impotens reddatur ad reddendum debitum moderatè postulat. Ius namque iustitiæ strictius obligat quam abstinentiæ. Docent Caietanus in summ. verb. *Ieiunium*, cap. 3. de personis quas obligat ieiunium, §. *Excusantur infirmi*, in fin. lbi Armilla num. 4. Medin. Cod. de ieiunio, quæst. De his qui ad ieiunia tenentur, in prima causa excusante versic. *Ad hanc causam Nauarr. in summ. cap. 21. Hispan. nu. 17. Latin. nu. 16. Ledesma 2. parte 4. quæst. 17. art. 3. fol. 203. colum. 2. §. Præterea in hoc articulo. Angles 1. parte, quæst. 6. De illis, qui ieiunare tenentur, difficultate 12. Valèr. tom. 3. disput. 9. quæst. 2. punct. 5. §. *Necessitas excusans*. Sánchez lib. 9. de matrimonio, disputat. 3. nu. 10. Sa verb. *Ieiunium*, §. 9. Graff. 1. part. decisio. lib. 2. cap. 37. nu. 52. §. *Causa ob quas*, in 2. causa. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. nu. 44. Fagundez 4. præcept. cap. 8. nu. 18. Lopez 1. parte instruat. cap. 111. fol. 707. Moure 2. parte, cap. 8. §. 2. nu. 12. fol. 391. Villalobos tractat. 23. difficult. 4. nu. 17. Filiucius 1. tom. tractat. 10. cap. 9. num. 307. & tom. 2. tractat. 27. cap. 6. nu. 119. Ludouicus de San Ioan 1. part. summ. tractat. de ieiunio, art. 6. fol. 681. Cañedo summ. Sacrament. de matrimonio, c. 8. nu. 71. in comment. Ioan. de la Cruz præcept. 3. art. 4. Et quamuis possit vir facilè auertere vxorem à petitione debiti, non propterea tenebitur ieiunare, sicut nec diues astrictus est operibus seruilibus non vacare.*

24 Quod intellige quando vir notabiliter redderetur impotens ad moderatè reddendum debitum. Non enim excusabitur, si tantillum debilitetur; ius enim habet coniux ad vacandum operibus spiritualibus, videlicet, si aliquantulum minus potens ad debitum reddatur, sicut nec etiam ob illam causam tenebitur abstinere ab exercitijs spiritualibus, vt docet Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 3. nu. 5. Quod intelligendum, nisi vxori periculum incontinentiæ imminet, nisi vir ad copulam frequentiore potentior efficiatur. Lex namque charitatis strictius obligat, quam Ecclesiasticum mandatum, vt notauit Sanchez supra num. 6.

Qui optimè dicta disput. 3. aduertit, excusari à ieiunio vxorem ratione conseruandi amorem mariti erga ipsam, ne pallida & deformis reddatur; cum mutuis

coniugum amor valde necessarius sit ad vitam coniugalem quietè agendam. Docent Caietan. in summ. verb. *Ieiunium*, cap. 3. & 2. 2. quæst. 147. *Ad hoc dicitur*. Armill. Philarch. Nauarr. Sa n. 23. relati. Ledesma 2. part. 4. quæst. 17. art. 2. dubio 7. fol. 201. colum. 3. Ioan. de la Cruz præcept. 3. art. 4. Angl. de Flor. 1. parte, q. 6. *Qui teneantur ieiunare*, difficult. 12. fol. 408. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. nu. 44. Lopez 2. parte instruat. cap. 111. in fin. Villalobos 1. tom. summ. tract. 23. difficult. 4. nu. 17. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 6. nu. 124. & 1. tom. tract. 1. cap. 9. nu. 307. Ludouicus de san Ioan. 1. part. summ. tract. de ieiunio, art. 8. fol. 681. Hurtado de matrim. disput. 12. difficult. 11. in fine.

25 Quod idem dicendum est de foemina nubere volente, si ob ieiunium deformis esset efficienda, cum id notabile damnum putetur; docet Säch. lib. 9. de matrim. disput. 3. n. 5. Lopez 2. parte de ieiunio, cap. 111. in fine.

26 Nec tenebitur vxor ieiunia seruare quando à marito frangere præciperetur, & ex inobedientia notabilès discordiæ exoriundæ forent, cum positua præcepta non obligent cum scandalo, cap. *Cum scandalo; de præscript. Docent Med. Cod. de ieiunio*, quæst. De his qui ad ieiunia tenentur, in prima causa excusante, versic. *Ad eundem casum*. Nauarr. cap. 21. Latin. num. 9. Hisp. nu. 20. Graff. lib. decif. 1. part. cap. 37. nu. 53. Syluest. verb. *Ieiunium*, quæst. 9. nu. 25. Tabien. n. 20. Mau re 2. part. cap. 8. §. 2. nu. 12. fol. 391. Villalobos 1. tom. summ. tract. 23. difficult. 4. nu. 13. Ledesma 2. part. 4. q. 17. art. 3. fol. 203. colum. 2. §. *Præterea in hoc articulo Viguer. lib. Instit. cap. 7. §. 3. versic. 2. fi. Angles 1. part. de ieiunio*, quæst. 6. difficult. 12. Palat. in 4. distinct. 15. disput. 8. post quartam conclus. fol. 220. versic. *Denique si discordia*. Lopez 2. part. de ieiunio, cap. 111. in fin. Philarch. de offic. Sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 25. §. *Quod ieiunia*. Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 3. nu. 13. Astensis 2. part. tit. 28. art. 3. quæst. 9. Anton. Fernand. en la instrucion de Confess. 3. part. fol. 17. Ludouicus de san Ioan. 1. part. summ. tract. de ieiunio, art. 8. fol. 681. Ariostis 2. part. de ieiunio, in Enchirid. fol. 90. Ioan. de Friburgo in summ. Confessorum, tit. 12. quæst. 27. fol. 36. qui frustra poscit in hoc casu necessarium esse superioris dispensationem. Intelligit tamè nisi dubium rationabile esset, an rixæ magnæ considerationis, vel leuis essent cõsẽdẽ, in hoc euentu fateor opus esse declaratione personæ doctæ, seu alias benè intelligentis. ¶ Quod intellige nisi in contemptum ieiunij id præciperet maritus; tunc enim vita potius exponenda esset periculo, quam ieiunium omittendum. Sánchez summ. lib. 1. cap. 18. nu. 6. Coriolanus de casibus reseruat. part. 1. sect. 3. nu. 9. fol. 248. Philarch. de offi. Sacerdot. part. 2. lib. 3. cap. 1. Medina 1. 2. quæst. 88. art. 2. Nauarr. prælud. 9. nu. 18. vt diximus disput. 5. num. 2.

Quando verò dicimus, præcepta positua non obligare cum scandalo, intelligendum est quando ex scandalo sumpto ab alio nocuentum temporale esse exoriendum præceptum seruanti, puta flagellatio, discordiæ magnæ, &c. tunc enim non ob scandalum cessat præceptum, sed ob nocuentum adueniens: nõ enim cum graui nostro detrimento leges posituæ obligat, vt diximus disput. 5. 1. num. 6. Vnde si foemina sustinere velit discordias, siue alia mala, à ieiunio cessare non tenebitur, nec ad illud à confessarijs poterit obligari; & sibi imputet maritus blasphemias & maledictiones semet emissã: eo modo quo nec astricta erit non au-
dire

dire Missam saltem in die festiuo ob scandalum aliorum illam lasciuè concupiscentium, iuxta dicta disput. 37. num. 2. ob quod rectè dixit Paludan. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 2. num. 23. scandalum mariti ieiunium vetantis esse Pharisaorum, nec facilè dimitti debere ieiunium, nisi adsit alia causa.

27 Eximuntur etiã à ieiunio proficiscentes ab oppido in quo seruatur ieiunium, nocte in locu perueturi in quo ieiunium non obligat; poteruntque manè ientaculum sumere. Potest enim quis se conformare consuetudini loci in quo inuenitur. An verò teneatur, dicemus nu. 31. Docent Abbas cap. *A nobis*, el primero, de sentent. excommunicat. num. 11. vbi Felinus, dicens esse commune, qui etiam alios refert num. 6. Cardin. de celebrat. Missar. quæst. 5. & ibi Imola num. 3. Bonacin. num. 68. Nauarr. *vt supra summa*, cap. 23. Latinè, numero 120. Hispanè, num. 128. Couarr. 4. *variaturum*, cap. 20. num. 8. versic. *Fuit, & in dicto Canone*, in fin. Mexia *Pragmatic. panis*, conclus. 5. num. 93. & ex Theologis Maior in 4. distinct. 15. quæst. 3. col. 15. argum. 4. Driedo de libertat. Christian. lib. 1. cap. 2. part. 3. artic. 2. membr. vltim. §. *Vna est*, & in alia editione, cap. 17. lib. 1. Ledesma 2. part. 4. quæst. 15. art. 4. dub. 2. Suarez 3. part. quæst. 74. art. 4. disput. 44. sect. 3. §. *Illud verò*. Henric. lib. 7. cap. 13. num. 8. & lib. 9. cap. 25. num. 2. in fin. Pedraza præcept. 3. §. 14. Lopez 1. part. cap. 52. §. *Vnaquaque Ciuitas*, Ledesma de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. punct. 3. dub. vltim. conclus. 3. Philarch. de offic. Sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 23. §. *Est tertio notandum*. Rodriguez 1. tom. 2. edit. cap. 122. Sanchez lib. 3. de matrimonio, disput. 18. num. 18. & 22. & in summ. lib. 1. cap. 12. num. 34. Filiucius 2. tom. tractatu 27. cap. 6. num. 108. Salas de legibus, disput. 14. sectione 5. num. 62. & 68. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 8. num. 55. & 58. Prædictus Suarez 1. tom. de Relig. lib. 2. cap. 13. in fin. & lib. 3. de legibus, cap. 32. num. 3. Villalob. 1. tom. summ. tractatu 2. difficultate 34. num. 3. quamuis adefset ex iure communi obligatio seruandi festum, vel ieiunium in proprio oppido, & non solum ex particulari lege. Quod etiam docet Sanchez, Basil. de Leon lib. 5. de matrimonio, cap. 8. num. 2. supra. Et constat ex cap. 2. de consuet. in 6. vbi habetur subditum furantem extra territorium non ligari excommunicatione sui Episcopi in furantes lata. Et redditur ratio, quia impunè non paretur extra territorium ius dicenti. Vbi glossa explicat verb. *impunè*, non parentè extra territorium poenam minimè pati. Ergo licitum est leges, & consuetudines oppidi extra illud vbi eæ non obligant, transgredi. Vnde nescio quanam ratione Granada de legibus, fol. 251. num. 31. asseruit, vt probabilius, proficiscetem ab oppido vbi seruatur ieiunium, constructum reddi ientaculum non sumere, quamuis pareturus sit ad locum vbi non seruatur, posseque ibi carnes edere fatetur. Qui herclè non animaduertit, obligationem ieiunij indiuisibilem esse, nec posse dari horam in qua ieiunium obliget, & aliam in qua non vinciat, vt dicemus num. 30.

28 Imo, quamuis nocte sit rediturus ad proprium oppidum à quo manè exiuit, & vbi ieiunium seruabatur, ieiunare non erit astrictus. Diana resol. 3. Nam cum ipse ferè per totam diem fuerit in loco vbi non ieiunabatur, potuit licitè pluries comedere, cum quo ieiunium seruari nequit. Suarez 1. tom. de Relig. lib. 2. cap. 13. num. 25. loquens de obseruatione festorum. Et quã-
Sanchez Selecta.

uis casu absens, dicatur adefse, id tantum verum habet in fauorabilibus, secus in odiosis, vt docet Saachez libro 3. de matrimonio, disputatione 18. nu. 24. Erit tamen astrictus à carnibus abstinere: nam cum obligatio abstinendi à carnibus sit negatiua, & diuidua, potest pro parte diei eiufdem, dum in loco obligationis est, id præceptum seruare; & pro parte eiusdem diei non seruare, dum est in alio loco in quo non obligat. Docet Sanchez libro 3. de matrimonio, disputatione 18. numero 22. Salas de legibus, disputat. 14. section. 5. numero 68.

29 Hinc deducitur, auium siue leporu captores proficiscentes ab oppido vbi seruatur ieiunium, & peruenientes ad locum vbi non seruatur, posse in tali loco pluries comedere, quamuis nocte sint in propriam domum reuersuri, docet Sanchez in summ. lib. 1. cap. 12. num. 27. Suarez libro 2. de Religione, cap. 14. num. 25. Lessius libro 4. cap. 2. dubio 8. numero 55. & ex ratione adducta à Suario colligitur idem dicendum de quantumvis breui absentia: illo enim momento quo manet extra terminos non ligantur, vt docet Sancius supra. Sicut nec erunt astricti Missam audire egredientes ab oppido vbi festum seruabatur, peruenientes tamen ad locum, vbi non coleretur. Docet Suarez 1. tom. de Religione, lib. 2. cap. 13. numero 2. & tom. de censur. disput. 5. sect. 4. Nauarr. in summ. cap. 13. num. 5. & cap. 23. num. 120. Couarr. 4. *variaturum*, cap. 20. numero 8. ¶ Quamuis oppositum doceat Basil. de Leon lib. 5. de matrimonio, cap. 8. num. 6.

30 Si verò è contra quis proficiscatur ab oppido, vbi ieiunium non seruatur, & tendat ad locum etiam proprii domicilij vbi seruatur, poterit ientaculum sumere, & carnes edere. Vt enim diximus supra num. 27. potest quilibet se conformare legibus loci vbi reperitur, docet Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 8. num. 57. Sancius in summ. lib. 1. cap. 12. num. 33. Salas de legibus, disput. 14. sect. 5. num. 68. Nec conuincitur teneri ieiunare quando egreditur à loco vbi ieiunatur; quia cum ieiunium nocte obligatum non sit, non obligabit summo manè, Sancius in summ. lib. 1. cap. 12. num. 34. & Lessius supra, quicquid in contrarium censet Basil. de Leon lib. 5. de matrimonio, cap. 8. num. 3. Vnde Granada deferendus est, vt diximus, num. 27. Quare quando dicitur quæquam posse, vel teneri se conformare legibus oppidi vbi actualiter existit, intelligendum est de illis præceptis, quæ diuiduam habent obligationem, vt in præcepto abstinendi à carnibus; non verò quando indiuiduam continent, vt mandatum ieiunij.

31 Imò si quis sit in aliquo oppido per modum transitus, & hospitij alicuius negotij agendi causa, dummodo ibi non maneat per maiorem partem anni, non tenebitur ieiunare, quia peregrini, & forenses non astringuntur legibus, & consuetudinibus loci per quem traſeunt, vel in quo per modum hospitij reperiuntur, cessante scandalo: quod probat caput illa, distinctione 12. lbi: *Alia, quæ per loca terrarum, regionesque varian- tur, sicut est quod alij ieiunant sabbatho, alij non, &c. totu hoc genus liberat habet obseruationes*. vbi glossa, verb. *liberas*, ait: *Hic dicit D. August. quod liberum est sabbatho ieiunare quantum ad extraneos, non quantum ad illos vbi talis consuetudo obseruata est*. quod itè probat lex hæres absens, 19. §. *proinde*, ff. de iudicij, vbi probatur viatores non fortiri forum loci per què traſeunt, lbi: *Durissimum est quot quot locis quis nauigans,*
I i aut iter

aut iter faciens delatus est, tot locis sese defendere. Tū quia qui transit, vel breui tempore residet in loco, non dicitur mortaliter in eo esse, l. *quasi sum*, 76. §. fin. ff. de legat. 3. & leg. *si cetera*, 84. ff. eod. tit. & cap. ad nostras, de regular. vbi qui triduo fuit regulari habitu indutus, nō dicitur habitū induisse: qui a vt ait gl. ibi, verb. *statim*, non dicitur factū quod non durat. Quā gloss. sequitur Speculat. tit. de instrument. edit. §. *compendiosè*, nu. 16. Felin. cap. in presentia, num. 32. de probat. & idē Speculat. Rubric. de constitut. num. 7. Ioan. Andr. addit. ad Speculat. tit. de instrument. edit. §. *compendiosè*, nu. 16. verb. *quasi sum*, Archidiacon. referens Hostien. dict. cap. *illa*, super verbo *serua*, & ibi Domin. in fin. princip. Alexand. ibi Præposit. ibi, verfic. *nota quod peregrinus*, Turrecrem. ibi, verfic. *liberas*, cap. *quo iure*, §. *dignitate*, distinct. 8. artic. 4. num. 8. allegās Hugonem, Rosel. verb. *Ieiunium*, num. 16. vbi Syluest. quæst. 2. dict. 1. & 2. in fin. ¶ Ex Theologis Palud. in 4. distinct. 15. quæst. 4. art. 3. num. 24. qui contrarium non censet num. 26. quamuis primo aspectu id videatur, D. Ant. 2. part. tit. 6. cap. 2. §. 2. Medin. Cod. de ieiunio, quæst. *quando neesse est ieiunare*, initio. Ledesma 2. par. 4. quæst. 17. art. 3. fol. 204. col. 1. §. *secundò dico*, Margar. *Cōf. ff.* quæst. Moral. fol. 134. col. 1. §. *utrum teneatur*, P. Olet. lib. 6. cap. 5. num. vltim. Vega 1. tom. summ. cap. 14. casu 11. & 2. part. casu 315. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 30. quæst. vltim. Sayr. in Clauī regia, lib. 3. cap. 4. num. 15. & dicit esse probabilem Lessius lib. 4. de iustitia, cap. 2. dub. 7. num. 47. Sanchez lib. 3. de matrimonio, disput. 18. num. 6. & 9. & in summa, lib. 1. cap. 12. num. 38. Palac. in 4. distinct. 15. disput. 8. post 6. conclus. fol. 126. verfic. *at verò*. Granada de legibus, fol. 250. num. 25. Layman 1. tom. tractatu 4. cap. 1. num. 7. Diana resol. 2. Hurtao de sacrificio, disput. 5. difficult. 1. Fagundez 4. præcept. lib. 1. cap. 7. num. 10. & 11. Medin. 1. 2. quæst. 96. artic. 5. in fine, Angles 1. part. quæst. 4. de ieiunio, ante dub. 1. difficult. 2. fol. 386. & dicit probabilem Suarez 3. part. quæst. 74. artic. 4. disput. 44. sect. 3. §. *illud verò*, & Lopez 2. parte, instruct. cap. 112. fol. 117. Nider. 6. præcept. cap. 7. num. 10. fol. 483. Lorca 1. 2. tom. 2. disput. 25. in fine, in tract. de legibus, Villalob. 1. tomo, summ. tract. 2. difficult. 33. num. 8. Et quamuis Sancius dicat, tunc teneri peregrinum ieiunare in oppido vbi seruat ieiunium quando in suo loco quoque seruat: non credo, satis circa suum fundamentum loqui, vt aduertit Suarez 1. tom. de Religione, lib. 2. cap. 14. nu. 15. Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 7. num. 12. Quia ille tunc nō tenetur seruare legem illam in loco, vbi est præsens, ex vi legis suæ patriæ, cū illa non obliget extra suum territorium, nec etiam obligatur ex vi legis illius oppidi per quod peregrinum transit. Nec est reputandum inconueniens in illo casu peregrinum ad non ieiunandum esse liberum, sicut vagi qui certum domicilium non habent, nullis particularibus legibus locorum per quæ vagantur vincuntur, vt dicimus nu. 34. Vnde Granada 1. 2. de legibus, fol. 251. num. 29. qui sequitur Sancium, deserendus est. Fauet nostræ sententiæ Diana de ieiunio, resol. 18. & laudat nostram sententiam.

32. Contra præfatos tamen Doctores inuehunt prædictus Suarez lib. 2. de Religione, tom. 1. cap. 13. num. 7. & lib. 3. de legibus, cap. 33. num. 3. & Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 7. num. 50. Sayr. in Clauī Regia, lib. 7. cap. 3. nu. 11. Sā verb. *Ieiunium*, 1. Graff. 1. part. decif. lib. 2. cap.

37. num. 34. Nauarr. cap. 23. num. 120. & cap. 13. nu. 5. Villalob. probabiliore arbitrans esse hanc sententiam supra nu. 7. in fin. asserentes, quod esto habitatio in aliquo loco per maiore partē anni sufficiens sit ad inducendā obligationē habitatoribus qui scirent leges illius loci: quod fortē solū cōiungunt iura allegata: at fateri illam durationē ita necessariō requiri, quod minor nō sufficiat, v. g. quatuor, vel quinque mensium, nimis latum videtur, & contra consuetudinem omnium receptā non audentium leges infringere loci vbi commorantur, etiā per vnum mensem, vel minūs. Adducitque Suarez 2. lib. de Relig. alias rationes, quas exactē dissoluit Sánchez in summ. lib. 1. cap. 12. a num. 38. Docet eandem sententiā Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 7. num. 6. & 14. vniuersaliter docens, peregrinos teneri legibus locorū per quæ transeunt, dūmodo eo tempore quo transeunt occurrat occasio eius præcepti seruandi, adducens pro se Vazq. tom. de Eucharist. disput. 174. nu. 29. Qui tamen solū dicit peregrinos alicubi habitates solius negotij gratia seruare debere leges eius ciuitatis: At nō explicat quē mora sit necessaria ad incurrendā illam obligationē: vnde etiam nos fatemur peregrinos confluentes negotij causa ad aliquē locū, legibus illius vinciri, sed tamē mora maioris partis anni desideratur, vt obligatio oriatur.

33. Quibus rationibus à me perpenfis, & cū doctis consultis, maioris ponderis esse quas Sanchez, quàm eas, quas Suarez adducit, fuit visum. Nec consuetudo sapientum, sed illiteratorum induxit, illicite acturū peregrinū non habentē nec etiam quasi domicilium, si nō seruet leges loci vbi hospitat per minorē partē anni. Consuetudo autē ignorantia nixa vim legis acquirere non valet, vt fatentur Doctores in materia de legibus, Salas de legibus, disputat. 19. sectione 61. Granada 1. 2. de legibus, fol. 250. num. 27. Henriquez libro 4. cap. 13. in comment. litter. N. vt diximus disputat. 51. num. 19. Granada 1. 2. de legibus, folio 250. num. 27. & decernitur in leg. 5. part. 1. titulo 2. *E otro si dezimos que la costumbre que el pueblo quiere poner en usar de ella, debe ser con dorecha razon e non contra la ley de Dios ni contra Señorio, ni contra derecho natural, ni contra procomunal de toda la tierra del lugar do se face e debenla poner con gran consejo, e non por bierro ni por antojo*. Gregorio Lopez ibi, & in l. 3. eodem tit. verb. *con gran consejo*, id est, non per errorem, sed ex certa scientia, leg. *quod ratione*, ff. de legibus, cap. *consuetudo*, 8. distinct. qui errat non consentit, ff. de iur. omni. iud. l. *si per errorem*, cap. *Quamuis*, 38. distinct. Contingit namque sæpē homines solitos esse aliquid agere, quia existimāt ad illud agendum ex iure se allicitos taliter quod non arbitrentur ob consuetudinem se obligari, sed ex alia scripta lege. Imō consuetudo effectus est tunc legis, cum tunc consuetudinem habeat operandi hoc, vel illud, quia à lege præcipitur sic, vel aliter operandum. Quando igitur consuetudo aliquid agendi hoc modo comparatur, vim legis minimē habet. Vnde consilio ex ignorantia comparatam fuisse consuetudinem, quatenus arbitrabantur homines de iunctos se esse op erari, quia à lege erat imperatū, quæ tamen minimē id iusserat, deinceps ad operandum nō erunt consueti, nec lege scripta quæ non extat; nec consuetudine, quæ tunc effectus est legis imaginariæ. Consuetudo igitur vim legis habens id debet habere, & quod non ex præsuppositione alterius legis obligantis

gantis sit inducta, & quod spontē ex ipsa solū inducatur obligatio ad agendū aliquid, vel non, l. 5. part. 1. tit. 2. *Pueblo tanto quiere dezir como ayuntamiento de gentes, e tal pueblo o la mayor parti da del si vsaren diez o 20 años a facer alguna cosa como en manera de costumbre sabiendolo el Señor de la tierra e teniendo la per bien sea guardada per costumbre*. De quo Sancius in summ. lib. 1. c. 12. num. 38. Et quāuis sanius consiliū sit ieiunare tunc peregrinum. Sed hic non agimus quid consulendū, sed quid sub obligatione iniungendum sit. Quare Doctor à quo peregrinus sciscitaretur, nū allicitus esset leges loci, vbi tunc hospitat obferuare, si Sancij sequatur mentē, non satisfaciet respondendo iuxta Suarij iudicium; peregrinum onerando. Licet enim quis possit sententiam aliorum cōtra propriam sequi, non tamen poterit illam consulere quando ex ea onerandus est consiliū petens, vt optimē aduertit Vazquius 1. 2. 1. tom. disput. 62. num. 47. & disput. 63. num. 14. Torres de iustitia, disput. 13. num. 21. Cum interrogans velit scire, quid Doctor ille ex propria mente sentiat, non quid ex aliorum. E contra verò quando ex sententia aliorum commodū interroganti est exoriendum, iuxta illam, & non propriam liberum erit respondere, quāuis ad id non teneatur: nullus enim cōtra propriam mentem aliorum sequi iudicium, vel consulere est constitutus: de quo diximus disput. 43. num. 42. Et quamuis peregrinus non possit celebrare in loco interdicto, nō ideo est quia peregrino sit imposita illa lex, sed quia opponit impedimentum ipsi loco interdicto, vt in illo nullus celebrare possit: vt bene aduertit Granada 1. 2. de legibus, fol. 251. num. 32.

34. Vagos autē nullibi domicilium habentes, ad nullius legis particularis locorum in quibus inueniuntur, obseruationē teneri censeo, sed solū ad leges iuris cōmunis. Nec ob id sunt melioris cōditionis, sed miserabilioris, vt potē infelicis status, hominum scilicet nullibi fixum domicilium habentium, qui sicut non potirentur fauorabilibus distributionibus loci: ita oneribus non affici æquum erit. Docent Lessius lib. 4. cap. 2. num. 49. dub. 7. Sayr. in Clauī Regia, lib. 3. cap. 4. num. 15. docent etiā Paludan. Anton. Syluest. & Medin. supra num. 31. Layman 1. tom. tract. 4. cap. 12. num. 7. Generaliter loquentes omnes alienigenas non teneri legibus loci vbi inueniuntur, non distinguentes inter peregrinos & vagos. Quamuis contrarium doceant Sanchez in summ. lib. 1. cap. 12. num. 23. Suarius 1. tom. de relig. cap. 14. num. 19. & 20. Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 2. col. 9. verfic. *Est hic tamen adnotandum*, licet breui mora venient vagi, Basil. de Leon lib. 5. de matrim. cap. 7. Lorca 1. 2. tom. 2. disput. 25. in fin. in tract. de legibus. Granada de legibus, fol. 250. num. 26.

35. Nec assentior Sancio in summ. lib. 1. c. 12. num. 42. assentiri antecedentem animo habitandi maiori partē anni teneri à prima accessus die leges, & consuetudines illius oppidi seruare, nec desinere obligari, licet postea mutato animo decernat se breui discessurum: quia id quasi domicilij ex priori habitādi maiori partē anni animo cōparatum; nequit sola illius animi mutatione deperdi, sed simul cū illa desideratur recessus ab illo loco: sicut ad illud cōstituentū exiguntur animus, & habitatio. Nō, inquit, assentior: nā plura requiruntur ad constructionem rei, quàm ad ipsius dissolutionem. Tum quia sicut ad primam acquisitionem do-

Sanchez Selecta.

micilij requiritur animus habitandi, sic ad ipsius continuationem moraliter: quamuis in foro exteriori fatear habendum illū vt incolam, cum cōstet de accessu, & animo ibi permanendi ab incolā explicato: postea verò de mutatione animi constare nequeat. Et sic fortē intelligendus Sancius in sum. vbi supra, & lib. 3. de matrim. disput. 23. num. 2. & Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 7. num. 46. in fine. Nec incolens per maiorem partem anni aliquē locum, sola mutatione animi desinet esse incolā, quia tunc tam per leges quàm ex animo perseuerauit in loco tempore necessariō ad domicilij acquisitionem. At mutans animum infra minorem partem anni, non acceptatur à legibus, vt incolā, nisi reuera perseueret ultra dimidiā partem anni, vel quando acceptatur ab initio, ex conditione intellecta perseueratiæ per maiorem anni partem: ob cuius mutationem mutat lex animum habendi illum, vt suū incolam. Docet nostram sententiam Diana resol. 2.

36. Ob dispensationē reddi aliquē a ieiunij obligatione exemptum, manifestum est, quam poterit impertiri parochus aut eius vices gerens (vulgo *teniente de Cura*) non habenti Bullam, etiam præsentē Episcopo. Nam et si attento iure Parochus hanc potestatem non habeat, tamen cū consuetudo det iurisdictionem, cap. *cū cōtingat*, de foro compet. cum multis testibus, quos congerit ibi glossa, verb. *vel consuetudine*, hoc possunt ex consuetudine id ita recipere. Non enim circa hoc Episcopus, sed solus Parochus adiri solet. In rebus enim quæ frequenter occurrunt, tacitus, & debitus cōsensus legislatorum est quod alij sibi inferiores dispensationem præmittant, aliās enim esset intolerabile onus ad superiores recurrere, vt docet Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 9. num. 27. Innocent. cap. 1. num. 2. de obseruat. ieiuniorum, Ioan. Andr. Rubr. de obseruat. ieiuniorum, num. 3. & ibi Ancharan. num. 3. Anton. num. 4. & ibi Cardinal. quæst. 6. Durand. in 4. distinct. 15. quæst. 10. num. 6. & ibi D. Thom. quæst. 3. artic. 2. quæst. 147. art. 4. dub. 1. & 2. quæst. 97. art. 4. Medina in summa, lib. 1. cap. 14. §. 10. in fin. Graff. 1. part. lib. 2. cap. 37. nu. 17. Viuald. 3. par. c. 15. num. 57. Valent. 4. tom. disp. 9. quæst. 2. punct. 5. Rosel. verb. *Ieiunium*, num. 26. Syluester expressē, etiam si recursus sit ad Episcopū verbo *Ieiunij*, quæstione 7. dict. 4. Palat. in 4. distinct. 15. disput. 8. verfic. *Præsentē igitur*. Azor 1. tom. lib. 7. cap. 29. quæst. 3. Sanchez lib. 8. de matrim. disput. 9. num. 27. Granada de legibus, fol. 193. num. 5. & 9. Soto de iustit. lib. 1. quæst. 7. Rodrig. 1. tom. 99. Regul. quæst. 22. art. 9. Fagundez 4. præcept. cap. 9. num. 2. contra Angel. verb. *Ieiunij*, n. 20. Gabriel in 4. dist. 16. q. 3. art. 1. notab. 2. Victor. in Addit. ad Toletum, lib. 6. cap. 4. fol. 180. Villalob. 1. tom. summæ, tract. 23. difficult. 4. num. 21. Suarez lib. 6. de legib. cap. 14. in fin. Ludouicus de San Ioan. 1. parte summ. tract. *Del ayuno*, artic. 6. difficult. 2. qui Parochos dispensare posse ait, dum Episcopus commodē adiri non possit, sed ferē semper incommodum inuenitur in petenda dispensatione ab Episcopo, vel licet non inueniatur incommodum, consuetudo iam viget Episcopos non adire.

Quamuis præsentē Episcopo non possit Parochum dispensare doceant Graffis 1. part. decif. lib. 2. cap. 37. num. 17. Ledesma 2. parte, tractat. 27. fol. 639. Vega 1. parte summ. cap. 14. casu 36. fol. 130. Moue 2. parte summ. cap. 8. §. 2. num. vlt. Nieua in summ. tit. 17.

Ii 2 fol. 23.

fol. 23. Rodriguez 2. tom. *quæst. Regul.* quæst. 100. Sâ verb. *Ieiunium*, num. 9. Ariostis in *Enchirid.* 2. parte de *ieiunio*, fol. 89. allegans Anton. de But. in cap. *Consuluit de obseruat. ieiun.* Ioan. de Friburgo in *summ. confessorum*, lib. 1. tit. 12. quæst. 28. fol. 36.

37 Quâ potestatem extendunt Palacios, Syluester, & Sanchez ad dispensationem in efu carnium. Nec ea authoritas dispensandi in ieiunio est solum declaratio, sed vera legis relaxatio, vt docet Sanchez lib. 8. de *matrim.* disput. 9. num. 27. contra Tolet. lib. 6. cap. 4. n. 8. Ledesma 2. part. *summ.* tract. 27. fol. 639. Vega 1. parte *summ.* cap. 14. casu 36. Angl. de Flor. 1. parte, quæst. *De dispensatione ieiunij*, quæst. 5. difficult. 3. fol. 395. & alios. Cui enim ratione superioritatis competit ius declarandi, conuenit etiam ius dispensandi in legibus humanis, & Diuinis. Imò, quid amplius videtur esse posse aliquem declarate legem non obligare quando dubia erat obligatio, quam dispensare legitima stâte causâ? Cùm primum sit mentem Legislatoris attingere, & scrutari de illa disponendo: secundum vero tantum sit legis exemptionem efficere. Dixi aduertenter, ratione superioritatis, nam si petatur cõsilium ab aliquo Doctore in causa dubia, & ipse declaret causam ad exemptionem legis sufficientem esse, propriè non est declaratio, vt hic loquimur, sed consultatio ad assecurandam conscientiam, vt notauit Palat. in 4. distinctione 15. disput. 8. Lopez 2. part. *instru.* cap. 109. fol. 698. Et in hoc tantum sensu possunt declarare Abbatis respectu monialium.

38 Interuenire autè debet iusta causa non solum, vt licitè dispensatio fiat à Parocho, verum vt validè. Verfatur enim hoc discrimen inter supremum Legislatorem, & inferiorem; quod supremus validè dispensat absque causa, licet illicitè, in a se latis legibus, eo quod obliquum sit vnum membrum ab alijs discordare (in legibus verò naturalibus, nec etiâ valide dispensat absque causa, vt docet Sanchez in *summ.* lib. 4. cap. 43.) Ledesma 2. part. *summ.* tract. 27. fol. 640. Lopez 2. part. *instru.* cap. 109. fol. 698. & communiter Doctores. Inferior verò nec etiâ validè. Vazquez 1. 2. tom. 2. disp. 178. num. 17. Valent. tom. 3. disput. 7. quæst. 5. punct. 9. Quia sic se habent ad legem superioris inferiores, ac Pontifex ad legem Dei. Et similiter in alienis bonis alienaque voluntate dispensant. Omitto, quod quoties inferiori committitur potestas dispensandi in lege superioris, intelligitur causa iusta assistente.

Nec iure optimo præsumi potest constitui tunc inferiorè dominum voluntatis superioris, vt perinde, ac de propria possit ad libitum valide de illa disponere. Quod optimè tradunt Specul. tit. *De dispensatione*, §. *Dicendum restat*, num. 19. Innocent. cap. *Cum ad monasterium*, num. 4. de *statu Monach.* Et ibi Hostiens. num. 32. Ioan. Andr. ad fin. Abbas num. 17. Cardin. §. vltimo, num. 5. Baldus in leg. *Barbarius*, num. 7. ff. *De offic. Prælator.* Aretin. leg. 2. in principio, num. 1. ff. *De verb. obligat.* Felin. cap. fin. num. 8. versiculo 2. *limit.* 10. & cap. *At si Clerici*, §. *De adulteris*, num. 10. de iudic. & ibi Hippolyt. num. 32. Turrecremata cap. 1. art. 4. num. 14. distinct. 89. Angl. verb. *Dispensatio*, num. 3. & ibi Syluester quæst. 3. num. 5. Armill. num. 14. Soto lib. 7. de *instru.* quæst. 4. art. 3. col. 9. versic. *Rufus circa eandem*, & lib. 1. quæst. 7. art. 3. colum. 6. versic. *Postremum ergo*. Nauarr. cap. fin. de *simonia*, num. 14. & prælud. 9. num. 15. alias 13. Couarr. 4. de *cretal.* 2. parte, cap. 6.

§. 7. num. 11. Stunica quæst. 5. de *voto*, num. 35. Gu-tierr. quæst. *Canon.* lib. 1. cap. 19. num. 5. Sâ verb. *Dispensatio*, num. 3. Sanchez lib. 8. de *matrim.* disput. 17. num. 4. qui asserit, nullum inuenisse se authorem contradicentem, & in *summ.* lib. 4. cap. 43. num. 3. Palat. in 4. distinct. 15. disput. 8. fol. 118. Salas de *legibus*, disp. 20. sect. 4. num. 3. Et loquuntur Sotus, & Stunica etiâ de facultate dispensandi in Bulla concessa.

39 Hoc tamè limitarem, nisi prudèter, & bona fide arbitratus sit Parochus causam esse iustam; tunc reor valere dispensationem, licet verè non fuerit causa sufficiens (& non solum excusari à peccato dispensantem, & dispensatū, hoc enim manifestū erat) quia non est credendum aliâ esse Dei intentionem, & Pontificis circa ab ipsis latis leges in quibus permittitur inferiorè dispensare. Id enim rectè Ecclesiæ gubernatio postulat, vt scrupulis obuietur, ac tutè sint conscientiæ, nec oporteat passim infringere gesta, innotitendo Prælatorum vices Dei gerentium dispensationi. Quod clarè significat Azor 1. tom. lib. 7. cap. 29. quæst. 6. per hæc verba: *Si Prælatus aliquis bona fide à lege ieiunij aliquem liberet, putans causam esse iustam, relaxatio prodest, quia bona fide facta est.*

40 Existente causa ad dispensandū, non in tegrum erit Parocho ieiunium in aliquod opus piū cõmutare etiâ ex parte, reuente illo qui petit dispensationem. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 7. num. 129. habet enim ille ius iustitiæ supposita causa iusta, quod secum dispensetur, vt diximus disput. 43. §. *Præterea superiorem*: quoties verò aliquis aliquid efficere ex iustitia tenetur, cõstrictus est illam exercere nullo onere adiuncto. Quapropter minus rectè dixit Suarez lib. 6. de *legibus*, cap. 16. num. 4. posse contingere causam esse talem, vt existente ea possit purè dispensari; non tamen esse talem, quod obliget ad puram dispensationem præstandam: quod reiecit dicta illa disput. 43. dispensatio autem quid distinctum est à commutatione. Vnde dispensatio grauanda non est, quando exhibetur à iudice inferiori. Limitat tamen plures, nisi à superiori aliter non concedatur facultas ad dispensandum, quâ aliqua commutatione facta. Quod verū non est. Quia supremus Legislator non potest committere dispensandi facultatem cum illo onere, vt ex dictis liquet.

Vnde quando Legislatori, vel Episcopo in a se latis legibus liberū esse, non dispensare, nisi cõmutatione aliqua præmissa, docet Sanchez lib. 8. de *matrim.* disp. 14. num. 1. dicens, id indubitatum esse apud vniuersos; & id tanquam indubitatum relinquit Suarez de *legibus*, lib. 6. cap. 16. num. 2. id ita censuere, quia sunt rati dispensare esse quid gratiosum, & non ex iustitia debitum. At cum nos censeamus, dispensationem præstari iusta causa exigente non esse quid gratiosum, sed iustitiæ debitum, absque iniuria non poterit denegari à Legislatore, si eam nolit præstare, nisi cū onere. Excusantur tamen ab iniustitia, eo quod opinionem probabilem sequantur, vt in simili excusatur Sanchez illa disputat. 14. num. 2. inferiores dispensantes in legibus superiorum multa apposita, vel quia multas apponunt in delicti penitentia, vt quando dispensatur in matrimonio mouente ad hoc virginis defloratione, vt docet Sanchez lib. 3. de *matrim.* disput. 10. num. 10. Nauarr. in cap. *Si quando*, de *recript.* except. 2. in confutatione oppositorum num. 1. Et quamvis doceat Sanchez lib. 8. de *matrim.* disput. 9. num. 28. Parochum absque aliqua commu-

commutatione dispensantem non peccare. Ego addo, peccaturum nolentem nisi commutatione interueniente dispensare. Quod expressè fatetur dictus Sanchez lib. 3. de *matrimonio*, disput. 10. à num. 8. & lib. 8. disput. 14. num. 2. ¶ Quidquid in contrarium doceat Suarez lib. 6. de *legibus*, cap. 16. num. 4. absolute docens, posse inferiorem dispensare in lege superioris per modum compensationis, & tomo 1. de *Religione*, tract. 2. lib. 2. cap. 33. num. 10. & tract. 3. lib. 4. cap. 20. num. 15. Vnde si existente legitima causa nolit superior dispensare, nisi commutatione facta, poterit sic acceptare commutationem dispensatus, equiuocatione retenta in mente; & postea non tenebitur commutationem implere.

41 Tandè obserua præceptū ieiunij negatiuū esse, quod imperatur nō comedendū, nisi semel; non verò est affirmatiuum quod præcipitur semel comedendū fore, alias contra mandatū ieiunij ageret qui nunquā in die comederet, quod falsissimum est, cum tunc perfectius ieiunium obseruaret. Docent Reginald. 1. tom. prax. lib. 4. num. 179. Basil. de Leon lib. 4. de *matrim.* cap. 8. num. 3. Salas de *legibus*, disput. 9. sect. 1. num. 12. Torred. *de iust.* disput. 9. dub. 2. num. 10. Vazq. 1. 2. quæst. 77. art. 6. num. 21. Angl. de Flor. in 4. quæst. 9. de *ieiunio*, difficult. 6. dub. 4. 39. rectè dicens, non esse negatiuum simpliciter, sed in ordine ad integritatē Ecclesiasticæ ieiunij. Sicut præceptū de castitate seruanda est simpliciter negatiuū, at de virginitate est negatiuū in ordine ad integritatē carnis tuendā, qua semel sublatā nō est postea speciale scelus. Docet Villalob. tract. 23. difficult. 6. n. 6. Vnde Mont. 1. 2. tom. 2. q. 72. art. 6. num. 50. dicens præceptum ieiunij esse affirmatiuum cõfistens in omissione huius, quod est, semel tantum comedere, taliter quod præceptum non violet qui nihil comedit, sed qui omittit hoc, quod est tantum semel comedere, id est, qui pluries comedit, minus attingisse veritatem videtur, quam si dixisset esse negatiuum, quod per commissionem infringitur.

42 Ex quo fit, tantū illū peccaturū cõtra ieiunij præceptū qui secūda vice comedit, vel prima vltra horā, nō qui tertia, vel quarta, &c. Nā est præceptū negatiuū fit, quia tamen indiuiduā habet materiā, semel transgressa non vterius remanet materia quæ præcipitur. Reginald. lib. 4. num. 179. Azor lib. 7. 1. tom. cap. 9. q. 2. in fin. & lib. 11. cap. 20. quæst. 6. Filiucius 2. tom. tract. 27. cap. 1. num. 23. Vega 1. parte casu 6. §. *Colliget sexto*. Diana *resolut.* 53. Fagundez 4. præcept. lib. 1. cap. 4. num. 5. Ludouicus de san Ioan. 1. part. *summ.* tract. de *ieiunio*, artic. 12. fol. 695. Salas de *legibus*, disputat. 14. sectione 5. num. 67. Lessus lib. 4. cap. 2. dub. 3. num. 15. cui non assentior, quatenus dicit per tertiam, & alias cõmestiones committi veniale, quia secundariò sunt prohibita, & per illas magis receditur à fine intrinseco ieiunij. Quem sequitur Filiucius tom. 2. tract. 27. num. 24. id reputans probabile. At hoc tantū probat fortè inueniendum peccatum contra temperantiam naturali iure obligantem, non contra posituam legem ieiunij. Quamuis Lessio fauere videantur Nider. 6. præcept. cap. 7. & Durand. in 4. distinctione 15. quæstione 11. numero 9. in fine, iniqui comeditem pluries in die ieiunij, licet nouam transgressionem non efficiat, posse procedere in transgressione plus, vel minus: quod nec etiam verum est, nisi fortè legatur temperantia naturalis, à qua tunc fit maior, vel Sanchez *selecta*.

minor transgressio, non à præcepto positio ieiunij: Quod etiam docet Villalobos 1. tom. *summ.* tract. 23. difficult. 6. num. 5. nullum, scilicet, inueniri ibi crimen veniale contra ieiunij præceptum.

Porrò semel tantum peccare qui pluries in die ieiunij comedit, solūque peccatū inueniri in secunda cõmestione, docent Med. in *summ.* 3. præcept. fol. 90. Caietan. 2. 2. quæst. 147. artic. 8. & in *summ.* verb. *Ieiunij*, cap. vltimo. Graffis lib. 2. cap. 37. num. 38. Syluester, verb. *Ieiunium*, quæst. 8. dicto 4. & verb. *Votum*, 2. in fin. Ledesma 2. parte, *summ.* tractatu 27. difficult. 4. Vega 1. parte, cap. 14. casu 9. Sâ verbo, *Ieiunium*, numero 13. Tolet. libro 8. cap. 3. num. 5. Durand. in 4. distinctione 15. quæst. 11. num. 9. Tabien. numero 9. Valent. 3. tom. disputat. 9. quæstione 2. punct. 3. folio 1940. Sancius in *summ.* lib. 4. cap. 11. num. 42. & 45. Armill. verb. *Ieiunium*, num. 14. & *Votum*, num. 27. loquens de illo, qui vouit ieiunium Henriquez libro 7. cap. 13. in commento, littera S. in fine. Paludan. in 4. distinctione 38. quæst. 3. articulo 4. num. 48. Angl. verb. *Votum*, 3. fin. Palacios in 4. distinctione 38. disputatione 1. post. 5. conclus. fol. 839. Angl. de Flor. in 4. quæst. 9. articulo 2. diff. 15. fol. 438. Beja 1. part. decis. casu 45. fol. 208. Lopez 2. parte *instru.* cap. 112. folio 711. Nauarr. cap. 21. num. 14. Moure 2. parte, cap. 8. §. 2. num. 10. Nieua in *summ.* tit. 17. fol. 24.

Quicquid in contrariū censeat Medin. C. de *ieiunio*, quæst. de *numero refectiōis in ieiunio*, fol. 137. Couarr. *vari.* lib. 4. cap. 2. num. 13. Montef. 1. 2. tom. 2. quæst. 73. articulo 2. quæst. 4. num. 47. dicens, quod quia præceptum ieiunij obligat ad comedendam semel tantum in die, qui pluries comedit, pluries agit contra semel tantum, & consequenter plura numero peccata committit: quod intelligit Montef. si interrumpatur voluntas, vt nec formaliter, nec virtualiter maneat. At vt iam diximus, cum hoc præceptum indiuiduam habeat materiam, semel transgressa, nō vterius remanet materia quæ præcipitur.

DISPUTATIO LV.

An Bullæ cruciatæ annus sit Ecclesiasticus, computandus videlicet à publicatione in publicationem: vel sit naturalis computandus, scilicet, à certa die ad determinatam, v. g. à prima die Ianuarij vnus anni vltique ad primam diem Ianuarij, sequentis anni?

S V M M A R I V M.

Quod annus naturalis denotetur in concessione Bullæ, censent plures Doctores, num. 1.

Authoris iudicium, num. 2.

Ratione probatur, num. 3.

Obiectio aduersus Authoris iudicium, & solutio, num. 4. Toto tempore quo durat moralis difficultas sumedi nonnam Bullam in ingenti aliquo oppido, non spirat Bulla antiqua, num. 5.

Si tamen Bulla primo anno concederetur, quod alia non fuisset ante concessa, quamuis esset maxima difficultas eam accipiendi, non proderit ante realem summptionem, num. 6.

Virtute Bullæ antiquæ poterit quis absolui à casibus referuatis, & censuris, & illius vota commutari, & omnibus alijs gratijs frui, quandiu durat magna difficultas nouam sumendi, num. 7.

Annus Bullæ computandus est à die publicationis factæ in quolibet oppido, nec sufficit, quod facta sit in Curia, num. 8.

Adducitur casus notatione dignus, num. 9.

Peregrini nullam certam sedem habentes coguntur accipere Bullas in primo oppido vbi inueniuntur tempore publicationis, dum annus naturalis præcedentis Bullæ sit iam elapsus, num. 10.

Ad argumentum oppositæ sententiæ respondetur, numero 11.

VM præcedenti tractatu de ieiunio, egerimus de priuilegio Bullæ Cruciatæ quoad esum carniū & ouorum, ad praxim maximè vtile erit disputare; An tale Bullæ priuilegiū finiatur rigorosè intra annum naturalem, vel extendi possit vsque ad

nouæ Bullæ promulgationem? Quod annus naturalis denotetur in concessione Bullæ, docet Rodr. in *explic. Bullæ*, §. 5. nu. 2. quem sequi videtur Veg. in *sum. cap. 43. casu 10.* cum dicat intentionem Pontificis esse Bullam per integrum annum continuari, & ob id non finiiri Bullam præcedentis anni, quamuis alia promulgetur ante annum naturalem expletum. Docet Ludovic. Lopez 2. rom. *instru. in 2. part. tract. de Clauib. vbi de Bulla, c. 6. §. His igitur præmissis*, fol. mihi 799. Et potest pro hac opinione vocari Sancius libr. 8. de *matrim. disput. 15. nu. 17. in medio.* Potest item adduci Palac. in 4. *distin. 20. disput. 3. colum. 11. fol. mihi 413.* dicens, Bullæ valorem non excedere sonum suorum verborum: at nemine anni vnus numerus 365. dierum comprehenditur solum, quia tempus incipiēs ab aliqua die determinata computatur regulariter de momento ad momentū, vt expressè habetur l. 3. §. *Minor. ff. De minor.* Et alijs relatis docet Ant. Gomez, l. 70. Tauri nu. 25. Et Sancius lib. 2. de *matrim. disput. 24. n. 16.* Et latè Tiraquell. de *retract. lignag. §. 1. gloss. 11. à nu. 17.* Et Garcia 2. tom. de *benef. parte 11. cap. 9. nu. 7.* Docet Ant. Gomez in *explicat. Bull.* clauf. 5. fol. 53. vbi dicit elapso anno Bullæ priuilegia ipsius expirare: quod si tamen ante lapsum anni alia publicetur Bulla, cessare præcedentem. Cum igitur Summ. Pontifex afferat se velle sumentes Bullam ea potiri per integrum annum à die publicationis inceptum, sit extendi non posse annum vltra numerum 365. dierum, aliàs incertus terminus esset qui concederetur ad fruendum Bulla. Et hanc sententiam docuit sapient. Nicol. Garcia, quem super hanc rem consului.

Auoris iudicium.

2 **A**nus qui conceditur in Bulla intra quem illa sumentes ea potiri possint, more Ecclesiastico est computandus, videlicet à promulgatione vnus Bullæ in promulgationem alterius. Hanc docet Henriquez lib. 7. de *indulg. cap. 20. nu. 2.* & in *comment. lit. O.* Vbi ait eam docuisse Doct. Moyam, Veram, Nauarr. iuniorum, & Sahagun, & super hanc rem consuluisse viros Doctos ex varijs Religionibus qui secum consentire.

Docet Villalobos in *summ. 1. tomo, tract. 27. clauf. 4. numer. 8.* Quia hanc esse piam Pontificis intentionem est cogitandum. Et sicut præcepta confitendi crimina, & Eucharistiam sumendi vrgent quolibet anno, vt constat ex cap. *Omnis vtriusque sexus*, de penitent. & remiss. & tamen adimplentur mandata quamuis Pascha sequentis anni occurrat vltra 365. dies præteriti anni: eadem vtique ratione, imò vrgentiori annus Bullæ more Ecclesiastico erit computandus, cum Bulla sit in fauorem Fidelium concessa, & præcepta confitendi peccata, & Eucharistiam sumendi velut penam esse reputentur & onus, fauores vero fore ampliados & restringenda odia ab omnibus conclamatur ex regul. iur. in 6. *odia sunt restringenda, &c.*

3 Præterea in praxi securissimam esse huiusmodi opinionem minimè iam dubito, (quidquid esset de speculatione.) Nam iam consuetudinem introductam esse apud fideles Bulla præcedenti frui vsque ad nouæ promulgationem conspicimus, nec hoc agere metuunt, nisi fortè aliqui Docti qui zelo speculationis ducti annum de momento ad momentū computant. Et quāuis verum sit consuetudinem ignoranter introductam vim legis non acquirere, vt diximus *disput. 54. nu. 33. & disput. 51. nu. 19.* hoc tantum locum habet in illis quæ nociua sunt consuetudinem acquirentibus, non tamen in sibi proficuis, dum Legislator cognoscit talem consuetudinem esse introductam, & tamen eam non remouet, sed consentit. Ad consuetudinem esse, Bullam præteritam continuari vsque ad alterius promulgationem, & si demus Summum Pontificem ignorare, illius esse consciūm, Bullæ Commissarium Generalem, in dubium verti nequit, quod fati est ad consensum sufficientem præstandum consuetudini, cum ipsi Commissario à Summo Pontifice concessa sit vniuersa facultas rerum ad Bullam attinentium, siue ad ipsius explicationem.

Nec reputandum est fore aliquod nocuum Pontifici, aut Hispaniarum Regi, ex eo quod per aliquos paucos dies Bulla præterita extēdatur vltra dies 365. Imò sequitur profectus, Pontifici sanè, quia sic gregem sibi commissum indulgentiarum & fauorum spiritualium diuitias impartitur, quod procurare semper decet, maximè Summ. Pontificem. Regi etiam Hispaniarum commodum accrescit, nam sic lauius se gerit cum fidelibus Bullam sumentibus, & condecens est sic cum eis se gerere, cum ipsi parati sint nouam Bullam accipere dum publicetur; quod si post 365. dies promulgatur, Regi imputandum erit & non illis. Cum igitur nocuum Pontifici & Regi non accrescat ob extensionem Bullæ, & aliàs cognoscant extendi & tacent, consentire videntur ex regul. iuris in 6. *Qui tacet, &c.*

4 Nec obstat aduersus nostram opinionem ex ea inferri quod si promulgetur Bulla sequens ante finitum annum naturalem præteritæ, non possint fideles præterita Bulla frui, cum dictum sit, de publicatione ad publicationem, & non vltius prodesse Bullam. Non inquam obstat hoc, quia annus Ecclesiasticus non introducit à Summ. Pont. & Doctoribus ad destruendum annum naturalem, sed potius ad ei fauendum, & suppleendum aliquos dies qui ex anno naturali fuerint elapsi: si enim publicatio Bullæ noceret anno naturali præteritæ Bullæ, potius esset odiosa fidelibus sequētis Bullæ promulgatio quam fauorabilis: vnde anni Ecclesia-

Ecclesiastici computatio solum locum habet post lapsum naturalis anni, & non ante.

Vnde displicet doctrina Antonij Gomez in *explicat. Bull.* clauf. 5. nu. 1. folio 53. & Villalobos in *summa 1. tom. tractatu 27. clauf. 4. numero 10.* admittentium argumento id quod probare intendebat, videlicet vim Bullæ præcedentis spirare adueniente promulgatione sequentis, quamuis annus naturalis Bullæ antecedentis nodum elapsus fuerit, quibus merito aduerfantur Rodriguez in *explicatione Bullæ*, §. 5. nu. 2. & Vega in *summ. cap. 43. casu 10.*

Nec obstat præceptum cõmunionis obligare de Paschate in Pascha quamuis naturalis annus nō sit elapsus: nam id opus fuit determinari vt certus terminus omnibus fidelibus designaretur ad sacram synaxim suscipiendam, & vt facilius esset parochis rationem sumere de omnium fidelium cõmunionibus. Nā si sola ratio anni naturalis ad cõmunionē cuiuscumque fidelis esset attendenda, ferè singuli singulis diebus tenerentur cõmunicare, quod maximum onus esset parochis. At Bulla cum priuilegium sit cuiuscumque fidei, eius arbitrio relinquitur quocumque die illam sumere.

5 Nec solum à promulgatione vnus Bullæ vsque ad alterius promulgationem prodesse Bullam reor, sed etiam non spirare præcedentem Bullam per octo dies post alterius promulgationem in ingenti aliqua vrbe vel oppido, vbi moraliter est impossibile omnes in ipso die publicationis nouam Bullam accipere, vt docet Henriquez lib. 7. de *indulgentijs*, capite 20. nu. 2. in *comment. lit. O.* Villalobos in *summa 1. tom. tract. 27. clauf. 4. nu. 8.* Diana de *Bulla*, resol. 92. Quod intelligo, si per omnes octo dies duraret difficultas illam accipiendi, aut si ex malitia distribuens Bullas, aut ex in Curia nollet eas impertiri: in his namque euentibus præsumitur intentionem Pontificis esse Bullas non spirare. Imò si vltra octo dies non cesset difficultas Bullæ accipiendi, priuilegium præteritæ Bullæ non cessabit vsque dum cesset difficultas nouam sumendi.

6 Si tamen Bulla primo anno cõcederetur, quod alia ante non fuisset concessa, quamuis promulgaretur in ingenti vrbe & adesset maxima difficultas eam accipiendi, non poterunt fideles ante realem sumptionē illius Bullæ priuilegijs frui, quia cum in eo casu non fuerit alia Bulla præcedens, quæ extendi possit, sequeretur fideles vti Bulla ante realem sumptionem, cum sola intentione accipiendi: quod tamen falsum esse docent Rodriguez in *explicatione Bullæ*, §. 5. nu. 2. Antonius Gomez in *explicatione Bullæ*, clauf. 5. nu. 1. fol. 53.

7 Ex dictis inferitur posse fidelem absolui à casibus referuatis & censuris, & illius vota commutari, & omnibus alijs gratijs frui, virtute Bullæ præcedentis, quāuis annus naturalis iam sit elapsus, dum Bulla sequens non sit promulgata; aut si sit, ad sit tamen ingens difficultas eam accipiendi ob numerositatem populi vel ob malitiā, aut in curiā Bullas distribuētis, cū dictū sit iā, Bullā præcedentē extendi per aliquot dies post publicationē alterius, dum ad sit difficultas eam accipiendi.

8 Nec publicatio Bullæ, vt annus naturalis siue ecclesiasticus computetur, desumenda est à die publicationis factæ in curia, sicut contingit in legum publicatione, sed à die publicationis factæ in quolibet oppido, vt constat ex verbis Bullæ, ibi: *Item concede su Santidad a todos los susodichos, &c. que durante el dicho año, que corre desde el dia de la publicacion desta Bula en*

cada lugar, & docent Rodriguez in explicatione Bullæ §. 5. nu. 3. Vega *summ. cap. 43. casu 9.* Henriquez lib. 17. de *indulgent.* cap. 20. nu. 2. Villalob. 1. tom. *summ. tract. 27. clauf. 4. nu. 7.*

9 Nec computanda erit publicatio Bullæ à die promulgationis factæ in oppido vbi quis accipit Bullam, sed à die promulgationis factæ in oppido vbi inuenitur quando sequens Bulla promulgatur: vnde accipiēs Bullam Matriti primo die Aduentus, & abiens Hispaniam vbi non promulgatur Bulla sequētis anni, nisi primo die Ianuarij, fruitur Bulla quam accipit Matriti vsque ad primam diem Ianuarij, quamuis sciat nouam Bullam promulgatam iam esse Matriti, cum æquum non sit fidelem cogi ad redeundum Matritum, vt accipiat Bullam, nec priuari tãto bono per spatium vnus mensis absque culpa sua: & hanc esse voluntatem Pontificis præsumendum est, sicut præsumitur annum extendi vsque ad nouam promulgationem: & cum ille Hispani residens incola iam sit talis oppidi, sibi computanda erit promulgatio Bullæ in eo tempore, in quo ceteris Hispani habitantibus computatur.

10 Peregrini verò nullam certam sedem habentes, cū expectare non possint fixas promulgationes Bullæ, coguntur accipere Bullas in primo oppido vbi inueniuntur tempore publicationis, dum annus naturalis præcedentis Bullæ sit iam elapsus, aliàs possent peregrini frui vna Bulla per annum & dimidium, retardantes acceptionem de vno in alium populum, & de illo in alium in quo tardius sit promulgatio.

11 Ad argumentum pro prima opinione liquet ex dictis, non semper computari annum de momento ad momentum in illis rebus, in quibus varietas opinionū versatur: & cognoscens Pontifex diuersitatem, non contradicit, sed potius virtualiter consentit.

DISPUTATIO LVI.

An existentibus solum signis dubijs impotentie possit declarari matrimonium esse nullum, non expectata triennali experientia? Et quomodo dubia impotentia probari debeat iuridicè?

S V M M A R I V M.

Sanchez non explicuit quenam signa sint verisimiliter euidencia, & quamam dubia, num. 1.

Primum signum. Impotentia genitalia viri, vel femine depilata esse, elapso anno pubertatis, num. 2.

Signa frigida nature quenam sint, num. 3.

Secundum signum. Membrum virile durum, & callosum, num. 4.

Tertium signum. Medicamina non profuisse impotentibus, num. 5.

Quartum signum. Ignauia, seu torpor genitalium, numero 6.

Matrimonium non posse dissolui ex signis dubijs, quinam iudicent, num. 7.

Auoris iudicium, num. 8.

Caput laudabilem quomodo intelligendū, nu. 9. & 10. Quomodo intelligenda verba textus, si de impotentia, &c. num. 11.

Quinam

Quinam idem doceant, num. 12.

Diluitur argumentum in contrarium, num. 13.

Additio ad resolutionem argumenti, num. 14.

Confirmatio sententiae Auctoris, num. 15.

Impotentia dubia probatur declarationibus medicorum, num. 16.

Resolutio huius disputationis, num. 17.

PRÆMITTENDVM ad disputationis elucidationem, quænam sint dubia signa impotentiae naturalis, quomodoque probentur, vt inde iudex cognoscere valeat ex probationibus pro coniugibus oblati, ad sintne signa dubia vel non, quibus

datis in dubium vertitur, nã sit dissoluedum matrimonium vel minus. Quod traſtaſſe Thomam Sánchez vellem: cum enim lib. 7. diſput. 107. nu. 2. quædam dari ſigna euidentia impotentiae aſſeruiſſet, videlicet virile omnino amputatum eſſe, vt nu. 5. aut vtrumque teſticulum, vt nu. 9. vel aridum penitus eſſe, vt nu. 6. aut quod ſœmina omnimodè arcta ſit, vt nu. 7. vel ſi vir ab alio matrimonio ſit ratione frigiditatis per ſententiam ſeparatus, vt nu. 8. non explicuit quænam ſint veriſimiliter euidentia, & quænam dubia, ac præſumptiuè probantia. Imò inter hæc duo ſignorum genera inaniter præmittitur diſtinctio, quod enim euidentis ſignu impotentiae non reperitur, dubiam impotentiam declarat, namque eſſe minus vel plus dubiam, dubiae impotentiae metas non tranſcendit.

2 Primu igitur ſignum eſt genitalia viri, vel ſœminae depilata eſſe, pubertatis anno elapſo, (qui in ſœminis duodecimim eſſe, in viris verò quartum decimum cõcors eſt vtriuſque ſententia.) Cum enim pili medio calore pullulent, ſit ibi nimiam frigiditatem vigere, vbi pilorum inopia reperitur: at calorem neceſſariu proriſus eſſe ad membri erectionem, & ſœminis emiſſionem nemini in dubium verti oportebit. Ob id ad dignoſcendum, num impotentia naturalis ſit, vel accidentalis ſeu morboſa in viro, aqua perfundi calida virile, docet medicorum turba (quamuis reclamant pauci) qua ſi non erigatur, vitio temporali impotentiae laborare decernunt periti. Quapropter ante pubertatis annum inuoluntè contrahi matrimonium plura ſtabilunt iura; in ſœmina caput, continetur, de diſpenſat. impub. In viro autè caput aſſertiones, & caput ex litteris, eodem tit. caput puberes, de diſpenſatione impuberum, nã ſolum quod tunc potens ad copulam iudicatur coniux, cum genitalia pubeſcunt, id eſt pili ſeu lanugine teguntur, indeque pubertas à pubeſcendo deriuatur. Pubeſcere verò idem eſt ac lanuginem emittere, Hiſpanè, comencar a barbar, ait Calepinus, verb. pubeſco, qui Virgil. conſonans 3. Æneid. dixit:

Et nunc æqualis tecum pubeſceret æuo.

Quibus conſentiunt Colum. lib. 4. & Cicero 1. offic. & pro Rabirio: Nemo pubes tunc ſuit quin arma cepit, Salluſt. Puberes omnes interfici iubet, Gaſar. 5. bell. Gall. Hoc more Gallorum eſt initium belli, quo lege communi omnes puberes armati conuenire coguntur. Quod idemque docet caput puberes, de diſpenſat. impuberum, dicens puberes à pube eſſe vocatos, ideſt à pudentia, quia hæc loca primò lanuginem ducunt. Docet Gabriel Alſonſus lib. 2. de ſterilitate, capite 8. ſic rectè inquit: At vbi propter intenſè frigi-

dam teſtium intemperaturam conſciendi ſeminiſ actio abolita eſt, à teſtium frigiditate ſenſu, nullaque venereorū cupiditate deprehenditur. Natiuum hoc eſſe intemperamentum oſtendunt menti, peſtinis ac alarum glabrities, & viri eſſeminata natura, eunuchorum nature perſimilis. At hi quidem, teſtes Galeno, 1. de ſim. cap. 15. depiles non modò in mento, ſed toto etiam corpore euadunt, paruas venas habent, nulla venereorum libidine afficiuntur, frigeſcunt, altero ſcilicet caloris fonte privati, omneque bis corporis robur collabitur, perinde ac ſi ſenes fuerint, nec vena lata, nec ſanguis floridus eſt, arteria parum, & imbecilliter ſicut in ſenibus pulſant. Docet idem Hucherus de ſterilitate vtriuſque ſexus, lib. 1. de ſterilit. viril. fol. 41. qui ſecundum ſignum impotentiae conſtituit, ſic inquit.

3 Frigidæ naturæ huiusmodi ſunt ſigna: Cutis frigida, rugoſa, malè colorata, pauci rarique pili & leues, tarda vel nulla erectio, deſiciente calore & ſtatu. Idè dicere conſtringitur Petrus Garcia de locis affectis, diſput. 74. cap. 2. vbi agens de fecunditate ſeminiſ, cauſas oppoſitas illis quas retulimus, refert. Quas & alias eleganter ſatis congeſſit Ariſt. lib. 2. de generat. animalium, cap. 2. inquit: Natura locis ad coitum commodis oblaſis ſteriles & mulieres, & viri redduntur, vt altera non pubeſcant, alteri nō barbeſcant, ſed ſpandorum ſimiles ſint. Alijs in proceſſu ætatis idem accidit affectus propter corporis nutritionem pleniorè, mulieribus enim pinguioribus factis, viriſque corpore valdè obſeſis excrementum ſeminale in corpus abſumitur, itaque ſit vt illis menſtra deſint, bis genitura. Aut id accidit ex morbo cum à viriſ ſemen humidum, & frigidum emittitur, mulieribus verò purgationes vitiantur, & copia morbiſcorum excrementorū adefſt, quæ vitia partim curabilia ſunt, partim incurabilia: ſed maximè ſteriles tunc perſeuerant, cum primo à natura ortu tales fuerunt, gignuntur enim & mulieres viragines, & viri feminales, alteris menſtra deſunt, alteri ſemen exile frigidumque eſt. Docent Doctores num. 7. allegandi.

4 Deinde membrum virile durum eſſe, & calloſum, ſignum impotentiae dari, tradunt Doctores: nam eſtò demus caput, & cor calorem mittere ad renes ad profluxum ſeminiſ, durities & calloſa pudèdi qualitas obſiſtit, nequaquam permittens ſemen fluere. Ob quod hi obnoxios eſſe putrefactionibus tradunt abſque diſcordia Doctores, Docentque nu. 7. vocandi.

5 Rurſus medicamina nō proſuiſſe impotentibus, dū ei mederi ſunt conati, præcipuum ſignum eſt impotentiae naturalis; medicinis namque morboſa impotentia curatur proriſus, vel ex parte ſaltemve immutatio ſentitur; quæ ſanè ſi abſint, morbum non, ſed naturalè impotentiam adefſet, ſit moraliter manifeſtum. Quænam verò dentur medicamina ad impotentiae curationem, noſtro inſtituto non venit examinandum, de illis inſtituit integrum librum Gabriel Alſonſus de ſterilitate vtriuſque ſexus curatione, alium. Hucherus de ſterilitate, congeritque plura Mercado lib. de affectio. mulierum. Agiturque Galenus, Auicena & alij latè. Cantaridarum medicamen maximè venerem excitatā reddere conueniunt periti, non tamè omnibus placet eo vtendum fore, ne ob nimiam actiuitatem plus iuſto fiat ſeminiſ profluxus. Docent Doctores nu. ſequenti adducendi.

6 Vterius ignauiam ſiue torporem genitalium ſignu eſt

eſſe impotentiae naturalis conſentiunt Doctores. Cum enim ad penetrandum vas opus proriſus ſit virile membrum arriſi, & per tempus in erectione perſeuerare, ſit ipſum ineptum eſſe ad vaſis penetrationem, laxitudine intercedente ſiue ignauia. Docet Gabriel Alſonſus de ſterilitate, lib. 3. cap. ſic rectè inquit: Rem veneream, prout ipſa prolis generatio poſulat, vir perficere nequit, cum huic operi idonea erectione eius perdendum minimè gaudet. Quo ſanè vitio genitalium ignauia nuncupato vno è duobus modis penis afficitur. Aut enim valdè erigi non valet, aut etiamſi probe tūc fiat, ab hac tamen tumefactione antequam coitus perficiatur, deſiſtit, quia videlicet ocyus quam par ſi ſemen emittat. Docet item Hucherus de ſterilitate virili, lib. 1. de morbis penis, fol. 70. ſic inquit. Mollities penis tum cum erigi diſtendi, inflammarique nullo modo, aut per breui ſpatio poſſit, quando ex ideopathia laborat, ſymptoma eſt, nempe abolita erectio, & coundi impotentia nata ex intemperie plus ſatis frigida, &c. Docet Ioã. Michaelis in practica, tract. 6. cap. 20. rubrica 2. Mercurialis in practica, pluribus in locis, Philonius quoque in practica, ibi de duritie partium, & docet Holerius, in praxi, paſſim. Petrus Paulus Pareda in praxi, ſuper Paſchaliū in methodo curandi multis in locis, vbi de frigiditate partium.

Alia ſigna à Doctores referuntur, vniuerſa tamè ad prædicta redacta eſſe arbitrandum.

7 Non poſſe autem diſſolui matrimonium, ex ſignis dubijs ſuaderi videtur ex cap. laudabilem, de frigidis, & maleficiatis, vbi inquirenti quantum tempus indulgendum ſit naturaliter frigidis ad experientiam copulae nuptialis, Celeſtinus III. ſic dignatur reſpondere: Non vero in præſenti conſultatione ſentimus, vt à tempore celebrati coniugij, (hoc eſt intentatæ copulae, vt explicat Gloſſa ibi, ex cap. requiſiſti 3 3. quæſt. 1. & Doctores per Sanchez allati lib. 7. de matrim. diſput. 110. num. 4. & 5.) ſi frigiditas prius probari non poſſit, cohabitare per triennium: quaſi dicat Pontifex, cum ex ſignis dubijs de duci nequeat frigiditatem ſeu impotentiam naturalem eſſe, experientiae auxilio duximus id declarandū, nē videlicet per totius vitæ curriculum abſque carnali opere cogantur coniuges perſeuerare, & illorum intentionem, dum contraxerunt, defraudari. Quod idem decernitur in cap. littere, eodem tit. Quocirca mandamus, quatenus ſi ita eſt, & conſiterit vobis, præſatum virum, & mulierem intra prædictos oſto annos per continuum triennium in ſimul habitaffe, &c. Per cõtinuū, inquam, triennium, non mathematicè continuum, quia id moraliter impoſſibile eſſet, ſed per maiorem partem cuiuſlibet anni, ita vt moraliter dicatur per triennij curriculum copulae inſuſtaſſe, vt rectè admonet prædictus Sanchez ſuprà, diſp. 111. num. 6. Idem ſtabilitur in authentica de nuptijs, collation. 4. cap. 6. §. per occaſionem. Non enim biennium numerari ſolum ex ipſo tempore copulationis, ſed triennium volumus.

Auctoris iudicium.

8 Exiſtentibus ſolum dubijs impotentiae ſignis, & melius iuridicè probatis poteſt diſſolui matrimonium, non expectata triennij experientia. Nam caput laudabilem, de frigid. & malefic. aſſeruit. Cum enim ab eo rogaretur, num contrahens ſcienſer cum impotentia ad copulam, ab ea non ſit ſeparandus? Taliter reſpondimus,

ergo coniux illam adefſe, melius probet, ſit diſſoluedum eſſe matrimonij cõtractum ante triennium. Nec enim tunc ſolum probari impotentiam erit cogitandum, dum ſigna euidentia illius adducuntur, videlicet quod membrum virile ſit omnino ſiccum, vel abſciſſu aut vterque teſticulus, aut quod ſœmina proriſus arcta ſit, vel denique per aliam ſententiam ſit ob impotentiam matrimonium diſſolutum, & poſtmodum ſigna aduenientis potentiae non ſint oſtenſa iuxta dicta, nu. 2. (ſic enim limitare opus erat Sancio.) Sicut enim cū duo contendunt in iudicio aliquam rem ſibi debent, iudex melius probanti, licet non euidenter mathematicè, illa tenetur adiudicare, vt docet Sanchez in ſum. lib. 1. cap. 9. num. 45. Vazquez opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 3. nu. 76. & 86. Ledefma 2. tom. ſumm. cap. 22. poſt conſul. 11. Villalobos in ſumm. 1. tom. diſſicult. 15. n. 3. tractat. 1. Garcia 2. tom. de benefic. part. 11. cap. 5. n. 361. vt diximus in noſtris ſelectis, diſp. 44. nu. 51. & diſp. 43. nu. 49. in fine; pariter coniuge melius probanti impotentiam conſtrictus erit iudex illicò matrimoniu nullum fuiſſe declarare. Nec matrimonij naturam vitra probationem meliorem oblatam a coniuge, poſtulare triennij experientiam, erit iudicandum, niſi voluntariè; aut aſſignent, quaſo, aduerſarij diſcrimè. Caſu namque quo non probetur impotentia, expectandum fore triennij lapſum, per ius eſt decretum: ſit ergo probata ea, expectandum non eſſe, niſi velit quis abſque fundamento probationem non appellare, niſi eam quæ demonſtratiuè & mathematicè conuincat. Quo ſanè admiſſo plurimæ litigandi actiones defraudarentur, cum raro eueniat, ius vnius partis a deo manifeſtum eſſe, quin oppoſitæ actio probabilitatis ſpecimen gerat, & frequenter æqualia dari inter litigantes iura, mente concipiunt iudices. Quæ ſi manifeſta forent, inueniri non poſſent, cum duas actiones oppoſitas, & manifeſtè conuincentes, circa eandem re dari à parte rei repugnet.

9 Præterea, caput illud laudabilem, expectandum fore triennij curſum decernit, ſi frigiditas prius probari non poſſit, & non dixit ſi impotentia, eo quod eſtò impotentia probari poſſet per ſigna illa euidentia adducta num. 1. videlicet quod membrum ſit abſciſſum aut vterque teſticulus &c. Frigiditas verò illis ſignis conuinci non queat: euenire namque poteſt virum maximo calore pollentem abſciſſum habere virile, vel vtroque teſticulo eſſe ſpoliatum. Cum ergo de probatione frigiditatis & non impotentiae (quæ quid ſuperius eſt ad illam & latiùs patet) mentionem gerat textus, ob idque titulus de frigidis & maleficiatis ſit inſcriptus, non vero de alio modo euidenter impotentibus: ſit ipſum ſolum expoſcere ſigna, quibus frigiditas probari queat, cumque hæc ſigna vt plurimum dubia ſint (nã manifeſtum non reperio aliud quam quod virile penitus ſiccum ſit) ipſis intercedētibus ſolum, matrimonium nullum eſſe debet declarari.

10 Nec decebit cogitare textum laudabilem, ſenſiſſe, aliquando eueniendum fore, virum omnino ſiccū habentem virile, & vtroque orbatum teſticulo, matrimonium celebrare: quiſnam ſanæ mentis his infectus calamitatibus audax inueniretur ad contrahendum? Id namque incredibile eſſe Lucius III. in cap. conſultationi, de frigid. & malefic. aſſeruit. Cum enim ab eo rogaretur, num contrahens ſcienſer cum impotentia ad copulam, ab ea non ſit ſeparandus? Taliter reſpondimus,

mus, inquit, quod licet incredibile videatur quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium, ut sorores tamen cogantur feminas habere; quod explicuit Gloss. ibi verb. *Incredibile: Quia conditionem corporis sui sciens, non contraheret de leui*. Et quamuis in hoc eventu manifestæ impotentiæ possit reperiri matrimonij celebratio, qualiter tñ in prædicto casu fit cū cōiugibus agendum, decernitur per dictum text. *Consultationi*, videlicet, quod ut sorores illas cogantur habere. Non ergo ius in capit. *Laudabilem*, loqui oportebat iterum de cōtrahentibus cum signis euidentibus impotentie: supponit ergo, solum celebrandum esse matrimonium ab habente dubiam potentiam, & in hoc tantum casu, inquit, expectandam esse triennij periodum, nisi prius frigiditas probari possit: at frigiditas probari non valet nisi per signa dubia: nam abscessum esse virile aut penitus siccum, non congruit textus menti, cum de illo non loquatur: fit ergo iuxta textum signa tantum dubia proficere ad dissoluendum matrimonium.

¶11 Nec obstat in textu summario hæc dictata inueniri verbā: *Si de impotentia coeundi constat, statim matrimonium separatur*. Est enim familiare iurium Doctoribus id constans appellare, quod potioribus probationibus fulcitur; hoc est, quod moraliter solum certum est. Cum enim melius probanti res debeat ad iudicari, idem quoad effectum reputatur partem melius probasse, ac constanter conuicisse.

¶12 Hanc nostram sententiam docent expressè Innocent. *de frigid.* cap. 2. num. 1. vers. *Tertia pars*, Alexand. de Neuo cap. *Laudabilem*, num. 17. casu 3. ad finem, eodem tit. & in cap. 1. numer. 13. *de frigid.* Vbi etiam id videtur docere Abbas, num. 5. docet Sanchez lib. 7. *de matrim.* disput. 109. num. 16. Basil. de Leon lib. 7. *de matrim.* cap. 66. num. 2. & sequent. Reginald. 2. tom. prax. lib. 3. nu. 106. Ochagavia *de Sacrament.* tract. 3. quæst. 74. num. 7. Henriquez in summ. lib. 12. cap. 7. num. 1. in fine.

¶13 Quo fit, argumentum in oppositum vim minimam habere. Non enim Pontifex auxilio experientie triennalis se iuuare sanxit, dum signa impotentie melius probant prætensum sibi ius, quam probet pars opposita; sed cum coniuix se potentem esse probauit melius, tunc sanè opus erit triennij cursum elabi.

¶14 Et licet melius probanti impotentiam sit ius statim dissoluedi matrimonij concedendum, non tamen melius probanti potentiam, permanendi semper in matrimonio tribuitur facultas, sed per triennium expectandum solum. Nam sicut cum dissolutio fit matrimonij, non sic absolute dissoluitur, quin dissolutio corrigatur, si constet deinceps, siue intra triennium, siue ultra, potentiam adfuisse naturaliter, ut decernitur in cap. *Fraternitatis*, de frigid. & malefic. & cap. *Accepisti*, eodem tit. cum sententia contra matrimonium lata non transeat in rem iudicatam, cap. *Latorem*, de re iudic. & cap. *Consanguinei*, leg. si vxor, ff. de adulter. §. *Index*, & §. *Ultimo*, & docet Sanchez lib. 7. *de matrim.* disput. 100. num. 1. pluribus allegatis, ut illi est mos; si inquam constet potentiam aduenisse naturaliter: nam si miraculose concedatur, dissolutioni factæ non nocebit, ut ait Sanchez lib. 7. *de matrim.* disputatione 93. num. 8. & decernitur in cap. *Fraternitatis*, adducto, & ibi Henricus num. 12. Soto in 4. distinct. 34. quæst. vnica, art. 2. col. 7. Angles de floribus 1. part. vbi *de matrimonio*, quæst. 8. artic. 1. dub. 7. Lopez 2.

part. *instruitor*. vbi *de matrimonio*, cap. 52. colum. 5. vers. *Ex quo secundò*, Petr. de Ledesma, *de matrimonio*, quæst. 58. artic. 2. paulò ante primum dubium, Cañedo in summ. vbi *de matrimonio*, cap. 5. num. 34. Sicut ergo dissolutio corrigitur, dum de errore constitit, æquum quoque erat probati melius inhærere sibi potentiam, non absolute facultatem semper permanendi in matrimonio tradi, sed ad tempus, triennij videlicet. Imò hic potioris inuenitur conditionis, cum ipsi fit fas per triennium cum dubia potentia in matrimonio persistere: at qui separat est ob impotentiam, statim redire cogitur ad matrimonium, siue intra vni mensem, aut infra, se consequutum fuisse impotentiam agnoscat.

¶15 Nec solum nostram sententiam veram esse erit arbitrandum, cum femina in matrimonium ducta virgo perseverat, & statim post vnum aut duos menses proclamatur, sed etiam respectu corruptæ quocumque tempore proclamantis in quo deceptus est Sanchez lib. 7. *de matrimonio*, disputat. 109. numero 16. Nam et si cap. *Accepisti*, de frigid. & malef. distinguat inter feminam illicò proclamantem, & hanc inquit audiendam fore, & statim dissoluendum matrimonio probata impotentia, & feminam post annum & dimidium reclamantem & impotentiam allegantem, oppositum affirmante marito, cui fidem non iri adhibendam statuit, non inquam ideò distinxit, quod femina post annum & dimidium reclamans audienda non fit, si probare possit viri impotentiam probationibus eisdem, ac illa, quæ post vnum aut duos menses reclamauit: non enim in pœnam non proclamationis cogi oportebat feminam matrimonij inualidi partes fouere, cum naturali iuri ob sit, illos coniunctos perseverare, qui ad coniungendum se carnaliter inepti sunt redditi. Non enim temporis tractu matrimonium irritum firmatur, sic Hostiens. cap. fin. *de frigid.* paulò post principium, verb. *Offo annos*, & ibi Ioan. And. nu. 1. Abbas num. 2. Anchar. nu. 1. Alexander de Neuo ibi in princip. nu. 2. Prepositus nu. 3. Solum ergo discrimen versari putandum, quod femina post annum & dimidium proclamanti & affirmanti impotentiam fides non adhibetur, oppositum testante marito audietur tamen si virum suum impotentem esse probare obtulerit, vnde probandi onus feminae tunc ascribitur: at si ipsa post vnum, vel duos menses clamores tulerit, onus probandi potentiam marito erit adiungendum. Vnde Santio dicta disputatione 109. numero 14. non consentio, inquenti feminam non clamantem statim, non audiendam esse donec triennij spatium fluxerit: idque decerni in cap. 1. *de frigid.* censet; & audiendam esse transacto triennio, quamuis proclamantem post multos, annos, idque sanciri in cap. fin. & *Fraternitatis*, de frigid. ait. Aequalibus namque probationibus in vtroque casu intercedentibus, aut vtræque dissoluedi matrimonij ansam præstabunt, aut nec vna nec alia. Cum ergo statim proclamante femina q̄ probationibus interuenientibus matrimonium declarari nullum, oportet; pariter, licet reclamatio longè post interponatur, nec æquum erit viam dissoluedi matrimonij inualidi occludere. Quapropter lex 17. titulo 2. parte 4. ver sic. la 12. id decernens, quod in dicto capite *Accepisti*, sancitur, iuxta præfatam doctrinam erit intelligenda.

¶16 Probari autem impotentiam dubiam Medicorum declara-

declarationibus, nec alia via melius, nullus sanæ mentis rei ad in ea peritos oportebit remittere. Vnde quando Gloss. in cap. *Laudabilem*, ait, idem esse impotentiam probari per rectum iudicium ac per testes, vel aspectum corporis, nomine testium Medicos intelligi oportebit; nam cæteri quantumcunque impotentem contemplantur, nequaquam impotentiam percipient. Quando verò Glossa asseruit, à femina posse viri impotentiam probari per testes, aut corporis visum, sic est intelligendum, quod videlicet hæc possit duplici incedere via; vel cogendo maritum permittere se a testibus; hoc est Medicis, inspicere, permittendo se ipsam per matronas contempleri, sitne virgo vel non: vnde à testibus sumenda est probatio impotentie viri in seipso inspecto, à visu vero sumenda est probatio impotentie viri in femina inspecta, & cum integritate inuenta. Hæcque valde

notandum, nunquam enim taliter sic expositum inueni. ¶17 Hinc liquet dissoluendum esse matrimonium in nostro casu non expectata triennij experientia. Quia ex relatione Medicorum vir signa dubia habet impotentie, qualis est verendarum partium depilatio, ut num. 2. ignauia, seu torpor ad erectionem, ut num. 3. & pudendi durities & callositas, ut num. 4. ei medicamina ad horum defectum curationem adhibita non profuisse, ut num. 5. (quod inter vniuersa præcipuum signum est) ex Medicorum attestacione sit manifestum, & partis contrarie confessione. Quam impotentiam melius inueniri probatam actis constat. Quod si partium probationes æquales essent, matrimonio fauendum foret expectando triennium, nam in æquè dubijs possidenti fauendum est per cap. *ex literis*: *Quod si ambarum partium testes sunt aequè idonei, possessoris testes præferuntur*.

F I N I S.

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

In quo pro Prædicatoribus aliqua loca apprimè exponuntur.

Ex Genesi.

Propter hanc relinquet homo patrem & matrem, disputat. 6. num. 5.

6. Videns autem Deus quòd multa malitia hominum esset in terra, disputat. 5. num. 1.

11. Faciamus turrim, cuius culmen pertingat ad cælum, disputat. 5. num. 1.

Ex Libri Regum.

3. Regum cap. 19. Et ambulavit in fortitudine cibi illius vsque ad montem Dei, disputatione 23. num. 43.

Ex Iob.

1. Surrexit Iob, scidit vestimenta sua, & tonso capite adoravit, disputat. 4. num. 10.

Ex Psalms.

Psalms. 9. Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, disputat. 5. num. 12.

118. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas, propter retributionem, disput. 5. num. 12. & disputat. 22. num. 8. & disputat. 24. num. 11.

2. Reges eos in virga ferrea, disputat. 9. num. 12.

82. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine, disputat. 9. num. 12. & disputat. 2. num. 6. & disputat. 4. num. 11.

118. Bonum mihi, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas, disputatione 9. numero 12.

35. Noluit intelligere vt bene ageret, disputat. 15. numero 12.

18. Cæli enarrant gloriam Dei, disputatione 19. numero 9.

103. Panis cor hominis confirmat, disputatione 23. numero 43.

Sanchez Selecta.

13. Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor, disputat. 31. num. 3.

61. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere, disput. 33. numero 26.

118. Pax multas diligentibus Deum, & non est illis scandalum, disput. 46. num. 11.

4. Irascimini & nolite peccare, disputatione 2. numero 2.

67. Letabitur iustus cum viderit vindictam, disput. 2. num. 11.

78. Vindica sanguinem Sanctorum tuorum, qui effusus est, disputat. 2. num. 11.

72. Zelavi super iniquos pacem peccatorum videns, disput. 3. num. 9.

118. Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi, disput. 3. num. 10.

37. Et qui inquirebant mala mihi, loquuti sunt vanitates, disputat. 46. num. 3. & 32.

Quoniam in te Domine speravi, tu exaudies me, disputat. 46. num. 3. & 32.

18. Ab occulti, meis munda me Domine, &c. disput. 1. numero 19.

Ex Prouerbijs.

26. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sapiens sibi videatur, disputat. 46. num. 7.

Non respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne similis ei efficiaris, disputat. 46. num. 7.

Ex Ecclesiaste.

9. Nescit homo vtrum amorem, an odio dignus sit, disputat. 41. num. 18.

Noli esse iustus multum, disputatione 40. numero 9.

Addere scientiam est addere laborem, disputat. 29. numero 7.

Ex Canticis.

2. Flos campi, liliu conuallium, disputatione 5. numero 3.

Ex Sapientia.

14. Creatura Dei in odium facta sunt, & intentationem, disputat. 10. num. 1.

Ex Ecclesiastico.

43. Benedicentes Deum, exaltare illum quantum potestis, &c. disputat. 40. numero 9. in fine.
3. Congregationi pauperum affabilem te facito, disputatione 4. numero 2.
7. Filia tibi sunt, serua corpus earum, disputatione 4. numero 4.
41. Curam habe de bono nomine, disputatione 46. numero 9.
3. Altiora te ne quaesieris, &c. disputatione 3. numero 3.
27. Ante sermonem non laudes virum, disputatione 5. numero 12.
11. Ante mortem ne laudes aliquem, disputatione 5. num. 12.
3. Qui amat periculum, in illo peribit, disputat. 10. numero 8.
33. Panis egentium vita pauperum est, qui defraudat illum, homo sanguinis est, disputat. 23. num. 31.
20. Multos occidit tristitia, & non est utilitas in illa, disputat. 4. num. 10.
19. Qui cito credit, lenis est corde, disputat. 19. numero 3.

Ex Isaia.

3. Auferet a Ierusalem sapientem, &c. disputat. 44. num. 66.
14. In caelum conscendam, & super Astra Dei exaltabo solium meum, disputat. 5. num. 1.
45. Convertimini ad me, & ego conuertas ad vos, disputat. 23. num. 49.

Ex Ieremia.

8. A minimo vsque ad maximum omnes auaritiam sequuntur, disputat. 5. num. 1.
5. Percussisti eos, nec doluerunt; attriuisisti eos, & noluerunt accipere, disputat. 4. num. 5.

Ex Ezechiele.

28. Deus ego sum, disputat. 5. num. 1.
9. Mea est ultio, & ego retribuam, disputatione 46. num. 5. & 32.

Ex Osea.

1. Misericordiam volo, & non sacrificium, disputat. 8. numero 11.

Ex Michæa.

7. Perijt sanctus de terra, & rectus in hominibus non est, disputat. 5. num. 1.

Ex Zacharia.

9. Quid enim bonum eius, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum? disputatione 23. numero 30.

Ex Matthæo.

6. Quis, inquit homo, me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? disputat. 47. num. 26.
22. Diliges proximum tuum sicut teipsum, disputat. 43. num. 27.
25. Nescio vos, disputat. 7. num. 1. & 14.
6. Thesaurizate vobis thesaurum in caelo, vbi nee erugo, &c. disputat. 7. num. 1.
18. Non solum septies, sed etiam septuagies septies, disputat. 10. num. 16.
19. Ecce nos reliquimus omnia, &c. disputat. 22. numero 8. & disputat. 24. num. 11.
5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, &c. disputat. 22. num. 14. & disputat. 4. num. 5.
8. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum, &c. disputat. 22. num. 24.
24. Qui putas est fidelis seruus & prudens? &c. disputat. 33. num. 57.
Omni autem cui multum datum est, multum quaeretur ab eo, disputat. 33. num. 57.

15. Sinite illos, caeci sunt & duces caecorum, disputat. 37. num. 2.
8. Quid timidi estis modicae fidei? disputatione 41. num. 29.
14. Modicae fidei, quare dubitasti? disputatione 41. num. 29.
19. Vade, & vende omnia quae habes, & da pauperibus, disputat. 46. num. 11.
19. Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, &c. disputat. 46. num. 11.
5. Qui te percutit in maxilla vna, probe illi & alteram, disputat. 46. num. 7. & 31.
13. Colligite primum zizaniam, &c. disputatione 1. num. 18.
22. In dilectione Dei & proximi comprehenditur lex, & Propheta, disputat. 1. num. 21.
12. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij, disputat. 4. num. 1.
5. Benedicite maledicentibus vobis, &c. disputat. 46. num. 2. & 31.
5. Ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere, disputat. 46. num. 2. & 31.
27. Et cum accusaretur a Principibus Sacerdotum & senioribus, nihil respondit, disputat. 46. num. 5. & 34.
8. Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, &c. disputat. 10. num. 9.
6. Sanctificetur nomen tuum, disputat. 25. num. 13.

Ex

Ex Marco.

14. Tristis est anima mea vsque ad mortem. Et Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? disputat. 4. num. 13.

Ex Luca.

91. Quia hodie salus huic domui facta est, ad te licet peccatorem diuertit, disputat. 22. num. 24.
22. Hoc est corpus meum, accipite & manducate, disputat. 25. num. 12.
15. Gaudium est Angelis Dei de vno peccatore penitentiam agente, disputat. 25. num. 12.
17. Si habueritis fidem, &c. disputat. 41. num. 29.
14. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat, &c. disputat. 46. num. 11.
18. Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti, disputatione 5. num. 2.
11. Omne Regum in se diuisum desolabitur, disputat. 44. num. 57.
24. Nonne haec oportuit Christum pati, &c. disputat. 25. num. 4.
22. Hoc facite in meam commemorationem, disputat. 7. num. 16.

Ex Ioanne.

18. Si male loquutus sum, testimonium perhibe de malo, disputat. 46. num. 6. 7. & 31.
Cap. vltimo. Sunt autem & alia multa quae fecit Iesus, quae si scribantur per singula, &c. disputat. 5. num. 1.
12. Qui odit animam suam in hoc mundo, &c. disputat. 3. num. 7.
20. Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, &c. disputat. 1. num. 4.
18. Ego palam loquutus sum mundo, &c. disputat. 46. num. 4.
8. In Beelzebub Principe demoniorum eiecit demonia, disputat. 45. num. 34.
8. Ego demonum non habeo, sed honorifico Patrem meum, disputatione 46. num. 34.
1. Perfecta charitas foras mittit timorem, disputat. 9. num. 12.
15. Maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis, disputat. 40. num. 6.

Ex actibus Apostolorum.

5. Ibat Apostoli gaudentes a conspectu Concilij, &c. disputat. 4. num. 13.

Ex D. Pauli Epistolis.

2. Corinth. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque, &c. disputat. 5. num. 6.
1. Corinth. 4. Per Euangelium in Christo Iesu ego vos genui, disputat. 11. num. 4.
Sanchez Selecta.

Ad Galat. 4. Filioli mei quos iterum parturio, &c. disputat. 11. num. 4.

1. Corinth. 11. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat, &c. disputat. 22. num. 36. & disputat. 28. num. 11. Et qualiter ab aliquibus explicetur, disputat. 23. num. 54.
1. Corinth. 7. Nolite fraudare, scilicet corpus, nisi forte ex consensu ad tempus, disputat. 23. num. 28.
2. Ad Timoth. 4. Pradica verbum, instat opportunè &c. disputat. 23. num. 30.
1. Corinth. 11. Quotiescumque manducabit panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabit. Et illa. Haec quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis, disputat. 25. num. 5.
1. Corinth. 11. Propter quod exaltauit illum, & dedit illi nomen, &c. disputat. 25. num. 5.
Ad Roman. 12. Non vos ipsos defendentes, sed date locum ira, disputat. 46. num. 31.
Ad Roman. 12. Nemini quicquam debeatis, nisi inuicem diligatis, disputat. 1. num. 21.
Ad Ephes. 9. Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros, disputat. 2. num. 4.
Ad Galat. 5. Vtinam abscondantur qui vos conturbant, disputat. 2. num. 6.
Ad Roman. 12. Non plus sapere quam oportet sapere, disputat. 3. num. 3.
2. Corinth. 7. Si contristati voi in epistola, non me penitet, &c. disputat. 4. num. 4.
2. Corinth. 7. Saeculi tristitia mortem operatur, disputatione 4. num. 10.
2. Corinth. 11. Quae enim secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur, disputat. 4. num. 14.
Ad Rom. 12. Mibi vindictam & ego retribuam, disputat. 46. num. 3. & 32. & disputat. 2. num. 11.
1. Corinth. 9. Expedit mihi magis mori, quam vt gloriam meam quis euacuet, disputat. 46. num. 9.
Ad Timoth. 1. Cap. vltimo. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, disputat. 47. num. 17.

Ex D. Iacobi Epistolis.

1. Postulet autem in Fide nihil haesitans, disputat. 41. num. 29.

Ex D. Petri Epistolis.

1. Cap. 2. Quae enim est gratia si peccantes & colaphizati suffertis, disputat. 46. num. 4. & 33.

Ex Apocalypsi.

12. Nunc facta est salus & virtus, & Regnum Dei nostri, & potestas Christi eius, quia proiectus est accusator, &c. disputat. 1. num. 18.

Ex Ecclesia.

Memento Domine famulorum, famularumque tuarum, qui nos praecesserunt cu signo Fidei, & dormiunt
Kk 2 in som-

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

in somno pacis, disputatione 25. num. 12.
Suscipe sancta Trinitas, ut prosit Sanctis ad gloriam,
sicut nobis ad salutem, disput. 25. num. 12.
Et gentes paganorum & hereticorum dextera poten-
tia tua contendantur, disput. 2. num. 6.
Ut hoc tuum sacrificium fiat nobis ad salutem mentis
& corporis, disput. 23. num. 30.
Plurimæ orationes Ecclesie explicantur, disputat. 24.
num. 11.

Ex Sanctis.

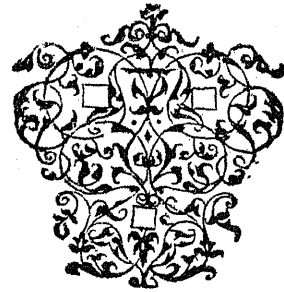
D. Isidorus. In malè promissis rescinde fidem, in turpi

voto muta decretum, disputat. 46. num. 26.
D. Ambrosius ad Theodosium. Qui sequutus es Davi-
dem errantem, sequere penitentem, disputat. 46.
num. 21.
Locus notabilis D. Gregorij in Moralibus 22. explica-
tur, disput. 3. num. 9.

Ex lumine naturali.

Quod tibi non vis, alteri non feceris, apprimè explica-
tur, disputat. 43. num. 27.
Diliges proximum tuum sicut teipsum, disputat. 43.
num. 27.

F I N I S.

INDEX RERVM.

S I V E P O T I V S

COMPENDIVM LIBRI.

A.

Ablativus absolutus.

BLATIVVS absolutus non semper importat conditionem ad aliquid validè agendum, sed aliquando connotat modum ad aliquid licitè, vel ex æquitate præstandum, disputatione 44. numero 30.

Absolutio à peccatis, & ab excommunicatione. Vide
Occasio peccandi.

Absolutio à censura præmittenda est ante absolutionem peccatorum: quia censura reddit inhabilem hominem ad suscipiendum Sacramentum, disput. 1. num. 13. & 14.

Censura ligatus potest absolui inuitus: quia talis absolutio non exposcit dispositionem in eo qui absoluitur, disput. 1. num. 14.

Absolui non debet qui occasionem dubiam peccandi nolit dimittere: quia ille voluntariè permanet in peccato, disput. 1. num. 14.

Quamvis admittamus opera, vel verba dicta absque necessitate esse otiosa, rectè procedet confessarius non admittens hæc tanquam materiam solum absolutionis, quia vix percipit quis quando in his operibus deficiat, aut excedat: & quia an sit materia absolutionis cadit sub opinione, disput. 4. num. 1.

Absolui debet pœnitens solum potens ostendere signa doloris in articulo mortis: quia in opinionibus Sacramentorum eligenda est illa quæ fauet suscipienti, disput. 1. num. 18. & disput. 44. num. 34. & 35.

Non indiget in prædicto casu absolui sub conditione: quia in opinionibus potest quis absolutè operari, non in dubijs, disput. 44. num. 32.

Absolui debet pœnitens negans ex oblivione naturali peccatum commissum: quia tunc non peccat negando illud, disput. 8. num. 7.

Absolui debet habens consuetudinem peccandi, si firmiter proponat deinceps non peccaturum: quia nihil ei deest ad absolutionem, disput. 9. num. 6.

Sanchez Selecta.

Absolui potest habens occasionem peccandi ter, vel quater, adhuc occasione non abiecta: quia tunc non præsumitur fictum esse propositum, disp. 10. num. 4.

Supposito quod licitè possit impendi absolutio pœnitenti, non erit consilium illam denegare: quia carere pro aliquo tempore gratia, numquam est bonum consilium, disp. 9. num. 11. & 12.

Nō est diuersum absolutionem negari, & illam differri: quia quod differtur, pro illo tempore negatur, disput. 9. num. 13.

Absolutio per illa verba: *Absolvo te ab excommunicatione, si fortè incurristi*, sufficit ad auferendam censuram: quia animus absolventis ad id tendit, disp. 9. nu. 15.

Absolutio censuræ virtute Bullæ tribui potest etiã non satisfacta parte, dum per offensorem nō stet quin satisfaciatur, aut si opus sit consulere prius Doctorem ad modum satisfactionis seruandum: quia aliàs inhumanum esset non absoluere, disp. 9. num. 15.

Absolui debet ignorans doctrinam Christianam, & si sæpè admonitus non addiderit, dummodo pœniteat præteritæ negligentia, & emendationem proponat: quia id efficiens sufficienter est dispositus, disput. 9. num. 18.

Absolvens iam cōtritum, dicendo, *Absolvo te, sententiam reddi, impendo tibi gratiam remissionem peccatorum*, disput. 27. num. 18.

Respectu cuiuscunque confessarij ius habet iustitiæ pœnitens ad exigendam absolutionem, quãdo indignus nō reperitur: nam ex pacto quasi virtuali se deinxit confessarius ad impediendam absolutionem, supposito quod audire peccata decreuit, disp. 28. num. 11.

Modus absolutionis in confessionibus frequentioribus, & brevioribus, & tempore concursus plurium pœnitentium ostenditur iuxta Rituale Pauli V. qui talis est: *Absolvo te à censuris, & à peccatis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, & sic intelliguntur dicta in verb. *Confessarius*, disput. 9. num. 13. 14. 15. & 16.

Absolutio Sacramentalis inualidè fit excommunicatione non ablata: quia iura Canonica inhabilem cōstituunt hominem excommunicatum ad suscipiendum sacramentum Pœnitentiæ, disp. 32. num. 11.

Quod non intelligitur in articulo mortis: nam tunc Ecclesia iurisdictionem non auferat à confessario, ne pœnitens absque remedio maneat, disp. 32. num. 11.

Kk 3 Mini-

Ministrare Sacramenta cum minori excommunicatione censent aliqui esse peccatum mortale, alij solum veniale, Fillucius nullum, cui non assentior, disp. 32. num. 11.

Illā doctrina fati recepta, quod excommunicatio maior priuat administratione actiua Sacramentorum, & participatione passiuā; excommunicatione verò minor priuat tantū participatione passiuā, non est vera: nam etiam minor excommunicatio priuat administratione actiua, quia iura id sic decernunt, disp. 32. num. 11.

Confessarius audiens plures reconciliações eiusdem personæ in eodem interuallo temporis, solum in prima reconciliaçãoe opus erit absoluerē a censura ante absolutionem peccatorum: nam postea nulla de nouo incurfa est, disp. 32. num. 21.

Simplex Sacerdos absoluerē potest in articulo mortis, etiam præsentē confessario approbato, ex consensu pœnitentis, sed si renuat, ager contra charitatem, & iustitiam absolvens. Quia cum detur opinio censens absolutionem esse nullam, exponitur periculo infirmus non suscipiendi gratiam, disp. 44. num. 5. 6. 10. 13. 14. & 30.

Et præsentē etiam Parocho: quia par in vtroque procedit ratio, disp. 44. num. 5.

Quod maximè verum erit, si incepta confessione per simplicem Sacerdotem, superueniret confessarius approbatus: nisi tunc etiam renuat pœnitens confessionem cum illo integrare, disp. 44. num. 6.

Non posse tunc simplicem Sacerdotem absoluerē reclamant plures Doctores graues, quos non sequor, ibidem.

Laicus absoluerē potest ab excommunicatione in articulo mortis, si deficiat persona Ecclesiastica: quia ab Ecclesia confertur tunc iurisdicção, disp. 44. num. 7.

Posse absoluerē Clericum primæ tonsuræ est communius: quia non tantum recedit à iurisdicçãoe spiritali suscipienda persona Ecclesiastica: quantum recedit laicus, disp. 44. num. 7.

Maximè vtile est huiusmodi opinionem amplexari, videlicet, quod Clericus primæ tonsuræ, vel laicus possint ab excommunicatione absoluerē excommunicatū: quia ex eo defunctus poterit sepeliri in loco sacro, & pro eo poterunt sacrificia offerri, disp. 44. num. 7.

Absoluedus est pœnitens accedens ad Sacramētū cum sola attritione, quamuis confessarius oppositam opinionem habeat, videlicet requiri attritionem exsistatam contritionem: quia tunc non committitur peccatum contra Religionem, cum absolutio fiat iuxta opinionem probabilem, nec fiat iniuria suscipienti Sacramentum, qui meliorem dispositionem non vult adducere, disp. 44. num. 33.

Iam non est probabilis illa opinio, quod per nutus, & signa non possit infirmus absolui: quia debere absolutionem impendi decretum est per Pontifices, disp. 44. num. 34.

At dato quòd aliquis illam probabilem esse iudicaret, teneretur sub conditione absoluerē infirmum per nutus, & signa consententem: quia opposita opinio poterit à parte rei esse vera, & conditione appositā vitatur sacrilegium, disp. 44. num. 32.

Absolues iuxta opinionem probabilem, relicta sententia certa, peccat contra charitatem, & iustitiam, si id efficiat ignorante pœnitente: quia periculo irritandi Sacramentum se exponit, & consequenter defraudandi gratia pœnitentem, disp. 44. num. 23.

Absoluerē nō potest Regularis à casibus reservatis Episcopo, siue referuati sint ex iure, siue ex voluntate Episcopi: quia absoluerē vetat ius, disp. 48. num. 25.

In casibus vbi versantur opiniones, an absolutio sit valida, nō peccabit absoluerē, si pœnitens aliquod veniale confiteatur: quia ad illud absoluedum cerco habet iurisdictionem, & non frustrabit pœnitentem gratia, disp. 44. num. 24.

Actus indifferens.

Actus indifferens datur in individuo: quia aliàs infinitis peccatis venialibus quotidie implicaremur, disp. 4. num. 1. & disp. 7. num. 10.

Si actus indifferens non daretur in individuo, esset materia absolutionis, si pœnitens confiteretur se deambulasse ad depellendum frigus, aut fricasse manus eadem de causa, vel quod albæ ferent, aut sputis reumata eiecisse: quis non rideat huiusmodi confessionē? disp. 4. num. 1.

Si quis nimius esset in scalpenda barba, aut fricandis manibus, contra modestiam ageret, aut contra temperantiam: quia modestia moderatur actus, & gestus manus, disp. 4. num. 3.

Actus liber, vel non liber.

Actus qui quando fit non est in nostra potestate, donec quod continetur, vel nō, incapax est moralitatis, & consequenter peccatum non erit, sed solum effectus peccati: quia actus in tantum est peccatum, in quantum est voluntarius, disp. 23. num. 26.

Actus exterior malus, intrinsecè malus est, & vnū cōponit peccatum cum actu interiori, disp. 37. nu. 2.

Quando communiter dicitur actum exteriorē nullam addere malitiam ad interiorē, intelligēdum est, quod eademmet malitia finis sit in vtroque actu, non verò quod actus exterior tanquam res perfecta nō addat aliquam malitiam ad interiorē tanquam ad perfectibilem per eum, disp. 37. num. 2.

Et ob hanc rationem coguntur Fideles confiteri actus exteriores peccati, disp. 37. num. 2.

Actus malus semideliberatus, est peccatū veniale: quia modico voluntario modica ratio peccati correspondet, disp. 18. num. 1. & 5.

Actus interior interrumpitur moraliter, quoties ipse cessat, vel non continuatur in aliquo opere exteriori: quia his deficientibus nullum datur in quo continetur, disp. 6. à num. 1.

Adulatio.

Adulatio non veritati, sed affabilitati opponitur, ob rationem proximè dicendam, disp. 5. num. 11.

Adulatione peccatur, quando in omnibus casibus vult quis iuxta delectationem alterius loqui, verendo illum contristare, quando ad salutem animæ illius esset expediens, disp. 5. num. 11.

Adulatio opponitur affabilitati per excessum, sicut asperitas per defectum, disp. 5. num. 11.

Laudare aliquem de virtute quam verè habet, etiā sine consequendi aliquod temporale, adulatio nō est, disp. 5. num. 12.

Laudare

Laudare aliquem, ne in tribulationibus deficiat, vel quod in virtute crescat, ad amicitiam, vel affabilitatis virtutem attinet, disp. 5. num. 12.

Adulatio erit mortale, vel veniale, quando ex laudatione impensa sumit alius occasionem mortaliter, vel venialiter peccandi, disp. 5. num. 13.

Laudare aliquem solum animo illi complacendi nullum peccatum est, quia id agere non est contra rationem, disp. 5. num. 13.

Histrionem laudans alios sine lucri temporalis non peccat propter eandem rationem, disp. 5. num. 14.

Advocatus.

Advocatus potest vti opinione minùs probabili, dū id explicet litiganti: quia tunc nulli facit iniuriam, disp. 44. num. 54. in fine.

Advocatus tenetur patrocinari gratis in causis pauperū: quia qui potens est, tenetur eleemosynam elargiri, disp. 47. num. 18.

Affabilitas.

Affabilitas per se solum obligat sub veniali, per accidens tamē ad mortale poterit: si ex ipsius omissione notabiliter essent ceteri desolandi, disp. 5. num. 12.

Affabilitati opponitur adulatio, quæ reperitur, quando timet aliquis non carere alicuius vitia ob eum nō desolandum, disp. 5. num. 11.

Affabilitas intendit delectare eos quibus conuiuit, tamen vbi necesse est propter aliquod bonum exequendum, vel malum vitandum non veretur contristare, disp. 5. num. 11.

Affabilitati opponitur adulatio per excessum, & asperitas per defectum, disp. 5. num. 11.

Alimenta.

Filijs spurij, & alijs ex damnato coitu genitis non debentur alimenta in foro exteriori quia sic decernunt iura; henè tamen in foro animæ, quia id debitum est iure naturæ, disp. 48. num. 60.

Amor proprius.

Licet sibi desiderare bonum virtutis propter commodum proprium, quia talis actus non aduersatur rationi, disp. 24. num. 11.

Iustum nō peccare dum intuitu mercedis operatur diffinitum est in Coneil. Trident. sess. 6. Canon. 31. & Canon. 26. & dicta sess. cap. 11. disp. 24. num. 11.

A peccato cessare ob amorem proprium, videlicet ne damnemur, actus bonus est virtutis spei, disp. 24. num. 11.

Timere damnari supra omne malum, est actus peruersus; cum maius malum sit culpa quam pœna, disp. 24. num. 11.

Amor proprius desiderat bonū ex amore sui, amor verò amicitia desiderat bonum ex amore, amici, disp. 24. num. 11.

Qui ob amorem proprium tanquam ex motiuo operatur, ex fine virtutis agit, tam ex fine operantis quam operis, disp. 24. num. 11.

Exercens opera virtutis ob commodum proprium

tanquam ob vltimum finem, paratus ab illis cessare, licet sub præcepto essent, nisi bonum sibi speraret, mortaliter peccat, disp. 24. num. 11.

Quando Sancti amorem proprium reprehendunt, intelligendi sunt, dum in vtilitate propria vltimus constituitur finis, disp. 24. num. 11.

Dum amo Deum propter commodum meum non vtor fruendis, quia non vtor Deo, sed actu meo, disp. 24. num. 11.

Plures scrupulosi reperiuntur se accusantes de amore proprio, quia à confessarijs non edocentur, disp. 24. num. 11.

Exercens opera virtutis, quæ sub consilio sunt, propter commodum proprium taliter quod nisi ob commoditatem ea non operaretur, non peccat, cū liberū esset operari, tunc, vel non, disp. 24. num. 11.

Et taliter operantibus potius consulendū est, quod exequantur opera virtutis, quā quod ab illis abstineat, cum melius sit propter vtilitatem propriam operari, quàm ab opere virtutis cessare, disp. 24. num. 11.

Ecclesia non vitur aliquibus præcibus, nisi quando indiget aliqua bona comparare, disp. 24. num. 11.

Angelus.

Angelus superior illuminat inferiorem non causando in aliquam perfectionem intrinsecam scientiæ, sed proponendo distinctiōem, quæ confusa erant respectu intellectus Angeli inferioris, sicut magister respectu discipuli, disp. 50. num. 38.

Angeli Custodes nostri, vel animarum in purgatorio existentium, reuelant illis orationes quas pro ipsis fundimus; quia id consentaneum est diuine providentiæ, disp. 25. num. 12.

Angelus aliquando mouet ad primam cogitationē quolibet negotio, disp. 19. num. 2.

Animus.

Animæ Purgatorij nostras orationes cognoscunt, aut Deo reuelante per Angelos suos Custodes, vel nostros: quia id congruit diuinæ providentiæ, disp. 25. num. 12.

Animæ orationes cognoscunt non solum quando funduntur à fidelibus vt satisfactoriæ pro illis, sed etiam quando vt impetratoriæ: quia id expedit fidelibus, disp. 25. num. 12.

Dicitis animabus certius obuēnit effectus impetratorius ex Missa quàm ex oratione: quia Missa nobilior est quàm oratio nostra, disp. 25. num. 5.

Animæ Purgatorij gaudet de oblata satisfactorie pro alia: quia amicitia est inter eas, disp. 25. num. 15.

Et anima cuius maior est charitas, magis lætabitur: quia à maiore charitate maius gaudium manat nisi ab extrinsecò impediatur, disp. 25. num. 15.

Animæ Christi, Beatæ Virginis, & Apostolorum intensius gaudium habent de canonizatione, verbi gratia, Fratris Franciscani, vel alterius cuiusvis, quàm ipsemet D. Franciscus, cum ad illorum statum tanquam fundamentum Ecclesiæ magis pertineat canonizatio, disp. 25. num. 15.

Iniuncta pœnitentia, quod responsoria pro animabus Purgatorij recitentur, nō obligat, cum nullus possit cogi à confessario, quod opus satisfactorium alteri applicet,

applicet, & Sacramentum penitentię institutum sit pro remissione culpę & pœnę illud suscipientis, disput. 16. numer. 1.

Approbatus.

Approbatum ab vno Ordinario posse vbiq; excipere confessiones virtute Bullę, docent plures, disput. 44. num. 1. 2. & 3.

Supposito quod aliquis confessarius iudicet tanquã probabilem opinionem, quod semel approbatus vbiq; potest excipere confessiones absque noua approbatione, meritò metuit illa vti opinione, timore irritãdi Sacramentum: nisi ex consensu pœnitentis illa vtatur: quia à parte rei poterit contingere eum non habere iurisdictionem, disput. 44. nu. 1. 10. 13. & 14.

Et qui sequitur huiusmodi opinionẽ, punietur iniussè ab Episcopo, ex eo quod absque sui licentia in sua diocesi confessiones aufcultet; nam qui culpam non committit, haud dignus erit pœna, disput. 44. nu. 27.

Et minus æquum esset Parochos punire, eo quod in aliena diocesi absque noua approbatione cõfessiones aufcultet: quia Parochi à iure sunt approbati, disput. 44. num. 28.

Approbatus ab Episcopo potest excipere confessiones eorum, qui non habent Bullam, disputatione 44. num. 23. Quia id velle Episcopum approbantem rationabiliter p̄sumitur: quamuis ob periculum irritandi Sacramentum opus sit discordiam opinionum explicare pœnitenti, disput. 44. num. 30.

B.

Bañez.

Bañez in signis Religionis Dominicanę filius laudatur, disputatione 46. numero 6.

Baptismus.

Adultus Baptismum petens corã vno teste, baptizari debet in articulo mortis, etiam si iam per seipsum nõ possit illud postulare: quia sic agendum esse decernit iure, disput. 44. nu. 38. & 39.

Si dubitetur, sitne mortuus, vel viuus, sub conditione baptizari debet: quia sic agendum decernunt iura, disput. 44. num. 40.

Si testis dubitet, an petierit Baptismum adultus, baptizetur sub conditione: quia vnde quaque oritur ambiguitas in Sacramentorum administratione, per conditionem vinci debet, disputatione 44. num. 40.

Si post petitionem Baptismi, se iã nolle dicat adultus, dubitetur tamen p̄sertim à medicis, quod id ex phrenesif læsione conclamat, sub conditione baptizandus est: quia in dubijs fauendum est suscipienti Sacramenta, disput. 44. nu. 40.

Esti audientes testis assertionẽ quod petierit adultus Baptismum, non recordentur satis, an testis illud asseruerit vel non, & sic de testimonio dubitent, nec compareat iam testis à quo illud sciscitentur, adhuc sub conditione erit adultus baptizandus, disputat. 44. num. 40. ob rationem dictam.

Et baptizandus sub conditione si dubitaretur de

veritate testis, credendo potius mentiri quam veritatem referre de petitione Baptismi: quia in dubijs fauendum est suscipienti Sacramentum, disput. 44. num. 40. ob rationem dictam.

Vt baptizetur ille adultus non opus est baptizanti interrogare de fide explicita Christi & mysterij Trinitatis, sed p̄sumat illam habere cum auidẽ Baptismum exoptet, disput. 44. nu. 41.

Adultus petens Baptismum, & in furorem incidẽs, si non patiatur baptizari, debet ligari ne resistat: quia omnia media possibilia apponenda sunt, disput. 44. numer. 42.

Et baptizandus est etiam si tempore quo Baptismum petijt in publico concubinato viueret, quia credendum est velle mutare in melius vitam, disput. 44. numer. 43.

Non tamen baptizandus si post petitionẽ Baptismi concubinato publico se inquinaret, & nulla pœnitentię signa ostendisset antea amentię, vel infirmitatis initium: quia creditur in voluntate peccandi persistere, disput. 44. nu. 44.

Si occultum sit peccatum adulti petentis Baptismũ baptizari debet, si ante tempus amentię Baptismum poscat etiam coram vno teste: quia peccatori occulto neganda non sunt Sacramenta, disput. 44. nu. 45.

Et in hoc casu peccati occulti baptizandus erit, licet Parochus, vel alius minister crimen baptizandi cognoscant, disput. 44. nu. 45.

Si vero Parochus, vel alio ministro tantum constaret postulatũ esse Baptismum, & deinceps concubinatum incepisse vel perseuerasse, baptizandus nõ erit ab illo Parochus: quia occulto peccatori in occulto poscenti, Sacramenta deneganda sunt, disput. 44. nu. 46.

Quod si adultus dixisset Parochus aliquando, à concubinato velle cessare, & ideo concubinam non stãssim eijcere, quia p̄meditari cupit quonam modo suauis & absque iactura famę sit expellenda, si post hæc dicta in amentiam verteretur, erit baptizandus; quia p̄sumitur rectam dispositionem habere, disput. 44. numer. 47.

Adultus absque baptismo decedens sepeliri nõ debet in loco sacro, quamuis Baptismum postulauerit: quia nullus qui non sit visibilis filius Ecclesię, debet honorari ab ea signis externis, disput. 44. num. 48.

Martyri quamuis non baptizato concedenda est sepultura Ecclesiastica: quia martyrum visibile signum est filiationis in Ecclesia, disputat. 44. num. 49.

Vt adultus suscipiat debite Baptismum, opus non est in memoriam reuocare omnia peccata, ac de illis attritionem habere, vt requiritur in Sacramento Pœnitentię, sed satis est dolorem in generali concipere; quia Sacramentum Pœnitentię fit per modum iudicij, & ob id necessaria est omnium in singulari accusatio, non sic in Baptismo, disput. 44. num. 41.

Baptizatus in pectore vel scapulis, est iterum sub conditione baptizandus: quia dubium est, an illud baptismum valeat, disput. 44. num. 1. & 26.

Forma illa, *Baptizo te in nomine Genitoris, &c.* potest vti si minaretur mors, quia cum tanto dispendio nemo tenebitur in fauorem alterius securiorẽ sequi opinionem, disput. 44. nu. 12.

Quando quis ex opinione probabili ministrat aliquod Sacramentum, etsi à parte rei possit interuenire periculum, quod irritum fiat, non erit opus illud ministrare

SIVE LIBRI COMPENDIUM.

ministrare sub conditione: quia quod prudẽter quis agit, absolute potest illud efficere, & solum in verẽ dubijs de valore Sacramenti est vtendum conditione, non in opinionibus, disput. 44. num. 32. & 41.

Existens in peccato mortali potest sine sacrilegio ministrare baptismum paruulo existenti in extremis, quando p̄ angustia temporis non potest disponi ad iustificationem, nec ad aliud nisi ad ipsius Sacramenti ministerium attendere: quia strictius p̄ceptum est implendum, disputatione 8. nu. 11.

Adultus quantumuis peccator fuerit, melius aget Eucharistiam sumendo illico ac Baptismum suscipere, quã per aliquot dies expectare: constat ex vsu Ecclesię sic agentis in die Sabbathi sancti & Pentecostes, disputatione 39. numero 3. & 4.

Baptismus delet peccata quoad culpam, & totam pœnam: constat ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 2. disput. 39. num. 7.

Adultus baptizatus in Sabbato sancto tenetur in Paschate Eucharistiam sumere, sicut alij fideles quia nulla causa excusatur, disputatione 39. nu. 7.

Communiter iudices differunt Baptismum vsque ad pedem patibuli infidelibus vltimo supplicio puniẽdis, disputatione 40. num. 1. 2. & 3.

Rectius tamen agerent si pridie ad supplicium permitterent illos baptizari, & Eucharistiam ministrari: quia susceptis pluribus Sacramentis plura auxilia & maior gratia aduenit suscipientibus, disput. 40. nu. 3.

Beata.

Fœminę Beatę SS. Dominici & Francisci in communitate viuentes verẽ sunt Religiosę: quia sic decretum est per Pontifices, disputatione 49. nu. 14. & 15.

Huiusmodi Beatę eligere possunt de licentia superiorũ confessarium non approbatum ab Episcopo: quia in Concilio Trident. sess. 23. capite 15. ad solum secularium confessiones audiendas requiritur approbatio, disputatione 49. num. 14.

Hęc non procedunt in quibusdam alijs Beatis Sãcti Dominici, & quorundam virorum tertij Ordinis S. Francisci qui solemniter non profitentur: quia hi in rigore Religiosi non sunt, disputatione 49. numer. 16.

Bellum. Vide, Rex,

In Bello licitum est vti stratagematibus: quia stratagema cum causa mendacium non est, disput. 8. num. 15. pag. 48.

Quam Doctores agant de iustitia belli remissuẽ, disput. 44. num. 55.

Bellum iustum materialiter ex vtraque parte non potest dari: à parte rei non potest vna res esse simul vera & falsa, benẽ tamen potest dari materialiter & formaliter iustum ex vna parte, & solum formaliter iustum ex alia, disput. 33. nu. 32. & disput. 44. nu. 60.

Beneficium.

Priuus aliquem beneficio Ecclesiastico acquirendo quando dignus est, manifestam committit contra illum iniustitiam, disput. 28. num. 6.

Electio, p̄sentatio, seu collatio beneficij facta excommunicato minori, excommunicatione est nulla:

quia id decernunt iura, disputat. 32. num. 11.

Contrarium docent plures, disputatione 32. nu. 11. Beneficium datur propter officium, disput. 32. nu. 11. disput. 47. num. 4.

Qui actũ non habet beneficium Parochiale quamuis habuerit, non poterit confessiones aufcultare: quia id exigit Concil. Trident. sess. 23. cap. 15. disput. 48. numero 26.

Quando facta diligentia in quo menses beneficium vacauit, sciri non potest, Episcopus potest prouidere: quia de iure communi ad eum spectat prouisio omnium beneficiorum suę diocesis, cessantibus reservationibus, disputatione 42. numer. 5.

Beneficiarius contrahens sine Parocho & testibus post Concil. Trident. non priuatur ipso iure beneficio: quia id fauent iura, disput. 44. num. 54.

Blasphemia.

Blasphemia in Deũ distinctę speciei est, ac illa quę iactatur contra Sanctos: quia Deus & sancti plusquam specie differunt, disput. 6. num. 6.

Blasphemia & periurium etsi grauius peccatũ sit, quã Sodomia, non tam acri pœna punitur à Republica, quia ipsa magis nocet Reipublicę quã blasphemia, disput. 11. nu. 4.

Blasphemans omnino indeliberatẽ quamuis ex cõsuetudine blasphemet, non peccat: quia actus indeliberatus voluntarius non est, disputat. 20. num. 2.

Probabile est, blasphemus non fauere Ecclesię immunitatem: quia immane est delictũ, disput. 44. nu. 52.

Bulla. Vide, Licentia, Medicus, Oua.

Habens Bullam Cruciatam tenetur audire Missam tempore interdicti: quia tunc Bulla non est priuilegiũ quo liberẽ potest quis vti, vel non, sed remouet prohibens, scilicet, interdictum, disput. 16. num. 2.

Non habentes Bullam sepeliri non possunt in loco sacro tempore interdicti, quantumuis receperint Sacramenta Pœnitentię, & Eucharistię: quia interdictum sepulturam prohibet, disput. 36. num. 8.

Habentes tamen Bullam sepeliri possunt in loco sacro tempore interdicti, licet confessionem non p̄miserint, p̄stiterint tamen signa p̄tentię: quia id expressit Bulla, disputatione 36. num. 8.

Adhuc, si signa pœnitentię manifestauerint, & Bullam habeant, sufficiens nequam erit, vt sepeliri possint in loco sacro tempore interdicti, si annuę confessionis mandatum non impleuerint, vel excommunicati decesserint: quia id expressit Bulla, disput. 36. nu. 8.

Bulla S. D. N. Gregorij XV. contra sollicitantes in confessionibus edita anno 1622. die 30. Augusti, etsi vsque quaque ab Inquisitoribus non est publicata, obligationem inducit denunciandi respectu illorum ad quos notitia ipsius Bullę deuenit: quia publicatio facta in Curia sufficit, vt lege lex obliget, disp. 11. nu. 20.

Bulla Gregorij XV. p̄cipientis moniales nõ posse eligere confessarios nisi sint approbati ab Ordinario, adhuc executioni non est mandata, disput. 49. numero 27.

Bulla cruciata nomine Regularium, comprehendit Regulares militares: quia illi verẽ religiosi sunt, disput. 49. numer. 11.

Bullę

Bullæ cruciatæ annus computandus est à publicatione in publicationem. Quia id præsumitur ex Pontificis mente, disput. 55. num. 2.

Bulla cruciata non finitur quamvis noua sit publicata, tandiù quandiu durat difficultas eam accipiendi in ingenti aliqua vrbe. Quia id præsumitur rationabiliter ex Pontificis mente. Et potest quis absolui à reſeruat, & alijs gratijs virtute antiquæ Bullæ, disput. 55. num. 5. 6. & 7.

Bulla non finitur quando publicatio nouæ facta est in curia, sed quando facta est in quocunq; oppido. Quia id expreſſit Bulla, disput. 55. num. 8.

Bullæ publicatio non finitur quando iterum publicatur noua Bulla in oppido in quo præterita accepta erat, sed tunc finitur quando publicatur in oppido vbi de facto quis est incola. Quia id æquius est, disput. 55. numero 9.

Peregrini nullam certam sedem habentes coguntur accipere Bullas in primo oppido vbi inueniuntur tempore publicationis, dū annus naturalis sit elapsus: quia aliàs possent frui vna Bulla fortè per annum, & dimidium, disput. 55. num. 10.

Quinam Doctores sentiant annum bullæ esse naturalem, disput. 55. num. 1.

Falsò arbitrantur aliqui etiam sine Bulla posse comedi oua, & lacticia in dominicis quadragesimæ: quia id vetat ius, disput. 51. num. 25.

C.

Capellanus.

Capellanus tenetur per se ipsum celebrare quando in fundatione adesset clausula, quod capellanus celebret per se ipsum solum: quia tunc alios excludit, disput. 50. num. 12.

Capitula Ecclesiarum. Vide, Visitare, & Cardinalis.

Carcer.

Nullus potest alium priuata autoritate incarcerare vltra duas aut tres horas, etiam quando in damnatum proximi esset committendum peccatum, & tempus suppeteret certiorandi iudicem de nefaria intentione incarcerati: quia id prohibuit est priuatæ autoritati, disput. 28. num. 12.

In carcere detentus, & cogitans se peccare si Missam in die festiuo non audiat, non ideo peccat: quia sola cogitatio quod peccatum committitur non efficit peccatum nisi adsit simul libertas ad actionem, disput. 41. num. 27.

Ad carcerem perpetuum damnatum potest iudex absolueri iuxta priuatam scientiam veram, quamvis constet probationibus reum esse cõdemuandum: quia probabilis est illa opinio, disput. 8. num. 16.

Iudex non potest imperare reum ad mortem siue aliam penam grauem damnatum, ne è carcere fugiat. Nam ius conseruandi propriam vitam nullo humano præcepto potest abrogari, disput. 43. num. 32.

Cardinalis Infans. Vide, Regulares.

Serenissimus Infans Cardinalis Fernandus de Austria Toletanus Archiepiscopus iure optimo potest examinare regulares qui erant approbati ad confessiones ab antecessore, vt constat ex Concilio Trident. sess. 23. cap. 15. disput. 48. num. 31.

Regulares succumbentes ordinationi serenissimi quod videlicet examinentur de nouo, vel à cõfessionibus cessent, satis ostendunt sua priuilegia ad cõfessiones sine nouo examine esse inania, disput. 48. num. 32.

Ius serenissimi Infantis quoad examinationem regularium ad confessiones, defenditur, & respondetur aduersariorum obiectionibus, disput. 48. à num. 34. vsque ad 47.

Cardinalis Infans non tenetur per propriam personam capitulum Ecclesiæ Toletanæ visitare: quia id nullum ius exposcit, disput. 50. num. 20.

Cardinalis Infans simul cum coadministratore, & non aliàs, potest spiritualium gubernationi incumbere; quia sic Pontifex bullam serenissimo concessit, disput. 50. num. 34.

Post legitimam ætatem triginta videlicet annorum expletorum solus serenissimus poterit gubernationi spiritualium vacare: quia id expreſſit Pontifex in Bulla, disput. 50. num. 37.

Si contingeret serenissimum aliquid præcipere in spiritualibus, & oppositum illius Coadministratorem, nulli esset parendum: quia vnus sine altero non potest influere in spiritualibus, disput. 50. num. 36.

Carnes. Vide, Ieiunium.

Quando virtute Bullæ Cruciatæ conceditur facultas edendi carnes ex licentia vtriusque medici, non intelligitur quando causa est manifesta, quod noceat saluti abstinentia; nec quando dubitatur prudenter, quod nocebit, sed quando causa est solum sufficiens ad petendam dispensationem, non tamen ad comedendum carnes absque illa. Quia maior requiritur causa ad frangendum aliquod præceptum, atque ad petendam dispensationem in illo, disput. 51. num. 9.

Non est contra præceptum positium non edendi carnes, edere illas, & piscatum, si ob necessitatem habeatur facultas ad carnes. Quia ad piscatum esum licentia non requiritur, ad carnis verò iam habetur. Erit tamen contra temperantiam naturalem, si piscatum noceat saluti. Quia qui cibo se interimit, intemperatè agit, disput. 51. num. 22.

Ad excitandum appetitum nec etiam est contra temperantiam naturalem parum piscati sumere. Quia id concessum est iure naturæ, disput. 51. num. 21.

Nec in hoc casu incurritur excommunicatio lata in aliquibus diocessibus contra comedentes piscatum, & carnes in Quadragesima: quia ius positium nõ potest vincere ius naturale, disput. 51. num. 21.

Piscis suavis, Hispanè, *Trucha*, potest sumi in magna quantitate cum carne: quia ex esu illius non læditur salus, disput. 51. num. 21.

Qui habet licentiam ad carnes semel in die, nõ potest amplius illas comedere: quia vltra dispensationem non est progrediendum, disput. 51. numero 15.

Ne sint nimis faciles medici in concedenda, licentia ad

tia ad carnes: quia vltra necessitatem, illam non possunt exhibere, disput. 51. num. 16.

Præceptum non edendi carnes negatiuum est & habet diuiduam materiam; & ideo toties peccat quis in die carnes edendo, quoties illis vititur, disputatione 51. num. 26. & disput. 54. numero 41.

Virtute Bullæ Parochus, siue quicumque alius confessarius habet facultatem, verè dispensandi in præcepto non edendi carnes: quia id concessum est per Bullam nomine *Medici Spiritualis*, disput. 54. num. 36. & disput. 51. num. 10.

Qui proficitur à loco vbi ieiunatur, non potest edere carnes, quamuis sit nocte peruenturus in locum, vbi non ieiunatur: quia præceptum non edendi carnes habet diuiduam materiam, & ideo habile est ad obligandum, vbi latum est, disput. 54. num. 30.

Qui habet experientiam antiquam sibi esse nociuam carnis non vti in Quadragesima, non tenetur in futuris Quadragesimis abstinere à carnibus ad experiendum, an hoc ius exoriatur: quia aliàs nunquam licitum esset carnis vti ob præseruationem, disput. 51. numero 23.

Paganis ministrari possunt carnes in diebus prohibitis: quia illi præceptis Ecclesiæ non ligantur, disput. 51. numero 29.

Non tamen perpetuò amentibus: quia illi præceptis Ecclesiæ vincuntur, quamuis per accidens deobligantur, disput. 51. nu. 30.

Parulis ante septennium expletum, licet ministrare carnes: quia ante illam ætatem nulla lege Ecclesiastica ligantur, disput. 51. nu. 31.

Abstinentia à carnibus est de essentia ieiunij, disput. 51. num. 4. & 5.

Sinistrè Rodriguez explicuit priuilegium Bullæ ad edendas carnes in diebus prohibitis, esse scilicet Summum Pontificem applicare, de thesauro Ecclesiæ indulgentias, quæ possent correspondere ieiunio: quia in Bulla nullum verbum fit de indulgentijs in præsentia casu, disputatione 51. num. 8.

Nomine medici spiritualis ad dispensandum in esu carniū intelligitur quicumque confessarius: quia quando priuilegium ex tenore verborum extensionem patitur, minime restringendum est, disput. 52. nu. 12. & 13.

Casus reſeruati. Vide, Reſeruatio, peccatorum.

Causa.

A duabus causis totalibus Physicè concurrentibus non potest idem effectus pendere, bene tamen a duabus moralibus: possunt enim duo homines consulere idem furtum, & furem mouere totaliter ad furandum ex consilio vnus, & totaliter etiã ex consilio alterius disputatione 16. numero 6.

Diuersum est aliquam causam esse per se ordinatam ad effectum, vel esse per se solum efficacem ad producendum effectum, disput. 21. num. 16.

Cereemonia.

Aliqui clerici dedignantur ceremonias addiscere, putantes ad illorum æstimationem conducere, quod stultum est. Nam quilibet constrictus est sui muneris

regulas scire, disputatione 47. numero 19.

Charitas. Vide, Dilectio.

Ex charitate obligatur quilibet subuenire proximo eius damnum impediendo, si possit absque graui sua iactura: quia diligere proximos obligamur, disput. 21. numero 8.

Ad hoc quòd quis ex iustitia teneatur impedire damnum proximo, pactum sic impediendi præcedere debet: at vt teneatur ex charitate, statim ex naturali iure immediatè oritur obligatio sibi inuicem subueniendi, disput. 21. numero 2.

Quando aliquis in angustijs & periculi versatur amitti bona, famam, aut vitam, à quibus eripi, solum ab eius voluntate & facultate pendet, non interuenit obligatio subueniendi vitæ, aut famæ: quia sibi imputet, disput. 35. num. 3.

Ex charitate tenetur quilibet vitare peccatum præfertim mortale proximi; si id possit sine suo magno incommodo; quia animam proximi diligere tenemur, disput. 37. num. 3. & 11.

Quod præcipuè verum est, si ex passione, aut ignorantia peccatum esset committendum, disput. 37. nu. 3.

Opus perfectius non est charitatis defraudare seipsum bono spirituali; vt alius damnum spirituale vitet, quod in sua potestate est incurrere, vel non; quia magis homo se quam proximum debet diligere, disput. 37. numero 8.

Non est licitum optare minus diligere à Deo, vt proximus magis diligatur. Nam qui minus diligitur, minus diligit; optare autem minus diligere est optare aliquid contra ipsam naturam charitatis, disput. 37. nu. 8.

Ob vitandum scandalum passiuum proximi ex passione ortum, vel ignorantia ad summum tenebitur quis ab opere consilij aliquoties cessare, vt foemina Missam non audire in die non festiuo propter peccatum vitandum illam concupiscentis, disput. 37. num. 10.

Ob corrigendum proximum tenetur quis Missam non audire saltem in die non festiuo, & non tenetur illam non audire foemina propter vitandum peccatū illam desiderantis, quia de correctione fraterna extat præceptum, non verò de non audiendo Missam propter scandalum aliorum, disput. 37. numero 10.

Vbi interuenit violatio Religionis, vel charitatis, charitas amplectenda est, cum sit perfectior virtus, disputatione 44. num. 28.

Lege charitatis tenetur homo salutem spiritualem quaerere, & ad illam comparandam omnia media necessaria ponere, disput. 46. num. 27.

Charitatis seu dilectionis præceptum proximi est negatiuum, cum satis impleatur per hoc, quòd illi nullum irrogetur, disput. 1. nu. 21.

Charitatis seu dilectionis proximi præceptum non obligat ad actum interiore, cum non pateat proximo sicut Deo, disput. 1. num. 21.

Mādatum, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, non verificari debet in applicandis bonis, taliter quod quilibet sit constrictus idemmet bonum proximo applicare quod sibi, cum ex charitate magis debeat se homo diligere, quam proximum, sed illud verificari debet in malis nõ inferendis taliter, quòd sicut homo ex dilectione sui nollet malum ab alio sibi inferri, itidem ex dilectione proximi nollet debet illi malum irrogare,

rogare, disputatione 43. numero 27.

Christus.

Expediēs fuit Christum respondere cædenti se alapa; vt cædenti audacia reprimetur, disput. 46. num. 6. & 7.

Præceptum siue consilium sufferendi iniurias non datur à Christo absolute, sed secundam animi præparationem, quia homo debet animum habere paratum ad hoc faciendum, vbi videret illud expedire ad honorem Dei, & vtilitatem Ecclesiæ, disp. 46. num. 6.

Christus sepius non curauit de infamia falsorum testimoniorum quæ aduersus se obijciuntur: quia adeo nota erat illius innocentia, quod se defendere verbis opus non fuerit, disput. 46. num. 6.

Cibus.

Non tenetur quis salubrioribus cibis vt ad vitæ sustentationem dum per se nociuis notabiliter non vtatur: quia non tenemur cum tanto rigore salutem conseruare, disput. 3. num. 7.

Cibus aliquantulum nociuis siue non ita salubribus vti licet ob mortificationem, ob redigendum corpus in feruitutem, ob puniendam peccata, & alios rectos fines, disput. 3. num. 7.

Carthusianis etiam moribundis licet à cibo carnis abstinere: quia bonum heroicæ virtutis superat bonum salutis, disp. 3. num. 7.

Cibum non tenetur quis ministrare reo damnato iuste ad mortem famis: quia liberum est iustæ sententiæ parere, disput. 4. num. 7.

Cibum non tenetur fumere damnatus ad mortem famis, propter rationem proximè dictam, disput. 10. numero 9.

Ex cibus deseruentibus ad cœnam non potest sumi refectio nocturna in die ieiunij, quantumuis sumatur in tam modica quantitate, quanta ex conferuis sumeretur pro collatiuncula; quia consuetudo obtinet contrarium, disput. 52. num. 8.

Circumstantia.

Quod habita fit copula cum decem solutis, aut decies cum vna soluta, non est circumstantia necessariò confitenda; quia totalis substantia peccati explicatur, disput. 1. num. 24.

Si fœmina inuitasset virum ad copulam etiã paratum, docent plures id esse explicandum, quia tunc circumstantia scandali non intelligitur nisi dicatur; non verò, si vir inuitat fœminam, cum commune sit viros fœminas inuitare, disput. 1. num. 24.

Quod pater nō corrigat filios, maritus vxorem, superior subditos, circumstantia est in cōfessione explicanda; quia non solum ex misericordia, sed ex officio corrigere tenentur; contra aliquos, disp. 6. num. 9.

Quod blasphemia fuerit in Deum, vel contra Sanctos est circumstantia explicanda: quia mutat speciem, disput. 6. num. 6.

Explicandum est in confessione, quando maledictio factata in aliquem, fuit contra bonum animæ, vel solum corporis, quia malum animæ specie differt à nocumento corporis, disput. 6. num. 1.

Quod quis non obediat præceptis ex indignatione, est circumstantia confitenda: quia mutat speciem, disput. 7. num. 13.

Quod dominus non corrigat mancipium, est circumstantia explicanda: non verò, si non corrigat famulum ob salarium feruentem: quia mancipium est res propria, disput. 6. num. 9.

Circumstantiæ mutant speciem sunt necessariò confitendæ, non tamen notabiliter aggrauantes: quia hæc non mutant iudicium substantiale confessarij, disput. 11. num. 6.

Circumstantia mutans speciem potest aliquando taceri, vt si ex manifestatione homicidium, vel reuelatio secreti probabiliter timeretur quia præceptum posituum Christi non obligat cum tanto rigore, disput. 9. num. 15. & disput. 32. num. 7.

Circumstantia copulæ habitæ à cōfessario cum filia confessionis, non est necessariò confitenda, cum solum aggrauans sit, disp. 11. num. 3.

Adhuc in opinione, quod confessarius tenetur confiteri copulam cum filia confessionis, non tenetur confiteri tactus, nec pollutionem habitam inter fœminæ fœmora: quia ius Canonicum solum commisionem numerat in ordine ad irrogandam iniuriam Sacramento, disp. 11. num. 11. & 13.

In opinione, quod confessarius obligatur confiteri circumstantiam copulæ habitæ cum filia confessionis, etiam tenetur filia eam circumstantiam confiteri: quia peccatorum mutua est relatio, disp. 11. num. 16.

Dicta circumstantia aggrauans, vel mutans speciem, incurritur ex confessione semel facta: quia per eã acquirit confessarius ius reuerentiæ, disput. 11. num. 9.

Audiens confessionem fœminæ, & non absolvens, habentque copulam cum illa, incurrit circumstantiam aggrauantem: quia confessio, etiam non sequuta absolutione, vera confessio est, disput. 11. num. 7. Vide verbum, Confessarius.

In iure antiquo pœna dispositionis imponebatur confessario habenti copulam cum filia confessionis: at iam ex consuetudine cessat hæc pœna, disp. 11. num. 2.

Si aliquis fit interpres confessionis fœminæ, & postea rem habeat cum illa, opus non erit illam circumstantiam confiteri: quia interpres non est confessarius, disput. 11. num. 10.

Confessarius habens copulam cum viro filio confessionis non tenetur confiteri circumstantiam filiationis: quia nec cum fœmina, disp. 11. num. 12.

Non audiens Missam in die Dominica in quo occurrit festum Sancti, aut non ieiunans in die Quadragesimæ, in quo occurrit vigilia Sancti, non tenetur circumstantiam illam confiteri: quia vnicum solum peccatum fit, & illa duo præcepta eandem virtutem respiciunt, disput. 11. num. 17.

Circumstantia notabiliter aggrauans erit Episcopum elemosynam non erogare pauperibus suæ diocesis: quia pater pauperum est, disput. 47. num. 9.

Ciuis.

Ciuis tenetur etiam cum amissione vitæ defendere Rempublicam in extrema necessitate constitutam periclitandi: quia pereunte bono communi, etiam cum vitæ periculo tenetur Republicæ subuenire, disput. 43. num. 41.

Ciuitatis

Ciuitatis superior non potest imperare, quod aliquis eius se interficiat, quamuis ex eo hostes imponderint ciuitatis indemnitate: nam est intrinsecè malum se occidere, disput. 43. num. 41.

Ciuitatis superior imperare potest actionem fieri, quæ per se sit defensiva Reipubl. quamuis indirectè sit mors sequenda: & sic potest præcipere ciuem murum ascendere, portâ occupare, & alia similia, disp. 43. n. 41.

Clausula.

Clausula, *Non obstantibus quibuscumque priuilegijs*, apposta a Concil. Trident. sess. 23. c. 15. circa examinationem confessariorum ad audiendas confessiones, apposta est ad maiorem abundantiam, & ad deroganda priuilegia particularia, disput. 48. num. 7. & 10.

Clausula ibidem apposta, *Non obstanti consuetudine etiam immemorabili*, apposta fuit ad maiorem cautelam non permittendi vlium, & consuetudinem contrariam, disput. 48. num. 8.

Cogitatio.

In prima cogitatione cuiuscumque negotij mouemur à Deo, vel Angelo, aut à causa interiori imaginationis, disput. 19. num. 2.

Angelus in prima cogitatione cuiuscumque negotij solum mouetur à Deo: quia non restat alia causa à qua possit, disp. 19. num. 2.

Cognatio.

Cognatio spiritualis videtur non contrahi inter masculum baptizantem, & masculum baptizatum, aut inter fœminam baptizantem, & fœminam baptizantem: quia inter ipsos non potest contrahi matrimonium, disput. 40. num. 11. & 12.

Quamuis contrarium communiter sustineatur, disputat. 40. num. 26.

Complicis.

Persona complicis explicanda est in confessione, quando ex reuelatione solum infamia, & non aliud nocumentum obuenerit complici: quia infamiam ob integritatem confessionis sustinere debet persona complicis, disput. 8. num. 10.

Confessarius. Vide, Pœnitens.

Cōfessarius munus iudicis, medici, & magistri gerit, disp. 1. num. 3. & 4. & disp. 47. num. 1. & disp. 7. num. 10.

Confessarijs æquum erit pœnitentes monere ne sacramentaliter velut absolueudas imperfectiones contra consilia narrent: quia illæ non sunt materia Sacramenti, disput. 1. num. 4. & 6.

Confessarius docere debet quæ nocere, vel proficere possunt conscientiæ pœnitentis: quia munus eius est curare, disp. 1. num. 4.

Confessarius prudens tenetur superflua in confessione refecare; quia superflua ad nihil deleruiunt, disput. 1. numero 4.

Cōfessarius tenetur docere pœnitentē de modo decenti confitendi: quia magister est, disp. 1. num. 4. & 26.

Sanchez Selecta.

Confessarij ideo sæpè renuunt audire confessiones, quia narrantur plura quæ peccata non sunt: quia quicumque fugit cædium, disput. 1. num. 5.

Confessarius doceat pœnitentem, quod retractando voluntatem à peccato sufficiens adest dolor ad confessionem, quamuis deficiat dolor materialis, vel iuauitas, aut deuotio, quæ aliquando reperiuntur: quia ex his non pendet dolor necessarius ad confessionem, disput. 1. num. 8.

Munus cōfessarij ex obligatione nō est imperfectionibus mederi, sed peccatis: erit tamen consilium eas auscultare extra confessionem, disput. 1. num. 29. & tunc tenebitur iure naturali secretum seruare, ibidem.

Confessarij plures arbitrantur necessarium ad exercitium Sacramenti esse ante absolutionem peccatorum impertiendâ deprecationes aliquas præmittere, dicentes: *Miserere tui omnipotēs Deus, & dimissis peccatis tuis perducas te in vitam æternam. Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum concedat tibi Dominus omnipotēs:* & his nō cōtēti prosequuntur. *Dominus Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius te absoluo à peccatis, &c. & restituo te Sacramētis Ecclesiæ, & cōmunioni Fidelium.* Et procedūt deinde: *Et cōcedo tibi indulgentias Bullæ Cruciatæ, & aliã: quascumque concedere possim.* Has concedunt etiam si quotidie eiusdē personę confessionem auscultent, cum tamen Bullæ indulgentia semel in vita, & semel in articulo mortis lucrari tantum possit: illas tamen deprecationes præmittere tempore concursus plurium pœnitentium morosum erit, & cum Sacramento illud sit potestatis iudicantis, opus non erit personam deprecantem repræsentare. Dicatur ergo breuiter: *Absoluo te à censurâ si forte incurristi, & à peccatis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.* Imò respectu pœnitentium crebrò confitentium, & quorum habetur probabilis præsumptio in excommunicationem non incurrisse, *Absoluo te à peccatis*, sufficere dicere, disput. 6. num. 13.

Plures confessarij (eo quod non aduertunt) fœminas etiam, & laicos absoluant à suspentione, dicentes: *Ego te absoluo ab omni excommunicatione minori, vel minori suspensione, & interdico*, fœminæ tamen suspensionem incurrere non possunt, sed solum Clerici etiam primæ tonsuræ, disput. 6. num. 14.

Confessarij plures absque necessitate in principio confessionis interrogant; num pœnitens vxoratus sit, vel solutus; si enim solum mendacium, aut maledictionem confitetur, quid interest statum cognoscere? disput. 6. num. 12.

Cōfessarius instruere debet pœnitētes, quod nō quæcunque ira est peccatū, imò aliquando virtus, & necessaria; quando sumitur ob causam iustā, & non adest periculum nocendi proximum, disput. 2. num. 2.

Confessarius interroget de transgressione correctionis fraternæ, præsertim superiores, & elemosinæ; & fracti secreti, præsertim fœminas, disput. 6. num. 9. 10. & 11.

Confessarius doceat quod nō peccat vxor, filius, aut feruus iniurias à patre, marito, vel domino acceptas referendo, causa sumendi consilium, aut consolationem; quia inhumanum esset illud vetare, disput. 2. num. 10.

Confessarius doceat pœnitentes, quod nō peccat iustam vindictā seu satisfactionē coram Deo, vel iudice terreno exposcentes, dum ex zelo iustitiæ procedant; Li quia

quia optare vindictam seu satisfactionem media publica auctoritate non est peccatum, disp. 2. num. 11.

Confessarius doceat poenitentes non illis opus esse se accusare eorum, quæ in ætate infancili egerunt ante vsum rationis: quia in illa ætate non potest committi peccatum, disput. 2. num. 12.

Confessarius doceat poenitentes, quod dū fatentur decem desideria carnis parum plus, vel minus, non illis opus est postea confiteri duodecim fuisse, etiam si expressè iam recorderentur: quia in verbo, *Parum plus, vel minus*, illa duo continentur, disput. 2. num. 13.

Confessarius doceat poenitentes, quod comedentes, vel bibentes aliquid absque fame, vel necessitate non est gulæ peccatum, dum salutem ex advertentia non proveniat detrimentum: quia intemperantia non reperitur ubi salus non periclitatur, disput. 2. num. 14.

Confessarius non absoluat foeminas comedentes in magna quantitate carbones, salem, terram, bucarum, &c. nisi firmiter promittant abstinentias, disputat. 2. num. 15.

Pregnantes parum comedentes absoluat: quia causa non aborrendi excusat, ibid.

Confessarius moneat poenitentes non esse peccatum non respondere inspirationibus divinis ad consilia vocantibus; quia non tenemur sub præcepto consilia adimplere, disput. 7. num. 10. erit tamen maxime utile, & semper consulendum.

Confessarius tenetur non absolvere poenitentem quem certò scit negare peccatum: quia indispositus est, disput. 8. num. 6.

Confessarius credere tenetur poenitenti pro se, vel contra se loquenti: quia in illo foro non sunt testes adducendi, disput. 8. num. 1. & disput. 9. num. 6.

Confessarius, & poenitens ex æquo tenentur vitare irritationem Sacramenti, disput. 8. num. 6.

Confessarius absolvere debet poenitentem negantem peccatum commissum ex oblivione naturali: quia tunc negando non peccat, disput. 8. num. 7.

Confessarius etiam non parochus, non potest negare Eucharistiam peccatori occulto etiam occultè peccati ob peccatum notum in confessione; ne confessio reddatur odiosa, disput. 8. num. 10.

Contrarium huius docent plures, disput. 8. num. 11.

Confessarius habet ius ad interrogandum poenitentem de occasione peccandi, non sic de consuetudine: quia cum occasione potest non compati verum propositum cessandi à peccato, non sic cum consuetudine, disput. 9. num. 5. & 6.

Confessarius supposito quod licitè possit absolutionem poenitenti impendere, non erit consilium illam denegare: quia carere pro aliquo tempore gratia nunquam est bonum consilium, disput. 9. num. 11. & 12.

Non est diversum, confessarium absolutionem negare, & illam differre: quia quod differtur, pro illo tempore negatur, disput. 9. num. 13.

Aliud est confessarium iudicare de poenitente amplius non peccaturum, aliud sentire propositum à peccato cessandi non adducere: primum non sufficit ad negandam absolutionem, bene tamen secundum, disput. 9. num. 14.

Confessarius habens copulam cum filia confessionis, non tenetur illam circumstantiam fateri: quia solum aggravans est, disput. 11. num. 3.

Audiens confessionem foeminae, & non absolvens,

habensque copulam cum illa, incurrit circumstantiam aggravantem: quia confessio etiam non sequuta absolutione, vera confessio est, disput. 11. num. 7.

Illam tamen non incurrit si foemina accedat ad confessarium animo non suscipiendi Sacramentum, sed alliciendi ad lasciviam, nisi mutasset animum, & vellet tunc confiteri, disput. 11. num. 8.

Dicta circumstantia oritur etiam ex confessione semel facta: quia etiam ex vna confessione munus curandi assumptum confessarius, disput. 11. num. 9.

Non oritur talis circumstantia respectu laici furtem audientis confessionem foeminae, & postea rem habentis cum illa: quia ille non ministravit Sacramentum, disput. 11. num. 10.

Confessarius habens tactus impudicos cum filia confessionis, non tenetur confiteri circumstantiam illam, etiam in opinione quod tenetur confiteri copulam: quia in iure solum copula prohibetur, sed etiam hoc ius revocatum est, disput. 11. num. 11.

Confessarius cognoscens præposterè filiam confessionis, tenetur confiteri circumstantiam filiationis in opinione quod tenetur confiteri copulam naturalem; quia illa est verè copula, disput. 11. num. 12.

In opinione quod tenetur confessarius confiteri copulam habitam cum filia confessionis, non tenetur confiteri pollutionem habitam inter foeminae femora, & non in vase, quia iura solum loquuntur de copula, disput. 11. num. 13.

Non est verum, quod licet confessarius mercenarius non teneatur confiteri circumstantiam copulae cum filia confessionis, teneatur Parochus, idem enim est de utroque iudicandum, disput. 11. num. 5.

Confessarius tenetur celare peccare sibi dicta in confessione, quamvis non absolvat peccatum, quia confessio etiam non sequuta absolutione est vera confessio, disput. 11. num. 7.

Qualis culpa est in confessario habere copulam cum filia confessionis, est etiam habere cum viro poenitenti, præter sodomiticam speciem; nam etiam vir est filius confessionis, disput. 11. num. 12.

Confessarius non penetrans vas foeminae, suscipiens tamen intus vas confessarii semen, circumstantiam aggravantem incurrit, vel mutantem speciem iuxta opinionum varietatem; quia tunc verè reperitur commissio, disput. 11. num. 13.

Confessarius penetrans vas filiae confessionis, non effundens semen, circumstantiam aggravantem incurrit, vel mutantem speciem iuxta opinionum varietatē, quia tunc verè reperitur copula, licet imperfecta, & commissio, disput. 11. num. 13.

Confessarius habens copulam cum filia confessionis mortua, circumstantiam non incurrit, intra genus tamen luxuriae maxime dissona est illa copula, disput. 11. num. 14.

Confessarius habens copulam cum filia confessionis somno sopita, ebria, vel amenti, incurrit circumstantiam gravem, vel mutantem speciem iuxta opiniones, cum tunc ad veram filiam accedat, disput. 11. num. 15.

Si confessarius prius agnovisset carnaliter foeminam, & postea suscultaret eam sacramentaliter, non incurrit circumstantiam filiationis; quia non sauciat, quam curauerat, sed potius tunc curat, quam saucierat, disput. 11. num. 16.

Confessarius audiens poenitentes timoratae conscientie, & dicen-

& dicentes se habuisse actus malos semiplene deliberatos, iudicet ut in plurimum fuisse actus omnino naturales, & potius illis meruisse resistendo, quam peccasse, disput. 18. num. 6.

Incaute aliqui confessarii poenitentias iniungunt alta voce, quia inde sigillum confessionis poterit lædi, disput. 6. num. 17.

Inconsiderate aliqui confessarii monialium poenitentias iniungunt in publico implendas. ut in refectorio, choro, vel capitulo, propter eandem rationem, disput. 6. num. 18.

Confessarius imponere non potest aliquid præceptum præter vinculum poenitentiae: nam quando aliquid imperat in ordine ad emendationem in futurum, ut quod restituat, vel occasionem tollat, nihil novum præcipit, sed solum explicat id quod alias poenitens exequi tenetur, disput. 28. num. 11. & disput. 38. num. 8.

Confessarius impediens poenitentibus opera virtutum solum mortificationis causa, non rectè agit, cum perfectus sit se sit ieiunare, v. g. quam dolere quod à confessario sit prohibitum ieiunare, disput. 30. num. 13.

Per accidens poterit euenire, quod mereatur magis poenitens ex dolore pluries repetito de prohibito ieiunio, quam si de facto ieiunasset, sed ob id præcipiendum erit à confessario non ieiunare, quia quæ eueniunt per accidens, possent etiam non euenire, disput. 30. num. 13.

Confessarius potest incitare ad communionem poenitentem absolutum, etsi facile recidat, quia pro tunc dignus est Eucharistia, disput. 29. num. 4.

Confessarius amplius ius habet ad emendandum poenitentem à peccatis, quam ad inducendum ut acquirat virtutes: quia præcipue iudicis gerit munus, disput. 28. num. 16.

Ratione cavendi venialia peccata, vel mortalia poenitentis non expedit confessarium denegare Eucharistiam poenitenti, esset enim amovere medicinam ab infirmitate, disput. 28. num. 17.

Confessarius non mediocre scientiam debet habere, ut inter peccatum, & lepram discernere possit, disput. 31. num. 2.

Secundum se loquendo minus rectè se gerunt confessarii, siue sint proprii Parochi, siue non, nolentes admittere ad Sacramentum Poenitentiae poenitentes non aulos accedere ad Sacramentum Eucharistiae absque prævia confessione; nam per Sacramentum illud confessionis sacramentalem gratiam reciperet poenitens, quia iam defraudatur dum non admittitur, disputat. 31. numero 8.

Possunt tamen hi confessarii excusari bona fide, & zelo, disput. 31. num. 8.

Si tamen confessario ferè euidenter constaret ex reposita confessione eorumdem peccatorum nullam capi displicentiam à poenitente, non admittere tenetur ad confessionem, non tamen si id suspiceret leuibus indicibus, disput. 31. num. 8.

Vnde si Parochus sit, iniuriam irrogabit nolendo ministrare tunc Sacramentum Poenitentiae; si verò Parochus non esset, solum ratione suspitionis iniuriaret, disput. 31. num. 8.

Indicia sufficientia confessario ad suspicandum dolorem non adducere poenitentem erunt, si ægrè ferat correctionem, & irrideat, dum esset prudenter præstita, disput. 31. num. 8.

Sanchez selecta.

Si confessarius ridentem poenitentem videat, dū accedit ad confessionem, qui tamen hilari animo semper est in quibuscumque actionibus, iudicandum non erit dolore carere ob risum; imò hoc indicium solet esse pacis conscientiae, & sinceritatis, disput. 31. num. 8.

Confessarius, siue sit proprius Parochus, siue alienus, tenetur (& non solum potest, ut quidam dixerunt) sequi opinionem poenitentis, vel illam permittere, & absolueri tenetur, quia indignus non est absolutione sequens opinionem probabilem, disput. 33. num. 35.

Confessarius audaciam habere debet ad obiurgandū acriter magnos Principes de manifestè iniustis, & ad negandam absolutionem indispositis, disput. 33. num. 34. Si opinio poenitentis censetur aliquid non esse restituendum, & confessarius a firmet, poterit vinculo poenitentiae obligare ad restituendum; quod intellige dummodo proportionata sit poenitentia peccatis confessis, disput. 33. n. 35.

Confessarius siue sit Parochus, siue alienus, nolens se conformari opinioni poenitentis, & ob id non absolvens, peccat mortaliter, præsertim si de mortalibus sit facta confessio; quia onus graue est poenitentem obligare ad sua crimina detegenda alij absque necessitate, disput. 33. num. 35.

Confessarius potest sine intentione proferre verba absolutionis, si ei minaretur mors ob denegationem absolutionis, quia tunc adest iusta causa ad vtendum equiuocatione, disput. 35. num. 7.

Confessarius potest proferre verba absolutionis sine intentione, si à scrupuloso vexetur eam impertiri, & alias nullam offerat materiam absolutionis, quia tunc adest iusta causa vtendi illa equiuocatione ad vitandam molestiam scrupulosi, disput. 35. num. 8.

Inter labores confessarii nullus est maior quam cum scrupulosis contendere, disput. 41. num. 37.

Confessarius carens iurisdictione, quod tamen communiter ignorabatur, valide absoluit, ita providente Ecclesia, disput. 44. num. 3.

Nec in hoc casu monere tenebitur confessarius poenitentem à se absolutum, quod iterum alij Sacerdoti constitatur; quia valida fuit confessio, disput. 44. num. 3.

Confessarius habens privilegium ad excipiendas confessiones, valide absoluit, donec reuocationis sit habita notitia; quia sic decernunt iura, disput. 44. num. 3.

Quamvis poenitens sciat reuocatam licentiam confessarii ad audiendas confessiones, si tamen ipse confessarius reuocationem factam ignoret, & communis populus, potest cum illo confessario confiteri; quia providente Ecclesia iurisdictione ab eo non auferitur ex communi errore seu bona fide, disput. 44. num. 3.

Confessarius arbitrans, quod approbatus ab vno ordinario non possit eligi in aliena dicecesi absque noua approbatione, non potest cogi à poenitente oppositam opinionem habente ad ipsius excipiendam confessionem, quia tunc defectus ob quem non impenditur absolutio, tantum se tenet ex parte ministri, disput. 44. num. 10.

Confessarius tunc tenetur amplecti opinionem poenitentis, quando incepta iam confessione inuenit oppositas esse opiniones inter se, & poenitentem, non autem ante inceptionem confessionis, disput. 41. num. 10.

Regularis censens Bullæ cruciatæ privilegium sibi prodesse ad eligendum confessarium, obligare non potest illum ut confessionem excipiat, nec in hoc casu verificatur, quod confessarius tenetur sequi opinionem poenitentis, disput. 44. num. 10.

Tenebitur tamen confessarius monere regularem diuerſe eſſe opinionis, quam ſequi non vult, antequam peccata audiat: quia aliàs iniuriaret poenitentem, diſput. 44. num. 10.

Confessarius auſcultans confeſſiones vbique ex approbatione vnius ordinarij, quia id fieri poſſe aſſeritur probabiliter, iniuſtè punietur ab Epifcopo, quia ab illo quoque non fit approbatus, quia culpam non committens, haud dignus eſt poena, diſput. 44. num. 27.

Et minus æquum eſſet parochos punire, eo quod in aliena diœceſi abſque noua approbatione confeſſarij munus exequantur, quia parochi iure ipſo ſunt approbati, diſput. 44. num. 28.

Doctores aſſerentes non poſſe aliquem contra propriam ſententiam operari, & aliorum ſequi quam arbitratur falſam, non poſſunt habere locum inter confeſſarium, & poenitentem oppoſitas opiniones habentes: nam confeſſarius ſequi, vel permittere debet poenitentis opinionem, quantumvis opinetur illam eſſe falſam, diſput. 44. num. 54.

Ad munus confeſſarij in quantum Sacramenti miniſtri non pertinet deſignare taxam reſtitutionis, quando aliquid reſtituendum eſt pro iniuria illata, ſed poenitens per ſe, vel per viros doctos diſcernat quantum ſit reſtituendum, diſput. 29. num. 8.

Maximè cauendum eſt cōfeſſario facultatem exhibere poenitenti conclamandi ſua peccata publicè ſine humilitatis, & confuſionis, aut excitandi in ſe maximū dolorem: nam timeri poſſet fatiſ probabiliter ſcandalum exoriendum eſſe, diſput. 46. num. 22.

Confessarius in illis quæ pertinent ad vtilitatem interrogantis poſſet conſulere iuxta aliorum opinionem contra propriam: quia poſſet quis aliorum opinionem ſequi propria reiecta, ergo à fortiore poterit illam conſulere, diſput. 43. num. 42.

Confessarius in illis quæ nocent interroganti, tenetur reſpondere iuxta propriam opinionem, ſi eius opinio ſit liberans, quia interrogans propria ſententiam reſpondentis exoptat, & non aliorum, diſput. 43. num. 42.

Confessarius non ſolum debet conſulere poenitenti id quod expedit, verum tenetur ad illud exhortari, iuxta illud D. Pauli ad Timoth. 2. cap. 2. *Predica verbum, iuſta opportune*, &c. diſput. 23. num. 20.

Non expedit confeſſarium deſolari, quod innitus poenitens monitionem, & increpationem recipiat: nã quod innitus nunc audit, poſtea ruminans capiet, diſput. 23. num. 30.

Confessarij quos maximè pronos ad luxuriæ ſpurcitas conſpicati fuerint, & cupientes illos animaduertent à tali ſorde liberari fieri, ſalutiferum Eucharistiæ Sacramentum digne quotidie ſumere conſulant: quia nullum datur aptius medium ad caſtatem comparandam, diſput. 23. num. 30.

Confessarius omnino illiteratus nõ abſoluit validè, etiam in articulo mortis: quia incapacitas naturalis per nullam neceſſitatem ſuppletur, diſput. 49. num. 8.

Si omnino illiteratus nõ fit, validè abſoluit, ſed opus erit poſtea conſiteri peccata illa quorum ignorantiam habebat confeſſarius: ſicut quando reticentur aliqua peccata ob periculū fractionis ſigilli: quia nullus poſſet eſſe iudex in illis quæ ignorat, diſput. 49. num. 8.

Confessarius virtute Bullæ electus nõ indiget ad audiendas confeſſiones licentiâ Epifcopi, ſed approbatione; quia licentiâ à Papa conceditur, diſput. 48. num. 18.

Confessarius cognoscens poenitentem non conſtitutum eſſe reſtituere, quia ducitur opinione probabili, poterit ſi rem accepit ex turpitudine, vt iudex ob ſententiam iniuſtam ferendam, obligare ad reſtitutionem ex vi ſatiſfactionis ſacramentalis, ſicut poſſet iniungere alia pia opera, diſput. 48. num. 62.

Confessio Sacramentalis.

Confessionis Sacramentalis iurisdictione ad ſola peccata ſe extendit: conſtat ex inſtitutione Sacramenti, diſput. 1. num. 4.

In confeſſione reſecanda ſunt omnia illa quæ materia confeſſionis non ſunt, nec ad finem eius quidquam conferunt, ibidem.

Confessionis breuitas eſt vna de ipſius perfectionibus, ibidem.

Confessio ſit diſcreta quantum ad modum narrandæ, ne tædio aſſiciat confeſſarium, ibid.

Materia cōfeſſionis eſt peccatū dabiū; quod ſi ſolum conſiteatur, abſolutio debet impartiri ſub cōditione, ſaltem mentaliter concepta, diſput. 1. num. 12.

Modus diſcretus confeſſionis ſeruandus à poenitentibus erit dicere, furatus ſum, a dalterium commiſiſum, mentitus, &c. diſput. 1. num. 24.

Confessio non ideo inutilior, quia breuior, diſput. 1. num. 22.

Cōfeſſionis integritati adeo opponitur negare peccatum commiſſum, atque conſiteri non commiſſum; quia vnum ita falſum eſt ſicut aliud, diſput. 8. num. 4.

Confessio informis non datur ex parte integritatis: quia ſi fit inuincibiliter, gratia cauſatur, ſin minus, obex valori ponitur, diſput. 8. num. 24.

In confeſſione declaranda eſt perſona complicitis, dum id neceſſarium eſt ad ſpeciem peccati manifeſtandam, & aliàs extrinſecum nocumentum complicitis non obuēniat: quia integritas eſt de iure Diuino, diſput. 8. num. 9.

Peccata quæ dicta ſunt in cōfeſſione, celare tenetur confeſſarius, quamuis non abſoluat poenitentem: quia etiam non ſequuta abſolutione, vera confeſſio reperitur, diſput. 11. num. 7.

Confessio Sacramentalis, etiam ſi fiat ob inanem gloriam, quatenus eſt actus bonus, eleuatur à Deo ad cauſandam gratiam, diſput. 16. num. 10.

Vtile eſt peccata ſemel confeſſa, pluries conſiteri, ſi deuotionis cauſa, cum quieta conſcientia, & ſine tædio confeſſariorum, & abſque aliorum honorum operum impedimento fiat; quia ſecunda illa confeſſio cauſat nouam gratiam, & remittit nouam partem poenæ temporalis, diſput. 31. num. 8. & diſput. 1. num. 22.

Confessio integra formaliter fit, quando tacetur aliquod peccatū, vel circumſtantia ob vitandum damnum graue proximo, vel ſibi, vt homicidium, aut reuelationem ſecreti confeſſionis: quia præceptum de integritate non obligat cum tanto rigore, diſput. 32. num. 7.

Poenitens non inueniens alium confeſſarium quam omnino ſurdum, tenetur per nutus, & ſigna, conſiteri ante ſumptionem Eucharistiæ: quia talis eſt vera confeſſio, diſput. 32. num. 8.

Poenitens mutus tenetur conſiteri per nutus, & ſigna: quia poſſibilis fit talis conſitendi modus abſque aliquo nocumento, ibidem.

Poenitentem non teneri conſiteri per interpretem etiam

etiam in articulo mortis, putant non pauci Doctores, alijs oppoſitum opinantibus, ibid.

Non tenetur Fidelis per interpretem conſiteri ad communicandum in Paſchate, nec Sacerdos ad celebrandum: quia præceptum illud poſitiuum præmittendi confeſſionem ante communionem non obligat cum iactura famæ reſpectu interpretis, diſput. 32. num. 9.

Præcipuum ſignum poenitentia eſt aliquem conſiteri peccata ſua, diſput. 34. num. 2.

Non poſſet dari confeſſio informis, ſed aut nulla, aut fruſtuofa, diſput. 8. num. 8.

Religioſos Militares decet ad Sacramentū Confessionis accedere accinctos enſe: quia illo accingitur tantam habitu proprio ſui Ordinis, diſput. 45. num. 3.

Confessio poſſet fieri per nutus, & ſigna ab infirmis non potentibus aliter ſua crimina declarare, & oppoſitum eſt improbable: quia ſic decreuerunt Concilia, & iura, diſput. 44. num. 34.

Qui probabiliter iudicaret ſigna doloris non eſſe materiam abſolutionis, peccaret contra charitatem infirmum nõ abſoluendo: quia Sacramenta inſtituta ſunt in fauorem Fidelium, & poterit eſſe oppoſita opinio vera, diſput. 44. num. 31. & 32.

Confessiones habentium Bullam vbique poſſet excipere Parochus abſque noua approbatione, quia eſt iure approbatus; dum defectum opinionis explicet poenitenti; quia tunc illi non fit iniuria etiam ſi aperte opinio eſſet falſa, diſput. 44. num. 17. & 30.

Nõ habentium Bullam poſſet Parochus vbique auſcultare confeſſiones ſine noua approbatione, de licentiâ proprij Parochi poenitentium, diſput. 44. num. 30.

Dum defectum opinionis explicet poenitenti, ibid.

Nec æquum erit Parochos audientes confeſſiones abſque noua approbatione puniri ab Epifcopis; quia nullus eſt dignus poena niſi ob culpam, diſputatione 44. num. 28.

Quando confeſſio nulliter facta fuit, & poſtea aliæ intermediae factæ ſunt vero dolore, & propoſito, & ex obliuione naturali non eſt confeſſus defectus inualidæ confeſſionis; non erit opus omnes confeſſiones reiterare, ſed ſolum defectum nullitatis, & peccata in ea confeſſa, vel conſitenda; quia confeſſiones intermediae validæ fuerunt, & quæ à principio validæ fuerunt, ſemper validæ manent, diſput. 41. num. 19.

Confirmationis Sacramentum.

Confirmationis Sacramentum conferitur ad corroborandum animum in Fide; conſtat ex ipſius nomine, diſput. 45. num. 5.

Ad hoc Sacramentum recipiendum maximè congruit Equites Militarium Ordinum arma deferre, ita vt inuicem correfpondeant fortitudo interior, & exterior, diſput. 45. num. 5.

Maximum opus charitatis exerceret Epifcopus, ſi infidelem vltimo ſupplicio puniendum, & recens baptizatum, vocaret ad Eccleſiam, vt illum confirmaret, & exemplum humilitatis præſtaret, ſi carcerem ad hoc adiret, diſput. 40. num. 4.

Confirmationis Sacramentum poſſet ex cauſa extra Eccleſiam miniſtrari, quia id nullo iure prohibitum eſt, diſput. 40. num. 4.

Conſanguineus.

Conſanguineus excuſatur teſtificari contra ſibi ſanguine coniunctum; quia amor, & affectio naturalis ad non inferendum nocumentum conſanguineis, ſue affinitibus vehemens eſt; limita tamen niſi in cauſa fidei, vel productionis Reipublic. ibidem.

Conſanguineus licet non conſtringatur denuntiare, vel teſtificari contra ſanguine ſibi coniunctum, poterit tamen illud agere abſque peccato, ſi velit: quia reus ex delicto commiſſo factus eſt dignus, quod illius delictum prodatur, diſput. 34. num. 16.

Conſcientia. Vide, examen conſcientie.

Diuerſum eſt habere aliquem conſcientiam dubiã, vel habere opinatiuam, diſput. 33. num. 30.

Operans ex conſcientia dubia peccat, non tamen operans ex conſcientia opinatiua, diſput. 33. num. 30.

Habens conſcientiam dubiam, an aliqua res ſit ſua, non poterit ſpoliare poſſidentem talem rem, diſputat. 33. num. 30. *ſ. Deinde, quatenus Sanchez.*

Nec poterit ſpoliare, etiam ſi opinio ſit cenſens illa rem eſſe ſuam, & ceſſet ſcandalum in ſpoliatione: quia opinio illa eſt opinio facti, diſput. 33. num. 30. & diſput. 43. a num. 49.

Conſcientia erronea eſt illa, quæ determinatè indicat aliquid eſſe peccatum, quod tale non eſt, vel eſſe licitum quod prohibitum eſt, diſput. 41. num. 2.

Conſcientia dubia eſt quæ determinatè non iudicat aliquid eſſe peccatū, vel minus, ſed dubia ſemper permanet, diſput. 41. num. 2.

Conſcientia ſcrupuloſa eſt leuis ſuſpicio ex leuibus fundamentis, iudicans id peccatum quod re vera non eſt, formidans ſemper contrarium poſſe veritatem continere, diſput. 41. num. 2.

Operans contra conſcientiam erroneam, vel dubiam, an aliquid ſit licitum agere, vel non, crimē committit: quia periculo peccandi ſe ſubiicit, diſputat. 41. numero 2.

Operans contra conſcientiam ſcrupuloſam, adhuc illa non depoſita per principia intrinſeca, hoc eſt rationes, non peccat, imò melius agit contra illam operando, quia conſcientia ſcrupuloſa nullo modo ligat, diſput. 41. num. 7.

Deponi tamen debet per principia extrinſeca: hoc eſt, quod iudicet ſcrupuloſus ſibi licere illud, vel aliud agere, quia ſic cenſent Doctores, & prudentes confeſſarij, quamuis per rationes quas habet ſcrupuloſus, iudicet eſſe peccatum, diſput. 41. num. 7.

Conſcientia ſcrupuloſa erronea eſt, non ſecundum rem, ſed ſecundum ſcrupuloſi iudicium, diſputat. 41. numero 26.

Qui negligit acquirere, an ſua conſcientia in agendo aliquid eſſet erronea, & poſtea dum poenitet negligentia, Doctorem, vel monitorem nõ habeat à quo id perquirat, inuincibiliter errat: quia non patet iam via qua vinci poſſit ignorantia, diſput. 41. num. 26.

Regulares aperientes ſuas conſcientias, & tentationes ſuperioribus, rectè procedunt: quia ſuperioribus incumbit munus regendi ſubditos, ibid.

Consuetudo, siue reincidentia peccandi.

Consuetudo peccandi non est necessariò confiteri, quamvis à confessario petatur: quia nullus obligatur confiteri bis peccata, disput. 6. num. 6. Contrarium docent aliqui, disput. 9. num. 3. & 4.

Aliud est habere consuetudinem peccandi, aliud occasionem, disput. 9. num. 5.

Habenti consuetudinem peccandi, impertienda est absolutio, si firmiter proponat peccato cessare: quia sufficienter dispositus est, disput. 9. num. 6.

Non est iniungenda poenitentia, ut satisfactoria consuetudini peccati, sed peccato de presenti in confessione explicato: quia idem peccatum non potest bis puniri, disput. 9. num. 17.

Consuetudo qua habet vim legis.

Consuetudo à Principe approbata vim habet legis non scriptae: sic decernunt iura, disput. 26. num. 12.

Consuetudo derogat legi: sic decernunt iura, ibid.

Alia est consuetudo quae solum excusat à transgressionis praecepti: si tamen fiat contra ipsam, nullum erit peccatum: ut si per consuetudinem non seruaretur iam ieiunium in aliquo oppido, quod antea erat sub praeecepto, ieiunans tunc contra consuetudinem non peccaret, disput. 26. num. 13.

Alia est consuetudo quae non solum non excusat, sed accusat operantem contra illam; ut si in aliquo oppido esset festum sanctificandi, peccaret qui ageret contra illam, ibid.

Consuetudo quae liberat ab onere exercendi aliquem actum virtutis, potest frangi sine peccato, quia solum inducitur ad liberandum, & non ad onerandum, ibid.

Consuetudo quae praecipit actum virtutis, frangi non potest sine peccato: quia ad onerandum introducta est, ibid.

Vna consuetudo potest dici praeeptiua, alia liberatiua, ibid.

Consuetudo magis praualens non administrandi pueris statim ac sciunt peccare Eucharistiam, non est praeeptiua, quae videlicet praecipiat contrarium non fieri, sed solum liberatiua, qua excusantur pueri praeecepto communionis usque dum habeant plenam discretionem, ibid.

Consuetudo olim floruit non ministrandi Eucharistiam damnatis ad mortem, quae iam abrogata est, disput. 26. num. 21.

Consuetudo extabat olim non confirmandi pueros nisi habentes duodecimum, vel decimum quintum annum, quae iam abrogata est, disput. 26. num. 20.

Plurimi facile consuetudini obtemperant, etsi palam videant illa maius bonum impediri, disput. 40. num. 7.

Nulla consuetudine se potest iurare Parochus, aut Episcopus ad non residendum in beneficio: quia contra ius naturae nulla praevalet consuetudo, disput. 47. num. 2. & 7.

Consuetudo potest probabiliter à Legislatore ignorari: quia in facto consistit, disput. 48. num. 9.

Ex actu negatio, seu non usus, non inducitur consuetudo, cum ea sit communis actuum repetitio, disput. 50. num. 14.

Nisi habeat tacitum actum contra dispositionem iuris, ut non deferendo tonsuram, ibid.

Consuetudo, & praescriptio solum differunt sicut commune, & speciale quatenus omnis praescriptio est consuetudo, non vero omnis consuetudo est praescriptio, ibid.

Consuetudo circa facta hominum solum versatur, praescriptio vero circa rem certam, vel circa locum aliquem determinatum, disput. 50. num. 14.

Consuetudo ignorantia nitens vim non habet legis: quia in tantum tunc homines operantur, in quantum arbitrantur ad id se teneri, & non alias, disput. 54. num. 33. & disput. 51. num. 19.

Ad perspicendum an consuetudo aliqua vim obtineat legis, magis attendendum est ad consuetudinem sapientum, quam illiteratorum propter dictam rationem, disput. 54. num. 33. Gregor. Lopez part. 1. tit. 2. l. 2. in principio.

Consuetudo illiteratorum inducit legem in sibi proficuis, vidente Principe, & tacite: quia sibi vtilibus quicumque sponte consentit, disput. 55. num. 3.

Constitutio.

Constitutio Pij V. praecipiens debere regulares subijci examinationi Episcopi successoris, reuocata est per Gregorium XIII. & ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini redacta: constabit illam legenti, disput. 48. num. 18.

Quamvis Cardinalium declaratio extet dicens, illam constitutionem non esse reuocatam, non intelligitur non esse reuocatam in re, sed quod quia redacta est ad terminos Concilij, ex cuius decisione examinari possunt regulares, habet se illa constitutio ac si reuocata non esset, disput. 48. num. 18.

Opus fuit Gregor. XIII. reduxisse constitutionem Pij V. non solum ad terminos iuris communis: quia obligati perseuerarent regulares licentias à suis superioribus consequi ad confessiones, praeter approbationes Ordinariorum, disput. 48. num. 27.

Constitutio Gregorij XV. qua cauetur, Confessores monialium etiam regulares debere approbari ab Episcopo, adducitur, disput. 49. num. 27.

Haec tamen constitutio executioni mandata non est hactenus, disput. 49. num. 27.

Constitutio Gregorij XV. contra sollicitantes in confessione foeminas adducitur, disput. 11. num. 67.

Constitutio Pij IV. & Pauli IV. contra sollicitates in confessione adducitur, disput. 11. num. 18.

Constitutio Clementis VIII. contra sollicitantes in confessionibus adducitur, disput. 11. num. 19.

Constitutio Societatis IESV. de praemittenda denuntiatione non praemissa correptione. Vide Correc. fraterna.

Consulens.

Consulens furtum, aut homicidium, & dubitans, an ex suo consilio sequutum sit furtum, vel mors, tenetur restituere, & se habere ut irregularis: nam cum confiteatur de iniusta actione consulentis, & dubitetur de effectu sequuto, fauendum est iuri certo, magis quam iuri dubio, disput. 42. num. 14.

At si delictum committens erat inimicus capitalis interfecti, vel minis usus fuisset, aut praeparasset omnia necessaria

necessaria ad homicidium, praesumitur consulentem influxum non habuisse ad homicidium, & consequenter non erit irregularis, disput. 42. num. 14.

Consulens furtum, vel homicidium parato furari, vel occidere dum illud certo confitet, non tenetur restituere: quia tunc non influit, disput. 42. num. 14.

Copula.

Copula Sodomitica cum alieno viro sufficiens est ad diuortium, quamvis iura solum loquantur de fornicatione: quia virgenter procedit ratio & ad ea quae frequenter accidunt leges adaptantur, disput. 11. nu. 12.

Copula habita à confessario cum filia confessionis non est circumstantia mutans speciem, quamvis notabiliter aggrauet: quia nullum ius id decernit, disput. 9. numero 3.

Copula cum affine ultra secundum gradum non est incestuosa, quia non impedit matrimonium, ibid.

Copula inter coniuges causa voluptatis non est aliquod peccatum, disputatione 23. numero 25.

Formaliter dicitur habere aliquem copulam, si prope vas foemineum semen effundat, & intus suscipiatur: quia tunc vera commissio reperitur, cum semina miscantur, disput. 11. num. 13.

Die habitae copulae à coniugibus non est contra consilium communicare, licet melius fuisset a copula abstinuisse ad communicandum, disput. 23. num. 13.

Copula vxoraria est actus castitatis coniugalis, etiam si causa voluptatis habeatur, disput. 6. num. 4.

Non est peccatum confessarium: auscultare confessionem suam concubinae: quia id nullo capite poterit probari, disput. 11. num. 16.

Imò aliquando expedit confessionem excipere, si oporteret apud alium confessarium non infamari, vel quia vult foemina citius à peccato liberari, vel quia confessarius concubinarium melius scit conscientiam concubinae scrutari, disput. 11. num. 16.

Copula Sodomitica, & simplex fornicatio solum opponuntur castitati, & tamen differunt specie: quia diuersa dissonantia ad rationem laeditur castitas per vnam ac per aliam, disput. 51. num. 16.

Contemptus.

Contemptus praeepti, vel consilij est peccatum mortale, & tunc reperitur, quando inutile & vanum iudicat quis obtemperare superiori, vel si nolit quis annuere; quia Deum praecipientem, vel consulentem nihil asumat, disput. 7. nu. 12. & disp. 35. num. 6.

Longè diuersum est nolle obtemperare ex contemptu, vel ex indignatione; quae tunc reperitur quando quis non obtemperat; non ideo quod superiori resistat, sed ne ipsum in tali re solatio afficiat, disput. 7. num. 13.

Ob vitandam mortem poterit quis praeepta positiva non seruare: quia non obligant cum tanto rigore. Nisi in contemptum frangi minaretur mors; tunc enim esset cooperari contemptui, quod intrinsecè malum est, disput. 35. nu. 6. & disp. 44. nu. 12. & disp. 54. num. 26.

Contumelia.

Contumelia essentialiter consistit in eo quod cum usurationis iactetur, alias iniuriam non irrogat contumeliam irrogans, disputatione 20. num. 5.

Volens se inebriare intentione iactandi contumelias tempore ebrietatis, non peccat contra iustitiam, sed odio in proximum: quia ebrius non potest contumeliare, disputatione 10. numero 5.

Se inebrians animo iactandi contumelias tempore ebrietatis, si dum ebrius est illas iactasset, non tenetur confiteri se contumelias dixisse, sed satis erit dicere se inebriasse animo contumelias pronuntiandi, & idem de iuramento, aut blasphemia dicendum est, propter eandem rationem, disput. 20. num. 5.

Tenemur habere animum paratum ad contumeliam tolerandas, si expediens fuerit, disput. 46. num. 7.

Quandoque oportet contumeliam illatam repellere, primò propter bonum inferentis, ut eius audacia reprimatur, & de caetero talia non attentet, iuxta illud Proverb. 26. *Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sapiens sibi videatur.* Secundò propter bonum multorum, quorum profectus impeditur ob contumeliam nobis illatam, disput. 46. num. 7.

Appellare aliquem decies furem in eodem interuallo temporis vnicum peccatum est: quia vnicam tantum infert iniuriam, disputatione 6. numero 2.

Diuersa peccata erunt si furem & sodomitam appellarit: quia diuersas infert iniurias, ibid.

Correccio fraterna.

Pauci poenitentes fractionis praeepti correptionis se reos produnt & pauci confessarij de transgressionem interrogant, cum vtrique teneantur, disput. 6. num. 9.

Obligatio huius praeepti non tam frequenter occurrit ac aliorum praeeptorum: quia habet plurimas excusationes, disput. 6. num. 9.

Praelatus, pater, tutor, non solum ex misericordia, sed ex iustitia, vel pietate tenentur corrigere sibi subditos, & confitenda est talis circumstantia, si omittatur correccio: quia specialem iure pertinet ad ipsos cura corrigendi, disput. 6. num. 9.

Dominus omittens correptionem mancipij peccat duplici peccato, non tamè si famulum omittat correptionem ob salarium seruientis: quia famulus non tam strictè sicut mancipium subijcitur heri curae, disput. 6. nu. 9.

Plures se excusant leuiter de transgressionem correptionis ex quadam tepiditate & leui timore illam omitentes, disput. 6. num. 9.

Qui occuparetur magno timore, vel pudore in corrigendo, à correptione excusatur: quia non obligat cum tanto rigore, disput. 6. num. 9.

Quamvis fructus correptionis statim non speretur, non ob id est omittenda: quia ad lucrandum fratres nostros de presenti & in futurum adest obligatio, disput. 6. numer. 9.

Ob corrigendum proximum tenetur quis Missam non audire, saltem in die non festiuo, & non tenetur illam non audire foemina propter vitandum peccatum eam desiderantis, quia de correptione fraterna extat praeeptum, non verò de non audiendo Missam propter scandalum aliorum, disput. 37. num. 10.

Regulares possunt cedere iuri suo, quod praemissa correptione fraterna immediate fiat denuntiatio, quia quilibet potest remittere illud quod in sui cedit fauorem, disput. 46. num. 28.

Constitutio Societatis IESV, denuntiandi videlicet non praemissa correptione, solum intelligitur de culpa,

culpa, quæ ab alio fuerit notata, non de illa quæ à delinquente sub secreto fuit commissa alteri: quia id est contra ius naturæ, nisi ei cessisset Religiosus, vel culpa cederet in damnium tertij, disp. 46. num. 28.

Curiositas.

Non delinquit peccato curiositas qui non sibi necessaria cupit scire: quia naturaliter homo scire desiderat, disp. 3. num. 1.

Erit curiositas addiscere tempore quo non licet, siue à quo non licet, vt à dæmone, siue quod non licet, disp. 3. numer. 2. & 3.

Non est curiositas inspiceret picturas & flores, disp. 3. numer. 4.

Velle cognoscere non necessaria tempore à quo licet, est actus naturalis appetitus, & virtutis forre studio sitatis, disp. 3. num. 5. & 6.

Erit tamen quid perfectius à cognitione talium abstinere ob mortificationem, disp. 3. numero 7.

Curiositatis vitio delinquit qui supra facultatem sui ingenij aliquid cognoscere cupit, vt si vellet scrutari mysteria Fidei, disputatione 3. numero 3.

Medicus vel Theologus incumbentes Mathematicis, vel alijs scientijs, quando Theologiæ, vel Medicinæ incumbere debebant, peccant peccato curiositalis; quia cupiunt scire tempore quo non licet, disp. 3. nu. 1.

D.*Dæmon.*

Dæmon non valet ligare intellectum, nec voluntatem hominis, sed tantum corpus ex permissione Dei, disp. 38. num. 5.

Dæmon quanto minus timetur à viris sanctis, tanto ipse redditur ignauus, disputatione 41. numero 31.

Scrupulosus maximè oportet dæmonem non timere, disp. 41. num. 31.

Debitum coniugale. Vide, Ieiunium.

Declaratio Cardinalium.

Declarationes Cardinalium habent vim legis, quando decisio consultatione Pontificis præmittitur: quia solum Cardinales legem condere non possunt, disp. 48. numer. 1.

Quando oppositæ declarationes Cardinalium circa eandem rem feruntur, non est maior ratio assentiendi vni quam alteri, disputat. 48. num. 1.

Quod Episcopus successor possit examinare regulariter ab antecessore approbatos, testatur declaratio Cardinalium, & quod non possit, testatur altera. Ideo ad huius dubij resolutionem declarationibus non est vtendum, disputatione 48. numero 1.

Delectatio venerea. Vide, Pollutio.

Delectationes quæ interius consummantur, tot sunt peccata in genere moris, quot in esse physico fuerint actus distincti: quia non habent aliquid in quo continentur, disp. 6. num. 3.

Delectatio veneris, quamuis modica sit, si sit respectu obiecti grauis semper est mortale peccatum: quia modica vel magna intentio non conducit ad grauitatē, sed materia actus, disp. 21. num. 20. & 25.

In luxuriæ vitio leuis materia reperitur, vt tangere manum vel pedem fœminæ, aut vellicare animo ibi sistendi: quia in alijs præceptis materiam leuem inueniri est notum, disp. 11. numero 22.

Quando luxuriæ peccata sunt venialia, opus non erit statum penitentis, nec fœminæ circa quam declarare: quia talium rerum confessio voluntaria est, disp. 6. nu. 7.

Habens delectationem veneream cessante periculo consensus in ea, vel pollutionis, nullo modo peccabit, si solum permittat appetitum delectari, negatiuè se habendo: quia sufficienter dirigit appetitum qui illo non fauet, disp. 21. num. 3.

Contrarium huius docent plures, disp. 21. num. 2.

Abque membri erectione, aliquando carnis gustus præsentitur, vt patet in ægris vel conualescentibus, lenibus, aut in iam defessis ex coitibus, disp. 21. nu. 19.

Delectatio venerea tunc est magna, quando turbat rationem, ad aliaque cogitanda præter carnalia non permittit, quæ si deficient, modica iudicari debet, disputatione 21. numero 21. & 22.

Venerea delectatio ex se peccatum est, si voluntate acceptetur, quamuis non in ordine ad pollutionem nec copulam, sed solum intendat quis se delectari cum ea: quia ipsa delectatio castitati opponitur, disp. 21. nu. 25.

Sponsus venere se delectans de futura copula, lethaliter peccat: quia delectatio est præsens, & matrimonium futurum, disputatione 21. numero 27.

Scholasticus incumbens actu litteris, & stimulatus venereis delectationibus, si determinatus sit illis non consentire, non tenetur surgere à loco studij: quia ab actione vtili non tenemur cessare, cessante periculo consensus, disp. 21. num. 10. & docet Vazquez 1. 2. tomo 1. disp. 115. numero 9.

Assistens in oratione, præsertim mentali, & venerea delectatione vexatus, non tenetur à loco orationis surgere, dum determinatus sit non consentire delectationi, & videat periculum consentiendi clarè cessare, propter eandem rationem, disp. 21. nu. 11.

Delectationem non sumere specificationē ab obiecto exteriori est probabile, & defenditur etiam oppositum vt verius, disp. 2. numero 8.

Delectatio venerea per se ordinatur ad effusionem feminis abstrahendo ab effusione extra vas voluntaria, vel inuoluntaria; vel intra vas vxoris propriæ, vel alienæ, disputatione 21. numero 40.

Deuotio.

Deuotio est actus voluntatis, præsupponens contemplationem intellectus seu meditationem, disp. 23. nu. 2.

Deuotio est actus voluntatis, quo quis proptè se tradit ad Dei famulatum, disputat. 23. num. 2.

DEVS.

Deus permittens peccatum quod potest impedire non peccat: quia à nullo obligatur impedire, qualiter obligantur homines à Deo, disput. 37. numer. 3.

Deo magis placet status innocentia, quam penitentia, disp. 46. num. 14.

*Dilectio.**Dilectio. Vide, Charitas.*

Dilectionis Dei, & proximi mandata, probabile est non esse præcepta specialia, disp. 1. num. 21.

Dilectionis proximi mandatum negatiuum est, & non obligat ad habendum actum internum, disp. 1. numero 21.

Dilectionis præceptum in quolibet gradu intensio- nis impletur, disp. 1. num. 21.

Dilectionis Dei præceptum admissio, quod speciale sit, non habet determinatum tempus in vita in quo obliget, sed ad summum obligat non nimis differre dilectionem, disp. 1. num. 21.

Dilectionis Dei præceptum obligat in articulo mortis, admissio quod speciale mandatum sit, disp. 1. nu. 21.

Dispensare.

Dispensare non potest inferior in lege sui superioris. Nec Episcopus in matrimonij impedimentis vrgente causa: quia inferior in superiorem non habet potestatem. Hoc reor. principijs intrinsecis ductus; extrinsecis non damno, disp. 43. num. 8. §. *At licet.*

Epicheia non se extendit ad dispensandum, sed solum ad interpretandum legem deficere in hoc, vel illo casu. Cõstat ex natura Epicheie, disp. 43. nu. 8. §. *Non in qua.*

Causa legitima existente tenetur superior ex iustitia dispensare: quia ex illa est constructus titulus iurisdictionem exercere, disp. 43. num. 8. §. *Præterea.*

Falsò asseruit Suarez, aliquando esse debitam dispensationem ex charitate, vel misericordia, non tamen ex iustitia: quia dispensare est actus iustitiæ, disputat. 43. num. 8. §. *Et displicet.*

Existente causa ad dispensandum non potest poni aliqua multa: quia petens id quod sibi ex iustitia debetur, non debet tradi cum onere, disp. 54. num. 40.

Dispensare potest Parochus etiã præsentem Episcopo in ieiunio, in esu carniæ, in Quadragesima: quia id obtinet consuetudo, disputat. 54. num. 36. & 37.

Quid amplius est declarare legem non obligare quando dubia erat eius obligatio; quam in ea dispensare. Cum primum sit mentem Legislatoris attingere, & de illa disponere; secundum verò legis exemptionem effecere, disputat. 54. num. 37.

Dispensatio ab inferiori facta sine causa est nulla: quia non aliter habet potestatem, facta verò à supremo Legislatore est valida, sed peccabit dispensando: quia siue causa difformia reddit membra, disp. 54. num. 38.

Inferior validè dispensat sine causa quando putabat interesse: quia id æquum est, disput. 54. num. 39.

Minor causa requiritur ad dispensandum in aliquo præcepto, quam ad non seruandum aliquod præceptum: quia hoc est maius quam primum, disput. 51. num. 6.

Dolor.

Dolor potest consulere in illis, quæ pertinent ad vtilitatem interrogantis iuxta opinionem aliorum contra propriam sententiã, quia potest quis aliorum opinionem sequi, propria reiecta: ergo à fortiori poterit illam consulere, disput. 43. num. 42. & disput. 44. num. 50.

Dolor in illis quæ nocent interroganti non potest consulere iuxta opinionem aliorum quando illa ligat,

sed iuxta propriam, si ipse habeat opinionem liberantem, quia interrogans primam sententiã respondentis exoptat, & non aliorum, disp. 43. num. 42. & disput. 44. num. 50.

Doctores communiter dicentes dari vnam opinionem tutiorem altera, non in eo sensu loquuntur, quod sequendo vnam maius periculum sit incurrendi culpam, quam sequendo aliam, sed quod vna, non solum recedit à formali peccato, verum à materiali, disp. 44. numero 66.

Doctoris munus debet exercere confessarius docendo penitentem quæ sint peccata, vel non, disp. 43. numero 42.

Dum Doctor contrarius est in doctrinis, posterior imitanda est, quia attentius præsumitur esse inspectam, disput. 44. num. 66.

Poterit tamen quis sequi primam, ibid.

Doctorum absolute pluralitati non est attendendum, vt iudicetur opinio esse probabilior, sed respectu iuxta numerum Doctorum agentium de illa re, disput. 44. num. 67. & 68.

Plures Doctores metuunt consulere opiniones probabiles: quia illic trepidauerunt timore vbi nouerat timor, disput. 44. num. 66.

Opinio habens pro se plures Doctores falsò nixi fundamento; idem est ac si nullum haberet: quia in tantum fauent, in quantum fundamento nituntur, disp. 48. numero 48.

Magis credendum est vni Doctori ex professo tractanti aliquam disputationem, quam pluribus illam perfunctorie attingentibus, ibidem.

Quando graues Doctores aliquam rem assumunt probandam, si illam non probent, signum est rem esse incapacem defensionis: quia in Doctoribus non potest præsumi defectus, disput. 48. num. 49.

Plus rationi quam Doctori deferendum est: quia ratio intrinseca conuincit, Doctores verò extrinsecè, disput. 7. num. 19.

Doctrina Christiana.

Ob ignorantiam Doctrinæ Christianæ non potest Parochus, imò nec Episcopus, impedire matrimonium, cum impedimenta matrimonij solus Pontifex ferre possit, disput. 28. num. 9.

Poterit tamen ex consensu contrahentium per breue tempus matrimonium differre, disp. 28. num. 9.

Constitutio dicecesana prohibens Parochum assistere matrimonio eorum, qui Doctrinam Christianam ignorant, infamatoria est, vt potè quæ detegit peccatum occultum contrahentium, scilicet negligentiam in addiscenda Doctrina Christiana, disp. 28. num. 10.

Ignorans doctrinam Christianam absolui debet si proponat addiscere: quia id sufficit, disput. 9. num. 18.

Dolor.

Dolor sensibilis cordis necessarius non est ad Sacramentum Penitentia, sed satis est retractare voluntatem à peccando: quia dolor sensibilis in nostra potestate non est, disput. 1. num. 8.

Dolor nouus requiritur ad confessionem de peccatis iam confessis: quia nouum Sacramentum nouis partibus constare debet, disput. 1. num. 22.

Dotare.

Dotare.

Pater confictus est filiam naturalem dotare: quia id dicitur ius naturæ, disp. 44. num. 54.

Dubium.

Illā regula iuris: *In dubijs melior est conditio possidentis*, non intelligitur quādo res est sub opinione, sed quādo manet sub dubio. Vnde dubitans, an res possessa ab alio sit sua, non potest alium spoliare, disputatione 44. num. 54. & disput. 33. num. 30.

Dubium ius vinci non debet à certo iure, disput. 34. num. 9. & disput. 41. num. 9.

Dubitans, Num dies sequens sit ieiunij, potest edere carnes, quia possessio est ex parte libertatis, disput. 42. num. 3. & disput. 43. num. 5.

Post initum matrimonium bona fide, si superueniat dubitatio de illius valore, facta sufficienti diligentia ad eruendam veritatem, poterit coniux petere debitum, adhuc remanente dubio: quia in dubijs melior est conditio possidentis, disp. 42. num. 3.

Possidēs bona fide aliquam rem, si superioratur dubium, an sit sua vel non, facta sufficienti diligentia ad cognoscendam veritatem, poterit uti re, adhuc nō depositio dubio propter eandem rationem, disputat. 42. num. 3. & disputatione 43. num. 12.

Emens bona fide rem, & facta diligentia, an sit aliena, adhuc dubio permanente potest rem emere: quia non probata malitia, pro bonitate præsumendum est disput. 43. num. 14.

Dubitans an aliquid ore assumpserit & digluerit, poterit communicare: quia possessio stat pro libertate, disput. 42. num. 3.

Dubitans an expleuerit vigesimum primum annū, non tenetur lege ieiunij, quia possessio stat pro libertate, disput. 42. num. 3. & disput. 43. num. 6. & disput. 54. numero 5.

Sive præceptum sit negativum de non agendo aliquid, sive affirmativum de efficiendo, dubitans an præcepta pro illo tempore interueniant; facta sufficienti diligentia, potest contra præcepta operari: quia possidet libertas, disputatione 42. num. 5.

Si dubium sit in quo mense beneficium vacauerit, & facta indagatio consistere non potest, potest Episcopus illud conferre: quia de iure communi ad eū spectat promissio omnium beneficiorum suæ diocesis cessantibus reservationibus, disput. 42. num. 5.

Qui certus est accepisse mutuo pecunias, dubitat verò an satisfecerit, ad restitutionem tenetur, alias ius certum vinceret à iure dubio, disput. 42. num. 9.

Qui dubitaret an licitè accederet ad sumendā Eucharistiam, vel non, quia dubitat an cibum sumperit, peccabit accedendo; quia tunc dubitans si licitè accedat vel nō, dubium prædictum habet, disput. 42. nu. 11.

Qui certus est consuluisse furtum, vel homicidium, & dubitat, an de facto sequuta sint illa crimina, ad restitutionem tenetur: quia possidet consilium præstitū, & dubitatur de sequuto nocumento, disputat. 42. num. 14. & disputat. 43. num. 10.

Non tamen confictus erit restituere, si consilium dedit furi parato rapinam committere, aut occidori determinato occidere, quia tunc præsumitur consulē-

tē non in fluxisse in furto, aut homicidio, disp. 42. n. 14. Hoc tamen confictus debet certò constare, nam si solum dicitur, an determinatus fuisset, vel non, fur rapinam aggredi, & homicidia occisionem, nequaquā liber ab onere restituendi euaderet, ibid.

Dubitans de emissionē voti non tenetur adimplere: quia possessio stat pro libertate, disput. 43. num. 1. Bene tamen si opinatur votum emisisse, ita ut magna sit determinatio iudicij, disput. 43. num. 2.

Certus de emissionē voti Religionis, dubius tamē, an Religionem in cōmuni, vel in particulari vouerit, potest quamlibet ingredi: quia possidet libertas, disput. 44. numer. 3.

Non tenetur abstinere nuptijs qui certus est se uuisse non copulandum iri alicui scēminæ, dubitat verò an emisit votum de accessu fornicario, vel vxorario: quia in dubio voto pro libertate iudicandum est, disput. 43. numer. 4.

Dubitans de ætate legitima ad ordines, vel beneficia, tenetur non suscipere: quia possidet præceptum, disput. 43. numer. 7.

Dubitans an sit licitum quod superior iubet, tenetur obedire: quia possidet auctoritas iubendi, disput. 33. numero 37.

Dubitans an aliquod præceptum sit derogatum, tenetur non contraire: præcepto; quia possidet præceptum, disput. 43. num. 8.

Dubitante aliquo, an votum emisum sit ante annos pubertatis, pater poterit irritare: quia possidet ius irritandi, disp. 43. num. 9.

Depositarius dubitans, an sua culpa res sit amissa, non tenetur restituere; quia est in possessione suā innocentiæ, quando delictū non præsumitur, disp. 43. nu. 11.

In dubijs solum Princeps potest interpretari legem: quia illius est interpretari, cuius est condere, disput. 43. numero 8.

Dubium prædictum respicit tanquam obiectū peccatum, adeo ut materia circa quam versatur, sit committere peccatum, vel illud fugere, disput. 42. num. 1.

Dubium speculatiuum respicit tanquam proprium obiectū quācumque rem de qua nascitur dubitatio, ibi.

Dubium prædictum essentialiter includit dubiū speculatiuum, non verò è contra, disput. 42. uum. 11.

Restituere tenetur famam qui certus de læsione, dubius manet de integra satisfactione: quia ius certum non debet vinci à iure dubio, disput. 43. num. 21.

Dubitans an proximus extremè indigeat, indagare tenetur veritatem ad elargiendam eleemosynam: quia alias verificaretur de illo: *Noluit intelligere, ut bene ageret*, disput. 43. numer. 20.

Dubium & opinio habent se sicut superius & inferius, opinio dubium includit, non tamen dubium opinionem, disput. 44. num. 48.

Opinio facti verè dubium est, disputatione 43. n. 50. Tantum ius habet quis ad fugiendum nocumentū dubium atque certum: quia *in dubijs melior est conditio possidentis*: & ita possidet homo respectu nocumēti dubij, ac certi, disp. 51. nym. 9.

Duellum.

In duello bellantes siue solemnī, siue priuato, sunt excommunicati: constat Clementis VIII. Decreto, disput. 36. num. 5. & 6.

In

In duello solemnī morientibus neganda est sepultura Ecclesiastica: quia id sancit Concilium Tridentinū, disput. 36. num. 5.

In duello priuato morientibus forte iam est confuetudine non negatur sepultura Ecclesiastica, ibidem.

Ex eo quòd Concilium decernat cōmittentes duellum esse excommunicatos, non superflue addidit, esse quoque priuandos sepultura Ecclesiastica: quia ex iure solum denuntiati priuatur sepultura, disput. 36. nu. 6.

Quandò duellum non fuit euidenter notum, non potest Parochus priuare publicè sepultura defunctū in illo: quia publica pena non est infligenda nisi publicæ culpæ, disputatione 36. numero 12.

Quando Parochus esset notum duellum posse probari per sufficientes testes, tenetur remittere causam Ordinario antequam defunctum sepeliat, ut præmissa summaria informatione sententiam ferat: quia Parochus ut minister legis contra in duello decedentes debet illius obseruationem procurare, disp. 36. num. 13.

E.

Ebrius.

E brius iactans contumelias; siue blasphemias, aut falsa iuramenta tempore ebrietatis, non peccat peccato contumeliæ, nec blasphemie; quia de ratione horum peccatorum est, quòd cum rationis usu committantur, disput. 20. num. 5.

Se inebrians animo iactandi contumelias tempore ebrietatis, non peccat in causa, hoc est, quando se inebriat, peccato contumeliæ, sed peccato odij in proximum: & idem de iuramento & blasphemia: propter rationem dictam, ibidem.

Se inebrians animo iactandi contumelias tempore ebrietatis, si postea dum ebrius est, iactet, non tenetur confiteri se contumeliam dixisse, sed satis erit dicere se inebriatum fuisse animo iactandi contumelias, blasphemias; vel iuramenta falsa: quia in ebrietate dicta peccata non sunt, ibidem.

Edictum Inquisitorum.

Edictum Inquisitorum intra sex dies implendum legitur: constat ex illius tenore, disput. 11. num. 60.

Edictum Inquisitorum continet præceptum & excommunicationem latæ sententiæ: constat ex illius tenore, ibidem.

Præceptum in edicto contentum semper durat, & excommunicatio, donec non reuocantur, disput. 11. num. 60. & 61.

A die notitiæ edicti esse terminum numerandum ad denuntiandum, est maximè probabile, disp. 11. nu. 58.

Edictum Inquisitorum obligat denuntiare nulla præmissa correctione, nec consultatione: constat ex illius tenore, disput. 11. num. 56.

Non tamen impedit hoc edictum quin consultatio de delicto fiat cū viro docto, ut cognoscatur quid denuntiandum sit, vel non, adert tamen obligatio non declarandi illi viro docto personam denuntiandam, si plenè potest dici casus absque manifestatione, ibidem.

Edictum Inquisitorum non minus obligat quam lex Canonica, ibid.

Non prohibet edictum Inquisitorum præmittendā esse correctionem, absolute, dum tamen non ob id denuntiatio omittatur, nec fuga delinquentis timeatur: quia corrigere proximos iure naturali tenemur, ibid.

Eleemosyna.

Pauci quamuis diuites se accusant de transgressione eleemosynæ, & pauci confessarij id interrogant, cum ad id utriusque teneantur, disput. 6. num. 10.

Confessarius non potest cōmutare penitentiam erogandi eleemosynam, per solam applicationē ad ipsummet penitentem tanquam ad pauperem: quia nullus sibi met proprie erogat eleemosynam: nec id est sibi pœnale, disput. 14. uum. 18.

Nec votum erogandi eleemosynam potest cōmutari in applicationem ipsius vouentis ut pauperis: propter dictam rationem, disputat. 14. num. 18.

Si alicui esset commissum inter pauperes elargiri eleemosynam, potest sibi met pauperi partem aliquam applicare: quia ipse non debet esse peioris conditionis, disput. 14. num. 18.

Et sic possit executor testamenti partem sibi pauperi applicare, ibid.

Etiam si testator paupertatem executoris cognouisset, & nihil ei præstandum iussisset: quia potest ob pudorem, vel obliuionē nō legare illi eleemosynā, ibid.

Eleemosyna imperata à charitate peccata delecta, disput. 22. num. 35.

Eleemosyna disponit ad gratiam comparandam, ibid. De fide est solam eleemosynam, vel fidem homines non iustificare, ibid.

Plures sancti zelo misericordie rapti iudicauerunt esse crimen mortale non elargiri eleemosynam in communibus necessitatibus, quòd tamen contra communē Theologorum est, disput. 23. nu. 35. & disp. 31. num. 11.

Elargiens eleemosynam ob bonum proprium beatitudinis, imperatur actus à propria charitate, & actus imperatus pertinet ad eleemosynam, disp. 24. num. 11.

Non inepte pro recens baptizatis & ultimo supplicio puniendis postulatur eleemosyna pro sacrificijs Missarum: quia inter Baptismum & mortem interuenire potest aliquid peccatum veniale, & quia Missæ dici poterūt in gratiarum actionem pro beneficio exhibito baptizato, disput. 40. num. 5. & 6.

Impediens aliquem per vim; ne elargiatur eleemosynam, peccat contra virtutem eleemosynæ, & iustitiæ: quia quilibet habet ius iustitiæ, ne impediatur per vim priuatam ab actionibus licitis, disput. 42. nu. 7.

Dubitans an proximus sit in extrema necessitate, tenetur veritatem indagare, ne præceptum eleemosynæ transgrediatur, disp. 43. num. 20.

Dubitans an aliquis sit in extrema necessitate, si facta sufficienti diligentia maneat adhuc dubius, non tenetur eleemosynam erogare: quia libertas ad illam nō exhibendam est in possessione, disput. 43. num. 20.

Episcopus.

Episcopus etiam successor potest examinare regulares semel examinatos, disput. 48. num. 16.

Episcopus potest examinare iam Parochos, disput. 50. numer. 11.

Episcopus non tenetur ex iustitia elargiri eleemosynam

synam pauperibus sine disceptis, sed solum ex charitate, quia fit dominus fructuum: erit tamen in illo circumstantia notabiliter aggravans elemosynae omisio, disputat. 47. num. 9.

Episcopus ex iustitia tenetur corrigere paternè delinquentes sibi subditos, quia ad partum spirituale est eius munus principaliter institutum, secundario verò ad elemosynam corporalem elargiendam, disputat. 6. numero 9.

Episcopus non potest præcipere quòd matrimonium non contrahatur inter illos, qui Doctrinam Christianam ignorant usque dum addidicerint: quia ad solum Summum Pontificem atinet impedimeta matrimonio stabilire, disputat. 28. num. 9.

Maximum opus charitatis exerceret Episcopus, si infidelem ultimo supplicio puniendum & recè baptizatum vocaret ad Ecclesiam, ut illum confirmaret, & exemplum humilitatis præstaret, si carcerem ad hoc adiret, disputat. 40. num. 4.

Maximè deceret Episcopos ministrare aliquoties infirmis Sacramenta, id egit B. Carolus Borromeus, & Christophorus Rojas Archiepiscopus Hispalensis, disputat. 40. num. 4.

Episcopus iuste non poterit punire confessarios alibi approbatos audientes confessiones in sua dioecesi absque noua approbatione, quia supposito quòd sequentes illam opinionem probabilem non committunt culpam, digni nequaquam erunt poena, disputat. 44. num. 27.

Episcopus tenetur acceptare Episcopatum, si id necessarium sit bono communi, quamvis acceptando se exponat periculo peccandi: nam adhuc periculo illo extante liber remanet ad non peccandum, disputat. 10. numero 9.

Episcopo expediret maximè non acceptare officium in Regijs Tribunalibus: quia ratio de ouibus reddenda Deo est. Et expediens esset valdè Regibus Episcopos, vel alios alij officijs detentos nunquam occupare: quia alij sufficientes inueniuntur; quòd si non inueniuntur, potius Episcopatum vacare permittat, quam simul eo perseverate alij officijs incompatibilibus occupari, disputat. 47. num. 26.

Episcopus habet iurisdictionem ordinariam; id expressum est in iure, disputat. 48. num. 4.

Quamvis mortuo Episcopo maneat materialiter eadem dioecesis, formaliter est diuersa: quia diuersum tribunal, disputat. 48. num. 18.

Episcopi emortui mandata specialia cessant, non illa, quae feruntur per modum constitutionis & legis: quia de natura legis est esse perpetuam, nisi expressè reuocetur, ibid.

Episcopus potest licentias ad confessiones ab antecessore concessas reuocare; quia vnus Legislator potest alterius leges abrogare, nisi à superiori impediatur, ibid.

Episcopus admittens ad examen confessarios non potest licentias reuocare illorum, qui idonei reperti fuerunt (nisi causa deprauatorum morum moueat, vel alia vrgens) quia turpius eicitur hospes quam non admittitur, disputat. 48. num. 24.

Valde diuersum est, fas esse Episcopo vocare confessarios ad examen, vel posse idoneos inuentos reprobare. Hoc secundum non potest propter rationem proximè dictam, potest tamen primum, ut sciat quinam sint sufficientes, vel non, ibid.

Dolendum maximè quod aliqui Episcopi cogno-

scetes palam aliquos Parochos esse illiteratos, eis non deputant coadiutores, nec concubinarios puniunt iuxta Concilij Tridentini dispositionem, disputatione 50. num. 8. 9. & 10.

Episcopus non potest priuare Parochos beneficijs propter simplicem incontinentiam absque qualitate concubinitus. Constat Cardinalium declarationibus, disputat. 50. num. 10.

Si Episcopo positiuè constet omnes Parochos suae dioecesis sapientes esse, non opus erit illos examinare, disputat. 50. num. 13.

Non excusabuntur Episcopi non examinantes aliquando Parochos per non vsum, seu consuetudinem: quia iure naturali constringuntur Episcopi sui gregis commodo prospicere, disputat. 50. num. 14.

Quamvis possint Episcopi vocare ad examen confessarios, vel si reuocari venire, possint illorum licentias reuocare, non poterit iurisdictionem à Parochis auferre, sed solum censuris constringere, ut examinationi compareant; quia ante inuentam sufficientiam per examen, habent à iure approbationem, disputatione 50. numero 15.

Episcopus declarans esse Parochum illiteratum, non propterea reddit illum inhabilem ad omnia Sacramenta ministranda (nisi id declarat) sed tantum ad confessiones audiendas; quia ad hoc Sacramentum precipue requiritur scientia, disputat. 40. num. 16.

Episcopus & illius Vicarius constituunt vnum tribunal, & de Vicario ad Episcopum non datur appellatio. Sicut nec eiusdem ad seipsum, disputatione 50. numero 3.

Epicheia.

Non est locus epicheia in dubijs, videlicet quando solum dubitatur, an lex deficiat in particulari casu, alia propter ius dubium spoliaretur lex sua possessione obligandi, disputat. 43. num. 8.

In dubijs solum Princeps potest interpretari legem; quia nullus potest mentem Legislatoris cognoscere, ibidem.

Epicheia solum locum habet quando manifestè deficit lex, & tunc ad executionem non est opus consulere Principem, ibid.

Ab inferiori epicheia legi adhiberi non potest ex sola coniectura probabilis: quia lex possidet, ibid.

Dum asserunt aliqui Doctores in dubijs esse locum epicheia, intelligendi sunt non de dubio aequilibri, sed de formidine, quando scilicet est probabile iudicium, licet cum formidine apposta, ibid.

Epicheia est in quolibet homine capace iudicare legem non comprehendere aliquem casum, verbi gratia, quod gladius non sit reddendus furioso, vel volenti alium interficere, quamvis lege statutum sit, deposita esse reddenda dominis, ibid.

Epicheia non residet in iudice tanquam in iudice & superiore; quia ad iudicium ferendum legem non comprehendere casum manifestum (circa quam solum versatur epicheia) non est opus declaratione superioris, ibidem.

Per Epicheiam non potest inferior dispensare in lege superioris, etiam in casu grauissimae necessitatis; quia epicheia non versatur erga dispensationem casuum, qui comprehenduntur de facto sub lege, sed erga manifestos

manifestos casus, qui non comprehenduntur, ut in exemplo de furioso petente gladium, ibid.

Falsò asserunt aliqui non posse inferiorem dispensare in lege superioris in casu ad quem nunquam habuit iure ordinario iurisdictionem ut in impedimentis matrimonij: posse tamen dispensare in casu reseruato ad què antea habebat inferior iurisdictionem: falsum, inquam, est hoc. Nam reseruatio ita constituit casum extra facultatem inferioris, ac si nunquam fuisset sub illius iurisdictione. Vnde in neutro potest dispensare, disputat. 43. num. 8.

Equites.

Equites Militarium Ordinum maximè decenter accedent ad Eucharistiam sumendam ense accincti: nam ad illos incumbit ex professione Fidem armis defendere, & Sacramentum Eucharistiae est mysterium Fidei, disputat. 45. num. 4.

Et ob eandem rationem decenter suscipiunt Confirmationi Sacramentum ense accincti, & armati, disputat. 45. num. 5.

Equites sancti Ioannis sunt in rigore Religiosi: quia tria vota emittunt in manibus Praelati, disputat. 49. num. 10.

Equites Alcantarae, Calatrauae, & sancti Iacobi sunt verè Religiosi, disputat. 49. num. 11.

Equites Christi, & Auis in Lusitania, Montesa in Aragonia, & sancti Stephani in magno Ducatu Florentiae sunt verè Religiosi, disputat. 49. num. 13.

Equites quorumlibet Ordinum Militarium emittentes professionem trium votorum in manibus Praelati, sunt verè Religiosi, disputat. 49. num. 13.

Omnes Regulares Militarium Ordinum possunt confiteri sua peccata alijs Regularibus sui Ordinis non approbatis ab Episcopo, disputat. 49. num. 13.

Omnes Regulares Militarium Ordinum possunt confiteri sua peccata de licentia sui Praelati Sacerdotibus saecularibus, licet non approbatis ab Episcopo, disputat. 49. num. 13. & 8.

Error.

Ex errore communi confertur iurisdictione etiam sine titulo colorato collato à legitimo possessore; quia id magis fauorabile est Reipublicae, disputat. 44. num. 3. §. Imò Summo Pontifice.

Examen conscientiae.

Qui optima praeditus est memoria, non eget tam longum tempus ad examinandam conscientiam confumere ac qui tardiori laborat, disputat. 1. num. 8.

Ad scrutandam conscientiam solum obligat Deus, non ad inuenienda peccata infallibiliter, disputat. 1. num. 22.

Post mediocre diligentiam adhibitam in perquisitione conscientiae, nullus tenetur vterius de antea facta vita cogitare; quia ad moraliter possibile obligat solum Deus, disputat. 41. num. 18.

Excommunicatio.

Qui ab excommunicatione non fuit absolutus, potest celebrare ad vitandam infamiam; quia iura positia non obligant cum tanto rigore, disputat. 32. num. 5.

Sanchez Selecta.

Excommunicatione non ablata, absolutio Sacramentalis inualida est; quia id decernunt iura, disputat. 32. num. 11.

Ligatus excommunicatione minori non solum peccat recipiendo Sacramenta, sed etiam ministrando; quia sic decernunt iura, disputat. 32. num. 11.

Vnde receptissima differentia, videlicet quod excommunicatio maior priuat à receptione, & administratione Sacramentorum, minor verò solum à receptione, falsa est; quia contra ius, disputat. 32. num. 11.

Confessarius audiens plures reconciliações eiusdem personae in eodem interuallo temporis, solum in prima reconciliaçãoe absoluat à censura ante peccatorum absolutionem; nam postea nulla de nouo incurta est, disputat. 6. num. 21.

Morientibus ligatis excommunicatione, & non toleratis, non est concedenda sepultura Ecclesiastica, donec absoluantur quoad effectum sepeliendi illos; quia id decernunt iura, disputat. 36. num. 1.

Olim excommunicatis etiam toleratis non concedebatur sepultura Ecclesiastica; quia id decretum erat per ius antiquum, disputat. 36. num. 1.

Clericus primae tonsurae potest absolueri ab excommunicatione in articulo mortis, deficiente Sacerdote, disputat. 44. num. 7.

Imò, & absolueri potest laicus; quia id praesumitur ex pietissima Pontificis intentione, disputat. 44. num. 7.

Pueri ante annos quatuordecim, & foeminae ante duodecim nullas incurrunt censuras; quia sic decretum est in iure, disputat. 26. num. 18.

Qui excommunicatur propter aliquod opus licitum secundum opinionem probabilem, excommunicationem non incurrit; quia sine peccato incurri non potest, disputat. 48. num. 33.

Excommunicatio maior ferri non potest, nisi praecedat culpa mortalis; quia grauis poena graui culpa debet respondere, disputat. 48. num. 33.

Non restituens ex opinione probabilis, condemnatus tamen à iudice restituere sub excommunicatione, eam incurret, si non restituat; quia tunc iudex habet ius ad determinandam vnam, vel alteram partem, disputat. 48. numero 33.

In praedicto casu verificatur proprie dictum Diui Gregorij: *Excommunicatio iusta, vel iniusta timenda est*, disputat. 48. num. 33.

Quando dubium est circa factum, verbi gratia, an quis Clericum percusserit, timenda est excommunicatio; non verò quando dubium est circa ius, videlicet quando Doctores versatur opinio, an lata sit in iure excommunicatio; quia ius ex causa dubia non potest effectum determinatum producere, disputat. 48. numero 33.

Quod nec etiam in dubio facti incuratur excommunicatio, docet satis probabiliter Sanchez; quia in quocunque dubio melior est conditio possidentis, disputat. 48. num. 33.

Subditus furans extra territorium non ligatur excommunicatione sui Episcopi in furantes lata; quia sic iura decernunt, disputat. 54. num. 27.

Extrema vnctio.

Extrema vnctio causat sanitatem corporis; constat ex Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 2. disputat. 22. num. 8.

M m Extrema

Extrema vnctio abstergit peccata venialia, disputat. 27. num. 6.

Et ad id est principaliter institutum Sacramentum Vnctionis: Ex epist. 1. Iacob. *Et si in peccatis sit, dimittentur ei*, disput. 27. num. 6.

Et immediatè per se peccata venialia remittit, non immediatè, causando videlicet auxilium, quo excitetur dolor pro peccatis, disput. 27. num. 6.

Extrema vnctio tollit reliquias peccatorum; originalis, mortalis, & venialis. Siue per reliquias peccatorum intelligantur peccata post Sacramentum Pœnitentiæ commissa, siue oblita confiteri, siue intelligatur reatus poenæ temporalis, siue pronitas ad malum, & torpor, ac difficultas operandi bonum, siue intelligamus tolli debitum illud quod homo per peccatum incurerat, vt à Deo non iuaretur superabundantibus auxilijs, quod debitum per Extremam vnctionem remittitur, disput. 27. num. 7.

Extrema vnctio potest per accidens facere de attrito contritum: quia id concessum est omnibus Sacramentis, disput. 27. num. 8.

Magna cura est adhibenda, quod infirmi sacram Vnctionem suscipiant: quia illud Sacramentum maximè proficuum est, disput. 27. num. 8.

Institutum est Sacramentum Vnctionis ad confortandum animum ægrotantis contra difficultates occurrentes in articulo mortis, disput. 27. num. 9.

Æquum erat Sacramentum Vnctionis institui pro necessitatibus in morte, cum Sacramenta alia se fuerint instituta pro necessitatibus in vita, disput. 27. num. 9.

Sacramentum Vnctionis magis est necessarium puero qui nunquam communicauit, quàm adulto qui sacram Eucharistiam iam suscepit, aut in infirmitate, aut in salute, disput. 27. num. 11. & 13.

Existentibus in articulo mortis adulto qui communicauit, & puero qui non, ministranda est vnctio puero, relicto adulto ex charitate vel iustitia (si vtriusque subueniri non possit): quia tunc vnctio magis necessaria est puero quàm adulto, disput. 27. num. 12. & 16.

Quando puer sacramentum Pœnitentiæ non suscepisset, non auderem sine vnctione illum relinquere, etiam si teneamus capacem esse Pœnitentiæ, & non Eucharistiæ: quia non ministrando illi sacram Vnctionem periculo damnationis exponitur, disputatione 27. num. 15.

Omnes effectus Extremæ Vnctionis qui dispersim recensentur à DD. paucis explicuit Concil. Tridentin. sessione 14. cap. 2. Primò, peccata, si quæ sint expianda, remittit. Secundò, peccati reliquias abstergit. Tertio, ægroti animam alleviat, & confirmat. Quarto, magnam Diuinæ misericordiæ fiduciam excitat, quia infirmus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuius fert. Quintò, tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit. Sextò, sanitatem corporis interdum vbi salutis animæ expedit, confert, disput. 27. num. 16.

Probabile est non adesse obligationem ministrandi Extremam vnctionem cum periculo vitæ propriæ: quia Sacramentum hoc non est necessarium: per se ad salutem, disput. 27. num. 16.

Si tamen infirmus Sacramentum pœnitentiæ non recepisset, & aliàs iudicet probabiliter Parochus contritionem non habuisse, ob accelerationem infirmitatis (licet difficulter hoc cognosci queat) teneri tunc mi-

nistrare Extremam vnctionem cum periculo propriæ vitæ est probabile: quia in valde necessarijs tenetur pastor animam suam ponere pro ouibus suis, disputatione 27. num. 17.

Quando dubitatur de puero, an habeat vsum rationis ad peccandum, ministranda est Extrema vnctio sub conditione, sicut & Pœnitentiæ sacramentum: quia tunc absque periculo sacrilegij subuenitur infirmo, disput. 27. num. 17.

Quando Parochus cognoscit per cõfessionem puerum nunquam actualiter peccasse, non potest ministrare Extremam vnctionem, ne falsificetur forma Sacramenti, disput. 27. num. 18.

Adulto in extremis existenti, & recens baptizato, nisi post Baptismum constet aliquod peccatum commississe, nõ potest ministrari Extrema vnctio etiam sub conditione: nam si in illo casu ministrari non potest sacramentum Pœnitentiæ, nec etiam vnctionis, disput. 27. num. 18.

Extrema vnctio non fuit de factò ministrata B. Virgini, quia cum nullum peccatum habuerit actuale, (nec originale) falsificaretur forma, dicendo: *Indulgeat tibi Deus quicquid peccasti*, &c. disputatione 27. num. 19. & 20.

Effectus primarius vnctionis est remittere peccata venialia, & reliquias peccatorum, secundarius autem est augmentum gratiæ, & ob secundarium solum non potest ministrari, disput. 27. num. 20.

Forma vnctionis magis explicitè exprimit suscipiendum Sacramentum illud peccasse, quàm forma Baptismi, disput. 27. num. 20.

In aliquibus locis viget consuetudo ministrandi prius sacram Vnctionem, quàm sacram Eucharistiam, cum hæc finis sit omnium Sacramentorum, disputat. 27. num. 22.

Extrema vnctio datur infirmis, vt detineantur in hæc vita, si expediens fuerit, Eucharistia verò vt proficiantur: & ob id Viaticum appellatur, disput. 27. num. 22.

Consuetudo non ministrandi vnctionem pueris quæ nunquam sacram buccellam sumpserunt, non est seruanda, vt minus expediens, & in detrimentum puero- rum cedens, disput. 27. num. 22.

Extrema vnctio neganda est publico peccatori casu quo debeat negari Eucharistia: quia peccator publicus nullo Sacramento dignus est, disput. 34. num. 17.

Si infirmus patiatur furorem, quod vngi non patitur, vinciat, vt sic ministrari possit: quia sic vnctus cessabit periculum irreuerentiæ, disput. 38. num. 4.

Eucharistia, & Eucharistiæ sumptio à laicis.

§. I.

Eucharistia negari non potest peccatori occulto etiam in occulto petenti, ob peccatum solum notum in confessione: quia aliàs confessio redderetur odiosa, disput. 8. num. 10.

Contrarium huius docent plures, disput. 8. num. 11.

Quamuis intra genus temperantiæ in die ieiunij modicum cibi sumere leue peccatum sit, intra genus Religionis graue crimen est illo sumpto cibo Eucharistiam accipere: quia Ecclesia illud vetat vt materia gratis, disput. 11. num. 22.

Ecclesia ob finem aliquem Religiosum potest obligare, quod

quod omnes Eucharistiam sumant: quia potest obligare ad alia opera virtutis, si expediat, disput. 13. num. 2.

Si admittatur prius posse aduenire vsum rationis ad peccandum venialiter, quàm mortaliter, in illo casu aderit obligatio suscipiendi Eucharistiam: quia cap. *Omnis vtriusque sexus*, obligat omnes vsum rationis habentes illam sumere, disput. 17. num. 6.

Eucharistiam suscipere cum peccatis venialibus, habitualibus, siue etiam actualibus, nouum peccatum veniale non est, erit tamen suscipere ob inanem gloriam: quia tunc vitatur actus ex prauo fine, disput. 22. num. 9. & disput. 23. num. 20. & 21.

In Parasæue licitum est laicis fanis Eucharistiã sumere: quia id nullo iure vetatur, nec consuetudine, sed ad summum datur non vsum, disput. 22. num. 20.

Ad dispensandam Eucharistiam volenti communicare ob solam deuotionem, Hostia Missæ potest frangi, quia id nullo iure vetatur, & illam non frangere ad extremam vitam agètem communicandum, effec peccatum mortale, disput. 22. num. 21.

Ad dispensandam Eucharistiam moniali infirmæ volenti cõmunicare ob solã deuotionem, potest Sacerdos ingredi monasterium in omnibus festiuitatibus, quibus ex constitutione tenentur moniales Eucharistiam sumere: quia id nullo iure vetatur: imò non posse quotidie nulla ratione sulcitur, disput. 22. num. 22.

Quòd ex se fit laudabilis communicare, quàm abstinerere ob reuerentiam concors omnium Doctõrum sententia est: quia est actus perfectioris virtutis, disput. 22. num. 5. & 7.

Dum D. Paul. 1. Corinth. 11. ait: *Probet autem se homo, & sic de pane illo edat*, &c. intelligendū est de probatione per confessionem quando aliquis habet mortale, vt explicat Trident. sess. 13. cap. 8. disput. 22. num. 6.

Si mundus sit homo à mortali, & aliàs ob nullum prauum finem Eucharistiam sumat, aut ob susceptionem non impediatur aliquod præceptum adimplere, vt assistere infirmo extremè indigenti: sanius consilium erit quotidie communicare, quàm aliquoties abstinerere: quia exercet actum perfectioris virtutis, & gratia Sacramentalis, & auxilia obueniunt ex reali susceptione, quæ non contingunt ex abstinentia ob reuerentiã, disput. 22. num. 7.

Suscipere Eucharistiam est actus perfectissimæ Religionis, disput. 22. num. 7.

Susceptio Eucharistiæ sine mortali causat gratiam, & remissionem venialium, disput. 22. num. 8.

Ad remissionem venialium non requiritur attritiõ necessaria cum Sacramento Eucharistiæ, sed sufficit gratiæ infusio, & non complacentia peccati: quia sic maior efficacia tribuitur huic Sacramento, disput. 22. numero 8.

Sumptio Eucharistiæ confert congrua auxilia ad vincendas tentationes, sedat passiones, & sanitatem corporis causat, disput. 22. num. 8.

Experientia docet validiorem sanitatem sibi comparare frequenter communicantes quàm qui tardius, disput. 22. num. 8.

Ex sumptione Eucharistiæ plura bona obueniunt sumenti, abstiniens verò nullum aliud bonum nanciscitur præter bonum reuerentiæ, & timoris, disputatione 22. num. 8.

Accedens ad Eucharistiam quamuis amore concupiscentiæ comparandi sibi bona accedat, etiam amore Sanchez Selecta.

amicitiæ Dei accedit quærens illius gloriam: quia quicumque actus virtutis dum exercetur, fit propter gloriam Dei, nisi expressè excludatur talis finis, disput. 22. num. 8. & 49.

Maior laus tribuitur à Fidelibus Deo ob communionem Sacramentalem, quàm ob communionem spirituales, & Eucharistiæ recessum, & ideo quotidie illa frequentanda, disput. 22. num. 8.

Accedere ad Eucharistiam ob proprium commodum, videlicet gratiam, & gloriam comparandi, actus bonus est, aliàs actus spei non esset bonus, quo concupisimus videre Deum, qua tenus bonum nostrum beatificans est, disput. 22. num. 8. & disput. 24. num. 11.

Accessus ad Eucharistiam perfectior actus Religionis est quàm recessus ob reuerentiam, in intelligibile ergo erit ex illo accessu non maiorem resultare Deo gloriam, quàm ex recessu, & ideo quotidie frequentanda, disput. 22. num. 8.

Licet ad suscipiendam Eucharistiam quotidie sufficiat mundities à mortali, & quod ob rectum finem, & tempore quo aliud præceptum non implendum inflat, suscipiatur: semper tamen procuranda est maior quæ haberi possit dispositio, & id consulendum à confessarijs; supposito tamen quòd non sit adepta, non ob id deferenda communicatio, disput. 22. num. 8.

Recessus à communionem nunquam potest disponere ad saltem spiritualiter feruentius communicandum alia vice: quia magis disponit actus ad actum similem, quàm carentia actus ad actum, disput. 22. num. 11.

Concilium Trident. sess. 13. cap. 7. consilium exhibet Fidelibus, vt tanto quanto magis se disponere possint ad communionem, id præstent; nunquam tamen consulet, quod si adepta non sit illa magna dispositio, à cõmunionem recedant, disput. 22. num. 12.

Sicut apud homines prudentes nimia familiaritas contemptum non parit, sic nec Fideles dignè communicantes ob quotidianam communionem, Eucharistiam non spernunt, disput. 22. num. 13.

Peccatum mortale irreligiositatis est bis in die cõmunicare: quia id vetatur ab Ecclesia, disput. 22. num. 15.

Infantibus olim dabatur Eucharistia, & eius fructus percipiebatur, disput. 22. num. 15.

Ex Sanctis quidam timore reuerentiæ ducti quotidie noluerunt communicare, alij verò amore affecti quotidie Eucharistiam sumebant, vnde nulla ratio vrget, magis illos quàm hos esse imitandos, disputat. 22. numero 17.

Iniuriosè aliqui Doctores appellant luxuriam spirituales, desiderium quotidie communicandi: quia tale desiderium sanctissimum est, disput. 12. num. 17.

In vniuersum sanctius viuunt quotidie communicantes quàm abstinentes à cõmunionem, & ideo magis ad quotidie communicandum, quàm è contra, erunt hortandi, disput. 22. num. 17.

Accedentes ad sacram mensam quotidie sine mortali, etiam si vitam perfectiorem non agant, indecentiã non committunt: quia id nulla mediocri ratione probari poterit, disput. 22. num. 17. & disput. 23. num. 54.

Non est æquum Prædicatores quotidianam cõmunionem reprehendere, non enim reperitur mundus in statu quo refrenandus sit, sed potius quo impellendus ad illam, disput. 22. num. 18.

Non esse quotidie communicandum, nisi à maxime sanctis, aliquando censui, re inspecta magis, & cum Mm 2 viris do-

viris doctis rem perscrutans, mutandam fore sententiã inueni, disput. 22. num. 18.

Adeo vt me reum criminis iudicem, si hominem non haberem peccatum mortale, sed rectum finem in susceptione Eucharistiã, ab illa priuam, disput. 23. numero 31.

Qui zelo reuerentiã ad Eucharistiã quotidianam communionem diffuadent, id quod minus bonum est, indumentis perfectioris boni circumtegunt, disput. 22. numero 18.

Abstinere à communionem ob reuerentiam, actus virtutis est Religionis, minus tamen perfectus quam ob amore accedere, disput. 22. num. 18.

Quamuis alia bona quotidie dignè communicanti non obuenirent, ad id agendum, æquum esset moueri, vt scilicet voluntas Concilij Tridentini sess. 22. cap. 6. impletur, ad quotidianam communionem hortantis illis verbis: *Optaret sancta Synodus, &c.* quã explicatur, disput. 22. num. 19.

Magis decere Fideles communicare quotidie, quam aliquoties abstinere, comprobatur Cardinalium declaratione per quam reprehenditur quidam Episcopus non permittens quotidianam communionem, disput. 22. num. 19. & disp. 23. num. 31.

Centurioni dicenti: *Domine non sum dignus, &c.* dedit Deus in præmium illius humilis reculationis sanitatem filij, Zachæo verò cum gaudio suscipiendi Dominum salus totius domus facta est, disput. 22. num. 24.

Quamuis demus tot actus virtutis exercere abstinẽtem ab Eucharistiã quã accedentem, & ita intentos, semper tamen excedunt in qualitate actus accedentis; quia respiciunt perfectius obiectum, & vltra hoc gratia Sacramentalis, & auxilia obueniunt, disput. 22. numero 25.

Admissio disputationis gratia, quod quotidie communicans non sentiat feruorem deuotionis, multo magis sentiret minui si non quotidie communicaret: & aliunde quã ex Eucharistiã proueniet tunc frigiditas, nempe aut ex dæmone instigante, aut Deo permittente ad humiliandum hominem, aut ex indispositione corporis, disput. 22. num. 26.

Dicentes ex quotidiana sumptione Eucharistiã minui feruorem, dolo afficiunt Sacramentum, & vt noxiũ insimulant, disput. 22. num. 26.

Non est metienda maior, vel minor deuotio in susceptione Eucharistiã, ex eo quod suscipiens gaudium, & suspensionem, siue suauitatem sensibilem habeat, sed ex eo quod habeat promptitudinem animi præstandi famulatum, & obsequium Deo: quia sanctoribus pluries illa sensibilis delectatio deficit, disput. 22. numero 32.

Plures Sancti adducuntur, qui quotidianam communionem cum sola munditiã à mortali consulunt, et si etiam consulunt satius esse ad maiorem dispositionem semper conari, disput. 22. num. 27. vsque ad 51.

Ex dictis Sanctis non solum argumentum negatiũ, sed affirmatiuum resultat ad consulendam quotidianam communionem, disput. 22. num. 34. & 35.

Malè deducunt aliqui ex illo D. Pauli. *Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit, non iudicans corpus Domini*, non esse quotidie communicandum cum sola munditiã à mortali, disput. 22. num. 36.

Qui sine mortali Eucharistiã sumit, diiudicat cor-

pus Domini iuxta mentem D. Pauli, & Concilij Tridentini: quia id quod præceptum est, agit, disputat. 22. numero 39.

Si enim rarò communicantes admittunt aduersarij non committere indecentiam, quamuis cum sola munditiã à mortali Eucharistiã sumant, etiam debent admittere illam non commissuros quotidie sumentes, cū vtrique eidem dispositionibus se possent parare, disput. 22. num. 42.

Aduersarij admittentes esse melius celebrare quotidie Sacerdotes; quamuis cum sola munditiã à mortali, à fortiori debent admittere in sumptione Eucharistiã quotidiana à Fidelibus, cum multo altior dispositio ad celebrandum, quã ad communicandum requiratur; quia altius munus exercetur, disputatione 44. 45. & 46.

Ex communione Fidelium Ecclesiã conciliantur maxima bona, Repræsentatio scilicet Passionis Christi, augetur gloria accidentalium Beatorum, & saltem indirecè pro pœnis animarum existentium in Purgatorio est sumptio Eucharistiã expiatiua, quatenus mouentur communicantes opera aliqua satisfactoria pro illis offerre, disputat. 22. num. 47. & disputat. 25. num. 5. & 12.

Eucharistiã cum attritione putata contritione causat gratiam, disput. 22. num. 49.

Afferentes non quotidie esse communicandum, absque fundamento assignant octauum diem, magis quã quartum, tertium vel secundum, disputatione 22. num. 50.

Solum ob hanc rationem deseri deberet talis opinio, quamuis aliã non esset, disput. 22. num. 51.

Si homines dediti negotijs Reipubl. non possent quotidie communicare cum sola munditiã à mortali, infœlices vocari possunt, disput. 22. num. 50.

Conclusio vniuersalis nostræ sententiã est, quod quotiescumque sumendo coelestem Panem non peccatur mortaliter, nec venialiter, vitius est, & melius communicare, quã ob reuerentiam abstinere, disput. 22. num. 51.

Plures multo Doctores, & grauiores docent non expedire laicis non agentibus vitam perfectam quotidie communicare, sed tamen plus rationi euidenti deferendum est. Quod confirmat optimè S. Theresia de Iesus in libro suã vitæ, *en el camino de perfeccion*, cap. 21. dicens: *Que grandeza de Dios! que puede mas a las vezes vn hombre solo o dos que digan verdad, que muchos juntos. Torna poco a poco descubrir el camino, da les Dios animo. Si dizen que ay peligro en la oracion, procura se entienda quan buena es la oracion, sino por palabras, por obras. Si dizen que no es bueno a menudo las comuniones, entonces las frequenta mas. Anse que como aya vno o dos que sin temor figan la mejor, luego torna el Señor poco a poco a ganar lo perdido*, disput. 22. num. 18.

Plures etiam Doctores docent expedire laicis, etiã non degentibus cum perfectione, quotidie communicare, ibidem.

Et docet hanc sententiam vniuersã Religio Benedictina, (vno fortè vel alio excepto: dico fortè, nam certò affirmare non possum num aliquis excipiat.)

Euchari-

Eucharistiã sumptio à coniugatis.

§. 2.

Coniugatos die habitæ copulæ Eucharistiã suscipere quidam arbitrantur esse peccatum veniale, alij contra consilium, disp. 23. à num. 2. vsque ad 10.

Etsi consulendum sit coniugatis à copula abstinere, vt Eucharistiã suscipiant, dato tamen quòd à copula non abstinerent, non est illis consulendum, quod non communicent, sed potius è contra: quia ex communionem maxima bona nanciscuntur, disputat. 23. num. 11. 12. & 13.

Etiã si coniugati copulam habuissent causa voluptatis, non sunt dissuadendi à communionem, quã melius egissent, si à copula abstinuissent ob reuerentiam Sacramenti, disput. 23. num. 24. & 25.

Nec ex hoc datur illis occasio à copula non abstinendi: nam semper consulimus melius esse ab illa abstinere ob reuerentiam Sacramenti, disputat. 23. numero 27. & 28.

Et tanto melius agent quanto diutius abstinuerint, disput. 23. num. 29.

Habenti pollutionem nocturnam consulendum non est abstinere ab Eucharistiã suscipienda, præsertim si in causa non fuisset voluntaria: quia ex susceptione plurima obuenient bona, disput. 23. num. 29.

Imò etiã si in causa fuisset voluntaria, vel fornicationem noctu commississet aliquis, & ab ea confiteretur verò dolore sui criminis poenitendo, consultius ager communicando, quã non, cum ex communionem gratia Sacramentalis, auxilia ad præcauenda peccata, remissionem venialium, & alia nobis occulta bona comparet ille, ex abstinentia verò solum meritum reuerentiã, disput. 23. num. 30. & 26.

Inualidum est votum de non communicãdo die habitæ copulæ: quia est de minori bono, disput. 22. numero 16. & disput. 23. num. 40.

Sanum consilium est coniugatos post susceptam Eucharistiã toto illo die à copula vacare, nisi instet periculum pollutionis, aut fornicationis cum aliena, disput. 23. num. 11.

Susceptio Eucharistiã viam parat ad facilius acquirendas omnes virtutes, disput. 23. num. 16.

Sanum consilium est distractionem mentis expellere curare ad deuotiũ sacram Eucharistiã suscipiendam, at supposito, quod quis nolit curare distractionem expellere, non est sanum consilium non communicare, quia tunc gratia Sacramentalis, & alij fructibus priuaretur, & alia distractio perseveraret, & quia cum illa communicare non est peccatum, nec veniale irreligiositatis, disput. 23. num. 21.

A fortiori sequitur esse sanum consilium communicare, dum accedens ad sacram mensam curasset expellere distractionem, & non potuissent; tunc enim inuoluntaria esset distractio quæ non impedit, alias qui scrupulis vexarentur non possent communicare, disputat. 23. num. 22. & 23.

Rarò inuenitur qui volens communicare, voluntarias habeat distractiones, & id aduertere debent confessarij, supposito quod ob distractionem impedire velim communionem, disput. 23. num. 22.

Quamuis orare sine attentione peccatum veniale sit, Sanchez Selecta.

non sic communicare sine attentione, quia oratio est loquutio ad Deum, & attentionem exposcit, manducatio verò illam non exigit necessariò: quamuis curandum semper sit illam consequi, & sic consulendum à confessarijs, disput. 23. num. 32.

Afferentes peccare venialiter qui post habitam fornicationem, aut pollutionem voluntariam Eucharistiã suscipit, quantumuis verò dolore sua peccata sit confessus, planè videntur aduersari Concilio Tridentino sess. 13. cap. 7. dicenti dignè accedere qui præmissa vera confessione communicat, disput. 23. num. 30.

Vnde confessarij hos prohibere non debent à Sacramentis: quia poenitentia aufert omnem indecentiam, disput. 23. num. 31.

Non audeam absque crimine his verè poenitentibus, & absolutis, cupietibus communicare, communionem prohibere: quia sic dispositi ius habent ad Eucharistiã, disput. 23. num. 31.

Reuelatio facta est sanctæ Getrudi: quod reprehenderit Christus maximè retrahentes à communionem Fideles mundos à mortali, nec aliam dispositionem exigit, disput. 23. num. 31.

Aduersantur declarationi Cardinalium prohibentes coniugatos communicare die habitæ copulæ, disput. 23. num. 31.

In veteri lege præceptum fuit non manducãdi panes propositionis die habitæ copulæ coniugalis. At in noua lege nullum extat mandatum de non suscipiendo Eucharistiã die habitæ copulæ, disput. 23. num. 37.

Non occidit Deus Ozã, quod arcã tetigerit post habitã copulam, sed quod præceptũ de portando arcam humero Leuitarũ transgressus fuerit, boues oneri subiiciendo, quare non rectum argumentum fit de illo casu ad eum qui post habitam copulam Eucharistiã sumit: constat ex sacro textu, disput. 23. num. 39.

Non impedit refectiõem spiritalis dulcedinis, quæ consistit in quodam robore, & firmitate ad gratiam receptam non amittendam, distractio quæ de rebus bonis, aut indifferentibus causatur, vt si quis cogitaret dũ communicat de referenda concione, aut de valetudine patris, aut in campum ire, sed illa quæ peccatum veniale est, vt si quis cogitaret de dicendo mendacio, disput. 23. num. 42.

Delectatio verè sensibilis, quæ aliquando causatur ab Eucharistiã susceptione, per distractionem habitam etiam de rebus bonis impeditur, hæc autem delectatio non est infallibilis effectus Sacramenti, cum illa non semper causetur, etiam si deficiat quæcumque distractio, disput. 23. num. 43.

Refectio spiritalis dulcedinis, quæ est effectus Sacramenti Eucharistiã suspenditur per distractionem conceptam etiam de rebus bonis, alio tamen tempore dabitur, at quæ impeditur per distractionem de peccatis venialibus habitam nunquam concedetur, disput. 23. num. 43.

Valde diuersum est ob distractionem effectum dulcedinis ab Eucharistiã manantem impediri, vel quod peccatum veniale sit iudicandum huiusmodi dulcedini obicem ponere, disput. 23. num. 44.

Mirandum est, quod aliqui adeo inuisi sint quotidianæ communioni, quod non solum habentes distractiones voluntarias separari velint a quotidiana sumptione, verum etiam habentes distractiones inuoluntarias: cum enim potius genus tormenti sit illas pati,

M m 3 nullam

nullam improportionem habebunt ad communicandum, disput. 23. num. 46.

Verum non est, quod irreuerenter communicat qui absque fame Sacramenti accedit, quia cum sponte ad sacram mensam eat, desiderium adeundi habet, & illud dicitur fames, non alia anxietas, disput. 23. num. 52.

Indecentia in communione non reperitur, quando aliqua culpa non adest, disput. 23. num. 54.

Diversum valde est quod in communione aliqua actio sit indecens, vel quod vna minus sit decens quam alia, disput. 23. num. 44. & 45.

Non consequenter loquuntur Doctores facultatem facientes conjugatis die habitae copulae communicare, si reddiderint debitum, non tamen si petierint, cum siue reddendo, siue petendo copula sit habitata, & mentis distractio orta, disput. 23. num. 57.

Et minus verum est quod censent alij, etiam reddentibus non esse consulendam Eucharistiae susceptionem die redditionis, aliam infelices fuissent foeminae, quae a suis maritis quotidie reddere inducuntur, disputat. 23. numero 57.

Vnde conclusio fit, siue coniuges petierint, siue reddiderint, consultius agent communicando, quam abstinendo supposito quod a copula non se retraxerunt, quamvis melius egissent si a copula abstinuissent in ordine ad suscipiendam Eucharistiam, disput. 23. num. 58.

De quibusdam notandis a prohibentibus quotidianam communionem.

§. 3.

Ad Eucharistiae fructuosam receptionem necessariū non est actiualem adferre deuotionem, licet melius esset illam habere, disput. 24. num. 4.

Communicare etiam solum ob consuetudinem, dum alij recti fines positui non excludantur, laudabile est, & non vituperio dignum; quia habere consuetudinem, exequendi opera virtutum laudabile nimis est, disput. 24. numero 5.

Laudabilis esset communicare ob reuerentiam Sacramenti actu cognitam; quia laudabilis est habere actualem intentionem in bonis operibus, quam solum virtuosam, disput. 24. num. 5. & 9.

Si duo communicent, quorum vnus ex consuetudine, alter non, si in ceteris sint pares, laudabilis operatur qui ex consuetudine communicat; quia promptius & delectabilis, disput. 24. num. 6.

Communicans ex consuetudine, ex Religione infusa, & acquisita operatur, disput. 24. num. 7.

Quando concionatores reprehendunt communicantes ob consuetudinem, si id intelligat ac si communicent inconsiderate, recte in reprehensione procedunt, disput. 24. num. 10.

Sed credendum non est ita inconsiderate aliquos communicare; quia actus accedendi actus humanus est, disput. 24. num. 10.

Suscipiens Eucharistiam ob proprium commodum actus imperatur a propria charitate ex fine operantis; ex fine vero operis virtuti religioni est adscriptus, disput. 24. num. 11.

Disuadentes communionem quotidianam, animos Fidelium tepidos reddunt, vt nec frequentium exoptent, disput. 22. num. 18.

Credendum est omnes beatos gloriam accidentalem capere ex qualibet susceptione Eucharistiae a Fidei habita; quia voluntatem Christi insipientis hoc Sacramentum ibi vident impleri, disput. 25. num. 5.

Illam verba: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*: non solum ad Sacerdotes diriguntur, quatenus Sacramentum cōficiunt, sed etiam quatenus Eucharistiam sumunt, disput. 25. num. 5.

Quæ etiam verba respectu cuiuscumque Fidelis Eucharistiam suscipientis intelliguntur; cum in susceptione etiam Passio Christi repræsentetur, disput. 25. num. 5.

Illam verba dicta sunt a Christo Apostolis nomine totius Ecclesiae, quæ ex Sacerdotibus, & Fidelibus laicis constat, disput. 25. num. 5.

Sacramentum Eucharistiae in hoc mundo peccata relaxat, in Purgatorio poenam alleviat, in Cælo gloriae augmentat, disput. 25. num. 5.

Ex susceptione Eucharistiae Fidelium Sancti capiunt gloriam accidentalem, quia ratione æquum esset illam quotidie suscipere, etiam si aliae rationes non iuuarent, disput. 25. num. 11.

Animabus Purgatorij solatium non leue accrescit ex sumptione Eucharistiae a Fidelibus, quia repræsentari Passionem Christi tunc cōspicuntur, & quia cogitant suscipientes Eucharistiam cum feruore charitatis accensi sint pro illis oblaturos opera satisfactoria, disput. 25. num. 14.

Indigna susceptio Eucharistiae non reuelatur a Deo animabus Purgatorij, cum id potius ad tristitiam quam ad solatium vergeret, disput. 25. num. 14.

Si tamen aliquis in Purgatorio existens fuisset causa consilio, vel exēplo indignae susceptionis, forte tunc indigna susceptio reuelabitur ad maiorem afflictionem, quæ in satisfactionem deferretur, disput. 25. num. 14.

Aliquando etiam Beatis reuelabitur indigna susceptio, vt pro suscipiente orationes fundant, & misericordiam exalant, qua non sustinuit permittere in ipso quod in alio, disput. 25. num. 14.

Damnatis forte indigna susceptio, cuius ipsi fuerunt causa, reuelabitur, ad poenam accidentalem illorum, disput. 25. num. 14.

Reuelabitur forte damnatis digna susceptio, vt moerore afficiantur se non recte vsos fuisse gratia, & Dei auxilijs, disput. 25. num. 14.

Susceptio Eucharistiae a pueris.

§. 4.

Cuiuslibet puero statim ac peccare nouerit, distinguendo inter bonū, & malū, ministrari debet Eucharistia licet sexto, aut septimo anno; quia cap. *Omnis vtriusque sexus*, esse suscipiendam cum peruenerint Fideles ad vsu rationis, decernit, disput. 26. num. 4. 5. & 13.

Rarò tamen in tam infanti aetate vsus rationis aduenit, disput. 26. num. 4.

Peccant parentes puerorum secundum se loquendo, non sinentes eos communicare statim ac sciunt peccare: excusantur tamen quia sententiam plurimorum sequuntur, disput. 26. num. 10.

Maior discursus requiritur ad implendū debitè præceptum confessionis, quam communionis: quia debet cognoscere puer dolorem & propositum, & integritatem confessionis requiri ad susceptionem Sacramenti poenitentiae.

poenitentiae: ad communionis vero sufficere cognoscere sub hostia esse Christum & in gratia esse suscipiendum & ieiunè: priora difficilius cognoscuntur a puero, disput. 26. num. 4. 7. 8. & 9.

Puer in gratia suscipiens Eucharistiam, & cognoscens Christum in ea recipi, non indecentius communicat quam adultus, disput. 26. num. 4.

Quod omnis Fidelis, dum peruenit ad annum discretionis, tenetur præcepto communionis, est propositio definita in cap. *Omnis vtriusque sexus*, de poenit. & remiss. & in Concil. Trident. sess. 13. can. 9. disput. 26. nu. 5.

Vnde censentes pueros adhuc, licet annum discretionis sint consequuti, non teneri præcepto communionis, Concilio & iuri aduersari videntur, disput. 26. nu. 5.

Habentes debilem & imperfectum vsu rationis, vt sunt Aethiopes, & semifatui, secluso irreuerentiae periculo, ad suscipiendam Eucharistiam tenentur: quia de illis verificatur habere vsu rationis, disput. 26. num. 5.

In illis in quibus propter rationes est iudicandum, semper præferenda est euidentis ratio auctoritati Doctorum, & ratio ex Concilio & iure adducta conuincit habenti vsu rationis dādā esse Eucharistiam, disput. 26. n. 5.

Eucharistia ita frequenter potest ministrari pueris habentibus vsu rationis ac a iustis, cum nulla ratio oppositum conuincat, disput. 26. num. 5.

Susceptio Eucharistiae solum est medium necessariū ad salutem necessitate præcepti: quia sine reali susceptione illius plures salutem consequuntur, disput. 26. numero 12.

Distincta gratia percipitur ex sumptione calicis, ac illa quæ percipitur ex receptione hostiae, adhuc eadē dispositione durante in diuersis hominibus, quorum vnus sumat vnam speciem, alter vtramque: quia potus diuersimodè reficit ac cibis, disput. 26. num. 12.

Consuetudo quæ modò magis præualeat non ministrandi pueris Eucharistiam statim ac sciunt peccare, non est præceptiua, quæ videlicet præcipiat contrariū non fieri, sed liberatiua, quæ excusantur pueri a præcepto communionis vsque dum plenioris discretionem habeant, disput. 26. num. 13.

Nulla offensio iusta Fidelibus datur, quod pueris pollutibus vsu rationis Eucharistia ministratur, disput. 26. numero 13.

Videntes pueros communicare, & inde murmurantes, non rectè se gerunt, cum cogitare debeant examē illius susceptionis a confessorio & parentibus puerorū esse habitum, disput. 26. num. 13.

Et horum murmurantium scandalum passiuum est, disput. 26. num. 13.

Ex communiōne puerorum ad summum orietur admiratio, propter illam tamen præceptum communicandi non erit transgrediendum, disput. 26. numero 13.

Vsus rationis citius aduenit pueris nobilibus ob bonam educationem, vnde citius quam alij pueri obligatur confessione & communionem, disput. 26. nu. 14.

Zelo reuerentiae ad Eucharistiam, negando illā pueris, occasio datur illis citius in peccata prolubendi, & in plura, disput. 26. num. 14.

Ex auctoribus dicentibus non statim ac pueri norunt peccare, ministrandam esse illis Eucharistiam, fatentur dandam in articulo mortis, in quo non consequenter loquuntur, dum eadem sit irreuerentia in articulo, vel extra, vel si illa non obstante ob bonum spirituale pueri admittunt ministrandam, sic & in salute ob

idem bonum admittere debent, disput. 26. num. 15.

In ciuitate Concheni edita est Constitutio synodalis à D. Andrea Pacheco, modò Inquisitore generali, quod Eucharistia in articulo mortis ministraretur cuiusque qui capax fuerit Sacramenti Poenitentiae in quacunque aetate, disput. 26. numero 16.

Statim ac quis habet vsu rationis præcepto communionis obligatur, sed non obligatur præcepto confessionis, nisi habeat peccatum mortale, disput. 26. n. 17.

Puer non implens præcepta communionis & confessionis non ligatur ante annos pubertatis, in viris 14. in foeminis 12. poenis Canonis, scilicet priuatione sepulturae Ecclesiasticae, & ingressus Ecclesiae, aut poena excommunicationis, si in particulari dioecesi sit imposita, disputatione 26. numero 18.

Pueri adhuc duodeni non sunt capaces ad referendum gratias pro beneficio Eucharistiae suscepto, & adhuc aduersarij admittunt illis ministrandam esse Eucharistiam, disput. 26. num. 20.

Examen vsus rationis ad cōmunionem potius pertinet ad parentes, si perspicui ingenij sint, vel ad tutores puerorum, quam ad confessarios, cum conuerterentur diutius pueri cum parentibus, disput. 26. num. 22.

Quoties parentes inquirant capaces esse pueros Eucharistiae, confessorius verò reclamationem, standum est iudicio confessorij cum huic dispensatio sacramenti sit commissae. E contra verò, si parentes incapaces esse asserant & confessorius oppositum, parentum dictis erit standum, sit alius perspicui ingenij sunt, non verò si rudis; quia plura requiruntur ad porrigendam Eucharistiam quam ad negandam, disput. 26. num. 22.

Secundum se loquendo peccant Parochi non ministrantes sacramentum pueris habentibus vsu rationis ad peccandum, quamuis nunquam susceperint Eucharistiam, disputatione 27. numero 6.

Per accidens ratione ignorantiae, aut consuetudinis, si alicubi sit, excusantur, disputatione 27. numero 6. Eucharistiae gratia solum metaphoricè dicitur nutritiua, quatenus causatur media mādicatione specierū, ad modum quo cibus corporalis media manducatione nutrit, disputatione 27. numero 23.

Specialis affectus Eucharistiae est conferre auxilia congrua, gratiam vsque ad finem conseruantia, disput. 17. numero 11.

Eucharistia confert vberissima auxilia ad vincendas tentationes in hora mortis, disput. 27. nu. 11. & 13.

Eucharistia auxilia quæ confert ad vincendas tentationes, non causat quando actu suscipitur, sed dum occasio tentationis offertur, quamuis multò ante sit suscepta Eucharistia, disput. 27. numero 13.

Qui ab hinc vno anno communicauit, si mortaliter non peccauit post communionem, forte vincet tentationem oblatam in fine anni virtute auxilij praestiti ex illa communiōne, disput. 27. num. 13.

Auxilia quæ causantur ab Eucharistia, vt in plurimū sunt motiones intellectus & voluntatis rectae, & remotio malarum occasionum, disput. 27. num. 13.

In opinione dicentium restitui omnes gratiam sacramentalem resurgenti ab iniquitate, dicendum est restitui quoque auxilia, quæ communioni antè factae debita erant, nisi tempore communionis fuerunt concessa, disputatione 27. num. 13.

Potētor erit ad vincēda peccata ratione auxiliorū Eucharistiae, qui post decem communionem reuixit, quam

quàm qui nunquam est lapsus, & semel aut bis Eucharistiam susceperat: quod intelligi nisi ante lapsum in peccatum essent præstita auxilia, quæ debita erant communionibus, disp. 27. num. 13.

Eucharistia prohibita a Confessarijs ob peccata venialia penitentium emendanda, & mortificationem inducendam.

§. 5.

Non est expediens confessarios priuare Eucharistia penitentes alijs bene dispositos, sine inducendi emendationem venialium seu imperfectionum; auferendo enim Eucharistiam, remouent medicinam ab infirmitate, cum ad præseruationem venialium sit etiã Eucharistia instituta, disp. 28. num. 5. & 7.

Prudens confessarius à luteo homine, vt Eucharistiam suscipiat, non exquirat diuinam, aut angelicam puritatem, sed satis est, vt de præteritis habeat accusationem, & de præsentibus non habeat delectationem, de futuro verò iustam voluntatem, à peccato cessandi habeat, disp. 28. numero 5.

Quos confessarius iudicat dignos absolutione, potest incitare ad communionem, quamuis facillè recidant: quia digni sunt tunc suscipiendæ Eucharistia, disp. 28. numero 5.

Qui dignus est absolutione, dignus quoque est communionem, nisi vomitus, aut dilaceratio Sacramenti, aut alia indecentia timeatur, disp. 28. num. 5. 10. & 12.

Quamuis sciant Theologi plures effectus provenire ex sumptione digna Eucharistia, alij plures illi ignoti sunt, & fortè innumerabiles. Quòd enim fulgur hominem non trucidantur dilaniet, fortè euenit quia communicauit. Quòd vxoratus pudicam habeat vxorem, filios virtuti addictos, quosdam Religiosos, Respublicos alios, forte contingit quia communicauit. Quòd fructus hæreditas ista pingues reddat, cum & aliorum tenues colligantur, forte euenit quia dominus hæreditatis digne communicauit, disp. 28. numero 6.

Confessarius ignorans tantis vtilitatibus defraudari penitentem ob non susceptionem Eucharistia, addiscat, cum ad id tenetur, ne ignorantia damnet, disp. 28. numero 6.

Eucharistia à peccatis mortalibus præseruat, & à venialibus liberat, hoc est, illa remittit: constat ex Concilio Tridentino sess. 13. cap. 7. disp. 28. num. 7.

Nulla aptior medicina applicari potest ad præseruandum à peccatis venialibus, quàm Eucharistia suscepio: propter eandem rationem, disp. 28. num. 7.

Sicut mele ageret Parochus qui nollet matrimonio parochiani sui assistere vsque dum emendationem peccatorum esset assequutus, sic & qui prohiberet Eucharistia sumptionem vsque dum venialia essent emendata: per illud namque medium ius nõ habet confessarius emendationem procurare, disp. 28. num. 9.

Confessarius designans certos dies quibus sui penitentes communicent, interdicens in alijs, aduertatur Concilio Tridentino & Cardinalium declarationi, disp. 28. num. 10.

Penitens non habens conscientiam peccati mortalis, non tenetur obedire ex præcepto confessario præcipienti, ne communicet ob finem acquirendi emendationem venialium vel imperfectionum: iurisdicção nõ

que confessarij non se extendit ad negandam Eucharistiam puro à mortali, disp. 28. num. 11.

Imò si se inueniat penitens sine conscientia criminis mortalis, & adhuc sine vitandi peccata venialia cõsulat confessarius cessationem communionis, fatius, aget penitens si communicet, quàm si à susceptionem Eucharistia ablineat: quia medicina præseruans à venialibus est digna suscepio Eucharistia, disp. 29. nu. 4.

Per medium iniuriosum non est fas confessario bona penitentis comparare, & iniuria fit puro à mortali Eucharistiam denegando, disp. 28. num. 12.

Ratione mortificationis penitentis non potest confessarius subtrahere ei sacram Eucharistiam: quia ius non habet ad mortificandum, & multò minus per medium iniuriosum, disp. 28. num. 16. & disp. 30. nu. 5. & 11. & disp. 51. num. 1.

Nec etiam ratione cauendi mortalia in futurum potest negare Eucharistiam confessarijs, si de præsentibus purum à mortali inueniat: quia tunc habet ius penitens ad susceptionem, disp. 28. num. 17.

Doctores contra hanc doctrinam reclamantes interrogo, num ipsi ad celebrandum ita subdantur confessario, quòd imperanti cessationem celebrationis statim pareant, quantumcunquè id iubeat sine emendandi venialia siue imperfectiones, disp. 28. num. 19.

Si Sacerdotes vt quotidie celebrent licentiam à confessario non exquirunt, quare laici vt quotidie communent ad illam petendam erunt cogendi? disp. 28. numero 19.

Expedientiùs ergo se geret confessarius, si media reprehensione emendationem peccatorum venialium penitens intendat, quam denegando Eucharistiam, disp. 28. num. 10.

Cum peccata venialia vitare non possimus, nisi sanctis cogitationibus à Deo præueniamur, & suis auxilijs adiuuemur, credi non potest potentiora auxilia fore emanatura à dolore denegatæ communionis, vel à timore perpendæ, quàm à susceptione reali Sacramenti ad illa peccata venialia vitanda, disp. 28. num. 10.

Penitens purus à mortali sequens consilium confessarij vetantis communionem sine præcauendi peccata venialia, vel imperfectiones, licitè agit, & meretur, melius tamen egisset, si communicasset contra tale consilium, aliorum Doctorum opinionem sequens non esse sequendum in illo euentu dicentium: quia ex communiõne plura nanciscetur bona, quàm ex abstinentia, disp. 29. num. 4.

Non expedit Prælati Religionum priuare susceptione Eucharistia suos subditos causa illos mortificandi, nec id expedit confessarijs erga suos penitentes, quia de se minus bonum mortificatio adducit subdito, vel penitenti, quàm suscepio Eucharistia, disp. 30. numero 5.

Suscipiens Eucharistiam dum ex præcepto est prohibita, sacrilegium, seu irreligiositatem committit: quia delinquit contra rem sacram, disp. 30. num. 5.

Sine ope Sacramenti Eucharistia non potest homo diutius vitam spiritualem conseruare, moraliter loquendo, disputatione 30. numero 5.

Ex susceptione digna Eucharistia omnes virtutes infusæ comparantur, disputatione 30. numero 5.

Quòd non expedit confessarijs priuare mortificationis causa suos penitentes Eucharistia, confirmat quædam reuelatio facta S. Gertrudi, disp. 30. num. 6.

Quòd

Quòd nõ expedit Prælati Religiosos priuare Eucharistia aliquoties causa illos mortificandi, confirmat exemplum S. Luithgardæ, quòd punita fuerit quædam Abbacissa ex eo, disputat. 30. num. 6.

Error est asserere eisdem percipi fructus ex communionem spiritali, atque reali, disp. 30. num. 8.

Piè credo propter desiderium suscipiendi Eucharistiam concedere Deum aliqua specialia, quæ non daret propter alia opera bona, disp. 30. num. 8.

Posita obedientia Religioso abstinendi ab Eucharistia, causa illum mortificandi melius aget non communicando: quia melius est obedire, quàm sacrificare, quòd obedientia cadit sub præcepto, disp. 30. num. 8.

Subditi Religiosi, qui sæpè communicant, obedientiores sunt suis Prælati, & ideo ad probationem obedientia non expedit illos Eucharistia priuare, sed potius ad sumptionem hortari, disp. 30. num. 8.

Non vltus Eucharistia maxime indurat cor hominis, disp. 30. num. 8.

Ob id Concilium Iberense noluit quemdam Sacerdotem, qui enorme patrarat delictum, à celebratione per nimum tempus priuare, disp. 30. num. 8.

Dato quòd Prælati mortificationis causa censeant expedire priuare Religiosos Eucharistia, id non agant sæpè: quia ex abstinentia ab Eucharistia priuantur homines plurimis & maximis vtilitatibus, disp. 30. nu. 12.

Quamuis per accidens contingat ob negationem Eucharistia curare magis penitentem cauere peccata venialia, non ob id expedit illam denegare: quia quæ per accidens eueniunt, possunt etiam non euenire, & alijs ius habet penitens vt dum mundus sit à mortali, sibi non negetur Eucharistia, disp. 28. num. 12.

Confessarius potest incitare ad communionem penitentem absolutum, etsi facillè recidat, quia pro tunc dignus est Eucharistia, disputat. 19. num. 4.

Si aliquis ignoraret totum summi Christum in parte Hostia consecratæ, rectè ageret Sacerdos ministrando Hostia partem, vt huiusmodi tolleretur ignorantia, disp. 31. num. 2.

Secundum se loquendo minus rectè se gerunt confessarij siue finitij Parochi siue non, nolentes admittere ad sacramentum Penitentia penitentes nõ auctos accedere ad sacram Eucharistiam absque præuia confessione: nam per Sacramentum illud confessionis sacramentalem gratiam reciperet penitens, qua iam defraudatur dum non admittitur, disp. 31. num. 8.

Possunt tamen his confessarij excusari bona fide & zelo, disp. 31. num. 8.

Si tamen confessario ferè euidenter constaret ex repetita confessione eorundem peccatorum nullam capi displicentiam à penitente, non admittere tenetur ad confessionem, non tamen si id suspicetur leuibus indicijs, disp. 31. num. 8.

Deficiente copia confessarij, si alijs vrgeat necessitas celebrandi, aut communicandi, potest Sacerdos celebrare, & laicus communicare sine præuia confessione, quantumuis sint conscij peccati mortalis, dum tamen existiment se contritionem habere, disp. 32. numero 4.

Causa necessitatis erit ad celebrandum, vel communicandum, si ex non celebratione, vel communionem fama Sacerdotis, vel laici esset amittenda, vel minuenda nimis. Aut si Fidelis quis in articulo mortis existens communicaturus esset, (nulla existente Hostia conse-

crata) posset ad infirmum communicandum celebrare. Aut ne totum populum sine Missa relinqueret Parochus. Aut vt perficeret sacrificium ab alio inceptum, disp. 32. num. 4.

Quamuis iniustissime esset denegata absolutio penitenti, & defuit copia alterius confessarij, non poterit penitens communicare, nisi grauem infamiam notam incurreret ob non communionem, nec sufficet quod incurrat leuem, disp. 32. num. 4.

Non est sufficiens causa ad communicandum absque præuia confessione, expectare alium confessarium, cui deuotius Fidelis confiteatur: quia ob rem leuem præceptum præmittendi confessionem ante communionem transgrediendum non est, disputat. 34. num. 4.

Si penitens quatuor peccata mortalia haberet, & ob vnum solum timeret certò non fore absoluendum, ob alia verò tria tale non metueret, tenebitur confiteri illa tria ad communicandum, casu quo inisset necessitas communicandi ad vitandam infamiam grauem, & poterit tacere quartum: quia tunc facit confessionem formaliter integram, disp. 32. num. 7.

Penitens non inueniens alium confessarium quam omnino surdum, tenetur confiteri per nutus & signa ante sumptionem Eucharistia: quia confessio præmittenda est modo possibili & sine graui iactura, disp. 32. numero 8.

Non tamen tenetur confiteri per interpretem, quia præceptum illud positum diuinum præmittendi confessionem ante communionem non obligat cum iactura famæ respectu interpretis, disp. 32. num. 9.

Vrgente necessitate communionis habens casum reseruat ad summum tenebitur confiteri peccata non reseruata confessario non habenti potestatem ad reseruatum: quia respectu reseruati se habet, ac si non haberet copiam confessarij, disp. 32. num. 10.

Imò in hoc casu probabilius censo non teneri confiteri non reseruata, cum tunc confessarius absolueret nequeat ad reseruatis, & absolutio dimidari non possit, disp. 32. num. 10.

Fidelis qui communicauit vrgente necessitate absque præuia confessione, non tenetur confiteri quamprimum possit; nam tale præceptum solum est impositum Sacerdotibus, disp. 32. num. 12.

Imò Sacerdotibus non esse impositum, sed solum dari consilium censent aliqui, quibus non assentior, disp. 32. num. 12.

Sacerdos celebrans ex malitia cum conscientia peccati mortalis, non tenetur quamprimum fieri possit confiteri: quia in hoc casu non loquitur Concil. Trid. disp. 32. num. 12.

Nec quando ex obliuio end esset confiteri aliquod mortale, disp. 32. num. 12.

Bene tamen si in Parasceue celebret, aut Missam alterius post consecrationem perficiat: talis enim Sacerdos tunc verè celebrat vt minister Ecclesie, disp. 32. num. 13.

Tenebitur statim confiteri Sacerdos celebrans non præmissa confessione ob inopiam confessarij, quamuis cum solis peccatis mortalibus interioribus celebrasset: quia Ecclesia potest modificare præceptum diuinum, disputatione 32. num. 14.

Finita Missa tenebitur confiteri, si sibi adfit confessarius, & aliquid graue non obfistat: quia Concilium dicit, quòd confiteatur quamprimum, disp. 32. nu. 14. Celebrans

Celebrans absque præmissa confessione, si ante cōsecrationem recordetur criminis mortalis non tenetur quamprimum confiteri, quamvis consultius aget confitendo statim: quia tunc non celebravit cum conscientia peccati mortalis ob inopiam confessarij, sed ex obliuione, disp. 32. num. 15.

Communiones quæ ex constitutione præfinitæ sūt fieri, potest Prælati imperare; quæ præfinitæ non sunt, probabile est non posse iubere: quia ad id quod est supra regulam non potest obligare, disput. 33. num. 10.

Non susceptio Eucharistiæ iniungi non potest sub pœnitentia, cum cessatio operis virtutis nullius sit entitatis, nec pœnalitatis materialis requisitæ ad Sacramentum, & consequenter nec meriti, nec satisfactoris, disp. 33. n. 15.

Velle Eucharistiæ carere de se non est actus bonus, sed per accidens ratione timoris, & reuerentiæ, qualiter se habuit a Gius Centurionis dicentis: *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum*, &c. disp. 33. num. 15.

Confessarius iniungens sub pœnitentia non summptionem Eucharistiæ, aduersatur Concilio Tridentino & Cardinalium declarationi, disp. 33. num. 21.

Sumptio Eucharistiæ absolute potest imponi sub pœnitentia: quia virtutis Religionis est actus, disp. 33. num. 6.

Non tamen tenetur illam acceptare pœnitens, quia grauari non potest acceptare opus quod adimplendū sit in statu gratiæ, & status pœnitentis non est aliquid materiale, & sensibile, & consequenter non potest rationem pœnitentiæ intrare, disp. 33. n. 8.

Varij textus explicantur, in quibus decernebatur delinquentes priuandos fore per aliquod tempus cōmunionem in pœnam sui delicti, & resoluitur ex dictis decretis non posse sumi argumentum, quod possit cōfessarius imponere sub pœnitentia cessationem summptionis Eucharistiæ, disp. 33. num. 22. & 23.

Quando in summptione Eucharistiæ, nec mortalis vel venialis intercedit culpa, non tantum ex suo genere, sed etiam suscipiunt, melior erit summptio quam abstinentia, disp. 33. n. 36.

Eucharistiæ ministranda publicis peccatoribus vel non, praxis seruanda.

§. 6.

Nisi exhibitis signis publicæ pœnitentiæ non est ministranda in publico Eucharistiæ publico peccatori: quia mortuus in peccato indignus est hoc Sacramento, disp. 34. n. 1.

Cōfessio Sacramentalis facta videtibus pluribus sufficiens signum publicæ pœnitentiæ est, vt ministraretur publicè peccatori publico Eucharistiæ: quia per confessionem præsumitur mutatum fuisse corde prauo in bonum, disp. 34. n. 2.

Facta sic confessione non est necessarium expectare per aliquot dies quibus constat de emendatione vt administraretur publicè Eucharistiæ publico peccatori: quia statim ac quis publicæ pœnitentiæ signum ostendit, redditur dignus Eucharistiæ, disp. 34. n. 3.

Publico concubinario accedenti publicè ad cōfessionem licet non absolute negandum non est Eucharistiæ,

quia quod absolute fuerit impensæ, vel non, manet sub secreto, disp. 34. num. 4. & 5.

Nec est neganda peccatori habenti consuetudinè peccandi publicam, accedenti tamen ad confessionem publicè, disp. 34. n. 6. & 7.

Peccatori publico in extremis petenti Eucharistiæ, etiam coram vno teste, ministranda est: quia coram pluribus peteret, si adessent, & facit tunc quod in se est, disp. 34. n. 8.

Peccatori publico secreto pœnitenti & petenti etiam secreto Eucharistiæ, tenetur ministrans porrigere, dummodo præsumatur non fore venturam in aliorum notitiam summptionem, ne oriatur scandalum: quia secreto pœnitens ius habet ad secreto suscipiendum Sacramentum, disp. 34. num. 8.

Concubinæ in lupanari decumbenti, & non valenti ostendere signa pœnitentiæ Eucharistiæ ministranda non est: quia manet quoad homines in peccato publico, disp. 34. num. 9.

Peccatoribus ex accidenti publicis (vt si in platea homo hominem occidisset) ministranda est Eucharistiæ, quamuis non ostenderint signa pœnitentiæ publicæ, quia talis magis dicitur publicè peccans quam publicus peccator, & præsumitur esse habitualiter bonus, disp. 34. n. 10. & 11.

Quamuis consistet aliquem per tres annos & vltra inimicum suum quæsiuisse ad occidendum, & tandè occiderit publicè, poterit huic ministrari Eucharistiæ nullis exhibitis signis pœnitentiæ publicæ, cum iam consistet peccatum non continuari, disp. 34. num. 11.

Concubinario publico non est neganda Eucharistiæ publicè petita, licet publicè ad confessionem non accesserit, si tempore cōmunionis consistet de morte concubinæ: propter eandem rationem, disputat. 34. num. 12.

Et idem est dicendum, si è domo sit expulsa concubina spontè & non metu penarum iudicis: propter eandem rationem, disp. 34. n. 12.

Publico vsurario poterit ministrari Eucharistiæ semel & iterum, dum accedat publicè ad confessionem, licet nondum restituerit: quia ex modica mora non præsumitur restitutionis non præsumitur velle perseuerare in peccato, disp. 34. num. 13.

Nō quicumque declaratur peccator à iudice indignus est Eucharistiæ, nisi ex consuetudine esset peccator, disp. 34. num. 14.

Publicus peccator, vt illi debeat negari Eucharistiæ, talis debet esse, quod illius peccatum nulla tergiversatione possit celari: quia ad denegandum tantum bonum maxima euidencia mali requiritur, disput. 38. numero 7.

Et ideo per euidenciam facti constare debet peccatum, & non solum ex infamia publica, disp. 38. num. 7.

Certus numerus personarum, quibus euidencia facti debeat esse nota, definitur nequit, disp. 38. num. 7.

Quando dubitatur, an de peccato habeatur euidencia, semper est iudicandum in fauorem peccatoris: quia in dubijs fauendum est reo, disp. 38. n. 7.

Rarò iam contingit negari debere Eucharistiæ publico peccatori, licet publica opera virtutis non exerceat: quia præsumitur non accessurum ad cōmunionem, nisi præmissa confessione, disp. 34. n. 15.

Quando Doctores afferunt negandam fore publico peccatori Eucharistiæ in publico, nisi exhibitis publicæ

publicæ pœnitentiæ signis, intelligendi sunt quod sufficere ostendere palà signa pœnitentiæ negatiuè, id est nō continuationis peccati, & nō positiuè orando scilicet, vel alijs pijs operibus insudando: quia cessatio à malo signum est mutationis voluntatis, disp. 34. nu. 15.

Si peccator publicus minetur mortem, nisi ei porrigatur Eucharistiæ, poterit ministrari, (nisi in contemptum petatur.) Nam iura positiua non obligant cum dispendio vitæ, disputatione 34. numero 16.

Et poterit ministrari ob bonū honoris, siue ob vitandam grauem iacturam rei temporalis, tam propriæ, quam parentis, fratris, vel maximè amici: quia horum bona velut propria reputantur, disp. 34. num. 16.

Casu quo ministrari debeat Eucharistiæ publico peccatori, ministranda est sacra Vnctio, & quando Eucharistiæ negatur, debet etiam negari sacramentum Vnctiois: quia par in vtroque procedit ratio, disp. 34. numero 17.

Ministrans hostiam nō consecratam loco consecratæ ad vitandum sacrilegium suscipientis, immane sacrilegium committit, quia exponit adorandam creaturam pro Creatore, disp. 35. numero 3.

Non erit licitum fingere hostiam in cōmunicantes immitti, si nulla urgente causa communicaret peccator, possit tamen illud simulari, si ex non facta cōmunionem damnū graue esset cōmunicanti pullulandum: quia simulatio sine causa mendacium est, disp. 35. num. 9.

Peccatori publico cui denegata fuit Eucharistiæ, debet etiam denegari Ecclesiastica sepultura: quia præsumit Ecclesiæ impœnitentem vitam finiuisse, disput. 36. numero 3.

Si verò post denegationem Eucharistiæ, signa pœnitentiæ, etiam coram vno teste, ostenderit, concedi debet sepultura Ecclesiastica, cum iam cesset præsumptio impœnitentiæ, disput. 36. numero 4.

Ministrari non debet Eucharistiæ peccatori occulto etiam in publico petenti, si id possit fieri sine infamia peccatoris, vt si fingat Sacerdos hostiam deficere, vel immorari non posse in dispensanda cōmunionem, vel alia via: quia indigno ministrandum non est Sacramentum, nisi ob vitandam infamiam suscipientis, disput. 37. numero 1.

Nō tenetur minister cōsumere omnes hostias, alios absque cōmunionem relinquendo, ne indigno administraret Eucharistiæ. Nam quoties quis nō ex passione, aut ignorantia peccat, sed malitia, non tenetur alius ab opere consilij cessare ob vitandum illius peccatum, disput. 37. numero 4.

Secundum se loquendo non est opus maioris perfectionis alios non communicare ob vitandum sacrilegium peccatoris volētis cum illis Eucharistiæ sumere, quia perfectius non est defraudare seipsum bono spiritali, vt alius damnū spirituale vitet, quod si velit euadere, potest, disp. 37. num. 8.

Per accidens poterit euenire quod sit perfectius nō communicare aliquos ob vitandum sacrilegium peccatoris volētis cum illis communicare, si probabiliter crederent comunicaturi, peccatum amisso pudore ex vna cōmunionem sacrilega illum pluries id criminis commissurum, disp. 37. num. 9.

Eucharistiæ ministrandæ Energumenis, hoc est dæmoniis, seu obsessis à demone, insanis & vulneratis praxis.

§. 7.

Insanis siue fatuis à natiuitate minimè licet Eucharistiæ ministrare: quia id constat ex vsu Ecclesiæ, disput. 38. num. 1.

Nec etiam est ministranda energumenis, quando timetur irreuerentia, quamuis in extremis existētibus, disput. 38. num. 2. & 3.

Deficiente periculo irreuerentiæ ministranda est Eucharistiæ energumenis, siue sint obsessi ob propria peccata, siue ob aliam causam: quia obsessio non causat indispositionem in anima, disp. 38. num. 5. & 7.

Energumenis quotidie poterit ministrari Eucharistiæ sicut cuilibet alij Fidei, dummodo periculum irreuerentiæ cesset, expuitionis scilicet, vel dilacerationis: propter eandem rationem, disput. 38. num. 5.

Si Parochus nolit ministrare Eucharistiæ energumeno in extremis existēti celsate periculo irreuerentiæ peccabit mortaliter: quia ius proximi lædit, disp. 38. n. 6.

Et ministrari debet etiam si energumenus blasphemet, quia blasphemæ illæ peccata non sunt, vt pote ab homine rationis non vteute prolata, disp. 38. num. 8.

Quidam Parochus ministrandam attulit Eucharistiæ energumene, vidensque Fidem profiteri noluisse, recessit & absque cōmunionem eam reliquit, in quo malè se gessit, disputatione 38. num. 8.

Insanis habētibus lucida intervalla, si tunc ostendat aliqualem deuotionem, ministranda est Eucharistiæ ex vsu Ecclesiæ id sic agentis, disput. 38. num. 1.

Quod intelligendum est, dummodo nullum periculum irreuerentiæ timeatur, vomitus videlicet, vel dilacerationis, disputatione 38. numero 1. & 2.

Quando vomitum nequam adueniret infirmo nisi sumpto cibo, & tamen non oriatur quando modicū cibi sumeretur, ministranda erit Eucharistiæ, quia tunc cessat periculum irreuerentiæ, disp. 38. num. 2.

Imò etsi modicum cibi non retineat, non statim credendum est ei cōsumendam Eucharistiæ: præsertim si Hostia adeo exiguæ quantitatis esset, quod iudicio medicorum crederetur non motura stomachum: tunc poterit ministrari Eucharistiæ, disp. 38. num. 2.

Ad capiendam huius experientia, porrigatur prius, hostia non consecrata, qua eiecta minime consecrata offeratur, disputatione 38. numero 2.

Si vomitus vel secessus ex sola egritudine ne proveniat & non ex sumpto cibo, & cessauerit per quatuor horas, iudicet medicus, nū ministrari possit Eucharistiæ, disput. 38. num. 2.

Quod si absit medicus, quia oppidum exiguum est, alia ex causa, non timerem ministrare Eucharistiæ, cum tunc prudenter iudicetur vomitum in melius abire, saltem per tempus quo possit iudicari, nec intra aliā horam rediturum vomitum, sic censuere medici quos in hac Curia Matritensi consului, disput. 38. numer. 2.

Si furoris periculum timeatur tam circa non sancta, quæ circa sancta: ita vt omnia indiscriminatim dilaceret infirmus, vinciat infirmus, & Eucharistiæ ministraretur, habita prius experientia quod omnia comestibilia deglutit infirmus, disp. 38. num. 3. & 4.

Si verò circa sancta mitis sit æger, porrigatur prius hostia non consecrata ad captandam experientiam, num expulso fiat ob furorem, & quidem si non sequatur, ministrari poterit Eucharistia, disput. 38. numer. 3. Contingit furentem circa omnia, minime furorem pati circa comestibilia, imò tunc leniri oblato scilicet cibo, tunc poterit ministrari Eucharistiam, disput. 38. numero 3.

Vt ministretur Eucharistia vulneratis in rixa, non est opus quod deportentur in aliquam domum, sed in calle poterit ministrari, sine solemnitatibus illis quæ in Manuali designantur, disputat. 36. num. 10. & 11.

Eucharistia.

§. 8.

Consultius est ministrare Eucharistiam adulto illico ac baptizatus est, quam expectare per aliquot dies, constat ex vñu Ecclesiæ id sic agentis cum Cachecumenis in sabbatho Sancto & Pentecostes, disp. 39. numero 3. & 4.

Adultus baptizatus in sabbatho Sancto, tenetur in Paschate Eucharistiam sumere sicut alij Fideles: quia nulla ratione deobligabitur, disp. 39. num. 7.

Communiter Iudices differunt Baptismum vsque ad pedem patibuli infidelibus ultimo supplicio puniendis, rectius tamen ageret, si pridie ad supplicium permitterent illos baptizari, & Eucharistiam ministrari, & opus maximæ charitatis esset curare quòd Sacramentum confirmationis reciperent, disputatione 40. numero 3. & 4.

Non est necessarium vt damnato ad mortem ministretur Eucharistia intercurrere spatium viginti quatuor horarum, sufficet duarum, vt digerantur species, disput. 40. num. 4.

Nec contrarium huius statuitur per legem Regni Castellæ lib. 1. tit. 2. nouæ. Recopilat. disp. 40. num. 4.

Etiamsi vulneratus esset statim moriendus, quo ei esset ministrata Eucharistia, debet ministrari, ex cap. Is qui, 26. q. 6. id expressè decernente, disput. 40. nu. 4.

Quamuis damnatus ad mortem pridie ad illam communicasse, consilium sanum esset ipso die mortis iterum Eucharistiam sumere, Hæc attendat Iudices per Christi sanguinem, disput. 40. num. 4.

Recipiens Eucharistiam contra conscientiam non peccat, imò melius agit tunc communicando adhuc illa non deposita per principia intrinseca, hoc est per rationes: quia nullus tenetur operari iuxta sententiam scrupulosam, disput. 41. num. 7.

Deponi tamen debet per principia extrinseca, hoc est quòd iudicet scrupulosus sibi licere illud, vel aliud agere, eo quòd sic censent Doctores, & prudentes confessorij, quamuis per rationes quas habet scrupulosus iudicet esse peccatum, disput. 41. num. 7.

Diuersum valde est habere assensum dubium, an aliquid cibi, vel potus sit sumptum ante communionem, vel habere assensum opinatum, disput. 42. num. 1.

Si diuersæ sint opiniones, seu (vt proprius loquar) dicta hominum, videlicet quòd plerique afferant horam duodecimam noctis sonuisse, opinantibus siue dicentibus alijs quòd non sonuerit, horum accedens opinioni siue dicto & comedens, vel bibens, crastino communicare potest: quia in opinione facti siue dubio melior

est conditio possidentis, disput. 42. nu. 9. & disput. 33. num. 30. §. Præterea.

Etiamsi dubitans, an aliquid cibi, vel potus sit sumptum post dimidiam noctem, poterit communicare: quia possessio stat pro libertate volentis Eucharistiam sumere, disput. 42. num. 9.

Assumens aquam ad oris abluionem, & dubitans an aliquam guttam diglutierit, poterit Eucharistiam sumere; quia in dubijs melior est conditio possidentis: & tunc possessio stat pro libertate volentis communicare, disputatione 42. numero 3.

Qui dubitaret an licitè accederet ad sumendam Eucharistiam, vel non, quia dubitat an cibum acceperit, peccabit accedendo: quia tunc dubitans, si licitè accedat vel non, dubitat practicè de accessu, disput. 42. numero 11.

Et in prædicto casu nõ dicitur quòd tutior pars sit eligenda, videlicet non sumendo Eucharistiam, quia opposita pars sit etiam tuta, & ista tutior, sed idem est dicere, quòd in dubijs eligenda sit pars tutior, atque dicere, quòd eligenda sit pars tuta & secunda, disput. 42. numero 11.

Cum sit licitum communicare, quamuis dubium interueniat, an aliquid cibi sit assumptum, non erit consilium propter tale dubium ab Eucharistia suscipienda tunc abstinere: quia dum licite sumi potest Eucharistia semper est melius consilium eam accipere quam abstinere, disput. 42. numero 11.

Præceptum solum datur, quod quis certo sciens se nõ esse ieiunum, non accedat ad Eucharistiam, non vero quòd dubitans de ieiunio non accedat, disput. 42. nu. 12.

Vbi sunt diuersa horologia, & aliorum sonuit hora duodecima noctis, aliorum vero non, potest qui tunc comedit crastino communicare: quia non est maior ratio præstandi fidem vni horologio quam alteri, disput. 48. numero 18.

Si solum esset vnum horologiũ, & duodecima hora noctis sonare incipiat, cessandum est in prima pulsatione à cibo, vel potu, vt crastino Eucharistia possit suscipi: quia in primo pulsu finit hora, disput. 42. n. 19.

Qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsus horæ duodecimæ noctis, tenetur incontinenti de ore eijcere buccellam, vt crastino possit communicare: propter eandem rationem, disput. 42. numer. 20.

Postquam ergo buccellam eiecerit, non tenetur esse nimis anxius ad abluendum os: quia ad moralem diligentiam solum obligat Deus, disput. 42. num. 20.

Sumens sacrum in tanta quantitate, quod probabiliter iudicetur nõ consumptam iri ante mediam noctem, non poterit die sequenti Eucharistia sumi, disput. 42. numero 21.

Casu, & ex improniso traiiciens aliquam guttam aquæ in stomachum dum abluitur, non potest crastino communicare: quia non est naturaliter ieiunus, disput. 42. num. 21.

Accipiens Eucharistiam & consulto detinens illam in ore, ne tam cito species corrumpantur, & traiiciens aquam lotionis in stomachum ante Eucharistiam, male agit: quia vere non communicat ieiunus, disput. 42. numero 22.

Error refertur cuiusdam Doctores consulentis posse frustulum panis benedicti sumi ante communionem, disput. 42. num. 22.

Parum papyri, aut alterius rei comestibilis transglutians

tiens potest communicare: non verò si auellanam cum cortice acciperet: quia primum non est materia comestibilis, bene tamen secundum, disput. 42. num. 23.

Accedentibus ad sumendam Eucharistiam opus nõ est ensen deponere, nec ense accinctos communicare indecentia debet iudicari: quia id nullo iure prohibetur, nec consuetudo in hac re generat legem, disput. 45. num. 6.

Equites Militarium Ordinum maximè decenter accedunt ad suscipiendam Eucharistiam ense armati, quia ad illos ex professione incumbit armis fidem defendere, disput. 45. num. 4.

Licet Eucharistia digna sumptio profit contra omnium tætionũ genera, maximè contra tentationes luxuriæ: quia de hoc Sacramento præcipuè dicitur Zachar. 9. quod germinat virgines, disp. 23. num. 30.

F.

Fama.

Vide verb. Restituere, à num. 15.

Famam proximi auferre non est intrinsecè malum, sed indifferens: quia alias iudex non possit publice peccata punire, disput. 3. num. 9. disp. 8. num. 9.

Ille detrahit, qui ad hoc alicui obloquitur eo absente, vt eius famam denigret, disput. 3. num. 9.

Fama seruanda est tã viuus quam defunctis: quia fama defunctorum etiam Republicæ necessaria est ob bonum viuientium exemplum, disp. 4. num. 6.

Feminae plures denigrantes famam proximi inscio ipso, solent personam iniuria affectam adire, & ab eo veniam petere, quod tamen minime agendum est. Et factum cuiusdam confessorij reprehenditur, qui hoc fieri pœnitentem consuluit, disput. 5. num. 9. & 10.

Fama denominatio quædam extrinseca est ex bona opinione, & honore ab alijs præstando pendens, disput. 5. num. 9.

Fama sufficienter ex se redditur iniuria affecto, quãdo coram audientibus infamiam detractio reuocatur, disput. 5. num. 9.

Feminae plures ob solum iudicium conceptum de proximi culpa veniam ab illo exposcunt, quod ridiculum est, disput. 5. num. 9.

Loquens finitè de proximo in eius præsentia, veniam ab illo per se poscere tenetur, vel aliam æquiualementem satisfactionem præstare, disput. 5. num. 9.

Non opus est explicare in confessione quale fuerit iudicium, dicendo, iudicauit proximum esse furem, vel fornicarium, nec contra quam personam, fuerit Ecclesiastica, vel secularis: quia ad substantiam peccati nihil conducit, disput. 5. num. 11.

Femina vi oppressa ad copulã nõ tenetur vociferare, si consensu nõ timeat, & fama eius esset amittenda: quia tunc oino inuolutaria est fornicatio, disput. 10. n. 17.

Fama per commissionem potest tolli narrando defectum proximi, & per omissionem tacendo, videlicet quando opus esset respondere in defensionem detracti, disput. 5. num. 10.

Pluris æstimat aliquando quis in corde alicuius non infamari, quã si res in magna quantitate esset ab illo furto sublata, disp. 35. num. 12.

Sanchez Selecta.

Famam restituere tenetur qui certus de læsione, dubitat de integra satisfactione: quia ius certum vincere debet ius dubium, disput. 43. num. 21.

Per nullum tempus licet differre restitutionem famæ, extante opportunitate restituendi, nisi oppositum rationabiliter præsumatur de voluntate domini, disput. 43. num. 22.

Restituere non tenetur famam qui tantundem læsus est ab eo quem iniuriauit: quia compensatione sit solutio, disput. 43. num. 23.

In casibus, in quibus est mortale remittere famam, erit etiam mortale nõ curare de famæ restitutione per media conuenientia, & ordinaria, disput. 46. num. 6.

Nobis necessaria est vita, & conscientia, alijs fama nostra, disput. 46. num. 8.

Qui negligit famam alijs necessariam, animas aliorum occidit malo exemplo, disp. 46. num. 8.

Qui confidens conscientia suæ negligit famam, crudelis est, disput. 46. num. 8.

Curã boni nominis habere iubemur, vel saltem exhortamur, Ecclesiast. 41. disput. 46. num. 9.

Fama præferenda est omni temporali commodo, disput. 46. num. 9.

Homo est dominus suæ famæ alijs alligata, disput. 46. num. 9.

Sine causa disperdere famam alijs non alligatam, est peccatũ veniale prodigalitatũ: sicut & prodigere alia bona sine causa, disp. 46. num. 9.

Quando scandalum esset exoriundum ex taciturnitate excusandi delicta falsò alicui imposita, extat obligatio excusandi illa, disp. 46. num. 6. 7. 8. & 9.

Quando scãdalum esset oriundum ex taciturnitate, & non excusatione commissi re vera criminis occulti, aderit obligatio excusandi, non loquimur quando iuridicè aliquis interrogatur, disput. 46. num. 10.

Se infamare non est intrinsecè malum, sed bono fine potest honestari: mortificationis videlicet, vel humilitatis, dum scandalum alijs non exoriatur, disputat. 46. num. 11.

Quando se excusans à delictis sibi falsò impositis tantum intendit sui honoris, & famæ defensionem, perfectius erit tacere, quã se defendere: quia maius bonum est mortificatio quã honoris defensio, disput. 46. num. 13.

Appetere vilem æstimationem medijs peccatis, vel speciem peccatorum habentibus est prohibitum, quia per media illicita bonus finis comparandus non est, disput. 46. num. 14.

Appetere abiectum nomen ob finem humiliationis per media alias licita, vt induendo se vilibus vestibus, dignitates sibi oblatas non acceptando (nisi eas acceptare bono communi esset maximè vtile) est licitum, & hoc solum consulit Christus Lucæ 14. instituens nos primos accubitus, hoc est honorum splendores non appetere, disput. 46. num. 14.

Valdè diuersum est nouos honores non appetere, vel à iam adeptis medijs veris culpis, vel exultimatis cadere, disput. 46. num. 14.

Aliquem permittere suã opinionem maculari medijs peccatis à diffamante solum excogitatis, à patiente vero minime datis, nullum peccatum est, disp. 46. num. 15.

Ob vitãdã grauiã tormẽta fas est cuiunque fallum sibi imponere, etiam cum iuramento, quamuis ob id sit morte plectendus: quia vita non est digna tãto dolore,

N n & menda-

& mendacium excusatur æquiuocatione in mente re-
tenta, disput. 46. num. 16. & 17.

Non consequenter loquuntur Doctores excusantes
à mortali imponentem sibi falsum delictum metu gra-
uium tormentorum, & non à veniali, par namque in
troque procedit ratio, disput. 46. num. 16.

Ob vitanda leuia tormenta non licet falsum sibi im-
ponere, ob quod reus esset morte afficiendus, quia qui-
libet constringitur vitam suam conseruare cum aliquo
dolore, disput. 46. num. 18.

Secundum se loquendo illicitè ageret, qui in cubicu-
lum suum includeret fœminas impudicas, vt illa infam-
ia effugeret Episcopatus dignitatem: quia nullo bo-
no sine fas est occasionem alijs scandali adiuui offerre,
disput. 46. num. 20.

Licitum fuit quibusdam Sanctis scriptis sua peccata
nobis propalare, quia cum constet illos sanctè egisse
extremum vite, potius ad poenitentiae exemplum quam
perditionis ducimur ex cognitione suorum peccato-
rum, disput. 46. num. 22.

Maximè cauendum est confessario facultatem exhi-
bere poenitenti conclamandi sua peccata publicè sine
humilitatis, & confusionis, aut excitandi in se maximū
dolorem. Nam timeri potest satis probabiliter scanda-
lum, disput. 46. numero 22.

Maximè cauendum est Prælati Religionum facultatem
exhibere subditis manifestandi suos naturæ defe-
ctus, quod videlicet sint ex infima profapia, aut ex illegi-
timo matrimonio, &c. quia, forte aliquando necessariū
erit hos defectus in occulto manere, disput. 46. num. 23.

Curandum est famam procurare circa obseruationē
consiliorum, præsertim regularibus, disput. 46. num. 29.

Principium illud naturale: *Quod tibi fieri non vis, al-
teri ne feceris*: & *Quam famam noles à te auferri, non
debet ab alio auferri*: non est intelligendum absolute,
sed quod id quod sibi non vult aliquis merito, & ratio-
nabiliter, nec etiam id euenire proximo suo conetur: at
è contra, quando aliquis iniuste conqueritur de damno
sibi illato, cū illud iuste patiatur, illud inferre iuste pro-
ximo poterit, disput. 43. num. 27.

Fœmina.

Fœminæ etiam ignobili licet non ostendere verē-
da Chirurgo cum periculo vitæ ratione pudoris, disput.
3. num. 7.

Fœmina cogitans se peccare, nisi in die festiuo Mis-
sam audiat, & existimans etiam se delinquere, si mari-
tum ægrotantem deserat, non peccabit quodlibet illo-
rum eligendo, cum impossibile sit vtrumque præcep-
tum simul adimpleri, & Deus ad impossibile nõ obli-
get, disput. 41. num. 27.

Festum.

Qui dubitat an aliquis dies sit festiuus, tenetur veri-
tatem indagare: quia alias periculo voluntario frangē-
di præceptum se exponeret, & de illo verificaretur il-
lud Psalm. 35. *Nolui intelligere, vt bene ageres*, disput.
43. num. 20.

Qui in fraudem festi ad aliud oppidū tendit, vbi non
seruatur, non peccat: quia tunc potius reperitur fuga
præcepti quam violatio, disput. 54. num. 14. & 20.

Fœmina non tenetur non audire Missam in die fe-

stiuo ob scandalum aliorum illam lasciuè concupiscen-
tium: quia ob scandalum passiuum opera præcepti o-
mittenda non sunt, disput. 37. num. 2. & disput. 54. num. 26.

Egredientes ab oppido vbi festum seruatur, perue-
nientes ad locum vbi non seruatur, non erunt astri-
cti Missam audire: quia non tenetur quis seruare festum,
nisi permaneat in loco festi, disput. 54. num. 29.

Fidelis.

Olim Fideles assistentes Euangelio Missæ arma assu-
mebant in signum defendendæ Fidei, disput. 45. num. 3.

Fides.

Fides, & scientia repugnant de eodem obiecto: quia
sunt omnino contraria, disput. 26. num. 7.

Licet Deum esse sit per se notum lumine Fidei, est
tamen definitum in symbolo propter rudes, disputat.
26. num. 7.

Quamuis sit lumine naturæ notum simplicem forni-
cationem esse peccatum, definitum iam est de Fide, di-
sput. 26. num. 7.

Fides est habitus illuminatiuus residens in intellectu,
disput. 7. num. 1.

Non est opus instruere in rebus Fidei adultum, qui
in articulo mortis baptizatur, & propositionem my-
steriorum non valet percipere: quia ad impossibile nõ
obligat Deus, disput. 44. num. 41.

Finis.

Aliquando finis delectabilis, & honestus conuertuntur,
disput. 23. num. 25.

Vt operetur quis virtuosè, satis est quod agat pro-
pter finem honestum operis, vel operantis, disput. 23. n. 25.

Forum interius, & exterius.

Forum exterius dum poenas infligit delinquentibus,
non eo fine inducit, vt delinquentes ex illarum toleran-
tia Deo satisfaciant, sed vt debita reddatur satisfactio
Reipublicæ solum, vel illi & personæ iniuria affectæ,
disput. 33. num. 23.

Forum exterius aliquando punit, obligando delin-
quentes actiones positivas exequi, vt quod restituat, vel
poenam positiuam iniungit, vt flagella. Aliquando pu-
nit per priuationem actionis, vt quod Sacerdos nõ ce-
lebrat, & Fidelis non communicet cum alijs Fidelibus,
disput. 33. num. 23.

Forum interius, & exterius idem debent iudicare,
nisi fundetur forum exterius in falsa præsumptione, di-
sput. 42. num. 4. & disput. 48. num. 55.

Fori interni iudex ex intentione directa debet iniun-
gere poenam, vt ex illius tolerantia Deo satisfiat, & po-
na debita remittatur, disput. 33. num. 23.

Si homines id agerent quod in conscientia constri-
cti sunt efficere, non esset opus foro exteriori nec tri-
bunalibus: quia forum exterius non est constitutum ad
nouas obligationes hominibus inducendas, sed ad co-
gendum implere ea, quæ secundum conscientiam eis
erat debitum efficere, disput. 48. num. 54.

Per accidens, & per errorem discordat aliquando
forum exterius ab interiori: quia videlicet non satis
probetur

probetur obligationem, verbi gratia, restituendi inter-
uenire in foro interiori, & tunc sanè iudex ad restitu-
tionis impletionem non premit, ne discordet à foro in-
teriori, disput. 48. num. 55.

Præscriptioni rigorosæ lex non solum tribuit ius in
foro exteriori, sed etiam in interiori: quia id iura decer-
nunt, disput. 48. num. 56. & 59.

Præscriptionis improprie lex solum denegat actio-
nem repetendi in foro exteriori, in nihilo attingens
animæ forum: quia id verbis legis constat, disputatione
48. num. 59.

Quando per legem aliquam est decretum, quod vi-
delicet iudex non cogat soluere illud quod in animæ
foro debitum est, tunc forum exterius non iuuabit fo-
rum internum, nec propterea ab illo discordabit; vt
qui amisit aliquid in ludo ad creditum, tenetur in con-
scientia restituere, in poenam tamen delicti forum ex-
terius non vult cogere ad solutionem, disputatione
48. num. 60.

E contra etiam poterit iudex cogere ad restitutio-
nem agendam, quamuis in foro conscientie nulla resti-
tuendi obligatio intercedat. Sicut qui ludo alearum ali-
quid est lucratus, in conscientia potest illud retinere, &
tamen si repetatur coram iudice cogetur illud redde-
re: quia id legibus sancitum est, disput. 48. num. 61.

Ante latam sententiam à iudice ad plura agenda, nõ
tenetur aliquis, ad que post latam est obstrictus in vtro-
que foro: quia obligatio intercedit in foro conscientie
sustinendi sententiam iustam, disput. 48. num. 64. & 65.

Quamuis lex purè poenalis ad solam poenam subeu-
dam obliget, & non ad incurrendam culpam, tamen ex
suppositione quod infligatur à iudice, aderit obligatio
in foro conscientie eam poenam acceptandi: quia alias
daretur per se bellum iustum ex vtraque parte, disput.
48. num. 65.

Fructus.

Possessor bonæ Fidei non tenetur restituere fructus
mixtos (quos industriales Sanchez appellat) ex dispo-
sitione iuris ciuili, etiam dum ex illis redditur ditior:
quia alias magnum dubium semper suboriretur quæ-
nam pars hæreditatis, & quænam industriae esset resti-
tuenda, & inhumanum esset industriam totaliter deper-
di, disput. 43. num. 19.

Quamuis expectato iure naturæ, partim fundo, &
partim industriae essent applicandi, ibid.

Denominatio fructuum à prævalenti sumitur, tali-
ter quod appellantur industriales, si magis industria
quàm natura operatur, è contra verò naturales, si plus
natura, quàm industria, disput. 43. num. 19.

Fructus rerum vsu consumptibilium vt nummi, vi-
num, merè industriales appellantur: quia res illæ merè
passiuè se gerunt in ordine ad lucrum, totumque ab in-
dustria actiuè procedit, disput. 43. num. 19.

Fructus tritici in rigore mixti sunt, quia segetes pro-
ducit: quia tamen ibi magis intercedit industria, ab alijs
nuncupantur industriales, disput. 43. num. 19.

Possessor bonæ fidei, qui consumpsit fructus natura-
les, si ex illius lucri augmentum est consequutus, non
grauatur restituere illos, quia tunc non constringitur
ratione iniustæ acceptionis, nec rei acceptæ in se, nec
in suo effectu, disput. 43. num. 19.

Sanchez Selecta.

Furiosus.

Si infirmus furescat circa omnia etiam comestibilia
ea expuendo, ministranda non est Eucharistia: si circa
comestibilia non furescit, imò lenis redditur sumpto ci-
bo, poterit ministrari, disput. 38. num. 3.

Si solum timeatur periculum dilacerationis, poterit
ligari furiosus, & ministrari Eucharistia: nam sic ligatus
cessat periculum dilaniandi, disput. 38. num. 4.

Furiosus non consentiens vngi Extrema vnctione,
ligetur vt possit ministrari, disput. 38. num. 4.

G.

Garcia.

Nicolaus Garcia insignis supra modum ob editum
tractatum de beneficijs, in materia de dubio, lo-
quens, impugnatur, disput. 42. num. 5.

Et in materia de epicheia, & de dispensatione, disput.
43. num. 8. §. *Vnde non placet.*

Gloria Beatorum.

Gloria essentialis, in eo quod Beatus videat Deum
consistit, disput. 25. num. 1.

Maior gloria essentialis consistit in eo quod perfe-
ctius, vel intensius, siue quod plures creaturas videat
Beatus in Deo, disput. 25. num. 1.

Gloria accidentalis consistit in eo quod Beatus ha-
beat cognitionem, & gaudium de aliquo obiecto crea-
to, seu successu absque eo quod intensius Deus inspi-
ciatur, disput. 25. num. 1.

Gloria essentialis integra datur Beatis statim in in-
gressu beatitudinis, disput. 25. num. 1.

Gloria essentialis mensuratur æternitate participa-
ta, disput. 25. num. 1.

Beati omnia illa vident in Deo, quæ ad illorum sta-
tum pertinent: quia oportebat Beatorum desiderium
expleri, disput. 25. num. 2.

Non tamen videt illa ex vi visionis beatæ, se l parti-
cularis reuelationis: quia alias non esset maior ratio
quare vna quàm alia videretur, disput. 25. num. 3. & 7.

De Fide est Sanctos habere gloriam accidentalem,
disput. 25. num. 4.

Credendum est omnes Beatos habere gloriam acci-
dentalem ex sumpta Eucharistia à Fidelibus, disputat.
25. num. 5. & 11.

Gloria accidentalis communicatur Beatis quando ef-
fentialis, cum id sit possibile, & proprium sit amici be-
neficia impendere statim ac potest, disput. 25. num. 9.

Et saltem de anima Christi hoc certissimum arbi-
tror, disput. 25. num. 9.

Quod vulgi opinionem tunc habent Sancti gloriam
accidentalem, quando successus in tempore eueniunt,
disputat. 25. num. 9.

Nos orare possumus pro Beatis, vt illorū gloria ac-
cidentalis augeatur, disput. 25. num. 12.

Gloria accidentalis secundum quod importat per-
fectionem aliquam realem non aduenit Deo de nouo,
solum enim capax est extrinsecæ denominationis glo-
riæ, & honoris, quæ non ponit mutationem in ipso, sed

In alijs à quibus glorificatur, vel honoratur, disputatio-
ne 25. num. 13.

Probabile est, quod quoties aliquis Beatus habet
gloriam accidentalem, eadem indirectè fruatur alij
Beati, quatenus de lætitia sui fratris condelectantur,
disput. 25. num. 15.

Vel etiam directè gloriam accidentalem habent,
quatenus omnibus reuelatur euentus de quo gloria ca-
pitur, disput. 25. num. 15.

Gula.

Gula non est comedere, vel bibere absque fame seu
necessitate, dum saluti ex aduertentia non proueniat
nocumentum, disput. 2. num. 14.

Gula contrariatur temperantiæ, & propriæ charita-
ti, quatenus nocet saluti, disput. 2. num. 14.

Gula committitur quinque modis, videlicet prope-
rè comedendo, lautè, nimis, ardentè, & studiosè, disp.
2. num. 14.

Properè edit quis quando tempore ieiunij ante ho-
ram comedendi fit comestio.

Ardentè, quando ex modo comedendi læditur
modestia.

Lautè, quando perquisitione ciborum læditur mo-
destia, quærens tanta sollicitudine, & cura, quod in illis
sollicitatem esse sitam ostendatur.

Studiosè, quærens cibos nimis accuratè præparatos.
Nimis, quando ex nimio cibo, & potu damnum ad-
uenit saluti, disput. 1. num. 14. in fine.

Prægnantes comedentes parum salis, carbonis, cine-
ris, terræ Bucari, &c. ob appetitum prolis, Hispanè por-
antojo, non peccant, disp. 2. num. 15.

H.

Henriquer.

Henriquer insignis Religionis Societatis Iesu fi-
lius laudatur, disp. 47. num. 21.

Horæ canonicæ.

Horas Canonicas Matutinas non tenetur cæcus re-
citare, licèt memoria retineat Psalms, si tamen non
retineat lectiones, quia pars substantialis Horæ Matu-
tinæ sunt lectiones, disput. 15. num. 2.

Qui possit Psalms feriales Horæ Matutinæ recita-
re, & non lectioem, ad nihil tenetur: ob rationem di-
ctam, disput. 15. num. 2.

Et non tenetur socium quærere qui adiuuet, quia
præceptum recitandi ad id non obligat, sed solum per-
mittit socium posse haberi, disput. 15. num. 2.

Si cæco offerat se aliquis in socium ad recitandū, nõ
tenetur illum admittere, quia cum socio recitare priui-
legium est quo non vti potest liberè, disp. 15. num. 2.

Infirmus etsi valeat conuersare cum amicis se inui-
sentibus, non ob id Officium Diuinū recitandū erit cõ-
stringendus; quia cõuersari potius animi diuersionem,
vt proprium obiectum respicit, quàm attentionem, è
contra Officium Diuinum recitare, disput. 15. num. 2.

Et erit peius sine attentione recitare tunc, quàm pe-
nitus à precibus cessare; quia de natura orationis est at-

entionem sibi sociam semper habere, eò quod orãtes
Deum alloquantur, disput. 15. num. 2.

Si eger recreationis causa, & diuertendi animi cupi-
ditate ductus Psalms, vel cætera legere velit sine attē-
tione, præceptum Officij Diuini recitandi minimè im-
plebit, ob id tamen nõ deterius se geret, quàm si à pre-
cum lectione abstineret, disp. 15. num. 2.

Quod si mortificationis desiderio decernat tunc illa
non legere, cupiens potius angustia crucem pati, quàm
solatio ex lectione exortitò refici, melius ager à lectio-
ne abstinendo, quàm illi se tradendo, disput. 15. num. 2.

Schola sticus in oppositione beneficij aut cathedræ
non potens legere, si Horas Canonicas recitet, non te-
netur recitare: quia illud præceptum non obligat cum
tanto rigore, disput. 54. num. 17.

Hæreticus. Vide, Infidelis.

Hæretici denuntiandi sunt Inquisitoribus, quamuis
sint iã correcti: quia licèt ex vi iuris naturæ cesset obli-
gatio, oritur tamen ex vi iuris positiuū impositi ab In-
quisitoribus, disput. 11. num. 51. & 56.

Hæretici iam correcti non sunt denuntiandi ex præ-
cepto naturali, sed positiuo Inquisitorum, disput. 11.
num. 51. & 56.

Si omittatur hæreticorum denuntiatio præter tran-
sgressionem præcepti, incurritur excommunicatio lata
in edicto Inquisitorum, à qua absolui nõ potest non de-
nuntians vsque dum denuntiatio sit facta: quia dum quis
non parat Ecclesiæ, absolui non debet, disputation. 11.
num. 59. & 61.

Hæretici excusantur ab hæresi donec Fides sit illis
sufficiens proposita, disp. 19. num. 3.

Tunc sufficienter proponitur Fides quando ipsius
mysteria confutatione hereticorum errorum sufficien-
ter confirmantur vitæ sanctitate, & bonis rationibus,
quæ ipsi sufficientes esse possint ad credendum, disp.
19. num. 3.

Non cuiilibet proponenti mysteria Fidei tenetur
credere hæreticus: quia qui citò credit, leuis est corde,
disput. 19. num. 3.

Paruuli hæreticorum qui ab initio inani fide fuerūt
instructi, ab hæresi excusantur, donec illis sit sufficien-
ter proposita Fides: quia vsque ad illud tempus habet
ignorantiam inuincibilem, disput. 19. num. 4.

Filij hæreticorum nati ante parentum criamen non
afficiuntur pœnis statutis in hæreticorum filios: quia il-
le qui habet esse ante parentis peccatum, eo inficitur,
disput. 44. num. 54.

Horologium.

Quãdo horologia diuersa sunt, ad pulsationem pri-
mi poterit comedi in die ieiunij: quia non est maior
ratio quare fides præstanda sit vni quàm alteri, disput.
53. num. 3.

Comedentes post horam duodecimam noctis ab
vno horologio designatam, crastino poterit Euchari-
stiam sumere, si aliud horologium sonuisse cõstet est
expleto: propter adductam rationem, disput. 35. num.
3. & disput. 42. num. 18.

Hyperbole.

Hyperbole.

Hyperbolica loquutionis tam in diuinis, quàm hu-
manis plura adducuntur exempla, disp. 5. num. 1.

I.

Ieiunium. Vide, Carnes.

Non ieiunans in die Quadragesimæ in quo occur-
rit vigilia Sancti, non peccat duplex peccatum: quia
illa duo præcepta dantur in ordine ad obserua-
tionem eiusdem virtutis eodem modo consonantiæ ad
rationem seruandæ, disput. 11. num. 17.

Non ieiunus sumens Eucharistiã mortaliter peccat,
quamuis modicum cibi, vel potus sumptum esset: quia
sic iubet Ecclesia, disput. 11. num. 22. & disput. 55. num. 1.

Ecclesia potest obligare quod omnes volentes ieiun-
nare, ieiunium obseruet ob finem aliquem religiosum:
quia potest præcipere ob bonum publici licitas actio-
nes fieri, disput. 13. num. 2.

Non potens ieiunare in pane, & aqua quando id ex
voto, vel penitentia esset iniunãum, non tenetur modo
confucto ieiunare: quia promissio fuit de ieiunio in
pane, & aqua, disput. 15. num. 3.

Tenebitur tamè, si possit ieiunare modico vino, vel
cibo sumpto: quia illa parua quantitas nõ dissoluit na-
turam ieiunij panis, & aquæ, disp. 15. num. 3.

Diues vt possit ieiunare non tenetur ab operibus
seruilibus vacare, nec seruus alium dominum quærere,
qui opera seruilia non imperet: quia ad id nõ constri-
git præceptum ieiunij, disput. 15. num. 9. & disput. 54.
numero 14.

Non minus meretur, qui promptè, & delectabiliter
ieiunat, quàm qui ægrè: quia ille præparatum habet
animum ieiunandi, quamuis molestè perferret, disput.
24. num. 8.

Plura bona eueniunt ob ieiunium: contra vitia nos
faciunt fortiores, concupiscentias vincunt, tentationes
repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, & om-
nes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius vir-
tutis enutriunt, disp. 24. num. 8.

Masticans buccellam carnis, si dies sequens sit ieiun-
nij, non tenetur eiicere illam, quia præceptum illud se-
moto contemptu non obligat cum tanto rigore, disp.
42. numero 20.

Ieiunium Ecclesiasticum est abstinentia à cibo iux-
ta Ecclesiæ ritum, disput. 51. num. 2.

Ieiunium naturale est abstinentia à quocūque gene-
re rei quæ per os sumitur, siue per modum cibi, vel po-
tus, siue per modum medicinæ, disp. 51. num. 1.

A tempore Apostolorum obseruatum est, ieiunium
naturale requiri ad sumendam Eucharistiã, disput.
51. num. 1.

Etiã sumpta minima gutta aquæ frangitur ieiuniū
naturale necessarium ad Eucharistiæ sumptionem, nisi
per modum salinæ diglutiatur: quia id statuit Ecclesia,
disput. 51. num. 1.

Dormiens per totam diem, qua præcipitur ieiuniū,
verè implet præceptum, quia sufficit quod abstinentia à
cibo sit non inuoluntaria, & coacta, disp. 51. num. 2.

Potus etiam vini siue sumatur ante prandium, siue
Sanchez Selecta.

post, ieiunium non soluit: etiam si sumatur manè ad fa-
mem extinguentem: quia non vetat id Ecclesia, disp.
51. num. 2.

Frangitur ieiunium lacte sumpto: quia id per modū
cibi communiter sumi solet, disput. 51. num. 2.

Quod sumitur per modum medicinæ licet nutriat,
non soluit ieiunium: quia id non vetat Ecclesia, disput.
51. num. 2.

Qui egritudine laborant, vel afficiendos iri metuūt,
præseruationis iure aliquid per modum medicinæ sum-
mere fas erit absque ieiunij fractione: quia ius positiuū
non est supra ius naturæ, disp. 51. num. 2.

Qui differre prandium coguntur, sumere possunt ali-
quid absque fractione ieiunij: propter dictam rationem,
disput. 51. num. 2.

Sumens potum in die ieiunij potest aliquid cibi ac-
cipere ne noceat: quia ius naturæ per positiuum non
potest derogari, disput. 51. num. 3.

Quod nefas erit si potus sumatur absque aliqua cau-
sa: quia tunc sine causa sumeretur cibus, disp. 51. nu. 3.

De essentia ieiunij est abstinentia à carnibus: vnde
illas comedens præseruationis causa in die ieiunij cœ-
nare potest, disput. 51. num. 4. & 5.

Dubitās an aliquis dies sit ieiunij, tenetur veritatem
indagare: quia alias voluntariè periculo frangendi præ-
ceptum se exponeret, disput. 43. num. 20.

Vnica refectio est de substantia ieiunij: quia sic de-
cernunt iura, disput. 52. num. 1.

Comedens inaduertenter etiam carnes pluries in
die ieiunij, tenetur ieiunium seruare: quia ieiunium
non infringitur, nisi per actum voluntarium, disputat.
52. num. 2.

Nec inde à collatiuncula noctu sumi solita abstinere
tenebitur, nisi nimis proximè ad horam refectioem no-
cturnæ esset sumptus cibus, & in tanta quantitate, quã-
ta pro collatiuncula esset alias recipiendus: quia quod
absque peccato factum est, auferre non debet ius colla-
tiunculæ, disp. 52. num. 3.

Idem procedit si ientaculum sumptum esset manè,
illud non impedit comestioem meridianam, disputat.
52. num. 3.

Impeditus negotio in medio prandij exoriente diui-
dere potest comestioem; quia moraliter vna comestio
reputatur. Nisi à mensa surgat cum voluntate non co-
medendi amplius, disp. 52. num. 4.

Sentiens maximam debilitatem, & ob id secundò co-
medens, ieiunium soluit, nõ tamen peccat: quia de sub-
stantia ieiunij est vnica comestio, disp. 52. num. 5.

Refectio nocturna sumi potest ratione consuetudi-
nis etiam absque indigentia, disput. 52. num. 6.

In quantitate dimidiæ libræ potest sumi refectio no-
cturna; quia modica quantitas est, disp. 52. num. 7.

Et illam sumere poterit qui ita saturaretur, ac alius
qui cœnaret splendide; quia id per accidens contingit,
disput. 52. num. 7.

Poteritque sumi ex pluribus generibus cõdimētis, ad
cœnam tamen non deseruientibus, disp. 52. num. 7. & 8.

Nobilioribus licet aliquantulum maiorem collatiū-
culam sumere; quia id habetur ex consuetudine, disput.
52. num. 9.

In vigilia Natiuitatis Domini sumi potest refectio
nocturna vsque ad saturitatem ex condimentis ad cœ-
nam non deseruientibus; quia id obtinet consuetudo,
disput. 52. num. 10.

Afferit Basil. de Leon talem observari morem apud Granatenfes in Vigilia S. Ioannis Baptiftæ. At scrutans ego id à Granatenfibus negarunt, difput. 52. num. 10.

Solvitur tamen ieiunium, quamvis non peccetur: quia vna comestio est de substantia ieiunij, difputat. 52. num. 11.

Hora nona antiquitus requirebatur ad comestione in die ieiunij, modò post vndecimam potest fieri comestio: quia id obtinet consuetudo, difp. 53. num. 1. & 2.

Quando horologia sunt diuerfa ad pulsationem primi poterit refectio fieri: quia non est maior ratio de vno quàm de alio, difput. 53. num. 3.

Dubitati an hora vndecima diei sonuerit, nefas erit prandere in die ieiunij: quia præceptum possidet, difput. 53. num. 4.

Qui ob iustam causam comederet hora octava; ieiunare non tenetur: quia hora vndecima ob consuetudinem est de substantia ieiunij, difp. 53. num. 5. & 7.

Qui in die ieiunij malitiosè sumptit ientaculum manè, nò tenetur amplius ieiunare; propter dictam rationem, difput. 53. num. 6.

Refectio nocturna sumi non poterit absque causa manè, differendo prandium ad noctem; quia obstat consuetudo, difp. 53. num. 8.

Nec etià interueniente causa poterit sumi manè refectio parua; quia obstat consuetudo non comedend. aliquid ante horam vndecimam, difp. 53. num. 9.

Si necessitas cogat, sumitur per modum medicinæ, & quamvis frangitur ieiunium non ob id peccatum committitur, difp. 53. num. 9.

Refectio parua poterit sumi hora vndecima diei absque causa prandium differendo ad noctem, imò ieiunium perfectius observatur; quia quo tardius prandium prorogatur, eo est inedia productior, & longior corporis afflictio, difp. 53. num. 10.

Ante expletu vigesimum primum annum nullus tenetur ieiunare, nisi ex voto aut poenitentia iniuncta; quia sic decreta sanxere, difp. 54. num. 1. & 6.

Nec etiam Religiosi, tenebuntur tamen lege suæ Religionis, si posita fuerit, difp. 54. num. 2. & 3.

Vigesimus primus annus non computari debet de momento ad momentum, quod si quis illum expleuerit hora octava manè, teneatur, in reliquo die ieiunare; quia præceptum de ieiunio integrum diem respicit, difput. 54. num. 4.

Dubitans an expleuerit vigesimum primum annum facta sufficienti diligentia non tenetur ieiunare; quia libertas possidet, difput. 54. num. 5.

Decipiuntur Syluest. Angel. & Cordub. arbitantes teneri iubens in Quadragesima ieiunare per aliquot dies, etiam ante vigesimum primum annum expletum, difput. 54. num. 7.

Sexagenarij siue viri, siue foeminae deobligantur absolutè à ieiunio ex consuetudine, etiam dum incipit sexagesimus annus; quia fauores sunt ampliandi, difput. 54. num. 8, 9, 10. & 11.

Immeritò Ludouicus de San Ioan. Regulares etiam sexagenarios non excusari à ieiunij suæ regulæ ait; cui vires etiam deficiant, difput. 54. num. 8.

Pregnantes aut lactantes paruulos nò constringuntur ieiunare; quia noceret foetui vel proli, difp. 54. num. 12.

Non tenentur ieiunare, qui nisi cœna cœpta dormire non possunt; quia præceptum non obligat cum tanto detrimento, difp. 54. num. 13.

Non tenentur ieiunio qui labore aliquo defatigantur, etiam si id agant in fraudem ieiunij; quia dum defatigatio acquiritur, non adest ieiunij mandatum, dum verò iam acquisita est, impossibilitas adest ad ieiunandum, difp. 54. num. 14. & 15.

Eximuntur à ieiunio agricolæ, fabri lignarij, & ferrarij, quantumuis diuites sint; quia ieiunij mandatum non obligat officialem vacare à sui officij exercitio, difput. 54. num. 15.

Non excusantur sartores, pictores, barbitonfores, notarij, aduocati, & alij; quia horum officiorum exercitia non fiunt magno labore, difp. 54. num. 15.

Scribens per integrum diem consulat conscientiam suam, an defatigetur maximè, difp. 54. num. 16.

Excusatur à ieiunio Scholasticus, qui ob consequendum beneficium esset vacaturus lectioni oppositionis; imò si tantum legeret ostentationis causa ad comparandam opinionem, vt adueniente Cathedræ oppositione merita illius dignoscantur vberius; quia cum iactura tanti boni non obligat ieiunium, disputatione 54. num. 17.

Excusantur à ieiunio cantores præbendam ad canendum habentes; quia nullus tenetur ob ieiunium seruandum minus sufficienter muneri suo incumbere, difput. 54. num. 18.

Qui culpa sua defatigantur, aut in morbum incidunt, quod ieiunare nò valeant, nò peccant contra præceptu ieiunij; quia dum infirmitas acquiritur, præceptum ieiunandi non adest, cum verò acquisita est, impossibilitas intercedit ad ieiunandum, difp. 54. num. 22.

Excusantur à ieiunio qui pedestres visitant loca sancta, quamvis possent commodè in alium differre diem professionem; quia non est præceptum iterandi in die ieiunij, difp. 54. num. 21. & 22.

Coniux si reddatur impotens ad reddendum debitum coniugale, postulat non nimis frequenter, à ieiunio excusatur; quia strictius est vinculum iustitiæ quàm temperantiæ, difput. 54. num. 23. & 24.

Excusatur à ieiunio vxor ne deformis reddatur, & inde sit exosa marito, vel notabiliter minus dilecta; quia cum notabili iactura ieiunium seruandum non est, difput. 54. num. 24.

Excusatur à ieiunio foemina ne deformis reddatur ad nuptias; propter rationem dictam, difp. 54. num. 25.

Excusatur à ieiunio vxor cui præciperetur à marito non ieiunare, & ex inobedientia notabilis discordiæ exoriundæ forent; propter dictam rationem, difputat. 54. num. 26.

Excusantur à ieiunio proficiscentes ab oppido in quo seruatur ieiunium, nocte in locum peruenturi in quo ieiunium non obligat; quia potest quisque se conformare consuetudini loci in quo inuenitur, & consequenter cœnare, difp. 54. num. 27.

Imò quamuis nocte sint peruenturi ad proprium oppidum à quo mane exierunt, & vbi ieiunium seruabatur, difput. 54. num. 28.

Captores auium siue leporum proficiscentes ab oppido vbi seruatur ieiunium, & peruenientes ad locum vbi non seruatur, ieiunio non tenentur; propter eandem rationem, difput. 42. num. 29.

Proficiscentes ab oppido vbi ieiunium non seruatur, tendès ad locum etiam proprii domicilij vbi seruatur, poterit ientaculum sumere, & carnes edere; propter eandem rationem, difput. 54. num. 30.

Accedens

Immunitas Ecclesie.

Probabile est quòd egredienti ab Ecclesia causa committendi criminis, nò fauet Ecclesia, propter iniuriam ipsi irrogatam, difput. 44. numero 52.

Probabile est committenti delictum in Ecclesia non fauere ipsam Ecclesiam in alijs delictis extra ipsam perpetratis: propter dictam rationem, difput. 44. num. 52.

Probabile est occidenti Clericum non fauere Ecclesiam: propter eandem rationem, difput. 44. num. 52.

Probabile est non fauere Ecclesiam delinquentem qui è manibus satellitum eripitur & ad Ecclesiam cofugit: quia vis illata alteri non debet commodum operari, disputatione 44. numero 52.

Impedimentum matrimonij. Vide, Dispensare, Episcopus.

Super impedimenta matrimonij etiam occulta non potest per epicheia inferior dispensare: quia epicheia non versatur erga dispensationem casuum qui comprehensi inueniuntur sub lege, sed erga casus qui manifestè non comprehenduntur, v. g. quòd non reddatur gladius furioso, quamvis adest lex statuens reddenda esse deposita, difp. 43. num. 8.

Imperfectio.

Imperfectiones narrare in confessione ac si esset materia illius improprium est: quia solum à peccatis impenditur absolutio, disputatione 1. numero 4. & 6.

Imperfectiones narrare confessario causa humilitatis, mortificationis, vel capiendi consilium maximè vtile est, difp. 1. num. 4.

Imperfectiones fateri vt absoluendas non permittatur penitenti, qui certò scit peccata nò esse, sicut nec permitti debet scrupuloso suos scrupulos confiteri, difput. 1. num. 6.

Incarcerare.

Nullus priuata autoritate potest alium incarcerare ultra duas vel tres horas, etiam sine impediendi datum proximo, & tempus suppetere certiorandi iudicem de nefaria intentione: quia soli publicæ auctoritati concessum est incarcerare ex iuris dispositione, disputatione 28. numero 12.

Iudex potest incarcerare delinquentem extra suum territorium: quia fas est illi sectari opinionem probabilem. Quamvis sic incarcerare absque requisitione nò sit in vsu, difput. 44. numero 52.

Incestus.

Incestus non est habere copulam cum affine ultra secundum gradum ex copula illicita: quia non impedit matrimonium, disputatione 11. numero 3.

Incestus non est habere confessarium cum filia confessionis copulam, disputatione 11. numero 3.

Incontinentia.

Incontinentia minus peccatum est quàm iniustitia: quia maior virtus est iustitia quàm continentia, difp. 42. nu. 7.

Infidelis.

Accedens ad aliquod oppidum animo ibi habitandi, si postea decernat se breui discessurum, lege ieiunij non tenetur, in quo discedo à Sancio: quia animus requiritur ad conseruationem domicilij, sicut ad acquisitionem, difput. 54. numero 35.

Existens in oppido per modum transitus, alicuius negotij agendi causa, dummodo ibi maneat per maiorem partem anni, non tenetur ieiunare: quia vsque tunc non dicitur incolam, difp. 53. nu. 31. 32. & 33.

Vagantes nullibi domicilium habentes solum constringuntur ad ieiunia ex iure communi constituta: quia cum non percipiant commoda oppidorum, nec onera perferre debent, difput. 53. nu. 34.

Falsò putat Sanchez proficiscentem ab oppido, vbi non seruatur ieiunium, & accedentem meridie ad proprium domicilium, vbi seruatur, constrictum iri seruare, si nondum violatum est: quia cum ille poterit ientaculum sumere, vt ipse Sanchez fatetur, sic non obstringitur ad ieiunium per integrum diem, & consequenter nec ad partem, difp. 54. num. 4.

Dispensatus in ieiunio non tenetur ieiunare, & illà dispensationem potest impertiri Parochus, aut eius vi ces gerens, etiam presente Episcopo, ex consuetudine, difput. 54. num. 36.

Quæ potestas extenditur ad dispensationem etiam in esu carniu: quia id obtinet consuetudo, difp. 54. n. 37.

Si dispensetur à Parocho in lege ieiunij sine causa, est nulla dispensatio, non tamen si dispensatio præmittatur à Summo Pontifice: quia id decernunt iura, difp. 54. num. 38.

Valebit tamen dispensatio exhibita à Parocho sine causa, si ipse bona fide putabat causam sufficientem esse, & non solum excusari à peccato dispensantem; hoc enim manifestum erat, difput. 54. num. 39.

Existente causa ad dispensandum non erit integrum Parocho ieiunium si in aliquod opus pium commutare etiam ex parte, renuente illo, qui petit dispensationem: quia quod debetur ex iustitia alicui, absque onere tradi debet, difput. 54. num. 40.

Præceptum ieiunij negatiuum est: quia explicatur per hoc quod nisi semel non comedatur, difp. 54. n. 41.

Non toties peccat quis quoties comedit in die ieiunij, sed solum secunda vice: quia fracto semel ieiunio amplius impossibile est illud seruare, difp. 54. num. 42.

Ignatius.

B. Ignatius laudatur ob fundationem tam proficua Religionis, difput. 46. num. 26. & difput. 43. numer. 17.

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis est quæ nulla diligentia vinci potest, difp. 42. num. 3.

Ignorantia inuincibilis est quando circa obiectum nulla præcessit aduertentia actualis saltem in confuso: quia nulla præcedente aduertentia inuoluntariè operatur homo, difput. 19. num. 1.

Illegitimus.

Filij expofiti ad Ecclesie lapidem reputantur illegitimi: quia communiter legitimi non exponuntur, difput. 44. num. 54.

Infideles excusantur ab infidelitate quando Fides non fuit illis fufficiens propofita, difput. 19. nu. 3.

Fides non fufficienter proponitur infidelibus, quando myfteria Fidei nõ confirmantur confutatione fuorum errorum, vitæ fanctitate, & bonis rationibus, quæ illis fufficientes effe debeant ad credendum, difp. 19. numero 3.

Non cuilibet proponenti myfteria Fidei tenetur credere infidelis; nam qui cito credit, leuis eft corde, difp. 19. numero 3.

Paruuli hæreticorum qui ab initio inani fide à parētibus fuerunt inſtructi, à crimine hærefis excusantur, donec illis fufficienter Fides proponatur: quia viſque ad illud tempus ignorantia inuincibili laborant, difp. 19. numer. 4.

Plurimi etiam ruſtici fideles inuincibiliter ignorant myſteria Fidei, quæ explicite credere tenentur, difput. 19. num. 4. & 5. Conſtat experientia.

Infideles etiam ſi aliquam dubitationem de ſua ſecta concipiant, ſatisfacere videntur conſcientiæ, ſi eos qui apud ipſos DD. habentur, conſulant: quia indoctus ſatisfacit conſulendo doctum, difp. 19. num. 5.

Expertus in ebrietate ſe hærefes proferre, non incurrit excommunicationem: quia illa non incurritur, niſi ob actum humanum, difput. 20. numero 5.

Et ſic quando ſe inebriat, non incurrit peccatum hærefis, cum tunc non proferatur, & quando in ebrietate proferatur, ſine rationis uſu pronuntietur, difput. 20. numer. 5.

Se inebrians intentione proferendi hærefes tempore ebrietatis, proprie non peccat peccatum hærefis, ſed aliud peccatum infidelitatis ex praua affectione ad Fidem, difputatione 20. numero 5.

Infidelis habens opinionem probabilem etiam per principia extrinſeca de ſua ſecta, non peccat fidei non aſſentiendo: quia opinioni aliorum fas eſt hæere, difp. 19. num. 6.

Nec etiam ſi oppoſita opinio ſit probabilior pro fide, peccabit fidem non amplectendo: quia licitum eſt amplectari opinionem minus probabilem, difput. 19. numero 6. & 7.

Et in prædicto caſu, nec etiam in articulo mortis, tenetur opinionem probabiliorẽ ſequi: quia opinio ſufficiens ad reddendam tutam conſcientiam tempore ſalutis, ſufficit tempore mortis, difp. 19. nu. 8. & difputatione 44. num. 1.

Non ad omnes partes Orbis notitia Euangelij peruenit, & explicatur locus ille Pfalm. 18. *In omnem terram exiit ſonus eorum, & in fines Orbis terra verba eorum*, difput. 19. num. 9. & 10.

Infidelis baptizans non contrahit cognitionem ſpiritualem cum à ſe baptizato: quia cum infidelis non ſit contra Ecceſiam, legibus illius ligari non poteſt, difp. 40. num. 14.

Infidelis catechumenus baptizans non contrahit cognitionem ſpiritualem cum à ſe baptizato, propter diſtinctam rationem, difputatione 40. numero 15.

Nec quamuis poſtea baptizentur contrahent infidelis & catechumenus cognitionem ſpiritualem: quia in tempore inhabili baptizantis, vel patrini perſonam geſſere, difput. 40. num. 16.

Infidelis non eſt capax cognitionis ſpiritualis paſſi-

ua, unde Fidelis baptizans filium fœminæ infidelis nõ contrahit cognitionem cum matre infideli baptizati: quia cognatio eſt relatio, & non poteſt ab altero contrahi, quin ab utroque contrahatur, difputat. 40. n. 16. Infidelis quamuis catechumenus cognofcens carnaliter feminam à ſe baptizatam, aut baptizati matrem, non incurrit inceſtum ſpiritualem: quia legibus Ecceſiæ infidelis non eſt ſubiectus, difp. 40. num. 17.

Quod dictum eſt in Baptiſmo reſpectu infidelis, dicendum eſt in Confirmatione: quia ex iure in utroque par procedat ratio, difput. 4. num. 18.

Ingratitudo.

Ingratitudo formaliter conſtituit diſtinctam ſpeciẽ quando formaliter contemnitur beneficium, difput. 7. numero 11.

Iniuria.

Aliquando expedit iniuriantibus reſpondere ad ipſorum correctionem, & aliorum inſtructionem: conſtat Ecceſiaſt. 7. *Reſponde ſulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſapiens ſibi videatur*, difp. 46. num. 6.

Et aliquando factò reſiſtere oportet, ne detur occaſio malis peius agendi, difp. 46. num. 6.

Dum à Chriſto dicitur Matth. 5. *Qui te percutit in maxilla vna, præbe illi & alteram*: idem eſt, ac ſi diceret, paratos nos eſſe debere ſecundam iniuriam recipere, potius quam primam iniuriam propria authoritate vindicare, difputatione 46. numero 31.

Nec ob id erit conſilium inuitare iniuriantem, quòd ſecundam irroget iniuriam, quia illud eſſet inuitare ad peccatum, ſed ſolum conſilium erit, nos eſſe paratos manifeſtare ad excipiendam iniuriam, dum alius intulerit, vel quando ob reſiſtentiam primæ maius ſcandalum eſſet exoriendum, difput. 46. num. 31.

Ad reſarciendam iniuriam etiam materialiter factã quilibet habet ius; quia cuilibet fas eſt ius ſuum illæſũ ſeruare, difp. 44. numer. 19.

Infans.

Infans à natiuitate ſiue perpetuò fatuus non debet miniſtrari Euchariſtia, ex uſu Ecceſiæ illud vetantis, difp. 38. num. 1.

Infans habentibus lucida interualla, ſi tunc oſtendant aliqualem deuotionem, miniſtranda eſt Euchariſtia ex uſu Ecceſiæ id ſic agentis, difput. 38. numer. 1.

Quod intelligendum eſt dummodo nullum periculum irreuerentiæ timeatur, vomitus videlicet, vel dilacerationis, difputatione 38. num. 1. & 2.

Quando vomitus nequiquam adueniret infirmo niſi ſumpto cibo, & non oriatur quando modicum cibi ſumeretur, miniſtranda erit Euchariſtia, quia tunc ceſſat periculum irreuerentiæ, difp. 38. num. 2.

Imò eſt modicum cibi non retineat, non ſtatim credendum eiſciendam Euchariſtiam, præſertim ſi hoſtia ad cõ exiguæ quantitatis eſſet, quòd iudicio medicorum crederetur non motura ſtomachum, & tunc poterit miniſtrari: quia ceſſat irreuerentia, difp. 38. num. 2.

Ad capiendam huius experientiam porrigatur hoſtia non conſecrata, qua eiecta, minimè conſecrata offeratur, difput. 38. num. 2.

Si vomitus vel ſecreſus ex ſola corporis ægitudine proveniat, etiam nullo ſumpto cibo, & ceſſauerit per ſex horas iudicet medicus, num miniſtrari poſſit Euchariſtia, difput. 38. num. 2.

Quod ſi abſit medicus, quia oppidum exiguum eſt, vel alia ex cauſa, non timerem miniſtrare Euchariſtiam, cum tunc prudenter iudicetur vomitum in melius abire, ſaltem per tempus quo poſſit iudicari, nec intra aliã horam rediturum vomitum, ſic cenſuere medici quos conſului, difput. 38. num. 2.

Si furoris periculum timeatur indifcriminatim tam circa non ſancta, quam circa ſancta, vt omnia dilaceret infirmus, miniſtranda eſt Euchariſtia vinciendo infirmum, & habita prius experientia, quòd omnia comediſtibia deglutit, difput. 38. numero 3. & 4.

Si verò circa ſancta mitis ſit æger, porrigatur prius hoſtia non conſecrata, ad captandam experientiam, num expulſio ob furorem fiat, & quidem ſi non ſequatur, miniſtrari poterit Euchariſtia, difp. 38. num. 3.

Contingit furentem circa omnia, minimè furorem pati circa comediſtibia, imò tunc leniri, oblato ſcilicet cibo, tunc poterit miniſtrari Euchariſtia, difp. 38. nu. 3.

Inſpiratio diuina.

Inſpirationibus Diuinis ad conſilia exhortantibus non reſpondere, peccatum non eſt: quia non eſt peccatum conſilium non implere, difp. 7. num. 4.

Diſtis inſpirationibus non reſpondere non indicabitur à Deo iudicio punitionis, ſed iuſtificationis ſeu diſcuſſionis: quia ſolum peccata puniuntur, difp. 7. num. 6.

Confefſarij moueant poenitentes nullum eſſe peccatum non reſpondere inſpirationibus ad conſilia: quia alias poenitentes peccabunt ex conſcientia erronea, difput. 7. num. 10.

Hic actus: Nolo reſpondere huic inſpirationi, quia ad id non obligor à Deo, habet intrinſecè coniunctum alium actum, videlicet, Reſponderem ſi obligaret, difp. 7. numer. 10.

Reſiſtere inſpirationi vocanti ad præceptum nõ eſt diſtinctum peccatum ab illo per quod præceptum trãſgreditur, difput. 7. num. 11.

Nolle reſpondere inſpirationibus Diuinis ex contemptu, peccatũ mortale eſt: quia tunc deſpicitur Deus qui inſpirat, difput. 7. num. 11.

Intellectus.

Intellectus Beati vel viatoris perficitur cognitione indiuiduorum, & non ſolum ſpecierum, imò magis illis quam iſtis: quia vltimum quod intendit intellectus concipere, eſt indiuiduum, difp. 3. nu. 6. & difp. 25. num. 8.

Intellectus cognitione ſcientifica magis perficitur cognitione ſpecierum quam indiuiduorum; cognitione verò prudentiali eſt contra, difput. 3. num. 6.

Intellectus hominis in prima cogitatione cuiuſcumque negotij excitatur à Deo, vel ab Angelo mouente imaginationem illius, & deinde intellectum, vel à ſenſibus exterioribus, vel à cauſa aliqua interiori ipſius imaginationis, difputat. 19. numero 2.

Interdictum.

Tempore interdicti Fideles non habentes Bullam Cruciatam ſepeliri non poſſunt in loco ſacro, quantum

uis receperint Sacramenta poenitentia & Euchariſtiæ: quia id vetat ius, difp. 36. num. 8.

Habentes tamen Bullam ſepeliri poſſunt in loco ſacro tempore interdicti, licet confeſſionem non præmiſerint, præſtiterint tamen ſigna poenitentia: quia id exprimit Bulla, difput. 38. numero 8.

Adhuc ſi ſigna poenitentia manifeſtauerint & Bullam habeant, ſufficiens nequiquam erit vt ſepeliri poſſint in loco ſacro tempore interdicti, ſi annua confeſſionis mandatum non impleuerint, vel excommunicati deceſſerint: quia id exprimit Bulla, difput. 36. numer. 8.

Interdicti tempore habens Bullam Cruciatam tenetur audire Miſſam, quia tunc Bulla non eſt priuilegium quo liberè quis poteſt vt, vel non, ſed remouet prohibens, ſcilicet interdictum, difp. 15. num. 2.

Inuidia.

Inuidia non eſt triftari aliquem de ſua infelici fortuna, ſumpta occaſione quod ad altiorem euehi alios inſpiciat, difp. 3. num. 8.

Inuidia eſt triftari directè de bona fortuna alterius, quatenus ex illa minuitur propria inuidetis, difp. 3. n. 8.

Inuidia non eſt triftari aliquem de bono alterius, quatenus ex eo timet nocumentum, vel ſibi ipſis, vel communitati: quia talis triftitia naturalis eſt, & licet ſit actus liber, eſt de bono fine, difput. 3. num. 9.

Ira.

Ira eſt laudabilis, ſi ratione regulatur, difput. 2. nu. 2.

Ira eſt mala, ſi appetat aliquis vindictam fieri qualitercumque contra ordinem rationis, difp. 2. numer. 2.

Motus iræ, quantumcumque ferueſcat, non eſt peccatum, niſi ſit contrarius modeſtiæ, aut exponat periculo maledicendi, aut aliud peccatum perpetrandi, difp. 2. numer. 2.

Iræ motus vtilis eſt ad hoc quòd homo promptius exequatur id quod ratio dicat agendum vel omittendum, difp. 2. num. 2.

Ira eſt ſatellitium rationis, difp. 2. num. 2.

Patrem iracundi in filios, maritum contra uxorem, aut dominum in ſeruos ex iuſta cauſa non eſt peccatum, imò neceſſarium, & virtus, ex Dauid. dicente Pfalm. 90. *Iraſcimini & nolite peccare*, difput. 2. num. 2. & 3.

Manſuetudinis defectus non reperitur ex eo quod aliquis irafcatur ex cauſa: quia nulla virtus læditur ob rem iuſtam, difput. 4. num. 12.

Irregularitas, Irregularis.

Irregularitas non incurritur a pueris ante decimum-quartum annum: quia id fatis probabiliter decernunt iura, difputatione 26. numero 18.

Qui certus eſt ſe vulnus lethale alicui inſuſſiſſe, dubitat tamen ex vulnere ſitne mortuus, tenetur abſtinere à ſacris vt irregularis, & ſic intelligendi aliqui textus difficiles: quia ſic decernunt iura, difput. 42. numer. 14.

Irregularis poteſt celebrare ob vitandam ſui infamiam: quia ius poſitiuum non obligat cum tanto rigore, difput. 43. num. 38.

Probabile eſt collationem beneficij factam irregulari non eſſe nullam ipſo iure: quia id decernunt iura ſatis apparenrer, difputatione 44. num. 54.

Iubileum, vel Indulgentia.

Iubileum, vel indulgentia concessa sub onere confessionis, non lucrabitur nisi præmissa confessione, etiam si nullum addit mortale, disput. 13. num. 2.

Indulgentia alicui concessa, si det eleemosynam, ille non potest alij applicare talem indulgentiam: quia illud esset thesaurum Ecclesie dispensare, ibid.

Iudex. Vide verb. Reus.

Iudices permittere deberent quod damnati ad mortem ipso die mortis Eucharistiam sumerent, quamvis pridie communicassent: quia huiusmodi Sacramentum maxime fauet morientibus, disput. 40. num. 4.

Iudices rectius agerent, si adultum infidelem damnatum ad mortem & cupientem Baptismum pridie ad supplicium permitterent baptizari, & Eucharistiam sumi: quia morientibus viaticum ministrandum est, disput. 40. numer. 3. & 4.

Si tamen damnatus nollet baptizari, nisi ad pedem patibuli, tali deuotioni esset annuendum: quia tamen ex ignorantia posset euenire illa deuotio; moneatur reus plurimis vtilitatibus priuari ex non receptione Eucharistiae, disput. 40. num. 8.

Ministrare Eucharistiam etiam ad pedem supplicij reo, cadit ex se sub præcepto: quia in articulo mortis quilibet Fidelis illam accipere debet. Excusat consuetudo, disput. 4. num. 8.

Iudex iuxta priuatam scientiam potest absolvere reum in causa mortis, & grauis membri mutilationis, exilij perpetui ad remotas terras, perpetuarum trimum, quæ morti æquivalent: quia cuique est fas opinionem probabilem sectari, disput. 8. num. 16.

Iudex potest vti opinione minus probabili dum fert sententias, quæ ex probatione facti non pendent, sed ex probabilitate legis: quia temere, nec imprudenter non agit, qui probabili ratione ducitur, disput. 44. num. 50. in princ. & fine.

Iudex dum fert sententiam circa ius partium super aliquod factum testibus probandum, tenetur sequi meliorem probationem: quia in hoc casu debet iudicare iuxta allegata & probata, disput. 44. num. 51.

Iudex arbiter potest iudicare secundum opinionem aliorum propria relicta: quia eadem est de ipso ratio ac de iudice ordinario, disput. 44. num. 50.

Nisi à colligantibus eligatur sub conditione, quod iuxta suum iudicium debeat iudicare, disput. 44. num. 50.

Iudex, quamuis sit supremus, potest vti opinione minus probabili: quia eadem est de illo ratio ac de iudice inferiori, disputatione 44. num. 50.

Iudex debet punire reum iam emendatum, si accusetur vel denunciatur, vt satisfaciat Reipublicæ, & ne alij exemplum arripiant delinquendi, disput. 43. num. 38.

Plures sunt iudices qui viam agendi gratis seruata iustitia non inuenerunt, quia inhumanæ conditionis sunt, disput. 43. num. 8.

Iudex non debet esse iustus multum ad crudelitatem declinando: quia tam per excessum, quam defectum iustitia læditur, disput. 40. num. 9.

Alienum non est à iudicibus pie erga reos procedere seruata iustitia: quia vna virtus non est contraria alteri, disput. 40. num. 9.

Aliqui iudices arbitratur se ministrorum iustitiâ nomen demereri, nisi summum ius seruent, disput. 40. num. 9.

Magis delinquit iudex, si excessum committat crude liter puniendo, quam si remissionem habeat: quia per crudelitatem magis nocet reo, & Reipublicæ maius scandalum iniquitatis offert, quam si punire omittat: quia ad omissionem aliquas causas occultas posset habere, disputatione 40. num. 9.

Iudex communiter quando ad crudelitatem declinat, idè est quia nimis & altè sentit de sua iustitia, & ob id Salomon, Ecclesiast. 7. dixit de illo; *Ne plus sapias, quam necesse est*, disput. 40. num. 9.

Plures iudices putant Radamtheo pollere iudicio, qui apud Gentiles inter iudices maximus habitus est, disput. 40. num. 9.

Plures iudices suspicantur immeritò se esse similes Minoi Cretensum Regi, qui propter externam ferocitatem, quam viuens exercebat, post mortem iudex inferorum factus conclamatur, disput. 40. num. 9.

Iudex habet ius interrogandi de delinquente occulto, etiam si vnicus tantum testis norit delictum; quia ad testem non attinet curare, an sit probandum delictum, vel non, sed solum ad interrogata respondere, disput. 43. num. 9. & disput. 44. num. 52.

Iudicium temerarium.

Plures poenitentes se accusant de iudicio temerario, vbi non est, disput. 5. num. 8.

Plures poenitentes iudicium temerarium appellant, dum sinistram opinionem concipiunt de proximo, vel mala de illo suspicantur, quantumuis iudicent ex sufficientibus iudicijs, in quo tamen decipiuntur, disput. 5. numero 8.

Iudicium temerarium est sinistram opinionem de proximo concipere absque sufficientibus iudicijs, disput. 5. numero 8.

Ad cautelam meam suspicari de proximo quod forte poterit malum operari, vt quod mater suspicatur de filia, quod forsitan poterit in leuitatè prolabi, & ideo illam obseruat, & sic superior respectu subditi, nullum peccatum est, disput. 2. num. 5. & disput. 50. num. 19.

Fœminæ plures ob solum iudicium de proximi culpa veniam ab illo exposcunt, quod ridiculosum est; quia nullus tenetur suum peccatum manifestare alteri, nisi in sacramentali confessione, disput. 5. num. 9.

Non est opus explicare in confessione quale fuerit iudicium, dicendo, iudicavi proximum esse furorem, vel fornicarium; nec contra quam personam, fuerit ne Ecclesiastica, vel secularis; quia id non mutat speciem peccati, disputatione 5. numero 11.

Plures fœminæ se accusant de iudicio temerario, quod de proximo conceperint habere pecunias, vel alia bona, quod ridiculosum est, cum ob id malum culpæ de proximo non sint suspicatae, disput. 5. num. 8.

Ex iudicio temerario magis læditur fama quam ex suspitione; quia iudicium est firma sententia de malo proximi, suspicio verò cum formidine, disputatione 35. numero 10.

Iudicium temerarium de proximi naturali defectu, verbi gratia, quod sit insanus, aut quod ex sanguine Hebræorum descendat, est peccatum saltem veniale; quia à tali iudicio inseparabilis est aliquis defectus proximi, disputatione 35. num. 10.

Authores

Authores contrarium huius sentientes adducunt, disput. 35. num. 10.

Qui audito defectu naturali, vel peccato proximi, non desistit indagare vsque dum certo cognoscat veritatem, peccat mortaliter, vel venialiter iuxta qualitatem defectus cuius fit inquisitio; cum per suspensionem multo minus lædatur fama proximi, quam per iudicium certum omni carens dubitatione, disput. 35. num. 10.

Lenones zelotypos se ostendentes leuibus iudicijs de suis concubinis, & certo iudicantes illas carnaliter se copulasse alijs, peccabunt mortaliter, quia illæ grauem reputant iniuriam faciles ad committendum se alijs iudicari: & infamatus de vno crimine, alio etiam eiusdem generis non potest infamari, disput. 35. nu. 12.

Leuiora iudicia sufficiunt quod leno possit iudicare de sua concubina commissionem cum alijs, quam si id criminis iudicatus esset respectu aliarum fœminarum, disput. 35. num. 12.

Iudicium temerarium nisi alijs manifestetur, ad nullam obligat restitutionem, nisi velis appellare restitutionem, quod deponatur statim iudicium, disput. 35. nu. 12.

Iuramentum.

Si ad confirmandam eandem falsitatem plura proferantur iuramenta in eodem spatio temporis, vnicum solum crimen erit: quia actus solum materialiter sunt diuersi, disput. 6. num. 6.

Si ad confirmandam eandem veritatem plures attestaciones iuratae enuntiantur, solum primum iuramentum habebit rationem virtutis, cætera verò regulariter peccata venialia, erunt vt pote iuramenta absque necessitate, disput. 6. num. 6.

Pluries iurare ex necessitate ad confirmandam eandem veritatem, vnicus actus virtutis Religionis erit, & pluries idem votum confirmare, disput. 6. num. 6.

Omnia iuramenta falsa eiusdem speciei sunt: quia sunt contra eandem virtutem eodem modo tactam, disput. 6. num. 6.

Non opus est poenitentibus confiteri iuramenta indiuidualiter dicendo; iuravi per Deum, per meam vitam, &c. sed satis erit dicere decies iuravi: quia quòd tale, vel tale sit iuramentum non mutat speciem, disput. 6. num. 6.

Iurans falsò etiam ex consuetudine, si actu non recordatur, nec aduertit ad falsitatem, nec dubius est de illa, peccatum non committit: quia peccatum debet esse actus voluntarius, disput. 20. num. 2.

Per consuetudinem iurandi minus potens redditur iurans ad aduertendum quòd iuret: quia consuetudo transit in alteram naturam, disput. 20. num. 3.

Falsa iuramenta indeliberata etiam ex praua consuetudine iurandi falso orta, non sunt peccata, nec etià in causa: quia de ratione iuramenti est quòd fiat cum vsu rationis, disput. 20. num. 5.

Se inebrians animo iuramenta falsa dicendi tempore ebrietatis non peccat contra Religionem, sed contra veritatem, disput. 20. num. 5.

Poterit etiam contra iustitiam esse peccare falsò iurans indeliberata iuramenta emanare in tertie personæ damnum, quæ ipse nequaquam retractat: quia potius lædens proximum contra iustitiam agit, disput. 20. numero 5.

Quando Doctores dicunt negandam esse absolutio-

nem habenti consuetudinem iurandi absque indagine sitne verum, vel falsum quod iuratur, intelligendi solù sunt de habente consuetudinem iurandi cum aduertentia, & aduertenter omittente indagationem, non autem quando inaduertenter proferuntur iuramenta: quia neganda non est absolutio, nisi ob peccata, disput. 20. nu. 7.

Sed tamen adhuc in hoc casu in nostra sententia, neganda nec differenda non est absolutio (quod idem est) si poenitens firmiter proponat emendationem: quia sufficienter est dispositus poenitens ad absolutio-

nem, disput. 20. num. 7.

Iurans latroni se illi daturum pecunias sine intentione dandi non peccat, si mente concipiat æquiuocationem, videlicet dabo, si ad id teneat: quia intercedente causa iusta iuramentum potest proferri iuxta sensum propriæ mentis, & non eius qui extorquet iuramentum, disput. 35. num. 7.

Cui fas est occultare veritatem, licet pariter cum iuramento negare, quia causa, quæ excusat mendaciū, excusat quoque iuramentum, disput. 43. num. 29. & disput. 46. num. 17.

Medicus absque causa concedens licentiam edendi carnes in die prohibito, qui simul est dies ieiunij, tenetur illas circumstantias fateri: quia duplex committit peccatum, disput. 51. num. 16.

Tamen si licentiam concedat in edendi in Quadragesima, sufficit dicere, in Quadragesima concessisse licentiam: quia nec tū est in Quadragesima ieiunium obseruari, disput. 51. num. 16.

Iurisdicctio.

Ecclesia supplet iurisdictionem in habente titulum coloratum, & in ex errore communi, seu potius bona fide reputato iudice, vel Parocho, disput. 41. num. 3.

Quòd Ecclesia supplet iurisdictionem in operante ex opinione probabili Doctorum, cum non minus potens sit opinio Doctorum, quam vulgi error, seu bona fides ad inducendam iurisdictionem, censent plures, disput. 44. num. 3.

Sed tamen id non puto verum in opinionibus, quæ versantur in administratione Sacramentorum, disput. 44. num. 10.

Imò etsi Pontifex ignoraret adesse talem opinionem, iurisdictionem conferre, ex alio subintellecto principio, videlicet, quod velit illam concedere cuicumque operanti ex probabili opinione, censent etiam plures, disput. 44. num. 3. Quòd verum non est in opinionibus Sacramentorum.

Ex solo communi errore confertur iurisdictione, etiam sine titulo colorato: quia id magis fauet Reipublicæ, disput. 44. num. 3.

Iurisdictione sola præscriptione, vel consuetudine acquiritur, etiam sine titulo à legitimo superiore; quia sic iura decernunt, disput. 44. num. 3. ante finem.

*L.**Lex, Legislator.*

Quando communiter dicitur, quod in legibus penalibus non fit extensio etiam ex identitate seu maiori ratione, id intelligendum in criminibus diuersi

uerfi generis, vt in sodomia, & beneficialitate, non in eiusdem generis, vt in sodomia cum foemina, vel cum viro, disput. 11. num. 12. & 13.

Ea quae fieri contingit, nominatim à lege prohibetur, quamuis alia etiam vetantur, quae non nominantur: quia ad ea, quae frequenter accidunt leges adaptantur, disput. 11. num. 12.

Licet lex prohibens sollicitationem foeminarum in confessione poenalis sit respectu confessarij, est tamen fauorabilis respectu Sacramenti, & ideo extendenda, disput. 11. num. 12.

Lex poenalis ad simillima frequentissime extenditur, ubi ipsissima reperitur legis ratio, adducuntur de hoc aliqua exempla, disput. 11. num. 12.

De natura legis est esse perpetuam donec reuocetur, disput. 11. num. 60.

Lex posita ab Inquisitoribus non minus obligat, quam Canonica, disput. 11. num. 56.

Lex humana obligare non potest ad bis eadem peccata cohibenda: quia per semel validam confessionem sufficienter remissa sunt, disp. 13. num. 1. & 11.

Legislator potest iuberè re grauem cum obligatione tantum ad veniale: quia leges non obligant vltra intentionem Legislatorum, disput. 15. num. 16.

Legislator secularis vel Ecclesiasticus imperans rem leuem non potest obligare sub mortali: quia frangens legem semper delinqueret in re leui, disp. 15. num. 15.

Legislator potest imperare rem grauem sub onere peccati venialis: quia lex non obligat vltra intentionem Legislatoris, disputatione 15. numero 16.

Licet lex, aut ius non distinguat, nos distinguere debemus, quando ratio ad distinguendum cogit: quia ratio naturalis est supra legem scriptam, disput. 42. nu. 4.

Lex siue obligatio abstinendi ab aliqua actione, aliquando grauior est, quam obligatio efficiendi aliquod opus: sicut grauior videtur obligatio abstinendi à matrimonio, quam quotidie recitandi aliquos Psalmos, disput. 42. numero 5.

Legislatores dum condunt leges, attendunt ad id quod communiter euenit: quia omnes casus comprehendere est impossibile, disput. 43. num. 8.

Seruare rigorem legis in aliquibus casibus est contra aequalitatem iustitiae, & contra commune bonum quod lex intendit: quia epicheia ad id datur, disput. 43. numero 8.

Vade depositum gladium non est reddendum furioso, dum timetur se, vel alium velle occidere, nec reddendam depositum illud poscenti ad patriam impugnationem, disput. 43. num. 8.

Nec est possibile aliquam legem institui, quae in nullo casu deficiat: quia euentus sunt varij, disputat. 43. numero 8.

Lege humana sanciri non potest, quod constringatur homo sua publice detegere delicta, quia illa lex intolerabilis esset, disput. 46. num. 23 & 24.

Imò nec quod obligetur ad manifestandos defectus culpae grauis extra Sacramentum Poenitentiae: est enim contra ius naturae quod quis obligetur se reum prode- re, disput. 46. num. 26.

Vt lex antiqua reuocetur non est opus expressam mentionem fieri de illa in lege noua opposita: quia contrarium destruit contrarium, disput. 48. num. 7.

Lex generalis posterior derogat legi speciali, quando intentio legis generalis est omnino contrariae intē-

tionis ad legem specialem: quia intentiones penitus oppositae perferre non possunt, disput. 48. num. 7.

Legislator non praesumitur velle derogare leges alteris legislatoris, nisi id expresse exprimat: quia id commodum est omnibus legislatoribus, disput. 48. num. 9.

Licentia.

Licentia ad audiendas confessiones pro determinato tempore, non expirat transacto illo tempore, quando intra tempus licentiae incepta fuit confessio: quia in tempore habili incepta est iurisdicctio, disputat. 44. numero 6.

Licentia praesumitur concedi à Parochis suis parochianis non habentibus Bullam, ad eligendum confessarium approbatum ad Ordinario: quia id in vtilitatem Parochorum cedit, disp. 44. num. 30.

Licentiae expressae aequiualet rati habitio de presentis: quia sic decernunt iura, disput. 44. num. 3.

Licentia ad audiendas confessiones non expirat morte concedentis, nisi expresse reuocetur: quia iura decernentia potestatem iurisdictionis delegatae perire morte delegantis agunt de potestate contentiosa, qualis non est haec, disput. 48. num. 19.

Opus erit ad reuocationem illius licentiae edito publicari, vel certo nuntio intimari reuocationem, quamuis confessarius cognoscat esse reuocatam: quia dum iudex non vtitur reuocatione eam intimando, praesumitur velle licentiam perferre, disputatione 48. numero 19.

Licentia ad confessiones potest reuocari etiam sine causa ab eodem, qui illam concessit: quia illas concedere est quid merè gratuitum, disput. 48. num. 23.

Licentiam ad audiendas confessiones non potest Parochus conferre simplici Sacerdoti: quia id vetatur per Concilium Tridentinum, sess. 23. cap. 15. disp. 48. numero 51.

Ludus.

In ludo ad creditum amittens, tenetur restituere: quia lex vetans ludum ad creditum solum denegat actionem repetendi in foro exteriori, disputatione 48. num. 60.

Lucrans aliquid ludo vetito potest in foro animae retinere: quamuis in foro externo cogetur in poenam delicti illud reddere, disputat. 48. num. 61.

Votum de ludo honesto non valet, quia est de minori bono, disput. 3. num. 7. & disput. 23. num. 40. & disput. 3. num. 20.

M.

Magister.

Qui munus magistri, & docendi exequitur, suae doctrine veritatem defendere tenetur, nec erit perfectio contemptum admittere: quia illud potius laederet discipulos quam prodesset, disputat. 46. num. 34.

Ob hoc respondit Christus Phariseis imponentibus illud daemionium habere, & in eius virtute daemonia eijcere, disput. 46. num. 34.

Maldonatus.

Maldonatus.

Maldonatus vtilissimae Religionis Societatis IESV filius laudatur, disput. 46. num. 11.

Maledictio. Vide, Malum poenae.

Maledicere ex animo in re graui est peccatum mortale, & in re leui veniale, disput. 2. num. 2.

Maledicere etiam ex non animo est veniale, & ratione scandali poterit esse mortale, disp. 2. num. 2.

Maledictio non est aliquod malum alicui imprecari, quando id necessarium esset ad proximi correctionem, disput. 2. num. 6. & 7.

Plures maledictiones prolatae in eodem interuallo temporis vnicum tantum peccatum sunt, dum tamen eandem inferant iniuriam, disput. 6. num. 1.

In charta anathematis rebelles maledicuntur ab Ecclesia, quia renunt obediunt illi, quae illorum correctionem desiderat, disp. 2. num. 6.

Malum poenae.

Malum poenae licet optare proximo ob bonum spirituale proprium vel proximi, vel ob temporale, si proximus ex malitia impedit: quia iactura minoris boni sustineri debet ob lucrum maioris, disput. 2. num. 6.

Religionis licet inopiam annonae optare, vt oppressione populus in melius vitam mutet: propter eandem rationem, disp. 2. num. 6.

Lusori licitum est desiderare aliquod malum, ne dispersionem bonorum compleat: propter eandem rationem, disput. 2. num. 6.

Licitum est imprecari mortem Turcis, quamuis in mortali vitam acturis, ob pacem Reipublicae, quia bonum publicum intenditur, & sibi imputent malum, disput. 2. num. 6.

Tantum illud nocuum fas est desiderare proximo ob honestum finem, quantum ad talis finis consequitionem necessarium est: quia alius sine fine seu necessitate exoptaretur malum, disput. 2. num. 7.

Per se nunquam licet desiderare proximo damnationem aeternam, licet interdum nefas non sit permittere illam: quia damnatio aeterna non est medium ad consequendum finem, disp. 2. num. 7.

Propositum sumendi vindictam de proximo, si licuerit, peccatum non est: quia conditione honestatur actus, disp. 2. num. 8.

Delectari de malo proximi ex displicentia ipsius, quantumuis sub conditione vindictae seu malum apprehendatur, peccatum est, quia delectatio non sumit suam speciem ab obiecto externo, sed ab oppositione cum virtute, disput. 2. num. 8.

Ecclesia in charta anathematis plura mala imprecatur excommunicatis, & etiam aeternam damnationem, si non obediunt, disp. 2. num. 7.

Licitum est sibi, vel proximo optare mortem ob vitandam molestam infirmitatem, mendicitatem, vitam poenalem à marito foeminae iniunctam, & alia huius generis, dummodo desideretur mors vt à Deo infligenda, non ab homine iniuste: quia cuique licet suam defensionem desiderare, disput. 2. num. 9.

Ob bonum virtutis, scilicet ob defensionem Fidei, licitum est exoptare sibi mortem à Tyrannis inferen-

Sanchez Selecta.

dam, & occasiones prudentes quaerere, quo publicetur Fides, disputat. 2. num. 9.

Licitum est vindictam coram iudice petere, & est actus iustitiae vindictivae, vel commutativae, disput. 2. num. 11.

Licitum est petere iustam vindictam coram Deo, dum non ex odio, sed ex zelo iustitiae procedat, disput. 2. num. 11.

Maritus, Vide, Vxor.

Marito licet impunè in foro exteriori occidere adulteros in flagranti delicto inuentos, non in foro conscientiae: quia id sanxere leges ob leniendum tantum dolorem, disput. 48. num. 60.

Martyr.

Iniuriam irrogat martyri qui orat pro illo, disputat. 41. num. 6.

Martyri, licet non baptizato aqua, concedenda est sepultura Ecclesiastica, disput. 44. num. 40.

Martyrium.

Non se occidit qui prudenter occasiones martyrii quaerit, intendens primò Fidei proclamationem, disp. 3. num. 7.

Qui ob vanam gloriam martyrium subiret, tale peccatum tolleretur in ultimo vitae exitu: quia martyrium est actus perfectissimae charitatis, disput. 40. num. 6.

Matrimonium.

Quando dubitat aliquis de valore matrimonij facta sufficienti diligentia, potest reddere, & petere: quia melior est conditio possidentis, disputat. 42. numero 3. & 12.

Parochus contrahentis, assistens tamen in alterius Parochia ex opinione probabili, validè assistit matrimonio, disput. 44. num. 8.

Sed peccabit contra charitatem, & iustitiam illa opinione vtens, nisi defectum eius explicet contrahentibus, disputat. 44. num. 13. & 14.

Cum opinionum varietas versetur, an metus reuerentialis sine minis, validum, vel inualidum reddat matrimonium, pro valido, aut inualido iuxta opinionum varietatem haberi potest, disput. 44. nu. 8.

Matrimonium ratum dissoluitur per professionem in Religione Militari sancti Ioannis: quia id sic sanxere Pontifices, disp. 49. num. 10.

Ad contrahendum matrimonium sufficit in foemina quod dies vltima anni duodecimi, & decimi quarti in viro sit incepta. Nam in fauorabilibus dies inceptus habetur pro completo, disput. 54. num. 10.

Medicus. Vide, Bulla, Oua, Licentia.

Medicus, vel Theologus incumbentes extraneis scientijs tempore quo proprijs studere debebant, peccant peccato curiositatis: quia student tempore quo non licet, disput. 3. num. 1.

Aegrotus tenetur parere medico applicanti medicinas, non distincto praeepto obedientiae, sed praeepto

Oo quo est

est: si fictus propriam conferuare vitam, disputat. 13. num. 8.
 Medicus potest offerre pręgnanti medicinam æquę tendentem ad salutem, & ad foetus necem: quia non debet esse fictus, qui aggressor est potioris iuris quam mater, disput. 21. num. 36. & 29.

Peritior medicus est aptas medicinas ad salutem infirmi applicans, etiam si eum mori contingat, quam ille qui ineptas, etsi contingat viuere. Ex Aristot. inquit: *Non ideo malus medicus, si non semper sanet, dum nihil omiserit eorum, quę sunt ex arte*, disput. 28. num. 7.

Medicus potest vti opinione minus probabili in applicatione medicinarum: quia quod alij fas est, ipsi denegari non debet, disput. 44. num. 36.

Medicus obstrictus est gratis mederi pauperibus: quia potens eleemosynam tenetur elargiri, disput. 47. num. 18.

Medicus cognoscens ex præterita experientia abstinentiam à carnibus esse nociuam alicui, vel presbytero abstinentiam ab ouis in Quadragesima, non tenetur in futuris Quadragesimis licentiam denegare, nisi præmisso experimento: quia licentia potest dari ratione præseruationis, disput. 51. num. 42.

Quod intellige, nisi maximè dubitetur causam nocuenti cessasse, disp. 51. num. 24.

Quando Bulla dicit, quod ex licentia vtriusque medici possint carnes comedi, & à Sacerdotibus oua, Medicus corporalis solum declarat infirmitatem, medicus verò spiritalis, vel dispensat, vel ad ipsius contentum dispensat Summus Pontifex, disput. 51. num. 6.

Quando medicamentum est certum, peccabit medicus contra charitatem, & iustitiam vtes medicina probabili: quia certum pro dubio relinqui non potest, disput. 44. num. 36.

Medicus cautus esse debet in concedenda licentia ad edendas carnes in diebus vetitis: quia alias rei erunt fracti mandati, disp. 51. num. 16.

Medicorum præcepta pluries sunt diuinis præceptis contraria: quia illum iubent edere carnes, qui illis non agebat, disput. 51. num. 16.

Mendacium.

Exaggerationes non sunt mendaciū: quia ab audiētibz accipiuntur vt tales, & à proferētibus nō dicuntur animo æquandi rem cum præcepto, disput. 5. num. 1.

Loquutio parabolica non est mendacium: propter eandem rationem, disput. 5. num. 2.

Loquutio per metaphoras non est mendacium: propter eandem rationem, disput. 5. num. 3.

Loquutio per ironiam non est mendacium: propter eandem rationem, disput. 5. num. 4. & 5.

Loquutio per charientissimos siue vrbana nō est mendacium: propter eandem rationem, disput. 5. num. 6.

Mendacium non est illud affirmare, quod verum esse putatur, licet res aliter se habeat; quia mentiri est contra mentem ire, disput. 5. num. 7.

Nec necessarium est retractare illud mendacium materiale, nisi sit in damnum proximi; quia ex nū retractatione nullum damnum sequitur, disput. 5. num. 8.

Mendacium non est, falsum dicere sine intentione decipiendi; contrarium docent plures, disput. 51. num. 1. & 5.

Plures excusantur à mendacio, qui ex Scriptura mēti fuisse videntur, disput. 5. num. 1.

Quamuis sustineamus mendacium esse falsum dicere, etiam sine intentione decipiendi, erit opus vt sit mendacium, quod dicatur falsum vt falsum, non vt exaggeratum, disput. 5. num. 5.

Mendacium iocosum nō est dicere aliquid falsum, vt lepidum, & iocundum, sed erit mendacium iocosum, si enuntietur aliquid falsum tanquam verum, & tanquam cum vera re lepida, & iocunda intenderet aliquis iocunditatem in alijs causare, & risum, disput. 5. num. 5.

Mendacium formale, vel materiale in damnum proximi cedens, retractandum est à dicente, nisi longè maius damnum obueniatur retractanti ob retractationem, quam quod euenit alteri, tunc tamen alia via satisfaciendum est iniurię ex mendacio prouenienti, disput. 5. num. 8.

Existente iusta causa potest quis vt æquiocatione, & non loqui iuxta intentionem interrogantis, disput. 35. num. 1. & 3.

Stratagemata in bello licita sunt, & excusantur à mendacio, disput. 35. num. 1.

Sacerdos fingens abfoluere poenitentem ob vitandam infamiam illius, non committit mendacium; quia ob iustam causam vitur æquiocatione, disput. 35. num. 1.

Committit tamen mendacium, & sacrilegium simulans porrigere hostiam non consecratam loco consecratae, quia nulla potest assignari causa legitima ad id simulandum, disput. 35. num. 1.

Molina.

Molina præclarę Religionis Societatis IESV filius laudatur, disput. 48. num. 62.

Monialis.

Moniales non posse eligere confessarios, nisi approbatos ab Ordinario, decretum est per Gregorium XV. sed tamen huius decreti executio suspēsa est vsque adhuc, disp. 49. num. 27.

Mortificatio.

Mortificatio aut ad nullum virtutē specialem pertinet, sed ad omnes virtutes in quarum actibus sumitur mortificatio, verbi gratia, mortificatio non comedendi ad abstinentiam, mortificatio non vtendi rebus splendidis ad humilitatem, &c. vel solum pertinet ad iustitiam vindicatiuam, vel poenitentiam, disput. 46. num. 29. & disput. 30. num. 5.

Murmuratio seu detractio. Vide, *Fama, Iudicium temerarium, & Suspicio.*

N.

Nauarra.

Nauarra Clericus laudatur, disputatione 46. numero 9.

Occasio

O.

Occasio peccandi.

Occasio remota peccandi est illa quam nisi peccator inquirat, aut nō inueniet, aut saltem difficulter, ob quod facilis erit vitio peccati, disp. 10. num. 1.

Occasio proxima est, qua stante difficile erit peccatum vitare, disput. 10. num. 1.

Occasionem remotam peccandi non tenetur quis vitare, bene tamen proximam: quia ex prima non amatur periculum peccandi, bene tamen ex secunda, disput. 10. num. 1.

In individuo proxima occasio peccandi erit si quis domi suę concubinam retineat, aut si in aliena domo liberè pateat aditus, disput. 10. num. 3.

Concubinarium qui per longum tempus non est cōcessus sua peccata, vel etiam si ter, vel quater promissit in confessione concubinam abijcere, absolui poterit, si firmiter proponat deinceps excludere: quia tunc non præsumitur propositum esse fictitium, disput. 10. num. 4.

Potest absolui qui ter, vel quater promissioni de faciēda restitutione non stetit: propter eandem rationem, disput. 10. num. 4.

Qui occasionem proximam peccandi vitare neglexerit sæpe iam admonitus, non est absolendus vsque occasionem expulerit, dum possit absque scandalo, seu alijs magni ponderis incommodis: quia absque causa amat periculum, disput. 10. num. 6.

Filius familias, aut alius, qui sui iuris non est, absolui debet adhuc occasione permanente, si proponat noni peccatum: quia ex cautā manet in periculo, disput. 10. num. 10.

Scribæ, mercatores, & aliorum officiorum personę, in quibus officijs adeo occasio peccandi, absolui possunt adhuc officijs non dimissis: propter eandem rationem, disput. 10. num. 11.

Cessante periculo labendi non est cogendus poenitens concubinam eijcere: quia illam domi retinere intrinsecè malum non est, disp. 10. num. 12.

Concupiscens pluries scēminam domi retentam abfoluendus non est, donec eiecerit, si promissioni trinę, vel quaternę de eijciendo defecit: quia voluntariè manet in periculo, disp. 10. num. 13.

Non soluens debitam pecuniam dum potest absque graui incommodo, sæpeque admonitus fuit, absolui nō debet, donec cum effectu soluerit: quia præsumitur esse fictitium propositum, disput. 10. num. 14.

Poenitens rem iam non habens cum concubina, sed tamen præbet scādalum ob neglectam eiectionem, abfoluendus non est donec eiecerit: quia peccatum committit scandalizando, disput. 10. num. 15.

Et in prædicto casu eijcienda est concubina, etiam si scandalum solum sit vnius personę: quia salus spiritalis proximi etiam vnius diligenda est, disp. 10. num. 15.

Quando populus iudicat scēminam ab aliquo retentam esse eius concubinam, quamuis non sit, nec fuerit, eijcienda est: quia scandalum vitare tenemur, disput. 10. num. 15.

Filius familias, vel alius, qui sui iuris non est, absolui debet toties quoties poenituerit, etiam si aliqua emen-

Sanchez Selecta.

datio non notetur, & occasio perseueret: quia inuoluntariè perseuerat in occasione, disput. 10. num. 16.

Fœmina cum viro habitans abfoluenda est, etiam si non proponat domum deserere, dum semel aut iterum copulę consentiret, pluries verò resistisset: quia non censetur in animo esse occasionem proximam; quamuis sit proxima quantum ad locum, disputatione 10. numero 17.

Parochus non tenetur deserere officium, etiam si ex auscultatione cōfessionum expertus sit procurare pollutiones; determinatus tamen semper debet esse illas non procurare: quia inuoluntarium est periculum, disput. 10. num. 18.

Confessarius ex deuotione, & expertus pollutionem procurare, tenetur confessiones non audire: quia periculum voluntarium est, nisi ex desertione sequeretur infamia confessario, & tunc erit illi fas periculo peccandi se exponere; dum tamen determinatus semper sit non peccare, disput. 10. num. 18.

Inficiens se pluries pollutionibus non dicitur manere in occasione peccandi, sed habere consuetudinem, disput. 10. num. 19.

Concubinarium, qui mutuo dedit centum aureos concubinę, non tenetur illam eijcere, si sit amissurus illa centum, tunc enim potius permittit occasionem quam velit, disput. 10. num. 20.

Qui famam suam, vel fœminę amitteret ob exclusionem concubinę, non tenetur eijcere, sed abfoluendus, si firmiter proponat non peccare: quia inuoluntarium est periculum, disput. 10. num. 21.

Rarò tamen amittitur fama ob concubinę eiectionem; quia si vicini norint esse concubinam, potius ex eiectione comparabitur fama, si verò id ignorent, non amittetur, disput. 10. num. 23.

Quomodo sit intelligendum quod conscientia præponenda sit famę, explicatur, videlicet, quod nullum peccatum committatur ob famę conseruationem, nō verò quod non possit quis se exponere periculo peccandi ex causa, disput. 10. num. 22.

Si poenitens firmiter proponat non peccare cū concubina confisus diuinis auxilijs, & expertus non sit, se lapsum fuisse post semel, & iterum datam fidem, & post mutationem voluntatis de malo in bonum; imò potius è contra experimentum habeat, ideo pluries prolapsus fuisse, quia voluntas cessandi à peccato nunquam fuit interposita; tunc poenitens non solum, vt absolui possit cogendus est eijcere prius concubinam, verum non est compellendus, vt proponat eijcere; quia tunc non præsumitur esse proximam occasionem animo ad peccandum, quamuis sit proxima loco, disput. 10. num. 4.

Potest aliquando absolui poenitens ante eiectionem concubinę, non solum quando retenta fuisse titulo famulę seruentis, verum solo titulo concubinę, vt quando eijci non possit sine graui iactura boni temporalis, vel famę, disput. 10. num. 4.

Offerre alicui occasionem ad peccatum, vt deprehensus in illo respiscat, vel ob alium rectum finem, nō est peccatum, & sic excusantur custodes nemorū se abscondentes, vt euntes ingrediantur liberè, & deprehēsi caueant in futurum illic redire, & excusantur parentes, & heri apponentes filijs, vel famulis occasionem furandi, vt sic in furto deprehensi respiscant; & excusatur vir suspicans adulterium vxoris illam obser-

uare se abscondendo, vel domum deseruando, ut amarius ingrediatur: quia offerre tales occasiones intrinsecè malum non est, & honesto sine possent honestari, disp. 33. num. 12.

Opinio.

Opinio habens pro se plures Doctores falsò nixò fundamento, idem est ac si nullum haberet: quia in tantum fauent in quantum fundamento nituntur, disp. 48. num. 48.

Per principia extrinseca, videlicet ob auctoritatem aliorum potest licetè quilibet operari còtra suam propriam opinionem, disp. 14. num. 8. & disp. 41. num. 7. & disp. 33. num. 33. & disp. 44. num. 31. 32. & 33.

Quod tamen verum non est quoties ratio omnino euidentis, & conuincens auctoritati Doctorem opponitur: quia tunc non paret aliquis aditus, quo possit haberi opposita sententia pro opinione, sed pro errore, disp. 14. num. 8.

Cui fas est sequi aliam opinionem probabilem in vita, etiam licet sequi illam in articulo mortis: quia par procedit ratio in vtroque tempore non offendendi Deum, disp. 19. num. 8.

Vt opinio probabilis sit, non fat est eam asserere viros sapientes, sed etiam opus est eam confirmare optimis argumentis, disp. 29. num. 7.

Aliquando turba Doctorem sequitur aliquam opinionem absque defectu rationum, aut saltem non tam exactè rationibus ponderatis, disp. 29. num. 7.

Modò sunt in Scholis multæ opiniones quæ communes olim non fuere, verbi gratia, quod stuprum non sit species distincta à fornicatione, quando vis non infertur foeminae, disp. 29. num. 7.

Quoties fertur opinio probabilis dicens in aliquo casu superiorem non posse obligare, liberum erit subito obedire, vel non, cum possit tutò alterutram opinionem sequi, disp. 33. num. 28.

Quod idem procedit quamuis subditus iudicet suam opinionem esse minus probabilem: quia nullus tenetur propriae adhærere sententiae, disp. 33. num. 46.

Differentia quam aliqui Doctores agnoscunt, videlicet, quod subditus tenetur obedire quoties versatur opinio, an res præcepta sit licita vel non; non tamen constringatur parere, quando opinatur num superior possit præcipere, & num subditus teneatur obedire, non placet: par enim ratio in vtroque casu procedit, disp. 33. num. 29. & 30.

Subditus doctus qui per se ipsum solum potest opinionem introducere, si iudicet opinabiliter, non teneri parere in aliquo casu superiori, potest tutò non obedire, disp. 33. num. 30.

Si tamen solum iudicium dubium habeat, & non opinatum, tenetur obedire, disp. 33. num. 30. quia in dubijs melior est conditio possidentis, disp. 33. num. 37.

Confessarius tenetur (& non solum potest, vt quidam dixerunt) opinionem poenitentis sequi vel permittere, quia poenitens qui sequitur opinionem probabilem, indignus non est absolutione, disp. 33. num. 54. & disp. 44. num. 35.

Si opinio poenitentis ceseat aliquid non esse restituendum, & confessarius a firmet, poterit vinculo poenitentiae obligare ad restituendum: quod intellige, dum proportionata sit illa poenitentia peccatis cõfessis, disp. 33. num. 54.

Opinio quod Episcopus, etiam successor, non potest examinare regulares semel examinatos, non est vera, disp. 48. num. 16. 19. 20. 21. 22. & 23.

Opinio quod hostia non consecrata possit porrigi loco hostiae consecratae ob vitandum sacrilegium peccatoris volentis communicare, est improbabilis, disp. 35. num. 3.

Opinio quod poenitentia possit cõmutari extra confessionem, est improbabilis, disp. 14. num. 7. & 8.

Ex mente plurium subditus tenetur obedire contra propriam opinionem, quantumcumque iudicet opinionem superioris præcipientis esse falsum, disp. 41. num. 8. Sed id falsum est, disp. 33. num. 32.

Inter opiniones probabiles vna non potest esse magis tuta quoad imputabilitatem ad culpam, quam alia: nam supposito quod peccatum non omittatur quilibet earum sequendo, non magis securè incedet qui vnam, quam qui aliam sequitur, disp. 42. num. 12. & disp. 44. num. 66.

Qui còtra opinionem minus probabilem operatur, non agit contra consilium, quia supposito quod probabilis est, non est minus bonum illam sequi quam oppositam, disp. 42. num. 12.

Ali quando erit saltem contra consilium nolle sequi opinionem quæ minus probabilis videtur operanti, vt si nollet absolueri infirmum per signa dolorem de peccato ostendentem: quia in opinionibus Sacramentorum semper eligenda est quæ fauet suscipienti, cum illa instituta sint in fidelium remedium, disp. 42. num. 12. & disp. 44. num. 35. §. *Aduertendum*.

Opinionum moralium veritas non consistit in indiuisibili: nam illa veritas, cum sit practica, iuxta quamlibet opinionem probabilem operando reperitur, disp. 44. num. 33.

Pontificem conferre iurisdictionem operanti iuxta probabilem opinionem, in illis rebus quæ vt validè fiant necessaria est iurisdicctio, docent plures, disp. 44. num. 3.

Imò quòd illam confert, etià si ignoraret adesse talè opinionem, ex alio subintellecto principio, videlicet, quod velit illam conferre cuiusque operanti opinione probabili, sequitur ex illorum doctrina, disp. 44. num. 3. Sed tamen quamuis ex errore communi operanti cõferat Pontifex iurisdictionem; non tamen operanti ex opinione probabili, disp. 44. num. 10.

Qui ex opinione probabili iudicat suum priuilegiu non esse reuocatum, validè virtute illius operari censent plures, disp. 44. num. 4. Sed iam diximus, quod ex errore communi confertur iurisdicctio, non ex opinione, disp. 44. num. 10.

In illis rebus quarum veritas à Summo Pontifice pendet, idem est opinionem aliquam niti probabilibus fundamentis, & veris à parte rei, debent fateri Doctores defendentes conferri iurisdictionem ex opinione probabili, disp. 44. num. 4.

Confessarius arbitrans, quod approbatus ab vno ordinario non possit eligi in aliena dioecesi absque noua approbatione, non potest cogi à poenitente oppositam opinionem habente ad ipsius excipiendam confessionem, quia tunc defectus ob quem non impenditur absolutio tantum se tenet ex parte ministri, disputat. 44. num. 10. §. *Sed valde notandum*.

Confessarius tunc tenetur amplecti opinionem poenitentis, quando incepta iam confessione inuenit oppositas esse opiniones inter se, & poenitentem non autem ante in-

ante inceptionem confessionis, disput. 44. num. 10.

Sequentem opinionem probabilem in materia Sacramentorum, relicta sententia certa, peccare contra Religionem arbitror principijs intrinsecis ductus, & contra charitatem & iustitiam: quia iniuria fit suscipienti Sacramentum, si via certa omitatur, & accipiat dubia, disp. 44. num. 10. 12. & 14.

Forma illa: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab vtroque*, vt poterit aliquis, si timore mortis ad vtendum ea constringeretur; quia cū dispendio proprio non tenetur quis securiorem in fauorem alterius sequi opinionem, disp. 44. num. 12.

Sine consequentia videntur loqui Doctores asserentes, non delinquere contra religionem in materia Sacramentorum sequentem opinionem probabilem; peccare tamen contra charitatem si non sequatur magis fauorabilem suscipienti Sacramentum, disp. 44. num. 12. & excusantur, num. 13.

In materia Sacramentorum tollit Ecclesia iam libertatem eligendi opiniones absque vrgente causa, quia ab ipsa determinatur opinio, quam debeamus sequi, vtendo videlicet talibus verbis pro forma, & non alijs, & tali re pro materia, & non alia, disp. 44. num. 26.

Et nollet vt forma consueta ab Ecclesia in Sacramentorum administratione sacrilegium erit: quia in re sacra committitur delictum, disp. 41. num. 26.

Vtens opinione probabili, & nolens vt in administratione Sacramentorum forma consueta ab Ecclesia, non peccat contra religionem intrinsecam Sacramento, sed extrinsecam, videlicet quia consuetudini Ecclesiae, vel præcepto nolit parere, disputatione 44. num. 11. & 26.

Medicus potest vt in applicatione medicaminum opinione minus probabili, disputat. 44. num. 36. Vide Medicus.

Iudex potest vt opinione minus probabili, disp. 44. num. 50. Vide Iudex.

Iudex, quamuis sit supremus, potest vt opinione minus probabili: quia cum licitum sit illi alios consulere, integrum quoque erit illorum consilium seu opinionem sequi, disp. 44. num. 50.

Si iudex sit arbiter, & à collitigantibus eligatur, vt ipse iuxta suum iudicium, & non aliorum sententiam ferat, tenebitur propriam opinionem sequi, disp. 44. numero 50.

Si tamen vtramque opinionem æquè probabilem esse iudicet, poterit qualibet vt, quia tunc verificatur propriam sequi opinionem, disp. 44. num. 50.

Opinione minus probabili potest vt aduocatus, dummodo illius minoris probabilitatis certiore efficiat clientem, disp. 44. num. 54. Vide Aduocatus.

Confessarius vtens opinione probabili, auscultans scilicet confessiones vnus Episcopi approbatione habita iniuste punietur ab Episcopo, quia ab illo quoque non sit approbatus: quia culpam non cõmittens haud dignus est poena, disp. 44. num. 27.

Et minus æquum esset Parochos punire, eò quòd in aliena dioecesi absque noua approbatione confessiones auscultent, quia Parochi iure ipso sunt approbati, disp. 44. num. 28.

In nullo casu tenetur quis suam sententiam deserre, & alienam sequi, disp. 33. num. 36. & 46.

Iam non est probabilis illa opinio, quòd per nutus, & signa non possit quis absolui, quia sacris canonibus ab-

Sanchez Selecta.

soluendum esse sancitur, disputatione 44. numero 34.

At dato quòd aliquis illam probabilem esse iudicaret, teneretur absolueri sub conditione infirmum per nutus, & signa confitentem: quia conditio sacrilegium vitatur, & aliàs possit prodesse Sacramentum suscipienti, disp. 44. num. 32.

Quando opinio aliqua fauorabilis est Sacramento, v.g. quòd absolutio non impendatur ostendi solum signa doloris, & alia opinio est fauorabilis suscipienti, v.g. quòd in prædicto casu absolutio detur, semper eligenda est opinio, quæ fauet suscipienti Sacramento: quia Sacramenta instituta sunt in fauorem fidelium, disp. 44. num. 35.

Doctores asserentes non posse aliquem contra propriam sententiam operari, & aliorum sequi quam arbitratur falsam, non potest habere locum inter confessarium, & poenitentem contrarias opiniones habentes: nam confessarius poenitentis opinionem sequi debet, quantumuis opinetur illam esse falsam, disp. 44. num. 31. & disp. 33. num. 28. & 54.

Opinio probabilis est quam vnus solus Doctor boni nominis affirmat: imò et si nullus, dum tamen, qui suscitatur opinionem sit vir doctus, & probabilibus rationibus incedat, disputat. 44. num. 51.

Doctor in illis, quæ pertinent ad vtilitatem interrogantis potest consulere iuxta opinionem aliorum còtra propriam, quia licet cuique aliorum opinionem sequi, disp. 43. nu. 42. & disp. 44. num. 50. & disp. 41. nu. 7.

Doctor in illis, quæ nocent interrogati, debet respondere iuxta propriam opinionem si ipse habet opinionem, quæ liberat interrogantem: quia iudicium proprium respondentis exquiritur, disputat. 43. num. 44. numero 50.

Aliquando expedit consulere opinionem minus probabilem, quando probabiliorem difficile fore poenitenti, vel consilium roganti iudicauerit cõfessarius aut Doctor, disp. 43. num. 36.

Dum cõmuniter Doctores asserunt licitum esse sequi opinionem probabilem, non de opinione facti, sed iuris intelligendi sunt: quia opinio facti verè & essentialiter dubium est, & non opinio, disp. 43. nu. 50. & 51.

Habens opinionem probabilem aduocatorum, quòd ex probationibus factis habet ius ad rem, non potest priuata auctoritate accipere rem, etiam sine scandalo præfenti, nec futuro, licet res non sit vocata ad forum contentiosum. Nam tunc pacti sunt collitigantes tacite expectare determinationem à iudice, disputat. 43. num. 54. & 56.

Nec illam poterit accipere quando actu non consulit aduocatus, licet cognoscat certò ipsos in similibus casibus docuisse ius habere ad rem habentem tales vel tales probationes, disp. 43. num. 57.

Regibus licitum est ex opinionibus probabilibus iuris inter se debellare, & priuata auctoritate regnum ab altero possessum accipere, disp. 43. num. 55. & disp. 44. num. 57. & 58. latius.

In opinionibus datur bellum iustum ex vtraque parte, quia cuique fas est ius suum defendere, disputat. 43. numero 58.

Id tamen verum non est in opinionibus Sacramentorum, an sic vel aliter licetè recipiantur, quia qui probabiliter dignè suscipit, nullam iniuriam irrogat Sacramento, disp. 43. num. 58.

Aliqui falsò inquit tres, aut quatuor summissas

non posse constituere opinionem probabilem, disput. 43. num. 37.

Sicut licet vim vi repellere, sic licet opinione opinionem: quia vna opinio alteri vim infert, disputatione 44. num. 57.

Vt iudicemus aliquē authorem docere aliquā opinionem, nō est attendendum ad illud quod inscriptum in indice reperitur, sed ad illud quod in corpore libri est inclusum: quia indices non tanta diligentia inspecti sunt ab authoribus ac sunt considerata in ea quæ in corpore libri continentur, disp. 44. num. 69.

Opinio probabilis poterit iudicari doctrina adducta pro argumento, aut incidenter dicta, aut gratia disputationis relata, quando aliās doctrina illa probabilis fulcitur ratione, etiam si illa doctrina à nullo affirmetur Doctore: quia probabilitas ex ratione probabilis sufficienter desumitur, disput. 44. num. 62.

Imperceptibile est aliquam opinionem esse speculative probabilem, & nō practicè: quia probabilitas practica mensuratur per probabilitatem speculative, disput. 44. num. 63. & disp. 54. num. 11.

E contra poterit opinio esse practicè probabilis per principia extrinseca, hoc est ob authoritatem Doctorum illam docentium, & non esse probabilem speculative per principia intrinseca, hoc est per rationes, disput. 44. num. 65. & disp. 54. num. 11.

In scientijs scientia speculative est distincta à scientia practica, quia illius munus tantum est res per causas cognoscere, in opinionibus verò practica est obiectum speculative, disput. 54. num. 11.

Iudicans aliquam opinionem esse speculative probabilem, & pertimescens ea uti in praxi, similis est Tātalo habenti prope labia poma, & aquam, impedito tamen illis frui, disput. 54. num. 11.

De usu opinionum in materia sacramentorum communiter agunt Doctores, sed tamen non distinguunt, quando opus erat: quia aliud est dari opinionem pro vtraque parte, aliud est pro vna parte dari sententiam certam citra opinionem, pro alia verò inueniri opinionem, disput. 44. num. 1.

Aliqui tristantur nimis quod in rebus moralibus versentur opiniones. Cum tamen id providentia diuina cautum sit, ut iugum legis suauius sustineretur, disput. 44. num. 70.

Iurisperiti non audentes in praxi sectari opiniones Cuiacij, Duareni, Donelli, Antonij Fabri, & aliorum decipiuntur: quia imperceptibile est esse aliquam opinionem speculative probabilem, & non practicè, disput. 44. num. 63.

Si tamen Rex iuberet horum non sectari opiniones, iam definirent esse speculative probabiles, utpote contra legem, disput. 44. num. 64.

Ia quoties operatur aliquis ex opinione minus probabilis, operatur consequenter ex opinione probabiliori: quia probabilior est opinio, quæ docet, posse sectari opinionem probabilem, disput. 44. num. 72.

Quando datur opinio an lex iusta sit, poterit contra illam operari, quia lex non habet vim obligandi, nisi quatenus est iusta, disputatione 44. num. 72.

Iurisperiti indicatui non subijciuntur quando iuxta opinionem probabilem sententiam ferunt, quia prudenter agit, qui iuxta opinionem probabilem operatur, disput. 44. num. 72.

In principijs moralibus minus habendæ sunt opi-

niones Iurisperorum, quam Theologorum, quia illi minus rationes discutiunt, disput. 44. num. 72.

Opinio dubium includit, non tamen omne dubium includit opinionem, disput. 43. num. 48.

Opinio facti est verè dubium, disput. 43. num. 50.

Facta Doctoris nō potest quis imitari, ac si esset opinio probabilis; quia Doctor potest operari ex malitia, aut passione, disp. 44. num.

Orare.

Orare tenetur homo dum adhibitis medijs ordinarijs, à tentatione liberari nequit; quia constringimur omnia media possibilia adhibere, ne in peccatum incidamus, disp. 21. num. 20.

Et tunc non orans contra religionem, & castitatem, v. g. delinquit; quia duplici præcepto aduersatur; vni obliganti per se, v. g. castitatis; alteri per accidens, orationis videlicet, disp. 21. num. 20.

Oscula.

Oscula, & tactus antecedentes ad copulam opus nō erit confiteri sequuta copula; quia præhabita fuisse intelliguntur, & vnum constituunt peccatum cum copula, disput. 6. num. 3.

Oscula post copulam probabile est non esse confitenda; quia habita fuisse intelliguntur, & sunt partes præterite copulæ, disput. 6. num. 3.

Oscula, tactus, & verbum lasciuum in coniugatis ad luxuriam coniugalem prouocantia, ad virtutem castitatis coniugalis pertinent, & in non vxoratis ad luxurij vitium, disput. 6. num. 4.

Pluries sceminam deosculari in eodem intervallo temporis vnicum tantum crimen est; quia solum materialiter distinguuntur actus; disput. 6. num. 3.

Oua, Vide, Medicus, Licentia, Bulla, Ieiunium.

Regulares Ordinum Militarium, quamuis in rigore sunt Religiosi, possunt edere oua in Quadragesima; quia illos excipit Bulla, disput. 49. num. 11.

Presbyter habens longam experientiam nocentem ex abstinentia ab ouorum esu in Quadragesima, non tenetur in futuris Quadragesimis experiri prius, an nocentem causetur ex piscato; quia aliàs nunquam liceret ob præseruationem oua edere, disputatione 51. numero 24.

Nisi maximè dubitetur causam nocentem cessasse, disput. 51. num. 24.

Presbyter nec Religiosus non poterunt in diebus Dominicis Quadragesimæ oua edere, quia id declaratum est per Pontificem, disput. 51. num. 25.

Præceptum abstinendi à lacticijs, & ouis negatiuum est, & ideo toties frangitur, quoties in die comeduntur, disput. 51. num. 26.

Presbyter edens carnes, & oua in Quadragesima duplici peccato inquinatur; quia duplex frangitur præceptum, disput. 51. num. 27.

Quo duplici peccato inficietur laicus comedens carnes, & oua sine Bulla in Quadragesima, etiam in diebus Dominicis; propter rationem dictam, disput. 51. numero 27.

Sacerdotes

Sacerdotes sexagenarij non poterunt absque Bulla comedere oua & lacticia in Quadragesima; quia præceptum illud absque discretionem ætatum intimatur; non sic præceptum ieiunandi, disput. 51. num. 28.

Oua & lacticia in Quadragesima non vetantur ob ieiunium, sed ob abstinentiam a carnibus: quia illa fermentinam originem à carnibus trahunt, disput. 51. n. 28.

Oua non edere in die Veneris vel Vigilijs sine Bulla non est iure communi vetitum, sed consuetudine in aliquibus Prouincijs: quia ius solum prohibuit illis uti in Quadragesima, disput. 51. num. 18.

Illà consuetudo ignoranter est inducta, & ideo non obligat, disput. 51. num. 19.

In Vigilijs & Quatuor temporibus possunt edi oua & lacticia sine Bulla: quia id iure communi vetitum non est, nec consuetudo allegari potest, disput. 51. nu. 19.

Qui habet facultatem edendi oua, habet quoque ad lacticia: quia vnica est vtriusque prohibitio, disput. 51. num. 17.

Presbyteris erit fas in Quadragesima ouis vesci, causa vocis conferuandæ: quia cum notabili iactura abstinentia ab ouis seruanda non est, disput. 54. num. 19.

Presbyteri vescentes ouis sine causa in Quadragesima toties peccant, quoties illa comedunt: quia præceptum negatiuum est, & diuiduam habet materiam, disput. 51. num. 26. & disput. 54. numero 42.

Oza.

Ozam non occidit Deus ob contactum arcæ præmissa copula cum propria vxore, sed quia impositum præceptum Leuitis arcam humeris portandi, id contempnit, boues arcæ oneri subijciendo: quia id ex sacro textu constat, disput. 23. num. 39.

P.

Patientia, Impatientia.

Non est impatientia sentire ærumnas à Deo inflatas: quia sentire est effectus naturalis causatus à damno, disput. 4. num. 10.

Longè diuersum est ob sinistram sortem affligi, atque impatienter labores ferre, disput. 4. num. 10.

Patientia datur ad id quod ratio non absumatur tristitia, disput. 4. num. 10.

Patientia non solum est cohibitiua tristitiæ excedētis, sed etiam excitatiua tristitiæ deficientis seu insensibilitatis: quia virtus in medio vitiorum existit, disput. 4. numero 10.

Tantum distat impatientiam esse, dolores siue misérias à Deo inflatas sentire, quod potius ut sentiantur à Deo infliguntur. Et hoc aduertant confessarij, quia inde corriguntur pluries mali, disput. 4. num. 11.

Non erit imperfectius cum tristitia misérias perferre, dum alias patienter sustineantur quam hilari animo: quia gaudium & tristitia passiones naturales sunt, disput. 4. num. 13.

Non minus meretur, qui cum gaudio perfert labores & misérias, & ideo facilius, quam ille qui cum tristitia & difficilij; propter eandem rationem, disput. 4. numer. 13. & 14.

Patientia necessaria est in his quæ contra nos fiunt & in his quæ contra nos dicuntur, disput. 46. numer. 7.

Parabola.

Parabola: Quis putas est fidelis dispensator, &c. explicatur, disput. 33. num. 38.

Parabola de quinque virginibus prudentibus, & quibus que fatuis explicatur, disput. 5. num. 2. & disput. 7. numero 1. & 14.

Parabola Sacerdotis & Samaritani descendentium in Hiericho adducitur, disput. 5. num. 2.

Parabola est & nō historia quod Publicanus & Pharisæus ingressi fuerint in Templum, & Publicanus oculos leuare non fuerit, &c. disput. 5. num. 2.

Parabola Domini volentis succidere ficum infructiferam adducitur, disput. 5. num. 2.

Parasceue.

Celebrationi quæ fit in die Parasceus seu Veneris Sancti, quamuis ille dies sit festiuis, non tenentur Fideles assistere; quia illa celebratio non est propriè Missa, disput. 32. num. 13.

In die Parasceus potest fanis ministrari Eucharistia: quia nec iure nec consuetudine vetatur, disput. 22. numero 20.

Parochus.

Parochus tenetur matrimonio occulto peccatoris assistere; quia aliàs infamaret contrahentes, disput. 8. n. 6.

Parochus habens copulā cum filia confessionis parochiana, non tenetur confiteri circumstantiam, sicut nec alius mercenarius confessor; quia id nullo iure præcipitur, disput. 11. num. 5.

Parochus non potest impedire matrimonium, donec contrahentes addiscant Doctrinam Christianam; quia ad solum Summum Pontificem attinet impedimēta matrimonio designare, disput. 28. num. 9.

Suauius tamen, si non instant contrahentes, poterit ad breue tempus differre; quia tunc illis nullam irrogat iniuriam, disput. 28. num. 9.

Parochus non ministrans Eucharistiam energumeno in extremis existenti, dum periculum irreuerentiæ cesset, peccat mortaliter; quia tunc energumenus habet ius sicut quilibet alius, quod sibi ministratur, disput. 38. numero 6.

Parochus potest vbique audire confessiones habentium Bullam absque noua approbatione: quia est approbatus à iure, disputatione 44. numero 28.

Quod intellige quatenus ex eo non peccabit contra Religionem, bene tamen contra charitatem & iustitiā, si de defectu opinionis non moneat penitentes, disput. 44. num. 10. 13. 14. & 17.

Et ideo iuxta dictam limitationem non habentium Bullam, potest Parochus excipere confessiones de licentia proprii Parochi penitentium absque noua approbatione, disput. 44. numero 28.

Parochus non potest dare facultatem simplici Sacerdoti ad audiendas confessiones suorum Parochianorum; quia post Concilium Tridentinum quicumque audiens confessiones debet esse ab Ordinario approbatus, aut beneficium Parochiale actu habere, disput. 48. numero 51.

Peccat

Peccat contra charitatem & iustitiam Parochus tribuens licentiam simplici Sacerdoti ad excipiendas confessiones, & Sacerdos illas auscultans: quia si forte talis opinio vera non sit, periculo se exponunt irritum efficiendi Sacramentum, & consequenter frustrandi gratia poenitentes, disp. 44. num. 13. & 14.

Parochus ministrans Sacramenta iuxta opinionem probabilem relicta sententia certa peccat contra iustitiam: quia Parochiani habent ius ut certa via ministrantur, disp. 44. num. 14.

Parochus qui sui parochiani assistit matrimonio in aliena parochia peccat contra charitatem & iustitiam: quia cum sub opinione iaceat, an validum sit matrimonium, periculo irritandi illud se exponit, disp. 44. nu. 21.

Parochus assistens matrimonio contracto ex metu reuerentia peccat contra charitatem, & iustitiam: propter dictam rationem, disp. 44. num. 21.

Parochus gerit personam Iudicis, Pastoris & Medici, disp. 47. num. 1.

Parochus tenetur per semetipsum Sacramenta ministrare: quia beneficium datur propter officium ex iure naturæ, disp. 47. num. 2.

Parochus non dicitur verè & iuxta Concilij Tridentini mentem residere ob solam habitationem in loco beneficii, nisi per se ipsum Sacramenta ministret: propter dictam rationem, disp. 47. num. 3.

Parochus non acquirit fructus beneficii, nisi per se ipsum Sacramenta ministret, propter dictam rationem, disp. 47. num. 4.

Nec satisfacit ministrando per substitutum, sed tenetur quæ ex æquitate potest ministrare: quia beneficium datum est illi & non substituto, disp. 47. numer. 5.

Parochus tenetur ex iustitia audire confessiones quotidianas suorum parochianorum, quas ex æquitate potest; quia non solum necessitati tenetur subuenire, verum utilitatem, commodum ac profectum sui gregis procurare, disp. 47. num. 6. & 7.

Semel verò & iterum illas non admittere solum erit peccatum veniale: quia tunc negatio levis materia est, disp. 47. num. 10.

Parochus non ministrans per se ipsum Sacramenta, lucrum spirituale non acquirit: quia cessat ab exercitio virtutis, disp. 47. num. 8.

Parochus quotidianas confessiones non auscultans, quas ex æquitate potest, peccat contra iustitiam commut. Religionem & poenitentiam: quia impedit exercitium harum virtutum quas tenebatur exequi, disp. 47. numero 9. & 10.

Parochus ministrans Sacramenta ægrè & molestè, exhibet parochianis occasionem non postulandi toties quoties vellent, & consequenter muneris suo non satisfacit: quia impedit profectum sui gregis, disp. 47. num. 11. & 12.

Parochus tenetur Vicecuratum præditum scientia & probatis moribus eligere coadiutorem: quia cõstrictus est impedire damna gregis sui, disp. 74. num. 13. 14. 15. & 16.

Parochus tenetur auaritiam fugere: quia peccatum est, disp. 47. num. 17.

Parochus obstrictus est sepelire gratis defunctos pauperes: quia ad erogandam elemosynam quicumque potens tenetur, disputatione 47. numero 18.

Parochus tenetur caeremonias sui muneris rectè scire: quia alias periculo errandi se committet, disp. 47. n. 19.

Parochus tenetur promissum sacrificiũ absque mora implere: quia iniuria grauis est animam in Purgatorio ob eius culpam detineri, vel confectionem rei postulata differri, disp. 47. num. 20.

Parochis expedit nimiam familiaritatẽ cum parochianis vitare: quia alias ab illis despicietur, disp. 47. nu. 21.

Parochus tenetur nimium garrientes ex Ecclesia abire: quia reuerentiam Templo debitam obseruari cõstrictus est procurare, disp. 47. numero 22.

Parochus tenetur discordias inter parochianos componere: quia obligatur damna sui gregis vitare, disp. 47. numer. 23.

Parochus tenetur non extorquere oblationem vberiorum pro funere quam defuncti hæredes offerre volunt: quia oblatio voluntaria est, disp. 47. nu. 14. & 25.

Quæ dicta sunt de Parochis, comprehendunt Episcopos comparando singula singulis; quia illi etiã Parochi sunt, disp. 47. num. 26.

Parochus tenetur iure naturali in suo beneficio residere: quia ille qui officium habet, iure naturæ illud implere debet; si vero non residet Parochus, non poterit illud executioni mandare, disp. 47. num. 2. & 3.

Nulla consuetudine potest seiuuare Parochus ad non residendum: quia contra ius naturæ nulla præualet consuetudo, disp. 47. num. 2.

Aliqui Parochi potius sunt umbra parochorũ quam Parochi: quia omnia munia alijs agenda committunt, disp. 47. num. 3.

Amisio fructus Parochi non ministrantis potius nõ lucratio est quam pœna imposita; & ideo ad restitutionem fructuum agendam, sententiam iudicis expectare non erit opus, disp. 47. num. 4.

Parochus ad minus tenetur se præsentem cõstitueri in Ecclesia, ut parochiani, si velint, ipsum eligant Sacramentorum administratorem, præsertim confessionis; quia ius habent parochiani postulandi, & à suo Parocho quod per semetipsum ministret; cum ipse ab eis alatur, disp. 47. numero 5.

Parochus per duos menses continuos siue discretos poterit cessare ab administratione Sacramentorum; quia per illud tempus licitè se poterat absentare, etiam non petita licentia ab Episcopo dum Vicecurato curam Ecclesiæ committat, disp. 47. num. 5.

Parochus qui tempore Iubilæi, aut magnarum festiuitatum per seipsum solum non valet omnium parochianorum excipere confessiones, tenetur de ministris providere; quia cõstrictus est magnam utilitatem ouium procurare, disp. 47. num. 6.

Parochi aliqui nunquam aut ferè nunquam sepeliendis defunctis interfunt, & tamen stipendium integrum efflagitant, quod iniustum est; quia qui sentit commodum, sentire debet damnum, disp. 47. num. 7.

Parochi aliqui ex quadam vana grauitate renuunt Missas maiores celebrare, nisi in Paschate vel alio solemnissimo festo, disp. 47. numero 8.

Parochus nolens audire confessiones hominis vexati, luxuria peccat contra castitatem; quia castitas habet ius petendi à Parocho auxilium ad sui conseruationem, disputatione 47. numero 9.

Parochus impediens confessarios probos in Ecclesia sua auscultare confessiones, quado per seipsum aut non possit, aut nolit omnes excipere, iniqui timè se gerit: quia proprium dæmonis est animarum salutem impedire, disp. 47. num. 14.

Parochi

Parochi aliqui eligunt Vicecuratos, qui minori pretio stipendiantur, minimè curantes quod sufficientes sint, peccant grauissimè in hoc: quia causa sunt damnorum exorientium, & ad restitutionem sunt deuincti, disputatione 47. numero 15.

Parochi aliqui minimè curant qualibus sint præditi moribus Clerici eorum Ecclesijs seruietes; tenentur damna suæ Parochiæ impedire, disp. 47. num. 15.

Parochi aliqui curam prædicandi in alienis Ecclesijs libenter assumunt, & propriam deserunt; cum potius è conuerso esse deberet. Maxima reprehensione digni sunt huiusmodi, & Episcopus illos non puniens, disputatione 47. numero 18.

Parochi aliqui minimè curant de munditia altariũ, purificatorum nec corporalium, & tamen in illorũ mensa immunditiam reperiri sustineri non valent. Reprehensione digni sunt & visitator Episcopi illos non puniens, disp. 47. numero 19.

Parochorum aliquorum desiderium nõquam satiat Missarum pitantijs, & differunt nimium celebrationem, quod maximum peccatum est contra charitatem & iustitiam: quia in iure appellatur defunctorum necatores retinentes illorem oblationes, necdum Missas, disputatione 47. numero 20.

Parochus non potest exhibere facultatem simplici Sacerdoti excipiendi confessiones suorum parochianorum: quia id vetitum est per Concilium Tridentinum sessione 23. cap. 15. Et oppositum est plusquam falsũ, disputatione 48. numero 51.

Doctores censentes posse Parochum dictam facultatem dare, non consequenter loquuntur, dum inquit posse Episcopos punire Parochos & confessarios: quia dignus pœna non est qui culpam non committit, disputatione 48. num. 52.

Qui iam Parochus est, potest examinari: quia scientia extenuari potest, disputatione 50. numero 11.

Parochorum licentia non poterit reuocari, si inuerti sint in examine idonei: quia licentia Parochorum de iure est, disputatione 50. numero 2.

Parocho illiterato coadiutor dari debet: quia aliàs damna sequuta Episcopo imputarentur, disp. 50. numero 2. & 7.

Et quamuis detur appellatio à deputatione coadiutoris non habebit effectum suspensum, sed deuolutiuũ, ne executio in re tanti momenti impediatur, disp. 50. numero 4. & 5.

Et poterit interponi appellatio ad Metropolitanũ, non obstante quod procedat Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ Legatus, disp. 50. numero 6.

Parochus cui designatus est coadiutor, non od id excusatur à residentia: quia coadiutor non deputatur ut vniuersum onus sustineat, sed partim ut adiuuet, disp. 50. numero 17.

Parocho nulla fit iniuria quod suspicetur de ipso posse illius scientiam extenuari: quia quando agitur de vitando damno, & adhibendo remedio, suspiciones & dubia sunt in deteriore parte interpretanda, disputatione 50. numero 19.

Parochus non acquisiuit ius quod iterum non examen in fauorem boni communis est necessarium, cui cedere debet parochus, disp. 50. num. 20.

Pater.

Pater potest punire moderatè filios ad correctio-

nem, & etiam ad vindictam, dum nõ ex odio procedat; quia cum superior sit, alicuale ius puniendi habet, debet, disp. 2. num. 2. & 3.

Patris punitioni moderatè resistere est illicitum, poterit tamen filius punitionem fugere: quia fugere malum est iure naturæ concessum, disp. 2. num. 3.

Pater puniens filium maledictiones iacet, aut falso iuret: quia ex sua malitia falsò iurat, non ex causa iniuste oblata, disputatione 2. numero 4.

Pater caute obseruans filiorum mores, aut dominus seruorum, maritus vxoris & superior subditorum, ineptè ex eo se accusant de iudicio temerario: quia ad cautelam fas est de aliorum moribus suspicari, ac si improbi essent, disp. 2. num. 2. 5. & disp. 50. num. 19.

Filius etiam pro patre defuncto non oret, non peccat: quia ad id nullo præcepto astringitur, disp. 4. num. 6.

Filius patrem damnatum ad suspèdium liberare nõ tenetur: quia iustè patitur bonis temporalibus, impien-

tissimum tamen esset illud non agere, disp. 4. numer. 7.

Filius potest patri publicè proscripio alimenta denegare: quia potest parere iustæ sententiæ, disp. 4. n. 7.

Filius tenetur orare pro patre in hac vita multis repleto miserijs, ut ab illis euadat; quia ad id obligat ius charitatis, disputatione 4. numero 8.

Filius tenetur patrem sepelire, & exequijs iuuare iuxta patriæ consuetudinem, & huius defectus erit peccatũ cõmissionis de honorationis parentis, disp. 4. nu. 9.

Pater tenetur filiam naturalem dotare; quia id dicitur ius naturæ, disp. 44. num. 54.

Peccatum absolutè, & Peccatum veniale.

Peccata venialia sacramentaliter confiteri maxime vtile est; constat ex Concil. Trident. disp. 1. num. 5. & 6. & disp. 17. num. 7.

Quando poenitens arbitratur aliquod esse peccatũ veniale, quod tamen non est, instruat à confessario, ne ex conscientia erronea peccet; quia munus confessarij est docere poenitentem quænam sint peccata, vel non, disputat. 1. num. 6.

Quod defectus examinationis seu doloris ad confessionem fit tantum peccatum veniale, forte non est dabile, disput. 1. num. 8.

Peccata solum sigillo confessionis gaudent, aut ab illis dependentia; quia tantum illa sunt materia confessionis, disputatione 1. numero 29.

Peccatum veniale esse commissum ex plena aduertentia, vel non, opus non est confiteri, erit tamen vtile ob maiorem mortificationem; quia sicut voluntaria est venialium confessio, ita quod sit commissum ex aduertentia, disputatione 6. numero 8.

In peccatis venialibus carnis, ut premerè pedem feminae, vel digitos intorquere, vellicare, aut manũ deofculari, solum animo ibi sistendi, opus non est confiteri statum foemine, nec poenitentis, nec in desiderijs semideliberatis; quia horum venialium confessio voluntaria est, disp. 6. num. 7.

Ob maiorem tamen mortificationem vtile erit statum declarare, ibid.

Nullus tenetur bis eadem peccata confiteri; quia ad id nullo præcepto constringitur, disp. 9. num. 6.

Peccata iam confessa possunt esse materia confessionis, disput. 1. num. 22.

In

In eadem peccata venialia semper irruens ex consuetudine, & nō ex occasione, absolui debet; dum proponat pœnitens non peccare, disput. 10. num. 16.

Peccatum minoris malitiae aliquando punitur à Re public. pari pœna ac peccatū maioris; quia minus peccatum quoad Deum aliquando nocet magis Reipublicae, disputatione 11. numero 4.

Ecclesia potest obligare quod peccata venialia cōfiteatur: quia ad actum bonum potest ex causa obligare, disput. 13. num. 2. & disput. 17. num. 7.

Limita nisi ad sint mortalia, vel mortalia, vel venialia iam confessa vellet pœnitens confiteri, ibidem.

Peccatum veniale aliud est ex suo genere tale, vt mendacium iocosum; aliud ex paruitate materiae, vt furtum rei modicæ; aliud ex imperfectione libertatis, disput. 17. num. 2.

Regulariter peccata mortalia notiora sunt quam venialia, vt furtum, aut homicidium quam vana gloria: aliqua tamen venialia notiora sunt aliis quibus mortalibus, vt mendacium quam concupiscentia rei alienae, disput. 17. numer. 5.

Aduertens se peccare in communi, non discernens, an mortaliter vel venialiter, mortaliter peccatum committens ex illa aduertentia: quia periculo peccandi mortaliter se exponit, disput. 18. num. 1.

Quanam probent nullum dari peccatum veniale ex subreptione, vide: quia scitu digna sunt, disputatione 18. à numero 2. vsque ad 6. inclusiuè.

Qui timorata est conscientiae paratus potius mori quam veniale peccatum committere, quamuis iudicet se semiplenam conscientiam praestitisse, credendum est à confessario illum motum naturalem fuisse, disput. 18. n. 6.

Aduertentia interpretatiua, quod videlicet non aduertat quis, dū posset, & teneretur, non sufficit ad peccandum, nisi actualis consideratio de peccato saltem in communi se offerat: quia dum recordatio non interuenit, obliuio naturalis reperitur, disput. 19. num. 1.

Plurima sunt peccata, quorum essentia consistit in eo quod committatur cum vsu rationis: vt blaphemia, periurium, contumelia, disput. 20. num. 5.

Eucharistiam sumere cum peccatis venialibus habitibus, vel etiam actualibus, nouum peccatum veniale non est, erit tamen si ob inanem gloriam susciperetur; quia in primo casu nō ponitur ob effectui principali Sacramenti, & in secundo ob prauum finem vitatur actus, disput. 22. num. 9. & disput. 23. nu. 20. & 21.

Omnia peccata vt imputentur ad culpam, necessarium est vt cum rationis vsu committantur pleno vel semipleno, non autem vt peccata sint: diuersum namque est aliquod esse peccatum ex se, vel ad culpam imputari, disputatione 20. numero 5.

Melius est homini non committere aliquam venialem labem, quā habere omnem gratiā quā B. Virgo & Sancti modo habent, & habere possunt: cum culpa maius malum sit, quam carentia cuiusque doni, disput. 28. numer. 4.

Probabile est, essentialiter consistere peccatum mortale in priuatione gratiae, disput. 28. num. 4.

Si homo in puris naturalibus cōstitueretur, qui nec esset amicus, nec inimicus Dei, & daretur ei optio, vel letae magis carere culpa veniali, quā habere primā gratiam; inordinate eligeret, si praerferret culpā, cum deuitanda culpa habeat praecceptum, de acquirenda verò amicitia nequaquam, quando aliās homo non est ini-

micus Deo, disputatione 28. numero quarto.

Peccatum veniale nullo bono fine committi potest: quia intrinsece malum honestari non valet, disput. 46. numero 16.

Pœnitens. Vide verb. Confessarius.

Pœnitens putans imperfectiones esse peccata, doceatur à confessario, quod non indiget amplius eas cōfiteri, disput. 5. 1. num. 4. & disput. 2. num. 1.

Pœnitens narrans imperfectiones quae peccata nō sunt vt absoluendas, onus iniungit confessarijs, disput. 1. numero 5.

Pœnitens si examinationem sufficientem egisse bona fide arbitratur, & dolorem adducere, quamuis non egerit maximam examinationem quam posset, aut nō adducat magis intensum dolorem, non opus est huius defectus se accusare: quia ad morale diligentiam solum obligat Deus, disput. 1. num. 8.

Pœnitens meliori memoria praeditus non eget confumere tam longum tempus in examinatione suae conscientiae, ac ille qui tardiori memoria laborat, disput. 1. numero 8.

Pœnitens retractans voluntatem à peccato, habet sufficientem dolorem ad confessionem, quamuis careat dolore sensibili & materiali, & de hoc doceatur à confessario, disput. 1. num. 8.

Pœnitentes minus bene procedunt, dum quolibet narrato peccato aiunt, me accuso huius, à Deo peto veniam, & à te patre illius vicem gerente pœnitentiā, disput. 1. num. 9.

Pœnitentes modum accusationis per generalia vitare debent, quare non dicant, me accuso ex septem peccatis mortalibus, ex abusu quinque sensuum & animae potentiarum, ex omissione operum misericordiae: quia dum speciale peccatum dici potest, non sufficit generale narrari, disput. 1. num. 10.

Pœnitentes plures se deliquisse fatentur, quia putant possibile fore quod deliquerint, in quo erant; quia materia Sacramenti nō est peccatum: possibile, sed factum, disput. 1. num. 10.

Pœnitentibus non expedit se accusare sub conditione, dicendo: me accuso huius, si forte deliquerim; quia licet materia dubia sit confitenda, non tamen materia sub conditione, quia conditio nihil ponit in esse, disput. 1. numero 11.

Pœnitens nolens auferre occasionem dubiam peccandi non debet absolui: quia indispositus est, disput. 1. n. 14.

Non opus est pœnitenti dicere se suffuratum esse tempus, aut amisisse: nam id speciale peccatum nō est, praeter illud in quo male consumitur tempus, disput. 1. numero 15.

Plures se accusant quod diuinis inspirationibus non obtemperauerint. Vide Inspiratio diuina, vbi scitu digna inuenies.

Pœnitens qui tristatur de eo quod aliquis eum cogat implere opera virtutis ad quae non tenetur, peccatum accediae non committit: quia sicut non est peccatū cōsilia non implere, sic nec tristari de illata vi ad illorum impletionem, disput. 1. nu. 15. & disput. 7. num. 15.

Pœnitens se accusans in quinto praeccepto animam suam occidisse, minus bene procedit: quia illo praeccepto non prohibetur animae occisio, disput. 1. num. 16. & disput. 8. num. 11.

Pœnitens.

Pœnitentibus opus non est in fine confessionis dicere, me accuso ex vniuersis omissionibus, & ex omnibus commissis opere, verbo & cogitatione; quia huiusmodi generalis accusatio imbibita est in specialium confessione, disput. 1. numero 17.

Pœnitentibus opus non est in fine confessionis dicere, me accuso ex omnibus de quibus caro, mundus, & diabolus me accusare possunt in die iudicij; quia iudicium illud non fit cum strepitu accusatoris; & quia illa accusatio generalis est, disput. 1. num. 18.

Pœnitens dicens in generali peccata quando potest in particulari illa referre, absolui non potest; quia non fit confessio integra, disput. 1. numero 18.

Pœnitens absolui debet quando solum signa pœnitentiae offerre potest; quia sic decernitur per decreta Pontificum, disput. 44. num. 27. & disput. 1. num. 18.

Pœnitentibus opus non est in fine confessionis dicere, Me accuso ex omnibus quorum obliuiscor, quae si in memoriam reuocarentur, propalarem: quia huiusmodi propositum inclusum est in peccatorum accusatione, disputatione 1. numero 19.

Pœnitentibus opus non est se accusare non amasse Deum tota intentione actus qua possent: quia in minima intentione impletur praecceptum, disput. 1. num. 21.

Pœnitens omnia peccata eiusdem speciei vno numero narret, vt adulteria tria commisi, tria furta, &c. disput. 1. numero 24.

Pœnitenti qui carnaliter decem feminas solutas cognouit, satis erit fateri se commississe decem simplices fornicationes, nō explicando, an cum vna, vel cum decem sint habitae: quia id non mutat speciem, disput. 1. nu. 24.

Pœnitens qui extraordinarijs precibus inuitauit feminam ad copulam, id debet explicare; quia infertur vis moralis, disput. 1. num. 24.

Si femina inuitasset virum ad copulam etiam paratum, docent plures id esse explicandum: quia tunc circumstantia scandalum non intelligitur, nisi dicatur: non verò si vir inuitat feminam, cum commune sit viros feminas inuitare, disput. 1. numero 24.

Pœnitentes cautius viuentes solent molestiores esse confessarijs, disput. 1. num. 22.

Pœnitentes aliquando solent tristari quod peccata in se non reperiant, in quo errant: quia nō ad inuenienda peccata, sed ad inquirenda obligat Deus, disput. 1. numero 22.

Volens confiteri reincidentiam absque necessitate in ingressu confessionis dicit, me accuso ex defectu emendationis vitae, sed peccatū fateatur, & asserat illud pluries commississe, disput. 1. num. 23.

Pœnitentes communiter conuersantes ante confessionem de salute confessarij: imò & de tota eius familia inquirentes, impertinenter procedunt: quia deuotio & dolor minuitur, & fortè pudor, disput. 1. num. 25.

Pœnitentibus opus non est dicere, Me accuso eo modo quo scit Deus me deliquisse: quia confessio faciendae est iuxta conscientiam pœnitentis, disput. 1. num. 25.

Pœnitentes discretum modum confitendi non seruantes excusantur, quia non docentur à confessarijs, disput. 1. numero 26.

Pœnitentes solum mendacia, vel maledictiones confitentibus absque necessitate in principio confessionis, num vxorati sint, vel soluti declarant: quia illa peccata non differunt specie ob flatum diuersum pœnitentis, disputatione 6. numero 12.

Nō est opus pœnitentibus habentibus desideria carnis cum non pleno consensu explicare statum feminæ circa quam; quia venialium confessio voluntaria est, & consequenter circumstantiarum, disput. 6. num. 6.

Non opus est pœnitentibus explicare, num venialia quae commiserunt, fuerint facta ex plena aduertentia, vel non; propter eandem rationem, disput. 6. nu. 8.

Non opus est pœnitentibus, dum iuramenta falsa cōfiteatur, aut vera sine necessitate illa narrare indiuidualiter dicendo; Iuravi per Deum, per vitam meam, sic me Deus adiuuet, &c. quia illa non variant speciem, disput. 6. num. 6.

Pœnitentibus se accusantibus de decem carnis desiderijs parum plus, vel minus, etiam si postea recorderentur duodecim fuisse, non erit opus illa duo fateri; quia in voce, Parum plus vel minus, illa duo, vel tria includuntur, disputatione 2. numero 13.

Non opus est pœnitentibus se accusare quod corā Deo, vel terreno iudice iustam vindictam seu satisfactionem exposcant, dum non ex odio, sed zelo iustitiae fiat; quia actus petendi satisfactionem est bonum virtutis, scilicet iustitiae vindictiuae, disput. 2. num. 11.

Non opus est pœnitentibus se accusare eorum, quae ante vsu rationis egerent: quia gesta in illa aetate peccata non sunt, disput. 2. numero 12.

Non opus est vxori, filijs & seruis se accusare quod iniurias a acceptas à marito, patre, vel domino retulerint causa sumendi consilium, vel consolationem: illa enim murmuratio non est; quia infama non est intrinsece malum, sed redditur honestum dum fit ex iusta causa, disputatione 2. num. 10.

Non opus est pœnitentibus se accusare quod comederint vel biberint absque fame, vel necessitate, dum saluti non nocuerint aduertenter: quia tunc gula non committitur, disputatione 2. num. 14.

Plures pœnitentes se accusant peccato curiositatis, quod videlicet non sibi necessaria concupiuerint addiscere, cum tamen peccatum hoc non sit, disput. 3. nu. 1. Vide verb. Curiositas.

Plures pœnitentes se accusant de inuidia, ex eo quod tristatur de sua infelici sorte, tempore quo alios euehi ad altam fortunam conspiciantur, doceantur à confessario hoc inuidiam non esse; quia non est dolor de felici sorte aliorum ob diminutionem propriae, sed dolor de infelicitate propria, recordatione accepta de aliorum bona sorte, disput. 3. num. 8.

Se item accusant de inuidia, quod tristatur de bono alicuius, qui nociturus est reipublicae; doceantur hoc inuidiam non esse; quia potius est zelus reipublicae, disput. 3. numero 9.

Plures pœnitentes arbitrantur murmurationis labe inquinari, quod delicta quae publica sunt, & maxime nociua reipublicae, damnent coram alijs; doceantur à confessario hoc murmurationem non esse, sed zelum reipublicae, disputatione 3. numero 9.

Plures pœnitentes se accusant de gula vbi non est. Vide verb. Gula; vbi inuenies aliqua scitu digna.

Plures pœnitentes se accusant de transgressione praeccepti conseruandi salutem, vbi violatio praeccepti minime reperitur. Vide verbum, Vita, & verbum, Cibus, vbi aliqua scitu digna adducuntur.

Non est opus pœnitentibus se accusare, quod malum proximo optauerint ob bonū spirituale ipsius vel proprium, vel ob temporale, si proximus ex malitia illud impediatur,

impediat, disput. 2. num. 6. Vide verb. Malum pœnæ, vbi scitu digna inuenies.

Patres aliqui erga filios agentes, & mariti erga vxores, & superiores erga subditos, se accusant de illis quæ peccata minimè sunt. Vide verb. Pater, Vxor, Prælati.

Plures pœnitentes vxorati se accusant quod tempore habitæ copulæ, vel extra, verba impudica cum vxoribus proprijs fuerint colloquuti, quod tamen peccatum nõ est, quia illa honestantur matrimonio, sicut honestatur copula, disput. 6. num. 4.

Plures pœnitentes se accusant de mendacio vbi non est. Vide verb. Mendacium, vbi inuenies scitu digna.

Plures pœnitentes se accusant, quod non hilarem vultum offenderint peccatoribus, se enim in affabilitate, & charitate defecisse putant, quod tamen tale non est si fiat sine detestandi peccata: *Quia iniquos odio habui*, ait David, disput. 4. num. 4.

Plures pœnitentes se accusant de inani gloria vbi nõ est, disput. 4. num. 5. & disput. 22. num. 14.

Plures pœnitentes se accusant, quod pro defunctis parentibus orationes non fuderint, cum tamen hoc peccatum non sit, nisi ad id sint deuincti aliquo pacto: quia parentes in purgatorio iustè patiuntur, disp. 4. n. 6.

Plures pœnitentes se accusant de adulatione vbi non est. Vide verb. Adulatio.

Plures pœnitentes se accusant de impatientia, eò quod ærumnas à Deo iniectas sentiunt, cum tamen impatientia id non sit, doceantur à confessario, disput. 4. num. 10. Vide verbum Patientia.

Plures pœnitentes se accusant de verbo otioso vbi non est. Vide, Verbum otiosum, vbi scitu digna inuenies.

Plures pœnitentes se accusant tanquam de diuersis peccatis, quod in eodem interuallo temporis plures iactauerint maledictiones eiusdem rationis damnum imprecantibus, cum tamen tantum vnicum peccatum sit: quia solè materialiter diuersificatur actus, disp. 6. nu. 1.

Plures pœnitentes se accusant tanquam de diuersis peccatis quod plures contumelias eiusdem rationis iecerint in eodem interuallo temporis, cum tamen vnicum tantum peccatum sit, propter eandem rationem, disput. 6. num. 2.

Plures pœnitentes se accusant tanquam de diuersis peccatis, quod in eodem interuallo temporis plures deosculati fuerint foeminas lasciuè vel tetigerint, cum tamen illud vnicum tantum crimen sit: propter eandem rationem, disput. 6. num. 3.

Plures foeminae vxoratae se accusant, quod in actu coniugij nimiam carnis delectationem fuerint experite, quod nequaquam peccatum est: quia id est naturale copulæ carnali, disput. 6. num. 5.

Plures pœnitentes se accusant tanquam de diuersis peccatis, quod in eodem interuallo temporis plures falsò iurauerint ad testificandam eandem falsitatem, cum tamen id vnicum tantum peccatum sit: quia solè materialiter distinguuntur actus, disp. 6. num. 6.

Pœnitenti credere debet confessarius pro se, & contra se loquenti: quia in illo foro nõ adducuntur testes, disput. 8. num. 1. & disput. 9. num. 6.

Pœnitens se accusans de mortali non commissò, peccat mortaliter? quia subijcit confessioni materiam falsam, sicut qui consecraret in non pane, disp. 8. num. 4.

Diuersum est quod pœnitens metum concipiat de

prolabendo amplius in peccata, aliud quod concipiat propositum carendi eis non præhabere, ob primum nõ accedit indignè ad Sacramentum, bene tamen ob secundum, disput. 9. num. 14.

Plures pœnitentes timidæ conscientiæ, qui potius eligerent mortem subire, quàm peccare venialiter, dū confitentur semiplenè deliberatos actus malos habuisse, vt in plurimū credatur à confessario tales actus omnino naturales fuisse, & potius illis meruisse resistendo, quàm peccasse, disput. 18. num. 6.

Pœnitentes recolentes in memoria carnalia, vt confiteantur, non nimis immorentur in illis, ne se exponant periculo delectationis loco doloris, disput. 21. num. 11.

Plures pœnitentes se accusant de iudicio temerario vbi non est. Vide, Iudicium temerarium, disput. 5. num. 8.

Pluries pœnitentes se accusant de amoris proprii peccato vbi non est, quia à confessarijs non edocentur, disput. 24. num. 11.

Pœnitens cogitans sibi non licere accedere ad Eucharistiã, sine præuia confessione, quãuis nullius mortalis peccati conscientiam habeat, moneatur à confessario id licitum esse, quamuis valde expediens sit confessionem præmittere etiam de præteritis culpis, quando id tempus permiserit, disp. 31. num. 14.

Pœnitens non inueniens alium confessarium quàm omnino surdum, tenetur confiteri per nutus, & signa ante communionem: quia possibilis est talis confessio, disput. 32. num. 8.

Pœnitens mutus tenetur cõfiteri per nutus, & signa; cum possibilis sit talis modus confitendi absque nocuimento pœnitentis, disp. 32. num. 8. Nec valde anxius sit tunc confessarius, aut pœnitens an omnia peccata sint sufficienter manifestata, ibidem.

Pœnitentem non teneri confiteri per interpretem etiam in articulo mortis, docent plures Doctores alijs oppositum opinantibus, disp. 32. num. 8.

Non tenetur per interpretè confiteri ad suscipiendã Eucharistiã in Paschate, nec Sacerdos ad celebrandũ; quia præceptum illud positiuum præmittendi confessionem ante communionem non obligat cum iactura famæ respectu interpretis, disp. 32. num. 9.

Pœnitens non acceptans pœnitentiã rationabiliter iniunctã, non delinquit contra virtutem obedientiæ, sed pœnitentiæ; quia confessarius nullo alio vinculo quàm pœnitentiæ potest constringere, disput. 41. num. 9.

Pœnitentiã iniunctã à confessario, seu sacramentalis satisfactio.

Sub pœnitentiã iniungi potest, quod pœnitens in confessione agenda dicat, se tunc confiteri, quia ad id sub pœnitentiã fuit constrictus: quia hoc pœnale est, & honestum, disput. 12. num. 7. & disput. 13. num. 6.

Tenetur pœnitens acceptare pœnitentiã rationabilem, & potest non absolui si nõ acceptet: quia indispositus est, disput. 12. num. 3. & 4.

Imponi potest sub pœnitentiã quod pœnitens coram eodem Sacerdote, & non alio confiteatur, quia illud honestum est, & pœnale; non tamen passim iniungenda est, sed in casu maximè necessario ad curationem pœnitentis, disp. 13. num. 7.

Bullæ Cruciatæ priuilegium non sufficit in illo casu ad eligendum distinctum confessarium: quia contra manda-

mandatum iustum confessarij, nõ vult Pontifex eius valere priuilegium, disput. 13. num. 7.

Confessarius non potest imponere sub pœnitentiã, quod pœnitens statim confiteatur ac lapsus fuerit in tale, vel tale peccatum: quia pœnitentiã debet iniungi absolute, & non sub conditione, disput. 13. num. 8. & disput. 12. num. 1.

Differre vel anticipare confessionem iniunctam sub pœnitentiã per tres, vel quatuor dies, præsertim ex aliqua causa, nullum est peccatum: quia id præsumitur ex rationabili voluntate confessarij, disputatione 13. numero 9. & 10.

Pœnitentiã iniunctã infirmis ex sui natura absoluta est, per accidens tamen est conditionalis, videlicet si superuixerit infirmus, disput. 12. num. 1.

Sub pœnitentiã imponi potest quod confessio fiat non determinando, an eadem, vel noua peccata sint aperienda in confessione iniuncta sub pœnitentiã, vel an mortalia, vel venialia, sed ab omnibus his abstrahendo; quia illud obiectum honestum est, & pœnale, disput. 13. num. 2.

Pœnitentiã commutari posse ab eodem, vel diuerso confessario in praxi probabile est, & id non posse fieri extra confessionem omnino verũ reputo; quia commutare est pœnitentiã imponere; at pars Sacramenti fieri non potest, nisi fiat totum Sacramentum, disput. 13. num. 4. & disput. 14. num. 1. 7. & 8.

Pœnitentem acceptantem sub pœnitentiã confessionem, non erit æquum à confessario constringi, quod de iam confessis peccatis fiat confessio, sed liberum relinquat pœnitentem, quod confiteatur quæ velit, quamuis in rigore ad id possit obligare, disputat. 13. num. 2. & 5.

Pœnitens non tenetur acceptare sub pœnitentiã aliquam orationem recitare, vel eleemosynam largiri, pro singulis iuramentis, vel fornicationibus committendis; quia illa pœnitentiã conditionalis est, disputat. 13. num. 8.

Si pœnitens iudicat ad deferendam prauam consuetudinem peccandi fore omnino necessarium medium confiteri statim ac lapsus fuerit, tenetur acceptare, non distincto præcepto, sed ratione virtutis oppositæ ad vitium cuius habet consuetudinem, disputatione 13. numero 8.

Pœnitentiã nõ solum posse commutari in æquale, verum in minorem praxi tenet, disput. 14. num. 1.

Etiã si cõfessarius memoria retineat peccata ob quæ iniungit pœnitentiã, illam commutare non potest extra confessionem; quia pars Sacramenti fieri nõ potest sine toto Sacramento, disput. 14. num. 10.

Ad commutandam pœnitentiã non sufficit audire noua peccata, nisi ea narrentur sacramentaliter ob quæ fuit iniuncta pœnitentiã; propter eandem rationem, disput. 14. num. 11.

In praxi verò poterit confessarius mutare pœnitentiã ab illo iniunctam, eisdemmet criminibus auditis in confessione; quia id docent plures graues Doctores, disput. 14. num. 12.

Simplex Sacerdos audiens peccata iam cõfessa, poterit mutare pœnitentiã ab alio iniunctam; propter eandem rationem, disput. 14. num. 14.

Confessarius nullam habet obligationem commutandi pœnitentiã si nolit; quia ad id nullo iure constringitur, disput. 14. num. 17.

Sanchez Selecta.

Tenebitur tamen aliquando ratione charitatis, ibid.

Pœnitentiã iniunctã de eroganda eleemosyna nõ potest commutari applicando eleemosynam ipsimet pœnitenti pauperi: quia nullus sibi met elargitur eleemosynam, nec id est pœnale, disput. 14. num. 18.

Speculatiuè loquentes, & per intrinseca principia, nec etiam superior potest inferioris pœnitentiã mutare: quia par in parem non habet iurisdictionem, disputatione 14. num. 19. & 20.

Pœnitens dubitans an impotentiam sufficientem habeat, vt se excuset à pœnitentiã implenda, tenetur consultare homines doctos: quia in dubijs præceptis veritas inquirenda est, disput. 14. num. 20.

Pœnitens non potest mutare suam pœnitentiã in euidenter melius: quia imponere pœnitentiã est solius confessarij, disput. 14. num. 22.

Potest tamen superaddere pondus suæ pœnitentiæ, disput. 14. num. 22.

Iniuncta pœnitentiã quod eleemosyna certo pauperi detur, potest propria autoritate alij pauperiori erogari: quia id præsumitur ex recta voluntate confessarij, disp. 14. num. 23.

Quando materia pœnitentiæ est diuidua, tenetur pœnitens soluere partem si impotens sit ad totum, & sic tenetur dare in eleemosynam quinquaginta, quando centum non potest, disput. 15. num. 1.

Quando materia est indiuidua, quia non potest implere totum, non tenetur ad partem, & sic qui non posset Psalms, & lectiones matutinas recitare, non tenetur ad solas lectiones, vel ad solos Psalms quos posset, disp. 15. num. 2. & hoc verum est etiam in officio de feria, ibidem.

Non valens in pane & aqua ieiunare, non tenetur modo consueto, disp. 15. num. 3.

Tenebitur quis orare, quamuis non flexis genibus, si eo modo non possit, disput. 15. num. 4.

Non tenetur interesse Missæ iniunctæ sub pœnitentiã, quia tempore præfationis accessit: quia Missa est materia indiuidua, disputat. 15. num. 5.

Septem Psalmi pœnitentiales materia diuidua est, & qui non posset omnes recitare, tenetur quos posset, disput. 15. num. 6.

Tertia pars circuli Virginei, Hispanè, *vn tercio del rosario*, est materia indiuidua, & qui non potest recitare illam tertiam partem, ad nihil tenetur, disputat. 15. num. 7.

Ob præceptum superioris vetantis impleri pœnitentiã suspenditur obligatio, si ex non paritione essent exoriundæ discordiæ, disput. 15. num. 8. 9. & 10.

Ob pœnitentiæ iniunctæ obliuionem non tenetur pœnitens eadem peccata rursum fateri, sed sufficit confiteri negligentiam, si culpabilis fuit, disput. 15. num. 11.

Pœnitens oblitus pœnitentiæ, tenebitur interrogare confessarium, si commodè possit, disp. 15. num. 12.

Qualiter se debeant gerere confessarij, quando non reminiscuntur pœnitentiæ à se iniunctæ, disp. 15. nu. 13.

Psalmi iniuncti sub pœnitentiã, vel ex voto, cum officio possunt recitari; id constat consuetudine, disput. 15. numero 2.

Cui esset iniuncta pœnitentiã septem Psalms recitandi, non impleret vnum recitauit septies etiam si ex maioribus: quia illa recitatio non est verè septem Psalmorum, disp. 15. num. 6.

Vxor, seruus, filius familias, subditus non tenentur pœnitentiã.

penitentiam implere, dum à marito, domino, patre, vel praelato impediuntur; cessante tamen impedimento tenebuntur, disput. 15. num. 9.

Omittens modicam partem poenitentiae, dum maiorem impleuisset, solum peccat venialiter, disput. 15. num. 14.

Si modica poenitentia esset iniuncta, & illa omittitur, lethalis culpa esset: quia deficit omnino vnica pars Sacramento. Per principia tamen extrinseca probabile est esse solum peccatum veniale, disputat. 15. num. 14. & 17.

Confessarius non potest imponere poenitentiam cum animo obligandi ad solum veniale, disputat. 15. num. 16.

Responsoria recitare, vel Psalmos pro animabus Purgatorij non tenetur poenitens acceptare, quamuis ex in curia confessariorum plurium talis poenitentia iniungatur frequenter: quia nullus potest obligari quod alteri offerat suam satisfactionem, disput. 16. num. 1.

Poenitentiam implens in peccato mortali, statim obtinet remissionem poenae: quia ut quis soluat debitum non est opus amicitiam habere cum creditore, disput. 16. num. 5.

Distinctus gradus remissionis poenae correspondet operi satisfactorio ex opere operato, atque sunt illi qui correspondent valori ex opere operantis, disputat. 16. num. 9.

In sacramentali satisfactione pars poenae remittitur mera Dei condonatione ex applicatione meritorum Christi: quia id creditur ex pia conditione Christi, disput. 16. num. 9.

Non poterit obligari Sacerdos sub poenitentia Missam dicere, & illam offerre pro animabus Purgatorij: quia nullus potest obligari offerre alij suam satisfactionem: valor impetratorius etiam si applicetur animabus Purgatorij non prodest illis ad remissionem poenae, nisi forte occasionaliter, quatenus inde Deus mouet corda Fidelium ad hoc ut satisfactiones offerant pro illis, disput. 16. num. 12. & 13.

Confessarius imprudenter imponit sub poenitentia melancholico, & ad desperationem prompto, quae augmentant tristitiam, quale est ieiunium panis: & aquae, & vitatio honestarum recreationum. Aut si imponat eleemosynam magnam pauperi, ieiunium perpetuo laboranti, asperitatem delicato, peregrinationem multorum, disput. 28. num. 15.

Illae poenitentiae iniungendae non sunt quas poenitentem adimplere non deceat, cum honori poenitentis semper consulendum sit, disput. 28. num. 15.

Poenitentias imprudentes acceptare non tenetur poenitens, disput. 28. num. 15.

Actus interior virtutis imponi non potest sub poenitentia: nam cum Sacramentum Poenitentiae visibile sit, omnes illius partes visibiles esse debent, disput. 16. num. 1. & disput. 33. num. 24.

Probabile videtur rationem satisfactionis magis fequi meriti quantitatem repertam in actu, quam poenitentiae, sicut qui debet centum, & cum sit diues aegre non soluit, non satisfacit minus, quam debens centum, & solvens solum quinquaginta cum maiore difficultate, seu labore. Praeterea communiter docent Theologi per actum nimis intentum dilectionis Dei accidere remitti totam poenam debitam pro peccatis, & tamen non tam poenalis est actus ille sicut ieiunium. Docent hanc

opinionem Gabriel, in Can. Missae, lect. 58. fol. 135. 6. Hic incidit alia quaestio. Cenedo in quaest. pract. quaest. 31. num. 16. At communius docent DD. magis poenitentiae quam meriti quantitatem prodesse ad poenarum satisfactionem, disput. 33. num. 2. & 13.

Non ideo oratio, ieiunium, & eleemosyna iniunguntur communiter sub poenitentia, quia magis poenalia sunt, sed quia magis medicinalia, cum per eleemosynam curetur auaritia, lubrica caro per ieiunium, & mentis cogitationes inordinatae per orationem, disputatione 33. numero 2.

Confessarius iniungens poenitentias attendere debet quod illas iniungat tam ad praeteritorum peccatorum vindictam, & castigationem, quam ad nouae vitae custodiam, & infirmitatis medicamentum, disputat. 33. num. 3.

Poenitentia est iniungenda absolute à confessario, & non sub conditione, ut si velit poenitens implere, impleat; sin verò minimè: Sacramentum namque quod absolute fit, absolute partes habere debet, & non conditionatas, disput. 33. num. 4.

Incaute aliqui confessarij poenitentias iniungunt alta voce: quia inde saltem indirectè sigillum confessionis laeditur, disput. 2. num. 17.

Inconsiderate aliqui confessarij monialium iniungunt poenitentias in publico implendas, ut in refectorio, capitulo vel choro: propter eandem rationem, disput. 6. num. 18.

Sumptio Eucharistiae absolute imponi potest sub poenitentia: quia actus virtutis Religionis est, disput. 33. num. 6.

Et praecipue talis poenitentiae iniunctae satisfaciens poenitens, quamuis cum peccato mortali communicet, quia non constringitur poenitens vinculo poenitentiae illam implere in bono statu, peccaret tamen contra Religionem cum immunda conscientia Eucharistiam suscipiens, disput. 33. num. 7.

Quamuis sumptio Eucharistiae apta materia sit, ut possit iniungi à confessario sub poenitentia, non tamen poenitens tenetur illam acceptare, quia grauari non potest sub vinculo poenitentiae acceptare opus quod adimplendum sit in statu gratiae, nisi poenitens velit de nouo peccare, & status poenitentis non est aliquid materiale, & sensibile, & consequenter non potest rationem poenitentiae intrare, disput. 33. num. 8.

Et ideo non potest iniungi sub poenitentia quod horarium recitetur in statu gratiae, disput. 33. num. 8.

Confessarius non potest grauare poenitentem alio vinculo quam poenitentiae, disput. 33. num. 8.

Non susceptio Eucharistiae iniungi non potest sub poenitentia, cum cessatio operis virtutis nullius sit entitatis, nec poenitentiae sensibilibus ex se, & consequenter nec meriti, nec satisfactionis, disputatione 33. numero 15.

Quaelibet poenitentia iniuncta à confessario debet habere rationem praeseruationis, & castigationis, ex mente Concilij Tridentini, disput. 33. num. 17.

Principalior ratio quae attendi debet in poenitentia est, quod sit punitiva praeteritorum peccatorum, quia ad id instituta est pars satisfactoria à Christo in Sacramento Poenitentiae, disput. 33. num. 17.

Dum ieiunium imponitur sub poenitentia, non iniungitur secundum quod dicit puram negationem, & cessationem actus comedendi, sed secundum quod includit macera-

macerationem carnis, quae quid positium est, & eleuabile à Deo, disput. 33. num. 18.

Quod quis ludat honestè imponi non potest sub poenitentia de se, sicut nec valet votum de ludendo honestè: quia est de minori bono, disput. 33. num. 20.

Per accidens tamen posset obligari poenitens ad ludum honestum, si id maximè expediret ad salutem, & expellendam tristitiam, quae exsiccat ossa, disputat. 33. num. 20.

Confessarius iniungens sub poenitentia non sumptionem Eucharistiae, Concilio Tridentino, & Cardinalium declarationi aduersatur, disput. 33. num. 21.

Satisfactio sacramentalis non causat ex opere operato augmentum gratiae, sed solum remissionem poenae, quia cum Sacramenta id efficiant quod significant, & satisfactio non significet gratiam, illam non causabit, disput. 33. num. 21. & disput. 16. num. 5.

Si confessarius dicat: *Iniungo tibi sub poenitentia, quod mihi obedias in non erogando eleemosynam*: idem esset ac si nullam poenitentiam imponeret; quia cessatio eleemosynae iniungi non potest, nec actus obedientiae, quia interior est, disput. 33. num. 24.

Percutere.

Percutens suum inimicum pluribus ictibus in eodem impetu iracundiae semel tantum peccat: quia actus illi solum materialiter distinguuntur, disput. 6. num. 1.

Qui vnico motu colerae pluries clericum percutit, semel tantum excommunicatur, quia solum committitur vnus peccatum, disput. 6. num. 1.

Peregrinus.

Peregrinus nisi per maiorem partem anni non resideat in aliquo oppido, non tenetur seruare leges illius oppidi: quia id decernunt iura satis probabiliter, disput. 54. num. 31.

Non consequenter loquitur Sanchez, dicens praedicta, & alias docens peregrinum constrictum esse ieiunare quando in suo loco quoque seruatur ieiunium: quia tunc non tenetur ex vi legis oppidi proprii, quia non obligat extra suum territorium, disput. 54. num. 31.

Peregrini, seu perpetuo vagantes ad nullius legis particularis obseruationem locorum ubi inueniuntur, sunt constricti: quia hi nec etiam distributionibus fauorabilibus locorum potiuntur, disput. 54. num. 34.

Perplexitas.

Quoties perplexitas absque culpa interuenit, ad minus malum eligendum obligatio adest, disput. 35. num. 6. & disput. 41. num. 27.

Nulla datur perplexitas peccatorum, quod videlicet peccet operans agens hoc, vel illius contrarium; quia id esset contra rationem naturalem, disput. 41. num. 10. & 27. & disput. 42. num. 7.

Foemina cogitans se peccare nisi in die festiui Missam audiat, & existimans etiam se delinquere si maritum aegrotantem deserat, non peccabit, quodlibet illorum eligendo, cum impossibile sit vtrumque praecipuum simul adimpleri, & Deus ad impossibile non obliget, disput. 41. num. 27.

Pastor existimans se peccare Missam omittens in die Sanchez Selecta.

festiui, & putans etiam se delinquere, gregem deserendo; non peccabit siue Missam audiat, & gregem deserat; vel è contra, Missam non audiat, & gregem non deserat; quia vtrumque illud praecipuum impleri simul est impossibile, disput. 41. num. 17.

Periculum.

In periculo labendi in peccata constitutus tenetur auxilium diuinum implorare: quia ex charitate constringimur nos diligere, disputat. 4. num. 8. & disputat. 21. num. 20.

Non implorans tunc auxilium peccat duplex peccatum: quia transgreditur praecipuum orationis, & alterius virtutis contra quam crimen committitur, v. g. castitatis, disput. 21. num. 20.

Qui inuoluntarie periculo peccandi se exponit causa urgente instanti nullum peccatum committit: quia tunc non amatur periculum, sed permissum, & patitur, disput. 10. num. 8.

Si ad sustentandam vitam foeminae esset omnino necessarium viro, portare illi cibum cum periculo labendi, tenetur ferre: quia adhuc liber existit ad non peccandum, disput. 10. num. 9.

Tenetur quis acceptare Episcopatum si bono communi sit necessarium, quamuis periculo labendi se exponat, cum semper maneat liber ad non peccandum adhuc posito periculo labendi, disput. 10. num. 5.

Locus ille Matth. 16. & Marc. 8. *Quid prodest homini si totum mundum lucrètur, animam verò suam detrimèturum patiatur?* intelligitur quod videlicet propter confectionem cuiuscumque boni non expediat homini peccare, non verò quod non liceat se periculo peccandi tradere; cum adhuc periculo persistente maneat liber homo ad non peccandum, disput. 10. num. 9.

Si infans apud infideles in discrimine vitae sit, prope-rans tamen ego possum baptizare, teneor abluere, quamuis cum periculo amittendi fidem, non tamen cum periculo mortis, cum mortem spiritualem sit in mea potestate vitare, non verò corporalem, disput. 10. num. 9.

Chirurgus tenetur verenda foeminae curare, etiam cum periculo extrinseco labendi; quia semper liber manet ad peccandum vel non, adhuc instante periculo, & ex alia parte instat praecipuum mendendi foeminae: determinatus tamen esse debet in peccatum non consentire, disputat. 10. num. 9.

Si in domo paruulus sine baptismo moreretur, debet ingredi domum, etiam si sequatur scandalum: quia adhuc actione scandali causatiua oblata liberè scandalizantur alij, infans verò damnationem aeternam vitare non potest, disput. 10. num. 9.

Foemina fame periciens potest cibum non querere, si sciat ob id lapsuram in periculum peccandi: quia cum tanto periculo non tenetur quis vitam propriam conseruare, disput. 10. num. 9.

Potest quis permittere eripi à Patre tabulam, qua ablata necessarium sit submergi: quia ad bonum haereticæ virtutis fas est permittere in se mortem, disput. 10. num. 9.

Dum aliquis operatur rem licitam ex qua pollutiones habere est expertus, expertus quoque non conuenire, ab actione non tenetur cessare, disput. 21. num. 9. Vide, Pollutio.

Sic confessarius excipiens solum ex deuotione confessiones,

feffiones, non tenetur cessare ab illis; quamvis sit expertus se pollui, non tamen consentire, disputat. 21. num. 9.

Sic qui pedester ambulare potest sine aliquo incommodo, nolit tamen, & expertus est in pollutiones incidere, non tamen in eas consentire, ab equitatione se retrahere non tenetur, disputat. 21. num. 9.

E contra Parochus expertus ex confessionum auscultatione, non solum in pollutiones, verum in eas consentire; non tenetur ob tale periculum consentiendi, ab eis cessare, dum determinatus sit non consentire: quia adhuc periculo existente liber remanet ad non consentiendum, & parochiani priuandi non sunt ob id iure suo petendi, scilicet administrationem Sacramenti à Parocho, disputat. 21. num. 9.

Chirurgus expertus dum medetur pudendis foeminarum, pollutionibus consentire, potest se tali periculo obijcere, dum determinatus sit cum se obijcit consensum pollutioni non praestare ob dictam rationem, disputat. 21. num. 9.

Aliquando nefas est non solum periculo consentiendi in pollutiones se tradere, verum periculo solius pollutionis, quoties apponitur causa per se efficaciter influens in pollutionem, lasciuia causa, vt tactuum foeminarum in verendis, vel propè, aut fortè a libi continatio, disputat. 21. num. 9.

Pietas.

Pietas locum non habet vbi iniuria tertij intercedit: quia vna virtus non est contraria alteri, disputat. 34. num. 9.

Pollutio. Vide, Delectatio venerea.

Habere rem cum foemina defuncta, ad peccatum pollutionis reducitur, disputat. 11. num. 14.

Pollutio grauius peccatum est quam simplex fornicatio, disputat. 11. num. 13.

Confessarius habens pollutionem inter filiae confessionis foemora, si tamen semen intus vas non suscipiat, non tenetur confiteri circumstantiam filiationis in omni opinione: quia tunc non interuenit commissio, quam solum vetat ius, disputat. 11. num. 13.

Quodlibet peccatum mortale in genere luxuriae non est causa efficaciter influens in pollutionem: & ideo pollutio ex illa causa adueniens in somnijs non est necessario consistenda, disputat. 21. num. 15.

Accubans sic vel aliter, vel supinus, & sentiens se ex tali situ in pollutionem venire in somno, vel etiam in vigilia, dum absit periculum consensus, & determinatus sit non consentire, non tenetur aliter decumbere: quia causas per accidens influentes in pollutiones vitare non tenemur, disputat. 21. num. 12. & 19.

In opinione dicentium teneri voluntatem positiue resistere sensualitati, non id dicunt quando sic resistendo graue damnum obuenerit resistenti: quia nullus cōstringitur cum graui damno motibus inuoluntariè sibi obuinentibus resistere, disputat. 21. num. 12.

Foemina, vel vir quæ ob superpositionem vnus foemoris in aliud motum sensualem sentit, non tenetur modum situs mutare, dum determinati sint non consentire: quia causas per accidens influentes in pollutionem vitare non tenemur, disputat. 21. num. 13.

Pollutio sequuta in somnijs ex causa mortali per accidens influente, scilicet ex ebrietate, non est necessario consistenda, sed solum causa, videlicet ebrietas: quia pollutio in causa per accidens prauiua non est voluta, disputat. 12. num. 13.

Aliquando crapula, quæ causa per accidens est pollutionis, efficacius influit in illam, quam cogitatio turpis: quia magis calor excitatur aliquando ex crapula, disputat. 21. num. 15.

Si cogitatio coniungeretur cum membri erectione per tempus durante, seu cum magna spirituum genitalium commotione, efficaciter influit in pollutionem secundum aliquos, non tamen iuxta nostrum iudicium.

Cogitatio turpis, sola tamen, est causa remota influens in pollutionem. Nam experientia magistra plures habentes cogitationem turpem pollutione carent, disputat. 21. num. 15.

Diuersum est aliquam causam esse per se ordinatam ad effectum, vel esse per se solum efficacem ad producendum effectum, disputat. 21. num. 16.

Cogitatio turpis, siue tactus in vno magis influit in pollutionem, quam in alio. Id experientia constat, disputat. 21. num. 18.

Membri erectio absque carnis gustu, seu titillatione, non est contra castitatem: quia est effectus naturalis, disputat. 21. num. 19.

Aliquando absque membri erectione carnis gustus praesentitur, vt patet in aëris conualescentibus, senibus, in ligatis, aut in iam defessis ex coitibus, disputat. 21. numero 19.

Quædo venereus motus notabilis esset, & adesset periculum in illum consentiendi, quia patiens vacillat, consentiat vel non, surgere tenetur sub mortali à lecto vel alio situ: quia periculum peccandi fugere tenemur, disputat. 21. num. 20.

Capiens magnam delectationem veneream: ex verbis obscænis, mortaliter peccat; capiens tamen modicam, & aliàs nullum sit periculum luxuriae grauis in dicente, nec in audiente, culpa est venialis, nisi fortè iudicetur esse obiectum graue intra genus luxuriae verba impudica loqui, quia tunc quamvis modica capiatur delectatio, erit etiam mortale, disputat. 21. num. 20.

Sentiens maximam tentationem ad pollutionem, si attentatis alijs medijs non mitigetur, tenetur auxilium diuinum implorare, quod si non efficiat, duplex committit peccatum, & contra religionem, & castitatem: quia ex charitate tenemur media ad salutem quaerere, disputat. 21. num. 20.

Pollutio voluntaria in se, vel in causa illicita per se ordinata ad pollutionem est intrinsecè mala, disputat. 21. num. 28. & 37.

Pollutio quantumcumque esset necessaria ad salutem, non potest procurari: quia pollutio voluntariè electa est intrinsecè mala, disputat. 21. num. 38.

Maximè difficile est exactam rationem inuenire quare non liceat ob salutem pollutionem procurare, quamuis id non licere tenendum sit de fide, disputat. 21. a num. 28. & præcipuè num. 38.

Quando à natura pollutio euenit siue in somnijs, siue in vigilia, fas erit simplici voluntate illam acceptare, quatenus proficua est saluti, vel vetat molestas carnis tentationes, non verò quatenus delectabilis est sensui, disputat. 21. num. 31.

Patientes fluxum seminis, hoc est pollutiones inuoluntariè

habentes, non vexentur scrupulis, putantes facinus commisisse, quia carnis gustum praesentiant, dum tamen illum non acceptum: quia carnis gustus inseparabilis est à feminis effusione, disputat. 21. num. 32.

Mundans à lanugine verenda, sanguineve mestruo, ne pruritus patiatur aut fetorem, est praui deat pollutionem, & sequatur, si non gaudeat de illa, vt acceptabilis carni, non peccat, disputat. 21. num. 33.

Infirmus potest fumere medicinam, quæ per se primo habeat tãquam effectum sanitatem, & etiam effusionem feminis quæ præter intentionem sequitur: quia nullus priuatur iure sanitatis ob effectum qui præter intentionem sequitur, disputat. 21. num. 33.

Non semper ac est pollutio voluntaria in causa illicita, est intrinsecè mala, nisi causa illicita sit per se ordinata ad pollutionem, vel si apponatur causa per accidens cum intentione habendi pollutionem, disputat. 21. num. 35.

Pollutio inuoluntaria non impedit communionem, disputat. 23. num. 29.

Pollutio voluntaria, præmissa confessione cum vero dolore, non impedit communionem: quia poenitentia aufert omnem indecentiam, disputat. 23. num. 26. & 30.

Aliud est timere pollutionem venturam, aliud metuerè in illam consentire, disputat. 21. num. 9.

Dum aliquis operatur rem licitã ex qua pollutione habere est expertus, expertus quoque non consentire, ab actione non tenetur cessare, disputat. 21. num. 9.

Sic confessarius excipiens solũ ex deuotione confessiones non tenetur se retrahere ab illis, quamvis sit expertus se pollui, & non consentire, disputat. 21. num. 9.

Si qui pedester ambulare potest sine aliquo incommodo, nolit tamen, & expertus est in pollutiones incidere, minimè tamen consentire, ab equitatione se abstinere non tenetur, disputat. 21. num. 9.

E contra Parochus expertus ex confessionum auscultatione in pollutiones consentire, à confessionibus non tenetur cessare ob tale periculum, dum tamen determinatus sit non consentire: quia semper manet liber ad non consentiendum, & à munere suo vacare effert scelus, disputat. 21. num. 9.

Chirurgus expertus dum medetur pudendis foeminarum, in pollutione consentire, poterit se tali periculo obijcere, dum determinatus sit, dum se obijcit, non consentire: propter eandem rationem, disputat. 21. num. 9.

Et foemina etiã cum tali periculo consentiendi pollutioni potest ægrotantia pudenda Chirurgo ostendere, disputat. 21. num. 9.

Aliquando nefas est non solum periculo consentiendi in pollutionem se tradere, verum periculo solius pollutionis, vt contingit quoties apponitur causa illicita per se efficaciter influens in pollutionem, vt tactuum foeminarum in verendis, vel propè, vel fortè a libi continatio, disputat. 21. num. 9.

Pollutio sequuta in somnijs non est peccatum, sed effectus peccati, & ideo opus non erit illam confiteri, sed solum quod ad illam fuerit apposita causa per se influens efficaciter, disputat. 21. num. 13. verfic. *E contra*.

Ad sedandum pruritus fas est refricare verenda cū periculo pollutionis, non tamen consensus in ea: quia tunc pollutio præter intentionem sequitur, disputat. 21. num. 30.

Possessio.

Habenti ius possessionis magis fauendum est quam intendenti habere ius proprietatis, donec de veritate constet: quia possessio inducit præsumptionem proprietatis, disputat. 42. num. 7.

Qui priuatur possessione virtutis Religionis, aut alterius virtutis, priuatur quoque possessione in materia iustitiæ: quia quilibet ius obtinet iustitiæ, ne impediatur exequi aliarum virtutum actus, disputat. 42. num. 7.

In idem coincidunt possessio in alijs virtutibus, & possessio in virtute iustitiæ: propter rationem proximè dictam, disputat. 42. num. 8.

Possessio in alijs virtutibus habet se vt materia, & res possessa respectu iustitiæ, disputat. 42. num. 8.

Regula: *In dubijs melior est conditio possidentis*, qualiter sit intelligenda, disputat. 48. num. 8. & 13. Vide Regula.

Illà regula: *In dubijs melior est conditio possidentis*, est mensura, seu regula alterius. *In dubijs tutior pars est eligenda*, disputat. 42. num. 17.

Regula: *In dubijs melior est conditio possidentis*, intelligitur in verè dubijs, non in opinionibus, disputat. 44. num. 17.

Præceptum.

Præcepta Dei implere, siue nolle transgredi, siue vitam æternam consequendi, peccatum nequaquam est: quia definit Concil. Trident. sess. 6. cap. 11. & can. 31. disputat. 5. num. 12. & disputat. 24. num. 11.

Concurrentibus duobus præceptis non semper seruandum quod est perfectioris virtutis, vt contingit in illis præceptis, ex quorum fractione solum læditur cultus exterior Dei: quia Deus tunc cedit iuri suo in fauorem proximi, disputat. 8. num. 11.

Transgrediens præceptum naturale, & positium, vel duplex positium eandem rem vetantia sub eadem virtute, vnum solum crimen committit, vt non ieiunans in die Quadragesimæ, in qua occurrit Vigilia Sancti, & non audiens Missam in die Dominico, in quo occurrit festum Sancti, quia sola vna virtus læditur cum eadem dissonantia, disputat. 11. num. 17.

Non sic læditur castitas per fornicationem, & Sodomiam, disputat. 51. num. 16.

Circa vnum præceptum datur aliquando ignorantia, non tamen circa aliud, disputat. 26. num. 1.

Præceptum de confessione, & Eucharistiæ eodem tempore obligat, cum scilicet fidelis ad vsum rationis peruenit; quia sic decernit ius in cap. *Omnis vtriusque sexus*, de poenit. & remiss. disputat. 36. num. 4.

Quoties occurrunt duo præcepta, magis strictũ seruandum est, & sic vitabitur perplexitas, disputat. 41. num. 27. & disputat. 8. num. 11.

Præceptum de comunicando ieiunè est negatiuum, quod conuertitur in hoc, *Ne comunices si comedisti, aut potasti*, disputat. 42. num. 7.

Præceptum sufferendi iniurias, non absolute traditur, sed in præparatione animi sustinendi quidem, quando id expediens fuerit, disputat. 46. num. 7.

Præceptum dilectionis proximi est negatiuum, cum satis adimpleatur per hoc, quod ei nullum inferatur, disputat. 1. num. 21.

Præceptum dilectionis proximi non obligat ad habendum

dum actum interiorem, cum per se non pateat proximo, sicut Deo, disput. 1. num. 21.

Præceptum confitendi semel in anno est diuinum, & non solum Ecclesiasticum, vt quidam arbitrantur, disput. 47. num. 9.

Præcepta specialia emortui Episcopi cessant, non illa quæ feruntur per modum constitutionis & legis, quia de natura legis est esse perpetuam, disput. 48. numero 18.

Aliud est habere desiderium infringendi præceptum, quando interuenit eius obligatio, aliud desiderare se reddi impotentem ad præceptum; hoc enim non est aliud quam optare excusationem præcepti, disput. 54. numero 20.

Præcepta positua non obligant cum iactura vitæ, bene tamen naturali, quia homo cum non sit dominus vitæ, non potest obligare vt eius lex ferretur cum dispendio illius rei cuius ipse non est dominus, bene tamen Deus, disput. 51. num. 2.

Praelatus.

Praelatus, qui fatagit solo suo imperio inducere subditum vt obediat, cupit sanare infirmum nulla adhibita medicina, disput. 30. num. 8.

Praelato præcipienti iuxta opinionem probabilem rem licitam, potest subditus non parere iuxta opinionem probabilem iudicantem rem illicitam mandari: quia cuique fas est ius suum illatum seruare, disput. 33. num. 32. & seqq.

Praelatus videt aliquem subditum esse maxime propensum alicui virtuti, eam agere præcipiat, & sic subditus meritum obedientiæ, & illius virtutis, cui est procliuis, reportabit, disput. 30. num. 5.

Beatus Ignatius statuit in sua regula, ne Praelati absoluto imperio, hoc est nudo res præcipiant, sed sub velamine rogationis, taliter quod magis videantur rogare, quam imperare, disput. 30. num. 8.

Praelatus intendens obedientiam subditi mediante sumptione Sacramenti Eucharistiæ prudenter facit intendit enim salutem infirmi, scilicet vt eorum passionum, adhibita medicina, disput. 30. num. 8.

Probabile est quod Praelatus regularium non possit præcipere eis plures communionem, quam præfinitas ex constitutione: nisi ob urgentem aliquam causam, disput. 33. num. 10.

Maximè cauendum est Praelatis Religionum facultatem exhibere subditis manifestandi suos nature defectus, quod videlicet sint ex infima prosapia, aut illegitimo matrimonio: quia fortè aliquando necessarium erit hos defectus occultos manere ad solatium illegitimi, vel ad meliorem religionis, disput. 46. num. 23.

Praelatis fas est cellulas subditorum visitare ad cautelam: quia quando agitur de vitando damno, aut exhibendo remedio, dubia & suspiciones sunt in deteriori parte interpretanda, disput. 50. num. 19.

Præscriptio. Vide, Consuetudo.

Præscriptio rigorosa tribuit ius retinendi rem in foro interiori, & exteriori, quia id iura decernunt, disput. 48. num. 56. & 59.

Præscriptio impropria solum denegat actionem repetendi coram iudice rem præscriptam, in nihilo attin-

gens animæ forum: quia id verbis legis constat, disput. 48. num. 59.

Præscriptio rigorosa tribuit ius in foro animæ retinendi rem adhuc si post legitimam præscriptionem mala fides superueniat: quia leges præscriptionis statutæ sunt ne diu incerta maneant rerum dominia, disput. 48. num. 58.

Præscriptio Dominus auferens re legitime præscriptam à præscribente, peccat contra iustitiam: quia aufert rem à verò Domino, disput. 43. num. 57.

Non solum ius commune potens est, legem præscriptionis condere, sed etiam quicumque Rex in suo regno. Nam sicut ius commune se habet respectu omnium Prouinciarum, sic se habet Rex respectu sui regni, disput. 48. num. 59.

Cum mala fide non potest Rex præscribi, nec illud potest suppleri per ius posituum: quia bona fides est iure nature requisita, disput. 48. num. 59.

Nunquam præscribit Dominus in foro animæ salarium famuli, quamuis intra triennium non poposcerit salarium; quia lex de salariis solum denegat actionem repetendi in foro exteriori, disput. 48. num. 59.

Idem seruari debet in pharmacopolis, & alijs officialibus mechanicis, consularijs, & species vendentibus, disput. 48. num. 59.

Quamuis principijs extrinsecis ductus oppositum non damnare, disput. 48. num. 59.

Præsentia Dei in mente Fidelium.

Ad Deum præsentem habendum mentaliter, vel imaginariè opus est Fidelem præueniri & moueri sancta cogitatione, & excitante gratia, quam Deus in nobis sine nobis operatur, disput. 23. num. 48.

Post excitatam præsentiam Dei in nobis dependet ab ipso & à nobis illam conseruare aliquo tempore; quod verò diutius, a solo Deo, impediante ne alijs cogitationibus distrahatur, disput. 23. num. 48.

Plures Fideles non tam perfectam vitam agentes, ac alij præsentiam mentalem, vel imaginariam fruuntur, vnde mensuranda non est quotidiana communio penes habitam præsentiam Dei, vel non habitam, disput. 23. num. 50.

Præscriptio.

Præscriptio habens ad audiendas confessiones quamuis sit reuocatum, validè sicut, donec habita sit notitia reuocationis: quia id præsumitur rationabiliter ex mente reuocantis, disput. 44. num. 3.

Præscriptio in corpore iuris inclusum, non tam est præscriptio, quam ius ordinarium: quia inclusa in corpore eius sapiunt iuris naturam, disput. 48. num. 6.

Præscriptio vnus potest derogare alteri etiam inserto in iure, quando circa oppositam rem versantur, quia opposita non possunt conseruare eandem rem, disput. 48. num. 8.

Præscriptio speciale non derogat per legem generalem; quia non præsumitur legislatorem velle reuocare exceptionem legis à se ipso factam, nisi id exprimat, disput. 48. num. 9.

Præscriptio concessa communitati non possunt particulares renunciare: quia id quod alicuius non est, renunciari non potest ab eo, disput. 48. num. 32.

Præscriptio concessa communitati tenentur singuli

guli de communitate conseruare: quia aliàs fieret damnum successoribus, disputatione 48. numero 32.

Limita tamen nisi sit opinio probabilis, quod tale priuilegium reuocatum est, disputatione 48. num. 47.

Prodigalitas.

Prodigalitas consistit in eo quod quis excedat in largitione bonorum propriorum, aut deficiat in acquisitione eorum quæ foris aduenire possent, quando ea acquirere tenetur, disput. 1. num. 3. & 16.

Prodigalitati vitio acculantur Sacerdotes qui sine causa raro celebrant, disput. 7. numero 3.

Prodigalitas non est alijs eleemosynam omnia bona sua erogare: quia finis est bonus. Quod intellige, nisi bona sint debita alijs ex iustitia, pietate, religione, &c. disput. 46. num. 11.

Promissio. Vide, Notum.

Qui emisit votum Religionis, & postea dedit feminæ fidem matrimonij, tenetur illam ducere, & suspendere ingressum Religionis, si femina iacturam famæ, aut honoris esse passura: quia non acceptat Deus promissionem in iniuriam tertij, disput. 8. num. 13.

Si verò femina nihil famæ & honoris amitteret, nec stuprata esset (licet in occulto vitium maneret) tenetur vir ingredi Religionem, licet antea promissum fuisset matrimonium: quia promissio de ingrediendo Religionem pertinet ad perfectionem status promittentis, quem non impediri est conforme iuri nature, & iuri positiuo dissoluenti sponsalia per Religionis ingressum. Vide Vazquez opusculi de restitut. cap. 3. dub. 6. disput. 8. num. 14.

Si tamen promissio facta feminae nihil famæ amittentis iuramento esset confirmata, prius adimplenda esset, quam votum Religionis: quia tunc promissio feminae facta etiam pertinet ad virtutem Religionis, disput. 8. num. 14.

Fides data femine de matrimonio etiam nullam iacturam in fama incurramdam pertimescenti, potest impleri ante ingressum in Religionem, dum vir illam ducat absque animo consummandi, sed statim inito matrimonio ingrediendi Religionem: quia tunc vtraque impletur promissio absque iniuria creditorum, disput. 8. numero 14.

Promittens Deo centum, & exposita ludo amittens, potest vt fraude etiam non annexa ludo ad illa recuperanda solum, vtendo æquiuocatione: quia colludens non potest ea lucrari absque peccato. Vide Vazquez opusculi de restitut. cap. 3. §. 12. dub. 9. per totum, disput. 8. numero 15.

Protestatio.

Protestatio annullat actum sequentem, etiam si ex intervallo fiat: quia fauores sunt ampliandi, disput. 44. num. 54.

Proximus.

Præceptum diligendi proximum negatiuum est, cum satis impleatur per hoc quod illi nullum malum irrogetur, disputatione 1. numero 21.

Præceptum dilectionis proximi non obligat ad actum

internum, cum non pateat ille proximo sicut Deo, disput. 1. numero 21.

Proximus habet ius ad hoc quod nec opere, nec corde odio habeatur: quia odium à malo externo sumit speciem, disput. 35. num. 11.

Purgatorium. Vide, Anima.

R.

Rati habitio.

Rati habitio de presenti æquiualeat licentiæ expressæ: quia quod non prohibetur, dum possit, concedi videtur, disputatione 44. numero 3.

Regula.

Regula: In dubijs melior est conditio possidentis, solum intelligitur in verè dubijs, non in opinionibus, disput. 44. numero 54.

Regula iuris, in dubio melior est conditio possidentis, & regula, melior est conditio possidentis, non solum habet locum in materia iustitiæ, sed in qualibet materia virtutis: quia par procedit ratio, disput. 42. num. 7. 8. & 9.

Regula, in dubijs tutior pars est eligenda, locum habet, quando quis dubitat practicè num hic, & nunc sibi liceat operari, vel minus, tunc est pars securior eligenda, dum non deponitur dubium practicum, disput. 42. numero 11.

Et in hoc casu non est consilium sequi partem tutiorem, sed præceptum, disput. 42. num. 11.

Et in prædicto casu non dicitur quod tutior pars sit eligenda, seu amplexanda ab operante, quia opposita pars sit etiam tuta, & ista tutior: sed idem est dicere quod in dubijs eligenda sit pars tutior, atque dicere quod eligenda sit pars tuta, & secuta, disput. 42. numero 11.

Sensus illius regulæ, in dubijs tutior pars est eligenda non est quem plures tradunt, videlicet quod existentibus duabus opinionibus probabilibus, & altera minus tuta, tunc sit consilium sequi partem tutiorem. Nam inter opinioniones probabiles vna non potest esse magis tuta quam alia quoad imputabilitatem, disput. 42. num. 12. & disput. 44. num. 66.

Communiter putantes illas duas regulas, in dubijs melior est conditio possidentis, & in dubijs tutior pars est eligenda, esse diuersas & contrarias, taliter quod vna intrat, alia expellatur, falluntur, cum potius vna sit explicatiua alterius, & mutuo sese iuuent, disputatione 42. numero 13.

Regula, qui tacet, consentire videtur, intelligenda est solum quando tacet in sibi utilibus, non in nocuis, disput. 44. num. 9.

Regula, qui causam damni dat, damnum dare videtur, intelligitur siue qui damnum dat positiuè operetur, siue omittat operari: non obstitendo dum tenetur ex iustitia, disput. 47. num. 24.

Regula, sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus, intelligitur in casibus in quibus causa à culpa separari potest: vt in bigamo, qui prohibetur ordines suscipere propter causam, ob significationem scilicet Christi vnici sponsi cum Ecclesia vnica sponsa, non tamen propter culpam, disput. 48. num. 25.

Regula

Regula siue axioma, *casu absens dicitur adesse*, solum habet verum in favorabilibus, secus in odiosis: quia fauores sunt ampliandi, disp. 54. num. 28.

Regula, *in dubijs semper est fauendum reo*, solum intelligitur in verè dubijs, non in opinionibus, disp. 44. numero 32.

Regularis, vel Religiosus. Vide, Status religiosus.

Regulares Cistercienses ratione voti, vel conuentionis obligantur bis eadem peccata confiteri, disp. 12. num. 3. & disp. 13. num. 4.

Hac ratione fortè obligantur Religiosi Societatis IESU, dum facultate concessa ad accipiendam absolutionem a reuerentis, ad iterum comparandum coram superiori obligantur, aut quia sequuntur opinionè probabilem, disputatione 12. numero 3.

Regulares virtute suorum priuilegiarum commutare, vel dispensare possunt vota extra confessionem, disp. 14. num. 2.

Probabile est quod Prælati regularium non possit præcipere plures communionis, quam sint illæ, quæ præstitæ sunt ex constitutione, nisi ob aliquam virgètem causam, disputatione 33. numero 10.

Regularis censens Bullæ Cruciatæ priuilegium sibi prodesse ad eligendum confessarium, obligare non potest illum vt confessionem excipiat, nec in hoc casu verificatur quòd confessarius teneatur sequi opinionè penitentis, disp. 42. numero 10.

Regulares non possunt voto deuinci ad manifestandos in publicum culpæ grauis defectus: quia talis promissio potius obest, quam prodesse ob scandalum, disp. 46. numero 25.

Regulares non possunt constringi lege aliqua stræ constitutionis ad enuntiandos in publicum defectus culpæ grauis, quia talis lex intolerabilis esset, disp. 46. numero 25.

Nec lege aliqua humana sanciri potest Religiosos manere obligatos ad manifestandos defectus culpæ grauis superiori in secreto extra Sacramentum penitentia: Est enim contra ius naturæ quòd quis obligetur se retrin prode, disp. 46. num. 26.

Possent tamen obligari proprio consensu interueniente, si religio videlicet nollet ipsos admittere nisi sub tali conditione, quia iuri suo quilibet potest cedere, disp. 46. num. 27.

Religiosus non potest se obligare ad sui verberationem inmanem, & crudelè: quia est contra ius naturæ conseruandi propriam vitam, disp. 46. num. 26.

Regulares possunt se obligare lege suæ Religionis quòd peccata occulta à tertia persona denuntientur secreto superiori: quia iuri suo quicumque potest cedere, disp. 46. num. 28.

Regularis audiens confessiones contradicente suo Prælato, peccat contra charitatem & iustitiam: quia cum sub opinionè faceat, an sint valida, periculo irritandi illas se exponit, disp. 44. num. 21.

Regularis non eget Episcopi approbatione ad audiendas aliorum regularium confessiones, siue virorū vel foeminarum: quia Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 15. solum approbationem potest ad audiendas confessiones secularium, disputatione 49. numero 2.

Regularis sentiens periculum vitandi in carnalia, si

foeminarum excipiat confessiones, peccabit contra castitatem illi periculo se tradens volutiariè: quia ille qui amat periculum voluntariè, peribit in illo. Non tamen voluntarium erit periculum, si illi se committat ex obedientia, disp. 49. num. 3.

Regulari ad excipiendas confessiones aliorum regularium opus est licentia Prælati penitentium: quia ille solus potest præter Summum Pontificem committere curam suarum omnium confessarijs, disp. 49. numero 4. & 5.

Regularis habens Bullam Cruciatam potest eligere regularem alterius Ordinis approbatum à suo superiore, nisi sit impeditus eligere: quia respectu regularis sui superior dicitur Ordinarius, disp. 49. num. 7.

Simplex Sacerdos poterit audire confessiones regularis de licentia Prælati: quia Concilium ad solam secularium confessionem expolcit approbationem, disp. 49. num. 7. & 8.

Dum tamè simplex Sacerdos sit aliàs idoneus; quia illiteratus omnino non potest ministrare confessionem validam: quia fit ab incapaci naturaliter, disp. 49. nu. 8.

Regulares Ordinum Militarium possunt de licentia superiorum eligere confessarios, etiam si approbati non sint ab Episcopis: quia illi rigorosè regulares sunt, disputatione 49. num. 9. 10. & 11.

Per professionem Regularium Militarium sancti Ioannis dissoluitur matrimonium ratum; quia id statutum est per Pontifices, disputatione 49. numero 10.

Regulares Ordinum Militarium comprehenduntur verè a Bulla Cruciatâ nomine, *Regularum*, disp. 49. numero 11.

Equites Christi & Auis in Lustrania, Montefæ in Aragonia, & S. Stephani in magno Ducatu Florentiæ sunt rigorosè Religiosi: quia id sanxerunt Pontifices, disp. 49. num. 13.

Regulares obuiantes beneficia curata absque dubio possunt à successore Episcopo examinari: quia id expressit Concil. Trid. sess. 25. cap. 11. disp. 48. nu. 2.

Regularis obtinens beneficia curata non est examinandus per viam concursus: quia id ita obseruatur, disp. 48. numero 2.

Regulares habent iurisdictionem delegatam ad prædicandum, & auscultandum confessiones. Id expressum est in iure, disp. 48. num. 4.

Ex iure antiquo per solam præsentationem coram Episcopo habebant facultatem regulares excipiendi confessiones: quia id constat ex Clem. *Dudum*, de sepult. disp. 48. num. 5.

Ex iure tamen nouo Concil. Trident. sess. 23. cap. 15. non possunt regulares excipere confessiones nisi sint approbati ab Episcopis, disp. 48. num. 6. & 16.

Improbabilis est opposita sententia; quia falso omnino nititur fundamento, disp. 48. num. 47. & 48.

Mirandum quòd illam docuerint graues Doctores, disp. 48. num. 22.

Si aliquo modo esset probabilis sententia docens non posse successorem Episcopum examinare regulares ab antecessore approbatos, potius defendi posset id veritatem continere respectu non mendicantiū, quam mendicantiū; quia mendicantes habent priuilegium in iure, quòd habet vim legis, & lex per nouam Concilij derogatur, priuilegium autem non mendantiū non derogatur per legem, nisi fiat expressa mentio, disp. 48. numero 6.

Quam-

Quamuis aliqui regulares adepti fuissent post Concil. Trident. priuilegium ad audiendas confessiones sine Ordinarij approbatione, non ob id possent sine examine illas audire, nisi in Concilio facta fuisset expressa mentio priuilegij: quia gesta per Concilia creduntur deenni matura consideratione, disp. 48. nu. 10.

Regulares non possunt prædicare in alienis Ecclesijs nisi de licentia Episcopi, in suorum verò ordinum Ecclesijs si sicut eis examinati à suis superioribus. Id constat ex Trident. sess. 5. cap. 2. disp. 48. num. 16.

Sicut regularis tenetur ex vi Clem. *Dudum*, de sepult. se præsentare coram Episcopis, in quorum territorio Sacramentum penitentia fuerit celebrandum, sic tenetur se præsentare coram nouo Episcopo in eadem diocesi: quia nouos esse Episcopos in eadem diecessi: vel diuersa, qui accidentarium est, disp. 48. num. 21.

Plures Doctores decipiuntur arbitantes in Clem. *Dudum*, de sepulturis, dari tantam facultatem regularibus, quantam parochis; cum solum ibi dicatur non dari regularibus maiorem, disp. 48. num. 25.

Regulares approbati ab Ordinario validè absoluet sæculares, vel diuersi ordinis regulares habentes Bullam Cruciatam, quamuis reuocet confessarij Prælati, quia ad validè absolueudum omnia à Concil. Trident. desiderata habet, disp. 48. num. 27.

Peccabit tamen contra obedientiam, si absoluat reuocante Prælato, disp. 48. num. 27.

Regulares habent facultatem cõmutandi vota etiã non habentium Bullam Cruciatam (castitatis, religionis, & vitæ arini exceptis) extra confessionem, constat priuilegij eorum, disp. 48. num. 27.

Regulares ad fugiendum nouum examen non se iurare possunt Latino originali Bullæ Cruciatæ: quia transumptum Hispanicum, quòd accipit regularis, nihil in eo iuuat, disputatione 48. num. 30.

Regulares superiores peccant saltem contra charitatem si in iustificantes religiosos ad confessiones faciãt coram Episcopo præsentari: quia tenentur damna penitentium impedire, disp. 48. num. 40.

Regulares etiam Ordinum militarium tenentur etiã nouam examinationem subire, si velint confessiones auscultare, disp. 48. num. 50.

Regularis ex vi facti voti non confert iurisdictione superiori: quia facta rerum diuisione iurisdictione solum residet in Prælato, disp. 33. num. 52.

Basilij de Leon oppositum huius docens intelligi debet, quòd à subditis conferatur radicaliter iurisdictione, disp. 33. num. 52.

Verè Regulares sunt Equites militares: quia tria vota essentialia emittunt, disp. 49. num. 10.

Reseruatio peccatorum.

Facultas absolueudi à reseruatatis non potest concedi sub onere item idem peccatum coram superiori confitendi: quia quicumque confessarius vltimatè absoluit, disp. 9. num. 6. & disp. 12. num. 3.

Dato quòd posset concedi facultas absolueudi à reseruatatis cum illo onere comparandi coram superiore; non est verum, quòd indifferenter possit obligare superior ad narrandum sibi peccata extra, vel intra confessionem, sed determinatè solum potest obligare ad narrandum sacramentaliter, quamuis in electione penitentis sit extra Sacramentum peccata manifestare;

quia reseruatio fieri non potest, nisi ordine ad Sacramentum penitentia, disp. 12. num. 2.

Vis reseruationis in eo sita est, quòd superior impediat ne alius confessarius detali, vel tali peccato iudicet, non verò in eo, quòd peccata semel in confessione iudicata; reseruentur vltimo iudicio superioris, disp. 12. num. 3.

Qui confitetur in articulo mortis reseruata, non tenetur iterum coram superiore confiteri, si tamen habeat excommunicationem annexam, pro illius vltima sententia tenebitur comparere; quia sic decernitur in iure, disp. 12. num. 5.

In articulo mortis nulla reperitur reseruatio peccatorum: quia repugnaret charitati, & constat ex Trid. sess. 14. cap. 7. disp. 12. num. 5.

Articulus mortis non est mathematicè accipiendus, dum est vltimus huius, sed dum timetur amissio linguae, & vsus rationis, & idem si timeatur amissio vsus rationis perpetuò, quamuis mors non timeatur: quia hæc amittere in habilem constituunt hominè ad iterum confessionem agendam, disp. 12. num. 5.

Quando virtute lubilæ, vel Bullæ sit absolutio à reseruato habente censuram, non opus erit etiam pro censura iterum coram superiore comparere, quia id operatur lubilæum, disp. 12. num. 6.

Hæreticus absolutus in articulo mortis pro censura tenebitur coram superiori comparere etiam si virtute Bullæ facta sit absolutio, quia in Bulla nihil circa hæresim conceditur, disp. 12. num. 6.

Potestas absolueudi à peccatis, & potestas iniungendi penitentias immediatè accipit Sacerdos à Christo, disp. 12. num. 6.

Virgente necessitate communionis habens casum reseruatum, & reseruante non comparente, ad summum tenebitur confiteri peccata non reseruata confessario non habenti potestatem ad reseruatum, disputat. 32. numero 10.

Imò in hoc casu probabilius cenfeo non teneri confiteri non reseruata; cum tunc confessarius absolueere nequeat à reseruatatis, & absolutio dimidiari non possit, disp. 32. num. 10.

Si peccatum reseruatum habeat annexam excommunicationem, tunc licet habeat penitens alia peccata non reseruata, illa non tenebitur confiteri Sacerdoti inferiori, cum non possit confessarius impendere absolutionem Sacramentalem, nisi præuia absolutione excommunicationis, quam ipse tunc impertiri non potest, disp. 32. num. 11.

Concessa semel facultate absolueudi à reseruatatis etiam si penitens inualidam gat confessionem coram inferiori, non tenetur confiteri superiori peccata reseruata: nam confessio subsequuta, siue valida siue inualida non reuocat facultatem nemel à superiori concessam, disp. 12. num. 8.

Concessa facultate absolueudi à reseruatatis, potest penitens si non confiteatur illo anno, sequenti anno confiteri cuiunque inferiori, & ab illo absolui: propter dictam rationem, disp. 12. num. 9.

Habens opinionem probabilem Doctorum ipsam habere iurisdictionem absolueudi à reseruatatis, validè absoluitur iuxta plurimorum opinionem: quia sicut propter communem errorem conferatur iurisdictione, sic propter opinionem, disp. 44. num. 3. & 4.

At peccare confessarium cenfeo, nisi de defectu opinionis

nōnis certiorē reddat pōnitentem: quia periculo ir-
ritandi Sacramentum, & frustrandi pōnitentem gratia
se exponit, disp. 44. num. 10. 13. & 14.

Simplex Sacerdos potest absoluerē in artic. mortis
à referuatis etiā præsente superiore, qui peccata re-
seruauit, si defertū opinionis consentiat pōnitens, di-
sp. 44. num. 5.

Quod maximè verū esset, si incepta confessione per
simplicem Sacerdotem superueniret superior, qui pec-
cata referuauit: quia tunc præsuntur id velle superio-
rem, ne grauet pōnitentem bis eadem confiteri crimi-
na, disp. 44. num. 6.

Residere. Vide verb. *Parochus.*

Residere cum effectu accipiendum est, quia aliās
isane quid esset, disp. 47. num. 3.

Residere à re, & sedeo derivationem sumit: quia idē
est residere, quod rei exequendæ sedere, disp. 47. nu-
mero 3.

Idem est inutiliter adesse quod abesse, disp. 47. nu. 4.

Restituere.

Non restituere est peccatum commissionis, licet ex-
plicetur per omissionem, quia non restituere idem est
quod retinere, disp. 4. num. 9.

Qui tenetur restituere rem, & dominus est incertus,
potest dum pauperibus sit res distribuenda, sibi met pau-
peri totum, vel partem rei applicare: quia ipse non de-
bet esse deterius conditionis, quā alij pauperes, di-
sp. 14. numero 18.

Qui propinquit venenum alicui ad occidendum, &
mors de facto sequuta est, etiā si doleat, & faciat quā-
tum in se est de se quatur, ad restitutionem tenetur: quia
iustitiæ virtus restitutionē præcipit quoties ipsa dam-
num sequutum fuerit ex causa culpabili, etiā si in se
ipso damnum peccatum non sit, disp. 23. n. 26.

Qui certus est accepisse pecunias mutuo, dubitat ve-
rò an satisfecerit, tenetur restituere, alias ius certum
vinceretur à iure dubio, disp. 42. num. 9.

Consulens furtum, & dubitans an ex suo consilio se-
quutum fuerit, tenetur restituere, si de veritate consti-
re non possit: quia possessio stat pro consilio, & dubi-
tatur an ex eo sequutum fuerit peccatum, disp. 42. n. 14.

Non tamen tenebitur restituere, si fur aliās esset de-
terminatus furtum aggredi, quia tunc præsuntur con-
silium non habuisse influxum in furto, disp. 42. num. 14.

Hoc tamen consulenti debet certò constare; nam si
solum dubitaret, an determinatus fuisset, vel non, fur
rapinam aggredi, & homicida occisionem, sufficiens
nequaquam esset, vt liber ab onere restituendi euade-
ret: quia possidet consilium, disp. 42. num. 14.

Restituere non tenetur consumens bona fide rem
alienam, quamuis postea superueniat dubium, num res
fuerit propria, vel non: quia in dubijs melior est condi-
tio possidentis, disp. 43. num. 15.

Restituere non tenetur consumens bona fide rem
alienam, quamuis postea certò cognoscat rem nō pro-
priam fuisse, si in nihilo factus est ditior: quia tunc non
constringitur ratione rei acceptæ in se, nec in suo effe-
ctu, nec ratione iniustæ acceptionis, disp. 43. num. 16.

Restituere tenetur prandens bona fide res furto sub-
latas, si factus est ditior: quia tenetur ratione rei acce-

ptæ in suo effectu, disp. 43. numero 17.

Restituere non tenetur emens à latrone equum bo-
na fide, & vendens postea perseverante bona fide: quia
pretium suum solum recuperavit, & solum tenebitur
ad excessum pretij, si pluris vendidit, disputatione 43.
numero 18. & 19.

Restituere tenetur famam qui certus de læsione, du-
bitat de integra satisfactione: quia ius certum vinci nō
debet à iure dubio, disp. 43. num. 21.

Per nullum tempus licet differre restitutionem, ex-
tante opportunitate restituendi: quia præcepta statim
implere tenemur, nisi causa excusans interueniat, di-
sp. 43. numero 19.

Restituere non tenetur famam, qui tantumdem læ-
sus est ab eo quem iniuriavit: quia iniuriæ mutuo com-
pensantur, disputatione 43. numero 23.

Dubitans aliquem esse in aliquo oppido authorita-
te publica infamatum, id inquam dubitans quia asseren-
tibus plurimis fuisse, v.g. flagellatum, contradicunt alij,
restituere tenetur, si in alio oppido, vbi nota non erat
infamia, illum infamasset: quia tunc varietas illa opi-
nionum versatur circa factum, & opinionem facti se-
qui non licet: quia magis est dubium quam opinio, di-
sp. 43. num. 24.

Restituere constringitur famam qui publicum pec-
catum in vno oppido alijs manifestauit, qui peccatum
tum non essent noscitur: quia alias nunquam daretur
calus in quo reperiretur detrahitio, disp. 43. num. 27.

Licet qui publica authoritate flagellorum supplicio
feriatur, non sic qui publica authoritate est diffamatus
habet iustitiæ ius quod à particularibus non diffame-
tur: quia Respublica in punitionem delicti intendit di-
lacerare famam delinquentis, disp. 43. num. 26.

Femina simulans se virginem esse, & ob id extrahēs
maius pretium, ad restitutionem excessus tenetur: quis
quia fraus non debet illi patrocinari, disp. 29. num. 9.

Dum aliquid restituendum est pro iniuria aliqua
facta, non pertinet ad munus confessorij (in quantum
talis) taxam designare, sed pōnitens per se, vel viros
doctos discernat quantum sit restituendum, disp. 29.
numero 8.

Quando damnus illatus in vita, fama, vel cicatrice
non potest in propria specie compensari, facienda est
compensatio in pecunia: quia id æquitas exposcit,
disp. 29. num. 8.

Opprimens solutam tenetur ad restitutionem iniu-
riæ illatæ: quia quælibet iniuria digna est reparatione, di-
sp. 29. num. 8.

Et fortè aliquando ad maiorem, si femina corru-
pta esset melioris conditionis quā virgo; quia tunc
gravior fuit iniuria in esse mortis, disp. 29. num. 8.

Deflorans virginem per vim ad restitutionem tene-
tur, non tamen si ipsa consentiat: quia consentienti nul-
la fit iniuria, disputatione 29. numero 8.

Qui causa est alicuius damni, restituere obligatur;
nisi qui damnus intulit restituat; dantes verò causam
damni hoc versiculo comprehendit D. Thom.

*Consilium, consensus, palpo, recursus.
Participans, mutus, non obstant, non manifestans.*

Ad restitutionem tenetur ille qui clam subripit id
quod a contrahente acceptum est ultra sortem, arbi-
trante

trante ex opinione probabilis contractum vsurarium
non esse. Vide verb. *Vsura*, disp. 44. num. 60.

Reus.

Reus nullus est, nisi qui scelus committit, disputat. 1.
numero 5.

Reum ad suspendium, vel triremes damnatum iuste,
non tenetur quis liberare proprijs bonis: quia iuste pa-
titur, disp. 4. num. 6.

Reum detentum in carcere iniuste, non tenetur quis
liberare, sine resistentia tamen illata ministris iustitiæ:
quia in extrema necessitate subuenire tenemur proximi-
s, disp. 4. num. 7.

Reo damnato ad mortem famis non tenetur quis
eibus ministrare: quia potest quis parere iustæ senten-
tiæ, disp. 4. num. 7.

Probabile est posse iudicem innocentem cōdemna-
re, dum tamen esse reum fuerit probatum: quia tunc
punit vt minister Reipublicæ. Respublica autem non
scit illum esse innocentem, disp. 4. num. 7. Imò ad id
teneri censent plures, ibid. disp. 8. num. 4. contrarium
docent plures, num. 16.

Nullus tenetur se reū prodere: quia id repugnat iuri
naturæ, disp. 5. num. 9. & disp. 46. num. 26. & disp.
9. num. 15.

Nullus tenetur se reum prodere etiam si ad id com-
pellatur censuris: quia contra ius naturæ censura non
potest ligare, disp. 46. num. 26.

Reus damnatus ad mortem famis non tenetur ci-
bum sumere: quia potest parere sententiæ iustæ, disp.
10. num. 9.

Reus cuius delictum manet occultum, se prodere
potest iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem:
quia ob bonum virtutis potest permittere se occidi, di-
sp. 46. num. 19.

Non tamen fas erit se prodere, quando inde scanda-
lum foret alijs exoriendum, quia se manifestare, sine ex-
piandi peccatum, cadit tantum sub consilio, sub præ-
cepto tamen scandalum alijs offerri prohibetur, disp.
46. num. 19.

Reus non potest obligari, quod videlicet sit execu-
tor suæ sententiæ in rebus arduis, quia id inhumanum
esset, disp. 46. num. 26.

Reus non tenetur se prodere etiā ad liberandum
innocentem, cui delictum à reo commissum imputatur:
quia tunc reus posituè non inluit in mortem innocen-
tis, sed solum permissuè, potest autem quilibet per-
mittere alterum occidi, ne ipse perimatur, disputatione
46. num. 26.

Reus in causa capitis, triremium, exilij, & amissionis
bonorum non tenetur respondere veritatem æquiuo-
catione retenta, etiā si præcedente semiplena pro-
batione interrogetur: quia repugnat iuri naturali con-
seruandi vitam aliquem constringere esse suæ necis au-
thorem, & adducuntur pro hac sententia viginti duo
Authores, & alij decem, quos consului, disputat. 43.
numero 29.

Quod procedit licet sub iuramento interrogetur:
quia causa quæ excusat a mendacio, excusat à iuramen-
to, disp. 43. num. 29.

Modus defendendi hanc sententiam non est quem
seruant plures, videlicet habere iudicem ius interro-
gandi ob bonum commune, & esse quoque reo ius non

respondendi ob priuatum. Sed negandum est ius esse
iudici interrogandi: quia si habet ad interrogandum,
imperceptibile est reum habere ad negandum, disp.
43. num. 30. 31. & 32.

Reo interroganti confessorium, num teneatur ma-
nifestare delictum semiprobatum, potest confessorius
respondere iuxta opinionem aliorum censentium non
esse confessorius oppositam sustineat opinionem: quia
potest quis aliorum opinionem sequi, propriam reic-
cta: ergo à fortiori poterit illam consulere, disputat.
43. num. 42.

Reus si interroget confessorium, an sit aliqua opinio
quæ tutam reddat conscientiam, quamuis delictum se-
miprobatum non manifestet, tenetur confessorius de-
clarare adesse talem opinionem: quia ad confessorij
munus attinet manifestare pōnitenti in quibus rebus
peccet, vel non, & sequendo reus illam opinionem non
peccabit, quamuis delictum non detegat, disputatione
43. num. 42.

Reus dubitans an legitime interrogetur, tenetur ve-
ritatem aperire: quia iudex interrogandi ius possidet,
& à dubio iure subditi vinci non debet ius certum iudi-
cis, disp. 43. num. 28.

Iudex debet punire reum iam emendatum, si accu-
setur: quia Reipublicæ exhibenda est satisfactio, & ne
alij exemplū delinquendi nanciscantur, disp. 43. nu. 38.

Reus in causa sanguinis in semiprobatum delicto po-
test celare veritatem siue ex officio procedat iudex, si-
ue ad partis instantiam: quia semper perseverat ius natu-
rale in reo conseruandi vitam, disp. 43. num. 29.

Siue iudex procedat ad pœnam spiritualem excom-
municationis, &c. quia hæc magis nocet quā corpora-
lis, disp. 43. num. 29.

Non potest præcipere iudex quod reus capitis dā-
natus non fugiat à carcere, nec quod coram se compa-
reat, nec quod fame pereat: quia id repugnat iuri natu-
ræ conseruandi vitam in reo, disp. 43. num. 32.

Nimis prodest Dei obsequio reos notitiam cōsequi
opinionis, quod videlicet in causa sanguinis non sint
obstricti iudici crimen fateri: quia ob vitæ conseruandæ
cupiditatem non reuuent diffiteri, fatius ergo erit
iplos sic se gerere nitentes opinione probabilis, qua ex-
cufentur à peccato, disp. 43. num. 36.

Nec inde scandala inter reum, & iudicem exoriantur:
quia iudex sua opinione nixus interroget, & reus
suæ fidens defitetur, disp. 43. num. 36.

Semiplena probatio non tribuit iudici ius interro-
gandi reum in causa capitis, sed interrogandi testes de
reo nominatim, disp. 43. num. 38.

Ex eo quod reus semiprobatum delicti sanguinis veri-
tatem celet, non perit bonum commune, & ob id cum
iactura vitæ non tenetur tunc illi cauere, disputat. 43.
numero 41.

Authores censentes reum obstrictum esse veritatem
aperire in semiprobatum delicto capitis, oppositam opi-
nionem spontè sectarentur, si ipsi delinquentes in cau-
sa sanguinis inuenirentur: quia amor conseruandæ
vitæ quærit vias quibus indemnis euadat, disputat. 43.
numero 43.

Iudex arbitrās sibi nefas esse torquere reum in cau-
sa capitis præhabita semiplena probatione, adhuc
opposita opinione suffultus toruræ illum subijcere
poterit: quia licitum est alienam opinionem sectari,
disputatione 43. numero 34.

Leges

Leges sancientes posse torqueri reum ex semipro-
bato delicto, authores illud sentientes sunt imitatae, nec
ob id probabilitatem oppositae sententiae destruunt,
disp. 43. num. 35.

Si in aliquibus Prouincijs vigeat mos non puniendi
reum in causa capitis, nisi ipse crimen manifestet, qua-
tumuis sit plenè probatum delictum, non tenebitur reus
manifestare: quia nullus potest constringi esse suae ne-
cis authorem, disp. 43. num. 33.

Licet reus negans veritatem non necetur, non ob id
omnino impunitum euadit delictum: quia torquetur,
incarceratur, & compedibus detinetur, disp. 43. nu. 32.

Rex.

Rex in suo regno potest legem praescriptionis con-
dere: quia cura regni illi incumbit, disp. 48. num. 59.

An Rex possit gerere bellum contra alium Regem
ex opinione probabili, quinã sint videndi, disp. 44. n. 55.

Omnes illi non exacte difficultatem explicant, disp.
44. num. 56.

Dum Rex instrumenta & scripturas habet, & testes
quibus probet regnum ad se pertinere, & alter simili-
ter Rex, ius sibi competere instrumētis, & caeteris probat,
non potest bellum indici: quia ex opinione proba-
bili facti nullus potest operari, cum illa non distingua-
tur à vero dubio, disp. 44. num. 56.

Dum Rex opinione iuris fulcitur, videlicet, quod in
tali euentu alter Rex pro tyranno habetur, & ipoliari
potest, fas erit illi bellum gerere: quia ex opinione pro-
babili iuris licet cuique operari, disp. 44. num. 57.

Bellum interuenit inter respublicas, seditio inter
priuatas personas, & ob id haec est intrinsecè mala, nō
bellum, disp. 44. num. 57.

Seditio opponitur paci, bellum verò illam intendit,
disp. 44. num. 57.

Rex habet ius propulsandi iniuriam sibi factam ma-
terialiter, quamuis cognoicat iniuriam irrogantem nō
committere crimen, quia ducatur ignorantia inuinci-
bili, vel probabili opinione: quia cuiilibet iure naturae
concessam est ius suum illaerum seruare, disp. 44.
numero 66.

S.

Sa.

Manuel Sa, insignis Religionis Societatis Iesu fi-
lius, disp. 46. num. 9.

Sacerdos.

Sacerdotes bona intentione nunquam celebrantes
à peccato etiam veniali excusantur, disp. 7. num. 16.

Si scandalum oriretur ex nulla, vel rara Sacerdotis
celebratione, obligatio adesset celebrandi, disp. 7.
numero 16.

Præceptum celebrandi iniungitur Sacerdotibus in
communis illis verbis Christi: *Hoc facite in meam com-
memorationem*, disputatione 7. numero 16.

Non tenetur Sacerdos duodecies in anno celebrare
sub mortali, vt censuit Nuncio, disp. 7. numero 17.

Omnes Sacerdos quoad potestatem actiuam iuris-

tionis sunt pares, quamuis non omnes habeant appli-
catam materiam, disp. 12. numero 3.

Omnes Sacerdotes à Christo habent potestatem ab-
soluendi, & ab hominibus applicatur materia, di sp. ut.
12. numero 3.

Sacerdotes potestatem absoluendi à censuri accipi-
unt ab homine, scilicet à supremis Pastoribus, disp. ut.
12. numero 3.

Sacerdotes dicuntur regale Sacerdotium, & gens
sancta, disp. 22. num. 1.

Ex Sanctis quamuis aliqui à celebratione Missae se-
per abstinuerint ob reuerentiam Sacramenti, non ob
id imitandi sunt à Sacerdotibus; quia plurima Spiritus
sancti instinctu operati sunt Sancti præter communem
legem, qui si deficiat, lex eomunis sequenda est, & nō
est fingendum facile Spiritus sancti instinctum pro nun-
quam celebrando adesse, disp. 22. num. 17.

Ex Sanctis plures quotidie celebrant, & non est
maior ratio quare non celebrantes, quam celebrantes
sint imitandi, disputatione 22. num. 17.

Sacerdotes consecrantes cum inaduertētia natura-
li, non ob id indecenter consecrare dicendi sunt: quia
in inuoluntarijs non reperitur indecentia, disp. 22. n. 36.

Illia verba: *Hoc quotiescumque feceritis, in mei me-
moriã faciatis*, non solum ad Sacerdotes diriguntur,
sed etiam ad laicos sacram Eucharistiam suscipientes;
tunc enim etiam repraesentatur passio Christi, disp. ut.
25. numero 5.

Sacerdos non legitime impeditus omittens celebra-
re, quantum in ipso est, priuat sanctam Trinitatem lau-
de & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iustos
spirituali subsidio & gratia, existentes in Purgatorio
refrigerio, Ecclesiam spiritali beneficio, seipsum me-
dicina & remedio disp. 25. num. 12.

Sacerdos celebrans ex malitia cum conscientia pec-
cati mortalis non tenetur quamprimum fieri possit cō-
fiteri, nec in hoc casu loquitur Concil. Trident. dispu-
tatione 32. numero 12. Vide horum sequentium rati-
onem in verb. Eucharistia.

Nec quando ex obliuione desijt confiteri aliquid
mortale, disp. 32. num. 12.

Bene tamen si in Parasceue celebret, aut Missam al-
terius post consecrationem perficiat: ta is enim Sacer-
dos tunc verè celebrat vt minister Ecclesiae, disp. 32.
numero 13.

Tenebitur statim confiteri Sacerdos celebrans non
praemissa confessione ob inopiam confessarij, quamuis
cum solis peccatis mortalibus interioribus celebrasset,
disputatione 32. num. 14.

Celebrans absque praemissa confessione, si ante cō-
secrationem recordetur criminis mortalis, non tene-
tur quamprimum confiteri, disp. 32. num. 15.

Sacerdos simulans se consecrare, & non cōsecrans,
ne indignè Eucharistiam sumat, maximum sacrilegium
committit, disputatione 35. numero 4.

Et grauius peccat simulans se consecrare, quam si
in mortali Eucharistiam sumeret, disp. 35. num. 4.

Sacramentum. Vide, Opinio.

Sacramenta moraliter causant gratiam, disp. 16.
numero 6.

Sacramenta nouae legis id efficiunt quod significat,
disp. 16. num. 7.

Qui

Qui solum ponit obicem effectui secundario Sacra-
menti, non dicitur propriè apposuisse obicem Sacra-
mento, disputatione 23. numero 21.

Gratia auxilians Sacramentorum non semper datur
reopore quo suscipiuntur, sed alio tempore quo illa gra-
tia indiget homo, vel ad vincendas tentationes, vel ad
aliquod opus virtutis agendum, disp. 23. num. 43.

Sacramentum Eucharistiae in hoc mundo peccata
relaxat, in Purgatorio poenas alleuiat, in coelo gloriam
augmentat, disp. 25. num. 5.

In opinionibus ad Sacramenta pertinentibus, sem-
per est eligenda illa quae fauorabilior est suscipiēti Sa-
cramentum: quia Christus Sacramenta instituit in fa-
uorem Fidelium, disp. 27. num. 15.

Fiditio in Sacramentis valde perniciofa, & execran-
da est, disp. 35. num. 1.

Sacramentum Confessionis nunquam datur infor-
me: quia si peccatum interuenit in susceptione inua-
lidum redditur; si non, fructuosum existit, disp. ut.
8. num. 8.

Nolle vti forma consueta ab Ecclesia in admini-
stratione Sacramentorum sacrilegium erit, disp. 44.
num. 26.

In materia Sacramentorū tollit Ecclesia iam liber-
tatem eligendi opiniones absque urgente causa, quia
ab ipsa determinatur opinio quam debeamus sequi, vt-
tendo videlicet talibus verbis pro forma, & non alijs,
& talire pro materia, & non alia, disp. 44. num. 26.

Forma illa: *Baptizo te in nomine Genitoris, &c.* po-
terit quis vti si minaretur mors, nisi illa vteretur: quia
cum dispendio vitae nemo tenetur in fauorem alterius
securiorem sequi opinionem, disp. 44. num. 12.

Quando opinio aliqua fauorabilis est Sacramento,
v. g. quod absolutio non impendatur ostendenti solum
signa doloris, & alia opinio est fauorabilis suscipiēti,
v. g. quod in praedicto casu absolutio detur, semper eli-
genda est opinio quae fauet suscipiēti Sacramento,
quia Sacramenta instituta sunt in fauorem Fidelium,
disp. 44. num. 35.

Episcopi ministrantes per semetipfos Sacramenta
maximum exemplum Parochis exhibent, vnde illud
animaduertentes B. Carolus Borromeus, & Christo-
phorus Rojas Archiepiscopus Hispanensis per semet
Sacramenta ministrabant, disp. 46. nu. 4.

Sequens opinionem probabilem, in materia Sacra-
mentorum relicta sententia certa, peccat contra Reli-
gionem, & contra charitatem, disp. 44. num. 10. & 13.

Sacra Scriptura. Vide, Indicem
particularem.

Sacra Scriptura habet plures sensus literales, disp. ut.
22. num. 40.

Hiperbolicae loquutionis tam in diuinis, quam hu-
manis adducuntur plura exempla, disp. 5. num. 1.

Sacrificium.

Sacrificij Missae essentia consistit in consecratione,
disp. 32. num. 13.

Quod melius sit obedire quam sacrificare intelligē-
dum est quando obedientia cadit sub praeecepto, sacri-
ficare verò sub consilio, disp. 31. num. 8.

Accipiens stipendium pro Missa, & applicans pluri-
Sanchez Selecta.

bus, peccat contra iustitiam: quia se exponit periculo
defraudandi fructu aliquo Missae eum qui stipendium
obtulit, disp. 44. num. 13. §. Ex his infertur.

Sacrilegium.

Sacrilegium maximum est porrigere hostiam non
consecratam loco consecratae ad vitandum sacrilēgiū
suscipiētis: quia exponitur creatura adoranda loco
Creatoris, disp. 35. num. 3.

Et idem erit, si Sacerdos simulet se consecrare, &
non consecret ob vitandum sacrilegium in se ipso, di-
sp. 35. num. 4.

Sacrilegium grauius peccatum est quam iniustitia:
quia perfectiori virtuti opponitur, disp. 42. num. 7.

Sanctus.

Sancti Beati qui tamen aliquo actuali peccato fue-
re polluti, iudicabuntur iudicio discussionis, disp. 7.
num. 7.

Sancti nullo peccato actuali affecti non iudicabun-
tur iudicio discussionis, sed laudationis: quia discusso
non fit nisi discernendo bonum à malo actuali, disp. ut.
7. num. 8.

Paruuli non baptizati non iudicabuntur iudicio di-
scussionis, sed damnationis: propter eandem rationem,
disp. 7. num. 9.

Non solum merita Sanctorum, sed & peccata reue-
labuntur in extremo iudicio: quia conducit id ad maio-
rem Dei, & illorum gloriam, disp. 7. num. 7.

Sanctis nullus adueniet pudor, sed potius gaudium,
quod illorum crimina in extremo iudicio reuelentur:
quia conspiciantur inde Diuinam misericordiam exal-
tari, disp. 7. num. 7.

Licet fuit quibusdam Sanctis, scriptis sua peccata
nobis propalare, quia cum confiter illos sanctè egisse
extremum vitae, potius ad poenitentiae exemplū quam
perditionis ducimur ex cognitione suorum peccato-
rum, disp. 46. num. 21.

Scandalum.

Ab operibus consilij non tenetur quis abstinere ob
vitandum scandalum ortum ex malitia, disputatione
37. num. 10.

Ab operibus consilij tenebitur quis abstinere semel,
& iterum ob vitandum scandalum ortum ex infirmitate,
vel ignorantia: qua sine graui iactura nostra con-
stringimur bono spiritali proximi prouidere, disp. ut.
37. num. 10.

Illud quod habet speciem mali vitandum est, etiā ob
vnius personae vitandum scandalum: quia etiam vnius
anima diligenda est ex charitate, disp. 10. num. 15.

Quando scandalum oritur ex taciturnitate, extat
obligatio excusandi falsa testimonia alicui imposita:
quia vitare scandalum actiuum semper obligamur, di-
sp. 46. num. 6.

Imò in hoc casu exoriundi scandali extat obligatio
negandi delictum verè commissum: propter eandem rati-
onem, disp. 46. num. 10.

Quando audientes crimina neququam scandalum
sunt passuri, vel quia virtuosus sunt, vel ad eò vitio dedi-
ti, vt nullatenus inducantur ad ea perpetranda ex ma-
nifestan-

nifestantis delicta relatione, seu non excusatione minime committitur scandalum delicta proferendo: quia tunc non offertur occasio ruinæ, disp. 46. num. 11.

Peccans publicè tenetur fateri circumstantiam illam scandalum ratione periculi cui se incitandi alios suo pravo exemplo exponit, disp. 46. num. 11.

Nulla est obligatio vitandi scandalum passivum, quando interuenit aliqua legitima causa non cessandi ab opere ex quo oritur tale scandalum: quia tunc non offertur occasio ruinæ, sed ab alio sumitur, disp. 46. num. 17.

Maximè cauendum est confessario facultatem exhibere poenitenti conclamandi sua peccata publicè sine humilitatis, & confusionis, aut excitandi in se maximum dolorem: nam timeri potest satis probabiliter scandalum, disp. 46. num. 22.

Secundum se loquendo illicitè ageret, qui in cubiculum suum includeret fœminas impudicas, vt illa infamia effugeret Episcopatus dignitatem; quia nullo bono sine fas est occasionem alijs scandali adiuui offerre, disp. 46. num. 20.

Licitum fuit quibusdam Sanctis, scriptis sua peccata nobis propalare: quia cum constet illos sanctè egisse extremum vitæ, scandalum inde nõ oritur ex cognitione illorum peccatorum, disp. 46. num. 21.

Si mos est in aliquibus Religionibus, quod scilicet defectus culpæ grauis ex facultate superioris denuntiatur à Religiosis publicè, minus cõsultius est: quia ex eo oriri potest scandalum, disp. 46. num. 23.

Quando scandalum esset oriundum ex non excusatione defectuum falsò impostorum contra consilia, perscandus erit se excusare, quia æquum est non offerre occasionem transgrediendi consilia, disp. 46. num. 29.

Quando alicui imponerentur falsò defectus de rebus non moraliter malis, sed negligentia aliqua, perscandus erit non se excusare, nisi scandalum inde suboritur, disp. 46. num. 30.

Index debet punire delinquentem iam emendatum, vt satisfaciat Reipublicæ, & ne alij malum exemplum arripiant delinquendi, disp. 43. num. 38.

Scandalum est offerre malum exemplum ad culpas committendas, non est rumor, qualiter vulgus existimat, disp. 48. num. 45.

Ob corrigendum proximum, omittendum est opus consilij: non tamen ob vitandum scandalum proximi: quia de corrigendo extat speciale mandatum, non de vitando scandalo, disp. 37. num. 10.

Scientia.

Scientia habita ex confessione non potest quis vt ad externam gubernationem, quia ex eo pudor, & erubescencia aduenit poenitenti, disp. 8. num. 10.

Scientia, & fides de eodem obiecto esse non possunt simul ex sententia plurium: quia obscuritas, & claritas opponuntur, disp. 26. num. 7.

Scientia maior, seu discretio requiritur ad suscipiendum debitè Sacramentum Poenitentia, quam Eucharistia. Vide Eucharistia, §. 4. disp. 26. num. 4.

Scientia priuata potest vt iudex ad absoluendum innocetè in causa mortis, exilij perpetui ad remotas terras, carceris perpetui, vel triremiū perpetuarum: quia iudex potest frui opinionè probabili, disp. 8. num. 16.

Scrupulosus, & Scrupulus.

Scrupuloso non solum est licitum contra conscientiam scrupulosam operari, verum aliquando est sub præcepto; verbi gratia, si ex anxietate scrupulorum notabile damnum salutis obuenerit, aut si retraheretur scrupulosus à confessione, vel communione sub præcepto obliganti, & Missæ interesse in die festo, licet aduersus eam scrupulis infidelitatis vexetur, disputat. 41. num. 7. & 8.

Scrupulosus, nisi obtenebratam haberet rationem, nullo vrgentiori argumento posset se vincere, quod in actionibus suis non peccat, quàm sentire maximo affici dolore, eo quod crimen committere se cogitat, disp. 41. num. 11.

Scrupulus vel est infirmitas, vel stultitia, vel crux inflicta à Deo, disp. 41. num. 13.

Scrupulus quando est stultitia, incurabilior est ac quando est infirmitas, quia tunc defectus est naturalis, disp. 41. num. 13.

Vexatis scrupulis an præterita peccata cõfessa sint, vel non, conuenit à reiteratione confessionum cessare, disp. 41. num. 14.

Scrupulosus minus necessarium est scrupulis trahi, an peccata grauia sint confessa, vel non, quàm an mortalia non adeo grauia, quia grauiora minus obliuiscuntur quin confiteantur, disp. 41. num. 17.

Nec scrupulosus opus est vt possint licitè cessare à reiteratione confessionum peccatorum olim confessorum, expressè recordari ea fuisse confessa: quia illud esset moraliter impossibile, disp. 41. num. 18.

Si cõfessio aliqua nulliter fuit facta, & aliæ intermediæ cum dolore, proposito sufficienti, & naturali obliuione nullitatis præteritæ confessionis, postea reminiscens poenitens illius, non tenetur confessiones intermedias reiterare, sed illam quæ fuit nulla, & peccata tunc confessa: quia confessio quæ semel validè facta est, semper valorem conseruat, disp. 41. num. 19.

Infamant Sacramentum Poenitentia reiterantes illud ob solos scrupulos, disp. 41. num. 20.

Non decet scrupulosos ob vitandos scrupulos motibus capitis, aut alterius mēbri gestire, quia id fouere scrupulos, disp. 41. num. 22. & 33.

Liberi à scrupulis recedant à scrupulosis, ne ab eis inficiantur, disp. 41. num. 23.

Attentio ad scrupulum vitandum, scrupulum parit, disp. 41. num. 22.

Quamuis scrupuloso certum non sit, an scrupulum, vel dubium patiat, sufficit ei vt non peccet, quod sit probabile scrupulum habere, disp. 41. num. 16.

Scrupulosi occupantes suam mentem ad hoc quod velint esse intenti, & attenti, potius cõsequuntur distractionem quàm attentionem: quia conatus ad attentionem illos cruciat, & distrahit, disp. 41. num. 22.

Scrupulosus ferè semper euenit scrupulus, quod distinguere nequeant inter cogitationem rei iniquæ, & illius consensum; & quoties de iniquitate inuoluntariè cogitant, disp. 41. num. 24.

Conscientia scrupulosa erronea est, non secundum rem, sed secundum scrupulosi iudicium, disputatione 41. num. 26.

Magis contemnendi sunt scrupuli infidelitatis, vel blasphemia, quàm illi qui exoruntur circa materias carnem,

carnem, & sanguinem sequentes, cum ad hæc peccata maior sit prociuitas quàm ad infidelitatem: verum scrupulosus nec circa vnã materiã, nec erga aliam scrupulos metuat, disp. 41. num. 28.

Etiã si scrupulosus affirmet, data opera, maturo consilio, non subito, sed ex proposito, & re attentè perspecta, mysteria Fidei examinasse vera ne essent, vel non, credat non amisisse Fidem: quia talis examinatio scrupulosa est, disp. 41. num. 28.

Illud à confessario obseruetur pro horum remedio, disp. 41. num. 28.

Exprobrandi sunt scrupulosi in Fide tanquam parusidentes Diuinam potentiam præstò esse omnibus nolentibus Fidem deserere, disp. 41. num. 29.

Scrupulizantes in Fide, oportet monere tantum abesse in Fide deficere, quod potius in illa magis radicetur, disp. 41. num. 29.

Comparantur hi portantibus vexillū tempore procellantis aeris, qui subnituntur manibus, & pedibus, virgam pectori hærentes, ne eripiat ab aere, sic scrupulosi in fide magis nituntur Fidem conseruare, disputat. 41. num. 29.

Comparatur illis qui fruuntur perspicacitate oculorum, & vti decernunt anteculis, experiuntur tamen minus videre, qui tamè ex eo, nec anxietatem capiunt, nec animi turbationem patiuntur, sed anteculis deiectis sua acuitate oculorum vt eligunt. Eodem sane modo qui obtenebrari intellectus lumen circa mysteria fidei experti fuerint, non id euenire opinentur à Fidei defectu, sed à scrupulorum anteculis, disputat. 41. num. 30.

Licet in potestate scrupulosi non sit, non tangi à cogitationibus infidelitatis, liberum tamen est illi nõ turbari ex eo. Hoc aduertant confessarij: nam se tutari cõtendunt scrupulosi ad continuationem suorum scrupulorum, dicentes in sua potestate non esse ab scrupulis cessare, disp. 41. num. 30.

Scrupulosus conuenit veritatis dæmonis non time- re, disp. 41. num. 31.

Aliquando expedit confessarijs cõsentire cum scrupulosis, & dicere illis, demus esse peccatum, quod modò confiteris, absolua te ab illo, non turberis: nam per Sacramentum peccata delentur, disputat. 41. numero 31.

Præceptum Fidei non obligat per se, nisi semel foret in vita, num. 32.

Pudeat hos scrupulosos molestare confessarium suis delirijs, & stultitijs, disp. 41. num. 34.

Scrupulis contra Fidem molestari, non est grauem tentationem contra Fidem pati, vt scrupulosi opinantur, sed grauem stultitiam habere, vel crucem à Deo, disp. 41. num. 32.

Inter labores confessarij nullus est maior, quàm cū scrupulosis contendere, disp. 41. num. 35.

Sepultura.

Excommunicatis non toleratis non est concedenda sepultura Ecclesiastica donec absoluantur quoad effectum illos sepeliendi: quia sic decernunt iura, disputat. 36. num. 1.

Olim ante Extrauag. *Ad euitanda*, denegabatur sepultura Ecclesiastica excommunicatis etiam toleratis, disp. 36. num. 1.

Sanchez *Selesta*.

Morientibus in duello solemni denegari debet sepultura Ecclesiastica, disp. 36. num. 5.

Morientibus in cornibus tauri, & adulteris deprehensis in adulterio, & interfectis à marito, & rixantibus, & mutuo se occidentibus, conceditur iam sepultura Ecclesiastica, quamuis nulla signa poenitentia tradiderint: id liquet consuetudine, disp. 36. num. 3.

Non tamen erit concedenda his, si euidenter constaret impoenitentes vitam finisse: quia non debet honorari corpus illius cuius anima rationabiliter præsumitur esse in inferno, disp. 36. num. 4.

Se suspendentibus, aut alia via occidentibus, nõ potest dari sepultura Ecclesiastica: quia impoenitentes decedunt, disp. 36. num. 4.

Quamuis concedamus cum aliquibus, denegandam esse sepulturam Ecclesiasticam omnibus peccatoribus publicis absque signis poenitentia decedentibus, id tamen verum non erit, si peccator inueniretur mortuus manibus in cœlum leuatis, aut imaginem Christi, vel Sancti amplexans, dummodo non præsumatur ab amicis talia signa poenitentia fuisse disposita iam mortuo, sine quod illi non negaretur sepultura, disputatione 36. numero 4.

Peccatori publico cui denegata fuit Eucharistia debet negari sepultura Ecclesiastica, disp. 26. num. 4.

Si verò post denegationem Eucharistia signa poenitentia ostenderit, etiam coram vno teste, concedi debet sepultura Ecclesiastica, cum iam cesset præsumptio impotentia, disp. 36. num. 4.

Quamuis peccatoribus publicis ostendentibus signa poenitentia non sit deneganda Eucharistia, concedenda tamen non est decedentibus in duello, quamuis in loco conflictus sacramenta Poenitentia, & Eucharistia suscepissent: quia id deducitur ex mente Concil. Trident. & docet Paul. V. in rituali, rubr. de exequijs, folio 144. disp. 36. num. 7. & 8.

Si tamen in duello debellantes ex loco conflictus viui deportarentur alibi, & tunc ostendissent signa poenitentia, priuandi non essent sepultura Ecclesiastica: quia iam non verificatur quod in ipso conflictu decesserint, disp. 36. num. 9.

Adultus, qui baptismum petijt, & signa doloris ostendit, non est humanus in loco sacro, si de facto non est baptizatus: quia vique dum baptismum suscipiat, nõ est filius visibilis Ecclesie, disp. 44. num. 48.

Concedens tamen erit, vt talis non tradatur pueris ad ipsum lapidandum, & distraendum per calles, cum inter cupientem baptismum, & illum respicientem differentia sit seruanda, disp. 44. num. 48.

Infideli nõ baptizato, patienti tamen pro fide Christi mortem, concedenda est sepultura Ecclesiastica: quia per martyrium satis ostendit quis se esse filium Ecclesie, disp. 44. num. 49.

Quando non est euidenter notum aliquem decessisse in duello, Parochus nõ debet illi publicè denegare sepulturam, quia publica poena non est infligenda, nisi publicæ culpæ, disp. 36. num. 12.

Si Parochus sciret posse per testes probari sufficienter aliquem in duello decessisse, antequam sepeliat defunctum, debet remittere causam Ordinario, vt facta summaria informatione sententiam ferat: quia Parochus est executor minister illius legis priuantis sepultura decedentes in duello, & ideo ex officio incumbit illi legis obseruationem procurare, disp. 36. num. 13.

Quibus personis debeat denegari sepultura Ecclesiastica doctè, & paucis explicuit S. D. N. Paulus V. in rituali. Paganis videlicet, Iudæis, & omnibus infidelibus, hereticis, & eorū fautoribus, apostatis à Christiana Fide, schismaticis, publicis excommunicatis maiori excommunicatione, interdictis nominatim, & ijs qui sunt in loco interdicti eo durante, seipfos occidentibus ob desperationem, vel iracundiam, (non tamen si ex infamia id accidat) nisi ante mortem dederit signa poenitentiae, morientibus in duello, etiam si ante mortem dederint poenitentiae signa, manifestis, & publicis peccatoribus, qui sine poenitentia perierunt, disputat. 36, numero 13.

Sigillum.

Sigillum confessionis non solum frangitur per commisionem efficiendo opus manifestatum secreti, sed etiam infringitur per omissionem, ut si confessarius interrogaretur, reputet Mariam honestam esse, & taceat, aduertens ex taciturnitate suspitionem generandam fore, disputat. 35, numero 10.

Non solum peccata, sed omnia ab illis dependentia cadunt sub sigillo confessionis, disputat. 1. numero 29.

Sigillum confessionis laeditur, si ad externam gubernationem quis utatur scientia habita in confessione; quia ex eo pudor, & erubescencia aduenit poenitenti, disputat. 8, numero 9.

Si foemina accedat ad confessarium animo allicienti illum ad lasciuiam, non tenetur seruare secretum; quia talis non fuit confessio, sed illius simulatio, disputat. 11, numero 8.

Sodomia. Vide, Copula.

Solicitatio in Confessione ad venerea.

Si foemina sollicitat confessarium, & ipse rem habet cum illa, non tenetur denuntiare: tenebitur tamen si mutato animo foeminae in melius, confessarius tunc sollicitaret, disputat. 11, numero 8.

Solicitans virum in confessione denuntiandus est, disputat. 11, numero 12.

Licet lex prohibens sollicitationem foeminarum in confessione sit poenalis respectu confessarij, respectu tamen Sacramenti est fauorabilis, & ideo extendenda, disputat. 11, numero 12. & 13.

Præceptum denuntiandi confessarios sollicitantes foeminas in confessione, non solum est posituum latè ab Inquisitoribus, sed etiam naturale, quo constringitur quilibet damna reipublicae impedire, disputat. 11, numero 17.

Ob violationem præcepti positiui, non denuntiandi confessarios sollicitantes in confessionibus, incurritur excommunicatio latae sententiae, non tamen ob violationem præcepti naturalis, disputat. 11, numero 17.

Præcepto positiuo mandante intra certum terminum fieri denuntiationem, præceptum naturale nõ obligat ante illum terminum denuntiare, nisi maius timeatur damnum reipublicae, disputat. 11, numero 17.

Quando præceptum naturale, & posituum imperat denuntiationem fieri, solum vnicum peccatum committitur denuntiationem omittendo, quia illa duo præcepta respiciunt eandem virtutem, disputat. 21, numero 17.

Confessarius sollicitans foeminas in confessione, peccat contra charitatem, religionem, & poenitentiam, disputat. 11, numero 17.

Ex Bullis Pij IV. & Clementis VIII, non datur præceptum foeminis sollicitatis denuntiandi confessarios sollicitantes, sed solum tribuitur iurisdicctio Inquisitoribus huiusmodi delicta puniendi; mandatum autem denuntiandi solum nascitur ex edicto Inquisitorum. At iam ex decreto Gregorij XV. mandatum denuntiandi habetur, disputat. 11, numero 20.

Bulla Pij IV. solum Hispaniarum Regnis fuit cõcessa, Bulla verò Gregorij XV. ad omnes Orbis partes dirigitur, disputat. 11, numero 20.

Confessarij verba amatoria foeminis in confessione, siue immediatè antè vel post dicentes, aut signis, vel tactibus ad venerea inducentes, denuntiandi sunt ad Inquisitionis Tribunal, disputat. 11, numero 21.

Confessarius sollicitat immediatè antè ad confessionem, quando foeminae dicenti sibi velle confiteri dissuadet in ordine ad venerea, disputat. 11, numero 49.

Si tamen foemina diceret se velle castro confiteri, & tunc dissuaderet, propriè non dicitur sollicitator, disputat. 11, numero 49.

Confessarius immediatè post ad confessionem sollicitat, quando peracta ipse ad nihil aliud se diuertit vel foemina, disputat. 11, numero 49.

Solicitare ad venerea, & immediatè ministrari confessionem per accidens, non est propriè sollicitare immediatè ad confessionem, sed solum quando suspicatur confessarius foeminam velle confiteri, & dissuadet, disputat. 11, numero 49.

Quamuis intra genus luxuriae vellicare foeminam, vel premere pedem, vel mammillas tangere, animo ibi sistendi peccatum veniale sit, si ea agatur tempore ministrandi Sacramentum, vel immediatè antè vel post, mortalia peccata sunt, & confessarius denuntiandus, disputat. 11, numero 22.

Confessarius ad furtum, vel homicidium sollicitans, non est denuntiandus ab Inquisitionis Tribunal, ex vi Bullae Pij V. erit tamen si fortè sub alia ratione generali suspectus de hæresi iudicetur, disputat. 10, numero 23.

Confessarij ad nefarium congressum, vel molliem foeminas sollicitantes denuntiandi sunt, disputat. 11, numero 23.

Si foemina inducat confessarium ad carnale flagitium, ipse non tenebitur foeminam denuntiare, disputat. 11, numero 24.

Si foemina sollicitet confessarium, & ipse consentiat, non incidet ipse in poenas Breuis, disputat. 11, numero 25. & 30.

Si foemina sollicitet ad concubitum naturalem, ipse tamen confessarius reproocet ad nefandum, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 27.

Si foemina sollicitet confessarium ad sodomiticum concubitum, & confessarius renuat, sollicitet tamen ad naturalem, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 28.

Si foemina sollicitet ad copulam, & confessarius renuat, intendens solum tactibus se oblectare, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 29.

Si foemina sollicitet confessarium, & dolore tacta voluntatem mutet, tunc si confessarius sollicitet, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 29.

Confessarius arte iuducens foeminam in somnum, quo so-

quo sopitam illam agnoui, denuntiandus est, disputat. 11, numero 31.

Confessarius tribuens foeminae chartam continentem sollicitationem, quamuis non statim legendam exhibeat, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 32.

Confessarius lasciuè obiurgans suam concubinam, Hispanè, si la pidiesse zelos lasciuos, in confessione vel immediatè antè vel post, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 32.

Si morbo aliquo fuisset somno sopita foemina, & illa carnaliter cognosceret confessarius, non erit denuntiandus, disputat. 11, numero 32.

Episcopi sollicitantes non sunt denuntiandi ad Inquisitionis Tribunal, disputat. 11, numero 33.

Poterunt tamen Inquisitores testium depositiones excipere Apostolicae Sedi remittendas, disputat. 11, numero 34.

Episcopi electi solum subditi sunt Inquisitorum iudicio, & ideo denuntiandi, si sollicitauerint, disputat. 11, numero 35.

Laici fingentes se Sacerdotes confessiones excipientes, & sollicitantes non sunt denuntiandi ratione sollicitationis bene tamen ob simulatum sacerdotium, disputat. 11, numero 26.

Interpres confessionis foeminae, & sollicitans non erit denuntiandus, disputat. 11, numero 10. & 37.

Sacerdos iurisdictione carens, audiens tamen confessiones & sollicitans, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 38.

Confessarius simulans audire confessiones & inde sollicitans, iam ex decreto Gregorij XV. denuntiandus erit, disputat. 11, numero 39. 66. & 67. & disputat. 35. nu. 5.

Confessarius sollicitans quamuis deprehenderit foeminam non esse dignam absolutione, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 40.

Solicitans ad venerea in vsu aliorum Sacramento- rum præter poenitentiae, denuntiandus non erit, disputat. 11, numero 42.

Confessarius sollicitans in alterius gratiam, quod videlicet foemina alium in copula admittat, denuntiandus erit, disputat. 11, numero 43.

Confessarius sollicitans foeminam non sibi nec alij copulandam, sed quod mediet ut alia foemina in fornicationem consentiat, denuntiandus erit iam ex Bulla Gregorij XV. disputat. 11, numero 39.

Foeminae egregiae tenentur adire iudicem ad testificandum de sollicitatione, nisi iusta causa excuset, disputat. 11, numero 46.

Ad puniendum confessarium sollicitantem in arbitrio iudicis erit quanta & qualis foeminarum testimonio adhibenda sit fides, & aduertendum est ad mores confessarij, disputat. 11, numero 46. & 47.

Omittere denuntiationem confessarij sollicitantis est contra religionem debitam Sacramento Poenitentiae, disputat. 11, numero 48.

Et præter peccatum incurritur excommunicatio maior latae sententiae, disputat. 11, numero 48.

Si tres anni sint elapsi post factam sollicitationem, & credatur emendatum iam esse confessarium, cessat obligatio denuntiandi, disputat. 11, numero 51.

Hæreticus iam emendatus, quamuis ex vi iuris naturalis non sit denuntiandus, erit tamen ex vi mandati Inquisitorum, disputat. 11, numero 51. & 56.

Sanchez Selecta.

Non tenetur foemina denuntiare confessarium sollicitantem, si videat iam ab alijs foeminis esse denuntiatum, disputat. 11, numero 52. & 53.

Quamuis confessarius sollicitans semel fuisset punitus, tenetur foemina denuntiare, si præcipitur sub censuris fieri denuntiationem etiam ob præteritam sollicitationem, disputat. 11, numero 54.

Foemina graue damnum metuens in vita, fama, vel bonis temporalibus proprijs, aut mariti, aut filiorum, fratris, vel maxime amici, excusabitur à denuntiatione, praesertim si confessarius non tam de hæresi sit suspectus ob sollicitationem quam de luxuria, disputat. 11, numero 55.

Etiam si firmiter credatur emendatio in confessario sollicitante per fraternam correctionem, non excusatur foemina denuntiare, disputat. 11, numero 56.

Illud D. Paul. ad Titum 3. *Post primam & secundam correctionem hominem haereticum deuota*: intelligendum est ex vi iuris naturalis praemittendā esse correctionem, non ex vi positiui, disputat. 11, numero 56.

Per edictum Inquisitorum induci obligationem denuntiandi delinquentes nulla praemissa correctione, nec consultatione, quomodo sit intelligendum, disputat. 11, numero 65. Vide verb. Edictum Inquisitorum.

Poterit tamen quis ante denuntiationem homines doctos consulere, ut certior efficiatur de obligatione, & de modo denuntiandi, disputat. 11, numero 56.

Seruare tamen tenebitur secretum, qui consultus fuit, disputat. 11, numero 56.

Communitè sed dies assignantur pro denuntiatione faciendā, quibus tamen transactis non extinguitur obligatio, disputat. 11, numero 57. & 60.

Foemina edicti ignara, tenetur denuntiare scientia adueniente, disputat. 11, numero 58.

Non tamen teneri denuntiare statim, sed intra eorū dies quos edictum signauerat, est maxime probabile, nisi maxime instet necessitas denuntiandi, tunc ex vi iuris naturalis, quamuis non ex vi positiui, tenebitur illicò denuntiare: verius tamen est teneri statim denuntiare ac fuit habita notitia, disputat. 11, numero 58.

Foemina edicti conscia, impedita tamen denuntiare, tenebitur denuntiare illicò ac commodè possit, nec differenda denuntiatio per alios sex dies, sicut poterat iuxta probabilem opinionem, quando fuit edicti ignara, disputat. 11, numero 58.

Foemina conscia edicti, & non denuntiant intra terminum, excommunicationem latae sententiae incurrit; à qua absolui non potest per Bullam, nisi facta sit denuntiatio, aut per eam non stet quin fiat, disputat. 11, numero 59. 60. & 61.

Et ut absoluator tunc quando per foeminam non statim fiat denuntiatio, praestanda erit cautio iuratoria, disputat. 11, numero 62.

Si esset foemina conscia edicti, & ante terminum publicationis iter ageret ad locum ubi nõ adesset opportunitas denuntiandi, ex vi iuris positiui non teneri denuntiare ante terminum est probabile, bene tamen ex vi iuris naturalis, si maxime instaret necessitas denuntiandi, probabilius tamen est etiam ex vi iuris positiui teneri ante terminum designatum denuntiare, disputat. 11, numero 59.

Si foemina denuntiauit post incursum excommunicationem, poterit virtute Bullae absolui à quocunque confessario, disputat. 11, numero 62.

99 Poterit

INDEX RERVM,

Poterit etiā abfolui à mendicantibus, etiam fi foemina non habeat Bullam, difput. 11. num. 63.

Omnes scientes follicitationem fuiſſe factā à confeſſario, tenentur denuntiare, difput. 11. num. 64. & 65.

Sotus.

Sotus præclaræ Religionis Dominicanæ filius laudatur, difput. 44. num. 41.

Status Religioſus.

Status Religioſus eſt tendentium ad perfectionē, difput. 1. num. 6. & difput. 7. num. 10. & difput. 30. num. 4.

Status Religioſorum conſiſtit in eo quòd ſe deuinxerint ſeruare tria conſilia, caſtitaſis ſcilicet, paupertatis, & obedientiæ, difp. 1. num. 7. & difp. 7. num. 10. vel alia conſilia quæ ex peculiari ſtatuto ſunt ſeruanda ex præcepto, per accidens aliquòd tenebitur Religioſus ſeruare alia conſilia ratione ſcandalii, ibid.

Æquum erit Religioſos ſeruare conſilia ad quæ ex præcepto non tenentur, difputat. 1. num. 7. & difputat. 7. num. 10.

Regulares Benedictinos cenſent aliqui eſſe conſtrictos peccata venialia conſiteri, difput. 17. num. 7.

Status cæleſtis perfectior eſt quàm vxorarius, difput. 33. num. 36.

Stuprum. Vide, Virgo.

Stuprum non eſt diſtincta ſpecies luxuriæ à ſimplici fornicatione, niſi quando vis inferitur foeminae, difp. 29. num. 7.

Ex illis Doctõribus qui fatentur ſtuprum eſſe diſtinctam ſpeciem à ſimplici fornicatione, quamuis conſentiant in foemina, in viro, non eſſe ſtuprum diſtinctā ſpeciem conſentiunt, difp. 29. num. 7.

In deſoratione virginis per vim duplex iniuſtitia reperitur, & violentiæ, & quaſi rapinæ, dū reluctante foemina ſignaculum virginitatis eripitur, difp. 19. num. 9.

Suarez.

Suarez præclaræ Religionis Societatis IESV filius laudatur, difp. 44. num. 41.

Superior. Vide, Prelatus.

Nullus iuſtus eſt efficacior quàm exemplum ſuperiorum: quia magis mouet exemplum quàm præceptum, difput. 47. num. 18.

Suſpicio.

Suſpicio eſt aſſenſus conceptus de defectu proximi ſaltem morali, cum formidine tamen, difputat. 35. num. 10.

Suſpicio ex ſuo genere tantum eſt peccatum veniale: quia leuis irrogatur iniuria per ſolam ſuſpicionem, difput. 35. num. 10.

Suſpicionem offerre ad ſuſpicandum malè de proximo ex auditis in confeſſione eſt mortale: quia grauis irrogatur iniuria Sacramento, difp. 35. num. 10.

Indicia quæ ſufficiunt ad ſuſpicandum malè de ali-

qua perſona, non erunt ſufficientia ad ſuſpicandum de alia, ſi vna ſit virtuoſior altera, diſputatione 35. numero 11.

Poterit aliquis offerre indicia ad ſuſpicandum quæ ſint ſufficientia, quòd vnus ex illis ſuſpicetur malè, non tamen alius, quando vnus eſſet magis ſuſpicioſus quàm alius, & ad malè ſuſpicandum procliuis, & ad hoc attendendum, vt cognoscatur quando ſuſpicio quæ offertur, ſit peccatum vel non, difputat. 35. num. 11.

Suſpicari ad cautelam nullum eſt peccatum, verbi gratia, ſi mater ſuſpicetur de filia poſſe in laſciuam prolabi, & ob id illam vigilanter cuſtodiat; aut ſi dominus ſuſpicetur de ſeruo poſſe in furta ruere, & ob id curet ſe indemnem ſeruare, difput. 2. num. 5. & difputat. 50. num. 19.

Sylueſter.

Sylueſter illuſtriſſimæ Religionis Dominicanæ filius laudatur, difput. 47. num. 33.

T.

Tactus.

Tactus impudicos leues habere, ſolum eſt veniale: quia ex illis leuiter offendetur caſtitaſis, difputat. 11. numero 22.

Tentatio. Vide, Orare.

Tereſa de Ieſus.

B. Thereſa de Ieſus Abulèſis ciuitatis decor, & ſplendor laudatur, difput. 41. num. 31.

Teſtamentum.

Per teſtamentum minus ſolemne acquiritur in foro conſcientiæ ius ad rem legatam: quia dominus rei per ſolam ſuam voluntatem poteſt conferre alteri ius ad illam rem, difput. 43. num. 55. & 56.

In foro exteriori denegatur actio, ne falſa teſtamenta conſiciantur, difput. 43. num. 56.

Qui non poteſt acquirere rem legatam per teſtamentum minus ſolemne, fas erit ipſi occultè recompenſationem facere: quia tunc non accipit alienum, difput. 43. num. 55. & 56.

Tempore peſtis poteſt conſici teſtamentum cum minori numero teſtium: quia neceſſitas indulgentiam concedit, ne voluntates morientium fruſtrentur, difp. 44. num. 54.

Ad teſtandum ſatis eſt quod dies vltima anni decimi-quarti ſit incepta: quia in fauorabilibus dies incepta habetur pro completa, difput. 54. num. 10.

Teſtis.

Teſtem referentē ſigna contritionis infirmi, non eſt credendum mentiri: quia in nullam ſui commoditatem cedit mendacium, difput. 44. num. 35.

Et non eſt credendum mentiri etiam ſi infidelis ſit, & aſſe-

SIVE LIBRI COMPENDIUM.

& aſſerat adultum in fidelem Baptiſmum poſtulaffe, difput. 44. num. 35. & 39. & difput. 34. num. 8.

Credendum tamen eſt mentiri, ſi dubitetur de Baptiſmo alicuius, an fuerit collatum, vel non, & infidelis aſſerat collatum fuiſſe, quia tunc præſumitur in odium Baptiſmi id aſſerere, ne proximus baptizetur, difput. 34. numero 8.

Si dubitetur, an teſtis referens adultum Baptiſmum vel confeſſionem poſtulaffe, verum dicat, vel mentiat, baptizandus erit ſub conditione, vel abſoluendus, difput. 44. num. 40.

Et idem dicendum eſt, ſi ipſemet teſtis dubitet, an adultus Baptiſmum, vel confeſſionem popoſcerit, difput. 44. num. 40.

Si illi qui audierunt teſtem referentem Baptiſmum poſtulatum fuiſſe, iam non plenè meminerint, an teſtis illud aſſertiuè, vel ſub dubio aſſeruerit, Baptiſmum miniſtrari ſub conditione expediet, difput. 44. numer. 40.

Conſanguineus non poteſt obligari quòd ſit teſtis contra ſanguine ſibi coniunctum, ſiue aſſinem: quia ſic decernunt iura, niſi in cauſa Fidei & proditionis Reipublicæ, diſputatione 43. num. 32.

Teſtis tenetur veritatem manifeſtare, quamuis ſciat ſeipſum ſolum delictum vidiffe: quia à primo teſte inſtituenda eſt probatio cuiuſcunquè delicti, & per accidens eſt quòd probari poſſit, vel non, tale delictum, difput. 43. num. 39.

Teſtes dicentes maritum foeminae eſſe defunctum alijs oppoſitum affirmantibus, foemina non poteſt cõtrahere: quia adhuc non planè conſtat de veritate, difput. 43. num. 50.

Teſtes dicentes rem eſſe meam, alijs oppoſitum dicentibus, non poſſunt illam arripere: quia opinio illorū eſt opinio facti, quæ non reddit ſecuram conſcientiã, difput. 43. num. 49.

Thomas Sanchez.

Thomas Sanchez è Societate Ieſu laudatur, vt portentoſus in rebus moralibus, difput. 33. nu. 28. & difp. 43. num. 16.

Timor.

Timor filialis ab actu charitatis ortum habet, qui creſcit creſcente charitate, diſputatione 22. num. 23.

Ob timorem ab Euchariſtia reſeſſus non eſt tam perfectus actus ac ad eam ob amorem acceſſus, difput. 22. numer.

Tortura.

Ob vitanda grauiſſa tormenta fas eſt cuiſlibet falſum delictum ſibi imponere, etiam cum iuramento, quamuis ob id ſit morte plendendus: quia vita non eſt digna tanto dolore, & mendacium excuſatur æquiuocatione in mente retenta, difp. 46. num. 16. & 17.

Ob vitanda leuia tormenta non licet falſum crimen ſibi arrogare ob quod reus eſſet morte afficiendus: quia quilibet conſtringitur vitam ſuam conſeruare cū aliquo dolore, difput. 46. num. 8.

Non conſequenter loquuntur Doctores excuſantes à mortali imponentem ſibi falſum delictum metu grauium tormentorum, & non à veniali, par namque in

vtroque procedit ratio, diſputatione 46. numero 16.

Tributum.

Subditus nixus opinione probabili quòd tributum eſt iniuſtum, non tenetur ſoluere: quia iniuſtum ſolui nõ debet, difput. 43. num. 32. & difput. 33. num. 35.

Triremes.

Ad triremes perpetuas damnatum poteſt iudex abſoluere iuxta priuatam ſcientiam veram, quamuis conſtet probationibus reum eſſe condemnandum, difput. 8. numero 16.

Triftitia. Vide, Patientia.

Triftitia eſt appetitus paſſio quæ sæpè præuenit rationem, difput. 4. num. 13.

Non minus meretur qui cum triftitia ærumnas & inſelicitum rerum euentum ſuſtinet patienter, quàm ille qui cum gaudio perfert; quia ex parte patientis æqualis animi reperitur præparatio, difp. 4. num. 14.

Plurimæ vtilitates ex triftitia obueniunt referuntur ex D. Paulo, difp. 4. num. 14.

Non minus perfecte ſe geſſit Chriſtus cum triftitia mortem diram expectans, quàm Apoſtoli cum gaudio euntes ad conſpectum Concilij pronomine Ieſu contumeliam paſſuri, difputat. 4. num. 13.

Expedit triftitiam nimiam cohibere, & deficientem excitare, & inter hæc extrema ponitur media virtus, patientia videlicet, diſputatione 4. numero 10.

Occaſionaliter poterit contingere plus mereri ſufficientem cum gaudio, ſi inde plura mala patienda euenire deſideret, difp. 4. num. 14.

Sæpè euenit homines circumdari miſerijſ & doloribus à Deo inflictis ad hoc quòd illis triftentur, & affligantur, vt inde nomen Dei quærant, difp. 4. num. 11.

Et hæc ærumnas ſentientes in peccatum impatientiæ, & intolerantiæ labi opinantur, quod verum non eſt, difput. 4. num. 10.

Solum tunc immunes eſſe exiſtimant à ſorde impatientiæ, cum ob euentum rerum inſelicitem, nec vexantur, nec magis affliguntur quàm ſi eſſent bruta, vel cõprehenſores, diſputatione 4. numero 10.

V.

Vazquez.

Pater Gabriel Vazquez inſignis Religionis Societatis Ieſu filius laudatur, difput. 44. num. 66.

Verbum otioſum.

Non omne verbum prolatum abſque fine honeſto eſt otioſum, dum enuntietur ob finem commodum vel iucundum naturæ, difput. 4. numero 1.

Rarè ab hominibus prudentibus proferitur verbum otioſum: quia finem apponunt, difput. 4. num. 2.

Aliqui iucundum in conuerſatione proferre non eſt verbum otioſum, ſed potius illo euentus non conuerſari vitij ruſticitatis & duriciæ poterit eſſe, difp. 4. n. 1.

Non

INDEX RERUM.

Non est idem verbum esse otiosum & esse indifferens, disput. 4. num. 1.

Non tenetur homo liberè operans semper exercere actionem, quæ sit secundum rationem positivè, sed solum negativè, quatenus debet nihil agere quæ rectæ rationi aduersetur, disput. 4. num. 2.

Loqui non necessaria, dum alias positivè mala non sint, potius est defectus physicus intellectus hominis loquentis, seu imprudentia quam defectus moralis seu culpa, disputatione 4. numero 2.

Veritas.

Veritas physica consistit in conformatione intellectus ad rem existentem, disputatione 48. numero 13.

Veritas moralis consistit in operatione conformi recto iudicio practico, disputatione 48. numero 13.

Veritas moralis potest attingi ab oppositum operantibus ex probabilibus opinionibus circa eandem rem: quia opinio probabilis circa veritatem moralem fertur, disputatione 48. numero 13.

Vidua.

Vidua se carnaliter delectans de habita copula cum coniuge, peccat mortaliter: quia de præsentem habetur delectatio, & non extat matrimonium quo honestetur, disput. 2. num. 8. & disput. 21. num. 27.

Virgo.

Fœmina simulans se virginem esse, & ob id extrahens maius pretium, ad restitutionem excessus tenetur: quia elargiens, inuoluntarius est quoad excessum, disput. 29. numero 9.

Virgini per violentiã defloratæ infertur iniuria violentiæ, & rapinæ, signaculi videlicet, disput. 29. num. 9.

Quamvis in virgine signaculum non sit quid physicum distinctum à vase, est tamen quid morale pretio æstimabile, quod ius violare contradicente virgine, specialiter iniuriosum est, & rationi dissonum, disputatione 29. numero 9.

Virgo habet ius æquale cum corrupta, quod videlicet nullus per vim eius corpore vtatur, & præter hoc habet ius quod signaculum non auferatur: quia integritas in virgine pretio æstimabilis est, disput. 29. nu. 9.

Deflorans virginem per vim ad restitutionem tenetur, non tamen si ipsa consentiat: quia volenti nulla fit iniuria, disputatione 29. numero 8.

Virtus.

Sunt quidam virtutis actus quorum privatio perfectius bonum continet, vt privatio ludi honesti ob mortificationem actus virtutis perfectioris est, & abstinere à matrimonio perfectius bonum, quamvis illud inire virtus etiam sit, disputatione 3. numero 7. & disputat. 23. numero 40.

Virtus quæcumque habet ius, vt à petente defendatur, ne violetur: quia sicut proximus dum est in extrema necessitate, habet ius vt sibi subueniatur, sic virtus, disput. 47. num. 9.

Quamvis amicorum conuiuia, seu conuersationes ad stabilitatis virtutem pertinent, ab illis tamen absti-

nere ob mortificationem perfectior virtus erit, disput. 3. numero 7.

Virtus mortificationis vel est actus propriæ charitatis, vel pœnitentiæ, vel illius virtutis circa cuius materiam accipitur mortificatio, disput. 3. num. 7.

Quæ ob consuetudinem operatur aliquod opus virtutis, laudabilius agit, vt potè magis voluntariè, disput. 24. numero 5.

Vitia sæpè mentiuntur esse virtutes, vt tenacitas, parsimonia, effusio, largitas, crudelitas, zelus iustitiæ, remissio, pietas, disputatione 22. numero 18.

Quamvis nolit aliquis operari opera virtutis, quæ sub consilio cadunt, nisi propter promissum præmium, melius est illa sic exequi, quam penitus ab illis cessare, disputatione 24. numero 11.

Visitare.

Visitare non tenetur Episcopus Capitula Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum maiorum Collegiarum, videlicet per propriam personam; quia id nullo iure cauetur, disput. 50. numero 20.

Visitare expedit Episcopis scientiam parochorū, illos videlicet aliquando examinando: quia nō est maior ratio quod possit visitare mores, & non scientiam, disputatione 50. numero 12. & 13.

Visitare potest Episcopus Capitula Ecclesiarum cū adiunctis, vel sine illis, prout illi videbitur: quia id cauetur Concilio Tridentino, sessione 4. cap. 6. disputatione 46. numero 20.

Extra visitationem tenetur Episcopus cum adiunctis formare processum contra capitulares Ecclesiarum exemptarum: quia id decernitur à Concilio Tridentino, sessione 25. cap. 6. disput. 50. numero 3.

Visitare debet Episcopus totam diocesim saltem biennio: quia id decernitur à Concilio Tridentino sessione 21. cap. 8. & sessione 24. cap. 3. disput. 50. nu. 12.

Præcipuum visitationis munus est curare, rectè sacramenta ministrari: quia ex hoc pendet salus spiritualis Parochianorum, disputatione 50. numero 13.

Vita & salus.

Vitam non tenetur quis conseruare cibis salubrioribus, dum per se nociuis notabiliter non vtatur: quia non ita extreme tenemur vitam conseruare, disputat. 3. numero 7.

Vitam morti exponere licet ob defensionem patriæ, quia bonum commune est magis amabile quam proprium, disputatione 3. numero 7.

Ratione patientiæ potest non habens peccatū mortale, vel suo iudicio habens contritionem, permittere se ab alio occidi, & ne alius damnetur æternaliter, disputatione 3. numero 7.

Præceptum conseruandi vitam probabile est esse fortitudinis, contra quam agitur temeritatis peccato: est etiam probabile esse magnanimitatis contra quam agitur pusillanimitate, vel est charitatis propriæ, vel iustitiæ in ordine ad Rempublicam, sed peccatum committi contra fortitudinem probabilius iudico, disput. 3. numero 7.

Vxor licite assistit marito peste infecto cum probabili periculo vitæ suæ, vide Vxor, disput. 3. num. 7.

Non debet quis mutare locum habitationis gratia sanita-

SIVE LIBRI COMPENDIUM.

sanitatis: quia præceptum conseruandæ vitæ non obligat cum tanto rigore, disput. 3. num. 7.

Non debet quis vxorem ducere, licet esset ad vitæ conseruationem necessarium: propter eandem rationem, disput. 3. num. 7.

Ratione pudoris potest fœmina recufare membri pudendi curationem cum probabili vitæ periculo, nec solum licet fœminæ maximè nobili, vt admittunt aliqui: propter eandem rationem, disput. 3. num. 7.

Patiens magnam sitim non tenetur à potu abstinere, licet sciat inde pullulandum aliquod damnum salutis: non enim tenemur cum tanto rigore conseruare salutem, disput. 3. num. 7.

Licet pedibus nudis incedere, & humi cubare, & catenas ferreas corpus circumferre ob bonum virtutis, quamvis cum detrimento salutis, disput. 3. num. 7. & disput. 51. num. 23.

Cibus non ita salubribus, siue aliquantulum nociuis vt licet ob mortificationem, ob redigendum corpus in feruitem, ob punianda peccata, & alios rectos fines, disput. 3. num. 7.

Carthusianis etiam moribundis licet à carnibus abstinere: quia supereminet actus heroicus abstinentiæ ob bonum Religionis, disput. 3. num. 7.

Sanctus Norbertus insignis Religionis Præmonstratensis fundador domos foundationis iuxta paludes & aquas sumentia fixit, eò quod Religiosi ægrotantes degerent ob bonum Religionis, disput. 3. num. 7.

Damnatus ad mortem famis non tenetur sumere cibum ob conseruandam vitam: quia iustæ sententiæ parere potest, disput. 10. num. 9.

Præceptum naturale seruandi vitam obligat ad remouenda media ducentia ad mortem, sine legitima causa, vel illius periculum, disput. 46. num. 26.

Tantum ius habet aliquis ad fugiendum nocuum certò venturum, atque ad fugiendum nocuum dubium: quia in dubijs melior est conditio possidentis, & ita possidet homo respectu nocuum dubij atque certi, disput. 51. num. 9.

Vociferare.

Fœmina ad copulam vi oppressa vociferare tenetur, nisi vitam, vel famam esset perditura quia alius peccato fornicantis cooperaretur, disput. 10. num. 17.

Voluntas, Voluntarium, & Inuoluntarium.

Voluntas sufficienter dirigit motus appetitus, sensitiui non consentiendo illis, quamvis positivè non resistat, disput. 20. num. 4. & 5.

Ad hoc quod voluntas aliquid velle indirectè dicatur, requiritur quod possit agere, quod non agat, & teneatur agere, disput. 20. num. 5.

Omissio est voluntaria licet non sit præcepta, effectus omissionis non erit voluntarius, nisi sit præceptus, disput. 21. num. 5.

Deus volens non impedire peccata cum possit; at non ob id illi voluntaria dicuntur: quia impedire à nullo legislatore obligatur sicut vincuntur homines, disput. 21. num. 5.

Ad hoc quod aliquid sit voluntarium physicè, sufficit quod agens illud, non agat cum possit; at ad voluntarium morale, quod non agat quod possit, & teneatur

agere, requiritur, disput. 21. num. 5.

Sentiens venereum motum non tenetur alio diuertere cogitationem dum illam non foueat, nec periculum consensus, vel pollutionis timeat; consulendum tamen est semper vt diuertat, disput. 21. num. 6.

Ad hoc quod aliquid dicatur voluntarium alicui, sufficit prohibitionem interuenire præcepto cuiuscunque virtutis, & non solum iustitiæ; vt alicui sunt rati, disput. 21. num. 8.

Vomitus.

Cum periculo vomitus non est administranda Eucharistia, ne irrogetur irreuerentia Sacramentum, disput. 38. num. 2.

Aliquando vomitus non aduenit, nisi sumpto cibo, aliquando verò ex ipsa infirmitate, quamvis non sumptus sit cibus, disput. 38. num. 2.

Quando vomitus non aduenit nisi sumpto cibo, poterit administrari Eucharistia: nam tam parua quantitas commouere stomachum non poterit: & fiat experientia fumendo prius hostiam non consecratam, disput. 38. num. 2.

Si vomitus cessauerit per sex horas, poterit ministrari Eucharistia; quia tunc creditur probabiliter non redituram vomitum intra aliam horam, disput. 38. num. 2.

Quando vomitus euenit immediatè ad Eucharistiæ summptionem, accipiatur Hostia, & in sacrario reponatur, & postquam verisimiliter constet corruptas iam esse sacratas species, in sacrarium projiciantur, disput. 38. num. 2.

Quod si species non appareant, comburatur vomitus, & cineres in sacrarium mittantur, disput. 38. num. 2.

Votum. Vide, Promissio.

Qui vovit Deo dare centum, non tenetur dare, si proximus sit in extrema, vel graui necessitate, quia Deus cedit iuri suo (qui bonorum nostrorum non eget) vt proximi seruetur illæsum, disput. 8. num. 12.

Vouens Religionem, postea vero fidem dedit de inuoluntate matrimonium, non tenetur ingredi Religionem sed puellam ducere, si aliàs honorem esset amittura, secus si non, disput. 8. num. 13. & 14.

Promittens Deo centum, & illa amittens ludo, potest vt fraude ludo non annexa, ad illa solum recuperanda, disput. 8. num. 15.

Ex voto poterit quis se obligare ad eadem peccata iterum confitenda: quia actus ille est de meliori bono, disput. 13. num. 5.

Quando votum castitatis, vel Religionis commutatur à Summo Pontifice in menstruas confessiones, necessum est tunc eadem peccata iterum confiteri, si alia noua non sint; quia tunc confessio facienda est, disput. 13. num. 1.

Quando ius diuinum obligat ex radice iudicij humani, dispensabile est, sicut votum, eò quod iudicium humanum errare potuit, disput. 14. num. 1.

Votum commutari potest virtute Bullæ extra confessionem, disput. 14. num. 2.

Religiosi virtute suorum priuilegiorum dispensare, vel commutare possunt vota extra confessionem: constat ex priuilegijs, disput. 14. num. 2.

Votum potest commutari à vouente propria auctoritate

ritate in euidenter melius, vel æquale: quia tunc nõ reperitur dispensatio, & solum ratione dispensationis inuentæ exigitur auctoritas Prælati, disput. 14. num. 3.

Commütans votum verè tollit vnã obligationem, & imponit aliam: probabile est posse confessarium virtute Bullæ commutare votum non referuatam, quamuis aliud referuatam fuerit in illud commutatam, vt si votum castitatis fuisset à Summo Pontifice commutatũ in confessiones menstruas, poterit confessarius illas confessiones in aliam penitentiam mutare: quia materia secundò commutata non est referuata, disp. 14. num. 14.

Confessarius non tenetur commutare votum penitentis habentis Bullam, si nolit: quia priuilegium non constringit, vt eo quis vtatur, disput. 14. num. 17.

Tenebitur tamen aliquando ratione charitatis, ibid. Nec ad id tenentur regulares virtute suorum priuilegiorum, si nolint commutare, disput. 14. num. 17.

Tenebuntur tamen aliquando ratione charitatis, ibidem.

Episcopus autem virtute iustitiæ commutatiuæ tenetur dispensare vota, si dispensatio postuletur ex iusta causa: quia dispensare est actus iurisdictionis, quam tenetur exercere, disput. 14. num. 17.

Votum eleemosynæ erogandæ non potest commütari in applicationem ipsius vouentis vt pauperis: quia nullus ex proprijs sibimet eleemosynam elargitur, disp. 14. num. 18.

Voti partem tenetur vouens implere, quando non possit totum, disput. 15. num. 1.

Psalmi ex voto possunt cum focio recitari: constat consuetudine, disput. 15. num. 2.

Vouens ieiunare in pane & aqua, & sic non potens, non tenetur modo consueto ieiunare: quia ieiunium commune non est pars ieiunij in pane & aqua, disp. 15. numero 3.

Tenebitur tamen si possit ieiunare parum vino, vel cibo sumpto; cum illa parua quantitas non dissoluat ieiunium panis & aquæ, disput. 15. num. 3.

Vouens recitare tertiam partem circuli Virginei, Hispanæ, la tercera parte del Rosario, si non possit totã illam tertiam partem recitare, ad nihil tenetur: quia est materia indiuisibilis, disput. 15. num. 7.

Vouens rem leuẽ, cum animo se obligandi sub peccato mortali, non ob id sub mortali obligatur: quia dum delinquit, rem leuẽ frangit, disput. 15. num. 15.

Votum de non suscipiendo Eucharistiã in die habitæ copulæ cõnugalis, (imò nec fornicariæ præmissa confessione cum vero dolore) non est validum, cum impeditiuum sit maioris boni, disp. 23. num. 40.

Votum de non cessando ab opere virtutis, etiam ob vtilitatem propriam validum est: quia melius est sic operari, quàm ab opere virtutis cessare, disputat. 24. num. 11.

Votum de sequendo consilio confessarij non obligat in rebus manifestè magis imperfectis quàm sint contrariæ, & sic non obligaret, quando confessarius consuleret penitenti, qui nullius mortalis est conscius, non cõmunicare, disput. 29. num. 7.

Votum de ludendo honestè non obligat, eò quod nõ ludere mortificationis causa melius bonum fit, disp. 33. num. 20.

Emittens votum de confessione agenda singulis mē-sibus, non peccat si vltra mensem per tres vel quatuor dies differat confessionem, præsertim si intercedat ali-

qua causa: quia præceptum illud non obligat cum tanto rigore, disput. 13. num. 9.

Votum cessare potest per interpretationem, quando ratio dicat ob instantem causam illud non esse obseruandum, & in hoc non extinguitur auctoritas Prælati, disput. 43. num. 8.

Dubitans an emiserit votum, nõ tenetur illud adimplere: quia melior est conditio possidentis in dubijs, disput. 43. num. 1.

Bene tamen si opinatur votum emisisse, ita vt magna sit determinatio iudicij, disput. 43. num. 2.

Certus de emissionem voti Religionis, dubius tamen an Religionem in communi, vel in particulari vouerit, potest quamlibet ingredi, quia tunc non magis possidet vna quàm alia Religio, & disp. 43. num. 3.

Non tenetur abstinere à nuptijs, qui certus est se vouisse non copulandum iri alicui fœminæ, dubitat verò an emiserit votum de accessu fornicario, vel vxorario, quia tunc non magis possidet accessus vnus quàm alius, disput. 43. num. 4.

Dubitante aliquo, an votum à se emissum sit ante annos pubertatis, poterit pater irritare; quia in dubijs possidet libertas, disput. 43. num. 9.

Votum Religionis emissum à filio, extremè patre indigente, aut est nullum, quod verum censeo, aut saltem suspenditur, quia cum iniuria tertij promissio Deo facta implenda non est, disput. 44. num. 8.

Regulares non possunt voto deuinci ad manifestandos publicè defectus culpæ grauis. Esset namque talis promissio nociua, disput. 49. num. 25.

Non est materia voti quando ius naturale reclamat adimpleri, disp. 46. num. 26.

Vota simplicia emissa in Societate Iesu verè constituunt Religiosos, quia id decretum est per Pontifices, disput. 49. num. 16.

Vsucapio.

Vsucapio est acquisitio dominij rei mobilis, tempore lege præscripto elapso, sic iura definiunt, disput. 58. numero 59.

Præscriptio est circa rem immobilem, & in hoc distinguitur ab vsucapione, disput. 48. num. 59.

Vsura.

Contrahens cum aliquo arbitrante ex opinione probabilis, quòd videlicet in taliter inito contractu non est vsura aliquid vltra fortem recipere, non potest clam subripere, quod vltra fortem dedit: quia ad sequendam opinionem alterius se obligauit, dum conditionibus ex illa opinione petitis consentit, disp. 44. num. 60.

Vsus rationis.

Vsus rationis non prius aduenit ad peccandum venialiter quàm mortaliter: quia communiter materia peccati mortalis magis cognoscibilis est quàm venialis, disputatione 17. numero 6.

Vsus rationis non aduenit in instanti indiuisibili metaphysicè, sed in morali includente totum illud tempus necessarium, vt intellectus absoluat perfectè deliberationem suam, vsque ad conclusionem iudicij, disputatione 17. numero 1.

Si da-

Si dabile esset vsus rationis prius aduenire ad probandum in venialia quàm in mortalia, obligandus esset tunc puer cum illo vsu rationis ad solum venialia Eucharistiã suscipere: quia tunc potens esset habere deuotionem, disput. 17. numero 6.

Non tamen teneretur puer in illo casu præcepto annuæ confessionis, cum illo solum obligentur mortalia habentes, disputatione 17. numero 7.

Vsus rationis æqualis non est circa quamcunque materiam, cum cognitu difficilior sit vna inateria quàm alia, disputatione 20. numero 1.

Qui amittit vsus rationis in perpetuum, potest absolui à referuatis, etiam si non sit moriturus: quia dum amittitur iudicium, est tempus vltimum confitendi. disputat. 26. num. 1.

Vxor. Vide, Maritus.

Vxor assistere potest marito peste infecto cum probabili vitæ periculo: quia ob bonum virtutis vita periculo exponi potest, disputatione 3. numero 7.

Vxor potest puniri moderatè à marito & ex causa: quia maritus habet dominium super illam, disp. 2. numero 2. & 3.

Vxor delectans se carnaliter in absentia coniugis non peccat, cessante periculo pollutionis: quia constante matrimonio rectificatur delectatio, disputatione 21. numero 26.

Vxor tacitus se promouens ad venerem cessante periculo pollutionis, & non expectans citò venturum maritum ad copulam, mortaliter peccat: quia in ordine ad actus venereos maritus, vel vxor non habet dominium supra proprium corpus, disput. 21. num. 26.

Vxor habens copulam causa voluptatis imperfectionem committit, non tamen illud est peccatum veniale, sicut non est comedere pomum ob voluptatem,

aliàs plures vxorati pluribus peccatis venialibus implicarentur, disputatione 23. num. 25.

Z.

Zachæus.

Zachæo cum gaudio suscipienti in domum suam Christum, in præmium facta est salus totius domus: Centurionis verò in præmium humilis recusationis dicitur: *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum*, &c. puer sanatus est, disp. 22. num. 24.

Zelofus.

Zelofum lasciuè se ostendere confessarium cum fœmina in confessione, vel immediatè ante vel post, est propriè sollicitatio, & confessarius est denunciandus, præsertim iam ex decreto Gregorij XV. prohibentis in illo actu, ante vel post immediatè illicitos tractatus, aut sermones haberi, disputatione 11. numero 32.

Qui zelo reuerentiæ ad Eucharistiã, quotidianam communionem dissuadent, id quod minus bonum est, indumentis perfectioris boni circumtegunt, disputatione 22. num. 18.

Lenones zelotypos se ostendentes leuibus indicijs de suis concubinis, & certò iudicantes illas carnaliter se copulasse alijs, peccabunt mortaliter: qui grauem reputant iniuriam illæ faciles ad committendum se alijs iudicari, disputat. 35. numero 12.

Leuiora indicia sufficiunt, quòd leno possit iudicare de sua concubina commissionem cum alijs, quàm si id criminis iudicaturus esset respectu aliarum fœminarum, quia semel malus facilius potest iudicari fore iterum malum, disput. 35. num. 12.